A **BALASSI INTÉZET** TISZTELETTEL MEGHÍVJA ÖNT A

„MEGSZÍNESÍTETT NAPFÉNY"

RÓTH MIKSA (1865–1944) JUBILEUMI KIÁLLÍTÁSA

CÍMŰ TÁRLAT MEGNYITÓJÁRA 2015. JÚNIUS 20-ÁN, SZOMBATON, 18 ÓRÁRA

KÖSZÖNTŐT MOND: HAMMERSTEIN JUDIT, A BALASSI INTÉZET FŐIGAZGATÓJA
A KIÁLLÍTÁST MEGNYITJA: JANKOVICS MARCELL, A MAGYAR MŰVÉSZETI AKADÉMIA ALELNÖKE

A KIÁLLÍTÁS KURÁTORA: DR. GELLÉR KATALIN MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ

A MEGNYITÓT KÖVETŐEN A PANKASTIC EGYÜTTES AD KONCERTET 19 ÓRAI KEZDETTEL.

HELYSZÍN: BALASSI INTÉZET
1016 BUDAPEST, SOMLÓI ÚT 51.
WWW.BALASSI-INTEZET.HU

THE **BALASSI INSTITUTE**
CORDIALLY INVITES YOU TO THE OPENING CEREMONY FOR THE SHOWING OF

"COLOUR-DRENCHED SUNSHINE"

A JUBILEE EXHIBIT OF WORKS BY MIKSA RÓTH (1865–1944)

HELD ON SATURDAY, 20TH JUNE, 2015, AT 6 P.M.

WELCOMING SPEECH: JUDIT HAMMERSTEIN, DIRECTOR OF BALASSI INSTITUTE
OPENING SPEECH: MARCELL JANKOVICS, VICE-PRESIDENT OF HUNGARIAN ACADEMY OF ARTS

EXHIBIT CURATOR: KATALIN GELLÉR PHD., ART HISTORIAN

THE OPENING WILL BE FOLLOWED BY THE PANKASTIC BAND'S CONCERT, BEGINNING AT 7 P.M.

VENUE: BALASSI INSTITUTE
1016 BUDAPEST, SOMLÓI ÚT 51.
WWW.BALASSI-INTEZET.HU

MMA
MAGYAR MŰVÉSZETI
AKADÉMIA

Balassi
Intézet

FORSTER
KÖZPONT

Iparművészeti Múzeum

RÓTH
MIKSA
EMLÉKHÁZ

KISCELLI
MÚZEUM

Roth Miksa

vód
z
Siklóssy László
Sváb hegy, Bp.
1929. 172. l.
képjel

kék groteszk alakokkal. Perzsa, XVIII. sz. — Zwei flache
isch, XVIII. Jh.

vágtató lovas domboru alakjával. Fakeretben. Perzsa,
nce, mit gallopierender, plastischer Reiterfigur. In Holz-

ormüves nőalakkal. Fakeretben. Perzsa, XVIII. sz. —
gur. In Holzrahmen. Persisch, XVIII. Jh.

NYOMTATVÁNY.

Méltóságos
Nagyságos

dr.Szentiványi Gyula urnak
urnőnek

Budapest.

XI., Budafoki út 10/c

Róth Miksa

Wód

Magyar Iparmüvészet

1935. 1-2. s.

Cs. l.

Angyalföldi HÍD a gyermekekért

Jól működik Angyalföldön a gyermekvédelmi rendszer – állapította meg a képviselő-testület. A legfontosabb a veszélyeztetettség megelőzése, a hiányzó szülői gondoskodás pótlása, az állami gondoskodásból kikerülők beilleszkedésének segítése.

MUNKATÁRSUNKTÓL

A gyermekvédelmi rendszer több lábon áll a XIII. kerületben, tíznél több intézmény egymással együttműködve foglalkozik a kérdéssel. A HÍD Családsegítő Központ és Gyermekjóléti Szolgálat, valamint a Gyámhivatal és a gyámhatósági ügyintéző mellett részt vesz a munkában többek között az iskolapszichológusi hálózat, a nevelési tanácsadó, az Ifjúsági Információs és Tanácsadó Iroda, a bölcsődék és a védőnői szolgálat. Az alapellátást a gyermekjóléti szolgálat végzi.

Elsődleges cél, hogy a gyerek a családban maradhasson, ennek érdekében kell elhárítani a veszélyeztető tényezőket. Ha más megoldás nincs, megkeresik elhelyezésére a legjobb megoldást. Szintén fontos a család alkalmassá tétele a gyerek visszafogadására. Jelzőrendszert építettek ki, amelynek alapját a védőnői hálózat adja. Szükség esetén közbelépnek.

A gyámhatóság határozhat a gyerek védelembe vételéről, ha a családon belül

Vacsora az Újlaki Carita

Dobozból eszik az egykori tanár, pilóta és minisztériumi

Sorra bukkannak elő a sötétedő Bécsi úton az alakok. Egyesek hatalmas műanyag zsákokat cipelnek, mások szakadt táskában edénykét is hoznak, és akad, aki zsebre dugott, üres kézzel áll a sorba.

– Hétfő van, ma az Újlaki Caritasnál vacsorázunk – vezet be a romos udvarra *Bakos Gyula,* aki sógorával, *Rajk Ferenccel* érkezett. – Ez egy biztos hely. Laci bácsi arany ember – ad tömör jellemzést az óbudai hajléktalanok támaszpontjáról és annak vezetőjéről, *Udvardy Lászlóról* az egykori autófényező, aki dolgozott a hajógyárban is, mielőtt megszűnt volna a munkahelye.

Végszóra meg is érkezik az emlegetett arany ember, vagyis a kuratórium elnöke, aki az ablakon keresztül segít beadni a két, hatalmas lábas makarónit és fazéknyi lencselevest. Belül *B. Ágnes* textilművész, a mai vacsora szakácsa, és *T. Eszter* doktornő, a segítő családok mindenese teszi tovább az ételt a pultként szolgáló rozoga asztalra.

Ruhák halmaza között kígyózik a sor Marika néni, *Preininger Pálné* felé. Útközben mindenki magához vesz egy-egy levágott tetejű, valamikor gyümölcslevet tartalmazó dobozt. Marika néni ezekbe meríti a vacsorát. Aki nem hozott magával evőeszközt, kap kanalat, villát, amit

Róth Miksa

NÉPSZABADSÁG **BUDAPEST** 2001. JANUÁR 18., CSÜTÖRTÖK

Üvegmúzeum támogatás nélkül

Budapesten az Országházat, Hágában a Királyi Palotát, Mexikóvárosban az opera mennyezetét díszítik üvegablakai. Az üvegfestő és mozaikművész Róth Miksa egykori lakóháza és műhelye a hetedik kerületi Nefelejcs utca 26. szám alatt működött. A Róth Miksa Üvegmúzeum emlékszobáit 1989-ben rekonstruálták a művész lánya, Róth Amália segítségével.

Róth Miksa nappali szobája

FOTÓ: SZABÓ BERNADETT

Az üvegművészet családi örökségét folytatta Róth Miksa, amikor 1884-ben önállóan dolgozni kezdett édesapja, Róth Zsigmond műhelyében. Tanulóéveiben bejárta Európát; nagy hatással voltak rá a gótikus katedrálisok üvegablakai. A máriafalvi római katolikus templom üvegfestményeit már gótikus formában készítette. Pályája során több stílusirányzatot követett, de legjelentősebb munkái a szecesszió és az art deco jegyében születtek. Az Osztrák–Magyar Monarchiában Róth Miksa honosította meg a Tiffany opalizáló üveget, amellyel nagy sikert aratott az Iparművészeti Múzeum 1898-as karácsonyi kiállításán. Ezt a munkáját iparművészeti aranyéremmel, az 1900-as párizsi világkiállításon Pax és Felkelő nap című mozaikkompozícióját ezüstéremmel díjazták. Az ő alkotásai az Országház és a Szent István-bazilika üvegképei.

A Róth Miksa Üvegmúzeum két épületből, az egykori lakóházból és a közelében lévő műhelyből áll. Az első emeleten majdnem eredeti állapotban sikerült rekonstruálni a hajdani nappali és hálószobákat. A művész lánya, Róth Amália őrizte meg a bútorokat, amelyeket 1989-ben a VII. kerületi tanácsra hagyott. Az emlékszobák mellett a Róth Miksa munkáit bemutató üvegmúzeum kapott helyet. Ablakok előtt állnak a Szent János Evangélista és a Mária a gyermek Jézussal című alkotásai; itt van Rippl-Rónai Józseffel közös munkája is, a lebombázott Andrássy-palota üvegdíszítésének egyik töredéke.

Az emlékszobákban nincsenek kordonok, ezért úgy sétálhatnak a látogatók a bútorok között, mintha vendégségbe érkeztek volna. A nappali szoba falait régi családi képek és a művész rajzba álmodott tervei díszítik. Az ablak előtt használattól megkopott karosszéke, a vitrinben kitüntetései láthatók. A művész háló- és dolgozószobájában ázsiai gyűjteményének néhány darabja ékeskedik.

Az intézmény másik épülete, az egykori műhely, egyelőre üres.

– A műhely nyolcszáz négyzetméternyi területére kiállítótermeket, alkotóműhelyeket és vendéglakást terveztünk ösztöndíjas művészeknek – mondta el a múzeum igazgatója, *Fényi Tibor.* – A lakóház földszintjének tatarozása decemberben kezdődött, kiállítótermet és egy századelőt idéző szalont alakítunk ki, Róth Miksa-műtárgyakkal berendezve. Az átalakításokat a főváros és a Műemlékvédelmi Hivatal nem támogatja, ezért minden terhet a VII. kerület visel. Az emlékházat formai okokra hivatkozva kizárták a főváros települési és értékvédelmi pályázatáról. Az indoklás szerint a dokumentumok nyílt borítékban érkeztek, holott mi azokat kapcsokkal lezártuk.

A főváros települési, értékvédelmi ügyosztályának vezetőhelyettese, *Hatházy Aba* kijelentette, a kiírás szerint a tulajdoni lapokat zárt borítékban kellett volna elküldeni, a Róth Miksa-ház esetében ez nem így történt. Ami súlyosabb érv volt: a támogatást a fővárosi védettség alatt álló épületek segítésére hozták létre, a Róth Miksa-emlékház pedig műemléki védettségű. Az emlékház igazgatójának nem hozzájuk, hanem a műemléki alaphoz kellett volna pályáznia.

Rumpler György

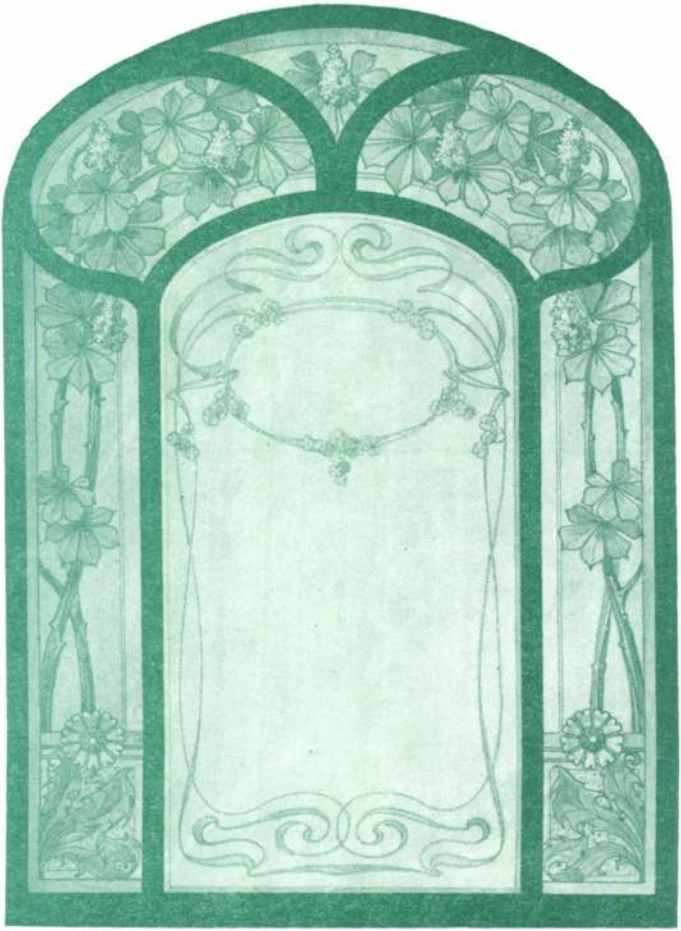

KECSKEMÉTI
GALÉRIA
H.6000.KECSKEMÉT,RÁKÓCZI U.1.

A KECSKEMÉTI GALÉRIA
TISZTELETTEL MEGHÍVJA
1985. MÁJUS 24-ÉN 16 ÓRÁRA

RÓTH MIKSA
(1865—1944) ÜVEGFESTŐ-IPARMŰVÉSZ

EMLÉKKIÁLLÍTÁSÁNAK
MEGNYITÓJÁRA A GALÉRIA
I. EMELETI DÍSZTERMÉBE
MEGNYITJA: R. GELLÉR KATALIN
MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ
A KIÁLLÍTÁS 1985. SZEPTEMBER 15-IG
TEKINTHETŐ MEG

F. k.: dr. Bánszky Pál — Petőfi Ny.

Ráth Zsolt

Róth Miksa

Róth Miksa üvegfestőművész alkotásaiból látható emlékkiállítás október 15-ig az Almássy téri Úttörő- és Ifjúsági Ház, Szabadidő Központban (VII., Almássy tér 6.).

Magyar Nemzet 1984. X. 7.

A keresztény templom művészetének bölcselete.

Minden vallásnak, bármennyire magában rejti is a művészet csiráit, bármennyire lesz is később minden művészeti törekvésnek melegágya, kezdetben, midőn megjelenik, művészettörténelmi szempontból csak romboló hatása lehet. Belső természeténél fogva egész gondolatkörünket a való élet fölé helyezi, a természet, a külvilág intenziv szemléletét teljesen elejti s csak annak a világnak a lelki szemléletére támaszkodik, mely mellett még minden művészeti dolog is csak a világ hiúságának tűnik fel, olyannak, amely életünk anyagibb részéhez van kötve. Pedig alig van ennél nagyobb paradoxon! Hát nem művészet-e a vallás? Nem fakad-e teljesen a mi érzésünkből, ugyanabból a forrásból, mely minden igazi művészeti termelésnek az alapja? Az ő világa szintén az eszméké és eszményeké, melyek végtelen boldogságot árasztanak! De oly erővel hálózza be egész mivoltunkat, hogy csak benne és kizárólagosan lehet szó életről; annyira igénybe veszi érzésvilágukat, hogy nem tűr meg maga mellett semmi mást. Ahelyett, hogy érzésünkből egy különálló valamit produkálnánk, a művészeti produktum maga a mi életmódunk lesz. Joggal mondhatjuk, hogy egy valóban vallásos ember igazi művészeti életet él, mely azonban a legönzőbb művészeti productum, mert más nem igen élvezheti. Mellékesen azonban itt jól meg kell jegyezni, hogy művészeti kérdésekre teljesen kikapcsolandó az a szempont, mely a művészeti productumban azt keresi, hogy az mire szolgál. Különösen helytelen az a felfogás, mely ezek közt most is legerősebben tartja magát, amely *ethikai szempontokat* akar érvényesíteni, holott a művészet természete szerint éppen ellenkező alapokon nyugszik. Éppen ebből a lényeges különbségből következik, hogy a vallás, mint amely az ethikai szempontokat a legerősebben érvényesíti, kezdetben minden művészeti produkálással szembehelyezi magát, mindennek inkább a miértjét fogja föl, mint a szorosan vett milyent, mely pedig a művészet birodalmát alkotja.

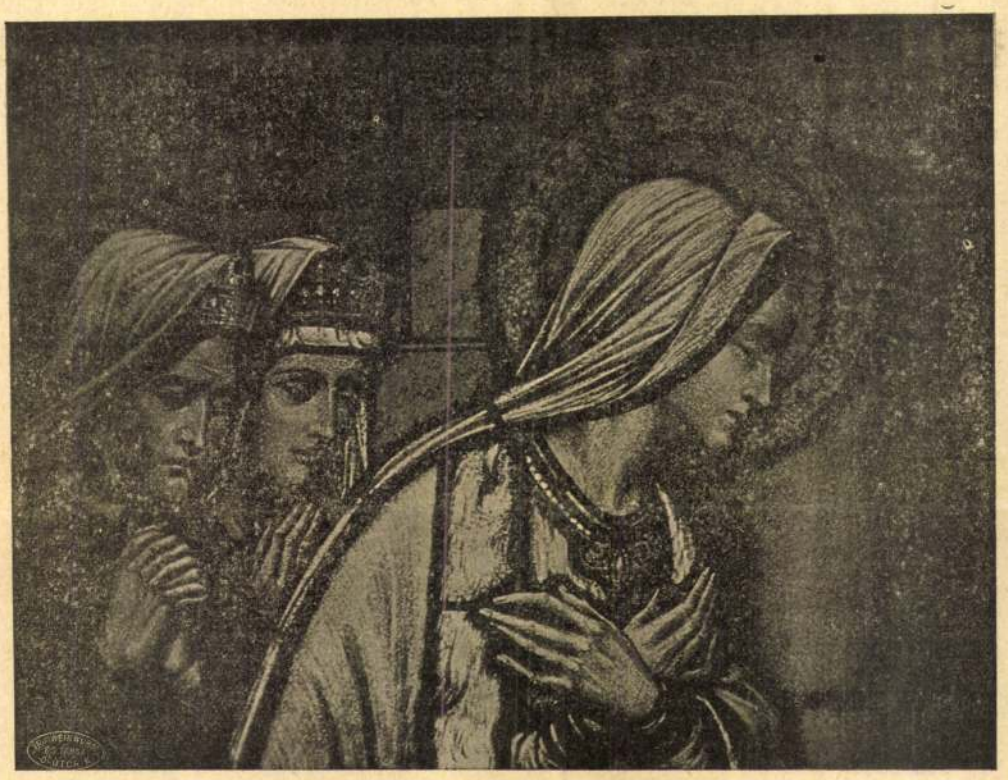

A budapesti Örökimádás-templom egyik ablaka. *Róth Miksa* műtermében.

Midőn a keresztény vallás teljesen idegen, az antik világtól lényegesen különböző alapokon fölépülve, a keleti világszemléletből sok rokonvonást átvéve, az antik világot meghódította, ott egy teljesen kész, minden tekintetben befejezett és már hanyatlásnak indult világot talált a maga kifejlődött művészetével, mely már minden tápláló forrást igénybe vett, melyet az átalános faji, éghajlati és más fontos alapok szolgáltathattak. E viszonyok közt nem fejlődhetett oly egyéniség, mely a maga geniálitásával új táplálékot, új irányt mutathatott volna kora művészetének. A termőföld már meddőségben szenvedett, kiadott magából minden éltető anyagot, mely a művészetet táplálhatta. Az antik világ végérvényesen be volt fejezve és joggal kezdhettük elülről számlálni az éveket. Azt mondják, hogy a mi világunk is már meddő, de ezt csak a termelésből következtetjük. Szerencsére termőképességünk nem apadt ki; válságos művészeti életet élünk, de a jövőről nem kell aggódnunk.

Az antik Róma meghódolt a keresztény világnézetnek, mely pedig csak erkölcsi tekintetben nevezhető visszahatásnak. Jellege, lényeges tulajdonságai egy más népé, világéi voltak és ez magyarázza meg a későbbi művészeti fejlődés irányát, és nekünk is megadja az alapot a helyes világítás megtalálására.

A kereszténység azonban meghódította Rómát, mielőtt új művészeti alapot szolgáltatott volna, ami természetes is. Nem volt ideje gondoskodni templomokról, hanem egyszerűen lefoglalta magának a basilikákat, mely csak külső szempontokban felelhetett meg követelményeinek. Az égő szeretet vallásának papjai kénytelenek voltak beelégedni a rideg Justitia csarnokaival. Érdekes véletlen, hogy ahol azelőtt a földi igazságot boncolgatták, most a mennyei igazságot hirdetik; de mit szól ehhez a művészeti kritika? fenntarthatja-e azt az átalános fölfogást, mely az ókeresztény szertartásokkal egyetemben a basilikát tartja a „par exellence“ keresztény templomnak?

De világosítsuk meg a kérdést más oldalról is. A nagy művészetek közt mindegyiknek megadatott, hogy termékei kizárólag saját szépségük révén, vagyis röviden „an sich“ szerepeljenek; csak az építőművészetnek a sorsa oly mostoha, hogy csakis meghatározott és cseppet sem művészi szükségletek kielégítése révén nyilvánulhasson meg, bár az absolut vagy „an sich“ architekturának is épp úgy meg van a lehetősége. Az építészetben először mindig az anyagi szükséglet szerepel: lakóházat, szinházat vagy fürdőt kell építenünk, bizonyos kitűzött feladatot kell művészileg megoldanunk; nem úgy a képzőművészetekben, hol a művészi productum saját magáért van, semmi különálló művészet nem motiválja, illetőleg a szükséglet, amely létrehozta, már absolut művészi szükséglet volt. Nem rakhatunk egymásra köveket harmónikusan, nem követhetünk tisztán művészi szempontokat, nem csinálhatjuk úgy, amint érezzük. Mindenesetre szép dolog valamely föladatot művészileg megoldani, de még szebb dolog kizárólag művészetet produkálni. Sajnos, akárhogyan is forgatjuk a kérdést, az eredmény mindig esak ugyanaz marad és az „an sich“ architektura rendesen csak mint terv szerepelhet, mert — s a felelet nagyon prózai lesz — ritkán van pénz a megvalósításra. Drága gyermekünk az architektura, melyet azért nevelünk föl, mert hasznunk is van belőle.

És ennek tudata teljesen meggyökerezett bennünk; már csak feladatok művészi megoldásáról beszélünk, mint a szobrászművészet alacsonyabb fajában, az emlékművek készítésekor. A meddő pályázatok erre egyenesen rámutatnak; a legjobb szobrok rendesen nem emlékművek. Michel-Angelo síremlékein azok a legtökéletesebb alkotások, melyeknek absolute csak művészeti jogosultságuk van. A „Lanotte“ és „Mózes“ eszményien tökéletes alkotásai a főalakkal nincsenek semmi más, csak tiszta művészi összefüggésben. Önmaguk miatt vannak a harmóniában föloldva. Colleoni lovasszobra kizárólagosan csak szobrászati qualitásokat mutat, és milyen szerencsénk ez nekünk is, hogy olyan jelentéktelen embert ábrázol.

Hiába, a tiszta művészet örökké érvényesíteni akarja magát és megbosszulja a rajta ejtett sérelmeket. Nem azért meddők a pályázatok, mert nincsenek tehetséges szobrászaink, de mert nem vagyunk tisztában a művészettel. Itt természetesen van orvoslás, mindig találhatunk absolut szoborműveket; Mennier és Rodin erőteljes példákat mutatnak, de sajnos, az architekturában majdnem mindig csak kitüzött feladatok megoldásáról lehet szó és ezt a fölfogást hallgatagon már el is fogadtuk, sőt ebből

A kaposvári internátus hátsó homlokzata.

kifolyólag egy nagyon fontos szabályt is siatuáltunk. A szabály így hangzik: Minden épület már külső kiképzésével fejezze ki rendeltetését. Helyes, szinte megdönthetetlen törvény, melynek azonban inkább külső és a megszokás útján létrejött, mint igazi művészi alapja van.

Van azonban egy állandó mentsvára az architekturának, mely mindig megengedi, hogy vagy mint absolut művészet szerepeljen, vagy egy olyan szükséglet kielégítése révén, melynek tisztán érzelmi alapja van. Csak ez a két esély van a templomépítészetben: vagy a legtisztább művészeti szükségletnek teszünk eleget, melynek semmi köze sincs a vallási érzelmekhez, vagy éppen ezek által felhangolva alkotunk művészit. És ez a különbség ugyanaz, mint amelyet a régi opera és a modern zenedráma között találunk. Hogy mindkettőnek van határozott művészi jogosultsága, az kétségen kívül áll, de ha mi templomról beszélünk, mégis annak adjuk az elsőséget, melynek határozott köze van a valláshoz, mint a zenedrámának a költői szöveghez.

Hogy itt egy kivül álló szükségletet is elégítek ki, az nyilvánvaló; de ez a szükséglet a legtisztább érzelmi jellegű azért abba a birodalomba tartozik, mely a művészeteknek alkotja az alapját.

Ritkán akad más esetben is tisztán müvészi architektura, de rendesen fellépnek a korlátozó körülmények, vagy csak részletekről lehet szó. A templom azonban mindíg megengedi a tiszta művészi megoldást. Valóban a tökéletes templomot méltán párhuzamba helyezhetjük a zenedrámával, ahol két művészet ölelkezik egymás kidomborítására, ahol a költészetvallás szövetkezik a zenearchitekturával. Ezért tűnt le a templom virágkorszaka; a vallási érzés megfogyatkozott, nem értjük már meg a középkori rajongást. Ott kell keresnünk az igazi templomot, abban a korszakban, mikor a vallás uralkodott, midőn Isten nevében cselekedtünk mindent. Fognak talán még emelni templomokat, melyek absolút művészi alkotások lesznek, de kicsúszott az egyházművészetek alól a talaj, mely őket táplálta. Gyönyörködni fogunk bennük, de nem imádkozni.

Már (most ezzel a kis művészeti eszmefuttatással fölfegyverkezve) térjünk vissza az ó-keresztény basilikához. Az előzőkből a consequentiát levonva semmi esetre sem fogadhatjuk el a fölmagasztaló fölfogást. A római keresztények készen vették át az antik világból a basilikát, semmi szerves összefüggést nem födözhetünk föl a keresztény világnézettel és az új alapokon megindult templomfestés és fölszerelés sem változtathatott sokat az egésznek hangulatán. Hiába, a basilika architekturája hideg és pogány volt, nem fakadt a buzgó vallásossággal átitatott aesthetikai érzelmekből. Hiába állítottak oltárt e falak közé, az csak katedra maradt, a márványoszlopok közül nem veszett ki még a pogány istenek árnya. Nem érezzük azt a különbséget közte és a profán architektura között, mint azt a keresztény vallás megkövetelné. Az antik istenek hatalmasak voltak, de mégis emberek, házaik nem kelthette azt a benyomást, mely egy mindent felölelő istennek fogalma kívánná. Hogy is férhettek volna össze a fölfoghatatlan hittitkok ezzel a könnyen áttekinthető, világos épülettel, mely pogány volt és meztelen; mily hazugul hangzik itt Mária szeplőtelen fogantatása!

A basilika semmiesetre sem az igazi keresztény templom, sem a hangulata, sem a fejlődésből levont művészeti kritika nem állíthatja az ellenkezőjét. Művészetileg tökéletes alkotás, de leghatározottabban az ókor terméke. Mi, kik a vallási dolgokban már kevésbbé vagyunk elfogultak, inkább méltányolhatjuk szépségét, harmonikus kifejezését, mint vallásos őseink, mert csak mint épületet fogjuk föl. De kellett birnia a basilikának mégis a leghatározottabb művészi jogosultsággal, másképpen nem is tudnók megfejteni a maga nemében tökéletes architecturáját. Azt mondtuk, hogy vallási alapot nem tételezhetünk fel ez esetben, de a többi forrást vizsgálva, egyenesen a legtermészetesebbnek tarthatjuk az ily irányú fejlődést. Végtére is a keresztény vallás keleti import volt, semmi viszonyban nem állott Rómával, épp annyira egy más világ terméke, mint a budhaismus, melylyel most öntudatlanul veszedelmesen kacérkodunk. De itteni hívei rómaiak voltak, kiknek volt már fénykorát élő művészetük, mely az ő egyéniségükből fakadt, az ő vérmérsékletük tükre volt. Ennek a népnek, e talaj művészetének volt késői természetes virága a basilika, melyre nem hathatott gyökeres átalakító módon a keresztény vallás. Hívei még tógában jártak, karjaik még meztelenek voltak, még meg volt köztük és művészetük közt a szerves összefüggés, rómaiak voltak ők még testben, egy szemlélődő lelket hordozva bensejükben.

Azonban a keresztény vallásnak nem lett volna művészeti átalakító ereje, ha máshonnan nem jött volha segítség. A római világ összeomlott, idegen barbár népek csapatai borították el Itáliát, új világ csiráját hozva szívükben, egy erőteljes és barbárságban rendkívüli fogé-

Róth Miksa

ivód
i

Magyar Pályázatok

1906. 4. 4. Kerekréti
Babocsay H. úr
Andrássy-úti csa-
ládi háza.)

1524 MARIA-KOPENY, meggypiros must

t palmetta.

Középázsia.

nezéssel.

tszórt virágok, kék sarkok, keretében fürészes, hajlott

kis keresztelő Szt. János, fehér selyem alapon, az arc
vemmel himzett. Domboru diszü, négyzetes aranyozott

szel, nagy mustrás pálmavirágos diszitéssel. XIX. sz. e. f.

himzéssel. XIX. sz.

boru szines himzéssel, közepén papagály, a sarkokban

nal és rozettás kerettel. XIX. sz.

négy medaillon, fehér rozettás kerettel. XIX. sz.

Roth Miksa

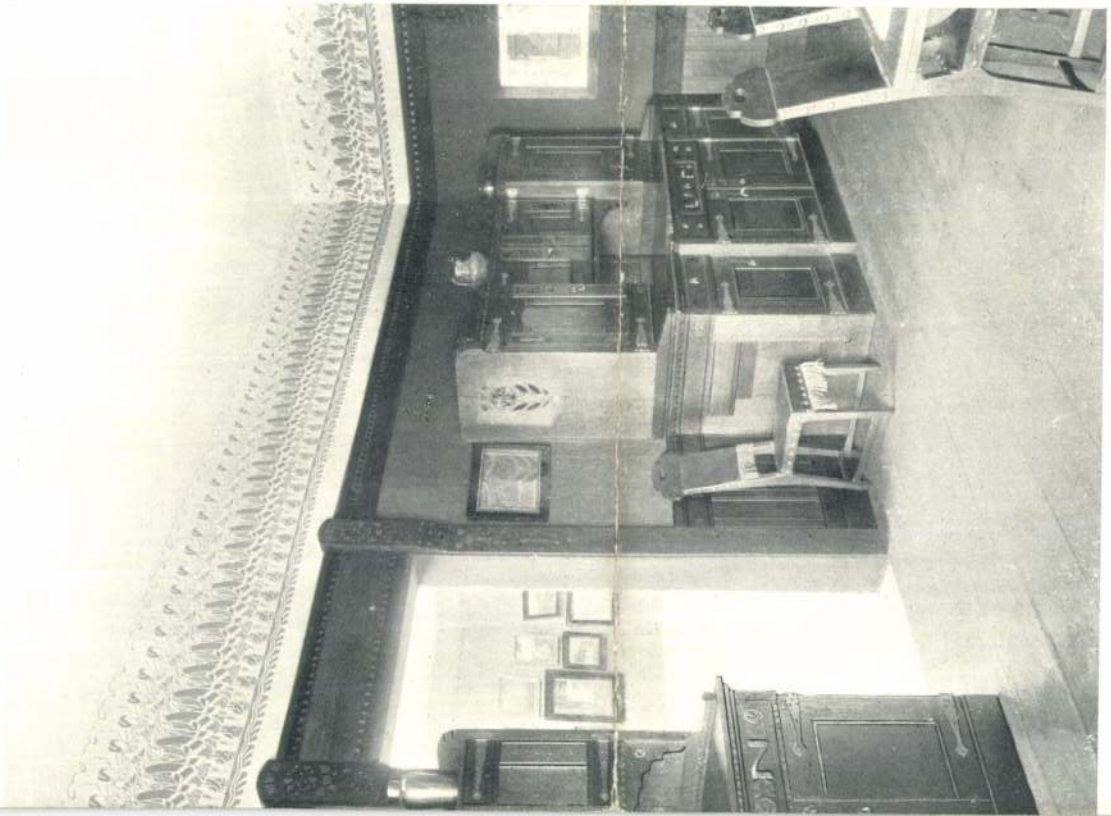

SALLE À MANGER. DESSIN DE RÓBERT NÁDLER.
EXÉCUTÉE PAR L'ASSOCIATION „BÚTORCSARNOK".

263.

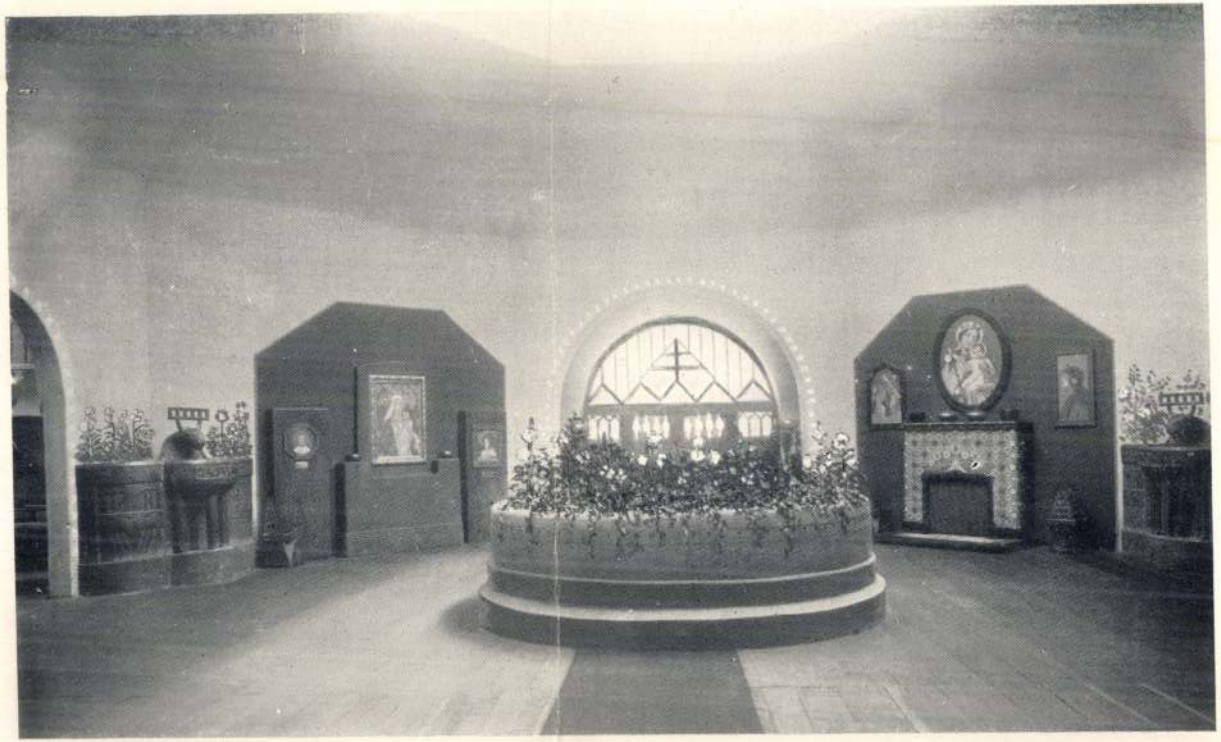

263. A MŰCSARNOK KÖZÉPSŐ TERME.
A HÁTTÉRBEN RÓTH MIKSA MOZAIKMUNKÁI LÁTHATÓK.

SALLE D'HONNEUR DU PAVILLON DES ARTS
DANS L'EXPOSITION DE PÉCS.

264.

HOMLOKZATI ÜVEGMOZAIK. KÉSZITETTE: ROTH MIKSA.

Wellisch Alfréd.

A salgótarjáni részvénytársaság palotája.

A budapesti bank- és üzlet-városrész, a Lipótváros egyik legforgalmasabb utcájában, Arany János-utca 25. szám alatt, meglehetősen szük és kedvezőtlen saroktelken épült a Salgótarjáni kőszénbányák részvénytársaságának székháza. A tisztán a társaság vezetőségének helyiségeit magában foglaló épület négy emeletsorban csupán hivatalos szobákat foglal magában, egyetlen nagyobb helyisége a közgyűlési ülésterem, amelynek kiképzése is szerény eszközökkel, inkább komoly nyugodtsággal, mint túlnagy fénnyel vagy pompával történt.

Az épület külső homlokzata modern architektonikus törekvéseknek enged helyet és az aránylag szigorúan megszabott pénzügyi keret dacára is egyes pontokon dekorativ elemeket juttat érvényre. Ilyenek az első és második emelet közötti figurális betétek is, amelyek a kőszénbányász életéből és munkaköréből vett csoportokat mutatnak be relif-

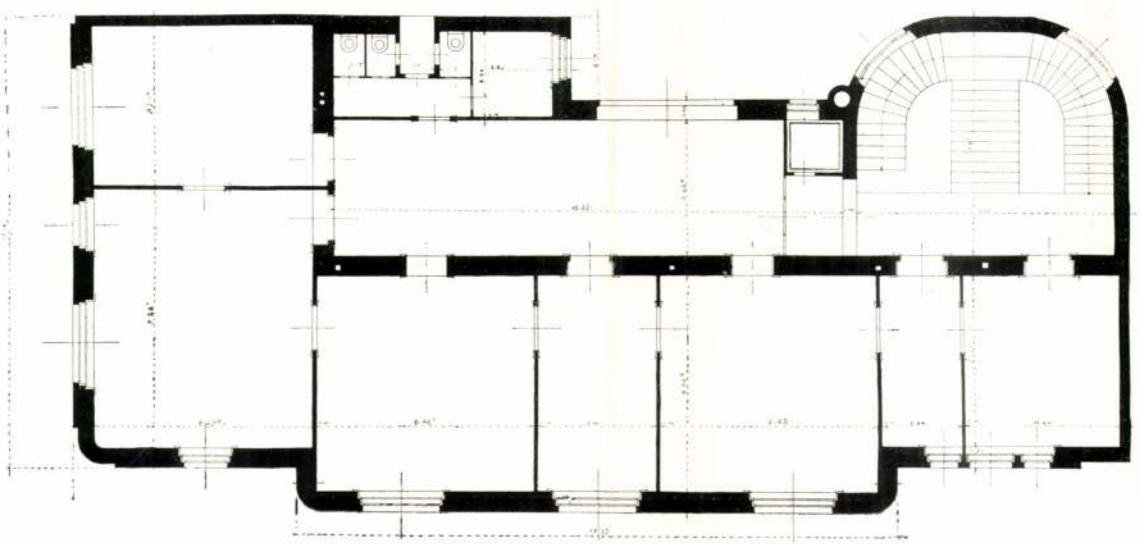

ALAPRAJZ.

Magyar Építőművészet
1907. 11. 7.

FŐHOMLOKZAT. TERVEZTE: WELLISCH ALFRÉD.

Róth Miksa

MAGYAR MŰIPAR A KÜLFÖLDÖN. Ezerszinű, tarkán ragyogó templom-ablakok regélnek egy ősrégi műiparról, melyet egy magyar műiparos ujszerűvé, modernné tudott tenni, érdekesen a divatos diszítőstilusba tudott illeszteni. Ez a magyar műiparos *Róth* Miksa, a kinek mélytüzű, színes, irizáló üvegfestményeit annyi kiállításon csodáltuk. Ugyanaz, a kit a lipótvárosi bazilika épitőbizottsága elejtett az olasz Salviati miatt. Azóta Róth még tulszárnyalta sok külföldi konkurrensét. A művész hire eljutott a fjordok hazájáig — Norvégiáig. A krisztiániai Fayerborg-templom épitő-bizottsága Róth Miksát bizta meg egy *Krisztus feltámadását* ábrázoló üvegfestmény elkészitésével. A művész az ő különleges és egyedül álló teknikájának minden segitőeszközével fog odahatni, hogy a magyar műiparnak ezzel a munkájával is hirnevet szerezzen.

Magyar Iparművészet

1903, 139. l.

KÜLÖNFÉLÉK.

IPARMŰVÉSZETÜNK TURINBAN. A turini nemzetközi iparművészeti kiállításnak ünnepi megnyitása május hó 10-én volt. Miután a M. Iparművészeti Társulat elnöke, Ráth György, Wlassics Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszter ama óhajának, hogy a megnyitásra leutazzék, nem tehetett eleget, a miniszterrel egyetértve Radisics Jenő min. tanácsost, az Orsz. Iparművészeti Múzeum igazgatóját kérte fel, hogy a megnyitáson a társulatot képviselje. A megnyitás nagy ünnepséggel ment végbe a kiállítási épület nagy kupolacsarnokában. Megjelent az olasz király és a királyné, több olasz herceg s az olasz hivatalos világ és a művészet kitünőségei. Maga a kiállítás a megnyitás napjára jó részben nem készülhetett el. Egyedül a magyar csoport volt teljes, a mi Horti Pál tanárnak az érdeme, a ki március 17. óta megfeszített erővel dolgozott csoportunk diszítésén és elrendezésén. Segítségére volt neki Roth Miksa udv. üvegfestő több kiváló munkásával s Scholz Róbert udv. szobafestőnek hét derék embere, kik heteken át lelkes buzgalommal végezték a rájuk bizott munkákat. A magyar osztályon kívül csupán az amerikai és a németalföldi csoportot mutathatták be a királyi párnak. A magyar osztályban Radisics Jenő miniszteri tanácsos fogadta a magas látogatókat, kik többször tetszésüket fejezték ki a magyar csoport ízléses elrendezése s általában a magyar iparművészet fejlettsége s eredeti volta fölött és bemutattatták maguknak Horti Pál tanárt és Roth Miksát. Különösen tetszett a magyar csoport főhelyén levő diadalkapuszerű alkotás, a mely Horti tervei nyomán készült és az üvegmozaiknak és vasművességnek remekeit foglalja magában. Nagy érdeklődéssel nézték a szobaberendezéseket, az Erzsébet-emléknek kiállított pályaműveit, Zsolnay és Roth imponáló csoportjait. Bucsúzáskor megigérték, hogy még többször megtekintik e kiállítást. Ez igéretöket már másnap be is váltották, a mikor a királyi pár váratlanul megjelent a magyar osztályban s mintegy félóráig behatóan megtekintették és megmagyaráztatták maguknak a kiállított tárgyakat. Elena királyné elismeréssel szólt a magyar iparművészetnek a nemzeti jelleg kidomborítására irányuló törekvéséről s távozáskor a királyi pár kezet nyujtva Radisics igazgatónak, szivélyesen megköszönte a kalauzolást. A külföldi csoportok Turinban levő képviselői s az olasz lapok egyhangúan konstatálják a magyar csoportnak nagy sikerét.

—

A kiállításnak ismertetését már e számunkban akartuk megkezdeni, azonban a Turinból kapott fényképfölvételek, melyeket egy ottani fényképészszel készíttettünk, teljesen alkalmatlanok voltak a reprodukálásra. Ezért mostani számunkban a kiállítás magyar osztályának csupán azon tárgyait közölhetjük, a melyeket még a Turinba való elszállítás előtt Budapesten fotografáltattunk. Lapunk főmunkatársa, Györgyi Kálmán tanár, legközelebb már Turinba utazik és akkor a kiállítás ismertetéséhez szükséges fényképeket be fogja szerezni.

AZ ORSZÁGOS IPAREGYESÜLET ÜNNEPE. Méltó fénynyel ünnepelte az Országos Iparegyesület 60 éves fennállását, a május hó 25-én tartott jubiláris közgyülésen. A lélekemelő ünnepre eljött az egyesület védnöke, József királyi herczeg fenséges nejével, Klotild kir. hercegasszonynyal s megjelentek a kormány, a főváros képviselői és a hazai iparnak minden számottevő tényezői, hogy részt vegyenek az érdemes egyesület ünneplésében. A hazai ipar fejlődéséről szóló, maradandó becsü ünnepi beszédet a végrehajtó bizottság elnöke, *dr. Matlekovics* Sándor v. b. t. t. mondotta. A tömör rövidséggel összeállított visszapillantásban az egyesület 60 éves működéséről, melyet a fáradhatlan igazgató, *Gelléri* Mór kir. tanácsos olvasott fel a közgyülésen, valóban imponáló méretekben bontakozik ki az az ernyedetlen s sok számottevő sikerrel koronázott munka, a mit az egyesület a hazai ipar érdekében kifejtett. Szívvel-lélekkel üdvözöljük az Országos Iparegyesületet s nem kételkedünk benne, hogy az eddig elért sikerek, felséges királyunknak elismerése s az egész országban nyilvánult meleg rokonszenv, további buzgó munkásságra serkenti az egyesület derék vezetőit.

RÁTH KÁROLY †. Érdemes, munkás élet dőlt porba május hó 1-én; a magyar iparosság egyik leghivatottabb vezére s a hazai ipari érdekeknek rajongó lelkesedéssel küzdő harcosa, Ráth Károly halt meg. Mint a kereskedelmi és iparkamarának

Magyar Iparművészet
1902. 107. l.

sok éven át elnöke, a tehnológiai iparmúzeum szervezője, majd a kereskedelmi múzeum igazgatója, széles körre terjedő munkásságot fejtett ki s ezenkívül részt vett a hazai ipart érdeklő minden nevezetesebb mozgalomban. Halála az egész országban fájdalmas visszhangot keltett s temetése impozáns részvét mellett ment végbe. Az elhunytban a M. Iparművészeti Társulat elnöke, Ráth György főrendiházi tag testvéröccsét gyászolja.

BERZEVICZY ALBERT ELŐADÁSA, április hó 4-én, az Orsz. Iparművészeti Múzeum által rendezett ismeretterjesztő előadások sorozatának utolsója volt s a Cinquecento olasz iparművészetének jellemző vonásairól szólt.

Előadó azért tartja időszerűnek az olasz reneszánsz iparművészeti viszonyainak fejtegetését, mert a mai kornak az az egészséges iránya, mely minél több művészi elemet igyekszik az iparba bevinni s a művészet és iparművészet közti válaszfalakat lebontani törekszik, abból a korból meríthet még legtöbb buzdítást és tanulságot. Ezúttal csak a Cinquecentoról szólott s a külön fejlődés menetét feltüntető Velencét mellőzi. Akkor a művészet és élet egymást kölcsönösen áthatották s feltételezték, a művészek foglalkozása sok tekintetben ipari, az iparosoké művészi jellegü volt. Még a Cinquecento legnagyobb művészei is sürün foglalkoztak a diszítő-ipar feladataival s a maguk legsajátabb foglalkozása körében sem választották el a mesterségszerű részt a tulajdonképeni alkotó munkától. Viszont az ipar is majdnem kizárólag kézimunkából állván, alkalmasabb volt a művészi elemek felvételére. De így a tiszta művészetekre, mint a művészi iparra legtermékenyítőbben hatott az olasz társadalom rendkívüli művészeti szükséglete. Az olaszok élete minden mozzanatában szinte szomjuhozta a művészetet, azért oly gazdag festői vonásokban. A fejedelmi mecenások nem csak hiúságból, de igazi lelki szükséglettől környezték magukat a művészet remekeivel s minden nagyobb művészeti esemény az egész népre nézve ünnep jelentőségével bírt. A nagyok és hatalmasok saját hajlamukból, de azért is, mert a nép követelte ezt tőlük, izléses, minden ízében szép pompa kifejtésére igyekeztek. A kort és a nemzetet jellemezte a formákban és szinekben való gyönyörködés. Az ünnepélyes menetek, jelmezes felvonulások, látványosság egymást érték, a legnagyobb művészek eszméi szerint foglalkoztatva a művészi ipart; még nagyobb lendületet adott ennek a mindennapi élet finomultsága, a lakásberendezés kényelme és disze, az öltözködés választékos fényüzése. A modern kor komfortigényeit és az észszerű és ízléses fényűzés tárgyát legelőször a XVI. századbeli olaszoknál látjuk fejlődni.

Az előadó ezután sorra vette a diszítő művészetek és művészi ipar különböző nemeit, mindegyiknek jellemző sajátságait kiemelve s haladását vagy megállapodását is a megelőző kor, a quattrocentóhoz képest. Szólott a dekorativ építészetről, különösen a villákkal és palotákkal összefüggő kertalakításokról. A dekorativ festészet példája gyanánt főleg a Rafael Loggiáinak ornamentikáját emelte ki. Ismertette a reproduktiv művészetek állását. Dürer hatását az olaszokra és Marcantinio metszetét. Az üvegfestészetről szólva áttér a keramáira és üvegiparra, jellemezte a Faenza után nevezett fayence-ipart s gubbicói mesterek fémfényü lusztráját, melynek megujítását Wartha Vincének köszönhetjük. Utalt a szövőipar, himzés, sujtásfonás és csipkeverés viszonyaira is. A dekorativ szobrászat, a mozaik és Pietradura jellemzése után rátért a berakott famunkára, a fafaragásra és müasztalosságra, kiemelve annak legkiválóbb példáit. A műlakatosság mellett a fegyveripar is virágzott, a fegyverzetek némely alkatrésze igazi műremek számba ment damaszkinirozott és inkrusztált diszeivel. Méltatván még az éremverést, pénzverést és gemmák készítését; végül rátért az ötvösségre, mely a cinquecentonak úgyszólván kedvenc iparművészete volt s az egész reneszánszon át a legnagyobb tekintélynek örvendett; Caradosso és Cellini versengő iskoláinak ismertetése után befejezésképpen Benvenuto Cellini hires önéletrajzát méltatta, mely nemcsak az ötvösmesterséget és szobrászat akkori viszonyait világítja meg, de az egész kornak életteljes képét adja s szintén azt a bűvös kölcsönhatást tünteti fel, a mely ama kor s művészete között létezett.

Az érdekes előadást a termet zsúfolásig megtöltő előkelő közönség nagy tetszéssel fogadta.

HAZÁNK MŰKINCSEINEK VÉDELME. *Wlassics* Gyula kultuszminiszter érdekes törvényt óhajt életbeléptetni a magyarországi kincslele-

„Élni mégis érdemes”

„Boldogok a hívők, akik hinni tudnak a másvilágban — írta Illés Endre feikavaró önéletrajzi novellájában, az *Erzsébet*ben. — Én sohase hittem. Szánalmas csalás volna, ha most kezdeném hinni...” De valamiféle hitre mégis szükségünk van. „Félelmetes sors vár arra — írja másutt —, aki a semmiben él, aki nem tud megfogódzni valamilyen rendben, akár roncsolt rendben is. Valamilyen hitben. Aki nem tud megkapaszkodni abban, hogy élni mégis érdemes.”

A halálról újabb irodalmunkban megrendítőbben talán senki se írt, mint önéletrajzi novelláiban Illés Endre, az élet szerelmese. De a nekrológok embere sohasem volt. Terjedelemre is tekintélyes életművéből hirtelenében két halottbúcsúztatásra emlékezem. A *Babits Emlékkönyvben* 1941-ben írott gyönyörű vallomására, az *Első élményre* és a Németh László ravatalánál mondott „halotti beszédére”. Mindkettő az életről szólt — és a halhatatlanságról.

A *Babits Emlékkönyvből* egyetlen írás sem hatott rám oly erővel, mint az övé. Kamaszkori élményéről, Babits *Gólyakalifá*járól. „A rend kezdődött azon a nyáron — emlékezik vissza —, az a rend, amely a kamaszkor hegyomlása mögött várakozott... Elmondhatnám most, hogyan olvastam a többi Babits-könyvet, életem legfontosabb napjait mondanám el (...) Ő tett erőssé, hogy megismerhessem a kort (...) az ösztönre, erőszakra esküdő években, tőle kaptam a nagyobb, a változatlan dolgok szomjúságát: a hitet, az elhagyott szellemhez, az erőt az alkukra hajlíthatatlan igazsághoz, a vágyat egy megbonthatatlan rendhez...”

Kell-e mondanom, hogyan hatottak ezek a szavak 1941-ben egy tizenhét éves ifjú emberre, aki a maga helyét kereste abban a megbomlott világban. Attól kezdve minden írására figyeltem ifjonti szigorral, egykori vallomásához és fogadalmához mérve szavait.

Első személyes találkozásunk kevéssel a felszabadulás után történt a Révai Testvérek Irodalmi Intézete Rt. Vadász utcai épületének egyik kicsiny udvari szobájában. Rónay György lektori cellája volt ez, melyet gazdája sugárzó egyénisége töltött be, s tett tágassá. Akkoriban itt fogadta ifjú látogatóit, a pályakezdő költőket, akik elsőként hozzá vitték új verseiket. Egy alkalommal, midőn készülő kötetem neki ajánlott versét, az *Augusztusi elégiát* olvasta, nyitott a szobába Illés Endre, a kiadó vezetője, sudáran, karcsún, s éppoly elegánsan, csokornyakkendősen, mint a szoba gazdája. Gondosan fésült lenszőke haját hátrasimította és valószínűtlenül kék tekintetét rám villantva kérdezte: Nem zavarok? A legjobbkor jöttél, Bandi — mondta patrónusunk, s átnyújtotta neki új versemet —, én ezt is kapok, nemcsak adópengőt. Udvariasan átfutotta a verset, bólintott. Néhány mondatot váltott Rónayval, s magunkra hagyott bennünket. Legalább megismerte magát — mondta vigasztalóan Rónay —, félelmetes memóriája van.

Ezt később, húsz év múltán magam is tapasztaltam. Akkor lettem a Szépirodalmi Könyvkiadó szerzője. Valóban mindenre emlékezett, olyan írásaimra is, amikről én mármár megfeledkeztem. Olvasottsága elképesztő volt. Mindenkiről tudott, minden valamire való könyvet ismert, minden fontosabb kéziratot elolvasott. Páratlan energiájú vezető volt s ideális szerkesztő. Kivételesen fogékony, biztos ítéletű, s a készülő könyv érdekében kíméletlen is. S ugyanilyen igényes önmagával szemben. Hiszen ezekben az években, az utolsó negyedszázadban takarította be teljes írói termését, esszéinek, novelláinak, drámai műveinek összességét, impozáns életműsorozatának évről évre sorjázó köteteiben.

Ma már nyilvánvaló, hogy az utolsó fél évszázad magyar irodalmának egyik legmarkánsabb jelensége. Írói teljesítménye a *Nyugat* második nemzedékének legnagyobbjai mellett jelöli ki helyét szellemi életünk panteonjában. S ha egyszer majd megírják a magyar könyvkiadás történetét, abban is külön fejezet jut neki a század nagy magyar irodalomszervezői között.

A 80. születésnapon

De nemcsak vezetőnek volt kiváló, munkatársnak is eszményi, mondhatnám, rendkívüli. Mindenki tanúsíthatja, aki oly szerencsés volt, hogy szerkesztője lehetett; hogy együtt dolgozhatott vele. Első ilyen tapasztalataimat irodalmi szerkesztőként még a *Tükör*nél szereztem, melynek gyakori és megbecsült szerzője volt. Ez a kapcsolat és együttműködés azonban az *Új Tükör*ben teljesedett ki, melynek első számától kezdve úgyszólván haláláig odaadó munkatársa volt. Biztos pillére, akire az irodalmi szerkesztés mindig számíthatott, építhetett. Nagy sorozatainkat — *Az elbeszélés mestereit*, a *Szép szerelmes novellát*, *Miért választottam?* címmel mai irodalmunk panorámáját — vele indítottuk; két sorozatunknak, az *Elfeledett remekművek*nek s az *Írók két háború közt*nek szerkesztését is elvállalta; ez utóbbiból — Gyulai Líviusz remek illusztrációival — nagy sikerű könyv is készült. Boldogan és büszkén őrzöm a könyv dedikált példányát. A szíves bejegyzés így szól: „Kedves Ottó, köszönöm, hogy ezt a könyvet életbe szólítottad. Régi barátod: Bandi. 1979.”

S eltettem és őrzöm sorozatának esztétikai tekintetben is példás, akkurátusan előkészített kéziratait, melyek leadás előtt egy nappal mindig ott vártak szerkesztőségi íróasztalomon, jegyzeteinek minden részletre kiterjedő, jellegzetes és kalligrafikus kézírásával.

Halála előtt néhány héttel, többórás együttlétünk során egy újabb sorozat tervét vitattuk meg. *Levelesládám* lett volna a címe. A hozzá írott levelek tükrében, s azokat kommentálva vázolta volna fel hat évtized magyar irodalmának bensőséges képét, s ugyanakkor nagyszabású freskóját. Ez a munka most már szellemi hagyatékának gondozóira, jövendő monográfusaira marad.

Hadd fejezem be ezt az emlékező írást a *Babits Emlékkönyv*be írott vallomásának utolsó mondatával:

„Valamelyik könyvéért nyúlok, — ezek itt maradtak velünk”.

MAJOR OTTÓ

Amália néni egy szóval sem kérdi, miért jöttem.
Megszokta rég, hogy ajtaján időnként becsönget
a Lelkes Társadalmi Segíteniakarás.
Sokféle alakban jelentkezik.
Olykor bozontos szakállat visel,
máskor komolyan villanó szemüveget;
hol műemlékesnek nevezi magát,
hol tévésnek, műbarátnak, tanácsi embernek,
sőt előfordul, mint például most,
hogy nőnemű alakban bukkan elő a sötét lépcsőházból,
s azt állítja, újságíró.

Az örökség

Az örökség

KÉKESDY KÁROLY FELVÉTELEI

Amália néninek édesmindegy. Jöjjön az illető bárhonnan, bármely formában, ő ugyanazzal a bizakodó, derűs mosollyal fogadja. Főz neki egy jó erős feketét, s nekilát, hogy megint egyszer megmutassa a kincseit.

Amália néni, teljes nevén Róth Amália, nyolcvanhat éves. Az utóbbi években egy tüdőgyulladáson és két combnyaktörésen esett át, de mankói már a szekrény mélyén hevernek. Semmi akadálya tehát, hogy kissé merev lépteivel ismét föl-alá gyalogoljon a teremnyi nagyszobában, hogy homályos sarkokból, öreg díványok háta mögül nyolc-tíz kilós színes üvegtáblákat kapjon elő, az ablak felé fordítsa s a látogatóra sandítson diadallal: „Ehhez mit szól?"

Jó ideje nem szólok már semmit, állok szótlanul, mint előttem annyian. A szecesszió amúgy is kedves a szívemnek, de ennek most nincs jelentősége — a szecesszió fintorgó ellenségei sem vonhatnák ki magukat a látvány hatása alól.

Amália néni a papa műveit mutatja a papa szobájában, a papa egykori házában, a Nefelejcs utcában. Róth Miksa üvegfestőét, aki e műfajt nemcsak itthon emelte magas művészi rangra, de nemzetközi hírnevet is szerzett vele. Az Országház, a Zeneakadémia, a Szent István-bazilika üvegképei, a marosvásárhelyi kultúrpalota vagy a Széchenyi fürdő kupolájának mozaikjai éppúgy az ő alkotásai, mint például a mexikói Nemzeti Színház üvegekből készült, óriási mennyezetfreskója. Üvegei föllelhetők Bostonban, Hágában, Oslóban, Milánóban, Torinóban, s persze rengeteg pesti házban, kapualjban. Legfőképp a Nefelejcs utcában. Az első emeleti nagyszobában, ahol annyi a káprázatos színekben játszó üvegkép, a szépséges üvegtöredék, mozaik, tervrajz és fénykép, annyi a szecessziós bútor, függöny, tükör, a márkás váza, porcelán, festmény és szobor, hogy az teljesebb és összefüggőbb képet nyújt a múlt századvég meg a századelő ipar- és képzőművészetéről, mint akárhány tudós tanulmány.

— Kész múzeum! — mondta, aki csak belépett ide.

— Ugye? — ragyogott föl Amália néni, s ezüsttálkában omlós teasütéményt is tolt a látogató elé. — Segít megcsinálni?

— Hát persze! — vágta rá mindenki és komolyan is gondolta. A műemlékes, aki úgy tudta, hamarosan újjáépül és övék lesz a Sándor-palota — ideális helye egy múzeumnak. A műbarátok. A tanácsi emberek. A tévések, akik szép, aggódó filmet is készítettek Róth Miksa örökségéről az ország az üvegesszakma pusztuló kincseiről.

Aztán mindig közbejött valami. — Majd! — tárták szét karjukat a látogatók. — Most nincs pénz. Nincs épület, ember, kapacitás. Szegények vagyunk.

Amália néni egyre csüggedtebben főzte a feketéket. Közben kopogtattak nála másféle emberek is. Ezeket nem a társadalmi segíteni akarás küldte, a zsebükben viszont pénz lapult, s az ujjuk határozottan mutatott egy-egy tárgyra: „Mennyibe kerül?"

Amália néni előbb nemet intett. Majd fájó szívvel nyomta a kezükbe, amit kértek. Olykor ingyen, hálából, barátságból — a kórházi ápolóknak például, akiknek kedvességét másként nem viszonozhatta. Négyezerhétszáz forint nyugdíjjal az ember nem konok. Különösen nem az egy négy szoba, két félszobás lakásban, amelynek a bére ezernégyszáz forint.

Ajánlották, hogy költözzön el, de Amália néni csak a fejét rázta. Pont most hagyna itt mindent, annyi megpróbáltatás után?

Üldögélt inkább a papa szobájában, emlékezett. S már-már békésen figyelte a mennyezeten sárgálló vízfoltokat, melyekből nagy esők idején szapora cseppek indultak lefelé Róth Miksa örökségére.

*

Tavaly ősszel váratlan dolog történt.

Új szereplő lépett a színre, s nem holmi lelkes műbarát, hanem komoly, tehetős vállalat, az Üvegipari Művek.

— Mi itt a gond? — néztek körül határozottan. — A restaurálás ötmillió forint, azt mi fizetjük. Rendbe tesszük a tetőt, a lakást, a padlást, a pincét, védetté nyilváníttatjuk a hagyatékot, létrehozzuk és üzemeltetjük a múzeumot. A tulajdonos természetesen a magyar állam, azaz a VII. kerületi tanács. Tőlük annyit kérünk, hogy az épületrész használatát nekünk engedje át, továbbá fizessen Róth Amáliának és testvérének, Róth Erzsébetnek havi öt-ötezer forint apanázst.

Az apanázs gondolata egyébként nem tőlük származott. Jó fél éve ajánlotta föl a tanács egy szerződésben, amelyet végül nem írtak alá. Amália néni ugyanis többet várt kincsei átadása fejében, például a ház tatarozását, hogy ne csak egy-egy tetőcserepet igazítsanak helyre időnként az IKV emberei.

A tanácsnak azonban kevés a pénze. Mint ahogy kevés a művelődési tárcáé is. Az Üvegipari Művek viszont, mint minden magyar vállalat, szegény is, gazdag is. Beruházási forintja nincs, az épületet megvenni nem tudná. De tudna költeni rá, föltéve, hogy erre jogcímet szerez. S ki szerezhetne inkább, mint az üvegesszakma? Most igyekeznek föltámasztani az antik üveggyártást és üvegművészetet. Az Iparművészeti Főiskola két hallgatója nemrég épp Róth Miksa munkásságából diplomázott. Szakmai érdekük egyben a művelődésügy érdeke, az országé, következésképp a VII. kerületi tanácsé. Az ipar föllépése kultúrmecénásként mindenki számára örvendetes és követendő tett.

Az egész házat persze az üvegesek sem tudnák rendbe hozni, erre amúgy sincs mód. Nem is egy épület ez: hátsó szárnyát, amelyben valaha az üvegfestő műhely volt, most a Kartográfiai Vállalat bérli. Kétmillióért vették át a Füszérttől, még kétmilliót költöttek rá, ablakot falaztak be, irodákat, vizeshelyiségeket alakítottak ki, ahogy dukál, végtére ők nem akarnak semmiféle múzeumot.

A mester kemencéjét, szerszámait úgyis elvitték a háború alatt a németek. Vitték volna az üvegeket is, ha Amália néni és az édesanyja le nem viszi a pincébe, ládákba csomagolva, a ládákra álcázásul szalmát, szemetet szórva.

A hátsó traktusba a felszabadulás után a honvédség kvártélyozta be magát. Mint polgári személyeket, kis híján Amália nénieket is kiköltöztették, de ő elment Rákosihoz, s egy titkárától kirimánkodta, hogy maradhassanak: azontúl belépőcédulával járhattak a lakásukba. A honvédség később elvonult, otthagyva vagy egy tucat emberét sebtiben összeütött kis lakásokban. E lakások ma is lakottak, bérlőiket csak más lakások fölajánlásával költöztethetné ki a tanács, a tanácsnak viszont, mint tudjuk, nemcsak pénze, üres lakása sincs. Múzeum céljára tehát majd Amália néni lakása, a padlás és a pince szolgálhat csak — a semminél ez is sokkal több.

Nosza, intézkedni kezdtek az üvegesek. Levelek jöttek-mentek, a minisztérium boldogan áldását adta; az Üvegipari Művek elkészítette szerződéstervezetét a tanáccsal; a két Róth lány magánvégrendeletet diktált a közjegyzőnek, melyben néhai Róth Miksa hagyatékát a VII. kerületi tanácsra testálják, kikötve, hogy azt az Üvegipari Művek közgyűjteményként fogja kezelni és biztosítja számára a nyilvánosságot.

Amália néni örömében cikket írt az üvegesújságba is.

„Azért üzenek ebben a lapban, mert azt hiszem, végre megtaláltam azt a vállalatot, azokat az embereket, akikre rábízhatom Apám féltve őrzött és megmentett örökségét. Úgy nézzék és őrizzék Apám terveit, üvegeit, hogy ezek nemcsak a szecesszió egyik legnagyobb mesterének alkotásai, de részei nemzeti kultúránknak is."

Mindez tavaly ősszel történt.

*

Ülünk a nagyszobában, nyalogatjuk a pisztáciafagylaltokat, amelyeket fotós kollégám hozott fölüdülésül a nyári forróságban. Bámuljuk az üvegeket, a mozaikokat, a beázás terebélyesedő foltjait a fejünk fölött.

— *Mi történt azóta, Amália néni?*

— Semmi — nyalint a fagylaltjából. — Se fölújítás, se apanázs.

— *Visszaléptek az üvegesek?*

— Csudát! De a tanács állítólag nem írja alá a szerződést.

— *Miért?*

— Tudom én? Kérdezzük meg tőlük!

Telefonálunk a tanácsra. V. elvtárs értekezik, keressük Z. elvtársnőt. Z. elvtársnő momentán nincs, de talán P. elvtárs. P. elvtárs a helyén, ám nem ő az illetékes, hanem Kustos Lajos általános tanácselnök-helyettes, aki két hétre külföldre utazott.

Kivárjuk.

Két hét múlva ott ülök Kustos Lajos elegáns körúti irodájában. Elegáns ember maga is, és feltűnően fiatal, mint újabban a tanácselnök-helyettesek. De amint beszélni kezd, azonnal kiviláglik, hogy fiatalsága nem jelent egyszersmind forrófejű meggondolatlanságot.

Nem merném állítani, hogy köntörfalaz. Inkább azt gyanítom, én nem tanultam meg még mindig érteni a hivatalos szóból. Mire fölfogni vélek egy mondatot, már ott a nyomában a következő, mely ellent ugyan nem mond az előzőnek, mégis valami furcsa ködöt telepít rá, s vele együtt az agyamra, de annyira, hogy egy idő után már kérdezni sem tudok. Egyórás beszélgetés után pedig úgy botorkálok ki az elegáns irodából, hogy képtelen lennék előadni Amália néninek, voltaképp miért is nincs még mindig szerződés, lakásfelújítás, és hol késik az apanázs.

— Kutatjuk a formát — mondja Kustos Lajos. — Először tisztázni kell a frontokat.

— *Ellentétek merültek föl az üvegesekkel?*

— Szó sincs róla. A célunk azonos, ezt megbeszéléseinken egyeztettük. Minket nem is lehet eltántorítani tőle.

— *Vagyis?*

— Nézze, a haderőcsökkentési tárgyalások is évtizedek óta folynak.

— *De hát ez egy kis múzeum ...*

— Emlékhely! A tanács emlékhely létesítésére jogosult — föltéve, hogy miénk lesz a gyűjtemény. Más a helyzet természetesen, ha az Üvegipari Műveké.

— *A végrendelet a magyar állam javára szól, amelynek most önök a képviselői. Úgy tudom, ezek rég tisztázott dolgok. Mint a Róth lányok apanázsa, amelyet lassan egy éve igérnek.*

— És ha megváltoztatják a végrendeletüket? Mi kifizetjük a havi

tízezreket, ők pedig esetleg ... Vagy haláluk után jelentkezik egy örökös.

— *Hiszen a Róth lányok leghőbb vágya, hogy a papa örökségéből közgyűjtemény legyen. Örökös pedig hiába jelentkezne, a hagyatékot védetté nyilvánítják, az örökösöket pénzben kártalanítják. Mi hát az akadály?*

— Mint mondottam, nincs akadály.

— *Mégsem történik semmi.*

— Türelem.

— De kérem, Amália néni nyolcvanhat éves. Neki most kell a havi ötezer, hogy ne szoruljon rá az értékek eladogatására, hogy ne forgácsolódjék szét teljesen a hagyaték. És nem tűr halasztást a lakásfelújítás, a restaurálás, amit viszont az üvegipar akkor kezd el, ha aláírták a szerződést.

— *Dolgozunk rajta. Én bizakodó vagyok, előbb-utóbb minden rendeződik. Meglesz az emlékhely, ha kevesebb tárggyal, hát kevesebb tárggyal, végtére nem az a fontos. A fontos a hely szelleme, azt hiszem, ebben egyetértünk.*

Ekkor apadtak el a kérdéseim.

*

— Nos? — pillant rám a legközelebbi kávézáskor Róth Amália. — Mit mondtak?

— *Dolgoznak rajta. Dolgoznak és bizakodnak.*

— Aha! bólint, mert élénk észjárású idős hölgy és megért egyetmást az életben. — Sejtettem.

A kávé végeztével föláll, kissé merev lépteivel ódon szekrénymonstrumhoz siet, színes üvegképeket emel ki belőle és az ablak felé tartja.

— Jöjjön, ezeket nem látta még! Na? — sandít rám diadallal. — Mit szól?

Az üvegek többsége törött vagy épp eltörni készül. Aranysárga, borvörös, tengerzöld darabkái kicsusszannak az ólomkeretekből — Amália néni, amíg tudja, megragasztja, de a maszszív, német ragasztója fogytán, évekkel ezelőtt kapta ajándékba.

— Látja — mutat a töredékekre. — Ez antik üveg. Az muranói, amaz meg Tiffany opalescens, anyagában színezve.

Amália néni sok mindent megtanult a papától. A restaurálók számára fontos mondandói lennének, az eladott tárgyak visszavásárlásához is elengedhetetlen a segítsége.

Egyelőre ül otthon és vár. De azért egy kicsit türelmetlen. Nyolcvanhat évesen az ember már nem ér rá annyira.

R. SZÉKELY JULIANNA

Miksa, üvegművész

R
Ü

KISS GÁBOR

A hatod

Az égboltozaton függő napkorong sugarai uralkodtak a nappalon, és bevilágították a földet. Igaz egyre sápadtabban, mert már közeledett az est, amikor a sötétség eltakarja s birtokba veszi a mindenséget. De amennyit enged a világosság, azt reggel újra visszakövetelni: közben csak a fény követei, a hold, meg a távoli csillagok világítanak.

— Napnyugtáig még van néhány órám, addig mindenképpen be kell fejeznem — hallatszott az ég mennyezete alól. — Mióta dolgozom, rászoktam a beszédre. Tudom, még nincs aki megértené a szavam, de pihentet és segít elaltatni ébredező kétségeimet. — Pillanatnyi, de mégis mindent betöltő csend ereszkedett alá, melyből mély sóhaj fakadt. — Ó, menynyire unom! Fáraszt a munka, és ami a legborzasztóbb: kezdek belefásulni. Nem kellett volna belekezdenem.

Kedvetlenül lenyúlt, s az agyagos port tenyere élével egy helyre gyűjtötte. Feltornyozta, két kupacot formált belőle, s vízzel locsolgatta, hogy a porhanyós agyag jobban összeálljon. Aztán addig gyúrta-gyömöszölte a matériát, mígnem puha és képlékeny lett.

Ledörzsölte a csuklójára tapadt száraz agyagmorzsákat, és vigyázva megtapogatta érzékeny ujjait. — Nem könnyű benépesíteni a földet — dünnyögte. — Jó lesz sietnem — nézett később gondterhelten a napra — túl sok időt vesztegettem az állatokra.

Kicsípett az egyik dombból egy maroknyi agyagot, s a tenyerei között ide-oda görgette. Mikor megkapta az elképzelt formát, a másik kupacból is kiemelte a kívánt mennyiséget, s ugyanolyan alakúra képezte.

— Alig van érkezésem egy kis pihenésre — elégedetlenkedett —, igaz, ma sokat végeztem, és az is némi erőt ad, hogy hamarosan elkészül a nagy mű. Már csak néhány mozzanat, s végre nyugodtan élvezhetem fáradozásom gyümölcsét.

A várakozás izgalma kellemes meleget idézett elő a gyomrában, és serényebb munkára ösztökélte. Most először ragadta magával az alkotás lendülete.

Két precíz gömböt formált, s mikor elkészült velük, néhány ügyes mozdulattal hozzáerősítette az alakok egyik végéhez. Azután hosszú, vékony darabkákat gyúrt, és a test különböző részeihez nyomkodta.

Elmélyült figyelemmel tanulmányozta a készülő figurákat. — Most biztos kézre lesz szükségem — mormolta. Óvatosan az alakok fölé hajolt, s körmeivel apró, finom változtatásokat

Belemerült a munkáb
hogy sok minden most
bízott esztétikai érzék
részletek aprólékos kidolgozására nagyon ügyelt, mert a legkissebb hiba is végzetes lehet: mindennek az előre elképzelt funkciók szerint kell működnie. Az alakokat némileg különbözőre formázta. Az egyik szögletesebbre, szikárabbra sikeredett, a másikon a puha, gömbölyded formák dominéltak. Különösen az utóbbival bíbelődött sokat. Nagy műgonddal simította végig, és ujjai hegyével tökéletesre igazította a domborulatokat. Kedvtelve nézegette; jobbról is, balról is megvizsgálta az arányokat.

CSÁSZÁR TAMÁS RAJZA

geselert, és visszatért a
hoz. Mikor elvégzett minden apró finomítást, szemlét tartott a kész alakok fölött. — Ha nem is teljesen az én képmásaim, de a lehetőségekhez képest elég meggyőzőek.

Megint figyelmeztetnie kellett magát, hogy korai még az elégedettség, hiszen hátra van a legnehezebb feladat, a munka teljes átélést, igazi ihletet igénylő része.

Vett egy mély lélegzetet, s lehajtott fejjel süllyedt gondolatai mélyére. Még a szemeit is lehúnycsend után felpillantott, és ovatosan rálehelt az előtte fekvő alakokra.

Nem történt semmmi, meg sem moccantak. Már-már megrendült az önmagába vetett hite, amikor az egyiknek kipattant a szemhéja. Megakadt a lehelésben, s apró, megkönnyebbült sóhaj hagyta el az ajkát. A másik alaknak is kinyílottak a szemei, majd szinte egyszerre, rángás futott végig a testeken. Kis idő múlva megmozdultak a kezek: felemelték és a szemük elé kormányozták. Idétlenül forgatták ide-oda, és csodálkozva bámulták mozgó ujjaikat.

— De lassan megy — morfondírozott, és egyre türelmetlenebbül fújta az éledező figurákat.

Megemelkedett a térdük, és apródonként maguk alá húzták a lábaikat, végül az egész talpuk érintette a talajt. Azután hosszasan vártak — mintha erőt gyűjtenének — majd megunva a tétlenséget, szögletes mozdulatokkal ülésbe emelkedtek. Többször is megpróbáltak felegyenesedni. de akár a rongybabák, mindannyiszor összecsuklottak.

Elakadt a lélegzete, zihálva, tátott szájjal kapkodott levegő után. Rossz előérzettel nézte a merev, roskatag agyagfigurákat. Mikor lecsillapodott belsejében a rohanás, újult erővel kezdett a fújásnak.

Az alakok imbolyogva talpraálltak, és esetlenül próbálgatták lábaikat. Sokáig egy helyben billegtek jobbra-balra, míg rájöttek a járás koreográfiájára. Tettek néhány tétova lépést, majd szembe fordultak egymással. Öszszeakadó tekintetükben felismerés villant, most tükröződött először rajtuk valamiféle érzelem. Néhány pillanatnyi mozdulatlanság után elindultak.

Lassan közelítettek, s félúton, mikor már majdnem összeakadtak, felemelték a kezüket, mintha valami rituális, üdvözlő szertartáshoz készülődnének. De ehelyett széles esetlen mozdulatokkal verni kezdék egymást. A nemrég oly gondosan megformált alakokon minden ütés nyomot hagyott. Az állhatatos, eltökélten ismétlődő csapások mindkét testet egyre torzabbra deformálták.

Az alkotó keze dühösen csapott le, összelapítván tökéletlen teremtményeit. — Egy kis hiba csúszott az elgondolásba — mormogta. — Nem koncentráltam eléggé, most kezdhetem elölről az egészet.

JK. 73.

73. Ismeretlen festő.

A XVIII. századból.

Szvetics Jakab.

Derékon alólig látható, balra fordul, szembe néz, áll. Mellét a szent István-rend jelvénye díszíti, mely egy piroszöld kokárda szalagján lóg. Jobbkezében levél van e czimzéssel: »*Magnifico Jacobo Szvetics de Nemes Ságod Insignis Ordinis Sancti Stephani Regis Apostolici Equiti, Personalis Praesentiae Nostrae Regiae In Judiciis Locumtenenti, et Consiliario nec non Cottuum Pest, Pilis et Sold articulariter unitorum, Officii Supremi Comitis Administratori ttc. Fideli Nobis Dilecto Pestini Ex Officio*« balkezét pedig, a mely mellett kardjának ékköves markolata tünik szemünkbe, oldalán tartja. Dolmánya és vállra vetett prémes mentéje piros, övje felett paszománt-kardkötő halad. Fölül balról a czimer van e jeligével: »CONSTANTIA ET FIDELITATE« és jobb-

II
567

Roth Miksa

niegfestö

Miscsarnok

1908. egyházmű kiáll

107. l.

108. l.

19 l.

VI.

RÓTH MIKSA CS. ÉS KIR. ÜVEGFESTŐ KIÁLLÍTOTT:

Az ebédlőben:

159 Egy üvegtájkép. 400 kor.
160 Egy üvegmozaik «pax». 700 kor.

A dohányzóban:

212 Egy tájkép mozaik. 400 kor.
343 Egy tájkép mozaik. 400 kor.
188 Egy mozaiklap a kandalló előtt. 600 kor.

Az úriszobában:

344 Egy Opalescens üvegfestmény, magántulajdon.
345 Egy mozaiklap az ajtó felett, magántulajdon.

Dr. Szendrei János. A műbarátok köre által rendezett kiállítás katalógusa. Budapest. 1901. 19. l.

VII.

KULCSÁR, RÉZMŰVES KIÁLLÍTOTT:

Az (előszobában) csarnokban:

130 Egy villanyos asztallámpa, Horti Pál, tanár tervezete után.

187, 300 Két villanyos asztallámpa. Horti Pál, tanár tervezete után.

301—302 Két fényképkeret, zöld patinált színben.

AZ ÜVEGFESTÉSZET NEGYVEN ÉVE

ÍRTA RÓTH MIKSA

Ahhoz az időhöz fűződnek gyermekkorom legkedvesebb maradandó emlékei, amelyet atyám — aki egyike volt az utolsó céhmestereknek — műhelyében töltöttem. Az ott készült mesterségbelileg kifogástalan, de egyébként primitiv ólombafoglalt színes üvegezések ragyogása és csillogása már serdülő gyermekkoromban nagy örömet szereztek nekem és misztikus varázsukkal, egész életemre kiható mélységes benyomásokat váltottak ki belőlem. Ebben a műhelyben szerettem meg a színes üvegeket, nemcsak megszerettem, de meg is tanultam becsülni ezt a szubtilisan finom, törékeny, nemes anyagot, a melyben a legcsodálatosabb hatások végtelen skálája rejtőzik, csak rátermett ember kell, aki azokat előcsalogassa. Ebben a légkörben nevelkedtem és így csak természetes, hogy üvegfestő lettem.

Negyven évvel ezelőtt, 1884-ben indultam el pályámon. Az üvegfestés ebben az időben talán legsivárabb, legszomorúbb korát élte. Az üvegfestmények tervezetei a legtisztább eklekticismusban fogantak és a régi stílusoknak kritika nélküli, lélektelen variálásában merültek ki. Tetézte a bajt, hogy mindezek a tervezetek, az üveganyag természetének ellentmondó, lehetetlen tehnikával kerültek kivitelre. A színes zománcfestékek sűrű alkalmazása, a festői elem túltengése és mindenekfelett émelyítő édeskésség jellemezte ennek a meddő kornak műveit. Jóformán ott tartottak még mindig, ahol a nürnbergi Sigismund Franck a mult század legelején kezdte, amidőn újra felélesztette az üvegfestés veszendőbe ment művészetét — teljes félreismerésével az üvegfestés lényegének — és ott folytatva, ahol az üvegfestés hanyatlása és végül teljes elsorvadása bekövetkezett.

Angliában azonban ez időtájt kezd már derengeni. *Burne Jones*, az angolok kiváló művésze, nagy szeretettel és lelkesedéssel foglalkozik az üvegfestészet kérdéseivel. Felismerve az üvegfestészet igazi lényegét, teljesen beleéli magát annak szellemébe. A szebbnél szebb templomablak-üvegfestmény kartonjainak rajza, az ő praeraphaelita irányának nemesen egyszerű vonalvezetésével kiválóan alkalmas az üvegben való interpretálásra. Kompozicióiban teljesen a síkban marad, kerüli a távlatot és a felesleges plasztikát, energikus ólomvezetéssel pedig határozottan mozaikszerű hatásra törekszik. Anyagszerű, szépen elgondolt és művészi lendülettel készült üvegfestmény-tervezetei meg is valósulnak, midőn lelkibarátjában és művésztársában, *William Morris*ban művészetének nemcsak megértőjét, de üvegfestmény-tervezeteinek kongeniális megvalósítóját is megtalálja. Ezek a kartonok, amelyek már az üvegfestés lényegének felismerésével készültek, természetesen kivitel szempontjából is megkívánták a megfelelően anyagszerű tehnikát, amire őt csak a régi mesterek tehnikája buzdíthatta és így a középkor rég elfeledett tehnikájára terelődött figyelmök. A színes zománcfestést már csak a minimumra szorították és a fősúlyt a hutában készült színes üvegek helyes alkalmazására fektették. De itt még nagy nehézségekkel kellett megküzdeniök, mert egyrészt az akkor használatos színes üvegek skálája igen korlátolt volt, másrészt az üveggyártás fejlettségénél fogva — hogy úgy mondjam — annyira tökéletesek voltak ezek az üvegek, hogy artisztikus üvegfestmények elkészítésére teljesen alkalmatlanoknak bizonyultak. Ekkor az angol üveggyárakban, a régi üvegekre emlékeztető, hólyagocskákkal teli, egyenlőtlen felületű és színében több árnyalatot feltüntető úgynevezett „Antique" üvegeket gyártanak. Ezeknek az üvegeknek felhasználásával — bár még nagy eltérést mutatnak a középkor színes üvegeitől, aminek okára később még visszatérek — és a középkorihoz hasonló tehnikával sikerült a művészi kartonokból valóban jó üvegfestményeket létrehozni.

Mint egészen különálló törekvés jelentkezik 1893-ban a chicagói világkiállításon L. Tiffany az ő teljesen újszerű színes üvegezéseivel, melyek szakítva minden hagyománnyal, új lehetőségeket tárnak elénk. Maga az üveg anyaga is egészen más, mint az eddigelé ismert színes üvegek, mert kriolit hozzátételével, átlátszóságukban erősen letompítva, inkább opali-

zálóan áttetszők. E tulajdonságuknál fogva színességük mellett, egy új hatás kiváltására adnak alkalmat, a többé-kevésbé átszűrődő fényhatások játékára, amit Tiffany még a több rétegben felforrasztott üvegek alkalmazásával fokozott. Ezeknek az úgynevezett opalescens üvegeknek tündöklő és elkápráztató színhatásuk ellenére, nagy fogyatékosságuk az, hogy tűzben nem égethetők és ennélfogva az üvegfestészetben annyira fontos konturráfestés rajtuk nem alkalmazható. Az opalescens üvegeknek ez a hátránya kirívó módon jelentkezik Tiffany műveiben. Ő ugyanis a lehetőségig mindent ólomba rakott színes üvegeivel — minden ráfestés nélkül — fejez ki. Ez bizonyos fokig sikerül neki, még az alakok ruháinak redőzetei is, üvegeinek vastagabb és vékonyabb rétegeinek ügyes kihasználásával eléggé szerencsések, de már a húsrészeket más, beégethető üveganyagon, édeskés zománcfestéssel pótolja, nagy hátrányára a művészi összhatásnak.

Bár ennek a tehnikának — eltekintve a maga különleges lehetőségeitől — nincsen sok köze a tulajdonképpeni üvegfestészethez, közvetve mégis hozzájárult ennek helyes irányban való fejlődéséhez. Ugyanis az opalescens üvegek minden egyes lapján annyira sokféle és különböző, a véletlenszülte színfolt van, hogy ezeknek artisztikus feldolgozása fejlett finomérzést és az anyagban való elmélyedést igényel. A siker egyik főfeltétele tehát, hogy mindazok, akik együttesen az ilyen művön dolgoznak, egy egységes szellemtől áthatott lelkesedéssel fogják fel és oldják meg a feladatot. Az üvegfestők ebből okulva és mindjobban elmélyedve a régi mestermüvek tanulmányozásába, csakhamar rájöttek annak felismerésére, hogy a középkor remekműveinek művészi hatása is nem kisrészben annak tulajdonítható, hogy azok elkészítői — a saját maguk előállított — tökéletlen üvegeket mesteri módon értették a mű előnyére, egy harmonikus egészszé összeilleszteni. Elkövetkezett tehát az üvegfestészet terén a lelketölő gyárszerűséggel való szakítás és visszatértek az egyedül helyes útra: az egyéni lelkülettől áthatott művészi munkához.

Nagyon fontos egy üvegfestménynél, — mely tulajdonképpen számtalan színes üvegdarabkának mozaikszerű összefogla-

Divéky József rajza A. J. Mordtmann: A „Carnatic" c. novellájához. *Illustration.*
A „Kísértethistóriák" c. gyűjteményből. Kner Izidor kiadása, Gyoma.

lása,— hogy színre és színértékre nézve ezek az üvegdarabkák szubtilisan finom művészi érzéssel legyenek összeválogatva. Gyakorlatomban — az üvegfestmény rajzát és kompozicióját figyelmen kivül hagyva — mindig a jó üvegfestmény kritériumának tartom, hogyha a még festetlen, tehát még minden részletet nélkülöző, nyers színes üvegek összerakva már így is, félkész állapotban színben és valeurben tökéletesen kiegyensúlyozott, jó képet adnak. A konturok és mérsékelt árnyékolások ráfestése adják azután a részletek finomságát; de lehet a ráfestés még oly művészi, ha nincsen meg az imént említett előfeltétel, tudniillik a színes üvegek artisztikusan helyes megválasztása, úgy abból sohasem lesz jó üvegfestmény.

Az üvegfestészet szellemének átérzése és lényegének mindinkább való felismerése helyes útra terelte annak fejlődését, bár közben még mindig felvetődnek céltalan kisérletek, melyek erre a jól indult fejlődésre zavarólag hatnak. Így a modernség jegyében készítettek oly színes üvegezéseket, amelyeknél minden ráfestést kizártak és tisztán csak ólombafoglalt színes üvegekkel akartak művészi eredményt elérni. Ornamentális kompozicióknál, tájképszerű megoldásoknál vagy alakok drapériáinál ez még hagyján, de húsrészeknél különösen arcok ábrázolásánál az eredmény igen siralmas volt, mert az ilyen ólomfonalakkal keresztül-kasul szétdarabolt arcok úgy hatnak, mintha le volnának nyúzva, tisztán az izomrendszer nyers képét adva. Ez semmiképp sem alkalmas arra, hogy szépérzékünket kielégítse és erre, az anyagon elkövetett erőszakra nincs is semmi szükség, annál kevésbé, mert ez tisztán csak a dolgok nemismeréséből fakadó torzgondolat szüleménye. Ugyanis az üvegfestés nemes tehnikája kizárja a színes zománcfestékkel való festést, de helyénvalónak tartja az időtálló, fekete és szürke, valamint az ezüstből előállított sárga festőanyagok használatát, amelyek nélkülözhetetlen, egyben jellegzetes eszközei voltak a középkor tökéletes üvegfestészetének.

Egy másik próbálkozás, mely szintén a tájékozatlanságból eredt, abban állott, hogy készítettek olyan üvegfestményeket, amelyekhez a színes antique-üvegeket — minden hozzátétel nélkül — úgy használtak fel, amint azok az üveghutából kikerültek és

Divéky József rajza Csáth Géza: „A varázsló halála" c. novellájához. Az „Éjfél" c. gyűjteményből.

Illustration. Kner Izidor kiadása, Gyoma.

a legszükségesebb konturráfestéssel, minden árnyékolás mellőzésével egyszerűen ólomba foglaltak. Ennek az eljárásnak apostolai azzal érveltek, hogy a középkor mesterei eredetileg szintén csak tiszta üvegeket alkalmaztak műveik elkészítéséhez, amelyeket azután csak több század elmultával vont be az idő a maga patinájával. A hiba ott van, hogy a mostanában készült antique-üvegeket azonosaknak vették a régi mesterek üvegjeivel, holott óriási a különbség a kettő között. A középkor üvegfestői színes üvegeiket maguk készítették, de a táblaüvegkészítés akkori fejletlensége és berendezésük kezdetlegessége következetében az akkoriban készült üvegek igen fogyatékosak voltak, telve hólyagocskákkal, vak foltokkal és még sok egyéb tisztátlansággal, ennélfogva inkább áttetszőek, mint átlátszók. Az üvegfestészet szempontjából éppen ezek a fogyatékosságok teszik rendkívül értékessé ezt az anyagot, mert az üvegen jelentkező hiányok, azoknak egy jobban érzékelhető testszerűséget adnak, korlátolt átlátszóságuk pedig az üvegfestményeket megóvja attól, hogy a mögöttük látható külső jelenségek azok lezárt hatását megbontsák. Ezzel szemben a mai antique-üvegeket — bár azok előállításánál nyilvánvalóan a régi üvegek utánzása a szándék — az üveggyártás mai fejlettségénél fogva, legjobb akarat mellett sem tudják oly fogyatékosan előállítani, hogy azok minden hozzátétel nélkül a régi üvegeket pótolják. Az üvegfestőnek kell tehát ezeken az üvegeken előbb a művészi hatás szempontjából oly fontos hiányosságokat ügyes tehnikával létrehoznia, hogy azok artisztikusan felhasználhatók legyenek.

A színes üvegekben rejlő, a kimeríthetetlenségig fokozható hatások szintén igen csábítanak a kísérletezésekre. Mint sok más, jó magam is nem egyszer kísérleteztem újabb és újabb tehnikákkal, de csakhamar meggyőződtem arról, hogy a túlfinomult, tökéletes tehnika — és a festői elemnek ezzel együtt járó túltengése — semmiképp sem válna előnyére az üvegfestészetnek. Ellenkezően, határozottan hátrányosan befolyásolják azt, mert éppen a tehnikának bizonyos korlátok közé való szorítása eredményezi azt a megkötöttséget, mely a stílus monumentálitásához vezet.

Szerencsére mindezek a próbálkozások csak múló jelenségeknek bizonyultak. Ma már céltudatos, egyenes irányban halad az üvegfestés művészetének fejlődése. Komoly üvegfestők ma már teljesen átérzik az üvegfestészet igazi szellemét és tisztán látják, hogy céljainak eléréséhez ma is a középkor mestereinek jól bevált tehnikája az egyedüli helyes. Igaza van I. L. Fischernek, amidőn mondja: „A középkor tehnikája ifjú maradt, mert a régi maradt".

Ha az üvegfestészet fénykorának, a XIII. század üvegfestményeinek, mélységesen megkapó hatásának magyarázatát keressük, úgy megállapíthatjuk, hogy ezek a művek mentesek minden naturálizmustól, nem utánozzák a természetet és a való életet, hanem tisztán a vonalak, formák és színeknek — az üveg anyagából fakadó — átszellemült megérzékítései: művészlelkeknek ragyogó illuziói. Az a szellem, mely a régiek műveiben még ma is oly beszédesen megnyilatkozik, kell hogy bennünket is áthasson, midőn kifejezést adunk a modern művészi gondolatnak az üvegfestészetben és hogy az üvegfestészet újabb virágzásának kora ismét elkövetkezzék, ebből a dicső multból mitsem szabad elveszítenünk.

A lefolyt négy évtizedben az üvegfestészetnek mozgalmakban gazdag korát éltem át és hálával vagyok eltelve a gondviselés iránt, hogy megengedtetett nekem megérni az üvegfestészet egy újabb reneszánszának kibontakozását, amelyből tőlem telhetően én is kivehettem részemet.

❧ ❧ ❧

Leghatásosabban úgy szépíthetjük a környezetünket, ha eltávolítunk belőle mindent, ami szemetbántó, ami csúnya. Az esztétikának feladata gyakrabban az elvevésre, a leegyszerűsítésre szorítkozik, mintsem a gyarapításra, a gazdagításra.

Alexander Freiherr v. Gleichen Ruchwurm.

A divat voltaképpen esztétikai bűncselekmény. Sohasem keresi az abszolut jót, a szépet és a célszerűet, hanem csupán az újszerűséget, azaz, hogy mást adjon, mint amit közvetlen elődje kívánt.

P. Altenberg.

Szurrogátumok nincsenek. Csak a rosszul megadott forma helytelen megválasztása miatt válik valamely anyag szurrogátummá. Az anyag nem diktál formákat, csupán az ellen tiltakozik, hogy erőszakot kövessenek el rajta. Rudolf Bosselt.

Az élelmiszerhamisítókat a bíróság elé állítják, de a jóízlés kútmérgezői háborítatlanul élvezik szabadságukat. Patzaurek

Uj Idők

Szépirodalmi, művészeti és társadalmi képes hetilap

Szerkeszti Herczeg Ferenc

V. évfolyam 1899. február 5 6. szám

GIROFLÉ és GIROFLA

Regény

Irta AMBRUS ZOLTÁN (Folytatás)

Vidovics úgy nézett rá, ahogy vádlotthoz illik, mikor bírája beszél. S mialatt ezt a világos, derüs, szép szempárt nézte, úgy tettszett neki, mintha egy virágházba látna be rajta, ahol csupa vörös és rózsaszínü, halványkék és topáz-sárga, ismeretlen déli virág tarkállik . . .

— Kisasszony, ön igen szigoru . . .

— Azt hiszem, jobb, ha tisztában vagyunk egymással. De most maradjon csendben. A Frank jelenete következik s ez engem jobban mulattat, mint amit ön mondhatna.

— Még csak egy szót. Szeretném jóvá tenni, amit akaratlanul vétettem. De, igaza van, egy kicsit rusztikus vagyok hozzá, hogy eltaláljam a módját. Azt hiszem, az én helyzetembem kétféleképpen kérhet engedelmet az ember. Vagy virágot küld . . . tudja, afféle szegény, berényi virágot . . . vagy nem alkalmatlankodik többet, hanem eltünik s tovább is mély tisztelettel köszön, de nem mer közeledni . . .

— Tudja mit, küldjön virágot. Ezt senki se fogja olyan különösnek találni, mintha holnaptól fogva megint nem ismerjük egymást. Úgy veszem észre, hogy ma esti, nem remélt találkozásunk illő föltünést keltett. Azért szépen megvárja ezt a jelenetet, aztán lekisér bennünket a foyerba s ott ünnepiesen elbucsuzik tőlünk. Addig is, ha már meg kell lennie, hadd mutassam be a testvéremnek.

S oda fordulva a másik leány felé, aki csak ebben a pillanatban vette el messzelátóját a szeme elől, így folytatta:

— Ez az úr azt hiszi, hogy az ő társalgása érdekesebb, mint a Strauss zenéje. Kérlek, győződjél meg róla, igaza van-e. Én még meg akarom nézni ezt a jelenetet.

Vidovics fölkelt a helyéről, nagy reverenciával üdvözölte a másik kisasszonyt s megérintette a feléje nyujtott puha kezecskét. A lecke alatt csak Lolát látta; a homályosságban bujkáló arcot csak most pillanthatta meg közvetetlen közelből.

A másik kisasszony barátságosan mosolygott s helyet mutatott neki maga mellett, a vörös bársony padon. Tekintetök találkozott s Vidovics meglepetésében, egy pillanatig nem tudta, álmodik-e vagy hallucinál.

Úgy tetszett neki, mintha, valaha régen, már látta volna ezt az arcot, s igen drámai körülmények között. Egy sötét éjjel, valami nagy vizen, talán a tengeren . . . a részletekre nem emlékezett. De úgy rémlett neki, mintha akkor mozdulatlanul feküdt volna előtte ugyanez a kedves kis teremtés . . . s az arca csupa víz volt . . . a könyektől-e, vagy a köröskörül csapkodó hullámoktól? . . .

Aztán eszébe jutott, hogy ez ostobaság; talán álmodta valamikor az egészet.

Hogy láthatta volna valaha régen?! Hiszen tegnap még gyermek lehetett! . . . S mintha most, előtte virágzott volna ki, ebben az édes mosolygásban, mely bimbó-hasadásra emlékeztetett! . . .

— Talán neheztelni fog ránk — szólt, s Vidovicsnak ismét úgy tetszett, mintha öröktől fogva ismerte volna ezt a hangot — de Lola nem gondolta azt úgy, ahogy mondta. Lola csak pöröl. Ha egy kicsit megismeri, majd látni fogja, milyen jó leány. Majdnem egykoruak vagyunk, de azért ő az én kis anyám. Én lusta vagyok s szeretem, ha kényeztetnek; ő babuskál. Mondja, mért néz úgy rám?

A kérdésében nem lehetett egyéb, csak: gyermekes kiváncsiság.

— Arra gondolok, hogy a legjobb gukker is megcsalja az embert. A második fölvonás alatt a földszinten ültem s azt hittem, hogy ha egy-egy pillanatra is, de jól látom az arcát. S csakugyan láttam a vonásait, a haját, a szemét, a száját. És most mégis más.

Modern üvegfestmény

— Így tetszem önnek jobban? Vagy messziről szebbnek látszom?

Ezeket a szinte meztelenül kacér szavakat úgy mondta, mint egy gyermek, aki csupa kíváncsiság s aki még nem törődik vele, hogy mit gondolnak róla.

Vidovics komolyan felelt:

— Így tetszik jobban . . .

— Örülök rajta. Szeretnék szép, nagyon szép lenni; olyan szép, mint Lola. Lássa, azt mondják, hogy nagyon hasonlítunk, sokan össze is tévesztenek, s én úgy találom, hogy Lola százszor szebb, mint én. Van, aki csak a szalagjainkról ismer ránk s engem elkeserít, hogy miért nem lettem igazán éppen olyan, mint ő. Olyan szép, olyan okos, olyan jó, olyan ügyes, olyan tanulékony. Eljön majd, ha Lola föllép?

S tovább fecsegett Loláról, Lola szerepeiről, Lola nagy sikeréről a konzervatóriumban . . .

— Úgy beszél, mint egy kis gyerek — szólt magában Vidovics — mint egy szófogadó, jó kis baba és mégis . . .

Alig hallgatott oda, csak nézte a sötét zafir csillogását. S ahogy tekintete belefelejtkezett a mosolygó szép szembe, egyszerre azt a megdöbbenést érezte, mely akkor fogja el az ideges embert, ha a hajó lámpájának világánál sokáig néz bele a sötéten csillogó, mély, szédítően mély vízbe.

— Menjünk — szólt Lola.

A másik kisasszony engedelmesen ugrott föl s mialatt Vidovics bepólyálta a kabátkájába, odafordult a testvéréhez:

— Lenn várjuk meg a nénit?

— Ők is készülődnek már; mire leérünk, már a foyerben találjuk őket.

— Ahogy akarod.

Azt jelentette ez, hogy ő még maradt volna?

Vidovics álmélkodva vette észre, hogy még akkor is ez a kérdés foglalkoztatta, mikor már az első emeleten jártak.

Mialatt lementek, Lola megkérdezte tőle:

— Mit gondol, lesz közönsége az operai előadásoknak? Ha az operette-estéken is csak ilyen kevesen vannak a szinházban, mi alighanem üres ház előtt fogunk énekelni

Vidovics bizonygatta, hogy ez lehetetlen s elmagyarázta, miért nem volt nagyobb közönsége a már is Berényben elcsépelt *Bőreger*-nek. Kissé szórakozottan fejtegette a helyi viszonyokat s a másik kisasszonyra nézegetve, így tünődött magában:

— Mily kár, hogy az ének és a mimika ezeket az ajkakat is ki fogja vetkőztetni a formájukból! Ezt a szájat nem azért teremtette az Isten, hogy énekelgessen, hanem egyes-egyedül azért, hogy csókoljon.

A másik kisasszony mindannyiszor visszanézett rá, nyájasan, szívesen, mintha már régi ismerősök volnának.

Odalenn Lola megszólított egy szolgát, hogy hívják ki a nénjét s mialatt egy szempillantásra magukra maradtak, Vidovics hirtelen közelebb hajolt a szemébe mosolygó archoz s halkan, vakmerő bizalmassággal, megkérdezte tőle:

— Hogy hívják magát? Maga édes-kedves!

A leány nem haragudott meg; meleg tekintettel felelt a meleg tekintetre s így szólt:

— Az én nevem Mira.

Akárcsak azt mondta volna:

— Tetszik neked ez a név? Ha igen, tedd el a szivedbe. Neked adom.

Lola visszatért.

— Mindjárt itt lesznek s mi ezennel elbúcsuzunk öntől, Vidovics úr.

— Remélhetem, hogy megbocsátotta a tolakodásomat?

(A másikat nem kérdezte.)

— Számítok rá, hogy jóvá teszi a hibáját. S ezentúl gyöngédebb lesz. Jó éjt.

— Jó éjt, kisasszony.

Kezet fogott velök, egy tekintetet váltott Mirával s nagy tisztelettel köszöntötte őket. Aztán látva, hogy a nézőtér ajtaja kinyilik, elmenekült Sugár Mariska feddő szavai elől.

— Lám, lám — szólt magában, mialatt átsétált a *Metropole*-szállóba — nem is olyan vadak, mint a galéria képzeli! . . .

De egész este nem ment ki a fejéből ez a jelentéktelen kaland s bár korán tért haza, csak hajnaltájban tudott elaludni.

— Mintha sohase lett volna olyan idő, amikor nem ismertem! . . . — szólt magában.

Reggel felköltötte a legénye.

— Mit akarsz?

— A nagyságos úr azt parancsolta, hogy költsem föl s fogassak be, mivel Szent-Jánosra megy.

— Igazad van, majdnem megfeledkeztem róla. Menjünk hát Szent-Jánosra.

III.

Haller Lola — T. c. Haller Xavér Ferenc úrnak

Budapesten,
Gyár-utca 117. szám.
III. em., 98. ajtó.

Kedves Atyám!

Már háromszor is figyelmeztettem Mirát, hogy teljesítse, amit Kedves Atyám a lelkére kötött s legalább pár sort irjon, annyit, hogy: szerencsésen megérkeztünk, kezét csókoljuk, de ez a leány, mióta megérkeztünk, folyton alszik; az igaz, hogy a vasúton is aludt, ki se pillantott az ablakon; soha se láttam ilyen leányt, aki minden iránt közönbös.

Persze, erőtetni nem akartam, mert első nap én is fáradt voltam; a vonat nagyon összerázott bennünket. Másnap azt találta ki, hogy a füst rettenetesen csípi a szemét, ami különben igaz lehetett, mert a fogadóban kellett vacsorálnunk s az alacsony teremben olyan sok volt a commis voyageur, hogy akár csak gőzben ültünk volna. Mira rosszul is lett a hőségtől s Fröhlich nénit, aki egy kicsit messzebb ült, valóságos köd takarta el előlem, mint a tündéreket a *Szentivánéji álom*-ban. Őszintén szólva, megbántam, hogy nem a *Metropole*-ba mentünk, de a

Ami az üvegből kivirágzik

Van egy művészet, amelylyel körülbelül ezer esztendővel ezelőtt kezdték ékesíteni az emberek a templomaikat, nagyszerű színhatásokat varázsolván a méltóságos gót dómok hajóiba. Az ezeréves művészet a rokokó és a directoir korszakában szépen elhalálozott: az emberek elfelejtették és senki sem érezte többé hiányát.

Végre aztán jött egy kor, a mi századunknak legeleje, amikor megindult a régi műkincsekkel való tudományos foglalkozás és ezzel együtt az a vágy, hogy ami a hajdankorból még fönmaradt, azt lehetőleg meg kell óvni a pusztulástól. Minden fajtáju művészek nekiestek a romladozó, régi műveknek és restaurálni iparkodtak azokat. Ezzel együtt járt az is, hogy mind az elfelejtett tehnikát, a régi mesterségek fogásait tanulmányozni kezdték, részben a megmaradt műveken, részben pedig a könyvtárakban föltalálható ócska kézírásokból. Így nyomára jutottak sok elfelejtett művészi tehnikának, köztük annak is, amelyről ez a néhány sor szól: az üvegfestésnek. Megtalálták a kulcsát ennek is, új életre ébresztették s aztán, úgy a 30-as, 40-es évek táján, valóságos lelkesedéssel karolták föl az elveszettnek hitt s ime újonnan, föltalált művészi mesterséget. Csinálták újra a nagy festett üvegablakokat, a kis zománcfestékes kabinet-képeket, régi minták után, régi stilekben, a régi fogások recipéje szerint. A gyermek tehát megszületett, de igen öreges volt az arca: az e századbeli üvegfestményekről nem a század új szelleme, hanem régi idők hagyományai beszélnek hozzánk.

Végre most alapjából kiforgatja ezt a mesterséget egy újfajta üvegnek föltalálása és egypár esztendő óta a képes ablaküvegnek egészen új, eddig nem ösmert fajtái teremnek a nagy külföldi mesterek műhelyeiben. Örömmel adjuk hírül, hogy ez az újítás otthon van immár nálunk is, sőt az osztrák-magyar monarkiában éppen egy magyar ember volt az első, aki ennek az új művészetnek gyakorlásában fáradozik. Róth Miksa a neve, ma már ösmert név a nagyközönség előtt is, mert csak nemrégiben, talán egy-két hete, kapta meg az állami nagy aranyérmet az ő újmódi ablakaira, amelyeket az Iparművészeti Társulat karácsonyi tárlatán állított ki.

A különbség e munkák s a régi üvegfestmények közt igen jelentékeny. Az üvegfestés virágkorában, a XIII. században s ennek alapján később is az üveg megfestésével érték el a hatást. Ez a régi módja a festésnek napjainkig él, tanu rá minden műhely, amelyben szines ablakok készülnek.

Nem érdektelen végignézni egy ilyen műhelyben, miképpen támad az üvegkép. Alapja a kartón: nagy papirosra rajzolt kép, amelyet többnyire valamely festőművész tervel. A kartónt lemásolják s aztán darabokra vágják a szinek szerint. Igy például egy átlagos szentképnél külön kivágják a szent aranyos glóriáját, a fejet, az ősz hajat, a kék palástot, a háttér fáinak zöld lombját. Mindezeket a darabokat megszámozzák. Aztán kiválasztják a megfelelő színü üvegtablákat. Ezek úgy hevernek sorban a műhelyben, mint egy könyvtárban a könyvek. Az üvegfestő kikeresi a kék lapok közül azt, amely megfelel a kartonra rajzolt palást szinének, a zöldet, amely azonos a karton lombjának zöldjével. A kiválasztott színes üveglapra ráfekteti a pontosan kinyirt rajzot s a körvonalak mentén gyémántkéssel kivágja az üveget. Az így nyert üveglap külső keretében megfelel ugyan a kartonnak, de egyszinü, nincs rajta se fény, sem árnyék, nincsenek rajta részletek. Ezeket most rá kell festenie az üvegfestőnek. E célból állványra teszi a kivágott üveglapot s a mintát maga elé tartva egy barnafekete festékkel (vasoxid) ráfesti az üvegre az összes részleteket, a palást redőinek vonalait, az árnyékokat. Ahol mély az árnyék, ott vastagon hagyja rajta a festéket, ahol világosabb, ott gyengén, szinte leheletszerüen rakja föl a vasoxidot. A palástdarab most már megkapta külső formáját és megkapta részleteinek rajzát és az árnyékolást is. Ezt az üveglapot beteszik a kemencébe s a ráfestett festéket beégetik a lapba.

Róth Miksa üvegfestménye

De nem minden részszel lehet ily egyszerüen végezni. Például az arcnál már nem elegendő, hogy egy átlagos testszinü üvegdarabra ráfessük a szemet, orrot, az ajkakat, a redőket fekete festékkel. Ott számos szinváltozatot kell kifejezésre juttatni, az ajkak pirját, a szem szineit, az egész arc szinváltozatait. E célra egész sor festéke van az üvegfestő művésznek, nagyobbára zománc-szinek, amelyeket finom ecsettel rak föl az üvegre. Ezeket is be kell égetni a lapba, csakhogy valamennyit nem kezelheti egyszerre a kemencében, mert némely festék gyengébb, más festék erősebb tűznél olvad bele az üvegbe. Hogy az olvadás lehető legyen, az üvegfestő egy erre való olvasztó anyaggal (Fluss) keveri az erősebb tüzet igénylő festékeket.

Ha most már a képnek minden egyes darabja készen van, akkor azokat a kartón számai szerint egymás mellé illesztik egy asztalon. Most következik az egyes darabok összefoglalása. Vastag ólomhuzalt fektetnek az egyes részek közé s azokat tüzes vassal rá olvasztják a darabok szélére. Így az üveglapok szilárd foglalatot kapnak s erősen összetartanak. Ezzel aztán kész az üvegfestmény.

Ilyen módon készítették mind ez ideig az üvegfestményeket Művészi szempontból sok kifogás emelhető ez ellen az eljárás ellen. A főkifogás az, hogy nem az üvegfestő terveli a képet, hanem valamely művész, aki nyilván nem ösmeri teljesen az üveg természetét, a hatásokat, amiket vele el lehet érni. Az a megjegyzés is találó, hogy a kartón földarabolása, megszámozása, az üveglapok sematikus kikeresése, több munkásnak egymástól való független munkálkodása egyazon képnél sehogy sem válhat a kép javára, amelynek okvetetlenül gyöngül az összhatása és hangulata, s amely sohasem fog egy teremtő egyéniséget elárulni. A zománcos festékek használatát is joggal kifogásoljuk, mert azok sohasem teljesen átlátszók, már pedig az

üvegnek, amelyet ablaknak akarunk használni, első föladata az, hogy tökéletesen átlátszó legyen. Sőt ez az üvegnek egyik fontos jellemvonása is, amelyet az üvegmunkásnak nem szabad szem elől tévesztenie. A zománcfestékek azonfölül nem is oly briliánsak, mint amilyen az egész tömegében festett üveg.

Ezeket a hátrányokat ösmerték azok az üvegfestők, akik művészi ambicióval foglalkoztak e tárgygyal. De segíteni nem tudtak a bajon. Várniok kellett, míg az üveganyag tökéletesbítése és új fogások megengedik ennek a hiánynak kiküszöbölését.

Várniok kellett mostanáig, míg Tiffany az ő newyorki nagyszerü gyárában kitalálta az opalizáló üveget.

Tiffany olyan üveglapokat állít elő, amelyek tömegét a szinek egész sora futja által, úgy hogy azok hatásban emlékeztetnek a színváltoztató opálra. Vannak például halványkék üveglapjai, amelyeken gyönge zöldes, szederjes szinek irizálnak, sárga lapjai, amelyeken szabálytalan összevisszaságban látni enyhe változatu barnás, vereses, fehéres csíkokat, foltokat. A folyó szines üvegmasszák keveréséből a színek és véletlen formák millió változatai állanak elő, az alapszint más szinü vonalak, hajló, kanyargó, foltos, csillagos, sugárszerűen szétterpeszkedő, majd gombolyagokba összefutó szinek járják át. Miután ez a színjáték az üvegöntés közben áll elő, tehát jórészt a véletlen dolga: a sok színnel átfuttatott üveglapoknak se szeri, se száma.

Ezeket a lapokat választották ki maguknak az újító üvegfestők. Eljárásuk körülbelül ilyenforma:

A tömérdek változatu üveglapokból kiválasztják azokat a részeket, amelyekben az irizáló szinek játéka megfelel az ő rajzuknak. Például egy sárga ruhához vesznek egy sárga lapot vagy annak egy részét, amelyen a sötét csíkok megadják a ruha redőinek rajzát is. Ilyen módon az üvegfestő a gyárias produkció helyett kénytelen a maga művészi ízlése szerint összeválogatni, nagy leleményességgel fölhasználni az opalizáló üveglapok véletlenségeit, más szóval kénytelen tanulmányozni a maga üveganyagát, annak jellemét, minden apróságait. Így visszakerül az igazi iparművészeti elvhez, amely azt kivánja, hogy a művész az anyag tulajdonságai szerint és az anyag jellemének megfelelő módon teremtse meg alkotásait. Az opalizáló üveganyag ismét önálló, találékony művészt formál a gyárossá sülyedt üvegfestőből.

Ki kell emelnünk még egy szempontot, amelyet igen fontosnak tartunk. A Tiffany-üveglapok nagy sora, az ő tömérdek véletlen formáival szinte ösztökéli, inspirálja a művészt arra, hogy ebből vagy abból az érdekes lapból valamely kompoziciót készítsen. Tehát mintegy rákényszeríti arra, hogy önálló tervelővé is legyen s ne maradjon, mint eddig, egyszerü másolója azoknak a kartónrajzoknak, amelyeket festők szállítanak neki.

Mi nagy jövőt jósolunk ennek az érdekes tehnikának, mert egy szolíd magot látunk benne: a művész közvetlen foglalkozását az anyagával. Vannak ugyan, akik bizalmatlanul tekintenek az opalizáló üvegnek ily célra való értékesítésére s azt mondják, hogy a véletlenül formált opalizáló üveg nem eléggé szolíd alap arra, hogy rá lehessen fektetni az egész üvegfestészet reformját.

Hát igaz, hogy a Tiffany-üveg a véletlennel dolgozik, de hisz ez az új anyag alig néhány éves és ki kételkedhetik alaposan abban, hogy okos és gondos kezek egyszer ezt a tömérdek véletlent is megregulázzák?

Róth Miksa üvegfestménye

Az opalizáló üveget képes ablakok céljára először Róth Miksa használta föl nálunk. Egész sor kompoziciót készített belőle, ablaküvegezéseket, amelyek üde, transzparens színhatás dolgában szinte vetekednek az egyszerü XIII. századbeli remek ablakokkal. Van köztük egyszerü, csak szín- és vonalhatással dekorált ablak, de vannak alakos kompoziciói is, például a kiállításon a nagy kék faun-alak, amelynek egész anatómiáját pompásan megadta a Tiffany-üveg és a mester keze. Kiállított ezután érdekes kisérleteket is, amelyek arra valók, hogy bemutassa a Tiffany-üveg nagyszerü transzparens-tulajdonságait és a legbriliánsabb hatásokkal való használhatóságát. Ilyen például egy üvegből utánzott tüzijáték, mely mint kisérlet nagy figyelmet érdemel.

Érdekes, hogy a dekorarativ üvegeknél Róth a magyar stilü diszítő motivumokat is fölhasználta, jó izléssel és nagyon ügyesen. Látnivaló, hogy az üveganyag nagyon jól fölveszi magára a magyar ornamentát és hogy a diszítésnek ez a módja teljesen életképes és szépen fejleszthető.

Róthnak efajta műveivel remélhetőleg még gyakran találkozunk kiállításainkon. Úgy véljük, hogy ennek az új tehnikának ő a leghivatottabb művelője.

Az ő révén ment át ez a reményteljes új tehnika a magyar iparművészetbe s azért méltán megérdemelte azt a nagy kitüntetést, amelyben az imént az állam részesítette.

Alkotásainak egynehányát bemutatjuk az *Uj Idők* olvasóinak ebben a számunkban. A fekete nyomás természetesen csak vázát mutatja ezeknek az érdekes ablakoknak, amelyek képéről éppen az hiányzik, ami életüket kiteszi: a szín, a ragyogóan világító, transzparens, tiszta, kristályos szín.

LYKA KÁROLY

Opalescens üveg-mozaik ablak.
Készítette: Roth Miksa.

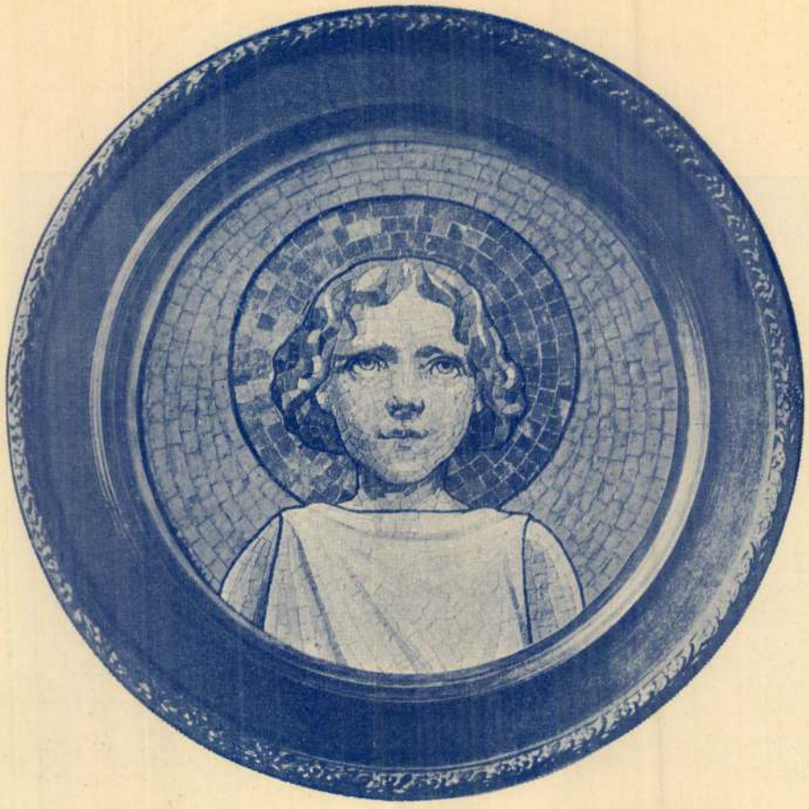

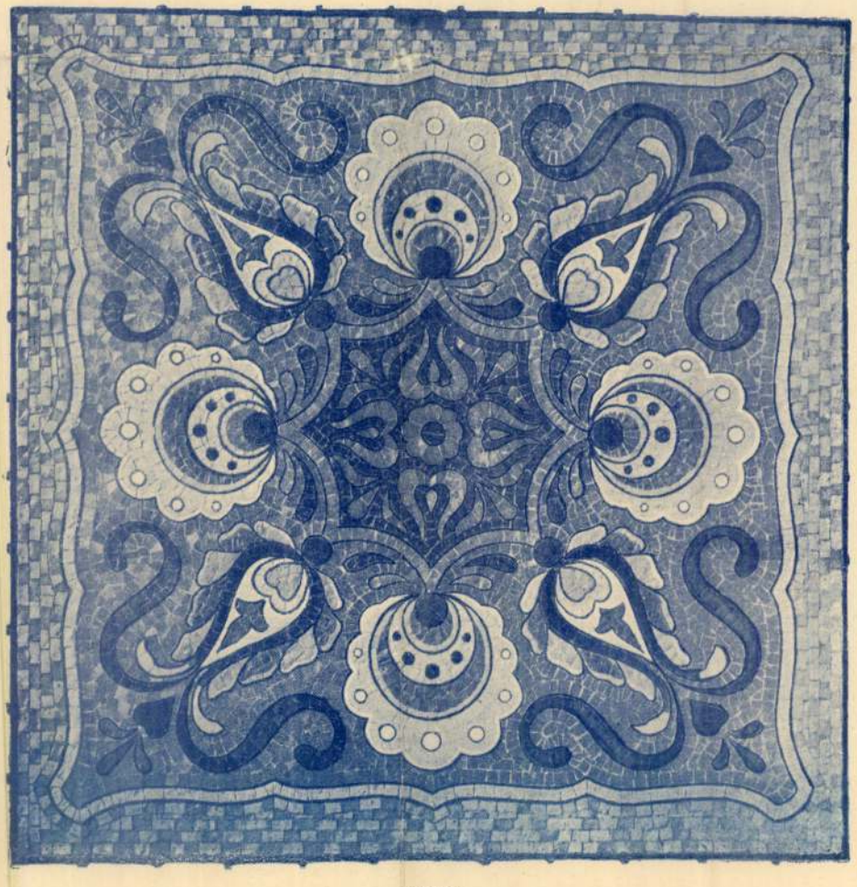

Mozaik.
Készítette: Róth Miksa.

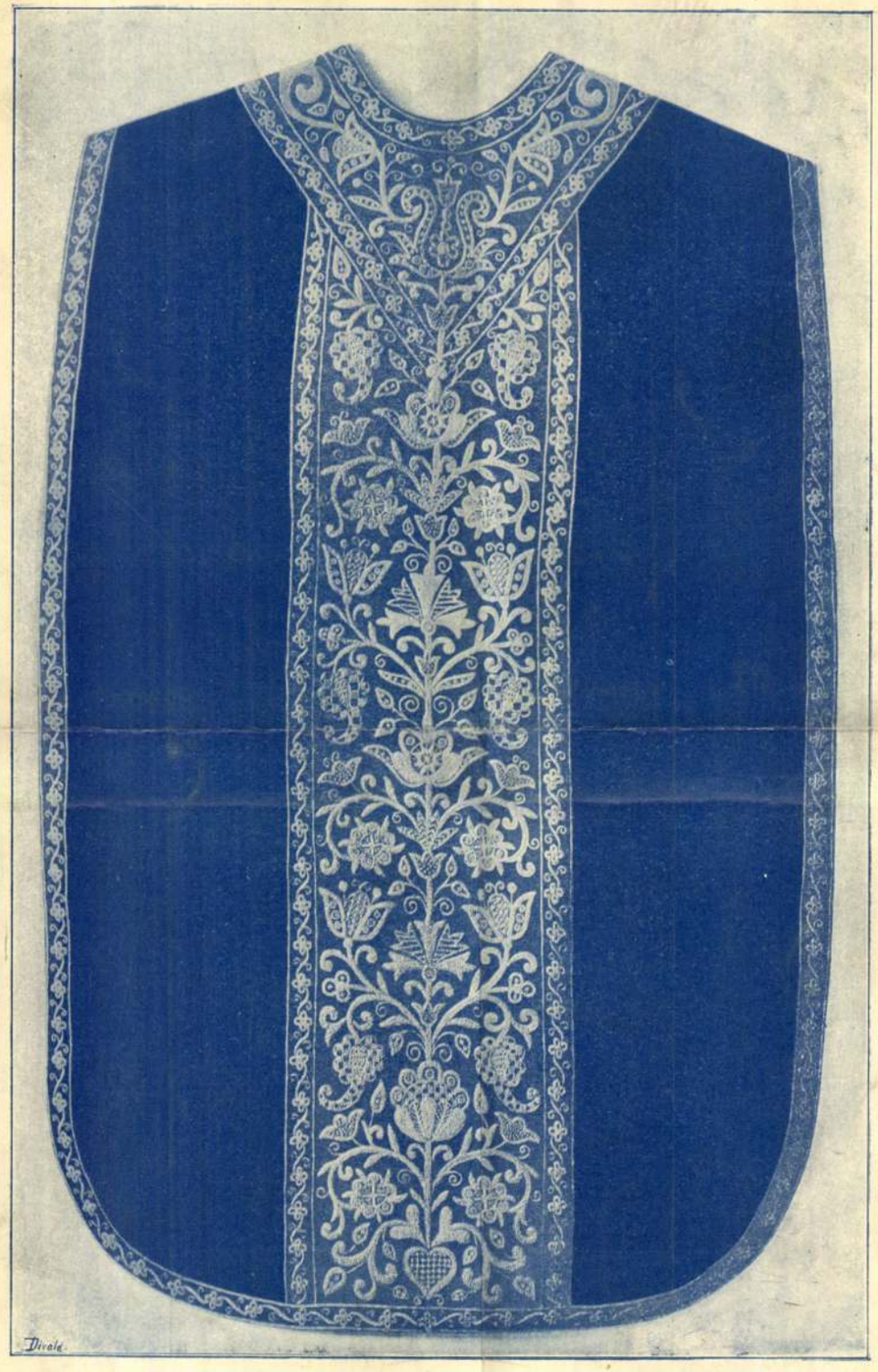

Misemondó ruha.
Készítette a pozsonyi Izabella-egyesület.

Opalescens üvegmozaik ablak.
Készítette: Roth Miksa.

Magyar Iparművészet
1899.

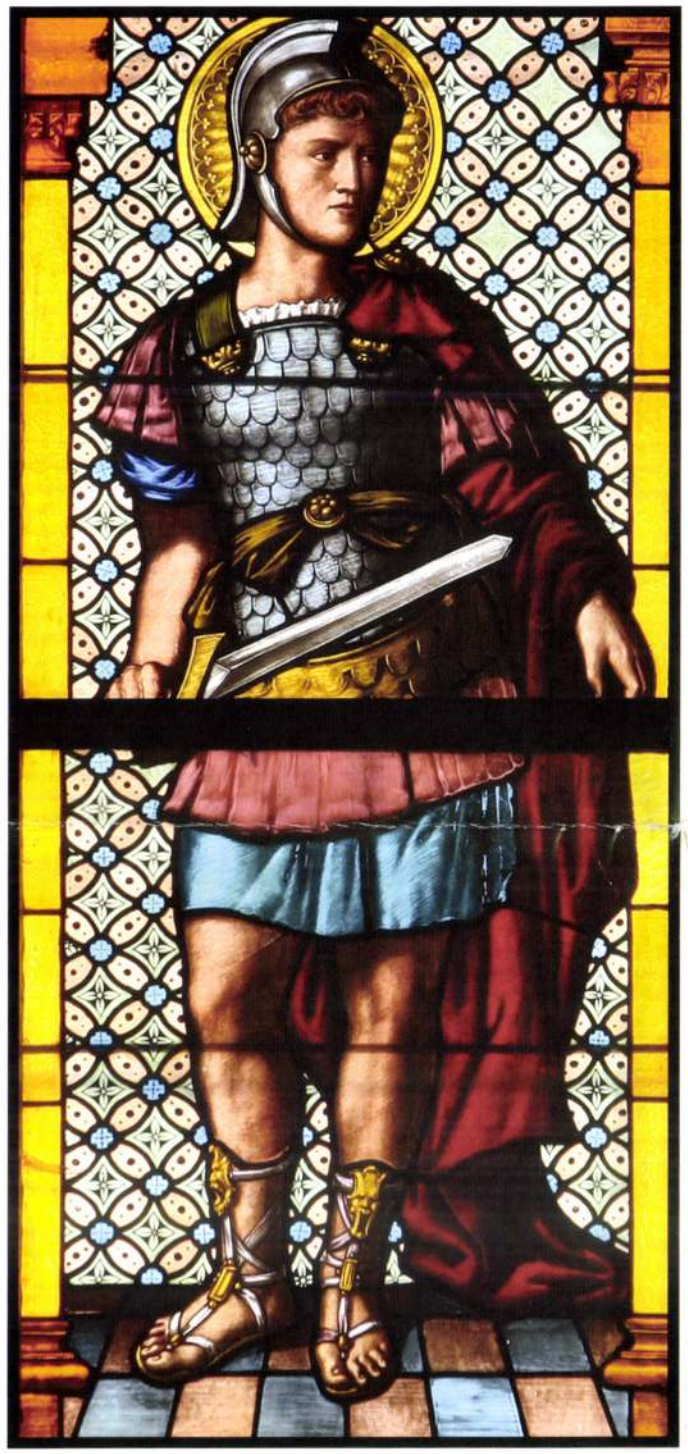

Róth Miksa: Szent Márton
Részlet a máriafalvi zarándoktemplom üvegfestményéből. 1887-88

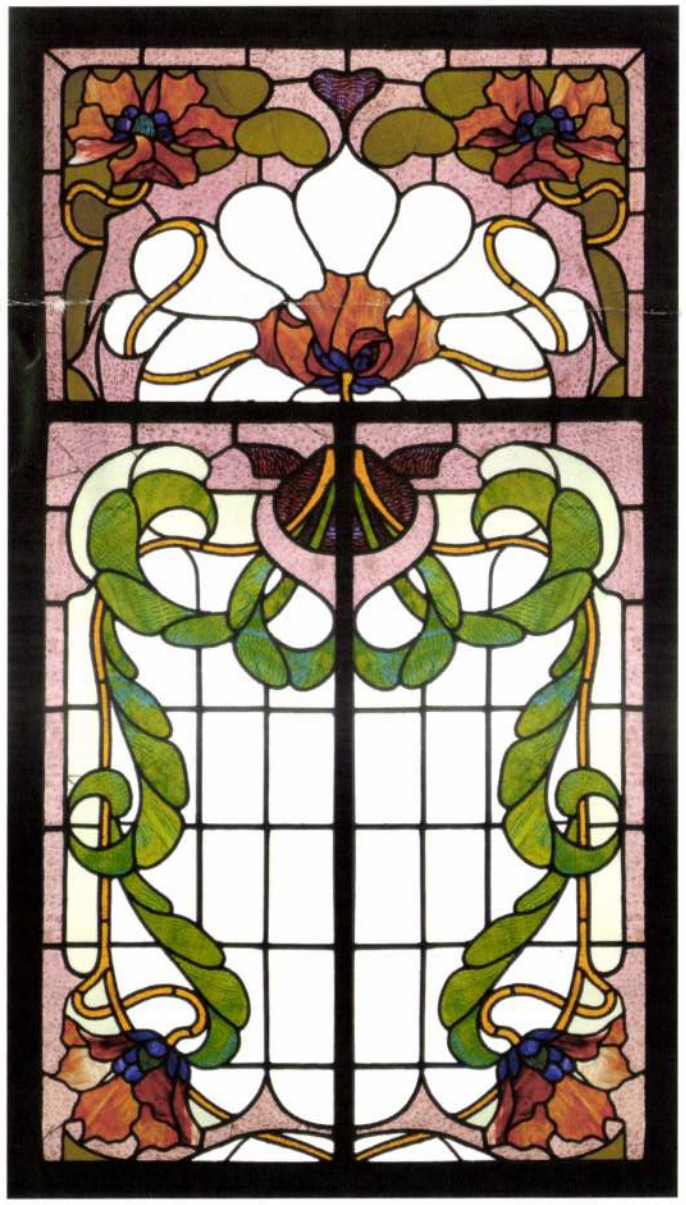

A váci Freisinger-ablak. 1900

A Cipész Ipartestület székházának bejárati üvegei. 1903

Puttós ablak. 1890 körül

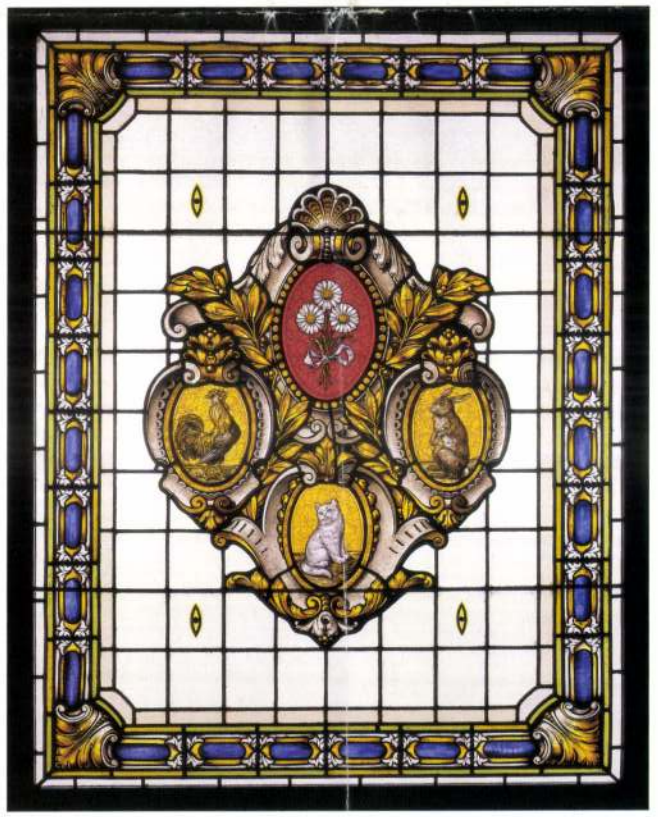

A Neumann-villa üvegfestménye. 1904 körül
(A három állatfigura a három Neumann gyermeket szimbolizálja. A kakas Jánost, a cica Mihályt, a nyuszi Miklóst, a virágcsokor anyjukat, Margitot jelképezi.)

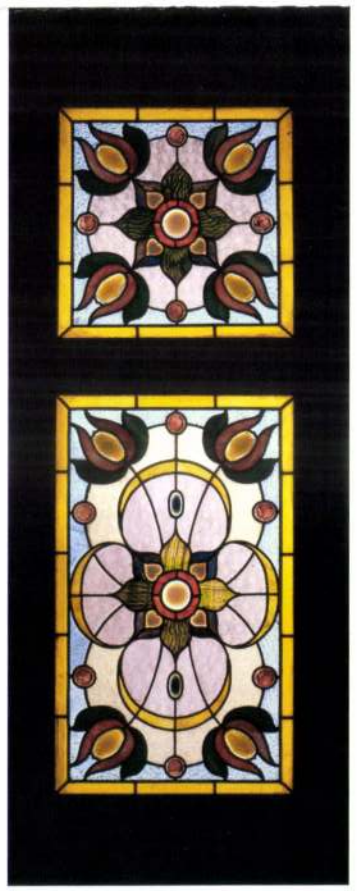

Stilizált virágmotívumos ablak az Alpár-villából

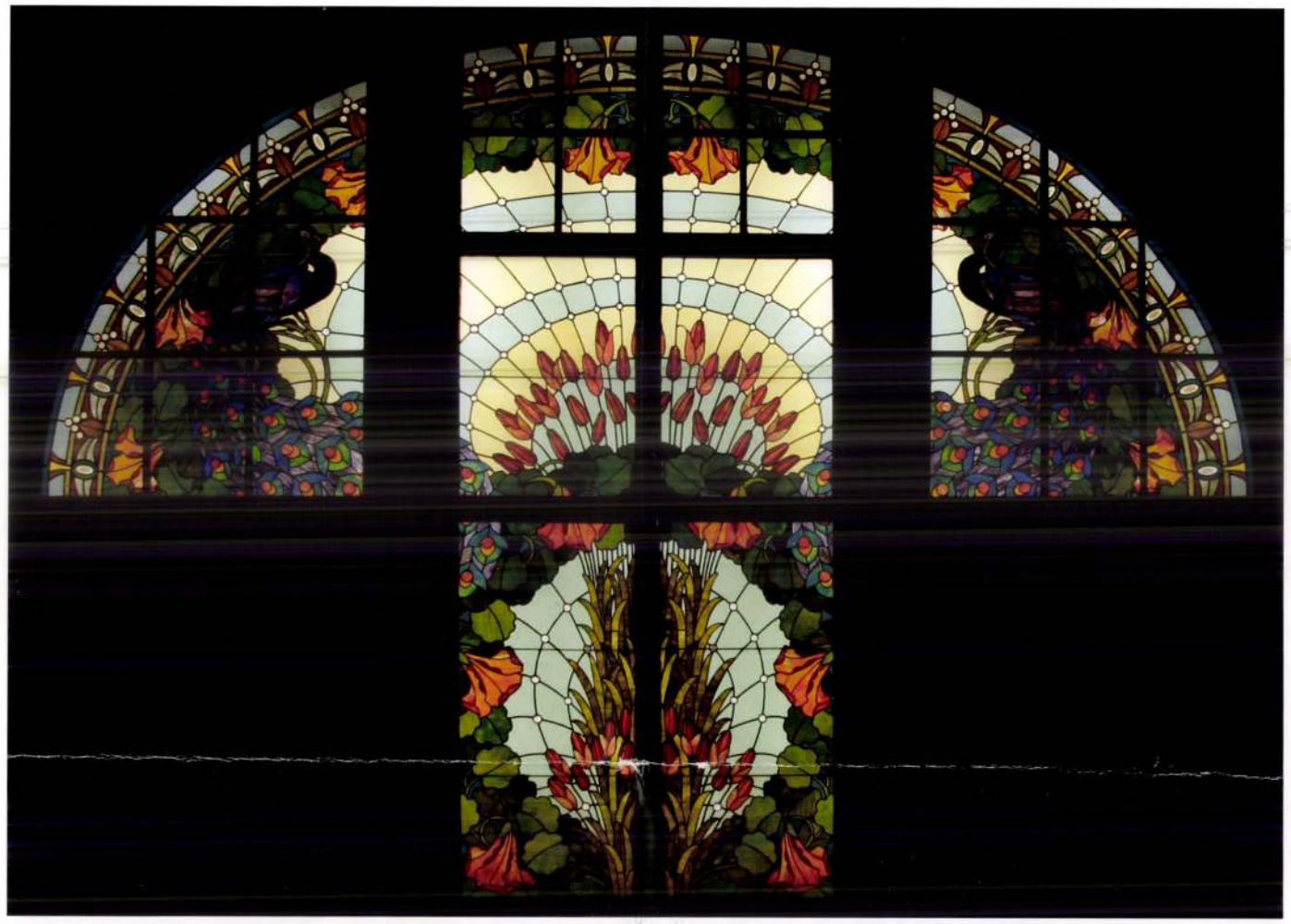

Róth Miksa: Pávás üvegfestmény az Alpár-villába. 1903

Róth Miksa: Reneszánsz féri portré. Kabinet üvegfestmény kiviteli terve. 1890 előtt

Róth Miksa: Reneszánsz női portré. Az előbbi terv párdarabja. 1890 előtt

MÚZEUMI HÍRLEVÉL Melléklet

Róth Miksa üvegfestményei a historizmustól a szecesszióig

Róth Miksa Emlékház
Megnyitó: 2005. november 9.

Róth Miksa (1865–1944) 56 éven keresztül, 1883-tól 1939-ig készített üvegfestményeket. Munkásságát kiállítás sorozat keretében mutatjuk be az egykori lakóházából kialakított Róth Miksa Emlékházban. Ezúttal az első húsz évben készült alkotásokat mutatjuk be.

Róth Miksának nem csupán az apja (a nevét mindvégig rövid o-val író Roth Zsigmond), de még a Szendrőről Pestre származott nagyapja, Sámuel is üveges mester volt. Így Miksa is minden bizonnyal a családban ismerhette meg a mesterség alapjait. Rajzolni a pesti Iparrajziskolában tanult, majd pedig két évig Németországban, Franciaországban, Belgiumban és Angliában tanulmányozta az üvegfestészetet. Leírása szerint legjobban a gótikus katedrálisok üvegablakai hatottak rá – ám legelső munkái még inkább a kor német és francia üvegfestészeti módszereit tükrözik. A nagy változást Steindl Imre jelentette számára, aki számos műemlék helyreállítása során

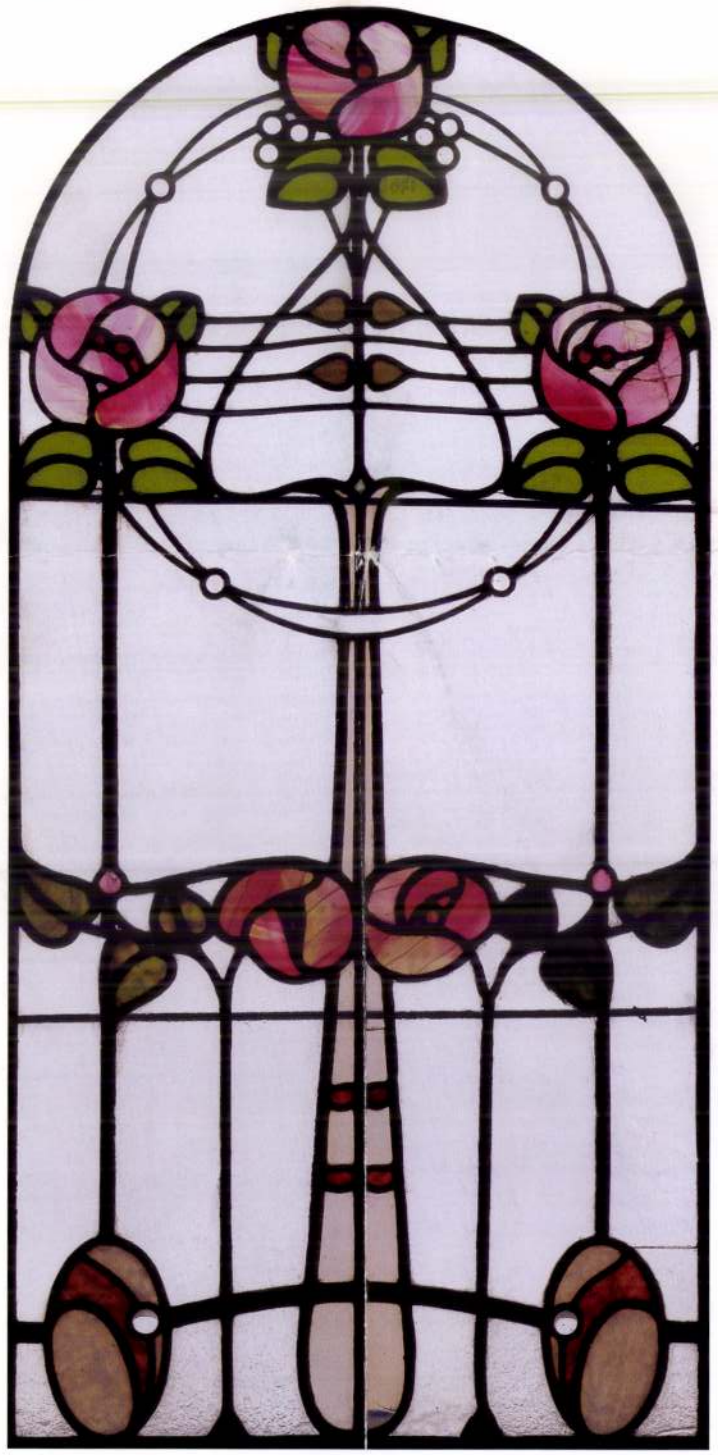

Angol szecessziós ablak

Róthot bízta meg a gótizáló ablakok készítésével. (Pl. Máriafalva, Vajdahunyad vagy a Belvárosi plébánia esetében.) Később a gótikát Petschaer Gusztávval színes és vidám reneszánsz hatású ablakai váltották fel.

Róth számára az első elismerést az 1896-os ezredéves kiállítás, majd pedig az Országház ablakai hozták meg. Igazán sikeres azonban akkor lett, amikor 1897-ben szecessziós stílusban kezdett dolgozni a Tiffany-féle opalescens üveggel. E munkáiért ő nyerte el elsőként az akkor alapított Iparművészeti Állami Aranyérmet. Hamarosan nemzetközi elismerésekben is részesült: 1900-ban a párizsi világkiállításon ezüst-, 1902-ben Torinóban, 1904-ben pedig St. Louisban aranyéremmel díjazták munkáit. Hazai népszerűségét nagyszámú megrendelései bizonyítják: az arisztokrácia és az egyházak főleg historizáló, a pénzarisztokrácia és a polgárság pedig mind több szecessziós alkotást rendelt tőle.

F. T.

2005. november

E cikk dője Barth (Barth) János
csomagjában

OPALESCENS ÜVEG-MOZAIK.
Készítette Roth Miksa.

úgy, hogy az üvegfestőnek csak a tehnikai kidolgozás maradt. Habár ez a körülmény az üvegfestészetnek tehnikai fejlődését előre mozdította, mégis az üvegfestő művészetét leszállította a mesterség fokára.

Mindezekből azt látjuk, hogy az üvegfestészet hanyatlása ott veszi kezdetét, a midőn azt elvonták eredeti rendeltetésétől. Mert a jó üvegfestménynek mindig és mindenhol egyszerű vonalakban tiszta színezéssel kell megalkotva lennie, minden képszerű és plasztikus hatás kerülendő, hanem inkább szőnyegszerű, vagy mozaikszerű hatásra kell törekedni.

Ebből a szempontból kiindulva, örömmel üdvözölhetjük az újabb irányú ornamentikát, mely kitünően alkalmazható az üvegfestészetre. Hozzájárul ehhez még az a kedvező körülmény, hogy az amerikaiak egy egészen új üveganyaggal, az úgynevezett opalescens üveggel leptek meg bennünket, mely üveganyag segélyével egészen új, az üvegfestészet-

OPALESCENS ÜVEG-MOZAIK.
Készítette Roth Miksa.

ben eddig ismeretlen hatásokat érhetünk el.

Az eddig előállított mozaikszerű üvegmunkákat nem tudtuk a felhasznált színes üvegek rikító és egymással tökéletesen soha össze nem illeszthető színkülönbözetei miatt, teljesen összhangzó lágy hatású üvegfestményekké összeállítani. A XIV., XV-ik század üvegfestői, kik a nyers üveganyagot is maguk

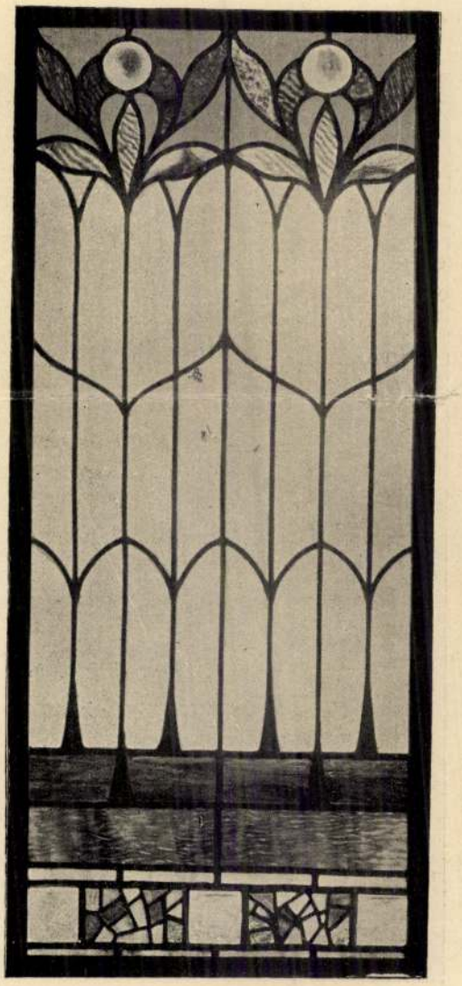

OPALESCENS ÜVEG-MOZAIK.
Készítette Roth Miksa.

OPALESCENS ÜVEG-MOZAIK.
Készítette Roth Miksa.

készítették, az üveggyártás véletlenségeiből előállott árnyalatokat és színkülönbözeteket finom érzékkel kiválasztották és azokat ügyesen felhasználták festményeikhez s így igen kellemes és nyugodt színhatást értek el. Ma pedig, miután az üvegfestészet legtöbb esetben

OPALESCENS ÜVEGMOZAIKOK.

Készítette Roth Miksa.

győződés, mely a német törvényben is kifejeződik: hogy az iparművészet ugyanoly becsű és rangú képzőművészet, mint a képzőművészetnek egyéb ágai. Ez a meggyőződés a közönségben és a művészekben már régóta megingathatatlan.

Harminc éven át változatlan volt szerzőjogi törvényünk. Ha most a közel jövőben megreformáljuk, további évtizedeken át nem kell majd újból hozzányúlni. Iparművészeink hálásabb és hasznosabb munkát a maguk érdekében és az iparművészet érdekében alig végezhetnek, mint azzal, ha szerzői jogunknak a legközelebbi jövőben bekövetkező reformjánál kivívják az iparművészet jogvédelmét.

AZ ÜVEGFESTÉSRŐL

IRTA ROTH MIKSA

A legutóbbi tíz év alatt talán az iparművészetnek egyetlen ága sem mutat fel oly nagy haladást és tökéletesedést mint az üvegfestészet. Ez főleg abban leli magyarázatát, hogy annak hivatott művelői a mai kor szellemében jól elgondolt üvegfestményeik megvalósításánál a középkor példásan anyagszerű technikáját tartják szem előtt. Ebből indulva ki, szigorúan megtartják az anyag által szabott korlátokat. Az üvegfestészet története ugyanis megtanított arra, hogy valahányszor az üvegfestés eltávolodott az anyagának egyedül megfelelő mozaikszerű síkdíszítmény jellegétől és festményszerűvé lett, ez a művészet feltartózhatatlan hanyatlásnak indult, míg végül a tizennyolcadik században teljesen feledésbe ment. Ebből okulva, ma már az üvegfestészet alapelveit és céljait illetőleg meglehetősen kialakult a helyes nézet és nagyjában azzal is tisztában vagyunk, hogy melyek azok a határok, amelyeken belül az üvegfestés eredményesen fejleszthető. Ámde még sokféle és ellentmondó a vélemény aziránt, hogy ez a cél miként és mily eszközökkel érhető el leginkább.

Még néhány évvel ezelőtt is azzal próbálkoztak egyesek, hogy üvegfestményeket tisztán csak ólomhuzalokba foglalt színes üvegekből, minden ráfestés nélkül készítettek és a ráfestéstől, melyet nem tartottak anyagszerűnek, annyira tartózkodtak, hogy még a húsrészeket, az arcokat, kezeket is tisztán ólomhuzalok segélyével rajzolták meg. Az eredmény egy nyers és durva, az áteső fényben üresen ható transzparens plakát lett, amelyen például az arcok kifejezését nem igen lehetett kihámozni az üveg törékenysége miatt sűrűn alkalmazott ólomhálóból. Teljesen megokolatlan az, hogy miért tartózkodjunk ennyire az üvegre való festéstől s csak a dolgoknak félreismerésére vezethető vissza ez a tartózkodás, mert a középkor legkorábbi üvegfestményein és legjobb művein, melyeket még ma is mintaszerűeknek tekintünk, mindenütt ott találjuk a f e k e t e festékkel való ráfestést, de nem szabad — mint azt már a XVI. és XVII. században is rosszul tették — színes zománcfestékekkel: pirossal, kékkel, zölddel stb. festeni az üvegre, mert ez egyrészt ellenkezik az üvegfestés mozaikszerű voltával, de másrészt azért sem, mert ezek a festékek nem tartósak és idővel elég gyorsan oxidálva tönkre mennek.

Az üvegfestéshez két festék feltétlenül használható, a fekete (Schwarzlot), mely egyszersmind a szürke tónusokat is adja és a XIV. század óta ismert sárga (Silbergelb, Kunstgelb), mely utóbbi — ellentétben az üvegre ráolvasztható többi festékkel — nem olvad össze az üveg anyagával, hanem csak az ezüstnek egy füstszerű csapadéka az üvegen. Ez a két festék, ha helyesen készítjük el és az üvegre jól égetjük be, feltétlenül dacol az idővel és a légköri befolyásoktól sem szenved. Tartós is és alkalmazása nélkül művészi követelményeknek megfelelő üvegfestmény nem képzelhető.

Az üvegfestészetnél, mint minden dekoratív festészetnél, nagy fontossága van az egyszerűségre való törekvésnek, csakhogy ebben a tekintetben is találkozunk olyan túlzásokkal, melyek nem alkalmasak arra, hogy az üvegfestés ügyét előbbre vigyék. Így egyesek oly irányban kísérleteznek, hogy a jelenleg gyárszerűen előállított színes üvegeket a maguk tisztaságában és erős átlátszóságukban minden patinázás nélkül, színfolt gyanánt felhasználva és csak a minimális fekete kontúrfestéssel ellátva, foglalják össze ólomhuzalokkal. Azzal érvelnek ugyanis, hogy a XIII. századbeli üvegfestmények szintén így készültek, pedig ezeknek a hatása talán leginkább szőnyegszerű és így leginkább közelítik meg az üvegfestészet eszményképét. Ez nagy tévedés, mert a dolog csak látszólag van így, de ha alaposabban vizsgálódunk és kutatunk, csakhamar rájövünk arra, hogy a XIII. század művei és az ugyanilyen módon most készült üvegfestések között óriási a különbség, ami az akkori és a mostan használatos üvegek közötti nagy eltérésben leli magyarázatát.

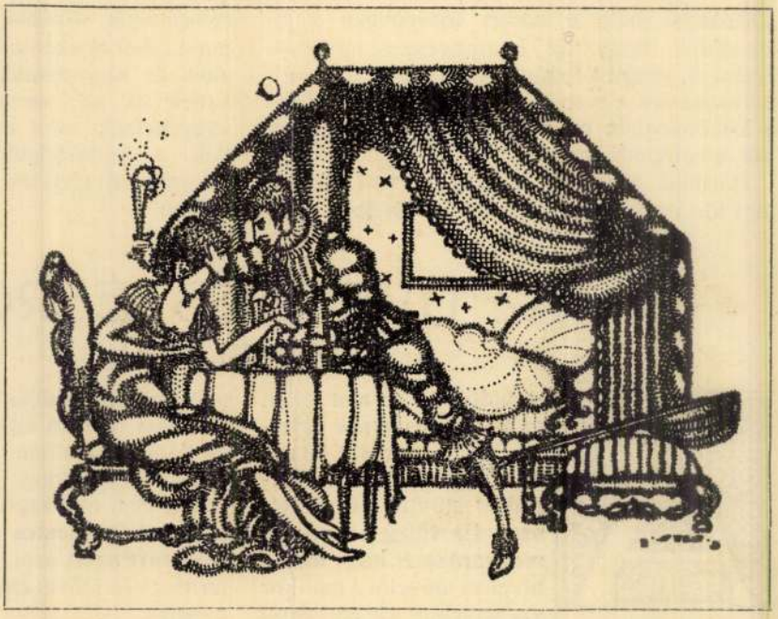

Stix Pál rajza. P. Stix. Illustration.

jogunk reformját. Az idevágó munkálatok már annyira előrehaladtak volt, hogy a minisztériumban elkészült az e tárgyú törvényjavaslat, sőt ez az 1914. év augusztusában már királyi előszentesítés alá volt bocsátandó. Ugyanis irodalmi és művészeti egyesületek ismételt agitációjára, felszólalásaira, küldöttségmenesztéseire és néhány kieszközölt parlamenti felszólalásra igazságügyi kormányunk elhatározta – és ezt több ízben is kifejezte —, hogy hazánk is belép az irodalmi és művészeti művek védelmére alakult berni egyezménybe. E belépés azonban csak úgy válik lehetségessé, ha szerzőjogi törvényünk több tekintetben megváltozik; mert a berni egyezmény megköveteli, hogy a belépő állam törvényhozása bizonyos irodalmi és művészeti műveknek védelmet biztosítson. Hogy szerzői jogunk megfelelhessen e követelményeknek, igazságügyi kormányunk egy elég terjedelmes, huszonegy szakaszra terjedő törvényjavaslatot szerkesztett, mely szerzőjogi törvényünket több irányban lényegesen megváltoztatja és kiegészíti. Így megadja a törvényjavaslat a korlátlan védelmet az írói műveknek a jogosulatlan fordítások ellenében és pedig a legliberálisabban, mert mellőz minden fenntartási vagy beiktatási kényszert; megadja a törvényjavaslat a teljes védelmet a szépirodalmi műveknek jogosulatlan filmszerű feldolgozása ellen; megadja továbbá a szépirodalmi, valamint zeneműveknek a teljes védelmet grammofonlemezeken és egyéb készülékeken való reprodukció ellen.

De hozzányúl a törvényjavaslat szerzőjogi törvényünknek ahhoz a fentemlített paragrafusához is, mely az iparművészetet kitagadja a védelemből. E paragrafus ugyanis nemcsak az iparművészeti műveket számúzi a védelem sáncaiból, hanem az építőművészet alkotásait is. Eddig az építészeti művek épp oly védtelenek voltak nálunk, mint az iparművészeti művek. A berni egyezmény azonban kötelezőnek rendeli az építészeti művek védelmét is. Ezért igazságügyi kormányunk az említett törvényjavaslatának 12. §-ában valósággal egyetlen egy tollvonással az építőművészetet is a védendő képzőművészetek közé — a festészet és szobrászat mellé — iktatván, megadja a teljes és korlátlan jogvédelmet az építőművészet alkotásainak.

Ezt a jóakaratot igazságügyi kormányunk csak épp az iparművészettől vonná meg? Megvonná akkor, mikor a fényképészet minden rendű és rangú alkotása — a falusi gyorsfényképész produktuma épp úgy, mint a kodakos gimnazista képecskéje — immár harminc évnél régebben szerzői jogi védelemben részesül?

Nem hihetjük, hogy kellő figyelmeztetés után igazságügyi kormányunk elzárkóznék az iparművészet jogvédelme elől.

Csupán egy rövid mondatot kellene felvennie a törvényjavaslatba. Részletes rendszabályok feleslegesek; iktassa igazságügyi kormányunk a törvényjavaslatba az 1907. évi német szerzői jogi törvénynek 2. §-át, mely így szól: „Die Erzeugnisse des Kunstgewerbes gehören zu den Werken der bildenden Künste."

Már csak jogi és gyakorlati szempontból is szükséges ez, mert a viták és perek egész tömkelege támadhat az oly reform révén, melyben az építőművészetnek védelem adatik, de az iparművészetnek nem. Építőművészet és iparművészet gyakorta elválaszthatatlanul összefornak. Építőművész és iparművész együttes munkája a legtöbb ízben az épület belseje, de külseje is. Miképpen válassza el a bíró azt, hogy hol végződik az építőművészet és hol kezdődik az iparművészet?

E gyakorlati szempont nélkül is kell hogy áthassa igazságügyi kormányunkat az a meg-

A középkorban az üvegfestmények elkészítéséhez használt színes üvegeket maguk az üvegfestők készítették a lehető legkezdetlegesebb módon. Nem is szólva arról, hogy az üveglapokat csak igen kis terjedelemben tudták előállítani, azok kezdetlegességüknél fogva telve voltak hibákkal, apró és nagyobb hólyagocskákkal, csomókkal, sávokkal és homályos foltokkal. De éppen ezen hiányok folytán érzékelhető anyaggá váltak, mely már így egymagában is tónust jelentett. Ezzel szemben a ma rendelkezésre álló és üveggyárakban előállított úgynevezett antik üvegek egészen más természetűek. Az ilyen üveg mindamellett, hogy rajta a középkori üvegek fogyatékosságait törekszenek utánozni, mégis csak egy, az áteső fényben színtisztán, kristályosan ragyogó üveg, melynek anyagát optikailag nem igen érezzük. Ezt az üveget, úgy ahogy van, minden hozzátétel nélkül nem alkalmazhatjuk oly értelemben, mint azt a középkorban tették. Ha valamely ablakban egy víztiszta hibátlan üveg van bemetszve, úgy az áteső fényben az reánk a semmi benyomását teszi és maga az üveg anyagának jelenléte nem érzékelhető, de mihelyt ez az üveg poros vagy piszkos, úgy az már valami, vagyis az üveg anyagát érezzük és látjuk. Ez az, ami a mostan használatos színes üvegeket megkülönbözteti a középkor üvegeitől, az a por és piszokhoz hasonló valami, mely a középkor üvegeinek kezdetleges előállításánál önkéntelenül adódott, ez hiányzik a mostani üvegeken és ezért ezt előbb mesterségesen kell rajtuk létesíteni, hogy ezáltal anyaguk kellően érzékelhetővé válva, művészi kifejezésmódra alkalmas legyen.

Amint ebből is látjuk, teljesen téves volna, ha a jelenkor üvegfestményeinek elkészítésénél a középkori technikát szolgailag akarnók követni, hanem igenis tartsuk szem előtt annak alapelveit és abból kiindulva fejlesszük a technikát oly irányban, hogy az a mai kor szellemében tervezett üvegfestmények kifejezésmódjára alkalmassá váljék.

A középkor üvegfestményeinek jellegzetes anyagszerűsége abban leli magyarázatát, hogy akkoriban az üvegfestő egy személyben volt tervező és kivitelező, ki tervezetére nem erőszakolta rá az üveg anyagát, hanem alkotásainál az általa jól ismert és uralt anyagtól inspirálva, magából az anyagból indult ki. Ilyképpen anyagszerűség szempontjából a legtökéletesebbet nyujthatta. Ezek valóságos értelemben vett üvegből készült művek, melyeket az anyag által szabott természetes korlátokon belül művelt technika juttatott érvényre.

Ma csak kivételes esetekben szokott egyszersmind tervező is lenni az üvegfestő. Legtöbbnyire megoszlik ez a munka: más művész tervezi az üvegfestményt, melyet az üvegfestő valósít meg. Ezen esetekben valóban művészi munka csak úgy várható, ha mindkét egyén kongeniális művészettel, bensőségteljes együttműködéssel oldja meg feladatát. Egynek kell lenni bennük a kölcsönös megértésnek és munkájuknak annyira egységesnek, hogy az mint egy lélek megnyilvánulása hasson reánk. A művészet és technika szoros kapcsolata lehet csak biztosítéka egy művészi irányban kialakuló üvegfestésnek.

A jó tervezet vagy karton még nem egyértelmű egy jó üvegfestménnyel, annak még nagyon sok fázison kell szerencsésen átmennie, míg azzá lesz. A tervező az üvegfestményt színben gondolja el, a színfoltok foglalatát alkotó energikus kontúrrajzot az ólomfonalakkal képezi, melyeken belül a finomabb részleteket még kontúrfestéssel és némi árnyékolással fejezi ki. A rajznál a lehető legnagyobb egyszerűségre kell törekednie és hogy az elérendő hatás valóban monumentális legyen, minden mellékest elhagyva, csak a lényegesre fektesse a súlyt, de viszont a színezésnél a mozaikszerűség szempontjából kerülnie kell a nagyobb egyszínű felületeket és azokat, amennyire csak lehet, szét kell tagolnia. Egész felfogásában az üveg anyagában átérzett mozaikszerű hatásra kell törekednie, a figurális részeknek is éppen úgy, mint az ornamentális részleteknek, szőnyegszerűen kell hatniok. Mindenekfelett azonban óvatosan kerülendő minden naturalizmus és minden pongyolaság, mely az üveg anyagának természetével sehogysem egyeztethető össze és ellentmond az üvegfestés dekoratív jellegének.

Ma, midőn a gyárszerűen űzött üvegfestés ideje szerencsésen lejárt, az üvegfestő tevékenysége semmiképp sem merülhet ki abban, hogy a kartont szolgailag lemásolja, hanem azt az üveg anyagában újra elgondolva és átérezve, mesteri értelmezéssel kell interpretálnia. Azért nem is helyes, ha a kartontervező túlságosan megköti az üvegfestő kezét, hanem inkább elegendő teret kell részére hagynia, hogy a kartont annak szellemében tovább fejleszthesse és mint anyagának legjobb ismerője, elég alkalma legyen az üveg szépségeinek és hatásainak fokozott érvényesítésére.

Az üvegfestő legnehezebb, de egyszersmind legfontosabb feladata a karton színeinek helyes értékelése, vagyis a valeur. Minden egyéb dekoratív festésnél, például a falfestésnél, az a szín, melyet egyszer odafestettünk, az állandó jellegű, annak értéke, valamint a többi színekhez való viszonya mindig ugyanaz marad, de az üvegfestménynél — mely az áteső fényben érvényesül — ez nincsen így, mert egyrészt a különböző világítási viszonyok, de másrészt a fénysugaraknak az egyes színes üvegeken többé és kevésbbé való áthatolása erősen be-

2 Roth Miksa K

folyásolják, sőt megváltoztatják az egyes színek értékét. Amidőn tehát az üvegfestő színes üvegeivel dolgozik, tulajdonképpen transzponálva teszi ezt, mert minden egyes tónus megállapításánál szem előtt kell tartania azokat a világítási viszonyokat és egyéb fénybehatásokat, amelyek mellett az üvegfestmény majd rendeltetési helyén érvényesülni fog, de le kell még küzdenie azokat a nehézségeket is, melyek az egyes színes üvegek többé és kevésbbé fényt áteresztő sajátsága folytán a nyugodt hatás rovására adódnak.

AZ ÜVEGFESTÉSRŐL

Az üvegfestmények nyugodt hatásának és a színek helyes egyensúlyának tökéletesebb eléréséhez — a színes üvegeknek jó érzékkel való összehangolásán kívül — az üvegfestő még a közép- vagy lokáltónust veszi segítségül.

A középtónust úgy kapjuk meg, hogy az egyes üveglapokat egy erősen higított fekete festékoldattal vonjuk be, amelyből azután a kézzel vagy egy száraz sörteecsettel kitörölt részek adják a fényt, mely tulajdonképp nem egyéb, mint az egyes üveglapok eredeti természetes színe. Ezen középtónust illetőleg utóbbi időben már többször vetődött fel az a kérdés, hogy anyagszerűség szempontjából szabad-e azt alkalmazni. Erre vonatkozólag szolgáljon megnyugtatásul azon tény, hogy a XV. század, tehát az üvegfestés fénykorának, minden számottevő művén ott találjuk a leírt módon alkalmazott középtónust. De nincs is semmi oka annak, hogy ezt ne használjuk, mert ez az eljárás helyesen alkalmazva, semmiképp sem befolyásolja hátrányosan az üveg anyagszerűségét, de viszont számos ok szól annak használata mellett, mert a középtónus nemcsak arra alkalmas, hogy vele az üvegfestmény tökéletesebb valeurjét elérjük, de azzal egyszersmind enyhíthetjük az üvegek túltiszta átlátszóságát és szabályozhatjuk vele az egyes színes üvegeknek a szomszédszínekre — nem mindig kívánatos — átsugárzását is. Természetes, hogy a középtónus helyes alkalmazása nagy hozzáértést és lelkiismeretes tudást tételez fel, mert azzal visszaélve az üveg elvesztheti transzparens jellegét, másrészt pedig igen alkalmas eszközzé válik arra, hogy vele a technikának esetleges egyéb fogyatékosságait eltakarják, palástolják.

Mindent egybevetve, megállapíthatjuk, hogy az üvegfestés művészetének fejlesztése—lényegének és céljainak helyes felismerése által — ez idő szerint határozottan a legjobb útra terelődött. E fejlődésből bízvást remélhetjük eljövetelét az üvegfestészet egy olyan korszakának, mely méltóan fog csatlakozni a középkori üvegfestés virágkorához.

Mi az igazság? Vallási dolgokban a vélemény, a túlélt vélemény. A tudomány terén: az utolsó fölfedezés. A művészetben: legutóbbi hangulatunk.

Ha valamire rámondják, hogy természetes, akkor nyilván olyasmivel van dolgunk, amit mindenki megért. De ha mindenki megért valamit, akkor az művészi nem lehet.

Wilde O.

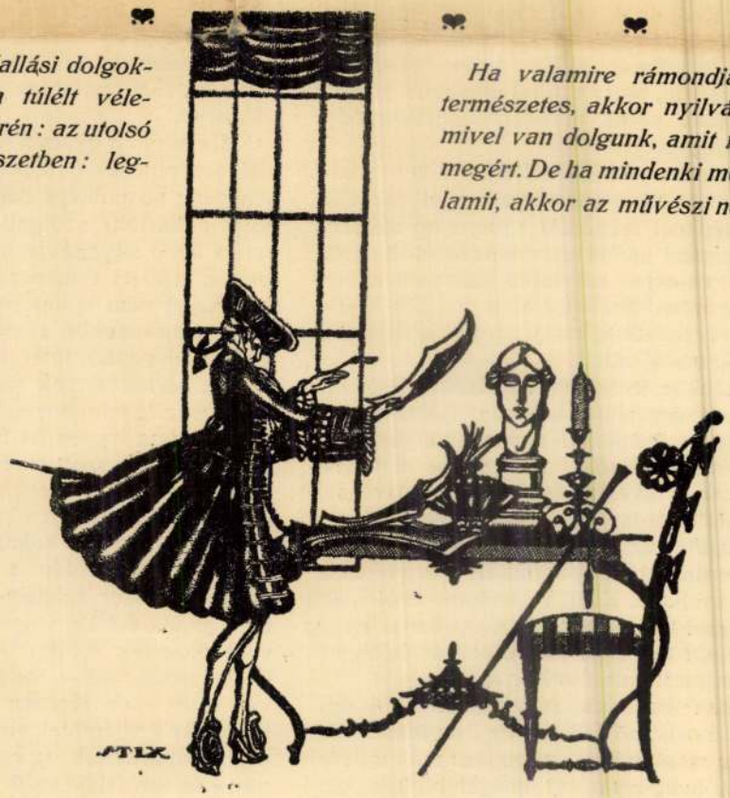

Stix Pál rajza.

P. Stix: Illustration.

LAUFFER TIVADAR
Könyvkereskedés — Antiquárium
BUDAPEST, IV., VÁCI-UTCA 11.
POSTAFIÓK 311.
ALAPITÁSI ÉV: 1835. TELEFON: 157-330.

TH. LAUFFER'S BOOKSHOP
Agency for English Books
BUDAPEST, IV, VACI-UTCA 11.
P. O. BOX 311. ESTABLISHED: 1835.

Nagyságos

dr. Szentiványi Gyula ur

Budapest.

XI. Lágymányosi ut 16.

Roth Miksa

l.

Mag. Mürendeker

III. 222. l.

Fogadalmi kép a nyiregyházi Samassa-templomban, rajta a templom alapitója, Samassa József érsek

Róth Miksa üvegfestménye

volt a másiktól. És valahányszor látták őt a többi öregek, ahogy kinyitja ajtaját s eltávozik az ő görbe lábainak tipegő-kopogó szabó-lépteivel, tudták mindjárt, hogy mire véljék ezt. Fina kávébarna szoknyájában, haján, amelynek hajdani szőke fénye kialudt már, tiszta fehér főkötővel ott várta kis ablaka kárpitja mögött, azalatt hogy foltozgatott vagy a himző cérnáit gombolyitgatta.

Minden héten kétszer, csütörtökön és vasárnap jött el Szürkeszál. Csöndesen nyitotta ki az ajtót. Az ablak üvege megcsillant; a fali szekrény mintha csak aznap reggel mázolódott volna újonnan, a kályha párkányán álló tükröcske pedig csalóka felületéről visszaverte a fehérre meszelt falakat, az ereszet sötét gerendáit, a tisztára súrolt asztalt meg a három széket.

Egyszer, a nevenapjára aranycsíkos kávéskannát hozott neki ajándékba az ember, tejeskannát is hozzá. Attól kezdve apródonkint kiegészült a készlet: minden szent Dolfina napját megünnepelte legalább egy csészével. Így már tízre rúgott a porcelláncsészék száma, lazurkék és aranycsíkos valamennyi. S mindegyiken körbefutott ez a fölirás: Baráti emlék.

A Godhuisnak egyik gyöngye volt ez a készlet. Ha másik szegényházból jött ide valami asszony, az ablakon át mutogatták neki a Fina kincsét. S a kis házban minden újabb csésze miatt marokba fojtott suttogás támadt. Soká tarthat az még így? Ugyan mikor érik be vele?

Valamennyi asszonynak volt valami foglalatossága; némelyek alacsony székeken, küszöbökön bajlódtak azzal a csipkével, amely a brüggei nehéz csipke neve alatt ismeretes. Ismét mások csupán szétbogozták azokat a csipkéket, amiket a vevők idehoztak. Akik már nem láttak jól, azok fáradhatatlanul mosogatták ama finom, bodros fátyolokat, amelyek olyanok valának, mint a Máriaszál. Egyedül magának élt mindegyikük: megelégedett, csupán kissé zúgolódó öregeskedésben.

A szabócska mindig hozott valamit; két szál makkaronit, egy érett körtét, a szent szűz egy képét vagy egy szem babot, amelyet aztán kis cserépbe ültetett.

Itt a Godhuisban az átutazó idegenektől egyszer-máskor csurrant-csöppent valami, amit ő a foltozgatásáért járó fizetségnek nézhetett. Ebből meg a dohány-fillérjeiből kuporgatta össze az ajándékait. Odaállitgatta ezeket rendesen az asztal szélére; egymásra néztek, Fina mosolygott, ő pedig elégedett volt.

Amikor kivülről jött, ujságot is hozott. Egy munkás, magasbahúzott állványon, három hónapja kapargatja már a városháza figuráit. Egyikőjük se csodálta, hogy ekkora munkára csupán egyetlen munkást fogadtak föl. A híd-utcai zöldségkereskedő újra meszeltette a boltját. Két gólya repült át a Belfried-en. Mint minden esztendőben, az idén is a tér mind a négy sarkán trombitaszóval hirdette a pék úrnapja reggelén az aprószent kalácsokat. Nagy öröme telt annak elmondásában is, hogy a fákon már kiütköztek az első levelek. Pedig sokszor még dér lepte a Godhuis tetőit. De ha ő mondta, hát igaz is volt.

— Az első levélkék, Szürkeszál! Hát urunk-istenünk még egyszer megajándékozna a tavaszszal minket!

— És lesz mégegyszer nyár is, Fina, mint akkor vasárnap, hogy kimentünk a mezőre.

Ez volt életük nagy napja. A nap soha többé nem sütött oly szépen. A mezők — akár processziójáráskor — hintve aranynyal, gyémánttal. Mézillatos szellő üdítette ajkukat. Egyszerü, ártatlan szívük mindig újra éledt a rövidke, pompás emlékből. Egymáshoz símulva beszélgettek róla az ablakpár geránium-cserepe mögött, mosolygós zavarodottsággal a pillantásukban. Később nem is beszéltek más egyébről.

Egyszer, ahogy eljött az emberke, titkolózva egy kis malmot vett elő a zsebkendőjéből, kemény papirból való kis malmot. Régóta emlegetett már valami készülő meglepetést. Ott állt most az asztalon a malmocska, létráján éppen fölmászik a molnár, vitorlája nem nagyobb egy érdemkeresztnél. Fina elkezdett csöndesen sírni. Azon a felejthetetlen vasárnapon is látszott egy szélmalom a mező szemhatárán. Szürkeszál gyönge légáramlatot eresztett rá a felfújt képéből s a vitorla forgásnak indult. Akárcsak a jó Isten nézne be az ablakon!

És újra illatozni kezdtek a liliomok. Tejfehér színükben fürdött a kert egyik sarka. Szegény emberekhez illő napraforgók álltak a fal mellett. Az ablakokra felkúszott a fehér és kékvirágu folyondár s a kapucinusvirág széles levelei meg sáfránysárga szirmai csavarszerűen tekergőztek fölfelé. Olyan volt ez a szűk, vén kert, mint egy kis paradicsom. Alant a bágyadt aranyozásu csúcsok zeg-zúgja, sötétre színezve a füsttől. Fina összekulcsolta kezeit a mellkendőjén s érezte, hogy megint nyár lett, amint az ember mondotta. Lassan a bab is föl kezdett kapaszkodni az apró virágcserepekből.

*

Uj Idők 1904. I. 35 sz.

— Mindennap látni fogsz templomi székemben, amíg egyszer csak eltűnök majd előled.

— A keresztapa én leszek.

— A közvéleménynyel dacolva, a férjem nevét fogod atyául beírni a matrikulába?

— A törvény is azt parancsolja.

— Ha fiam lesz, kereszteld őt Deodátnak. Majdha eljön az ideje, nevezheti magát „Börtönvirágnak".

HUSZONHARMADIK FEJEZET

A Golgota

Ettől a naptól fogva megkezdődött a szegény asszonynak a Golgotája.

Más nőnél úgy híják a sorsot, hogy „Istentől megáldott", nála úgy hítták, hogy „embertől megátkozott".

Mindennap elment a templomba: láthatta a gyülekezést. Beszélhettek róla, szörnyüködhettek fölötte.

Akadtak jóakarói, tapasztalt asszonyok, akik odasompolyogtak hozzá, adtak neki tanácsokat. Angyalcsináló, embergyilkoló tanácsokat, amiknek követésével a nagy botrányt ki lehetne kerülni. Iszonyattal utasította el azokat magától.

Egyszer csak elkövetkezett a válság. Egy szombaton Viola elmaradt a templomból. Vasárnap délelőtt aztán keresztelő volt a templomban. Fiucskát keresztelt a pap, Deodát nevet adott neki; a keresztanyja Galliáné volt, aki a keresztvízre tartotta.

Nagy zúgás, suttogás keletkezett a gyülekezetben. Ez a gyermek már viseli a vállán a keresztfát.

Halálos bűnt hozott magával a világra: azt hogy született.

Viola tudta jól, hogy ő ezzel ki van rekesztve az emberi társaságból, hogy mindenki követ dob rá. Nem fogja többet tisztességes ember a küszöbét átlépni, a nevét gúnyra fogják emlegetni.

És ő mégis boldognak érezte magát: az anyai öröm elnyomott minden fájdalmat. Nem érezte a szégyenpírt az arcán, nem fájt a fejére hullott kövek sebzése. Az a kis bölcső a benne fekvő angyalkával kárpótolta az elvesztett világért. Semmi másra nem volt gondja, mint ennek az édes gőgicsélésére. A világ átkait csak sejtette, de nem hallotta; hanem ennek a szivétől szakadt teremtésnek minden hangját megértette már s teste-lelke azzal foglalkozott. Isten ajándéka volt az: vígasztaló üzenet az égből; ha azt a keblére ölelte, meg volt védve minden búbánattól.

Az atyja ellátogatott hozzá. Vidám hangulatban találta. A kicsikének herbatét főzött, amit a tudós asszony ajánlott. Amikor az arcaik egymás mellett voltak, ők összeillettek.

Emilia is odajött a beteg ágyához s segített neki az ápolásban.

— Nem zavarom kegyeteket? — kérdezé.

— Nem titok, amit hoztam, bár súlyos üzenet, amit át kell adnom, — mondá a lelkész. — A jótékony nőegylettől kaptam egy hivatalos levelet, amelyben azt tudatják velem, hogy a leányom nevét kitörölték a választmányi tagok lajstromából s visszaküldik hozzám az ezerforintos alapítványát, rám bízva, hogy azt neki kézbesítsem.

Viola nevetett, amikor a küldött levelet átvette az atyjától.

— Már most egyenesen a józefstadti térparancsnoknak fogom küldeni az összeget, hogy fordítsa az államfoglyok javára. Nincs semmi baj. Köszöntetem az előkelő hölgyeket.

— Egyéb kézbesíteni valóm is van ennél a háznál, mondá a lelkem, s a kabátja zsebéből kihúzott egy csomó levelet.

Folytatjuk

Idegen írók

Camille Lemonnier.

A fiók-Maupassant-ok közül való, a híre már emelkedőben van és a lelkirajznak mesterei közzé írják be a nevét. Egy kicsit megvan benne a németalföldi festők detailrajza, de a vídámsága is s ez az oka, hogy sohasem válik unalmassá. Ami francia írónál nem mindennapi: sok kedély is van benne. Az alábbi rajzban jelentkeznek becses írói tulajdonságai.

Szürkeszál és Fina.

Délutánonkint pontosan eljött a szabócska. Egyszer valaki elnevezte Szürkeszálnak és ez a név rajtaragadt. Megmondhatója nem volt annak, mi volt az a név, amit világrajövetelekor kapott. Még Fina, az ő gyöngéd Finája se hítta őt másképen. Együttesen rúghatott a koruk vagy másfélszáz esztendőre; a szabócska volt az öregebbik, de Fina is ugyancsak iparkodott, hogy utólérje.

Valaha, réges-régen, szerelemről beszélgettek. Akkoriban, amikor még sok élnivalójuk volt mindkettejöknek. A mezőn mosolygott az ifju nyár: kettesében mentek ki a vasárnap kedviért, amely szabadsághoz juttatta őket. De akkor sehogy sem akart nyélbe ütődni a dolog. A leány szolgálatban állott egy öreg hölgynél, akit nem akart elhagyni; a legény meg foltozgatással húzta ki vénségéig. Egypárszor beszélgettek még ama nap óta, amelynek párja egyre késett; szerelemről azonban közöttük többé nem esett szó. Istenem, hisz most negyven esztendeje már annak!

Agyondolgozva, végül a Godhuis-ba vonult a leány azzal a pénzecskével, amit úrnője hagyott rá. Godhuisnek hívják Brüggében az öregek ellátó-intézetét. Szürkeszál is keresett egy szobácskát a Godhuis férfi-osztályában, amely negyedórányira

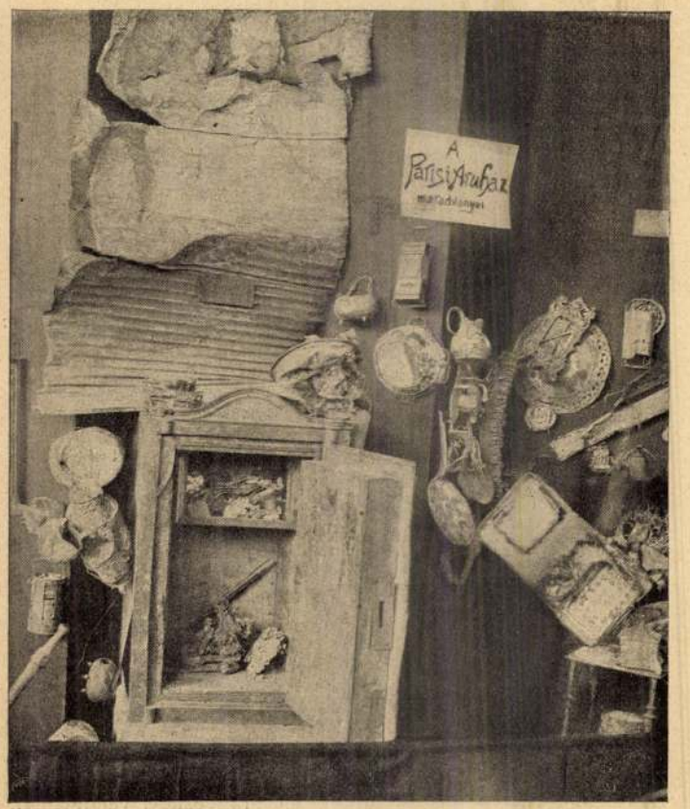

A tűzoltók kiállításából az Iparcsarnokban

A Párisi Áruház bennégett Wertheim-szekrénye

Mozaikművészet iskolafronton. A most épülő dob-utczai fiu- és leány iskola épületén, melyet egészen modern, magyaros stilben Hegedüs A. fővárosi épitész tervezett, igen érdekes, művészi szempontból eléggé nem méltányolható frizmegoldással találkozunk. Bárczy István tanácsnok megtalálta a módját, hogy a hamis pucz helyett, mint lehet igaz művészetet, igaz anyagból, éppen olyan olcsó árban bemutatni, nevelve ilykép a szemlélő izlését, artisztikus hajlékká téve az iskolát. A művészi nevelési mozgalomnak ime egy frappáns eredménye! A hom-

Modern Művészet
I évf. 1 Bon

lokzat alsó párkányzatán ugyanis Róth Miksa rajzai alapján finom friz fut végig, mely szalagszerüen öleli át az egész vonalat, s tanuló, játszó, lelkesedő fiu- és leánygyermek csoportozatokat alkotva, a szemnek, a szivnek, az értelemnek egyforma gyönyörködtetést van hivatva szerezni. Nagy, széles folthatások, egyszerü rajz, tiszta szinek jellemzik a muzivikus művészet ez egyszerü alkotását, kitünően megfelelvén dekorativ feladatának.

keresztülvive [illegible] házzal kirakott, fémbetéttel körülfogott, indiai rózsafabetéttel szakitja meg, a mi élénk ritmusával fokozza a nagy formák hatását.

A ki rajzolni tud, nem mindig rajzol jól. Alapjában ez egy hamis tudomány; minden prix de Rome-os megtanulja, mint az ökör a hazafelé vezető utat; a művészet csak a rajztudás után kezdődik.

PAUL GAUGUIN.

senki. Alig egy-két ember tudja a módját. A legtöbb megijed, energiáját veszti és — termeli a tuczatmunkát tovább.

Egy inditványt, mely azt követelte, hogy minden iparművészeti tárgy tervezőjének nevét jelezzék az iparművészeti társulat kiállitási tárgyain, hosszas

MADONNA. ÜVEGMOZAIK. RÓTH MIKSÁTÓL.

Magyar Iparművészet

1904. 32. l.

PÁSZTORBOT.
EZÜST, ARANYOZVA,
ZOMÁNCDÍSZSZEL
ÉS ÉKKÖVEKKEL.
TERVEZTE
CZIGLER GYŐZŐ.
KÉSZÍTETTE
HERPKA KÁROLY
ÉS HIBJÁN SAMU.
A ferenczvárosi hívek
ajándéka Kurz Vilmos
plébánosnak.

VÁZA
DOMBORÍTOTT
RÉZBŐL,
A BUDAI
KIRÁLYI VÁRKERT
RÉSZÉRE.
HAUSZMANN ALAJOS
TERVE UTÁN
MINTÁZTA
SZABÓ ANTAL,
KÉSZÍTETTE
STEINER ÁRMIN
ÉS FERENCZ.

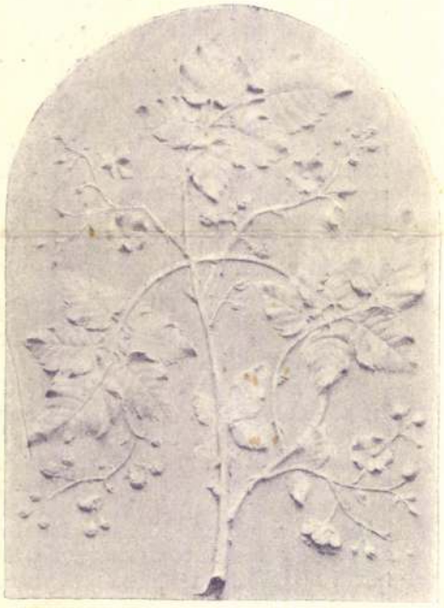

TERVEZETEK, TERMÉSZET UTÁNI TANULMÁNYOK.

A székesfővárosi iparrajziskola kiállításából.

roknál a keletiesség utóíze is érezhető, a belgáknál pedig a XVII. századbeli művészi virágkoruk kitörülhetetlen hatása nyilvánúl meg. Az ország és erkölcsök különfélesége dacára sem élnek más kényelemben a budapesti házakban, mint Brüsszelben. — Az élvvágy és a pénz túlbecsülése jellemző mindkét országra nézve. S különösen a nőkre vonatkozólag áll mindkét helyen, hogy inkább prima-ballerinák, mint háziasszonyok és anyák. Mindenki szabadon csap nekik szelet. A férj drága ékszerekkel diszíti s csak úgy tartja, mint valami költséges játékszert, az asszony arra való náluk, hogy a lakás pompáját emelje. Részleteiben csak annyiban különbözik a magyar és belga iparművészet, hogy úgy mondjam, a mennyiben a rokoni kötelékek kapcsán különféle ízlés-megnyilvánúlások jelentkeznek bennök. A magyarok öntudatlanúl a szlávság ázsiai eredetére emlékeztetnek, míg a belgák a francia vegyülést éreztetik ki. Amott tehát főleg a nehéz és tarka arany-ezüst ékszerek, a brutálisan irizáló Zsolnay-edények és a bizánciasan csillogó mozaik művek uralkodnak túlnyomólag; addig itt a világos színek, a szellemes könnyedségű formák adják meg a kiállított tárgyak karakterét."

A magyar és a belga úrasszonyok nem vehetik rossz néven a német ízetlen jellemzését, valamint mi nem fogadjuk azt komolyan, a mit az iparművészetünkről mond. Több szakismerettel rendelkező bírálók, mindjárt más hangon szólnak.

A berlini „Kunst-Halle"-ban (1902. V. 7.) például ez áll: „A hollandusok, magyarok és svédek azok, a kik a keramiában kiválót mutatnak be. A magyar résznek központja Zsolnay, a ki a legújabb és legszebb tárgyait küldte Torinóba; nemcsak a hajnali pirkadás istennőjéről elnevezett híres eozin-edényeit, hanem tiszta majolikát, majolikát lüszterrel és legújabb találmányát: grés-t eozinnal és lüszterrel. A tiszta majolikái közül kiemelendőnek tartjuk az orchideás vázát, a lüszteres majolikái közül pedig azt az elragadó példányt, melynek thémája a mesebeli békakirályról szól. Tehnikai újdonság nála az úgynevezett „Labrador" világos kék színével.

Tény, hogy nem létezik olyan színhangulat, melyet Zsolnay előállítani ne volna képes; legelőkelőbb és legművésziesebb hatású a fénytelen tonusú grés-i. Különben megjegyzendőnek tartjuk, hogy tehnikai fejlettségét Zsolnay részben Wartha budapesti tanárnak köszönheti, kinek magának is van egy szekrényre való lüszteres és Art du feu tehnikájú edénye. Róth Miksa budapesti üvegintézete mozaik falidszeket állított ki a Zsolnay-eozin felhasználásával, a mely igen jól hat némileg emlékeztetve a Tiffany-féle munkákra. Magyarországon egy intézet is működik, melynek feladata a parasztfazekas munkákat művészi irányba terelni. Különösen a sgrafitto-tehnika kedvelt e téren. A legkarakterisztikusabb ezek közül Torinóban a babos minta. Horti Pál, a magyar csoport rendezője is igen figyelemre méltó keramiai munkákat állított ki, a melyek egyelőre csak kisérletek. S végül Vögerlt, a budapesti keramikust lehet még megneveznünk, a ki kitünő grés-tárgyakat mutatott be."

A „Hamburgischer Correspondent" (1902. V. 29.) mint valami különösségét adja hírül, hogy a magyar osztály az osztrákoktól egészen különállva jelenik meg. Egyébként pedig megjegyzi, hogy iparművészetünk igen magas fokon áll, s igen jól van képviselve a kiállításon.

(Folytatjuk.)

JANKÓ JÁNOS DR. †. A magyar néprajzi múzeum igazgatója, a magyar néprajzi tudomány kiváló művelője hunyt el a múlt hónapban, még alig 34 éves korában. Ő volt az, a ki tehetségével és szorgalmával új lendületet adott az ethnografiának hazánkban. Pályájának megszakadtával egy sokat igérő jövő záródott le.

Jankó János kétféle irányban tett szolgálatot szakmájának. Irodalmi munkáival és muzeális szervező tehetségével. Irodalmi munkái közül nevezetesebbek a Kalotaszeg, Torda, Aranyosszék és Torockóról írt néprajzi monografiái, a Zichy Jenő gróf első ázsiai útjának gyűjtéséről való beszámolása, ugyanazon grófnak későbbi ázsiai expediciójáról készített nagyobb szabású tanúlmánya, melyben az őshaza meghatározásával foglalkozik. Újabb műve a régi magyar épitkezési módról szól, a Magyar Typusokról is adott ki egy könyvet. Legutóbb pedig a Balaton néprajzát készült megírni, sőt e főműve nagy részben nyomdakészen is áll. Muzeális szervező tehetségét mutatják a rövid idő alatt magas színvonalra fejlesztett Néprajzi Múzeum termei, a missziótól eredő gyűjtemény kiállítása a Nemzeti Múzeum előcsarnokában, a szépen sikerült millenáris kiállítási falu, stb. Mindezeken lankadatlanúl és ritka

Magyar Iparművészet
1902. 176

EÖLLŐS
HIRLAPIRODA
KARCAG.

KARCZAG
942 JUN. -9. 10.

Európa film, könyv, lapterjesztő és
könyvkiadó r.t.

Budapest.

V. Rothermere ucca 12.

III. 2.

Róth Miksa

Kartonjai szerint
Mészült a Budapesti Örök-
mindás templom festett
üvegablakainak egy
része 1900-(?) ban.

Horvtemplép
43. l.

hímzések stb. végtelen változatai. A rendületlen kitartás egy nagy cél kitűzése mellett — ez a ki nem mondott akarat sugárzik az egész füzetből. A huszonharmadik évébe lépő *Stickereien und Spitzen* c. folyóirat a női kézimunka egész területét öleli fel éppen olyan változatossággal, mint az előbbi a művészet egyetemét. Tüllhímzés, filet-munka, magyaros hímzések, tűfestés, a szinek és anyaghatások finomságában tobzódnak lapjain. Az egyszerű házi szükségletektől az expresszionista műremekig mindenfajta s minden ízlésű igény kielégítést talál itt. A könnyed apró csevegések a női munka történeti öntudatát tartják ébren az asszonyokban, a tudósítások pedig e munkák kiállítási sikereiről számolnak be.

AZ IPARMŰVÉSZETI TÁRSULAT KÖRÉBŐL

AZ O. M. IPARMŰVÉSZETI TÁRSULAT VÁLASZTMÁNYA szeptember hó 21-én *Alpár* Ignác elnöklésével ülést tartott, amelyen *Róth* Miksa napirend előtti felszólalásában bejelentette, hogy alelnöki tisztségéről lemondott. Egyidejűleg irásba foglalt nyilatkozatot olvasott fel, amelyben lemondását azzal okolta meg, hogy a tagsági díjak felemelése és a társulati alkalmazottak fizetésrendezése kérdéseiben az igazgatóság négy tagja és *Györgyi* Kálmán igazgató közt olyan elvi ellentétek támadtak, amelyek a további együttműködést lehetetlenné teszik. Fokozta még az ellentéteket az, hogy az igazgató kezdeményezésére 56 tag aláirásával beadvány érkezett az elnökséghez, amelyben a tagdíjemelési javaslat keresztülvitele céljából rendkivüli közgyűlés összehivását kérik. A nyilatkozat ezután felsorakoztatja az érveket, amelyekkel Róth Miksa alelnök a maga álláspontjának helyességét kívánja igazolni és arra a következtetésre jut, hogy sem a Társulat mostani anyagi helyzete nem engedi meg az alkalmazottak fizetésének emelését, sem ezt az időpontot nem tartja megfelelőnek a tagsági díjak emelésére. Ezek az okok késztették őt arra, hogy alelnöki tisztségéről lemondjon, annak hangsúlyozása mellett, hogy működése folyamán mindenkor a társulat erkölcsi és anyagi érdekeit tartotta szem előtt. *Györgyi* Kálmán igazgató készséggel elismeri a lemondott alelnök érdemeit, de kénytelen a maga álláspontjának igazolására rámutatni arra, hogy az alkalmazottak egy része javadalmazásának emelését megokoltnak és a Társulat elengedhetetlen kötelezettségének tekintette, amelynek elmulasztása a Társulat további munkálkodását teljesen megakasztotta volna. A helyzet ugyanis az volt, hogy munkatársai a mai viszonyoknak egyáltalában meg nem felelő, nagyon szűkre szabott fizetésükből legszerényebb életstandardjukat fentartani nem tudták s ezért kénytelenek lettek volna a Társulat szolgálatából kilépni. Igy tehát a Társulat munkaerők nélkül maradt volna. Ezért ő nem vállalhatta a felelősséget és ragaszkodnia kellett munkatársai méltánylást érdemlő kérésének teljesítéséhez. A fizetésrendezés fedezetéül igazgató elsősorban a tagsági díjak emeléséből származó jövedelemtöbbletet jelölte meg és javasolta a tagdíjemelés elhatározására rendkívüli közgyűlés összehivását, előre bejelentvén, hogy javaslatának visszautasítása esetén az alapszabályokban előírt módon, mint az igazgatóságnak egyenlő jogú tagja, gondoskodni kíván a rendkívüli közgyűlés összehivásáról. Eljárását szabályszerűnek tartja annál is inkább, mert ő a tagdíjemelésre és a rendkívüli közgyűlés összehivására irányuló szándékát a Társulat elnökének bejelentette, ki azt tudomásul vette. Az ezután felszólalt választmányi tagok egyértelműleg sajnálattal látták a felmerült ellentétet és ennek következtében az alelnök távozását. *Elnök* kijelenti, hogy Róth alelnököt neki nem sikerült elhatározásától eltéríteni, amiért is javaslatára a választmány Róth Miksa lemondását őszinte sajnálattal tudomásul vette. Elhatározta továbbá a választmány, hogy október hó 8-ára rendkívüli közgyűlést hív össze, amelynek napirendjére felveszi a tagsági díjak emelését, az alapszabályok megfelelő módosítását és az alelnöki tisztség betöltését. Ezután letárgyalta a választmány a gazdasági bizottságnak a rendes tagsági díjaknak évi 300 koronára való és a pártolói és alapitói tagsági díjaknak ezzel arányos emelésére vonatkozó javaslatát és azt némi módosítással elfogadta, megbízván az elnökséget azoknak a közgyűlés elé terjesztésével. *Györgyi* Kálmán igazgató jelentéseit a legutóbbi ülés óta előfordult fontosabb ügyekről, valamint a tett intézkedésekről a választmány vita nélkül tudomásul vette. A tervbe vett lakásművészeti kiállítás előkészítő munkálatairól tájékoztatta ezután az igazgató a választmányt, amely a tett intézkedésekhez hozzájárult, kívánja azonban, hogy a kiállítással kapcsolatos pénzügyi kérdéseknél a gazdasági bizottság véleménye is meghallgattassék. A gazdasági bizottság javaslatát az alkalmazottak egyrésze javadalmazásának rendezésére a választmány elfogadta, majd belső ügyek elintézése és 1 alapító és 26 új rendes tag felvétele után az ülés véget ért.

A TÁRSULAT RENDKÍVÜLI KÖZGYŰLÉSE. Az Országos Magyar Iparművészeti Társulat 1922. évi október hó 8-án *Alpár* Ignác elnöklésével rendkívüli közgyűlést tartott, amelyen jelen volt *Nagy* Sándor alelnökön kívül a választmány 26 tagja, továbbá 40 társulati tag. A tisztikar részéről jelen volt *Györgyi* Kálmán igazgató és *Szécsén* Ferenc titkár, aki a jegyzőkönyvet vezette. *Elnök* a megjelentek üdvözlése és a határozatképesség megállapítása után bejelentette, hogy 56 társulati tag, az alapszabályok 20. §-ára hivatkozva, irásos beadványban kérte az elnökséget rendkívüli közgyűlés összehivására, amelynek napirendjére a Társulat anyagi helyzetének megjavítása érdekében a tagsági díjak emelésére, valamint az alapszabályok egyes pontjainak ezzel kapcsolatos és a mai gazdasági viszonyok folytán szükségessé vált módosításra vonatkozó javaslatok tárgyalását és ezek feletti határozathozatalt kívánták kitűzetni. A választmány tárgyalta ezt a beadványt és magáévá téve az abban foglaltakat, elhatározta a rendkívüli közgyűlés összehivását, hozzájárult a tagsági díjak emeléséhez, az alapszabályok megfelelő módosításához és megbízta az elnökséget az erre vonatkozó részletes javaslatoknak a rendkívüli közgyűlés elé terjesztésével. *Titkár* felolvassa a választmánynak a tagsági díjak emelésére és az alapszabályok egyes pontjainak módosítására vonatkozó javaslatát. *Jellenz* Béla elvben hozzájárul a tagdíjemeléshez, de annak mértékére nézve külön javaslatot tesz. A Társulat fentartásának kérdését a javasolt 300 koronás tagsági díj csak néhány hónapra oldaná meg, ezért olyan módot kell találni, amely legalább egy évre biztosítana anyagi alapot a Társulat továbbműködéséhez. A kérdést úgy állítja

Magyar Iparművészet

1923.

fel, hogy kívánjuk-e a Társulat életbenmaradását, vagy nem? Ha igen, úgy nagyobb áldozatokra is készen kell lennünk. Nézete szerint az évi tagsági díjat legalább is 1000 koronára kellene emelni, hogy a Társulat tovább dolgozhasson és nyújthasson is valamit tagjainak. Ezt azonban maga sem tartja most keresztülvihetőnek, ezért azt javasolja, határozza el a közgyűlés, hogy a rendes évi tagdíjat 500 koronára emeli fel. Az emelésnek ez a mértéke annál is inkább kielégítő volna, mert az alapszabályok 6. §-ának *e)* pontja módot ad arra, hogy egy későbbi közgyűlés szükség esetén ezt a tagsági díjat is alapszabálymódosítás nélkül 100%-kal felemelheti. Dr. *Gerlóczy* Zsigmond a választmány javaslatát fogadja el a maga egészében, mert egyfelől az alapszabályok módot adnak a további emelésre, másfelől a módosítási javaslat szerint az igazgatóságnak joga lesz a tagoknak járó illetményeket évről-évre megállapítani. Ebben a két intézkedésben egyelőre elég biztosítékot lát arra, hogy a tagsági díj és az érte járó ellenszolgáltatás egyensúlyba lesz hozható. Neki is vannak aggodalmai, hogy a gazdasági helyzet további leromlása elkerülhetetlenné teszi a tagdíjak újabb emelését, de most nem tartja célszerűnek a tagokat egyszerre ilyen nagymértékű emeléssel meglepni. Dr. *Szalai* Emil közvetítő indítványt tesz. Javasolja az alapszabályok 6. §-a *e)* pontja 3-ik bekezdésének olyan értelemben való módosítását, hogy „a tagsági díjakat a választmány legfölebb 100%-al, a közgyűlés pedig legfölebb további 200%-kal felemelheti". *Elnök* figyelmébe ajánlja a közgyűlésnek, hogy kérdéses, vajjon a belügyminiszter ezt a módosítást jóváhagyja-e? Dr. *Szalai* Emil erre kiegészíti javaslatát azzal, hogy amennyiben a miniszteri jóváhagyás az eredeti javaslatra nem volna kieszközölhető, az egész 300%-os emelés joga a közgyűlésnek tartassék fenn. *Jellenz* Béla újabb érvekkel támogatja álláspontját és fentartja eredeti javaslatát. *Bodor* Aladár felhívja a figyelmet arra, hogy a Társulat tagjai közt vannak szegény iparművészek és tanulók, akiket nem lehet ennyire megterhelni. Azt hiszi, a kérdés megoldható volna akképpen, hogy a Társulat nem a tagsági díj ellenében, hanem külön előfizetési díjért adná a folyóiratot, a tagok számára azonban mérsékelt előfizetési díj volna megállapítandó. *Elnök:* Miután a kérdéshez senki sem kíván hozzászólni, lezárja a vitát és összegezi az előterjesztett javaslatokat. A maga részéről még felhatalmazást kér az elnökség részére, hogy az alapszabályoknak a most érvényben levő belügyminiszteri rendeletek értelmében szükséges módosítását keresztülvihesse, illetőleg hogy erre nézve a belügyminiszterhez felterjesztést tehessen. Először Jellenz Béla javaslatát bocsátja szavazásra és felhívja azokat, akik a javaslatot elfogadják, nyújtsák fel kezüket. (Megtörténik.) *Elnök* ellenpróba után megállapítja, hogy a többség a választmány javaslatával szemben Jellenz Béla javaslatát fogadja el, mire határozatképpen kimondja, hogy a közgyűlés a rendes tagsági díjat évi 500 koronára emeli fel. Ezután dr. Szalai Emil javaslatát bocsátja szavazásra, melyet a közgyűlés egyhangúlag elfogad és elhatározza, hogy az alapszabályok 6. §. *e)* pontja 3-ik bekezdése ennek értelmében módosítandó, abban az esetben azonban, ha ennek a módosításnak belügyminiszteri jóváhagyása nem volna kieszközölhető, a tagdíjak további, legfeljebb 300%-os felemelésének joga a közgyűlésnek tartandó fenn. Egyhangúlag elfogadja továbbá a közgyűlés mindazokat a módosításokat, amelyeket a választmány javaslata az alapszabályok egyes pontjait illetőleg tartalmaz, végül felhatalmazza a közgyűlés az elnökséget mindazoknak a módosításoknak keresztülvitelére, amelyeket az idevágó belügyminiszteri rendeletek, különösen pedig a 77.000/1922. számú belügyminiszteri rendelet előír. *Elnök* utal a választmány javaslatának ama részére, amely olyan régebbi pártoló és alapító tagokkal szemben követendő eljárásra vonatkozik, akiknek alapítványa a most javasolt felemelt összegeken lényegesen alul marad. Jelenti, hogy ma is van néhány alapító tag, aki 200 koronás alapítványának tőkéjét sem fizette be. A választmány javasolja, bízza meg a közgyűlés az igazgatóságot, hívja fel a szóbanlevő tagokat pártolói díjuk, illetőleg alapítványuk felemelésére, illetőleg annak a különbözetnek évenkinti, előzetes befizetésére, amely régi pártolói díjuk, illetőleg alapítványuk 4%-os kamata és a mindenkori évi rendes tagdíj közt van. Amennyiben ennek a felhívásnak egyesek nem tennének eleget, felhatalmazást kér az igazgatóság számára, hogy ilyen esetekben a Társulat érdekeinek szemmeltartásával megfelelő intézkedést tegyen. A közgyűlés a választmány javaslatát egyhangúlag elfogadta és a kért felhatalmazást megadta. A napirend következő pontja volt az *elnök* jelentése Róth Miksa alelnök lemondásáról. Ismertette az okokat, amelyek a lemondott alelnököt erre az elhatározásra indították és közölte, hogy a választmány a lemondást sajnálattal vette tudomásul és az alelnöki tisztség betöltését a jelen közgyűlés napirendjére tűzte. Mielőtt azonban a közgyűlés erre a pontra áttérne, az elnök kötelességének tartja a közgyűlés színe előtt is méltatni azokat az érdemeket, amelyeket Róth Miksa, mint harmadfélévén át a Társulat alelnöke és az igazgatóság elnöke, a Társulat újjászervezése és ügyeinek vezetése körül szerzett. Különös érdeme, hogy a szakosztályok megszervezésével alapot adott tervezőknek és iparosoknak az együttműködésre, amely alapon továbbfejlődve, a Társulat a jövőben nagyobb eredményeket érhet el. Amikor Róth Miksa az alelnöki székből távozik, meg kell állapítanunk, hogy cselekedeteiben mindenkor a legjobb szándék, az iparművészet és a Társulat ügyeinek szeretete, megfontoltság és önzetlen buzgalom vezette. Javasolja, hogy a közgyűlés Róth Miksának eddigi működéséért jegyzőkönyvi köszönetet szavazzon. A megüresedett alelnöki tisztség betöltésére vonatkozóan elnök utal arra, hogy sem az igazgatóság, sem a választmány nem foglalkozhatott ezzel a kérdéssel, amely pedig alapos megbeszélést és előkészítést igényel. Nem tartja okvetlenül szükségesnek, hogy az alelnök választása most, ez alkalommal megtörténjék, miért is javasolja, hogy ez az ügy a napirendről levétessék. A közgyűlés az elnök javaslatait egyhangúlag elfogadta és határozattá emelte.

AZ ORSZ. MAGYAR IPARMŰVÉSZETI TÁRSULAT VÁLASZTMÁNYÁNAK 1922. évi november hó 21-én *Alpár* Ignác elnöklésével tartott ülésén *dr. Bartóky* József számolt be annak a megbízatásának eredményéről, hogy *Krausz* Simonnal, az Angol-Magyar Bank r.-t. alelnökével, a választmány tagjai sorába való meghívása és a propaganda-bizottság elnökévé való megválasztása érdekében előzetesen tárgyaljon. Örömmel jelentette, hogy közbenjárása sikeres volt, amennyiben Krausz Simon a legmelegebb készséggel vállalkozik e tisztségek elfogadására és ajánlotta fel közreműködését a Társulat propagandamunkájában. Annak jeléül, hogy a Társulat ebbeli

241.

242.

241., 242. ROTH MIKSA: ÜVEGFESTMÉNYEK. VITRAUX.

EGYHÁZMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁS.

Magyar Iparművészet
1908. évf.

243.

244.

243. MOZAIKKÉP TERVE.
PROJET POUR
MOSAÏQUE.

244. ROTH MIKSA:
MOSAIKKÉP.
MOSAÏQUE.

EGYHÁZMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁS.

KRÓNIKA

KORMÁNYFŐTANÁCSOSSÁG — IPARMŰVÉSZETI ÉRDEMEKÉRT. Két érdemes férfira sugárzott rá kormányzónk kegye; mindkettő régi és ernyedetlenül dolgozó pionérje iparművészeti kultúránknak. *Roth Miksa* a hazai üvegfestészet és mozaikművesség meghonosítása és fejlesztése körül szerzett magának elévülhetetlen érdemeket. Alighogy elvégezte iskoláit, átvette atyja épületüveges-műhelyét, melyet csakhamar művészi irányba terelt. Akkoriban csak a Kratzmann- és a Forgó és Társa (Waltherr Gida)-féle hasonló műhelyek voltak Magyarországon, de már néhány év mulva a fiatal Roth Miksa alkotásai messze túlszárnyalták versenytársainak munkáit. E sikerekhez szívós szorgalmán és szakmája technikai feladataiban való elmélyedő tanulmányain kívül nemes ízlése és helyes művészi érzéke segítették Roth-ot, kinek művei csakhamar legnevezetesb középületeink és templomaink nagyrabecsült díszeivé váltak. Sok fáradságos kisérletezések után az üvegmozaikművességet is megtudta itthon honosítani, úgy, hogy e művei már az 1902. torinói kiállításon, a mozaikművesség klasszikus hazájában nagy kitüntetésekben részesültek. Újabban, a tulajdonképpeni szakmáján, az üvegművességen kívül a díszítőfestészet egyes problémáival is foglalkozik s e téren is, már számottevő sikereket tud felmutatni. Így a debreceni orvosegyetem és az Országos Levéltár termeinek ornamentális faldiszeit mind ő tervezte. — A másik új kormányfőtanácsos *Ágotai Lajos*, a székesfővárosi iparrajziskola főigazgatója. Noha ő maga mérnöki tanulmányai révén került a most vezetése alatt álló intézethez tanárnak, mindig vonzódott az iparművészet iránt. E vonzalmát — amidőn mintegy negyedszázad előtt intézete élére került — szívvel-lélekkel érvényesítette is, mert a fővárosi iparrajziskolát az ifjú iparművésznemzedék nagyjelentőségű oktatóintézetévé fejlesztette. Szerencsés kézzel választotta meg munkatársait és nagy körültekintéssel szervezte meg intézetének iparművészeti műhelyeit, s ezzel sok tekintetben megelőzte az Orsz. Iparművészeti Iskolát. Az ipari oktatás sok értékes kezdést és számos sikert köszön Ágotai Lajos működésének, aki megnyugvással tekinthet vissza négy évtizedet meghaladó áldásos és eredményes munkásságára.

MIT LEHET AMERIKÁNAK ELADNI. A clevelandi m. kir. konzulnak a m. kir. külügyminisztériumhoz intézett következő érdekes és tanulságos jelentését közöljük az Amerikába exportáló vagy erre törekvő magyar háziiparosok és kereskedők okulására:

Az itteni nagy árúházakban minden országnak megvan a saját különlegessége, mit nagyon olcsó áron tervezésben, előállításban, kivitelben kifogástalanul állít elő és szállít. Például több nagy árúházban találhatók Velencéből hozott apró, színes gyöngyökből készített virágok, melyeket művésziesen természetes színezésben állítanak elő. Egy rendes nagyságú iriszt levelekkel és két bimbóval 1 dollár 25 centért árulnak és ebben benne van az üzletnek 100 vagy 150 százalékos haszna, szállítási költségek, vám. Szóval nagyon nehéz volna ilyen árúnál — mondjuk — Magyarországból előnyösebbet hozni, akár előállításban, akár árban. Úgyszintén Olaszországból jönnek a régi bőrmetszetű könyvtáblák, jegyzetkönyvek, melyek művészies utánzatai a XIV—XV-ik századokban megjelent munkáknak. Franciaországból jönnek kagylóból készített virágok, melyek teljesen újak a piacon. Kínából származnak a valódi kézicsipkék hihetetlenül olcsó áron, pl. egy 7 cm szélességű valódi ír csipkének yardja 69 centért megvehető, amiben szintén benne van a haszon és a többi költségek. Valódi rececsipkének 5 cm szélességben yardja 40 centért vehető. Recének, írhorgolásnak piacot nem szerezhetünk Amerikában.

A felsorolt adatok megvilágítják, hogy Magyarországnak is meg kell lenni a saját maga különlegességének, mit úgy tervezésben, mint előállításban és kivitelben a legolcsóbban tudna szállítani az amerikai piac számára. Ha egy állandó piacot akarunk szerezni ezen árúknak, nekünk kell alkalmazkodni az amerikai közönség ízléséhez és berendezkedéséhez.

Ilyen árúknak úgy az újdonság, mint a nem kirívó, de mégis bizonyos fokig határozott magyaros jelleggel kell bírniok.

Ágyterítők valódi lenanyagból, mezőkövesdi, sárközi vagy kalotaszegi hímzésekkel újdonságszámba mennének a piacon. Három darabból álló öltözőasztalkészlet, továbbá uzsonnakészlet, buffet stb. (ebédlőszekrényre való készlet) kevés magyaros hímzéssel szintén újdonságként hatna. Mindezeknek a holmiknak, melyeknek tervezése hazai kézimunkaiparunk feladata volna, főkelléke az, hogy kevés munka legyen rajta, jó anyagból és mosható színekkel készüljön. Amerikában más párnahajakat használnak, mint odahaza. Ezek duplaszélessége 21-től 22 és fél inch (egy inch 2·54 cm.) és hosszúsága kb. 1 yard (1 yard 91·44 cm), kevés kézimunkával és horgolással a szélén. A párnahajak kézimunkatervezésével összhangban rendesen egy öltözőasztalfutót is használnak, melynek a hosszúsága 39 inch, 45 inch és ritkán 54 inch, a szélessége 18 inch, Az ágyterítők hossza 100, szélessége 80 inch. Az ezzel összhangzó függönyöknek hossza 72, szélessége körülbelül 22 inch. Keresetnek örvend a 3 darabból álló öltözőasztalterítő. A párnahajakon rendesen gépazsúrozás van, melybe horgolni szoktak.

Újdonság volna az amerikai piacon sálok hosszú rojttal. A minta alapjául szolgáló tervben magyar motívumok szerepeljenek élénk színekben, sötét alapon. Anyagul rendesen nehéz selymet kell használni.

Az anyag minősége nagyon fontos minden darabnál. Nagy tévedés, hogy zsebkendőket készítenek üvegbatisztból len helyett. Megrendeléseket egy nagyobb árúház nem ad, ha anyagul nem használják a legfinomabb zsebkendővásznat. A széles csipkével készített zsebkendőknek is lejárt az ideje és ezeknek vásárlói eddig is csak a magyarok vagy más bevándoroltak osztályából kerültek ki. Midőn egy magyar kézimunkaszövetkezet képviselője zsebkendő árúmintakészletéből el akart adni az egyik nagy árúháznak, az árúház bevásárlója azt mondta, hogy a magyarországi zsebkendők, tekintve, hogy az anyaguk nem megfelelő, egyáltalán nem érdeklik.

Új volna a piacon fehérnemű magyaros hímzéssel. A szabásra nagy gondot kell fordítani, mert az importált fehérneműek raktáron való tartását, tekintve, hogy szabásuk nem olyan jó, mint az amerikai gyárak által szállítottaké, teljesen el akarják ejteni. A kifogásolt árúkba bele lehet érteni a francia

Magyar Iparművészet
1926.

A fényképek természetes naturalizmusát — a modern mozgókép irányának továbbfejlesztésével — tudatosan elhagyva, igazi művészi és emellett rendkívül célirányos képeket állít a propaganda szolgálatába. A modern mozgóképfilmeknél nagyon gyakran találkozunk a lényegesnek oly módon való kiemelésével, hogy az illető arcot, arcjátékot, lábat stb. nagyítva és a keretből kihasítva hoznak a közönség elé. Innen csak egy lépés a Pinschewer követte módszer, amely a film képében a fotografiát oly rajzzal helyettesíti, amely csak a lényegest érzékelteti bőven felhasználva a legújabb művészeti irányok vívmányait. Az Excelsior Pneumatik, a Stollwerck csokoládé, a berlini munkaközvetítő és a Reichsgesundheitswoche részére készült filmek mulattatók, ötletesek, művésziek és rendkívül nagy propagatórikus értékűek.

A magyar iparművészet, sajnos, nagyon kevéssé volt képviselve a vásáron, igaz, hogy a két kiállító nem hozott szégyent hírnevére. Az egyik *Hoffmann Mária* fiatal grafikus, aki finomízlésű levélpapirjaival, ötletes naptárával és Lipcse város részére készült plakátjával érdemelt elismerést, a másik *Makk Józsefné*, akinek a népies motívumokból nagy körültekintéssel és nemes ízléssel készült gyapjú- és pamuthímzései a sok selejtes, rikító matyóárúk között a magyar népművészetből táplálkozó iparművészetnek széles e világon megbecsülést szereznek.

Kívánatos volna, hogy jövőben iparművészeink mennél nagyobb számmal vegyenek részt a lipcsei vásárokon, hogy a tehetségesek a külföldi árúkkal való versenyben megizmosodjanak, a dilettantizmus pedig e küzdelemben mennél inkább pusztuljon sorai közül. W

Utráta Pál tányérterve

sokat illeti, mult évben már volt egy ilyen, mely kiállotta a legszigorúbb kritikát. A szőke Tisza magyar metropolisa: Szeged, szives vendéglátással fogadta a magyar iparművészetet. S hogy e vendégszereplés föltétlenül hagyott nyomot maga után, — az kétségtelen. Nos, e lelkes magyar város: Szeged példáját vegye fontolóvá a többi is, s alkalomadtán kövesse. E példakövetés kulturális ügy, s ezért könnyelműség egyszerűen napirendre térni fölötte. Szóval: keljen vándorútra az iparművészet. Vegye útiprogrammjába a vidéki városokat, s szálljon meg ott, hol megértik s szivesen fogadják. Vándorútjának aztán meglesz az eredménye: eloszlik az ízléstelenség, az alacsony nivó, sivár, művészietlen portéka.

Egyúttal itt megemlékezünk olyan dologról, mely a kiállításokkal kapcsolatos. T. i. külföldön nemcsak a nemzetközi, de a helybeli kiállításokon is szokásos, hogy egyes tehetősebb, vagyonosabb emberek megrendeléseket tesznek a műiparosoknál s azt kiállítják. Így érdekeszebbnél-érdekesebb interieuröket láthat a közönség. Ebből első sorban haszna van magának a megrendelőnek is, mert kiállításra kerülvén a tulajdona, sokkal több figyelemmel s szeretettel készült munkát kap. Másrészt a műiparos minden kockázat nélkül mutatkozhatik be a kiállításon. Nem kell félnie, hogy munkája akad-e gazdára vagy sem? Sokkal inkább megvalósíthat érdekes művészi ideákat, mert nem lebeg előtte a nagyközönség átlag ízlése s átlagtetszése, hanem egyes-egyedül a megrendelőé. Jó volna ha e példának követői s megvalósítói támadnának nálunk is. Mióta az Iparművészeti Társulat kiállításokat rendez, azóta minden kiállításon volt alkalmunk, több szobaberendezést látni. A mostani karácsonyi kiállításon szintén van több interieur, de a tér- és világossági problémák megoldása szempontjából ezek sem jelentenek újságot. Nem az egyes tárgyakat értjük, hanem magát az egész interieurt. Csupa hálószobát látunk, meg ebédlőt, úgy hogy az az átlagos polgári lakásba beilljék. Újabb ötletek, interieur megoldások után hiába keresünk. Erről azonban sem a tervezők, sem az iparosok nem tehetnek. Nekik, ha a killáításra készítenek valamit, arra kell igyekezniök, hogy azt ott el is adhassák. Nem kisérletezhetnek, hanem alkalmazkodniok kell a nagyközönséghez. A mai rossz gazdasági viszonyok mellett, nem valósíthatnak meg nehezebb iparművészeti problémákat, csupán kockázatra.

Ezt változtatná meg az a szokás, melyet föntebb említettünk, s melynek követése haszonnal járna. Egyes megrendelők, kiknek pl. érdekesebb, eredeti, interieurre szükségük van, ne a kiállításon nézzenek utána, hanem lépjenek egyenesen összeköttetésbe valamelyik tehetséges törekvő tervezővel, illetve műiparossal. Azt pedig ne gondolja, hogy kiállításra került interieurjét talán hiúságnak számítanák föl. Nem kerülhet itt szóba más, csupán a magyar iparművészet érdeke, a tervelők művészi törekvéseinek s az iparosok dicsvágyának növelése. Ajánljuk hát mindazok figyelmébe, a kiket illet.

Donatello.

KÜLÖNFÉLÉK.

KITÜNTETÉS. A hivatalos lapnak f. évi november hó 25-diki száma a következő közleményt hozta: Személyem körüli magyar ministerem előterjesztése folytán *Györgyi Kálmán* székesfővárosi iparrajziskolai tanár és a magyar iparművészeti társulat vezértitkárának, ezen utóbbi minőségben szerzett érdemei elismeréseül, Ferencz József-rendem lovagkeresztjét adományozom, továbbá megengedem, hogy *Horti Pál* székesfővárosi iparrajziskolai tanárnak, valamint *Róth Miksa* udvari üvegfestőnek, az iparművészet terén szerzett érdemeikért, elismerésem tudtul adassék.

Kelt Schönbrunnban, 1902. évi november hó 21-én

Ferencz József s. k.
Gróf Széchenyi Gyula s. k.

Örömmel fogadtuk a kitüntetésekről szóló hírt, mert megtisztelését látjuk benne hazai iparművészetünknek, a mely még csak most kezdi elfoglalni azt a poziciót, a mely joggal megilleti.

Az a szoros viszony, a melyben Györgyi Kálmán lapunkkal áll, teljesen kizárja, hogy kitüntetéséhez megjegyzéseket fűzzünk.

269. b
Kitüntetés

Horti Pál fáradhatlan és sokoldalú munkásságát e lapok hasábjain gyakran méltányoltuk. Erőteljes egyéniségével úgyszólván iskolát teremtett, s nincsen ága a hazai művészi iparnak, a melyre működése termékenyítőleg ne hatott volna. Jeles qualitásait a külföldön is méltányolják s a legutóbbi torinói kiállításon kapott díszoklevél tetézte e téren elért számos sikerét.

Róth Miksa művészi iparosaink kiválóbbjai között is az első sorban áll. Egyaránt kitünő üvegfestészeti — mint mozaik munkáit a hazai iparművészet minden barátja jól ismeri. A mozaikot ő honosította meg, nem csekély áldozatok árán. E munkái a velencei világhírű Salviati mozaikjaival ma már mindenben vetekedhetnek. Olaszországban, a mozaikművészet klasszikus hazájában munkáinak tekintélyes csoportja osztatlan elismerésben részesült s ennek a jury, az aranyérem megszavazásával kifejezést is adott.

A királyi elismerés Hortira és Róthra annál inkább megtisztelő, mert tudtunkkal ez az első eset, hogy a magyar iparművészet munkásainak, a királyi elismerés oly kiválóan megtisztelő formában jutott. Kivánjuk, hogy e kitüntetett férfiak a hazai iparművészet javára még sokáig folytassák hasznos munkálkodásukat.

A SZÁZÉVES MAGYAR NEMZETI MÚZEUM. A legrégibb nemzeti intézményeink egyike ülte az idén — november 25-én — századik születésnapját. Tudósok és politikusok lelkes ünneplésre gyültek egybe ez alkalommal; csodájára annak, hogy ím' a kis magból, a mit 1802-ben Széchenyi Ferenc gróf elültetett, az 1902. évre mily hatalmas fája nőtt a magyar kulturának.

Eredetileg a cenki könyvtár a maga éremgyűjteményével képezte alapját a mai Nemzeti Múzeumnak, melyet a gróf nagylelkűen közcélra ajánlott fel, megtevén ezzel az első lépést a magyar nemzeti eszme újjászületése felé. Későbbi fejlődésében bővült a Múzeum, a magyarság szétszórt erőit itt gyűjtötték egybe s emléket emeltek és táplálékot nyujtottak ez által a történeti tudatnak, melyből a legtisztább hazafiság fakadt egy századon át. „Nagy s nemzeti érzéstől s eszményi lángolástól lobogó kornak árja hordozta a Múzeum hajóját. Az elmaradott nemzet majdnem minden téren egy időben fogott a regenerálás nagy művéhez s minden tette kölcsönösen erősítette egymást. A régi dicsőség álma és vágya történetíróink könyveiben támadt fel újra s a nemzeti mult ismeretének letéteményese a Múzeum volt."

A Múzeum első korszakában a nemzet szivéhez nőtt, a századik évre azonban már szigorúbb tudományos feladatokra vállalkozott. A mint a titkon ápolt nemzeti vágyak szárnyra kaptak, megszűnik a Múzeum is gyűjtőhelye lenni a nemzeti érzést keltő dicső mult emlékeinek s keblében a szaktudományosságot ápolja inkább. Majd pedig túláradó bőségében rajokat bocsájt ki magából s a szakfelosztású tárai (könyvtár, kézirattár, levéltár, régiségtár, természetrajzi tár stb.) mellett önállóságra szüli az Iparművészeti, Technológiai, Néprajzi, Szépművészeti Múzeumokat. Így vált a nemzeti öntudat keltése mellett a nemzeti műveltség istápolójává.

Midőn e szép multat látjuk, örömmel gondolunk a jövőre is és minden igaz magyar ember lelke ünnepet érez. Az iparművészet is hálás szívvel emlékezhet csak meg a Nemzeti Múzeumról, a melynek — úgyszólván — létét is köszöni. Az első alapokat ott rakták le a művészi ipar munkásai számára, ne feledjük tehát azt, a ki egykor jóttevőnk volt.

A KERESKEDELEMÜGYI MINISTER 2000 koronás állami nagy díjának oklevelére még a múlt év folyamán pályázatot hirdetett a M. Iparművészeti Társulat, a melyen mint győztes, Hegedüs László rajza került ki. A pályadíjat nyert vázlat nyomán a művész elkészítette a végleges rajzot, a melyet a 271. oldalon közlünk.

MÁRTONFFY MÁRTON miniszt. osztálytanácsos és iparoktatási főigazgató közszolgálatának harmincéves évfordulója alkalmából lélekemelő ünnepély volt december hó 8-án a székesfőváros közgyülési termében. A díszülést dr. Matlekovits Sándor v. b. t. t. vezette s résztvett az ünneplésben úgyszólván az egész ország. Mártonffy elévülhetlen érdemeket szerzett az iparosképzés körül, különösen pedig az iparosok rajztanításának ügyét karolta fel nagy lelkesedéssel s körültekintéssel, szervezvén Budapesten s az ország nagyobb vidéki városaiban rajztanítói kurzusokat, a melyeken több száz tanító képesítést szerzett a rajz tanítására. Ezért

KÜLONFÉLÉK.

IPARMŰVÉSZETÜNK TURINBAN. A turini nemzetközi iparművészeti kiállításnak ünnepi megnyitása május hó 10-én volt. Miután a M. Iparművészeti Társulat elnöke, Ráth György, Wlassics Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszter ama óhajának, hogy a megnyitásra leutazzék, nem tehetett eleget, a miniszterrel egyetértve Radisics Jenő min. tanácsost, az Orsz. Iparművészeti Múzeum igazgatóját kérte fel, hogy a megnyitáson a társulatot képviselje. A megnyitás nagy ünnepséggel ment végbe a kiállítási épület nagy kupolacsarnokában. Megjelent az olasz király és a királyné, több olasz herceg s az olasz hivatalos világ és a művészet kitünőségei. Maga a kiállítás a megnyitás napjára jó részben nem készülhetett el. Egyedül a magyar csoport volt teljes, a mi Horti Pál tanárnak az érdeme, a ki március 17. óta megfeszített erővel dolgozott csoportunk diszítésén és elrendezésén. Segítségére volt neki Roth Miksa udv. üvegfestő több kiváló munkásával s Scholz Róbert udv. szobafestőnek hét derék embere, kik heteken át lelkes buzgalommal végezték a rájuk bizott munkákat. A magyar osztályon kívül csupán az amerikai és a németalföldi csoportot mutathatták be a királyi párnak. A magyar osztályban Radisics Jenő miniszteri tanácsos fogadta a magas látogatókat, kik többször tetszésüket fejezték ki a magyar csoport ízléses elrendezése s általában a magyar iparművészet fejlettsége s eredeti volta fölött és bemutattatták maguknak Horti Pál tanárt és Roth Miksát. Különösen tetszett a magyar csoport főhelyén levő diadalkapuszerű alkotás, a mely Horti tervei nyomán készült és az üvegmozaiknak és vasművességnek remekeit foglalja magában. Nagy érdeklődéssel nézték a szobaberendezéseket, az Erzsébet-emléknek kiállított pályaműveit, Zsolnay és Roth imponáló csoportjait. Búcsúzáskor megigérték, hogy még többször megtekintik e kiállítást. Ez igéretöket már másnap be is váltották, a mikor a királyi pár váratlanul megjelent a magyar osztályban s mintegy félóráig behatóan megtekintették és megmagyaráztatták maguknak a kiállított tárgyakat. Elena királyné elismeréssel szólt a magyar iparművészetnek a nemzeti jelleg kidomborítására irányuló törekvéséről s távozáskor a királyi pár kezet nyujtva Radisics igazgatónak, szivélyesen megköszönte a kalauzolást. A külföldi csoportok Turinban levő képviselői s az olasz lapok egyhangúan konstatálják a magyar csoportnak nagy sikerét.

—

A kiállításnak ismertetését már e számunkban akartuk megkezdeni, azonban a Turinból kapott fényképfölvételek, melyeket egy ottani fényképészszel készíttettünk, teljesen alkalmatlanok voltak a reprodukálásra. Ezért mostani számunkban a kiállítás magyar osztályának csupán azon tárgyait közölhetjük, a melyeket még a Turinba való elszállítás előtt Budapesten fotografáltattunk. Lapunk főmunkatársa, Györgyi Kálmán tanár, legközelebb már Turinba utazik és akkor a kiállítás ismertetéséhez szükséges fényképeket be fogja szerezni.

AZ ORSZÁGOS IPAREGYESÜLET ÜNNEPE. Méltó fénynyel ünnepelte az Országos Iparegyesület 60 éves fennállását, a május hó 25-én tartott jubiláris közgyülésen. A lélekemelő ünnepre eljött az egyesület védnöke, József királyi herczeg fenséges nejével, Klotild kir. hercegasszonynyal s megjelentek a kormány, a főváros képviselői és a hazai iparnak minden számottevő tényezői, hogy részt vegyenek az érdemes egyesület ünneplésében. A hazai ipar fejlődéséről szóló, maradandó becsü ünnepi beszédet a végrehajtó bizottság elnöke, *dr. Matlekovics* Sándor v. b. t. t. mondotta. A tömör rövidséggel összeállított visszapillantásban az egyesület 60 éves működéséről, melyet a fáradhatlan igazgató, *Gelléri* Mór kir. tanácsos olvasott fel a közgyülésen, valóban imponáló méretekben bontakozik ki az az ernyedetlen s sok számottevő sikerrel koronázott munka, a mit az egyesület a hazai ipar érdekében kifejtett. Szívvel-lélekkel üdvözöljük az Országos Iparegyesületet s nem kételkedünk benne, hogy az eddig elért sikerek, felséges királyunknak elismerése s az egész országban nyilvánult meleg rokonszenv, további buzgó munkásságra serkenti az egyesület derék vezetőit.

RÁTH KÁROLY †. Érdemes, munkás élet dőlt porba május hó 1-én; a magyar iparosság egyik leghivatottabb vezére s a hazai ipari érdekeknek rajongó lelkesedéssel küzdő harcosa, Ráth Károly halt meg. Mint a kereskedelmi és iparkamarának

Magyar Iparművészet
1902. 107. l.
Ipar-ünk Turinban

sok éven át elnöke, a tehnológiai iparmúzeum szervezője, majd a kereskedelmi múzeum igazgatója, széles körre terjedő munkásságot fejtett ki s ezenkívül részt vett a hazai ipart érdeklő minden nevezetesebb mozgalomban. Halála az egész országban fájdalmas visszhangot keltett s temetése impozáns részvét mellett ment végbe. Az elhunytban a M. Iparművészeti Társulat elnöke, Ráth György főrendiházi tag testvéröccsét gyászolja.

BERZEVICZY ALBERT ELŐADÁSA, április hó 4-én, az Orsz. Iparművészeti Múzeum által rendezett ismeretterjesztő előadások sorozatának utolsója volt s a Cinquecento olasz iparművészetének jellemző vonásairól szólt.

Előadó azért tartja időszerűnek az olasz reneszánsz iparművészeti viszonyainak fejtegetését, mert a mai kornak az az egészséges iránya, mely minél több művészi elemet igyekszik az iparba bevinni s a művészet és iparművészet közti válaszfalakat lebontani törekszik, abból a korból meríthet még legtöbb buzdítást és tanulságot. Ezúttal csak a Cinquecentoról szólott s a külön fejlődés menetét feltüntető Velencét mellőzi. Akkor a művészet és élet egymást kölcsönösen áthatották s feltételezték, a művészek foglalkozása sok tekintetben ipari, az iparosoké művészi jellegü volt. Még a Cinquecento legnagyobb művészei is sürün foglalkoztak a diszítő-ipar feladataival s a maguk legsajátabb foglalkozása körében sem választották el a mesterségszerű részt a tulajdonképeni alkotó munkától. Viszont az ipar is majdnem kizárólag kézimunkából állván, alkalmasabb volt a művészi elemek felvételére. De így a tiszta művészetekre, mint a művészi iparra legtermékenyítőbben hatott az olasz társadalom rendkívüli művészeti szükséglete. Az olaszok élete minden mozzanatában szinte szomjuhozta a művészetet, azért oly gazdag festői vonásokban. A fejedelmi mecenások nem csak hiúságból, de igazi lelki szükséglettől környezték magukat a művészet remekeivel s minden nagyobb művészeti esemény az egész népre nézve ünnep jelentőségével bírt. A nagyok és hatalmasok saját hajlamukból, de azért is, mert a nép követelte ezt tőlük, izléses, minden ízében szép pompa kifejtésére igyekeztek. A kort és a nemzetet jellemezte a formákban és szinekben való gyönyörködés. Az ünnepélyes menetek, jelmezes felvonulások, látványosság egymást érték, a legnagyobb művészek eszméi szerint foglalkoztatva a művészi ipart; még nagyobb lendületet adott ennek a mindennapi élet finomultsága, a lakásberendezés kényelme és disze, az öltözködés választékos fényüzése. A modern kor komfortigényeit és az észszerű és ízléses fényűzés tárgyát legelőször a XVI. századbeli olaszoknál látjuk fejlődni.

Az előadó ezután sorra vette a diszítő művészetek és művészi ipar különböző nemeit, mindegyiknek jellemző sajátságait kiemelve s haladását vagy megállapodását is a megelőző kor, a quattrocentóhoz képest. Szólott a dekorativ építészetről, különösen a villákkal és palotákkal összefüggő kertalakításokról. A dekorativ festészet példája gyanánt főleg a Rafael Loggiáinak ornamentikáját emelte ki. Ismertette a reproduktiv művészetek állását. Dürer hatását az olaszokra és Marcantinio metszetét. Az üvegfestészetről szólva áttér a keramáira és üvegiparra, jellemezte a Faenza után nevezett fayence-ipart s gubbicói mesterek fémfényű lusztráját, melynek megújítását Wartha Vincének köszönhetjük. Utalt a szövőipar, himzés, sujtásfonás és csipkeverés viszonyaira is. A dekorativ szobrászat, a mozaik és Pietradura jellemzése után rátért a berakott famunkára, a fafaragásra és műasztalosságra, kiemelve annak legkiválóbb példáit. A műlakatosság mellett a fegyveripar is virágzott, a fegyverzetek némely alkatrésze igazi műremek számba ment damaszkinirozott és inkrusztált diszeivel. Méltatván még az éremverést, pénzverést és gemmák készítését; végül rátért az ötvösségre, mely a cinquecentonak úgyszólván kedvenc iparművészete volt s az egész reneszánszon át a legnagyobb tekintélynek örvendett; Caradosso és Cellini versengő iskoláinak ismertetése után befejezésképpen Benvenuto Cellini hires önéletrajzát méltatta, mely nemcsak az ötvösmesterséget és szobrászat akkori viszonyait világítja meg, de az egész kornak életteljes képét adja s szintén azt a bűvös kölcsönhatást tünteti fel, a mely ama kor s művészete között létezett.

Az érdekes előadást a termet zsúfolásig megtöltő előkelő közönség nagy tetszéssel fogadta.

HAZÁNK MŰKINCSEINEK VÉDELME. *Wlassics* Gyula kultuszminiszter érdekes törvényt óhajt életbeléptetni a magyarországi kincslele-

Róth Miksa

~~Detoma Alfons~~

~~a Műmarvány munkák~~

~~fentitól~~

zinc led 2

Róth Miksa

üvegfestés a mozaik fentitól

MÉ 1914. 9-10 sz

43. l. (A Magyar Ált. Hitelbank palotája)

Zeneművek
minden hangszerre
Gramofonok és lemezek
legjutányosabban beszerezhetők
Király
zeneműkereskedésében
Cluj P. Unirii 15

SRAM
ÓCSŐ

Legujabb

*Legolcsóbb * Legjobb*

kelmefestő és vegytisztitó üzem

Hygienia

462.

463.

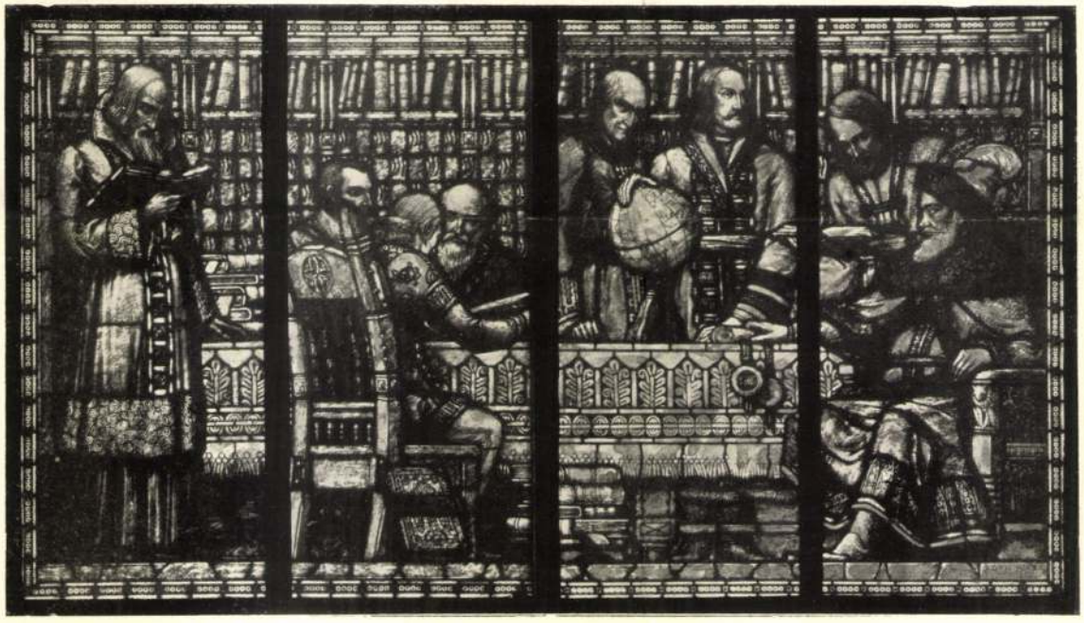

464.

Róth Miksa: Mozaikképek a marosvásárhelyi Közművelődési Házban. 462. Egyházi zene. 463. Világi zene. 464. Bethlen Gábor kora.

462—464. Vitraux dans le Palais des Cultes à Marosvásárhely.

Magyar Iparművészet
1913.

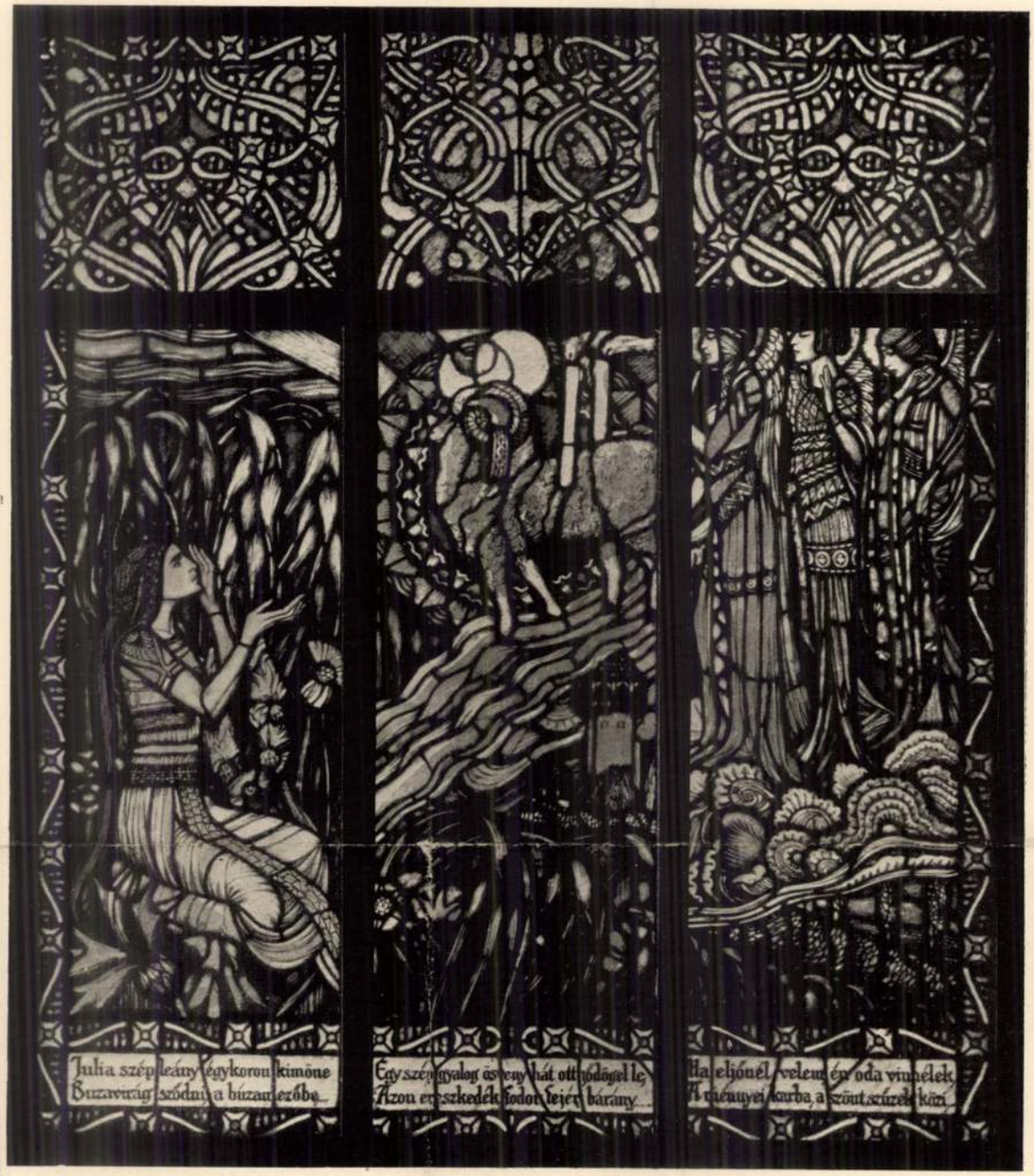

465.

JULIA SZÉP LEÁNY.

Julia szép leány egykoron kimöne,
Búzavirág szödni, a búzamezöbe,
Búzavirág szödni, koszorúba kötni,
Koszorúba kötni, magát ott mulatni.

Egy szép gyalogösvény, hát ott jödögel le,
Azon ereszködék fodor fejér bárány,
A napot s a hódat szarva között hozván,
A fényös csillagot a homlokán hozta.

Még ne ijeggy töllem Julia szép leány.
Mett most esett héja szüzek seröginek,
Ha eljönél velem, én oda vinnélek,
A ménnyei karba, a szönt szüzek közi.

465. Nagy Sándor: A marosvásárhelyi Közművelődési Ház üvegfestménye. Készítette Róth Miksa.

465. Vitraux dans le Palais des Cultes à Marosvásárhely.

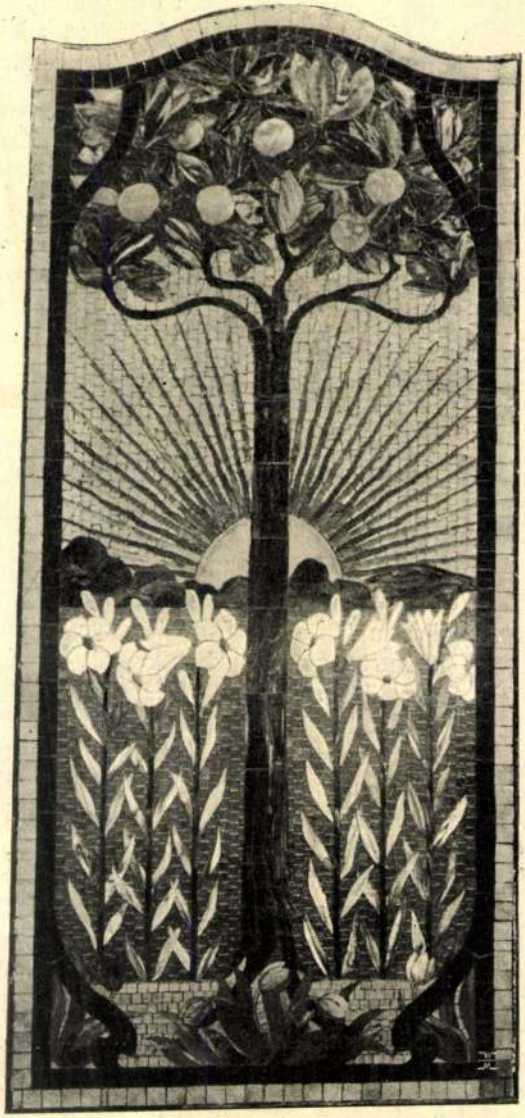

ROTH MIKSA. EOZIN-MOZAIK.

Magyar Iparművészet
1900. 186. l.

3 krajcár építési tőkét néhány évig kamatoztatják, mig a szükséges összeggé növekedik s akkor fognak az építéshez, addig pedig a dunántúli közművelődési egyesülettől is kérnek anyagi hozzájárulást.

A párisi kiállítás nemzetközi juryje május hó 23-án alakult meg. A képző- és az iparművészeti csoportokban a kereskedelmi m. királyi minister megbízásából Magyarországot a következő tagok képviselik: Gróf *Andrássy* Tivadar, gróf *Esterházy* Pál, *Ráth* György, *Fittler* Kamill, továbbá Edvi *Illés* Aladár, *Thék* Endre, *Faragó* Ödön és *Zsolnay* Miklós.

Zsolnay Vilmos emléke. Pécs városa a minap tartott közgyűlésén foglalkozott a modern művészi keramika legjelesebb mesterének emlékével. Majorossy Imre polgármester szép beszédet mondott a nemrég elhunyt Zsolnay Vilmosnak, Pécs város díszpolgárának munkás életéről, eredményteljes működéséről és indítványozta, hogy érdemeit jegyzőkönyvbe iktassák, arcképét festessék meg a közgyűlési terem díszére és Pécsett fölállítandó szobrának pénzalapjához 2000 koronával járuljon a város. A közgyűlés az indítványokat egyhangúlag elfogadta. A kegyeletes célra lapunk szívesen közvetíti s nyilvánosan nyugtázza az adományokat, melyek a „Magyar Ipar művészet“ *szerkesztősége* címére küldendők.

*Ifj. Vastagh Gy. „Csikós“ szobrá*nak reprodukciója, melyet lapunk legutóbbi számában közöltünk, többféle félreértésre adott okot. Ezért helyén valónak látju

Róth Miksa József †

üvegfestő

— **Halálozás.** *Róth Miksa József* kormányfőtanácsos, üvegfestőművész 79 éves korában elhunyt. Törökbálinton, a családi sirboltban helyezik örök nyugalomra. Beszentelése Budapesten, a Kerepesi-temető halottasházában junius 16-án d. u. fél 5 órakor lesz.

Pesti Hirlap
1944. jun. 16.

Nyp.

dr. Szentirányi Gyula úrnak

Budapest

Rákos necca 10

Műemlékek Országos Bizottsága

Róth Miksa

Készítette az alábbi templom üvegfestésű ablakait 1896-ban

Dunst Ferenc dr:

Emlékkönyv a restaurált keszthelyi r. k. templom felszentelése alkalmából. 1896. szept. 8. Keszthely, 1896. 45. l.

MAGYAROK A STUDIOBAN. Tudvalevő, hogy a Studio az a külföldi művészeti folyóirat, mely aránylag legszívesebben foglalkozik a magyar művészekkel. Ezévi első számában ismét két jeles magyar művész alkotásait mutatja be: *Nagy Sándor* és *Roth Miksa* üvegablakait. Lapunk olvasói jól ismerik ezeket a szinte biblikus szépségű, hatalmas vonalvezetéssel és színek szikrázásával készült ablakokat. Krisztus, a Sátán, az arkangyal alakjai olyan ornamentális pompában bontakoznak ki a pompás reprodukciókon, hogy ez alig téveszthetí el hatását különösképpen az angoloknál. A rövid, de tartalmas ismertetésben Elek Arthur avatott tolla állítja be mind a két művészt jelentősége szerint.

K

Roth Miksa

Magyar Iparművészet
1927. 73. 1

K

Keresk. miniszter érme 67.
Kézikönyvek (numizmatikai) 18.—23.
Kéziratok (Weszerle hagyatékában) 44.—45.
Kiadatlan Árpádházi magyar pénzek 126.—127. — Középkori pénzek 126. 127. 128. 132. 133. 142.
Kincstárosok (régi magyar) 45.
Kirándulás (társulati) 113.
Kiss Ferencz 41.—43.
Koessler János plakettje 137.
Kollonics Lipót érme 17.
Komnenek 6. 7.
Komnen János 7. — Mánuel 7.
Kornfeld-plakett 138.
Korponai középkori éremlelet 125.—135.
Koson-aranyak 142.
Könyvvásár 27. 71. 111. 146.
Körmöcbánya látóképe érmen 12.
Körmöcbányai barátság-érem 12. — kirándulás 113. — pénzverő gépek 95. 96.
Krassó-Szörénymegye 1.—7. — éremleletei 142.—143.
Különfélék 16.—23. 67. 107.—109.
Kürti Gyula 106. 107.

Opaleszcens ablak

Magyar Iparművészet — Róth Miksa műve

Ettől a hazugságtól óvni a nemzedéket, a jövendő

igen, -- a küzdelmet nem; mert ha van küzdelem, nem a hősök folytatják szerelmükért, hanem az ügyvédek címért és évijáradékért. Láttok-e nagyot, megrázót? A szerelmet, amely trónt, koronát, becsületet, anyai kötelességet, a földet lakó emberiség kacagását semmibe se véve, végzetes erejének ellenállhatlan rohamát teljesíti, hogy összezúzódjék a lehetőség szirtjein? De hisz nem zúzódik itt semmi. Itt titokban szeretkeznek, amíg lehet s mikor már nem lehet, szöknek és nyilvánosan szeretkeznek a fogadó ablakában és a luxusfürdők sétányain. Egy boltos legény, akitől gazdája megtagadja leánya kezét, ha kétségbeesésében Visegrádra szöktette Böskéjét, a nászcsókot azzal fizeti meg, hogy szegény párjával, mert tiszteségesen az övé nem lehet, a hideg Dunába temetkeznek. És a nyomorult nyelvmester, aki egy leendő királynő szerelmét élvezte, nem tudja magát főbelőni, amikor ezzel megmentheti úrnője hírét, békéjét, gyermekeinek tiszteletét? S az asszony, aki az ilyen ember hatalma alatt áll, ha odavetett érte mindent, ami a nőt nővé teszi, nem tudott vele elbújni, mint az állat búvik, hanem karján járva mutogatja a világnak, mint hősi küzdelme győzelmi díját?

Ha meghalni nem tudott, ha pénzt, nagy pénzt kíván zsarolni gyalázatával, még azt a szegényes kis adót is vonakodik leróni, melylyel a legnyomorultabb koldus is megváltja magát a világ átkától és gúnykacajától, azt, hogy *szégyelje magát?*

Roth Miksa

amelynek megoldására pályadíjat tűznek ki az akadémiák. Amire minden vallás, minden ó és új nép törvénye kimondja, hogy bűn, ami a tízparancsolatban épp oly egyszerű szilárdsággal van kimondva, minthogy: Ne lopj! Ne gyilkolj! az oly akadémikus viták tárgyává lett a napi sajtóban, amelyben a tettenért és vétküket egy szóval sem tagadó bűnösfelek résztvesznek, nem mint vádlottak, hanem mint egyenjogu értekezők, néhutt mint vádlók is. György herceg, aki mint hitves, apa, fejedelem és ember egy fizetett suhanctól a képzelhető legnagyobb sérelmet szenvedte, amelyért elégtételt venni éppen becsülete nem engedi, alig talál utat, hogy a nyilvánossághoz szólhasson; de Giron úr és boldogtalan kedvese az ujságok kiküldötteinek beszélnek jogaikról, igényeikről, amelyek szentebbek a vallás, a törvény, a mondott eskü, az anyai szeretet parancsainál, mert a *természet* parancsain alapulnak. A természet pedig előbb volt, mint a társadalom s hol a kettő nem fér össze, a társadalmon kell változtatni, nem pedig a természeten.

*

Édes leányok, ne zavarodjatok meg. A természet törvényei ősiek és örökkévalók; ezt sugdosva, hogy a gyámhatalmak meg ne hallják, beismerem. De azok a szörnyűségek, amelyek néha majdnem elszédítenek benneteket s kishija elhitetnék, hogy a társadalmi rend, amelyben titeket fölnevelnek, egy óriási hazugság, amelyet a tapasztalás úgy fölforgat, mint a gólya legendáját: ezek a kisiklások nem erősségek a szenvedélyek és ösztönök föltétlen uralma mellett. A természet nem ősibb, nem régibb a társadalomnál, hanem egyidejü vele. Mert az *emberi* természet az emberi társadalomnál kezdődik. Az ember *előtt*, a társadalom előtt is ott volt a természet, a rombolva alkotó, a mindenható s megvan most is az embertől függetlenül: megvan a víz árjában, az ég villámaiban, a föld kérge alatt forró

amely a belekből hasítja ki ornamentumait, a festéket tolja előtérbe, hogy elvesszen az alak s mindent unalmasnak talál, ami nem undorít; ezt hirdette a zene, amely száműzi a melódiát és az akkordot; ezt még az igazságszolgáltatás is, amely orvos meghallgatása nélkül alig mer már ítéletet mondani. S mind ez nem onnan van, hogy az emberiség tán *rosszabb akarna lenni*, hanem azért, mert új akar lenni mindenki: a tudós is, a bölcsész is, a művész is. Holott elsősorban *igaznak* kell lenni annak, aki igét hirdet: mert igaz mindenki lehet. *Uj* ellenben és egyszersmind igaz is csak a *láng-elme* lehet, aki mindig Isten fiának születik emberi méhből, nem századvégre vagy a divat szükségeire, hanem mikor megérkezett az idők *teljessége*.

*

Időközben az élet harcai közt jó lesz az őszinte és küzködő léleknek abból indulni ki és ahhoz térni vissza, hogy új erkölcsi törvény nem egyhamar lesz, tehát biztosabb egyelőre a régihez tartani magát. Nem mondom, hogy ezzel boldogabbak leszünk, mint eddig vagy hogy a lemondás békója igazi megnyugvást jelent és a legtöbb vágyak elnémítása zavartalanná teszi a földről az ég felé harsogó kórus összharmóniáit. Még azt sem állítom, hogy akár a fizikai lehetőség, akár az erkölcsi Veto határait mindig helyesen tűzte ki az emberi érzés és gondolkozás. Amint lehetőnek bizonyult ezer dolog, amelyről álmodni is őrültségnek tetszett egykoron, úgy a „Nem szabad" tilalomfáját is kijebb-kijebb tolták az évezredek, néha meg beljebb is, mint kellett volna, úgy hogy napról-napra fölsajog a kétség, hogy az erkölcsi törvény nem éppen olyan tökéletlen dolog-e, mint az emberi igazságszolgáltatás, s nem követte-e el tömegesen azt az égbekiáltó bűnt, amelyet a német nyelv Justizmordnak nevez? Hiszen magára a kereszténységre, mely a rideg isteni boszu helyébe a *szeretetet* tette, céloz a Goethe korin-

Roth Miksa

l'

Ságüvegesipar 431.l

ból fakadt higgadt, előkelő szellemi fölénye meg-
egbocsátással és a részvét melegségével emléke-
Van Goghgal töltött napokra. A közös kasszára,
n főzött ebédek kicsinyességekben kedves humo-
ogh hanyag életére, az összedobált nyitott tubus-
g emlékeire. Már itt, a szigorú jellemzésbe foglalt
n éles ellentétben áll a két temperamentum.
türelmetlen, rapszódikus lelkiállapotának nyers,
gnyilvánulásai türelemre és belátásra érlelték
szevont, nyugodtságra és pietásra hajló idegeit.
zi és érti ennek a különös művészdrámának min-
gét és a mélységekben széditő, riasztó perspek-
Gauguin koncentrált, majdnem rideg nyugalma,
ellektusának biztos fölénye zavarta, nyugtalaní-
ogh tépelődő, türelmetlen, fauszti természetét.
i törekvéseikben elágazó utakon haladtak: egy-
nindenesetre találkoztak: mindketten elfordultak
turától, a láncos konvencióktól. A művészi érté-
özös csodálatuk, megértéseikből érlelt szépségek
tották őket egymásnak. Életüknek és művésze-
ztiszta principiumaiban találkoztak, hogy egészsé-
ő emberek akartak lenni, individiumuk erjedésé-
orúbb, legkényesebb értelmében. — Görög tragé-
sonló heroikus szépségek vannak ebben a szokat-
s, mélyen szomorú drámában. Szakadékok szélei,
a minden és semmi, őrület és nirvána tátonga-
in innen maradt a szakadékon, Van Gogh bele-
elperzselődött, megégett benne. Öntudattal, az
datával égett benne. — Mennyi drámaanyag, gazdag
otívum csak ebben az egyetlen cikkecskében is!
hogy még nem akadt valami német, aki regénybe
adra aplikálta volna ennek a két embernek az
hogy nem akadt. Mert így szép és döbbenetes,
onka borzalmasságában, végnélküli, hideg mély-

Bizottsága

11

10

Budapest VI

Ungarn

Roth Miksa

üvegfestő

l.

Thirfelső dunántúl

256. l.

Roth Miksa üvegfestő

1

Magyar Életrajzi Lexikon

Roth Miksa (Pest, 1865. dec. 26. -- Bp., 1944. jun. 14.): üvegfestő. Apja, § Zsigmond műhelyében tanult, majd külföldi tanulmányutat tett, melynek során megismerkedett az üvegfestő művészettel. Hazatérve különleges szinü és fajtáju üvegek előállitásával nemzetközileg elismert szinvonalra emelte a m. üvegfestészetet. Műhelye 1885-től állt fenn. Munkássága kezdetben a historizmus, később a szecesszió szellemét tükrözte. Dekorativ festészettel is foglalkozott, ő készitette a bp.-i Szt. István bazilika, az Országház

üvegképeit. Körösfői Kriesch A. és Nagy Sándor együttmüködésével készitette a lipótmezei elmegyógyintézet és a marosvásárhelyi kulturpalota mozaikjait. -- Irod. egy. üvegfestőművész emlékei (Bp., 1943).

teljesítettek a középkor egyik legcsodálatosabb egyházművészeti virágává.

A renaissance humanisztikus pogány életöröme, a könyvnyomtatás és olvasniudás általános elterjedése hatalmas ellensége lett a félhomályt okozó színes ablakoknak. „Májusi hangulat ömlik el a művészeteken." A sejtelmes szépség szupernaturális misztikizmusa helyét a kütsőséges szép harsogása váltja fel. A színes ablak is a pogányosan hivalkodó művészetek prostituáltja lett. „A rutin felfalta az érzés finom virágait", — s ami a megelőző két században művészi finomság, mesterségbeli erény, naiv báj és szépség, vagy színerő és parázsló bűbáj volt: most hivalkodó forma, zsonglőrös bravur, hangoskodó üresség, értelmetlen rakétázás, vagy ami még szomorúbb, sápadó erőtlenség lett.

Herbert Read az angol vitripicturában a színes ablaküvegfestészet ezen két periodusos változata helyett hármas beosztást állapít meg.

Az angol üvegfestészet első korszaka *a)* az értelem kora, amely a keresztény művészetek klasszikus korszakának idejét és a korai gót periodust jelenti 1150—1350-ig; *b)* érzelmek kora, amely a humanista életfelfogás, a késői gót és renaissance kora, 1500 záróesztendővel; *c)* a képzelet kora, amely a humanista dekadencia időszaka, amelyben nincs egység, nincs vallásos érzés, amelynek zárószaka a XIX. sz. első fele.

Akár az előbbi kettős, akár az utóbbi hármas beosztás alapján vizsgáljuk az angol üvegfestészet belső művészi megalkotottságát, a Canterbury székesegyház gót ablakai lehetnek a korai és a cambridge-i King's Collegium kápolnájának renaissance ablakai pedig a későbbi angol ablaküvegfestészet belső művészi sajátságokat a legvilágosabban reveláló példaképei.

A korai gót ablakok két méretezésben stilizált, szimbolikus tartalmú, önkényesen alkalmazott szabad színezésű ablakok. Síkban felfogott, dekoratív hatásokat keresvén, a legharmonikusabb művészi élményt nyujtják. Az alkalmazott üveg színhatása a legtüzesebb drágakövek belső izzásáig emelkedik. Parázsló vörösek, türkiszkék azurok s aranyló, sziporkázó, kacagó sárgák, rózsáló hússzínek olyan csodálatos színharmóniákban csendülnek össze, hogy önkénytelen eszembe jut a legnagyobb magyar pap esztetikusnak, Fieber Henriknek szava: „A középkorban a vallásos hangulat, a hivő gyönyörűség prizmája volt az ablak." Gyönyörű szín- és fényhatású korai gót ablakok Angliában még igen sok helyen találhatók. A régi egyetemi városok: Oxford, Windsor-Eton, Cambridge, a londoni Westminster-apátság gót kőcsipkecsodájának drágakőragyogású ablakai a középkori ablaküvegfestészet örökértékű remekei.

A későbbi kornak művészi értékekben meg nem fogyott, de művészi megoldásban az előbbitől lényegesen különbözők a cambridge-i King's Collegium gót kápolnájának renaissance ablakai. Ezek az ablakok hármas méretezésben, naturalisztikus felfogásban, térben elhelyezett, domborműves látásban megoldott, természetes színeket utánzó üvegablakok, Csodálatosak. Az ezeregyéjszakának tündéri szín- és fényjátéka, minden sziporkás ragyogása benne vibrál, izzik ezekben a megihletett üveglapokban. Szűz Mária és Jézus életének minden nevezetesebb eseménye bámulatos könnyedségű kompozíciókban végigragyog a szemlélő szeme előtt s a színek varázsától lenyűgözve még a kritikus is elfelejti ezen ablakok egyetlen hibáját, hogy mélységi dimenziót hazudnak az alig néhány milliméter vastag üveglapon. Hosszú órákat szemlélődtem a nyáron ez ablakok előtt s felsajgott bennem a kérdés, hogy jöhetett ennyi ragyogó kincses szépség után háromszázados dekadencia?

Sajnos, jött s kioltogatta a vallásos érzésű hivő gyönyörűségeit. Matricákkal és hazug olajfestmény-kópiákkal elnevelte a művészet barátainak nemes ízlését s jöttek az ízlestelen, vértelen, érzéstelen értéktelenségek, s a keresztény templomok e csodás „Grand Art"-ja elpusztult.

Szerencsére a művészi kutatások, az anyag tiszteletének szent törvénye újabban ismét az üvegfestészet felé terelte a legjobb művészek érdeklődését és mondhatjuk, az egész világon a régi értékek föltedezése alapján új virágzás indul. Ennek a megújhodásnak segítője kíván lenni Herbert Read hatalmas könyve.

Szabadjon ez ismertetéshez hozzáfűznöm, hogy nálunk Magyarországon is a századforduló művészi pezsdülése az üvegfestészet terén csodálatos értékeket produkált. Három hatalmas művész, *Kőrösfői-Kriesch Aladár*, *Nagy Sándor*, mint tervezők, és *Róth Miksa*, mint a megálmodott színcsodák realizátója, a marosvásárhelyi kultúrpalota, a temesvári szeminárium, a lipótmezei kápolna, a budapesti központi szeminárium ablakainak, a hágai királyi palota, a torinói múzeum Kossuth-ablakának megalkotásával a magyar ablaküvegfestészet, sőt azt hiszem az egész világ legszebb modern üvegablakait készítették meg. Azóta csend. Itt-ott egy-egy jelesebb művész kísérlete; szép művészi eredmény, pénz nélkül s a napról-napra épülő templomok számára a négyzetméterben kialkudott művésztelen, életnagyságú, gyári sablonok után készült, felnagyított szentképek sivár, üres másolatai kerülnek kivitelezésre. Nagy Sándor és Róth Miksa a művészi alkotnitudás teljében itt élnek közöttünk jóformán megbizatás nélkül s elsorvad ismét a szemünk láttára az első virágzást megért magyar üvegfestészet! Kit terhel ezért a felelősség? A kath. Egyházat, a kormányt, a szűkmarkú maecenásokat, vagy a nyomorúságos, Trianon utáni magyar életet, — nem tudom. De valamit kéne tenni!

Dr. Décsei Géza

Magyar Művészet 1928.

JIRO HARADA: THE GARDENS OF JAPAN. (Spring number of The Studio, 1928.)

A japáni nép finom természetérzéke mutatkozik a kert szeretetében s magasfokú kultúrájában is, amely a Studio remek kiállítású külön számában tárul elénk. A japáni életnek a kert elengedhetetlen kísérője, minden házhoz odatartozik, ha egészen kicsiny és szerény keretek közt is. Még a mai nagyvárosi építkezés okozta nehézségeket is tudatosan ellensúlyozták sok és nagy közkert létesítésével. A japán kert története igen messzi időkre nyúlik vissza, már a Kr. u. III. sz. irodalmában több kertleírást találunk. Virágkorát a XII—XVI. század közé tehetjük, amikor a laikus kertészek helyét geniális kertépítők foglalják el. A kert jellegében mindvégig sajátos konzervativizmus nyilvánul meg, mely a festői, szabad tájképi jelleget hangsúlyozza. Az a fejlődésmenet, melyet az európai kert a szigorúan tektonikus, a házzal együtt koncipiált kerttől a nagykiterjedésű „szabad" angol kerten át a mai, nem egységes irányzatú, de (kelet szemével nézve) mindenkor tektonikus kertig megtett, Japánban teljesen hiányzik. Kert és ház szerves kapcsolata ismeretlen, hasonlóképpen nem találunk tengelyen vagy tengelyhálózaton való elrendezést sem. A kert a háztól független, még akkor is, ha benne (díszítési szempontból) kis kerti lakok, pagodák stb. vannak. A japáni kert *komprimált természetet* akar adni, amely kis területre beszorítva csoportosítja a természetben kedvelt elemeket. (Innen óriási ügyességük átültetésekben.) Nem csodálkozhatunk ezek után, ha a kert és tájképfestészet közt tagadhatatlan rokonságot, sőt összefüggést tapasztalunk. Amint a japáni kert története messze időkre nyúl vissza, úgy már a XIV. sz.-tól keletkeznek mind gyakrabban elméleti útmutatók, amelyek többször egy-egy neves kertépítő alakjához vagy nevéhez fűződnek. Korbeli eltérések dacára tartalmilag, követelményeikben nagyjában megegyeznek. Általában két fő kerttípus különböztethető meg: a mesterségesen dombos és a sík kert; mindegyiknek három, különböző fejlettségű s kidolgozású foka van. A predomináló elem szerint vannak sziklakertek, száraz és vizes kertek, továbbá a korszellem visszatükrözéséül katonás és meditáló plutozofikus szellemű kertek. Mindebből az a fontos szerep tűnik ki, melyet a japáni kertben a víz, a szikla és a domb töltenek be. Ezek alkalmazásában s elrendezésében szinte kimeríthetetlen variációkat produkál. A víz ritkábban szökőkút, többnyire vízesés, tó és patak alakjában szerepel. A medence közepén kisebb-nagyobb mesterséges sziget, melyet különböző anyagú és alakú hidak kötnek össze a parttal. A sziklák elhelyezési módosulatai igen nagy számúak, három sziklát azonban minden kertben találunk; ezek az őrzőszikla, az istentisztelet sziklája és a kettős istenség sziklája. Gyakoriak a barlangok, grották stb. is. Fontos szerepet tölt be a fényes, csillogó homok, melynek ügyes alkalmazásával a vizet a megtévesztésig tudják pótolni. Hozzátartozik a kert díszítéséhez a többnyire kőből való lanterna is, valamint a kerítések gazdag fantáziájú kiképzése. Növényzet terén roppant változatosságot fejtenek ki, amit jórészt az átültetésben való ügyességüknek köszönnek. Elsősorban *örökzöld növényeket* kedvelnek, ezenkívül mindenféle kúszó, festőien alkalmazható növényt. A Studio terjedelmes füzetének tömör, ügyes áttekintését számos szebbnélszebb, többször színes és mélynyomatú illusztráció kíséri, mely a japáni kert szépségeiről sokoldalú képet nyujt az olvasónak.

Dr. Zádor Anna.

LOUIS RÉAU LEGÚJABB KÖNYVÉRŐL. *„Histoire de l'expansion de l'art français. Belgique et Hollande, Suisse, Allemagne et Autriche, Bohème et Hongrie."* Paris, H. Laurens, 1928. — 332 old. és 40 képes tábla.

A francia művészet elterjedését, szellemének kisugárzását a környező és a legtávolabbi országokban egyaránt nagy ambícióval vizsgálja a „Gazette des Beaux-Arts" kitűnő főszerkesztője, Louis Réau úr. Erről a témáról, kapcsolatban a magyarországi művészet történelmével egészen a legújabb időkig, tartott előadást mult év tavaszán Budapesten, amikor a Szinyei Merse Pál-Társaság és a Benczúr-Társaság meghívására néhány napot fővárosunkban töltött és itt alkalma nyílt megismerni közgyüjteményeinket és magángyüjteményeink közül is nem egyet. Ilyen irányú kutatásainak eredményét eddigelé két vaskos kötetben fektette le. Az első kötet („Le Monde Slave et l'Orient", 424 old. és 40 képes tábla) még 1924-ben jelent meg és a francia művészet befolyásáról szólott Oroszországban, Lengyelországban és a Keleten (Törökország, India, Kína és Japán). A kiváló szerző művelődéstörténelmi és művészettörténelmi szempontból egyaránt értékes munkát végzett. Hivatott volt e feladatot elvégezni, mert ama kevesek közé tartozik a művészettörténeti írók sorában, akik alapos szaktudással széles látókört és éles judiciumot is egyesítenek. Azonfölül Réaunak értékes tulajdonsága, hogy kényes kérdésekben elfogulatlan ítélő akar és tud lenni; noha elsősorban francia és nemzetének kulturális terjeszkedését kutatja fáradhatatlan szorgalommal, nem esik túlzásba, mert mindenütt pontosan adatokra támaszkodik és ezeket az adatokat az egyetemesen bíráló tudós tárgyilagosságával csoportosítja. A tények óriási tárházát gyüjtötte össze, munkája valóságos kompendium, melyet nemcsak a francia lapozhat föl büszke önérzettel, hanem a művészetek iránt érdeklődő minden nemzetbeli számára valósággal lexikális értékű. Réau széles horizontot, a művészettörténelemben eddig ismeretlen perspektivákat nyitott enemű munkásságával, mely még nem zárult be, mert a latin nyelvű országokra és Amerikára kiter-

Róth Miksa József

üvegfestő

† 1944

l.

Nagy. Iparm

1944. 62. l.

Roth

R. 8. *Miksa*, üvegfestő, * Budapest 1866 dec. 26. Üvegfestő, majd azzal kapcsolatban üvegmozaikkészítő-műhelye 1885 óta áll fenn. A mind technikai, mind művészeti szempontból elsőrendű intézet látta el az utóbbi évtizedekben felmerült ily munkák legjavát (budapesti Szent István-templom, Országháza, Örökimádás temploma, stb.) és R. működése jelzi Magyarországon a középkori minták szolgai, száraz utánzása helyett a tökéletesen stílus- és anyagszerű s amellett modern üvegfestés renaissanceát. R., aki a magyar művészeti életben előkelő szerepet játszik, külföldre is dolgozott.

sokkal bővebben jelent meg

Lásd

E-G II 394 l

Róth Mihsa

1904 – 7

a képzőm. tanarj tagja.

Műv. Krónika

1905. 2. n. 6. c.

Nyomdászattörténelmi fragmentumok

A világhírű nagy nyomdaintézetek közt multjánál és jelentőségénél fogva az első helyek egyikét foglalja el a most közönségesen „Imprimerie Nationale"-nak nevezett francia állami nyomda. Eredetét a 17. századba viszik vissza; 1710 körül a sajtóinak száma már közel 100 volt, s így nem csoda, hogy e hatalmas tipográfia a Louvre elég tekintélyes részét foglalta el. Az innen kikerült foliós nagyságú remekszép kötetek – száznál is több – valósággal világ csodái voltak. A szép könyv kultuszának idejét élték akkoriban a franciák, s ebben a tekintetben a királyi udvar járt elöl példaadással.

Érdekes ennek a gyönyörű nyomdának az 1789-ben kezdődött nagy francia forradalom alatt való szereplése. Az esztétikai törekvéseket ekkoriban háttérbe kezdték szorítani a kényszerítő erővel föllépő praktikussági szempontok.

A régi rendszer bukása után a Louvre nyomdájának sajtói alól kerültek ki az összes új törvények. Ezt a nyomdát bízták meg az asszignáták kibocsátásával. A második kibocsátásnál már nehézségek támadtak és ezért „Asszignáták Nyomdája" címmel a kormány közvetlen felügyelete alatt működő külön műhelyt rendeztek be.

A Louvre nyomdájának igazgatóját, Anissont, mint összeesküvőt, letartóztatták és

vidéken nyomta
visszatérést a ko
totta; félt, hogy
hat neki. Előfor
hogy egy kiseb
a törvény kelte
kihirdetése közö
metlenséget és
deletek szövege
vart keltett. A ko
ezekbe a hibá
nyomdatulajdon
lyett inkább a
megnagyobbítá
helyiségei azon
lévén elegendők
Vrillière-ben áll
zött. A nyomda
a „Köztársaság

A köztársaság
bodott nyomdá
először az Assz
a Közigazgatás
– az államnak eg
dött és az össz
nyomtatványoka
köztársaság nyo
törvények kinyo
dekrétummal a
hatásköre alá he

A köztársaság
nyomdának csa
körülménnyel ke
költöznie a Penth

Rőth Miksa

üvegfestő

Egy üvegfestő művész
az üvegfestészetről
c. művét ismerteti

(e-a) Művészeti irodalom. Lipcse
1943. jan. 17.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Roth Mikra

krod

The Studio

cikke fentirol

Roth Miksa

l.

Pekárdiszitő

21. 1.

retlen festő.
századból.

fordultan áll. Jobb kezével
a nehéz terítővel letakart
ugtatja. Az aranygyapjas-
lvényét nyaklánczon hordja.
vállaira omlanak, bajusza
ısztalon álló óra is van.

cm. — Lelt. sz. 574. — Vété-
389 és az 1895 márczius 26-iki
Lanfranconi gyüjteményéből
Átvétetett 1895 május 5. és 6.
yta az 1895 május 30-iki 28402
vételi jegyzék 570. tétele.

Roth Miksa

ivód
z
Kormányfőtanácsosok

Albuma. Bp 1931. 137 l.
archeppel

Róth Miksa

a festett üvegablakok fentitől

ivad

Alpár Ignác

Az Osztrák-Magyar Bank budapesti palotája.

MF. 1917. 4-6

sz. 24, 25. l

32. l

MÁLNÁSI MÁRIA" FORR

Perzsa szőnyegek, gobelinek,
külföldi fonalak

Szövőművészeti tanfolyam

*

Tanitások levélben is

*

SCHULHOF EMILNÉ

ORADEA-MARE

PREMONTREI GIMNÁZIUM

Róth Miksa

nyeff.

vvd

Hunek

118-1.

HIRLAP... KARTÁSA

1942 JAN. 20.

aláírás.

, 194 hó

LEVELEZŐ-LAP.

EUROPA

FILM-, KÖNYV-, LAPTERJESZTŐ ÉS KÖNYVKIADÓ RT.

BUDAPEST, V.

ROTHERMERE-U. 12. III. 2.

Róth Miksa

Róth Miksa

Életképes, reális, közgazdasági jelentőséggel bíró iparművészet csakis magas színvonalú, tökéletes műiparból alakulhat ki. Hogy ezt a célt elérjük, elsősorban hagyjuk abba a tisztán csak papiron tervező iparművészek improduktív nevelését és ehelyett — a kor szellemével is egyszersmind számolva – helyezzünk súlyt arra, hogy tehetséges műiparossegédeknek helyes iskolázással minél több alkalmat nyujtsunk arra, hogy műipari tudásukat nemzeti szellemtől áthatott művészi irányban fejleszthessék. Ilyképpen elérjük, hogy műipa-

7

runk nemcsak tökéletesedik, de egyben művészivé is válva, valóban értékes és magyar iparművészetet fog produkálni, mely a nemzetek versenyében méltó helyet fog magának kiküzdeni. Ebben látom én iparművészetünk jövőbeli, természetes és helyes fejlődésének legszebb reményekre jogosító biztosítékát.

Magyar Iparművészet 1919.

7-8. l. (Tennivalók az iparművészet terén)

k közül az alábbi előadások hirdetményeit
att beállott változások miatt.

akosztályok január hó 22-re és 29-re
e pontosan 6 óra.

két napon elmaradnak.

:

i este 6 órakor:

sz, közgazdasági mérnök ismerteti *„Az építő-*
glalkozásszerű különválasztásának közgazda-
tanulmányát.

ón este 6 órakor:

pítész az

nti építkezésekről számol be

szociálpolitikai szakosztály január
az előadó Oppavári Nickl Alfréd
narad.

Válogatás a beremendi könyvtár új könyveiből

Casalis, Anna: *Állatok és lakóhelyük* - Közel kétszáz állatfaj képviselői mutatkoznak be a színpompás ismeretterjesztő képeskönyv lapjain. A tizenhat portré sajátságos

élőhelyeket is bemutat; a színes zoológiai utazás egy-egy állomása többek között az afrikai szavanna, a tikkasztó sivatag, az ázsiai sztyeppe, az ausztrál erdőség, az amerikai pampák világa.

Taylor, Barbara: *Állatatlasz* - A képes atlasz élőhelyi jellegzetességek szerinti táji csoportosításban haladva ismerteti az adott terület jellemző fajait. Bemutatja az északi sarkvidék, a ''két'' Amerika, Európa, Ázsia, Ausztrália és az Antarktisz faunáját. Minden fejezet dupla oldalas, ezen alapnyomásszerűen megtalálható a tájegység domborzati-vízrajzi térképe. A képes atlasz igen ötletes megoldásokkal szemlélteti a Föld állatvilágának látszólag rend nélküli gazdagságát, nem is szólva az ábrázolások élethűségéről, meggyőző szemléletességéről.
Minden fiatal olvasónak ajánljuk.

Hegedüs Géza: *A szépirodalom műfajai* - Hegedüs Géza e hatalmas birodalomban való tájékozódást kívánja elősegíteni újonnan megjelent munkájával. A tőle megszokott könnyed, olvasmányos, ismeretterjesztő stílusban - de rendkívüli igényességgel és árnyaltsággal - fogalmazza meg rendszerező ismereteit, gondolatait. A műfajcsoportoknak megfelelően kötetében négy fejezetet szentel az Epika, Didaktika, Líra, Dráma műfajának.

Laroque, Francois: *Shakespeare, ahogy tetszik* - Shakespeare furcsa házassága idején - püspöki engedéllyel vette nőül a nála nyolc évvel idősebb és immár várandós Anna Hathaway-t - került kapcsolatba a színházzal, előbb a színház előtti téren volt a nézők lovainak őre, később súgó és ügyelő, majd beugró színész lett. De maga a színház is különös kisvilág volt a város peremén, a pestistől tizedelt kültelkeken. A korrajz egységében jelenik meg az angol reneszánsz varázsos világa, sokszínűsége, előtérben egy különös arccal, Shakespeare-ével.

Ráth-Végh István: *A szerelmes ördög* - A kötet központi témája értelemszerűen a szerelem és annak legkülönbözőbb megnyilvánulási formái. Búvárkodásainak eredményeit a szerző rövid, leginkább anekdotaszerű történetekben tette közzé, ezeket azután a szerkesztő-válogató tematikus csoportokba sorolta.

Follet, Ken: *Teherán* - A Teheránban játszódó regény cselekménye a sah uralmának utolsó hónapjában kezdődik, amikor már nyugtalanság érezhető Iránban. Egy nagy amerikai cég iráni megrendelésre számítástechnikai adatbázis kidolgozását végzi. Iráni központjának vezetője, Jay Coburn tartja a kapcsolatot az amerikai követséggel és a Dallasban működő vállalati központ vezetőjével, Ross Perotval. Úgy határoznak, hogy megkezdik a családtagok és néhány munkatárs evakuálását, akik repülővel el is utaznak. Váratlanul és érthetetlen okból az iráni rendőrség őrizetbe veszi két dolgozójukat.

Weörestől Weöresről - A ''csodagyereknek'' nevezett Weörest a Nyugat avatta költővé. Első versei tizennégy éves korában jelentek meg és rögtön bizonyították, hogy már mindent tudott ami a költői mesterség körébe tartozik. A kötet szemelvények, idézetek, dokumentumok tükrében mutatja be gyermekkorát, a pécsi egyetemen folytatott tanulmányainak időszakát, mint könyvtárost, illetve a pécsi Sorsunk című folyóirat társszerkesztőjét. Időrendben tekinti át pályájának szakaszait.
A fényképekkel illusztrált kötetet személyes ismeretségre is alapozva Tüskés Tibor szerkesztette.

Sebőkné Tanner Erzsébet
könyvtáros

Könyvajánló

"Az üvegfestményeken beömlő világosság maga a megszínesített napfény"

Róth Miksa művészete

Gyakran találkoztunk csodaszép üvegfestményeivel és mozaikjaival

Önmaga így vall üvegfestőművészetéről: ''Nincs még egy olyan dekoratív művészet, mely oly mélységesen fogná meg lelkünket, mint az üvegfestészet, mert az üvegfestményeken beömlő világosság maga a megszínesített napfény, a tűzben nemesedett szín válik napfénnyé. Ez az oka a misztikus hatásnak, mely a dómok üvegfestményeiből felénk árad.''

A mozaik problémájával foglalkozva pedig: nem tudott belenyugodni a gondolatba, hogy a mozaik nagy múltú nemes művészetének - mely a 13. században élte fénykorát - vége szakadt volna, hogy ne lehetne megújhodása.

Az üvegfestmény: átlátszó, színes üvegdarabokból minta szerint összeállított kép, főkép templomok, dísztermek ablaknyílásai díszítésére. Az üveglapocskákat ólompánt foglalja össze, melyeknek sötét vonalai egyúttal az alakok vagy díszítő minták körvonalait adják.

A mozaik: Apró szemcsékből, színes /kőzet-, márványüveg-, stb./ kockákból összeállított valamilyen kötőanyagba ágyazott ábrázolás, díszítmény. A padlómozaik, majd később a falmozaik művészete különböző technikákat alkalmaz.

Róth Miksa üvegfestő műtermét 1885-ben alapította Budapesten, míg 1897-ben meghonosította az üvegmozaik művességet. Üvegfestő és mozaik műhelyének legszebb alkotásai a magyar iparművészet remekei.
Róth Miksát, a historizmus és a szecesszió nagy mesterét még a művészetkedvelő közönség sem ismeri eléggé, pedig nap

/Folytatás a 20. oldalon/

/Folytatás a 19. oldalról/
mint nap találkozhat csodaszép üvegfestményeivel a Szent István bazilika, az Országház, a Magyar Nemzeti Bank, a Zeneakadémia, a Greshampalota és más ismert középület ablakain, épületrészein.

A Helikon kiadó most egy különleges kivitelű kötetben adja közre Varga Vera: Róth Miksa művészete című gazdag, reprezentatív albumát, mely nem csupán a művek szakszerű bemutatására vállalkozik, hanem pontos tárgyleírások kíséretében, a művész életútja, pályájának ismertetésére is. Róth pályafutása /1865-1944/ nemcsak egy jelentős művész-, illetve vállalkozó karrier példázata, hanem a kortárs művészeti élet egy szeletét reprezentáló művelődés- és stílustörténeti stúdium is. Hisz világviszonylatban sem gyakori az ilyen hosszú, termékeny életpálya. Mennyiségben és minőségben egyaránt kiemelkedően jelentős művészi hagyatékot alkotott.

A Róth család német eredetű. A család legismertebbé vált tagja - Miksa - az üvegfestészettel már kora gyermekkorában, apja, Zsigmond műhelyében kezdett el foglalkozni: elsajátítva a mesterség fortélyait. Édesapja volt ez időben hazánkban az egyetlen és utolsó céhmester, aki értett az ólomban foglalt színes üvegek készítéséhez. Az itt megszerzett mesterségbeli tudást külföldi tanulmányútjai során tökéletesítette. Önállóan nagyon fiatalon, húszévesen kezdett el dolgozni Budapesten. A rendkívül tetszetős, szép agyag, amivel dolgozott és teljesítményének művészi színvonala hamar hozzásegítette a sikerhez. Sok megrendelést kapott a történelmi Magyarország legrangosabb épületei díszítésére: a pécsi és a debreceni tudományegyetemek aulái, az egri, a kassai, a gyulafehérvári székesegyházak ablakai, a marosvásárhelyi Közművelődési Palota és a szabadkai városháza üvegfestményei dícsérték keze munkáját. Külföldre is eljutottak művei. Egymás után nyerte el a párizsi, torinói, az amerikai St. Louis-i világkiállítások aranyérmeit. Elkészítette Norvégiában a sandefjordi és az oslói Fageborg-templom ablakait, Olaszországban a Museo dal Risorgimento Kossuth-emléküvegfestményét, Mexico Cityben a Nemzeti Színház ablakait, hogy csak a legjelentősebbeket emeljük ki. Mozaikmunkái közül említsük meg a Zeneakadémia előcsarnokának mozaikjait, a kőbányai plébániatemplom Szent Antal-oltárképét, a pannonhalmi Székesegyház homlokzati frizét, Kerepesi úti temető Deák-mauzóleumát, melyet Székely Bertalannal együtt készített.

A századfordulótól a monumentális megbízások során egyre jelentősebbé vált együttműködése a gödöllői művészekkel, melyről maga így emlékezett meg: "Körösfői-Kriesch Aladárral és Nagy Sándorral való együttműködésem bizonyítékai a Nemzeti Szalon, a veneziai magyar kiállítási csarnok, a marosvásárhelyi kultúrház, a lipótmezei kápolna, a temesvári püspöki szeminárium, a budapesti papnevelő intézet oratóriumának üvegfestményei és mozaikjai, ennek az ideális együttműködésnek eredményei." A lipótmezei kápolna üvegfestmény-együttese a magyar és nemzetközi szecessziós üvegfestészetnek is különleges értékű csúcsteljesítménye: ikonográfiai felfogásban, formai-színkompozícióbeli s technikai kivitelezésben egyaránt.

Üvegfestőművész emlékeit így summázta Róth Miksa: "Az élet küzdelmeinek jótékony balzsama: a szépben való gyönyörködés. Hálás lehet az ember az Úristennek, ha őt azzal áldotta meg, hogy meglássa és átérezze a szépet, de méginkább tartozik hálával az, akinek megadatott, hogy a szép kultuszában töltheti el életét, és az alkotás örömérzetében részesülve, ízelítőt kap az Isteniből, embertársainak pedig lelki gyönyörűséget szerez művészetével."

A reprezentatív album a legjelentősebb Róth Miksa művek bemutatására, értékelésére, a művész életújta, pályájának ismertetésére kitűnő eredménnyel vállalkozott. Részleteket ismerhetünk meg Róth Miksa írásaiból és szemelvényeket az üvegfestészet történetéből, de a modern mozaikművészetről is. Külön fejezetek szemléltetően tüntetik fel Róth legjelentősebb középületi üvegfestmény- és mozaikmunkái jegyzékét; az üvegfestészetben alkalmazott fontosabb üvegfajtákat és díszítőtechnikákat; útmutató jegyzeteket s a fontosabb ajánlott irodalmat. A kötet szerzője módszeresen fogja át és elemzi a gazdag Róth Miksa életmű összefüggéseit. A kötet elsősorban személyes használatra való, de könyvtárának is jó szívvel ajánljuk.

/Helikon Kiadó Kft. Budapest 1993./

Domonkos János

Czérna Sándor

Már csak a vér-kötés... Levél Brisbanebe

Hogy csak a vér-kötés maradt mára nekem,
abban a jussom is magas:
a tomboló vihar, mely lelkemből kikelt,
űzte merész társaimat.

Harcos barátom nem akadt. Ment az idő.
Vasfoga koptatgatta ezt
a - csúf világot megvesszőzni készülő -
balga titánt. És lásd, mi lett!

Igévé nőtt: Szeresd szülőd! - parancsolat,
s verítékkel lett kenyerem,
miközben trappra váltott, táltos, szép nyarak
magányra jutatták fejem.

A vér-kötést pányvázó lélek lett az úr,
és törvénnyé tett akarást:
a vér-jogú szülői áldozat kihunyt
lángolások bére csupán.

Mikor reám talált az ősz, te messze jársz.
Vigasztalás nincs, nem jöhet:
huszonkettőezer kilométeren át
nem jár, csupán a képzelet.

Amit hagyott az ősz, télre talán elég:
kuporgatott tisztességgel -
napnyugtámig szépség helyett ő jár felém -
mindig nyerek jónak helyet.

ROTH MIKSA

Üvegmúzeum támogatás nélkül

Budapesten az Országházat, Hágában a Királyi Palotát, Mexikóvárosban az opera mennyezetét díszítik üvegablakai. Az üvegfestő és mozaikművész Róth Miksa egykori lakóháza és műhelye a hetedik kerületi Nefelejcs utca 26. szám alatt működött. A Róth Miksa Üvegmúzeum emlékszobáit 1989-ben rekonstruálták a művész lánya, Róth Amália segítségével.

Róth Miksa nappali szobája

FOTÓ: SZABÓ BERNADETT

Az üvegművészet családi örökségét folytatta Róth Miksa, amikor 1884-ben önállóan dolgozni kezdett édesapja, Róth Zsigmond műhelyében. Tanulóéveiben bejárta Európát; nagy hatással voltak rá a gótikus katedrálisok üvegablakai. A máriafalvi római katolikus templom üvegfestményeit már gótikus formában készítette. Pályája során több stílusirányzatot követett, de legjelentősebb munkái a szecesszió és az art deco jegyében születtek. Az Osztrák–Magyar Monarchiában Róth Miksa honosította meg a Tiffany opalizáló üveget, amellyel nagy sikert aratott az Iparművészeti Múzeum 1898-as karácsonyi kiállításán. Ezt a munkáját iparművészeti aranyéremmel, az 1900-as párizsi világkiállításon Pax és Felkelő nap című mozaikkompozícióját ezüstéremmel díjazták. Az ő alkotásai az Országház és a Szent István-bazilika üvegképei.

A Róth Miksa Üvegmúzeum két épületből, az egykori lakóházból és a közelében lévő műhelyből áll. Az első emeleten majdnem eredeti állapotban sikerült rekonstruálni a hajdani nappali és hálószobákat. A művész lánya, Róth Amália őrizte meg a bútorokat, amelyeket 1989-ben a VII. kerületi tanácsra hagyott. Az emlékszobák mellett a Róth Miksa munkáit bemutató üvegmúzeum kapott helyet. Ablakok előtt állnak a Szent János Evangélista és a Mária a gyermek Jézussal című alkotásai; itt van Rippl-Rónai Józseffel közös munkája is, a lebombázott Andrássy-palota üvegdíszítésének egyik töredéke.

Az emlékszobákban nincsenek kordonok, ezért úgy sétálhatnak a látogatók a bútorok között, mintha vendégségbe érkeztek volna. A nappali szoba falait régi családi képek és a művész rajzba álmodott tervei díszítik. Az ablak előtt használattól megkopott karosszéke, a vitrinben kitüntetései láthatók. A művész háló- és dolgozószobájában ázsiai gyűjteményének néhány darabja ékeskedik.

Az intézmény másik épülete, az egykori műhely, egyelőre üres.

– A műhely nyolcszáz négyzetméternyi területére kiállítótermeket, alkotóműhelyeket és vendéglakást terveztünk ösztöndíjas művészeknek – mondta el a múzeum igazgatója, *Fényi Tibor.* – A lakóház földszintjének tatarozása decemberben kezdődött, kiállítótermet és egy századelőt idéző szalont alakítunk ki, Róth Miksa-műtárgyakkal berendezve. Az átalakításokat a főváros és a Műemlékvédelmi Hivatal nem támogatja, ezért minden terhet a VII. kerület visel. Az emlékházat formai okokra hivatkozva kizárták a főváros települési és értékvédelmi pályázatáról. Az indoklás szerint a dokumentumok nyílt borítékban érkeztek, holott mi azokat kapcsokkal lezártuk.

A főváros települési, értékvédelmi ügyosztályának vezetőhelyettese, *Hatházy Aba* kijelentette, a kiírás szerint a tulajdoni lapokat zárt borítékban kellett volna elküldeni, a Róth Miksa-ház esetében ez nem így történt. Ami súlyosabb érv volt: a támogatást a fővárosi védettség alatt álló épületek segítésére hozták létre, a Róth Miksa-emlékház pedig műemléki védettségű. Az emlékház igazgatójának nem hozzájuk, hanem a műemléki alaphoz kellett volna pályáznia.

Rumpler György

Angyalföldi HÍD a gyermekekért

Jól működik Angyalföldön a gyermekvédelmi rendszer – állapította meg a képviselő-testület. A legfontosabb a veszélyeztetettség megelőzése, a hiányzó szülői gondoskodás pótlása, az állami gondoskodásból kikerülők beilleszkedésének segítése.

MUNKATÁRSUNKTÓL

A gyermekvédelmi rendszer több lábon áll a XIII. kerületben, tíznél több intézmény egymással együttműködve foglalkozik a kérdéssel. A HÍD Családsegítő Központ és Gyermekjóléti Szolgálat, valamint a Gyámhivatal és a gyámhatósági ügyintéző mellett részt vesz a munkában többek között az iskolapszichológusi hálózat, a nevelési tanácsadó, az Ifjúsági Információs és Tanácsadó Iroda, a bölcsődék és a védőnői szolgálat. Az alapellátást a gyermekjóléti szolgálat végzi.

Elsődleges cél, hogy a gyerek a családban maradhasson, ennek érdekében kell elhárítani a veszélyeztető tényezőket. Ha más megoldás nincs, megkeresik elhelyezésére a legjobb megoldást. Szintén fontos a család alkalmassá tétele a gyerek visszafogadására. Jelzőrendszert építettek ki, amelynek alapját a védőnői hálózat adja. Szükség esetén közbelépnek.

A gyámhatóság határozhat a gyerek védelembe vételéről, ha a családon belül csak kötelezettségek előírásával biztosít

Vacsora az Újlaki Carita

Dobozból eszik az egykori tanár, pilóta és minisztériumi

Sorra bukkannak elő a sötétedő Bécsi úton az alakok. Egyesek hatalmas műanyag zsákokat cipelnek, mások szakadt táskában edénykét is hoznak, és akad, aki zsebre dugott, üres kézzel áll a sorba.

– Hétfő van, ma az Újlaki Caritasnál vacsorázunk – vezet be a romos udvarra *Bakos Gyula,* aki sógorával, *Rajk Ferenccel* érkezett. – Ez egy biztos hely. Laci bácsi arany ember – ad tömör jellemzést az óbudai hajléktalanok támaszpontjáról és annak vezetőjéről, *Udvardy Lászlóról* az egykori autófényező, aki dolgozott a hajógyárban is, mielőtt megszűnt volna a munkahelye.

Végszóra meg is érkezik az emlegetett arany ember, vagyis a kuratórium elnöke, aki az ablakon keresztül segít beadni a két, hatalmas lábas makarónit és fazéknyi lencselevest. Belül *B. Ágnes* textilművész, a mai vacsora szakácsa, és *T. Eszter* doktornő, a segítő családok mindenese teszi tovább az ételt a pultként szolgáló rozoga asztalra.

Ruhák halmaza között kígyózik a sor Marika néni, *Preininger Pálné* felé. Útközben mindenki magához vesz egy-egy levágott tetejű, valamikor gyümölcslevet tartalmazó dobozt. Marika néni ezekbe meríti a vacsorát. Aki nem hozott magával

A Nádor utcai bankpalota belső szépségei

Várakozás közben megcsodálhatjuk a vitrinekben elhelyezett régi tárgyakat és az ólomüveg ablakokat

Aligha jut kellő figyelem hétköznapi ügyeink intézése közben a főváros megannyi szépségére. Pedig érdemes megállni egy-egy percre, vagy akár úgy nekivágni, mondjuk valamely bankügylet intézésének, hogy pár percet szentelünk magának az épületnek a megtekintésére. Számos gyönyörűséggel találkozhatunk. Munkatársunk az OTP Nádor utcai székházába látogatott.

A tavasz allegóriája ólomüvegből

Az 1880-as években szörnyű járvány pusztította ki a magyarországi szőlők nagy részét, ekkor tűntek el a híres budai szőlők is. Vajon mi köze van ennek az OTP-hez? Nem kevés. A filoxérajárvány után néhány évvel, 1895-ben ugyanis megalakult a Magyar Agrár- és Járadékbank, amely a nagy szőlőpusztulás károsultjait volt hivatva megsegíteni. A bank 1911–12-ben székházat is építtetett magának a Nádor utca 16.-ban, mégpedig Körössy Albert és Kiss Géza tervei alapján. Az épület ma az OTP központja. Ezért az OTP-székház homlokzatán a kaptáros hölgy és az arató férfiak.

Az épületbe bárki beléphet, mivel az üvegtetővel fedett udvarban nyilvános bankfiók működik, így aztán nem kell nyílt napokra várni, hogy ízelítőt kaphassunk a belső szépségekből. A nagy trezorig persze csak a kiválasztottak juthatnak, mi sem láttuk.

A bejárati lépcsőházat színes ólomüveg fal választja el az udvari nagy pénztárteremtől. A fal egyes elemei állítólag eredeti Róth Miksa-üvegek, nagyobb része azonban második világháború utáni rekonstrukció: erre utal, hogy vannak ablakok, amelyekbe már az OTP-monogram is szépen belekomponáltatott – az OTP pedig csak 1951-ben költözött az épületbe.

A ház egyik legszebb része a belső udvarból kialakított pénztárterem. Pontosabban ennek prizmaüveg teteje, amely zöldessárgára színezi a csarnokba áramló fényt. A kasszák modern bútorzata egyesek szerint illeszkedik ehhez a hangulathoz, másokat inkább zavar dísztelen szögletességük, s a pénztárablakok fölött végigfutó rézcsövekkel is lehetett volna szerényebb a belsőépítész. Központi helyen áll a teremben Fáy András szobra, aki első bankunk, a Pesti Hazai Első Takarékpénztár alapítója volt (1840) – ennek egykori székháza egyébként a nemrég felújított Ybl-palota. Két régi pad is áll a terem közepén. Nehéz, faragott bútor mindkettő, oroszlánfejes karfával és a háttámlán egy monogrammal: PMKB. Ez pedig a második magyar bank, a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank (1841) monogramja, a patinás bútorok onnan kerültek át ide. Egyébként ennek a pénzintézetnek is híres épület volt a központja, a mai Belügyminisztérium háza a Roosevelt téren.

Az OTP-palota emeleteire egyszerű betétesek már nem juthatnak, csak azok, akiknek a bank valamelyik osztályán van dolguk, vagy éppen a második emeleten, Csányi Sándor vezérigazgató szobájában. Súlyos márványlépcsők vezetnek fölfelé. A másodikon, a váróban három tömzsi ellipszisasztalka mellett foglalhatnak helyet a vendégek klasszicista vonalú ülőalkalmatosságokon – melyek szintén a Pesti Magyar Kereskedelmi bútorai voltak egykor. Várakozás közben megcsodálhatják a vitrinekben berendezett régi banktárgyakat vagy az évszakokat allegóriáival díszített ólomüveg ablakokat. Ez a helyiség az épület egyik legszebb része. A Barna teremben, melynek neve felkelti érdeklődésünket, éppen tárgyalnak, az igazgatói szobában pedig vezetőnk szerint az eddig látottakhoz képest semmi különös nincs, és ezt elhisszük neki.

Csordás Lajos

Pénztárterem: régi prizmaüveg tető és modern kasszák

FOTÓK: GÁRDI BALÁZS

Súlyos márványlépcsők vezetnek fölfelé

Ahol a vezérigazgatóra várnak

Festészet fényírással

Angyalföldön él a holográfia magyar mestere

Voltaire mester csúfondárosan bámulja az orra előtt rezgő rugót. Ha tudná, hogy a rugó valójában nem is az orra előtt, hanem mögötte rezeg, valószínűleg arcára fagyna a mosoly. Törni kezdené a fejét, hogy mi is van akkor a jó öreg perspektívatörvénnyel. Hiszen csakis az a tárgy takarhat egy másikat, amelyik térben előrébb van. Vagy mégsem?

Az ipari rugó és a racionalitás atyjának halotti maszkja *Csáji Attila* angyalföldi műtermében ad egymásnak találkozót. Új látásalternatíva, modern térdimenzió, fejtetőre állított vizuális logika: ez a hologram. Az ember zöld tengermélységet lát úszó tárgyakkal, de ha úgy dönt, körbejárja a látványt, hamar csalódik. Kiderül, hogy az egész síkban van.

Ha művésznek és kutatónak egyaránt ambíciója, hogy kizökkentsen a megszokásból, akkor ez Csáji Attilának duplán sikerült. Ő ugyanis egyszerre képzőművész és tudományos kutató. Már a hetvenes években kísérletezett azzal, hogy a természetes fényt kirekesztve alkosson látványt, rendezett is eredményeiből a Nemzeti Galériában egy tárlatot. A kiállításra *Kroó Norbert* fizikus is ellátogatott, és rögtön fölajánlotta Csáji Attilának: folytassa vizsgálódásait lézerfénnyel nála, a Központi Fizikai Kutató Intézet laboratóriumában. És a festőművész belevágott.

Akkor még ismeretlenek voltak a lézer képi lehetőségei. Azt már tudták a tudósok, hogy speciálisan rendezett és irányítható fénnyel van dolguk, nem úgy, mint a volfrámizzónál, amely a térben „kócosan" világol. Tudták azt is, hogy a lézer egyenesen átfúrja magát a víztiszta anyagból készült tárgyakon, például a katedrálüvegen, ellentétben a hagyományos lámpafénnyel, amely jórészt az üveg mögött marad, és a túloldalon csak a foltjai látszanak. De nem tudták, hogyan lehet lézerrel festeni és rajzolni.

Csáji Attila volt az, aki erre rájött. Mert ő festőművészként közeledett a titokhoz, olyan ember kíváncsiságával, aki a lézerre mint a művészi produktum anyagára tekint. Míg a régi festők a fény teremtményeit, a külvilágot tanulmányozták, addig a modern művész ezúttal a fénnyel teremt önálló valóságot.

Három évig tartott a kísérletezés korszaka. Megalkotta a „lézerszemet", a speciális műszert, benne lencserendszerekkel, tükörtechnikával, polárszűrőkkel, képlemezzel, prizmákkal és az egészet vezérlő elektronikával. Az általa teremtett képekről maguk a tudósok is azt hitték, atomok, sejtek, kristályok belső szerkezetét látják, holott mindez csak a lézer műve volt. Groteszk szemnek nevezte el találmányát.

Az első nagyszabású fénybemutatón a Nemzeti Galériában 1980-ban tömegek tolongtak. „Magyarországon kitört a lézerláz" – írta a *The Times,* és Csáji Attila előadásokat tartott Stuttgartban, Koppenhágában, Bécsben és az amerikai Cambridge egyetemén, amelynek tagjává is választották, és amelynek alkalmazott vizuális tanulmányi központját a téma legjelentősebb kutatóintézeteként tartják számon. Részt vett különböző külhoni kiállításokon, például a párizsi Modern Művészetek Múzeumában vagy Frankfurt am Mainban, a Fénypillantás című nemzetközi tárlaton.

És tervezett a lágymányosi egyetemvárosba egy fénytornyot. A tizenkét emeletnyi üvegtest közepében helyeznék el a fénykutató intézetet, a torony fölött pedig ötven méter magasan lángoló lézerkorong jelezné az időt minden órában. Olyan lenne, mint egy modern katedrális.

Rados Virág

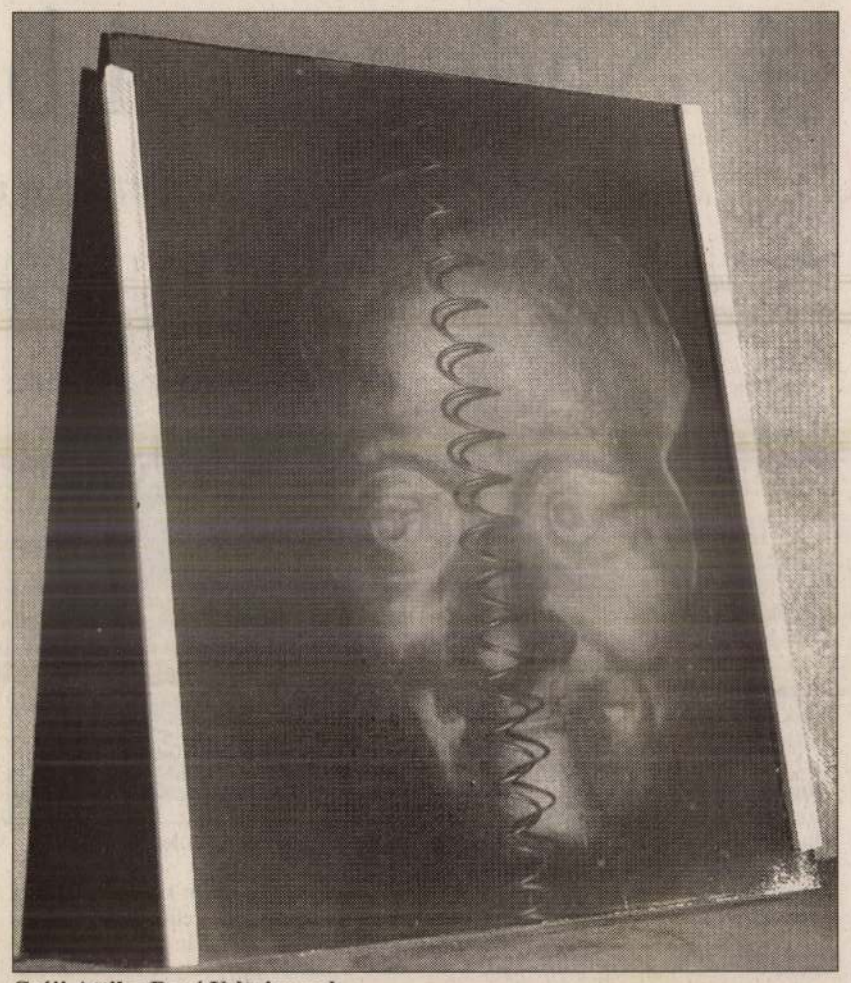

Csáji Attila: Rugó Voltaire-nek

Írónő a nyolcadik emeleten

Aba Sámuel után Kőbányát választotta

A gödöllői írónő, *Nádudvari Anna* egy palotakerti toronyház nyolcadik emeletén lakik. Délre nyíló ablakaiból akár 8-10 kilométerre is ellátni, sokszor mégis csak párás panoráma tárul elé, mert a park, távolabb az arborétum, majd az isaszegi dombok erdőinek nedves lehelete megtöri a fényt. Szélfútta, tiszta időben azonban ellát az isaszegi Öregtemplomig, amely éjjelente kivilágítva hívja fel a vándorok figyelmét Árpád-kori eredetére. A tizenegy kötetes művészt ez a jel köti össze – ez a jel mindennap összeköti – a középkorral. Azokkal a letűnt századokkal, amelyek kiemelkedő korszakáról, a magyar államalapítás évszázadáról írta legújabb kötetét Magya-

Aba Sámuel nagyapjáról kapta a nevét. Az unoka tette át székhelyét Abasárra – tanít a szerző. Viskéről történelmi források is említést tesznek.

– Igyekeztem beleélni magamat a korba, amelyben a magyarság államalapítása és kereszténnyé válása mellett egy sor más nép is megkapaszkodott úgy a Kárpát-medencében, mint a Mátraalján vagy az egész későbbi Palócországban.

Nádudvari Anna huszonöt éve él Gödöllőn. Mindig író akart lenni, magányt kedvelő volt, álmodozó. Első elbeszélését 1968-ban közölte az Új Írás. Később elbeszéléskötetei, regényei jelentek meg, s közben egy színészportré-gyűjtemény és egy útiraiz

Folytatás a Tükörből

Senki sem tudta, hogy szabad-e korlátozni a tulajdont, s nem lesz-e jobb az egyébként nem szignált képnek, ha Nyugaton legalább megőrzik... Persze ez már évekkel ezelőtt történt, ám az EU-tagság óta még ködösebb az emberek számára, hogy állhat-e bármi a műtárgykivitel útjába?

Nem túlzás: százával tűntek így el ablakok Magyarországról (most más műtárgyakat ne említsünk). Legtöbbször akkor, amikor a lakás tulajdonost váltott – a régi tulajdonos előbb még eladta az üvegeket s a vevők a legritkább esetben voltak magyarok. Mivel a festett üvegeket csak néhány esetben szignálták alkotóik, így a jövőben szinte lehetetlen lesz azonosítani azokat.

Szerencsére van néhány ellenpélda is. Bankok, szállodák, minisztériumok értik meg, hogy micsoda érték a megmaradt historizáló vagy szecessziós üveg. Még az *Ars longa...* is visszakerült Róth Miksa egykori házába. Persze nem az eredeti, hanem fotókról készült rekonstrukció. Talán reménykedhetünk, hogy ami megmaradt, azt már meg fogják őrizni az „igazi tulajdonosok." Arról pedig ne essék szó, hogy ugyanebben bíztunk pár évtizeddel ezelőtt is.

Fényi Tibor

Fókusz

Európa Kulturális Fővárosa 2010

Pécs viselheti az Európa Kulturális Fővárosa címet 2010-ben – erről a kormányülés döntött. *Bozóki András* kulturális miniszter előterjesztése alapján a kormány változtatás nélkül elfogadta a 14 tagú nemzetközi tanácsadó testület javaslatát.

Miért Pécs?

A tanácsadó testület Pécs pályázatát találta a legkiforrottabbnak és legszínvonalasabbnak, mert az tükrözi leginkább a kulturális alapú városfejlesztés elgondolását. Fontos, hogy a város lakosságát is be-

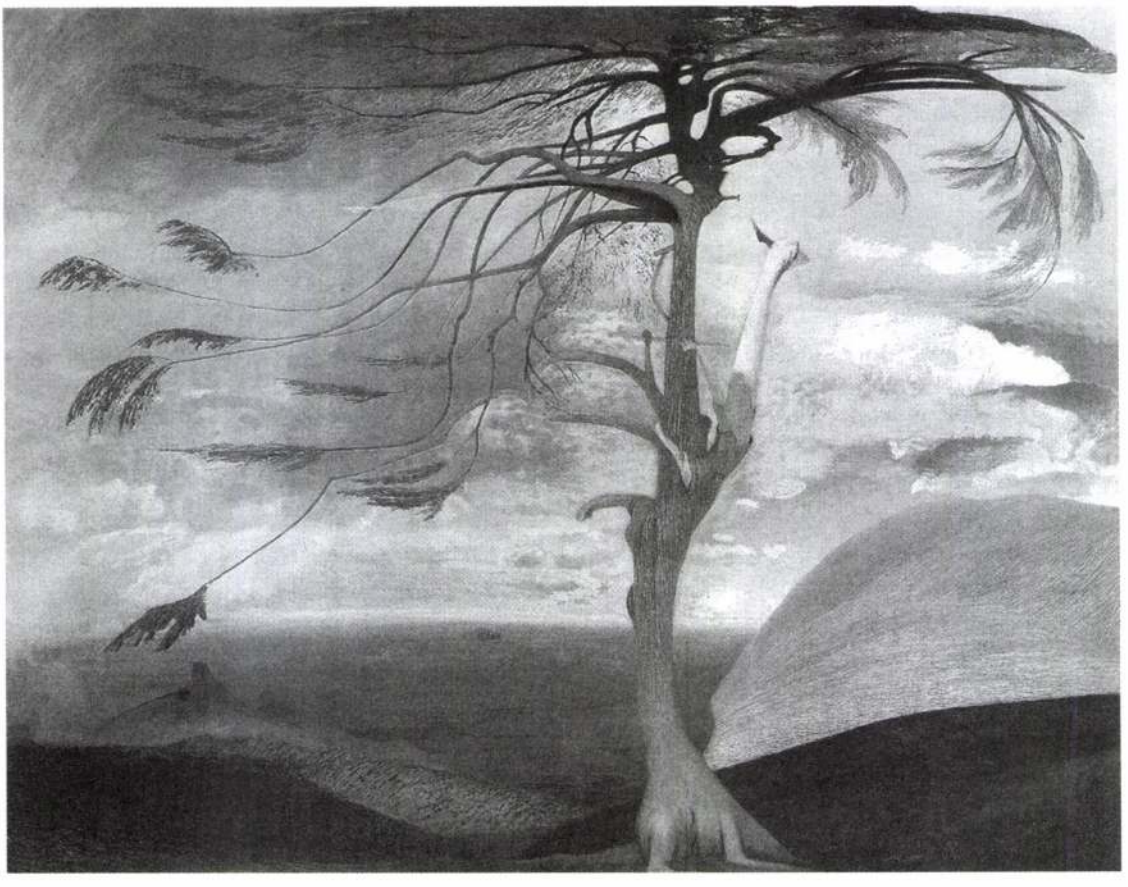

vonták a munkába, és jól használják a város meglevő multikulturalitását. Igen erős a regionalizmus szerepe a pályázatban – jó az esély arra, hogy Pécs nemzetközi, regionális kulturális centrummá váljék.

Hogyan tovább?

2005. december végéig a Kormány eljuttatja a Magyar Köztársaság hivatalos jelöltjét az illetékes brüsszeli szervezeteknek: az Európai Biztottságnak, az Európai Unió Tanácsának, az Európai Parlamentnek és a Régiók Bizottságának. Brüsszel 2006. végén erősíti meg a tagállami jelöléseket.

Az eszmei értéken túl

A kormány úgy döntött, kidolgozza az Európa Kulturális Fővárosa címre jelölt város programjának költségvetéséhez való kormányzati hozzájárulás formáját és mértékét.

A győztes mindenkit visz!

A kormány célja az, hogy azon városok egyes projektjei is megvalósuljanak, amelyek most nem nyertek. A kormány azon dolgozik, hogy a hét pályázó város kiemelt kulturális projektjeinek egy része beépüljön a II. Nemzeti Fejlesztési Tervbe, és a városok részesüljenek az ennek keretében 2007-től lehívható uniós forrásokból, illetve támogatást kaphassanak az ezzel kapcsolatos projekt-előkészítő munkához. (NKÖM Sajtóiroda)

2005. október 12-én, éppen harminc évvel azután, hogy a Magyar Nemzeti Galéria az újjáépített Budavári Palotában megnyitotta első kiállítását, múzeumi gyűjteménybe került *Csontváry Kosztka Tivadar* festménye, a *Magányos cédrus* (1907). A Magányos cédrus a magyar festészet történek egyik legismertebb és legtöbbet reprodukált alkotása.

A kép 1919-ben Csontváry hagyatékával együtt került *Gerlóczy Gedeon* tulajdonába, aki nemcsak megőrizte Csontváry életművét, hanem igyekezett a hazai és külföldi közönség előtt is ismertté tenni. A festményt 1994 elején vásárolta meg a Magyar Nemzeti Bank a Gerlóczy örökösöktől annak érdekében, hogy a híres és közismert képek továbbra is közkincsek maradhassanak, és mindenki számára látogatható helyen lehessenek kiállítva. A „Cédrus" 1994–1995 során, az eddigi legteljesebb Csontváry-bemutatókon a Magyar Nemzeti Galériában, Stockholmban, Rotterdamban és Münchenben volt látható, 1995-től pedig ismét Pécsett, az újjárendezett Csontváry Múzeumban talált helyet.

November 13-ig a Magyar Nemzeti Galéria C épület földszinti kiállítótermében láthatja a közönség, ezt követően tartós letétként – a szerződés 2013-ig szól! – Pécsre kerül, a „Csontváryba".

A festményt ünnepélyes keretek között – *Bozóki András* kulturális miniszter jelenlétében – adta át a tulajdonos Magyar Nemzeti Bank nevében *Járai Zsigmond* – mint említette, a „nemzet" adja a „nemzetnek" –, *Bereczky Lóránd*nak, a Magyar Nemzeti Galéria főigazgatójának.

A szerk.

Új időszaki kiállítások

BUDAPEST

Robert Schad: Acél-kor és Klimó Károly: Valós Idő

Fővárosi Képtár / Kiscelli Múzeum
Templomtér – Oratórium
2005. november 10. – 2006. január 15.

A Fővárosi Képtár / Kiscelli Múzeum kettős kiállítással zárja az évet. *Robert Schad* Acél-kor és *Klimó Károly* Valós Idő címet viselő kiállításai a Templomtérben és az Oratóriumban, valamint a múzeum kertjében fogadják a látogatót.

Schad mester nem ismeretlen a magyar közönség előtt, nagyméretű, impozáns vasszobrai már szerepeltek néhány éve a Műcsarnokban. A mostani kiállítás, az Acél-kor műegyüttese egy európai sorozat részeként érkezik Budapestre, a koblenzi Ludwig Múzeum után városunkban, majd a prágai Nemzeti Galériában és a Lausanneban, a Deutsch Foundationban is bemutatásra kerül. Robert Schad szobrai és rajzai mindig az adott környezetre – legyen az természeti, vagy épített – való reflexiók. Ebben a párbeszédben fontos szerepet játszik a táj és architektúra kapcsolata, legyen szó akár a Rajnáról, Moselről, Dunáról vagy a Moldváról.

Klimó Károly új munkái esetében is igen jelentékeny szerepet tölt be az elvonatkoztatott tájélmény. Nagyméretű, papírra készült képein amorf szereplőkkel, különös életet élő figurákkal találkozunk. Szenvedélyes színeivel, gazdagon lüktető képfelületeivel rendkívül hatásos ellenpontja lesz társkiállítója szikár, redukált világának.

R. L.

Johannes Pääsuke – férfi két kamerával

Észt néprajzifotó-kiállítás
Néprajzi Múzeum
2005. november 18.–2006. február 28.

Az Észtországból érkező, 92 képből álló fotókiállítás *Johannes Pääsuke* (1892–1918) alkotásaiból ad

Felelős-e a kormány?

A mezőgazdaságban történelmi átalakulás zajlik és az ágazat nehéz helyzetéért nem a jelenlegi kormányzatot terheli a felelősség, hanem az elmúlt 40 év elhibázott gazdaságpolitikáját. Erről Szabó János földművelésügyi miniszter beszélt a Parlamentben rendezett agrár-vitanapon. A felszólaló képviselők többsége egyetértett abban, hogy a mezőgazdaságnak nagyobb anyagi támogatásra lenne szüksége.

A Kötelező biztosítás

Az Állami Biztosításfelügyelet azt javasolja, hogy jövőre a személygépkocsiknál átlagosan 15, a tehergépkocsiknál pedig 38 százalékkal emelkedjen a kötelező biztosítás díja. A végleges mértékről a pénzügyminiszter dönt.

A választások után...

Göncz Árpád bizonyos abban, hogy a jövő évi választások után sem változnak Magyarország külpolitikai és külgazdasági prioritásai. Erről az államfő akkor beszélt, amikor fogadta Bernhard Vogelt, Türingia miniszterelnökét. A köztársasági elnök hangsúlyozta: elsődlegességet élvez az európai integrációs szervezetekhez való csatlakozásunk és e folyamatban számítunk Németország további támogatására.

96 százalék kulföldi tulajdonban

Jürg Marquard, a Magyar Hírlap többségi tulajdonosa megvásárolta az újság többi tulajdonosának — a Pallas, a Kereskedelmi és Hitelbank, a Magyar Külkereskedelmi Bank és az OTP — részvényeit, így 96 százalékos részesedéshez jutott a Magyar Könyv- és Lapkiadó Vállalatban. A fennmaradó négy százalék részvény tulajdonosa a Magyar Hírlap Újságírói Alapítvány.

A lelkiismeret lázadása?

(Folytatás az 1. oldalról)

én is a súlyos testi sértéseket vizsgáltam, ezen az emberen ilyeneket magam sem láttam. Ha valakit őrizetbe veszünk, fogdába szállítás előtt orvos vizsgálja meg, hogy befogadható-e. Az orvoshoz nem a mi embereink, hanem a járőrök kísérték őt. Tapasztalt orvoshoz került, aki befogadhatónak nyilvánította, s nem utalta további vizsgálatra. A gyanúsított látlelet felvételét sem kérte.

— Mivel vádolják őket?

— A gyanúsított — ismereteim szerint — arra hivatkozott, hogy előállítása előtt a két rendőr bántalmazta őt, sőt, a kihallgatáson újra megverte egy bajuszos rendőr. Egyik emberemnek sincs bajusza. Ránézésből nem látszom tipikus rendőrnek, civil ruhában magam is benyitottam abba a szobába, ahol meghallgatták. Megkérdeztem tőle: „Uram, magán végigment az úthenger?" Azt válaszolta, hogy nem, hanem leesett a lépcsőn. Másik három kollégám is bement a meghallgatás során, s kérdezték, mi történt vele. Egyiknek sem említette, hogy rendőr bántalmazta volna. Ráadásul a meghallgatás a kapitányság földszintjén, a bejárattól jobbra lévő első szobában történt. Ezelőtt zajlik az ügyfélforgalom zöme, sőt, az ügyfelek hosszú ideig ácsorognak a szoba előtt. Fényes nappal, déli egykor ilyen körülmények között, észrevétlenül agyba-főbe verhették volna?! Ez az állítás bizony nem életszerű. De az őt kísérő rendőröknek, sőt az orvosnak sem mondott olyat, hogy sérülései rendőröktől származtak volna.

— Akkor milyen bizonyítékok bukkanhattak fel?

— Úgy hallottam, hogy beosztottjaink gyanúsítottá nyilvánításának egyetlen alapja az említett gyanúsított terhelő vallomása. Állítólag e vallomás rövid időn belül három különböző változatban hangzott el. S ez alapján rendelték el a nyomozást, nyilvánították gyanúsítottá őket, s kerültek őrizetbe, illetve e nem igazán szavahihető vallomás alapján helyezték őket előzetes letartóztatásba. A három másik letartóztatott sem állította, hogy az illetőt rendőrök verték volna meg. Ezek után kétséges, hogy a bűncselekmény alapos gyanúja megáll-e a lábán. Az őrizetbe vétel és az előzetes letartóztatás indokolása — ahogy hallom — az volt, hogy szabadlábon akadályoznák az eljárás menetét, meghiúsítanák vagy nehezítenék eredményességét. Nem tudok velük szemben beszerzendő tárgyi bizonyítékokról, összebeszélésüknek pedig semmi értelme, mert csütörtökön a főkapitányság épületében egymástól elkülönítve tartották, s hallgatták meg négyüket. Egyik emberemet aznap csupán őrizetbe vették, de csak pénteken hallgatták ki. Minden őrizetbe vett tagadta a gyanúsított bántalmazását, így módosítani sem volt okuk vallomásukon. A gyanúsított pedig egy általam ismeretlen kórház intenzív osztályán fekszik: oda bemenni megfélemlítés céljából nyomtalanul aligha lehetséges. Amennyiben vallomásukban mégis lettek volna ellentmondások, fogva tartásuk nélkül, szembesítésekkel tisztázható lett volna.

— Hétfőn láttuk őket, a bíróság elé vezetésükkor.

— Ha jól tudom, az ügyeletes bíróság pénteken, szombaton, vasárnap is dönthetett volna az előzetes letartóztatásról. Kivárták a hétfőt, kérdezem, ez a legemberségesebb megoldás? Életveszélyt okozó súlyos testi sértéssel gyanúsítják őket. Ennek büntetési tétele 2—8 év. Öt évnél súlyosabb szabadságvesztéssel fenyegetett bűncselekmény alapos gyanúja esetén az eljárásban kötelező a védő részvétele. A kihallgatás megkezdése előtt ki kell rendelni és értesíteni kell őt. Tudtommal csütörtökön négy gyanúsított kihallgatására került sor, védőjüket csak pénteken rendelték ki. Így a vallomásukat szabálytalanul vették fel. A csütörtökön őrizetbe vett, de ki nem hallgatott emberemnek volt ideje végiggondolni a helyzetet, ismerte is a törvényt, ezért másnap tudtommal megtagadta a vallomástételt, mert nem rendeltek ki számára védőt. Az ügyvéd megérkezésekor társával egybehangzó vallomást tett.

— Úgy láttuk, hogy rendőr kollégáival együtt a bíróság folyosóján kísérték figyelemmel a történteket.

— Az elsőnek bíróság elé állított emberem kihallgatása után, de még a döntés ismertetése előtt a bírónő elhagyta a tárgyalótermet, s csak tíz perc múlva tért vissza. Parancsnokukként nekem „adatott" meg, hogy a két családdal közöljem előbb az őrizetbe vétel, majd az előzetes letartóztatás hírét. Lehet, azt mondják, hogy ez is benne van a fizetésemben, de én ebben nem vagyok biztos. Ezek az emberek, ha rehabilitálják is őket: már sérültek, mint ahogy mi is azok lettünk. Kollégáim csuklóján egy alkoholista hírében álló ember vallomása alapján csattant a bilincs, akit bűncselekmény elkövetésével alaposan gyanúsítanak, s ráadásul életveszélyes állapotban van. Szükségünk lenne rájuk, s elképzelhető a munkakedvünk, az elkövetők felderítését elősegítő bátorságunk...

— Nem fél attól, hogy nyilatkozata miatt súlyos következményekkel kell számolnia?

— Ez a legkevesebb, amivel tartozom a kollégáimnak. Gyerekkorom óta rendőr akartam lenni. Nem mondom, hogy ezek után leszerelnek, de alighanem felmérem egy pillantással a polgári élet lehetőségeit. Nem tudom, hogy egy ilyen, bármikor, bárki által megtehető „vallomásban" — ilyen mechanizmus mellett — mikor bukkan fel az én nevem is. Természetesen bízunk a megyei bíróság objektív döntésében, melyet az előzetes letartóztatás elrendelésének fellebbezéseként kell meghoznia. Sajnos eddig bennünket, akik a gyanúsított „szavahihetőségéről" tudtunk volna egyet s mást mondani, meg sem hallgattak. De ahogy hírlik, az érintett orvost sem. Legalábbis az ügyvédet erről senki nem értesítette.

KISS A. JÁNOS

Az 1994-es falinaptárunkon:

Róth Miksa: Kossuth

Jövő évi falinaptárunk illusztrációja Róth Miksa üvegfestő egyik remekműve. A reprodukció eredetije a budapesti Gresham-palota Zrínyi utcai oldalát díszíti. A Gresham-palota 1905 és 1907 között épült Quittner Zsigmond és Vágó József tervei alapján, szecessziós stílusban. Róth Miksát, a kor egyik legkiválóbb üvegfestőjét másokkal együtt kérték fel az épület üvegablakainak kivitelezésére. Akkor készült a portré, amely egy nagyméretű üvegablak központi részlete.

Róth Miksa 1865-ben született Pesten. Céhmester apja, Róth Zsigmond műhelyében ismerkedett az ólomba foglalt színes üvegek technikájával, majd hosszas külföldi tanulmányúton sajátította el az üvegfestő művészetet. Hazatérve nemzetközi szintre emelte a magyar üvegfestészetet. Műhelye 1855-től állt fenn, munkái kezdetben a historizmus, később a szecesszió stílusjegyeit viselték. Kortársaival, Körösfői Kriesch Aladárral és Nagy Sándorral együtt a dekoratív festészetben is maradandót alkotott, többek között a budapesti Szent István-Bazilika és az Országház üvegképeit.

Róth Miksa legnagyobb szabású alkotása, a mexikói Nemzeti Színház hatalmas menyezeti üvegfestménye Mexico Cityben található. Munkáival a világban másutt is találkozhatunk, Bostonban, Hágában, Oslóban, Torinóban, Bécsben és Velencében. Magyarországon készített üvegablakai közül a legszebbek a lipótmezei elmegyógyintézetben és a marosvásárhelyi kultúrpalotában láthatók.

A falinaptárunkat díszítő üvegablak-részlet nem csak szépsége miatt értékes nekünk, hanem azért is, mert 1994-ben emlékezünk Kossuth Lajos halálának centenáriumára.

Megszületett a honvédelmi törvény

Kónya megtorpedózta „Fodor—Kupá"-t

Fodor István és Kupa Mihály független képviselők március elején terjesztették az Országgyűlés elé azt a javaslatukat, amivel a földrendező és földkiadó bizottságokról szóló törvényt akarták módosítani. A kárpótoltakkal ellentétben a részarány-tulajdonosokat terhelik az önálló ingatlanként történő kialakítás költségei, a bejegyzésről pedig nem szól a törvény.

A két képviselő azt javasolta, hogy ezt a sérelmes megkülönböztetést orvosolják, s a kimérés és bejegyzés költségeit a részarány-tulajdonosok esetében is vállalja az állami költségvetés.

Kilenc hónapos huzavona után kedden este végre elérkezett a szavazás órája. Két változat közül kellett választania a parlamentnek: az állam vagy minden költséget vállal vagy csak 50 százalékot. A képviselők egy részszavazás alkalmával 133:93 arányban a teljesen ingyenes kimérés mellett döntöttek.

A törvényjavaslat végszavazása előtt azonban Kónya Imre, az MDF frakcióvezetője — a központi költségvetésre háruló elviselhetetlen terhekre hivatkozással — szünetet kért, hogy a koalíciós frakciók tanácskozhassanak.

Nem tudhatjuk, csak sejthetjük, hogy mi zajlott le a zárt ajtók mögött, mindenesetre a szünet után a T. Ház 102:135 arányban leszavazta az egész törvényjavaslatot. Huszonhét olyan kormánypárti képviselő, akik megszavazták az ingyenes földkimérést, némi kis kónyai (Szabó Iván-i?) irgumburgum hatására egy háromnegyed óra múlva ellentétesen voksoltak, köztük Markó István, Tóth Imre és Zsíros Géza.

Kónya Imre a költségvetés szempontjain kívül azzal indokolta a döntést, hogy az ingyenes földkimérés nem a mezőgazdaságban dolgozók érdekeit szolgálta volna.

Fodor István szerint a pénzügyminiszter korábban úgy nyilatkozott, hogy a törvény elfogadásához szükséges pénz rendelkezésre áll, ezért az előterjesztő inkorrektnek minősítette a koalíciós képviselők eljárását.

SIMONFFY ÁGNES

Forró Pál:

Játék a szerelemmel

4.

— Mi az? Mit beszélsz? — dadogta. — Menyasszony lettél?

— Azt nem! De van egy kolosszális ötletem. Én biztosra utazom, nem akarok unatkozni. Hiszen tudod, milyen utálatosak a férfiak. Csak az asszonyoknak udvarolnak igazán, teljes lendülettel és meggyőződéssel. A lányokkal szemben tele vannak gátlásokkal, félnek tőlük, mert persze nem akarnak nősülni. Elhatároztam hát, hogy én is asszony leszek. Az egész harmincöt pengőbe kerül. Ennyit adok a jegygyűrűért. Fiam, ez a gyűrű a legbűvösebb horog. Tudod, hány férfi fog körülöttem tolongani? Én pedig ugratom és kinevetem valamennyit, hagyom, hadd bomoljanak utánam. Zsúfolva leszek táncos- és kirándulópartnerekkel, isteni nyaram lesz.

Sári lélegezni is alig tudott bámulatában.

— Hát hogy te milyen okos nő vagy, Nóra! Ilyen gondolat! Ez csak neked juthatott eszedbe.

— Ez még semmi, de most mindjárt kísérleti úton bebizonyítom neked a férfiak abszolút rövidlátását és butaságát. Ha megvettem a gyűrűt, kimegyünk a korzóra. Tudod, Karcsi ott les engem. Hát én a jegygyűrűs kezemet nyújtom majd neki, ő meg fogja csókolni és nem veszi észre, hogy rajtam van a gyűrű. Karcsi az örökös vőlegényjelölt, a legszerelmesebb és legkitartóbb lovag.

— Tulajdonképpen miért nem mégy hozzá feleségül?

— Hát éppen ezért. Mert nekem olyan férj kell, aki mindent észrevesz, okos, fölényes, nem nyögdécsel, szóval férfi a talpán.

Nem sokkal később a jegygyűrű már csakugyan ott volt Nóra ujján. Mosolyogva karolt Sáriba, amint befordultak a korzóra. Hát persze, hogy Karcsi csakugyan ott állt már a Hangli előtt és jobbra-balra forgatta a nyakát, amint nagy igyekezettel kereste Nórát. Arcára széles, boldog mosoly húzódott, amint észrevette.

— Maga minden nap szebb! — áradozott, amikor lehajolt és kezet csókolt, egyenesen a gyűrűre lehelve csókját. Nem látta, milyen gúnyos pillantást vet Nóra Sárira, aki szívdobogva nézte ezt az izgalmas jelenetet. Karcsi elkeseredve vette tudomásul, hogy Nóra elutazik. Bősz féltékenység rohanta meg.

— Isten tudja, hogy micsoda kalandokba fog keveredni, miféle férfiak fognak magának udvarolni és a maga fejét olyan könnyű elcsavarni...

Ebből a kijelentésből is látható, hogy milyen naiv ember volt Karcsi. Hiszen ő már három éve udvarolt Nórának a siker legkisebb reménye nélkül, azért mégis az volt a meggyőződése, hogy Nórának könnyű elcsavarni a fejét.

— Ne féljen, Karcsi, hű maradok magához! — mondotta gonoszkodva Nóra.

— Azért mégis jobb volna, ha maga mellett lehetnék. Ha sikerül leráznom egy folyamatban lévő nagyobb üzleti ügyemet, akkor maga után is utazom!

— Isten őrizz, Karcsi! Ezt nem szabad. Az orvosom a megszokott környezetemből való teljes kikapcsolódást rendelt. Ez az idegességem gyógyításának egyetlen módja. De majd írok sűrűn képeslapokat és mindenről beszámolok.

Büky László tökéletes világfürdői eleganciával érkezett meg Szépligetre. Csak fiatal pesti kereskedőknek van ilyen szédületes ruhatáruk, amelyből még a fehér szmoking sem hiányzik. Finom panamakalapja külön látványosság volt. A selyemingeiről ne is beszéljünk. És micsoda arany cigarettatárca. Ha maga elé rakta, a környező asztaloknál ülő hölgyek mind szédülni kezdtek. A mamák egyhangú véleménye az volt Bükyről, hogy szélhámos, mert rendes ember nem is lehet ennyire elegáns. Ha egyáltalában van valami foglalkozása, akkor bizonyára játékvezető valamilyen kártyabarlangban, artistaügynök vagy parkettáncos. De hamarosan meg kellett állapítani, hogy kitűnő modorú, tartózkodó, gavallér úriember, aki egyenesen elbűvölte a hölgyeket. Egy hét után már központja volt a legkitűnőbb társaságnak és vitán felül állt, hogy neki voltak a nőknél a legnagyobb sikerei.

— Istenem, hogy miért nős egy ilyen tökéletes ember! — sóhajtották a lányok. És keserűen irigyelték az asszonyokat, akiket nem zavart az, hogy Büky nős, és valósággal a nyakába akaszkodtak. A nap minden órájában más partnere volt, az egyikkel csónakázott, a másikkal teniszezett, a harmadikkal táncolt, igazán nem panaszkodhatott, hogy nincsen része változatos hangulatokban.

(Folytatjuk)

Krónika

A deficit: 170,7 milliárd forint

A Pénzügyminisztérium nyilvánosságra hozta a központi költségvetés szeptemberi és októberi adatait. Ezek szerint szeptemberben a deficit elérte a 162,7 milliárd forintot, s ez októberben újabb 8 milliárddal nőtt. A tizedik hónap végén a hiány így elérte a 170,7 milliárd forintot, amelyet mindeddig sikerült belföldi forrásból, állampapírok kibocsátásával finanszírozni.

Elöljárók találkozója

A Sarkad környéki polgármesterek és jegyzők legközelebb csütörtökön délelőtt 9 órakor Újszalontán a polgármesteri hivatal épületében találkoznak egymással. A szakmai tanácskozás programjában többek között az épülő új határátkelőhely megtekintése, a megyei rendőrkapitány által kinevezésre ajánlott pályázó bemutatása szerepel.

Drámapedagógiáról tanároknak

Csütörtökön délután fél háromtól *Fabulya Lászlóné* a drámapedagógia módszeréről tart előadást Békéscsabán a Kemény Gábor Műszaki Szakközépiskolában. Az oktatás és nevelés területén egyaránt jól használható módszerrel való megismerkedésre az iskola tanárai szeretettel várják a városban élő kollégáikat.

Lakossági fórum

Gyulaváriban, a polgármesteri hivatal kirendeltségének épületében december 10-én, pénteken 17 órakor lakossági fórumot rendeznek.

Képviselői beszámoló

Pelcsinszki Boleszláv országgyűlési képviselő 1993. december 9-én 18 órakor Ecsegfalván, a művelődési központban képviselői beszámolót tart.

Fogadóóra

Tóth Imre országgyűlési képviselő a kárpótlásról tart fogadóórát december 9-én, ma 14—16 óráig Békésszentandráson, a közösségi házban (Fő u. 22.)

Súlyos baleset

Tegnap Csorvást elhagyva, Orosházára igyekezett a 47-es főúton az az angol kamion, melynek vezetője feltehetően elaludt. A kamion lecsúszott az útról, a vezető csigolyatörést szenvedett. A gyulai kórházba szállították. Több személygépkocsi- és kerékpáros-, illetve gépkocsiütközés is volt a megyében, Békéscsabán, Orosházán, a murony—kamuti elágazásnál súlyos és könnyű sérüléseket okozva.

Meggyulladt a szoba

Tegnap 16.34 órakor Békéscsabáról, az Arany János utca 27. szám alól jeleztek tüzet. A földszintes ház lakószobája égett, ugyanis a tulajdonos az üzemelő cserépkályhán hagyta a száradó ruhákat. A meggyulladt ruhaneműről átterjedt a tűz a szőnyegre, bútorra, tévére. A becsült kár 150 ezer forint.

Megmentik a Körösök holtágait

Tegnap szakmai tanácskozás keretében értékelték a Szarvas és Békésszentandrás életét meghatározó Körös-holtág megmentését szolgáló beruházás első ütemét, amely a Phare-program segítségével valósult meg. A nyolcvanas évek közepére kritikussá vált a helyzet a víz minőségének romlása és a holtág elöregedése miatt. Az Európai Közösség Phare-programja nyújtott mentőövet a térségnek, így 1992 márciusában megindulhatott a rehabilitáció első üteme, amelyet tegnap fejeztek be. A 92 millió forintos beruházás kivitelezője a KÖVIZIG volt — mondta szakmai összegzésében *Gaál Sándor* projekt-manager.

Az Anna-ligeti vízkormányzó műtárggyal közúti híd is épült, elkészült a torkolati vízszintszabályozó, a Bika-zugi híd, több helyen megközelítően 84 ezer köbméter iszapot távolítottak el, és a legrosszabb vízminőségű Siratói holtág végén megoldották a vízcserét. A Bika-zugi ág mederáttöltésén pedig halrácsos műtárgy épült.

A tanácskozáson *dr. Gyurkovics Sándor*, a KHVM közigazgatási államtitkára a Körösök holtágainak rehabilitációs programjáról szólva kiemelte, hogy a szarvas—békésszentandrási holtág — amely a Faddi-Duna-ág után a második legnagyobb az országban —, a Phare-program révén, amelyre pályázatot a Körösvidéki Vízügyi Igazgatóság nyújtott be és a szarvasi önkormányzat menedzselt — az első ütem megvalósulása után is rászorul a további vízgazdálkodási és környezetvédelmi beruházásokra. Ehhez átfogó környezetrendezési tervre lesz szükség, mert a holtágak veszélyeztetettsége nem szűnt meg.

Kiemelte, hogy a beruházások folytatására szükség van, de ehhez már nincs Phare-segítség, és össze kell szedni a pénzt. A két település önkormányzata, a Közlekedési, Hírközlési és Vízügyi Minisztérium együttműködésével próbálják a szükséges összeget előteremteni. Remélhetően már jövőre folytatódhat a program a Hármas-Körös holtágainak megmentéséért — állította.

Beszédében arra is utalt, hogy a két település és a KÖVIZIG már eddig is sokat tett a holtágak megmentéséért, amiről a tanácskozáson Szarvas polgármestere, *dr. Demeter László* és Békésszentandrás polgármestere, *Bencsik Imre* is szólt. A további fejlesztések lehetőségeiről *Pálinkás Lajos*, a KÖVIZIG igazgatóhelyettes főmérnöke tájékoztatta a szarvasi 2-es Számú Általános Iskolában megtartott tanácskozás résztvevőit. B. S. E.

Lapunkat továbbra is járathatja

A Szegedi Postaigazgatóság korrekt és udvarias levélben kereste meg a Békés Megyei Hírlap előfizetőit. Ebben tájékoztatást ad arról, hogy lapunk kiadója felmondta a postai előfizetői terjesztésre vonatkozó szerződést, így 1994. január 1-jével megszűnik a hosszú ideje fennálló szolgáltatói kapcsolat a posta és a címzett között. Ezenkívül még sok egyéb információt is ad a fentiekkel kapcsolatban.

E levél alapján azonban néhány előfizetőnk azt a helytelen következtetést vonta le, hogy a Békés Megyei Hírlap nem fizethető elő. Nos, a postánál valóban nem, de mint azt többször közöltük, a kiadónál (Békéscsaba, Munkácsy u. 4.), a terjesztési ügynökségeknél és kézbesítőinknél igen. Akinek tehát bárminemű gondja van az előfizetéssel, keresse a kapcsolatot levélben, személyesen vagy a (66) 450-450/151-es telefonon.

Agrárvita a Parlamentben

Az Országgyűlés szerdai rendkívüli vitanapján valamennyi párt képviselője kifejtette álláspontját a mezőgazdaság helyzetéről, problémáiról. Ezt megelőzően Szabó János földművelésügyi miniszter expozéjában kiemelte, hogy az ágazat nehéz helyzetéért nem a jelenlegi kormányzatot terheli a felelősség, hanem az elmúlt 40 év elhibázott gazdaságpolitikáját. Az elmúlt három év jelentős eredményének tekintette a tulajdonviszonyok átalakítását, a piacgazdaság feltételeinek megteremtését. A minisztert követően a parlamenti pártok frakciószónokai fejtették ki 15-15 percben értékelésüket a mezőgazdaság helyzetéről és a fejlődés lehetőségeiről. A felszólaló kormánypárti és ellenzéki képviselők eltérően értékelték az ágazat válságának okait és a felelősség kérdését.

Zsíros: Mindenki felelős, kivéve minket

Zsíros Géza Békés megyei képviselő a *mi, újat akarók* tábora nevében beszélt a mezőgazdasági vitanapon és azt vizsgálta, ki a hibás, ki a bűnös. Mindenekelőtt *ők*, akik elsorvasztották az „enyém"-et, s kerékbe törtek paraszti életeket, padlást söpörtek, bikacsök árnyékában szervezték a téeszeket. Sátáni elme torz szüleményeiként létrehozták a szerepkör nélküli településeket négy-öt falut egy téeszbe vonva, a többi falut sorvadásra ítélve.

Képviselőnk felidézte, ma sokan beszélnek arról, hogy „ezek az újak szétverték még a szövetkezeteket is", s rögtön kijelentette: *ezek nem mi voltunk*. Inkább az elvtelenül juttatott támogatások, amelyeknek révén úgy gyarapodtak a téeszek, vastagodott egyesek pénztárcája, hogy közben az ország pórul járt.

Az a baj, hogy jelen korunk is ad bőven példázatokat, folytatta Zsíros. Még mindig nincs földtörvény, jó volna megtalálni a vétkezőket! A kárpótlás lassú, kifogásolják sokan. Emlékezzünk rá, hogy számtalan módosító indítványt nyújtottak be az ellenérdekeltek, csak azért, hogy húzzák az időt, a köztársasági elnök pedig nem átallotta az Alkotmánybírósághoz küldözgetni a törvényt. Tényleg a kormánykoalíció tehet mindenről? Azért sem a kisgazda 36-ok a felelősek, hogy két évig nem lehetett mezőgazdasági bizottsága a parlamentnek. Elítélte Zsíros azokat a *lánglelkű politikusokat*, akik nagy hangon hirdették, hogy nem kell a kárpótlási igényeket benyújtani, majd lesz reprivatizáció. A bűnösök sorában ezután a szövetkezeti törvény végrehajtói következtek, akik becsapták, kisemmizték az embereket.

Felszólalása végén a hatalmon lévőkhöz fordult Zsíros Géza és figyelmeztette őket (magát?), hogy hiába történik meg a tulajdonváltás, ha a gazdálkodás pénzügyi feltételei nem javulnak.

◆

Varga Zoltán (NDSZ) megkésettnek tartotta a vitanapot, szerinte 1990-ben *politikai illuminációk* nélkül kellett és lehetett volna tárgyalni a mezőgazdaság sorsáról. Akkor is válságban volt a mezőgazdaság, de a válság Varga szerint azóta mélyült. Felhívta a figyelmet az átlagosnál súlyosabb Békés megyei mezőgazdasági munkanélküliségre, s néhány helyi példával illusztrálta, hogyan lehetetlenülnek el azok a polgárok, akik mezőgazdasági vállalkozással próbálnak kilábalni egyéni válságukból. Hiányolta, hogy a speciális helyzetű Békés megyére nem készült egyedi kárpótlási-árverezési koncepció.

SIMONFFY ÁGNES

Téli gallyazás

A városgazdálkodási vállalat dolgozói Békéscsabán a Szobor-sétány mentén a fákat szabadítják meg elszáradt, valamint a közlekedést zavaró ágaiktól

FOTÓ: LEHOCZKY PÉTER

A családnevek eredetéről

A néptáncmozgalomban jól ismert *Born Miklós* hobbiból 25 éve foglalkozik a csabai családnevek eredetének kutatásával. Tavasz óta már a harmadik előadását tartotta meg a témában tegnap Békéscsabán, a megyei könyvtárban. A csabai családok származási helyét, nevük eredetét és itteni továbbszármazását a betelepülés első időszakában, 1735-ig kíséri figyelemmel a kutató. Mintegy 400 családdal foglalkozik, akik az elsőknek tekinthetők a település-alakításban. Gyulára településről is igen sok adata van, hiszen a kor története összefügg. Könyvre való anyag gyűlt össze, de a kiadáshoz anyagi támogatók kellenek.

Napirenden a nevelés és a közművelődés

December hetedikén tartotta ülését Körösladány képviselő-testülete. Első napirendi pontként az óvoda, az általános iskola és a művelődési ház beszámolóját vitatták meg. A napközi otthonos óvodába 199 gyerek nyert felvételt, ám például az újladányi tagóvodában 17 felvételi kérelmet el kellett utasítani. Még egy adat az írásos előterjesztésből: a felvett 199 gyerekből mindössze 83 olyan van, akinek mindkét szülője dolgozik és 15 olyan, ahol mindketten munkanélküliek. A Tüköry Lajos Általános Iskola beszámolójában egyebek között az olvasható, hogy az 579 gyerekből 114 tanuló esetében az egyik szülő munkanélküli, számításaik szerint a gyerekek 50 százaléka valamilyen szociális hátrányú családból jár iskolába. A vita során szóba került, hogy hat pedagógus hiányzik jelenleg az iskolában, melyeket pályázatok kiírásával sem tudnak betölteni. A tanárok hiánya főleg a felső tagozatos osztályoknál szorító, ezt sok túlórával lehet csak pótolni, ami viszont nagy leterheltséget jelent. A képviselők döntöttek arról, hogy 1994 őszén be kell indítani a kilencedik osztályt az iskolában.

Az Asztalos Miklós Művelődési Ház, amely egyben mozi is és a könyvtárral közös vezetése van, igen szűkös gazdasági helyzetben volt ebben az évben, amit a vita során a képviselők is elismertek. Egyikőjük úgy fogalmazott, hogy ez a takarékos gazdálkodás egyben a leépülési folyamat kezdete is. Felvetődött még a nagytermi rendezvények hiánya, a könyvtár további sorsa is. Abban egyetértettek a képviselők, hogy jövőre javítani kell a működés feltételeit.

„AZ ESZMÉK RENDJÉNEK A DOLGOK RENDJÉHEZ KELL IGAZODNIA." (VICO)

Gyulaiak Apor Vilmos emlékéért

(Folytatás az 1. oldalról)

bad prédául a püspökvárban menedéket kereső, félelemtől rettegő lányokat és asszonyokat. Ligeti Imréné a vértanú püspökre, mint élete megmentőjére emlékezett kedden este Gyulán, ahol 39 tag részvételével megalakult az Apor Vilmos Emlékbizottság Gyulai Csoportja.

Maga az emlékbizottság két évvel ezelőtt jött létre Győrben azzal a szándékkal, hogy Apor Vilmos vértanú püspök munkásságát kutassa, emlékét ápolja, tiszteletét terjessze határainkon belül és kívül. Az emlékbizottság végső célja: a püspök boldoggá, majd szenté avatása. A bizottságnak helyi csoportjai működnek Győrben, Budapesten, Bécsben és most szerveződik egy csoport az Amerikai Egyesült Államokban.

A gyulai csoport megalakulásának különös jelentőséget ad, hogy báró Apor Vilmos 1917 és 1941 között a városban teljesített lelki szolgálatot, előbb káplánként, majd 1937-től apátplébánosként.

A helyi csoport nyitott, bárki kérheti felvételét, aki elfogadja az emlékbizottság alapszabályát és kész a vértanú püspök emlékének ápolásáért tenni valamit. A tagok a csoport elnökévé dr. Bányász Vince ügyvédet, alelnökévé Petróczki Zoltán iskolaigazgatót, titkárává pedig dr. Erdmann Gyula levéltári igazgatót választották.

Kellemetlen meglepetések

A rendőrség tapasztalatai szerint napjainkban több állampolgár kerül(t) kellemetlen helyzetbe, mert gépjárművét egy-két éve eladta és a vevő nem íratta azt a nevére. Emiatt az adóhatóság a gépjármű adójának megfizetésére jelenleg is őt, a régi tulajdonost kötelezi. Ennek megelőzése érdekében felhívják a gépjárművüket eladó állampolgárok figyelmét az idevonatkozó BM rendeletre. Ez nemcsak lehetőséget ad, hanem kötelezővé teszi a régi tulajdonos számára a gépjármű tulajdonjogában bekövetkezett változás bejelentését a lakóhely szerint illetékes rendőrkapitányság felé, a forgalmi engedély személyi lapjának eljuttatásával. E laphoz lehetőleg csatolják az adásvételi szerződés egy példányát vagy annak fénymásolatát.

Sarokba szorítva

Költség(el)vetés?

Magam is bajban vagyok a család jövő évi költségvetésével. Mint olyan ember, aki kifejezetten utál vásárolni, igazából nem is vagyok tisztában az árakkal. Néhány napja kénytelen voltam mégis boltról boltra járni, s csak azért nem ájultam el az áraktól, mert nem voltam biztos benne, hogy elkap valaki.

Valahogy így lehet a parlamenti ellenzék is az ország költségvetésével. Ugyanis hiába duruzsolták az egyeztetések során, hogy pazarló, mindent az állampolgárra, az önkormányzatokra áthárító a jövő évi költségvetési terv, nem hallgattak rájuk. Ezért kerek perec kijelentették: nem szavazzák meg. Nincs ínyükre az állami hivatalok pazarló költségvetése és osztódással szaporodása, no meg irreálisnak tartják a tervezett bevétel és kiadás oldalt.

Na bumm. Mi történik akkor? Valószínű, így is megszavazza a kormánytöbbség az elhibázottnak tartott költségvetést. Ahogy magam is kénytelen leszek a család által megszavazott sarokszámok szerint átalakítani az életmódomat. Ásványvíz helyett csapvíz, gépkocsi helyett a városban buszbérlet, no és sonka helyett parizer. Én ugyan nem szavaztam erre, de a többség már döntött. Még jó, hogy jövőre családon belül nem lesz választás, és a korteskedés nem kerül pénzbe...

B. SAJTI EMESE

UTAK-UTCÁK-TEREK

6. rész

A belső és középső Erzsébetváros mai utcahálózatának kialakulását a dűlőutak határozták meg, a majorok, kertek és szántók pedig megszabták a későbbi telekbeosztást. A mai VII. kerület külső – a Rottenbiller utca és a Dózsa György (a régi Aréna) út közötti - részén a széles Damjanich utca jelenti az elválasztó vonalat, az attól északra eső „elegáns, részben villa" és a délebbre eső „csikágói" negyed között.

A *Damjanich utca* régi elnevezését az FKT 1874-ben fenntartotta. Damjanich János (1804-1849) a szabadságharc egyik legvitézebb tábornoka, a legendás hírű veressipkás zászlóalj parancsnoka volt, aki 1849. október 6-án Aradon vértanúhalált halt.

A külső Erzsébetváros északi részét a *Bajza utca* kétfelé osztja. 1866-tól Hajtsár út, az 1870-es évek elején Marhahajtó út, német neve 1860-ban Viehtrag Weg. Régi neve 1878-ig fennmaradt, de az Andrássy út építésével az utca jelentősége emelkedett, ezért a VI. kerületi Nagy János és Podmaniczky utcák közötti szakaszt Bajza Józsefről nevezték el.

Később a Damjanich utcánál kezdődik. Bajza József (1804-1858) költő, műbíráló, a Nemzeti Színház igazgatója. 1848-ban a Kossuth Hírlapja szerkesztője.

A Damjanich utcától délre eső rész kialakulásánál már utaltunk a mértani pontosságú utcahálózatra. Kiegészítésül még annyit, hogy a túlnyomórészt „gangos", két-, három- és négyemeletes bérházak építésének zöme a századfordulóra esett, bár az egész csikágói negyed terve már 1879-ben elkészült.

Egy évtizednél is hosszabb ideig ezen a területen még kertek és ültetvények voltak, ott, ahol a sakktáblaszerű utcahálózatot kialakították úgy, ahogyan az napjainkban is fennáll.

A Zöld Koszorú (Alsóerdősor) Tikáts Adolf festménye után

A mai *István utca* volt az első, amely 1874-től 1949-ig István út néven már megvolt. 1949-től a rendszerváltásig Landler Jenő utca volt, most pedig István utca az egykori István út, amely napjainkban is megérdemelné az „út" elnevezést.

A tervek elkészítésének évében – 1879-ben – kapta nevét a Garay, a Százház és a Jobbágy utca. A *Garay utca a térrel együtt* nevét Garay Jánosról (1812-1853), a költőről kapta, aki 1849-ben a pesti egyetemen a magyar nyelv és irodalom tanára. Az „Obsitos" írója a szabadságharc ügyét forradalmi költeményeivel szolgálta. A *Százház utca* nevét a nagy lakásínség enyhítésére épített száz, teljesen egyforma, 1875-ben épült házról kapta. 1911-ben az utca nevét Grassalkovich utcára változtatták. Grassalkovich Antal (1771-1841) gazdag és bőkezű főúr, a Nemzeti Múzeum és a Nemzeti Színház telkének adományozója. 1967-ben visszakapta az utca régi nevét. A *Jobbágy utca* előbbi neve Bem utca volt. Ezt az elnevezést a Bem-szobor felállítása és a II. ker. Bem József utca elnevezése miatt meg kellett változtatni. A névváltozás 1934-es.

A városrész észak-déli irányba húzódó utcái közül a Damjanich utca és a Thököly út közötti Bethlen Gábor, a Nefelejcs, a Hernád és a Murányi utcák ugyancsak 1879-ben kapták nevüket.

A *Bethlen Gábor utca a térrel együtt* mai nevét 1931-ben kapta, addig Bethlen utca. A névváltoztatásra a Bethlen István bástyasétány 1931-es elnevezése adott okot. Az utca és tér Bethlen Gábor (1580-1629) erdélyi fejedelem, választott magyar király, a magyar függetlenség és vallásszabadság Európa hírű harcosának emlékét őrzi. A *Nefelejcs utca* régi utcanév; a nevet az FKT 1879-ben fenntartotta. A *Hernád utca*, mint tervezett utca, az FKT-tól kapta nevét. A *Murányi utca* kezdetben a Garay tér és István út közötti szakasz volt. 1885-ben a Verseny utcáig terjedő szakaszra is kiterjesztették a nevet, később pedig „szabályozás folytán a Damjanich utcáig nyert meghosszabbítást".

A *Cserhát utca* régi név, akkor az István úttól a Garay térig tartott, 1883-tól a Thököly útig. 1967-ben meg nem változtatható, egyedi utcanévnek minősítették.

A kelet-nyugati irányban húzódó utcák közül az 1889-1890-es években kapták nevüket a Peterdy, a Dembinszky, az Elemér (a mai Marek József), a Sajó és az Alpár utcák. 1889-ben kapta nevét az addig névtelen *Peterdy* és a *Dembinszky utca*. Dembinsky Henrik (1791-1864) lengyel szabadsághős, majd honvéd altábornagy, 1849-ben egy ideig a magyar hadsereg főparancsnoka. A *Marek József utca* az 1888-89 és 1958 évek között Elemér utca, új nevét 1958-ban kapta. Marek József (1868-1952) állatorvos, egyetemi tanár, akadémikus, Kossuth-díjas, nemzetközileg elismert szaktekintély. A *Sajó* és az *Alpár utcák* nevüket 1890-ben kapták. A Sajó a történelemből is ismert, a Tisza jobboldali mellékfolyója; Alpár akkor Pest megyei, ma Bács-Kiskun megyéhez tartozó község. A honfoglaló magyarság küldöttei – Anonymus szerint – innen vittek egy nyaláb füvet, annak jeléül, hogy milyen gazdag föld fekszik előttük, és 895-ben itt verte meg Árpád vezér véres csatában Zalán fejedelmet.

A Sajó utcát és a Thököly utat összekötő Színva utca a Bükkben eredő patakról kapta nevét 1953-ban. Addig az utca nyolc háromemeletes háza a Sajó és az Alpár utcák, valamint a Thököly út házszámozását viselte.

Erzsébetváros 12 védett utcaneve:

Dob, Dohány, Hernád, Kertész, Síp, Szövetség és Verseny utca (1966-tól); Alsó erdősor, Kisdiófa, Nagydiófa, Százház utca és Lövölde tér (1967-től).

dr. Berti Béla

Utóhang egy kiállításhoz

"Én egész valómmal, teljes tudásommal, lelkes rajongással szolgáltam a magyar üvegfestőművészet ügyét, hogy - ezzel hazánk művészeti kultúráját emelve - az nemzetköziv iszonylatban is tényezővé váljék."
Róth Miksa üvegfestő-
és mozaikművésznek ez a hitvallása olvasható a hagyatékban lévő munkáiból rendezett kiállítás meghívóján.

A kiállítást június 30-án nyitotta meg *Ráday Mihály*, aki az évek során elévülhetetlen érdemeket szerzett Róth Miksa újrafelfedezésében, elkallódott műveinek felkutatásában.

Kár, hogy ez a szép kiállítás csupán egy hétig tartott. De tekintsük ezt kezdetnek. Az Erzsébetvárosi Róth Miksa Alapítvány jövőre, a művész halálának 50. évfordulója alkalmából kiállítás-sorozatot tervez itthon és külföldön. Róth Miksa munkássága ugyanis világszerte ismert. Olyan neves építészekkel, művészekkel dolgozott együtt, mint *Steindl Imre, Rippl-Rónai, Zsolnay Vilmos*. Budapest számos kiemelkedő épületét díszítik üvegfestményei, üvegablakai - ilyenek az Országház, a Zeneakadémia, a Gresham-palota, az Országos Levéltár, hogy csak néhányat említsünk. Külföldön Marosvásárhelytől Bécsen, Hágán át Mexikóvárosig templomok, paloták, múzeumok őrzik műveit. 1900-ban a párizsi világkiállításon üveg mozaikkompozícióival ezüstérmet nyert.

Erzsébetváros büszkén és joggal vallhatja magáénak Róth Miksát. Itt, a Nefelejcs utcában élt és alkotott, hagyatékának jelentős része is a kerületben van. Ezt az értékes örökséget leánya, *Róth Amália* hagyta 1988-ban a VII. kerületi Tanácsra, illetve az általa létrehozott Róth Miksa közgyűjteményi alapítványra, amely 1991-ben, a kerületi Önkormányzat támogatásával, Erzsébetvárosi Róth Miksa Alapítvány néven alakult át.

Az Alapítvány céljairól, eddigi tevékenységéről érdeklődtünk *dr. Rehák József* ügyvezető igazgatónál, aki - egyebek között - a következőket mondta:

"A legfontosabb cél Róth Miksa munkásságának, életművének feldolgozása és bemutatása a nagyközönség számára. Az Alapítvány ezt az életművet Róth Miksa egykori lakóhelyén, a Nefelejcs utcában létesítendő múzeumban készül bemutatni, ahol a kortárs üvegművészek is helyet kaphatnak. Az előre látható költségek elérik a 60 millió forintot. Az Alapítvány támogatókat keres tervei megvalósításához.

Eddigi tevékenységünk fontosabb állomásai között említést érdemel az a nemzetközi szimpozion, amelyet ez év februárjában, az Alapítvány kezdeményezésére rendezett Budapest az ICOMOS, a műemlékvédők nemzetközi szervezetének üvegfestészeti szakosztálya, valamint a június végén megnyílt Róth Miksa kiállítás. A Helikon Kiadó pedig tervezi egy 35 színes illusztrációval ellátott Róth Miksa – kötet kiadását – ha minden jól megy - ez év karácsonyára".

Aczél János

Alapítványi támogatások fizethetők:
Dunabank Rt. Számlaszám
217-98955-1024

Hirdessen az Erzsébetvárosban

mert ezt a kerület minden lakója olvassa! Megjelenik havonta 60 000 példányban

Hirdetési tarifák

Méret	Ár (Ft)
1/1	60.000 + ÁFA
1/2	35.000 + ÁFA
1/4	20.000 + ÁFA
1/8	12.000 + ÁFA
1/16	7.000 + ÁFA
PR cikk 1/1	60.000 + ÁFA

Apróhirdetések díja (10 szóig)

Lakossági	400 Ft + 25 % ÁFA
Álláskeresés:	ingyenes
Álláshirdetés:	1000 Ft + 25 % ÁFA
Szolgáltatás:	800 Ft + 25 % ÁFA

Hirdetését postán vagy személyesen a szerkesztőség címére várjuk:
1082 Budapest, Üllői út 54-56.
VI. em. 47. Tel./Fax: 1133809

Postán történt megrendelésnél kérjük csatolni a befizetést igazoló feladóvevényt.

Egyéves a Róth-múzeum

Méltó helyen csodálhatják meg a mester munkáit az üvegfestmények kedvelői

Egy éve működik a Róth Miksa Múzeum az Erzsébetvárosban. A század egyik legtermékenyebb alkotójának hagyatékát végre méltó helyen csodálhatják meg az üvegfestmények, kabinetképek kedvelői.

Osgyán Edina

Két, tiszta tekintetű leányarc: az egyik vállára omló, hosszú, szőke hajú, a másik modern frizurával. A rövid hajút ülő pózban látjuk, összezárt lábát ferdén maga alá húzza, öle felé hajlik a másik lány, akinek haja indaszerűen körbefonja nővére lábát is. Az egész kép mozaikszerű, és mégis megmarad a két bájos lányalak összetartozása" – írja a Gödöllői Művésztelep egy jegyzéke a Nővérek című, tipikus Róth Miksa-kabinetüvegről. A kép az egy éve már múzeumként működő Nefelejcs utcai Róth-műhelyben készült, mint ahogyan a polgári lakások szalonablakait, kabinetképeit is itt festette meg a mester.

A német eredetű család a XIX. század közepén költözött Magyarországra. *Róth* 1865-ben született, és kisgyerek korától apja műhelyében tanulta az üvegfestészet mesterségét. Tudását külföldön csiszolta tovább, majd hazatért és részben a Gödöllői Művésztelep alkotói közt dolgozott. Olyan híres épületek ablakait készítette Róth, mint az Országház, a Zeneakadémia, a Szent István-balizika, a Mátyás-templom, a marosvásárhelyi Tudomány és Művészet Palotája és a kevésbé ismert lipótmezei kápolna, amelyet az Egyesült Államokban mint az európai szecessziós művészet csúcsát tartanak számon.

Róth legtöbb munkáját kortárs művészekkel együtt készítette: a gödöllői művésztelepen például színes üvegablakokat tervezett *Körösfői-Kriesch Aladár.* A művész csupán megrajzolta a kartonokat: az üvegablak- és mozaikmunkákat már Róth Miksa műhelye kivitelezte. Ennek ellenére vétek lenne Róth Miksát egyszerű „iparosnak" nevezni. Mint ahogyan maga is írja: „egy üvegfestmény tervezete, ha még oly művészi is, mindig csak egy ígéret, melyet az üvegfestő művészete képes csak a maga teljességében beváltani". A gödöllőiek közös munkája volt a velencei magyar pavilon, a Nemzeti Szalon, a temesvári szeminárium kápolnája, a marosvásárhelyi kultúrpalota vagy az említett lipótmezei kápolna üvegablakai, illetve mozaikdíszítése is.

Róth saját korában is rendkívül elismert volt: a párizsi és a St. Louis-i világkiállításon érmet kapott, Olaszországban több nagy kitüntetéssel díjazták munkáját. A Ferenc József-rend lovagja volt, és a millenniumi kiállításon is számos elismeréshez jutott. Külföldön több országban találkozhatunk munkáival: így a holland királynő palotáját, a mexikói operaház üvegkupoláját is ő készítette.

Jó, hogy megmaradt a sok, becses és érintetlen emlék. A háború alatt ugyanis több alkotása elveszett: így az Üllői úti Örök Imádás templom vagy a *Rippl-Rónaival* közösen készített, *Batthyányi Tivadar* gróf palotája ablakai is megsemmisültek. Az értékek megmentéséért az 1944-ben elhunyt művész lánya, *Róth Amália* alapítványt hozott létre. Az alapítvány pénzéből, az erzsébetvárosi önkormányzat támogatásával jött létre az említett Nefelejcs utcai múzeum. *Fényi Tibor* igazgató elmondta: a házban megtalálták a Magyar Nemzeti Bank Róth–Lechner-féle üvegajtaját, és a Róth család barátaitól további emléktárgyakat is kaptak. A korábbi leltár és fotográfiák alapján azonban még így is több százra tehető azoknak a tárgyaknak a száma, amelyeket még fel kell kutatni.

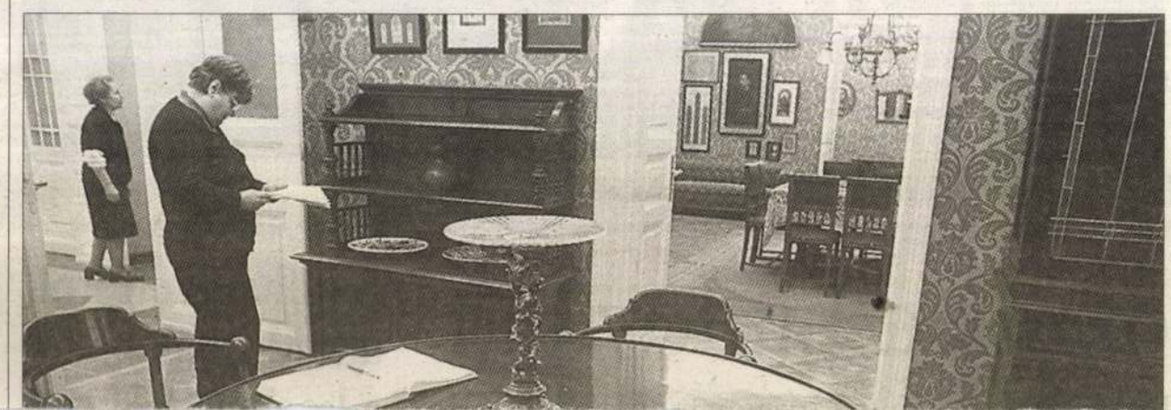

Johannes Regiomontanus, Mátyás király csillagásza

K O P O G T A T Ó

Szepesi Attila

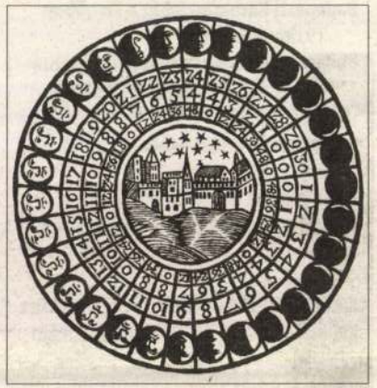

Regiomontanus-illusztráció

1436 és 1476 között, tehát mindössze negyven esztendeig élt a német matematikus és asztrológus, *Johannes Regiomontanus,* „a csillagászok csillagásza". A poroszországi Königsbergben született, és eredeti neve *Johann Müller* volt, ám a korabeli szokásoknak megfelelően a nevét latinosította, így keletkezett szülővárosa nevéből a Regiomontanus. Lipcsében, Bécsben és Rómában matematikát és csillagászatot tanult. Mestere, később munkatársa a bécsi egyetemen a messze földön híres *Georg Peuerbach,* a csillagászat és a matematika professzora volt.

Regiomontanus 1467-től 1471-ig Magyarországon, a budai Várban tevékenykedett mint *Mátyás* király csillagásza és asztrológusa. A király büszke volt csillagászára, véleményét gyakran kikérte, és a Corvina-könyvtárban nagy becsben tartotta műveit. A tudós Mátyás királynak ajánlotta Stellarium című munkáját. „Őseink útján akarva haladni, azt gondolom, úgy kell megoldanom a dolgot, hogy az égitestek mozgásának gyakori megfigyeléséhez és a régiek írásainak összevetéséhez hozzá kell keverni a geometria ragasztóanyagát. Jóllehet a legutóbbi években sok tapasztalatot gyűjtöttem e megfigyelésekből, mégis, mivel igen komoly dologról van szó, még többre van belőle szükség, hogy minél mélyebben hatolhassunk be az igazság lényegébe…" – írja Mátyásnak ajánlott munkája előszavában egyszerre szerényen és öntudatosan.

Vitéz Jánost pedig így méltatja: „Amikor hozzád jöttem, és szolgálatodra készen álltam, először is azt a parancsot adtad, hogy állítsam össze a direkciók valamilyen tábláit, hogy azok könnyen használhatók legyenek és hogy ezek a bírák

Regiomontanus 1471-ben Magyarországról váratlanul Nürnbergbe települt át, ahol csillagvizsgáló és nyomda is a rendelkezésére állt, és itt folytatta tovább elméleti munkásságát. A Duna partjáról való távozásának oka nem ismeretes, csak gyanítható, hogy talán része lehetett a leleplezett Vitéz János-féle összeesküvésben.

Nürnbergben, 1474-ben látott napvilágot nagy csillagászati műve, az Ephemerides, az első mai értelemben vett csillagászati évkönyv, amely az 1475–1506-os évekre szólt. Ezt a könyvet használta *Kolumbusz* is felfedezőútján. Írt egy csillagászati öröknaptárt is, csíziót, ami számolatlan kiadást ért meg (magyarul is!), ám az idők során egyre több „hasznos tudnivaló"– praktikus tanácsok az érvágásról, állattartásról –, vagyis megannyi csacska babona került bele. Így lett a tudós művéből vásári ponyva, és a „csillagászok csillagászából" nagysüvegű kókler. Még a nevét is „lefordították" magyarra, így: Király Hegy János.

Regiomontanus tanítványa volt Mátyás király csillagászai közül a lengyel *Marcin Bylica Olkusza* (Ilkus Márton, más

RÓTH Mihály

MAI SZÍNHÁZMŰSOR

Budapest Bábszínház 10 óra: Akár hiszed, akár nem…, 15 óra: Háry János
Budapesti Kamaraszínház a Tivoliban 19 óra: Frederick
Budapesti Kamaraszínház Ericsson Stúdió 19 óra: Bűn és bűnhődés a rácsok mögött
Budapesti Operettszínház 19 óra: A víg özvegy
Erkel Színház 18 óra: Nabucco
József Attila Színház 16 óra: A helység kalapácsa, 19 óra: Balfácánt vacsorára!
Katona József Színház 19 óra: János vitéz
Kolibri Fészek 10.30: Spárga-tengeralattjáró
Kolibri Színház 15 óra: Csimpi szülinapja
Lézerszínház 19.30: Prometheus és Tűzmadár
Madách Kamara 19 óra: Páratlan páros
Madách Színház 17 óra: Az Operett Kft. műsora, 19.30: Mikszáth különös házasságai
Magyar Állami Operaház 19 óra: Cosi fan tutte
Magyar Színház 19 óra: A hattyú
Mikroszkóp Színpad 19.30: Kelet ez nekünk?
Pesti Színház 19 óra: Kövekkel a zsebében
Radnóti Színház 19 óra: Mirandolina
Ruttkai Éva Színház 19 óra: A hölgy fecseg és nyomoz
Színház- és Filmművészeti Egyetem 19 óra: A púpos
Szkéné Színház 11 óra: A csend visszhangja
Thália Színház 19 óra: Búskomor aranykor, 19.30: Az ohióí kurva
Új Színház 19 óra: A chioggiai csetepaté
Vígszínház 19 óra: A padlás

IDŐSZAKI KIÁLLÍTÁSOK

MÚZEUMOK

Bélyegmúzeum: Válogatás a hetvenéves

Megkezdték a csatornafelújítást

Az ellenzék örül a Bartók Béla út rendezéséről szóló városházi döntésnek

A fővárosi Fidesz–MDF–MKDSZ frakció üdvözli, hogy jövőre megkezdődik a Bartók Béla út felújítása. Azt viszont sérelmezik, hogy bár a főpolgármester korábban a 4-es metró építésével kötötte össze ezt a beruházást, a mostani előterjesztésben nem szerepel a földalatti megépítése.

GIDRÓ KRISZTA

Üdvözli a fővárosi Fidesz–MDF–MKDSZ-frakció a főpolgármester bejelentését, miszerint 2002 tavaszán megkezdődik és őszre befejeződik a Bartók Béla út, Szent Gellért tér és Tétényi út közti útszakasz felújítása – jelentette ki *Tirts Tamás* frakcióvezető. A politikus emlékeztetett arra, hogy képviselőcsoportja hat éven keresztül hiába szerette volna beépíteni a költségvetésébe ezt a beruházást, a városvezetés a 4-es metró építésére hivatkozva minden esztendőben lesöpörte az asztalról javaslatukat.

Tirst Tamás éppen ezért sérelmezi, hogy *Demszky Gábor* átverte a budai polgárokat, amikor itt metrót ígért, hiszen a jelenlegi előterjesztésben csak a felszíni rendezés és az ahhoz kapcsolódó aluljárók létrehozása szerepel.

Mint ismert, a 4-es metró építéséről és a Bartók Béla út rekonstrukciójáról még tavaly augusztusban döntött a fővárosi közgyűlés. Az akkori tervek szerint a főváros egyedül vágott volna bele a metróépítésbe. Az e célra rendelkezésre álló 30 milliárd forint azonban csak a megállók „dobozainak" megépítését teszi lehetővé. A beruházás azért nem kezdődött el mégsem, mert a környezetvédelmi felügyelet nem találta elég részletesnek a hatástanulmányt. Mint arról lapunk beszámolt, a főpolgármesteri kabinet e heti ülésén a koalíciós frakciók egyetértettek abban, hogy ketté kell bontani a beruházást, és az útfelújítást meg kell kezdeni a metró építése nélkül is. Az előterjesztést a november végi ülésén tárgyalja a közgyűlés, amennyiben a szükséges szakhatósági engedélyek addig megérkeznek. Az útfelújítás így még áprilisban megkezdődhet, a befejezést őszre tervezik.

Tirts Tamás kijelentette: örülnek annak, hogy végül mégsem épül a tervezett metróállomások helyén semmiféle „mélydoboz vagy betonbunker", hiszen még mindig vitatott a 4-es metró nyomvonala. A frakcióvezető bejelentette, hogy a felújítással kapcsolatban a frakció konkrét javaslatokat fogalmaz majd meg a közgyűlés ülésén.

A Fővárosi Csatornázási Művek Rt. (FCSM) néhány hete már megkezdte a munkálatokat a Bartók Béla úton – mondta el lapunknak *Jungfer Gyula*, a cég beruházási osztályának vezetője. Az eredeti tervek szerint ezt a munkát az út felújításával egyszerre végezték volna el. Jungfer Gyula szerint azonban az FCSM-nek rekonstrukciós kötelezettsége van, így semmiféleképpen nem halogathatták tovább a munkálatokat. A csatornafelújítást december közepén fejezik be.

December közepéig befejezik a föld alatti munkákat FOTÓ: VÁNYI ÁKOS

Rendbe hozzák a Ludovikát

A költségvetésről alkudoznak

A „kisvárosias” központra várva

A budafok-tétényi képviselő-testület a hitelfelvétel mellett döntött

A XXII. kerület lakóit régóta foglalkoztatja két nagyobb horderejű problémakör: az új városközpont – a kilences tömb –, valamint a művelődési ház kérdése. Mindkét ügy – egyelőre – lassan mozdul előre, bár a háttérben, ha nem is látványosan, folynak az előkészületek.

FOTÓ: KOVÁTS ZSOLT

Régi és új – egy utca két oldalán

A városháza szomszédságában hosszú ideje éktelenkedik egy üres telek, ahol – a remények szerint – egyszer majd felépül az igazi, „kisvárosias” központ: a kilences tömb.

A kilences tömb építésének tervét még az előző testület fogadta el – mondja *Szabolcs Attila* polgármester. A befektető emberléptékű bevásárló- és szórakoztató-központot képzelt el ide irodákkal, üzletekkel, így a polgármesteri hivatal szomszédságában megteremtődhetett volna egy új városközpont. A kiviteli tervek elkészültek, a bódékat, épületeket elbontották, ám építésre nem került sor, mert a Promontorudvar Kft. részét alkotó szekszárdi illetőségű DOM Rt. anyagi okok miatt visszalépett. Az önkormányzat szerencsére el tudott állni a szerződéstől, kifizette az addig ráfordított költségeket, és jogtiszta helyzetet teremtett. – Sajnos többszöri próbálkozásra, hirdetésre sem találtunk befektetőt – magyarázza a polgármester –, így a képviselő-testület úgy döntött, saját erőből, hitelfelvétellel vág bele a beruházásba. A nyáron három tanulmányterv készült. Az úgynevezett minimális program szerint a korábban itt árusító kereskedőket új, korszerűbb, 800-900 négyzetméteres épülettömbben kell elhelyeznünk. Az üzleteken kívül egy kisebb bankfiókot is elképzelnénk a területen. Gondoskodnunk kell továbbá a felszíni parkolás megoldásáról is. Természetesen a minimális programban olyan műszaki megoldásokat alkalmaznánk, hogy lehetőség nyílna a továbblépésre.

A távolabbi jövőbe nyúlik az úgynevezett közepes program, melyben már – az eredeti tervek nyomán – mélygarázs építése is szerepel. Az épülettömb földszintjén üzleteket, egy emelettel feljebb irodákat vagy lakásokat, a tetőtérben szintén lakásokat – első lépcsőben tizenhatot – alakítanának ki. A maximális program már föld alatti parkoló földszint, két emelet plusz tetőtér beépítéséről szól, ehhez azonban az épület magassága miatt módosítani kellene a terület szabályozási tervét.

A képviselő-testület – legutóbbi ülésén – a közepes program mellett tette le a garast. Hitelfelvétel mellett döntöttek, egyúttal felhatalmazták a polgármestert, hogy folytasson tárgyalást a bankokkal. Három pénzintézet adott ajánlatot, a testület várhatóan ebben a hónapban határoz arról, melyiknek az ajánlatát fogadják el. Természetesen nem kerülhető meg a kérdés, hogyan és miből fizetik vissza a kölcsönt. Szabolcs Attila szerint két lehetőség merült fel: a tervezett lakásokat vagy eladják, vagy önkormányzati bérlakásként gazdálkodnak az ingatlanokkal. Utóbbi megoldás azért ígérkezik jobbnak, mert ezzel a konstrukcióval jelentős kamatkedvezményekhez juthatnak, illetve a Széchenyi-terv keretében támogatást kérhetnek. Az önkormányzatnak így jó minőségű – ötven-hatvan négyzetméteres ingatlanokból álló – bérlakásállománya lenne. Szabolcs Attila ugyanakkor hozzátette, nagyon pontos számításokra lesz szükség ahhoz, hogy bebizonyítsák: ez a konstrukció hosszú távon jobban megéri a kerület önkormányzatának. A kilences tömb elkészültével pedig Budafok végre eldicsekedhetne az új, igazi városközponttal.

> *Három pénzintézet adott ajánlatot, a testület várhatóan ebben a hónapban határoz arról, melyiknek az ajánlatát fogadják el.*

A budafok-tétényi művelődési ház ügye szintén régóta foglalkoztatja a kerületieket. A Campona bevásárlóközpont tulajdonosa hipermarketet tervez a régi művelődési ház helyére. Sokan osztják a nézetet, hogy először építse fel az újat, és csak utána bontsa le elődjét. A területet – a művelődési intézmény és a benzinkút kivételével – még a kilencvenes évek első felében eladták a Campona építtetőjének. A cég a háztól 100 méterre felépítene egy modernebb, korszerűbb művelődési központot, amely a jelenlegihez hasonlóan magában foglalná a művelődési ház mellett a tanuszodát és a művészeti iskolát is. A beruházást telekcserével oldanák meg: a befektető megkapná a művelődési ház telkét, cserébe felajánlana egy szomszédos ingatlant a McDonald's mögötti területen. A tervek szerint párhuzamosan építenék a hipermarketet és a művelődési házat, sőt utóbbi több hónappal megelőzné az előbbit. Az önkormányzat önerőből nem képes új művelődési házat építeni – folytatja Szabolcs Attila –, ám azt mindenki tudja: a régi elavult, szűk, és lelakott.

A háttérben egyfolytában folynak a tárgyalások arról, hogyan lehetne az érdekeket közelíteni. Még egy akadály: a művelődési ház területének rendezési tervét módosítani kell, ezt azonban leghamarabb a Fővárosi Közgyűlés teheti meg leghamarabb decemberben. Az önkormányzat természetesen garanciákat kér. A befektető saját pénzéből, nyolcvanmillió forintért felújította a Tóth József utcai épületet, melyben a művelődési ház irodái az építkezés alatt helyet kapnának. – Ha netán – rajtunk kívül álló okokból – meghiúsul az új művelődési központ létrehozása, a Tóth József utcai újjáépített ingatlant ajándékba kapja Budafok-Tétény önkormányzata – tette hozzá Szabolcs Attila polgármester. – Ha már minden tisztázódott, és aláírták a végső szerződést, az önkormányzat magas napi kötbért határoz meg.

Ty. K.

Irány a borút

Budafok-Tétény két nagyobb kulturális eseménye, a tavaszi Tétény-Promontor kulturális napok, valamint az őszi Budafoki Bor- és Pezsgőfesztivál évről évre több látogatót vonz. A városrész vezetői azonban szeretnék, ha az idegenforgalom nemcsak néhány rendezvényhez kötődne.

MUNKATÁRSUNKTÓL

Huszadik alkalommal rendezték meg az idén a Tétény-Promontor kulturális napokat. Szeptemberben két nagyobb kulturális eseményt tartottak a XXII. kerületben. A Campona ókori nap a záróeseménye volt a Nemzeti Múzeummal közösen szervezett programsorozatnak, melyet tavasszal nyitottak meg Aquincumban. A kerület kétségkívül leglátogatottabb rendezvénye a Budafoki Bor- és Pezsgőfesztivál. A városrész megelőzte a fővárost: első bor- és pezsgőfesztiváljukat tizenhárom éve tartották. Ma már a budafoki rendezvény az országos borfesztivál egyik fő helyszíne.

Az öt megyei jogú város mellett Budafok-Tétény az egyetlen kerület, amely saját zenekarral – Dohnányi Ernő Szimfonikus Zenekar – dicsekedhet. Támogatásukra évente negyvenmillió forintot költ az önkormányzat. De ne feledkezzünk meg a helyi közművelődési színterekről sem – ajánlja *Karsay Ferenc* alpolgármester –, az önkormányzat egyik fő célja ezeknek a kisebb intézményeknek a megerősítése. A teljesség igénye nélkül megemlíti a Rózsavölgyi Közösségi Házat, a Szent Imre-házat, a Szelmann-házat, a Baross Gábor-telepi Polgári Kört. A Vojnovich–Huszár-villában rendszeresen tartanak kamarazenei, irodalmi esteket: villát a Fodor család tartja fent: az egykori művészeti szalonok hagyományait szeretné felélesztení. Az önkormányzat évi egymillió forinttal támogatja munkájukat.

Budafokról szólva nem feledkezhetünk meg a bor- és a pezsgőtermelés hagyományairól, a városrész alatt húzódó negyven kilométeres pincerendszerről sem. Már korábban megfogalmazott szándék, hogy az osztrák Grinzinghez hasonlóan egy borutat hoznának létre Budafokon. Itt tárolják az ország borkészletének mintegy negyven százalékát, hiszen a jó borhoz jó pince kell, ezeknek pedig mind a hőmérséklete, mind a páratartalma ideális. De a pincészetek elsősorban borászatok lalkoznak. A Borkatakomba ugyan folyamatosan telt házzal üzemel, de igazán színvonalas vendéglátóhely még kevés van a kerületben, márpedig ez elengedhetetlen egy ilyen idegenforgalmi negyed kialakításához. Fontos, hogy a pincészetek felismerjék: érdekük az idegenforgalom fejlesztése – mondja az alpolgármester. A bor- és pezsgőfesztivállal megpróbálják idecsábítani a vendégeket – tavaly már hajókikötőt is létesítettek –, de az lenne a cél, hogy ne csak évente egyszer legyenek felkapottak a budafoki borospincék.

Rózsavölgyi zongoraművész

Hegedűs Endrének itt van a paradicsom

Rendszeresen koncertezik az Egyesült Államokban, Kanadában, Japánban, mesterkurzusokat tart szerte a világon. Hegedűs Endre zongoraművész – bár évente három-négy hónapot külföldön tölt – rajong a XXII. kerületért, azt mondja, szűkebb pátriája, Rózsavölgy maga egy kis paradicsom.

Mesélik róla: rendkívül szerény ember, aki mindent megtesz azért, hogy fellendítse Budafok-Tétény kulturális életét. Feleségével (*Hegedűs Katalinnal,* aki szintén zongoraművész) legutóbb Emeljük fel szívünket címmel fesztivált szervezett Nagytétényben a millennium tiszteletére, ahol természetesen maga is fellépett. Utóbbi koncertsorozatról úgy emlékezik, ezúttal végre nem saját tőkéjét kockáztatta, tartotta magát Kosztolányihoz: konyhapénzzel nem tőzsdézünk. Mégis előfordult már – nem is egyszer –, hogy saját pénzét vitte a vásárra. Azt mondják róla, bár világhírű, minden alkalmat megragad: jótékonysági koncerteket rendez, szervez, ingyen is játszik, bárhova hívják a kerületben. Hegedűs Endre úgy fogalmaz, ő inkább művész, mint közéleti ember, neki inkább a „szép szféráival" kell foglalkoznia. Ezért nem is érzi magát otthon a nagypolitikában, marad inkább a saját köreinél. De amíg megélnek a külföldi fellépésekből, addig bármilyen szép, nemes cél érdekében hajlandó koncertet adni. Mert bizony elijeszti a statisztika, mely szerint az utóbbi években negyedére csökkent a komolyzenei hangversenyre járók száma.

Hegedűs Endre beszélgetésünk idején is éppen készül: Japánba utazik, ahol idestova tizenhárom éve koncertezik, tanít rendszeresen. Sokat jár távol, mégsem tudja nem észrevenni szűkebb pátriájában azt, ami bántó.

– Huszonkét éve élek a kerületben, ide házasodtam, feleségem őslakos. Sokáig a Rózsavölgyben éltünk, a harmadik gyerek születése után költöztünk fel a nagyobbik domb tetejére, amit ugyan Sas-hegynek hívnak, de mégis Budafokhoz tartozik. Ha már a neveknél tartunk, a mi utcánkat – bár a büszke Vincellér nevet viseli – mégsem sikerült még leaszfaltozni. Csak zárójelben jegyezném meg, hogy nem messze, a XI. kerületben létezik egy másik Vincellér utca, ami kissé zavaró. Bízom benne, hogy a miénk az igazi, elvégre Budafok híres a borairól, nemde? Visszatérve közvetlen környezetünkhöz, elképesztő, milyen hátralékok vannak. A hozzánk vezető utakat eltorlaszolták, mindenhol betontömbökbe, zsákutcákba ütközünk, és csak hosszú procedúra után juthatunk végre haza. De bízunk abban, hogy a csatornázást nemsokára követi majd az aszfaltozás, és akkor azt mondhatjuk, megérte ez a sok kellemetlenség.

FOTÓ: KOVÁTS ZSOLT

Ami jobban nyomasztja: az egyre növekvő forgalom. Sorra épülnek a lakóparkok, és a Leányka utcai felüljáróénál készülődik az Auchan Áruház is. Nincs más hátra, bele kell törődnünk a bevásárlóközpontok közelségébe, hiszen menekülni nem lehet előlük. Hegedűs Endre megérti a polgári érzékenységet, azt, hogy a rózsavölgyiek már most tiltakoznak egy terv, a 41-es villamos megszüntetése ellen. Ha minden villamost eltörölnének a színről, pusztán azért, mert gazdaságtalan, nem maradna egyetlen egy sem, mondja.

– Egyszer már megégettük a kezünket a gázvezeték miatt, akkor is átnyúltak a fejünk fölött. Hiába álltunk oda a gödör szélére, hiába feküdt bele a képviselőnk. Rémes volna, ha kétszer kétpályássá alakítanának át az Ady Endre utat, hiszen a völgy nem levegőzik, nincs átjárása. Amikor ősszel avart égetnek, a szmog szinte láthatóvá válik. Attól meg a Jóisten mentsen meg bennünket, hogy megsérüljön a negyvenatmoszférás gázvezeték, és az egész völgy a levegőbe repüljön. Nem hinném, hogy alaptalan a félelmünk: volt már példa ilyesmire a világon.

Ty. K.

MI & RO
ÁLTALÁNOS SZOLGÁLTATÓ Kft.
Cím: 1221 Budapest, Mária Terézia u. 60.
Postacím: 1780 Budapest, Pf. 43
Telefon: 229-1321
Mobil: 06 (20) 925-4099

TISZTELT VÁLLALKOZÓK!

Szeretnék, ha számvitelük nemcsak önök szerint, hanem a hatóságok szerint is helyes lenne?

Mi vállaljuk az önök könyvelését:

regisztrált kerületi kamarai tagoknak 20%-os kedvezménnyel.

Cégünk többéves tapasztalattal

Az elkártyázott kastély

Ma a Közép-európai Egyetem tanfolyamainak ad otthont

Néhány megszállott budafoki lokálpatrióta gondoskodott arról: ne csupán gyönyörködhessünk a műemlékekben, hanem megismerjük a régiek történeteit, titkait is. Garbóci László helytörténész segítségével ezúttal a Sacelláry-kastélyban jártunk, amely napjainkban a Közép-európai Egyetemé, tanfolyamoknak, kiállításoknak, hangversenyeknek ad otthont.

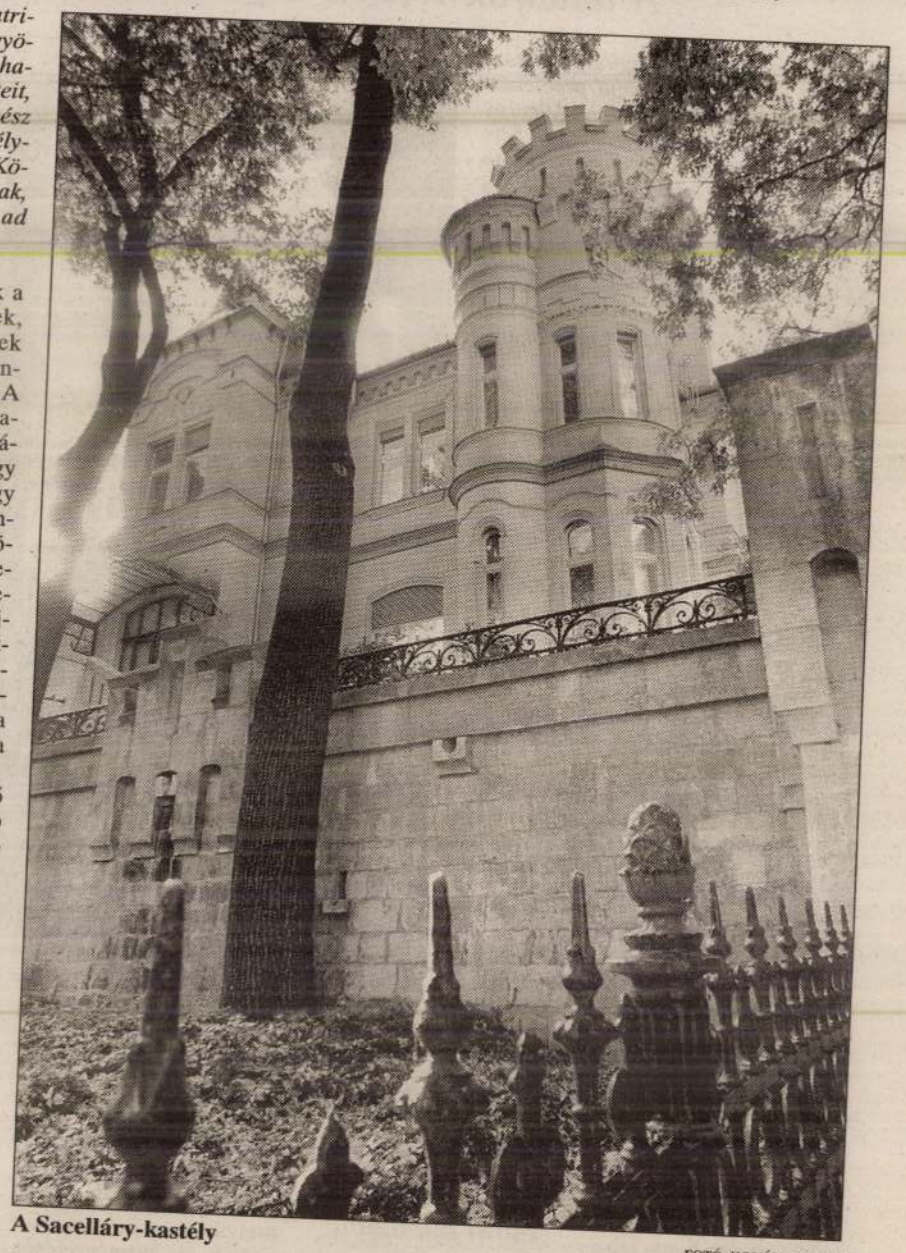

A Sacelláry-kastély

FOTÓ: KOVÁTS ZSOLT

A Sacelláry család egyike azoknak a görög származású nemzetségeknek, amelyek Magyarországon telepedtek meg. Ősük, Theodoros Sacelláros bizánci hadvezér volt a hetedik században. A Sacelláry névről évszázadokig nem maradt fent nyom, legközelebb a XV. században bukkannak fel ismét, ám, hogy ugyanarról a családról van-e szó vagy sem, még nem vált bizonyossá. Mindenesetre ettől kezdve ismét szemmel követhetjük őket: a XVI. században Macedóniába vándoroltak, Kozáni nevű településen éltek, kétszáz évvel később Újvidéken keresztül Magyarországra, Pestre költöztek. Hogy miért éppen ide? Feltehetően még Újvidéken kaphattak valami „tippet", már, hogy Pest kedvez a szerencsének, és örömmel befogadja a kereskedőket.

Sacelláry János György – a betelepülő – bőr- és papírkereskedéssel, később pénzkölcsönzéssel foglalkozott, méghozzá olyan sikerrel, hogy 1777-ben „felvétetett a pesti polgárság köreibe". A Sacelláry család egyébként egyike volt azoknak a híres görög betelepülőknek – Derra, Haris, Agorasto –, akik a XIX. században már komoly vagyonukról voltak ismertek. A belvárosban, egy kupacban telepedtek meg – a Derra-ház ma is áll – egymás között házasodtak, se magyart, se svábot nem fogadtak be. A XIX. század végén visszatértek Görögországba, jó néhány család azonban – utód nélkül – kihalt, így hatalmas vagyonuk visszaszállt az államra. Sacelláry János György azonban nem maradt utód nélkül, egyik leszármazottja, György tovább gyarapította az örökséget. Négy-öt nyelven beszélt, az 1870-es években kétszer is megválasztották képviselőnek. Két fia és egy lánya született, utóbbi, Irén még nem töltötte be a tizennyolcadik évét, amikor hozzáadták a budafoki Törley Józsefhez. Rangon aluli házasság, amolyan „mesalliance" volt ez, mert a Törleyek vagyona – bár szintén nem szenvedtek hiányt semmiben – meg sem közelítette a Sacelláry családét. Irén azonban idősebb volt Józsefnél, és a korabeli fényképek tanúsága szerint nem az első sorban állt, amikor a szépséget osztogatták. De mégsem éltek rosszul, a házaspárról semmiféle pletykát, anekdotát nem jegyeztek fel a budafokiak.

Irén apja, Sacelláry György remek befektetési lehetőséget látott az ingatlanvásárlásban. Promontóriumban (ez volt Budafok elődje) is vett telket – az udvari dűlőn, azaz a Hoffrieden –, és csak huszonöt év múltán, az 1890-es évek elején jutott eszébe, hogy kezdeni kellene vele valamit. Lánya addigra már férjhez ment, apja tehát építtetett neki egy kastélyt, amely 1898-ra készült el. Tervezőjét nem ismerjük, ám legalább két építész keze munkáját fedezhetjük fel rajta: erre utal a historikus, romantikus külső és a szecessziós belső. Kuriózum, hogy Róth Miksa kimondottan ebbe a kastélyba készítette először – tengerentúli kollégája, bizonyos Tiffany nyomán – ólommal és savval maratott üvegablakait.

Sacelláry Irén és férje, ahogy mondani szokás, nem életvitelszerűen használták a kastélyt. Három alkalmazottjuk azonban – a gondnok, a francia származású kertész, aki a ma is meglévő gesztenyefákat ültette, és a házvezető mindenes – állandóan itt tartózkodott. Előkészítették a házat, ha az urak hangversenyt, zongora- vagy jótékonysági estet szerveztek. Másfél éves kislányuk, Mariska halála után Irén egyre jobban átadta magát a jótékonykodásnak: minden karácsonykor több tucat gyereket öltöztetett fel tetőtől talpig. Takarékosan, mondhatni puritánul élt, szekérrel – később automobillal – képes voltak a legmesszebb lévő piacra is elmenni, csakhogy olcsóbban vásárolhasson.

Aztán hogy, hogy nem, Irén 1923-ban bekövetkezett halála után bátyja egyetlen éjszaka alatt elkártyázta a palotát.

Legalábbis így tartják az öreg budafokiak.

Tyápay Katalin

nyok vizsgálata. Ez annál is inkább fontos, mert a regionalizmus és a nemzeti kisebbségek viszonya az „etnikai újjászületés" korában az egyik meghatározó társadalmi-politikai jelenség. Közép-Kelet-Európában az etnikai

mas határai mentén mindkét esetre találunk példákat.

– Mit jelent a határmentiség, a periferikus helyzet és a kisebbségi – etnikai – lét Magyarország és szomszédai viszonylatában?

létezett. Ezek: magyar–osztrák–csehszlovák, magyar–csehszlovák–szovjet, magyar–szovjet–román, magyar–jugoszláv–román és magyar–jugoszláv–osztrák. Az utóbbi évek történelmi változásai következtében két

mozgalma átmenet a magyarországi és a szlovákiai térségé között: folyamatosan emelkedett, de szerényebben, mint Szlovákiában. Kárpátalján Nagydobrony, Palágykomoróc, Kisdobrony, Ördarma és Szernye lakossága gyarapodott a legjelentősebben.

összefüggés tisztázásával hozzájárulhat a határmentiség, a határ menti térségek szerepének újragondolásához. Ezzel új szempontokat adhat az állami fejlesztési, illetve a regionális politikának és a területi tervezésnek.

Botlik József

Unokáink sem fogják látni

A lándzsát ismét ellopták

A Fővárosi Önkormányzat létrehozott egy alapot saját költségvetésből, amelynek segítségével támogat olyan felújításokat, amelyek a városkép és egyes épületek védelme érdekében fontosak, s amelyekre nem lenne elég pénz. Teljesen mindegy, hogy a tulajdonos az állam, az önkormányzat avagy magánszemély, mindenki kaphat támogatást, ha megpályázza a pénzt, és természetesen maga is hozzá tud tenni valamennyit. A Mozgásjavító Intézet Mexikói úti épülete, amelyet *Lajta* Béla tervezett, a hazai magyar szecesszió egyik fontos háza. A főváros támogatásával újult meg a kapubejárat melletti két kőoszlopon a két lámpaház, valamint a szépen faragott kapuzat. A következőkben az idei évben sor kerülhet talán a kerítés rendrebehozatalára is.

Sikeres mentőakciók

Budatétény 1780-ban épült Szent Mihály-kápolnája 1992-ben újult meg. Az első volt a támogatottak között ez a helyreállítás. A templombelső képzőművészeti alkotásait is sikerült restauráltatni ezzel a pénzzel.

Ugyancsak a XXII. kerületben a nagytétényi Szentháromság-szobor és a budafoki Péter-Pál utca sarkán a Szentháromság-oszlop restaurálása történt meg tavaly.

A békásmegyeri Szent József Egyházközösség barokk templomának az épület stílusához nem illő toronysisakja helyett új készült a főváros anyagi hozzájárulásával. Már egy éve a helyére került. Megújult azóta a támogatásból a templom belsejében két faszobor, az orgona és az udvaron a Mária Immaculata-szobor.

A műemléki alap költségén újult meg a Ráday utca 47. udvarán a gyönyörű kútszobor.

A megpályázott és támogatott szoborfelújítások sora az úgynevezett Gerliczy-oltárral, az Orbán téren a XII. kerületben, majd a II. kerületi, Zsigmond téri Szentháromság-szoboregyüttessel folytatódott.

Az V. kerületben a Szép utca és a Kossuth Lajos utca sarki Petőfi Sándor-emléktábla, mármint az 1923-as tábla helyreállítása és újra elhelyezése is a támogatottak egyike volt.

Kapott a pénzből a Földtani Intézet homlokzati címerének helyreállításához. A majolikacímer készen van, de a fagyveszély elmúltával, tavasszal kerülhet csak a helyére.

A pályázat köre igen széles, egyházak, önkormányzatok, egyesületek, lakóközösségek egyaránt kapnak kisebb-nagyobb összegeket, míg a keretből telik.

A II. kerületi Szilágyi Erzsébet fasor 1. szám alatt egy éve elkészült a kapu felújítása, s most a bejárati rész helyreállítását is elvégeztethették a lakók. Nem sorolom fel sehol a kivitelezőket, restaurátorokat, úgysem tudnák a sok nevet megjegyezni. De az összes helyszínen láthatják, milyen remek munkát végeztek.

Rákosliget, Bél Mátyás utca, kis családi ház. A kertben a virágtartó műkő edények helyreállítása folyik, és ami már kész van, az a veranda, amelynek az üvegablakai különösen értékesek, az is lehet, hogy *Róth* Miksa készítette őket.

A II. kerületben, Máriaremetén a Vári közben egy csodálatos kis kastély volt – kis híján – romos állapotban. A kúriát helyrehozták. Már majdnem teljesen kész. A tetőszerkezet helyeállítása még hátravan. A gyönyörű klasszicista épületben három lakás van, s az udvaron (kertben?) autóroncsok halmaza…

Egy II. kerületi, Csermely utcai háznak fantasztikus, a svábhegyi villákra jellemző, és azok között is kiemelkedően gazdag fafaragásos verandái vannak. Elvitték már a farészeket megjavítani. Tavasszal lesz kész.

A Visegádi utca 17. szám 1903-ban készült, a *Vágó* fivérek tervei nyomán. A főváros szecessziós épületeinek egyik remeke. A felújítás még nem kezdődött el, de a pénzt már megszavazta a bizottság.

A XII. kerületben, a Városmajor utcában *Barabás* Miklós egykori villájából reformkori múzeumot akartak csinálni. Semmit nem halad előre a ház megmentése. Iszonyú állapotban van. A fővárosi bizottság annyit tudott tenni, hogy az állapotfelmérésre, a tervek megindítására adott pénzt a pályázóknak.

További megújult értékes részletek szép házakon: V. kerület, Báthory utca. Óvoda. Róth Miksa egy felújítható állapotban megmaradt szépséges üvegablaka. Az ő keze munkája a közismert nevén Lipótmezei Elmegyógyintézet kápolnájának ablaksora is. A felújítás három évre elhúzódott, ahogy a pénzügyi takaró engedte. De rövidesen kész lesz. Az V. kerületi Akadémia utca 16. kapu-

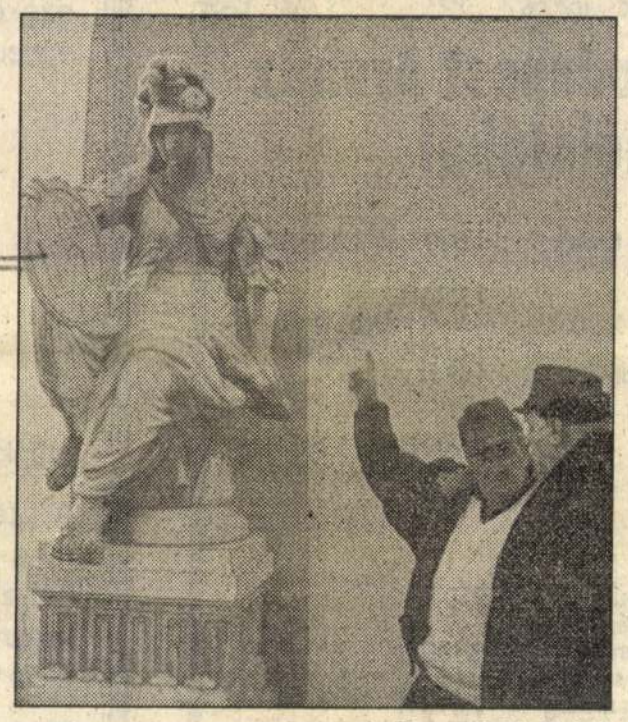

Havran Zoltán felvétele

bejáratának előtetője és egyedülálló angyalkái a műsorban sokszor voltak szívesen látott vendégek. Végre sikerült befejezni a felújításukat az alap *támogatásával*.

Rózsa u. 13.: hol a kapu?

A Koós Károly téri Koós-szobor melletti kandeláber felállítása a főváros pénzén történt meg tavaly. A Belvárosban, a Szerb utcában a pravoszláv templom melletti kis házon egy különleges falikar és egy kandeláber, a szecessziós lámpatípus egyedül megmaradt pesti példányai. Sikerült őket felújítani a műemléki alapból. Nem tudom, miért, az eredetileg rajta lévő muskátlitartó kosarat nem állították vissza az oszlopra.

Készült a budapesti körzeti adásokban egy néhány darabból álló sorozat, az volt a címe, hogy „A mi utcánk". A VI. kerületi Hajós utcában forgattuk az első filmet. Bemutattuk akkor a Hajós utca 32. szám alatti szecessziós ház gyönyörű, ám igen rossz állapotban lévő üvegablakait. És azt is, hogy a kapualj üvegmozaikból készült díszítőfrízeiből, csempeképeiből néhányat már elloptak. A Hajós utca 32. lakóközössége is támogatást kapott a fővárosi alapból arra, hogy ezeket a díszítményeket helyreállíttassa. Meg is történt, és az is fontos hír, amit az országos Műemlékvédelmi Hivataltól hozott a posta pont egy hónapja: megindították a Hajós utca 32. műemlékké nyilvánítási eljárását! Az ablakok és a frízsor helyreállításán kívül természetesen most már ki is festették a lépcsőházat, és zárják. Hál' istennek tehát a rongálók már nem mehetnek be. Nem úgy, mint a Hajós utca 25.-be, az úgynevezett Napóleon-udvarba. Az elhanyagolt szecessziós házóriásban egy részfeladat megoldására, az ólomüveg ablakok helyreállítására már tudott a főváros pénzt adni, és miközben az ablakrestaurálás munkálatai folytak, ellopták a fantasztikus csillárt a lépcsőházból.

További rendőrségi jellegű hírek: a VII. kerületi Rózsa utcai lakók keresik a 13-as számú ház eltűnt kapuját. Diszel községből ellopták a négy és fél éve avatott új Nepomuki Szent János-szobrot, *Lóránt* Zsuzsa alkotását, amelyet az '50-es években összetört szobor helyére állítottak az Eger patak hídjára a diszeliek. A vandalizmusnak és a rongálásnak, csakúgy, mint a lopásnak, soha nem akar vége szakadni. Ezért ismét megemlítem, hogy műsorom alcíme: *Városvédő Pallasz Athéné kezéből időként ellopják a lándzsát*, nem egyszerűen jelképes mondat, a szó szoros értelmében valóság. Ez év telén *ismét kitörték a lándzsát a várbeli szobor kezéből*, és ismét helyre kell majd állítani. Mikor lesz ennek vége, ki tudja?

De folytassuk a budapesti felsorolást. A Toldi gimnázium az I. kerületben. A kapu helyreállítása, díszeinek megújítása és a mellette elhelyezett két falikar a soron következő eredmény, amiről beszámolhatok. A X. kerületben a Szent László gimnázium kapuja a támogatottak egyike. A XV. kerületben a Radda Barnen utcai iskola falán a sgrafitto újult meg. Sajnos ma fák helyett egy lámpatartó oszlop áll előtte. Vajon el lehet-e távolítani, odébb tenni néhány méterrel? A Budapesti Városvédő Egyesület Nyék-Kurucles csoportja kezdeményezésére sikerült pénzt szerezni az egykori pálos kolostor romjainak állagmegóvásához, a megmaradt faldarabok megóvásához. Majdnem romossá vált a Törley-mauzóleum. A Városvédő Egyesület helyi csoportja kezdeményezésére, az alap támogatásával megújult a bejárati kapu körüli domborműves díszítés. Hátul kész a lépcső helyreállítása, és elvitték már renoválni a domborműveket. Tehát valami alakul. Előbb-utóbb megújul az egész híres építmény Budafokon.

Ötvenkét pályázat

És még egy-két érdekességről. Orgonafelújítás folyik a Thököly úti domonkos templomban, akárcsak a Bakács téren a Ferencvárosban, a Hermina-kápolnában Zuglóban. Ezekhez is lehetett pénzt szerezni. Akárcsak a XIV. kerületben, a Stefánia úton az utcabútorok pótlásához. Nagyon rossz állapotba kerültek a régi padok, elég sok hiányzott is már. Az út egyik oldalán már elkészültek a pótlások és az autók járdára való felállását megakadályozó új oszlopsor is. És most az út másik oldalán ugyanez a munka folytatódik fővárosi támogatásból.

Ötvenkét felújításból 30-at sikerült hirtelenében felsorolnom. Az 52 megítélt pályázat három év alatt 42 millió forintot vitt el. Sok? Kevés? Mihez képest? Szerintem minden önkormányzat lélekszámához, bevételéhez mérten kisebb-nagyobb összegeket elkülöníthetne ugyanígy, hogy támogatni tudjon fontos felújításokat lakóházakon, templomokon, iskolákon és köztereken, ahol éppen szükséges. Ha hasonló példáról hallok, ígérem, beszámolok a jó hírről.

Ráday Mihály

1994 febr. 23 7

Nincs döntés

Hogyan osszanak el huszonegy milliárdot?

Változik az idén a helyzet a hazai munkaerőpiacon, legalábbis az előjelek ismeretében ezt prognosztizálja 1994-re az *Érdekegyeztető Tanács munkaerő-piaci bizottsága* számára készült előterjesztés, amely a kormányzati oldal munkája. Hosszú idő után először a fő tendencia a regisztrált munkanélküliek számának *stagnálása* lesz. A munkanélküliségi ráta várhatóan *tizenhárom százalék* körül alakul.

A regisztrált munkanélküliek között a korábbinál nagyobb lesz a *szociális segélyezettek* aránya és csökken azok száma, akik ellátásban részesülnek. Ezért nagy szükség van rá, hogy elsőbbséget biztosítsanak az aktív foglalkoztatáspolitikai eszközöknek, s annak, hogy ezekből a *hátrányos helyzetű rétegek létszámukat meghaladó arányban részesüljenek*. Fontos a *hazai* munkaerőpiac védelme, ezért fokozottan meg kell fontolni a külföldi munkavállalás engedélyezését. Mindezekről szó volt a munkaerő-piaci bizottság keddi ülésén, de döntés nem született.

Tárgyaltak *a foglalkoztatási alap idei felosztásáról* is. Jelentős összegekről van szó, hiszen a költségvetési törvény alapján *21,4 milliárd* forintból lehet gazdálkodni. Ebből 13,5 milliárd a privatizációs bevételekből kerül ebbe a „kalapba", továbbá számolhatnak még 7,9 milliárddal, amely a munkanélküliek szolidaritási alapjának múlt évi maradványa. A bizottság tárgyalt arról, milyen arányban finanszírozzanak az idén ebből az összegből munkahelyteremtési és szociális közhasznú programokat, közösségi munkát.

V. Zs.

CSALOGATÓ TAVASZ

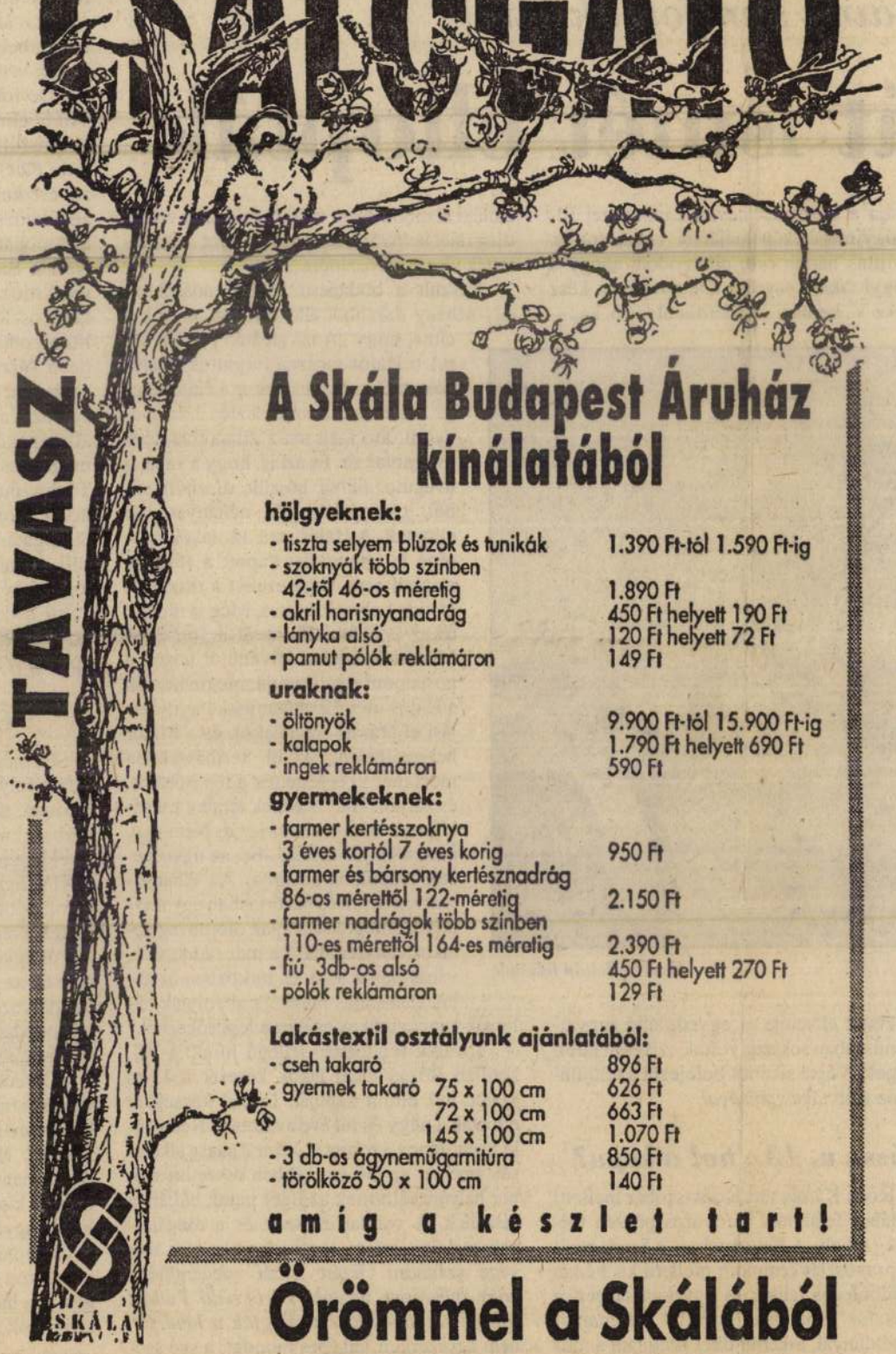

A Skála Budapest Áruház kínálatából

hölgyeknek:

- tiszta selyem blúzok és tunikák	1.390 Ft-tól 1.590 Ft-ig
- szoknyák több színben 42-től 46-os méretig	1.890 Ft
- akril harisnyanadrág	450 Ft helyett 190 Ft
- lányka alsó	120 Ft helyett 72 Ft
- pamut pólók reklámáron	149 Ft

uraknak:

- öltönyök	9.900 Ft-tól 15.900 Ft-ig
- kalapok	1.790 Ft helyett 690 Ft
- ingek reklámáron	590 Ft

gyermekeknek:

- farmer kertésszoknya 3 éves kortól 7 éves korig	950 Ft
- farmer és bársony kertésznadrág 86-os mérettől 122-méretig	2.150 Ft
- farmer nadrágok több színben 110-es mérettől 164-es méretig	2.390 Ft
- fiú 3db-os alsó	450 Ft helyett 270 Ft
- pólók reklámáron	129 Ft

Lakástextil osztályunk ajánlatából:

- cseh takaró		896 Ft
- gyermek takaró	75 x 100 cm	626 Ft
	72 x 100 cm	663 Ft
	145 x 100 cm	1.070 Ft
- 3 db-os ágyneműgarnitúra		850 Ft
- törölköző 50 x 100 cm		140 Ft

a m i g a k é s z l e t t a r t !

Örömmel a Skálából

SKÁLA

0582

Unilever

*Biztosan ismered, rendszeresen használod a kiváló minőségű **REXONA** dezodorokat, **LUX** pipere szappanokat, **AXE** és **PONDS** kozmetikumokat, étkezéskor nem hiányzik asztalodról egy csésze **LIPTON** tea, egy szelet **RAMA** margarinnal megkent friss kenyér, vagy az egész évben kellemesen hűsítő **ESKIMO** jégkrém.*

Az **UNILEVER Magyarország Kft.,** amely többek között ezeket a márkatermékeket gyártja és forgalmazza most egy egyedülálló lehetőséget kínál

JUNIOR PERSONNEL MANAGER

munkakör betöltésére fiatal diplomások részére.

A személyzeti igazgató teamjének munkatársaként tanulhatod meg a nyugat-európai személyzeti munka fortélyait, részt vehetsz különböző szakmai képzéseken, és a cég valamelyik gyárában eltöltött gyakorlat után néhány éven belül menedzseri pozíció vár Rád.

Elvárás: felsőfokú közgazdasági vagy jogi végzettség, kiváló angolnyelv-tudás, humánpolitikai területen megszerzett néhány éves gyakorlat, valamint a humánpolitika, mint szakma iránti érdeklődés, fogékonyság.

Nemzetközi vállalatnál megszerzett ismeretek előnyt jelentenek.

Jelentkezésedet még ma küldd el az alábbi címre:

Management Recruitment
1133 Budapest, Gogol u. 13.

PrP

212. Márványból készült ablakkeret a Hazai Takarékpénztár lépcsőcsarnokában. A színes ablakképet tervezték és készítették Roth Miksa üvegfestészetében.

212. Fensterumrahmung (Marmor) im Stiegenraum des neuen Palais der Vaterländischen Sparkassa. Entwurf und Ausführung des Fensters: Glasmalerei M. Roth.

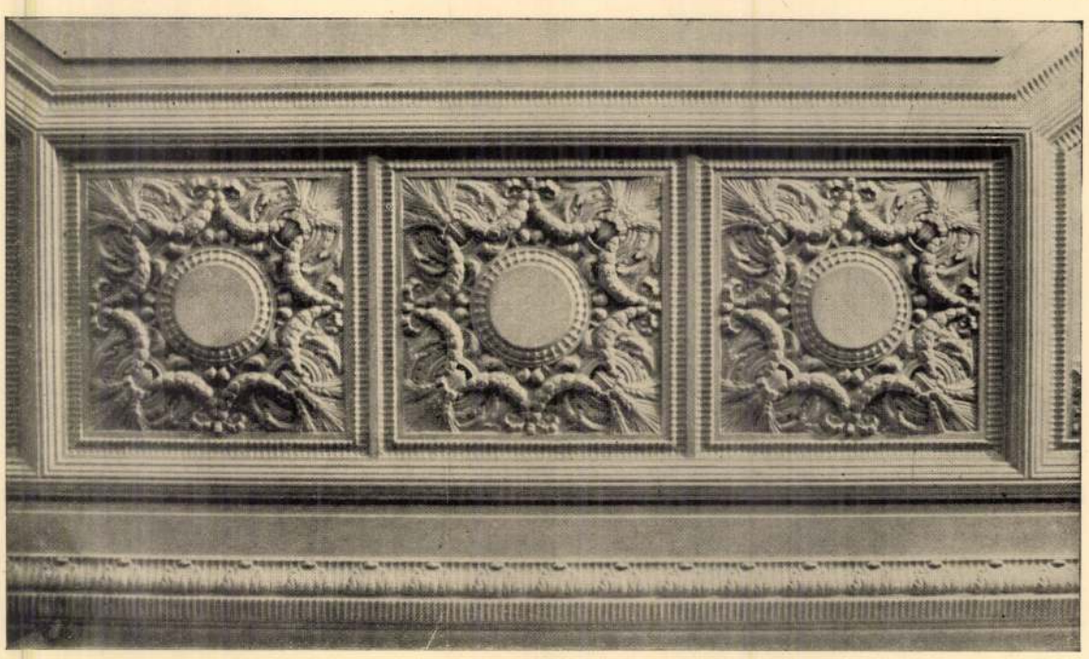

213

214

215

Plasztikus díszítések a Hazai Takarékpénztár új palotájában. 213. Mennyezetrészlet. 214—215. Az előcsarnok pilléreinek felső része. Készültek Maróti Géza műhelyében.

Plastische Verzierungen im neuen Palais der Vaterländischen Sparkassa. 213. Deckendetail. 214—215. Amorettengruppen an den Vestibülpfeilern. Ausführung in der Werkstätte G. Marótis.

Emlékmű a Városmajorban

Itt a kő, én ültem simára,
amíg vártam a diáklányra;
zúg az idő, bennem zizeg, ó,
a sok lenyelt másodpercmutató,
a diáklánynak vastag lett a combja,
kezem immár más szoknyáját bontja;
mi legyen hát a régi szerelemmel,
melyért e követ csiszoltam fenekemmel?

A Szépvölgyi úti hársfák

A Szépvölgyi úti hársfák
illata mínusz húsz fokra
lehűtve csak képzelhető
mézarany illat-glória,

hát képzelem és képzelem,
(nincs ebben semmi lírai,
korty szabadság, nem kell kérni,
és nem lehet megtiltani)

s ha már képzelek, vakmerőn
hozzá képzelem magamat:
ha majd nem leszek, a hársfák
méz illatából mi marad?

És mi marad meg belőlem,
— sál és sapka közt piros orr —
amint fázósan baktatok
s bennem baktat a hársfasor;

Így bújkálunk, mi elől is,
halandóban a halandó,
ravaszkodásunk s nem hitünk,
együgyűnek is mondható.

Erős fény és még erősebb
sötétség közt a félhomály —
arcul csap medve-lehellet,
szíven lő megfagyott sirály,

égnek álló drótlábakkal
veréb s rigó had menetel
a közönyös isten-arcon,
lesz rajta apró himlőhely —

elsiratjuk őket halkan;
itt lent cipőt talpal a hó,
siratásom, ballagásom
érzelmesnek is mondható,

pedig voltam... nos megenyhül,
s emberibb lesz majd a meleg,
a hársfák sejt-üzemében
készülnek már a levelek,

takarékoskodni kell az
erővel, nincs több kívánság,
találkozunk tavasszal, én,
s a Szépvölgyi úti hársfák!

Római part

Könnyet áhító boldogság
hull rám, fekszem a parton;
mint köszörűkövön a kés:
szúnyog sír kitartón.

Csónakot cipelnek olaj-
börű fiúk, s a lányok
billegő csipőjén s a mell
között hó-villanások.

Hát fuss már, fuss már teljesebb
öröm ver itt ma sátrat!
A kötélen tenyérnyi zöld
nadrág, melltartó szárad.

A Váci utcán

Lágy talpú dekadencia,
holdas tetőn kéjes cica,
öklömre lép: „Ne üss vele,
— súgja — miért? Legyints vele!"
Neon-lugasban jazz rikolt
pávafark-buja atomkort;
míg szívem kapkodva hadar,
mint mérlegként ingó radar,
érthetetlen emlékeket,
éjbe elúszó réteket —
Kifosztva állok, meztelen,
két világ közt kinyílt verem
mélyén s kiáltok, parasztok fia!
Rámsüt a holdas dekadencia.

Tegnap a Mártírok útján sétáltunk

Tegnap a Mártírok útján sétáltunk
a feleségemmel, a fogorvoshoz mentünk,
de volt még félóránk, egyre messzebb
merészkedtünk a rendelőtől, gyerek-
lélekkel szöktünk, csúszkáltunk a havas
járdán, mint ámuló turisták
egy idegen városban, vidám kis fények
nyelveltek bennünk, csiklandósak, hogy
muszáj volt mosolyogni mindenen,
a tűzfalak között bújkált a téli nap,
mint egy éjjeliőr-zseblámpa, elég
morcosan, de mi ezen is csak nevettünk,
a feleségem egy porcelán étkészletre
alkudott a kirakat előtt, rögtön
meg is terített tizenkét személyre,
én a járókelők közül kiválasztottam
a tizenkét vendéget, köztük két kutyát,
meg egy derékig bebörtönzött fát,
köszönték is nagyon, de mi lábujjhegyen
megléptünk, mint ifjú házasok a násznép
közül, irulva-pirulva, de kéz a kézben,
el is utaztunk ingyenes nászútra a mozi-
plakátra, de aztán gyorsan hazatértünk,
hosszú a Mártírok útja s még a másik
oldalán nem is voltunk, átvágtunk
hát merészen, persze szabálytalanul,
de most ez is mindegy volt, bár én
vártam a hátamba fúródó rendőrfüttyöt,
a hasfalamat összegyűrő fékcsikorgást,
de eltitkoltam gyávaságomat, mint
régen, ifjúkoromban, mikor még büszke
voltam, mint egy délceg fácánkakas, ám
most megkönnyebbült sóhajjal toporogtam
a járdaszigeten, két oldalt a kétirányba
csörömpölő folyó. „Maradjunk itt —
súgtam. — Sátrat verünk, felejtsük el
a fogorvost, felejtsük el a lakásunkat,
felejtsük el életünket, úgyis olyan, mint
a tavalyi télikabát, Te reggel majd
megfejed a kecskéket, én meg vadászni
járok!" Elmerengtünk ezen összefogózva,
egy boldog percre egyedül a lökdösődő
tömegben, majd idegesen óránkra néztünk,
s zavartan lestük a közeledő villamost.

Azok szerint, akiknek alkalmuk nyílt jó néhány gótikus katerdrális megtekintésére, mindegyik templom hajójában más színhatás, más atmoszféra fogadja a látogatót. Párizst, Rheimset, Chartres-ot illetően magam is tanúsíthatom, hogy ez így van, köszönhetően a rózsaablakoknak, a mérművekkel tagolt hatalmas üvegfelületeknek, a milliónyi színes üvegdarabnak, amelyeket a középkori művészek utolérhetetlen komponálókészséggel foglaltak a puha, szeszélyesen kanyargó ólomcsíkok közé.

Vörös, kék ragyogás... Talán a párizsi Saint-Chapelle a legcsodálatosabb emléke a középkori üvegablakművészetnek. A műfaj azonban magyar földön sem volt ismeretlen. Az utóbbi hónapokban újra látogatható, például, a pozsonyi ferences kolostor gótikus kápolnája, amelyet egykor a párizsihoz hasonló ablakok díszítettek. Az izzó színekben pompázó üvegablakocskák közül nem keveset éppen Budán állítottak elő, a budaszentlőrinci pálos kolostorban, az egyetlen magyar alapítású szerzetesrend központjában. Itt élt, amint azt Gyöngyösi Gergely, a kor- és rendtárs történész leírta, Ablakkészítő Jakab testvér, aki „csodálatos szépségű és díszes" üvegablakokat helyezett a kolostortemplom új szentélyébe, s „több képzett tanulót hagyott működése helyein."

Az üvegfestés európai, s benne magyarországi történetével is foglalkozik az a mű, amely egyelőre csak kéziratos formában tanulmányozható, amely azonban könyv alakban szolgálná igazán a műfaj széles körű megismertetését, népszerűsítését — egyben a megmaradt üvegablakok védelmét. A mű címe: Festett üvegablakok a századforduló Budapestjén, szerzője dr. Szűcs Endre építész, aki doktori címét éppen ezzel a témával foglalkozó disszertációjával nyerte el.

A hetvenes évek elején a FIMÜV műemléki osztályán dolgozott, a fővárosi műemlékek helyreállításával foglalkozott. Munkahelyi feladata egy festett szecessziós üvegablak rekonstrukciója volt, a feladatvégzés azonban szenvedéllyé — szerelemmé? — változott, s ettől kezdve szisztematikusan gyűjtötte az adatokat a századfordulós városrészekben fellelhető értékekről. Néhány évvel később mint a műemlékes mérnöki posztgraduális képzés résztvevője természetes módon választotta szakdolgozati témául az üvegablakok és a századfordulós házak kapcsolatát, a műfaj esztétikai és funkcionális szempontú elemzését. Később könyvet írt az ablakokról: a kézirat — jó lektori véleménnyel — az egyik kiadóban várja a fejleményeket. Amikor a kézirat a kiadóba került, még nem jelent meg hasonló mű, Bécs, München üvegablakairól. Megjelentek azonban azóta ilyen munkák az NSZK-ban.

Az egyéni érdeklődés néhány év múlva, a Budapesti Városszépítő Egyesület megalakulásával közösségi kereteket kapott. A díszüveges csoport ma már nemcsak működik, hanem eredményeket is elkönyvelhet.

Festett ablak és századforduló... Mintha néhány évszázadot kihagytunk volna a középkor és századunk között. Ahogyan Szűcs Endre tanulmánya is jelzi, a kihagyás a történeti fejlődésből következik. A reneszánsz időszakában nem a mozaikszerűen összerakott, hanem a nagy, festményszerű üvegfelületek domináltak, a barokk kor gazdagon díszített oltárainak pedig nem misztikus hatású színes fényre, hanem színtelen üvegen át beömlő napsugárra volt szüksége. A festett ablakok igazából csak a történelmi stílusok megjelenésével, a XIX. század második felében kaptak újból funkciót.

Hogy az újrakezdés, amely — legalábbis szakmai szempontból nem volt könnyű, milyen nagyszerű eredményekhez vezetett, arról egyrészt egy stílus, a szecesszió, másrészt egy mester, Róth Miksa (1864-1944) üvegablakai tanúskodnak. *(A szerzőnek Róth Miksa életéről és művészetéről, valamint az üvegablakfestészetről írt cikkét lásd Ars Longa... címmel lapunk 1986. évi 1-2. számában. — A szerk.)* Kézművesség, anyagismeret — művészet, egyéni lelkület. Ellentétes, de egymást nem kizáró fogalmak a századforduló művészetében, az autonóm művészet és a kézművesség között mintegy közvetlen kapcsolatot jelentő iparművészetben. Róth Miksa hagyatékának tanulmányozása sok, eddig ismeretlen adalékkal gazdagítja a kor művészetére vonatkozó ismereteinket. Dr. Szűcs Endre például jó néhány Róth-művet azonosított azoknak a vázlatoknak alapján, amelyeket a Magyar Építészeti Múzeumban őriznek. Más vázlatok, kis méretű üvegablakok segítségével azt az utat kísérhetjük figyelemmel, amelynek során az első ötletből vagy a külföldről érkezett mintakönyv ábrájából — mert ilyeneket szívesen használtak ebben a korban is — tartalmi, formai módosulások során végül létrejött, középületbe vagy lakóházba került az üvegablak.

Ilyen vázlatok, kis méretű művek szerepeltek azon a kiállításon, amelyet nemrégiben az Almássy téri szabadidőközpontban rendeztek. Az összeállítás abból az anyagból készült, amelyet Róth Miksa lánya, Róth Amália adományozott a közösségnek: „Akként végrendelkezem, hogy a Nefelejcs utca 26. alatt található, az édesapámtól örökölt, a leltárba vett műtárgyak reám eső részét halálom után a Budapest Főváros VII. Kerületi Tanács VB. Művelődésügyi, Egészségügyi, Sportosztálya örökölje azzal a céllal, hogy azt Róth Miksa munkásságának bemutatására muzeális közgyűjteményként tegye közkincsé."

A gesztus valóban nemes. Reméljük azonban azt is, hogy néhány év múlva nemcsak múzeumi darabok vagy közintézmények ablakai őrzik majd Róth Miksa és társai művészetét. Mert igaz ugyan, hogy még ma is igen sok lakóépületben találunk festett üvegablakot, de igaz az is, hogy számuk napról napra csökken. Dr. Szűcs Endre sorolja a házakat, amelyeknek ablakairól néhány éve még fotót csinált, mára azonban a felújítás, a műgyűjtésnek nevezett vagy éppen az „érdek nélküli" barbár rongálás eltüntette az üvegeket. A világháborús pusztításnál nagyobb kárt okozott az utána következő, máig tartó közöny — magyarázta. — A már pusztulásnak indult, majd tudatlanságból tovább rombolt-csonkított ablakok helyreállítása az árak emelkedése és elsősorban az épületek általános elhasználódása miatt szinte lehetetlen. A védelem, a megelőzés lenne tehát a legfontosabb, néhány évvel ezelőtt azonban csak hat ablak élvezett külön iparművészeti védettséget egész Budapesten.

A Városszépítő Egyesület díszüveges csoportja tehát az értékek további számbavételével, népszerűsítésével, a védelem fontosságának tudatosításával foglalkozik elsősorban. Módszereik: a helyszíni bejárások, fotózás, adatgyűjtés mellett előadásokat tartanak, „műemléki sétát" szerveznek az érdeklődőknek. Nincsenek sokan, tevékenységüknek inkább jövője, mint múltja van. Jellemző, hogy dr. Szűcs Endre sem tud olyan lakóépületről — azon kívül, amellyel ő kapcsolatba került a hetvenes évek elején —, amelyben üvegablakokat helyreállítottak volna. Az egyesületnek tehát ebben a munkában is úttörő szerepet kell játszania. Erejükből egyelőre arra telt, s ez sem kis eredmény, hogy Róth Miksa egyik szép munkáját, a Gresham-palota Kossuth-ablakát helyreállítsák. Az ablak kartonját dr. Szűcs Endre találta meg a Róth Amáliánál lévő gyűjteményben. A költségeket egy jótékonysági bál bevételéből fedezték, a restaurálást *Mester Éva* üveges iparművész végezte. A csoport céljai közé tartozik a Greshamben elkezdett munka mielőbbi folytatása.

P. SZABÓ ERNŐ

Nővérek. Nagy Gábor terve alapján. (1910 k.)

VÖRÖS, KÉK ragyogás

Roth Miksa

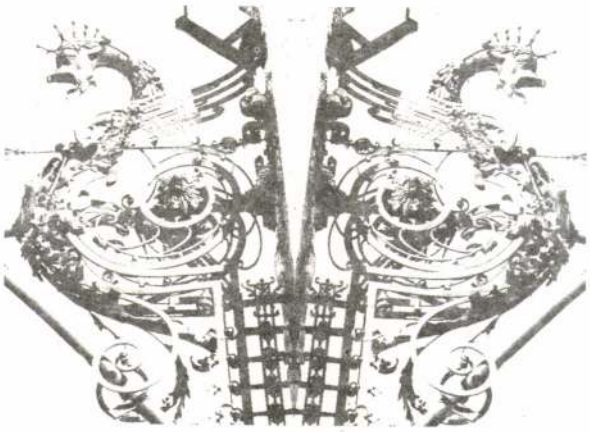

ANALELE BANATULUI

ARTA

* Seria noua * Volumul II *

1997

DESPRE VITRALIILE "DISTRUSE" ȘI RENĂSCUTE DE LA TIMIȘOARA

JENÖ MURÁDIN

Să încercăm să lecturăm oricare dintre studiile care abordează activitatea coloniei de la Gödöllö sau opera lui Róth Miksa (scrierile lui Keserü Katalin, Gellér Katalin sau ale lui Varga Vera) referitor la vitraliile de la Timișoara toate afirmă că - ele au fost distruse.

Ne-am și obișnuit ca umbra celor două războaie și a distrugerii conștiente să dubleze astfel soarta numeroaselor creații de valoare excepțională. Este un miracol din secolul al XX-lea că acest lucru nu s-a petrecut și cu vitraliile de la Timișoara. Ele au dispărut doar, s-au ascuns timp de peste patruzeci de ani, ca acum să iasă la lumina zilei strălucind prin frumusețea lor originală. Redescoperim astfel o creație deosebită, atât în ceea ce privește valoarea, cât și dimensiunea ei.

Toate cele opt vitralii de formă ovală ale Institutului Seminarului Romano-Catolic din Timișoara au diametre de 204 respectiv 184 de cm. Proiectantul lor este Nagy Sandor, maestrul coloniei din Gödölo, iar executantul este Róth Miksa. Această formațiune clasică (colaborarea fructuoasă a celor doi) a dus la crearea seriei tablourilor visate, transpuse în sticlă la Pavilionul Maghiar din Veneția, la Palatul Culturii din Târgu Mureș, la capela din Lipótmezö și chiar la Seminarul din Timișoara. În perioada anilor premergători primului război mondial arta maghiară a picturii sticlei cu astfel de opere a cucerit înălțimile și a reușit să-și câștige cele mai generoase aprecieri internaționale.

Să trecem în revistă doar un scurt istoric al faptelor care ne conduc la vitraliile de la Timișoara.

Ideea în sine, comanda provine de la Fieber Henrik. Acest apostol înflăcărat al începutului de secol (conferențiarul Ministerului Instrucțiunii Publice din Ungaria) s-a dovedit a fi un devotat politician al culturii, de aceeași talie cu confratele său, Lippich Elek, doar că el s-a concentrat la o rază de activitate mai restrânsă, la reînnoirea artei bisericești. A recunoscut că decorațiile construcțiilor eclesiastice, ale bisericilor noastre, o parte din inventarele lor interioare (în special cele din secolul al XIX-lea) sunt fără valoare, depășite, deformează bunul gust. Ca activitatea lui de lămurire să devină mai convingătoare a încercat să folosească puterea exemplului bun și să pretindă creații aflate la nivelul spiritului epocii pentru instituțiile de învățământ ale preoților și pentru seminarii. Astfel l-a convins și pe Glattfelder Gyula, episcopul diocezei Timișoara-Cenad să comande cele opt vitralii pentru clădirea seminarului aflată în construcție și în afară de aceasta să obțină și realizarea frescelor capelei prin pictura executată de Körösföi-Kriesch Aladár și Nagy Sándor. Așa s-a născut acel ansamblu de imagini care a prins viață din proiectele maeștrilor Secessionului maghiar.

Vremurile năvălitoare ale istoriei, o bucată de vreme, au lăsat neatinse aceste opere. Este drept, că Glattfelder Gyula, ca persoană nedorită a fost invitat să părăsească Timișoara

unele modeste biserici de lemn din izolata Țară a Lăpușului.

În Maramureș, reprezentarea Sfintei Treimi, în redacțiune catolică, este destul de frecventă și va fi pictată în numeroase biserici în care a activat atelierul lui Alexandru Ponehalschi între anii 1750-1770. Ceea ce este interesant este faptul că acest tip de reprezentare catolică va fi adoptat și în pictura ortodoxă din Țara Românească și Moldova, fapt ce explică prezență ei și în biserica Sfântul Nicolae din Șcheii-Brașovului.

NOTE (CAPITOLUL II)

1. **Evdochimov Paul,** *Arta icoanei - o teologie a frumuseții,* Editura Meridiane, 1992, p.186
2. *Erminia picturii bizantine după versiunea lui Dionisie din Furna,* Editura Mitropoliei Banatului, 1979, p.13
3. **Uspensky, Leonid,** *Teologia icoanei,* p.130
4. **Eliade, Mircea,** *Fragmentarium,* p.43
5. **Evdochimov, Paul,** op.cit., p...
6. **Uspensky, Leonid,** op.cit., p.130
7. **Porumb, Marius,** *Pictura icoanelor din Transilvania în secolele XV-XVIII,* Cluj-Napoca, 1972, p.169
8. *Dicționar de artă,* Editura Meridiane, București, 1995, p.148

CONCLUZII

Ceea ce iese în evidență, cu pregnanță, este evoluția artei sacre sau de esență bizantină spre o artă esențialmente subiectivă, care urmărește să exprime sentimentul religios, dar în mod diferit ca până acum.

Vrăjiți de Occident, pictorii încep să resimtă canonul iconografic ca pe un obstacol în fața libertății lor de creație. Ei încearcă să se debaraseze de influența Bisericii. Creația pictorul devine individuală, îndepărtându-se de limbajul simbolic.

Secolul al XVIII-lea a produs un alt mod de percepere vizuală a realității liturgice, mult mai apropiat acum de arta religioasă din Occident. Își face tot mai mult simțită nevoia exteriorizării unor stări sufletești, nevoia umanizării personajelor sfinte, iar această nevoie va schimba configurația artei transilvănene din următorul secol. Simbolurile și suflul transcendentului își vor diminua prezența în arta icoanei, care va pierde treptat legătura organică dintre conținut și formă, pentru a ajunge o artă ce va trata în mod plastic subiecte religioase. Tradiția va fi doar terenul pe care se va înălța modernitatea.

Opoziția dintre două moduri diferite de percepție și exprimare a pietății, cel răsăritean ortodox și cel apusean catolic, opoziție potențată și de un al treilea care-și căuta identitatea între cele două - cel al tinerei biserici greco-catolice - s-a dovedit a fi un stimulent pentru arta transilvăneană a secolului al XVIII-lea, care a reflectat sensibilitatea epocii.

Confluențele spirituale, curentele artsitice care se întrepătrund și evoluează de-a lungul veacului, pe fondul tradiției postbizantine, nu reflectă suficient o predominantă specifică a reprezentării greco-catolice, care în această perioadă abia își definește propria personalitate.

Am asistat, în această epocă, pe de o parte la subminarea lentă a codului de valori tradițional ce a călăuzit viața oamenilor în momentele importante ale existenței lor, pe de altă parte, la nașterea câtorva din noile idei și sentimente menite să elaboreze o nouă imagine, cea a epocii moderne a secolului al XIX-lea.

BIBLIOGRAFIE GENERALĂ

Alexianu, Al., *Acest ev mediu românesc,* Ed.Meridiane, 1973

Anuichi, Silviu, *Relații bisericești româno-sârbe în secolele XVII-XVIII,* Ed.Institutului B.M. al B.O.R., București, 1980

Ardeleanu, I., *Istoria diecezei române greco-catolice,* I-II, Blaj, 1888

Bernath, Mathias, *Habsburgii și începuturile formării Națiunii Române,* Ed.Dacia, Cluj, 1994

Bârlea, I., *Însemnări din bisericile Maramureșului,* București 1909.

Bria, I., *Dicționar de teologie ortodoxă,* București, 1994

Cristache-Panait, Ioana, *O breaslă a xilografilor din Transilvania,* în R.M., VI, 1967, nr.3.

Cristache-Panait, Ioana, *Cu privire la unele monumente din Țara Făgărașului în lumina relațiilor cu Țara Românească,* în B.M.I., XXXIX, 1970, nr.2

Delvoye, Charles, *Arta bizantină,* vol.I, II, Ed.Meridiane, București, 1976

Drăguț, V.; Florea, V.; Grigorescu, D., *Pictura românească în imagini,* București, 1970

Dobjanschi, Ana, *Iconari transilvăneni din secolul al XVIII-lea,* în R.M.M., seria muzee

Dragomir, S., *Istoria desrobirei religioase a românilor din Ardeal în secolul al XVIII-lea,* Sibiu, 1920

Dumitrescu, Florentina, *Observații asupra stilului brâncovenesc Decorația iconostasului,* S.C.I.A. 1968, nr.1

Eliade, Mircea, *Fragmentarium*

Efremov, Al. *Aspecte ale picturii icoanelor de lemn din sudul Transilvaniei,* în R.M., IV, nr.3, 1967

Erminia picturii bizantine după versiunea lui Dionisie din Furna, Ed.Mitropoliei Banatului, 1979

Ethnicity and Religion in Central and Eastern Europe, Cluj, University Press, 1995

Evdochimov, Paul, *Arta Icoanei-o teologie a frumuseții,* Ed.Meridiane, 1992

Florea, V., *Istoria artei românești,* vol.III, Ed.Hyperion, Chișinău, 1991

Florenski, Pavel, *Iconostatul,* Ed.Fundația Anastasia, 1994

Frunzetti, Ion, *Arta românească în secolul al XIX-lea,* Ed.Meridiane, București, 1991

Gudea, Nicolae, *Biserica Română Unită-300 de ani,* Blaj

Lazarev, V., *Istoria picturii bizantine,* vol.I, II, III, Ed. Meridiane, București, 1980

Lemmy, St., *Sensibilitate și istorie în secolul XVIII românesc,* Editura Meridiane, 1990

Lossky, Vladimir, *Introducere în teologia ortodoxă,* Ed.Enciclopedică, București, 1993

Medeleanu, Horia, *Valori de artă veche românească,* Ed.Episcopiei Aradului, 1986

Meteș, St., *Din istoria artei religioase la români,* I, Cluj, 1929

Nicolaescu, Corina, *Icoane vechi românești,* Ed.Meridicane, București, 1971

Porumb, Marius, *Zugravi de școli brâncovenești din Transilvania primei jumătăți a secolului al XVIII-lea,* în "St.Meteș la 85 de ani", Cluj, 1977

Porumb, Marius, *Contribuții la cunoașterea unor zugravi din secolul al XVIII-lea din Transilvania,* A.M.N., 1971, VIII

Porumb, Marius, *Zugravi și centre de pictură românească din Transilvania secolului al XVIII-lea* A.I.I.A., Cluj, 1976, XIX

Porumb, Marius, *Relații artistice în pictura românească din Transilvania și Banat în secolul al XVIII-lea,* în "Tibiscus", 1979

Porumb, Marius, *Pictura românească din Transilvania secolelor XIV-XVII,* vol.I., Ed.Dacia, Cluj Napoca, 1981

Porumb, Marius, *Pictura icoanelor din Transilvania secolelor XV-XVIII,* Cluj, 1972

Porumb, Marius, *La diffusion de l'art de l'époque de Brancovean en Transylvanie,* în "Ars Transsilvaniae",

Sfântul Gerhard
(schiță la Muzeul de la Gödöllö)

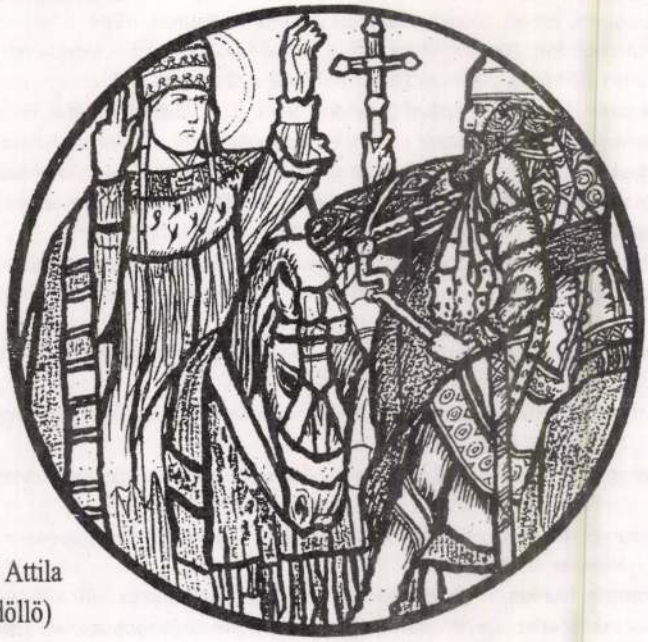

Întâlnirea dintre papa Leo și Attila
(schiță la Muzeul de la Gödöllö)

Arta veche a Banatului

„Arta are un privilegiu întemeiat pe realitatea unei însușiri excepționale; acela de a alege, datorită unui mecanism sufletesc care nu se poate explica, elemente de viață, din natură, din activitatea cerebrală a oamenilor și din înfăptuirile lor, mare parte din ceea ce merită să trăiască, să fie transmis generațiilor și viitorului; o avere, un preț de necalculat, care se retransmite omenirii, cucerire întemeiată pe truda și înțelegerea celor mai alese spirite."

Prof. I.D. Ștefănescu

A Gödöllői Városi Múzeum meghívja Önt

MURÁDIN JENŐ

kolozsvári művészettörténész diavetítéses előadására:

NAGY SÁNDOR-RÓTH MIKSA MEGKERÜLT ÜVEGFESTMÉNYEI TEMESVÁROTT

1996. november 20-án szerdán 17 órára
a Petőfi Sándor Művelődési Központ Galga termébe
(Gödöllő, Szabadság út 6.)

A temesvári papnevelde dísztermébe tervezett színes üvegablakok, melyeket Glattferder Gyula, egykori csanád-temesvári püspök rendelt az akkor éppen Marosvásárhelyen dolgozó gödöllői művészektől, 1913-ban készültek el. A szakirodalom az üvegfestményeket elpusztultnak tudta, mivel az 1952-ben államosított szemináriumi épületből eltűntek. Az akkori püspökhelyettesnek köszönhetően azonban épségben megmaradtak egy altemplomban. Megkerülésük után Temesvárott, a római katolikus egyház tulajdonában lévő épületben helyezték el a nyolc darab, egyenként két méter átmérőjű színes üvegablakot.

Érdeklődni: Gödöllői Városi Múzeum, tel: 06-28-310-163

RÓTH MIKSA

A Gödöllői Városi Múzeum meghívja Önt

MURÁDIN JENŐ

kolozsvári művészettörténész diavetítéses előadására:

NAGY SÁNDOR-RÓTH MIKSA MEGKERÜLT ÜVEGFESTMÉNYEI TEMESVÁROTT

1996. november 20-án szerdán 17 órára
a Petőfi Sándor Művelődési Központ Galga termébe
(Gödöllő, Szabadság út 6.)

A temesvári papnevelde dísztermébe tervezett színes üvegablakok, melyeket Glattferder Gyula, egykori csanád-temesvári püspök rendelt az akkor éppen Marosvásárhelyen dolgozó gödöllői művészektől, 1913-ban készültek el. A szakirodalom az üvegfestményeket elpusztultnak tudta, mivel az 1952-ben államosított szemináriumi épületből eltűntek. Az akkori püspökhelyettesnek köszönhetően azonban épségben megmaradtak egy altemplomban. Megkerülésük után Temesvárott, a római katolikus egyház tulajdonában lévő épületben helyezték el a nyolc darab, egyenként két méter átmérőjű színes üvegablakot.

Érdeklődni: Gödöllői Városi Múzeum, tel: 06-28-310-163

RÓTH Miksa

hogy megkapnák a támogatást, s ha az épület sem kerül az alapítvány tulajdonába, nem nyílik lehetőség a. hasznosításukra, akkor kénytelenek lesznek bezárni a Róth Miksa Múzeumot.
Népszabadság, 1996. 6. 28.

A csempészek ismerik az átjárható határokat - Műtárgyak szükségszállása lett a Szépművészeti Múzeum
1996 májusában a Battonyai határátkelőn újságpapírba csomagolt régészeti leletekre bukkantak. A több mint kétszáz tárgyat először a szegedi Móra Ferenc Múzeum vette lajstromba, s megállapították, hogy nem amatőr régiséggyűjtőtől, hanem profi csempészektől származnak a tárgyak.
Ezután a Szépművészeti Múzeum antik gyűjteményébe kerültek, ahol három évig leletként szerepelnek náluk, s bárki aki jelentkezik, s bizonyítani tudja, hogy jogos tulajdona, visszakapja. A szépművészeti Múzeum példát akar mutatni: védeni, megóvni, őrizni - másnak is akár - a leleteket. Feladata a tudományso feldolgozás és az állagmegóvás. Így kívánják a nemzetközi egyezmények.
Magyar Nemzet, 1996. 6. 29.

A restaurátorok nem panaszkodnak
A restaurátorképzés Magyarországon 1947-től felsőfokú. A csaknem háromszáz szakember egyharmada közalkalmazotti fizetésért múzeumban és más közintézetekben dolgozik. A többség magánrestaurátorként, szellemi szabadfoglalkozásúként vár a munkalehetőségre.
A Magyar Képzőművészeti Főiskola Restaurátorképző Intézetében idén tízszeres a túljelentkezés. Az egyetemi szintű képzésre, festő-, faszobrász-, kőszobrász-, múzeumi tárgyrestaurátor szakra hétnyolc jelentkezőt vesznek fel.
A restautátorok a feladatok hiányára nem panaszkodnak. Ami nyugtalanítja őket, hogy tehetetlenek a restaurálásra szakirányú képzettség nélkül vállalkozó festő- és szobrászművészekkel szemben. Nincs műemlékvédelmi törvény, amelyik védené a pótolhatatlan tárgyakat és büntetné azt, aki hozzá nem értése miatt kárt okoz bennük.
A tudományos vizsgálati eljárásokat a hetvenes évektől az Országos Kriminológiai Intézeten kívül az Állami Műemlék-helyreállítási és Restaurálási Központban, a Szépművészeti Múzeumben és a Képzőművészeti Főiskolán végzik. Idén egy európai pénzügyi alap 17 millió forintos támogatásával a főiskolán is befejeződik a számítógépes képarchiváló rendszer kialakítása.
A hazai festő-restauráció nyári szenzációja, hogy a Hadtörténeti Múzeumban felújították Vágó Pál A Magyar huszárság diadala című képét. A Feszty-körkép után a legnagyobb vásznat ősszel viszik át az ópusztaszeri kiállítóterembe.
Nápszabadság, 1996. 7. 3.

Visszatemetik a Rudapithecus hungaricust
Földréteggel fedik le a világszenzációnak számító rudabányai őskori lelőhelyet, ahol az 1967-es felfedezést követően több mint félszáz, 10-12 millió éves előember-maradványt találtak a kutatók. A lelőhely teljeskörű feltárására nincsen pénz.
A helyi ércbánya bezárása óta az őrzés megoldatlan. A letakarás még megvédheti a leleteket az amatőr régészektől, kincskeresőktől, meg a kerítést és tetőzetet bontó építőanyagtolvajoktól.
Mivel a vasércbányát a nyolcvanas években bezárták, azóta nem megoldott a lelőhely őrzése. Az idők során a lelőhely fölé emelt palatetőt, annak vázszerkezetét, s a kerítést is ellopták, ill. megbontották. Az alkalmi régészek, ill. kincskeresők is veszélyesek a leletekre.
Végül is pénz híján a veszélyeztetett lelőhelyet a kutatók és szakemberek döntése alapján elkezdték fedőréteggel letakarni. A védő földtakarást ideiglenes jellegűnek szánják, arra azonban senki nem tud választ adni, hogy meddig tart ez az átmeneti állapot Rudabányán.
Népszabadság, 1996. 7. 3.

Rejtőzködő Grassalkovich-kincsek - Fotókiállítás a Gödöllői Városi Múzeumban
Grassalkovich Antal a barokk-rokokó templomépítészet legszebb hagyományait virágoztatta ki, s emellett számos iparművészeti remekkel gazdagította az általa patronált egyházközségeket. Ezzel olyan „szakrális teret„ hozott létre a váci egyházmegyében, amely a korabeli Magyarország hitéletének egyik legerősebb bástyája lett.
Ezt a nagyközönség előtt mindeddig jórészt rejtve maradt, páratlan értékű művészettörténeti és néprajzi műtárgyegyüttest örökítette meg Kresz Albert fotóművész - kiállítása a Gödöllői Városi Múzeumban látható. Képei - s a belőlük Lábadi Károly néprajzkutató közreműködésével készülő album - eredményesen irányíthatja a közönség figyelmét a XVIII. századi egyházi építészet és kézművesség máig fellelhető értékeire.
Magyar Hírlap. 1996. 7. 4.

Se duma, se műkincs
- Hírzárlat van! - mondta a Sárospataki Református Kollégium Könyvtárának főigazgatója, mikor az újságírók aziránt érdeklődtek, hogy a kollégium 305 kötetből álló, a háború idején Moszkvába hurcolt anyaga mekkora valószínűséggel kerülhet vissza.
Az orosz parlament felsőháza - mint ismeretes - elutasította a második világháború idején a Szovjetunióba hurcolt műkincseket orosz nemzeti tulajdonná nyílvánító törvényt, amely visszakerült az alsóház, a duma elé.
A duma július elején fogadta el a második világháború idején a Szovjetunióba „származtatott" kultúrjavakat orosz tulajdonná nyílvánító törvényt. Ez az aktus nagy nemzetközi felzúdulást váltott k, és számos bírálat érte Oroszországot. A duma kétharmados többséggel hatályon kívül helyezheti ugyan a felsőházi vétót, azonban valószínűleg egyeztetőbizottság elé kerül a szabályozás. Mint ismeretes, Magyarország több mint 60 ezer tételből álló listát adott át az orosz hatóságoknak a háborúban eltűnt értékekről. A sárospataki könyvtár

értékeinek visszaszerzésére van némi remény, mert már az alsóház visszautasított törvénytervezete szerint is kivételt képezhetnek a fasiszta megszállókat nem támogató egyház- és jótékonysági szervezetek, illetve a nácizmus üldözötteink a tulajdonát képző műkincsek.
Túlzott reményekre azonban nincs ok, hiszen a rendszerváltozás óta a kérdés állandóan napirenden van, mind az Antall-, mind a Boross-, valamint a Horn kormány eddigi két kultuszminisztere reményekre jogosító tárgyalásokat folytatott Moszkvában, ám eddig igazi eredmény nem született.
Abban szinte valamennyi politikus egyetért, ha vissza is kerülnének ezek a kincsek, azok nem a legközelebbi jövőben történnek.
Magyar Hírlap, 1996. 7. 19.

Az Architekton újítja fel a Nemzeti Múzeumot
A magyar Nemzeti Múzeum rekonstrukciójának pályázatát 1994. év végén az Architekton részvénytársaság nyerte el. A pályázat kiírásakor már eldőlt, hogy az idő rövidsége, s az anyagiak szűkössége miatt a millecentenárium évében nem tudják teljesen befejezni a munkákat. Az épület teljes felújítása 2002-ben lehetséges.
A munkákat úgy ütemezték, hogy az idén elkészüljön a honfoglalási kiállítás, valamint az állandó kiállítás területének a rekonstrukciója. Ezzel a feladattal párhuzamosan végzik az épület tető- és pince felújítását.
Még az idén elkezdik a belső udvarok kétszintes „süllyesztését„ s remélik, hogy elkészül az egyik udvar üvegtetős lefedése is. A jövő évben a földszinti terek, a díszlépcsőház kupolacsarnoka és a díszterem lesz kész.
Hosszabb távú elképzelés, hogy a látogatók gépkocsijukat mélygarázsban helyezhetik el.
Magyar Nemzet, 1996. 7. 20.

A váci Hétkápolna rejtett kincse - Barokk falképeket tárt fel a restaurátor
Az 1715-től 1785-ig épült váci Hétkápolna Magyarország egyik legfontosabb Mária-kegyhelye. Ezért határozott úgy a váci püspökség, hogy restauráltatja az ország ezeregyszáz éves fennállása alkalmából. A restaurátor falkutatással kezdte a munkát, és a későbbi átfestett rétegek eltüntetése után barokk kori falképegyüttest sikerült feltárnia. A XVII-XVIII. században a templomok és kápolnák szentélyében gyakran ábrázolták a megdicsőült Szentháromság alakjait. Ezt a megoldást követi a Hétkápolna most napvilágra került eredeti freskódíszítése is. A műről pontos leírást ad a templom canonica visitatiójáról számot adó Historia Domus, de ezt csak a freskó felfedezése után találták meg a püspökség könyvtárában.
A feltárás következtében napirendre került a teljes templombelső rekonstrukciója. Több figurális kép feltehetőleg nincs a Hétkápolnában, de az kiderült, hogy a templom színes volt. Az idén a falklép és a templombelső restaurálására nyílik lehetőség. A főoltár és a két mellékoltár teljes restaurálása későbbre marad. A mennyezeti freskó helyreállítását a váci vigalmi napokra szeretnék befejezni.
Magyar Nemzet, 1996. 7. 24.

Az ikonosztáz széttörött - Hova tűnt nyolc magyar hős a Néprajzi Múzeumból?
Somogyi Győző festőművész és grafikus, tíz esztendővel ezelőtt elhatározta, hogy a honfoglalás 1100. évfordulójára sok millió névtelen magyar katona emléke előtt tisztelegve képsorozatot fest mindazokról, akik viharos történelmünk során a hazát védelmezték. Száz nevet választott ki a magyar hősök arcképcsarnokába, tudván választása csak jelképes lehet, hiszen száznál sokkal többen méltók a magyar hős nevére.
A magyar hősök arcképcsarnoka című, júliusban megnyílt kiállításról tíz nappal később nyolc képet ismeretlen kezek leemeltek a múzeum faláról. A nyolc hiányzó hős nevéhez egytől egyig komoly katonai érdemek kapcsolódnak.
Példátlan esetnek lehettek tanúi a látogatók, s a szakemberek, a képek a hivatalos megnyitó után kerültek le a falról. Az újságíró Hermann Róbert hadtörténészt kérdezte - aki Somogyi Győző felkérésére a katalógus szövegét írta meg - mire véli ezt a demokráciánkhoz és millecentenáriumi ünnepségünkhöz egyaránt méltatlan eljárást. Hermann Róbert szerint az arcképcsarnokba bekerülő személyek válogatásakor az volt az elv, hogy egyetlen ideológiának se hódoló szemlélet jellemezze a válogatást.
Aki a két világháború közti magyar Királyi Honvédség egyenruhájában szerepelt az arcképcsarnokban az mind hiányzik a tárlatról. Azok a személyiségek, akik a második világháborúban is részt vettek ugyan, ám az 1918 előtti Magyar Királyi Honvédség egyenruhájában ábrázolta őket a művész, maradhattak. Önmagán belül sem következetes, primitív cenzúra működött itt.
Dr. Hofer Tamás főigazgató az újságíró kérdésére elmondta, hogy mind a múzeum, mind pedig mások is mulasztást követtek el.. A művész által előzetesen átadott anyagban nem szerepeltek a II. világháborús katonák. A kiállítás megrendezéséről a millecentenáriumi emlékbizottság döntött. A kiállítás látogatói előtt csak úgy tudták tisztázni, hogy a tárlat egy részéért nem vállalnak felelősséget, ha a számukra problematikus arcképeket eltávolították.
A kiállítás katalógusa, amely Hofer Tamás szerint a Magyar hősök arcképcsarnoka című tárlat minden hibájának a forrása, négyszáz forintért továbbra is megvásárolható a múzeumban. A szép kiadványban az eltüntetett nyolc kép még szerepel. A katalógusért kapott pénz bizonyos hányada a múzeum kasszájába kerül, s egy megcsonkított katalógusért ugyan ki adna ennyi pénzt? Csak az ikonosztázt lehet megcsonkítani.
Magyar nemzet, 1996. 7. 27.

A Dómmúzeum 2000 sztárja? - Páratlan értékek sínylődnek a raktárban
Ha elkészül a pécsi Dómmúzeum, Magyarország egyik legattraktívabb kiállítóhelye lehetne.

MUSEUMS IN BRITAIN
1996 tavasz

Hírek... 3.o.
1996 októberében jelenik meg a Macmillan kiadó gondozásában, a legfőbb művészeti referáló könyv a Dictionary of Art.
A kiadó szerint ez lesz a legátfogóbb művészettörténeti munka, amely valaha is napvilágot látott.
A harmincnégy kötetből álló sorozatot egyszerre meg lehet vásárolni, s a kötetek ára 5,300 font.
Százhúsz ország 6.700 vezető szakembere dolgozott a kötetetken, s 15 ezer kép, s a hozzátartozó szöveg tárgyalja a vizuális művészeteket az ókortól napjainkig. A számtalan téma között elsőbbséget élveznek a festészet-, szobrászat-, rajz- és építészet története, a díszítőművészetek, a dizájn és a fotográfia.
Tizennégy évi munka után lát napvilágot ez a minden részletre kiterjedő művészeti kézikönyv, amely a modern interdiszciplináris megközelítéstől a klasszikus műveltség továbbadásáig megtalálgató benne szinte minden információ.

Bridgeman Művészeti Könyvtár WWW-n 3.o.
A londoni Bridgeman Művészeti Könyvtár állományának egy részét azonnal láthatóvá tette azzal, hogy a World Wide Web-hez kapcsolódott.
A melléklet a Web oldalakon „A Taste of the collection„ nevet viseli, és átfogó képet ad a könyvtár anyagáról, ami több , mint 600 különböző múzeum, galéria és magángyűjtemény anyagát egyesíti. Az összes képhez magyarázó szöveg és egy hivatkozási szám is tartozik, ami a rendelést könnyíti meg. Egy másik melléklet, a „New Collection Showcase„ a nemrégiben csatlakozott könyvtárak anyagát mutatja be.

THE ART NEWSPAPER
1996. május

Krízis Szentpéterváron - Az Ermitázs anyagi helyzetéről 23.o.
Az orosz gazdasági nehézségeket az Ermitázs is komoly formában megérzi. A múzeum igazgatója nyilatkozta ezt, a The Art Newspaper folyóirat újságírójának. Az állami támogatás annyira lecsökkent, hogy az évi egy millió dollár a bérek kifizetésére elegendő. Ez drámai visszaesés ahhoz képest, hogy az állami irányítás 1995-ben 20 millió dollárt igért, s ebből valójában 13 milliót meg is kaptak.
Ha így marad a helyzet, akkor a világ egik legnagyobb és legjelentősebb múzeumának, amelyet a Louvre- és a Metropolitan Múzeummal együtt emlegetnek, az éves bevételeivel együtt 3 millió dollárból kell megélnie, míg összehasonlítva a másik két intézménnyel, azok éves fenntartási költsége 100 millió dollár körül mozog.
Az Ermitázs jelenlegi bevételi forrása a belépőjegyekből, a kiadványokból, a reprodukciók jogdíjaiból, s az adományokból áll össze. 1995-ben ez 2 millió dollárt tett ki.
A múzeum látogatottsága is csökkent a 80-as évekhez képest, s az igazgató szerint amíg az egyéb körülmények nem javulnak, s nem bővülnek a lehetőségek a látogatók növekedésére nem is lehet számítani.
Az Ermitázs a három milliós gyűjteményének csak 5 %-kát tudja kiállítani, az igazgató szeretné, ha elérnék ha ez a szám húszra növekedhetne.
Szinte nem is mer a jelenlegi helyzetben arra gondolni, hogy az 1820-ban Carlo Rossi által tervezett palota távolabbi szárnyát hatalmas méretű iparművészeti múzeummá alakítsák. Ez az épület, ami idáig a Külügyminisztériumnak adott otthont, a felújítása, s múzeummá alakítása becslések szerint 77,5 millió dollárba kerülne.
Az igazgató abban is biztos, hogy nem megfelelők a feltételek a látogatóknak, a főbejáratot át kellen tenni a palota másik oldalára, de ennek a megvalósítása is az anyagiakhoz kötődik.
A múzeumnak nagyobb területre lenne szüksége az időszaki kiállításokhoz, de ez csak akkkor oldható meg, ha az új, külső raktárak elkészülnek., s az így felszabult helyeken két nagy kiállítási termet lehet nyitni.
Az Ermitázs az utóbbi időben azzal hívta fel magára a világ figyelmét, hogy megrendezte az „Elrejtett műkincsek„ című tárlatot. Ezen a kiállításon a Németországból elhurcolt festmények szerepeltek, egy vízfestmény és rajzkiállítással együtt. Ez év decemberében lesz a kiállítás második része, amelyen Goya, Delacroix, Daumier, Cézanne, Van Gogh és Signac képei láthatók majd.
A nyolcvankilenc papírkép, amelyet senki nem látott 1930 óta legtöbbjük Otto Krebs, Otto Gerstenberg és Bernhard Koehler gyűjteményeiből származnak. Egészen a tavalyi évig mindenki azt hitte, hogy ez a gyűjtemény elpusztult a háború alatt.
Az újságíró kérdésére, hogy mi lesz a sorsa a kiállított hetvennégy olajfestménynek, az igazgató azt válaszolta, hogy nincs szó arról, hogy ezeket visszaküldenénk Németországba, annak ellenére sem, hogy a németek igényt tartanának rájuk, mondván háborús zsákmányként hurcolták el a területükről. Azonban nem is kerülnek vissza lakat alá, hanem ha majd felszabadul a múzeumban újabb kiállítóhely odarakják őket. Együtt tartják majd a képeket, nem szándékozni beleolvasztani a saját gyűjteményükbe.
Az igazgató kézséggel beszélt a kiállításról, amelyet több mint két millióan néztek meg. A kiállítással felnyitották a „titkok dobozát„, napvilágra kerültek az elhurcolt műtárgyak. Az igazgató első fontos lépésnek tartja ezeknek a bemutatását, s a képekről készült katalógus kiadását. Nagyon örült, hogy oly sokan megnézték a kiállítást, azt azonban sajnálta, hogy Helmut Kohl kancellár februárban Szent Péterváron járt, s nem tekintette meg az Ermitázsban a kiállítást. Ugyanakkor elment az Állami Orosz Múzeumba, jóllehet ott nem tartanak németektől elrabolt műkincseket.
Ezeknek a műkincseknek az ügye az igazgató szerint a politikusokra tartozik, a magán véleménye a kérdésről az, hogy eltérően az angoloktól és az

Múz. Hülletin 196.9.

ameriaktól az oroszok sokat szenvedtek a német megszállástól, éppen ezért népének joga van ezekhez a tárgyakhoz. Hisz abban, hogy meg tudnak majd a németekkel egyezni, esetleg „megosztoznak„ a gyűjteményen.
Az eltűnt műkincsek I., II. kiállítás után terveznek még egy nagyszabású kiállítást „Historizmus Oroszországban: díszítő- és iparművészet 1830-1900" címmel. Májustól októberig tartana a kiállítás nyitva. Tíz kisebb kiállítás is szerepel az elképzeléseik között, de félő, hogy az anyagi helyzet miatt ezekre nem kerül majd sor.

THE ART NEWSPAPER
1996.július - augusztus

Kortárs művészet Oroszországban - Több mint 16 ezer ember látogatta meg a kiállítást
Az elmúlt hónapban jelentős eseménynek volt színhelye az orosz főváros, 1993 óta először rendeztek művészeti vásárt Moszkvában.
Kezdetnek nagyon biztató jel, hogy több mint 16 ezer ember látogatott el, de hosszú utat kell még megtenniük a város művészeti életének e színterének a fejlődésében.
800 képet gyűjtöttek össze eladásra, s nem sebtiben vásárolt képeket kínáltak az érdeklődőknek. A számokból nem derült ki, hogy mennyiért vették be a képeket, de összesen 50 ezer dollárt költöttek a kiadásokra. Az egyes képek értéke változó volt, a kínálatban a kortárs képzőművészek legkülönbözőbb alkotásai szerepeltek.
Eltérően az előző aukcióktól, ezúttal nem vették igénybe külső szponzotok támogatását, akik a galériák költségeit magukra vállalták volna. Ehelyett a szervezők, hogy megnyerjék a galériákat maguknak, olyan ajánlatokkal álltak elő a galériák felé mint pl. ingyenes hírdetési lehetőség a vásár katalógusában.
Az átlagos árak 1000 dollárnál kezdődtek, de voltak képek 7.500 és 9000 dollárért is. Ha összevetjük az árakat a nyugati aukciókon képekért kifizetett összegekkel, ezek még mindig alacsonyak, azonban mégis minden jel arra mutat, hogy a magángyűjtők pályája fellendülőben van, s ezen az eseményen is ők voltak elsősorban a vásárlók.
Ez azért is újszerű az aukciók sorában, mert a 90-es évek elején inkánbb szervezetek voltak a vásárlók között.
A legfontosabb ebben a moszkvai eseményben az volt, hogy az aukció megerősítette az emberekben azt az érzést, hogy érdemes erre az alkalomra tartogatniuk műtárgyaikat. Számos művészeti kritikus, kurátor és kereskedő felajánlotta hogy ír kritikát az egyes galériák kiállításáról, s a művészekről, akiknek a képeit kiállították. Ha valami ez segíthet eligazodni a most még kaotikus kortárs orosz művészet világában, s talán helyükre kerülnek a nevek és az árak, s bekapcsoldhatnak a nemzetközi műtárgykereskedelem világába.

SAJTÓFIGYELŐ

Világörökségünk a Budavári Palota
A Budapesti Történeti Múzeum, a Ludwig Múzeum, a Magyar Nemzeti Galéria, a Magyar Nemzeti Múzeum és az Országos Széchényi Könyvtár közös kiállításaként nyílt meg a Budavári Palota - a világörökség része című tárlat. A tárlat megvalósítását, amely a Budavári Palota F épületében kapott helyet, Budapest I. kerületi önkormányzata támogatta.
A Budavári Palota több évszázados történetét bemutató kiállításon szobormaradványok, kerámiák és fegyverek köyzött a látogató megszemlélheti a XIV. és XV. századból megmaradt tárgyi emlékeket is. A történelmi évszázadok áttekintését segítik a királyi lakhely különböző korszakaiból készült metszetek másolatai, az uralkodók képmásai, a rekonstrukciós rajzok, s a XX. század nyugalmas és tragikus éveiben készült fényképek.
A tárlat legérdekesebb kiállítási tárgya Zsigmond király fejszobrának a másolata, valamint a századelő Budavári Palotájának külső és belső képéről készült fotók sora, a harmincas évek díszünnepségeit megörökítő felvételek. A tárlat figyelemre méltó látnivalója az az oklevél másolat, amely a világörökség részévé nyilvánítja a budavári palotát és a dunai panorámát.
Magyar Nemzet, 1996. 6. 24.

Trafóház a kortárs művészeteknek - A főváros ragaszkodik a Liliom utcai tervhez
1994-ben született az az elképzelés, hogy létesítsenek kortárs művészeti központot. E célra megvásárolt Liliom utcai épület trafóházból, udvarból, s földszintes lakóházból álló épületegyüttestből állt.
1996-ban ismét foglalkozni kezdtek az üggyel, s a közgyűlés hetvenmillió forintot szavazott meg a munkálatokra. A további forrásokat a Fiatal Művészek Klubjának Andrássy úti épületének az eladásából teremti elő a főváros.
Magyar Nemzet, 1996. 6. 25.

Veszélyben a Róth Miksa Múzeum - Az önkormányzaton múlik, meddig láthatók a díszes üvegek
Róth Miksa neve mára fogalommá vált. Összefonódott a millennium kori fellendüléssel, az építkezési lázzal, a hazai eklektikával, a szecesszióval. Munkái ma is ott díszelegnek a századfordulón emelt jelesebb középületeinken, az Országháztól a Zeneakdémiáig, sőt Mexikó várostól Temesvárig egyránt. Szerencsés városlakók némelyik bérházban is fellelhetik egy-egy alkotását. A hazai üvegművészet legjelesebbjének munkái egykor polgárházakat is díszítettek: háború és jó szemű műértők gyűjtőszenvdélye tizedelte őket.
Tavaly novemberben a múzeum végre megnyitotta kapuit, azonban az alapítványi gondok tovább gyűrűztek. Próbálták elérni, hogy az önkormányzat biztosítsa a működési költségeket, valamint a Róth ház felújítási költségeit. Egyelőre nem úgy néz ki,

Róth Miksa, üvegfestő-iparmúvész (1865-1944). 1/1

A címlapon Kossuth Lajos arcképe a Gresham-palota üvegablakán. Készült Róth Miksa tervei alapján. Felújította a Budapesti Városszépítő Egyesület. Surányi András felvétele.

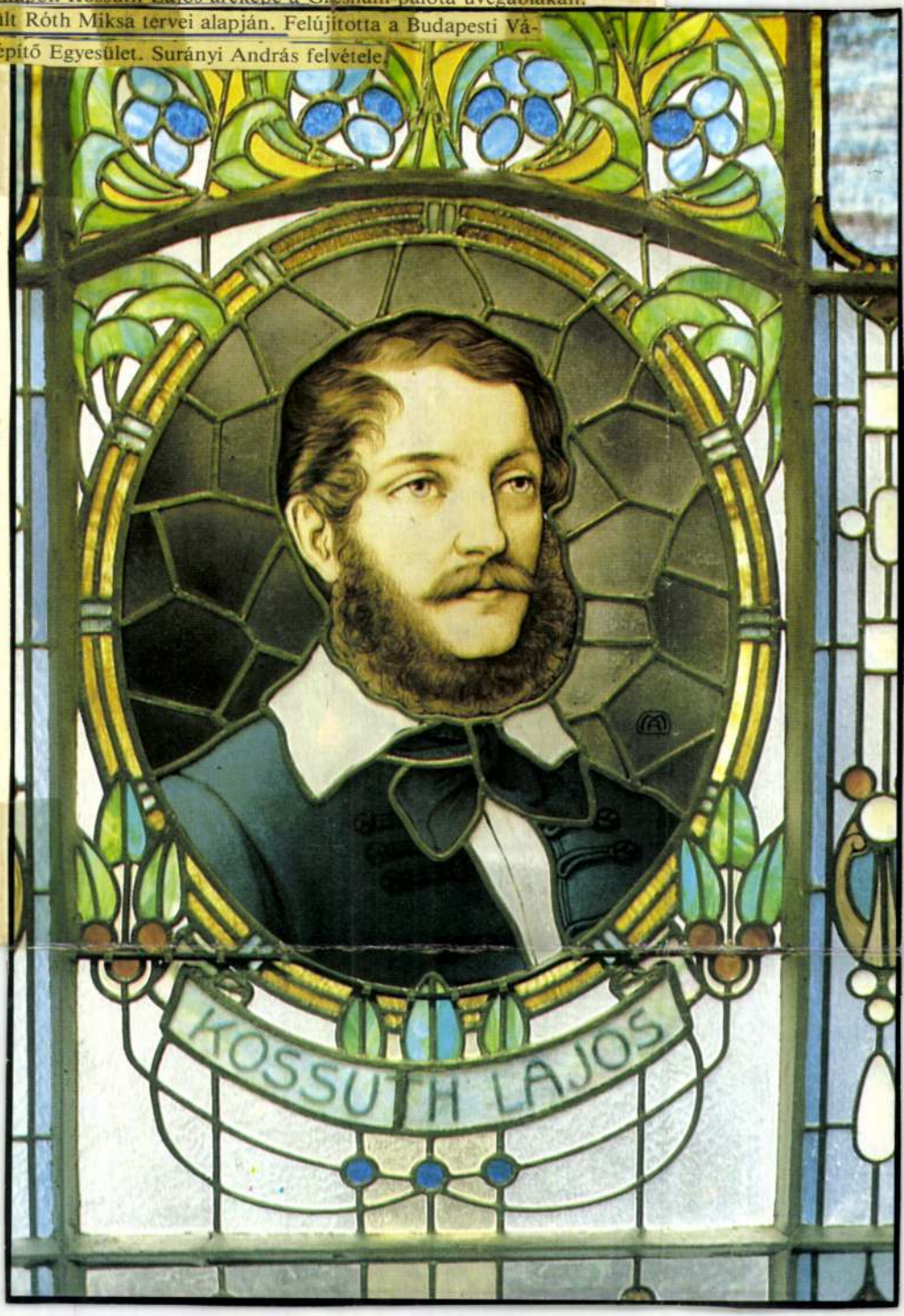

÷ Budapest folyóirat, 1988, 3., a címlapon.

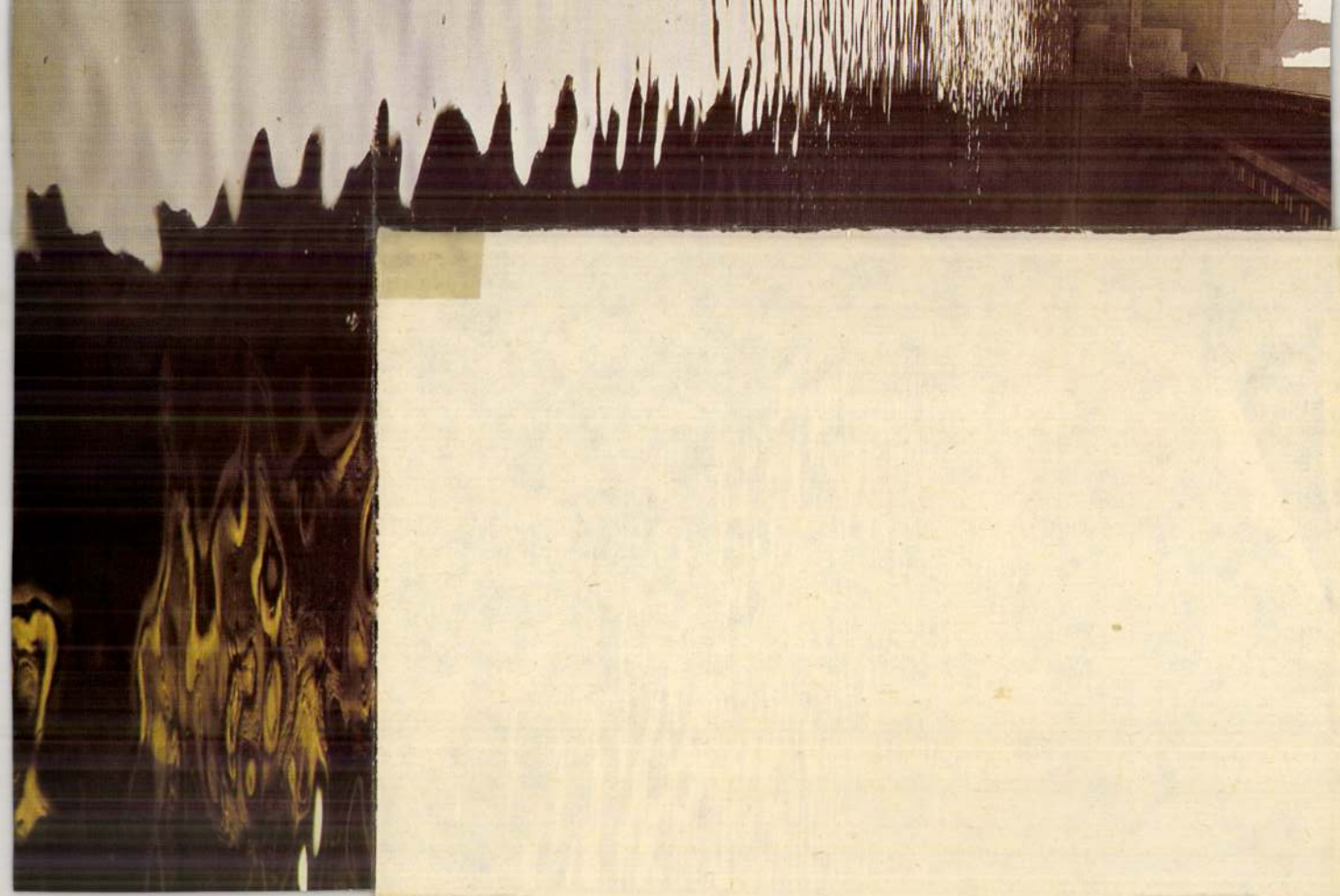

Olvasóink írják

Tisztelt Erzsébetváros!

Igen örülnék, ha alábbi soraimat közölnék. Ám, ha nemlegesen döntenek, kérem, továbbítsák okvetlenül Endrődy Pál képviselő úrnak. Köszönöm.

Képviselő Uram!

Ön úgy tesz az Erzsébetváros idei áprilisi számában, mint hogyha a lakók eszelősen meg akarnák venni lakásaikat, ám a trehány önkormányzat húzza-halogatja. Azt is kéri: jelentkezzék, akinél jártak felmérők.

Jelentkezem. Jártak, s serényen belemérték az amúgy semmire sem használható, ortopéd előszobát is (leválasztott lakás); ez több négyzetméter, mint egyetlen lakószobám. Történt ez 1990 nyarán. (Amikor Ön szerint – leállították az eladást.)

Majd jött a feketeleves Bukovenszkyné személyében (IKV), aki megfenyegetett, ha nem veszem meg a lakást,

a) eladják a fejem fölül

b) a háromszorosára emelik a lakbért.

(Lásd ugyanebben a lapszámban Pencz János képviselő úr cikkét!)

Persze a lakók megriadtak és nyakra-főre vették a lakásokat. Én például 1990. október 1-én (amikor Ön szerint nem lehetett). Az IKV valósággal hajszolta a lakókat.

Bizony jómagam is sírva kérném, ha volna kitől, hogy vegyék vissza!

Képviselő Uram, az Ön okfejtése enyhén szólva sántít! A lakás ugyanis – jóllehet szép, komfortos – ELADHATATLAN, ha az ember kiköti a haszonélvezetet. Ha pedig nem, ugyan hová menne? Azt, ugye tréfának szánta, hogy egymillióért kis családi házat kapni! Ötmillió alatt legföljebb sufnit...

Ugyanez vonatkozik az Ön szerint remekül értékesíthető ócska, lepusztult házakra. Ugyan pillantson már bele a lapok hirdetési rovatába! Mindenki eladni akar!

Ez a privatizáció a nyugdíjasoknak, pályakezdőknek, munkanélkülieknek csak TEHER. A mi házunkban például idén a közös költséget a tavalyi duplájára emelték, de a házat nem takarítják, a lépcsőházat egy-egy 25-ös égő világítja. Igaz, rengeteget költenek a ház előtti parkolóra – van itt már sorompó (ha baj van, se a tűzoltók, se a mentők nem tudnak bejönni!), virág, miegymás, de ez kevéssé vígasztalja az egyre inkább fizetésképtelen tulajdonosokat, akiknek ez úgy kellett, mint púp a hátukra.

Látogasson meg, Képviselő Uram! Lássa a saját szemével, amit leírtam! Én az SZDSZ-re szavaztam annak idején, de legközelebb, ígérem, nem fogok. Ma már közelebb áll hozzám a FIDESZ és az MSZP. (Apropó, takarítás: még a valahai választási plakátokat sem tüntették el.)

Szerintem – ez persze magánvélemény – azok akarják megvenni a lakásukat, akik üzletelni óhajtanak vele. Épeszű, kiskeresetű bérlő semmi esetre sem.

Galla-Kovács Ágnes
hírlapíró
nekibúsult lakástulajdonos
VII., Damjanich u. 42.

Ez év elején írtam Önöknek a Skála Csarnok környékén élők nehézségeiről a drága zöldségesek árusítása miatt, és hiányoltam a termelőket a Csarnokból. Önök soraimat teljes egészében leközölték lapjuk következő számában. Nem állítom, hogy ilyen rövid idő alatt eredményt vártam volna. Azonban nem hallgathatom el azt, hogy az elmúlt pár hét alatt annyi változást észleltem, hogy a csarnok kapuja alatt újabb két bódé létesült, amely hasonló drágán árusít, mint a másik három, exkluzív árukat, mandulát, mogyorót, ananászt stb. Általuk az a néhány termelő is kiűzetett onnét, aki néha hétvégén ott árult kicsit olcsóbb burgonyát és zöldséget. Belül a csarnokban macskaeledelt például két helyen is árulnak. (A Skála Csarnokban balra és a bejárattól jobbra a zöldségesek helyén az asztalnál magánárus is.)

Nem tudom, hogy soraimra felfigyelt-e olyan személy, aki tehetne is valamit az érdekünkben. Közeledik a szezon, amikor retket, salátát, egyebeket szeretnénk vásárolni, s nem a budapesti szinten legmagasabb árakon. Kérem, tegyenek valamit az érdekünkben.

Köszönettel egy lakó a sok közül.

Ui: Új vezetője lett a Skálának, azóta a „Boros hordó" és társai még beljebb kerültek, és teljesen takarják azt a helyet, ahová a termelők asztalai kerültek. Kosáráru, zokniárus – ezek vannak a kapu alatt.

Megnyílt az Arzenál Áruház, a VII. kerület Thököly út 2. szám alatt április 28-án. A megnyitóünnepségen résztvett Faragó János polgármester is, aki elismerését fejezte ki az építőknek.

Egy korábbi számukban megemlítették, sajnálják, hogy a Madách Imre út sétáló utcává történő meghosszabbításának tervével kapcsolatban nem érkeznek lakossági észrevételek. Úgy látom, azóta sem akadt hozzászóló, de nem is csodálkozom rajta. Ilyen rossz ötletről mit lehet mondani? A Dob és a Király utca műemlék épületeit csak rongálják tovább az autógázok, a sétálóutca nem ott lesz, majd a modern épületek között sétálhatunk. Nem tudok megbarátkozni ezzel az elgondolással.

Mint ahogyan azzal sem, hogy a Kiskörúton megszüntették a környék egyetlen olcsó önkiszolgáló éttermét, s a helyén kiállítóhelyiséget nyitottak, méghozzá a régi kerületek rekonstrukciójáról szóló kiállítással. Azt hiszem, ez iskolapéldája annak, hogyan nem szabad egy régi kerület felújítását végezni.

Polonyi Péter
VII., Rumbach Sebestyén utca 15.

Kényszerbérbeadók! Figyelem!

Kényszerbérbeadásnak nevezik azokat az eseteket, amikor egy ház vagy lakás tulajdonosa magánszemély, és ingatlanáért – a múlt év december 31-ig – csak a hivatalosan megállapított – „kötött" – lakbért szedhette be a bérlőjétől. Az ilyen tulajdonosok érdekvédelmére létesült szervezet, a Kényszerbérbeadó Lakástulajdonosok Egyesülete (címe: 1243 Budapest, Pf. 705) eddigi tevékenysége során az egész országban összegyűjtötte azoknak a kényszerbérbeadóknak a számát, akik a folyó év január 1-től bérlőjükkel új lakásbérleti szerződésben megállapodni nem tudtak.

Budapest VII. kerületében eddig mindössze hat ilyen lakástulajdonos jelentkezett. Mivel a pontos létszám fontos statisztikai adat az Országgyűlés által hamarosan tárgyalásra kerülő lakástörvényhez, az Egyesület ezúton kéri a VII. kerület kényszerbérbeadóit, hogy érdekeltségüket haladéktalanul jelentsék be nála.

Az úgynevezett „kényszerbérbeadó" lakástulajdonosok érdekvédelmére egyesület létesült, a *Kényszerbérbeadó Lakástulajdonosok Egyesülete*, ámde helyzetükből következik, hogy a *Lakásbérlők Országos Egyesületének* érdekvédelmét sem nélkülözhetik, mert ha nem lakhatják saját ingatlanukat, bérlőként ők is kénytelenek lakni valahol mások ingatlanában.

Tudomásom szerint a két egyesület az alapvető problémákban egyetért, s ilyen értelemben igyekszik befolyásolni a törvényhozást. Fent nevezett egyesület vezetősége a május 5-én megtartott gyűlésén, melyen a VII. kerületből mindössze ketten vettünk részt, engem kért fel arra, hogy a mellékelt felhívás tartalmának „Olvasói levél"-kénti publikálását kérjem kerületünk lapjában.

dr. Ferencz György
VII., Peterdy u. l6.

Csak kedvesen

Az utcákat járva, s a házfalakra írt feliratokat olvasva az az érzése az embernek, hogy továbbra is folyik a harc a kutyatulajdonosok és a kutyát nem tartók között, pedig kulturált körülmények közepette nyilván nem ez lenne a dolgok elintézésének rendje. Íme egy feleselő felirat az egyik házfalról:

Sok a kutya!
Sok a szöveg!
Ne vegyél kutyát!
Ne vegyél levegőt!

Helyesbítés!

Októberi számunk *Döntöttek a képviselők* c. tudósításában tévesen közöltük a *Róth Miksa* hagyatékát kezelő újonnan megválasztott kuratórium tagjainak névsorát. A névsor helyesen: a kuratórium elnöke *Rózsáné dr. Lupkovics Marianna*, tagjai: *Gergelyi Klára, Kibédi Ervin, Lendvai Béla, dr. Polinszky Márta* és *Pomsár János*

Miksa múzeum elejcs utcában

va a kerületben lakó és az idegen is a főutakon, a mellékutcákban időnként felfedez egy-egy hajdanvolt szép házat, egy homlokzatot. Vélhetően így van ez a Rottenbiller utca és a Thököly út által határolt részeken is, ahol a század elején jómódú polgárcsaládok házai voltak. Ezen a környéken, a Nefelejcs utcában élt és alkotott Róth Miksa üvegfestő iparművész, 1865-1944 között.

Róth Miksa munkássága a magyar historizmus, a szecesszió és art deco terén kiemelkedő. Az életmű a múltból átível a mába, s remélhetően a jövőbe is.

Róth részt vett a XIX. század második felétől a legjelentősebb kiállításokon és seregszemléken, hozzá kell tenni, eredménnyel. Ott volt az 1900-as párizsi világkiállításon, ahol a *Felkelő nap* és a *Paix* elnevezésű mozaikkompozícióval ezüstérmet nyert. 1906-ban a milánói kiállításon Madonna mozaikképével aratott sikert. Munkája során számos neves építésszel dolgozott együtt, köztük *Steindl Imrével*. Erős kapcsolat fűzte a körösfői *Kriesch Aladárhoz* és *Nagy Sándorhoz*. Velük együtt számos jelentős munkát alkotott; ilyenek például a velencei magyar kiállítási csarnok, a marosvásárhelyi kultúrház, a lipótmezei kápolna üvegfestményei és mozaikjai.

Róth Miksa mesteri módon alkalmazta a Tiffany-üveget, az 1898-as budapesti karácsonyi iparművészeti kiállításon már ilyen stílusú munkákat is bemutatott. Precíz, pontos, alapos áttekintéssel bíró, a dolgokat jól rendszerező, tudatos művész volt. Kiemelkedően fontosnak tartotta a művész historikus ismeretét éppúgy, mint az anyag ismeretének igényét.

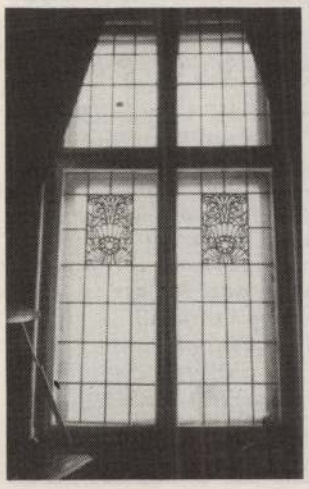

Róth Miksa színes üvegablak a házból

A múzeum Nefelejcs utcai homlokzata

A Róth-életmű jelentős része a kezünkben van, a kerületben van. Ezen túlmenően számos középület, hazai és külföldi jelzi a mester munkásságát. Róth Miksa leánya *Róth Amália* a művész munkáinak rangos gyűjteményét 1988-ban a VII. kerületi tanács által létrehozott Róth Miksa közgyűjteményi alapítványra hagyta. A rendszerváltás utáni „eszmélést" követően az Önkormányzat támogatásával ma már *Erzsébetvárosi Róth Miksa Alapítványról* beszélhetünk.

Az alapítvány hattagú kuratórium irányításával arra törekszik, hogy azt az üvegipar-művészeti munkásságot, amely Róth Miksa nevéhez fűződik, méltó módon megőrizzük, ápoljuk, s így Budapest főváros Európa kulturális örökébe kerülhessen. Más megközelítésben fogalmazva, a hagyaték ne vesszen el, ne menjen tönkre, ne kerüljön nem hozzáértők kezébe.

Az alapítványnak ma már van kialakult programja, vannak tervei. A kerület vállalatai, dolgozói, s néhány más támogató jóvoltából van némi pénze is. A tervek megvalósulásához azonban *sok pénzre* és *sok munkára van szükség.*

A hagyatékban közel száz üvegfestmény, mozaik van különböző állapotban, jó részük restaurálást igényel. *Számos vázlat, rajz, vázlatrészlet* is megmaradt. A tárgyak, az üvegfestmények, rajzok, vázlatok szakszerű, korszerű megóvása nemcsak alapítványi érdek, hanem közérdek, nemzeti érdek is.

A terv az, hogy Róth Miksa volt lakóhelyén *a VII. kerületi Nefelejcs utcában múzeumot létesítsünk.* A *Humán tervező Kft.* neves építész munkatársai *Zsuffa András, Zsuffa Kálmán* és

A belső terasz rekonstruált helyreállítása

Hefkó Mihály már a leendő múzeum tervén dolgoznak. A munka keretében múzeumi bemutatásra kerül a megőrzött fényképek alapján a lakás egyik reprezentatív szobája. Reményeink szerint itt egy korhű, század eleji polgári család lakását, szobáját láthatja majd az érdeklődő látogató. A Róth-ház egyéb helyiségeiben a hagyatékban meglevő legszebb üvegablakokat és üvegmozaikokat állítják ki. A tervek szerint láthatók lesznek az üvegművésznek és festőművész barátainak üvegablak és mozaikképeit megőrző vázlatai is.

Szobarészlet az eredeti bútorokkal

Az egyik helyiség bemutatja azt a műhelytevékenységet, azt a mesterséget, amit az üvegablak-készítés illetve a mozaikkészítés jelent. A kiállítás egy másik része fényképekkel dokumentálja majd azt a széles körű tevékenységet, amelyet az alkotó szerte a nagyvilágban folytatott.

Látható lesz majd az az üvegablak-gyűjtemény is, amely tevékenysége során került hozzá, s ahonnan a műhelytitkokat kileste. A tervezőknek sikerült felkutatni az eredeti terveket. Ezek alapján *javasolják helyreállítani a terasz faszerkezetű lefedését.* A tervek szerint az épületben a kiállítóterek mellett helyet kapna egy kis társalgó is, ahol üveg-iparművészettel kapcsolatos előadásokat, szűkebb körű megbeszéléseket lehet tartani. Talán sokak számára meglepő, de van figyelemre méltó érdeklődés – hazai és külföldi körökből egyaránt – Róth Miksa munkássága, munkái iránt. A Róth-munkák jelentős része a szecesszió jegyében fogant, így érthető, ha számon tartják, ha keresik, ha kutatják.

Az elmúlt hetekben a *Stockholmi Képzőművészeti Akadémia tanárai keresték fel az alapítványt* Róth Miksa munkássága iránti érdeklődéssel. A delegációt az az építész *Lampel Éva* vezette, aki svéd megrendelésre néhány évvel ezelőtt könyvet írt a budapesti bérházakról. A magyar üvegfestészet és annak reprezentánsai iránt érdeklődik az ICOMOSZ nemzetközi szervezet üveges szakosztálya is. (Az ICOMOSZ a műemlékvédelem nemzetközi szervezete.) Az alapítvány és annak kuratóriuma tudatában van, hogy a mai pénzszűke világban egy múzeum megvalósítása nem könnyű vállalkozás. A siker csak közös erőfeszítésekkel érhető el.

A Róth-életmű megfelelő színvonalú feldolgozása, bemutatása, ehhez a kortárs üveg-iparművészet csatlakoztatása kerületi és fővárosi ügy egyaránt. Bízunk abban, hogy a kerület, a főváros lakosai, gazdasági szervezetei figyelemmel kísérik és segítik a múzeum megvalósításának tervét.

A Róth-múzeum így lehet kapocs közöttünk; kapocs a múlt, a jelen és a jövő között.

Rózsáné
dr. Lupkovics Mariann
a kuratórium elnöke

EMLÉKEZÉS

Az emlékezés terhe

(folytatás a címoldalról)

Az emlékbeszédet *Verő Gábor*, a magyar Auschwitz Alapítvány kuratóriumának titkára mondta.

- 11 millió embert gyilkoltak meg Hitler és csatlósai - emlékeztetett beszéde elején. - 1944-ben már

tökéletes megsemmisítő nagyüzemmel várta a magyarországi zsidók, cigány testvéreink és politikai foglyok tömegeit Auschwitz, a halál fővárosa. Majd megemlékezett az antifasiszta ellenállókról, a cionista ellenállási mozgalom hőseiről és azokról az igaz emberekről, akik mindennél előbbrevalónak tartották becsületük és magyarságuk megőrzését, mint Stehló Gábor evangélikus lelkész, Almássy Tibor főhadnagy, Reviczky Imre ezredes és a nemrég elhunyt Éliás József református lelkipásztor. - Szenvedéseinket nem mérhetjük patikamérlegen. Fogjunk össze mindannyian, akik bármikor, bármelyik oldalról ártatlanul szenvedtünk a rasszizmus, a xenofóbia, az antiszemitizmus, a cigánygyűlölet ellen! - mondta befejezésül Verő Gábor.

Az ünnepség záróakkordja Földes Mária: A séta című, holocaust-témájú monodrámája volt, Havas Judit előadásában.

Különös ünnepség volt ez. Különös és felkavart. Címében felszabadításról, tartalmában az áldozatokról szólt. Meglehet azért, mert 1945. április 27-én a felszabadítottak száma elenyészett az áldozatok millióihoz képest. De talán azért is esett szó gyászról, mert mintha a kegyelet puszta aktussá szürkült volna az évtizedek során. A gyász, a fájdalom katartikus maradt. Ezért sem taszíthatjuk feledésbe a náci lágerekben elpusztult és *elpusztított* embermilliókat, akiknek valamikor nevük is volt. Ugyanez a gondolat fogalmazódott meg tömören az emlékbeszéd egyik kulcsmondatában: Nem engedhetünk a felejtés csábításának!

Aczél János

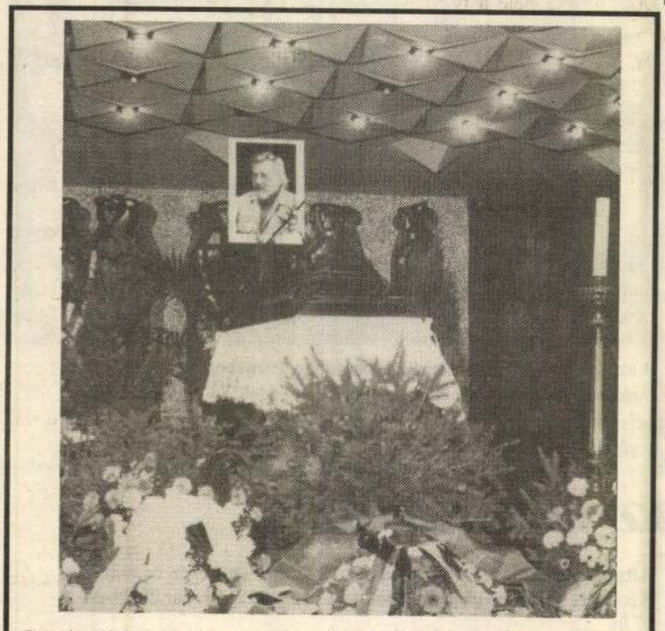

Január 16-án, 64 éves korában elhunyt Sík Ferenc Kossuth díjas művész, a Nemzeti Színház főrendezője és örökös tagja. Barátai, pályatársai és tisztelői január 27-én vettek végső búcsút tőle a színház előcsarnokában felállított ravatalánál.

Ház avatás a Nefelejcs utcában

Az üvegfestő otthona

Hosszú és viszontagságos előzmények után, január 24-én végre megnyitották Róth Miksa üvegfestő és mozaikművész emlékházát a Nefelejcs utca 26. szám alatt, ahol a művész számos ebédlője volt. Eredeti állapotában állíttatta helyre az Alapítvány, a másik két helyiség berendezésével együtt.

Végezetül a főpolgármester köszönetet mondott az

alkotása is kiállításra került.

- Izgalmasabb lesz a Nefelejcs utca - tolmácsolta megnyitóbeszédében a szomszéd lakók véleményét Demszky Gábor főpolgármester. - Egy nagyváros akkor képes igazán megújulásra, akkor tölti be igazán dinamikus funkcióját, ha tiszteli a saját hagyományait és ezekre a hagyományokra építve fejleszti önmagát.

- Róth Miksa 110 évvel ezelőtt alapította édesapja céh-műhelyéből azt a műtermet, amelynek évfordulóján az emlékházat megnyitjuk. Róth Miksát nagyon-nagyon sok budapesti középület dicséri. Egyebek között az Országház, a Nemzeti Bank, a Gresham-palota, de műalkotásait őrzi Mexikóváros, Oslo és a világ számos nagyvárosa. Már a századfordulón európai híresség-gé vált. Budapestnek igazi aranykora volt ez, amikor kialakult a város mai struktúrája. Róth Miksa maga három művészettörténeti korszakot alkotott végig: a historizmust, a szecessziót és az art decót. Ez a szoba a család

Erzsébetvárosi Róth Miksa Alapítványnak, a Dunabanknak, az egykori tanácsi vezetőknek, Csiha Judit volt tanácselnöknek, önkormányzati vezetőknek, mindazoknak, akik lehetővé tették ezt az emlékház-avatást.

A mai megnyitó az első lépés - tájékoztat bennünket Varga Vera művészettörténész. A későbbiek során remélhetőleg felújítják az eredeti műhelyépületet, ez kiválóan alkalmas üvegfestő műhelynek, amely egy teljesen felszerelt üvegesműhellyel kibővítve, könyvtárral, videotékával kiegészítve korszerű üvegcentrummal gazdagítaná Erzsébetvárost. Hosszú még az út odáig. Mindenesetre úgy tudjuk, hogy Bakonyi Karola polgármesterasszony hajlandó támogatni a kezdeményezést.

A.J.

Beiskolázási tudnivalók az 1995-96. tanévre

Erzsébetvárosban hét általános iskola van. A kerületben lévő másik két intézmény közül a Hernád utca 46. alatti iskolát a főváros tartja fenn, a Julianna Református Általános Iskola pedig mint egyházi iskola működik. Előzetes egyeztetés alapján a szülők megtekinthetik az iskolát és adott esetben egy-egy választott tanórára is bemehetnek. Az iskola vallási diszkrimináció nélkül mindenki számára nyitott. A Julianna Református Általános Iskolában február végén felvételi elbeszélgetések lesznek. Addig az iskolában kapható adatlapon lehet jelentkezni, vagy érdeklődni a 342-6142-es telefonszámon.

Az Erzsébetvárosi Pedagógiai Szolgáltató Központ Kopogtató címmel minden kerületi óvodába füzetet adott közre, amelyben bemutatkoznak az általános iskolák.

Szabad iskolaválasztás lévén - ha a választott iskola fogadja - a szülő bármelyik általános iskolába beíratathatja a gyermeket, de ezt be kell jelentenie a körzeti iskolában. A körzeti iskolák kötelesek fogadni a gyermeket. Minden 1989. január 1-je és május 31-e között született és iskolaérett, illetve előző évben született és még óvodába járó gyereket be kell íratni az iskolába. Amennyiben a gyermek 1989. nyarán született, iskolaérettségi igazolás szükséges a felvételéhez. (Ha nem jár óvodába, a szülők az Osvát utca 3. szám alatti Nevelési Tanácsadót keressék fel.)

A beiratkozásra a szülők kérjük vigyék magukkal a személyi igazolványukat, a gyermek születési anyakönyvi kivonatát és természetesen az iskolaérettséget igazoló lapot.A beiskolázáshoz az elmúlt évekhez hasonlóan az önkormányzattól anyagi támogatást lehet kérni.

Erzsébetvárosi Pedagógiai Nap 1995. február 28.

Előadás:8.30-10.30-ig

Dr. Popper Péter:Nehezen nevelhetőség és deviancia
Almássy téri Szabadidő Központ Színházterem

Fórumok: 11-13.30-ig

Dr. Füle Sándor:A család és a nevelőintézmények kapcsolata
Almássy téri Szabadidőközpont Színházterem

Gabnai Katalin:Drámapedagógia
Alsó erdősor 14-16. Általános Iskola

Nagy Attila:Az olvasás, szövegértés, mint tantárgyközi feladat
Alsó erdősor 14/16. Általános Iskola Könyvtár

C. Neményi Eszter:A tapasztalás szerepe a matematika tanításában
Alsó erdősor 14/16. Általános Iskola

Dr. Léder Józsefné:Életre szóló ajándék
Alsó erdősor 14/16. Általános Iskola

Szép Károlyné és Ács Katalin:Apropó: fizika. Hogyan elemezzünk pedagógiai szempontból órát?
Dob u. 85. Általános Iskola és Háziasszonyképző SzakiskolaTaneszköz-bemutató
10.00-14.00 óra Alsó erdősor 14/16. Általános Iskola III. emelet

Kedves Szülők!

Tudjuk, hogy hamarosan elérkezik április harmadik hete, és Önök kicsit szorongva, kicsit töprenkedve latolgatják: - Melyik iskolát válassza?Mert bár minden iskolának van beiratkozási körzete - Önöknek lehetőségük van a szabad iskolaválasztásra!

Minden bizonnyal olyan iskolát keresnek, amely gyermekük képességeinek, érdeklődési körének legjobban megfelel.

"Kopogtató"című kiadványunkkal segíteni szeretnénk minden Családnak ebben a fontos kérdésben. Döntésük bizonyára könnyebb lesz, ha megtekintik e tájékoztatóból a VII. kerületi önkormányzati iskolák egyéni sajátosságait, speciális kínálatait, tanítási módszereit.E tájékoztatót egészíti ki három videofelvétel-sorozat.Megismerhetik azokat az olvasástanítási módszereket, amelyekkel a kerület pedagógusai igyekszenek átsegíteni a leendő elsősöket az olvasástanulás nehézségein, illetve bemutatják az iskolák, hogy milyen módszerekkel könnyítik meg az óvoda-iskola átmenet nehéz feladatait. Végül készült egy olyan film is, melyben az iskolák épületét, szaktantermeit stb. tekinthetik meg az érdeklődők. Ezeket a filmeket 1995. januárjától (pl. szülői értekezleteken) nézhetik meg a szülők a kerület óvodáiban.

A fentiek mellett az Erzsébetvárosi Pedagógiai Szolgáltató Központ alsós szaktanácsadója - Móri Árpádné (telefon: 342-2308) - március elejétől április közepéig minden hét hétfőjén 14-16 óra között szakmai segítséget nyújt az érdeklődő szülőknek az Erzsébet krt. 32. I. emeletén.Bármilyen egyéb - nem szakmai jellegű - iskolaválasztási problémájuk megoldásában keressék Hollósi Gézát, az Oktatási, Közművelődési és Sportiroda munkatársát (telefon: 322-5043) hétfőn 13.30-tól 18.00 óráig, szerdán 8.00-tól 16.30-ig és pénteken 8.00-tól 11.30-ig a Kazinczy utca 37. III. emeletén.

Reméljük, hogy a felajánlott segítésünkkel valóban körültekintően választhatják ki azt az iskolát. Gyermekük taníttatásához, neveléséhez szerető türelmet kívánnak

az Erzsébetvárosi Pedagógiai Szolgáltató Központ munkatársai

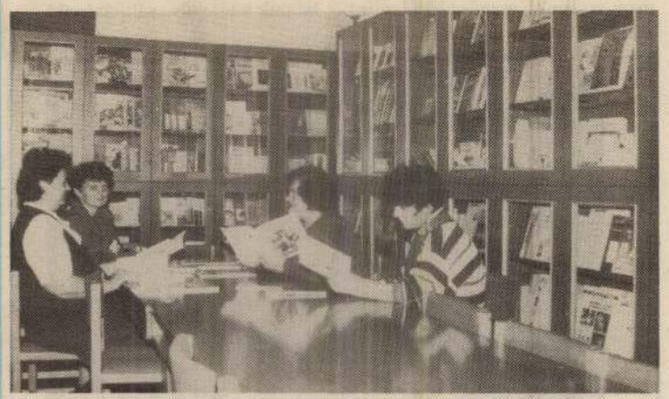

A szolgáltató központ tankönyvbemutató termében ezer-ezerötszáz tankönyv található. A pedagógusok és az érdeklődő szülők előzetes bejelentkezés alapján 8.00 és 16.00 óra között megismerkedhetnek a legújabb kiadványokkal.

Nyílt napok az iskolákban

Alsó erdősor 14-16. sz. Ének-zene Tagozatú Általános Iskola
1995. március 27-én hétfőn délután 16 órakor Igazgatói tájékoztató
1995. március 13-én és 20-án 16 és 18 óra között.

Dohány utcai Gyakorló Általános Iskola
1995. március 2-án 9 órakor matematika, 10 órakor anyanyelv

Általános Iskola, Hernád utca 3. 1995. március 20-án hétfőn 8-10 óráig

Általános Iskola, Hernád utca 42. 1995. március 7-én és 8-án

Kísérleti Általános Iskola, Hernád u. 46. 1995. február 20-21-én 8-17.00

Kertész Utcai Általános Iskola, Gyors- és Gépíró Szakiskola
1995. március 20-23-ig

Rottenbiller Utcai Általános Iskola 1995. március 10-én, 8-11.00-ig

ROTH MIKSA

Róth Miksa (1865-1944)
Művek (vál.)
Róth Miksa üvegfestő-iparművész emlékkiállítása : Kecskeméti Galéria, 1985 máj. 25 - szept. 15-ig / [a kiállítás anyagát vál. és rend., a katalógust írta és szerk. Simon Magdolna]. – Kecskemét : Bács-Kiskun M. Múz. Ig., 1985. – 47 p. : ill. ; 29 cm. – (A Kecskeméti Galéria kiadványai, ISSN 0231–4266 ; 2/4.)
Bibliogr.: p. 6-7. – Deutschsprachige Zusammenfassung. –
Példányszám: 500
ISBN 963 01 6608 9* fűzött : ár nélkül
75.021.335(439)Róth M.
738.5(439)Róth M.
061.4(439)„1985"

ROTH Miksa

KIÁLLÍTÁSOK

ADY EMLÉKMÚZEUM (V., Veres Pálné u. 4–6.) Ady Endre otthona.

ARANY SAS PATIKAMÚZEUM (I., Tárnok u. 18.) A patika története. Gyógyszerészet a reneszánsz és a barokk korában.

BAJOR GIZI SZÍNÉSZMÚZEUM (XII., Stromfeld Aurél u. 16.) Szerepek és emberek – szobrok, érmek, rajzok Hetés György életművéből.

BARTÓK BÉLA-EMLÉKHÁZ (II., Csalán út 29.) Bartók Béla emlékszobái. Bartók Béla életútja. A Magyar Posta bélyegei Bartók Béláról. Bartók a képzőművészetben.

BÉLYEGMÚZEUM (VII., Hársfa u. 47.) A világ postabélyegei.

BIBLIAMÚZEUM (IX., Ráday u. 28.) A régészet és a Biblia. A Biblia írás- és szövegtörténete. A magyar nyelvű Biblia története. A Biblia a világ nyelvein.

BOCSKAI GALÉRIA (XI., Bocskai út 47.) Barna András, dr. Kardos Eszter, Lukács János, Horváth Gabriella, Sersovszky Zsuzsa, Kordás József festőművészek és Kiss Kálmán festő- és szobrászművész kiállítása.

BOD ÉVA KIÁLLÍTÓTEREME (II., Bimbó út 72.) Kerámiaszobrok, mozaikasztalok, vázák.

BUDATÉTÉNYI GALÉRIA (XXII., Nagytétényi út 35.) Vízválasztók című fotókiállítás. Tengerek ékszerei – kagyló-, csiga- és korallkiállítás.

BUDAPEST GALÉRIA KIÁLLÍTÓHÁZA (III., Lajos u. 158.) Pátzay Pál állandó kiállítása. Speculum című kiállítás.

BUDAPESTI TÖRTÉNETI MÚZEUM – VÁRMÚZEUM (I., Szent György tér 2.) Gótikus szobrok a budai királyi palotából. Buda középkori királyi várpalotája. Régészeti ásatások Budapesten. Budapest a középkorban. Árny-Fény-Kép – Peter Sellers ír fotóművész kiállítása.

BUDAPEST KIÁLLÍTÓTEREM (V., Szabadsajtó út 5.) Német reklámfotó, 1925–1988.

BUDAVÁRI LABIRINTUS – PANOPTIKUM (I., Úri u. 9.) Magyar történelem bábfigurás képekben: a honfoglalástól Mátyás király koráig. Panoptikum.

CONTRA AQUINCUM (V., Március 15. tér). A Pannonia limes védelmére épített Aquincum ellenerődje a Duna ősi átkelőhelye mellett.

COPY GENERAL (V., Alkotmány u. 18.) A holnap emlékei – Kiss Ilona kiállítása.

CORVIN MŰVELŐDÉSI HÁZ (XVI., Thököly u. 13.) Mohácsi Regős Ferenc festőművész kiállítása.

CSONTVÁRY GALÉRIA (V., Vörösmarty tér 1.) Válogatás mai kortárs képzőművészek alkotásaiból.

DOROTTYA GALÉRIA (V., Dorottya u. 8.) Magyar Gábor kiállítása.

DUNA GALÉRIA (XIII., Pannónia u. 95.) Hajósy Mónika festőművész kiállítása.

ERDŐS RENÉE-HÁZ – KIÁLLÍTÓTEREM (XVII., Rákoshegy, Báthory u. 31.) Helytörténeti gyűjtemény. Epressgyűjtemény. Néprajzi szoba. Merzse-mocsár dioráma. Erdős Renée-emlékszoba. A Vigyázó Ferenc Művelődési Társaság művész tagjainak kiállítása. Karsai Zsigmond festőművész kiállítása.

ERNST MÚZEUM (VI., Nagymező u. 8.) Kalmár János szobrászművész kiállítása. Alpok–Adria Nemzetközi Rajzbiennále. Arnulf Rainer kiállítása.

ÉRI GALÉRIA (V., Ferenciek tere 5.) Magyar és külföldi kortárs művek.

EVANGÉLIKUS ORSZÁGOS MÚZEUM (V., Deák tér 4.) Evangélikusság a magyar kultúrában.

FERENCVÁROSI MŰVELŐDÉSI KÖZPONT (IX., Haller u. 27.) Frank Géza festőművész kiállítása.

FERENCVÁROSI PINCETÁRLAT (IX., Mester u. 5.) A Párkányi (Stúrovo) Városi Galéria kiállítása.

FIATAL MŰVÉSZEK KLUBJA (VI., Andrássy út 112.) Csizmadia Zsuzsa, Gulyás Ágnes és Ghimessy Nemesi Éva kiállítása.

FORTUNA 11 GALÉRIA (I., Fortuna u. 11.) Képzőművészeti alkotások, herendi majolika bemutatása.

FRANCIA INTÉZET (I., Fő u. 17.) Victor Segalen (1878–1919) költő és felfedező fotóinak kiállítása. Kiss Ilona festőművész Budapesti vakáció című kiállítása.

GOETHE INTÉZET (VI., Andrássy út 24.) Dobd-El-Kultúra – Környezetbíráló művészet.

HADTÖRTÉNETI MÚZEUM (I., Tóth Árpád sétány 40.) Január hónapban a múzeum technikai okok miatt zárva!

HOPP FERENC KELET-ÁZSIAI MŰVÉSZETI MÚZEUM (VI., Andrássy út 103.) A kínai buddhizmus művészete (X–XIX. század).

IPARMŰVÉSZETI MÚZEUM (IX., Üllői út 33–37.) Művészet és mesterség. Historizmus és eklektika. Kozma Lajos, az iparművész (1884–1948). Ékszerek, érmek, rendjelek – Válogatás az Esterházy-gyűjteményből. Műhelysarok: Ruttka Andrea textiltervező iparművész ruhái a Versenyek versenye c. pályázat bemutatójáról.

JÁTÉKSZÍN (VI., Teréz krt. 48.) Gaál József képzőművész kiállítása.

JÓKAI EMLÉKMÚZEUM (XII., Költő u. 21.) Jókai Mór-emlékszoba.

JÓZSEF ATTILA-EMLÉKSZOBA (IX., Gát u. 3.) József Attila-emlékkiállítás.

JÓZSEFVÁROSI MŰVELŐDÉSI HÁZ (VIII., Nap u. 1.) Kovács Júlia, Minya Mária, Szilágyi András iparművészek kiállítása.

KASSÁK MÚZEUM (III., Fő tér 1.) Kassák Lajos irodalmi, képzőművészeti munkássága 1919–1967. Kassák Lajos kollázsai (1960–1966).

KERENGŐ (Jáki kápolna, XIV., Városliget, Széchenyi-sziget, Vajdahunyad vára) A galériához tartozó képzőművészek alkotásai.

KISCELLI MÚZEUM, FŐVÁROSI KÉPTÁR (III., Kiscelli út 108.) Emlékek Pest-Budáról, XVIII–XIX. század. Válogatás a Fővárosi Képtár XX. századi gyűjteményéből. Az Arany Oroszlán patika. Fővárosi nyomdák a XVIII–XIX. század-ban. Budapest régi térképeken, 1686–1896. Régi idők karácsonya – A gyermek és könyvei a múlt században (kamarakiállítás). Konkoly Gyula festőművész kiállítása.

KISPESTI VIGADÓ (XIX., Fő u. 22.) Szabó Árpád festőművész kiállítása.

KNOLL GALÉRIA (VI., Liszt F. tér 10.) Ingeborg Strobl (Ausztria) kiállítása.

KODÁLY ZOLTÁN EMLÉKMÚZEUM ÉS ARCHÍVUM (VI., Kodály körönd 1.) Pillantás az alkotóműhelybe. Emlékszobák.

KORINTHOSZI TEREM (Műjégpálya, XIV., Olof Palme sétány 5.) Kagyló-, csiga- és korallkiállítás.

KOSSUTH KLUB (VIII., Múzeum u. 7.) Üldözöttek – Gábor Marianne kiállítása.

KOSZTOLÁNYI KULTURÁLIS KÖZPONT (IX., Török P. u. 3.) Z. Réti Kamilla ezoterikus festő kiállítása.

KÖZLEKEDÉSI MÚZEUM (XIV., Városligeti krt. 11.) Eredeti járművek. A közúti közlekedés története. A városi közlekedés fejlődése.

KRESZ GÉZA MENTŐMÚZEUM (V., Markó u. 22.) A magyar mentésügy 100 éve. A világ legnagyobb mentőszervezetei 1244-től napjainkig. Titanic-emléksarok.

LAKÁSMÚZEUM (III., Fő tér 4.) Kun Zsigmond néprajzi gyűjteményéből rendezett kiállítás.

LENGYEL INTÉZET (VI., Nagymező u. 15.) Ördög a lengyel népi kultúrában.

LISZT FERENC EMLÉKMÚZEUM ÉS KUTATÓKÖZPONT (VI., Vörösmarty u. 35.) Liszt Ferenc egykori berendezett lakása a Zeneakadémián. Liszt Ferenc és korának magyar irodalma.

LUDWIG MÚZEUM (Budavári Palota, A épület). Nemzetközi kortárs művészet. Matti Kujasolo (Helsinki) festményeinek és szobrainak kiállítása.

LUTTÁR GALÉRIA (XIII., Hegedüs Gyula u. 24.) Vasarely-grafikák.

MAGYAR ÁLLAMI FÖLDTANI INTÉZET TUDOMÁNYTÖRTÉNETI GYŰJTEMÉNYE (XIV., Stefánia út 14.) Kőzetek, ásványok, geológiai ritkaságok.

MAGYAR ELEKTROTECHNIKAI MÚZEUM (VII., Kazinczy u. 21.) Az erősáramú elektrotechnika története.

MAGYAR NEMZETI BANK BANKJEGY- ÉS ÉREMGYŰJTEMÉNYE (V., Szabadság tér 8.) A pénzkibocsátás Magyarországon.

MAGYAR NEMZETI GALÉRIA (I., Dísz tér 17.) Középkori és reneszánsz kőtár. Gótikus faszobrok és táblaképek. Késő gótikus szárnyas oltárok. XVIII–XIX. századi festészet, szobrászat és éremművészet. A Habsburg-kripta. Libay Károly Lajos Festői utazások című kiállítása. Bényi László művészettörténész-festőművész kiállítása. Pannonia Regia – Művészet a Dunántúlon, 1000–1541.

MAGYAR NEMZETI MÚZEUM (VIII., Múzeum krt. 14–16.) Január 16-tól február 28-ig a múzeum zárva tart.

MAGYAR NEMZETI MÚZEUM LEGÚJABB KORI TÖRTÉNETI MÚZEUMA (Budavári Palota, A épület.) A múzeum zárva tart!

MAGYAR TERMÉSZETTUDOMÁNYI MÚZEUM kiállítása a Magyar Nemzeti Múzeumban (VIII., Múzeum krt. 14–16.) Január 16-tól február 28-ig a múzeum zárva tart.

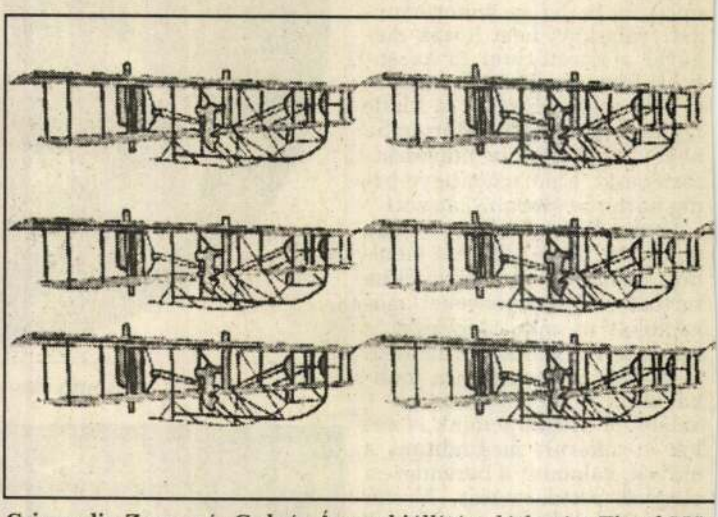

Csizmadia Zsuzsa és Gulyás Ágnes kiállítása látható a Fiatal Műv út 112.). A tárlat február 6-ig munkanapokon 10–18

MALOMIPARI MÚZEUM (IX., Soroksári út 24.) A malomipar története.

MÁTYÁS-TEMPLOM (I., Szentháromság tér). Egyházművészeti gyűjtemény.

MEZŐGAZDASÁGI MÚZEUM (XIV., Városliget, Széchenyi-sziget, Vajdahunyad vára). A magyar mezőgazdaság és állattenyésztés története. Fénykép a változó paraszti társadalomban – Egy falusi fotográfus képei (1936–1970).

MŰ-TEREM KIÁLLÍTÓ (VII., Dohány u. 16.) A test kétértelműsége.

MTA ZENETÖRTÉNETI MÚZEUM (I., Táncsics M. u. 7.) A zeneélet és a hangszerkultúra emlékei Magyarországon.

NEMÉNYI LILI–HORVÁTH ÁRPÁD-EMLÉKSZOBA (Pesterzsébeti Múzeum, XX., Baross u. 53.) Emlékkiállítás.

NÉPRAJZI MÚZEUM (V., Kossuth tér 12.) Az őstársadalmaktól a civilizációkig. A magyar nép hagyományos kultúrája. Xantus János Kelet-Ázsiában című emlékkiállítás. Dél-ázsiai arcok és szentélyek – Décsi István fotókiállítása.

NO. 5 GALÉRIA (V., Apáczai Csere János u. 5.) Állandó kiál-

Róth Miksa átlátszó világa

Emlékkiállítás nyílt az üvegműves egykori otthonában

A kávéval vigyázzon, csak a tálca fölött kevergesse, mert ez az eredeti terítő – figyelmeztet *Varga Vera* művészettörténész. Tisztelettel simogatom meg a nevezett terítőt, miközben azon igyekszem, hogy a kinti latyak áztatta cipőm is minél kevésbé érintkezzen az ebédlőbútorral és a szőnyeggel: ennél az asztalnál, tudom meg, egykor *Róth Miksa* vacsorált.

A Nefelejcs utcai ház ma végre felújítva áll az Erzsébetváros szívében, készen arra, hogy fogadja a látogatókat. Ezt akár természetesnek is vélhetnénk, különösen akkor, ha figyelembe vesszük, korának mily neves személyisége és elismert művésze volt Róth Miksa. Amerre nézünk, az ő munkáit látjuk, a Szent István-bazilikától az Országházig, a Zeneakadémiától a lipótmezei elmegyógyintézetig. Az egykori lakás felújítása és a hagyatékba tartozó üvegfestmények kiállítása azonban nehezebben valósult meg, mint gondolnánk.

Pedig – tulajdonképpen – a körülmények az utókor kezére játszottak. *Róth Amália*, azaz a mester lánya, Lili néni halála pillanatáig egyben tartotta a hagyatékot. A Nefelejcs utcai lakásban ennek érdekében vendégül látta *Horthy Miklóst*, majd néhány évvel később *Rákosi Mátyást*. Annyit sikerült is elérnie, hogy – míg a földszinti műteremből két lakást alakítottak ki, s elveszett a műhely hátsó épülete is – az emeleti lakáson csak egyetlen albérlővel kellett osztoznia. Teltek-múltak az évek, míg végül megjelent *Ráday Mihály* és felvetette: a hagyatékot továbbra is egységesen kellene kezelni és az egykori lakásban tartani, hiszen egy múzeumnak adományozva az üvegfestmények csak a raktárakat gazdagítanák.

A Róth-hagyaték ügye ekkor révbe érkezni látszott. *Csiha Judit* akkori tanácselnök az elképzelés mellé állt, megalakult az Erzsébetvárosi Róth Miksa Alapítvány kuratóriuma, és Varga Vera szerint egy év alatt megnyitotta volna kapuit a múzeum is, ha az önkormányzati választás nem hozza magával a kuratórium és az önkormányzaton belüli cselekvési kedv megváltozását is. Ámde így történt: az új kuratóriumba nem választottak be művészettörténészt, a múzeum ügye pedig háttérbe szorulni látszott.

Varga Vera eközben tovább dolgozott. Még Lili néni életében leltározta a hagyatékba tartozó üvegfestményeket, mozaikokat és más tárgyakat, s miközben a Helikon Kiadónál megjelent a Róth Miksa munkásságáról szóló könyve – amelyből illusztrációink is valók –, sikerült megindítani a művek, valamint a berendezési tárgyak restaurálását. *Mester Éva*, *Orosz Csaba* és *Mravik Lászlóné* kitűnő munkát végeztek: ez látható is a múzeumban, noha ott csak a hagyaték kisebb fele fért el.

Az emlékmúzeum belső kialakítása a kivitelezőt, *Szendy Miklóst* dicséri. A lakásbelsőt ábrázoló fotókat felhasználva gyártatták újra a tapétát, restaurálták a bútorokat és a csillárokat. Csak az ebédlő eredeti Róth üvegablakainak helyreállítására nem sikerült eddig sort keríteni – mondja bánatosan Varga Vera, akinek egyébként a továbblépésre is van elképzelése. Úgy véli, az egykori műhelyépületben ki lehetne alakítani egy olyan „üvegcentrumot", amelyben az Iparművészeti Főiskola hallgatóit képezhetnék, s ahol végre megteremthetnék egy video- és szakkönyvtár alapjait. Biztató hír, hogy *Bakonyi Karola*, a kerület új polgármestere támogatni látszik a javaslatot.

A Róth-hagyaték tehát megmenekült: *Demszky Gábor* főpolgármester tegnap hivatalosan megnyitotta az emlékkiállítást. S ha minden elrendeződik, talán végre a nagyközönség is láthatja a pompás üvegképeket, s a lakást, ahova egykor Budapest jobbik fele volt bejáratos.

N. Kósa Judit

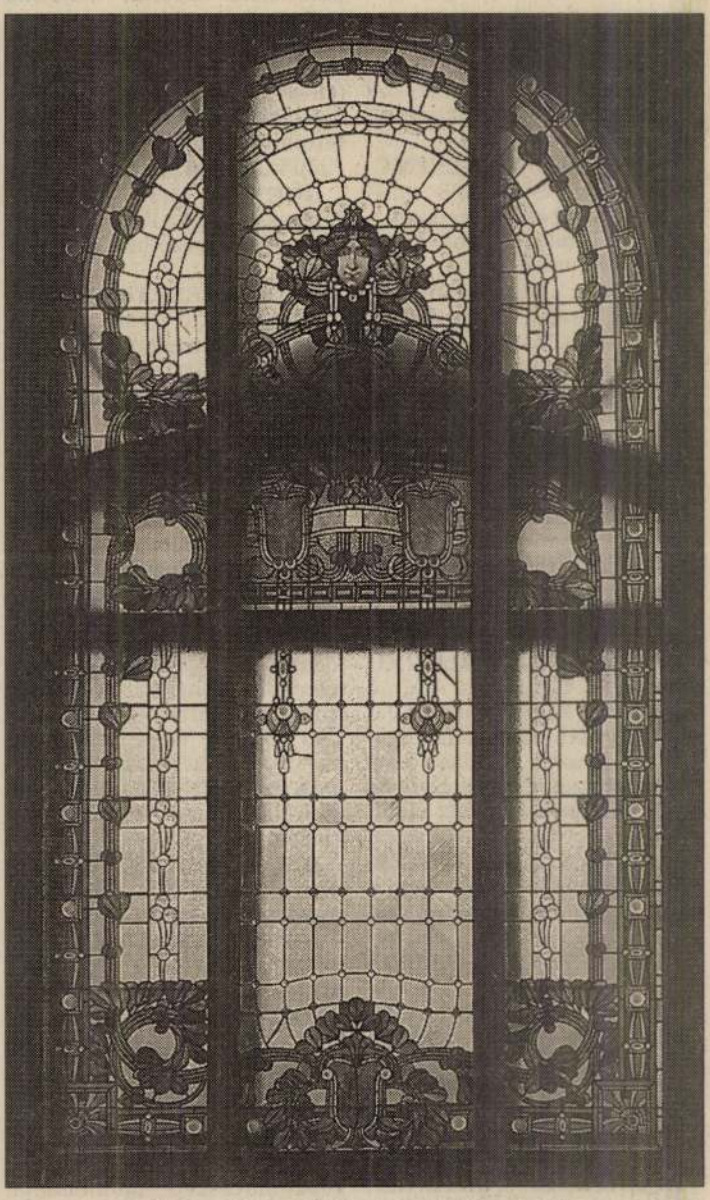

A Magyar Nemzeti Bank egyik üvegablaka

A műveltség allegóriája

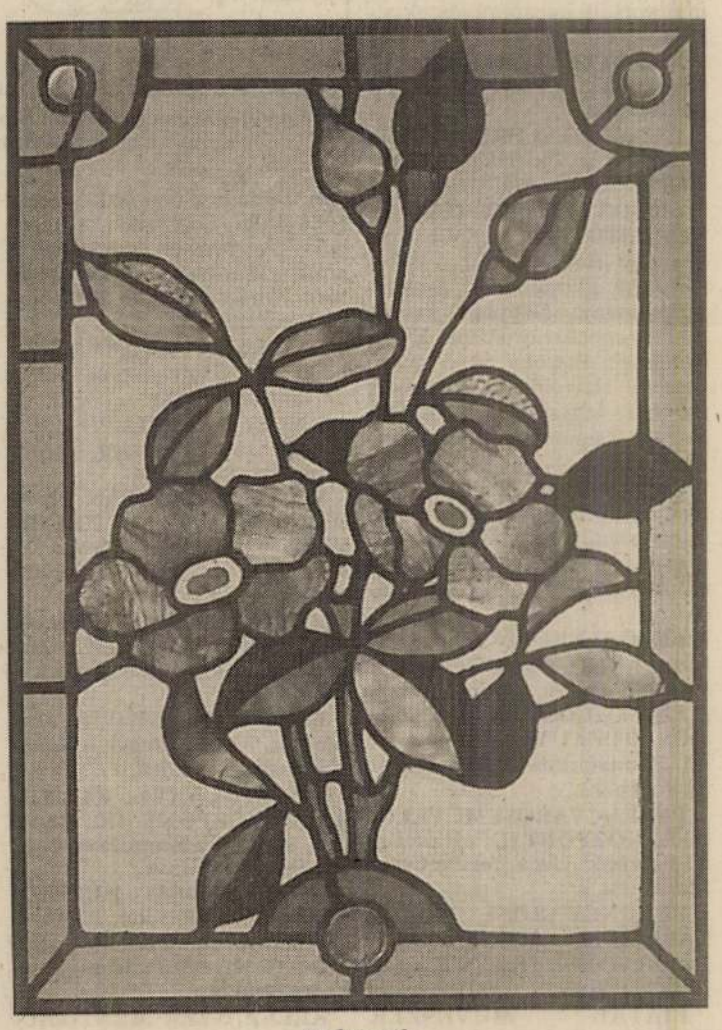

Vadrózsák

BIZTOSÍTOTT KÉZFOGÁS

Egy kézfogás és biztosra mehet. A MEHIB (Magyar Exporthitel Biztosító Rt.) nyugaton már jól bevált, Magyarországon azonban még új biztosítási formával igyekszik az Ön külkereskedelmi üzleteit gazdasági és politikai szempontból kockázatmentessé tenni. Tevékenységét állami garancia, valamint több évtizedes tapasztalattal bíró nyugat-európai viszontbiztosítója szavatolja. Ennek köszönhető, hogy az exporthitelt folyósító bankok megfelelő biztosítékként fogadják el a MEHIB-bel kötött szerződéseket. Ezáltal Ön könnyebben juthat hitelhez. Mindezt megelőzően a MEHIB informálódik leendő partneréről. Így Ön is könnyebben választhat, és az üzlet biztonsága is nagyban nő.

A KOCKÁZAT EL VAN VETVE

Magyar Exporthitel Biztosító Rt.
Bp. 1065 Nagymező u. 44.
Tel.: 269-11-97 Fax: 269-11-98

MEHIB
MAGYAR EXPORTHITEL BIZTOSÍTÓ RT

RÓTH Miksa

Róth Miksa üvegei a bezárt lakásban

Egy üvegfestő emlékei

Az 1944-ben elhunyt világhírű császári és királyi üvegfestő-mozaikművész, Róth Miksa alkotásait számos középületünkön (például a Parlamenten, az Országos Levéltáron) felfedezhetjük. Nefelejcs utcai otthona egyelőre mégis zárva tartja kapuit a nagyközönség előtt.

A Nefelejcs utcai ház, ahol az üvegfestő Róth Miksa lakott, és ahol ma emlékszobája van – zárva

FOTÓ: ISZA FERENC

A Keleti pályaudvar közelében kínai nagykereskedések és roskadozó kocsmák szomszédságában bukkanhatunk rá egy örökre elveszett korszak szépségeinek emlékcserepeire Róth Miksa lakásmúzeumában.

A művész édesapjától, Róth Zsigmondtól sajátította el az Európában hanyatlásnak indult mesterséget, majd külföldi tanulmányutakon tökéletesítette tudását. Hazatérve „üvegfestészeti műintézetet" nyitott.

A fiatalembert Ybl Miklós vette pártfogásába, s megbízta a Károly kastély ablakainak megfestésével. Nevéhez fűződik a Lipótmezei Elmegyógyintézet kápolnájának, a temesvári püspöki szeminárium és díszterem, s a Budapesti Papnevelő Intézet oratóriumának díszítése is.

Hírnevet és nemzetközi elismerést legfőbb újításával, az üvegmozaik meghonosításával vívott ki magának: kitüntették Ferenc József-renddel, elnyerte az Olasz Királyi Korona rendet, övé lett az Iparművészeti Nagy Arany Államérem, s az 1900-as párizsi világkiállításon Pax és Napfelkelte című műveit ezüstéremmel díjazták. Ezen alkotásai is láthatók emlékszobájában, utóbbi unikuma, hogy annak idején ellopták, s a művész lánya, Amália egy bizományiban bukkant rá, majd visszavásárolta.

A Róth család a '10-es években költözött a Nefelejcs utcai házba, melynek enteriőrje részben ma is az egykori miliőt idézi. A ház állandóan nyitva állt a gödöllői művésztelep alkotói és a korszak művészeti életének jelentős személyiségei előtt. A berendezési tárgyak az art nouveau kényelmes polgári otthonát és a századforduló műteremlakásait idézik. A lakásmúzeum a ház felső szintjén található, ott élt a család 1945 után.

Bár észrevehetően törekedtek az eredeti állapot helyreállítására, a kellemes hangulatot árasztó otthonjelleget nem tartották meg. Az igyekezetet bizonyítja, hogy sikerült legyártatni a hajdani tapétamintát, ám a csodás mozaikalkotások ezzel a háttérrel kevésbé érvényesülnek. Szerencsés lett volna, ha megmarad a gázvilágítás, ha visszaköszön ránk néhány személyes tárgyi emlék. S vajon hová tűntek az ódon perzsaszőnyegek, faliszőnyegek?

A konyhából mára csak a vörösmárvány mosogató maradt, de örömmel fedeztem fel egy önémet tálalószekrényt, egy tonett hintaszéket, s a zöld csempéjű jugendstílusú cserépkályhát.

A lakásmúzeumot az Erzsébetvárosi Róth Miksa Alapítvány s egy újonnan kinevezett kuratórium „működteti". Dr. Légrádi Dezső, az akkori VII. Kerületi Tanács igazgatási osztályvezetője s Ráday Mihály kezdeményezésére a művész leányai, Erzsébet és Amália 1986-ban felajánlották a tanácsnak a közgyűjteményezést. 1989-ben az Alapítvány a Dunabankkal karöltve ápolta a hagyatékot, s kiköltöztették a lakókat a házból, új otthonokat biztosítva. Az együttműködés később megszűnt, s három hónappal ezelőtt megnyitották a múzeumot, majd be is zárták. Az emlékszoba azóta is zárva van. Nem sikerült beszerezni az állandó nyitva tartáshoz szükséges engedélyeket...

A hagyaték felbecsülhetetlen értékét külhonban is felismerték, s szívesen gondoskodtak volna elhelyezéséről. Sokan férkőztek Róth Amália közelébe is, aki egész életét édesapja művészetének ápolására, őrzésére áldozta. Bár a hölgy elutasított minden ajánlatot, jóval több tervrajz, festmény került magánszemélyek kezébe, mint közgyűjteményekbe.

A ház hajdani szépségét hosszú évek munkája során lehetne helyreállítani. Az alapítvány végső célja, hogy üvegművészeti centrumot hozzon létre, s elősegítse egy olyan műhely kialakítását, ahol a fiatal iparművészek elkészíthetnék diplomamunkáikat. Szívesen rendeznének időszakos üvegművészeti kiállításokat, s foglalkoznak egy kávéház gondolatával is. A kihasználatlan belső kert is számtalan felhasználási lehetőséget rejt.

Végezetül nem szabad megfeledkezni arról az esztelen rombolásról sem, mely az ötvenes években dúlt a házban. A család otthonát laktanyává alakították, s a műteremből teherautóra pakoltak mindent, ami mozdítható volt megsemmisítve a pótolhatatlan kincseket.

Amikor a kilakoltatás veszélye fenyegetett, Róth Amália egyenest az Országházba ment Rákosi Mátyáshoz, s az anekdota szerint a következőt mondta: „Ha a papa nem alkotta volna meg, most nem ragyognának olyan szépen az ablakok." Meggyőzve Rákosit tovább élhettek a házban, s Amália féltve rejtegette az édesapja alkotta Ferenc József-portrét.

Most biztonsági őr vigyáz a rendre, s mivel nem engednek be senkit, nem tűnhet el semmi sem. De a pompás üvegek sem ragyognak ránk.

• Horeczky Kriszta

IV. évfolyam, 35. szám
1996. augusztus 31.

VASÁRNAPI

magazin

MAGYAR HÍRLAP

RÓTH-HAGYATÉK

(3. OLDAL)

Tv-műsor
VIII. 31.–IX. 6.

Szeptemberi nyár a TENSI-nál!

TOURS

IBIZA

7 éj, svédasztalos félpanzió, ingyenes sportolási lehetőségek, tengerparti szálloda
39.900.-Ft+repülőjegy

tengerparti üdülőklub 8 napos all inclusive italbérlettel
69.900.-Ft+repülőjegy

CIPRUS

3 csillagos tengerparti Clubhotel, 7 éj, svédasztalos félpanzió, október végéig! **49.900.-Ft**+repülőjegy

KRÉTA

Tengerparti medencés szálloda, 7 éj, reggeli,
33.900.-Ft+repülőjegy

RODOSZ

3 csillagos családias szálloda, 7 éj, félpanzió,
39.900.-Ft+repülőjegy

Tensi Törpi Klub - Ingyen nyaral minden szüleivel együtt utazó 6 éven aluli gyermek szeptemberben az alábbi üdülőhelyeken (csak a repülőjegyet kell kifizetni)

Ibiza - Ciprus - Török Riviéra - Kréta

Figyelem! Fenti árak a szeptemberben induló útjainkhoz érvényesek!

Részletes információval várjuk irodánkban:

Bp. II. ker. Komjádi Béla u. 1. Telefon: 326-1531, 326-1585
Bp. V. ker. Aranykéz u. 4-8. Telefon: 266-5775, 266-5801

Kmety © 1996

HETI FEJTÖRŐ

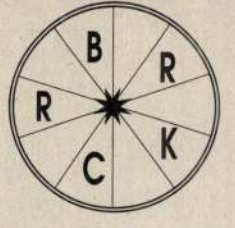

BETŰPÓTLÁS

Pótolja a kör hiányzó betűit az alább felsoroltakkal úgy, hogy az óramutató járásának irányában haladva egy Nobel-dijas német bakteriológus neve (1843-1910) alakuljon ki!

E, H, O, O, T.

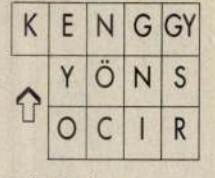

LÓUGRÁS

Az ábrában egy Kossuth-díjas grafikus és festő neve rejlik.

A betűket a bal felső sarokmezőből kiindulva lóugrásban kell összeolvasni.

FUTÓLÉPÉS

Ha az ábra betűit futólépésben, helyes sorrendben olvassa össze, egy Kossuth-dijas zeneszerző, népzenekutató (1892-1963) nevét kapja eredményül.

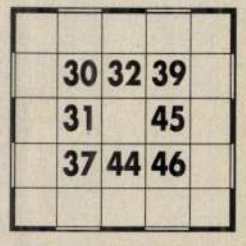

BŰVÖS NÉGYZET

Írja be az üres négyzetekbe a 26-tól 50-ig terjedő számokat úgy, hogy a számjegyek összege valamennyi vízszintes és függőleges sorban, valamint a két átlóban egyformán 190-190 legyen! Néhány számot könnyítésül előre beírtunk.

BUDAPEST GOLFPARK & COUNTRY CLUB

GOLFVERSENYEK ÉS ISMERKEDÉS A GOLFJÁTÉKKAL KISOROSZIBAN

Szeretettel meghívjuk Önt a következő versenyekre:

professzionális és amatőrbajnokság, a Magyar Rák Alapítvány javára rendezett bajnokság, valamint sportlegendák és a művészsztárok küzdelme golfbemutatók
1996. szeptember 7–8.
9–16 óráig

Október fesztivál
1996. október 5–6.
9–16 óráig
golf- és teniszbajnokság

National Golf klub bajnokság
1996. október 12–13.

Érdeklődni lehet a 117-2749-es vagy a (06-26) 392-463-as telefonszámon.

A BELÉPÉS INGYENES.

Szponzorok:

Kurír – Pepsi – Malév – Volvo – Marriott Hotel – Heineken – Magyar Hírlap

MH 9294

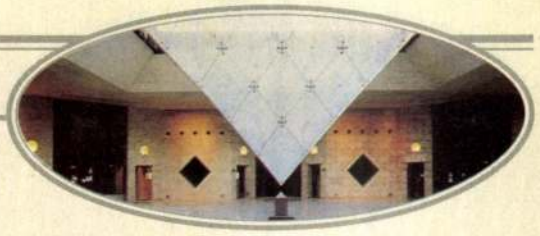

Fejlődés

Egyetlen napon tárult elénk
a távolodó és az eljövő világ.
A kézművesmesterségek művelői
formáltak gyakorlott mozdulatokkal
kisebb-nagyobb tárgyakat
az ünnepen — ahogy megcsinálták
mindig is, amire szükségük volt,
maguknak. Természet adta
anyagokból valamennyit.
Szemétre nem kerül semmi ott,
ahol az emberek beérik azzal, amit
képesek maguknak megteremteni.
Néztük, mint érdekes programot.
Bár élnek ma is így, földközelben
emberek. Aztán egy filmet láttunk.
Egy hihetetlenül fejlett ország
csúcstechnika által vezérelt
mindennapjairól. Az emberek
a föld alatt laktak, közlekedtek,
pénzcsinálással voltak elfoglalva,
és ennek bűvöletében gátlástalanul
irtották ki, akik útjukban voltak.
Fax útján „beszélgettek".
A születésnapi köszöntőt video-
kazettán küldték el egymásnak.
Valaki egyszer még kimondta:
apa, olyan nagyon hiányzol;
de az akkor már halott volt.

Révi Judit

VASÁRNAPI Magazin
Lapszerkesztő:
L. KELEMEN GÁBOR
Vezető szerkesztő:
Révi Judit
Szerkesztő:
Elek Lenke
Computerdesign:
C. Gergely Zsófia
Munkatárs:
Farkas Margit, Issekutz Erzsébet
Fotó:
Bodó Gábor
Hirdetési menedzser:
Heckmann Márta
Hirdetésfelvétel
tel./fax: 210-3768
Műsorszerkesztőség:
AKPA-Budapest
Felelős vezető:
Hollai Andrea
Levélcím: Magyar Hírlap,
Vasárnapi Magazin,
1087 Budapest,
Kerepesi út 29/B
Tel./fax: 113-1613
Kiadja:
a Magyar Hírlap Rt.
Felelős kiadó:
Kovalcsik József
Színes előkészítés:
MH Grafikai Stúdió
Stúdióvezető: Sándor János
Készült: Révai Nyomda Kft.
ISSN 1216-7010
Kéziratokat, fotókat nem őrzünk
meg és nem küldünk vissza.
CÍMLAPFOTÓ: PÉLYI NÓRA

A Róth Miksa Üvegmúzeum

— Róth Miksa neve mára fogalommá vált. Ő az volt a magyar üvegművészetben, ami Bartók vagy Kodály a magyar népzenében — magyarázza Büki Attila, a Róth Miksa Alapítvány ügyvezető igazgatója, aki költő, novellista, újságíró és festő is. Végigsétálunk a múzeummá nemesedett nagypolgári lakás tágas szobáin, csodálva az ide menekített, páratlan szépségű üvegfestményeket.

— Persze ez csak ízelítő Róth Miksa nagyon gazdag munkásságából — folytatja az igazgató úr. — Körülbelül egymilliárd forintnyi az itt lévő tárgyi érték, de művészi értéküket nem lehet felbecsülni.

Rendkívüli jelentőségű hagyatéka ez a magyar kultúrtörténetnek.

FOTÓ: BODÓ GÁBOR

Róth Miksa 1865 és 1944 közt élt, alkotott Budapesten. A század eleji üvegfestészet egyik legjelentősebb alakja volt. Munkái megtalálhatók szerte a nagyvilágban: Bécstől, Velencétől, Londontól Mexikóig. Az ő művészetét dicsérik például az Országház üvegfestményei, a Zeneakadémia, a Gresham-palota, az Országos Levéltár vagy a Mátyás-templom üvegfestményei és -ablakai. Sőt, még a fővárosi körfolyosós bérházak némelyikében is rábukkanhatunk egy-egy hírmondónak megmaradt, szépséges üvegmozaik ablakra. A hazai üvegművészet legjelesebbjének munkái ugyanis egykor gazdag polgárházakat is díszítettek. 1992-ig még sem őrizte emlékét múzeum Budapesten. A művész egyik leánya, Amália lakott itt, a Nefelejcs utca 26. számú házban, s nem sokkal halála előtt szorgalmazta — Ráday Mihály városvédő közbenjárásával —, hogy segítsenek megmenteni a becses hagyatékot — amit még 1942-ben nemzeti kinccsé nyilvánított a kultuszminisztérium. Az örökös 1988-ban a VII. kerületi tanácsra hagyományozott mindent. A hagyaték gondozását az erzsébetvárosi önkormányzat által létrehozott Róth Miksa Alapítvány vállalta. Feladata a munkaremekek művészettörténeti és szakmai szempontú feldolgozása, restaurálása, a lakás átalakítása múzeummá és a világban föllelhető alkotások összegyűjtése.

— Amennyiben nem kapunk támogatást, néhány hónap múlva be kell zárnunk — panaszolja Büki Attila —, hiszen szinte kizárólag a belépődíjakból tartjuk fenn a múzeumot. Pedig nagyon szerettük volna a műhelyt is visszaállítani, ahol fénykorában negyven ember dolgozott! A század eleji Budapest legnagyobb üvegfestő műhelye volt ez. Mára már az egész épület tatarozásra szorul. A múzeum teljes rekonstrukciójához legalább húszmillió forint kellene. Terveink, elképzeléseink vannak, mindent megpróbálunk, és minden ötletet, adományt köszönettel fogadunk, hogy méltóképp megőrizhessük e páratlan hagyatékot.

E. É.

A SZAKÉRT

Frank György minden szót külön mérlegel. Hozzászokott, hogy megnyilatkozásainak súlya van. Mint negyedszázada kinevezett igazságügyi szakértőtől ez el is várható tőle. Frank úr polgári perekben működik közre, bírói kijelölésre. Erre akkor kerül sor, ha például nehéz eldönteni a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján, hogy egy balesetet okozó jármű milyen műszaki állapotban volt. Ilyenkor a megfelelő vizsgálatok után szakvéleményt ad, amely perdöntő lehet a bírósági határozatra nézve. Álláspontja azonban csak egy a bizonyítékok sorában.

„Amióta megszereztem a diplomámat, felhalmozódott annyi ismeretem és tapasztalatom, hogy egy bizonyos szűk területen már felelősen nyilváníthassak véleményt" — mondja. Olykor nagyon kicsi dologban kell állást foglalnia, mégis óriási a felelőssége. A kívülálló számára jelentéktelennek tűnik például egy válóper. Nem mindegy viszont az érintetteknek, hogyan oszlik meg közöttük a közösen szerzett vagyon. A kirendelő bírói határozatot kézhez kapva a szakértőnek el kell vonatkoztatnia az érzelmi tényezőktől, például attól, melyik félnél helyezi el a bíróság a gyerekeket, és meg kell állapítania például, hogy mennyit ér a családi autó. „Csak annyit mondhatok ilyenkor, hogy legjobb tudásom szerint ez ennyi. Az a legnagyobb öröm, amikor az alperes és a felperes is egyetért velem." Még nagyobb a tét, ha nem csupán egy kocsiról van szó, például a felperes vállalkozó, aki egész járműparkot üzemeltet.

Megtörténik például, hogy elromlik egy frissen javított autó, amelynek tulajdonosa reklamálni akar. Az előbizonyításra az ügyvéd igénybe veheti a szakértő segítségét, így idejekorán kiderül, érdemes-e egyáltalán perre vinni a felszólamlási ügyet. A szakvéleményt látva az ügyvéd esetleg azt javasolja ügyfelének, hogy ne pereskedjen, s ezáltal óriási kiadástól kíméli meg őt. Ha viszont az előbizonyításon a szakértő javítási hibát állapít meg és ennek alapján az ügyfél perbe hívja a javítót, az ügyvéd a szakvéleményre építi a beadványát. „Ilyenkor teljesen mindegy, hogy pár ezer vagy több millió forintos értékről van-e szó: szakmai jó hírem forog kockán. Csak igennel és nemmel válaszolhatok a nekem feltett kérdésre, tehát nem tévedhetek" — magyarázza.

Frank úr bizonyos haditechnikai eszközökkel is foglalkozik. Szakkönyvek, főiskolai és egyetemi jegyzetek szerzője. Dolgozószobájában díszhelyen látható a diploma, amely feljogosítja őt az Eur. Ing. cím viselésére és mérnöki munka végzésére — bárhol a világon. Kibocsátója a FEAI, magyarul a Nemzeti Mérnökszövetségek Európai Szervezete.

Ugyanakkor mérnök-konstruktőrként tevékenykedik egy különleges üzemben: a HM Currus Gödöllői Harcjármű-technikai Részvénytársaság biztonságtechnikai irodáját vezeti. A gyár speciális járműveket tervez és épít polgári felhasználásra. Mindig konkrét célra alakítanak át egy autót: megfelelő védettségi fokozattal látják el aszerint, hogy értékszállítót, védelemben részesülő személyek szállítására szolgáló, úgynevezett VIP-gépkocsit vagy futárautót rendelnek tőlük. Minden műveletet maguk végeznek, az üvegek fóliázásától kezdve a speciális, golyóálló kerekek kialakításáig. Átlátható golyóálló anyagokkal is dolgoznak: ezek összetett szerkezetek, üveggel ötvözött polikarbonátok, amelyekben fennakad a lövedék és a lövés után nincs szilánkleválás. A mögötte dolgozó ember biztonságban, de legalábbis bizonyos fegyveres támadásokkal szemben védett helyen tartózkodik.

A gyárban tűzszerészeszközök tervezésével és kivitelezésével is foglalkoznak, ugyancsak polgári felhasználásra. Kifejlesztettek egy kisméretű, viszonylag könnyű, távirányítású eszközt, amellyel például a repülőtéren megsemmisítik a gazdátlanul maradt csomagokat, hatástalanítják az építkezések munkagödrében talált háborús aknákat. Hasonló tűzszerészeti disruptert (rombolót) eddig csak külföldről lehetett beszerezni, borsos áron.

Ebben a minőségében Frank úr különböző anyagok lövedékállóságával foglalkozik. Például golyóálló mellényekkel. Azt kell megállapítania, alkalmas-e egy adott eszköz az emberi élet védelmére. Apró részeire szedi szét a mellényt, alaposan elemzi az egyes rétegek minőségét, szövedékét, egymáshoz tapadását. Ez a gyakorlatban mindig összehasonlítást jelent: azt kell kiderítenie, mennyire felel meg az adott védőeszköz valamilyen szabvány előírásainak. A gyártó terméke leírásakor szintén szabványokra hivatkozik, a szakértő tehát azt kéri számon a szállítón, valósak-e az állításai.

A polgári szférában működő hadiipari szakértőként Frank urat esetenként felkérik banki pénztárfülkék védettségének vizsgálatára. Erre sincsenek magyar szabványok, így külföldi, rendszerint amerikai előírásokhoz viszonyít. Pénzszállításhoz páncélozott járműveket használnak már Magyarországon is. Ezeket az autókat időről időre felülvizsgálják, megnézik, hogy egy-egy javítás után megváltozott-e a kocsi lövedékállósága. Az autógyár mindig ad a járműhöz egy védelmi tervet: ezen a rajzon pontosan feltünteti, milyen vastagságú páncélzat hol védi az autót és utasait. A szakértő ezért azt kutatja, hogy a gyári kialakításhoz képest módosult-e a jármű golyóálló tulajdonsága a javítás következtében. Ha igen, erre felhívja az autó üzemeltetőjének figyelmét.

Frank úr időnként kísérletekkel rekonstruál egy megtörtént esetet vagy próbának vet alá egy-egy anyagot. „Szerencsére azt még egyszer sem kellett szakértőként megállapítanom, hogy mondjuk a páncélzat elegendő védelmet nyújtott-e egy megtámadott páncélautó utasainak, avagy

pénzügyi és vámhatóságok egyöntetűbb és gyakorlatiasabb eljárást követnek, ami azonban, fiskális érdekek megvédését tételezve fel részükről, könnyen oda is vezethet, hogy ezentúl minden jobb kivitelű, izlésesebb iparcikket „műtárgynak" fognak minősíteni és kiviteli illeték alá vonnak. Kétségtelen, hogy ez ipari termelésünknek mérhetetlen károkat okozna, mert a kivitelt teljesen megakasztaná. Gondoljuk meg, hogy a valutáris különbségek csökkenésével egyenes arányban csökkennek a kiviteli lehetőségek. Mihelyt Magyarország nem lesz többé Európa „legolcsóbb beszerzési forrása" a külföld számára, a kiviteli illetéktől és fényűzési adótól átlag az érték 21%-ával megterhelt iparcikkeink nem tudnak megbírkózni a külföldi termékek versenyével. A kiviteli konjunkturák máris kezdenek gyengülni. Bútorgyártásunk például a szerbektől, románoktól és csehektől megszállott területeken már most is alig tud versenyezni a bécsi bútorokkal. Mi lesz akkor, ha koronánk a szokollal, dinárral és leivel szemben csak megközelíti a parítást? Ha pénzünk javulásának arányában nem csökkentik az adó- és illetékterheket, művészi iparunk, amely a belföldi piac nagyobb felvevőképességére egyelőre aligha számíthat, elveszti lába alól a talajt. Ezért kívánatos volna, ha a pénzügyi politika, az ország jól felfogott érdekében, enyhébb elbánásban részesítené az iparművészeti termelést és egyelőre legalább a kiviteli illeték fizetése alól mentesítené az összes modern iparművészeti termékeket. Addig is azonban, míg erre a gyökeres orvoslásra sor kerülhet, meg kell szüntetni a törvény és rendeletek értelmezése körül fennálló félreértéseket, egyszerűsíteni kell a hivatalos eljárásokat és kizárólag szakértőkre kell bízni annak megállapítását, mely műipari cikkeket lehet műtárgyaknak minősíteni és ennek alapján kiviteli illetékkel terhelni. Ilyen szakértőkből álló bizottság vagy tanács megalakítása nem ütköznék nehézségbe, bár azt hisszük, célravezetőbb volna, ha egy-egy kijelölt szakértőre bíznák ezt a feladatot, akinek véleményét a pénzügyi és vámhatóságok kötelesek volnának fentartás nélkül elfogadni. Ilyen módon egyszerűen és gyorsan lehetne elintézni a kiviteli engedélyeknek és illeték kiszabásának kérdését. A fényűzési adó okozta bajokról már több ízben szóltunk. Elérkezettnek látjuk az időt, hogy összes érdekképviseleteink közös akciót indítsanak a versenyképességünket fenyegető adók és illetékek ellen, mert a nemzetközi forgalom felszabadítása esetén ilyen túlsúllyal terhelten az utolsók közt kullogunk a cél felé.

Sz. F.

AZ ÜVEGFESTÉS TÍZPARANCSOLATA. Az O. M. Iparművészeti Társulat üvegfestő szakosztályában a szakosztály elnöke, Roth Miksa bemutatta az üvegfestők részére készített tíz pontba foglalt általános esztétikai és gyakorlati útmutatásait. A szakosztály egyhangú élénk helyesléssel fogadta és melegen ajánlja betartását, az itt következő tízparancsolatot mindazoknak, kik üvegfestéssel foglalkoznak.

I. Színben gondold el az üvegfestménynek már legelső tervét is.

II. Merőben kerüld a naturalizmust, mert minél jobban megközelíted a való élet, a természet ábrázolását, annál inkább eltávolodol az üvegfestés lényegétől. Vonalnak, formának és színnek az üveg anyagában elgondolt, átszellemült megérzékítése hozhat létre csak jó üvegfestményt.

III. Az üvegfestés díszítőművészet; összhangot kíván. Szervesen illeszkedjék rendeltetése helyének kiképzésébe.

IV. Tervedben erőteljesen hangsúlyozd az ólomkereteket s csak azután rajzold bele a részleteket. Ne félj az ólomfonalak sűrű alkalmazásától, sőt teljék örömed az általuk nyert erőteljes konturokban. Vess számot az üveg törékeny voltával és ne erőszakolj az üveg anyagával ellenkező kimetszéseket.

V. Ne alkalmazz egyazon színű, osztatlan nagy színfelületeket, hanem oszd el a színeket úgy, hogy egyik se legyen túlsúlyban. Vedd mintául ebben a keleti szőnyegek pompás hatását. A komponálásnál törekedjél mozaikszerű hatásra, juttasd hát egyformán szóhoz a figurális, meg az ornamentális részeket; ne érvényesüljenek egymás rovására.

VI. Korlátozd magad a művészi kifejezéshez való anyagokban és eszközökben, hogy stílusosat, monumentálisat alkothass, ám óvakodjál a pongyolaságtól is. Kerüld az aprólékosságot, vess nagy súlyt az erős, határozott konturráfestésre. Árnyékolásból csak annyit alkalmazz, amennyi a megértéshez múlhatatlanul szükséges, hogy mindenekelőtt magában az üveg anyagában rejlő szépségek érvényesüljenek. Csak időt álló, kipróbált festéket használj, merőben tartózkodjál a színes zománcfestékektől.

VII. Becsüld meg a régiek technikáját s fejleszd alkalmatossá mai szellemű művek kifejezésére, ám ne feledd, hogy minden terv a maga sajátos jellegének megfelelő technikát kíván meg.

VIII. Dolgozás közben légy munkád rendeltetési helyének világítási viszonyaira s minden olyan körülményre való figyelemmel, mely a műnek ott való hatását módosíthatja.

IX. Színes üvegezéssel ne sötétíts ott, ahol világosságra van szükség.

X. Ne nézd az üvegfestést a meggazdagodás útjának; ha szükségletedet megkeresed vele, tied még az öröm is, hogy szívvel-lélekkel szolgálhatod ezt a szép és örökbecsű művészetet.

A FALIFESTŐMINTÁKRA hirdetett Sipos-féle pályázat meddő volt, mert a beérkezett néhány pályamű közül egy sem ütötte meg a kellő mértéket s ezért a bíráló bizottság nem is adhatta ki a díjakat. A Sipos-cég most szűkebb pályázat útján fogja a kívánt terveket beszerezni.

AUKCIÓK. Az egyre terjedő aukcióláz óriási pénzösszegeket mozgósít. Sok milliónyi értéket képviselő művészi tárgyak cserélnek gazdát és hosszú sora a képeknek, szobroknak és ezerféle iparművészeti holmik kerülnek napvilágra. Az általános drágaság kényszeríti egyes családokat, hogy a féltve őrzött, öröklött műtárgyakat értékesítsék és kisebb gyűjtők is piacra dobják nagy gonddal, szeretettel és nem ritkán nélkülözések árán egybehordott gyűjteményeiket, vagy azok egyes részeit, hogy előteremtsék az életfentartásra szükséges összegeket. És vevő akad. Részben a nagyobb vagyonnal rendelkező gyűjtők, vagy az újabban jólétbe jutott szerencsés spekulánsok hordják össze az aukciókra került dolgokat, de tény az is, hogy nem jelentéktelen része a művészi alkotásoknak külföldre kerül, mert az idegen valutával rendelkező vevő aránytalanul olcsón jut a nekünk drágának látszó művészi árúhoz. Hazai iparművészetünk szempontjából nézve az aukciókat, megállapítható, hogy újabbkori magyar iparművészeti munka alig akad a kalapács alá kerülő műtárgyak között. Túlnyomó részben régi kerámiák, ötvöstárgyak, bútorok, textilmunkák stb.

Magyar Iparművészet

1921.

dásra és a két napból végül hónapok lettek. És fájó szívvel hagytam el ezt az országot. Mint idegen érkeztem oda és a barátok özönétől búcsúztam el, megtelve a tiszteletnek és bámulatnak legnagyobb mértékével a magyar nép lovagias érzése, kultúrája és intelligenciája iránt. Immár rájöttem arra, hogy nincsen a civilizált világnak olyan országa, amelyről Amerika valóságban oly keveset tudna és amelyről oly tökéletesen téves értesülései lennének. A nép művészi érzékének igazolására szerzett gyűjteményeim részben arra vannak hivatva, hogy megváltoztassák ezeket a téves értesüléseket, de még jobban megteszi majd ezt azoknak a nagyszerű nyomdaipari művészettel készített és illusztrált modern magyar könyveknek az a sorozata, amelyből a nyilvános könyvtárakban még eddig nem voltak példányaink. A textilminták és ruhaneműek, amelyeket a Brooklyn Museum részére gyűjtöttem, ott kerülnek kiállításra és felhasználásra, míg a könyvek, amelyeket országszerte kiállítani szándékozom, tanuságai lesznek annak a veszélyeztetett kulturának, amely kultura keleti Európát századok óta világította meg. Szerte utaztam Magyarországon, meglátogatva városokat, falvakat, miközben a nép minden osztályával bizalmas viszonyba kerültem. Mindenütt, dacára a zavaros helyzetnek és nagy nyomorúságnak, megkülönböztetett udvariassággal és tisztelettel fogadtak. Legfőképen azonban a legnagyobb bámulat hangján kell megemlékeznem a magyar tudósokról, akik a legnyomorúságosabb helyzetben is helyeiken maradtak és folytatják a munkát a kultura és az emberiség érdekében. A *budapesti iparművészeti múzeum, az iparművészeti társulat és az iparművészeti iskola a világ legnagyszerűbb és legjobban vezetett hasonnemű intézményeinek sorába tartoznak.* Most ezek is segítségre szorulnak és ezek felsegítése csaknem annyira fontos és szükséges, mint élelemmel ellátása az éhezőknek. Ottartózkodásom egész ideje alatt egyetlen panaszszót sem hallottam és senkisem kért tőlem semminemű segítséget. Jelen ténykedésem senki felszólításának sem a következménye, hanem az csupán a saját megfigyeléseimen alapul. Igen sok nyersanyag, gyapjú, réz, teljesen hiányzik. A kereskedelmet és ipart helyre kell állítani. Nézetem szerint az ez irányban segítés sokkalta fontosabb, mint az, amelyre a jelenlegi segítő-akciók irányulnak, mert az utóbbiaknak a hatása csak rövid ideig tartó lehet. A helyesen megállapított és megértett magyar kérdés kell, hogy utat találjon minden egyes intelligens amerikainak úgy elméjéhez, mint szívéhez.

A FÉNYŰZÉSI FORGALMI ADÓ. Lapunk hasábjain eddig két cikk foglalkozott a fényűzési adóval.* Írójuk, dr. *Wildner* Ödön éles tollal boncolgatta a törvénynek és a végrehajtási utasításnak különösen az iparművészetet sujtó rendelkezéseit. Bebizonyította, hogy az új adó az iparművészeti termelést csírájában fojtogatja. Az Orsz. Magyar Iparművészeti Társulat igazgatósága is foglalkozott ezzel a kérdéssel és szükségét látta annak, hogy a többi ipari és kereskedelmi érdekképviseleteken kívül az iparművészet különleges érdekeinek szemmeltartásával állást foglaljon a fényűzési forgalmi adó mai rendszerének fentartása ellen. Állásfoglalását felterjesztés útján hozta a pénzügyminiszter tudomására, amelyben többek közt kifejtette, hogy elvileg nem tartja megokoltnak, hogy a törvény a „szépművészet" alkotásait bizonyos feltételek mellett az adótól mentesíti, viszont az iparművészeti termékeket minden esetben és feltétlenül megadóztatja. Ezzel azt a mesterséges határvonalat, amelyet idők folyamán a „grand art" és az iparművészet közé vontak, a törvény is elismeri, holott minden elfogulatlan művész és esztétikus ennek az elhatároló vonalnak lerombolására törekszik. A Társulat a törvénynek és a végrehajtási utasításnak módosítását javasolja olyképen, hogy a képzőművészet alkotásaira meghatározott feltételek mellett az iparművészet termékei is mentesek legyenek a fényűzési adótól. Egy másik intézkedése a törvénynek, amelyet a felterjesztés kifogásol, az, hogy művészeti termékeknek közvetlen és közvetítő útján történő átruházása közt is különbséget tesz az adóztatás szempontjából. Ennek a rendelkezésnek olyan értelemben való módosítását kéri a Társulat, hogy művészeti egyesületek, társulatok, amelyek kiállításokon hoznak forgalomba művészeti termékeket, de ezzel nem keresetszerűleg foglalkoznak — mert hiszen ebből származó jövedelmeiket kulturális célokra fordítják — adómentesen ruházhassanak át mindenfajta művészeti tárgyat. A Társulat javaslatainak elfogadása némiképen enyhítene a súlyos terheken, amelyeket a fényűzési adó az iparművészeti termelésre ró.

* 1920. évfolyam 4—7. és 8—10. szám.

PANASZOK A KIVITELI ILLETÉK MIATT. A mai gazdasági viszonyok mellett az ipari termékek kivitele különös figyelmet és gondoskodást érdemel. Fokozott mértékben áll ez az iparművészeti termékekre, amelyeknél sokszor aránylag csekély anyagérték mellett a munka képvisel igen nagy értéket. A magyar munkának külföldön való értékesítését tehát nemzeti és közgazdasági szempontból egyaránt minden lehető módon meg kellene könnyíteni. Mégis azt látjuk, hogy kiviteli illetékekkel és fényűzési adóval nehezítik meg az iparművészeti termékek kivitelét, emellett még a törvények és rendeletek magyarázata és végrehajtása terén az illetékes hatóságok olyan eltérő gyakorlatot követnek, a kiviteli engedélyek bürokratikus kezelése annyi huza-vonát okoz, hogy az exportőrök méltán panaszkodnak az ilyen gazdasági érdekeinket mélyen sértő állapotok miatt. A kiviteli illetékről szóló 1920 : XIII. t.-c. és az ennek végrehajtásáról kiadott pénzügyminiszteri rendelet értelmében, amelyet lapunk mult évi 4—7. számában ismertettünk, az iparművészeti alkotások — bizonyos, a rendeletekben taxative felsorolt eseteket kivéve, — megállapított mérték szerint kiviteli illeték alá esnek. A rendelet azonban nem írja körül szabatosan, milyen termékek tartoznak az „iparművészeti alkotás" fogalomkörébe és így pénzügyi hatóságok, különféle szakbizottságok, fa-, textil-, fém- stb. bizottságok döntenek arról, vajjon a kivinni szándékozott tárgy iparművészeti alkotás-e, vagy csak közönséges ipari termék. Valóban nem kívánhatjuk, hogy érdemes hatóságaink és bizottságaink véleménye minden esetben helytálljon és nem is csodálkozhatunk, ha a tárgyak megitélésénél — konkrét esetről beszélünk — azon az alapon döntöttek, vajjon az exportáló cég egyszerű ipari vagy kereskedelmi vállalat-e, avagy iparművészeti vállalkozás ? Utóbbi esetben minden további nélkül „műtárgy"-nak minősítették ugyanazt, amit az előző kategóriába tartozó vállalat mint egyszerű iparcikket illetékmentesen vitt ki. Az ilyen eljárás, bár nem nélkülözi a komikumot, joggal váltott ki panaszokat az érdekeltség köréből, amelynek képviseletei siettek feltárni illetékes helyen a helyzet visszásságát. Kaptak is igéretet arra, hogy a jövőben a

A közútakról és a párisi első nemzetközi útügyi congressusról.

A francia köztársaság kormányának kezdeményezésére *Párisban* a mult év október havában tartották meg az *I. nemzetközi közúti congressust*, melyen a magyarságot a *kereskedelemügyi ministeriumnak*, a *székesfőváros közönségének*, a *fővárosi közmunkák tanácsának*, a *műegyetemnek*, a *Magyar Automobil-Club*-nak és a *magyar aszfalt-társaságnak* kiküldöttei képviselték.

A francia *köztársaság elnöke, ministerelnöke, közmunkaministere* és a *külügyministere* voltak a *congressus* védnökei, kik közül *Barthou, közmunka-, posta- és telegráfügyi minister* sűrűn részt vett a congressus különböző összejövetelein.

A *congressus* rendező bizottságának elnökeiként az állami, megyei és *Páris* városi hatóságok fejei szerepeltek.

A *congressus* ünnepi megnyitó és záróüléseit a *Sorbonne* dísztermében, rendes üléseit pedig a *Tuilleriák* terraszán levő ú. n. *„Jeu de Paume"* termeiben tartották meg.

A már előzetesen, bizottságilag megállapított kérdéseket két szakosztályban elosztva tárgyalták.

A tárgyalások legnagyobbrészt a kocsiutakon sok bajjal járó porképződésnek miként való legtökéletesebb elhárítására irányultak. Annak a pornak az elhárítására, mely a különböző járóművek, emberek és állatok folytonos mozgása révén keletkezik, amely azután összevegyül a kéményekből kikerülő korommal és a különböző ipartelepek termékeiből szétterjedő porszerű anyagokkal és miazmákkal fertőzve, vagy különös fertőzés nélkül is, az emberi szervezetbe belélegezve, a légzőszervek gyulladását okozza. *Pasteur* baktereologiai tanulmányaiból tudjuk, hogy ez a por egyúttal a járványos betegségek legbiztosabb terjesztője.

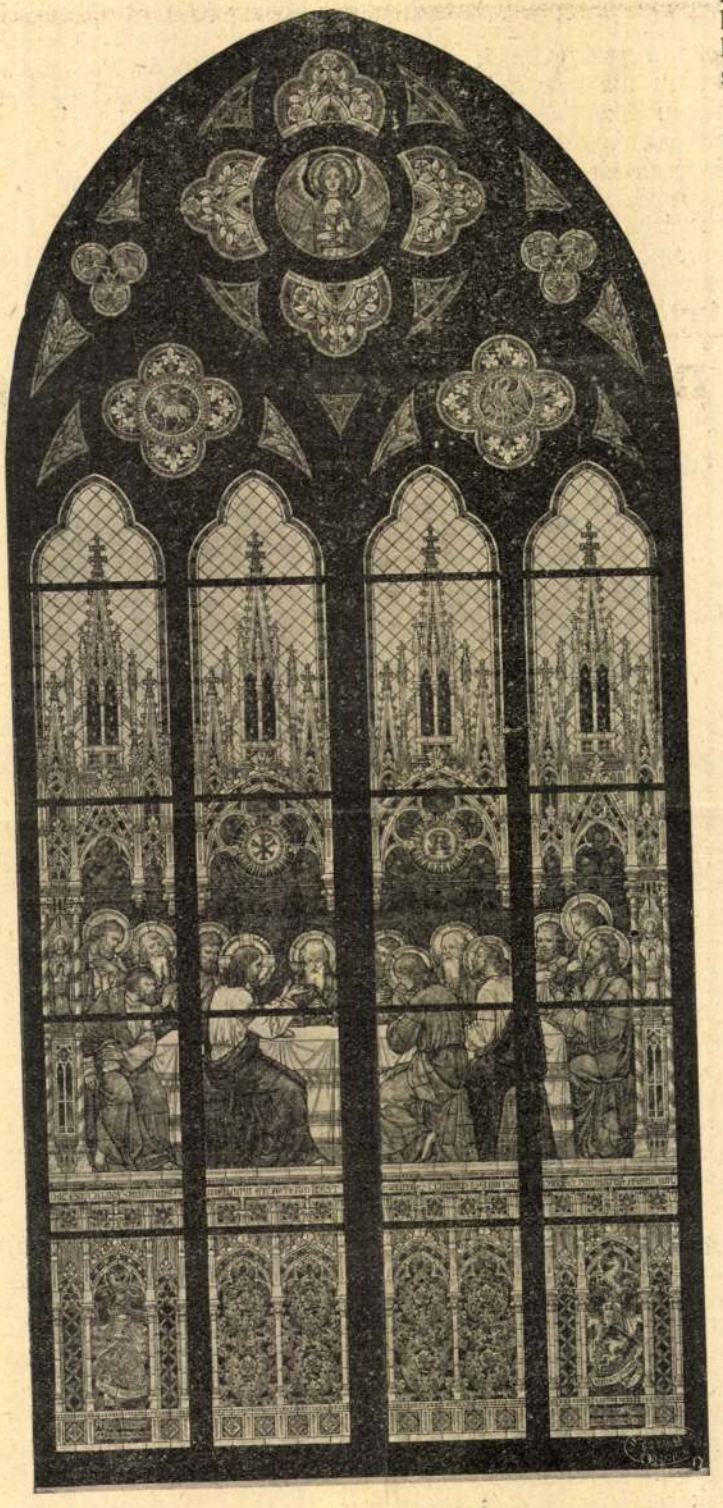

A budapesti Erzsébet-örökimádás templom egyik ablaka: az úrvacsora. Róth Miksa műterméből.

Ennek a pornak a leküzdésére francia, angol és német orvosi kitünőségek, útépítő mérnökök és automobiltulajdonosok 1903-ban ligát is szerveztek, amely szövetség szóval, írásban és tettekkel állandóan nagy tevékenységet fejt ki, annak a céljának az elérésére, hogy ezt a nagy horderejű közegészségügyi kérdést megoldják. Az utak kátrányozásával elért sikerek következtében ez a liga és a francia orvosok együttesen a leglelkesebben hirdetik azt, hogy a por leküzdésére a legcélravezetőbb az utak kátrányozása és hogy ezt a műveletet a lehető legnagyobb mértékben terjeszteni kell.

A congressuson 27 idegen kormány, 56 francia département, 193 város, vagy község és 184 testület volt képviselve, úgy hogy a résztvevők száma 2250-nél is nagyobb volt.

A congressus ünnepi megnyitó ülésén — úgyszintén mindannyiszor, valahányszor a congressus előkelőségeinek alkalmuk nyílt reá — a leglelkesebb elragadtatással hangsúlyozták a közutak kérdésének nagy jelentőségét.

És méltán, mert hiszen az országok nagy közútjai alkotják azokat a főereket, melyeken az emberi élet lefolyik és a közutaknak elsőrangú szerepük volt mind a legújabb időkig az emberi művelődés és fejlődés történetében.

És habár a világhírű római utak, a napoleoni utak és általában a közutak újabbkori nemzetközi jelentőségét a vasutak csökkentették, az automobilközlekedés révén a közutak jelentősége ismét növekedik.

Az automobilközlekedés ugyanis számos útvonalon ma már a vasút hivatását tölti be, sőt olyan vidékeket is vont be a világforgalomba, melyek vasúttal egyátalán el sem érhetők. Az automobilközlekedés fejlődése tehát a közutak ügyét ujólag előtérbe állította.

Ez az ügy pénzértékben kifejezve akként alakul, hogy *Európa* 14 államában a közúti hálózatok összes hosszasága 1,600.000 kilométer. Ennek az értéke legalább 25 milliárd; az útak gondozása pedig évenkint körülbelül 800 milliom frcs-ba kerül.

Ezekben az összegekben a francia közutak 5·7 millárd frcs értékkel és több mint 100 milliom frcs gondozási költséggel, a magyarországi közutak pedig 1 millárd korona értékkel és évenkint 40 milliom korona gondozási költséggel szerepelnek.

A magyarországi állami, megyei és községi, burkolattal ellátott útak összes hosszusága ugyanis, — *Incze* Kálmán műszaki főtanácsos congressusi közleményei szerint — közel 58.000 *km*. Burkolatlan közutaink hossza 35.000 *km*, melyekből 3585 *km* hosszuságú úthálózatnak 63 milliom k. költséggel való burkolása 1904 óta folyamatban van.

A párisi és a budapesti útak kiterjedésének összehasonlításából pedig kitűnik, hogy a párisi útak teljes területe 16,500.000 m^2, melyből kocsiútakra 9,270.000 m^2 esik és ebben a területben a makadamszerű útak 1,170.000 m^2-rel szerepelnek. Budapest összes útainak területe 16,095.000 m^2,

melyből kocsiútakra közel 5 milliom m^2 esik és ebben a területben a makadamszerű útak 2,368.000 m^2-rel szerepelnek, mely utóbbiaknak a fönntartása, évenkint 800.000 k.-ba kerül.

*

A congressus I. szakosztályában tárgyalt kérdések a jelenlegi útburkolatok előállítására, a fönntartás főbb módjaira, e burkolatok kopásának és a porképződésnek megakadályozására, végül a jövő útjának miként való berendezésére vonatkoztak; a congressus II. szakosztályában pedig az új rendszerű közlekedő eszközöknek az utakra gyakorolt hatását és viszont az utaknak a járóművekre gyakorolt hatását, a közutakon alkalmazandó jelzéseket, végül a mechanikai szállításoknak és a közúti vasutaknak a közutakkal kapcsolatos kérdéseit tárgyalták.

Ezeket a kérdéseket a különböző nemzetek szakférfiai közel 100 congressusi értekezésben fejtegetik, amelyekből bizottságilag állapították meg azokat a határozati javaslatokat, melyeket a kongresszus ülésein megvitattak és némi módosításokkal el is fogadtak.

*

A congressus tevékenysége az értekezéseken és a tárgyalásokon kívül még egy gazdag kiállítás és számos kirándulás rendezésében is megnyilvánult, melyeken szemléltető módon mutatták be az útépítés ügy fejlődését és legújabb vívmányait.

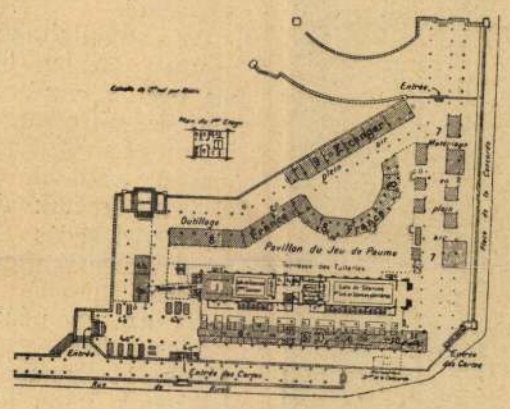

1. ábra. A kiállítás helyszinrajza.

A congressus üléstermei körül összeállított sátorokban a *Rue de Rivoli* és a *Place de la Concorde* sarkán a *Tuileriák* terrasszán, párját ritkító kiállításon mutatták be mindazt, ami az utak építésére és fönntartására, az útépítő anyagokra, eszközökre és gépekre, valamint a különböző járó művekre és az egész útügy igazgatására vonatkozik. (1. ábra.)

Természetesen *Franciaország* és *Páris* városa játszották itt is a főszerepet. *Páris*, az automobil-ipar bölcsője, amely város legelőször vette észre azt a veszedelmet, mely a gyors járású új gépkocsikkal a közutakat fenyegeti.

Az idegen nemzetek közül az *olaszok*, a *németek*, *angolok sváj iak*, az *osztrákok*, a *svédek* és a *norvégek*, valamint *Belgium*, *Németalföld*, *Portugalia* és az *Egyesült-Államok* szerepeltek még ezen a kiálállításon.

Páris városa egy *kinematográfot* is rendezett itt be, ahol mozgófényképeken mutatták be a fa-, kő- és aszfaltburkolatok készítését, utak kátrányozását a városi fatelítő- és aszfalttelepet a *„Maréchaux"*-i kőbányát mívelés közben s az egyéb ily tárgyú jeleneteket.

Valóságosan előállított útburkolatrészek alakjában, modellekben és képekben mutatták be a kiállítás egyes osztályaiban az utak szerkezetét, valamint a természetes és iparilag előállított, vagy átalakított útépítő anyagokat s mindazokat a különleges készítményeket, melyekkel a gyárosok és feltalálók itt is élénk versenyre keltek egymással.

A terrassz további részein az útépítés és a fönntartás céljaira szolgáló eszközöket, gépeket, gőzhengereket, a locsoló és a kátrányozó kocsikat mutatták be.

Külön teremben voltak kiállítva az útügy egész irodalmát felölelő könyvek, valamint a különböző táblázatok, tervek és grafikonok egész sorozatai, melyek együttvéve, hű képet adtak *Franciaország* és *Páris* úthálózatairól.

Különös figyelmet érdemlők voltak a kiállításon azok a *Page*, *Deval*, *Dorry* és *Italo Vandone*-féle készülékek, melyekkel a *Páris* városi kisérleti laboratoriumban, az útburkoló anyagoknak a kopással szemben érvényesülő szilárdságukat vizsgálják meg akként, hogy ezeket az anyagokat, mesterséges uton oly jellegű dörzsöléseknek

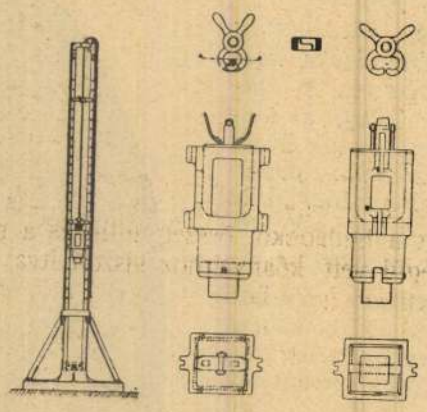

2. ábra. A *Page*-fele ütőgép.

és ütődéseknek vetik alá, amilyeneket az útfelületen a járó művek idéznek elő.

A 2. ábrában látható ütőkos 4·5 *kg* súlyú és 1 *m* magasságból esik a kísérleti útépítő anyagból készített kockára, melynek minden éle 4 *cm*.

Az első repedésekig és azután a teljes szétporlódásig szükséges ütések számából következtetnek az anyag szilárdságára. Az ütőkos egy emeltyűszerkezetre van reáerősítve, akként, hogy a visszaütődéskor függve maradjon.

A 3. ábrában látható gép különösen alkalmas a kockaköveknek, a dörzsöléssel szemben érvényesülő szilárdságuk megvizsgálására. A megvizsgálandó prismáknak 4×6 *cm* alapterületüeknek és 8 *cm* magasaknak kell lenniök.

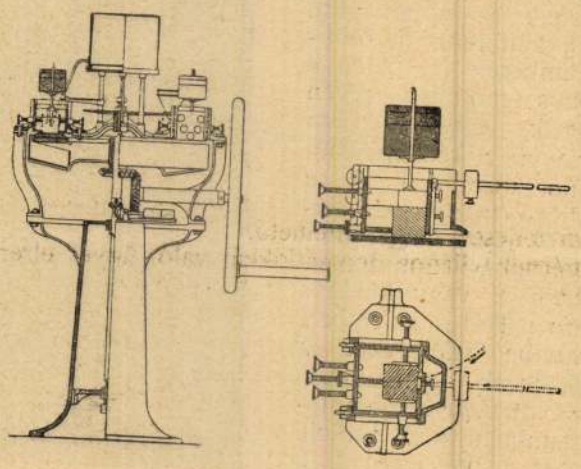

3. ábra. A *Dorry*-féle koptató gép.

Ezeket a kísérleti anyagokat dobozba erősítve, akként terhelik és akként szorítják egy patkóalakú fémlemezhez, hogy arra cm^2-kint 250 *g* nyomást gyakorolnak. A patkót állandóan éles homok borítja, melyet *Fontainebleau*-i kvarckavics összezúzásából, 50. számú rostán átszitálva, állítanak elő.

E készülék óránkint 2000 forgást tesz, miközben a kísérlet anyagok 4000 forgást tesznek, ami 6560 méteres útnak felel meg.

Minden 1000 forgásos sorozat után egy számoló szer-

Cégtábla: „Róth Miksa cs. és kir. udvari üvegfestő", muranói mozaik, 71 × 19,5 cm

Signboard: „Miksa Róth Imperial and Royal glass painter", Murano mosaic, 71 × 19,5 cm

A RÓTH MIKSA ÜVEGMŰZEUMRÓL

„Róth M. a régi stílű üvegfestő, aki innét-onnét négyszáz év óta, talán elsőnek érdemli meg ismét az üvegfestő-»mester« nevet, ami nem a mi lapos felfogásunk szerint való iparost jelenti, hanem a régi »maestrót«, a kézműipar grand arttá való finomítóját.

Egyetemi katedrákon ülőket megszégyenítő műtörténeti és művészeti intelligencia, művészetének ékesen beszélő akadémikus szószólója, mesterségének szerelmese, rajongó lélek, szóval középkori céhmester." (Fieber Henrik: Üvegfestészet)

A Művészet 1985. márciusi számában Gellér Katalin tollából értékes cikket olvashattunk egy „képzeletbeli" üvegmúzeumról. A téma újrafelvetését az azóta egyre nagyobb számban felmerülő problémák, az egyre szaporodó megoldandó kérdések indokolják.

***Róth Miksá**nak, a magyar és nemzetközi historizmus és szecesszió e kiemelkedő művészegyéniségének hagyatéka, háza s annak belső terei – e szinte érintetlenül megőrzött historizálószecessziós enteriőr – s itt összegyűjtött üvegfestmény- és mozaikmunkái, tervei ma már egy üvegmúzeum magvát alkotják.*

*E kollekció – melynek fontos részét jelentik a művész barátainak üvegfestmény- és mozaiktervei, kartonjai, illetve a Róth Miksa és családja számára készült ajándékok, emlékek – igen magas művészi értéke mellett a kor vezető művészeiről, a Róth család baráti köréről (**Körösfői Kriesch Aladár, Maróti Géza, Nagy Sándor**) valló, pótolhatatlan értékű dokumentumok tárháza.*

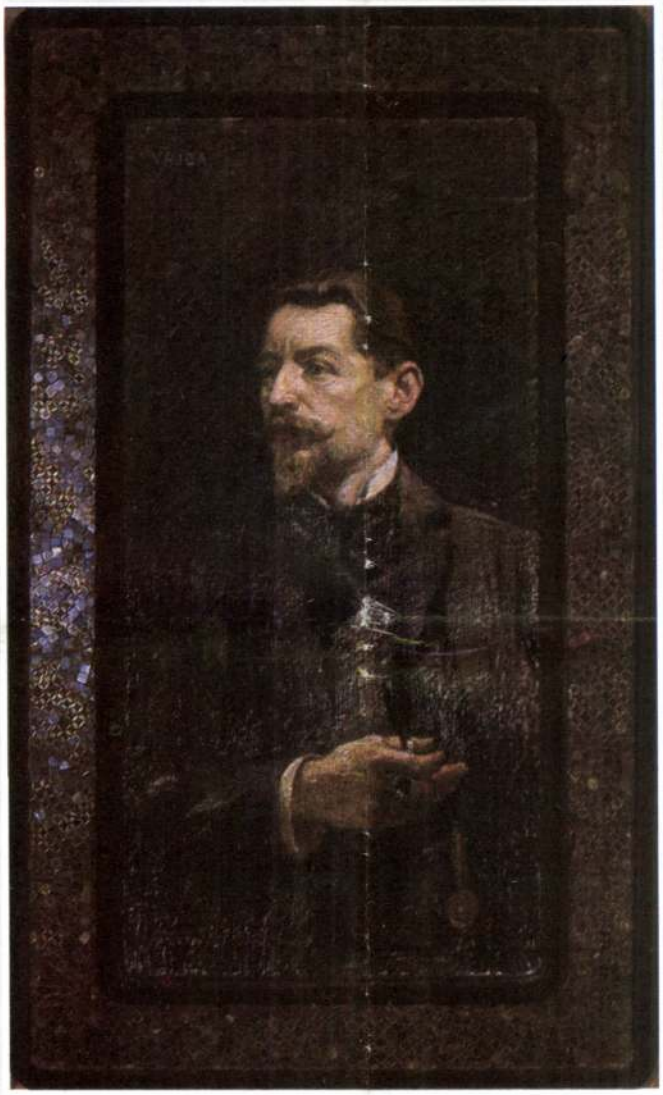

Róth Miksa portréja, muranói és opalizáló üveg, foglalatban

Portrait of Miksa Róth, Murano and opalescent glass, in frame

*E tárgyegyüttesek – amellett, hogy a magyar historizmus és szecesszió hiteles és kiemelkedő jelentőségű dokumentumai, nemzetközi kapcsolatokat is reprezentálnak. Természetes ez a millenniumi években az osztrák–magyar viszonylatban, kevésbé közismert, de mégis nyilvánvaló az 1870-es évektől, amikor egyre intenzívebben fejlődtek a magyar–amerikai kapcsolatok. Róth Miksa az úgynevezett **Tiffany**-féle opalizáló üveget használta. Tiffanyéival azonos üvegfestészeti elvei megvalósításának szolgálatában. A művész különleges technikájú mozaikjain lüsztert is alkalmazott, ismeretesek **Zsolnay Vilmos**sal közösen készített, a **Loetz**-féle **Papillon**-dekórokra emlékeztető lüszterkísérleti üveglapjai is. Üvegmozaikjainak alapanyaga muranói (Salviati & Co.) mozaik, s üvegfestményein is gyakran alkalmaz préselt muranói üvegbetéteket. E gyűjtemény néhány darabja többször szerepelt rangos hazai és külföldi bemutatókon is, az anyag a közönség előtt azonban nagyrészt ismeretlen, eleddig publikálatlan.*

Ezen értékeknek a nyilvánosság elé tárását, bemutatását már eddig is többen kezdeményezték, több-kevesebb sikerrel. A sokféle próbálkozás eredményeképpen 1986-ban megegyezés született; a Róth házból üvegmúzeum lesz, az Üvegipari Művek kezelésében. A tudományos irányítást az Iparművészeti Múzeum szakmuzeológusa – e sorok írója – látja el, kidolgozva a múzeum kialakításának, gyarapításának koncepcióját. (A teljes anyag, tervek, akvarellek, mintalapok, üvegfest

researches. I have only one critical remark in connection with the concept: despite every novelty the weak point of the exhibition is the part showing the Hungarian renaissance. And not because the museum—for reasons outside its scope—has not enough material but because this is the point where it becomes clear that the deliberately conservative concept of the arrangement can easily lead to a side-track. Looking at the many masterpieces of European renaissance the Hungarian visitor walks somewhat dejectedly over to the Hungarian part. The standard is visibly lower especially because certain arts—e.g. goldsmithry—are practically missing: everything is overwhelmed by embroidery and Haban pottery. The works of goldsmithry borrowed mostly from the Calvinist collections of Kecskemét and Sárospatak emphasize only the original third-ratenes. What is missing? Not only ***Antal Losonczi****'s splendid jug and dish (Kolozsvár, 1548) which are unrestored fragments, but also masterpieces which were in Hungary in the period in question but as they had been made abroad, the organisers ranged them among the European works. I mentioned a few (but not all/of them, and most items in the Esterházy-collection belong to this category) paradoxically this is quite clear in the catalogue in the case of several pieces). The concept behind this principle of arrangement is the long-standing, but unfortunately quite false tradition of the Hungarian folksy-view concerning renaissance art in Hungary. This concept ignores with a sort of natural naiv-*

Thököly Éva menyasszonyi ruhája / Wedding dress of Éva Thököly, szoknya és vállfűző, bársony, arany- és ezüstfonalas domborúhímzés, koralldíszítés, XVII. sz. közepe (fotó Eck Imre Gábor)

Terítő / Cloth, bársony-, arany- és ezüstfonalas hímzés, 220 × 158 cm, 1630–1660 (fotók Sulyok Miklós)

ety that a work of art can be considered as being of Hungary and even ***Hungarian*** *not only on the basis of its birthplace, creator or workshop but also according to its buyer, collector and past owner. It should have been clear that as a* ***Hungarian*** *aristocrat's treasury in the 16–17th century would have been inimaginable without European works of art, the museum could have never organised its* ***European*** *exhibition of applied arts without these items of 16–17th century* ***Hungarian*** *treasuries which had got to the country. Indeed, if we looked at the tapestry representing the* ***Birth of Jesus*** *as at a work made in Brussels which had adorned the cathedral of Győr since the early 17th century as the property of a Hungarian humanist prelate; if we viewed the* ***Pendant with Amor*** *as a German (?) work worn in Hungary in the 17th century (by Krisztina Nyáry, wife of palatine Miklós Esterházy); if we looked at the* ***tankard of Hans Petzolt*** *(with the allegory of good government on its cover) as at the property of Imre Thurzó—then these works of art would not be the dusty illustrations of an out-of-date, schoolbookish concept of art-history but the surviving parts of our old artistic culture still alive today. In renaissance art in Hungary the accent should not be put on folksy decorativity but on the completeness, Europeanness and Hungarianness of the artistic culture of the age. We should not only seek what distinguishes us from Europe (this, unfortunately, is only too obvious) but also what connects us with her.*

Árpád Mikó

Translated by Éva Polgár

mények, mozaikok, illetve a berendezési tárgyak teljes jegyzéke s ennek alapján a hivatalos védetté nyilvánítás már elkészült.)

Az épület és a belső terek – az apró tárgyakkal, csecsebecsékkel – jelzik a kort, megteremtik az egykori atmoszférát, bemutatják a művész családjának s baráti körének életét, és az épségben megmaradt enteriőregyüttessel közvetítik a historizmus, a szecesszió és az art deco hatását. Egész Európában ritkaságszámba megy, hogy egy ilyen jelentős művész – szerencsés, hosszú élte folyamán a historizmus, a századvég és az art deco művészeti mozgalmainak hatása alatt működve, nemcsak műveivel, hanem környezetének invenciózus kialakításával is kövesse azok jellegzetes stílusjegyeit. Meg kell tehát tartani a ház jelenlegi, korhű részét, illetve visszaállítani a (jelenleg sajnos lakott) műtermet és műhelyt.

Mindezek alapján – úgy hiszem – magától értetődő, hogy a Róth ház lakrészei és a Róth-gyűjtemény üvegfestmény-, mozaik- és terv-, mintalap-dokumentációja nem egyszerűen egy üvegmúzeum, hanem egy üvegcentrum, üvegközpont létesítésének lehetőségét rejti magában. Mint erre már utaltunk, az üvegmúzeum feladata, funkciója maga is többsíkú; egységként bemutatni a Róth-életművet, és ha nem is állandó, de huzamosabb ideig nyitva tartó kiállítás keretében az Iparművészeti Múzeum historizáló, szecessziós üveganyagát.

A magyar art deco üveganyag kiállításának, tudományos feldolgozásának igénye már felveti a magyar múzeumi gyűjtési koncepció, szűkebben az üveggyűjtési koncepció problémáját. Több országos múzeumunk – például a Fővárosi Történeti Múzeum, a Nemzeti Múzeum, az Iparművészeti Múzeum – gyűjt többékevésbé esetlegesen üvegtárgyakat. Ezért az összegyűjtött anyag meglehetősen hiányos a viszonylagos „közelmúlt", az art deco üveganyaga jelenleg nincs múzeumokban, jobb esetben gyármúzeumokban, illetve magángyűjteményekben található. Modern üveganyag jelenleg érdemben szinte kizárólag az Iparművészeti Múzeum gyűjteményében lelhető fel, de minthogy a gyűjtésnek komoly anyagi bázisa nincs, e gyűjtemény is legfeljebb csak a kiemelkedő jelentőségű magyar művészek munkáit tartalmazza, a nemzetközi gyűjtés teljesen esetleges.

Az üvegcentrum-üvegmúzeum tehát egyúttal egységes gyűjtési koncepció kidolgozását is magára vállalja, és biztosítja a folyamatos és a lehetőségekhez képest teljes körű gyűjtést. Egyúttal állandó bemutatási fórumot teremt nemcsak a történeti, hanem a kortárs üvegművészetnek is.

Az üvegmúzeum feladatai közé tartozik a Róth Miksa-műhely helyreállítása is. E stúdióban az előírt követelményeknek megfelelő és pályázat útján kiválasztott művészek dolgoznak majd, s ily módon megindulhat az üvegfestészet újraélesztése Magyarországon. (Karcagon megindult az antiküveggyártás.) Emellett fontos feladat hárul a szakkönyvtárra és videóhálózatra is, mellyel bővülve e múzeumegyüttes üvegcentrumként funkcionálhatna.

Varga Vera

Üvegmennyezet-töredék az Andrássy-ebédlőből, Rippl–Rónai József tervei alapján, Tiffany-féle opalizáló, illetve ornamens üveg, 63 × 53 cm, 1898

Glass ceiling fragment from the Andrássy dining room, after the design of József Rippl–Rónai, Tiffany-type opalescent, i. e. ornamental glass, 63 × 53 cm, 1898

RÓTH MIKSA
C.S. ÉS KIR. UDVARI ÜVEGFESTŐ

RÓTH MIKSA MUNKÁSSÁGÁRÓL

1884 – Átveszi apja, Róth Zsigmond műhelyét, „ki egyike volt az utolsó céhmestereknek”, s az egyedüli, aki ez idő tájt Magyarországon az ólomba foglalt színes üvegezések készítéséhez értett.

1887 – Steindl Imre megbízása az általa rekonstruált máriafalvi (mariasdorfi) római katolikus templom üvegfestményeinek kivitelezésére, gótizáló stílusban.

1893 – A chicagói világkiállításon **Tiffany** *bemutatja opalizáló üvegből készült Négy évszak sorozatát, mely döntő hatással volt Róth Miksa munkásságára.*

A Tiffany-féle opalizáló üveg döntő befolyása mellett igen jelentős még a két jeles angol preraffaelita művész, **Edward Burne-Jones** *és* **William Morris** *üvegfestményeinek és terveinek hatása.*

1897 – Karl Engelbrecht hamburgi üvegfestőtől Róth egy kollekció opalizáló üveget vásárol, majd folyamatosan szállíttat magának.

1898 – Az Iparművészeti Múzeum karácsonyi kiállításán a művész – az Osztrák–Magyar Monarchiában elsőként – Tiffany-féle opalizáló üvegből készült munkákat mutat be.

1899 – Opalizáló üvegfestményei és mozaikjai elismeréséül az iparművészeti aranyéremmel jutalmazták.

1900 – A párizsi világkiállításon **Pax** *és* **Felkelő nap** *című opálüveg mozaikkompozícióival ezüstérmet nyer. Az 1900-as években az épületekhez mindenkor alkalmazkodó, historizáló stílusú munkák mellett nagy számban készültek – főként opalizáló üvegből – szecessziós stílusú üvegfestmények, mozaikok is.*

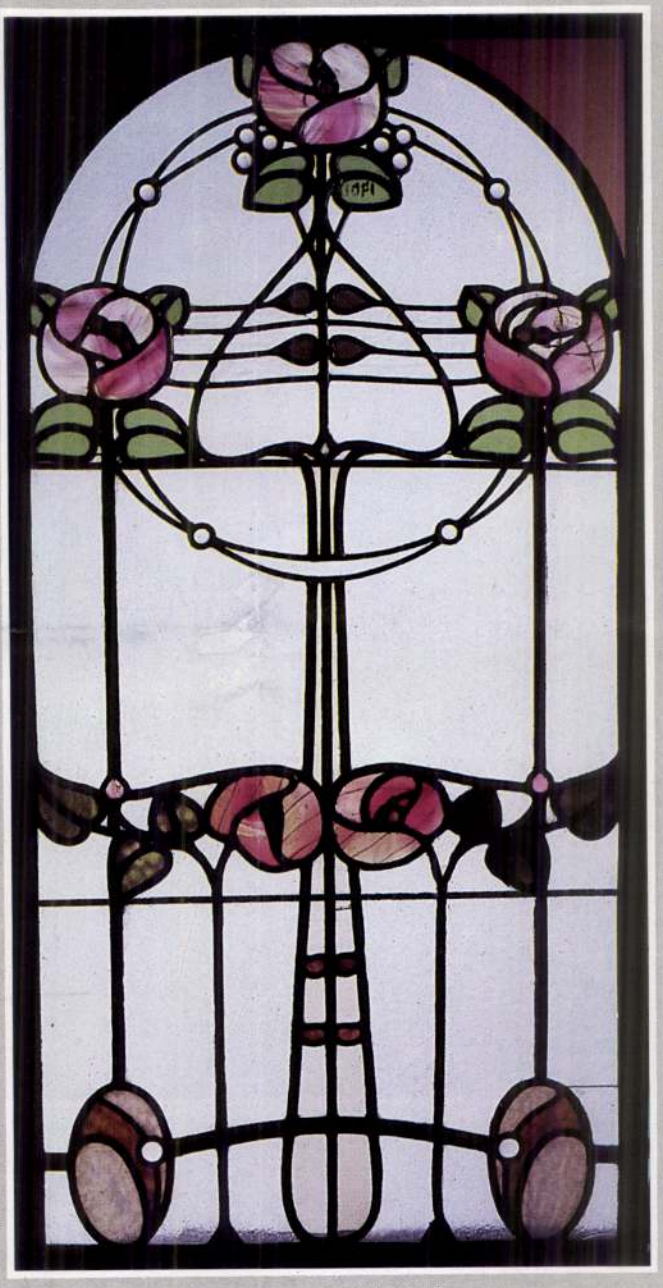

1907 – A Nemzeti Szalon magyaros-szecessziós ablakai, **Körösfői Kriesch Aladár***ral és* **Nagy Sándor***ral együtt.*

1910 – A mexico-city-beli Teatro Nacional üvegkupolája **Maróti Géza** *tervei alapján. Az* **Apolló** *és a kilenc* **Múzsa** *Tiffany-féle opalizáló üvegből kivitelezve.*

1910 körül – Az Andrássy-ebédlő üvegmennyezete és üvegablaka, az Ernst Múzeum ablakai, a Japán Kávéház telefonfülkéjének ablakai, Rippl-Rónai József tervei alapján.

Kabinet üvegfestmény-sorozatok, részben Nagy Sándor tervei alapján. „Az üvegfestő, akkor midőn más művész által tervezett kartont a maga anyagában újra elgondolja és kiformálja, nemcsak a tervező művészt interpretálja a saját maga gazdag lelkével, hanem általa az üvegfestmény, egy új és erős egyéniségen keresztül, mint nagyszerű csoda lendül előttünk életre. Az üvegfestmény kartonja, ha mégoly művészi is, mindig csak egy ígéret, melyet az üvegfestő művészete képes csak a maga teljességében beváltani.” (Róth Miksa: Jegyzetek, Bp. 1919. V. 19.)

1920 – A Drucker villa üvegfestményei, Nagy Sándorral együtt.

1930–31 – A Ferdinánd téri Boldog Margit-templom üvegfestményei.

Angol szecesszió, rózsás üvegablak, színtelen, átlátszó és katedrál-, illetve Tiffany-féle opalizáló üveg, 92 × 47 cm, 1900 k.

English Art Nouveau, glass window with roses, colourless, transparent and decorative, i.e. Tiffany-type opalescent glass, 92 × 47 cm, around 1900

ON THE MIKSA RÓTH GLASS MUSEUM

"Miksa Róth is the old type glass painter who is possibly the first in the bygone close to 400 years to deserve to be called again a master of glass painting, not in our simple concept of a craftsman but the 'maestro' in the old sense who polished the craft into grand art.

He had an understanding of art history and art that eclipses university lecturers, he was praisefully eloquant when advocating his art in academic terms, he passionately loved his craft and was devoted to it, in short, he was a medieval guild-master." (Henrik Fieber: Glass Staining)

In the March issue of 1985 of the Művészet a remarkable article was published by Katalin Gellért on an "imaginary" glass-museum. The reason why we raise the subject again is that the number of problems and questions to be solved is ever growing.

The bequest of this outstanding personality of Hungarian and international historicism and Art Nouveau, **Miksa Róth,** *his house and the interior spaces of it —as this histori-cal Art Nouveau interior has been preserved practically unchanged—, his glass paintings, mosaics and designs collected here today form the nucleus of a glass-museum.*

This collection—an important part of which are the designs of glass paintings, mosaics, cartoons by the artist's friends as well as the presents and souvenirs made for and given to Miksa Róth and his family —besides its high artistic value is also a treasury of irreplaceable documents on the friends of the Róth family ***(Aladár Körösfői Kriesch, Géza Maróti, Sándor Nagy).***

Gyermek Jézus, színes muranói mozaik, aranyozott fakeretben, 46 × 46 cm, 1880 k.

The Child Jesus, coloured Murano mosaic, gilded wooden frame, 46 × 46 cm, around 1880

These object collections in addition to being authentic and very important documents of Hungarian historicism and Art Nouveau, represent international relations as well. It is natural in the Austro–Hungarian relation in the millennium years but less known, however obvious are from the 1870s on Hungarian–American contacts that started to develop more intensively. Miksa Róth used the so called **Tiffany-***type opalescent glass to realize his glass painting principles identical with those of Tiffany. The artist applied also lustre in his mosaics of special technology, his glass sheets of lustre experiments produced jointly with* **Vilmos Zsolnay,** *resembling* **Loetz's Papillon-***decors are known. The primary material of his glass mosaics is Murano mosaic (Salviati and Co.) and also on his glass paintings he often employed pressed Murano glass inlays. Some pieces of this collection have been shown in considerable exhibitions in Hungary and abroad but the bulk of it is unknown to the public, it is unpublished yet.*

The idea of showing these valuable things to the public has been put forward by a number of persons with more or less success. The various attempts resulted in a consensus in 1986: the Róth house will become a glass-museum under the superintendance of the Industrial Glass Works. The academic guidance being provided by the specialized museologist of the Museum of Applied Arts—the author of this article—who works out the concept of how to develop and enrich the museum. (The total of the

Az Élet Fája, gránátalmás mozaik, színes muranói mozaik, illetve lüszteres Zsolnay-kerámia, üvegbetétekkel, 110 × 71 cm, 1900 k.

The Tree of Life, pomegranate mosaic, coloured Murano mosaic i.e. lustrous Zsolnay ceramic, with glass inlays, 110 × 71 cm, around 1900

collection, the designs, aquarells, pattern-sheets, glass paintings, mosaics and the pieces of furniture have been enlisted and have come under official protection.)

The building and the inner spaces—with the minor objects, the knick-knacks—indicate the period of time, create the one time atmosphere, reflect the life of the artist's family and of his friends and through the well preserved interior transmit historicism, the influence of Art Nouveau and Art Deco. It is a rarity in the whole of Europe that such an outstanding artist throughout his lucky and long life, acting under the influence of the art movements of the end of the century, followed his own stylistical characteristics not only in his works but also in the inventive way of shaping his surroundings. For this reason the existing part true to the epoch has to be maintained and the studio (unfortunately inhabited at present) and the workshop have to be restored.

On the basis of all these, I think, it is obvious that the residential parts of the Róth house and the documentation of the glass paintings, mosaics, designs and patternsheets of the Róth collection offer the possibility of founding not only a glass-museum but also a glass-centre. As I have hinted at it the task and the function of a glass-museum itself is also multipurposed: to show the Róth oeuvre in its entirety and to show the historical style Art Nouveau glass collection of the Museum of Applied Arts even if it is not going to be a stationary but a long term exhibition.

The exigency of the exhibition

Naplemente, liliomos üvegfestmény, Tiffany-féle opalizáló és hullámos textúrájú üveg, 150 × 81 cm, 1902

Sunset, lass painting with lily (v. lilies) Tiffany-type opalescent and with undulating texture formed glass, 150 × 81 cm, 1902

and the scientific elaboration of the Hungarian Art Deco collection raises the problem of the concept of the Hungarian museological collecting, more specifically, the problem of the concept of glass collection. Several national museums—the Budapest History Museum, the National Museum, the Museum of Applied Arts—collect incidentally glass objects. For this reason the collection is rather incomplete, the glass objects of the "recent past", of the Art Deco are not kept in any museum at present, they can be found in best cases in factory- or private-collections. Actually modern glass objects turn up only in the collection of the Museum of Applied Arts, but as acquisition does not have a solid financial base, this collection contains, at best, the works of the most outstanding Hungarian artists as acquisitions from abroad are completely incidental.

Accordingly the glass-centre and museum undertakes also the elaboration of a new concept for acquisitions and ensures the continuous and comprehensive collecting work within the possibilities. At the same time provides a forum for exhibiting not only the historical but also the contemporary glass art.

The restoration of the Miksa Róth workshop also figures among the tasks of the glass-museum. In this studio will work artists who meet the exigencies imposed and are selected on a compatitive basis giving thus a possible start to the revival of the Hungarian glass staining. If the museum ensemble is completed by a specialized library and video network that have an important role to play it could function as a glass-centre.

Hirdetmény.

Ezennel közhirré tétetik, hogy miután a **Magyar Királyi Pénzügyministerium** ellenőrző közegei a Második magy. kir. szab. Osztálysorsjáték I. osztályára szóló sorsjegyeket felülvizsgálták, azok a főelárusitóknak elárusitás végett kiadattak. — **A Magyar Kir. Pénzügyministerium** által jóváhagyott sorsolási terve a napi lapok hirdetési rovataiban található.

A Magy. Kir. Szab. Osztálysorsjáték Sorsolási Terve.

100.000 sorsjegy 50.000 nyeremény.

Az I. osztály huzása 1898. május hó 11. és 12-én lesz. A huzások a **Magyar királyi ellenőrző hatóság** és kir. közjegyző jelenlétében nyilvánosan történnek a Vigadó termeiben. Sorsjegyek a Magy. Kir. Szab. Osztálysorsjáték valamennyi elárusitóinál kaphatók.

Budapest, 1898. április 15-én.

Magy. Kir. Szabad. Osztálysorsjáték Igazgatósága.
Lónyay. *Hazay.*

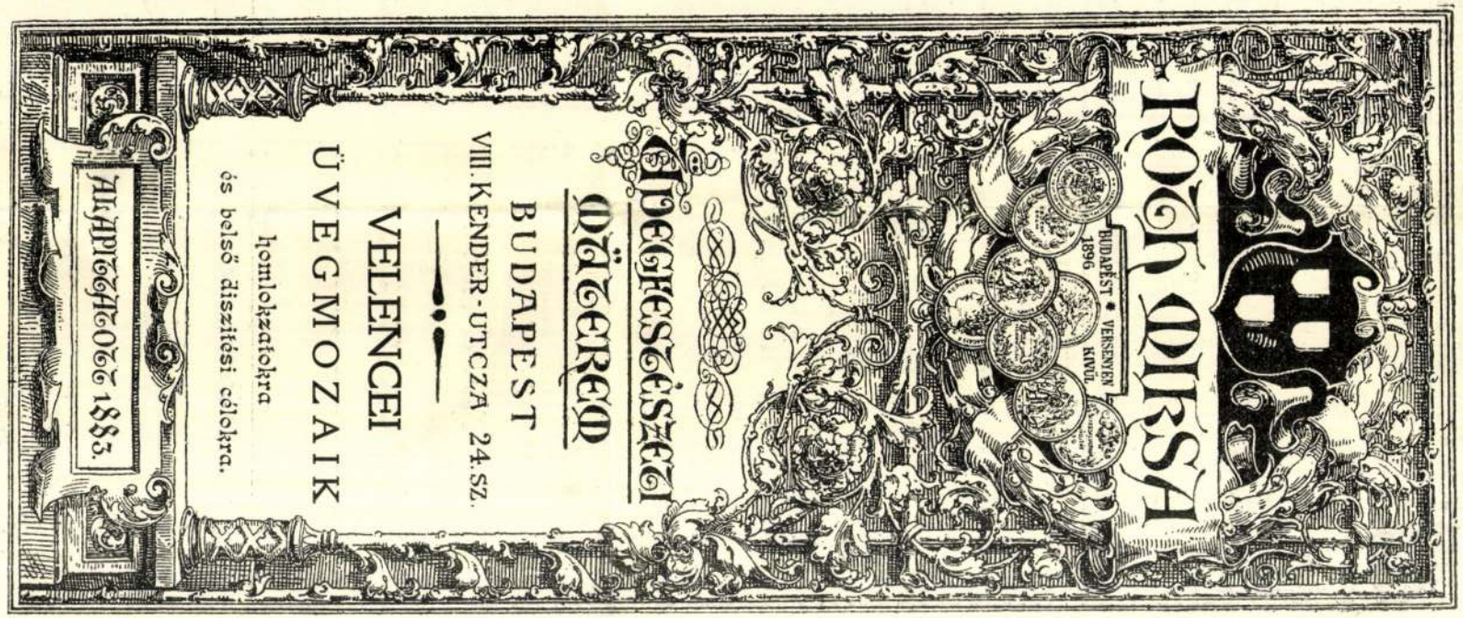

Hirdetések fölvétetnek
a MAGYAR IPARMŰVÉSZET hirdetésfelvételi osztályában
(HARTMANN JÓZSEFNÉL)
Budapest, IX. ker., Üllői-út 15. szám alatt.

TELEFON: 50—86. Sürgönycim: INVENTION BUDAPEST. TELEFON: 50—86.

RÉTHY JÁNOS UTÓDA

EDVI ILLÉS ISTVÁN

OKL. MÉRNÖK ÉS SZABADALMI ÜGYVIVŐ

Budapest, Erzsébet-körut 2. szám alatt.

GANZ ÉS TÁRSA

vasöntőde és gépgyár részvénytársaság Budapesten.

Mechwart-féle **forgó gőz- és petroleum-ekéket**

Frictiós kapcsolókat s dynamo-métereket.

Ajánlja **városi hatóságok,** valamint a nagyközönség figyelmébe világszerte kitünő hirnévnek örvendő

váltakozó áramu elektromos rendszerét,

mely lehetővé teszi, hogy még a jó távol eső vizesések erejét is felhasználhassák akár egész városok vagy ipari vállalatok kivilágitására, akár gépek hajtására.

Nagy haszonnal alkalmazzák ezen rendszert bányákban és olyan gazdaságokban, hol sürgős munka idején éjjel is dolgoznak. Ajánl továbbá: **Keresztezéseket** és **kerekeket** kéregöntésből és acélból.

Kéregöntésü hengereket és hengergyürüket apritó gépekhez és **golyós zuzómalmok.**

Hengerszéket kéregöntésü hengerekkel, valamint **egész malomberendezéseket.**

Gépeket, papir, farost és **cellulose gyártására.**

Turbinákat a helyi viszonyok szerint szerkesztve, pontosan szabályozva.

Gáz- és petroleum-motorokat, álló vagy fekvő egy vagy két hengerrel.

VÁROSI IRODÁNK: Kossuth Lajos-utca 16. sz., ahol mindig tartjuk dús választékát a világitó-testeknek, a legkülönbözőbb kivitelben és stilusban; ugyanottan megtekinthetők saját rendszerű elektromos-, gáz- és petróleum-motoraink és dynamo-gépeink is.

Cseh keztyü helyett

vegyük inkább a magyart!

Mert a külföldi árúért adott pénzzel idegen ország jólétét emeljük, magunkat pedig szegényitjük. Keztyüseinknek a

Székesfővárosi Állami Keztyüvarró Telepen

varratott, s a telepnek saját számlára előállitott keztyüi mind magyar czimerrel és **Sz. A. K. T.** betűkkel vannak megjelölve.

∘∘∘∘∘ PÁRKA. ∘∘∘∘∘

OPELESCENS ÜVEGMOZAIK.

KÉSZÍTETTE ROTH MIKSA.

Magyar Iparművészet
1900. 51. l.

Roth Miksa

A teremtést és az elmúlást az emberi létben fejezte ki e művében a művész. Változatos, drámai hatású jelenetekben írja le gondolatait. Közös bennük csak egy gondolat, hogy minden a végenyészeté, csak egy marad örökké, az idő, vagy az ő nyelvén: „Az óra". Feltartózhatlanul siet tova romok és virágzó élet fölött, legyőzhetetlenül, örökös diadallal. Érzéketlen, ingadozó, majd adományoz, majd rabol, osztogat bánatot, ritkán örömet és félénken kérdi az ember: „Mit hoz vajjon a következő óra?"

Igazán gyönyörűen oldotta meg Herkomer ezt a problémát, amely szellemét foglalkoztatta. És ami a dicséretnek legfőbb szuperlativusa: el kell ismernünk, hogy *csak így* kellett gondolkodásának végződni és csak így helyes a megoldás. Nem bánjuk, akárhogyan is vélekednek kritikusok és művészek a gondolatfestésről; ha e pajzs előtt állunk látjuk, hogy az anyagkészítő, a színek költője, a filozófus és a komponista mily harmonikusan szövetkeznek egy személyben.

Sólyom Gyula (Berlin).

VII. „Az eltévelyedett hiányozni fog". A művész itt a világtörténelem legszörnyűbb tévedésére mutat, amely más alakban ugyan, de ma is létezik. (Zárda – papok, stb.)

VIII. „A megfejthetetlen örökké tartson." Az utolsó talányok maradjanak a végtelenségig megfejthetetlenek. A fausztiasan gondolkodó embert még mindig tátongó űr választja el a szfinksztől, aki mozdulatlanul nyugszik, elmélkedik és nem hallgatja meg. Hiába minden kutatása és fáradozása, nem fogja megtalálni a rejtvény megfejtését.

IX. „A magasztos nyujtson kezet az elesettnek." Ama hit vezeti a szenvedőt a fejedelem trónja elé: hogy betegsége, még ha öröklött is, elmúlik a király érintésétől. Jótékonyan nyíljék a király keze, aki egy nagyobb úr előtt, az Óra előtt nem több, mint a szenvedő, törékeny beteg.

X. „Az idő megőrli az emléket." Ez az a békítő gondolat, a melyben az emberiség szenvedése enyhülést talál. A dalnok dalában éljen tovább emléke.

XI. „Az Óra minden dicsőségével álljon örökké fenn." Ime, itt áll mint gyönyörü nő, diadalmasan és magasra emelt baljában a győzedelmes Nike. Hatalmának és adományainak súlyát mutatja teli gyümölcscsel a fa, a hozzá támasztott kasza, amelylyel minden létezőt megsemmisít, a fövényóra, a csobogó víz, szimbolumai az örök változásnak és csak maga a változás örök; de most egy titokteljes kéz nyúl utána, hogy tovavezesse. Mert maga az Óra is alattvalója egy magasabbnak: az Isteni törvénynek.

Ez védő szárnyait kiterjeszti a Mindenség fölé és különösen őrzi az órát. A Mindenség ellenállhatatlanul engedelmeskedik mint az isteni törvény hatalmából [illegible]

†

Róth Miksa Józsefné szül. **Walla Jozefin** úgy a maga, mint gyermekei **jászárokszállási Móczár Jenőné** szül. **Róth Erzsébet, Róth Amália, Dr. Róth József,** veje **jászárokszállási Móczár Jenő,** unokája **jászárokszállási Móczár Zoltán,** valamint az egész rokonság nevében mélyen lesújtva, fájdalommal jelenti, hogy felejthetetlen férje, a legjobb édesapa, nagyapa, após és rokon

Róth Miksa József

üvegfestőművész, m. kir. kormányfőtanácsos,

a Ferenc József rend lovagkeresztjének, Kormányzói dicsérő elismerés, az olasz S. Maurizio e Lazzaro rend tiszti keresztjének stb. tulajdonosa

ez év június hó 14-en, a betegek szentségének ájtatos felvétele után, 79-ik életévében, nemes, mindig csak a szép munkának élő lelkét visszaadta Teremtőjének.

Drága halottunk földi maradványai folyó hó 16-án délután ½5 órakor fognak a **Kerepesi-úti temető halottasházában** a róm. kath. egyház szertartása szerint beszenteltetni és folyó hó 17-én délelőtt **Törökbálinton** a családi sírboltban örök nyugalomra helyeztetni.

Az engesztelő szentmiseáldozat folyó hó 19-én, hétfőn reggel 9 órakor lesz Budapesten az erzsébetvárosi plébániatemplomban (VII., Rózsák-tere) az Egek Urának bemutatva.

Budapest, 1944. június hó 14-én.

BÉKE PORAIRA!

Lakás: VII., Nefelejts-u. 26.

Községi temetkezési intézet központi irodája: IV., Kigyó-utca 5. Tel.: 188-555 Buschmann F. utódai, IV., Molnár-u. 37.

Nagys.

Dr Szentiványi Gyula
ünnak

Budapest
IX. Hőgyes Endre utca 10

GYÜJTSD A VÁSHULLADÉKOT
BUDAPEST JÓZSEF GA 72 GA

Roth Miksa
ünnepeltő

Rátki Mária

GHÍRADÓ

Üzbegisztánban

begisztán egyaránt érdekelt a kétol- s kulturális kapcsolatok fejlesztésé- tekben folytatott együttműködésük csütörtökön Taskentben Göncz Ár- imov üzbég köztársasági elnök. A sti órákban érkezett a közép-ázsiai ökön állami tiszteletadással köszön- is kezdődtek a kétoldalú üzbég–ma-

kiek letartóztatása

ágok csütörtökön megerősítették, l-békedíjas Aung San Suu Kyi ve- okráciáért (NLD) nevű ellenzéki n „kihallgatásra" szállították be Rangun egyik elővárosában, Ma- egtartani egy nem engedélyezett özleményben a mianmari katonai Rend Helyreállításának Tanácsa tását kérő kormánytisztviselő azt egőrzését szolgáló törvények meg-

buszrobbantóknak

ítélte egy egyiptomi katonai bíró- rpárt, aki szeptember 18-án Kairó- abuszt, kilenc német turista és az va. Szaber és Mahmud Farahat el- hogy előre megfontolt szándékkal aber Farahat a per kezdetén közöl- át vallja, de nem tagja egyik iszlám s sajnálja, hogy a merénylet áldo-

zak-Koreának

utolsó bástyáját összekötő testvéri ként Kuba cukorsegélyt küldött az zezer tonnás szállítmány érkezését , írta a brit hírügynökség az ITAR- ozva. „A kubai nép segítsége erőt harchoz, hogy dicsőséggel végig- végén felvirágoztatja szülőhazáját emelték ki az észak-koreai lapok.

szabadultak

kön kiszabadult az emberrablók ró. A két tv-tudósítót és a Szobe- ársát három nappal ezelőtt hur- ről. Az oroszokat Szalman Ra- ái szabadították ki. Radujev fel- ncsnokok is belátták: a túszejté- iggetlenségre törekvő köztársa- ény előtt is.

gíri képviselőknek

gyűlési képviselőket hív meg, dást az észak-afrikai országban – jelentették be tegnap a német an. Algériában 1992 óta a fana- berrel végeztek brutális módon. sított minden külföldi javaslatot rint a német ajánlatot sem fo-

Késve fizetnek Szerbiában

Bulatovics csak óv és óv

Az elnökválasztással kapcsolatos nézeteltérések tisztázása végett tegnapra összehívták a montenegrói törvényhozás rendkívüli ülését. A választásokon alulmaradt Momir Bulatovics elnök rendkívüli parlamenti választásokat követel. A belgrádi rádió szerint a „Crna Gora-i nép tudja, mit kell tennie".

MH-Újvidék

A Cetinjében összehívott parlament tegnap a délutáni órákig nem kezdte meg a munkát, ami részben a déli tagköztársaságban állandósult áramszünettel, részben tudatos időhúzással magyarázható. Az ülés előtt Bulatovics egyik munkatársa a belgrádi rádiónak úgy nyilatkozott, hogy követelni fogják az elnökválasztási eredmények megsemmisítését, a parlament feloszlatását és új választások kiírását, mert csak így lehet áthidalni a kialakult válságot. A Demokratikus Szocialista Párt Bulatovicshoz hű szárnya sohasem fogja elismerni a nyilvánvalóan meghamisított választási eredményeket, még akkor sem, ha „ezt Amerika és az egész világ is elfogadja". A kérdésre, hogy milyen perspektíva áll a kisebbik tagállam előtt, a funkcionárius azt válaszolta, hogy Crna Gora „az lesz, ami volt: a becsületesség, az erkölcsösség hazája, és Jugoszlávia része". Vereségre vannak ítélve mindazok, akik mást akarnak, mert ez a népakarat, és „a nép tudja, hogy mit kell tennie". Az interjút a belgrádi rádió minden híradásában megismételte.

Közben a montenegrói Legfelső Bíróság elutasította Bulatovics újabb öt óvását a választási eredmények ellen. A lapok idézik a bécsi Die Pressének adott interjúját, amelyben a Milosevics-párti politikus azt állította: nem fogja igénybe venni a belgrádi szövetségi intézmények segítségét a választások megsemmisítése érdekében, és cáfolta azokat a találgatásokat is, hogy a Crna Gora-i válságba a Jugoszláv Hadsereg is beavatkozhat.

A szerbiai szakszervezet tegnap sürgős intézkedéseket követelt a kormánytól, hogy elejét vegyék a gazdaságban tapasztalt kedvezőtlen tendenciáknak, a termelés és a bérek csökkenésének. A legújabb statisztikai adatok szerint augusztushoz képest szeptemberben 13 és fél százalékkal csökkent az átlagfizetés, Szerbiában 824, a Vajdaságban 929 dinárt tett ki (egy német márka négy dinár). A legtöbb üzemben késve fizetnek, míg a nyugdíjasok, az állami tisztviselők és a hadsereg alkalmazottai több hónapos késéssel kapják bérüket.

A valamikor jól kereső katonatisztek járandósága igencsak szerény: az altisztek 1000 dinárt, a századosok 1400, a tábornokok pedig 3000 dinárt kapnak. A miniszterelnök fizetése 4500 dinárt tesz ki, ám ő is csak ezekben a napokban kapta kézhez az augusztusi járandósága első felét.

• J. G. B.

Emberi jogok két olvasatban

• *Folytatás az 1. oldalról*

Bill Clinton leszögezte, hogy a washingtoni kormányzat továbbra is tartani kívánja magát az „egy Kína" elvhez, de nem mond le a Tajvannal ápolt baráti kapcsolatokról sem. Ennek szellemében sürgette, hogy Peking kezdjen mielőbbi tárgyalásokat Tajpejjel és a tibetiek szellemivallási vezérével, a dalai lámával is. Azt azonban kizárta, hogy az Egyesült Államok közvetítőként lépjen fel, e két kérdés ugyanis a kínaiakra tartozik, mondta. (A csúcstalálkozóról kiadott közös nyilatkozat Tajvan ügyét az amerikai–kínai viszony „legfontosabb és legkényesebb központi kérdésének" minősítette.) Clinton közölte, hogy az amerikai kormányzat kész támogatni Kína csatlakozását a Kereskedelmi Világszervezethez (WTO), de csak akkor, ha Peking hajlandó szélesebbre tárni piacát a külföld előtt. (A kereskedelem területén nem történt tehát áttörés, s ez azt jelenti, hogy Washington ezután is évenként fogja meghosszabbítani Kína számára a legnagyobb kedvezményt.)

A sajtóértekezleten egyértelműen kiderült, milyen mély a véleménykülönbség a két politikus között az emberi jogok megítélésében. Csiang Cö-min kérdésekre válaszolva szükségesnek nevezte az 1989-es Tienanmen téri véres katonai beavatkozást, és megismételte: az emberi és demokratikus jogok viszonylagos fogalmak. Clinton élesen vitába szállt vele, mondván, az emberi jogok egyetemesek, amelyeknek tiszteletben tartását nemzetközi egyezmények írják elő. A politikai nyitás elmaradása és az ellenzéki hangok elfojtása hosszú távon csak árthat Kínának, mondta, mert gátat szab a társadalmi fejlődésnek.

Kemény kérdések hangzottak el azon a reggelin, amelyet a kínai elnök az amerikai kongresszus mintegy negyvenöt vezető személyiségének a társaságában költött el. Bár a hangadói, élükön Newt Gingrich házelnökkel és Trent Lott szenátusi többségi vezetővel, fontosnak tartották az amerikai–kínai stratégiai és gazdasági együttműködés bővítését, kendőzetlen nyíltsággal tudtul adták azt is, hogy éppúgy jelentősnek vélik az olyan elvek érvényesülését, mint az emberi jogok és a vallásszabadság tiszteletben tartása, a politikai sokszínűség és az eltérő vélemények megtűrése. A meghívottak közül többen is részt vettek az előző napi tiltakozó megmozdulásokon, és voltak, akik tüntetőleg el sem mentek a reggelire.

A Boeing amerikai repülőgépgyár csütörtökön szerződést kötött Kínával ötven darab utasszállító gép eladásáról hárommilliárd dollár értékben. Az üzletet a csúcs után írták alá, és a népi Kína történetében a legnagyobb repülőgép-vásárlásnak számít.

Jelcin tavasszal Egyiptomba látogat

MH-összefoglaló

Borisz Jelcin orosz államfő jövő áprilisban hivatalosan Egyiptomba látogat, hogy az arab ország elnökével megvitassa a közel-keleti békefolyamatot, és kétoldalú megállapodásokat írjon alá vendéglátójával – jelentette be csütörtökön Kairóban Jevgenyij Primakov orosz külügyminiszter, öt országot érintő közel-keleti körútja utolsó állomásán. Primakov Hoszni Mubarak államfővel való megbeszélése végeztével közölte, hogy elkezdték a látogatás megszervezését, de arról nem szólt, hogy Jelcin Egyiptomba tervezett látogatása alkalmából felkeres-e más térségbeli országot is. Szükségesnek találta hangsúlyozni: Egyiptomot és Oroszországot aggasztja, hogy a közel-keleti megbékélési folyamat jelenleg zsákutcában van, s ezért az egyiptomi elnök ragaszkodott ahhoz, hogy Oroszország újítsa fel szerepét a békefolyamatban. Primakov szerda este érkezett 24 órás látogatásra Egyiptomba, s tájékoztatta vendéglátóját a Libanonban, Szíriában, Izraelben, a palesztin önkormányzat területén és Jordániában tartott tárgyalásairól.

Az izraeli kormány hajlandó lelassítani a lakásépítéseket a palesztin területeken lévő telepein, és David Lévi külügyminiszter felvetheti ezt az ajánlatot, amikor a következő napokban Washingtonban tárgyal majd a palesztinok második számú vezetőjével, Mahmúd Abbásszal (Abu Mázennal) – adta hírül a jeruzsálemi televízió.

BT-figyelmeztetés Iraknak

Washington odacsaphat, Bagdad bekeményít

Az irakiak most is nélkülöznek, s a helyzet még rosszabb lehet FOTÓ: REUTERS – FALEH KHEIBER

Az ENSZ Biztonsági Tanácsa figyelmeztette Bagdadot: „súlyos következményei" lehetnek, hogy az iraki leszerelés ellenőrzésével megbízott amerikai ENSZ-szakértőket kiutasítják az országból. Elemzők nem zárják ki az amerikai katonai csapás lehetőségét sem.

MH-összefoglaló

A Biztonsági Tanács egyhangúan szavazta meg a figyelmeztetést, amelyet a testület elnöki nyilatkozata tartalmaz. Irakban távozásra szólították fel az ország leszerelésével megbízott ENSZ különbizottság (UNSCOM) tartózkodó tíz amerikai tagját. Az UNSCOM emiatt felfüggesztette iraki tevékenységét.

A BT figyelmeztetése „elfogadhatatlannak" nevezi a bagdadi lépést, de nem részletezi, hogy Irak e szembeszegüléssel milyen ellene irányuló – diplomáciai vagy katonai – intézkedéseket kockáztat. A nyilatkozat néhány órával azután született meg, hogy a testület megkapta Tárik Aziz iraki miniszterelnök-helyettes levelét, amely azzal vádolja az UNSCOM amerikai tagjait: a bizottságot a washingtoni politika eszközévé változtatták, megakadályozzák annak igazolásában, hogy Iraknak nincs semmiféle tiltott fegyvere, lehetetlenné téve ezzel az országgal szembeni nemzetközi szankciók enyhítését.

Kína mérsékletre szólított fel. „Valamennyi érintettet felhívjuk, hogy tanúsítson mérsékletet és kerülje el a szembenállás kiéleződését" – mondotta újságíróknak Tang Kou-csiang külügyi szóvivő. A brit külügyminisztérium közleménye szerint viszont Irak az amerikaiak munkájának megtiltásával azt akarja elérni, hogy a világszervezet figyelő tekintete nélkül folytathassa a tömegpusztító fegyverek fejlesztését, s „ez a lehető legsürgősebb válaszlépéseket követeli meg". Derek Fatchett területileg illetékes külügyi államminiszter nem volt hajlandó határozottan kijelenteni, hogy e válaszlépések jelenthetnek-e katonai csapást is, de kijelentette: a lehetőségek közül „semmit sem lehet kizárni". Amit ő csak kerülgetett, azt a csütörtöki brit sajtó egyértelműen kimondta: a The Times elemzése szerint Szaddám Huszein legújabb erőfitogtatása katonai csapáshoz vezethet az Egyesült Államok részéről. A napilap szerint Washingtonnak ehhez bőséggel állnak rendelkezésére eszközök a közelben, hiszen az öbölbe érkezett a Nimitz repülőgéphordozó hajó, s a környéken is számos harci repülőgép és manőverező robotrrepülőgép áll hadrendben. A The Times szerint az amerikai megfigyelők kitiltása az iraki tömegpusztító fegyverek felkutatására és semlegesítésére életre hívott ENSZ-bizottság munkájának végét jelenti, hiszen a testület – jóllehet a BT hatáskörébe tartozik – rendkívüli mértékben függ az amerikai szakértőktől, s az amerikai felderítési adatoktól.

Bagdad azonban minden figyelmeztetés ellenére megtette az első gyakorlati lépést is: megakadályozta, hogy a világszervezet három amerikai szakértője belépjen az ország területére.

DER SEREC-L Kft.
LYÁZATOT HIRDET
LIFT Rt. felszámolója
ainak megvásárlására

Irányár:

artoznak 32 897 m² 210 millió
9 738 m² 40 millió

5%-át az ajánlattevőnek a pályázat benyújtásának határ- an. A letét bánatpénzként funkcionál.

va
azonnali fizetése előnyben részesül)

t kevesebb, mint a benyújtásra nyitva álló határidő lejár-

t.
erről 30 napon belül értesíti.
rvényes jegybanki alapkamattal kerül diszkontálásra.
ázat esetén a pályázatot eredménytelennek nyilvánítsa.
ra, hogy élhetnek a módosított 1991. évi IL. törvény 48.
rlási szándék 1997. november 27-ig, a pályázat benyúj-

ob adatokról, jellemzőkről információk beszerezhetők:
302-4404,
gyi 233-0179.

A KESZAU-SOLDER SEREC-L Kft.
nyilvános pályázatot hirdet,
mint az **Útvasút Rt.** felszámolója,
a társaság ingatlanjainak, bérleményeinek
megvásárlására

		Irányár, E Ft
Ingatlanok:		
Siófok, Deák F. u. 2/C üdülőépület és a hozzá tartozó terület	7313 m²	100 000
Bérlemények:		
Budapest V., Belgrád rkp. 17. üzlethelyiség (utcaszint alatt 50 cm-re)	158 m²	4 000

A pályázati alapárak az áfát nem tartalmazzák.

A pályázat benyújtásának határideje: 1997. november 27-én 12 óra.
A pályázat beadásának helye: 1054 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 36–38.

A vételi szándék bizonyítására a pályázati irányár 5%-át az ajánlattevőnek a pályázat benyújtásának határidejéig letétbe kell helyeznie a társaság pénztárába. A letét bánatpénzként funkcionál.

A pályázatnak tartalmaznia kell:
- az ajánlattevő nevét, címét, székhelyét,
- a megajánlott vételárat számmal és betűvel kiírva,
- a fizetés módját és határidejét (a teljes összeg azonnali fizetése előnyben részesül),
- a fizetési garanciákat,
- az ajánlati kötöttség időtartamát (mely nem lehet kevesebb, mint a benyújtásra nyitva álló határidő lejártától számított 60 nap, bérlemények esetében 90 nap),
- a bánatpénz letétbe helyezéséről szóló igazolást,
- bérlemény pályázata esetén az igénybevétel célját.

A pályázat kiírója a pályázót a pályázat eredményéről 30 napon belül értesíti.

Értesítéskor fizetési késedelem esetén, a megjelenés napján érvényes jegybanki alapkamattal kerül diszkontálásra.

A kiíró fenntartja a jogot, hogy nem megfelelő pályázat esetén a pályázatot eredménytelennek nyilvánítsa.

A kiíró felhívja a társaság hitelezőinek figyelmét arra, hogy élhetnek a módosított 1991. évi IL. törvény 48. § (2) bek. szerinti elővásárlási jogukkal. Az elővásárlási szándék 1997. november 27-ig, a benyújtás határidejéig jelenthető be a társaságnál.

A pályázatban szereplő ingatlanok, bérlemények tekintetében főbb adatokról, jellemzőkről információ beszerezhető:

Karcza György telefon: 302-4404, 302-4409;
Varróné Sebestyén Erzsébet telefon: 268-0734

MH 10283

KOSSUTH KH HOLDING
VAGYONKEZELŐ RT. TRUSTEE CO. LTD.
BUDAPEST • HUNGARY

HÁTTÉR

Botrányok a Bundeswehrben

Detmoldban külföldieket bántalmaztak, Drezdában gyújtogattak szabadidejükben [illegible] a német hadsereg ka- az elmúlt években forgatott videofilmek készítői ugyanannál a szászországi alakulatnál, a schneebergi 571-es számú hegyi- százaléka „nemzeti-konzervatív" eszmékkel rokonszenvezik – hiszen ez a megjelölés Németországban meglehető-

Hétfő Karrier, kedd Heti Patika, szerda Ingatlanbörze, csütörtök Autók és Piacok, péntek Pénz Plusz Piac+TV-műsor+Magazin, szombat

30. évfolyam, 254. szám

MAGYAR HÍRLAP

1997. OKTÓBER 31., PÉNTEK POLITIKAI NAPILAP FŐVÁROSI KIADÁ

MA

Vadállat jegyzői engedéllyel

Magyarországon megfelelő önkormányzati engedély birtokában bárki tarthat lakásában vadállatot. A hamarosan elfogadásra kerülő állatvédelmi törvény külön végrehajtási rendeletben kívánja szabályozni a veszélyes állatok tartását. A veszprémi állatkert igazgatója nem helyesli a vadállatok otthoni tartását, mivel a fenevad hiába családtagként számon tartott, viselkedése kiszámíthatatlan marad.

6. oldal

Kárpátalján veszélyben a magyar nyelvű oktatás

A kárpátaljai magyar oktatásügy katasztrofális helyzetben van, és hamarosan olyan viszonyok alakulhatnak ki, amilyenek Sztálin uralma alatt voltak – írja publicisztikájában Brenzovics László, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség alelnöke.

7. oldal

Magyar bank Romániában

Kereskedelmi bankot hoz létre Romániában bukaresti székhellyel a Magyar Fejlesztési Bank (MFB). Az még nem eldöntött, hogy új bankot alapítanak, vagy pedig egy már meglevő pénzintézetet vesznek meg. Ez már a második magyar bank lesz, az elsőt Pater Bank néven a Budapest Bank hozta létre.

11. oldal

Újra bessz a BÉT-en

A szerdai fellendülés után tegnap ismét leszálló ágba kerültek a részvényárak. A legnagyobb forgalmú papírok 4–10 százalékot estek. A tőzsdeindex 473 pontot esett, a záráskor 6860,75 ponton állt meg.

11. oldal

Pénzért adta a narkót a főorvos

A rendőrség előtt tett számos vallomás és a kórházi dokumentáció hiányossága megerősíti az alapos gyanút, amely szerint Funk Sándor főorvos az elvonókúrára jelentkező kábítószerfüggő betegektől pénzt kért a leszokást segítő herointartalmú gyógyszerekért.

15. oldal

Várható időjárás

Alföld	Dunántúl	Budapest	É-Magyaro.
Napos idő.	Felhős ég.	Sok napsütés.	Többórás napsütés.
7 fok	5 fok	7 fok	5 fok

HOLNAP

Ára lesz az uniós tagságnak

Fazakas Szabolcs ipari miniszter interjújában kifejti, hogy bár az „uniós bizonyítványunk” a pályázók közül a legjobb, még sokat kell tenni a csatlakozásig. S utána sem érkezik el a Kánaán. A multik azért választották a régióban Magyarországot, mert értékelik a politikai stabilitást, az infrastruktúrát és a béreket. Attól nem kell tartani, hogy a bérek növekedése miatt a multik továbbállnak, mivel azok azért nem a legnagyobb tételek egy üzem működtetésében.

Folytatódik a növekedési vita

A Zágoni Miklós esszéjével két hete indított eszmecseréhez Kindler József és Matolcsy György után ezúttal Bogár László közgazdász és Iványi György bankár járul hozzá gondolataival.

Fasori festett üvegek

Helyreállították a fasori evangélikus templom háborúban elpusztult, nagy méretű festett üvegablakait. A képen látható egyik eredeti tervrajzot Szirmai Zoltán lelkész fedezte fel a gyülekezet könyvtárában. Tudósítás a 15. oldalon FOTÓ: SZIGETVÁRY ZSOLT

Felelősségre vonják a DAM ve

A fegyveres nem kapnak tö

A kormány nem lát lehetőséget 1988-ban a fegyveres testületeknél a bérek további emelésére, mivel az ország gazdasági helyzete ezt nem engedi. Hogy a további veszteségeket korlátozza s a vállalat működőképességét megtartsa, a kormány tárgyalt a Diósgyőri Acélművek (DAM) Rt. helyzetéről, s felmentette Szabó Zsoltot, az ÁPV Rt. igazgatóságának tagját, aki korábban a térség kormánybiztosa volt.

A demonstrálni készülő fegyveres testületek bérkövetelésével kapcsolatban a kormány álláspontja változatlan – szögezte le Kiss Elemér államtitkár a tegnapi kormányülés utáni sajtótájékoztatón. A nemzetgazdaságban a jövő évre tervezett átlagos 14,7 százalékos bérnövekedéshez viszonyítva a fegyveres testületeknél ez átlagosan 19,8 százalékos lesz. A szóvivő elismerte, hogy az itt dolgozók jelentős hátrányokat szenvedtek el az utóbbi években, de jövőre az ország gazdasági helyzete miatt a további emelésnek nincs meg a lehetősége.

A kormány megtárgyalta a Diósgyőri Acélipari Művek privatizációjával és helyzetével kapcsolatos jelentést, s megállapította, hogy a DAM-nak, illetve jogelődjének folyósított, összesen 28 milliárd forintos támogatás nem vezetett eredményre. A tervezett havi 200 millió forintos veszteség mára 600-700 millió forintra emelkedett. A DAM igazgatóságát és felügyelőbizottságát, vezérigazgatóját egyértelműen felelősség terheli, a kormány megállapítása szerint, a kialakult helyzetért. Felmentették Szabó Zsoltot, az ÁPV Rt. igazgatóságának tagját

A DAM Rt. működőképességének fenntartása érdekében a kormány a követke-

zõ
m
be
tá
lít
ér
id
vi
en
m
te
ze
ci
ge
sz
Á
té
ve
gi
la

86 millió dollár a pesti csatornákért

A fővárosi közgyűlés tegnapi ülésén jóváhagyta a Fővárosi Csatornázási Művek Rt. privatizációs tervét. A közművállalat részvényeinek 25 százalékát a pályázaton nyertes német Berliner Wasserbetriebe és a francia Générale des Eaux alkotta konzorcium veheti meg 86 millió dollárért. A konzorcium november végéig fizeti ki a részvényekért járó vételárat. A cég a csatornaszolgáltatás üzemeltetési jogát is megszerezte 25 évre. Atkári János főpolgármester-helyettes megerősítette, hogy az önkormányzat a vételár egészét a csatornahálózat fejlesztésére, a szolgáltatás javítására fordítja. Bár a fogyasztói árakat a tulajdonoscsere automatikusan nem befolyásolja, a szolgáltatás díj jövőre mégis emelkedik. A menedzsment 20-30 százalék közötti áremelési javaslatot dolgozott ki s tett a tulajdonos asztalára.

Részletek a 6. oldalon

November 6-án indu

Újabb a kárpót

Az úgynevezett töredék értékű kárpótlási jegyeket feltehetően utoljára lehet felhasználni a Budapesti Ingatlan Hasznosítási és Fejlesztési (BIF) Rt. részvényjegyzése során. Mint arról már beszámoltunk, az Állami Privatizációs és Vagyonkezelő (ÁPV) Rt. mint a részvények tulajdonosa nyilvános forgalomba hozatal útján eladásra kínálja a BIF Rt. jegyzett tőkéjének 90 százalékát kitevő, összesen 2 324 898 darab, egyenként 1000 forint névértékű, névre szóló törzsrészvényét. Minden 2000 forint összcímletértékű kárpótlási jegyért az igénylők 3000 forint össznévértékű részvényhez juthatnak.

A BIF részvényeinek jegyzése 1997. november 6-tól 19-éig tart, mely túljegyzés esetén 5 nap után lezárható – hangzott el a tegnapi tájékoz-

Kína ötven Boeingot vásárol hárommilliárd dollárért

Emberi jogok két olvasatban

Kína többé nem szállít Iránnak és Pakisztánnak atomfegyver gyártására alkalmas technológiát. Clinton elnök elismerte: továbbra is alapvető különbségek vannak a két ország között az emberi jogok és a vallásszabadság megítélésében. Egy hárommilliárd dolláros üzletet is nyélbeütöttek az amerikai–kínai csúcson: Kína 50 Boeing utasszállítót vásárol.

MH-összefoglaló

Az amerikai elnök biztosítékokat kapott partnerétől a szállítások leállításáról, s ez megnyithatja az utat az Egyesült Államok és Kína közötti békés célú nukleáris együttműködés előtt. Clinton bejelentette azt is, hogy megállapodtak a csúcstalálkozók rendszeressé tételében – jövőre Kínába utazik – és a kormányszintű biztonságpolitikai érintkezések bővítésében. Ugyanakkor elismerte, hogy továbbra is alapvető különbségek vannak a két fél között az emberi jogok és a vallásszabadság megítélésében.

A csúcstalálkozó után tartott egyórás sajtóértekezleten Csiang Cö-min azt emelte ki, hogy a katonai, energetikai, környezetvédelmi és igazságszolgáltatási együttműködésről született megállapodások tanúsítják: a két országnak vannak közös érdekei. Stratégiai és gazdasági együttműködésük pedig meghatározó a világ békéjére. Kérdésekre válaszolva mindketten egyetértettek azzal, hogy az Egyesült Államoknak, Kínának és Oroszországnak együtt kell munkálkodnia a közös kihívások leküzdésében és a biztonságos jövő megteremtésében.

• *Folytatása a 2. oldalon*

Orbán Viktor a Magyar Hírla

„A többség nem é a növekedés

MH-összefoglaló

A kormány kész áthágni az alkotmányos rend kereteit, ha ezt érdekei megkívánják – állítja lapunknak adott interjújában Orbán Viktor.

A Fidesz-Magyar Polgári Párt elnöke továbbra is vál-

Pándy lánya nyilatkozott lapunknak

Szorongás, harag, szégyenérzet

Szorongás, harag és szégyenérzet – ezek az érzések határozzák meg Pándy András 39 esztendős legidősebb lányának életét. Pándy Ágnessel jelenlegi lakóhelyén, a Brüsszeltől mintegy 20 kilométerre lévő Mechelenben (Malinesben) készített

embereket. Az őt leszólító újságírót sem invitálja be a lakásba, inkább a ház előtt nyilatkozik.

tényleg az én apám”, mondja. Ágnes még jól emlékszik az eltűnésekre. 1988 elején apja magához hívta. „Fáradtnak

ahol Edit új barátra tett szert.” Ágnes ma sem érti, hogy hihette el ezt a történetet. Hiszen a az eltűntek ruhái még mindig a szekrényben lógtak. Amikor rákérdezett

Csak a buszsofőr sérült meg

Súlyos sérülésekkel szállították kórházba tegnap délután azt a buszvezetőt, aki a 11-es buszt vezette a Törökvészi úton, amikor egy úthiba miatt elvesztette uralmát a jármű felett. Az autóbusz két parkoló gépjárművet súlyosan megrongált és egy betonoszlopot kidöntött. Az anyagi kár jelentős. Az ügyben megkezdődött a nyomozás

FOTÓ: VERES ZSOLT

Szorongás, harag, szégyenérzet

• *Folytatás az 1. oldalról*

Edit Pándynak már a második felesége volt. Vele együtt Ágnes öccsei, Dániel és Zoltán is eltűnt. De Pándy az ő eltűnésükre is magyarázattal szolgált. Azt állította, hogy Franciaországba településük át, hogy új életet kezdjenek. Ágnesnek feltűnt, hogy ők sem vittek magukkal semmit. Még a fogkeféjük is a fürdőszobában maradt. Ugyanabban az évben Tündének is nyoma veszett. Pándy verziója szerint nem bírt vele és hazaküldte egyik barátjához Magyarországra. Ágnes azóta nem hallott róla hírt.

Azt is elmondta, hogy apja őt, Tündét és mostohalányát Tímeát is megerőszakolta. Soha nem hagyott nekik békét. Tímea végül teherbe esett tőle, közölte Ágnes. Ezt követően állítólag kitelepült Kanadába a nagybátyjához, ahol a '80-as évek végén nyoma veszett. Ágnes felvette a kapcsolatot a nagybácsival, aki meg volt győződve róla, hogy Tímea és fia, Márk, mivel nem adtak életjelet magukról, már nem élnek. A magyar rendőrség azonban azóta már a nyomukra bukkant. (Tímea jelenleg Nyíregyházán él – a szerk.)

• Thierry Goeman

...gálat alá vetik Pándyt

...üléseink szerint Bu-

A Fasor festett üvegei

Tizennégy hónapos munka után helyreállították a fasori evangélikus templom nagyméretű festett üvegablakait, amelyek még a háborúban pusztultak el. A hívek adományaiból és a VII. kerületi önkormányzat támogatásával elkészített többmilliós ablakokat a vasárnapi istentiszteleten adják át hivatalosan.

A század elején épített fasori evangélikus templom üvegablakait Róth Miksa, Ferenc József udvari üvegkészítő mestere tervezte. Bár 1944 áprilisában egy Budapestet ért bombázás után az épület épségben maradt, de a légnyomás darabokra törte az értékes festett üvegeket. 1995-ben Szirmai Zoltán, a templom lelkésze a gyülekezet könyvtárában megtalálta a két ablak eredeti rajzait. Ekkor indult meg a hívek adománygyűjtése, s egy pályázat mellett a kerület is hozzájárult 2 millió forinttal. A hét négyzetméteres üvegeket Kis Miklós üvegműves készítette, aki ismeri Róth Miksa különleges üvegfestési és égetési technikáját.

• Jó. S.

Francia úttorlaszok

Cáfol a MÁV

A MÁV vezetősége elutasítja azokat a vádakat, melyek az Ausztriában megjelenő Kurier című bulvárlapban jelentek meg a napokban a magyar vasutak kriminális állapotáról. A lap egyebek között azt állítja, hogy „Magyarországon a vonatozás kényszerű kalanddá vált".

Bencsik Lászlót, a MÁV vasútbiztonsági igazgatóját váratlanul érte a bécsi lap elmarasztaló cikke. Mint lapunknak elmondta: nem a megjelent statisztikai adatok, hanem azok hibás, a közvéleményt tévesen befolyásoló értelmezése miatt vannak felháborodva. A cég nem cáfolja – bár nem is büszke rá-, hogy tavaly a vonatokon, a pályaudvarokon és a vasúttársaság munkaterületén mintegy tízezer bűncselekmény történt, ám ezeknek csak töredéke volt az, amit az utasok sérelmére követtek el. Ebből adódóan téves az a következtetés, hogy a térségben ez a szám kirívóan magas lenne. A nemzetközi összehasonlító elemzésekből ugyanis kiderül, hogy az utasok sérelmére elkövetett bűncselekmények arányában Magyarország a középmezőnyben áll. A statisztikák ugyanakkor azt is megmutatják, hogy Ausztriában sem sokkal jobb a helyzet, sőt a kiterjedt vasúti rendőrséget foglakoztató Németország sem dicsekedhet megnyugtató adatokkal.

A Vasúttal Európába vezérgondolattal nemrégiben új arculatot váltó MÁV Rt. vezetősége visszautasítja azokat a vádakat is, melyek szerint a Bécs és Budapest között közlekedő nemzetközi vonatok különösen veszélye-

HÍRHASÁB

Nem keresik tovább a hegymászót

(MH) Továbbra sincs eredménye annak a kutatásnak, amelyet a 28 éves budapesti hegymászó után folytatnak, aki a múlt hét pénteken tűnt el a Tátrában. Lehóczki László szerint – aki a tragédiát követően ötfős csapatával a szlovák hegyimentők segítségére sietett – nincs sok remény arra, hogy a rendkívüli időjárási körülmények között lezuhant hegymászó életben maradt volna. „Értelmetlennek látom a további kutatást, mert a szokatlanul erős szél és a mínusz 16-20 fokos hideg még egy egészséges ember számára is kétségessé teszi a túlélést" – mondta.

Pert vesztett az MVSZ

(MH) Nagy Csaba író, a Magyarok Világszövetségének (MVSZ) tagja másodfokon is pert nyert Bakos István, az MVSZ főtitkára és Antall István, az MVSZ egykori szóvivője, valamint a Magyarok Világszövetsége ellen. Bakos és Antall hivatalos minőségükben, nyilvánosság előtt jó hírét veszélyeztető, hamis kijelentéseket tettek Nagy Csabáról, miszerint őt különböző emigráns magyar szervezetek kizárták soraikból. A szervezet 50 ezer forintos kártérítést tartozik fizetni.

Cigánynap a Duna Televízióban

(MH) A Duna Televízióban ma romanapot rendeznek. A reggeltől estig tartó maratoni műsorfolyamban délelőtt A cigánytábor az égbe megy című orosz játékfimet vetítik. Több érdekes dokumentumfilmet is láthatnak a nézők. Például megismerkedhetnek egy olimpiai bajnok, Gedó György kálváriájával. Bemutatkozik Landvai József hegedűművész és Szentandrássy István festőművész. Az Ezredvégi kivándorlók című riportfilm a Csehországból tömegesen Kanadába kivándorlt cigányokról szól. A program a Carmen című olasz operafilmmel fejeződik be. Rendező Francesco Rosi. Főbb szerepekben: Placido Domingo, Ruggero Raimondi és Julia Migenes-Johnson.

Kabaré-CD

(MH) Heten mint a gonoszok címmel az EMI-Quint lemezkiadó újdonságát ismerheti meg a nagyközönség. A neves művészek közreműködésével készült zenés kabaré júniusi, közönség előtti felvételének a Vidám Színpad adott otthont. Az még a jövő titka, hogy a kimondottan ehhez a CD-hez készült jelenetek ismét színpadra kerülnek-e. A lemezen található műsorszámok szerzői között szerepel Trunkó Barnabás, Ihos József, az előadók névsorát színesítik a műfaj sztárjai, mint Csala Zsuzsa, Bodrogi Gyula, Bajor Imre, Koós János vagy Gálvölgyi János. A dalok szerzői is a szakma kiválóságai, például Fényes Szabolcs, Bergendy István, S. Nagy István, Szenes Iván.

Új havilap a sajtóról

(MH) A kívülállókat szinte jobban érdeklik a sajtóban történtek, mint a szakmát – hangoztatta a Média Hungária című lap tegnapi bemutatóján. T...

Megállítható-e a magyar sport zuhanása?

Hetes erősségű földrengés

Ekkora zakóra senki nem számított, bár mindenki tudta, hogy a jugoszláv futball Milanban, Realban, Sampdoriában játszó képviselői nagyságrendekkel tudnak többet a játékból a mieinknél. Ez a rettenetes, hetes erősségű földrengés arra viszont okvetlenül „jó" volt, hogy végre talán elhessenti minden hamis illúziónkat a magyar testkultúráról, egy kis ország sportnagyhatalmi imázsáról. A magyar sport – minden „aranyos" látszata ellenére – történetének legmélyebb válságát éli át.

Két dolgot szeretnék tisztázni elöljáróban. Azokat, akik azt várják ettől az írástól, hogy a lehető legszaftosabb jelzőkkel küldi pokolra Csankot és fiait, ki kell ábrándítanom: nem fogom a „bűnösöket" sehova zavarni, ámbár áldani sem. A másik tisztáznivalóm azoknak a kedves olvasóknak szól, akik tegnap telefonokkal ostromoltak, hogy a Magyar Hírlap nyilvánvalóan tévedésből adta azt a címet az 1–7-ről szóló beszámolójának: „Ide jutott a magyar sport", hiszen a futballisták szenvedtek megalázó vereséget néhány nappal Kovács „Kokó" és Erdei bokszvilágbajnoki diadala után és alig néhány hónappal az úszók, a vízilabdázók és a kajakosok aranydömpingjét követően.

Úszóváltóink sincsenek

Kuncze Gábor, a sportot felügyelő miniszter mondta el a sportújságírók hortobágyi fórumán, hogy megdöbbent, amikor Kőbán Ritától azt hallotta, hogy a kajakosok sikereit még a „szocialista" sport alapozta meg, a maga sportiskolai módszerességével, s a miniszter hozzátette: megszívlelendő, ha egy olimpián tartott magyar úszásnak nincs nyolc nemzetközi tálentuma, mert nincs; ma egyik nemben sem tudunk kiállítani egy négyszer százas vegyes váltót.

Laptársunk megrótta a dzsúdós szövetségi kapitány Horváth Istvánt, amiért csak két pontot, azaz egyetlen ötödik helyet tervezett a világbajnokságra (aztán nulla lett a vége), pedig a cselgáncscsal ugyanaz történt, mint a birkózással, elfogytak a „szocialista alapokon" felnevelt nagy egyéniségei.

A régi rend, az amúgy soha nem politizáló Várady Géza által megálmodott, kifejezetten szakmai vívmány, az utánpótlás-nevelés egységes rendszere eltűnt a magyar sportból. S nem pusztán egy szisztéma halt ki, hanem vele együtt – nem túlzás – százszámra múltak ki a műhelyek, a tehetségeket gondozó szakosztályok.

Az igaz, hogy a rendszerváltás előtti utolsó években, a mexikói vb emlékezetes 0–6-ja után meg különösképpen, a labdarúgást már – sportiskolai rendszer ide vagy oda – nem lehetett a magyar sikerágazatok közé sorolni, nem tudni azonban még csak bágyadt kísérletről sem, amely az elmúlt egy évtizedben a futball tudatos felzárkóztatását tűzte volna ki célul.

Csak azt mondja, hogy a focit nálunk is tartsa el a piac. És ez tökéletesen igaz az NB I-re.

Csakhogy az államnak vannak feladatai a fiatalok egészséges fizikai fejlődését illetően, vétkes felelőtlenség tehát kirekeszteni a sportok közül a legnépszerűbbet, a labdarúgást. Nem a futballt kell állami pénzekkel tömni, hanem a gyerekeknek adni lehetőséget arra, hogy futballozhassanak.

Meg vívjanak, evezzenek, atlétizáljanak.

A gyerekek előtt zárult le a sorompó akkor, amikor az egyesületi szakosztályok tömege kénytelen volt becsukni a „boltot" cselgáncstól – labdarúgáson át (!) – tájfutásig. Nem az a baj önmagában, hogy ma nincs hol öttusázni vagy a sportlövészetnek hódolni, hanem az, hogy azok a régi, kimúlt szakosztályok egy egészen rettenetes hiányt pótoltak. Nevezetesen azt, hogy besegítsenek az iskolai testnevelésbe. A mai, lassan nálunk is túlcivilizálódó-urbanizálódó világban a heti kétszer-háromszor egy futballfélidőnyi, jóakarattal is közepesnek mondható tanórai terhelést délutánonként az egyesületi edzés egészítette ki, javította fel népegészségügyi értelemben is szignifikánssá.

A kis sportműhelyek tömeges pusztulása az iskolások tízezreit fosztotta meg az egészséges testi-lelki fejlődés nagy ajándékától.

A magyar sportot, így a labdarúgást is pedig a tehetségek kiválasztásának lehetőségétől.

tett edzők százai. Az egyesület, amely nem más, mint speciális társadalmi szervezet, mindezt képtelen finanszírozni. Például azért is, mert az államtól nem támogatást kap, hanem adófizetési felszólítást.

Amikor az egy esztendeje megszületett sporttörvény mesterien kikerülte a legfontosabb kérdést, a testkultúra társadalmi elismerését, semmi mással nem pótolható voltát, akkor bizony halálra ítélte a sportot, s nemcsak mint a nemzeti büszkeség egyik forrását, hanem az egyén harmonikus fejlődésének egyik legfontosabb pillérét is.

Siralmas jövőkép

Csank János azt mondta tegnap reggel a Nap Tv-ben, hogy a nagy magyar futball már régóta a múlté, és kilátásunk sincs arra, hogy belátható időn belül feltámadjon. Ezért persze lehet szídni Csankot, a játékosokat, az MLSZ-t, mert mindegyiknek van felelőssége ebben, abban. Mondjuk abban, hogy a megalázó 7–1 jött ki végeredményként. De hogy a válogatottnak nem elhibázott taktikai utasítások, egyéni fegyelmezetlenségek és hibás MLSZ-határozatok miatt nem lehetett semmi esélye arra, hogy a jugoszlávokkal szemben kiharcolja a világbajnoki részvételt, az egészen biztos.

Kopik, pusztul a magyar sport, és benne – sokféle elkerülhető ok miatt is – a futball.

Deresedő fejjel az ember

Novotna fonákja

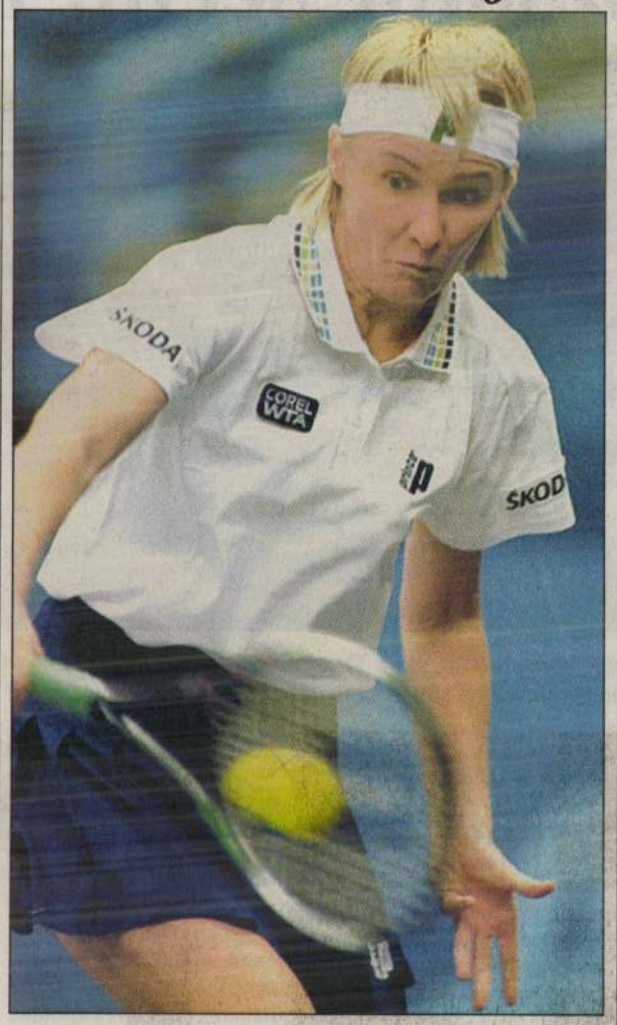

A világranglista második helyezettje, a cseh Jana Novotna (képünkön) 6:0, 6:2-re győzte le az amerikai Pót a 926 ezer dolláros moszkvai teniszverseny nyolcaddöntőjében

FOTÓ: REUTERS – GRIGORIJ DUKOR

Tyson felborult

Motorbalesetet szenvedett a profiökölvívás volt nehézsúlyú bajnoka, Mike Tyson. Több bordája eltört, amikor a Connecticut állambeli (USA) Manchester melletti autó[illegible] ugyanis eltiltása miatt legkorábban jövő nyáron léphet ringbe. A 31 éves Tyson, a nyolcvanas évek végének ki[illegible] lencvenes é[illegible]

KENÓ
JÁTÉKSZELVÉNY
Ma 100 000 Ft ráadás-nyeremény!
LEGYEN KENÓ-MILLIOMOS!
NAPONTA DUPLÁN NYERHET KENÓ-JÁTÉKUNKON!
● Egyedi kenótippsorával hétfőtől péntekig részt vesz a Szerencsejáték Rt. hivatalos Kenó-sorsolásán. Minden kenótippsor csak a megjelenés napján érvényes!
● Csak a 10-es Kenó-találat nyer! A húzást követő második nap este 18 óráig jelentkezzen a kenó-játékirodán nyereményéért!
● A 0, 6, 7, 8, 9-es találattal elért nyeremények a jackpotalapba kerülnek, azt a játék végén lehet elnyerni.
● Napi 100 000 forintot nyerhet, ha a mai jobb felső sarokban lévő személyi azonosítókódjának utolsó 4 számjegye azonos a holnap megjelenő nyerőkóddal. Egyezés esetén a nyerőkód megjelenésének napján 9-18 óráig hívnia kell a kenó-játékirodát!
● A ráadásjátékban nyereményre csak az a játékos jogosult, aki rendelkezik az előző hét bármely napjára érvényes, a Szerencsejáték Rt. Kenó-játékán legalább 140 forintos tétlel megjátszott hivatalos Kenó online átvételi igazolással.
● A határidőben történő bejelentkezés elmulasztása esetén nyereményére nem tarthat igényt.
A játékiroda címe: 1087 Budapest, Kerepesi út 2[illegible]
Telefon: 45[illegible]
Ez az Ön személyi azonosítókódja. Feltétlenül őrizze meg! Ha az utolsó 4 számjegy azonos a holnapi lapunkban megjelenő napi nyerőkóddal, Ön nyerhet!
[illegible], amellyel részt vesz a Szerencsejáték Rt. mai (1997. október 31.) [illegible]gyelje a Kenó-nyerőszámokat a televízióban! Több millió forintot nyerhet!
ATE-GY-33

HÁZIBANK

ELEKTRONIKUS FOLYÓSZÁMLA MAGÁNSZEMÉLYEK RÉSZÉRE

(információ, átutalás, betétlekötés stb. 24 órán keresztül)

Információ a

06 80 22 22 20

zöld telefonszámon

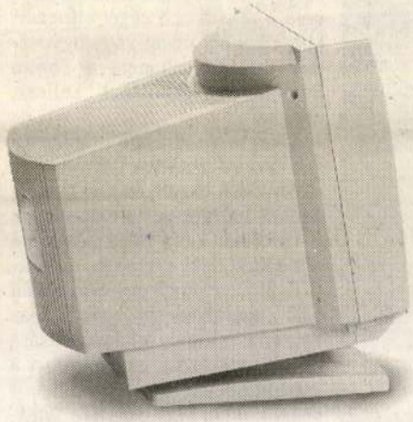

CIB BANK

A CIB MINDENÜTT JÓ, DE LEGJOBB OTTHON!

CIB HUNGÁRIA BANK RT.: 1027 BUDAPEST, MEDVE U. 4-14. TEL.: 212-1330 ***LAKOSSÁGI KÖZPONT:*** 1062 BUDAPEST, ANDRÁSSY ÚT 70. TEL.: 302-7701 ● 5600 BÉKÉSCSABA, WLASSICH SÉTÁNY 7. TEL.: (66) 454-293 ● 4025 DEBRECEN, SIMONFFY U. 2/A TEL.: (52) 442-201 ● 2400 DUNAÚJVÁROS, DÓZSA GYÖRGY U. 4/C TEL.: (25) 402-522 ● 9022 GYŐR, CZUCZOR GERGELY U. 26. TEL.: (96) 310-074 ● 6800 HÓDMEZŐVÁSÁRHELY, DEÁK FERENC U. 15. TEL.: (62) 346-911 ● 6000 KECSKEMÉT, SZÉCHENYI TÉR 14. TEL.: (76) 415-960 ● 3525 MISKOLC, DÉRYNÉ U. 11. TEL.: (46) 412-399 ● 4400 NYÍREGYHÁZA, SZARVAS U. 7. TEL.: (42) 422-000 ● 7621 PÉCS, RÁKÓCZI U. 46. TEL.: (72) 213-700 ● 6720 SZEGED, KISS MENYHÉRT U. 1. TEL.: (62) 313-222 ● 8000 SZÉKESFEHÉRVÁR, TÁNCSICS MIHÁLY U. 5. TEL.: (22) 333-567 ● 9700 SZOMBATHELY, PETŐFI SÁNDOR U. 41. TEL.: (94) 340-531 ● 8900 ZALAEGERSZEG, KOSSUTH L. U. 17-19. TEL.: (92) 328-145

Az angol cégről „egyáltalán nem tudtak” információt kérni

Ki táncol majd az Arizonában?

Azottsága engedélyt adott arra, hogy az Arizona mulató helyreállítására a Thália Színház és a Trade Circle International Ltd. szerződést köthessen. Az aláírásra kész anyag azonban, ahogyan ezt mondani szokás, több sebből vérzik.

A csillogásával még a háború rémségeit is feledtetni tudó, 1931-től 1944-ig működő Arizona mulató története legendává nemesedett az idők során, és az utóbbi években egyre határozottabban fogalmazódott meg a városvédők, a hagyományokat feleleveníteni kívánók körében az az igény, hogy a híres mulatót régi fényében és funkciójában állítsák helyre. A mulató azonban nem önálló épület. Egy olyan háznak az udvarán áll, amely kuriózum a maga nemében: 1894-ben építtette *Mai Manó császári és királyi udvari fényképész műteremházának*. Csodával határos módon az épület három napfényműteremmel, gazdagon díszített várószobával, *Róth* Miksa üvegablakaival, homlokzatán a fényképezés és a festészet allegórikus alakjaival még ma is csaknem eredeti szépségében pompázik. A Magyar Fotográfiai Múzeum és a Magyar Újságírók Országos Szövetsége fotóriporteri szakosztályának vezetői – összefogva a fotós szakma más képviselőivel – elhatározták, hogy fokozatosan helyreállítják és eredeti funkciójának megfelelően használják az Európában is majd' páratlan épületet. Munkájukhoz támogatásra leltek a Terézváros Önkormányzatában, a Művelődési és Közoktatási Minisztériumban, az Országos Műemlékvédelmi Hivatalban és a főváros vezetésében is. A *Magyar Fotográfusok Háza*, ez lesz a neve Mai Manó egykori műteremépületének, két emeleten már a közeljövőben meg is kezdi a helyreállított helyiségekben tevékenységét.

A szomszédos *Thália Színházban* is felújítási munkálatok folynak, és mert a hetvenes évek óta szervezetileg az egykori Arizona a Tháliához tartozik, mi sem volt természetesebb, mint az, hogy a főváros polgármesteri hivatala úgy vélte, ez a legalkalmasabb idő az Arizona mulató feltámasztására, újbóli megnyitására. Ki is írtak ez év februárjában egy pályázatot a lokál rekonstrukciójára és üzemeltetésére. *Egyetlen jelentkező akadt csak*, a fotósszervezetek jelezték, hogy a ház egységes funkciójának megteremtése érdekében maguk szeretnének a *későbbiekben* gondoskodni a mulató felújításáról, ám jelenleg nem áll akkora összeg a rendelkezésükre, amennyiből az építkezés finanszírozható lenne.

A fővárosi szakértők ezt nem fogadták el és a pályázatot eredménytelennek nyilvánították. Már a második forduló határideje is lejárt, amikor írásbeli ajánlat érkezett egy londoni cégtől, a *Trade Circle International Ltd.-től*. Ajánlatuk szerint mintegy 300 millió forintot kívánnak beruházni az Arizona mulató helyreállítására és működtetésére. Terveik szerint délután kávéházként, éjszaka mulatóként akarják üzemeltetni az Arizonát, amelyért – a felújítás összegével csökkentve – egymillió-háromszázezer forint + áfa havi bérleti díjat fizetnek majd 18 éven keresztül. 2015-ben a mulató bérleti joga megszűnik.

Schiffer János főpolgármesterhelyettes és *Körmendy* Ferenc, a Fővárosi Önkormányzat kulturális bizottságának elnöke szeptember 23-i levelében a támogatását kéri és kapja a kulturális, később pedig a tulajdonosi bizottságnak, s megszületik októberben a főváros határozata: a Thália Színház és a Trade Circle International Ltd. *haszonbérletre irányuló helyiségbérleti szerződést köthet.*

Hurrá, mondhatja örömmel az, aki a szórakoztatóipart pártolja, és sajna, sóhajthat fel beletörődve az, akinek szíve a fotográfiáért dobog. De mielőtt bármely hangulatot hagynánk eluralkodni magunkon, legyünk racionálisak, s tegyük fel a legkézenfekvőbb két kérdést: *mit tudhatni az ajánlattevő cégről, és az épület 76 százalékát birtokló Terézvárosi Önkormányzat mit szól az építkezéshez?*

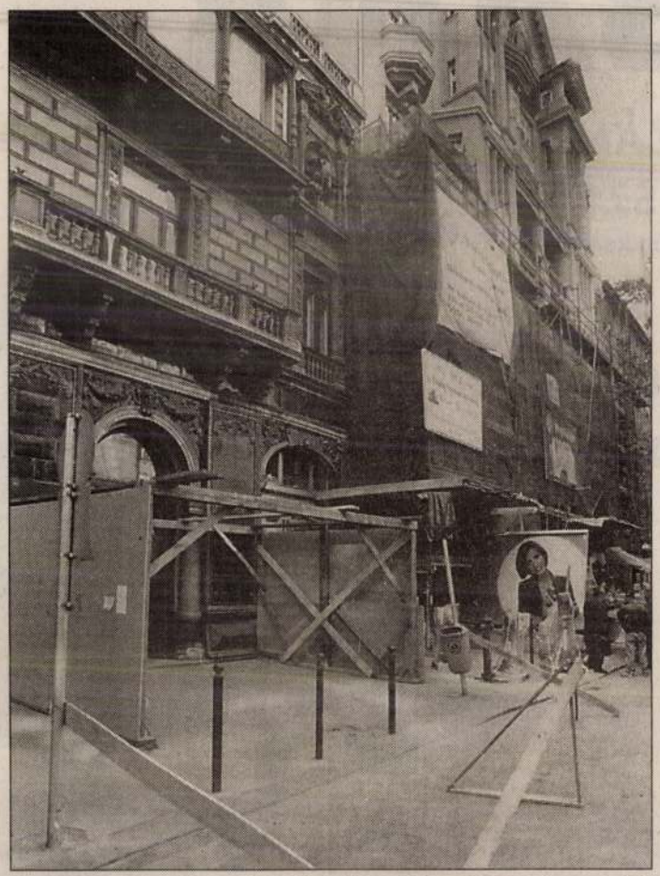

Az épület műemléki védettséget élvez, a szakhatóság engedélye nélkül egyetlen csempét sem lehet leverni

Havran Zoltán felvétele

Kérdésünkre Schiffer János azt válaszolta, hogy az írásban ajánlatot tevő angol céget *„magas helyről”* ajánlották, tudomása szerint az angol nagykövetség is pártolta őket. Nagyon szép ismertetőfüzetet mutattak eddigi tevékenységükről, de ő személy szerint nem ellenőrizte a kapott információkat. A füzetet magam is megnéztem, kellemes látványtervek sorakoznak benne, mindenféle konkrétumok nélkül. A „Folyamatban lévő munkák” címszó alatt szerepel néhány szíriai hotel és motel, belga szabadidőközpont, német és angol szálloda, ám sehol egy évszám vagy egy helyszíni fotó a munkák állapotáról. A füzetke végén impozáns lista áll a cég tevékenységi köréről, mintegy nyolc irodát sorolnak fel különféle angol címekkel, ám többségükhöz ugyanaz az arab hangzású név tartozik. Nem igazán tetszetős, hogy a megadott telefonszámok – a londoni előhívószámok rendszerének megváltozása miatt – mind helytelenek már, tehát a füzet legalább *másfél* esztendős. *Róna* Tamásnak, a kulturális ügyosztály vezetőjének szintén nincsen tudomása arról, hogy kértek-e valamiféle referenciát a cégtől. Sem úgynevezett visszavonhatatlan bankgaranciát, sem nemzetközi céginformációt nem látott, negyedéves mérlegről, üzleti eredményekről már nem is beszélve. Az ügyosztály ennek ellenére megfogalmazott egy bérleti szerződést, amelyet azonban – a sajátságos helyzetből adódóan – nem a jelentkező céget elfogadó kulturális bizottság vagy ügyosztály tagjának, hanem a Thália Színház igazgatójának kellene aláírnia.

Megyeri László igazgató azonban információk hiányában, a maga józan eszére és jogi tanácsadókra hallgatva, természetesen ilyenformán nem hajlandó az elé tett szerződést szignálni. Érdeklődésünkre csupán egyetlen példát citál a szerződés szövegéből: ő az Arizona mulató feltámasztására kapott megbízást, ehhez képest a szerződésben a helyiség *„műsoros mulató, night klub, kávéház, játékterem, étterem, hálterem, kabarészínház és különféle televíziós műsorok helyszínéül szolgáló rendezvények céljára működtethető. E fő tevékenységi körök mellett csak azt kisegítő és kiegészítő szolgáltatások nyújthatók”*. Hogy egy játékteremhez és night klubhoz milyen „kiegészítő szolgáltatások” járulhatnak, az az üzemeltető fantáziájára van bízva.

Szerettük volna természetesen megkérdezni a Trade Circle International Ltd. képviselőjét is, de az egyetlen budapesti telefonszámon, egy fax üzemel, és mikor a tudakozónál további telefonszámok iránt érdeklődtünk, azt a választ kaptuk, hogy a szám titkos, arról semmiféle felvilágosítás nem adható.

De ne legyünk rosszhiszeműek, ez az arab tulajdonú angliai cég minden bizonnyal egy tisztességes és sikeres vállalkozás, arról nem tehetnek vezetői és budapesti képviselői, hogy a magyar főváros vezetői nem kértek tőlük garanciákat. A Trade Circle nyilván azért kíván hazánkban építkezni és mulatót üzemeltetni, mert jó üzleti lehetőséget lát az Arizona mulatóban. Igen ám, de a dolgok mai állása szerint ők is igencsak becsapva érezhetik magukat.

A Nagymező utca 20. udvarán álló Arizona ugyan valóban a Fővárosi Önkormányzat tulajdonában van, ám *az épület*, amelynek pincéje szerves része a mulatónak, és falai a nélkülözhetetlen közműveket hordozzák, továbbá a bejárat, amelyen át a mulatóba lehet jutni *több mint kétharmados kerületi tulajdonban* van. A szigorúan vett belsőépítészeti munkálatokon kívül aligha van olyan része az építkezésnek, amelyhez ne kellene a Terézváros beleegyezése. Vajon tisztában van-e ezzel a szerződni kész angol befektető? És akkor még nem is szóltunk arról, hogy az épület *műemléki védettséget* élvez és így *építészeti szakhatósága az Országos Műemlékvédelmi Hivatal*. Ennek engedélye és előzetes hozzájárulása nélkül egyetlen csempét nem lehet leverni még a mellékhelyiségekben sem. Tudja vajon az angol cég képviselője, mit jelent ma Budapest szívében műemléket felújítani?

A dolog kissé talányosnak látszik. Térjünk tán vissza a kiindulóponthoz: Mai Manó csodás épségben ránk maradt fotográfusházát és az 1931-ben az udvarba beépült, legendássá lett Arizona mulatót helyre kell állítani és eredeti funkciójához méltón üzemeltetni. Jelentkező van. Most már „csak” a körülményeket kellene tisztázni. De alaposan.

Hajdú Éva

A3 • FAXBINGO • Új MAGYARORSZÁG

Új tv-játék indult december 1-jén, 19.35-től!

Hogyan juthat ingyenesen a játékszelvényhez?

Egy faxkészülékről hívja fel a FaxBankot **(180-8611)**, majd „TONE" üzemmódban billentyűzze be a **08-at**, és nyomja meg a „START" gombot. A FaxBank azonnal küldi a szelvényt.

NYERJE MEG A JÁTÉK TÁMOGATÓINAK AJÁNDÉKAIT 10 000–100 000 Ft ÉRTÉKBEN!

NYEREMÉNYEK: az **ELENDER Kft.** (Bp., Hungária körút 8. Tel.: 132-1861) Samsung típusú pénztárgépe 80 000 Ft vagy vásárlási utalványa 10 000 Ft értékben / **Magyar Utazók Klubja Last Minute Iroda** (Bp., Pesti Barnabás u. 6. Tel.: 118-3578) 100 000 Ft-os jövő évi utazási utalvány / a **Lap Stúdió Kft.** (Bp., Zichy Jenő u. 3. Tel.: 131-8152) 15 000 Ft-os CD-ROM csomagja / A **Sissi Bőrdíszmű Nagykereskedés** (XVIII. Paula u. 36. Tel.: 295-5882) 25 000 Ft-os férfi bőrszettje

boqfirt LAST MINUTE HEADBANGER VEZUV mm

AKKOR IS JÁTSZHAT, HA NEM RENDELKEZIK FAXKÉSZÜLÉKKEL!

Telefonon hívja fel a FaxApró Faxújság hirdetésfelvevő szolgáltatását,

06-90-311-411

ahol meghallgathatja számait, amelyeket az alábbi szelvénybe kell beírnia.

A3 FAXBINGO Új MAGYARORSZÁG

Sorszám:		Dátum:	
Húzás:		Telefon:	

A FaxBingo játékot 90 számmal játsszák. A szelvények három sorban, egyenként öt sorszámot tartalmaznak. A televízióműsorban kisorsolt számokat a kihúzás sorrendjében X-szel kell jelölni. VONAL nyereménye van annak a játékosnak, aki telefonon elsőként jelzi, hogy mind az öt egy sorban lévő számát kihúzták. BINGÓ nyereménye van, ha az összes számát kihúzták, és ezt telefonon, mindenki mást megelőzve közli. Csak akkor telefonáljon, ha számait biztosan kihúzták, mert érvénytelenné válik az a szelvény, melyet tévesen jelent be.

Belföldi hívás: 77 Ft + áfa/perc

Nővérek, 1910 körül, üvegfestmény

Egyház a zsinat után

A II. vatikáni zsinat (1962–1965) szerepével és a *sacrosanctum concilium* utáni egyház helyzetével foglalkozik a hatvanesztendős Vigilia decemberi számának legtöbb írása. *Walter Kasper* rottenburg–stuttgarti püspök Egyház – merre tartasz? című tanulmánya a zsinat előtti, erősen hierarchikus szervezetű egyházban tapasztalható „mozgolódást", a reformteológusok előkészítő munkáját, a vatikánum létrejöttét és utóéletét mutatja be röviden. *Szennay András* OSB elemzése a reformzsinatot követő időszakot; *Őrsy László* jogászprofesszor a zsinatot megnyitó *XXIII. János* pápát, *Török József* egyháztörténész a zsinatot folytató és befejező *VI. Pál* pápa alakját állítja az olvasó elé.

A folyóirat a II. vatikáni zsinatra vonatkozó körkérdésére a magyar szellemi élet tizennyolc képviselője válaszolt. Hallatlanul tanulságos valamennyi rövid írás *egyenként* is, de különösen az *együtt*: az összeállítás ugyanis jól mutatja a megkérdezettek eltérő felkészültségét, ízlését; a magyar egyház – és közvetve az egész társadalom – sajátos problémáit éppúgy, mint a zsinat tanításának lényeges vonásait.

A Vigilia decemberi számában újabb publikálatlan *Pilinszky*-írásokat olvashatunk. A Jézus „paradoxonjai" című elmélkedés valószínűleg 1979-ben íródott; a három közzétett vers 1974-ben. Letagadhatatlanul Pilinszky-mű valamennyi, de aligha véletlen, hogy kéziratban maradtak. A közreadó *Hafner Zoltán* jóvoltából szerepel még a Szép/írás rovatban egy kötetbe fel nem vett, rövid *Ottlik*-novella is. A karácsonyi néma eredetileg 1942-ben, az Esti Kis Újságban jelent meg.

Nemeshegyi Péter teológus Elmélkedés karácsony misztériumáról című írása a megtestesülés révén a keresztény inkulturációról szól. A jezsuita szerző megvizsgálja egy kifejezetten magyar teológia létrejöttének lehetőségét, amely szerinte – szemben a görög, francia, német teológiai rendszerekkel – nem filozófiai, hanem irodalmi alapokon nyugszik majd, hiszen sem magyar, sem magyarországi filozófiáról nem beszélhetünk, ugyanakkor irodalmunk meglehetősen gazdag. A teológiának pedig nem az elméletek kidolgozása az elsődleges célja, hanem – mint *Szent Bonaventura* tanította – *ut boni fiamus*: hogy jók legyünk.

F. Z.

Nissan-áttekintő

NISSAN VANETTE CARGO kettő- vagy ötszemélyes változatban kapható elegáns haszongépjármű, mely a családi vállalkozások tökéletes autója lehet, hiszen úgy nyújt öt személy részére teljes kényelmet, hogy közel 900 kg terhet is képes szállítani. Minden oldalán hatalmas méretű ajtók várják a rakományt, mely érkezhet kézi erővel egyenként vagy targoncával, raklapokon. Az autó felszereltsége, kényelme és a kitűnő futómű, mely még kíméletlenül rossz utakon is képes biztosítani a kényelmes utazást, kiemeli az átlag haszonjárművek közül. Az 1,6 literes benzines vagy a 2300 köbcm-es dízel között választhatnak. A Vanette Cargo gazdaságos üzemet, kényelmet, biztonságot és megbízható technikai megoldásokat kínál egy kimondottan elegáns csomagolásban.

NISSAN ALMERA A népszerű Sunnyt felváltó világújdonság. Széles karosszériaválaszték, gazdaságos és dinamikus motorok és igen kedvező bevezető ár. Tágas utastér, kiemelkedően jó futómű, szélsőséges helyzetekben is könnyedén uralható autó. Az utasok biztonságára fokozott hangsúlyt helyeztek a tervezésnél.

NISSAN PRIMERA Szép vonalvezetésű, elegáns karosszéria, melyet az SRi változatnál kiegészítettek spoilerekkel is, melyek az autó sportos jellegét emelik ki. Három különböző motor közül választhatunk. Az 1,6 literes benzines 102 lóerővel büszkélkedhet. A 2000 köbcm-es, 16 szelepes változat 125 LE-t biztosít a Primerának, azonban a család legtakarékosabb tagja az 5 liter körüli fogyasztással a 75 lóerős dízelverzió. Elegáns, kényelmes autó, mely kategóriájában a legbiztonságosabb lett az ADAC tesztje alapján.

NISSAN MAXIMA Egy igazi luxuslimuzin, mely futóművének köszönhetően a rallye-pályákon vagy a gyorsasági versenyek aszfaltján is megállná a helyét. A biztonság, kényelem és elegancia jegyében született autó a nesztelen suhanás élvezetét nyújtja utasainak és a vezetőnek, aki MAXIMális kényelemben irányíthatja a Nissan zászlóshajóját. A 2 literes 140 lóerős vagy 3000 köbcm-es 193 LE-s motorokkal felszerelt csúcs-Nissan mindent tud, amit ebben a kategóriában elvárnak. A Maxima a száguldásra született elegancia.

NISSAN TERRANO 11. Egy haszongépjármű, mely előtt nincs akadály. Kényelmes utastér, gazdaságos üzemeltetés, robusztus futómű és megbízható műszaki megoldások. (x)

pacitásokat és a felszabaduló munkaerőt be kell kapcsolni a nyugat-európai gyártási folyamatokba. Volt még egy negyedik szempont is: elképzelhetetlennek tartottuk az ország fellendülését új munkahelyek létesítése nélkül. Székesfehérvár példája bizonyítja, hogy jól számítottunk: amint munkahelyeket tudtunk teremteni, a térség megindult a fejlődés útján.

– Milyen szerep jutott ebben önnek?

– Az én megjelenésem hozta magával a banki szféra érdeklődését. Talán még ennél is fontosabb volt azonban, hogy hitet tudtam adni az embereknek gyáron belül és azon kívül. Sikerült elhitetnem, hogy megfordíthatóak a folyamatok. Ennek azonban csak kezdetben volt jelentősége. Később már az volt a döntő, hogy sikerült olyan vállalatvezetést kialakítani, amelyik ugyanúgy gondolkodik, mint én.

– Az ember azt gondolná, hogy Székesfehérváron mindenki örül a sikernek. A dolgozók közül többen vezetőivel és az amerikai ipar fő gurujával, így született meg az az elképzelés, hogy Kelet felé kell továbbmenetelnünk a multinacionális cégek előtt.

A multik és a Duna

A multik ugyanis csak a Duna vonaláig hajlandók eljönni. Amint átlépnek az osztrák határon, olyan nagymértékű csökkenés következik be a költségeikben, hogy innen már nem érdekük tovább menni Keletre. Kiszámítottuk, ha képesek vagyunk a kooperációba további magyar térségeket, esetleg kelet- vagy dél-kelet-európai régiókat bekapcsolni, az nekünk is kifizetődő, hiszen ezzel hozzáadott értéket állítunk elő. A multikat pedig nem érdekli, hogy az adott Videoton-terméket Székesfehérváron vagy éppen Marosvásárhelyen gyártják, de partnerek abban, hogy technológiával és megrendeléssel segítsék terjeszkedésünket Kelet felé.

nedzsmentje és dolgozói meg tudják vásárolni az MHB részvényeit. Ezzel a Videoton teljes egészében a Videotoné lesz. Ez egyfajta kárpótlás azoknak, akik az elmúlt négy évben kitartottak és hittek a cég jövőjében.

– Bizonyára önnek is vannak irigyei, ellenségei. Hogyan éli meg az olyan támadásokat, mint amilyen az MSZP székesfehérvári szervezetének az ön ellen irányuló választási kampánya, vagy legutóbb a Videoton privatizálása körüli gyanúsítgatás volt?

– A kampányon már régen túl vagyunk, *Horn Gyula* is elismerte a Videoton eredményeit. Én mindig is hittem abban, hogy a sikert nem lehet kudarcnak beállítani. Amikor a világlapok Székesfehérvárt a világ tíz legdinamikusabban fejlődő körzete között emlegetik, akkor ezt már nem lehet eltitkolni, letagadni, más színben feltüntetni. A Videoton pedig egyike az ilyen, nálunk még ritkaságszámba menő sikereknek.

Szentai József

Beteg után fut az orvos

Az egészségügyet is elérte a kínálati piac. A közkórházi orvosok a frissiben alakuló magánklinikákban részes kollégáikkal együtt gyorsan megtanulták a lobbyzás technikáját. Hisz akinek a szolgáltatását az Országos Egészségbiztosító Pénztár hajlandó megvásárolni, nem kopik fel az álla.

Mert most, amikor az inflációt csak lomhán követő működési többletköltséget is igen nehéz előteremteni, arra nem futja, hogy például egy kisvárosban az önkormányzat ortopédiai szakrendelésétől ötszáz méterre egy másik ortopédiai szakrendelést is finanszírozzanak. Annak van esélye bekerülni a társadalombiztosítás rendszerébe, amelyik kevesebb költséggel működik.

A Népjóléti Minisztériumban napjainkban az egynapos sebészeti eljárások és a házi ápolást kínáló vállalkozások befogadásának szakmai feltételein dolgoznak, hogy a kórházi elhelyezés költségeit, ha lehet, megtakarítsák.

A javasolt megoldás újdonságtartalmát az adott orvosi szakma tudományos kollégiuma bírálja el. Ennek ajánlására tesz javaslatot a Népjóléti Minisztérium és az Országos Egészségbiztosítási Pénztár (OEP) közös bizottsága az OEP elnökségének a finanszírozásra. Persze előfordul, hogy hiába jobb hosszú távon az ajánlott megoldás, a bevezetéséhez szükséges egyszeri nagyobb kiadásra nem telik. Ilyen támogatásra érett lenne például a nyirokér keringési zavarának újfajta orvoslása.

A terápiás eljárást kínálók közül legutóbb – 1995 szeptemberében – a nagykanizsai műveseállomást létrehozó NMC Kft. került az OEP kebelébe. Az új esztendőben a salgótarjáni kórház világbanki program keretében vásárolt computer-tomográfját karolják fel.

A legtöbb vita a természetgyógyászat finanszírozhatóságáról folyik. Ma az OEP tisztán természetgyógyászati módszereket nem támogat. Vélhetően 1996-ban megszületik a minisztérium rendelete, amely elválasztja az elismert természetgyógyászati gyógymódokat a hókuszpókuszoktól.

Előadódhatnak olyan esetek is, amikor a vállalkozást nem illeti meg a kért OEP-segítség. Ilyen például az Arcibasev szemészeti klinika. *Szergej Arcibasev* műtéttel gyógyítja a rövidlátást és a szemtengelyferdülést. A szemészeti szakmai kollégium szerint ez inkább kozmetikai jellegű beavatkozás. Vagyis, Arcibasev még nem bizonyított, viszont az OTP hitelt ad az operációkra vállalkozóknak...

(-zs-r)

HÍREK

Keresztény egyetemi és főiskolai oktatók számára tartottak lelki napot advent vigíliáján, november 29-én, az Egyetemi Lelkészség szervezésében a lágymányosi Magyar Szentek templomában. *Mohay Tamás* néprajzi tanszékvezető és *Nagy Ferenc* jezsuita atya tartottak vitaindító előadást, amelyet lelki elmélyedés, szentgyónás és közös szentmise követett. A lelkészség úttörő kezdeményezését, hogy ne csak a diákokkal, hanem tanáraikkal is törődjék, minden résztvevő örömmel üdvözölte és folytatását várja.

A Magyar Népfőiskolai Társaság kitartó küzdelmének eredményeként az országgyűlés december 9-i ülésén előterjesztett közművelődésről szóló törvényben elismerésre kerültek a népfőiskolák. Móricz Zsigmond, Németh László, Kerkai Jenő, Nagy Töhötöm és számosan mások, akik az egykor sokat tettek a népfőiskolák nemzeti meghonosításáért, munkásságának is késői eredménye ez a törvényi elismerés. Az Európai Közösség országaninak több mint felében a népfőiskola az iskolán kívüli közösségi művelődés legfontosabb formája, így számunkra is az egyik szellemi-művelődési kapcsolódás alapja lehet. A Magyar Népfőisklolai Társaság kéri az önkormányzatokat, minisztériumokat, egyházak, civil szervezetek, szakszervezetek, gazdasági társaságok képviselőit, hogy támogassák a közhasznú szervezetként működő népfőiskolákat.

A Kecskeméti Piarista Gimnáziumban november 27-én ünnepelték Kalazanci Szent József pártfogásának (patrocinium) ünnepét. Megemlékeztek arról, hogy négyszáz évvel ezelőtt nyitotta meg Rómában a rendalapító Európa első ingyenes népiskoláját. Az ünneplésen részt vett *Karl-Josef Rauber* nuncius, *Kállay Emil* tartományfőnök, valamint mintegy harminc lelkipásztor az iskola egykori diákjai közül. Rauber nuncius ünnepi beszédében kiemelte, hogy az iskolának — a családokkal együtt — az a küldetése, hogy a fiatal embereknek az Isten képére teremtettségét kibontakoztassa, szellemi és testi képességeiket fejlessze, hogy teljes emberré váljanak. FB

A Miasszonyunkról nevezett Bácskai Nővérek Társulata ünnepséget rendezett a temerini (Jugoszlávia) Szent Rozália plébániatemplomban december 9-én. 1597-ben mattaincourt-i Fourier Szent Péter alapított női szerzetesrendet, amely szegénysorsú leány gyermekek nevelése és oktatása céljából alakult. Négy évszázados múltja során több elágazása jött létre. A bácskai közösség a

A háború és a földrengés tönkretette, ma újra színesek

Dunaharaszti őslakosai svábok. Közel háromszáz éve települtek a mai lakók elődei e Pesthez közeli vidékre. Dolgosak, becsületesek voltak, s hitükre jellemző: papot is hoztak magukkal. Ő eleinte, a mai templomhoz közeli fatemplomban szolgálta a híveket, később barokk kőtemplom épült, melyet felváltott a mai, a XX. század legelején szokásos stílusú épület.

1945-ig működött a templom, szép és jó hangú orgonája volt, Róth Miksa által tervezett üvegablakok tették szebbé belsejét. A háború utolsó perceiben az épület súlyosan megrongálódott: ablakai kitörtek, falai megsérültek, tetőszerkezete megsemmisült. Egy ideig így állt, így használták, majd megkezdődött a rendbehozatal. Lassan ment a munka, még ma is van tennivaló. Anyagi nehézségek is akadályozták a helyreállítást, bár hol a váci egyházmegye, gyakorta pedig a hívek sietnek pénzadománnyal az egyházközség segítségére. Természeti katasztrófa is nehezítette a munkát: 1956-ban a már renovált templomot a földrengés ismét tönkretette. Ennek ellenére rekonstrukciót végeztek, fűtést szereltek a templomba, a torony lépcsőjét is helyreállították, s pótolták a megsérült orgonát, melyet az önkormányzat is támogatott.

Az egykori üvegablakok pótlása azonban távoli álomnak tűnt. A mostani plébános, *Láng András* elődje — Lajtos József — már megvásárolta a színes üvegeket, de nyugdíjaztatásáig nem került sor az ablakok pótlására. Láng András gyakran hallotta híveitől a kérdést: mikor lesznek újra színes ablakok. Egy idő után kérte a tehetősebb családok vállalják egy-egy ablak helyreállításának költségeit, s ha ezt megteszik, a régi adományozók emlékéhez hasonlóan nevüket is megfestik az ablakok alján.

A húszezer lelkes nagyközségnek nem csak az ősei voltak szorgalmasak. Azok későbbi utódai is. Többen jelezték, szívesen adnak az ablakokra pénzt. Három üvegfestő közül választottak művészt *Perlaki József* személyében, aki a rövidtávú feladatokban és a hosszútávú koncepció kialakításában is a dunaharasztiaknak a legjobb tervet és ajánlatot nyújtotta be.

Elképzelésében felesége és munkatársa, Claudia is segítette, aki az új ablakok ikonológiáját dolgozta ki. Így alakult ki az az elképzelés, hogy az egykor Nepomuki Szent Jánosnak szentelt, ám utóbb Szent István király oltalmába ajánlott templom a magyar szentek, illetve a magyar vonatkozású szentek temploma legyen. Miután az oltáron Szent István szobra áll, a szentély két oldalsó ablakába feleségét Boldog Gizellát és fiát Szent Imrét tervezték. Szent Imre ablakához a pénzt egy család adta, míg Boldog Gizelláét a sok-sok kisebb összeggel hozzájáruló „névtelen adományozók"-nak köszönhetik. Ezek az ablakok 1997 Húsvétjára készültek el. Az ezredfordulóra befejeződő nagyívű ablaksorozat következő darabja augusztus 20-ra került a helyére, s a kereszthajó nagy, három lándzsás ablakát díszíti, Szent István megkoronázásának jelenetével. Most Karácsonykor újabb két ablakot áldhatnak majd meg, melyek Gellértet és Adalbertet ábrázolják.

A többi ablak is a tervek szerint a magyar szentek és boldogok alakját örökíti meg. Kinga, Margit, a kassai vértanúk, Apor Vilmos... A magyar koronázás millenniumát ábrázoló ablakkal szemközti oldalon pedig a megváltás kétezeréves évfordulójáról megemlékező jelenet zárja majd a színes ablakok sorát.

Most tehát, Karácsony napján az egyházközség ajándékot fog kapni egy családtól — és ezzel gazdagodik az egész egyház is. Csak reménykedni lehet: mindig lesznek adakozó emberek akik pénzük egy részét hasznos, szép közösségi célra áldozzák templomok belső terének díszítésére.

b.l.

Bécsből jön, Pesten adják tovább

A betlehemi láng

A legenda szerint egy német lovag elhatározta, hogy a keresztes hadjáratból hazatérve a betlehemi születés templomából magával viszi a gyertya lángját. Több mint tíz éve az osztrák rádió munkatársai úgy gondolták, fel kellene újítani a régi hagyományt. Karácsony előtt egy mozgáskorlátozott gyermek repülőgépen elkíséri Betlehemből Bécsbe a lángot. Az osztrák fővárosban évek óta nagy esemény a Karácsonyt megelőző szombaton a betlehemi láng ünnepélyes szétosztása.

1996-ban már Európa tizenhat országának cserkészei vettek részt az ünnepségen, és vitték hazájukba a lángot. Az eseményt az osztrák televízió minden évben közvetíti.

1990 óta a magyar cserkészek is átveszik a lángot, hozzák Magyarországra, illetve továbbviszik a Kárpát-medence magyarlakta településeinek templomaiba. Székelyföldön, Kárpátalján is várják a Magyar Cserkészszövetség autóit, melyek a szeretet és a béke üzeneteként viszik a fénylő betlehemi lángot.

Ez évben december 20-án veszik át a lángot a cserkészek Bécsben. Másnap, december 21-én, Budapesten délután négy órakor osztják szét a gellérthegyi Sziklatemplomban.

Szent Imre-ösztöndíj

A Katolikus Központi Alapítvány Kuratóriuma ezúton tájékoztatja mindazokat, akik a Szent Imre-ösztöndíjra pályázatot nyújtottak be, hogy a beérkezett pályázatok igen nagy száma miatt még tart az adatok feldolgozása: hamarosan minden pályázót írásban tájékoztatunk az eredményről. Értesítésünkig szíves megértésüket és türelmüket kérjük.

Egyben szeretnénk köszönetet mondani mindenkinek, aki eddig eljuttatta adományát alapítványunkhoz. Ugyanakkor kérjük mindazok további megértő támogatását, akik lehetőségük szerint adománnyal hozzá tudnak járulni, hogy minél több rászoruló fiatal továbbtanulásához nyújthassunk segítséget.

Pregun István
irodaigazgató

Születésének örömében...

Karácsony napján az egyház három miseszöveget ad elénk: nem azért, hogy válasszunk közülük, hanem hogy mind a hármat végigimádkozzuk.

Az éjféli mise evangéliuma Augustus császár rendeletének említésével kezdődik, amely a hatalomnak — számunkra nagyon ismerős — önteltségével elrendeli, hogy „írassék" össze az egész földkerekség". József és Mária engedelmeskedik ennek a parancsnak, és Betlehembe megy.

Egy fiatal anya gondosan készül arra, hogy amikor a szülés ideje elérkezik, a lehető legnagyobb biztonságban tudja világra hozni gyermekét. Mária készületét keresztülhúzza a császári rendelet. El kell hagynia szegényes, de mégis meghitt otthonát, neki kell vágnia egy hosszú útnak, és Betlehemben, a számára ismeretlen városban kell szállást keresnie Józseffel együtt áldott állapotának utolsó napjaiban. Talán reménykedik abban, hogy Isten, aki olyan csodálatos módon gyermeket ad neki, majd gondoskodik róla, hogy az idegenben is kedves, barátságos emberek közé kerüljön? Ki tudja? Mindenesetre olyan szegények, hogy megfizetni nem tudják a vendégfogadót, s olyan későn érkeznek, hogy már minden szokásos hely foglalt, csak a városon kívül húzhatják meg magukat, s a gyermekét jászolba kell fektetnie. Mária bizonyára nem kesereg, nem méltatlankodik, sem Istent, sem embert nem vádol, hanem figyel: úgy látszik, így akar közöttünk megjelenni Az, akit méhében hordoz, s akit az angyal a Magasságbeli Fiának nevezett.

A bibliai beszámolóból nem derül ki, hogy mindez pontosan mikor történt: sem az esztendőt, sem az évszakot nem jegyzi föl az evangélista. Egyet jegyez meg, hogy Jézus születését éjszaka adta hírül az angyal a pásztoroknak, akik azon a vidéken virrasztottak nyájaik mellett. A városban élő, módosabb, rátartibb emberek, akik nem adtak szállást Józsefnek, Máriának, nem bűnhődnek keményszívűségükért, de tanúi sem lehetnek annak, ami odakinn történik, a város határában. Az elsőkből utolsók lesznek, az utolsókból elsők. A Megváltó születésének örömében először azok részesülnek, akiket a nyájuk körül való foglalatoskodás kirekeszt a rendezettebb emberi élet biztonságából, s arra kényszerít, hogy a szabad ég alatt virrasszanak.

Benn a városban ezek a pásztorok aligha kereshették volna föl Jézust. Ha istállóban kellett születnie, akkor lehetett *jel*. Jászolban fekvő kisded nem mindennapi látvány, eltéveszthetetlenül meg lehet találni.

A pásztorokat nem is kell sokáig biztatgatni, jó szívvel indulnak, mennek a gyermek elé. Az angyalok nem kísérik őket, s az istállóban sem veszik körül éneklő sokadalommal a szent családot. Az evangélista nagyon takarékos: csaknem állóképet rajzol. Ennek a képnek középpontja a pólyába takart jászolbeli gyermek. Ez a gyermek a negyedik evangélium prológusa. Vagyis akkor, amikor Isten a világot megteremtette, az Ige már megvolt. Nem teremtmény tehát. Azt mondja róla a prológus utolsó mondata, hogy ő „az egyszülött Fiú, aki az Atya keblén van". Nem teremtmény tehát: „minden általa lett, ami lett", az Atyával együtt teremtette a világot. A világ: Isten szabad elhatározásából teremtetett. A Fiút nem tudta nem-szülni az Atya. Egyek ők a három személy csodálatos egységben, elválaszthatatlanok.

„És az Ige testté lett." Vagy ahogyan a régi fordítás mondta, ünnepélyesebben: „testté lőn". Úgy is fordíthatnánk, hogy „emberré lett", mert a Biblia nyelvében a *test* embert jelent. (Ahogyan a mi nyelvhasználatunkban a *lélek* önmagában jelentheti az egész embert: „Lélek ez ajtón se be, se ki".) A későbbi zsinatok jól értelmezték a Bibliát, amikor kijelentették, hogy az Ige nem csak emberi testet vett magára, hanem egészen emberré lett, van emberi lelke is. A bibliai gyer-

Örömhír

A tizenkét éves Jézus a templomban

Szülei évről évre elmentek Jeruzsálembe a húsvét ünnepére. Amikor tizenkét esztendős lett, szintén fölmentek (Jeruzsálembe) az ünnepi szokás szerint. Az ünnepnapok elmúltával hazafelé indultak. A gyermek Jézus azonban Jeruzsálemben maradt, anélkül, hogy szülei észrevették volna

NÉGY SZÁL GYERTYA

Az öreg barát és a ma született csecsemő

Öreg barátommal — aki alig hét évvel idősebb nálam (igaz, én se vagyok már fiatal) — évek óta nem találkoztam. Sűrűn összefutottunk ugyan, mondhatnám „hivatalból", hiszen öreg barátom pap. Huszonöt éve ismerem. Ő akkor már pap volt, én meg a pálya elején toporgó katolikus újságíró-tanonc: Ifjú papnövendékek, hívő és így is tovább kereső fiatal egyetemisták jöttek össze nála hetenként, s a társaságba én is bebocsátást nyertem. Beszéltünk mindenről: szellemről és anyagról, életről és halálról, szerelemről és közvetlenül az Istennek odaadott életről, imádságról és munkáról, egyházról és politikáról, hűségről és árulásról, igazságosságról és irgalomról. Ő beszélt a legkevesebbet, inkább csak vezette a beszélgetésünket. Hogy ma is abban a hivatásban dolgozom, amelybe akkor belecsöppentem, abban neki is szerepe lehet. Az útravalónak, amit akkor csöndes, a kellő pillanatban áhítatos, de máskor akár ironikus, ám mindig természetes szavaiba csomagolt.

De ez régen volt. Azóta is sokszor akadt dolgunk egymással: láttam-hallottam őt szellemesnek, okosnak, néha bizony felszínesnek is, láttam fáradtnak és olykor mintha kicsit reményvesztettnek is... Mindig „szakmáról" és „munkahelyről" esett szó köztünk, ami esetünkben — beosztástól és szakképzettségtől függetlenül — ugyanaz: az egyház. Most döbbenek rá, hogy bár gyakran szót váltottunk, de igazából azóta nem beszélgettünk. Néha aggódtam érte, nehogy kilúgozódjék. Vagy lehet, hogy a magam iránti aggodalmakat vetítettem rá?

Aztán a minap, az Advent vége felé találkoztunk. Egyikünk sem rohant, nem volt semmi „téma", amelyet meg kellett volna beszélni. Ehelyett végre beszélgettünk. Minden „szakmaiság" és „bennfentesség" nélkül arról, ami mindkettőnket — úgy látszik — máig elevenen foglalkoztat. Hogy hívő keresztényként, botladozó emberként itt élünk, ebben az egyházban, ez alatt az ég alatt és ennek a földnek a hátán. Öreg barátom nem mondott semmi „biztatót". Sőt rombolta volna illúzióimat — ha lennének. Mármár tabuvá lett előítéleteket kezdett ki mértéktartó szenvedélyességgel. Illúziótlansága ugyanakkor valahogy mintha mondatról mondatra táplálta volna bennem a reményt. Azt mondta, van egy szörnyű víziója: mintha kenderkötéllel próbálnánk visszatartani, sőt visszaráncigálni azt a vonatot, amely elment... Mintha földrengés dúlta városunk maradék homlokzatait restaurálgatnánk, ahelyett, hogy ásót ragadnánk, hiszen az építkezés az alapozással kezdődik.

Most sem — ahogy huszonöt éve sem — értettem egyet mindennel, amit mond. Mégis nagyon mélyen érintettek a szavai. Nem akart vigasztalni és megnyugtatni, inkább arra figyelmeztetett — talán nemcsak engem, hanem magamagát is —, hogy minden megújulásnak a forrásig kell visszanyúlnia. Karácsonykor — a csillagszórók és a gyertyafény ihletében — különösen is: a ma született csecsemőhöz. Minden tradíciónk, legszebb jámbor hagyományaink is csak akkor fontosak, ha idáig visszavezethetők.

Öreg barátom nem mondott semmi újat, semmi olyat, amit ne tudnék. Inkább csak fölelevenítette bennem azt, amit sokakkal együtt magam is mintha sűrűn elfelejtenék. Bátorsága és nyíltszívűsége gyertyafény volt a decemberi ködös reménytelenségben, a mindennapi aggodalmaskodások közepette. Nem a szavai hatottak, hanem a lénye. A hívő ember hatott a nem eléggé bátran hívő emberre.

Lám: az Örömhír embertől emberig terjed. Maradjunk hát emberek. Sőt: legyünk emberré. Amit Isten sem átallott.

Öreg Barátom, köszönöm hogy meggyújtottad nekem a negyedik adventi gyertyát.

Kipke Tamás

Róth Miksa

üvegfestő

Róth

Farkas Zoltán:

Egy üvegfestőművész az üvegfestészetről.

Magyar Csillag.

1942. II. 124. l.

Kultúrtörténetünk becses emléke – régi fényében

Újra ragyognak a templom színpompás üvegablakai

FOTÓ: FEB/KOVÁCS ERZSÉBET

Fél évszázadnak kellett eltelnie a háború óta, hogy ismét eredeti szépségükben pompázzanak a híres budapesti Fasori Evangélikus Templom üvegablakai

Szirmai Zoltán esperes több mint három évtizede fáradozik azon, hogy a századelőn épült, jellegzetesen karcsú, piros téglás épület ismét az ország büszkesége legyen.

Az építtetők roppant bőkezűek voltak, amikor megtervezték a templomot – mondta az esperes. – Mindenből a legszebbet, a legigényesebbet akarták megalkotni, és az utókorra hagyományozni. Ez sikerült. A tervezésre *Pecz Samut*, a neves építészt, az Országos Levéltár budavári épületének megálmodóját kérték fel, az oltárképet nem kisebb művész, mint *Benczúr Gyula* festette, az orgona a pécsi Angstel-gyárban készült, a színes üvegablakok pedig – csakúgy, mint az Országház és a Szent István-bazilika gyönyörű üvegablakai – *Róth Miksa* európai hírű műhelyéből kerültek ki.

Budapest ostromakor, mint annyi más becses épület, a templom is megsérült. A Benczúr-képet a híveknek sikerült ugyan biztonságos helyre menekíteniük, de az ablakok betörtek. A harcok elültével téglával rakták be az ablaknyílásokat, majd fehér üvegek kerültek a helyükre. Az '50-es, '60-as években szóba sem jöhetett nagyobb egyházi „beruházás". A presbitérium is csak 1973-ban, már Szirmai Zoltán lelkészsége alatt vethette fel a rekonstrukció ötletét. Eredménnyel. Csakhamar lefestették a belső falakat, az ablaküvegeket pedig mutatósabb, kétszínű katedrálüvegre cserélték.

Mindenki tudta, a legszebb megoldás az lenne, ha visszaállítanák a Róth-féle eredeti ablakokat. Csakhogy ehhez három tényező is hiányzott: a pénz, az eredeti tervrajz és a hivatott mesterember, aki képes Róth Miksáéhoz hasonló üvegtáblákat alkotni.

Szirmai Zoltán bevette magát a gyülekezet könyvtárába. Hátha a polcok mélyén porosodnak régi kartonlapok. De semmit nem talált.

Újra és újra visszatért azonban a ritkán forgatott könyvek, nyomtatványok közé. Évekig kutatott. És – mint a mesében – egyszer csak rálelt arra, amit keresett. A Mester üvegablakterveiből egy mappányira. Hozzáértők, nem utolsósorban gyülekezetének idősebb tagjai meg is erősítették: Róth Miksa kartonjaiból talált meg jó néhányat.

Most már csak szakember kellene, aki ezeket életre tudja kelteni – tűnődött a lelkész, és a véletlen szerencse ismét a segítségére jött. Hittantanító unitárius pap kollégája felhívta a figyelmét *Kiss Miklósra*, az Erdélyből a Dunántúlra áttelepült üvegtervező, mozaikkészítő művészre. Ő biztosan képes lenne a páratlanul nehéz munkára – mondta a pap kolléga –, annál is inkább, mert Róth Miksa kései szellemi tanítványának vallja magát.

Az már külön szerencse, hogy az erdélyi üvegműves egy hagyatékból címkés, minden jel szerint a Róth-műhelyből származó, különleges ecsetekhez és korabeli festékalapanyagokhoz jutott. Nagy kedvvel látott munkához magyarpolányi műtermében. A három üvegablak táblái több mint egy év alatt készültek el.

Ahhoz, hogy napjainkban ismét eredeti formáiban és színeiben ragyognak a templom ékességei, nemcsak szerencse, szívós akarat, fáradozás, hanem tetemes mennyiségű pénz is kellett.

Több millió, mondja a lelkész, s hogy ez meglegyen, a fasori evangélikus gyülekezet évekig takarékoskodott. Jelentős összeg gyűlt össze adományokból, a hívek forintjaiból, és segített német testvérgyülekezetük is. Kétmilliót adott a fővárosi VII. kerületi önkormányzat, s 150 ezer forintot nyertek a Budapest szépítésére kiírt pályázaton. De a Mű nemcsak Budapesté: a magyar kultúrtörténet egyetemes értéke.

Deregán Gábor

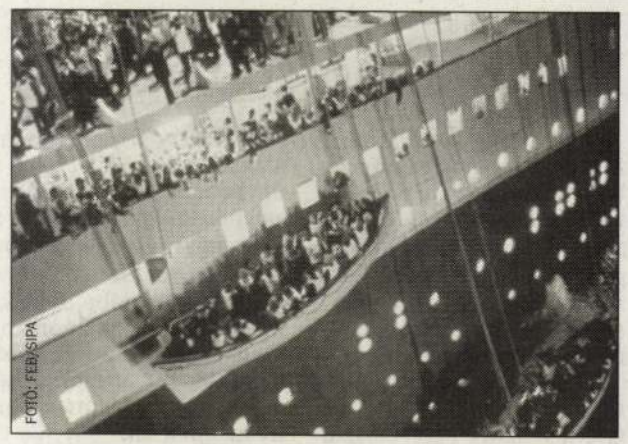
FOTÓ: FEB/SIPA

A jövő a komputertrükköké?

Rómeó és Júlia a Titanicon

– A *„Doktor Zsivágó"*-hoz hasonló epikus művet akarok létrehozni. Úgy döntöttem, hogy a Rómeó és Júliát viszem filmre. De nem a hagyományos helyszíneken, hanem... a Titanicon – lepte meg nyilatkozatával a közönséget a múlt év elején *James Cameron* hollywoodi rendező.

Nyolc hónapos munka után, 220 millió dolláros költségvetéssel elkészült minden idők legdrágább filmje, amely a Titanic luxushajó 1912. április 14-i katasztrófáját két fiatal szerelmén keresztül mutatja be. A film premierjét 1997 utolsó napjaiban tartották az Egyesült Államokban, az európai nézők az év közepén láthatják majd.

A háromórás filmdráma Hollywood történetének legkockázatosabb vállalkozása. A reklámköltségekkel együtt legalább 285 millió dollárba került, vagyis a filmnek 400 milliós bevételt kellene elérnie ahhoz, hogy ne érje a stúdiókat csúfos veszteség.

Ez az összeg magasabb, mint amennyi bevétele az elmúlt év két legsikeresebb filmjének, a *Sötét zsaruknak* és *Az elnök különgépének* volt. Sőt jóval több, mint amennyit 1996-ban a *Függetlenség napja* című filmmel elértek, márpedig az a katasztrófafilm a maga 306 millió dolláros bevételével minden idők legsikeresebb filmjeinek listáján az ötödik helyet szerezte meg.

A *Leonardo DiCaprio* és *Kate Winslet* (képünkön) főszereplésével forgatott film azért ilyen drága, mert Cameron egy mexikói kikötőben felépíttette a Titanic bizonyos részeinek mását, méghozzá teljes életnagyságban. A költségek nagy részét pedig a komputertrükkök teszik ki. A filmben közel 700 (!) olyan jelenet van, amelyet kizárólag a komputerek „alakítanak", számítógép jeleníti meg a hajó süllyedését, sőt, a fulladozó szereplők hörgését is..

FOTÓ: FEB/SIPA

Akármi lesz a film sorsa, bármit is mutat majd a végelszámolás, a szakértők abban egyetértenek, hogy a Rómeó és Júlia a Titanicon, alapjaiban változtatja meg az eddigi filmkészítési technikát. A főszerepeket a komputereknek osztják ki a rendezők.

Kettős koporsóban

(Folytatás az 1. oldalról)

A kettős koporsó és a hazahozatal költségein kívül ott vannak még a tetemes összegre rúgó kórházi költségek és a temetés maga; közel egymilliós kiadás vár az édesanyára, s ezt segítség nélkül nem tudja kifizetni.

Az asszony a pártfogó barátnő jóvoltából az Interneten keresztül kért először segítséget a Németországba való kiutazáshoz, s a potsdami Vöröskereszt át is vállalta az utazási és kinntartózkodási költségeket. Itthon a Vöröskereszt megyei szervezetéhez fordultak, ahol nem tudtak szót érteni, majd a városházán próbálkoztak. Ott csak a portáig jutottak. Egy nemlétező, ingyenes jogtanácsadó szolgálathoz irányították őket, ahol egy működő utazási irodát találtak. Az utazási iroda a megyeházát ajánlotta. A megye illetékese arról adott tájékoztatást, hogy a probléma megoldása a városháza feladata.

Dr. Temesvári Tibor, a Baranya Megyei Egészségbiztosítási Pénztár igazgatója viszont azt mondta: mindent elkövetnek annak érdekében, hogy valamiféle kedvező megoldást találjanak,mert ő is úgy látja, hogy rendkívül szerencsétlenül alakultak a dolgok ebben az ügyben. A január elsejétől szigorodó jogszabályok az Országos Egészségbiztosítási Pénztár főigazgatónőjének hatáskörébe utalják a méltányossági alapon adható ellátások körét. Ezért felküldik Budapestre a kérvényt, s várják annak pozitív megítélését.

Biztató jel, hogy az egyik biztosítótársaság vezérigazgatója kiutalt hetvenezer forint gyorssegélyt az elmúlt hét második felében. *Kárpáti Julianna*, a Vöröskereszt megyei titkára pedig érdeklődésünkre elmondta, hogy revideálja korábbi álláspontját, s most, hogy az ügy részleteivel jobban megismerkedett, segíteni fog.

A magántemetkezési vállalkozó, akit péntek délután útban hazafelé, az ausztriai autópályán értünk utól, ugyancsak megértő volt, hiszen a szokásos ár alatt vállalta a hazaszállítás lebonyolítását előleg kifizetése nélkül. Mint elmondta, sikerült az útvonalengedélyt megszerezniük a követségeken, és birtokukban van a halotti anyakönyvi kivonat is.

Cseri László

Fegyver és vízvezetékcső

A fegyverjavítás nem éppen gyakori tevékenység. Nagy szakértelem és felelősség szükséges hozzá. Ezt a mesterséget nem is űzik sokan. Baranyában csak ketten. Az egyikük Kajos Gyula, akinek Kökényben van műhelye.

A biztos kéz és a jó szem nemcsak a vadászathoz, a fegyverek javításához is nélkülözhetetlen FOTÓ: LAUFER LÁSZLÓ

A jó fegyverhez tíz évig hozzá sem kell nyúlni, nemigen hibásodik meg, mondja. Ennek ellenére újabban ötévente szükséges műszaki vizsgára Budapestre felvinni őket, ami nem olcsó mulatság. Az egycsövű golyós 2900-ba, ugyanez kétcsövű esetében 4000-be kerül, de a tartalékcső vizsgadíja még ugyanennyi, plusz utaztatás. Kajos Gyula begyűjti a fegyvereket, átvizsgálja, kijavítja, s ha kell, viszi őket vizsgára.

Két irányzat figyelhető meg a fegyvergyártók esetében, magyarázza. Az egyik az olcsóbb, tömegesen előállított termék, a másik a drága, különös kidolgozású. Egy profi mester akkor sem jöhet zavarba, ha eddig ismeretlen, új típust hoznak javításra, hiszen a működési alapelvük a kisebb-nagyobb változások ellenére is ugyanaz. Ami gyökeresen új, az a marokfegyvereknél ma már nem ritka lézerirányzék, vagy a 6 milliméter alatti kaliber megjelenése. Ezek a fegyverek a kis lőszer ellenére olyan nagy kezdősebességűek, hogy a becsapódó lőszer még akkor is halálos lehet, ha lábon találja áldozatát. A hatalmas sebességgel becsapódó lövedék ugyanis végzetes sokkot okozhat.

Bár csak 1991-től dolgozik fegyverjavítóként, előtte huszonnyolc évig volt hivatásos katona, több évig fegyvermester is a hadseregben, miután fegyverzeti szakon végezte el a tisztiiskolát. Kell érteni a fához, a fémmegmunkáláshoz, a felületkezeléshez, a lőszerekhez. Javításra csak akkor vesz át fegyvert, ha annak tartása engedélyezett. Tudják róla, hogy jó a munkakapcsolata a rendőrséggel, talán ezért sem próbálkozik nála az alvilág, bár telefonon már puhatolóztak, mondja, természetesen eredménytelenül.

Nemrégiben Mohács közelében lebukott egy társaság, amely hatástalanított fegyvereket alakított vissza fejlett géppark segítségével. Hatástalanított fegyverhez voltaképpen könnyű hozzájutni, ahhoz nem kell engedély, s a gyűjtők előszeretettel is vásárolnak ilyeneket. S bár a hatástalanításnak, melyet ő is rendszeresen végez, megvannak a szigorú szabályai, megfelelő felszereléssel még a kapanyélből is lehet puskát csinálni, nemhogy egy volt fegyverből. Egyszer mutattak neki egy vízvezetékcsőből készült fegyvert, amely néhány óra alatt elkészíthető. Persze, nem érdemes vele otthon próbálkozni. Folyjon benne inkább a víz! *Cs. L.*

A pécsi pincéktől a várfalakig

A városban negyedszázada megindított pinceprogramot a jövőben változatlanul folytatni kell.

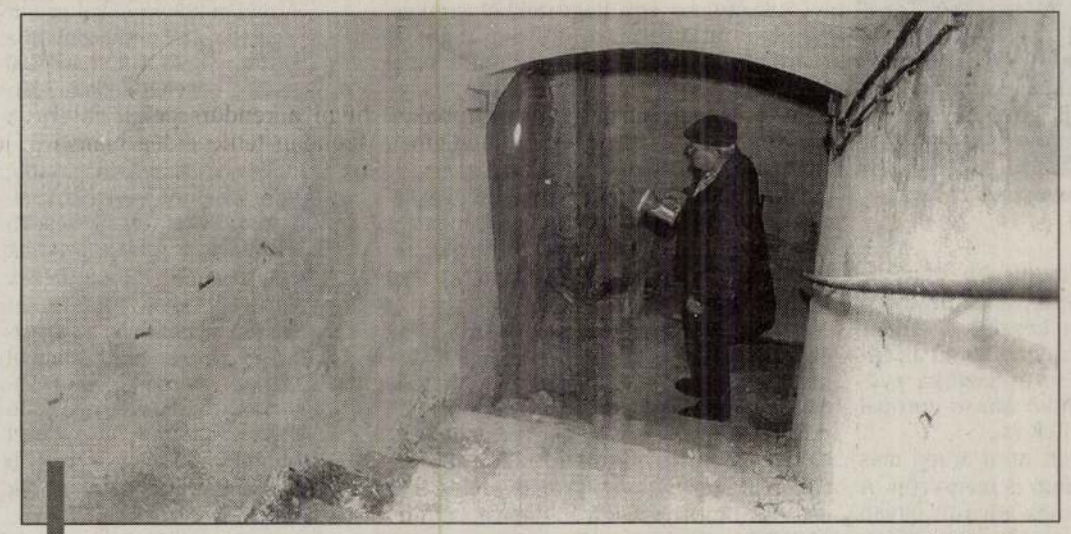

Az elmúlt évben erősítették meg Pécsett, a Perczel utca 14. számú épület alatti pincerendszert is és falazták el lejáratát az idegen behatolók elől FOTÓ: LAUFER LÁSZLÓ

Sorozatos omlások voltak az Alkotmány, Felsőbalokány, Perczel, Légszeszgyár utcákban, s ez az 1977. évi véleményük megváltoztatására kényszerítették a szakembereket. Akkor még azt mondták: az omlásveszélyt a városban elhárították. Az előbb említett omlások a már korábban feltárt területeken következtek be. Ezeken túl azonban a omlásveszély feltérképezése miatt dolgozni kellett a Teréz és a Papnövelde utcákban is, épületsüllyedés kezdődött a Mária utcában, omlás volt a Zsolnay úton, illetve a Vince utcában is.

várhatóan hosszú időn keresztüli életben tartását követesztési Iroda vezetője, *Zalay Buda* december közepén jenyi pénzt igényel. Saját és központi erőből – az előkészí-

Siklósi menedékesek

A déli határon túlról érkező hírek sejtetni engedik, hogy fokozatosan tovább bővülnek a lehetőségek a délszláv menekültek visszatértére.

Ez azonban nem mindenkit érint egyformán. *Pávics János*, a siklósi önkormányzat menekültügyi tanácsnoka a legnehezebb helyzetben a szerb megszállás alatt lévő területekről érkezett menedékeseket tartja. A menedékesekről szóló törvény március 1-jén lép hatályba. Most is folyik a menedékesek tartózkodási engedélyének meghosszabbítása: akik korábban ilyen státusszal rendelkeztek, február 28-ig megkapják.

– Siklóson jelenleg mintegy 350 menedékes lehet. Fele a Baranya-háromszögtekről, negyede pedig a horvát-bosnyák föderáció területéről. Az utóbbiak már egy évvel ezelőtt is hazamehettek volna, a megszállt részekről érkezettek azonban még most sem. A Baranya-háromszögből jöttek közül talán csak 8–10-en kértek magyar állampolgárságot.

A városban turistaként járóknak is feltűnő módon igen sok a délszláv vállalkozás, üzlet. Ők is választ elé kerülnek, s döntésük nagymértékben a horvát kormány lépcsőzetes felújítási programjától függhet.

– Azok, akik a horvát hatóságoktól értesítést kapnak – magyarázza Pávics János –, hogy felmérték már a káraikat, felújítási támogatást kapnak. Ha az értesítés előtt mennének haza, ettől elesnek. Ez a magyarázata,

Régészet és űrkutatás

Elmúltak azok az idők, amikor a régészek kis ecsettel és csipesszel araszolgattak a földön, hogy a talajból aprólékos munkával kibontsák a régmúlt idők hagyatékát. A régészet meg sem állt a világűrig. Az orosz Mir űrállomás utasai például éppen a napokban szerelték fel az űrállomás külső falára a Németországban készült Moms–02P elnevezésű kamerát, amelyet május elején juttattak fel a Mirre. Más berendezésekkel pedig egyenesen a föld mélyébe látnak a régészek.

Az optoelektronikus Moms lencséi tányérnyiak, némelyiknek a súlya eléri a 30 kilót, s a kamera felbontóképessége olyan, hogy a Földön lévő ötméteres tárgyat láttatni tudja a 350 kilométer magas Föld körüli pályáról készült felvételeken.

A program főnöke *Alexander Koch*, a mainzi Római-Germán Múzeum munkatársa, aki ilyen módon a világ legpompázatosabb temetőit akarja felderíteni.

Ahányszor a Mir elhalad Ázsia felett, felvételeket készít a kínai Hszianban lévő mauzóleumokról, amelyekben egy 150 kilométer hosszú építménysorban, a Vej folyó mentén 18 kínai császárt temettek el 618 és 907 között. (Hszianban találták meg az agyagból készült hadsereget.)

Am a Moms felvételei nem csupán a már ismert, bár fel nem tárt épületek feltérképezését szolgálja, hanem Koch azt is reméli, hogy esetleg új császári sírokat fedez fel.

Egyébként az űrkutatás hasznosítása a régészetben nem új: például 1991-ben Ománban a Challenger űrrepülőgép segítségével így találták meg Ubar, a legendás tömjénváros romjait. Müncheni tudósok Schmiedorf-Osterhofen környékén kör alakú struktúrákra, vélhetően egy 6800 éves napkultuszépítmény maradványaira bukkantak.

Vajon mi rejtőzik a homok alatt?

Más tekintetben is segít a régészeknek az űrarcheológia. Míg azelőtt egy-egy új lelőhelyen találomra kiástak egy árkot, hogy onnan kiindulva végezzék az ásatásokat, most már előre megtudhatják, hol érdemes ásniuk például a homok fedte egyiptomi Héliopoliszban vagy a mezopotámiai Urukban. A munka megkezdése előtt eletromágneses műszerekkel feltérképezik a területet, és felhasználják az űrfotókat, amelyeken láthatóvá válnak a föld borította utak, folyómedrek és építészeti struktúrák. *Helmut Becker* régész-metrikus a Der Spiegel című német hetilapnak elmondta: egy ötezer éves fakerítés felett kb. három milliméterrel magasabbra nő a gabona, mert a rothadó fa tápanyagot szolgáltat, a különbséget pedig az űrbeli, nagy felbontóképességű árgus szemek észlelik. A hosszúhullámú radarok egyenesen behatolnak a Föld mélyébe, s mintegy varázsütésre láthatóvá tesznek mindent, ami öt méter mélységig rejtőzik a talajban. Ilyen kamerát 1994-ben vitt magával egy amerikai űrrepülőgép.

A felvételek a kitűzött három célponton a következő szenzációs felfedezéseket hozták: a Takla-Makán sivatagban láthatóvá tették a híres Selyemutat, mert a tevék patája által évszázadokon át finomra őrölt homok jól elütött a környező talajtól. A kínai nagy falról kiderült, hogy a második a maga nemében: közvetlenül mellette egy hasonló, de jóval kisebb fal húzódik, amelyet a hatodik században építettek, s amely annyira tönkrement, hogy a Földről nem lehetett felismerni.

Végül a legnagyobb szenzációt az keltette, hogy a khmerek által vagy ezer éve épített Angkor templomváros – amelyről sokáig azt hitték, hogy csakis kultikus célokat szolgált – rendkívül élénk, milliós lakosságú nagyváros lehetett a maga idejében: területén a radarfelvételek útján láthatóvá vált az utcákból, valamint számtalan ciszternából, gátból és csatornából álló hálózat, amely a templomok körül húzódik.

A NASA sikereit látva a német mérnökök is felbuzdultak, s fel akarják deríteni Tróját. Homérosz szerint százezer görög katona támadt a városra. A Tróját feltáró *Heinrich Schliemann* német amatőr régész pedig úgy vélte, hogy 9000 négyzetméter volt a területe. Nos, az már kiderült az űrfelvételekből, hogy a város körüli falak legalább 200 ezer négyzetméteres területet fognak közre. Azt azonban nem tudni, hogy mit rejt a tengerhez vezető iszapos öböl mélye.

Heródes boroskorsója

Az izraeli Maszada egy régi szemléttelepének átfésülése közben régészek egy mintegy 2000 éves kétfülű agyagkorsóra bukkantak, amely valószínűleg Heródes király udvarából származik, s egykor bort tartottak benne. A boroskorsón az elmosódott latin betűk a Heródes, Júdea királya, vagy Heródes, a zsidók királya feliratot sejteti. Az értékes leletet több más tárggyal együtt találták meg, amelyek a Maszada erőd életébe engednek bepillantást Heródes uralkodása alatt. (Heródes az időszámítás előtt 37-től 4-ig, haláláig uralkodott.)

A korsó, amely körülbelül az időszámítás előtt 19-ből származik, a maszadai zsinagóga melletti szeméttelepről való. Az egyéb talált tárgyak között korabeli ételmaradványokat, így dió- és tojáshéjat, datolya- és olívamagot, szövetdarabokat és kosárárukat találtak.

Megtalálták Ekrónt

Izraeli régészek találtak egy kőoszlopot, amelyen egy föníciai írással készült felirat arról tanúskodik, hogy az oszlop Ekrónban, a filiszteusok Bibliából ismert egyik városában állt. Ekrón az eddigi ismeretek szerint 2600 évvel ezelőtt porig égett. A feliratos oszlopot a napokban találták, Tel-Avivtól alig 32,5 kilométerre délre, egy templom romjai között. A templom egy i. e. 700 körül épült hatalmas palotaegyüttes része volt. A templomot és az egész várost Nabukodonozor, Babilónia királya rombolta le.

Krisztusi lepel

Lehetséges, hogy a híres torinói lepel, amely sok keresztény szerint Jézus Krisztus halotti leple, valóban Krisztus korából származik. Mint a dpa jelentette, a torinói egyetem két kutatója azt közölte, hogy a vásznon olyan római pénzérme lenyomatát fedezték fel, amely Tiberius császár idejéből, a keresztény időszámítás szerinti 29. évből való. Korábban, még 1988-ban, a Svájcban, Nagy-Britanniában és az Egyesült Államokban folytatott radiológiai vizsgálatok olyan eredményt hoztak, hogy a lepel a középkorból származik. A katolikus egyház tartózkodóan reagált a vasárnapi közlésre, hiszen az ereklye eredetiségéről immár ötödik évszázada folyik a vita. A leplet, amelyen egy 1,75 méter magas, sebesült, szakállas férfi sziluettje látható, 1578 óta a torinói székesegyházban őrzik.

Temető az I. századból

A Merovingok idejéből származó temetőt tártak fel a felső-bajorországi Penzingben, egy építési területen. A hegyoldalban talált mintegy 150 sírban a halottak fejjel nyugat felé, mintegy az alattuk lévő völgyre tekintve lakott az adott történelmi időszakban, amikor itt húzódott az alemanok és bajorok lakóhelyei közötti határvonal.

Noha a sírokat magánterületen tárták fel, a tárgyakat sikerült állami tulajdonba juttatni. A

RÓTH MIKSA

Alapítvány és üvegmúzeum után

Róth Miksa Baráti Kör

A Róth Miksa Alapítvány és Üvegmúzeum 1992-ben jött létre Budapesten. Az alapítvány névadója Róth Miksa, aki 1865–1944 között élt és alkotott Budapesten. A század eleji üvegfestészet egyik legjelentősebb alakja volt.

A felbecsülhetetlen értékű hagyaték gondozását az Erzsébetvárosi Önkormányzat az általa létrehozott Róth Miksa Alapítványra bízta. 1992 óta az alapítvány feladata a hagyaték művészettörténeti és szakmai szempontú feldolgozása, méltó megismertetése és bemutatása a nagyérdemű közönségnek Magyarországon és külföldön.

A Róth Miksa hagyatékát bemutató üvegmúzeum a múlt év novemberében nyílt meg, mely naponta látogatható (hétfő kivételével) 14 és 18 óra között.

Az alapítvány kuratóriuma szeretettel vár minden művészetet értő és kedvelő polgárt – bárhol éljen is a világon – a létrehozandó Róth Miksa Baráti Körbe. A baráti kör tervezett székhelyei: Budapest, London, Párizs, Róma, Bécs, New York és hazánkban mindenütt, ahol a legalább 16 fő megalakítja a baráti kör helyi csoportját.

Az éves tagsági díj felnőtteknek 30 USA-dollár, illetve 4620 forint, diákoknak 10 USA-dollár, illetve 1540 forint, mely különböző ingyenes és kedvezményes szolgáltatásokra jogosítja fel a baráti kör tagjait (például kedvezményes utak, rendezvények látogatása, ingyenes múzeumi belépő stb.)

A baráti kör megalakulását követően terveznek havonta egy alkalommal összejövetelt az említett városokban és mindenütt, ahol a helyi csoport létrejön.

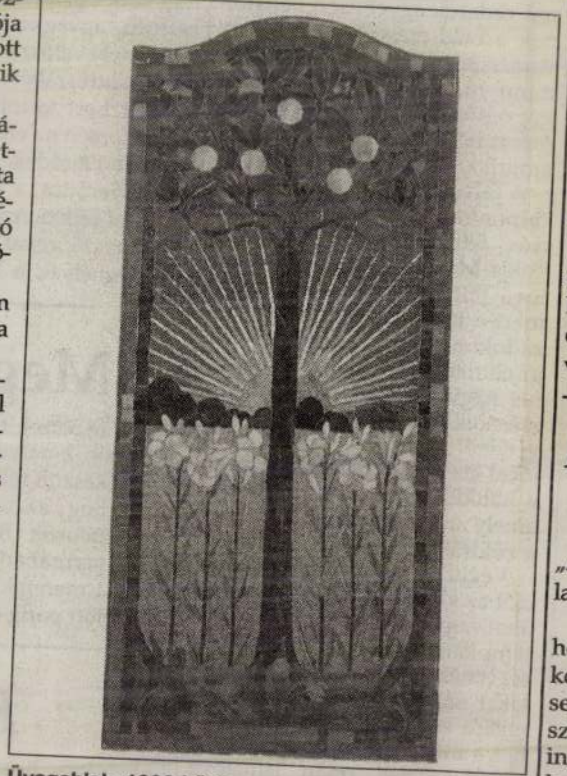

Üvegablak, 1900 körül

Kampány a drog ellen

Az Adriadné Alapítvány és a Mentálhigiénés Programiroda Szertelenül elnevezéssel országos drogellenes kampányt szervez 1996 májusától 1997 májusáig. Az eseménysorozat szeretné ráirányítani az állampolgárok és a döntéshozók figyelmét a droggal kapcsolatos problémákra.

A szervezők a kampány során azt szeretnék elérni, hogy mind többen fogadják el a megelőzés fontosságát, valamint az átfogó és a helyi drogpolitika szükségességét. Az ország 12 városába eljutó program az alább sorolt elemekből áll, s természetesen a helyi viszonyoknak és lehetőségeknek függvényében alakul: önkormányzati minikonferenciák, iskolai előadások, koncert-, disco- és sportprogramok, film- és színházi előadások s a helyi kezdeményezések bemutatása.

A Szertelenül eseménysorozat budapesti állomása ez év augusztusában lesz.

*A Kapolcs, Dörögd, Petend, Pula, Apáti összefogásával tartó Művészetek Völgye '96 rendezvénysorozat hét végi műsora: **július 12.:** Meseország (Hattyúdal szekérszínház) – Győri Balett – Cseh Tamás – Kopogós römi (Koós Olga, Kézdy György) – Színművészeti főiskolások – Blues Udvar; **július 13.:** Meseország (Csík együttes) – Maskarás együttes – Kopogós römi – Színművészeti főiskolások előadása (Divatbemutató) – Kolibri Színház (Megyeri gyalog-galopp) – Sportnap (Monostorapáti) – Blues Udvar, Dzsesszhétvége (Dresch, In Line) **július 14.:** Meseország (Figurina) – Honvéd Táncszínház (János vitéz) – Kézdy György Karinthy-estje – Sportnap – Tramps Együttes és Somló Tamás mv. – Kolibri Színház gyermekműsorai – Blues Udvar*

Egészségvédők tömörülnek

„A magyar lakosság egészségi állapota katasztrofális.

1995 májusában egyesületet hoztunk létre, melynek célja kongresszusok, továbbképzések, bemutatók keretében mind szélesebb körben mozgalmat elindítani a polgárok egészségi állapotának javításáért.

Úgy gondoljuk, hogy a társadalom egészséges fejlődéséhez a megfelelő táplálkozáson túl a mentálhigiénés problémák felvetése, a környezetvédelem égető problémáinak megtárgyalása és a megfelelő mozgáskultúra is hozzátartozik.

1996. november 5–6-án ‚Az EGÉSZség a mentálhigiéné, a táplálkozás, a környezetvédelem és a mozgáskultúra tükrében' címmel országos kongresszust rendezünk, melyen közismert előadók részvételével kerekasztalrendszerben igyekszünk az időszerű kérdéseket

Békési kismesterek

Hatodik alkalommal rendezik meg Békéscsabán az egyhetes Békés megyei népművészeti tábort a megyei művelődési központ szervezésében – jelentette az MTI. Harmadízben tartanak nemzetközi fafaragó találkozót: 10-15 fős csoportokban dolgoznak majd a résztvevők, akik között szlovák, román és ukrán fafaragók is vannak. Terveik szerint egy hét alatt három faragott kapuval gazdagítják a rendezvény színhelyét, a csabai napközistábort, ahol a Kárpát-medence tájegységeiről való kapukat állítanak ki, ezek közül már négy áll.

A népművészeti táborba elsősorban a népi kismesterségek, a néptánc- és zene területén dolgozó egyéni alkotókat és a közösségek vezetőit várják. A csaknem háromszáz, zömében Békés megyei résztvevő több csoportban dolgozhat, indul kezdő szíjgyártó, gyapjú- és vászonszövő, fazekas, kézihímző és néptáncoktató kurzus. Itt tartják a második országos kosárfonó mesterkurzust is, népi iparművész irányításával.

Fonóka-poszt[illegible] tanal[illegible]

● *A Nemzeti Kulturális Alap és a Magyar Turisztikai Szolgálat támogatásával a városi önkormányzat és a SIOTOUR szántódpusztai idegenforgalmi és kulturális központja rendezésében tart a '96 Magyarország rendezvénysorozat keretében a 22. nemzetközi művészeti szimpozion a nagyatádi szoborparkban. Monumentális faplasztikát készít a szimpozion során Varga Géza Ferenc dombóvári, Vargha Mihály sepsiszentgyörgyi és Mato Tijardovic eszéki szobrász.*

● A Fővárosi Közterület-fenntartó Részvénytársaság közli, hogy a meghibásodott, Budapest VI. ker., Andrássy út–Nagymező utcai jelzőlámpás csomópont ot várhatóan mára javítják meg.

Hy
Házi Jogtanácsadó
Ára: 95 Ft
XXIII. évfolyam 1996/7. JÚLIUS
§
Családtámogatási ellátások
Családi pótlék * A jövedelemszámítás szabályai * Rokontartás * Tanulói jogviszony * Egyedülállók köre * Változás a családipótlék-éven belül * Gyermekgondozási segély * Munkavégzés a gyermekgondozási segély folyósítása mellett * Gyermekgondozási segély méltányosságból * Anyasági támogatás * Gyermeknevelési támogatás * Átmeneti rendelkezések
● A szövetkezeti törvény módosítása
● A korlátolt felelősségű társaság V.
● Felelősség a munkaviszonyban I.
● Nemperes eljárások: Holtnak nyilvánítási eljárás
● Közös szülői felügyelet válás után

Veszélyben a Róth Miksa Múzeum

Az önkormányzaton múlik, meddig láthatók a díszes üvegek

A Róth család ebédlőjében megfordult a művészvilág színe-java

Róth Miksa neve mára fogalommá vált. Összefonódott a millennium kori fellendüléssel, az építkezési lázzal, a hazai eklektikával és szecesszióval: ami az Egyesült Államoknak Tiffany, az nekünk Róth Miksa.

Hogy a két üvegművész sorsa és utóélete mégsem említhető egy lapon, arról nem a mester tehet. Az ő munkái ma is ott díszelegnek a századfordulón emelt legjelesebb középületeinkben az Országháztól a Zeneakadémiáig, sőt Mexikóvárostól Temesvárig. Mi több, szerencsés városlakók még a körfolyosós bérházak némelyikében is rábukkanhatnak egy-egy hírmondónak megmaradt „róthmiksára". A hazai üvegművészet legjelesebbjének munkái ugyanis egykor polgárházakat is díszítettek: háború és a jó szemű műértők gyűjtőszenvedélye tizedelte őket.

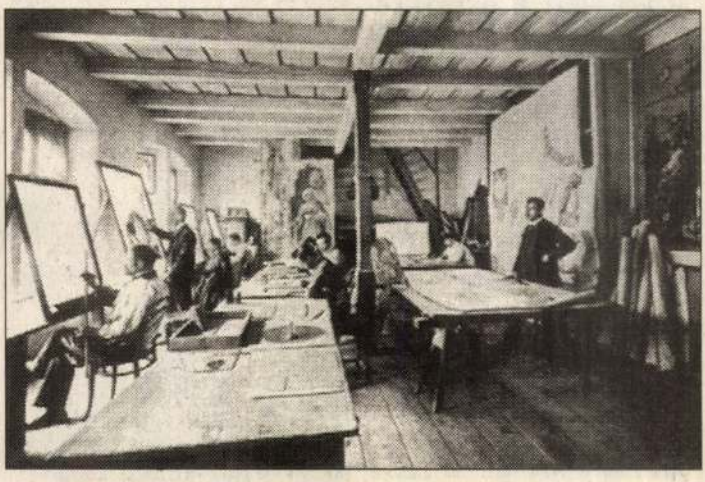

A tervező-műterem az első világháború előtt

Mindezek után már az is meglepő, hogy 1995-ig nem őrizte Róth Miksa emlékét múzeum Budapesten.

Jelentős részben *Ráday Mihály* érdeme, hogy felmerült a hagyaték egyben tartásának gondolata és Róth Amália, a mester lányának halála után a VII. kerületi – még – tanács megalakította az Erzsébetvárosi Róth Miksa Alapítványt. A lendületes kezdés után azonban mintha átok telepedett volna az alapítványra. Hosszú évekig tartott, míg az ötvenes években lakókkal és albérlőkkel benépesített házat és a műhelyépületet ki tudták üríteni, és megkezdődhetett a rekonstrukció. Mire az egykori Róth-lakás helyreállítása és a kis múzeum kialakítása befejeződött, már javában folyt a szakmai vita a megoldás helyességéről és a kivitelezésről. Mindezek ellenére 1995 januárjában a főpolgármester végre felavathatta a kiállítást – amely azonban nem nyílt meg, hiszen nem volt elegendő pénz a fenntartás költségeinek fedezésére.

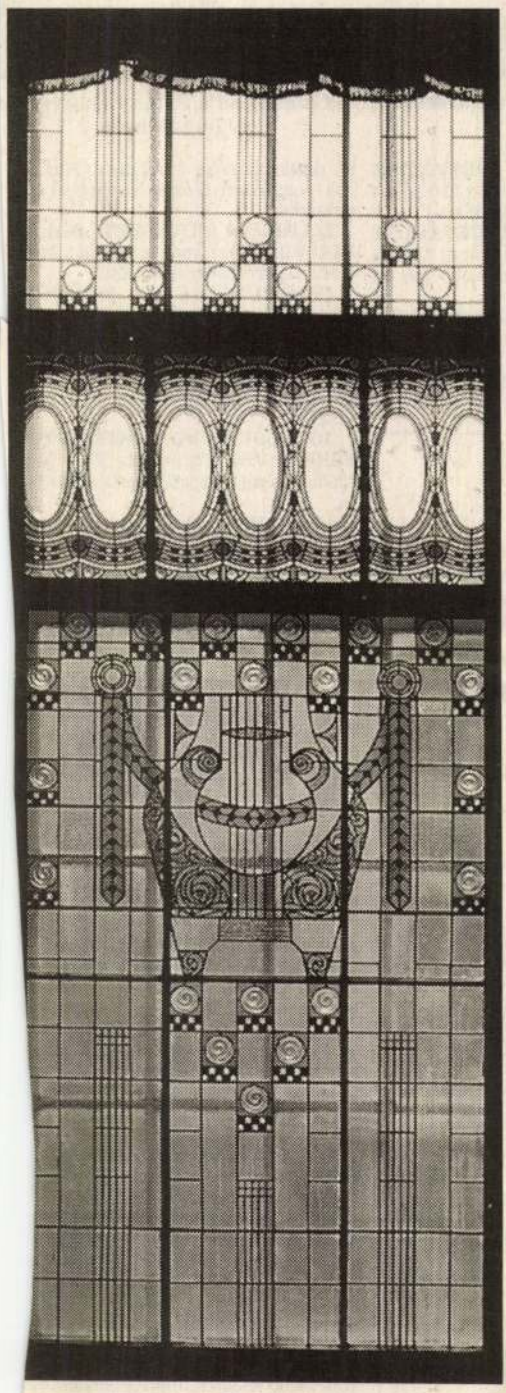

A Zeneakadémia nagytermének ablaka

Telt-múlt az idő, a Róth-üvegablakok vakon álldogáltak a múzeum sötét szobáiban, míg nem tavaly novemberben, az Erzsébetvárosi napok fénypontjaként a múzeum végre valóban megnyitotta kapuit az érdeklődők előtt. Nem látszottak azonban oszlani az alapítvány körüli gondok: a kuratóriumi elnökök egymást váltották az élén. Pontosabban így volt ez 1996 februárjáig, amikor *Kesztyűs Ferenc*, az utolsó elnök is leköszönt tisztéről. Azóta se új elnök, se megoldás nem mutatkozik a Nefelejcs utcai Róth-ház környékén – tudom meg *Büki Kiss Attilától*, az alapítvány ügyvezető igazgatójától.

A Kesztyűs-féle kuratórium 1995 októberétől igyekezett elérni, hogy az alapítványtevő, azaz az önkormányzat biztosítsa a múzeum működtetésének és a Róth-ház felújításának költségeit. A pénz ugyanis egyre fogyott, miközben az eredeti nagyra törő tervekből mindössze a padlástérbeli irodák kialakítása valósult meg. Márpedig az erzsébetvárosi elöljárók a pincébe kortárs képzőművészeknek kiállítótermet és információs bázist, a földszintre művészkávézót, a tetőtérbe kutatószobát, vendégszobát és tárgyalótermet álmodtak.

– A Róth-ház helyreállítására húszmillió forintra lenne szükség, de az egykori műhely átalakítása százmillióba is belekerülne – mondja az ügyvezető igazgató, aki furcsállja, hogy az önkormányzat csak őrizteti, de nem hasznosítja a pénzt így csak emésztő épületegyüttest.

Büki Kiss Attila úgy véli, ha belátható időn belül nem kapják meg a kért támogatást, vagy ha az épületek nem kerülnek az alapítvány tulajdonába, s így nem nyílik lehetőség a hasznosításukra, akkor augusztusban kénytelenek lesznek bezárni a Róth Miksa Múzeumot.

Egy biztos: *Honti András* fideszes képviselő javasolni akarja az önkormányzatnak, hogy ruházzák át az épület tulajdonjogát az alapítványra. Már csak az a kérdés, hogy az anyagi nehézségekkel és vezetési válsággal küzdő testület sort tud-e keríteni erre a kérdésre a nyár – és a múzeum ellehetetlenülése – előtt.

N. Kósa Judit

HANGVERSENY

HADTÖRTÉNETI MÚZEUM UDVARA (I., Kapisztrán tér 2–4.) 29-én és 30-án 21 órától szimfonikus zenekari hangverseny.

MÁTYÁS-TEMPLOM (I., Szentháromság tér 2.) 28-án 20 órától Almásy László Attila orgonaestje. Műsoron Marchand, Buxtehude, Bach, Mendelssohn, Alain, Messiaen, Widor művei.

PESTI VÁRMEGYEHÁZ DÍSZUDVARA (V., Városház u. 7.) 1-jén 20 órától a Sándor Frigyes Kamarazenekar hangversenye. Művészeti vezető: Kostyál Kálmán. Közreműködik: Szabadi Vilmos (hegedű). Műsoron Mozart, Mendelssohn, Csajkovszkij művei.

AZ 1100. ÉV

BUDAI VÁR – MAGDOLNA-TORONY Budavári Nyári Theatrum. 28-án Liszt Ferenc: Koronázási mise. Közreműködik: Kincses Veronika, Gulyás Dénes, Ulbrich Andrea, Rácz István, BM Duna Szimfonikus Zenekar, Ceglédi Pedagógus Kórus (karigazgató: Holló Gyula), Budapesti Bartók Kórus (karigazgató: Nógrádi László). Vezényel: Deák András. 29-én Liszt Ferenc: Magyar rapszódiák. Közreműködik: Jánosi Népzenei Együttes, Közép-Európa Táncszínház.

ERNST MÚZEUM (VI., Nagymező u. 8.) Somogyi Győző millecentenáriumi arcképcsarnoka.

HADTÖRTÉNETI MÚZEUM (I., Tóth Árpád sétány 40.) Huszárok – egy könnyűlovas csapatnem évszázadai.

KEMPINSKI GALÉRIA (V., Erzsébet tér 7–8.) Hommage à Millecentenarium – képzőművészeti pályázati kiállítás.

KERESKEDELMI ÉS VENDÉGLÁTÓ-IPARI MÚZEUM (I., Fortuna u. 4.) Vendégváró Budapest című kiállítás.

MILLECENTENÁRIUMI FERENCVÁROSI ÜNNEPI JÁTÉKOK (IX., Bakáts tér) 27-én 20.30-tól a szabadtéri színpadon Verdi: Simon Boccanegra (opera). Szereplők: Massányi Viktor, Tréfás György, Somogyi Eszter, Csák József, Egri Sándor. Közreműködik: Pécsi Nemzeti Színház énekkara, Budapesti Kórus, Ferencvárosi Ünnepi Játékok zenekara. Vezényel: Blázy Lajos. Rendező: Horváth Zoltán.

MŰCSARNOK (XIV., Dózsa György út 37.) Városliget anno... – 100 éves a Műcsarnok és a Liget.

NÉPRAJZI MÚZEUM (V., Kossuth L. tér 12.) Utazások Magyarországon című kiállítás.

SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM (XIV., Dózsa György út 41.) Te évszázadok kegyence – A festők és Velence.

VIGADÓ GALÉRIA (V., Vigadó tér 2.) Modern etnika – kiállítás és kamarabemutató.

TÁRLATOLGATÓ

BAJOR GIZI SZÍNÉSZMÚZEUM (XII., Stromfeld A. u. 16.) 100 éves a Vígszínház.

BÁLINT ZSIDÓ KÖZÖSSÉGI HÁZ (VI., Révay u. 16.) Thury Levente keramikus, szobrász, gólemkészítő Ego-lem című kiállítása (a kiállítás szombaton zárva tart).

BIBLICAL WORLD GALLERY (VII., Wesselényi u. 13.) Ezékiel könyvéhez – Szemethy Imre kiállítása.

BOLT GALÉRIA (VIII., Leonardo da Vinci u. 40.) Hajdú József fotókiállítása.

BUDAPEST BÁBSZÍNHÁZ BLATTNER GALÉRIÁJA (VI., Andrássy út 69.) Bródy Vera életmű-kiállítása.

BUDAPEST GALÉRIA KIÁLLÍTÓHÁZA (III., Lajos u. 158.) Pátzay Pál állandó kiállítása. Teremtés és átváltozás – a századforduló budapesti építészete. Demeter István festőművész emlékkiállítása.

BUDAPEST KIÁLLÍTÓTEREM (V., Szabadsajtó út 5.) Nagybányai festészet magángyűjteményekben című kiállítás a Budapest Galéria és a MissionArt Galéria rendezésében.

BUDAPEST KONGRESSZUSI KÖZPONT (XII., Jagelló út 1–3.) Wágnerné Bukovics Magdolna és Grünczeisz László festményei.

BUDAPESTI TÖRTÉNETI MÚZEUM – VÁRMÚZEUM (I., Szent György tér 2.) Gótikus szobrok a budai királyi palotából. Buda középkori királyi várpalotája. Régészeti leletek Budapesten. Budapest a középkorban. Budapest az újkorban. Az utolsó magyar királykoronázás képei. Középkori ribillió – Kiszely Melinda kiállítása. Gyermekek az épített környezet védelméért. A miniszterelnök... (Nagy Imre, 1896–1958).

CSÁK MÁTÉ MŰTEREM AKVARELL GALÉRIÁJA (I., Úri u. 42.) Vízfestmények kiállítása.

CSEPEL GALÉRIA (XXI., Szent Imre tér 3.) Molnár Sándor tanítványainak kiállítása.

CSILLAGHEGYI PINCEGALÉRIA (III., Mátyás király út 13–15.) Fajó János kiállítása.

DOROTTYA GALÉRIA (V., Dorottya u. 8.) Megvalósult tervek, álmok – Bábszínházi tervezőművészek kiállítása.

DOVIN GALÉRIA (V., Galamb u. 6.) Két állat (Mackó és kutya) – Kelemen Károly és El Kazovszkij festőművész kiállítása.

ERDŐS RENÉE-HÁZ (XVII., Báthory u. 31.) Helytörténeti gyűjtemény. Epress-gyűjtemény. Néprajzi szoba. Merzse-mocsár dioráma.

ERNST MÚZEUM (VI., Nagymező u. 8.) Az én múzeumom – válogatás a Vass László-gyűjteményből.

EURÓPA-HÁZ (Margit-sziget) Kortárs művészek kiállítása: Bálint Endre, Garabuczy Ágnes, Kádár János Miklós, Szőrtsey Gábor.

ELSŐ LÁTÁSRA

Sö

Az *Itt van Eldorádó* (Eldorado) elképesztően jó film. Alacsony költségvetés, Montreal, közterek, természetes merák, improvizáció. *Charles E* pompásra sikeredett. Hat városi napjának lazán összekötött tör Egy gyümölcscentrifuga agyú, g vegű rádiószpíker, egy vadóc, aki lopkodásból él és befogadja mániásan karitatív gazdag csen véses pszichiátriai alany, egy m eladó és egy szorongásos pincér ten fest Binamé. De nem baj. S hittem, első látásra depressz ajánlanám, mert leküldi őket, a lálkoztam már olyan premier nákkal, akiket éppenséggel feld csa Eldorádó. A legizgalmasabb nalok, valami apró acidkultúra mintha először lenne látható vás

Olga Iwaniuk Bloch grafikusművész kiállítása a Pataky Galériában lius 7-ig látható

Budavári teátrum

Ferenc József koronázási szertartásán 1867. január 8-án a budavári Mátyás-templomban csendült föl először Liszt Ferenc Koronázási miséje. A karzaton szerényen meghúzódó zeneszerzőt az előadás végén a lelkes tömeg királyként ünnepelte. Liszt születésének 185., halálának 110. évfordulója alkalmából pedig – a '96 Magyarország rendezvénysorozat keretében – a ritkán játszott Koronázási misével nyílik meg ma a Budavári Nyári Theatrum a Kapisztrán-torony előtti téren.

A budavári nyári színház három éve misztérium-fesztivállal indult, '95-ben pedig – az idén is bemutatandó – népszerű Orff-oratóriumra, a Carmina Buranára került sor.

A stílszerűen a Várba tervezett Koronázási mise olyan sztárokat vonultat fel, mint Kincses Veronika, Gulyás Dénes, Ulbrich Andrea, Rácz István. Liszt Magyar rapszódiái pedig autentikus hangszerelésben, látványos táncszínházi előadásban kerülnek színre. A Budapesti Kamaraszínház kebelében működő Közép-Európa Táncszínház egy éve nagy sikerrel játssza a Liszt Ferenc úr boldogságos pokoljárása című kétfelvonásos táncjátékot, ezen a nyáron az előadás szabadtérre átalakított változatát ismerheti meg a közönség.

A Hilton-udvarban évek óta rendeznek kamarakoncerteket, alkalmi fesztiválokat. Egy teljes hónapon át zajló nagyzenekari hangversenysorozat viszont idén nyáron lesz először. A Budavári Nyári Theatrum művészeti vezetője, Köllő Miklós afféle „mini szegedi szabadtérit" álmodott a térre. A rendezők célja, hogy a magyarul nem tudó külföldi turisták számára is különleges csemegéket nyújtsanak. Erre nagyon alkalmas műfaj a táncszínház.

A Kapisztrán-torony előtt egy hónapig áll majd a színpad, de a négyszáz férőhelyes nézőteret a műemléki környezetre való tekintettel minden alkalommal újra és újra felépítik. A nagyszabású rendezvénysorozat anyagi háttere biztosított: a budavári színház pályázaton elnyerte a lehetőséget, hogy része legyen a '96 Magyarország turisztikai rendezvénysorozatnak.

Galambos Ágnes

EVANGÉLIKUS ORSZÁGOS MÚZEUM (V., Deák tér 4.) Evangélikusság a magyar kultúrában.

FERENCVÁROSI PINCETÁRLAT (IX., Mester u. 5.) Munkácsy Gábor textiltervező és Munkácsy István képzőművész kiállítása.

FLAMENCO MINIGALÉRIA (XI., Tas vezér u. 7.) Borsik András festőművész kiállítása.

FRANCIA INTÉZET (I., Fő u. 17.) Szabics Ágnes Róma–Budapest című fotókiállítása. Monique L. festőművész kiállítása.

GAÁL IMRE GALÉRIA (XX., Kossuth L. u. 39.) Az érzelmek üzenete című kiállítás.

GALÉRIA 56 (V., Falk Miksa u. 7.) Kenny Scharf kiállítása.

HADTÖRTÉNETI MÚZEUM (I., Tóth Árpád sétány 40.) A kézifegyverek története. Tizenhárom nap... 1956. október 23.–november 4. Magyar Aero Múzeum, Oshawa, Ontario, Kanada. A Magyar Királyi Honvédség, 1922–1945. Katonák, várak, fegyverek (vármakett, XV. század). A hadak története Magyarországon, 896–1686. Buda vára a miénk – emlékkiállítás Budavár 1849. május 21-i visszavételére. Üzen a sztyepp – a kazak és más nomád népek használati tárgyai. Bartos Endre bajai érem- és plakettművész kiállítása. Huszárok – egy könnyűlovas csapatnem évszázadai.

ILLÁRIUM MŰVÉSZETI GALÉRIA (VIII., Köztársaság tér 15.) Csóti Gábor iparművész kiállítása.

IPARMŰVÉSZETI MÚZEUM (IX., Üllői út 33–37.) Művészet és mesterség. Historizmus és eklektika. A porcelánművészet európai klasszikusai – az Európai Porcelánmanufaktúrák Közösségének kiállítása.

JÓZSEFVÁROSI KIÁLLÍTÓTEREM (VIII., József krt. 70.) Gabi Michel német képzőművész kiállítása.

KEMPINSKI GALÉRIA (V., Erzsébet tér 7–8.) 1100 év Európában – 100 év művészetpártolás.

KERTESI GALÉRIA (VII., Rumbach Sebestyén u. 8.) Csákvári Nagy Lajos szobrászművész kiállítása.

KISCELLI MÚZEUM, FŐVÁROSI KÉPTÁR (III., Kiscelli u. 108.) Válogatás a Fővárosi Képtár gyűjteményéből. Az Arany Oroszlán patika. Fővárosi nyomdák a XVIII–XIX. században. Emlékek Pest-Budáról, XVIII–XIX. század. Barokk szobor-csarnok. Az ezredéves kiállítás százéves fényképei. Jovánovics György kiállítása. Víz és szappan, púder és parfüm.

KÓDEX KÖNYVÁRUHÁZ – PEGAZUS GALÉRIA (V., Honvéd u. 5.) Tállai Katalin és Pituk József, valamint más kortárs festők kiállítása.

KÖNYVTÁR GALÉRIA (Budaörs, Károly király u. 20.) Fischer Ernő festőművész kiállítása.

KÖRMENDI GALÉRIA (II., Nagybányai út 25.) Matzon Ákos festőművész és Ézsiás István szobrászművész kiállítása. (Előzetes telefonos bejelentkezés alapján látogathat 176-2110.)

KÖZÉLETI MOZGALOM HELYISÉGE (II., Keleti Károly u. 22.) Zámbó Kornél festőművész kiállítása.

KÖZLEKEDÉSI MÚZEUM (XIV., Városligeti krt. 11.) A közúti közlekedés története. A városi közlekedés története. 100 éves a magyar autóközlekedés. A magyar autópálya-építés 35 éves története. Szellemi tulajdon – nemzetközi kiállítás. Genius '96 – a XXI. század találmányai, a világ a következő évszázadban (nemzetközi ifjúsági rajzkiállítás).

128.

129.

128. ▲
Rudnay Gyula (1878-1957)

Bábonyi faluszéle
Olaj, vászon 48 x 65 cm
Jelezve középen lent: Rudnay
Kikiáltási ár: 250 000 Ft

129. ◄
Tornyai János (1869-1936)

Tanyaudvar
Olaj, fa 30 x 40 cm
Jelezve balra lent: Tornyai
Kikiáltási ár: 220 000 Ft

RÓTH MIKSA műhelye

127.▲
Üvegfestmény,

allegórikus nőalak Róth Miksa műhelyéből
1920-as, 30-as évek, ólmozott Schwarzlot festéssel
D: 72 cm
Restaurált
Kikiáltási ár: 300 000 Ft

területen összezsúfolva, nehezen szervezhetően dolgoztak, többségük szakértelemmel, felelősen. Ennek ellenére a részletekben — okkal vagy hanyagságból, nemtörődömségből — lehet hiányosságokat, silányabb minőséget is felfedezni. Vallom, több odaadással, gonddal — és hozzáteszem: szeretettel — a részletek is még szebbek, jobbak lehetnének.

— Ön a szeretetet is említette, és ez egyáltalán nem hangzik idegenül, noha épületekről, kövekről van szó. Ez a szeretet egyébként kihallható minden mondatából, ahogy a Váci utcáról, a kerületről beszél. Pedig tudom, mindössze öt éve dolgozik itt. A bennszülött is megirigyelhetné ismereteit. És ez nemcsak a hivatali kötelességeiből természetesen következő adatokra, számokra, napi politikai összefüggésekre, társadalmi kérdésekre vonatkozik. Ismeri ennek a negyednek a történelmét, hagyományait, múltját. Honnan? Idevalósi?

— Budapesttől csak ötven kilométernyi távolságból, mégis nagyon messziről indultam. Egy tanyán nőttem föl. Petróleumlámpa mellett tanultam, már amennyi tudást a részben osztott tanyai iskolában türelemmel a fejünkbe töltögettek. Kútról hordtam a vizet, s mert középfokú tanulmányokra vágytam, szüleim a falusi iskolába irattak, hogy az oroszhoz is konyítsak valamit, mire elvégzem az általános iskolát. Tőlem nem a Belváros, a Váci utca, de Budapest határa is messzire esett. Aztán a sorsom úgy hozta, hogy a munkám 19 éve ehhez a kerülethez köt, hiszen, amikor a KISZ Központi Bizottságában kaptam feladatot, még a kerületben volt a testület. Nem volt tehát idegen, ismeretlen a környék, amikor öt éve mostani beosztásomba kerültem. És nagyon hamar hozzám nőttek — először, persze — az emberek. Tisztességgel és jószívvel fogadtak, amikor a pártbizottság élére kerültem. Bevallom, volt bennem némi szorongás. Egy-két évet Szegeden dolgoztam, s aztán másfél évtizedig az ifjúsági mozgalomban. Hirtelen túl ,,felnőtt'', túl nehéz lett a megbízatásom, amelyet segítség nélkül sokkal nehezebbnek találtam volna. De beavattak, eligazítottak, és soha nem éreztették velem, hogy idegen volnék. És miután nagyon érdekelt a feladat, ,,hozzáolvastam''. Ma pedig, bár nem itt lakom, igazi belvárosinak vallom magam.

Meggyőződhettem arról, hogy a Belvárosban rengeteg olyan ember él, aki szívből kötődik ehhez a kerülethez, félti, őrzi, aggodalommal és örömmel figyeli gyarapodását, és ha kell, dolgozik érte. Ez az igazi segítség.

— Erre a legbüszkébb? Nem is kell választania. Csak bólintson.

Bólintott.

MÜLLER TIBOR

SZOBORLELTÁR '85

— Meglehetősen nehéz feladat éves mérleget készíteni köztéri szobrainkról, hiszen egy adott esztendő ,,termése'' gyakran két-három év folyamatos képzőművészeti alkotómunkáját tükrözi. Az elkészült művek jelentősége, fontossága nem jellemezhető azokkal a rideg, statisztikai adatokkal, amelyek föltüntetik: hány szobrot állítottak fel az idén Budapest közterületein.

— Soha nem kedveltem a különböző évek szoborszám alapján történő összehasonlítását — mondja Zsigmond Attila, a Budapest Galéria főigazgatója. — Ezek az adatok az égvilágon semmit sem fejeznek ki. Az idén viszonylag kevés díszítőplasztika készült, ugyanakkor a főváros több jelentős nagyemlékművel gazdagodott. Olyan emlékművekkel, amelyek meghatározó szerepet játszhatnak a város életében, amelyek tér- és közösségszervező erővé válhatnak. Az év elején avattuk föl Somogyi József Emlékezésül a fasizmus elleni harc hőseire és a fasizmus áldozataira című alkotását. A Kongresszusi Központ mellett, a Gesztenyéskertben álló monumentális emlékmű architektúráját Finta József építész tervezte. Április óta a Szent István parkban, a nagy medence egyik sarkán látható Varga Imre a korlátnak támaszkodó, egész alakos szobra, a kiváló marxista tudós, Lukács György születésének századik évfordulójára készült. Kora ősszel avattuk föl Csikszentmihályi Róbert szobrászművész alkotását, amely a hős tűzrendésznek állít emléket. A Logodi utca és a Tábor utca találkozásánál, a Vár oldalában lévő Tűzszerészemlékmű építésze Bitó János volt.

— E három jelentős emlékművön kívül milyen alkotásokkal gazdagodott Budapest szabadtéri szoborkiállítása?

— Paizs László néhány évvel ezelőtt készített, Kettős gömb műanyag plasztikáját a Kongresszusi Központ előtt, a Gesztenyéskertben helyeztük el. Rétfalvi Sándor mészkőből készült díszkútját a gesztenyefasor végén, a MOM művelődési háza felőli oldalon állítottuk föl. Búza Barna Táncoló kígyók című, kis méretű díszítőplasztikája a Fővárosi Állat- és Növénykert hüllőházánál látható. Várhatóan a csillaghegyi lakótelepre kerül majd az a férfialakot ábrázoló, archaizáló öntöttvas Vulcanus-szobor, amelyet nemrég restauráltattunk. Felújítottuk és a Múzeum körút egyik lakóházán helyeztük el Czuczor Gergely bronz domborművét, amelyet sokáig az Akadémia pincéjében őriztek. Az emléktábla és a kompozíció Csontos László munkája. A Péter Ágnes és Ócsay Károly által restaurált Kegyoszlopot a pesthidegkúti műemlék jellegű templom előtt állítottuk föl, ahol jobban lehet védeni a rongálóktól. Még az idén felavatjuk Szabó Gábor Nádasdy Kálmánt ábrázoló mellszobrát a XXII. kerületi Pentz Károly utca 15. szám alatt. Ugyancsak ebben a kerületben, a Rózsakert lakótelepen állítjuk föl Lakner László és Melocco Miklós hatalmas bronzrózsáját. Éppen most folyik az évekkel ezelőtt készült alkotás rekonstrukciója, kiegészítése. Pátzay Pál Hunyadi-lovasszobra a Vajdahunyad vára mellé kerül. Kiöntettük Somogyi József Rudnay-emlék című alkotását, s még az idén a Döbrentei térre helyezzük Zala György Erzsébet királynét ábrázoló szobrát. Emlékkő kerül az első nemzeti kőszínház helyére, az Astoriánál lévő tenyérnyi zöldterületre. Sajnos, nem nevezhető ideálisnak Horváth János alkotásának környezete, az itt található autómosó és a mind tolakodóbb bódésor miatt. Az idei tervek között szerepel még Hűvös László Germanus Gyulát, Herczeg Klára Hollós Korvin Lajost, Barshold Denzen Gárdos Mariskát és Mészáros Mihály dr. Papp Ferencet ábrázoló mellszobrának a fölállítása.

— Melyek azok a jelentősebb alkotások, amelyek jövőre kerülnek végleges helyükre?

— Makrisz Agamemnon díszkútját az idén szerettük volna köztérre helyezni, de egyetértettünk Tokár György építésszel, aki javasolta, hogy a kút átadását kapcsoljuk össze a Józsefvárosi Színház felújítási munkálataival és különböző tereprendezési feladatokkal. Ezáltal a díszkút sokkal harmonikusabban illeszkedhet a színház környezetébe. Varga Imre Kun Béla-szobra a Vérmezőn áll majd. A monumentális emlékmű architektúrája még az idén elkészül. Ugyancsak 1986-ban avatjuk föl Eskulits Tamás Bajcsy-Zsilinszky-szobrát. Az egyalakos kompozíció a róla elnevezett úttal szemben, a Deák téren, az evangélikus templom és a metró előtti zöldterületen áll majd. A harmadik jelentős emlékmegőrző alkotás az a Marton László által készített Liszt-szobor lesz, amelyet a Kongresszusi Központ közelében helyezünk el. Megkezdődött a IV. kerületi, István téri szovjet hősi emlékmű minőségi cseréje. Az 1946-ban készült műkő emlékmű katonafigurája bronzba öntve megmarad, az architektúrát azonban át kellett tervezni. Kiss István emlékműve, az 1919-es ellenforradalmi lázadás során elesett ifjú mártírok tiszteletére, a Kun Béla téren áll, s már javában folynak az előkészületek Makrisz Agamemnon mártíremlékművének Vizafogó lakótelepi felállítására.

HOLLÓS LÁSZLÓ

REJTETT KINCSEK

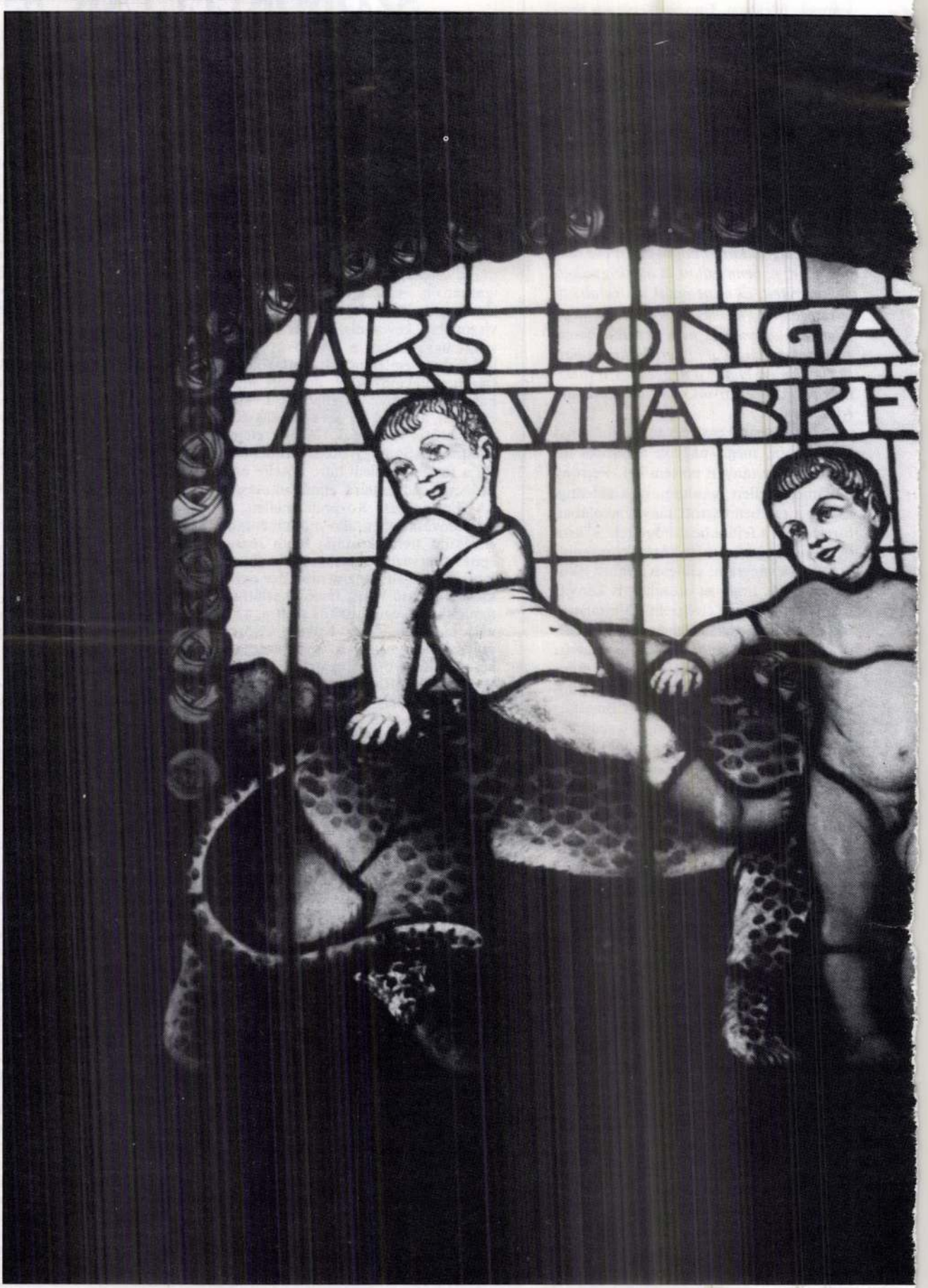

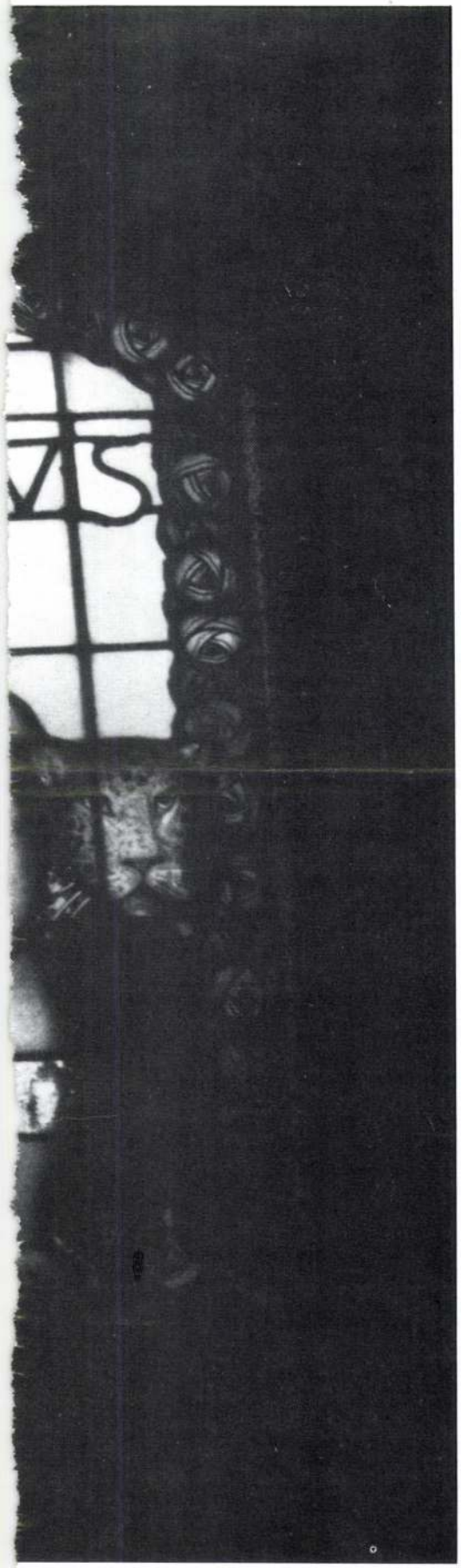

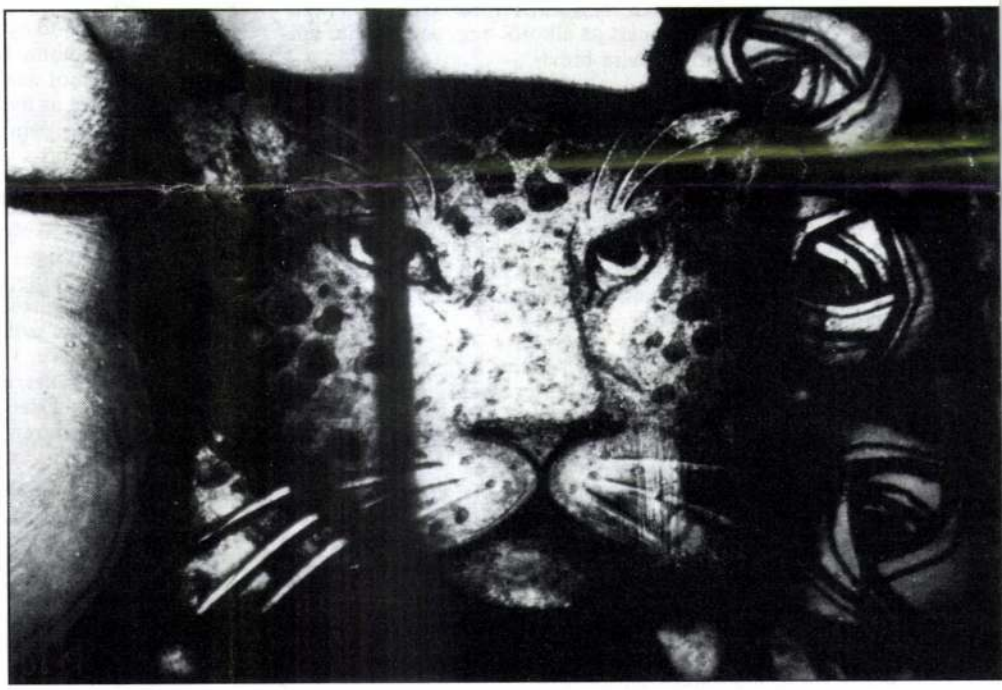

ARS LONGA...

A X. század végén Theophilus a többi között ezt tanácsolja tanítványainak, akiket a festett üveg mesterségének titkaira tanít: „...a fennmaradt részekben pedig csinálj köröket és indákat, közéjük virágokat és leveleket, éppúgy, mint a festett betűk esetében, azonban azokat a mezőket, melyeket a betűk között ki akarsz tölteni, a legfinomabb indákkal fesd ki. Néha a körökbe állatkákat is illeszthetsz..."

Ilyen egyszerű lenne a dolog?

Elválaszt és összeköt. Behatárolja a teret, noha ő maga szinte nem is létezik — vastagsága néhány milliméter csupán —, alig-alig látszik, mégis magához vonzza pillantásodat. Üveg — színes, festett üveg — ez a szinte testetlen valami, festett üvegből készült ablak, amelynek mintha lényege is állandóan változna. Másról beszél, ha ragyogó reggeli fényben közelíted, színei szinte izzani látszanak, elkomorodik, ha odakint barnásszürke az ég, s majdnem megszűnik létezni, ha beesteledett. Színes üvegablak — a katedrálisok művészete, mondod, középkor, gótika, magasba szökkenő tornyok, csúcsívek, tartóbordák, rózsaablakok... Franciaországi képek jelennek meg előtted, német templomokat s névtelen szerzeteseket látsz, akik kolostorok félhomályos termeiben szorgoskodnak, hogy apró üvegdarabkákból, ólomcsíkokból megszülessen a csoda, a színes üvegablakok csöndes varázslata.

Középkor, mondod, s befordulsz a Thököly útról a Nefelejcs utca kopott, századfordulós bérházai közé. Belépsz egy kapun, a 26-os számú ház kapuján. Nézed a málló vakolatú falat, azután feljebb siklik pillantásod, s újra érzed a varázslatot, amelyet a templomok félhomályában érzel az ablakok vörösei, kékjei alatt. Aprócska képet látsz magad előtt, két fiúcskát, az önfeledt játék egyetlen pillanatát. Egyiküк áll, s egy állatra — pettyes leopárdra — helyezi a karját, a másik az állat hátán ül, támaszkodik. Ifjúság, szépség, szelíd erő együtt, fölöttük felirat, amely a századfordulós képet visszas előrevetíti az időben, mert az alkotó, a szépet teremtő embert dicsőíti: Ars longa, vita brevis...

Az élet rövid, az alkotás örök — a mű azonban magát az embert őrzi meg, létének határait tágítja, megidézi az ifjúságot, az alkotó szellemet akkor is, amikor létrehozója már régen az egykor voltak közé tartozik. S milyen paradox a figyelmeztetés és maga a helyzet is: törékeny üveglapok hordozzák az alkotás, a művészet örök voltáról szóló üzenetet; az elmúlt hatvan évben minden esélyük megvolt a megsemmisülésre. Ép maradt mégis a kép, az ablak, ha meg is sérült egy-egy helyen, a fiúcskák változatlan bájjal, bizakodással tekintenek a messzeségbe.

Talán éppen ez a művészet csodája: a törékenységben is benne a maradandóság. Nem reprezentatív az épület, nincsenek őrök — legfeljebb a ház külső falán elhelyezett emléktábla inthet tiszteletre: jelzi, hogy itt élt Róth Miksa, a magyar üvegfestő művészet kiemelkedő jelentőségű mestere (1865-1944). Figyelmeztet a tábla, de oly sok tábla figyelmeztet hiába! A legfontosabb figyelmeztetés, persze, maga a mű, de elpusztult, erősen hiányos üvegfestmények sora mutatja, hogy a gondatlanság, közömbösség ellen minden szó kevés.

Szerencsére Róth Miksa művészetére igen sok mű emlékeztet Budapesten s, persze, vidéken, sőt, az országhatárokon kívül is. Külföldön, a többi között, Milánóban, Bostonban, Hágában, Mexikóban, Bécsben helyezték el munkáját; dolgozott a velencei biennálé magyar kiállítási csarnoka számára is. Itthon Debrecentől Szegedig, Pécstől Egerig szinte minden jelentősebb városba eljutott műveivel; az ő munkái a marosvásárhelyi kultúrpalota ablakai, ő restaurálta a kassai dóm üvegfestményeit. Budapesti alkotásainak teljes listája is oldalakat tenne ki, hiszen a Bazilikától kezdve az Országos Levéltárig, a királyi vártól az Országházig szinte mindegyik jelentős, az ő korában épített vagy restaurált épületben ott vannak a művei.

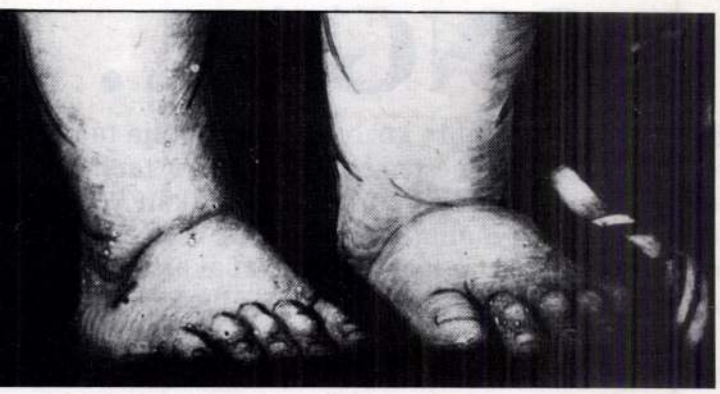

Hosszú, tartalmas, alkotó élet volt az övé. A mesterséget édesapja, Róth Zsigmond, az egyik utolsó céhmester műhelyében tanulta meg. Már tizenkét éves korában részt vett a régi Műcsarnok ablakainak elkészítésében. Tizennyolc évesen külföldön tanulmányozta a XIII. századi üvegfestészetet, húszévesen saját műhelyében dolgozott. ,,Ezidőben — írta emlékezésében — az üvegfestészet a legsivárabb, legszomorúbb korát élte. Az üvegfestészet tervezetei a legrosszabb értelemben vett eklekticizmusban fogantanak, és a régi stílusoknak kritika nélküli, lélektelen variálásba merültek ki. Tetézte a bajt, hogy mindezek a tervezetek, az üveganyag természetének ellentmondó, lehetetlen technikával kerültek kivitelre. A színes zománcfesték sűrű alkalmazására és a festői elem túltengése jellemezte ennek a meddő kornak műveit.''

Művészileg-emberileg nyitott volt az újra, igen gyorsan reagált például arra az új lehetőségre, amelyet az amerikai Tiffany opaleszcens-üvegei jelentettek a múlt század kilencvenes éveiben; s noha felismerte, hogy templomablakoknál technikai okokból nem alkalmazható az eljárás, úgy vélte, Tiffany hatására az üvegfestők belátták, ,,hogy a gyárszerűvé lett üvegfestés nem vezethet célhoz és visszatértek — az egyedüli helyes útra — az egyéni célkitűzésektől áthatott művészi munkához.'' Nyitott volt és sokoldalú — de válhatott volna belőle enélkül éppen az eklektika, majd a szecesszió jelentős alkotója? Hiszen az üvegfestőknek eleve több megkötöttséggel, változó feltételekkel kell számolni. Egyházi és középületek, lakóházak, más-más funkciójú, nagyságú terek, eltérő stílusok, hangulatok — más-más megoldást tesznek szükségessé. Ráadásul az üvegfestő gyakran nem saját terve, kartonja alapján dolgozik, s magukat az ablakokat sem készíti saját maga. A terv és az adott tér ismeretében tehát először az üvegfestő képzeletében készül el, kerül helyére a mű, amelyet csak ezután kezdenek összerakni munkatársai.

Épülettől, megrendelőtől függően változott tehát Róth Miksa ablakainak stílusa. Egyaránt sikerrel örökített meg jelentős magyar történelmi alakokat és magyarországi szentek életéből vett jeleneteket; az eklektika történelmi stílusjegyei éppen úgy jellemzik világát, mint a szecessziós formakincs. Igen sok nagy egyéniséggel került kapcsolatba munkája során; 1943-ban írt emlékirataiban a többi között Ybl Miklósról, Steindl Imréről, Székely Bertalanról, Horti Pálról, Maróti Gézáról beszél — mindig őszinte tisztelettel, a kiváló teljesítménynek kijáró elismeréssel. Pályafutása legszebb eredményei között tartotta számon a ,,gödöllőiekkel'', Körösfői-Kriesch Aladárral és Nagy Sándorral való együttműködését. Aligha túlzott: a Nemzeti Szalon, a velencei kiállítási csarnok, a marosvásárhelyi kultúrpalota, a lipótmezei kápolna, a temesvári püspöki szeminárium, a budapesti papnevelő intézet oratóriumának üvegfestményei és mozaikjai nemcsak vele éreztették úgy: ideális kapcsolat alakult ki közöttük.

Sokféle irányba vezet tovább az út a Nefelejcs utcai szürke háztól — az Ars longa, vita brevis felirat alatti fiúcskák azonban, bármerre induljanak, biztos támpontot jelentenek. Tökéletesen meggyőzik a nézőt egy művészi pálya nagyszerűségéről és az anyagban rejlő lehetőségekről.

P. SZABÓ ERNŐ

Róth Miksa: Euridiké (részlet)

MAKKY GYÖRGY felvétele

BUDAPEST

A FŐVÁROS FOLYÓIRATA • ALAPÍTVA: 1945

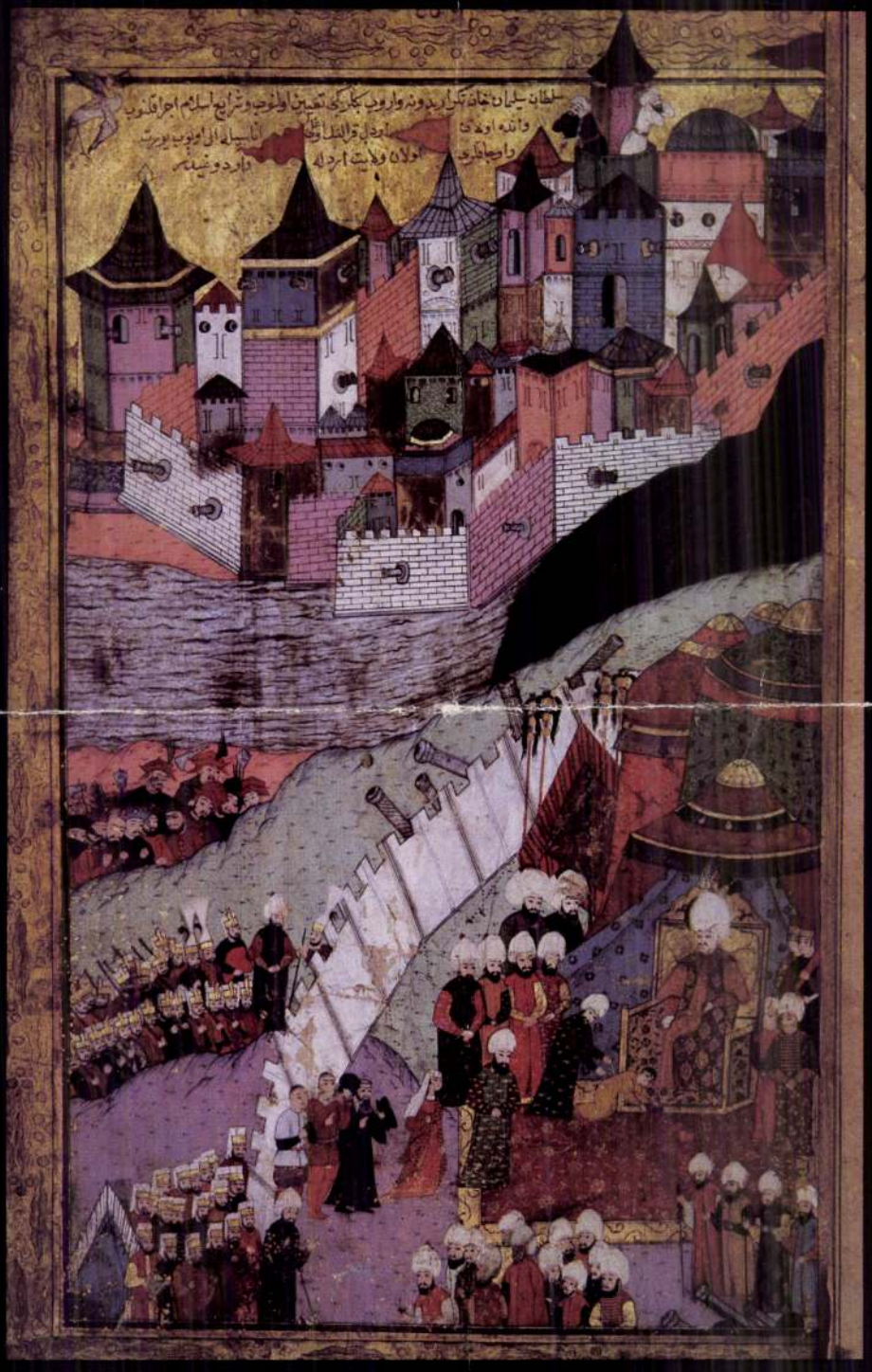

Új sorozatunk: Török világ Budán

Év eleji beszélgetés Szépvölgyi Zoltánnal

Merre tart a Váci utca?

1986/1—2 JANUÁR—FEBRUÁR Ára: 45 Ft

MÚZEUMI HÍRLEVÉL

XXVI. évfolyam 11. szám 2005. NOVEMBER

Tükör

Üvegszilánkok

Nem sokkal a rendszerváltás előtt országos felháborodást keltett, amikor *Ráday Mihály* beszámolt arról, hogy ellopták *Róth Miksa Ars longa vita brevis* című üvegfestményét a Nefelejcs utca 26-ból, Róth egykori lakóházának lépcsőházából. A rendőrség kiemelten kezelte az ügyet, az Interpolt is bevonták a nyomozásba, munkájukat tucatszám érkező bejelentések segítették – sajnos hiába: a kép azóta sem került elő. A sajtó azonban nem könnyen tért napirendre az ügy fölött. Sokat cikkeztek arról, hogy az IKV által kezelt házakban sorra pusztulnak az értékek, s ennek csak úgy lenne vége, ha az épületeknek „igazi tulajdonosuk" lenne. Akkor talán senki nem gondolta, hogy erre sem kell sokáig várni: alig két év múlva a korábbi bérlők tulajdonába került az egykori tanácsi lakások döntő hányada. Lett tehát „igazi tulajdonos", remélhettük, hogy hamarosan jobbra fordulnak a dolgok, védettek lesznek az építészeti, iparművészeti értékek – s az üvegfestmények is. Ám ha visszatekintünk az elmúlt tizenöt évre, észre kell vennünk: a világháborútól és a sztálinista korszak kezdetétől eltekintve soha nem pusztult illetve tűnt el annyi üvegfestmény, mint e néhány év alatt. Mindezt pontos adatokkal is bizonyíthatjuk. Jó harminc évvel ezelőtt *Szűcs Endre* szakmérnöki dolgozatához végigjárta a budapesti bérházakat és feljegyezte, hol és milyen állapotban maradtak fenn üvegfestmények. Most pedig a Róth Miksa Emlékház adott megbízást a lakások ismételt felkeresésére. Az eredmény? Az egykori ablakoknak, kabinetképeknek jó, ha a negyede maradt meg mára.

Hogy hová lett a többi? Kisebb részük elpusztult, döntő többségük külföldre került. Gyakran az irodának, fitnesz teremnek átalakított lakásokból egyszerűen kidobták a restaurálásra szoruló „stílusidegen" üvegeket. Máskor pedig ismeretlen helyre kerültek, mint a címlapon látható *Margarétás ablak*, amit Róth Miksa 1897-ben készített az Andrássy út 59-be. Ez lehetett Róth egyik első szecessziós alkotása, amire maga is büszke volt, hiszen a tervét is leközölte az Építő Ipar 1898/47. számában. Az ablak száz éven keresztül sértetlenül megmaradt eredeti helyén, a műemlék épületben. A privatizációt követő „igazi tulajdonos" első dolga volt bérbe adni a lakást. Az új bérlő igazán értékelte a Róth-ablakot. Néhány év alatt annyira megszerette, hogy hazavitte magával Franciaországba. Igaz, előtte még Budapesten restauráltatta. A restaurátor viszont úgy gondolta, hogy nincs rendjén, ha egy ablakot elvisznek egy műemlék épületből, ezért először egy nagy múzeum művészettörténészét hívta fel, aki hatáskör híján az (akkori) Műemléki Hivatalhoz utasította. Ott közölték, hogy csak a ház védett, az ablak nem, és pénteken már egyébként se tehetnek semmit. Esetleg a rendőrség... De őket se érdekelte a történet, sőt a sajtót se. Hol volt már az *Ars longa* eltűntét kísérő össznépi felháborodás! Vállvonogatás volt és bizonytalanság.

(Folytatás a következő oldalon)

Címlapképünk: Róth Miksa: **Margarétás ablak.** 1896 (2000 óta ismeretlen helyen)

MÚZEUMI HÍRLEVÉL 2005. NOVEMBER
Kiadja a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal és a Magyar Nemzeti Múzeum. Megjelenik havonta, a NKA Múzeumi Szakmai Kollégiumának támogatásával
Lapzárta: 2005. október 20.
Felelős kiadó: Varga Kálmán
Felelős szerkesztő: Marton Erzsébet

nka Nemzeti Kulturális Alapprogram

Kulturális Örökségvédelmi Hivatal

Szerkesztőbizottság: Szikossy Ferenc (elnök), B. Kiss Zsuzsa, Bajkay Éva, Bencze Géza, Bodó Sándor, Káldy Mária, Miszné Korenchy Anikó, Nagy László, Sárközy Gabriella, T. Biró Katalin, Vásárhelyi Tamás

A szerkesztőség címe: 1014 Budapest, Szentháromság tér 6. fsz. 39.
Postacím: 1535 Budapest, Pf. 721.
Előfizethető a szerkesztőségben igényelhető átutalási postautalványon. **Ára:** 3500 Ft/év
Tel.: 224-5571, **Fax:** 224-5574 **E-mail:** erzsebet.marton@koh.hu
HU-ISSN 1217-8209 **Megjelent:** 1350 példányban, 3,5 (A/5) ív terjedelemben

Nyomdai előkészítés: Intruder Kft. **Tördelő:** Kaposvári Franciska **Készült** a Mester Nyomdában

A folyóiratban megjelenő írások a szerzők véleményét tükrözik, amely nem szükségképpen egyezik a szerkesztők nézeteivel.

A Hírlevélben közölt képek az adott múzeumból és a szerzőktől származnak.

Internet: www.koh.hu, www.ahice.net

MDK

Roth Miksa

Üvegfestészeti munkák, üvegmozaikok, eozinmozaik

Magyar Iparmüvészet 1901. 29o.l.

MDK

Róth Miksa üvegfestő

Fieber Henrik: Falfestmények,üvegképek.

Magyar Iparművészet, 1918. 56-59.lap

nach der am 13.14.15. und 16-ten März
vemmung von B. Bischnek....". Főv.Muz.

h u. Ofén im März 1838. - Pest, bei
Trentsensky in wien". Két szinezett kő-
Bq.769/63. -

die Überschwemmung von 13. bis 16.
ei der Josephstädter Kirche in Pesth. -
Gedr. u. zu haben b. Joh. Schmid". -
48. -

dásnak a' Theátrom piatzán a 15-ik
ás István főhercegnek. Jelzése:"F.v.
.Muz.Lt.3614. -

Róth Miksa

uad

=

Magyar Iparművészet

1901. 270. l.

R. M. üvegmozaik

munkái repr.

Róth Miksa

Magyar Sparművészet, 1901

6. sz. 245–248 és 257–259. o.

Meller Simon: Az Sparművészeti Tarsulat karácsonni kiállítása.

Róth Miksa üvegfestő

Magyar Iparmüvészet, 1901

1/2. sz. 24-33.o. Dr. Czobor Béla:
A Budapest-ferencvárosi r. kath. plibánia templom üvegfestésü ablakainak kartonjai.

Röth Miksa

Magyar Sparmüvészet, 1901

1/2. sz. 1-21. o.

Diener-Dénes József: Az iparmüvészeti tártulat karácsonyi kiállítása.

RÓTH Miksa

BERTI Béla: 125 éve született Róth Miksa. =
Heti Budapest, II. évf. 50. sz. 1990. dec. 28.
15. p. ill.

JOG
KOLDÚ

Róth Miksa

l.

Tanulmányok Bp.
multjából.

X. 260. l.

MDK

Róth Miksa

mozaik és üvegmunkák

Almási Balogh L: A karácsonyi kiáll. Magyar Iparművészet 1903. jan. 1. 1-28. l. képekkel.

p. 2-3.

[64] BTM Ujkori o. Terv
főváros tanácsa álta
15.486/1352-1872. má
szignálta az építőme
Schickedanz Albert h

[65] Gaugusz Ignác buda
tudunk valamit. Neve
formában fordul elő.
nyugtájának aláírása
Tervtár Ltsz. 24.193
emlék-bizottság pénz
következetesen "Gaug
(BFL.IV. 1409/b. 191
von Pest, Ofen und A
"Gangusch Ignaz Maur
"Gaugusch Ignaz Maur
Landstrasse 283. lak

[66] BFL IV. 1409.b.19
problémát megerősíti
olvasható passzus: "
elkeserítette az épí
megoldani a feladato
Egy nevezetes magyar
Fővárosi Levelek, (k
Budapest é.n. (1883?
leszármazottak tulaj

[67] BFL IV. 1409.b. Pc
1991/1886. cs. 677/e
tanácsnok jelentéséb

RÖTH Mirza

Gulli = AH 1995 201

a
multkor már beszéltünk, , a
ideológiai jelleg szempontb
temen volt egy nagyon jó kö
multkor emlitettem, és biz
csit más volt ilyen szempon
szak épp azzal, főleg hogy a
mert átkerült a Puskin utcá
történet kicsit el volt sz
egyetemnek, tehát azok a ke
egyetemen végbe mentek, az
vagy mentünk át, tehát ebbő
közösség volt, a nagy törté
dolgok. Nálunk nem volt olya
, például az osztályszempon

RÓTH Miksa

RÓZSÁNÉ Lupkovics Mariann: Róth Miksa Múzeum a Nefelejcs utcában. = Erzsébetváros, 1991. 5. 11. ill.

terv.[70] (Az persze más kérdés,
formavilág mennyire illett ép

Még az Ybl-irodában tölt
én nyert Schickedanz Albert f
páholyába.[71]

II. A sokoldalú tevékenysé

A rendelkezésünkre álló
információt arról, hogy mikor
Ybl-irodát. Életrajzi vázlata
éveként. Egyik német nyelvű v
tevékenységnek az 1873-as kra
rendezték be Pulszky Károllya
magyar nyelvű vázlatában úgy
kinevezése előtt két évig műk
világkiállításon vásárolt ipa
gyarapításánál és felállításá
Műcsarnokban.[73] Későbbi vissza
egy anekdota arról, hogy mit

RÓTH Miksa

Resztheji ferencz templom
neogót üvegablakai

AH 1995 155.

RÓTH Miksa

Szatmári Gizella

Üvegfestészet a századfordulón
Róth Miksa keszthelyi kiállítása

Népszava 1985. nov. 15. 4.

ROTH Miksa

Röth Amália: Üzenet az ivegeseknek.
= Üvegipar, 17, 1985, 11. 3.

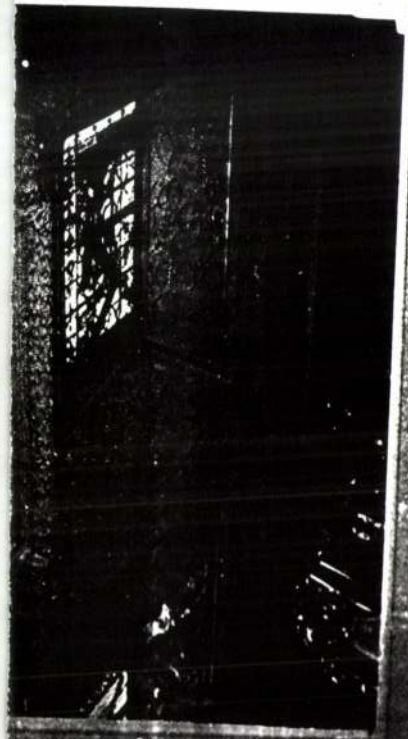

I

RÓTH Miksa

GELLÉR Katalin: Egy képzeletbeli üvegmuzeumról. = Művészet, 26, 1985, 3. 16 - 17., ill.

Bp.,Nefelejcs u. 26.

RÓTH Miksa

Pannonhalma 1996/2. 153.

– 1954)

Ernőt. A két világháború közötti
ebb, színesebb és tisztább alakja.
nket, temetésén csak maroknyian
gyvenes évek elején nem nagyon
aki Kállai Ernőt, a baráti kör ga-
nírét nem hallotta.
a középszer félt tőle, de a forron-
ngtak érte. Annyi bizonyos, hogy
elen-kelletlen észre kellett venni,
szokatlan természeti tünemény,
ruházkodása a régmúlt kóbor di-

RÓTH Miksa

JUHÁSZ Erzsébet: Ha lezuhannak az üvegtáblák... =
Új Magyarország, II.évf.95.sz.1992.április 22. 4.p.ill.

3/5

Bp.,V.Deák Ferenc u., Budapesti Értéktőzsde épületének
nagytermi üvegablakai

iparművészet 1910-es évek- üveh

→ Róth Miksa
→ Peák István iparm

10/13/96 17:5-

RÓTH Miksa

Kétnányi üvegajtó a „Fortuna" patikában, 1902

Vida 1996 49. i ill

RÓTH Miksa

Murádin Jenő: Despre vitraliile „distrusé" și renăscute de la Timișoara. = Annalele Banatului. Arta. 2. 1997 189-191. Ill

val a toronyházak között, mint a felhőkarcolókat sütemények összemorzsoló filmsztár kollégája, az óriásmajom. E figurát annyira kedveli a művész, hogy több olajfestményén is megörökíti. *A filmproducerek fekvőtámaszai Schwarzenegger előtt*ön (1992) a hússzínű attribútumaival, a súlyzókkal ábrázolt bálványt, az erő jelképét úgy imádják az erőlködéstől vörös fejű producerek, hogy rituális fekvőtámaszokat végeznek előtte. A bombasztikus történet a *Mr. Univerzum fürdik saját fényében*en (1992) tetőz: a mélykék hátterű olajképet fekete-vörös bolygók, hosszú, újhullámos csóvát húzó üstökösök tarkítják. A kompozíció középpontjában pedig ülőkádra emlékeztető fénymandorlában fürdik a szó konkrét és átvitt értelmében egyaránt a vörössel kontúrozott fekete izomkolosszus. A kép azt sugallja, hogy most már nemcsak a Földön, de az egész világmindenségben ő, a nyers erő kommersz istene a mindenható. Természetesen Rácmolnár közhelytémái a bemutatottaknál jóval szerteágazóbbak. Közülük még hármat emelnék ki: az egyik a bonsai-ok, a másik a nyelvlecke-illusztráció paródiák, a harmadik a falvédők témaköre.

Szorgalmas munkával nemcsak izmot lehet fejleszteni, hanem növényeket, sőt gondolatokat is lehet deformálni, aprócskává sorvasztani. *A bonsai-t megfelelő formába szorítók* (1990) című sárga csillagos, rózsaszín hátterű, két megtermett atlétát és egy piciny bonsai-t ábrázoló szi-

Róth Mihsa

Üvegablakból szilántok? = Nepszava,
1993. július 15. 6. ill

Bp. VII. Nefelejcsv. 26 - Róth M. gyűjt

RÓTH Mihály

Emődi Tamás - Major Mihály: Szilágynagyfalu, ref. templom. Kolozsvár, 1996 18.

1912 festett üvegablakok

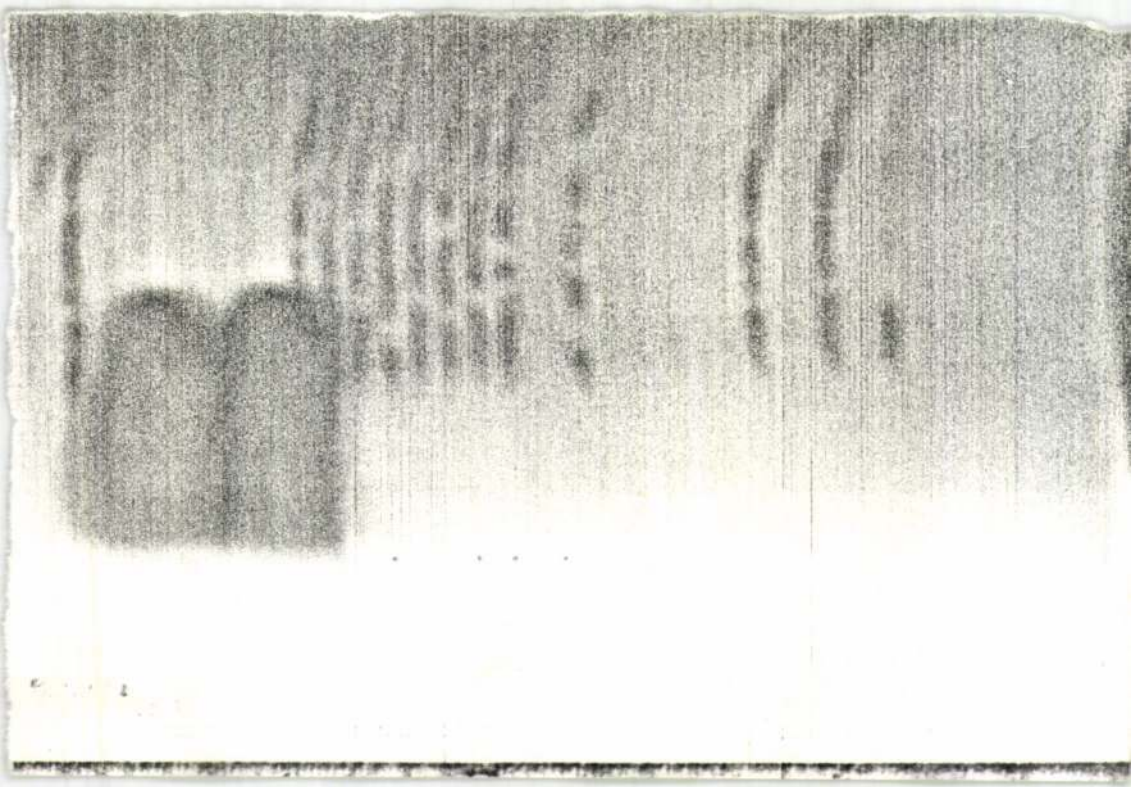

RÓTH Miksa

Budapest XXV[I]. évf.1.sz. 1988

díszítményeik daczára tisztán románkori mintákra emlékeztetnek, vagy pedig olyanokkal, melyekben a renaissance-anchitektúrát gótikus díszítőelemek egészítik ki. A V. tiszta renaissance-

Roth Ulrika

1880/81 I.-1888/89 I.

Ferképzőmfoiskolák

127.

RÓTH Miksa

VARGA Vera: Róth Miksa művészete.
Bp. Helikon, 1993

MEGHÍVÓ

RÓTH MIKSA

üvegfestő művész kiállítására

Az Országos Müemléki Felügyelőség
Magyar Építészeti Múzeuma
meghívja Önt a kiállitás megnyitójára
1980 október 10-én 11 órára
Megnyitja: SZÜCS ENDRE építész
Székesfehérvár, Arany J. u. 10.

..... nevü munkás igazolta.

.....

a müvezető aláírása.

élyezem:

.....

vagy helyettesének
írása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Roth Miksa

Lasd

Bruk 67

Magyar királyi államvasutak.

T. Mühely

Miután keresményemnek 191..... év

tesénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbizta

Kelt ....., 191..... é

.....

tanu.

.....

tanu.

Roth Miksa

vrod

Roth Miksa. Modern
műüvegezések ame-
rikai opalizáló
üvegekből. Épitő
Ipar 1898. 47.

Nai

(Keppel)

_____ *mühely.*

főnökség!

_____hó____n történő kifize-

_____indokából személyesen meg nem

_____szamu _____

m.

évi _____ hó_____

_____

sajátkezű aláírás és munkásszám.

Roth Mikra

uvegf –

ved

Épitő Spar

1898. 259 l.

(Üvegmozaik mukák.
Teppel)

Roth Mikia

uwegf.

wod

Epitó Ipar

1896. 81. l.

Róth Miksa

uvejf.

vod

Egyházi kumpár

1908. 150. l.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Enge

.....

a műhelyfőn

8. sorsz. Műhelyi mi

Roth Mikra

uvegf-

ried

Miesarnok, 1899. 1731

.....nevü munkás igazolta

.....

a művezető aláírása.

élyezem:

.....

vagy helyettesének
áírása.

. — Endrényi Imre, Szeged.

Roth Miksa

ü vegf.

ind

=

Mücsarnok, 1899. 153. l

..... *műhely.*

yfőnökség!

év ..... hó ..... n történő kifiz

..... indokából személyesen meg ne

..... számu .....

am.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Roth Miksa

Ivod

Müesarnok, 1900 403

Roth Miksa

wod

Galgóczy István Az
ujvonszaj. M.
Genius 1896
I 388. arczkép
a 393 lapon

Magyar királyi államvasutak.

T. Mühely

Miután keresményemnek 191..... é

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére ...

nevü munkástársamat szóbelileg megbizta

Kelt ....., 191.....

.....

tanu.

.....

tanu.

Röth Miksa

Ind

Epitő Spar

1904. 371. l.

Roth Miksa

Kassai Nemz kat 27 Gl

Roth Mirsa

Cisd

Vas. Ys

1907. 211l

..... *műhely.*

főnökség!

..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

n.

vi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Roth Miksa
nvegf.

Wod

Épitö Spar

1901. 52. n.
(Kappel)

..... nevü munkás igazolta

a müvezető aláírása.

élyezem:

vagy helyettesének
írása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Roth Miksa

Irod

Magyar Épitőművészet

1907. 11. szám. (A szalgótarjáni részvénytársaság palotája.)

Röth Mirsa

Lrod

Rath. I. 377.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedély

.....

a műhelyfőnök vag
aláírá

8. sorsz. Műhelyi minta. —

Roth Miksa

środ

Magyar Építőművészet

1907. 7 szám. (A zene-
palota)

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

..... nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláirása.

délyezem:

.....

ök vagy helyettesének
aláirása.

nta. — Endrényi Imre, Szeged.

Roth Miksa

Liegf.

Lod

Magyar Salon. 1905.

828 l. (arckeppel)

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása

Engedély

.....

a műhelyfőnök vagy
aláírás

Roth Miksa

épitéz uveff-

irod

Magyar Pályáratok

1905 - 6. 7 27. 34 l.

.....-i m. kir. posta- és távirda-pénztár.

Nyugta

.....azaz : ..... Korona ..... f-ről,

.. összeget, mint évi ..... K lakpénzemből az 190..... évi .....

.érnegyedre eső részletet, a .....-i m. kir. posta- és távirda-

..... pénztárból minden hiány nélkül felvettem.

Kelt .....-n, 190..... évi ..... hó 1-én.

Roth Mitsc

Good

Oro. 151.

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhelyf

Miután keresményemnek 191____ év

tesénél_____

jelenhetek, keresményemnek átvételére ____

nevü munkástársamat szóbelileg megbiztan

Kelt _____, 191____ é

_____

tanu.

_____

tanu.

Roth Miksa

Ivá

Épitő Ipar 1894.
461. l (A modern
üvegfestésről)

Roth Mikka.

Grod

JOM ST. VIII. 6

Protestáns
Ipoly

Görög-orosz
31 Eudocim

Izraelita
30 Ros Khod.

Protestáns
Özséb

Görög-orosz
1 Auguszt.

Izraelita
1 Elul R. K.

Protestáns
Nagy B. A.

Görög-orosz
2 Istv. vt.

Izraelita
2

Protestáns
Rókus

Görög-orosz
3 Izs. és P.

Izraelita
3

kos osztrák földhitel-sorsjegyek. 1910—1930. Húzás: augusztus 16.
Főnyeremény: 90.000 korona.

Protestáns
Liberát ap.

Görög-orosz
4 Efezi 7 gy.

Izraelita
4 S. S. 1. P.

33

Augusztus — 31 nap

Roth Miksa

tiwoffeto.

irod

A.T. 157 l. 166 l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni.
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Patria" r.-t. Budapest — 435418

Róth Miksa

l. Déry 1927

10, 22 l.

Roth Vilma

Lód

Magyar Iparművészet

1911. 255. (A turini világkiállítás Magyar háza.)

Róth Miksa

Lrod

Kölber Dezső: Mozaik-
művesség. Magyar
Iparművészet 1910.
~~2011~~ 1. szám

Kossuth mauzoleum
mozaik képeit készí-
tette Kölber Dezső
skizzái alapján.
Lásd Kölber cikkében

4 –

04. Olasz festő, XVIII. sz. második fele:
Magyarországi Sz. Erzsébet. Vászon, olaj,
80 × 70 cm.

Róth Miksa

üvegfestő

írod

Biró József

A marosvásárhelyi

képtár.

MAGYAR MUVESZET

1937. 169. l.

.....-i m. kir. posta- és távirda-pénztár

Nyugta

.....azaz: ..... Korona

mely összeget, mint évi ..... K lakpénzemből az 190.... évi

Roth Miksa

wód

Kölbs Dezső Mozaikmüvesség.

M. Iparmüvészet. 1910. 21-22. l

– Roth Miksa

cod

The Studio

1927. 1. szám.

Említi:

Magyar Iparművészet

1927. 73. l.

T. 7276.

s a megye közigazgatási beosztásá-
területi nagysága kimutatásával

38.2 : 56.5 cm.

Röth Miksa
ünvegfestő

Irod

Nádler Pálma

Nádler Róbert 1858–1938. élete és művészete, Bp. 1942, 33. l.

Róth Miksa

üvegfestő

l.

Mihályi Pannonh

11. l – 17. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Patria" r.-t. Budapest — 435418

Róth Miksa

Közlemindödöi Erem

Közlezrkiáll

12561

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 485418

Róth Miksa

verseinyen kívül

Közlezrkiáll

1265. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Róth Miksa

üveffestő

l - Közlezrkiáll

1578 l

Roth Miksa

lásd

Budapest

kir. vár

163. l.

Roth Miksa

az alábbi kiállítás
jury-tagja.

Magyar Iparművészet
1905. 283. l.
(A liègei kiállítás.)

Róth Miksa

Ujabb

Ojetti Ugo:

Corriere della

Sera. 1909. máj. 15.

Velencei beállta

Roth Miksa

Czakó Elemér dr.

A Magyar Ház
Velencében.
Magyar Iparművészet

1909. 157. l.

Üveg ablakok
Nagy Sándor Kar-
tonjai után.

Roth Mikosa

[illegible]

und

Egr. Egyházmegyei Kozly

~~189~~ 1904. 160 f.

Roth Miksa

l.

Mag. Iparmivészét

1925. 7. l.

Ezüstérmek, római. v. 255.

Roth Nelson

Wood

NB. 24 l.

Roth Medea

[illegible]

Cx

Roth Mirsa

laid

Osnovy Vlag

1905. 4/8 l

Roth Miksa

nöeff.

1902. turini kiáll

arag gém.

M. Iparmvészet

1902. 246.

Róth Miksa

üvegfestő

Irod

Elek, Artur: Budapest

The Studio. Vol 93. No 406. 1927. jan. 15.

Lipótmezei üvegablakok, képekkel.

Terverte Nagy Sándor, kivitelerte fenti

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Enged

.....

a műhelyfőnök
a

8. sorsz. Műhelyi minta.

Roth Miksa

műegyetemi

tanár

=

Műcsarnok. 1899. 24. l.

JUNIUS

2

Roth Miksa

Művészeti lexikon 693. l.
Révai lex. 16. k. 378. l.

(16

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök
alá

8. sorsz. Műhelyi minta. –

Roth Miksa
üvegfestő

nód

Műcsarnok, 1899. 52. l.
63. l.

Töry Gusztáv V. 61.

Roth Miksa

mil. Chioggiában (Olaszország) 1865 febr. 26. Rk.
Grin. sietts.
1888/89 I. vendégl.

Róth Miksa

1897-ben Hamburgba utazott, hogy az ottani üvegfestővel Engelbrecht Karl-lal találkozzon; ez utóbbi a mester budapesti címére Tiffany üveget is küldött.

Koós Judith: The effect and works of L. C. Tiffany in Hungary. Acta Historiae Artium, Budapest, 1-2 sz. 2081

2073-909-8

Felolvasó-terem.

581. Szekrény.

1 darab simán fényezett és faragványokkal diszitett szekrény öt záros fiókkal és mindegyiken egy-egy pár rézfogókkal, valamint négy faragott lábbal.

Méretei: 88 cm. magas, 53 cm. széles, 102 cm. hosszú.

Becsértéke.....100 K

Megszereztetett 1902: IV. 28-án a Delhas hagyatékból (340-902).--

Régi leltár f. 264.

Röth dukra

uvegfestö

l.

Kemkassarunemel

17. l.

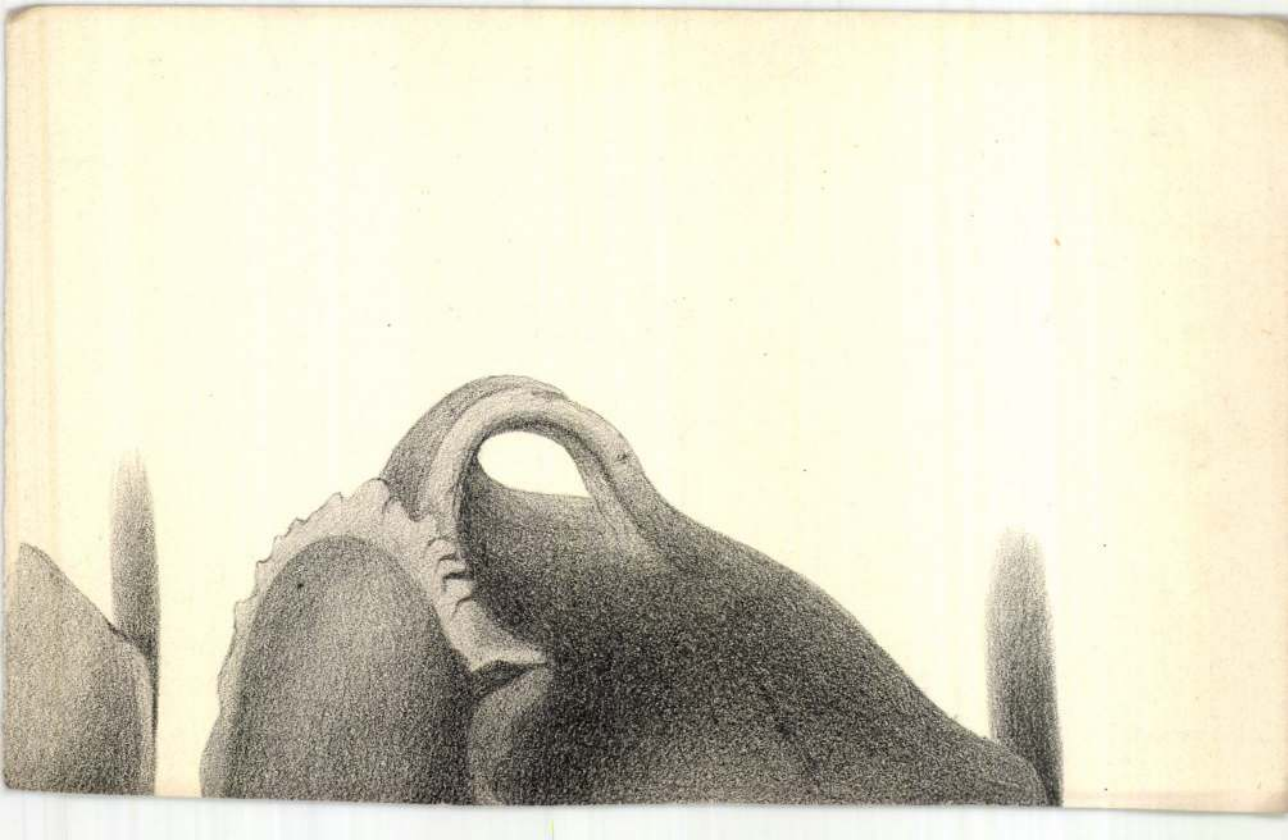

Róth Miksa

üvegfestő

vód

1

Nam

490. l.

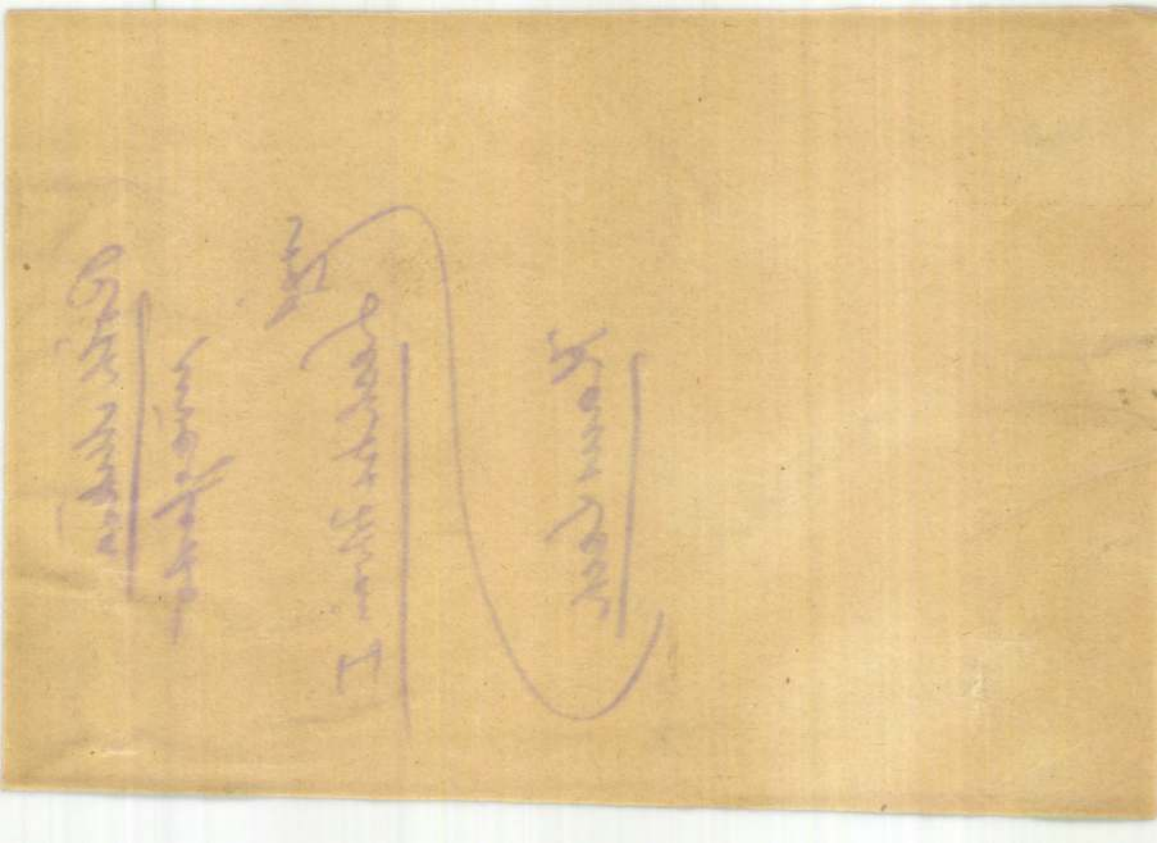

Róth Miksa

üvegfestő

ved

Lechtis István I

Kaus Lech

Róth Miksa

l.

Győr Páris I.

78, 79. l.

MAGYAR VALLÁ

93800

..... szám

..... melléklet

1

Műemlékek

Hivatalból
Közszolgálati ügyben
Díj átalányozva

Roth Miksa

wód
1

Malkowsky

434-1.

.....-i m. kir. posta- és távirda-pénztár.

Nyugta

.....azaz: ..... Korona ..... f-ra

ly összeget, mint évi ..... K lakpénzemből az 190 ..... évi .....

Roth Andrea

Grod

Ms. Spanmeister

1910 - 241. l

(41.)

41

Róth Miksa

Magyar Művészet

1934. 265. l.

Roth Miksa

üvegfestő

vrod

2

KiP. 141. l.

Róth Miksa

ünnepfestő

rród

z

KiP. 159. l.

160

Kis Vár

(1)

158 – 159, 163, 164,
165,

Roth Miksa

ünvegablakok Pannon-
halmán

ind

Sestet Istvánemlékk
III. 229 l.

Roth Miksa

üvegfestő

Lárd

Magyar Építőművészet

1907. 10 sz. 18. l.

Rath Milena

A Magyar Cs. Kiszőmérnéti
Tanda minőmérő bizottság
tagja.

Magyarország, 1947. dec. 4.

Roth Miksa.

a Magyar Orsz. Képzőművészeti Tanács művásárló bizottság tagja.

Magyarság, 1927. dec. 14.

MDK

Róth Miksa

festő, az isk. v. növ.

Iskolatörténeti kiáll. 1954. jun. 14.1.

Eötvös József gimn. loo éves fennállása.

MDK

Roth Miksa

három évre az országos képzőművészeti tanács tagjává nevezték ki

A magyar orsz. képzőm. tanács. Épitő Ipar 1908. jul. 12. 285.l.

Roth Miksa

l.

Medvey 37. l

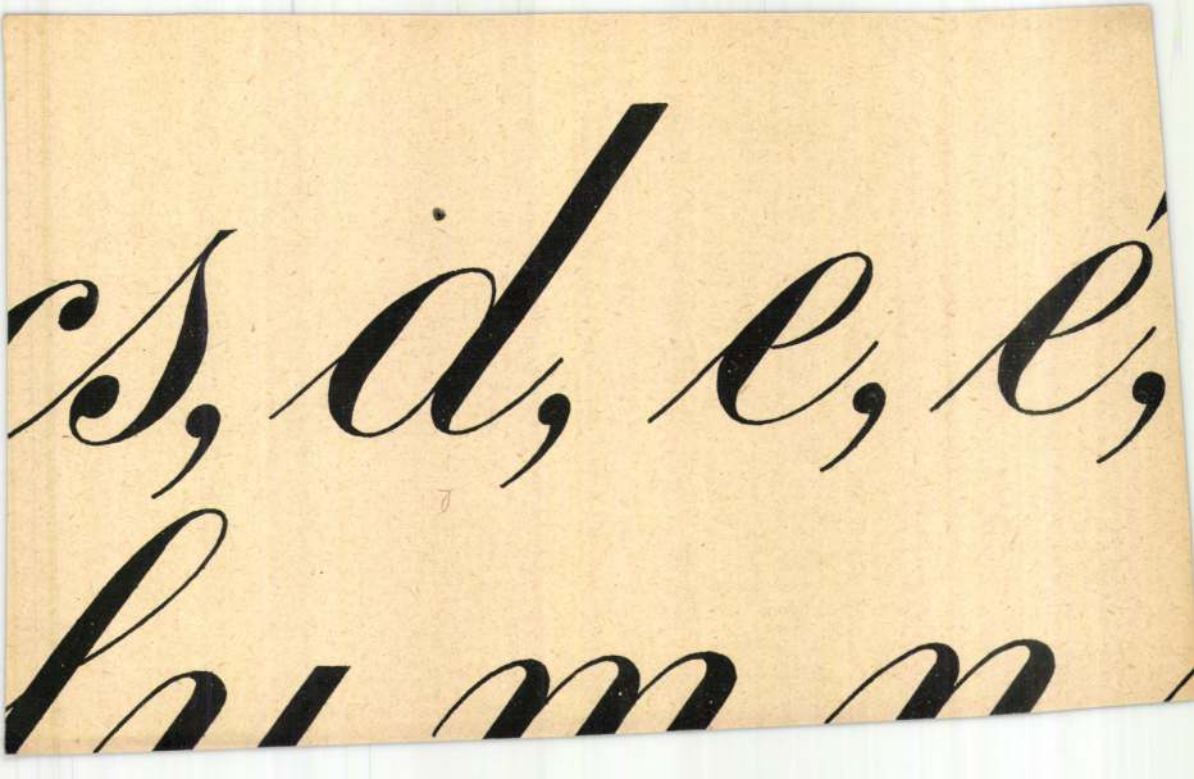

Róth Miksa

üveggyártó

szut. 1865. dec. 26. Bpest.

erod

Ki-Kicsoda?

695. l.

Róth Miksa
festő

Fővárosi Lapok 1896. jul. 22., 8. sz.
(Ujdonságok. Millenniumi emlék.)

Kalmár

Roth Miksa

ünnepelt

Fővárosi Lapok 1900. dec. 23., 15. old.
((v.e.): A magyar iparművészet 1900-ban.)

Kalmár

R ó t h M i k s a
festő

Kertész K. Róbert: A magyar művészet közelgő eseményei. Pesti Napló. 1926.jan.12. /Képpel./

Roth Miksa

üvegablaka Nagy Sándor

rajza után

a torinói Museo del

Risorgimentoban.

Laird Nagy Sándor

csomagjában.

M. D. K.

ROTH Miksa ipartművész

Az 1888-i oroszországi kiállitáson szerepelt

A gyermek Jézus, üvegmozaik

Magy. or. ipartműv. ék.
Weinerné: Orosz kapcs. 155.

Kitüntetések

Aranyérem a turini nemzetközi
iparművészeti kiállitason:
- R o t h Miksa -

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
354.
"A turini nemzetközi ... "

MDK

Róth Miksa műiparos

A magyar műiparosok kitüntetésére alapitott iparművészeti aranyérmet, az Orsz.Iparműv.Muz. nak 1898.évi karácsonyi kiáll.-a alkalmából Róth Miksa bpesti műiparos kapta, az üvegmozaik meghonositásáért és az opalescens üvegek, ablakképekre művészi szinvonalon álló alkalmazásáért.

Magyar Iparművészet, 1899. 40,41.l.

MDK

Roth Miksa

Grand prix kitüntetést kapott a st. louisi világkiállitáson.

Művészet, 1904. 406.l.

MDK

Róth Miksa

1898-ban az üvegmozaik meghonositásaért és az opalescens üvegnek ablakképekre művészi szinvonalon álló alkalmazásáért iparművészeti aranyérmet,
1900.Páris,kiáll. üvegfestésért ezüstérmet,
1902.Torino, aranyérem, kitüntetései.

Cikk: A magyar iparművészek törzskönyve.

Magyar Iparművészet, 1903. 154.l.

~~Giergl Ill.~~

Roth Miksa

Sovánka István

l. Fittler Kamill –

Grösgyi Kálmán

A világ iparmü-
vészete Párisban

~~Bp~~ 1900, Bp. Ć n.

91, 92. l.

Roth Mikis

wod

M. Tyrannoszet

1902. 2691.

Roth Mirsa

Laid

=

M. Sparnwerth

1901. 33 l

MDK

Róth Miksa üvegfestő

Divald K: A szegedi kiáll. Magyar Iparművészet 1901 207-13. l.

MDK

Roth Miksa

mozaikmunkák

Magyar Iparművészet, 1902. 176. l.

Róth Miksa

(1865–1944) festett üveg műhelye nemzetközi hírnévre tett szert. A mester, apja keze alatt sajátította el az üvegfestészet technikáját.

Kóós Judith: The effect and works of L. C. Tiffany in Hungary. Acta Historiae Artium. Budapest, 1969. 1-2 sz. 2088

Róth Miksa üvegfestő, mozaikkészítő

Magyar Iparművészet, 1902

V. évf. 4. sz. 145–168. o. (magy. von. része 165–168. o.)

Czakó Elemér: A torinói kiállítás.

R ó t h M i k s a üvegfestő

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
354.
"A turini nemzetközi kiállításon..."

Roth Miksa

Székely Bertalan tanítványa volt.

Székely Bertalan válogatott művészeti írásai. (Vál. és bev.: Maksay Sándor.) Bp. 1962. Képző. műv. Alap Kiadóv. – 214 l., 32 t. (A művészettörténet forrásai.) – 201. l.

MDK

Roth Miksa

Művészi Ipar. Nemzeti Művészet 1906. 77.l.

1/. Róth Miksa, üvegfestő ? MDK

A Közművelődési ház belső berendezése és külső díszitése kiváló művészek közreműködésével történt.

Nagy Sándor és Körösfői Kriesch Aladár tervei alapján Roth Miksa készitette a remek üvegmezaikokat.

Bernády György dr.: A Marosvásárhelyi Közművelődési Ház.
Magyar Iparművészet. 1913. 395-404.l.

MDK

Róth Miksa

A marosvásárhelyi Közművelődési Hazból a románok eltávolitottak Róth Miksának remekművű üvegfestményeit.

Magyar Iparművészet, 1923. 65.l.

MDK

Roth Miksa

Opalescens üveg-mozaik, repr.

" " "

Magyar Iparmüvészet 1897/98. I.évf. 74.l.

MDK

Roth Miksa

Gerő Ö.:Az uj Szalon. Pesti Napló 1907.59.sz.

MDK

Roth Miksa

Zboray A.: Az uj Nemzeti Szalon. Magyarország 1907. 59. sz.

MDK

Roth Miksa

Malonyay D.: A Nemzeti Szalon házavatása. Budapesti Hirlap 1907. 59. sz.

MDK

Róth Miksa

A Nemzeti Szalon uj helyiségei. Az előcsarnok nagy ablaka. Tervezték Kőrösfői Kriesch Aladár és Nagy Sándor, készitette fenti. Repr.

Magyar Iparművészet 1907. 155.1.

TÉSEK

Dutka = Dutka Mária: Az esztergomi Keresztény Múzeum gobelinjei. Bp. 1936.

Egyházműv. kiáll. 1930. = Régi egyházművészet országos kiállítása. Orsz. M. Iparművészeti Múzeum. Bp. 1930.

Erdélyi kiállítás 1931. = Erdély régi művészeti emlékeinek kiállítása az Iparművészeti Múzeumban. Bp. 1931.

Ex Libris = Index Signorum „Ex Libris" Dictorum Bibliothecae Ecclesiae Metropolitanae Strigoniensis. Az esztergomi főegyházmegyei könyvtár „Ex Libris" könyvjegyeinek lajstroma. Esztergom, 1903.

Genthon AZEFK = Genthon István: Az esztergomi főszékesegyházi kincstár. Bp. 1938.

Genthon RMF = Genthon István: A régi magyar festőművészet. Vác, 1932.

Röth Miksa
üvegfestő

l.

Erődi – Bodnár
193 l.

MDK

Roth Miksa

Magyarok a studióban. Magyar Iparmüvészet. 1927.
73.l.

MDK

Róth Miksa

Uj Idők 1904. X. 41. sz. 340.l.

a.

a szóbót gratu-

ezetettel gondo-

sokszor és me-

szót hívéd és

ez szolgád

Gaul Géza

(egyettel fegyverben)

Roth Mikos

l.

Oberbauer 1938

134. l.

179135-1913.szám.

III.

A Müemlékek Országos Bizot
ságának,

Budapest

1913.évi szeptember hó 27
én 763.sz.a.kelt felterjesztése kap
csolatában,hivatalos tárgyalásra vi.
szavárólag azzal küldöm meg,hogy a
plom zsindelyfedésének,illetőleg te
héjazatának helyreállitására szüksé
ges munkálatokra vonatkozólag a lőc

Roth Miksa

l.

Fitt Grössi

91 l. 125 l.

BUDAPEST 70 BE
8-8- AUN 1956

Roth Miksa

l.

Thirfelsödmanful

73-l.

faragott és aranyozott fa, gobelinhimzésü kárpitozással.
i Armstühle, vergoldete Schnitzerei und Gobelintapezie-

faragott és aranyozott fa, figurális gobelinkárpitozással.
und vier Armstühle, geschnitztes, vergoldetes Holz, mit
sisch, Rokokostil.

ahagonifa, tagozott homlokzattal. Angol, XIX. sz. e. f.
agoni mit Profilierung. Englisch, e. H. XIX. Jh.

Y, diófa, berakott diszitéssel, hajlott oldalakkal. Barokk-
, Nussholz, mit Intarsia. Barockstil.

kétajtós, szalagos berakással. Magyar, XVIII. sz. —
nit Bandintarsia. Ungarisch, XVIII. Jh.

mpirestilus. — Bett, Mahagoni, mit Bronzebeschlag.

ét oszlopos lábon. Bidermeier. — Grosser ovaler Tisch,

os lábbal. Bidermeier. — Ovaler Tisch, Nussholz, mit

überzogen. Französisch, Rokokost

1505. IRÓSZEKRÉNY, diófa, gazdag cs
sz. — Schreibschrank, Nussholz,
Italienisch, XVIII. Jh.

1506. PADLÁDA, tölgyfa, gazdag népie
volkstümlicher Schnitzerei.

1507. KÉTAJTÓS KÖNYVSZEKRÉNY
Zweitüriger Bücherschrank, Kirsch

1508. ALACSONY IRÓSZEKRÉNY, di
Schreibschrank, Nussholz, mit zwe

1509. TABERNAKULUM SZEKRÉNY
schrank, Nussholz, mit Intarsia. B

1510. KANAPÉ, két karosszék, faragott
— Kanapee, zwei Armstühle, gesc

1511. KANAPÉ, KÉT KAROSSZÉK, K
Kanapee, zwei Armstühle, zwei S

1512. OSZLOPOS ÜVEGSZEKRÉNY, n
goni. XIX. Jh.

felkérjük a mélyen tisztelt Cimet,
sziveskedjék s hazafias munkánk si-
Műszaki Szótárbizottságunkba képvi-
öttek neveit, valamint pontos lak-
zölni méltóztassék, hogy a bizott-
rvezett alakuló ülésére, valamint
ókat a delegálandó tagok cimére ese-

bizottság munkálkodásának mielőbb
ében tisztelettel kérjük, hogy szi-
évi október hó 5.-ig hozzánk eljut-

élyen tisztelt Cim hazafias üdvöz-

ÉRNÖK- ÉS ÉPITÉSZ-
GYLET.

elnök.

Roth Miksa

üvegfestő

ivód

Mitrovics Gyula:

A műalkotás rendelete.

Bp. 1940. 25. t.

RKESZTI ○ ○ ○ ○ ○ ○

VICS DEZSŐ

K ÉVFOLYAM

PEST, 1899

Roth Miksa

l. Mücsarnok
1899. 63, 64. l.

Budapesti Hirlap

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni.
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 485418

Róth Miksa

l.

Scholn Kőbányai

Magy. Képt. 308.

Mg 308 TK.

dul, támlásszéken ül. Biretuma és cappá-
bajusza és szakálla őszbevegyült. A hát-
lirata a kép alatt két sorban: PETRUS
EPISCOPUS STRIGONIENSIS COLLEGIJ S.J.

Lelt. IV. 27

n. — Magy. Képt. 308. — ~~Festoje ismeretle~~. —
éte III 1874.

ó adatok:
an 1876: VIII. 56. — 1878: VIII. 18. — 1880:
. 344.
n 1884: II. 25. — 1894: III. 108.

Poronyi Karl gyrm. letete 1874.

Róth Miksa

l.

Denes Jenő

Körösfős Kriesch

Aladár i Bp.

1939. 95 l.

Röth Luksa

d.

Ságüvegcsipár

310. l.
325. l.
326 l.
327 l.

ɔtte Thomas.

kissé jobbrafordult. Haja rövid,
. Homloka és arcza ránczos,
Ruházata szétáll és köpenyegét
hátul a vállon: »VINÇOTTE« és
t BRUXELLES«.

44 cm. — Lelt. sz. 1554. —
02 sz. engedély szerint 1400 K-án.
mber 20-án (223–897). — Az
7 október 2-iki 59668 sz. hatá-

-48

Róth Miksa

1.

Ságúvegespár

.435 l

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Róth Miksa

l.

Tarnóczi 11, 68 l.

Kályhafiókok, somlyói várban lelt

XVII. sz.-beli VI. 150.

Róth Miksa

Mücsarnok Budapest.
1896. mill. kiáll.

MDK

Roth Miksa és Roth Zsigmond üvegfestők

Az üvegfestés az orsz. kiállitáson. Épitész-Ipar. 1885. 264.l.

Mátyás-t

7-9

Roth Lukács

festő

Műcs. kiáll. 1896tól
Pipics 119. l.

Budapest 1904. jun. 23.

Méltóságos Uram!

Ma vettem Meissner titkár úr levelét, hogy a Műemlékek Orsz. Bizottsága könyvtárának rendezése ügyében Méltóságodat felkeressem.

Fiam betegsége miatt, mely rágalyos természetű, az orvos a hivatalba járástól is eltiltott. Emélfogva sajnálatomra személyesen egyelőre nem tehetem tisztelettemet.

Ha a könyvtár rendezése nem sürgős, Méltóságod szeptember elején v. augusztus végén ismétlendő felszólítására tisztelettemet fogom tenni.

Mély tisztelettel

alázatos szolgája
Tetzel Lőrincz
egyetemi könyvtártiszt.

VII. Hungária körút 11. sz.

[Róth Miksa]

könyve

[ ] Egy üvegfestőművész és üvegfestőszet-
ről (így!). 8-r. 46 l.
Bp. 1942

Gent (1919)

MDK

Roth Miksa m

mozaikmunkák

A m. kiáll. Saint-Louisban. Új Idők, 1904-5. XI. 2.sz. 47 l.

m. o. k.

RÓTH Miksa

Szines üvegablakokat tervez

Genthon-Németh-Végvári-Zádor:Magyar müvészet 1800-194

Bh. 1962. 356.

MDK

Róth Miksa

A Nemzeti Szalonban a IV.ker.realiskola rendezett kiál[illegible].-t.Róth Miksa,mint a real egykori tanulójának üvegfestményei vannak kiallitva

Lyka Károly: A IV.ker. real művészgyerekei.

Uj Idők, 1932. 43.sz.

MDK

Róth Miksa

mozaik

A szt.István tpl megnyitása. Vállalkozók Lapja. 1905. XI. 22. 3-5 l.

M.D.K.

Róth Miksa

"A mozaik müvészet mesteré"-nek nevezi a lap. Igen sok középület üvegfestészetét készitette.

Magyar Salon, Bp. 25. éves jubileumi szám. 81. lap

M. D. K.

RÓTH de Ilesa

Az Iparművészeti Múzeum könyvei

Dobrovits Aladár: Gádor István művészete 187. l.

Róth Miksa

festett üvegablak művességben jelentős eredményt érlelt

Die Kunst der Jahrhundertwende,

Ausstellung: István király muzeum közleményei, Serie D. Nr. 41. Székesfehérvár, 1965. 9 l.

lepedő	11	+1
paplanlepedő	5	+1
n. párna	8	+1
k. párna	8	
abrosz	2	+1
alsó	2	

Róth Miksa

festett üvegablakokat kézitett a bpesti erzsébetvárosi templom részére 1890-es évek végen

Horvtemplép

40 l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Róth Miksa

bpest-
készítette a kőbánya-
pléb. templom festett
üvegablakait 1896-
97 ben

Horvtemplép

44. l.

U. ott a fővltár mo-
zaik képét, mely Szent
László királyt ábrázol-
ja, fenti készítette

u. o.

Heykál Ede, ny. koll. főtertész

VIII. 118.

Roth Miksa

szül. 1866 dec. 26. héber

Roth Zsigmond üvegesmester fia

A bpesti IV. k. erületi főreál 5

osztályát végezte. Üvegfestő akar lenni

1880/81 I. elő kerül. ost.

1880/81 II. " "

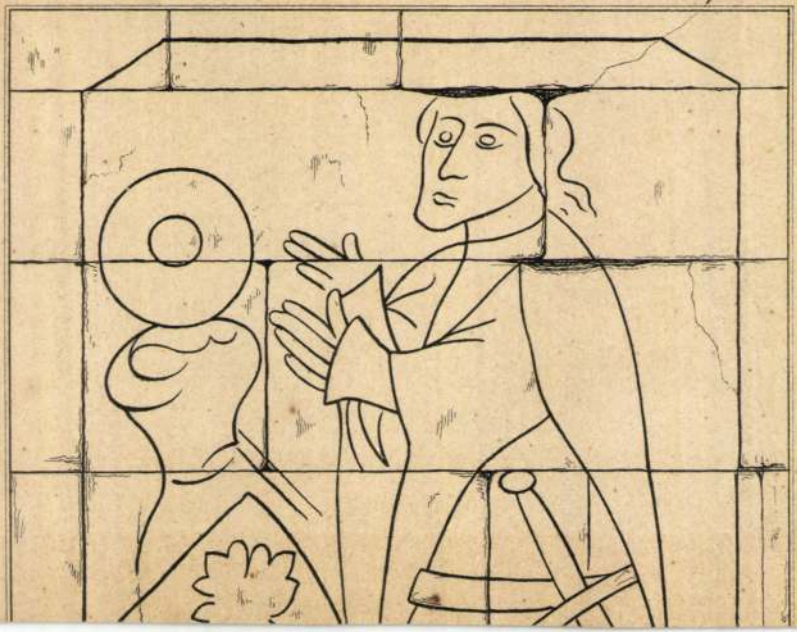

Roth Miksa

ünvegfestö

kiszítette 1896 ben

a kenchelyi sk. plé-

bánia templom fes-

tett ünvegablakait

Bontz

222 l

ikai évkönyv egy példányát van sze-
atolva a műemlékek országos bizottsá-
tel megküldeni.
váló tiszteletem őszinte nyilvánítását.
eczember hó 22-én.

[illegible]

elnök,
ministeri tanácsos, a m. kir.
központi statisztikai hivatal
igazgatója.

Róth Miksa
nyegfestő

erő

Alpár Ignác:
Az erdélyes orsz.
kiállítás főcsoportjá-
nak épületei.
MMEE Közl.
1897. 157. l.

~~Balcsek György~~ II. 229

Roth Miksa

a mariafalvi
templom ablak-
festmenyei
1883 (?)

Forster 1905
45. l

Roth Miksa, üvegfestő

M.D.K.

Napott megbírást a lipót-
városi bazilika 8 üveg-
ablakának elkészítésére.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1899. XX. évf.
máj. 3. sz. 4. old.

MDK

Roth Miksa

A lipótvárosi bazilika mozaikképei.

Mücsarnok 1899. 12.sz. 173 l.

MDK

Róth Miksa, üvegfestő

a turini nemzetközi iparmüv. kiállitáson kitüntetést kapott. aranyérem

Kitüntetések. Müvészet, 1902. 254. l.

Zólyomvármegye alispánjától.

e-

lyre-

zi-

országos

ágának.

1903 évi november 25-én

~~Forgó és Tánc~~ X

Roth Miksa XX

tovább

X készítette a gotdum

XX készítette a roman

épulet

ösztes ivegfestő

munkait

Alpár Ignác

Az erredeves orsz. Ciáll-
történelmi fölsoportje-
nal épületei. A MTM
E. F. Közl. 1897. 166. 8

1.sz.cédula M.D.K.

Róth Miksa üvegfestő müvész

A Ferenc-József rend lovagkeresztjét kapta iparmüvészeti munkáiért. Igen sok középület és az ország számos templomának üvegképeit készitette el. Müvészetéről igen komoly elismeréssel ir a Hónapról-hónapra c. rovat. A müvész fényképét bemutatja a lap. "Valósággal iskolát alapitott az üvegfestőmüvészet terén Hazánkban", de külföldön is elismerték és többször kitüntették.

Magyar Salon, Bp. 1905. junius hó. 42. kötet 827. lap

MDK

Róth Miksa, arany érem

A torinói kiállitás kitüntetései. Magyar Iparmüvészet 1902. 246.l.

MDK

Róth Miksa, Budapest

Ezüstéremmel tüntették ki a párisi világkiállításon./Üvegfestés/

CIkk: Kitüntetések a párisi világkiállitáson.

Magyar Iparművészet 1900. 535.l.

MDK

Roth Miksa és atyja Zsigmond

Jó ízlés és jó munkáért kitüntetve

Kel. 1885. III.k.2.f. 232.l.

Firenzei és umbriai Madonnái kevés
a beállitás,a komponálás sokkal vál
való a Louvreban őrzött "Madonna fá
lemes,ritmikus vonalvezetés érvénye
ránt.Behatóan foglalkozik a fény és
tónust akar elérni.Az alakok monume
dell'Impannata"/1514,Firenze,Pitti
kával halmozták el.A pápa Róma müvé
megbizást tanitványaival végeztetet
nitványai.Ekkor már épitészettel is
ron is,részt vett a Santa Maria del
tésében is.A barnás vörös szinekben
Kiegyensulyozott kompozició a "Mado
A mozdulatok egymásba kapcsolódnak,
marad.-- Egészen ujszerü kompozició
Maria a kis Jézussal a karján a fel
gos glóriat fest,ami által plasztik
s szépségét kiemeli.Spirituális elg
galmazza meg,ami egészen eredeti.A
tan,átszellemülve nézik a felhőkön
San Sisto rend számára készitette a
Előbbi:Róma,Vatikán,1511./.L754-ben
volt.Szintén spirituális,viziószerü
köpenybe burkolt alakja,karján a kis
balra áll,ugyancsak a felhőkön Sixt
térdel.Lent egy párkányra két kis a
Jézus tekintetében valami ijedtség,
Hiányzik az anya és gyermeke közötti
tek és angyalkák alakjával tökéletes
Rafael ezzel a transcendentális komp
Tartalmi tekintetben haladóbb Michel

Roth Miksa

uvegfestő

Ferenc József-rend

lovagkeresztje

Magyar Iparmuvészet

1905. 221. l.

MDK

Róth Miksa üvesfestő

Ferencz J.rend lovagkeresztjét kapta

Kitüntetések. Építő Ipar 21.sz.1905.

máj.21. 191 1.

MDK

Róth Miksa üvegfestő

kitüntetésben részesült

Különfélék. Magyar Iparmüvészet, 1902. 269. l.

Roth

épitész

Családi házat tervezett a Pasaréti Napkoszorú utcai lakótelepen (1931)

Kovács Judit: Családi ház mintatelep - Anno 1931

Magyar Nemzet 1970 VIII. 7 5 old.

mUK

Roll Miksa
rézkarcoló

felolvasása a grafikai művészet
ről

– Felolvasás a grafikai művészetekről

Grafikai Szemle 1912 évf 2 sz. 36 l.

ami arra kéntette

-nyagi körülményei azonban
rt megakadályozták, s így
arra kényszerült, ~~darab~~
~~ja~~ hogy darabjait

Róth Miksa

ród

Radisics Jenő:

A magyar iparművészet Oroszországban. Magyar Iparművészet. 1900. 36. l.

MDK

Roth Miksa

Fittler K.-Györgyi K.: A világ iparmüvészete Párizsban, 1900. Bp.é.n. 91,92.l.

Roth Miksa M.D.K.

eozin mozaik

repr.

Györgyi Kálmán: Az iparmüvészet a párisi kiállitáson
Az A világ iparmüvészete Párisban .1900. Szerk. Fittler
Tamill és György i Kálmán
Klny. A magyar Iparmüvészet 1900. évi folyamából 112.1

Róth Miksa

Tiffany L. C. nevezte el az általa elő-
szőr alkalmazott anyagot „Favril"
üvegnek, melyet azután Róth mester
is felhasznált.

Kocs Judith: The effect and works of
L. C. Tiffany in Hungary. Acta Histo-
riae Artium - Budapest 1969. 1-2 sz. 204 l.

Róth Miksa

7

1898 karácsonyakor az Iparmüvészeti Muzeumban állította ki először opalescens festett üvegablakait Tiffany-féle technika figyelembevételével.

Koós Judith: The effect and works of L. C. Tiffany in Hungary. Acta Historiae Artium, Bpest. 1969 1-2 sz. 209 f.

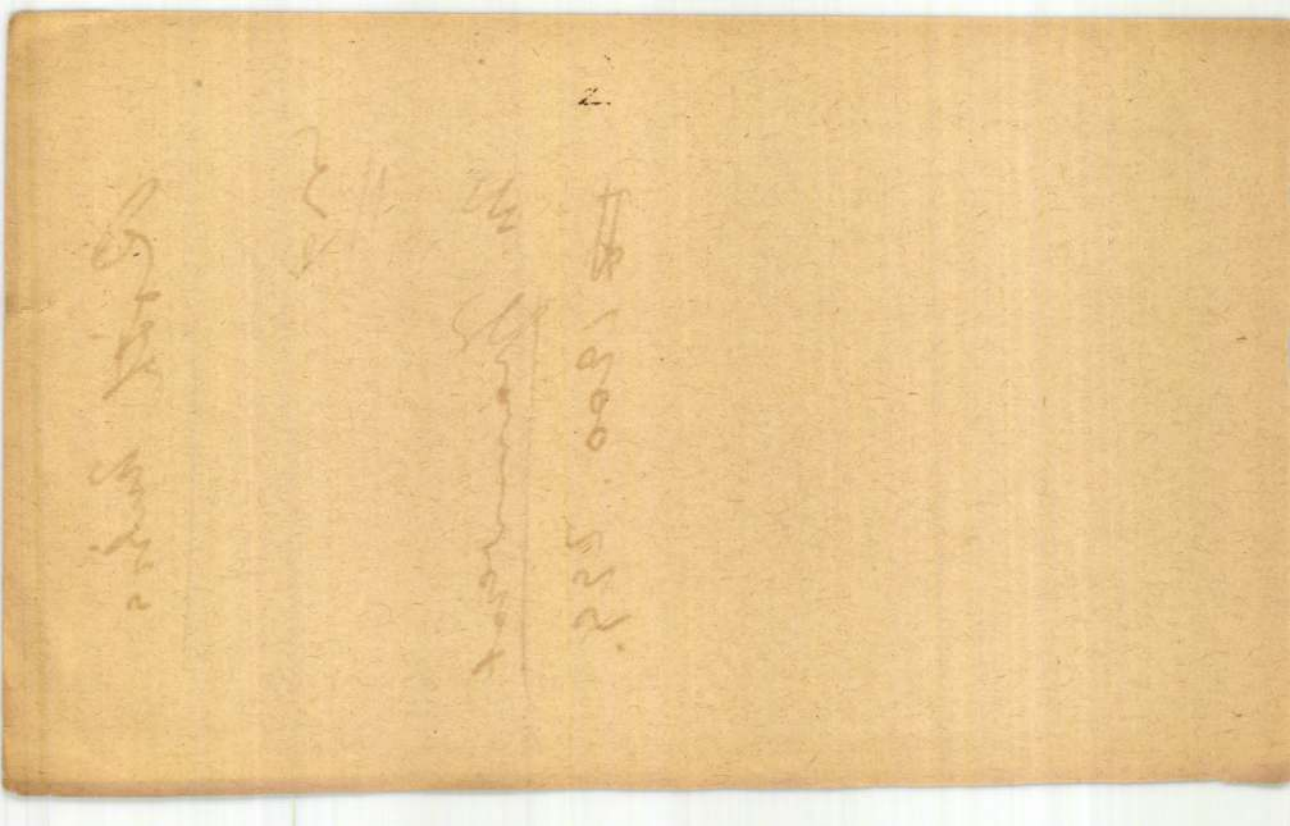

Róth Miksa

[illegible]

M. Tyrnavérot

~~18~~ 1900. 299.

MDK

Roth Miksa

Magyar Iparmüvészet 1913. 4o8.l.

Róth Miksa, festőm

MDK

75 éves fennállását jubiláló belvárosi mest
Eötvös József reáli[illegible]ola- képzőművészeti kiáll
sán fényes névsor sorakozik fel egykori növend
ei révén.

Egy jubiláris kiállítás a Nemzeti Szalonban.
Képzőművészet. 1932. 206.l.

MDK

Róth Miksa

Rippl-Rónai József és iparművészeti aranyérem zsürije
Mücsarnok, 1899. 2.sz. 24-25 l.

Róth Miksa

Farkas Zoltán: Egy üvegfestőművész az üvegfestészetről.
Nyugat. 1942. aug. 1.

E. 520.

Róth Miksa

Kőszegi plebánia templom üvegablakai festitől 1893-ból.

Serbt Istvánemlékk

III. 240. l.

MDK

Róth Miksa

Tiffanyablak /3 db./ Üvegmozaikkép, készitette
Róth Miksa az Iparmüv.Társ.1899.évi tarlatan.
A mütárgyak az Iparmüv.Muz.szamara vásaroltak
között.

Cikk: A miniszter vásárlásai.

Magyar Iparművészet, 1899. 38.l.

M.D.K.

Roth Miksa, üvegfestő

munkásságát a legkiválóbb korabeli külföldi rokonszakmája iparművészek körött emliti:

Meller Simon: A modern művészi ipar.

A Magyar Mérnök -és Építész-Egylet Közlönye, Bp.

1901. 35. kot. 262. old.

MDK

Róth Miksa

A régi céh-élet c. témakörben előadást tartott
A Steindl-Céh előadás-sorozatban.

A Steindl-Céh.

Magyar Epitömüvészet. 1907. 9.sz. 22.l.

MDK

Róth Miksa

festőművész, a Benczur Társ. művésztagja

Benczur Társ. reprezentativ kiáll.

N.Szal. 1936. okt. 4 l.

(Róth Miksa)

könyve

( ) Egy üvegfestőművész emlékei. 8-r.
Bp. 1943

Lyon (1920)

M.D.K.

Roth Miksa

opalescens üvegmozaik / Párka/

repr.

Györgyi Kálmán: Az iparmüvészet a párisi kiállitáson
A világ iparmüvészete Párisban. 1900. Szerk. Györgyi
K. és Fittler K. Klny. Magy. Iparm. 1900 91.1.

Róth Miksa

"A magyar iparművészet, melynek létrehozásán, nemzeti jellegének kialakításán Radisics Jenő hosszú ideig fáradozott, a Zsolnay gyár produkcióiban öltött testet. A követendő példát Zsolnay mellett olyan iparművészek jelentették, mint Róth Miksa, Sovánka István, Torocskay Wigand Ede, Horti Pál, stb."

Katona Imre: Radisics Jenő az iparművészeti kultúráért. /Művtört. Írt., 1969. 3. sz., p. 212-224./ p. 218.

MDK

Róth Miksa

Kossuth-mauzóleum. Építő Ipar, 45.sz. 1909.
nov. 7. 411-13 l. képekkel.

M.D.

Róth Miksa
üvegfestőművész

A mexikói operaház üvegszelvényeit a budapesti művész műhelyében kivitelezték.

Istvánfyné Balogh Sára: Magyar művész munkája Mexikóban
Művészet, 1964. december - 24 kep. - 27

Róth Miksa

tervezte a budavári Szt. Zsigmond kápolna üvegablakait, a magyar szentek közül Szt. Erzsébet, Szt. Margit, Szt. László és Szt. Imre élet-nagyságú mellképeivel díszítve.

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Műszaki k., 194 l., 212 kép

96 l.

M. D. K.

RÓTH Miksa

Bp. Vármalota Szent Jobb Kápolna
boltívein, kis kupolájáin mozaik.
Oltár: Szent Jobb ereklyéje, Szt István
királyt trónoló alakjai, mozaik.

Ybl Buda 265 l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Róth Miksa

wód

Fieber Henrik

Üvegfestészet.

Bp. é. n.

Népekkel.

Laid

a münchen: Glasmalerei

c. folyóiratot!

Fischer J. L.: Handbuch der Glasmalerei.

Róth Miksa

3

Öpszeköttetésbe került Ibl Miklóssal és Steindl Imrével. Művészetének fordulópontjához akkor került el, mikor megismerkedett Tiffany Favril üvegével.

Kocs Judith: The effect and works of L. C. Tiffany in Hungary. Acta Historiae Artium, Budapest, 1969. 1-2 sz. 2081.

Róth Miksa üvegmozaik-készítő.

V. T. 624/1898.

1898. jún. 15.

Róth Miksa üvegfestő

Magyar Iparművészet, 1902

3. sz. 107. o.

különféle. - Iparművészet Turinban.

Róth Miksa

üvegfestő"

Magyar Iparművészet, 1897/98.

I. évf. 2. sz. 72.–74. o.

Róth Miksa: Opalescens üveg mozaikok

Róth Miksa

l. Magyarvenivadkiáll

91. l.

MÜRMEN BIZOTTSÁGA
Érk. 1938 H 16 1938 II 16

Jóváírás.

junius 16-án kelt 438.50 pengős számla után:

1. Savagnino: Il Medioevo P. 39.60

IDEGENFORGALMI, BESZERZÉSI, UTAZÁSI ÉS SZÁLLITÁSI
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
Könyvkereskedés
IV., Váczi-u. 1. sz

L. sz. 9336.

Róth Miksa

Mintermeben készültek a Pesti Harai Első Takarékpénztár bpesti-palotájának festett üvegablakai.

Magyar Építőművészet

1915. 5-6. sz

Róth Miksa,

üvegfestő, stb. 1865. XII. 26.
Budapesten, hol 1885 óta
van üvegfestő műhelye. R.
Kérjetette az ny Országháza, a
bpest-lipótvárosi szt. István-templom,
Erőkimádás-templom stb. üveg-
festegeit. 1899. megszerzte az
iparművészeti nagy aranyérmet.

Pótli Miksa

Üvegfestészettel foglalkozott a XIX. sz.
2. felében Bp.-en

A.G.: Folyóiratszemle

Magyar Nemzet 1970 VIII. 14 4old.

Roth Milsa
iparnüvén

Üvegfestészete ismert volt.

Kiss Ákos: A hisztoriénnus . . .
Művészet, 1970. junius - 13 lap

Eszházi Tár

1834

V. és VI. füzet

[illegible]

Róth Miksa K

137. l

Sidló Ferenc

146. l

Toroczkai Wigand

Ede

161. l

Legutóbbi + Bp.

1945 elegen

Kormányfőtanácsosok Albuma

Bp. 1931

Valamegi arczéppel

Kovács

Róth Miksa

A festett üvegrészeket ólomcsíkokkal összeszerkesztette egybe. A mester külföldön is tett tanulmányutat, majd Budapestre visszatérve önállósította magát.

Kovács Judith: The effect and works of L. C. Tiffany in Hungary. Acta Historiae Artium, Budapest, 1969. 1-2 k. 208 l.

MDK

Róth Miksa

Déry Kult. 1921. 7.1.

MDK

Roth Miksa

Opalescens üveg-mozaik, repr.

" " "

Magyar Iparmüvészet 1897/98. I.évf. 73.l.

MDK

Roth Miksa

üveges és üvegfestő munkák

A szt. István tpl megnyitása. Vállalkozók Közl. 1905. nov. 22. 3-5.l.

Roth Miksa

l.

Wick Kassaidom

321. l.

Bugsch Gusztáv hagyatéka

V. 198.

Roth Mikia

uvegfestő

l.

Kiss Lajos

242. l.

MOB kn. 3703. 2

MDK

Roth Miksa

üvegmozaik munkák

Hauszmann A: A kir. vár belső kiképzése és iparm. felsz. MI. 1903.

163 l.

MDK

Roth Miksa üvegfestő

A Kossuth mausoleum
Vállalkozók Közlönye, 1909. nov. 24. 1 l.

Roth Miksa

üvegfestő

rend

Telkes Simon

Üvegiparunk.

Bp. 1895.

58. l.

MAGYAR ÉLET KÖNYVEK

BAKÓ JÓZSEF:
MÉLYBE, MÉGIS FELFELÉ
versek

BARY JÓZSEF:
A TISZAESZLÁRI BŰNPER

DARVAS JÓZSEF:
VÍZKERESZTTŐL
SZILVESZTERIG, *regény*
EGY PARASZTCSALÁD
TÖRTÉNETE
SZAKADÉK, *drámai játék*

ERDÉLYI JÓZSEF:
EMLÉK
a költő összegyűjtött versei
ÁRDELI SZÉP HOLD
egy költő gondolatai a magyar nyelvről
ZENÉLŐ KECSKE

FÉJA GÉZA:
RÉGI MAGYARSÁG
A FELVILÁGOSODÁSTÓL
A SÖTÉTEDÉSIG
a magyar irodalom története
MAGYAR IRODALOM

NAGY ISTVÁN:
A SZOMSZÉDSÁG NEVÉBEN
regény
KÜLVÁROS
OLTYÁNOK UNOKÁI

SINKA ISTVÁN:
VÁD, *versek*
DENEVÉREK HONFOGLALÁSA
FEKETE BOJTÁR VALLOMÁSAI
önéletrajz
HARMINCNYOLC VADALMA
elbeszélések

SOMOGYI IMRE:
KERTMAGYARORSZÁG FELÉ

SZABÉDI LÁSZLÓ:
VEÉR ANNA ALSZIK, *elbeszélések*

SZABÓ DEZSŐ:
AZ EGÉSZ LÁTÓHATÁR
tanulmányok három kötetben

SZABÓ PÁL:
ŐSZI VETÉS, *regény*
HARANGOZNAK, *regény*

Róth Miksa

üvegfestő

Bp

l.

Ezredevéskiáll

XIII cs. 22. l.

Művészettörténeti for

Balogh Ilona VII.
Fiala Erzsébet VII.
Gerevich László VII.
Kovách Aladár VII.
5. Munkácsy Piroska VII.
Pálinkás László VII.
Rózsaffy Lucie VII.
Sallay Noémi VII.
Somogyi Éva VII.
10 Vpit Judith VII.
Zambra Siena VII.
Berényi Magdolna V.
Brandmayer Vilmos VII.
Fancsali Petronella VII.
15. Ferdinandy Mihály VII.
Friedrich István VII.

Bo
Cz
Cs
Fö
40. Dr
Hl
Ke
Ku
La
45. Lu
Me
Mi
Ma
Dr
50 St
Su

Roth Miksa

írod
2

Magyar Iparművészet

1911. 255. l. (A turini világkiállítás magyar háza.)

..... *műhely.*

yfőnökség!

év ..... hó ____n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

ztam.

. évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Roth Miksa

A budapesti Erzsébet

Fiok unadás templom
mögé ablakai

Szód

Épitő Ipar

1909. 55. l

Budapest, 192 3 április 14

V., Nádor-utca 27.

rnak, Budapest.

számláján a következő tételeket könyveltük :

	Érték	Követel
nében lefize-	IV/14	K. 150.000.-

Teljes tisztelettel

SCHNÜRMACHER PÁL és TÁRSA

Roth Miksa

1.

Ráth György 1896

186. l
187. l.

188. l. után

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Röth Miksa

üveggestö

1 -

Dornyay Vesprém

26. P.

ORSZÁGOS EGYESÜLETE

SZAKOSZTÁLYA

Budapest, 194 1249/1941 V./M.

V., AKADÉMIA-U. 1.

i v 6.

r Mükereskedők Országos Egyesülete,

1/2 7 órakor

V. Akadémia u.1. szám alatt/

st tart.

Róth Miksa

wód

Nádai 80-l

gas hidverés céljából rohamcsónakokkal
z átmenetet az áthajózásról a hidverésre
tése nélkül hajthatjuk végre.A hidverés
yeken az áthajózást a könnyü hadihid-
itott zagokkal folytassuk.
k gyorsitására minden rendelkezésre ál-
Anyagot csak akkor tartalékolunk,ha a
vő folyószakaszon nincs elég alkalmas
bb anyagveszteséggel,vagy az átkelés
ésihelyre történő áthelyezésével kell

Roth Miksa

l.

Ráth György 1896

289. l.

MDK

Nagy Sándor festöm-graf, Róth Miksa ip.müv.

Üvegfestmények a marosvásárhelyi "Ferenc József"

közmüvelödési ház számára készitették.

I. Budai Ilona.
II. Julia szép leány.
III. Kádár Kata.

Mücs-OMKT :Négyes hagyat.kiáll.1913.okt. Kat. 3o.1
Coulin A., Löschinger H., Papp Bert., Smigelschi Okt

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Róth Miksa

Thieme Becker

XXIX : 90-1.

(Lyka)

M.D.K.

Róth Miksa

A Rippl- Rónai által tervezett üvegablak készitője / a Japán Kávéház telefonfülkéje számára. / 1904 k.

repr.

Üveg, kerámia és porcelán 1966-1967, Bp. 1967.

64-65.l.

Róth Mikra

üregfestmények

Repr.

Fieber Henrik:

Korszerű egyházmű vé-
nett. Bp. 1913.

Lapszám nincs!

MDK

Roth Miksa

VII. Gorkij fasor 5-7.
Reformatus templom

Tervezte Árkay Aladár. épült 1911-13.
Üvegablakokat Roth Miksa készitette.

Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp. 1961.
151.1

ILLUSZTRÁCIÓK

Róth Miksa

l.

Ráth György 1896

136. l.

Roth Miksa

Budapest – lőpostár – dülői templom üveg-ablakai fenitőt –

Serht Istvánemlékh

III. 214 l.

Roth Miksa

Wod

Ráth II. 292 ~~[illegible]~~ 294e

ert básd okvetlenit

Illés Imréné, XI. Nag
Illés István, I. Néme

Incze Sándor, V. Koss
Indig Ottó, Türr Istv

Jacobi Andor dr. V. I
Jakobovits Béla dr. I
Jámbor Lajos, műépit
Jánosi-Engel Miklós,
Jaulusz Gyula, VI. S

Jellinek Aurél dr. V.
Jeszenszky Sándor dr.

Jób Dániel, igazg. I

Róth Miksa

Lásd

Ráth György - Györgyi Kálmán: Az iparmuvészet 1895-ben Bp. 1896. 110. l.

Rétk Miksa üregfestő

Ipsarmürérset 1896-ban 186.

Káldi Jenő, kegyelm. V
Kállay Tamás, képvisel
Kalledey Jenő dr. VI.
Kálmán Jenő Ákos vezé
Kandó László, tanár, r
Kánitz C. & fiai, V. I
Karczag László dr. egy
Kárpáthy Jenő festőm.

Keéri-Szántó Imre, tar
Keleti Kornél dr. korr
Kemény Simon, II. Herr

Kiss Adolf dr. V. Sas

Kollerich Gyula, óbec
Kollerich Pál, óbecse
Kornfeld Móric báró,

Krisztinkovich Béla,
Krivátsy-Szűts György
Kruchina Emmanuel, al

Róth Miksa

lásd okv

Ráth György —

György Kálmán.

Az iparművészet

1895-ben Pop.

1896. 119. l

Róth Miksa,
üvegfestő

Szent György. Üvegfest-
mény a budapesti
Örökimádás-templom-
ban.

Repr.

Építő Ipar
1909. 97. l.

MDK

Roth Miksa

Magyar Iparmüvészet 1926. 84.l.

".D.K.

György Sálmán: Az iparművészet a párisi kiállításon

M.D;K.

Roth Miksa

üveg-mozaik ablakok az Esplanade-on

Györgyi Kálmán: Az iparmüvészet a párisi kiállitáson
A világ iparmüvészete Párisban .1900. Szerk. Fittler
Kamill és Györgyi Kálmán
Klny. a magyar Iparmüvészet 1900 évi folyamából 34.1.

MDK

Róth Miksa

Török Gy. : A turini világkiáll. Épitő Ipar 1912. ápr. 21. 156.l.

R o t h M i k s a

üvegfestő

Komáromy Zoltán: Egy darab "középkor" a Nefelejts-utcában. Ujság. 1932. febr. 7. (Kép.)

Roth Miksa

tervezte a debreceni
egyetem épületeinek
dísztó festését (?)
1924
kivitelezte Bernédes
Ottó

Bernédes László
festő Évlese
1947

MDK

Roth Miksa

Opalescens üvegmozaikok, repr.

" " "

Magyar Iparmüvészet 1897/98. I.évf. VI.melléklet

Próbabélyegek, besztercebányai

VIII. 33, 34.

Roth Miksa

Üvegfestő cég
készítette a kassai orsolya-
rendű apácak szent Mi-
hályról elnevezett kemploma
szentélyének festett üvegab-
lakait.

Wickkassaikatmüeml

61. l.

T. 6205.

olna keresztmetszetét szemléljük,
rata
erkirche in Pressburg
nitt der Johanniscapelle

.1 cm.

Róth Miksa

ügyfeszt

l.

Schoenbelvárosi

19. l.

Róth Miksa

Készítette az Engels téri Nemzeti Szalon főhomlokzati üvegablakokat és a aranyeozin lapokkal díszített kaput.
(:Tervező: Körösfői Kriesch Aladár - Nagy Sándor :)

Tóth Endréné: Budapest Enciklopédia
Budapest, 1970. 2051

Róth Miksa

8

A kiállításon bemutatott műveivel nagy sikert értel; a későbbi évek folyamán alkotott díszdárgyai számos budapesti közgyűleten és vidéki városban szerepeltek

Roós Judith: The effect and works of L. C. Tiffany in Hungary. Acta Historiae Artium, Budapest, 1969. 1-2 sz. 209 l.

Róth Miksa

végezte el Andrássy Tivadar budapesti otthonának festettüveg mennyezeti munkálatait. Rippl-Rónai József is résztvett a mű végrehajtásánál.

Koós Judith: The effect and works of L.C. Tiffany in Hungary. Acta Hist. Artium. Budapest 1969. 1-2 sz. 207 l

Róth Miksa

Stróbl Alajos készitette Erzsébet királyné szobrát 1898 előtt, a jánoshegyi Erzsébet-kilátó földszintjére. A szoborfülke hátterében szines mozaik /Külber Dezső és Tardos-Krenner Viktor terve szerint/, Róth Miksa műhelyében készült.

dr. Seenger Ervin: Hatvanéves a János-hegyi Erzsébet kilátó. - Budapest, 1970. 6.sz. 48. l.

Róth Miksa

A kapott Tiffany üveggel kezdte el kísérleteit; így lett ismertté ez üveg Magyarországon. Rippl-Rónai József ebédlőjének mennyezete is ez anyagból készült.

Kodó Judith: The effect and works of L. C. Tiffany in Hungary. Acta Historiae Artium, Budapest, 1969. 1-2 sz. 208.

M.D.K.

Róth Miksa, üvegablakkészítő

Vajda Miklóssal közösen készített üvegmozaikja díszíti a Széchényi fürdő kupolacsarnokát

Róna Tibor: Budapesti kirándulóhelyek

Bp. /1960/, Panoráma, /Magyarország irásban és képben 1.köt./ 250.old.

Róth Miksa

Üveg- és kerámia-tárgyakat tervezett, főként a 90-es évektől a Zsolnay-gyár és művészei részére.

Ernyei Gyula: Magyar design; Ipari Művészet, 1969. III. 13. l.

kek Országos Bizottságát tájékoztatni

tus 4.

elnök

Hivatal

SÜMEG

Roth Miksa

üvegfestő

irodá

z

Lehbudaikirpal

64, 65. l.

a kir. palota
kápolnájának
üvegfestményei

Róth Miksa

készítette a mellékkápolnákon falain lévő mozaik medaillonokát id. Vastagh György és Deák Ébner Lajos kartonjai szerint.

Lollok 77. l

A Szent Lipót-kápolna ovális festett üvegablakai fentitől. (Felkörben a zöldsáv mögötti terben)

u. o. 86. l

Róth Miksa

Pannonhalmán a tornyon, a szeresegyház főbejárata felett a bencésrend alapitását és vissza attitását ábrázoló mozaikkép fentitől

Serfit István emlékk

III. 229 l.

Országház – m 26

(1)

376

Képe 301

MDK

Róth Miksa

Az Országház üvegfestményeinek kivitelezője.

Üvegfestmény a delegációs terem előtti folyosón.Kép a 121.lapon.

Zámborszky Ilona:A Magyar Országhaz.Bpest. 1937./Képekkel./ 120, 121.l.

ע"י הוצאת ספרים

ע"י הוצאת ספרים

M. D. K.

Róth Miksa üvegablak
készítő

A belvárosi plébánia-templom üvegablakait készítette, valamint a Köpontárdülői (Boldog Margit) templom üvegablakait

Gál György: Budapest templomainak címeres emlékei. Bp. 1940, 25, 30

M. B. K.

Roth Miksa üvegablak-
festő

Az Örökmádás templom 8 üvegablakát festette.
A városligeti Jáki kápolna üvegablakai.

Gál György: Budapest templomainak címeres emlékei. Bp. 1940, 33, 39

is háttérbe szorult a fametszet és rézkarc mellett.

A 20-as évek elején nem szap rodott,inkább megfogyatkozott a lit gráfusok száma,aminek magyarázata n annyira a fejlődésképtelenség,hanem - a fentieken kivül - az engedélyek kiadásának megszigoritása volt.Dorí ger kimutatásában /*/ 1827-ben már három rézmetsző-üzem és hat rézmets működik Pesten,mig az előbb felsorc litográfusok közül már csak Schmid vét emliti.Az 1825-ben alapitott Tr tsensky féle kőnyomda pedig ekkor n szünetelt.Ugy látszik Trentsenszkyr jobb üzlet volt bécsi nyomatait árı ni nálunk is,mint Pesten külön üzen fenntartani.A litográfia azonban el

Róth Miksa

üvegfestő

a budapesti fasori evangélikus templom festett üvegablakai

Gyóry Aranka dr.: Evangélikus templomművészet Budapesten. Budapest, 1935. 53. l.

MDK

Roth Miksa , üvegfestö

műtermében készült Nagy Sándor terve után
Csongor és Tünde. Szines ablak.

Magyar Iparmüvészet. 1920. 81-82.l.

Róth Miksa MDK

Üvegfestmények 1-11.

Mücsarnok 1938 Szent István kiállitás

MDK

Róth Miksa

Az üveg művészete kiáll. Iparm.Muz. 1961.

Róth Miksa

üvöd.

=

Elek Artúr:

Az emberiség
színekben világító
története. A lipót
mezei kápolna
üvegablakai.

Uj Idők. 1943. jul. 31.

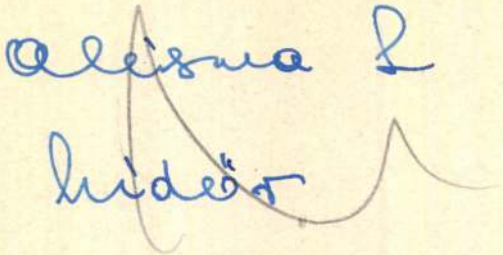

Róth Miksa

pestett üvegablakai

Pannonhalmán

irod

Bierbaeretisch

170. l.

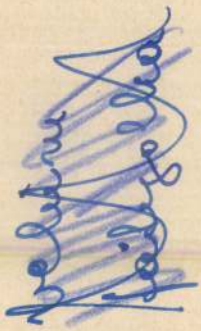

Róth Miksa

Üvegablak, 1900 körül, 2 db.

Die Kunst der Jahrhundertwende, Ausstellung: István király muzeum közleményei, Serie D. Nr. 41. Székesfehérvár, 1965. 31 l.

Róth Miksa MDK
üvegfestőművész

Nagy Sándor tervei szerint Gyermek Lászlóval együtt elkészitett a Vilma holland kiralynőnek felajánlott nagy üvegfestményt a 25.éves uralkodói jubileumra.

Magy.Iparmüvészet,1924, 19-2o l.

Roth Miksa, ip.müv.

A magyar társadalom felajánlott XXXX Vilma holland királynönek 25 éves uralkodói jubileuma alkalmából egy üvegfestményt. Tervezte Nagy Sándor. Kivitelezte Roth Miksa.

Uj Idők. 1924. XXX. 13. sz. 241.l.

Roth Miksa

Krenner Viktor és Kölber Dezső tervei szerint kivitelezte a János-hegyi kilátó-torony üvegmozaikját.

Erőd

Barcza Bpest 1924.

44. l.

Roth Miksa

üvegfestő

U. 2082

cvód

Szentiványi Gyula:

A rókusi templom.

Szegedi Kiradó

1911. jan. 1.

Roth Miksa

Nagy Sándor terve után a hollandi királynő hágai palotájának szobor termre vésére egy nagynabásu üvegfestmenyt kérütett.

Magyar Iparmuvészet
1924. 19-20 l.

Repr.

u. o 25, l -

MDK

Roth Miksa

Pécsi országos kiállitás. Magyar Iparmüvészet 1907. 204.l.

MDK

Róth Miksa

Krisztus, mozaikkép

Kir.vásárlások az Ipm.Társ.karácsonyi kiáll-án.
Magyar Iparművészet, 1902. 43 l.

MDK

Roth Miksa

kivitelezte a Jánoshegyi kilátótorony üvegmozaikjait, melyeket Krenner Viktor és Kölber Dezső terveztek

Barcza: Budapest. 1924. 44.l.

MDK

Roth Miksa

Főbejáró. Terv. Vágó József és László.
A mozaikdiszt készitette fenti

A N. Szalon uj helyiségei. Magyar Iparművészet 1907. 152.l.

MDK

Róth Miksa,

készitette el a Körösiöi Kriesch Aladár által tervezett mozaikot. /A kerepesi temetö sirboltjai részére./ Reür.

MIP. /1914 v.1915?/ 10.1.

LANTOS

Könyvesboltja és tud. antiquariuma
Áll. eng. aukciók

Modern and antiquarian bookseller
Sales by auction

BUDAPEST, IV., MÚZEUM-KÖRÚT 3.

Nagyságos

Dr.Szentiványu Gyula urnak,

Budapest.
Rákos ucca 10.

Róth Miksa

készítette a budapesti Lehel-
téri Szent Margit plébá-
niatemplom üvegmozaik
ablakait.

Horvátország

34. l.

JEGYZETEK

Roth Miksa

Zámborszky J.

A magyar Országgyűlés. Bp. 1937.

117 - 121. l.

JEGYZETEK

Róth Miksa

üvegfestő

ród

Elek Artur:

A Műcsarnok kiállitása.

Az Ujság. 1913. okt. 2.

51185. szám.

A pécsi egyházm

ságnak hivatalos haszn

Budapest, 1912.

A miniszter r

osztály

Róth Miksa

cikke

fontos.

l.

Magyar Iparművészet

1924. 3-7. f.

változatosságot mutatnak.Rómában
tozatosabb.Az 1510 körüli időből
tyollal".Lágy lírai tónusok,kel-
sül az alakokban és a tájban egya-
árnyék problémáival,amivel lágy,
ntálisabbak lesznek a "Madonna
/ Ebben az időben nagyon sok mun-
szeti felügyelőjévé nevzte ki.Sok
t el;ezen a képen is dolgoztak ta-
foglalkozott.Dolgozott a San Piet-
Popolo és a Villa Pandolfini épi-
Giulio Romano kezére ismerhetünk.
nna del pesce" /Madrid,Prado,1513/
Nem kicsinyes,mindig monumentalis
t ad a "Madonna di Foligno"-ban,
hőkön lebeg.Mária feje mögött világ-
ussá teszi a Madonna felsőrészét,
ndolas.A felhőt lépcsőszerüen fo-
földön szentek állanak,s meghatot-
megjelenő viziót.-- A piacenzai
Madonna Sistinát /Dresda,1515-19.
került Dresdaba,addig Picenzaban
elképzelés.A Madonna festői,bő
Jézussal a felhőkön lebeg.Tőle
s pápa,mig jobbra Szent Borbála
gyalka könyökől.Mária és a kis
természetfölötti ihletettség van,
megszokott közvetlenség.A szen-
egyensulyba hozza a kompoziciót.
ozicijával előre mutat a barokra.
angelonál,aki világnézetével még

Roth Miksa

Irod.

Magyar I. parnüvészet

1905. 222. l. (Avelenecci kiállítás magyar terme.).

szel.

, négyszögü talapzaton áll, a talapzat oldalán és sarkán lapok vannak alkalmazva. Német, XVII. sz.

A korona és talapzat a XVI. sz. elejéről, Krisztus gyer-ánkőalak valószinüleg a XV. sz. végén Danzig v. Kö-rozás Erdélyi munkának látszik.

azuli boritással, oszlopokkal, szobrocskákkal, zománc és

ar Mannheimer festményével.

l.

XIX. sz. e.

eyer.

émet, XVIII. sz.

Roth Miksa

üvegfestő

cród

Lyka Károly:

Ami az üvegből kivirágzott. (Roth Miksa üvegfestménye.)

Uj Idők. 1899.

I. 123. l.

Roth Miksa

Jubiláris művészeti kiállításon
neve szerepelt.

PH. 932. IX. 18.

Róth Miksa

Nemzeti Szalon jubiláris tár-
latán üvegfestéssel szerepelt.

PH. 1932. x. 16.

NDK

Roth Miksa üvegmozaik kénitő

1909. Mozaikja díszíti a d-i. iparm. kiáll. egyik termét (tető)

A debreceni iparműv. kiállítással, D. 1909. 5. l.

Zrínyi Miklós gróf megveri és a Mura
folyón keresztük üzi a törökőket 1663.
nov. 17-én (vázmetszet) III. 206.

Roth Miksa

Munkanok
1925 máre. Benemér Társonaj
Kiáll

ÉN, bécsi porcellán, négyzetes talapzaton. Bécs, 1844.

keretben Radeczky mellképét ábrázolja katonai ruhá-
benyomott neuwien jegygyel és 38. festőszám. Bécs,

lán-csoport, ovális, rokoko talapzaton, duda mellett
érfi virágkosárral. Koronás CT jegygyel. XVIII. sz.
Illusztr. XXXVII. tábl.

cellán. Mialatt a vincellér a körülötte guggoló és tér-
meginti, két gyermek a kosárból szőlőt lop. Melchior
VIII. sz.
Illusztr. XXXVII. tábl.

két szines bécsi porcellán-szobrocska. A kanna elő-
na mellett ülő férfi, a másikon a nő a kanna fedelét
a bécsi gyárban 1744—49 közti időben készült; kis

Illusztr. XXXVI. tábl.

, szines, lábánál medve, kezében vezéri bot. Rokoko

porcellán-csoport. A tarka ruhás harlekint ábrázolja
e, jobbján gyermekével. A nő szines virágos szoknyá-
yik legjellemzőbb alkotása. 1745 k.
Illusztr. XXXVI. tábl.

ellán szoborcsoport. 1760—65.

Roth Miksa

Készítette az alábbi templom üvegfestmé-nyeit

533. FESZÜLET, bécsi porcellán, barok
alakja áll. 1740 körül.

534. CSÉSZE ALJJAL, berlini porcellán
XIX. sz. e. f.

535. CSÉSZE ALJJAL, bécsi porcellán,

536. KÁVÉSKÉSZLET, cseh porcellán (e

537. DISZEDÉNY, francia porcellán, u

538. KEREK KOSÁR ALJJAL, bécsi p

539. VÁZA TALAPZATON, bécsi porce

540. KÉT TEÁSCSÉSZE ALJJAL, por

541. PALACK, Neuwien-porcellán. 1844

542. BÁNYÁSZ MINT ZENÉSZ, bécsi

543. ÓRAÁLLVÁNY, bécsi porcellán, r

544. KERTÉSZLEÁNY, bécsi porcellán

545. MELLSZOBROCSKA, biszkuit, I.

546. SZOBROCSKA, ivó kuruc, biszkuit

547. VIRÁGVÁZA, cseh porcellán, plas

548. TÁNYÉR, nimfenburgi porcellán, v

549. KÉT GYERTYATARTÓ, meisseni

550. KIS KÁVÉSKANNA, bécsi porcell

551. CSÉSZE ALJJAL, bécsi porcellán

irat. Dornyay Béla dr. A veszprémi Károly-templom. Veszprém 1917. 15. l.

Róth Miksa

és Taussig ... tervei szerint építették

ít 1931-ben u VII. Dohány u. 2. sz. épü-

letet (Országos Zsidó Vallási és Történe-

ti Gyüjtemény)

Tóth Endréné: Budapest Enciklopédia,

Budapest, 1970. 1891

Róth Miksa

Az Országos Levéltár belső diszitései

Milcsarnok 1933 Klebelsberg Kunó emlékkiáll.

Róth Miksa

M.D.K

A szentély vivegablakáit tervezte a szegedi Fogadalmi templombare.

Bálint Sándor: Szeged városa, Bp. 1959.

134 l.

Budapest 5. Póstafiók 118.

57881/943.

_____ szám.

A Müemlékek Orsz.Bizottságának,

_____

Hivatalból.
Közszolgálati ügyben,
Dij átalányozva

Bpest.IX.Hőgyes Endre-u

Róth Miksa

üvegfestő

végezte az alábbi templom e szakba vágó munkálatait.

Irod

Bagi László: A kecskeméti róm. kath. nagytemplom története és belső díszítésének kalauza. ~~H. és é. n.~~ Kecskemét 1903.

31. l.

Róth Miksa mozaik müvész .

Népszava XXXVII.1909 nov.24.
278 sz. 4 lap.
A Kossuth mauzoleum.

Róth Miksa iparművész

Budapesti Szemle 1913/CLVII/306-310l.

D.: Négyes kiállítás c Művészetekben.

AM 1912
ST ⁂
RMŰVÉSZETI TÁRSULAT

Róth Miksa

Patrona Hungariae
mozaikkép fénytelen
üvegdarabokból, ékkö-
vekkel. Tervezték és ké-
szitették fenti zuminteretében
Repr.

Magyar Iparmüvészet

1912. 356. l.

Budapest, az Athenaeum iro

Szent László és Szent
Erzsébet. 2 db üveg-
festmény. Tervezték és
készitették detto. Repr.
Magyar Iparmüvészet 1912. 357. l.

= Szemésné nati
zat. gyum.

Roth Miksa

A pannonhalmi torony mozaikképét, a rend alapitásának és vinzállitásának magasztalását fenti készitette 1909-ben

Mihályi Ernő dr.

Pannonhalma.

MAGYAR MUVESZET

1928. 20. l.

Neapel

d. 36

1 Bd. 8°

Biblia sacra

vulgatae editionis

Sixti V. et Clementis VIII., Pont. Max.
auctoritate recognita.

Editio nova, notis chronologicis, historicis,
geographicis ac novissime philologicis illustrata.

Róth Miksa

Készítette a pannonhalmi székesegyház kombokzatának fél kerek ablaka alatt 2 m. magas, 9.5 m. hosszú falmezőt betöltő mozaikképét, mely a rend alapítását és ünnyi állítását ábrázolja. 1909-ben

Mihályi Ernő dr

A pannonhalmi székesegyház néhány érdekesebb részlete. Pannonhalmi Szemle. 1926. 293 l.

Róth Miksa

Készítette 1909-ben a az alábbi wéreseggház tornyán levő mozaikképét. Rövid ismertetését lásd

Mihályi Ernő dr A pannonhalmi wéreseggház nehány érdekesebb részlete -

Pannonhalmi Szemle

1926. 293. l -

M.D.K.

Róth Miksa, üvegfestő

készítette a piaristák váci-utcai épületcsoportjának nagy kápolnájában levő 6 nagy és 6 kisebb művészi festésű üvegablakot.

Építőipar - Építőművészet, Bp. 1918. évf. 41. sz.
323. old.

Roth Miksa, üvegfestő M.D.K.

hivitelezte a Széchényi fürdő üvegmozaikjait, melyeket Vajda Zsigmond tervezett.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1913. XXXIV. évf.

jun. 11. sz. 6. old.

Örlökövek VII. 245.

Róth Miksa

cód

Alfa: Kossuth
Lajos mauzoleuma.
Budapesti Hirlap
1909. nov. 24.

U-391.

1697. Herri met de Bles.
Sz. Bouvignesben 1480 körül. † 1
Tájkép.

A kép hegyes vidéket ábráz
ban a fujtatókkal élesztett tüz
dolgoznak és a negyedikben
alakú tárgyat tesznek föl. Elől
indul lefelé, néhányan dolgaik
rolnak; középütt a kőtömbön inn
odább a kőhid előtt a talicskán
tulso partján a boltozott
elé két szürkét fogtak és a mely
nál mezei munkások végzik teend
máron távozót, Ember követi gya
facsatornák vezetik a hajtoker
zerge köti le figyelmünket és a
mester jelzését képező bagoly
középső hegy tövében tornyok és
mosan beszélgetnek csoportokra
iparkodnak; jobbról pedig a heg
zéptért erdőség foglalja el, ho
kozik ki és a háttért hegység ké
égbolt felhős és a magasban több

Fa, méretei 49.5: 70.5 cm.
Vétetett 1899: I. 10-én Goud
Üveg alá tétetett 99: III.
moltatott 1899: XII. 31-én (673

Vét. Gondstikkertől.

Róth Miksa

a pannonhalmi szé-
kesegyház homlokza-
tan a bencésrend ala-
pítását és vissza állítá-
sát ábrázoló mozaik,
fenti műve. 1909.

Dor Bakony
398-l.

Ugyanott fentitől
üvegfestmények
is vannak

szvsz. alatt (251/900.)
7-én a III. teremben.

MDK

Róth Miksa
üvegfestmények

Épitő Ipar 1905. ápr.9. -i-: A nyiregyházi rk. uj pléb.templom.
151 o.

MDK

Roth Miksa és Waltherr Gida

készitették az alábbi templom üvegfestményeit

Az Erzsébet Örökimádás-templom. Magyar Épitőművészet 1907. 10. sz. 18.1.

MDK

Róth Miksa

zománcos mozaik munkák

A szt. István tpl megnyitása. Vállalkozók Közl. 1905. nov. 22. 3-5.l.

MDK

Róth Miksa
üvegablakok

Lukács Zs: Egyházművészeti kiáll. Magyar Iparművészet, 1908, 257-258 l.

Roth Miksa M.D.K.

A ka posvári városháza tanácstermének üvegablakai

Zádor Mihály: Kaposvár, p. 1964. 216.l.

V., ZOLTÁN-UTCA 2.

933 OKT 4 [illegible]

10 f

MAGYARORSZÁG

Magyágos

dr Szentiványi Gyula úrnak
az „Orsz. Műemlékek Bizottsá" - nak
titkára

Budapest

VI. Szépművészeti Muzeum
Aréna út

Roth Miksa

ivegfestő

l.

Wick Kassatörb

386. l.

Jagsthausen 41. n. castellum V. 57.

Roth Miksa

1.

Ophaszmüv. Erall

Eat. 1908-

107.1

Vas lándzsacsúcs VI. 156.

Roth Miksa

üvegfestő

C.

Schoen Kálvin-tér

19. C.

MDK

Róth Miksa

A veneziai magyar ház. A főhomlokzat egyik mozaikképe. Kőrösfői Kriesch Aladár kartonja után készitette fenti. Repr.

Magyar Iparművészet 1909. 161.l.

MDK

Róth Miksa

a marosvásárhelyi kulturház üvegf. tervei.

D: Négyes kiáll. a Műcs.-ban. Budapesti Szle, 1913 /CLVI/ 3o6-31o l.

Róth Miksa

üveglestési díszítik a kaposvári városhózat.

Kaposvári útikalauz, Kaposvár. (é. n.)

48.1

371

-

: meg

amely

tek-

k

s

zük,

.

XXXXX

ép-li-

y a

meg-

s

ru-

nyzik

épugy,

ncheni

Róth Miksa

K

Szalonablak, Arkay
Aladár terve után
repr.

Magyar Iparmüvészet
1907. 40. l.

Róth Miksa

ünnepfestő

[illegible]

Milano 1906

73. l.

zottsága előadójának hivatalos ny
mellett fizesse ki és tárcám fent
számolja el.-

A hivatalos másolat hi

igazgató.

Roth Miksa

l.

Makay Lajos dr.:

A budapesti középp.
Oltáregyemlet.
Bp. 1910 219. l.
képekkel.

Róth Miksa

a templom szentélyének festett és mozaik-
nyeg ablakai
fentitől.

Szőnyi Ottó dr.
A szegedi fogadalmi
templom. Magyar
Iparmuvészet
1932, 31. l.

MDK

Róth Miksa, üvegfestö.

Készitette: 466,Kádár Kata.
467. Budai Ilona.
468. Szép Salamon Sári
történeteit illusztráló képeket Nagy Sándor festömüvész kompoziciói nyomán. Készültek a: marosvásárhelyi Közmüvelödési Ház részére.
Repr.-k.

Magyar Iparmüvészet. 1913. 41o,11,-12,-13.1.

Aus „Erbauliches und Beſchauliches.“

Weltbürgers. Und erſt die Kinderſtube mit il
Bildern. Er verſteht es, die Kindernatur zu
Schönſte, Treffendſte herauszuſchälen und t
vater war, ſo konnte er das Kind in allen P
auch gewiſſenhaft. Wir erinnern an den K
(alle aus „Für's Haus“), oder an die köſtlich
den Tiſch trägt und mit dem Aufruf: „Zum E
Und wie langen die Kleinen zu! Das Bildche
Auch den Humor, der in dieſen kleinen Kr
ſchildern. So in dem herzigen Bildchen vom
hier auch ein Geſchäft etablirt; es muſs gut
vermuthen, ſind nur noch die Rauchfangke
Wohl ſehnt ſich das Pärchen auch ſchon nach

Roth Miksa

a szegedi fogadalmi
templom szentélyapszi-
sának négy színes
üvegmozaik ablakát
fenti ~~fes~~ készítette-

Horvtemplép

58. l.

M.D.K.

Rott Miksa

345) Pádtuai Szent Antal. Mozaik.

Budapest Székesfőváros Művészeti Tárgyainak Katalogusa

Bp. 1913

48 l.

MDK

Róth Miksa üvegfestő

A turini világkiállitás magyar házának, a nagy és kis kupola szines üvegmunkái Róth Miksa cs. és kir. üvegfestő műtermében készültek, Greff Lajos és Bánszky Sándor iparművészek közreműködésével.

Cikk: A turini világkiállitás magyar háza.

Magyar Iparművészet, 1911. évf. 253-257. l.

Roth Miksa

MDK

Templomablak tervek I-III. vizf.

Ablakterv I-II. vizf.

Templomablak tervek vizf.

Az Országház kaupolablakterve, vizf.

Ablakterv, I-II. vizf.

Műcsarnok 1896. ezredéves kiáll.

MDK

Róth Miksa

szines üvegablakok

Diener-Dénes: Magy. Iparm. Társ. karácsonyi kiáll. Magy. Iparmüv. 1899. 15 l.

M.D.K.

Roth Miksa

Az üvegfestésű ablakok részben az ő terrei alapján készültek.

Bierbauer István: A magyar szerzetes tanítórendek régi
Bp. 1930 épilkeréseiről 13 l.
Pannonhalma.

MDK

Roth Miksa

készitette az üvegmozaikmunkákat az alábbi épitkezésen

Wellisch A.: A salgótarjáni rt. palotája. Magyar Épitőművészet 1907. 11. sz.

MDK

Roth Miksa
üveges és üvesfestő munkák

Pesti Szt.István-templom. Építő Ipar, 1905.
nov. 20. 391-94 l. képek.

Roth Miksa

MDK

"Patrona Hungáriae" mozaik kép.

14.o.

repr.13.o. 5. kép.

Czakó: Milanoi. 1907.

< Róth Miksa >

< > Egy üvegfestő-
művész az üveg-
festészetről.
Bpest, 1942.
Szerző kiadása.

1942 nov. 10-én
beértem a Könyvet
az áramok fire-
tését igérve.

MDK

Róth Miksa, üvegfestő

készitette az üvegmozaik és üvegfestészeti munkát a Zenepalotában. / R.M. mütermében./

Diszkut a földmüvelési vesztibülben üvegmozaikból.
Kép. 22.l.

Kerb és Giergl. - A Zenepalota.

Magyar Epitőmüvészet. 1907.jul. 17-24.l.

MDK

Roth Miksa

Madonna, üvegmozaik, repr.

Magyar Iparművészet 1904. 32.l.

MDK

Róth Miksa üvegfestő

Festette a keszthelyi r.k.templom hatalmas üveg-
ablakait az 1896.évi restaurációkor.

Cikk: A keszthelyi templom restauralasa.

Vas.Ujs.1904. 720.1.

Faragványos kövek, bodrogzugi.

VII. 166.

Róth Miksa

rivegfestő

vod

Magyar Pályázatok

1906. 1. n. 26. l.

(Sonnenberg Emil Munkácsy-utcai bérpalotája.)

MDK

Roth Miksa

A salgótarjáni részvénytársaság palotájának építésénél az üvegmozaikmunkát Roth Miksa készitette.
Homlokzati üvegmozaik.Kép a 11.oldalon.

Wellisch Alfréd: A salgótarjáni részvénytársaság palotaja.

Magyar Épitőművészet, 1907. 11.sz. 15 és 11. lap

Róth Miksa, budapesti üvegfestö

a terem hátsó falán szingazdag üvegmozaikjai: köztük egy Madonna s egy krisztus-kép, Szent-Istvánnak mellképe, és az egész gyönyörü fülke üvegmozaikból. stb.

St-Louei kiállításunk.
Magyar Iparmüvészet.1904. 208-15.

573. Üvegfestménytervezetek a bpesti Erzsébet örökimádás templom részére
Tervezte: Róth Miksa ❦

574. Üvegfesménytervezetek a margitszigeti kápolna részére ❦
Tervezte: Róth Miksa ❦

575. Üvegfestménytervezet Ő cs. és kir. Fensége József főherczeg palotakápolnája számára ❦
Tervezte: Róth Miksa ❦

576. Üvegfestménytervezet a sandefjordi (Norvégia) templom részére ❦
Tervezte: Róth Miksa ❦

577. Üvegfestménytervezet a budai kir. várpalota Szt. István kápolnája számára.
Tervezte: Róth Miksa ❦

578. Üvegfestménytervezetek a margitszigeti kápolna részére ❦
Tervezte: Róth Miksa ❦

579. Üvegfestménytervezetek ❦
Tervezte: Róth Miksa ❦

❦❦ ❦❦

Róth Miksa

XVI. SZOBA

567. Trónoló Krisztus; Szent János; Szent György, Szüz Mária gyermek Jézussal ♥
Üvegfestmények. Készitette: Róth Miksa. Eladók ♥

568. Angyalfej ♥
Üvegmozaik. Kölber Dezső kartonja után készitette: Róth Miksa ♥

569. Szüz Mária fogantatása ♥
Üvegmozaik. Készitette: Róth Miksa. Eladó ♥

570. Krisztus ♥
Üvegmozaik. Készitette: Róth Miksa. Eladó ♥

571. Gyermek Jézus ♥
Üvegmozaik. Vajda Zsigmond kartonja után készitette: Róth Miksa. Eladó ♥

572. Bizanczi üvegmozaik ♥
Dudits Andor kartonja után készitette: Róth Miksa ♥

Iparmv. Társ. egyházm. kiáll. 1908.

MDK

Roth Miksa

Kormányfőtanácsosok Albuma. Bpest 1931. 137.l.

MDK

Roth Miksa

Rózsa M.: A Nemzeti Szalon uj palotája. Budapesti Napló 1907. 59. sz.

M.D.½

RÓTH Miksa

Színes üvegablakokat tervezett.

Genthon-Németh-Végvári-Zádor Magyar müvészet 1800-1945.
p. 1962. 356.

4

6(7),

Róth Miksa

Művészet 1902, 354
– 1904. 406

Magyar Művészet
1925. II. 44. 128
1926. 38
1928. 20, 36, 273, 657

.....-i m. kir. posta- és távirda-pénztár.

Nyugta

azaz: ..... Korona

mely összeget, mint évi ..... K lakpénzemből az 190..... évi .....

lakbérnegyedre eső részletet, a .....-i m. kir. pos

..... pénztárból minden hiány nélkül felvettem.

Kelt .....-n, 190..... évi .....

Roth Miksa

wod

Roth Miksa Opalescens üveg mozaikok. M. Iparmüvesek, 1897-98. 72-75. l.

Roth Miksa
iparművészete

~ színes üvegablakokhoz tervezett.

A magyar orvosi műv. Tört. I. 479.
Corvina 1971.

M. D. K

RÓTH Miksa

Az egyszori „Japán" bőrkészítő telefon-tükrégének üvegablaka (Mivi Te-lerés) Tervező: Ripple-Rónai

Dutra Mária: Az üveg művészete
Kiállítás az Iparmúz. Múzeumban
Magyar Nemzet 1961. szept. 28. 4. l

Roth Miksa
iparművész

MDK

Üvegfestményeiről

Haits: Üvegművészet
Nők lapja, 1961. okt 21

M. D. K.

RÓTH Miksa

a század elején egyik úttörője az
üvegművészetnek

Részben saját tervezésű, részben ri-
való rajzó művészek kartonjai után
részült üvegrajzer

Dutra Maria: Az üvegművészete
Magyar Nemzet 1961. szept. 28. 4. l.

Róth Miksa, üvegművész

fényképi : Róth Miksa üvegablaka

-: Róth Miksa üveg ablaka

Címoldal

Új Tükör, Bp. 1986 aug. 3

XXIII / 51

Róth Miksa, üvegműves

L.: Vágó Pál

orma Tamás: Lélek és forma

Új Tükör, B n. 1986. máj. 4

24-25

XXIII/18

az eljárást..... Hivatásos tanult nyomdászok nem dolgoztak benne". T vábbá:" A munkák tisztán blankett ból,ürlapokból állotttak,mint ami leginkább szüksége volt a városn A nyomda felett az ellenőrzést ma Laszlovszky látta el,aki,hogy a m kát végző rabokat serkentse és ke öntsön beléjük,az élelmezés javit utján és a dohányzási engedelem m adásával kedvezett a nyomdász-rab nak..." /x/

Rhédey /Rhé/ Rezső tehát r letesen leirja a Laszlovszky-féle sajtót,de a kéziratban sajnos nem láltunk jegyzeteket,a forrásösszeá tás pedig,ami saját állitása szeri

Róth Miksa

Az iparművészek
neveléséről c. cikke
közölve
Magyar Iparművé
Net. 1918. 108. l.

RÓTH Miksa

Bp.V.Martinellei tér - Török bankház épülete

GERLE János - KOVÁCS Attila - MAKOVECZ Imre: A századforduló magyar építészete. Bp. : Szépirodalmi, 1990 **41.p. és képe**

Terv: Böhm Henrik-Hegedüs Ármin, 1905/1906

épületszobrász: Ney Simon [A tetőn álló Atlasz szobor elpusztult], Patrona Hungariae mozaikkép a homlokzaton Róth Miksa

Róth Miksa

homlokzati mozaikja, VI.Bajza u. 42.
homlokzatán,1902

GERLE János - KOVÁCS Attila - MAKOVECZ Imre: A századforduló magyar építészete. Bp. : Szépirodalmi, 1990 25.p.

RÓTH Miksa

GERLE János - KOVÁCS Attila - MAKOVECZ Imre: A századforduló magyar építészete. Bp. : Szépirodalmi, 1990 20.p.

RÓTH Miksa

XIII.Váci ut 174. KÖJÁL épülete homlokzatán mozaikdísze, 1906

GERLE János - KOVÁCS Attila - MAKOVECZ Imre: A századforduló magyar építészete. Bp. : Szépirodalmi, 1990 64.p.

Róth Miksa, üvegfestő iparművész (1865-1944). 3.) Folytatás:
Varga Vera: Róth Miksa munkásságáról.

„Gyermek Jézus", színes muranói mozaik, aranyozott fakeretben, 46×46 cm, 1880 k. (repr.)

„Az Élet Fája", gránátalmás mozaik, illetve lüszteres Zsolnay-kerámia, üvegbetétekkel, 110×71 cm, 1900 k. (repr.)

„Naplemente", liliomos üvegfestmény, Tiffany-féle opalizáló és hullámzós textúrájú üveg, 150×81 cm, 1902 k. (repr.)

„Madonna", schwartzlottal festett és silberezett, színes antiküveg, 30×60 cm, 1910 k. (repr.)

Művészet, 1989., január, 19-20-21-old.

Róth Miksa, üvegfestő iparművész /1865-1944/. 2a) folytatás.
Varga Vera: A Róth Miksa üvegmúzeumról.

Róth Miksa portréja, muranói és opalizáló üveg, foglalatban /repr./

Üvegmemuzeet - töredék az Andrássy-palotából, Rippl-Rónai József tervei alapján, Tiffany-féle opalizáló, illetve ornamens üveg, 63 x 53 cm, 1898. /repr./

Angol szecessziós, rózsás üvegablak, szintelen, ~~átlátszó~~ átlátszó és katedrál- illetve Tiffany-féle opalizáló üveg, 92 x 47 cm 1900 k. /repr./

Művészet, 1989. január, 16-17-old.
18 — "

Róth Miksa, üvegfestő M.D.K.

üvegablakra díszítette
a Váci testvérek által át-
alakított Nemzeti Szal-
on lépcsőházát.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1907. XXVIII. évf.
márc. 13. sz. 5. old.

Róth Miksa festő

Magyar Müvészet 1925. 2. sz. 44. o.
A Benczur Társaságból.

Rótt Miksa, üregfestő

Iparmüvészet 1895-ben 119.

Róth Miksa üvegfestő

Budapesti Szemle, 1898.

XCVII. 461.–471. l. Heller Simon:
Az új művészi ipar.

MDK

Róth Miksa

Nagy Sándor: A temesvári szeminárium kápolnájának egyik üvegablaka. Készült: Róth Miksa műintézetében. Repr.

Magy. Iparművészet, 1918. 65. lap

MDK

Roth Miksa

Magyar Épitőművészet 1907. 11. sz.

MDK

Róth Miksa

Körösfői-Kriesch Aladár: Szines üvegablak a temesvári szemináriumban. Készült: Róth Miksa műintézetében. Repr.

Magy. Iparművészet, 1918. 68. lap

MDK

Roth Miksa

Magyar Művészet 1928. 657.l.

Róth Miksa iparművésze

Budapesti Szemle CCXXI. 1931.
321-353. Klebelsberg Kunó:
A gyűjtemény-egyetemek

Róth Miksa iparművén

Magyar Művészet, 1926

38-40.o.

A Magyar Országos képzőművészeti tanács.

MDK

Roth Miksa

A Nemzeti Szalon uj épülete. Vas. Ujs. 1907. 211.l.

Római castrum, Fenéki VIII. 139

Róth Miksa

mühelye

Készítette a kassai szent

Mihály kápolna festett

üvegablakait

Wickkassaikat mücml.

43. l.

Roth Miksa

wod

Ráth II, 288

Róth Miksa. | „üveg festő"

Művészet. 1905. III. 406. l.

MDK

Roth Miksa

Klunzinger Pál: A budapesti Erzsébet-kilátó. Épitő Ipar 1911. nov. 26. 493.l.

MDK

Róth Miksa

Az Ipm. Társ. választmányi ülése. Magyar Iparművészet 1906. 46 l.

MDK

Róth Miksa

Alapitók... ÉIÉM 1925.

MDK

Róth Miksa

Építőipar Építőművészet, 1925. 49. évf.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedél

.....

a műhelyfőnök v
aláí

8. sorsz. Műhelyi minta. –

Roth Miksa

Csod

Épitő Ipar. 1893.
101. l. (Két üveg-
föstésü ablak)

MDK

Roth Miksa üvegfestő

Különfélék. Magyar Iparművészet, 1902.

107. l.

MDK

Róth Miksa

A Társulat köréből. Magyar Iparmüvészet, 1910.
8.sz. IX. 1.

MDK

Róth Miksa

Alpár Ignác Társaság megalakulása. Magyarság, 1936, márc. 1.

MDK

Róth Miksa

üveg mozaik

Ófels. iparmüv. vásárlásai. Magyar Iparművészet, 1899. ápr. pótfüz.

MDK

Róth Miksa üvegfestő

Divald K: az Ipm Társ. karácsonyi kiáll. Műcs. 1898. dec. 11. 179. 180 l.

MDK

Roth Miksa

üvegmozaik

György K: Az iparm. a párisi kiáll.on. MI 1900. 235-240. l.

MDK

Roth Miksa

Nagy S: Emlékbeszéd Györgyi Kálmánról.
Magy. Iparmüv. 1930. 95.sz. 95 l.

Róth Mirsa

Emlitve

Dr. Seenger Ervin: Hatvanéves a János-hegyi Erzsébet-kilátó
Budapest, Bp. 1970. jún. 48. l.

MDK

Roth Miksa

Művészi Ipar-Nemzeti Művészet. 1906. II. 3. sz.
77.1.

MDK

Róth Miksa

Magyar Iparmüvészet 1920. 81.l.

MDK

Roth Miksa

üvegablakok és mozaikmunkák

ormányvásárlások az Iparm. Társ. karácsonyi kiállitásá
Műcsarnok, 1899. 3.sz. 42 l.

MDK

Róth Miksa

üvegmozaik

Szőnyi Ottó dr: A szegedi fogadalmi templom. MIs 1932.
Képekkel.

31 b

MDK

Róth Miksa

Szalonablak, repr.

Magyar Iparmüvészet 1907. 40.l.

5

1908

V.

1 csat.

Róth Miksa

Mesztelette az alábbi
templom nagy ke-
rek Szentlélek-ablak-
kát a főoltár mö-
gott Árkay Tessa
terve szerint

cród

Szőnyi városmtemp

26. l.

MDK

Róth Miksa

Meller S: Az Ipm. Társ. karácsonyi kiáll.
Magyar Iparmüvészet. 19o1. 6.sz. dec.

MDK

Roth Miksa

Üvegmozaik az Erzsébet kilátó torony oszlo
fülkéiben, melyek a királyné életéből való
jeleneteket ábrázolnak. Kremmer és Kölber
festőművészek rajzolták és Roth Miksa kész
tette el az üvegmizaokikat.

Cikk: A budapesti Erzsébet-kilátó.

Épitő Ipar, 1911. nov.20. 492-494.lap
Képpel.

Rötk Miksa, ? mürész

Iparmüvészet 1895-ben 106.

„Spectator" (dr. Gallina) Utcaink, erzétikája.

Tér és Forma. V. é. f. 1932. 28 l.

Róth Miksa festő

Magyar Müvészet 1925.128-129.o.
Lyka Károly:AZ Iparmüvészeti Társulat negyven éve.

MDK

Roth Miksa

Magyar Iparművészet 1916. 76.l.

MDK

Roth Miksa, ip.müv.

Nagy Sándorral közös munkájuk a szines ablakai a kis kápolnának.

(e.a.):
A temesvári püspöki szeminárium festett diszе.
Az Ujság. 1915.nov.9.

megítélt
ítéletek
elrenve
mében a
Kellene.

Lutár ív
kérem e
felet, Lo
járó és
szeget a
Költsége

Róth Miksa

készítette az alatbi épület festett üveg-ablakait és fal mozaikait

Alpár Ignác:

A Pesti Hazai Első Takarékpénztár Egyesület palotája.

Magyar Építőművészet 1915. 5-6. sz. 30, 31. l. 40 l. Képekkel.

R o t h M i k s a

festő

Az Ujság. 1914.jun.6. ((e.a.: A lipótmezei kápolna szines üvegablakai.)

wärts schleppen. Seinen großen Stock zog er hinter sich her, mit gekrümmtem Rücken, wankend, fast zusammenbrechend. Ich holte ihn bald ein. — Was fehlt Dir denn, Mózsi? — redete ich ihn an.

Er blickte mich starr an. Sein Gesicht, sein Hals, seine bloße Brust waren schweißbedeckt, seine Augen wurden rund:

— Es gibt keine Groschen mehr auf der Welt!

— Um diese Zeit gingen die Groschen aus der Mode. Darum bekam der Arme keine Groschen mehr, ein anderes Geld aber hätte er niemals angenommen.

— Vielleicht darum, — und die Stimme des Alten schluchzte auf — weil auch ich ihm nur einen Groschen geben konnte, als er fortging. Und es darf doch nicht sein, daß ihm jemand geben mehr soll, als sein eigener Vater.

— Es tat mir leid um ihn. Irgendwie schleppte ich ihn mit mir. Aber kaum einen Steinwurf weit vom Dorf überfiel er mich:

— Gib mir zu essen!

— Er rief es brüllend. Und die Berge warfen seine Worte verdoppelt zurück. Seine fürchterliche Gestalt empörte sich. Ich rang mit ihm. Er schleuderte mich aus seinem Weg, warf mich auf den Boden, half mir wieder auf, wütete, fast schlug er mich tot.

Bei den ersten Häusern brach er endgültig zusammen. Er wurde still, sein Gesicht glättete sich und mit einem liebevollen Lächeln sagte er voll Innigkeit:

Roth Miksa

ród

Az Ujság

1914. jun. 6.

(e.a.: A lipót mezei kápolna szines üveg-ablakai.)

Nagy Sándor terverte fenti kivitelerte

Róth Miksa

irod

Magyar Sparmüvészet.

1911. 385. (Ráth
György emlékei)

érdemelnek különös figyelmet,hane
azért is,mert az ország fővárosá
közvetlen közelében kerültek elő.
tudományos szempontból,mind pedig
nagyszámban megforduló külföldi k
tók és egyéb látogatók szempontjá
kötelessége a müemlékvédelemnek,h
először is az eddigi, jórészt vél
nül előkerült leletek, a müemlékv
lem és a régészet mai álláspontjá
megfelelően, lehetőleg a helyszin
megőriztessenek és biztositassan
másodszor pedig,hogy a rendszeres
föltárás programszerüen megindulj
és az egész hely régészeti anyaga
gyarul és valamely nemzetközi nye
közzé tétessék.Magán részről felv

Róth Miksa

ind

Csáipárm. 559. l.

560. l.

Kölber Dezső tervei után kivitelerte a Kossuth mauzoleum, mozaik díszét

u. o. 563. l.

.....-i m. kir. posta- és távirda-pénztár.

Nyugta

.....azaz : ..... Korona

mely összeget, mint évi ..... K lakpénzemből az 190..... évi .....

lakbérnegyedre eső részletet, a .....-i m. kir. posta

..... pénztárból minden hiány nélkül felvettem.

Kelt .....-n, 190..... évi .....

Rokh Mikra

Ivod

M. Szarnivcsek

1912. 9-10. szám

Róth Miksa

üvegfestő-üvegművéni munkásságát részletesebben ismerteti, méltatja, értékeli (képekkel)

Roós Judith: Magyar Art Nouveau Üvegek. Művtört.Ért. 1971.1.sz. 31-37. l.

34-36, l.

M.D.K.

Roth Miksa, üvegfestő

Készítette Alpár Ignác millenniumi Vajdahunyad vára előszobájának egyik 11 m. hosszu falán levő 3 üvegablakot, valamint a királyi lakosztályban és a kápolnában levő üvegablakokat.

A Magyar Mérnök- és Épitész-Egylet Közlönye, Bp. 1897. 31. köt. 157. old.

Roth Miksa, üvegfestő M.D.K.

nyert megbízást az állandó országháznál szükséges üvegfestési munkálatokra.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1894. XV évf.

jul. 3. sz. 2. old.

Fényes Adolf festő

111,

Üveg és románc

Róth Miksa levéltári üveg-ablakai

Budapesti Szemle CCXXI. 1931. 321-353. Klebelsberg Kunó: A gyűjtemény-egyetemek

MDK

Róth Miksa

Ybl E: A budai várpalota épitése. Müvtört. Dok. Közp. Évk. 1954-55. 1957, 253-277 l.

Roth Miksa MDK

Ablaterv az Országházhoz I-II. vizf.

Ablaktervek a bp.lipótvárosi templomhoz,vizf

Ablaktervek, vizf.

Micsarnok 1896.ezredéves kiáll.

2/.

MDK

Roth Miksa, üvegfestö

A Roth Miksa mühelyéböl kikerült páratlan szépségü, székley balladaáltat, népmondákat, Bethlen Gábor korát, stb.-t ábrázoló szines ablakok Nagy Sándor, Muhits Sándor, és Roth Miksa müvészi készségéröl tesznek tanuságot.

Bernády György dr.: A Marosvásárhelyi Közmüvelödési Ház.
Magyar Iparmüvészet. 1913. 395-404.l.

2.sz.cédula M.D.K.

Róth Miksa

A müvész volt a legelső az országban, aki az üvegmozaik müvészetét meghonositotta. 1899-ben a kultuszminiszter által alapitott iparmüvészeti állami nagy aranyérmet, 1902-ben a turini iparmüvészeti kiállitáson aranyérmet kapott. Az Országos Iparmüvészeti Tanács tagjává választotta. A st-louisi világkiállitáson a legnagyobb kitüntetést a "Grand prix -t nyerte el.

Magyar Salon, Bp. 1905. junius hó. 42. kötet 828. lap

Róth Miksa

1898-ban a budapesti Nemzetközi Iparművészeti Társulati Kiállításon a nagy állami díjjal kitüntetett üvegablakhoz Tiffany üveget is használt.

Pálkovács Pál: Formatervezés az üvegiparban; Ipari Művészet 1969. 1. 6. (.

MDK

Róth Miksa

1898. Iparm. aranyérem

1900. Páris, ezüstérem

1902. Torino, aranyérem

Az Iparm. Társ. kiállitásainak kitüntetettjei.
M.I. 1903. 154.l.

216 **Paulus Roth,** M 1646, MC 1687, † 1689.

Hatszögű tányérok lombdísszel. — *Sechseckige Teller, m. getr. Laubwerk.*

Özv. báró Bornemissza Gyuláné Expos. 1931: 231.

217 Ugyanaz. — *Derselbe.*

a) Fedeles kupa, vésett újtestamentumi jelenetekkel. — *Deckelkrug m. grav. Szenen aus d. Leben Christi.* M—*H* 17,5

Báró Herzog M. Lipót, Bp. Expos. 1931: 61.

b) Keresztelő medence, hólyagos testtel és akasztó láncokkal. — *Taufbecken, gebuckelt, m. Trageketten.* M—*H* 19,4

Felirata — *Inschrift:* „*AB IGNE . . . CONSVMPTVM . . . ITERVM RENOVATVM . . . ANNO 1661. — DURCH PAVLVM ROHT IST DIESES BECKEN GEMACHT.*“

Ev. egyház, Brassó — *Ev. Kirche, Kronstadt.* Gy: 268; *Roth: 234, Tafel 194/2.*

c—f) Négy további művet említ — *Vier weitere Arbeiten erwähnt* Gy: 324, 100.

Roth Pál

ötvös Nagyszeben

Kőmagyötvj. 248 l.

1407 Paulus Roth, √e. —1656. (A: V,14. Gy: 101.)

a) Fedeles kanna érmekkel. — *Deckelkanne m. Münzen.* — „1640."
Sammlung Fidgor, Wien. Expos. 1884 : 63, 61. Pulszky—Radisics, Chefs d'oeuvre d'orfévrerie . . ., 128. Kunst und Kunsthandwerk 1911, 386 (M. Rosenberg), képekkel — *mit Abbildungen.*

b) Cápás pohár vésett címerrel. — *Becher, geperlt, m. grav. Wappen.*
Mus. Nat. Hung.

1408 Ugyanaz. — *Derselbe.*

Sasalakú edény. — *Ziergefäß, einen Adler darstellend.*
Dr. Friedmann Ignác, Bp. Expos. 1931 : 258.

√ M 1637,

Lè L:

Orsz. Főfelügyelőségét értesíti, mely az állam elővételi jogának szükség esetén való gyakorlása iránt a lépéseket a vallás- és közoktatás-

Művészi Ipar
1891. II. 1.

vagy a terület tulajdonosának engedélyét kinyerte.

A vallás- és közoktatásügyi miniszternek jogában áll a kutatásokra felügyelni, azok szakszerű kivitelét ellenőrizni és azokról felvételeket készíttetni.

Az ásatás csak a megjelölt helyen és időben foganatosítható.

8. §. A kormány ásatásai.

Ha a kormány foganatosíttat kutatásokat, az államkincstár területén talált tárgyak az állami gyüjteményeket; a törvényhatóságok, községek, a 2. §-ban megjelölt jogi személyek területein napfényre kerültek az illető helyi vagy legközelebbi múzeumot; a hitbizományi birtokon találtak a hitbizományi gyüjteményt s ilyennek nem létében szintén a legközelebbi helyi múzeumot illetik.

A vallás- és közoktatásügyi miniszternek jogában áll oly tárgyakat, melyekből a M. N. Múzeumban vagy más állami gyüjteményben megfelelő példányok nincsenek, ezeknek a gyüjteményeknek engedni át és azokat a múzeumokat, melyek kerületébe a megtar-

Róth Sámuel

ötvös

1715 ben Selmecbányán élt

Dr. Illésy János: Magyarországi ötvösök 1732-ig - Arch. Ért 1904 évf. 395. l.

nyomda Budapest

Magyar Iparművészet
1903. 141. l.

KISPLASZTIKAI
SZAKOSZTÁLY.

Iparművészeti iskola
Pályaterv.

RÓTH
TAMÁS.

Roth Tamás

KISPLASZTIKAI
SZAKOSZTÁLY.

Iparművészeti iskola
Pályaterv.

SZENTIVÁNYI JÓZSEF.

~~edények.~~

~~Bronzkori mészbe-~~
~~tétes V. 35 [redacted] 39.~~

Róth Tamás

Kisplasztikus

Jó eredménnyel végbiz. nyert.

Értimisk. 1902/3. 48. l.

Róth Theophil

Róth Theofil, építész, Körmöcbányán született, 1726—28 és 1730—31 látogatta az akadémia építészeti szakosztályát.

Fleischer Bécs
80. l.

Budapest VII. 70.

Roth

R. 10. *Viktor*, művésztörténész, * 1875, az erdélyi szász városok művészetének buzgó kutatója, aki részben magyar folyóiratokban, kiadványokban megjelent számos cikkén kívül német nyelven összefoglaló könyveket is írt Erdély régi építészetéről, szobrászatáról és iparművészetéről. Jelenleg Szászsebesen ev. lelkész, e lexikon munkatársa.

E. G. II. 3640

I FÉLÉV ZÁRT HELYI

és parancs ellen való, ha a sötétnek teremtett éjjelt ki akarjuk világítani. *Jogi* szempontból nézve a kérdést az éjjeli világítás igazságtalan, mert azt olyannak is meg kell fizetni, aki nem használja. Éjjel csak a lumpok járnak az utcán. Tisztességes, dolgos polgár éjjel alszik. *Orvosi* nézőpontból is helytelen, mert káros gőzöket okoz. Mivel pedig az utca kivilágítása folytán éjjel is sokan fognak járni, olyanok is, akik különben otthon maradtak volna, a betegek szaporodnak, mert hisz éjjel sokkal könnyebben meg lehet betegedni. *Erkölcsi* szempontból azt hozza fel a tiszteletre méltó cikkíró, hogy a mulatozók és éjjel fennmaradók száma szaporodik. *Rendőri* szempontból káros, mert a tolvaj könnyebben menekülhet és éjjel a lovak megbokrosodnak a világosságtól. *Nemzetgazdasági* szempontból azért helytelen, mert sok pénz megy a levegőbe semmiért. Ellene van azért is, mert a rendezendő kivilágításokat érdektelenné teszi, ha mindennap láthatnak a polgárok kivilágítást. Mindezen kitünően összehordott okok ellenére a németek már *1825-ben Hannoverben, 1826-ban Berlinben, 1828-ban Drezdában* és *Frankfurtban* (Majna mellett) már gázgyárakat állítottak fel és a városokat így világították meg. A legelső német gázgyárat 1811-ben *Freibergben* (Szászország) állította fel *Lampadius* tanár.

B. E.

KÖNYVISMERTETÉS.

Geschichte der deutschen Baukunst in Siebenbürgen, von Victor *Roth.* Strassburg, Heitz u. Mündel, 1906. 93 Abbild. auf 24 Tafeln. Ára 10 márka. (A német építőművészet története Erdélyben.)

A német művészettörténet, amellett, hogy az egész germán birodalom művészetének még azt az ágát is magáévá avatta, amelyen elvitathatlan a szomszédos népek kulturájának befolyása, kitágította érdekkörét hazánkra is. Erősen terjeszti azt a véleményt, hogy amint műveltségünknek nagy része tagadhatatlanul német befolyás alatt fejlődött, művészetünk is a germán művészetet vallja mesterének. Tagadja ennek folytán azt, hogy nálunk hazai vagy nemzeti befolyások és motívumok alapján hazai vagy nemzeti művészet egyátalában létezett volna. Ennek az eszmének ad kifejezést *Roth* is, nagy tudományos alapossággal, széleskörű tanulmánynyal és a germán kultura iránt való izzó lelkesedéssel megírt munkájában.

Bevezetésében kijelenti, hogy művének címe nem akar politika lenni és célja csupán az, hogy a német, elsősorban szász építőművészet befolyását keresse hazánk keleti részében. Erdélyben szerinte nem jövevény a német művészet, hanem otthon van, de történetéről és fejlődéséről egyelőre hiányzik a rendszeres ismertetés. A szerző a maga adatainak és rajzainak anyagát leginkább *Sigerus* Emil két alapvető, kiváló, de nálunk már elfeledett művéből veszi. Ezek a művek: Siebenbürgisch sächsische Burgen und Kirchenkastelle és Aus alter Zeit. Következtetései azonban teljesen a sajátjai.

„Magyarország keletén az erdélyi szász nép lakott. Németek ezek eredet és nyelv, erkölcs és szokás, képzettség és műveltség szerint. Nyolc évszázaddal előbb a magyar királyok által behíva, mai napig magas kultura vezérei voltak ők, de mindig megmaradtak a nagy német szellemközösség tagjának, amelyet politikai és földrajzi fogalmak sohasem korlátozhatnak." Ime az alaphangja a munkának. Szerző magyar hazáról, magyar nemzetről nem hajlandó tudni, előtte mindezek földrajzi fogalmak, amelyeket a nagy germán kultura fensőséggel néz le. És ez mind nem volna politika?

A munka első fejezete a nép történetével, a reformációval és azzal az összeköttetéssel foglalkozik, amelyben a középkor erdélyi szászai a németországi szászokkal állottak. Itt alapozza meg azt a szerves kapcsolatot, amely a két nép között szerinte oly szoros. Megemlíti, hogy a nagyszebeni kereskedők a már akkor világhírű lipcsei könyvárverésekről, az úgynevezett „Leipziger Messék"-ről *Luther* Márton sajátkezű leveleivel jöttek vissza hazájokba és megállapítja, hogy ennyit a Kárpátok által övezett birodalomban egyetlen nép sem ért el.

„Brassó még nyugat végvára, azontúl kelet következik, a bizánci és orientális művészettel. Az a hatalmas folyó, amely az Északi-tengertől a keleti Kárpátokig áramlik, a német kultura, szorosan kapcsolja magához ezt a földet is. És művészetének értéke éppen az, hogy nem különálló, de szerves alkotórésze a nagy germán művészetnek. Ez az ereje, ez a létjoga is." Így szerzőnk!

Minő kár művészettörténetünkre, hogy ez az izzó lelkesedés nem egy magyar érzelmű honfitársunkat birta az erdélyi építészettörténet megírására! Az bizonyára megtalálta volna azokat a kapcsolatokat, amelyek hozzánk magyarokhoz, a mi kulturánkhoz, a mi nemzeti fejlődésünkhöz kötik a mindig jó hazafinak tartott szász nép művészeti alkotásait. Talán sikerült volna bebizonyítania, hogy az az erőszakos félremagyarázás, amelyet nemzetiségeink nagyzó vezérei oly szívesen követnek, nem jogosult és magyarországi szászaink ép oly kevéssé germánok, mint rómaiak a románjaink.

A politikai vonatkozások után kezdődik a munka tudományos része, a második fejezettel. Legelőbb az építkezés történetével foglalkozik és ami ezzel körülbelül ugyanegy, a keresztyén templom fejlődésével. Erdélyben tulajdonkép az első keresztyénség bizánci eredetű volt. Gilasz fejedelem hozta be 948-ban, de az új vallás — legalább annak ez az ága — nem talált kellő talajt és rövidesen helyet adott a római keresztyénségnek. Építészeti emlékeiből, az azokat jellemző görög-bizánci stílusban csak romok maradtak. Valósággal csak 1000-ben kezdődik az építés ezen a földön és első szakát 1000—1300-ig a román stílus teszi.

Az erdélyi *román* stílus magán viseli a normandiai irány befolyását, amit leginkább a károlyvárosi dóm részletein ismerhetünk föl. A befolyás eredete világos. Hiszen tudjuk, hogy Könyves Kálmán királyunk az apuliai normann fejedelem lányát vette el és vele kerültek az északfrancia lovagok hazánkba. Ezek hozták nemzetük kulturájának máig megmaradt csiráit hozzánk. Amint érintkezésünk a Nyugattal megszakadt, kiapadt a művészi forrás is. A hanyatlás hamarosan beállott és a román stílus uralkodása, amily hirtelen kifejlődött, oly gyorsan meg is szünt. Negyven román templom maradt reánk ebből a korból, de közülök csak a nagyszebeni Szent-Mihály templom nevezetesebb. Könyvünk valamennyit ismerteti, természetesen az utóbbit alaposabban is.

Az *átmeneti* stílus, az úgynevezett Übergangsstil, nem talált igazi otthont Erdélyben. Az ok nem annyira a stílusban, mint inkább a helyzetben rejlett. A román templomok még épen állottak, új templomokra tehát nem volt szükség és mire a régi templomok restaurálás alá kerültek volna, már elérkezett a gót építés ideje. Ebben kezdtek dolgozni az erdélyiek is és azért az átmeneti irány alig van műemlékekkel képviselve.

A XV. századdal a *gót* stílus veszi át a vezetést. Hogy minő hatalmas hullámokat vethetett az építkezési kedv ezen irány befolyása alatt, mutatja az, hogy a viharos idők ellenére, amidőn a törökök betörések nem kedveztek a munkáknak, noha a szászok jobbjai Hunyadi János csatáiban buzgón résztvettek és annak ellenére, hogy a háborúk alatt a szászok nagy adókkal voltak megterhelve, mégis tudtak időt találni a művészet fejlesztésére. Mintegy 200—250 gót templom épült ebben a korban. Az 1514. évi parasztlázadás, az 1526. évi mohácsi vész, az ezt követő törökök uralom azonban különös hatással voltak ennek, a nyugaton oly ragyogó és pazarló stílusnak a kifejlődésére. Az erdélyi gótika tulajdonkép csupán a templomok belsejében alakult ki, kívül szerény és szegényes maradt. Az enteriőrök mutatják, hogy az erdélyiek a stílus minden fökélyét ismerték és tudtak volna hatalmas homlokzatokat is alkotni, de a háborus idők, a különböző betörések és tűzvészek kényszerítették őket, hogy kívül csak várszerű, nyers tömegeket építsenek. A homlokzatokat négyszögletes alapú, nehéz sisakú tornyok jellemzik, a fiálék, oromzatok, krabbák teljes hiányával, belül azonban mindezeknek gazdag alkalmázását találjuk. A boltozatok, karok, szószékek és azok részletei valóságos remekei a gót stílusnak.

A gót időben két irányban fejlődött a templomépítés. A városi templomok monumentálisabbak, a falusiak inkább festői csoportosítással tünnek ki. Az előbbiek közül a nagyszebeni, brassói, segesvári templomok és a kolozsvári főtemplom a nevezetesebbek. Mindezeket bőven találjuk ismertetve szövegben és ábrákban Róth munkájában, azonkívül, ami a kutatónak megbecsülhetetlen, a forrásművek is föl vannak sorolva. A hazai művészettörténelmi irodalom hány kíváló és régen elfeledett, ma ismeretlen műve vonul el előttünk! Vajjon nem lenne-e érdemes ezt e kincset a a jelen- és utókor számára modern, új kiadásokkal hozzáférhetővé tenni? Vajjon a műemlékek bizottsága nem találhatna-e méltó feladatot ebben?

A falusi templomoknak ismét több válfaja keletkezett. A teremtemplomok, a bazilikás csarnok- és vártemplomok nagy különfélesége mind szebbnél-szebb emlékekben maradt reánk. Maguk a vártemplomok 12 féle — vidékek és városok szerint különböző — alapbeosztással és homlokzati kiképzéssel létesültek. A torony és templom kapcsolata, a védőfal elhelyezése, egy, vagy több emeletsor építése, annyi lehetőségét adták a változatosságnak, hogy a sokfajta típus keletkezését nem is csodálhatjuk.

A gót korszak *profánépítése* nyomába sem hág az egyházinak. Mindössze a nagyszebeni városház 1470—91-ig épült részei, meg a brassói városháznak közepe tartozik ebbe a korba. A teljes kiépítésök azonban már a renaissance és a barokk stílus idejére esik.

A *renaissance stílus* a XVI. század második felében kerül Erdélybe, de csak mint keskeny patak folydogál, ha az előzők hatalmas áramlatához hasonlítjuk. A török uralom alatti elcsüggedés, a háborúk és a pestis pusztításai nem igen lelkesítették művészi alkotásokra a sok szenvedést és megpróbáltatást kiállott népet. Ehhez járult még a dilettantizmus magas foka, amely ezidőben nemcsak nálunk, de még Németországban is általános volt. Amíg a legkisebb olasz fejedelmek nagyszabású feladatokat találtak művészeiknek, a páratlan Dürernek Miksa császár saját diadalmeneténél különb témát nem tudott adni. Ugylátszik, a dicső német kultúra csőd elé került hazájában is, nem vehető rossz néven tőle, ha Erdélyben is visszafejlődött. A brassói városház, a

a Bethlen-kastély és néhány kapuzat, mint a nagyszebeni is, az összes emlékei ennek az időszaknak.

A XVIII. század teljesen a csend kora volt. A művészet nem talált otthont, a gondolat nem talált hazát Erdélyben. Egyetlen ember, Bruckenthal báró, Erdély kormányzója állott a művészi fejlődés középpontján. De munkássága nem volt képes fölkelteni az elaludt műszeretetet. Ezer képből álló gyüjteménye, amelyben Van Dyck, Rubens, Cranach és Kupeczky is képviselve voltak, 1791-ben épült remek palotája: követésre nem talált példa maradt. Vele vége az építészet történetének Erdélyben. 1804 óta új irányok kergetik egymást, de egyelőre eredmény nélkül! Határozott művészi törekvésekről, nagyszabású műalkotásokról ma még nem lehet ezen a vidéken beszélni.

Róth munkája — mint az előadottakból látható — hatalmas anyagot karol föl s minden részében az építész méltó érdeklődésére tarthat számot. De érdekes és művészi a földolgozása is. Minden sorából kitűnik azon feladata iránt való lelkesedése, hogy Erdély kultúráját minél szorosabban kapcsolja a nagy germán műveltséghez és hogy az ahhoz való méltóságát minél meggyőzőbben adja elő. Természetesen könyve — szerény terjedelme folytán — nem lehet monográfiája a nagyszámú műemléknek, de mint összefoglaló munka igen hasznos és mint a források felsorolója, megbecsülhetetlen Erdély egész műtörténetére. Kiállítása eléggé megfelelő és bár — amit minden szakértő nélkülözni fog — rajzfelvételeket nem hoz, fényképek után készült ábrái sikerültek. Sajnos, hogy a képek aprósága folytán, az oly fontos stíljellegző motívumokat alig lehet megállapítani.

A kötet első fejezete egy megírandó erdélyi szász-művészettörténetnek. Az építészetet tárgyaló részt, a már előkészített három másik, a szobrászat, festészet, a műipar története fogja követni. Ha művészettörténeti íróink közül senkisem fog akadni, aki ennek a Németországban kiadott és így nagy közönségre számító munkának politikai tévedéseit, vagy talán kimondhatjuk: tévesztéseit idejében ellensúlyozza, hazánk egy nagy darabjának művészete, a nemzeti kultúra kincstárából mindörökre ki lesz sajátítva.

Kabdebó.

VEGYESEK

EGYESÜLETI TÁRGYALÁSOK.

A vízépítési szakosztály ülése 1907. évi február hó 6-án. Miután a jegyző sajnálattal bejelenti, hogy *Rupčič* György szakosztályi elnök betegsége miatt még mindig nem jelenhet meg, a szakosztály egyhangú kérelmére az elnöki széket *Kovács* Sebestyén Aladár foglalja el. Jegyző *Viczián* Ede, jelen volt 50 tag.

Miután az elnök tudatja, hogy az előző napi ülésről szóló jegyzőkönyv csak február hó 12-én fog a szakosztály előtt fölolvastatni, napirend előtt *Dr. Zielinsky* Szilárd szólal föl. A Magyar Mérnök- és Építész-Egyletben szabad véleménynyilvánításában senkit sem feszélyezhet az, ha egyletünkön kívül más testületnek is tagja, miként más egyesületben minket sem feszélyezhet az a tény, hogy a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet tagjai vagyunk. Mint ahogy valamelyik tagtársunknak máshol tartott előadása nem tekinthető Egyletünk megnyilatkozásának, így fordított esetben sem. Ez a szabad véleménynyilvánítás veszélye és korlátozása volna. Az érintett tagtárs nyilatkozatainak meghallgatását kéri.

Varga József kijelenti, hogy a közegészségügyi mérnöki hivatal ellen intézett előző napi támadása nincs semminemű összefüggésben azzal, hogy ő „A Magánmérnökök Országos Szövetkezetének" titkára, mert arra ő az idézett testülettől megbízást nem kapott, nem is kért. Tizenötévi tapasztalata alapján saját nevében tette.

Elnök miután kimondja, hogy a válasz tudomásul vétetett és a jegyzőkönyvbe beveendő, fölkéri *Cholnoky* Jenő dr.-t előadásának megtartására.

Cholnoky Jenő a Balaton természeti viszonyaival foglalkozik, a 70 *km* hosszú, átlag 3 *m* mély sikérmedence fokozatos kiképződését tárgyalja, majd rátér a Balaton különleges jégviszonyaira, rámutat a jégpáncél hőokozta terjeszkedésében, összehúzódásában rejlő óriási romboló erőre, a jégzajlás határaira és természettani alapon magyarázza, hogy a Balatonon micsoda óvóintézkedések felelnek meg leginkább a kívánalmaknak.

Az előadást még érthetőbbé tette a vetített képek tanulságos és gyönyörködtető sorozata.

Az *elnök* köszönetet mondván dr. Cholnoky Jenőnek érdekes előadásáért, egyéb tárgy nem lévén, az ülést bezárja.

A vízépítési szakosztály ülése 1907. évi február hó 12-én. Minthogy *Rupčič* György szakosztályi elnököt betegsége akadályozza a megjelenésben, az elnöki széket a szakosztály egyhangú kérelmére *Nádory* Nándor foglalja el. Jegyző *Viczián* Ede, jelen volt 70 tag.

Az *elnök* fölszólítására a jegyző fölolvassa a február hó 5-én és 6-án tartott ülések jegyzőkönyvét.

Pirovits Aladár, utalva Kvassay Jenőnek a mult ülésen tartott fölszólalására, sajnálná, ha a szakosztály a műszaki kérdések pénzügyi oldalával nem szándékoznék foglalkozni. *Kvassay* Jenő fölvilágosítja, hogy ő nem ellenzi az ilyen irányú tárgyalást, csak az ellen foglalt állást, hogy a szakosztály tisztán pénzügyi kérdésekben, szavazással döntve, határozatokat hozzon.

E válasznak tudomásul vétele után *elnök* a fölolvasott jegyzőkönyveket hitelesíti.

A szakosztály a könyvtári bizottság tagjául egyhangulag *Bogdánfy* Ödönt választja.

Az *elnök* ezután *Treitz* Péter osztálygeologust, a szakosztály vendégét előadásának megtartására kéri föl.

Treitz Péter a Duna-Tisza közének geologiai fölépülését ismertette. Majd a tervezett hajózó-csatorna mentén végzett hivatalos talajfúrások eredményeit mutatta be. Erre szolgáltak földtani hosszszelvényei, valamint a talajfúrásokkal kiemelt s mintául elhozott földnemek. A mélybevágású csatornát környezetére nézve veszélyesnek tartja, mert leszállítja a talajvizet; keresztben metszi el az északról dél felé húzódó földalatti vízfolyásokat s ebből könnyen a csatornától délre eső részeknek a kiszáradása következhetnék. A föld árjának ilyen elvonása Kecskemét virágzó kerti gazdálkodásának óriási károkat okozna és vele járna a vidék elnéptelenedése.

Bogdánfy Ödön szerint az előadottak nem magyarázzák meg ezt az előrejelzett veszedelmet. Az „Adatok" II. fejezet 14-ik pontjának, a 83-ik oldalon olvasható 2 utolsó bekezdésére utal, ahol Treitz Péter vizet át nem bocsájtó márga-rétegekről tesz említést. Az ottani állításokat nem tudja összeegyeztetni a most előadottakkal, hogy a talajvíz a közbeeső márgarétegek ellenére is alászáll. Ezt a szivárgó-görbe törvényeire való hivatkozással sem hiszi el. De még ha besülyed is a talajvíz körülbelül 80 *cm* vegetációs réteg megteremtésével, fásítással, szőlőültetéssel, trágyázással termővé lehet tenni a homokot, amelynek főleg csak az ily módon tározható felszíni csapadékvízre van szüksége. Nem fél attól, hogy a mélybevágású csatorna az Alföld érintett részét sivataggá változtatja.

Kajlinger Mihály szerint Treitz adatai sokkal kevesebb veszélyt tartalmaznak, ha azokat nem akademikus, hanem gyakorlati mérnöki szemekkel tekintjük. Bogdánfyhoz csatlakozva nem fél a depresszió hatásától, sőt a vadvizek és mocsarak eltünése után a mezőgazdaság és a közegészségügy hasznát reméli. A depresszió a növényzetet nem sújtja, mert az nem a talajvízből, hanem inkább a csapadékvíz páráiból táplálkozik. A kereskedelemügyi miniszter megjegyzésével szemben nem tartja lehetségesnek, hogy a depresszió kiszámíthatatlan hatásaira bárki is következtetéseket vonjon abból, hogy az alföldi talajvízállás még a távoli légsúlymérők viselkedését is megérzi.

Forbát Imre elsősorban azt véli tisztázandónak, hogy a kérdéses talajvíz a helyi csapadék tározódásából ered-e, avagy földalatti hozzáfolyásból. Első esetben a mélybevágású csatorna csak kisebb körzetben okozna depressziót és veszélytelen volna, ha azonban földalatti folyásokat vág el, akkor a csatornától északra eső résznek ugyan kevés kárt okoz, de a déli oldalt nagy területen kiszárítaná.

Pirovits Aladár kimutatja, hogy a tervezett csatorna olyan csekély termőértékű területeket érint, ahol közel 160.000 kat. holdon a bérösszeg átlag 5 korona. Ennek főleg az az oka, hogy a földeket nem lehet fölszántani. Akármily modorban épül ki a csatorna, ez a tény alig változik; a mélybevágású csatorna káros hatásától tehát nem fél.

Kvassay Jenő szerint Forbát nagyon helyesen fejtette ki a talajvíz származása közötti lényeges különbséget. Kajlinger véleménye áll a csatorna feletti vidékre, de nem fogadható el a tőle délre eső területekre vonatkoztatva, mert azokat épp úgy kiszárítaná, mint ahogy máshol, tervszerüen húzott övcsatornákkal igen nagy területeket ki lehet szárítani.

Treitz Péter Bogdánfynak válaszolva rámutat, hogy az említett márgák a felszíntől lefelé törekvő vizekkel szemben vízrekesztők, de abban az ős folyammederben, ahol vízszintesen rétegződnek, a föld árját vezetik. Pirovits 5 koronás földjövedelmi adataival szemben felemlíti, hogy Szeged vidékén egy hold homokért 60 K haszonbért is fizetnek.

Kajlinger Mihály szerint ismeretes, hogy ahol a talajvizek áramlásban vannak, a depresszió némileg másképp alakul ki az áramlással szemben. Fölszólalásában erre azért nem fektetett súlyt, mert a közölt adatokból csakis arra tudott következtetni, hogy a kérdéses terület alatt e szempontból figyelembe veendő áramlások nincsenek. Konstatálja továbbá, hogy a barometrikus nyomás változásairól és a depressziók kialakulásának összefüggéséről általa elmondottak ellen a fölszólalók egyike sem emelt szót.

Bogdánfy Ödön még abban sem lát veszélyt, ha a mélybevágás a talajvíz ereit átvágja, mert a termékenység úgyis csak a felszín vizeitől függ, ezek pedig vízrekesztő rétegen fekszenek, amit a magasvezetésű csatorna is éppen úgy át vág, mint a mélyvesetésű.

...számító képességüket azon kérés-
...edelmi és iparkamara bizonylatával igazolni, melyhez vállalatuk
...elepe szerint tartoznak.

Fenntartom magamnak a jogot, hogy a beérkezett ajánlatok
...özül tekintet nélkül az ajánlott árakra, szabadon választhassak,
...letve elfogadásra ajánlatot ily értelemben a kiküldött épitési
...izottságnak tehessek.

A kiirási müvelet a veszprémi m. kir. államépitészeti hivatal-
...ál a rendes hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Kelt **Veszprémben**, 1909. évi február hó 17-én.

Keller Sándor

MMÉBÉVK
1934.240.1

BU...

TELEF... ...o.

Készit... ...s-
szerke... ...au
...edéls... ...at

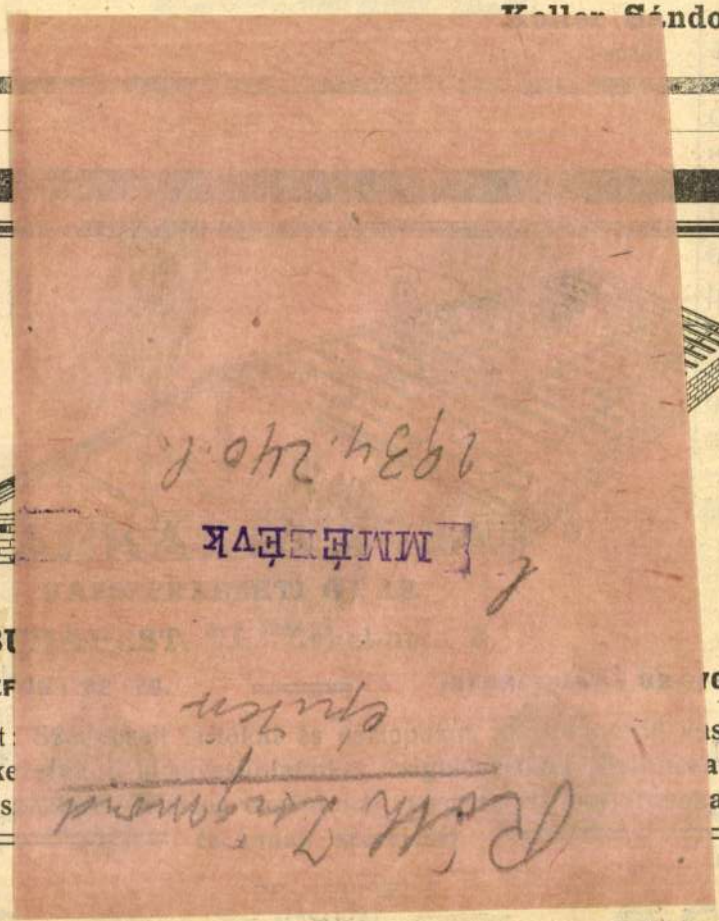

Tervek és költségvetések készitése a gyár mérnökei által

Elsőrendű referenciák.

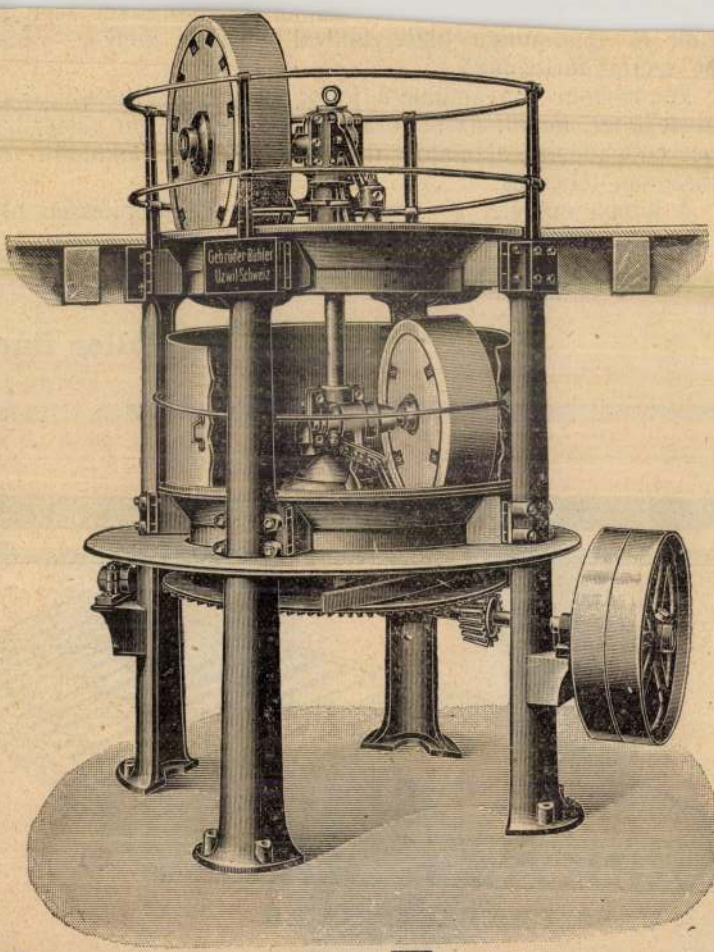

BÜHLER ÉS DRÖSSLER

TELEFON 26—79. Budapest, VI., Andrássy-ut 51. TELEFON 26—

Hirdetések és előfizetések

felvétetnek a kiadóhivatalban

BUDAPEST,

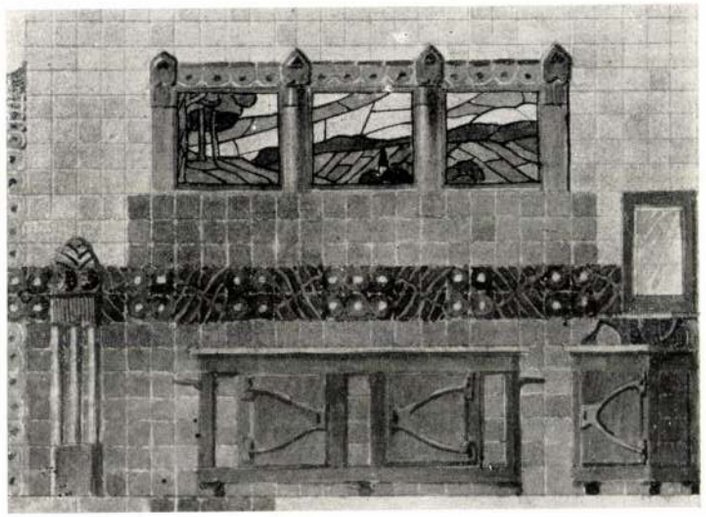

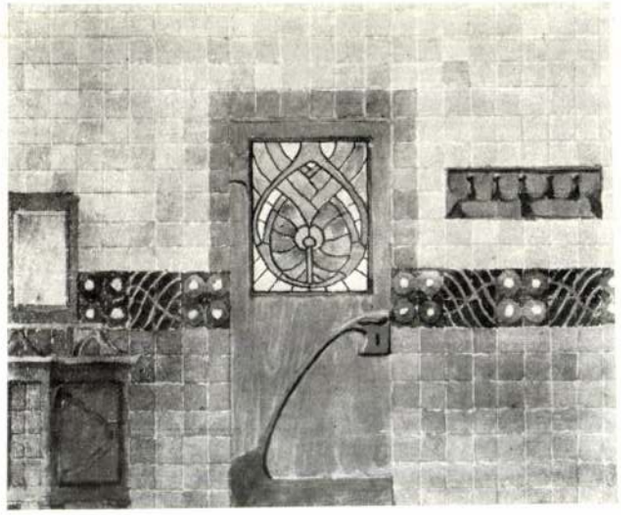

FÜRDŐSZOBA KIKÉPZÉS.

ÉPITÉSZTANHALLGATÓK TERVPÁLYÁZATA.
(RÓTH-PÁLYÁZAT.)

I. DIJ. RÓTH ZSIGMOND
IV. ÉVES ÉPITÉSZ.

Magyar Építőművészet
1908. 2. 7.

Róth Zsigmond
díjai

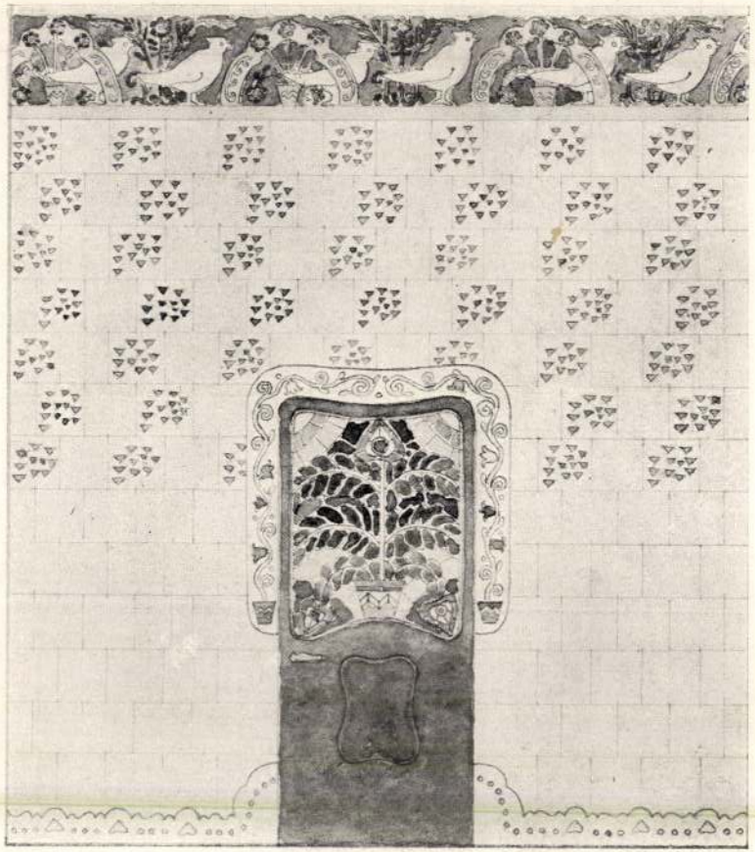

FÜRDŐSZOBA KIKÉPZÉS.

ÉPITÉSZETI HALLGATÓK TERVPÁLYÁZATA
(RÓTH-PÁLYÁZAT.)

I. DIJ. LOSSÁNYI BÉLA
III. ÉVES ÉPITÉSZ.

Róth Zsigmond 38, 43, 78 - 79, 83, 88, 90, 101, 106, 109
111, 114, 150
(in: Déry Attila; Budapest eklektikus épületszobrászata
/Művészettörténet-Műemlékvédelem I. /OMF kiad. Bp. 1991.

Sugárútból – zsákutca

A Madách út a tervekben és a valóságban

Ha a Madách-házak impozáns »városkapuján« áthaladunk, csalódnunk kell, mert az indításhoz méltó nagyvárosi útvonal néhány méter után egy téglafalba ütközve elhal, mely mögött vedlett-kopár tűzfalak közé szorított fészerek, műhelyek, sötét és dohos udvarok, szoba-konyhás lakások szomorú világa kezdődik. Szép álmok, nagyszabású városépítési elképzelések terepe csaknem száz éve ez a terület, de a nagyratörő tervek sorra zátonyra futottak.

A Király utca és a Dob utca közöti sáv a Kiskörúttól a Klauzál térig a város talán legszerencsétlenebb adottságú része volt. A hajdnai szőlőskertek nadrágszíjparcelláiból rendkívül hosszú és keskeny építési telkek lettek, amiket a maximális beépítésre törekvő magántőke lehetetlen házakkal épített be. Futópálya hosszúságú függőfolyosók, mély kútra emlékeztető udvarok, tűzfalra, lichthófra néző rossz lakások tömege készült itt.

Az Erzsébet sugárút nyitásának ötletét *dr. Morzsányi Károly*, a Közmunkatanács tagja éppen azért vetette föl 1900-ban, hogy ezt a területet közegészségügyi, közlekedési és szépészeti szempontból rendbe lehessen hozni. *A Károly király úttól a Klauzál térig új utcát akartak nyitni*, onnantól a Rottenbiller utcáig pedig a kiszélesített Dob utca lett volna a folytatása. *Negyven év alatt kilenc tervváltozat született:* volt köztük egyenes vonalvezetésű és enyhe ívű, az indításnál kis térrel, egy térrel vagy tér nélkül. 1928-tól azonban már olyan vélemények is elhangzottak, hogy a városrész problémáit reprezentatív sugárút nélkül olcsóbban meg lehet oldani, hiszen a radiális út legjobb esetben is csak a Városligetig vezethet, így komoly tehermentesítő szerepet nem tölthet be a közlekedésben. A Belső-Erzsébetvárosban a mély telkeket feltáró kisebb utcákra és a háztömbök átépítésére lenne inkább szükség. Amikor 1934-ben a Székesfőváros ugyanígy foglalt állást, az építésben érdekeltek felzúdultak és *kikövetelték az akkor már Madách Imre útnak nevezett új útvonal elfogadását.* Ezután épültek meg a Madách-házak és a környező, újonnan nyitott utcákat határoló épületek.

A Fővárosi Közmunkák Tanácsa 1939-ben határozta el a Madách út Rumbach Sebestyén utcán túl való folytatását. A 20 méter szélesre vett utca mindkét oldalán 25 méteres főpárkánymagasságot írtak elő. A parcellázás után 1941-ben villámgyorsan felépült hat bérház a földszintjükön üzlethelyiségekkel, a félemeleten általában irodákkal. A legfelső szint valamennyinél hátrább húzódik: a lakások előtt tágas terasz vonul végig. A bal sarkon álló, ívesen forduló elegáns épületet *Gerlóczy Gedeon* tervezte. A homlokzatot részben a Madách-házakhoz igazodó nyerstégla, részben travertinlapok burkolják. Ugyancsak kőburkolatú a jobb oldali sarokház, *Tauszig Béla* és *Róth Zsigmond* műve. A különböző építészek által tervezett többi ház is egy *korszerű, városias negyed képét előlegezte.*

A Madách zsákutca *Fotó: Tyukodi László*

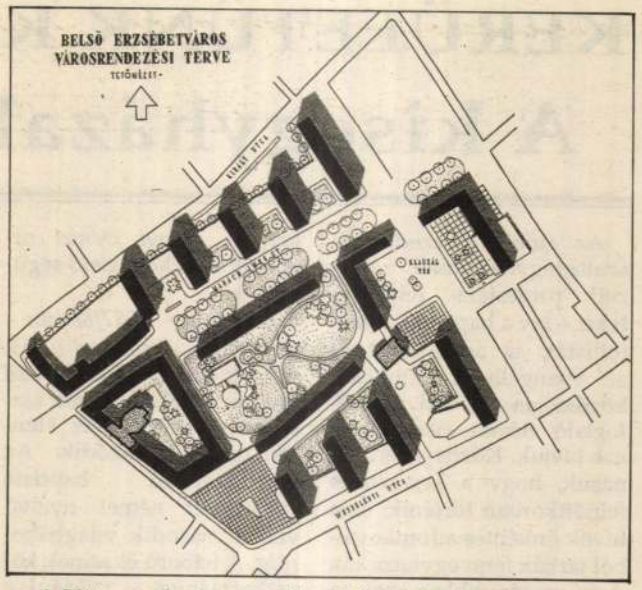

A Közmunkatanács által készített és elfogadott rendezési terv, 1939

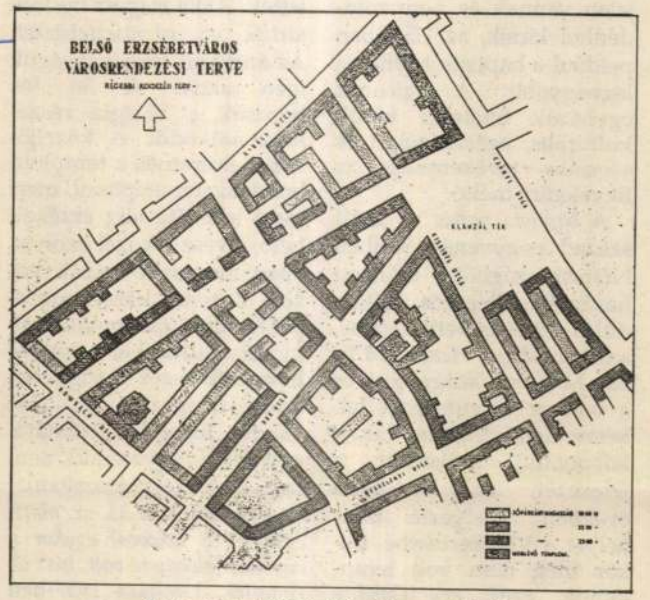

A terület újjáépítési terve, 1945

A háború miatt azonban sem a Madách út folytatása, sem a Közmunkatanács tervében előirányzott, közös udvaros-perembeépítésű tömbök nem tudtak megvalósulni. Az FKT új garnitúrája 1945-ben – elavultnak tartva a korábbi rendezési tervet – újat készített. Csak az 1941-ben épült házakat és a két zsinagógát tartották volna meg, minden egyebet lebontva, az utcáktól függetlenített, parkfelületben úszó tízszintes sávházak formájában képzelték el a terület újjáépítését. Az államosítás lehetőséget adott ilyen méretű beavatkozásra, de a lakáshiány és pénzszűke miatt ez a terv is füstbe ment (tegyük hozzá: hála istennek).

Hosszú szünet után a BUVÁTI foglalkozott újra a Belső-Erzsébetváros rekonstrukciójával. A hetvenes évek második felében, sok vita után elfogadott terv tartalmazta *a mindaddig leghajmeresztőbb ötletet: a Madách „sugárút" egy meglepő S-kanyarral oldalgott volna bele az akkori Majakovszkij utcába.* Ezt a „reprezentatív" utat fűrészfogas magasházak szegélyezték volna. A tervezett városkép nem sokban különbözött attól, ahogyan ma a Baross utca külső szakasza fest. Megint csak hálásak lehetünk a sorsnak, hogy megakadályozta a kivitelezést.

E történeti áttekintésből az a tapasztalat szűrhető le, hogy *a Madách útról mint reprezentatív kivezető útvonalról le kell mondanunk.* Persze a másik végletbe sem kell esni: nem törvényszerű, hogy zsákutca maradjon. A mögötte lévő tömbbelső nem olyan értékes (még az érdekes Gozsdu-udvar sem), hogy ne lehetne egy Kaluzál térig érő utcát belevágni. Nem Madách-sétányt – ahogyan egyes tervezők képzelik – hiszen ez a negyed nem Grinzing és nem Quartier Latin. Vissza kellene térni a régi jó közmunkatanácsi módszerhez, amelyik *csak szabályoz, csak a kereteket határozza meg* és azok kitöltését az egyéni kezdeményezésre bízza. Hiszen bőven van tapasztalatunk arról, hogy az egy kéz, egy kollektíva, egy iroda által tervezett együttesek nem képesek várossá válni. Az, ami a Király utca elején elindult (gondolok itt a foghíjon épülő Rumbach Centerre), viszont mindenképpen biztató.

Ferkai András

KERÜLETÜNK KINCSEI

A kisegyházak templomai, kápolnái

Az elmúlt évtizedekben szabadegyházaknak nevezett protestáns felekezeteket – így a baptistát, a metodistát, az adventistát és az evangéliumi pünkösdi közösséget – ma összefoglaló néven *kisegyházaknak* hívjuk. Közös jellemvonásuk, hogy a keresztelés felnőttkorban történik, és a hívők önkéntes adományaiból tartják fenn egyházukat. A mi országunkban ezek az egyházak kicsik ugyan, de ettől még szerte a világon jelen vannak és nem mindenhol kicsik, az USA-ban például a baptista egyház a legnagyobb. A felsorolt egyházak hitéleten kívüli kulturális, egészségügyi és szociális tevékenysége is figyelemre méltó.

A *baptista vallás* a múlt század negyvenes éveiben Németországból érkezett hazánkba. Jelentős fellendülés akkor következett be, amikor *Meyer Henrik* 1873-ban Magyarországra jött, és a budapeti gyülekezet lelkésze lett. Eleinte budai központtal működött a felekezet, majd a 80-as években áthelyezte székhelyét a VII. kerületbe. Ekkor még nem volt templomuk, ezért *egy Dohány utcai bérelt helyiségben tartották az istentiszteleteket.* A pékszakmában történetesen sok követőre talált a baptista felekezet. A péklegényeknek a hét minden napján dolgozniuk kellett. A baptisták szociális munkájával kapcsolatban említést érdemel, hogy éppen Meyer Henrik harcolta ki számukra a hatnapos munkahetet, *Irányi Dániel* országgyűlési képviselő segítségével.

Időközben – 1887/88-ban – megépült a Wesselényi u. 53. sz. alatt fővárosunkban az első baptista templom. Ennek alapítása szintén Meyer Henrik nevéhez fűződik. Az erzsébetvárosi baptista gyülekezet német nyelvű volt a második világháborúig. A háború és annak következményei – például a kitelepítés – a gyülekezet létszámát erősen lecsökkentették. *Azóta magyar nyelven tartják az istentiszteleteket.* Az énekkari tevékenységük igen aktív. A 30 fős kórusuk a liturgia részeként működik. A közeljövőben szeretnék a templom homlokzatát átépíteni, mert most jelenléte alig érzékelhető, elvész a közel azonos, vagy magasabb házak között. Terveik között szerepel fiatalok részére vitaklub indítása, továbbá, a vallási hovatartozástól függetlenül, kollégium létesítése olyan fiatalok számára, akiknek az egyetemük nem tud elhelyezést biztosítani.

A Hársfa utca 33. sz. alatti épület (28 lakásos) egykor a baptista felekezeté volt, hisz ők építették. Utoljára 1937-ben renoválta a házat az egyház. Az államosításkor az IKV kezelésébe került át, ám azóta is az 1937-es felújítás vakolatmaradványai takarják.

A metodista felekezet a Felsőerdősor utca 5. sz. alatt, kerületünk tőszomszédságában van. A gyülekezet gyökerei – a századfordulón – német nyelvterületről erednek. Ez az egyházközség egyúttal az Országos Központ és az anyagyülekezet, rajta kívül csak néhány házi közösség létezik fővárosunkban. Lelki otthont adnak olyanoknak is, akik formailag nem metodisták. 100-120 fő a vonzása egy-egy istentiszteletnek. *Jellemző rájuk a puritánság, a hitvalló kisközösség és a bensőséges lelki élet.*

Kezdetben sváb parasztgyülekezetek voltak a metodisták. Körükben az irodalmi német nyelv használata terjedt el a Biblia olvasása révén. Ének- és zenekaraik kezdettől fogva léteztek: pengetős énekkarok és kis kórusok. Vasárnap esténként összegyűltek a falusi emberek és a tiszta éneklés hangja megragadta őket.

A Dob u. 10. szám alatt a Svájci Carl Lutz Bizottság és a Budapest Főváros Közgyűlése 1991 júniusában *szobrot állított Carl Lutz emlékére.* Ki volt Carl Lutz? Svájci konzul, *metodista vallású, aki 1943-44-ben hazánkban teljesített szolgálatot. A zsidó polgárok ezreinek életét mentette meg* védlevelek és védett házak létesítése révén. Lelki segítségért gyakran felkereste Hecker Ádám metodista lelkészt, aki lelki gondozója volt.

Az adventista felekezet a Székely Bertalan utca 13. szám alatti házban működik 1924 óta. (Ezt megelőzően az Aréna u. 7. sz. – ma Dózsa György út – alatti helyen). A fővárosban *kilenc gyülekezetük van,* a VII. kerület a fenti gyülekezethez tartozik a IV., XIII. és XIV. kerülettel együtt. Az adventistákra az jellemző, hogy létszámukat jóval felülmúló tevékenységet fejtenek ki kulturális, egészségügyi és szociális területen. Jelentős az a modellkísérletük, melynek során iskolai keretek között *a Bibliát mint közismereti tárgyat tanítják.* Így olyanok is tanulmányozzák a Bibliát, akik egyébként az egyházaktól távol állnak.

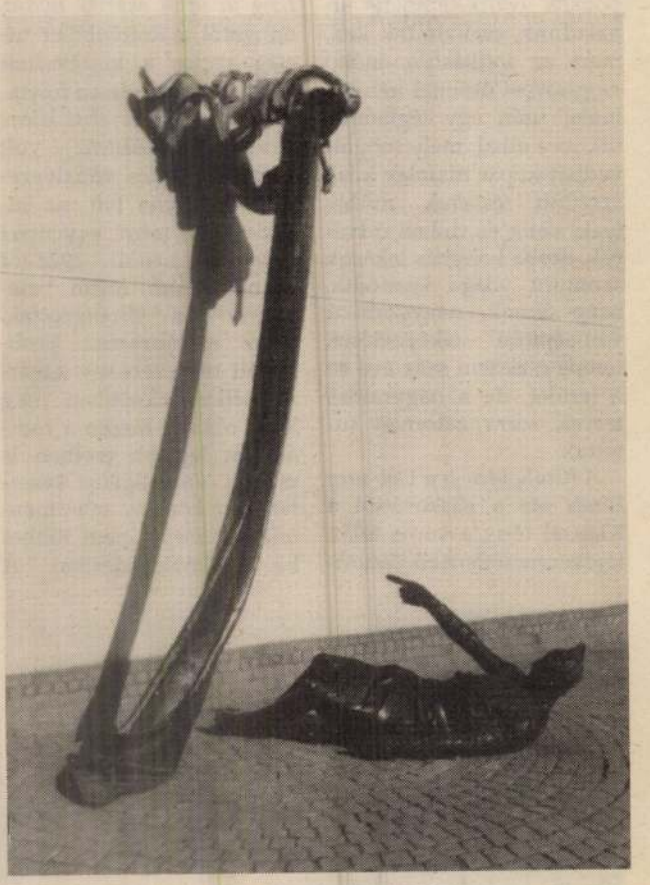

Carl Lutz emlékmű

Az adventistáknak kiadóhivataluk is van, amely könyveket jelentet meg, s az egészségügy terén is több szabadalommal tűnnek ki. Ilyen például a *Lélegezz szabadon* elnevezésű nyolcnapos ingyenes tanfolyam, amely a dohányzásról szoktat le. Amerikában 20 millió embernek sikerült ezzel a módszerrel leszokni a dohányzásról. A korszerű táplálkozásban is élen járnak. *A Kelloggs müzli szintén adventista találmány.*

Az evangéliumi pünkösdi közösség mozgalma a század elején Észak-Amerikában indult el, s hazánkba az 1910-es és 20-as években az Amerikából visszatelepültek hozták magukkal az új eszméket. Az első imaház *Bakonycserjén* épült. Néhány év alatt az egész országra kiterjedt, a fővárosban hat gyülekezetük alakult. *A VII. kerület a Dózsa György út 7. szám alatti felekezeti élet munkájába kapcsolódott be.* (Ezt megelőzően az Almássy tér egyik alagsori helyiségében működött 15 évig.) *A mostani imaház 1934-ben létesült.* Az evangéliumi pünkösdi közösségre jellemző, hogy missziós szolgálatát a lakókörnyezetben is ellátja, így például utcákon, tereken is bemutatnak pantomim jeleneteket, bábjátékot, színpadi előadást és z e n é l n e k - é n e k e l n e k. Iskolákban, művelődési házakban, nevelőintézetekben, sőt börtönökben is „fellépnek". Az ének és zene ennek a gyülekezeti életnek is fontos része. Négyszólamú kórusuk és háromféle ének-zenei csoportjuk van. A felekezet könyvesboltjában – a XIV. kerület Gizella utca 37. szám alatt – többféle vallású, nyelvű kiadványt lehet vásárolni. Kéthavonta megjelenő újságuk neve: *Élővíz.*

Dr. Buda Györgyné
közművelődési
csoportvezető

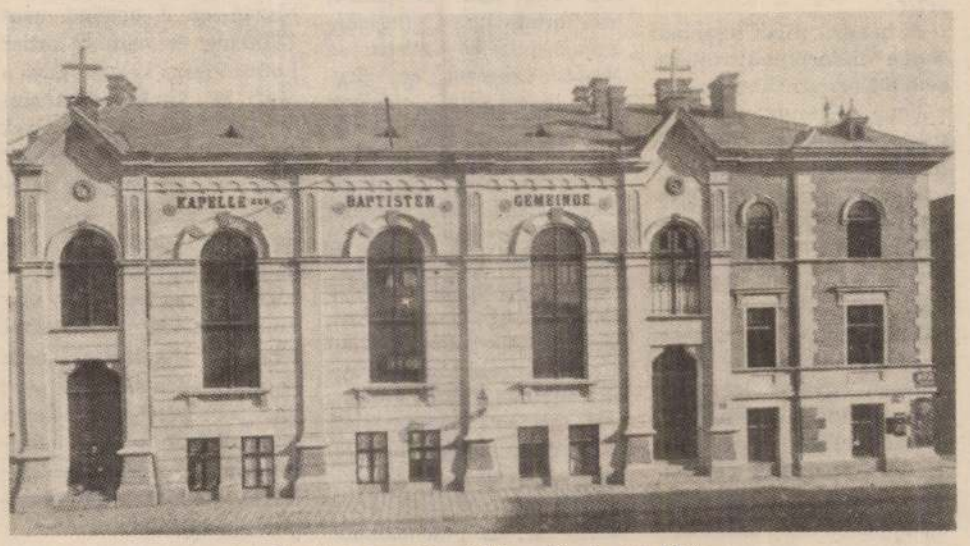

Baptista templom (Wesselényi utca 53.)

Róth Zsigmond, színes üvegezés céhmestere.

Varga Vera: Róth Miksa munkásságáról.

Róth Miksa munkássága } 1884. Átveszi apja, Róth Zsigmond műhelyét, „ki egyike volt az utolsó céhmestereknek", s az egyedüli, aki ez idő tájt Magyarországon az ólomba foglalt színes üvegezések készítéséhez értett.

Művészet, 1989., január, 18-old.

Róth Zsigmond, üvegfestő

A szecesszió üvegablak-művészete visszakanyarott a középkori, elfelejtett technikához. – Trefort Ágoston neglúvja a cseh származású Kratzmann Edét Münchenből, az ő vezetésével alakul meg 1878-ban az első pesti üvegfestő műhely. Kratzmann még historizáló-eklektikus stílusban dolgozik ezt követi Palka József és Róth Zsigmond. Róth műhelyében dolgozik ifa Miksa, a századforduló magyar üvegművészetének külföldön is ismert, becsült alakja, jó érzékű és szemű iparművész.

Szücs Endre: Szecessziós üvegablakok.

Budapest, 1979. 10. 24. old.

Róth Zsigmond, üvegfestőművész

Róth Zsigmond rajza a „Megfagyott Muzsikusból (1905). [repri]

Gerle János: Maróti Géza építészet és szobrászat határán. Magyar Építőművészet, Budapest, 1983. jún. 50-51-old.

Roth Zsigmondás Miksa

üvegfestés

K

cred

Az Építés. Ipar

1885. 264. l. (Az üveg-
festés az omegoski-
állításon)

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása

Engedély

.....

a műhelyfőnök vagy
aláírás

8. sorsz. Műhelyi minta. —

Roth Zsigmond
ünnepelt

1.

Közlemények.

Kiadja az M. O.
Képrőm. Társulat.
Pp. 1878. 1. l.

Melléklet: 1

ságot, hogy a vezetése alatt álló szin-
ézet területén belül keletkezett károk-
sszeállitásáig - 24 órán belül a csatolt
jessze fel közvetlenül a vezetésem alatt
tályához.
; nem kell tenni.
ri julius hó 4.-én.

A miniszter rendeletéből:
dr.vitéz Haász Aladár s.k.
miniszteri osztályfőnök.

Roth Zsigmond

üvegfestő

készítette a nagy ipar-

csarnok festett ablak

félkörüveinek egyikét.

Kel 1865-

I. k. 1. füzet.

33. l-

MDK.

Roth Zsigmond üvegesmester

A félegyházi r. kath. templom.

Vasárnapi Ujság 37. szám 1877. XXIV.évf. 583 l.

Roth Zsigmond
és fia Miksa
üvegfestők
jó írlés és jó munká-
át kitüntetve

Kol 1885
III. k. 2. f. 232. l.

Kath. Paskál
Prot. Paskál

CSÜTÖRT.

18

Kath. Venánc
Prot. Erik

PÉNTEK

19

Kath. Cölesztin
Prot. Ivó

SZOMBAT

20

Kath. Bernardin
Prot. Bernát

Izr. S. Behar B. 5. P.

MDK

Roth Zsigmond és fia Miksa

Jó izlés és jó munkáért kitüntetve

Kel. 1885. III.k.2.f. 232.l.

MDK

Roth Zsigmond és Roth Miksa üvegfestők

Az üvegfestés az orsz. kiállitáson. Épitész-Ipar. 1885. 264.l.

Roth Zsigmond

mozaik ablakfestő

Bpest

vidd

2

Kel 1885

III k. 2. f. 228 l.

Kath. Titusz pk.
Prot. Leona

CSÜTÖRT.

5

Kath. Teleszfor
Prot. Simon

PÉNTEK

6

Kath. Vízkereszt
Prot. Vízkereszt

SZOMBAT

7

Kath. Lucián
Prot. Attila

Ógörög December 25 N. Karácsony
Izr. S. Vajigas

1. hét. 1933 Január hó. 31 nap.

Róth Zsigmond

üvegfestő céhmester műhelyében tanult fia, Róth Miksa.

Koós Judith: Magyar Art Nouveau üvegek. Művtört.Ért. 1971.1.sz. 31-37. l.

34. l.

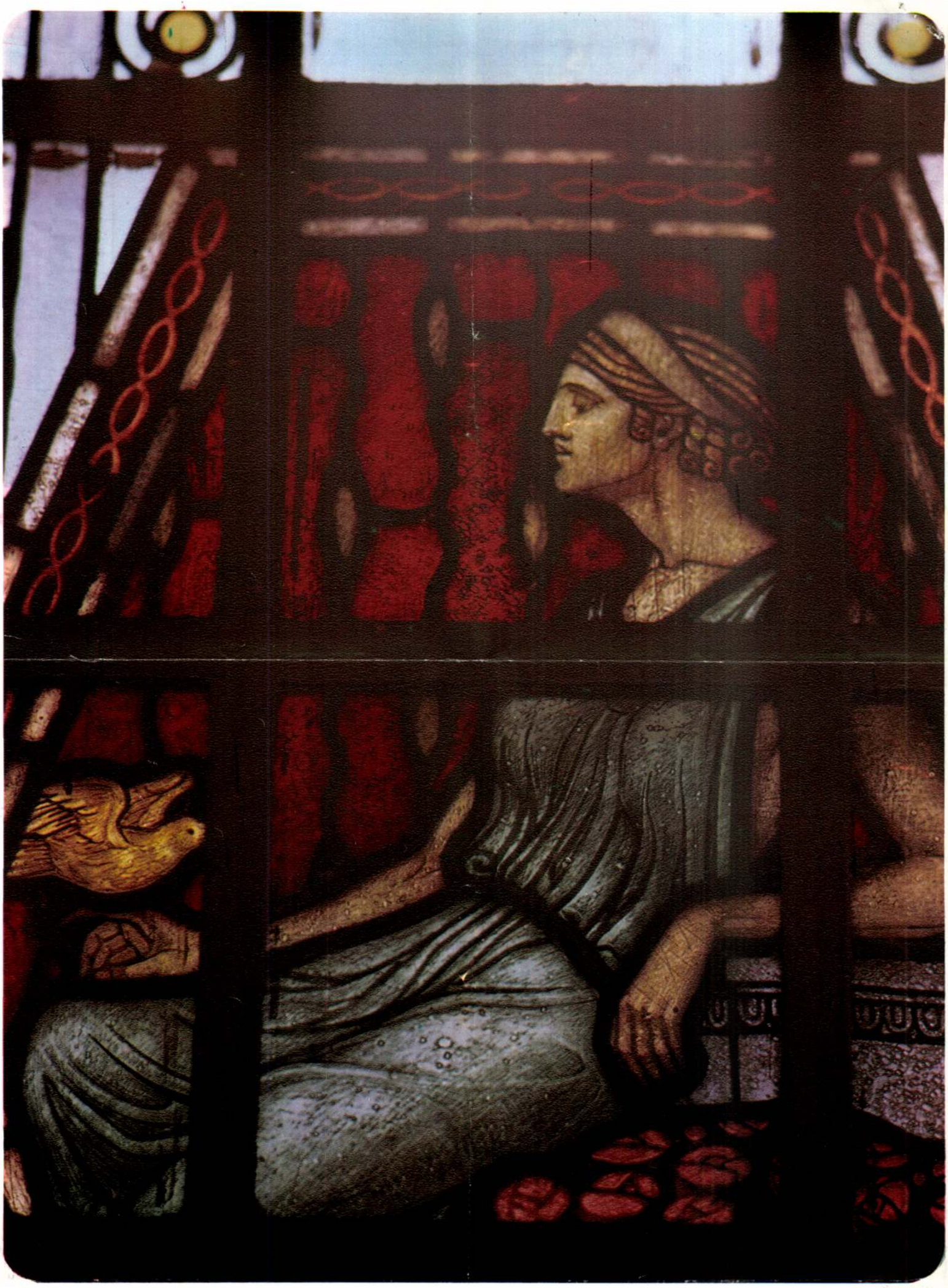

KÉPCSARNOK KÉPCSARNOK KÉPCSARNOK KÉPCSARNOK KÉPCSARNO
NOK KÉPCSARNOK KÉPCSARNOK KÉPCSARNOK KÉPCSA

Tisztelt Műgyűjtők és Műbarátok!

Szíves tudomásukra hozzuk, hogy a Képcsarnok 6 fővárosi és 18 vidéki termében az állandó jellegű képző- és iparművészeti bemutatókon kívül évente több mint 100 egyéni kiállításban gyönyörködhetnek látogatóink.

Gyűjteménye kiegészítésének legjobb módja a kortárs képzőművészek kiállításain történő vásárlás! Kedvező részletfizetési feltételek mellett vásárolhat festményt, egyedi és számozott grafikát, kisplasztikát és művészi érmet! Gyűjteményének értékét növeli, ha neves iparművészek általunk bemutatott ötvös-, kerámia vagy textilmunkájával egészíti ki!

Ne felejtse el: a Képcsarnok kiállításainak helyét és időpontját a Kossuth rádió és a Pesti Műsor rendszeresen közli.

KÉPCSARNOK KÉPCSARNOK KÉPCSARNOK KÉPCSARNOK KÉPCSARNO
NOK KÉPCSARNOK KÉPCSARNOK KÉPCSARNOK KÉPCSA

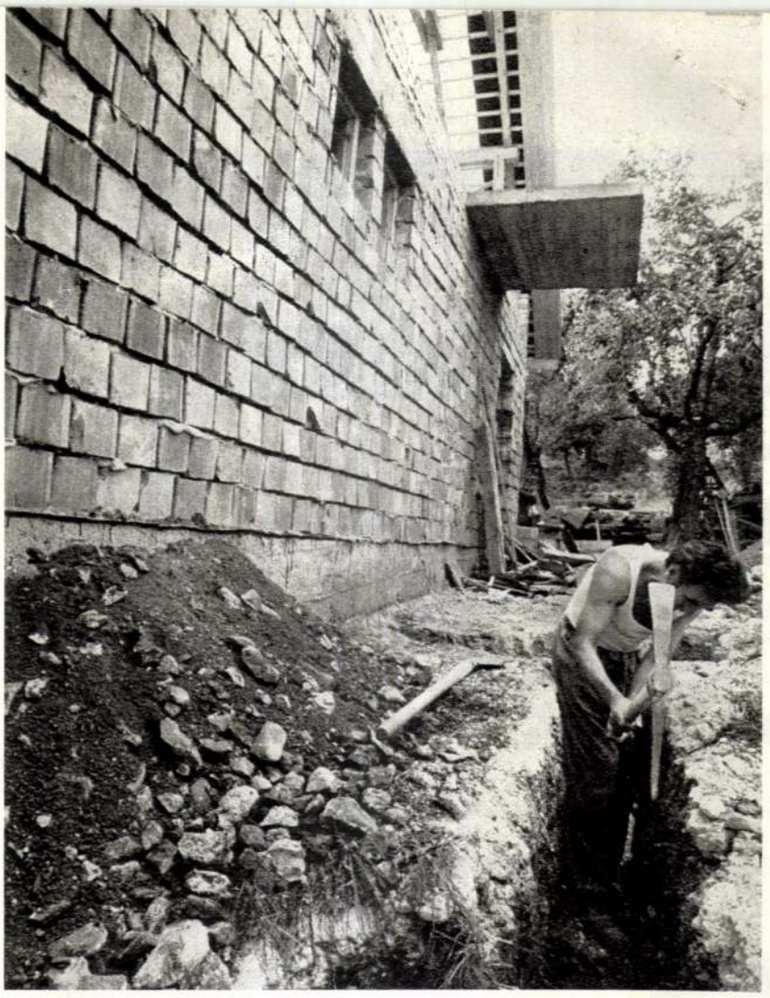

Csigó László felvételei

SZINAI JÁNOS

FÓRUM

MAGÁNERŐSÖK

Az első 15 éves lakásépítési terv (1960—1975) egymillió lakásának 60 százaléka magánerőből épült fel. Ez az adat azonban nem tartalmazza az 1973-ban, tehát a tervciklus utolsó harmadának is a végén indult telepszerű, zömében vállalati támogatással szervezett munkáslakás-építés eredményeit. A családi- és társasház-építkezések fontosságára azonban így is ráirányítja a figyelmet. Hiába mutatnak ki ugyanis az éves lakásépítési statisztikák csökkenő tendenciát az egyedi magánerős lakásépítkezésben, ez egyáltalán nem a vállalkozási kedv csökkenését, hanem elsősorban az építkezésre alkalmas telkek hiányát jelzi. Meggyőzően bizonyítják ezt a hatályos telekrendeletek ellenére is csillagászati magasságokban lebegő telekárak.

Aktuálissá teszi a témát az az urbanisztikai tendencia is, amely a fejlettebb országokban már meglevő folyamat, és bennünket is hamarosan elérhet. nevezetesen az, hogy a lakosság kiköltözik a belső, sűrűn lakott városrészekből az agglomerációs övezetbe. És rá kell hogy irányítsa figyelmünket az egyedi magánerős lakásépítés fontosságára a kritikus lakáshelyzet, a növekvő és strukturálódó lakáshiány, az építőipari munkaerő- és kapacitásgondok, a budapesti lakásépítési tervek teljesítése körüli nehézségek.

A magánerős lakás megvalósulása ma a következő főbb, egymást követő szakaszokra osztható az építési szándéktól a használatbavételig: az anyagi fedezet előteremtése, telekszerzés, tervezés, építési engedély, kivitelezés.

A folyamatra szinte végig jellemző, hogy legaktívabb résztvevője maga az építő, aki igyekszik minden felmerülő feladatot és munkát elvégezni, és csak akkor fordul szakértőhöz (ügyvédhez, építési vállalkozóhoz, különböző kisiparoshoz stb.), ha ez feltétlenül szükséges. Az építtető aktív részvétele egyrészt pozitívum, vitathatatlanul nagy mozgató erő, másrészt viszont kényszerűség. Ha az unalomig ismételt esztétikai és műszaki hiányosságokat ezúttal figyelmen kívül hagyjuk, akkor is számos hátrányos következményt tudunk felsorolni, amelyek ebből a gyakorlatból erednek. A „leglátványosabb" például az engedély nélküli építkezések igen nagy száma. Vagy, ami a jelenlegi gazdasági és építőipari helyzetben az egyik legnagyobb probléma: az egyedi magánerős építési tevékenység — bár mennyiségét tekintve igen jelentős — gazdaságossági szempontból enyhén szólva nem kifizetődő. Ráadásul az állami la-

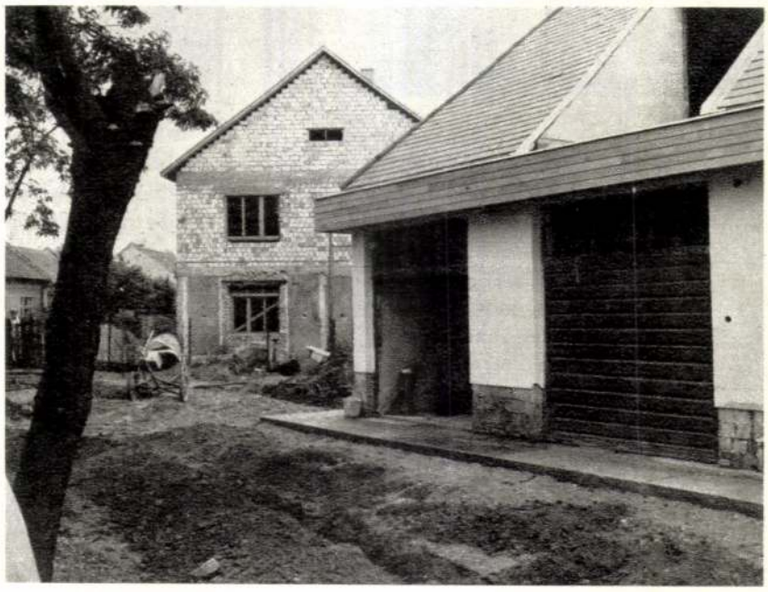

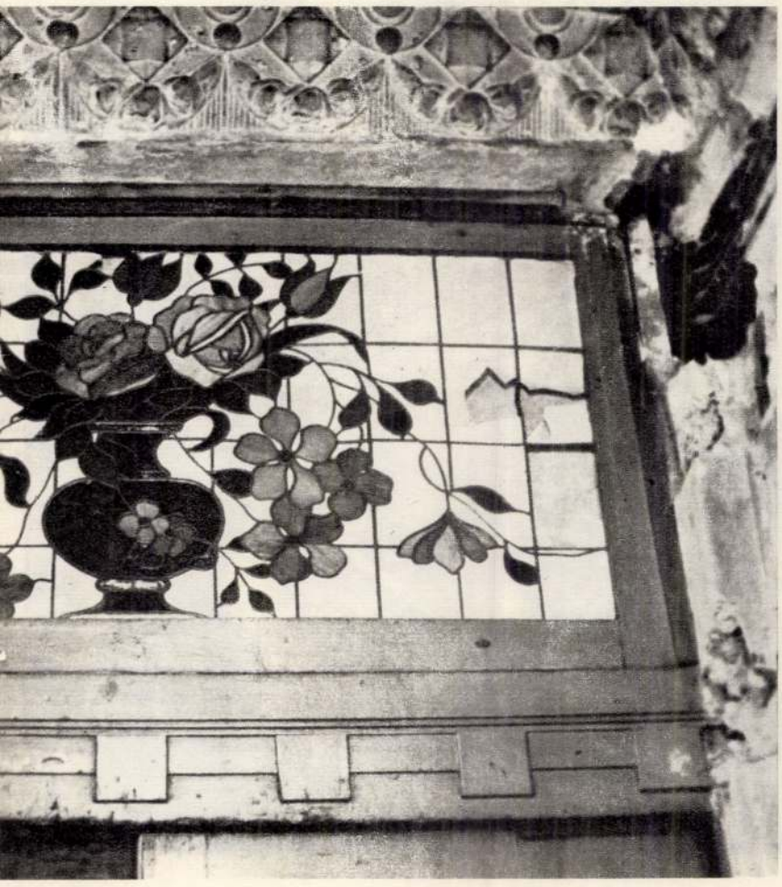

Majakovszkij u. 51.

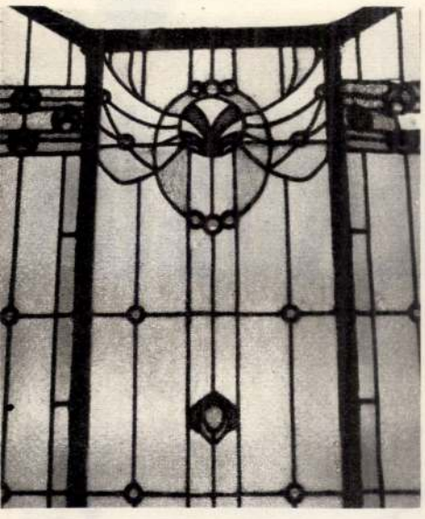

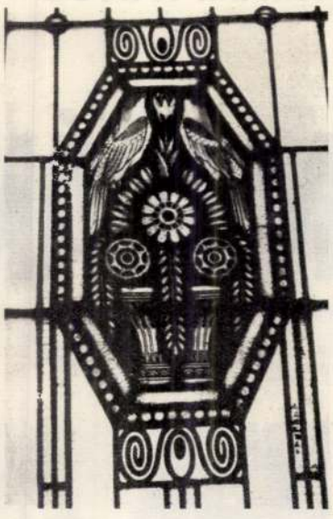

Üllői út 1. **A szerző felvételei**

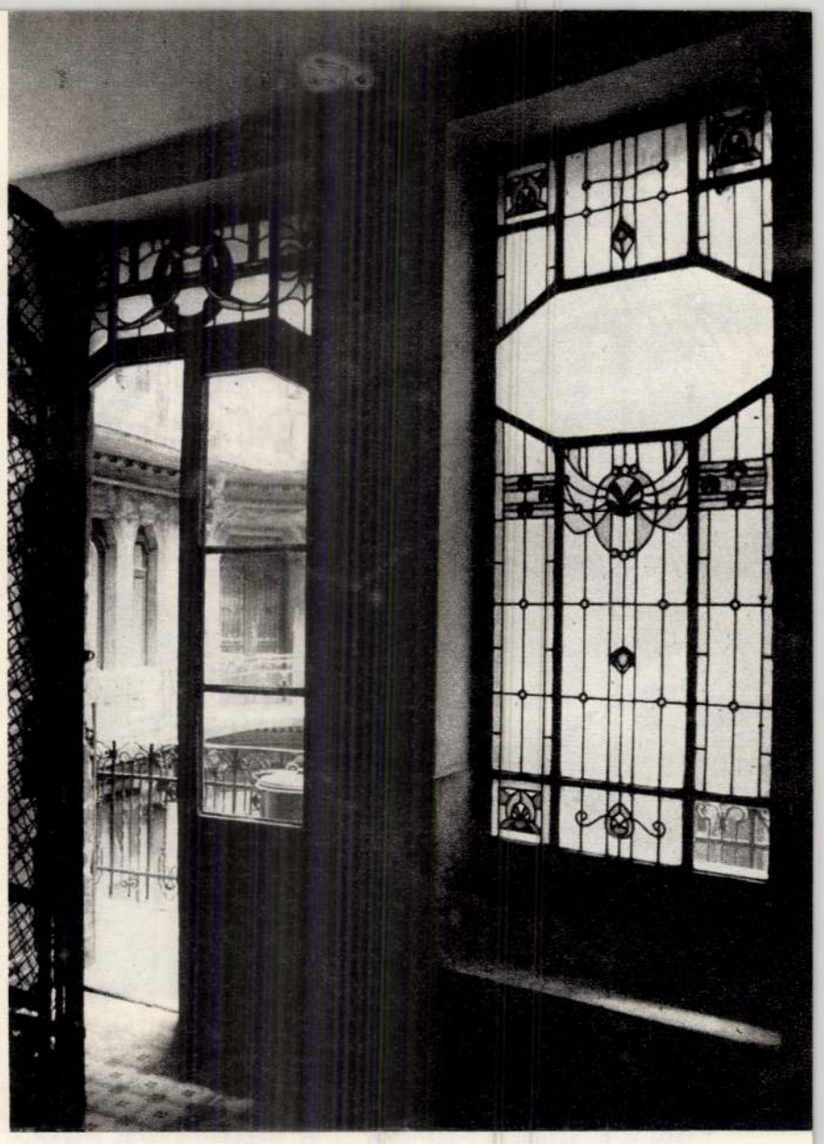

Kazinczy u. 51. **Csigó László felvételei**

már pár levél, könnyebben letöri az oktalanul rongáló vagy „gyűjtő" keze a bimbót és a virágot is.

Gondolkozni kellene azon, hogyan óvhatnánk meg a további pusztulástól (és pusztítástól!) üvegablakainkat, mert egyelőre nemhogy a helyreállításra, de még az óvatos kiemelésre és raktározásra sincs lehetőségünk. Kellő propagandával tudatosítani kellene a főváros lakóiban, milyen értékek között járnak. Érezzék, hogy nemcsak az az övék, ami a lakás ajtaján belül van. Az ő életüket teszik színesebbé, gazdagabbá, emberibbé a mellékutcák, függőfolyosók és lépcsőházak iparművészeti kincsei.

Tudjuk, hogy a műemlék abban a környezetben tölti be leghatásosabban szerepét, amelyben fogant, mégis felvetném egy esetleges gyűjteményes kiállítás gondolatát is, ahol üvegablakaink hátsó megvilágítással, szakszerűen rendezve tanúskodnának a századforduló Budapestjének iparművészeti értékeiről.

SZECESSZIÓS ÜVEGABLAKOK

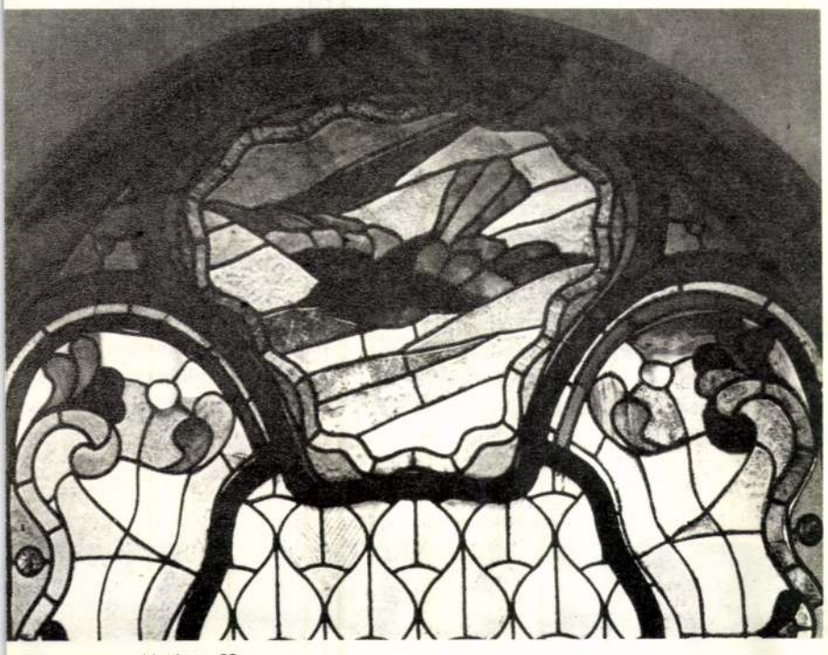

Hajós u. 32.

Bécsi u. 1.

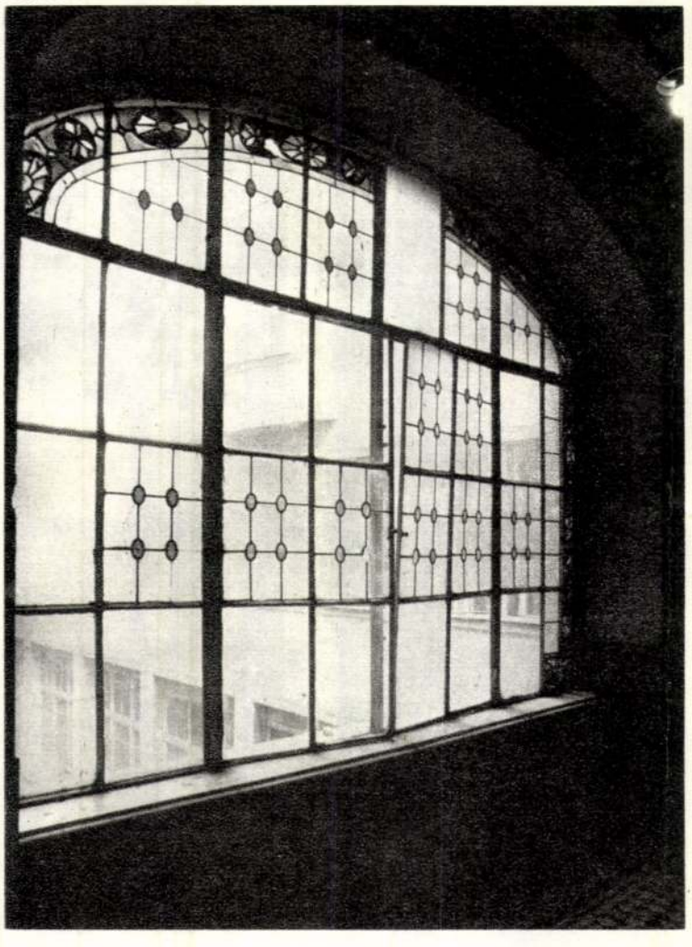

De mi van a többivel? A nagy alkotók elszórt holmijával, a kismesterek gondban, szeretetben fogant alkotásaival?

Ha a főváros századfordulós mellékutcáit járjuk, és betekingetünk az időrágta, lecsószagú lépcsőházakba, udvarokba, ha túl vagyunk a ráérős öregasszonyok „kit tetszik keresni" kérdésein, ámulva látjuk, hogy műemlékileg *nem* védett épületeink is milyen értékeket rejtenek.

A főbejárati kaput, a kapualjat az udvarral összekötő ajtót, a lépcsőház ablakait, az első emeleti volt háziúrlakás zárt folyosóját, előterét, szép, színes, hangulatos, sokszor értékes üvegmunkákkal ékesítették. Java részük ma már torzó, csak elképzelni lehet, milyen varázslatos, sejtelmes hangulatot áraszthattak valamikor a századfordulón, a telekspekuláció vastörvénye szerint sivárrá épített főváros lakóinak nem kis gyönyörűségére.

E műtárgyak mai szemlélője elgondolkodik azon, vajon miért csak a felülvilágítók maradtak meg, vajon miért csak karnyújtás feletti részei épek az ablakoknak? Talán a gránát, a szilánk, a huzat csak az alsóbb részeket kedvelte?

Jelenleg hat festett üvegablakot tart nyilván a műemlékjegyzék nem védett lakóépületeinkben. A szecesszió túlélte a stílusokat el nem kerülő „válságállapotot", a Bauhaus tánadását. Műemlékké vált, elfogadtuk, egyre többen szeretjük, világdivat.

Hadd idézzem itt a műemlékek helyreállítására vonatkozó Velencei Kartát: „. . . a védelemnek ki kell terjednie az olyan szerény alkotásokra is, amelyek . . . ". Ezek olyan szerény alkotások, amelyek egy korszak lelkivilágának, igényeinek, díszítőművészetének hű reprezentánsai.

Fel kell mérni lakóházaink üvegablakkincsét, meg kell vizsgálni a megmentés különböző módozatait. Sajnos, tudjuk, hogy egyelőre a lakáshiány a legégetőbb probléma. Rangosabb műemlékeink megóvása is anyagi gondokat okoz. Nem valószínű, hogy üvegablakaink eredeti állapotban való helyreállítására rövid időn belül pénzügyi lehetőség nyílhat. Bízzunk abban, hogy elérkezik az idő, amikor ilyen, látszólag részletproblémára is pénzt fordíthatunk.

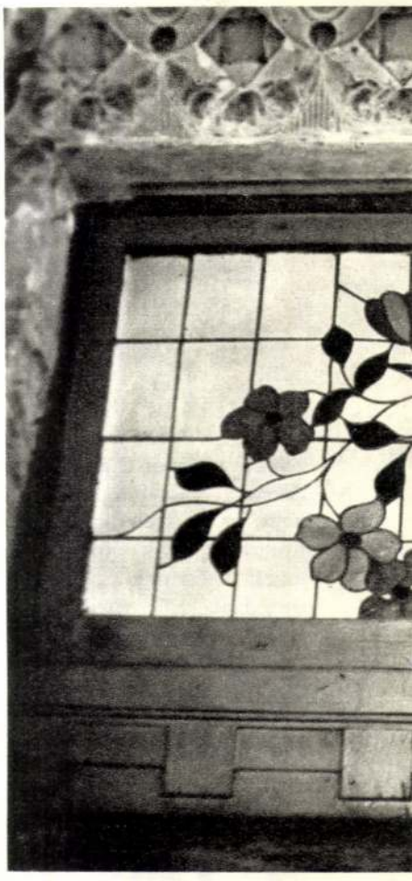

Paulay Ede u. 57.

Hajós u. 32.

De megérik-e ezt az időt érzékenyen törékeny üvegablakaink? Nem is olyan régen az egyik lakóház ablakait a törmelékkel szállították el. Sok helyen csak jobbérzésű lakóknál beépítve maradt meg egy-egy darab. Abban a két évben is, amióta Budapest üvegablakait vizsgálom, szegényebbek lettünk. A legnagyobb baj az, hogy majdnem mindegyik ablak sérült. Márpedig ami egyszer enyészetnek indult, csak az óvó, mentő kéz segítségével maradhat meg. Ha egy ablakból hiányzik

ÜVEGABLAKOK

Deák Ferenc u. 8.

zett üveglapocskákkal dolgozik. Azonnal Hamburgba utazott, hogy az új technikát tanulmányozza. 1898 karácsonyán már maga készítette opaleszcens üvegablakokkal jelentkezik az Iparművészeti Múzeumban.

A festett üveg nálunk is újra divat lesz: sorra alakulnak a műhelyek. 1912-ben már 17-ről tesz említést a „Cím- és lakásjegyzék". Európai rangú alkotások születnek: a Róth céget külföldi megrendelők ostromolják. A nálunk divatos műelemző gyakorlatot most egy kicsit félretéve — miszerint nem írunk le egy bővített mondatot úgy, hogy a mellékmondatban a tárgyalt témát valamiféle kelet—nyugati hatás epigonjává ne degradáljuk —, hadd kockáztassam meg a kijelentést: a századforduló magyar üvegművészete, a helyi formakinccsel gazdagítva, egyénien, európai mértékkel mérve is színvonalasan alkotott.

Az üveg leheletfinom, törékeny, érzékeny anyag. Tehetetlenül adta meg magát a két háború légnyomásainak, a gyerekek rongy-, majd bőrlabdáinak, az alattomosan jövő, gyors, alapos munkát végző viharoknak és nem utolsósorban a hozzá nem értésnek és a nemtörődömségnek.

A megmaradt, neves mesterek által alkotott üvegablakok ma már jó helyen vannak: múzeumokat, magángyűjteményeket színesítenek, vagy templomaink, középületeink féltve őrzött kincsei.

Deák Ferenc u. 8.

Csigó László felvételei

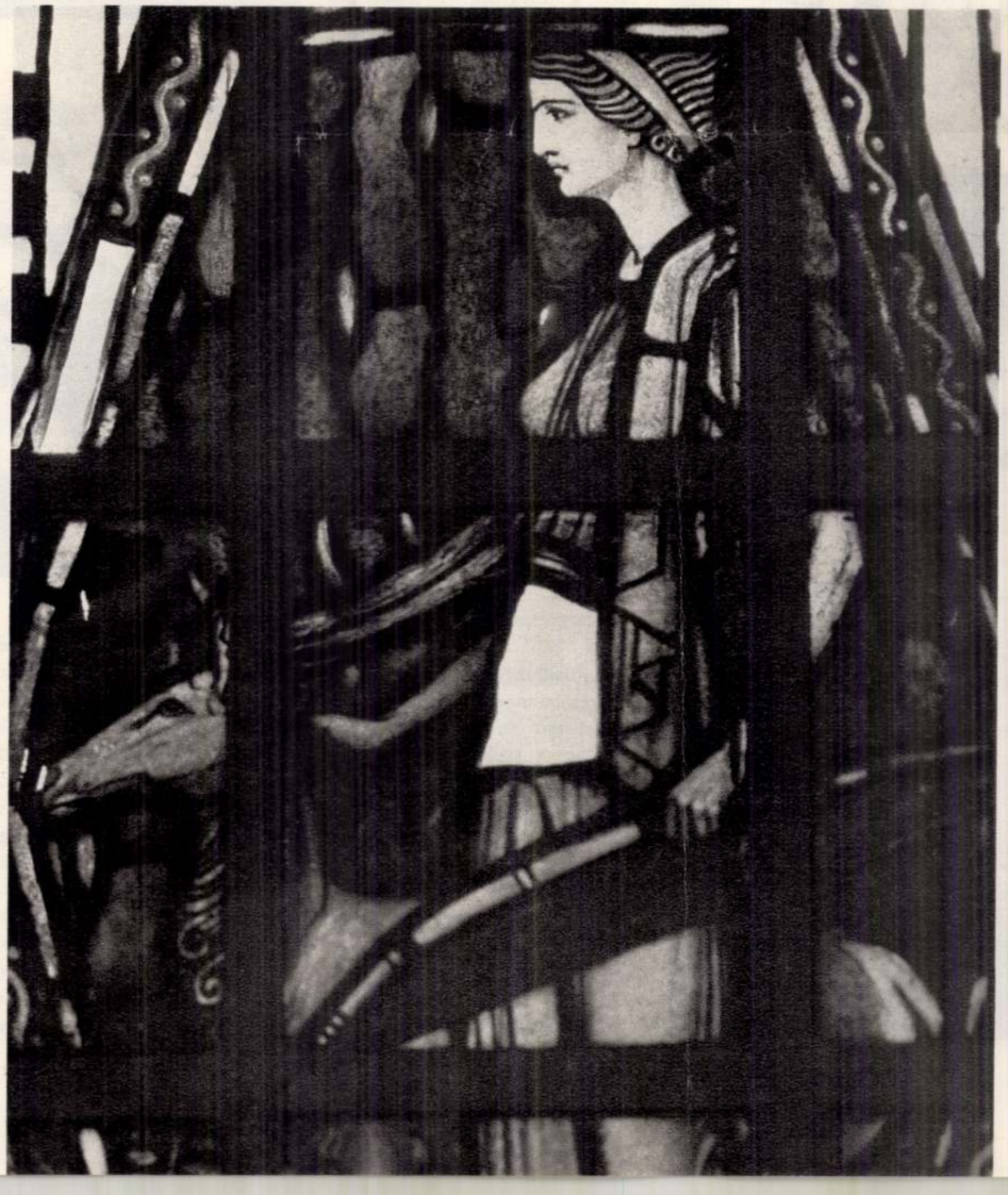

Deák Ferenc u. 8.

Elszámolás a budapesti mozikról

A Kossuth Lajos utca—Rákóczi út és közvetlen környéke a hídtól a pályaudvarig:

Pesti mozik 1941	1946	1979
1. CASINO Eskü út 1.	lebombázva, megszűnt	megszűnt
2. FÓRUM	1. FÓRUM/kisgazdapárt	1. PUSKIN
3. BROADWAY	2. ADY/SZD párt	2. FILMMÚZEUM
4. URÁNIA	3. URÁNIA/Szovexportfilm	3. URÁNIA
5. FORTUNA Rákóczi út 22. (1909 óta)	4. FORTUNA/magánkézen	megszűnt
6. KAMARA Dohány u. 42.	5. KAMARA/SZD párt	megszűnt
7. STUDIO	6. STUDIÓ/kisgazdapárt	4. GORKIJ
8. PALACE	7. PALACE/SZD párt	5. BÁSTYA
9. PÁTRIA	8. PÁTRIA/SZD párt	6. CSOKONAI
10. PHÖNIX	9. PHÖNIX/SZD párt	7. TISZA
11. RIALTO Rákóczi út 70.	romos, megszűnt	megszűnt
12. ROXY	10. ROXY/MKP—MAFIRT	8. HONVÉD
13. CAPITOL	11. CAPITOL/kisgazdapárt	megszűnt

A Nagykörút és közvetlen környéke:

14. LLOYD	12. LLOYD/SZD párt	9. DUNA
15. ELIT (1909 óta)	13. ELIT/SZD párt	10. TANÁCS
16. SCALA	14. SCALA/MKP—MAFIRT	11. SZIKRA
17. NYUGAT Körút—Szobi u. sarok	megszűnt	megszűnt
	15. KOSSUTH/MKP—MAFIRT Váci út 14. (épült 1946-ban)	megszűnt
18. DÉCSI	16. DÉCSI/parasztpárt	12. MŰVÉSZ/ÚJ TÜKÖR
19. ROYAL APOLLO	17. ROYAL APOLLO/MKP—MAFIRT	13. VÖRÖS CSILLAG
20. VESTA	18. VESTA/kisgazdapárt	14. MÁTRA
21. OLYMPIA (1907 óta)	19. OLYMPIA/kisgazdapárt	15. ZRÍNYI
22. HÍRADÓ	20. HÍRADÓ	16. HORIZONT
23. OMNIA Körút—Kölcsey u. sarok (1909 óta)	21. OMNIA/MKP—MAFIRT	megszűnt (szakszervezeti MH)
24. VENUS Körút — 32-esek tere sarok	22. MAROS/parasztpárt	megszűnt
25. BODOGRÁF (1906 óta)	23. BODOGRÁF	17. BÁNYÁSZ
26. CORVIN	24. CORVIN/SZD párt	18. CORVIN

A Nagykörút—Kiskörút között a Kalvin térig:

27. TURÁN Nagymező u. 21.	25. TURÁN/parasztpárt	megszűnt
28. RADIUS	Vígszínház	Thália Színház
29. TIVOLI	26. TINÓDI/parasztpárt	19. TINÓDI
30. CITY	27. CITY/SZD párt	20. TOLDI
31. SAVOY Calvin tér—Üllői út s.	28. SÁGVÁRI/MKP—MAFIRT	megszűnt (Vörösmarty)
32. KULTÚR	29. KULTÚR/parasztpárt	21. KINIZSI
33. RÁDAY Ráday u. 32.	30. RÁDAY/parasztpárt	megszűnt

Belváros:

34. CORSO	31. CORSO/parasztpárt	Pesti Színház
35. BELVÁROSI Irányi u. 21.	32. BELVÁROSI/SZD párt	megszűnt
36. BELVÁROSI HÍRADÓ	Belvárosi Színház	Katona J. Színház (zárva)

A Nagykörúton kívül, a XIII., VI—IX. kerületben:

37. IPOLY	33. IPOLY/MKP/MAFIRT	22. IPOLY
38. ANDRÁSSY Csengery u. 39.	megszűnt	megszűnt
39. ORIENT Izabella u. 65.	romos, megszűnt	megszűnt
40. DAMJANICH Damjanich u. 1.	34. DAMJANICH/kisgazdapárt	megszűnt
41. ODEON Rottenbiller u. 37/f	35. PETŐFI/parasztpárt	megszűnt
42. HOLLYWOOD	36. BETHLEN/parasztpárt	23. BETHLEN
43. REX Landler J. u. 39. (1909 óta)	37. MARX/SZOT	megszűnt
44. ELDORÁDÓ	38. ELDORÁDÓ/„Népies irod. társ."	24. NAP
	39. VÁROSI SZÍNHÁZ/BP főváros	Erkel Színház
45. NÉPSZÍNHÁZ Kun u. 12.	40. PALOTA/Újságírószöv.	megszűnt
46. OTTHON Beniczky u. 3.	41. OTTHON/SZOT	megszűnt
47. TÁTRA	42. TÁTRA/Népi Koll.	25. BALATON
48. LUDOVIKA	43. PARTIZÁN/Partizánszöv.	26. AKADÉMIA 27. ALFA Kun Béla tér
49. FERENCVÁROSI Soroksári út 61.	megszűnt	megszűnt

A külső kerületek: (XIII., XIV., X.)

50. BÉKE	44. BÉKE/kisgazdapárt	28. BÉKE
51. DÉLIBÁB	45. DÓZSA/MKP—MAFIRT	29. DÓZSA
52. NÉP Váci út 76.	46. NÉP/parasztpárt	megszűnt
53. URANUS	47. URANUS/parasztpárt Váci út 150.	megszűnt
54. ÁRPÁD Kerepesi út 146.	48. ÁRPÁD/MADISZ	megszűnt
55. FORTUNA Városliget	megszűnt	megszűnt
56. GLÓRIA	49. GLÓRIA/domonkos rend	30. SPORT
57. HOMEROS Május 1. u. 7.	50. HOMEROS/vakok szövetsége	megszűnt
58. PLUTÓ Kerepesi u. 44.	51. PLUTÓ/izr. árvaház	megszűnt
59. STAR	52. ÉVA/SZOT	31. ÉVA
60. ZUGLÓI	53. ZUGLÓI/SZOT	32. ZUGLÓI
61. ALFA Kápolna u. 3/b	54. ALFA/MKP—MAFIRT	megszűnt
62. ASTORIA Szt. László tér 4.	55. ASTORIA/SZOT	megszűnt
63. HUNGÁRIA	romos	33. PETŐFI
64. KRISTÁLY Delej u. 41	megszűnt	megszűnt
		34. KŐBÁNYA
		35. PEST—BUDA

Budai mozik:

A „budai körút": Mártirok útja—Alkotás utca—Bartók Béla út és közvetlen környéke:

65. ADMIRÁL (1908 óta)	romos	zárva (BEM)
66. ATRIUM	romos	36. MÁJUS 1.
67. BUDAI APOLLO Csalogány u. 46.	romos, megszűnt	megszűnt
68. ALKOTÁS (1912 óta)	56. ALKOTÁS/parasztpárt	37. ALKOTÁS
69. ASTRA	57. UGOCSA/SZD párt	zárva (Ugocsa)
		38. MOM
70. HUNNIA	58. HUNNIA/magánkézen	39. HALADÁS
71. SIMPLON (1909 óta)	59. SZABADSÁG/MKP — a volt tulajdonos kezelésében	40. BARTÓK
72. NAP Bartók B. út 32.	romos	megszűnt

A Duna és a „körút" között:

73. KORONA Attila u. 15.	romos	megszűnt
74. PALOTA	romos	41. DIADAL

Budai hegyek:

75. KULTÚRA	nem üzemelt	42. KULTÚRA
		43. REGE
76. KELEN	60. KELEN/magánkézen	44. KELEN

Óbuda és környéke:

77. FLÓRIÁN	61. FLÓRIÁN/MKP—MAFIRT	zárva (Felszabadulás)
78. BUDAI ROYAL	62. ÓBUDA	45. ÓBUDA
79. TURUL Bécsi út 69.	63. ÚJLAKI/MNDSZ	megszűnt
80. ÚJLAKI Üröm i út 60.	megszűnt	megszűnt
81. KULTÚR Szentendrei út 13.	megszűnt	megszűnt
82. CSILLAG	64. CSILLAG/MKP	46. CSILLAG
83. KÁRPÁT Szentendrei út, Csillaghegy	65. KÁRPÁT/KMP-Kath. egyházközség	megszűnt

A mai Nagy-Budapesthez 1946 után csatolt területek mozijai:

IV. Újpest:

84. APOLLO	66. APOLLO/Kimort V.	47. FÉNY
85. CORSO	67. CORSO/SZD párt	48. ALKOTMÁNY
86. KULTÚR Erkel u. 26.	68. KULTÚR (Orsz. Szocpol. Int.	megszűnt
87. TÜNDÉR	69. TÜNDÉR/MKP—MAFIRT	zárva (Tündér)
88. URÁNIA	70. SZABADSÁG	49. SZABADSÁG

A XV., XVI., XVII. kerületek Cinkota, Mátyásföld, Pestújhely, Rákoscsaba, Rákoshegy, Rákoskeresztúr, Rákosliget Rákospalota, Rákosszentmihály, Sashalom, stb. — területén összesen 14 mozi működött. Ma ennek éppen fele: 7 mozi.

Ezeknek a falusias moziknak 1941-es és 1946-os állapotát nem részletezem.

		50. BÉKE (volt Árpád)
		51. PALOTA
		52. SZÉCENYI
		53. CINKOTA
		54. VILÁG
		55. JÓKAI (volt Apollo)
		56. MAROS
89—102.	71—84.	

XVIII. kerület: volt Pestszentimre, Pestszentlőrinc:

103. ELITE	85. SZABADSÁG /magánkézen	57. BALASSI
104. ADRIA	86. ADRIA/SZD párt	58. MADÁCH
105. FÓRUM	87. FÓRUM/MKP—MAFIRT	zárva (Fórum)
106. TURUL	88. UNIÓ/MKP—MAFIRT	59. LIGET

XIX. kerület, Kispest:

107. FLÓRA Üllői út 116.	89. FLÓRA/MKP/MAFIRT	megszűnt
108. HUNGÁRIA volt Szt. Imre hg. u. 54.	90. HUNGÁRIA/parasztpárt	megszűnt
109. ROYAL Üllői út 149.	91. ROYAL/MKP—MAFIRT	megszűnt
110. STEFÁNIA	92. STEFÁNIA/kisgazdapárt	60. KÖLCSEY
111. WEKERLE	93. WEKERLE/SZD párt	61. ADY

XX. kerület, volt. Pestszenterzsébet:

112. ÁRPÁD	94. VILÁGOSSÁG/SZD párt	62. VILÁGOSSÁG
113. CORVIN Jókai u. 14.	95. CORVIN/Kimort V.	megszűnt
114. ERZSÉBET Dessewffy 56.	96. ERZSÉBET/MADISZ	megszűnt
115. HUNGÁRIA	97. TÁTRA/MKP/MAFIRT	63. TÁTRA
116. INTIM	98. INTIM/parasztpárt	64. BOCSKAI (Kérdés, hogy az Intim utódja-e?)
117. PFLUMM	99. KOSSUTH /MKP/MAFIRT	65. KOSSUTH
118. URÁNIA Kossuth u. 27.	megszűnt	megszűnt

XX. kerület, Soroksár:

119. ÁRPÁD	100. ÁRPÁD/SZD párt	megszűnt
120. OTTHON	101. OTTHON/kath. egyesület	66. OTTHON

XXI. kerület, Csepel:

121. APOLLO	102. RÁKÓCZI/SZD párt	67. RÁKÓCZI
122. CSIK	103. TÁNCSICS/MKP—MAFIRT	68. TÁNCSICS
123. KULTÚR	104. ÁRPÁD/MNDSZ	megszűnt
	105. SZIGET/Munkás kultúr-	megszűnt
	105. SZIGET/Munkás kultúr-szöv., Királyerdő	megszűnt
		69. Rideg S. Müv. Ház

A XXII. kerület — Albertfalva, Budafok, Budatétény, stb. — területén 6 mozi működött; ma 2 működik.

124—129.	106—111.	
		70. BUDAFOK
		71. TÉTÉNY

Székely Mihály u. 4.

Röpül a labda, törik az üveg. Megint szegényebbek lettünk egy műtárggyal

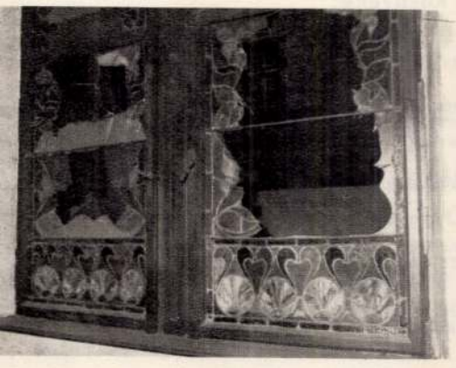

Ferenc körút 35.

Ferenc körút 35. **A szerző felvételei**

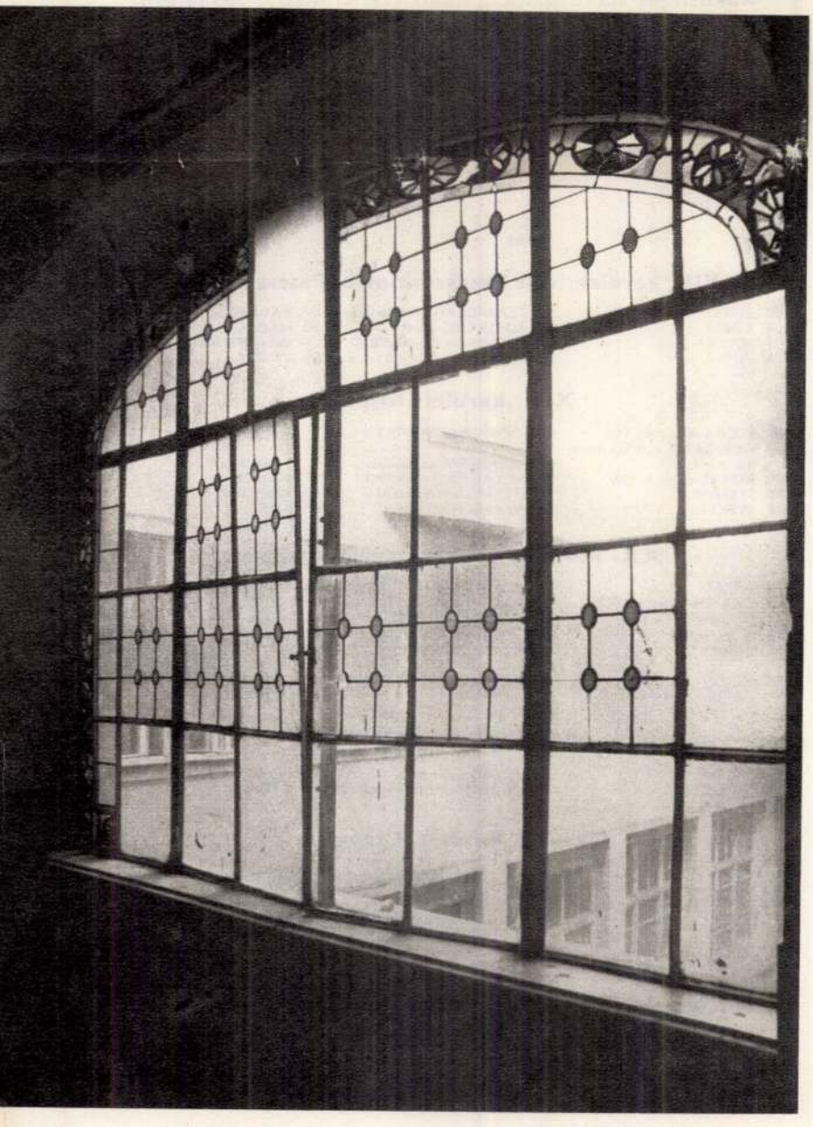

RÓTH ZSIGMOND

SZŰCS ENDRE ÍRÁSA

SZECESSZIÓS

Budapest 1979/10

Az európai művészetben a XVIII. századi szentimentalizmus fejezi ki először az ember visszavágyódását az elveszettnek hitt természetbe. Ez folytatódik a XIX. századi romantikában, majd a századfordulón a szecesszió fogalmazza meg a legszemléletesebben.

A természet és az ember viszonyában bekövetkezett változás segít megérteni: miért tartották szükségesnek a XIX—XX. század fordulójának építészei, iparművészei, hogy a lakóházakat színes üvegablakokkal díszítsék.

Az üvegfestés műfaját a gótika vitte tökélyre. A bordás-támpilléres-oszlopos építési mód kacérkodott először a tömör térelhatároló szerkezetek nélkülözhetőségének álmával. A teherhordás nyűgétől megszabadított falak színes üvegablakain át megszűrt, tört fény teremti meg a kapcsolatot a külvilággal. A templomtérben táncoló, vibráló fényfoltok egyben a középkor emberének misztikumigényét is kielégítik. A középkori üvegablak-művészet tulajdonképpen két tökéletlenségének köszönheti utolérhetetlen tökéletességét. Nem tudtak nagy darabokat készíteni, ezért lettek az üvegablakok mozaikszerűek, és nem voltak képesek az üveget árnyaló ásványi lerakódásokat eltávolítani, ezért lágyak, elmosódók a gótikus üvegablakok tónusai.

A reneszánszban fejlődik az üvegkészítés technikája, híres mesterek festik a kartonokat és a műveket már szignálják. Cél az emberközpontúság, az evilági élet fontosságának hangsúlyozása. Több fény jut a templomtérbe is. Egyre inkább eltűnik a mozaikszerűség, az ábrázolás a naturalizmus felé hajlik.

A barokk fényhatása misztikusabb, kedveli az éles kontrasztokat, eltűnnek a lágy, elmosódott tónusok. A reneszánsz és a barokk egyaránt alkotott maradandót, de céljául a festészet utolérését tűzte ki, így alkotásai az üvegfestés és a festészet határterületén keresik bizonytalan helyüket.

A régi korok igézetében született historizmus újjáéleszti az üvegfestészetet is. A műfaj azonban nem nyer az újabb technikai tökéletesedéssel, mert a tiszta és nagy üvegfelületekre „olajképeket" festenek.

A szecesszió üvegablak-művészete visszakanyarodott a középkori, elfelejtett technikához. A főbb formákat az ólomkeret hullámzása határozza meg. Egy mezőn belül lehetőleg egy szín jelentkezik. A festés technikáját csak ott alkalmazzák, ahol feltétlenül szükséges (pl. az arc részei), de akkor is lehetőleg csak segédszínnel, feketével dolgoznak.

Trefort Ágoston kultuszminiszter érti meg először az új áramlat jelentőségét. Meghívja a cseh származású *Eduard Kratzmannt* Münchenből. Az ő vezetésével alakul meg 1878-ban az első pesti üvegfestő műhely, hogy munkáival díszítse a főváros új középületeit és templomait. Kratzmann Ede még historizáló-eklektikus stílusban dolgozik, s ezt a példát követi *Palka József* és *Róth Zsigmond*. Róth műhelyében végzi első ujjgyakorlatait fia, *Miksa*, a századforduló magyar üvegművészetének határainkon túl is ismert és becsült alakja. Jó érzékű, jó szemű iparművész. Kapcsolatban áll a kor vezető építészeivel, festőivel. *Toroczkai Wiegand Ede*, *Kőrösfői Kriesch Aladár*, *Nagy Sándor* és *Rippl-Rónai* kartonjait valósítja meg. Hírt kapott arról, hogy Amerikában Luis C. Tiffany a középkori technikát utánzó, saját anyagukban színe-

Roth

R. *von Rothenfels 6. János Gottlieb*, festő, Körmöcbánya 1715 körül. R. Jeremiás fia. Bécsben az akadémián tanult festeni s azután mint miniatűr

1116

arcképfestő működött az osztrák fővárosban, hol 1742. nősült.

L. Gy. II. 393 l.

BUDAPEST 1934 IV 18.

Rothaub István

puskaműves

1731-től válasz-

tott polgár Pesten

Schmall

I. 157. l.

Az előadások folyamán következett az em

lékérmek és a fogadalmi-, talizmán-, contorniat

A VI. korszak Nagy Constantin nevéhez
ződik (Kr. u. 325). Ez időtől kezdve az
any solidus nevet visel és 1/72 nehéz font
55 gr., éppen annyi, mint a kezdő köztár-
sági denár súlya; ez megfelel 4 scripulum-
k; részei a semis (1/144 font) 2·44 gr.,
iens 1.56 gr. Ezüstérmek: a miliarense
72 font = 4·55 gr., 1/1000 arany font (az
üst és arany 1 : 14 aránylanak; a solidus
db miliarense-t ér), a siliqua (1/2 milia-
nse 1/28 solidus) = 2·274 gr., ezt azonban
kán verik ki; van 1/2 és 1/3 siliqua, 1·137
etve 0·754 gr. Innen ered a középkor szám-
lan válfaju apró denariusa.

A keleti császárság tartama alatt a solidus
nevezés megmarad, hátlapi szelvényében
láljuk CONOB föliratot Valentinianustól
zdve (OB = obrisum, obrisiatus). Az
üstérmeken PS vagy PVS fordulnak elő
usulatum).

A bronzérmek a III. századtól kezdve
ndszerbe nem foglalhatók. I. Anastasius
91—518.) a nummus-rendszert hozza be,
ely az értéket jelzi a bronzérmeken görög
ámjelzésekkel.

A császárság érmein az előlapon a csá-
ár arczképe látható rendesen a körirattal,
ely a császár nevét, tribunusi, consuli, cen-

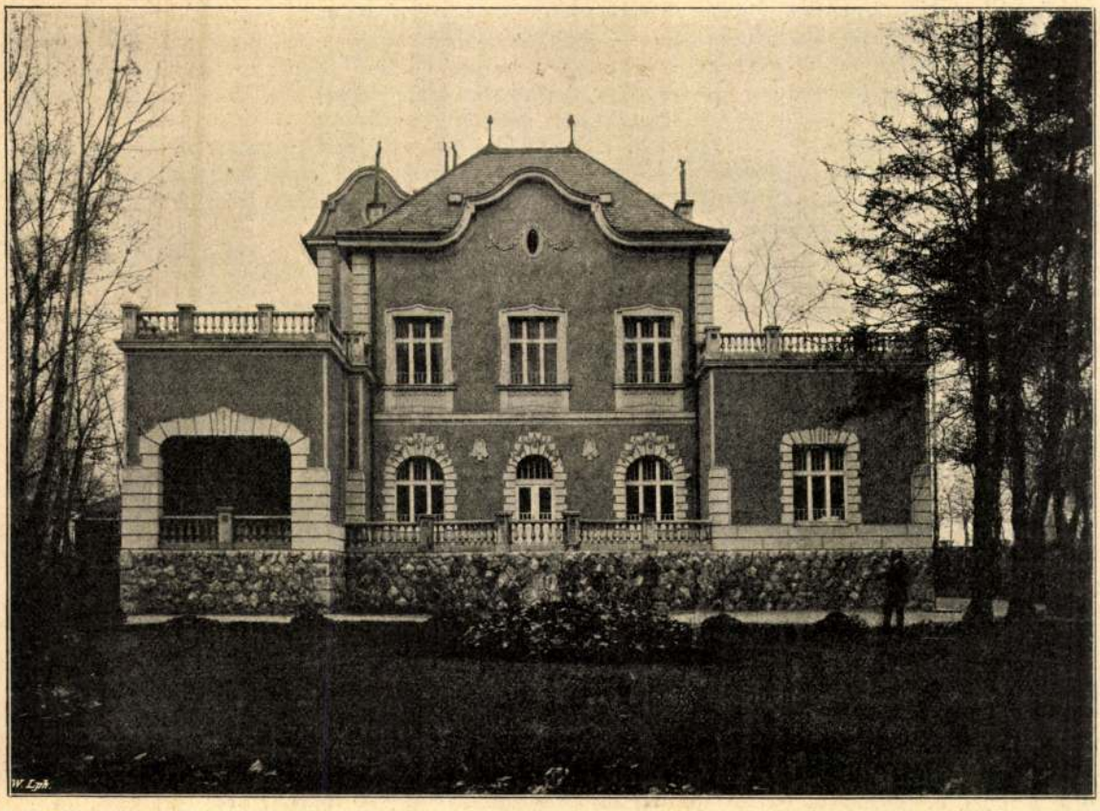

Dr Roszner Aladár lakóháza. VII., Jókai-u. 7. **Rothauser Lajos és József műve** (1908.)

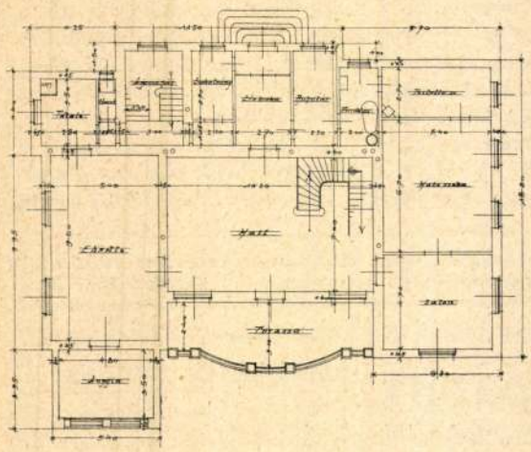

Földszinti alaprajz.

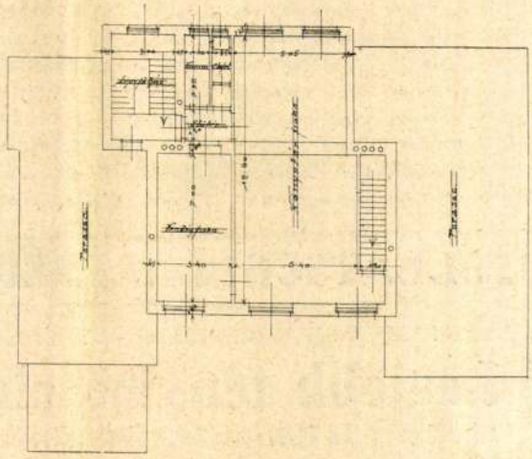

Emeleti alaprajz.

Építészet és Iparművészet

1912. 1. 7.

2. Az 1911. szeptember 27-iki választmányi ülés szabályszerűen hitelesített jegyzőkönyve felolvastatván, helybenhagyatott.

3. A főtitkár bejelenti, hogy az egyesületi szolga állását felmondotta s egy előző tisztikari értekezlet határozata értelmében ajánlja, hogy szolgául Szeif Aladár alkalmaztassék. A választmány az előterjesztéshez hozzájárul.

4. Az Egyesület rendes tagjaiul felvétettek: ifj. Sz. Molnár István, lomniczai-kissevich Horváth Lipót és Cseh György. Elnök figyelmezteti a választmány útján az Egyesület tagjait, hogy csak oly egyéneket ajánljanak felvételre, akik belépési szándékukat komolyan veszik.

5. Nádor Lajos könyvtáros jelenti, hogy a könyvállományról és a könyvtári szabályzatról egyelőre csak hézagos jelentést tehet. Elnök javaslatára a választmány felkéri a könyvtárost, hogy a legközelebbi választmányi ülésen terjessze elő a beszerzendő könyvek jegyzékét s a könyvtári szabályzat tervezetét.

6. Molnár Sándor bejelenti, hogy arra való tekintettel, miszerint az építőmesteri iskola úgy technikai mint időbeli akadályok folytán ebben az évben már semmiesetre sem létesíthető, az Egyesület néhány tagjával együtt, szabadabb keretben, szakbavágó előadássorozatot kíván tartani.

fölött végeredményben a nagyközönség mondja az utolsó bírálatot. De — és ez a legfontosabb — ez a bírálat igen sokszor téves, mert nem a helyes alapból indult ki. Megadja azonban a módot arra, miképen lehet elérni azt, hogy a nagyközönség ítéletét helyes alapon mondja ki.

Első feltételként — amit különben e lap hasábjain már oly sokszor követeltünk — a közönség művészi nevelését állítja fel. Ez magával hozná elsősorban a középiskolák megreformálását.

Egy építészeti mű elbírálásánál a következőket kell a közönségnek szem előtt tartania:

1. Megfelel-e az építmény a hozzáfűzött praktikus követelménynek?

2. Az építés anyaga ökonómikusan és szerencsésen lett-e megválasztva?

3. Az anyagok a modern szerkezeti tapasztalatoknak megfelelőleg lettek-e felhasználva?

4. Az építmény külső és belső, tehát architektonikus kiképzése az előbbi meghatározásoknak megfelelőleg lett-e alkotva?

Mert — mondja Wagner — a nagyközönség félrevezetve ezekben a kérdésekben nem számol modern szerkezeti anyagainkkal s szerkezeti lehetőségeinkkel s nem tudja még felfogni, hogy mindezek végeredményben egy új architektonikus megoldáshoz is kell hogy vezessenek.

E nagyközönségtől halljuk, építsetek mint Bramante, mint Michelangelo, stb. Állítja, hogy ez óriások mellett a modern építőművésznek is kell hogy hely jusson az építészet történetében. A közönség nem látja, hogy a modern építőművésznek nem az a kötelessége úgy építeni, mint Bramante vagy Michelangelo, hanem úgy, ahogyan ezek építettek volna, ha történetesen a mi korunkban élnek, ismerik modern építőanyagainkat s a kor speciális kívánságait.

Továbbiakban tagadja Wagner, hogy a hatóságok helyesen járnának el akkor, amikor a hatósági építkezésekben a takarékossági elvből kiindulva irtóznak attól, hogy egy ilyen építkezést modern művészre bízzanak. Ezzel szembeállítja azt a tényt, hogy: nemhogy ellenkeznének ilyen szükségépítkezések a modern építőművészeti fölfogással, hanem ellenkezőleg, éppen az ilyen célú építkezések adhatják a legáldásosabb inspirációt a modern építőművészet fejlődéséhez.

Az építőművészeknek is ad egy tanácsot. Azt, hogy a haladást leginkább a bátor és céltudatos működés az építőművészek részéről fogja biztosítani. Éppen ez a működés hozta

POLLATSCHIK ALFRÉD hatóságilag eng. villamos felszerelési vállalat, Nagymező-utca 64. szám. ∴ Telefon 158—05.

Legjobb fénymásoló-papirt szállít KUNSTÄDTER VILMOS műszaki papirkereskedése, Budapest, József-körút 7.
Újdonság! Rotatios fénymásolás!
Bármily hosszú rajz egy darabban. — Azonnali elintézés. Teljes irodaberendezés. Tel. 58-06. Budai telefon 26-99.
Villanyerőre berendezett fénymásolda és aluminium-nyomda beadványi tervekhez új eljárás szerint.

Plundrich Ferenc egészségügyi berendezések gyára, Budapest, V., Alkotmány-utca 15. szám. Telefon 36—43.

Hofstätter Béla és Domány Tamás

Two details of office rooms on the ground floor. — Due parte della località d'ufficio i publicita della Ente Communde d'Elettricita sul pianterreno

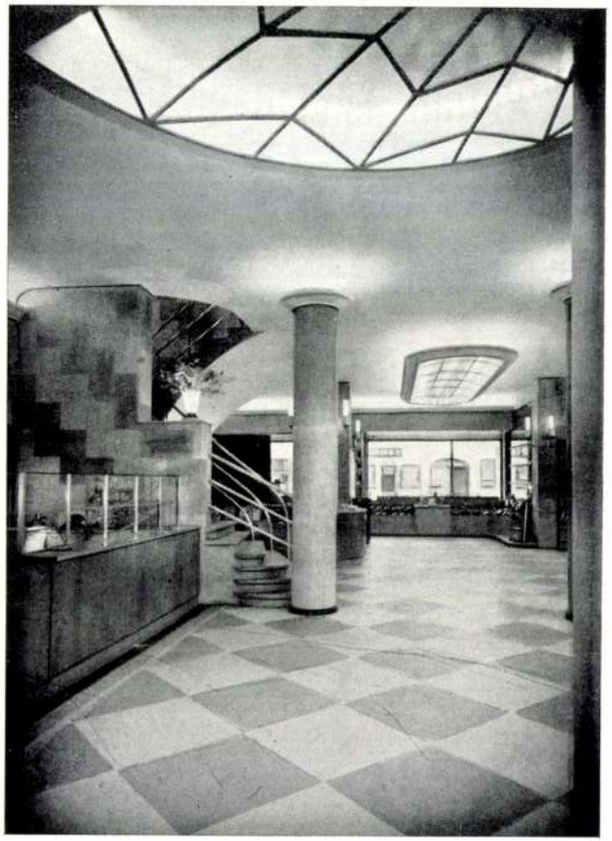

Az Elektromos Művek földszinten lévő kiállítási helyiségének két részlete. Padló barnaszínű „Emergé"-gumival, falak „Deho" nemesfatapétával vannak burkolva. Készítette: Südfeld Gyula. Bronz falikarok, linesztra égővel, melyet csavart pezsgőszínű üveghenger borít. A rejtett világítások és a mennyezetvilágítók a szokottnál bőségesebb fénnyel árasztják el a helyiséget. A felülvilágító színes ólomüvegezést kapott. Elektromos berendezés és rejtett világítás: Erőátviteli és világítási Rt. Lámpatestek: Kramer József

A Margit-körúti vesztibül képe a kapu felől nézve a lépcső indulásával és liftüvegtoronnyal, benne a Fredalból készült hengeres liftszekrénnyel. Márványmunkát készítette: Dunamenti Kőbányák és Márványművek r. t. Lámpatestek és felcsengető táblák: Kramer József. — Detail of hall with entrance to lift. — Parte del vestibolocon ascensore.

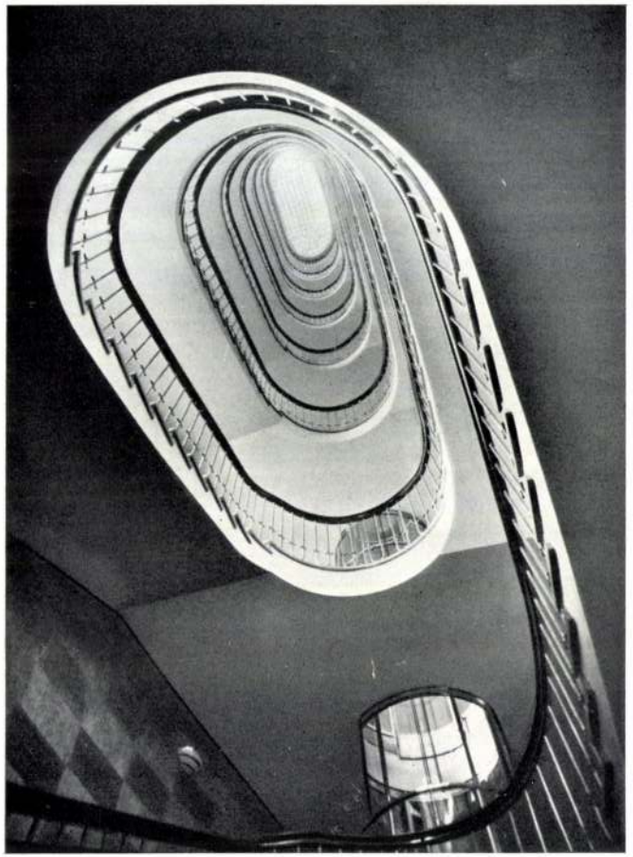

A lépcsőház orsóürének képe alulról nézve. Felül látszik a Luxfer felülvilágító. A tágas orsóür adja az egész lépcsőház könnyedségét, melyet az oldalról és felülről jövő bőséges fény csak fokoz. — Details of stair-case. Parte di scala

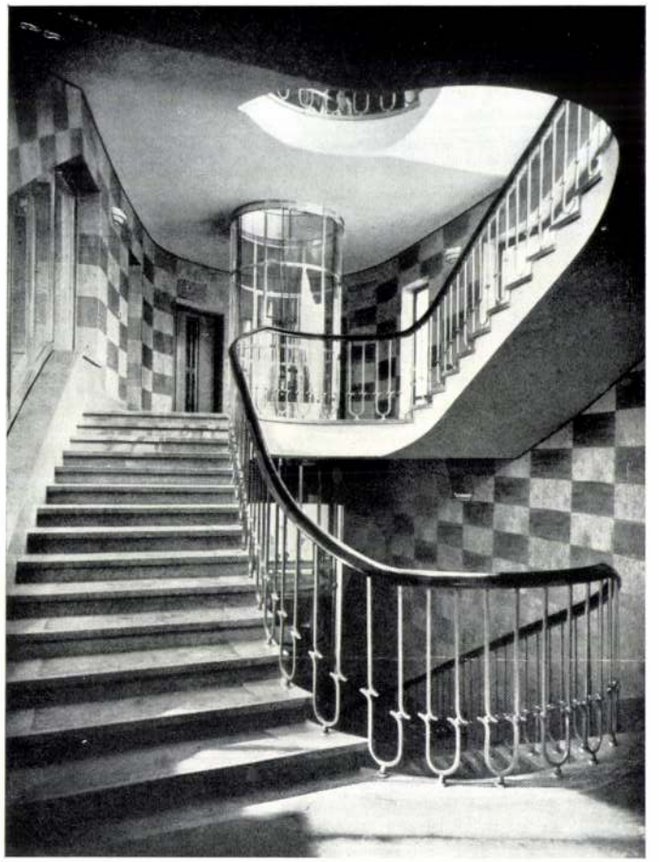

A lépcsőház részlete a pihenőkön keresztülhúzódó lifttoronnyal, melynek hajlított üvegeit Fredal-bordák tartják. A lépcsőház falai „Dehó" nemes fatapétával vannak borítva. Készítette: Südfeld Gyula. Lépcsőfokok zöld műkőből készültek, gumibetéttel. Mázolt vas lépcsőkorlát, hajlított fa kézfogóval.

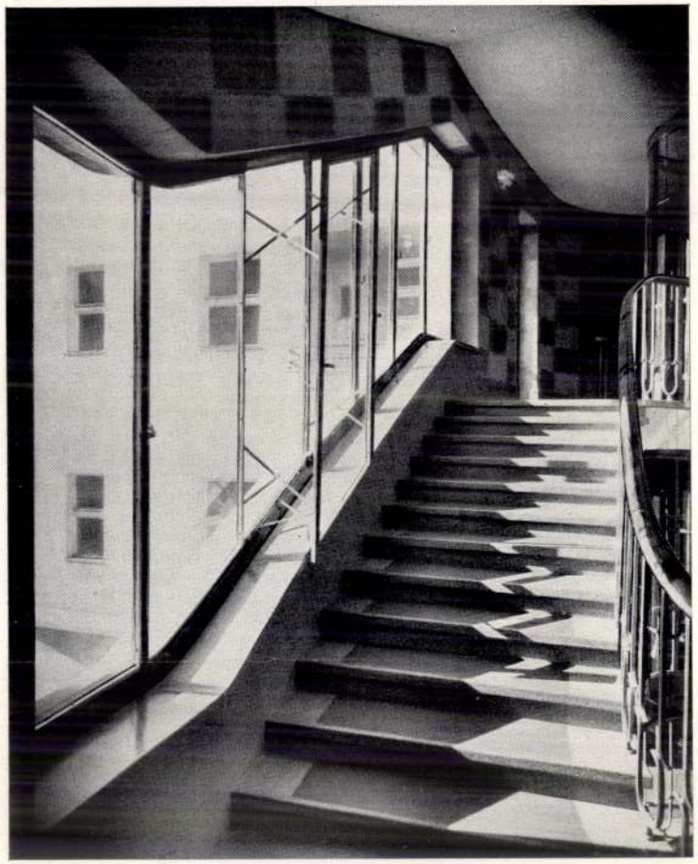

A lépcsőház vasablakai. Minden második szárny nyílik olymódon, hogy ollós karokon vízszintes irányban mozgatható. Előnyei: nyitva nincsen útban és kiesés ellen is véd. Párhuzamosan nyíló lépcsőházi vasablakokat szerkesztette és készítette: Braun Miklós

A lépcsőház menyezetén lévő Luxfer felülvilágító. A liftüvegtorony tetején körbefutó rács a lépcsőházi légfűtés levegőjének visszaszívására szolgál. — Details of stair-case. The cylindric shaft contains the lift. — Parte di scala. L'ascensore corre in una torretta di vetro cilindro

A lépcsőházi orsóür felülről nézve. Jól látszik a lépcső különlegesen jó megvilágítása

Detail of the stair case with group of doors leading to apertments — Parte di scala e porte d'entrata

Lakásbejárati ajtók csoportja. A lépcsőházból pihenőnként 3—3 főbejárati és 2—2 mellékbejárati ajtó nyílik. A lépcsőház centrális helyzetéből adódik, hogy a lakásbejárati ajtók közvetlenül egymás szomszédságába kerültek. Az ajtószárnyak szürkére pácolt tölgyfalemezzel vannak borítva, az ajtókeretek ugyanolyan színű tölgyfából készültek. Küszöb és lábazati lemez Fredalból, ugyancsak Fredalból készült a levélbedobóval kombinált rács is, amely mögött a fa ablakszárny teljes hosszában nyílik. A falak borítása fatapétával történt. Az ajtók előtt elhelyezett piros gumi lábtörlőbetét a fallal párhuzamosan ívesen van recézve. A kép jobb oldalán a felvonóakna üveghengere látszik

Hall

Vestibolo

A Margit-körúti vesztibül. Jól látszik a Margit-körúti kapu, amelynek kivitele azonos a Mecset-utcai kapuéval. Balra a házmesterlakás, jobbra a gyermekkocsigarage ajtaja. Falak és a padlón körülfutó világos csík ruszkicai rózsaszínű márványból. Lábazat és ajtókeretezések siklósi barna márványból. Ruszkicai márványból készült a virágtartóval kombinált pad is. A gummipadló befelé világosodó barna csíkokból áll, középen sötétbarna recésgummi betéttel. A felcsengető táblácskák középen van a házitelefon hangosbeszélője és mikrofonja egy dobozba összeépítve, fölötte a központilag szabályozott óra. Óra: Óragyár. Emergé gummipadló.

került, mely az eredetileg tervezett két kétszoba-hallos lakás egyesítéséből állt elő. A Margit-körúti szárny hatodik emelete fölé még egy — egyelőre üres — tetőteret kellett létesíteni a szomszéd ház tűzfalának takarására. Ez a tetőtér műterem-lakás, vagy az előtte fekvő tetőterrasz használatával együtt sportiskola céljaira alkalmas.

A Weiss Manfréd vállalatok részéről az összes munkálatokat ellenőrizte Nándor Pál. Vasbeton tervező Gergely Jenő, vasbeton ellenőrző dr. Enyedi Béla. A vízvezetéki és központi fűtési munkákat tervezte Erőss Béla, a villamos berendezéseket tervezte Borus Ferenc.

A tervező építészek irodája részéről közreműködött a művezetésben Czettel János, az irodai munkákban Csiszár Pál és Pallós György.

Budapest Székesfőváros Elektromos Művei

bérlik budai kiállítási helyiségük és irodájuk részére az épület jelentékeny részét. A Margit-körúti szárny földszintjén és a nyitott udvar alatt vannak a kiállítási helyiségek és bejelentések céljára szolgáló irodarész, az első emeleten két lakás helyét foglalják el az egyéb irodák. A Mecset-utcai szárny pincéjében van az irattár, alagsorban az üzemi helyiségek, földszintjén megint csak irodahelyiségek. Különös gondot a Margit-körút nívóján lévő kiállítási helyiség kivitelére kellett fordítani, azonban itt is a helyiség megvilágítása volt a legfontosabb. A padló gummival, a falak és oszlopok nemes fatapétával vannak burkolva. Két hatalmas menyezetvilágító foglalja el a menyezet tekintélyes részét. Az oszlopok nyaka körül és köröskörül a falak mentén csatornába rejtve igen sűrűn elhelyezett lámpák világítják meg a menyezetet és adják a szokottnál lényegesen nagyobb fénymennyiségei. A köralaprajzú mennyezetvilágító fölött van a nyitott udvar, úgyhogy ez nappal felső világítással látja el az íróasztalokat. Hatalmas zárt kirakatokat kellett létesíteni, befelé pódiumokkal, a nagy kirakati anyag elhelyezésére.

Az Elektromos Művek részéről közreműködött Wigand László építészmérnök, a világítási berendezés tervezésében pedig Taky Ferenc gépészmérnök.

Felső kép: A Zárda-utca felé nyitott udvar. A lépcsőház párhuzamos üvegcsíkjai őszintén mutatják a lépcsőház lényegét, az emelkedést és ezzel egyúttal jó és természetes kapcsolatot teremtenek a két épületszárny különböző nivón futó ablaksorai közt

Jobbról: A lépcsőház ablaksora a csatlakozó gazdasági folyosókkal, melyek a gazdasági bejárat és a porolóerkély szerepét is játsszák

Open court with windows of the stair-case — Corte operte con le finistre di scala

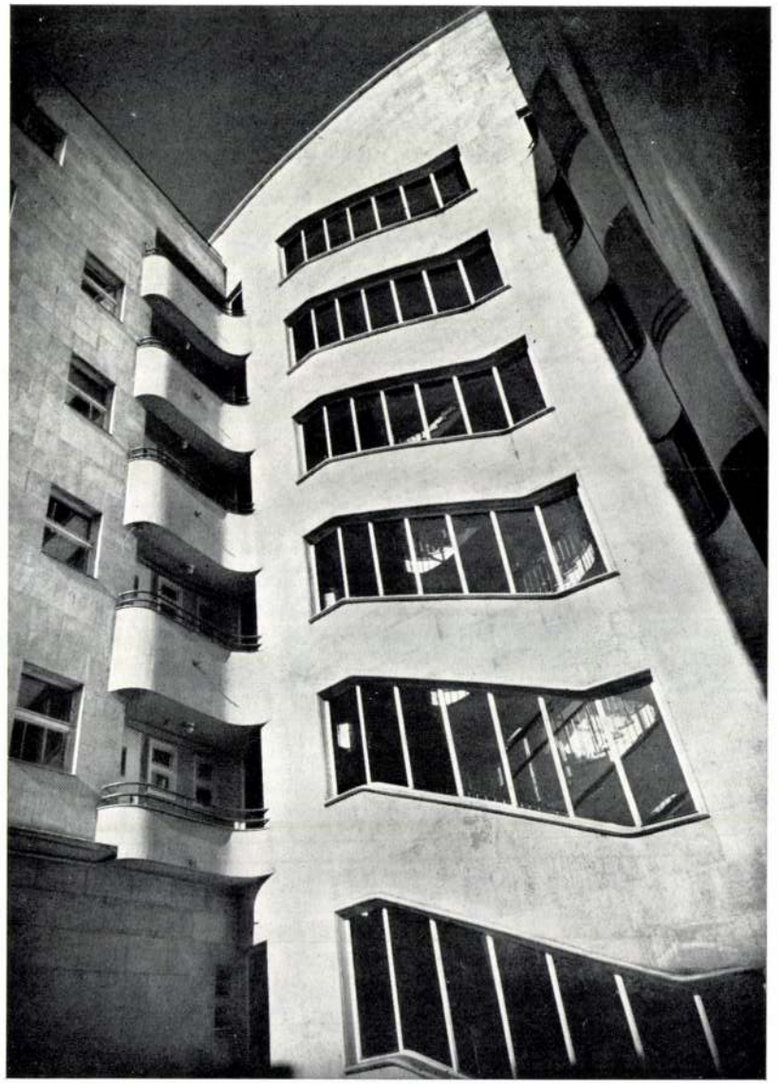

A Margit-körút és Zárda-utca sarkán lévő loggiasor. A tömör mellvéd vonala az engedélyezett maximális erkélykiugrás vonalával azonos. A terraszkijárati ajtók merőlegesek a Margit-körúti homlokzatra — A line of loggias. The obliquiti of the doors leading to the terrace is due to the assimetry of the biulding-lot — Loggiato. L'obliquità delle porte di terrazza deriva dalla correzione dell' obliquità di terreno

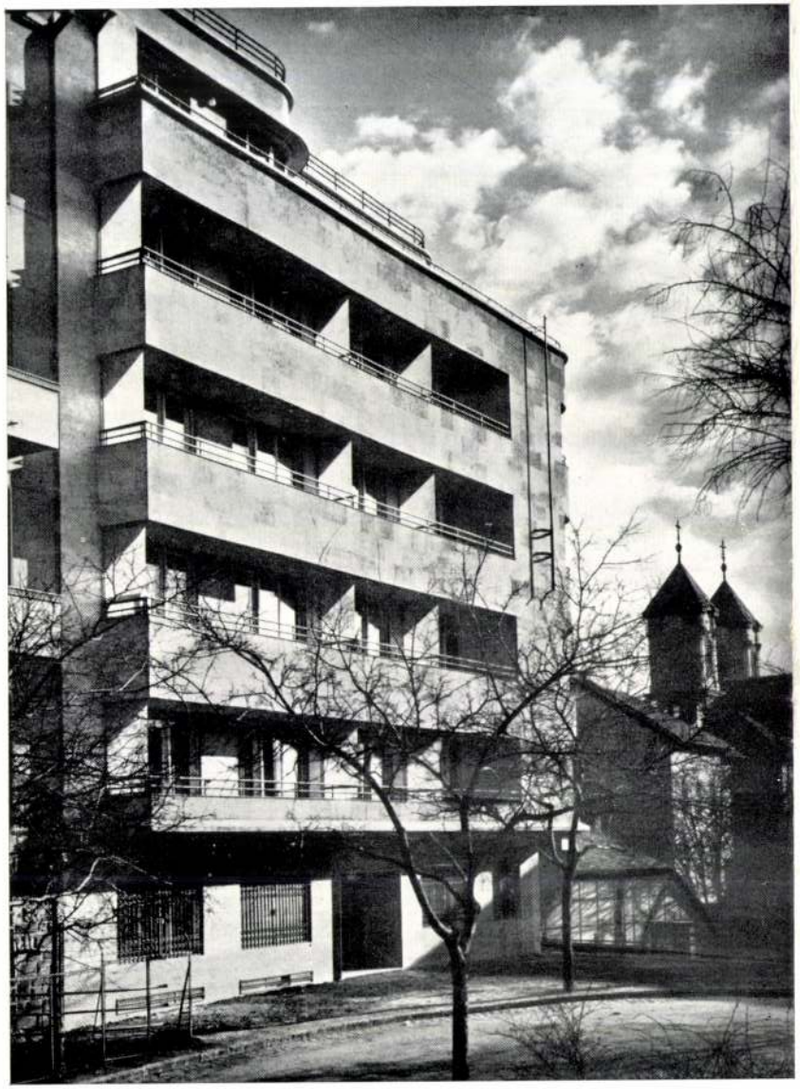

Frontispieces — Parte frontale stradale

Alul: Mecset-utcai kapu, bronzból Fredal üvegszorító lécekkel

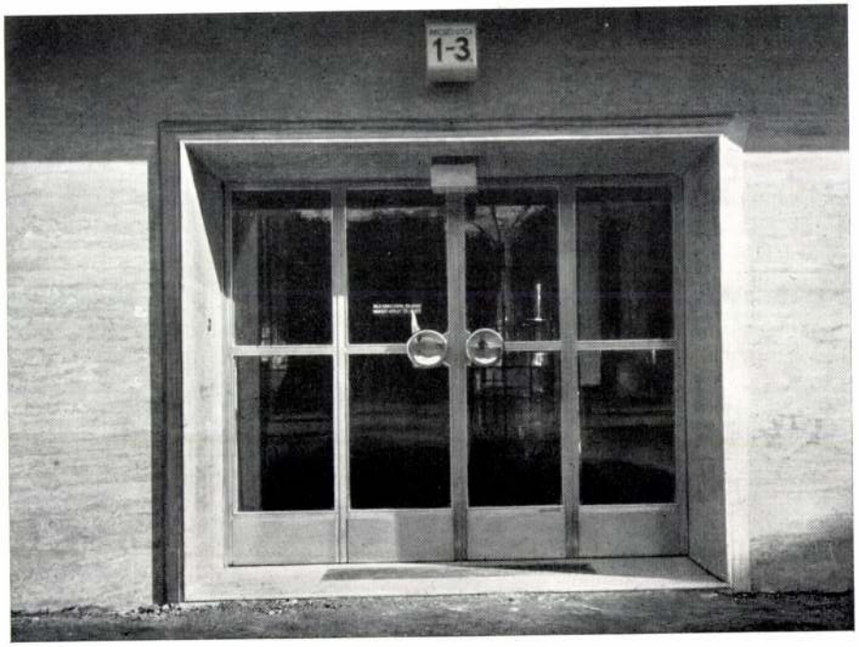

Mecset-utcai homlokzat két nézete. Jobbról a Zárda-utca és Mecset-utca sarkáról, balról a Mecset-utca felől nézve

Street-door

Portone

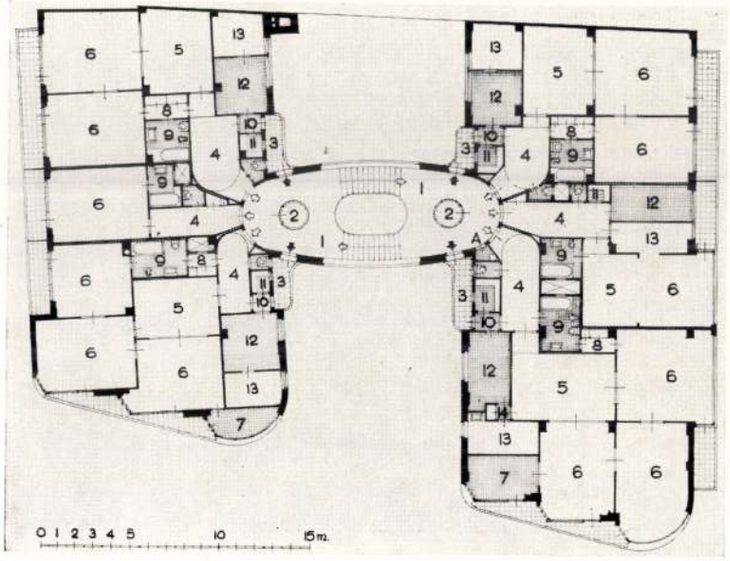

Általános emeleti alaprajz. — Grundriss des Stockwerkes. — Upper storey. — Pianta di piano. — 1. Lépcsőház. 2. Lift. 3. Gazdasági folyosó. 4. Előszoba. 5. Hall. 6. Szoba. 7. Télikert. 8. Öltöző. 9. Fürdőszoba. 10. Gazdasági előtér. 11. Kamra. 12. Konyha. 13. Cselédszoba. A) Szemétledobó.

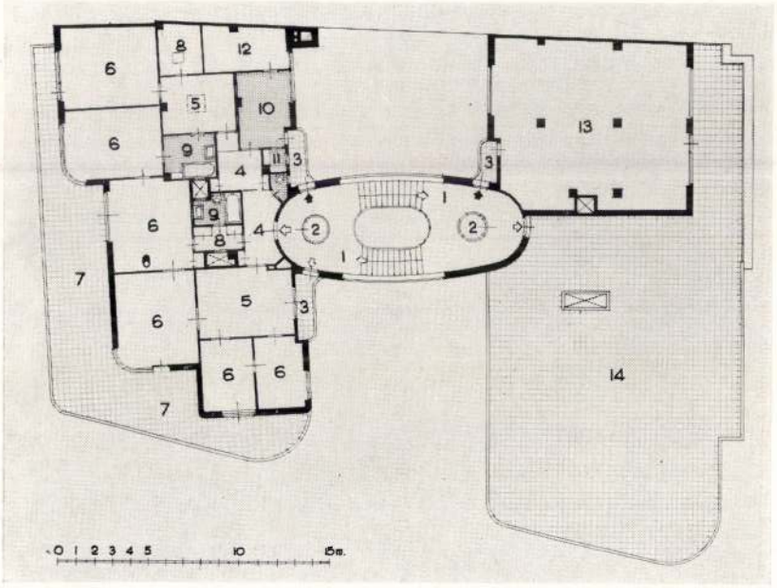

Tetőemeleten lévő villalakás alaprajza, amely két 2 szoba-hallos lakás egyesítéséből keletkezett. — Distribution of rooms in the attick. — Pianta di tetto-piano. — 1. Lépcsőház. 2. Lift. 3. Gazdasági folyosó. 4. Előszoba. 5. Hall. 6. Szoba. 7. Terrasz. 8. Öltöző. 9. Fürdőszoba. 10. Konyha. 11. Kamra. 12. Cseléd-szoba. 13. Tetőtér. 14. Tetőterrasz.

mellett még Luxferbetétes felülvilágítást is kapott, amit este is ki lehet felülről világítani. A lépcsőház ablakai vasablakok, belül Fredál-borítással, nyitásuk speciálisan történik ollós karokon vízszintes behúzhatóan, úgy, hogy nyitva sem áll be jobban a fal belső síkjánál.

A vesztibülök falai ruszkicai márványburkolatot, padlói gummiburkolatot kaptak. Az épület homlokzatai az utcai részeken és a nyitott udvarban haraszti homokkő-burkolattal körülépített, az udvaron vele azonos színű nemesvakolattal vannak ellátva. Párkányok műkőből készültek.

Szerkezet.

Az épület vasbetonvázas. Külső falak: 25 cm. vastag, kitöltő sejttéglából 2 cm.-es HSz. hőszigetelővel. Födémek: téglabetétes vasbeton bordás rendszerűek. Alapozás: egyes-oszlop alapozás, közéjük fektetett elcsúszás ellen biztosító vasbeton-gerendákkal. Az alapozás anyaga bauxit-habarcsba rakott tömör téglafalazat, mely a megjelent káros hatású szulfátos víznek jobban ellentáll. E talajvíz miatt az egész épület altalaját alapcsövezni kellett. A kavicscsatornák egy kútba torkolnak, amelyből automatikus szivattyú emeli a vizet az utcai csatornába.

Fűtés — melegvíz.

Az épület fűtése és melegvízszolgáltatása részben gravitációs, részben szivattyús rendszerű. A két épületszárnyat egy kazánház látja el, mely az épület közepén a körülépített udvar alatt van elhelyezve és így felülről jövő jó világítást kaphatott. A két Weiss Manfred-gyártmányú ikerkazánt a fölöttük lévő hídról gummikerekű csille táplálja.

Az épület gazdasági helyiségei az alagsorba helyeztettek el. A Mecset-utcai ház

Margit-körúti és Zárda-utcai homlokzat — The frontispiece of the corner — Parte frontale sull' angolo

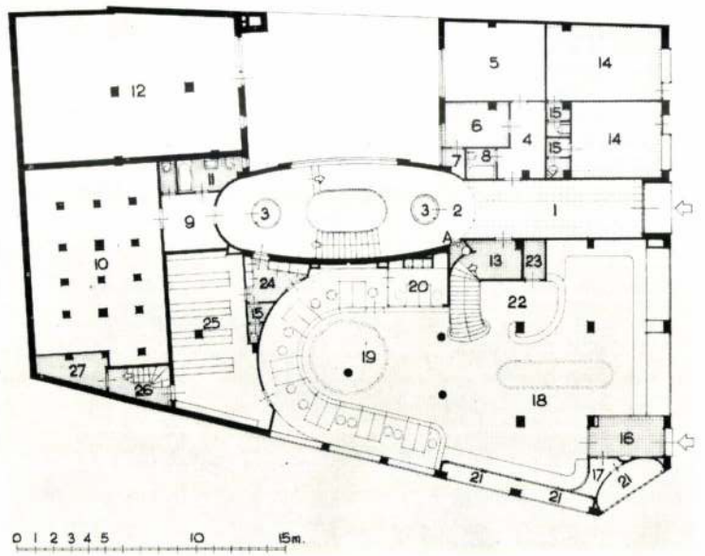

Földszinti alaprajz — Grundriss des Erdgeschosses — Ground-plan of ground-floor — La piante del pianterreno

1. vesztibül, 2. lépcsőház, 3. lift, 4—8. házmesterlakás, 4. előszoba, 5. szoba, 6. konyha, 7. kamra, 8. fürdőszoba, 9. előtér, 10. légoltalmi óvóhely, 11. óvóhely fürdője, 12. csőpince, 13. gyermekkocsigarage, 14. üzlet, 15. előtér, 16—27. Elektromos Művek helyisége, 16. szélfogó, 17. portás, 18. kiállítási terem, 19. iroda, 20. pénztár, 21. kirakat, 22. kiállítási iroda, 23. kapcsolók, 24. öltöző, 25. irattár, 26. feljárat az emeleti irodákba, 27. kamra. A. Szemétledobó.

Ajtók: lemezelt ajtók, hallajtók végig üvegezett harmonika-rendszerűek, ablakok Teschauer-rendszerű faablakok.

Lépcsőház, homlokzat:

Az a körülmény, hogy tulajdonképpen két háznak van egy lépcsőháza, megengedte és indokolta ennek a szokottnál nagyobb méretű és gazdagabb kivitelű kiállítását, valamint két lift létesítését. A lépcsőfokok és a lábazat zöld műkőből készült, a fellépőkön és a pihenőkön márványozott barnás-zöld gummibetéttel, piros lábtörlővel. A falak a mennyezetig szürkés színű fatapétával vannak burkolva. A két, Fredálból készült hengeres lift Fredálvázas üvegcsőben mozog. A lépcsőházat légfűtés temperálja a pincében lévő légkamrából a földszinten elhelyezett rácson át. Érdekes újítás az, hogy a visszaszívás a két üvegezett liftaknán keresztül történik. A lépcsőház bőséges oldalvilágítása

Bronzportálok: Haas és Somogyi

hogy minden lakást a főforgalmi útról, a Margit-körútról el lehet érni. A Mecset-utcai háznak ezenfelül külön bejárata is van. A két vesztibült másfél emelet nívókülönbség választja el, amit a lépcsőház egyenlít ki.

A Mecset-utcai ház alatt két pince készült. Ezeknek, valamint a Margit-körúti szárny földszintjének és első emeletének jórészét foglalják el az Elektromos Művek irodahelyiségei és kiállítási terme.

Lakások.

Az emeleteken szárnyanként 3—3 lakás készült. Az egyes lakásoknál irányadó volt, hogy a hálószobáknak a garderobe-on, illetőleg a fürdőszobán keresztül kapcsolata legyen az előszobával és hogy a konyha és az előszoba közé egy szagfogó előtér kerüljön, melynek aztán a gazdasági folyosó közvetítésével külön bejárata van a lépcsőházból. A lakások minden modern kényelemmel berendezve, garderobe-szekrényekkel, garzon-lakások pedig főzőszekrényekkel felszerelve készültek. A konyhában gáz is és villany is be van vezetve tűzhely részére. A lakó tetszésére van bízva, hogy milyen tűzhelyet választ.

A mellékhelyiségek nagy része közvetlen szellőzéssel bír. A közvetlen szellőzés nélkül lévő helyiségek, főleg a fürdőszobák szellőzését légudvarok látják el.

Az elkerülhetetlen hallok mindenütt szobanagyságúak. Kamrák nem nyílnak a konyhából, hanem a gazdasági előtérből (konyhagőz) és közvetlen szellőzésűek.

A fürdőszobák felszerelése körülépített kád, mosdó, bidet és W. C. Minden lakáshoz készült ezenfelül külön W. C. az előszobából. A kislakások W. C.-je is külön helyiségbe került. A felszerelési tárgyak itt is, mint a konyhákban, elsőrendűek.

Margit-körúti homlokzat — Jól látszanak a terrasz-elválasztó üvegfalak, melyek homályosított drótbetétes üvegből készültek — A földszinti rész travertinnel van burkolva — Ablakok Halaman-rendszerű faablakok — Parapet 0.60 m., felette kettős vascsőkorláttal — A redőnyök csuklós szerkezet segítségével a korlátfeletti részen kitámaszthatók.

Front on the boulevard — Porte frontale sul viale

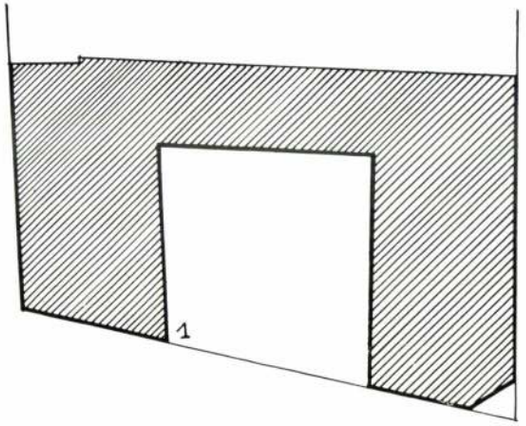

A Közmunka Tanács által előírt beépítési mód — The prescribed plan of construction — Il modo della costruzione prescrita

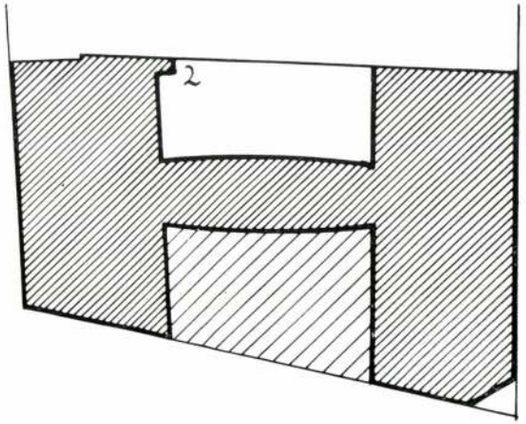

A tényleges beépítési mód — The final form of construction — Il modo della costruzione positiva

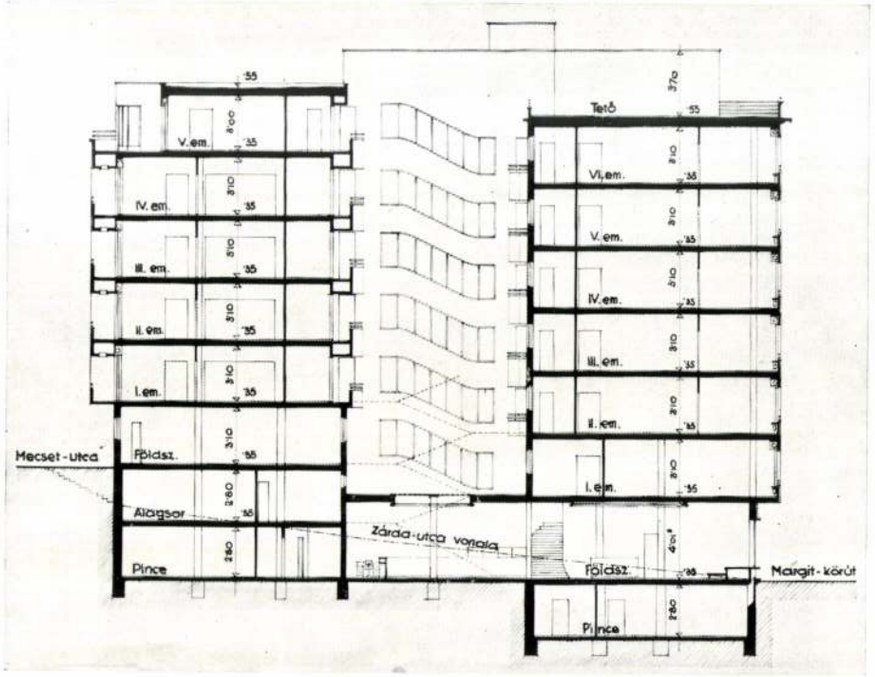

Durchschnitt

Cross-section — Sezione

Metszet a Zárda-utcával párhuzamosan. A másfél pincemagasságú Margit-körúti földszintmagassággal lehetett elérni, hogy az egyes emeletek félemeletmagassággal el vannak tolva. A lépcsőháznak minden pihenője lakások előterét képezi

Margit-körút és Zárda-utca sarka. A homlokzat puha mészkővel burkolva, erkély és ablakkorlát az egész homlokzaton végigfutó 5 cm. vastag csőből készítve. Kőhomlokzatot készítette: Weisinger György. Halaman-rendszerű tolóajtók és tolóablakok. Bronzportálok: Haas és Somogyi

Front on the boulevard — Walls covered all over with natural stone — Parte frontale sul viale — Tutti i muri sono coperti con piatre naturali

Nagyvárosi építészet, vagy falusi építészet

Minden építészet kényszerűen függvénye az építő embernek — és annak a helynek, ahol ez az ember építkezik. Városra szabott építkezés falun legalább olyan rossz, mint falura szabott építés a városban, falusi életmódra szabott házat építeni a nagyvárosi embernek épp olyan hiba, mint a falusias kisvárosban nagyvárosi életmódra szánt házat emelni. Mindez oly természetes, hogy a nyomdafestéket sem érné meg, hogyha világosan gondolkodó korban élnénk. De ma a logika feloszlásának időszakában tengődünk. Odáig ugyan már eljutottunk, hogy senki sem követeli, hogy a városi — öt-hatemeletes házat —, pusztai csárdák egymásra rakásának összetételére maszkirozzuk, de viszont még mindig hallani olyan kifogásokat, hogy miért is épülnek házak a nagy városban, miért is építenek nagyvárosi aspektusú házakat? Magyarország lakosságának — úgy mondják — 56%-a igazán falusi, minek épülnek tehát a nagyvárosban a nagyvárosiak számára városi házak, nevezetesen amikor tudjuk, hogy a falusi lakásviszonyok milyen elszomorítók?

Ez ellenvetéssel érdemes foglalkozni — nevezetesen akkor, hogyha a gondolatok tisztaságára csak némi súlyt is helyezünk!

Hogy a falusi lakosság lakáskérdése hazánkban minő nagy fontosságú, azt magunk ismételten kihangsúlyoztuk hazai és nemzetközi építészgyülekezetekben. Mindig örültünk, amikor e legnagyobb nemzeti jelentőségű kérdés terén valami is történt s nem szűntünk meg dícsérni azokat, akik e téren önfeláldozó kutatómunkát végeznek. A magyar falusi ház reformja véleményünk szerint a nemzet egésze szempontjából legalább olyan fontos, mint számos inkább az előtérben tartott kérdés. Hogy így gondolkodunk s e téren cselekedni is akarunk, arról ismételten bizonyságot tettünk. Sajnos sem a mi, sem a velünk e téren együtt gondolkodók szava soha nem talált meghallgatásra a kormányzatnál.

Érdekes és különös módon a városi építészeti feladatok megoldásával foglalkozókat teszik a falu ügyéért lelkesedők felelőssé azért, hogy ez így van, főleg azért, hogy a városokban, nevezetesen Budapesten milliókat költenek el nagyszabású és főleg fényűző lakásépítésre, míg a falu építésügye tesped. De vajjon nem tudják-e ezek a vádlók, hogy az építész nem befolyásolhatja abban az irányban az építtetőjét, hogy hol s mit építsen — a legtöbb, amit elérhet az, hogy az építtető pénzét becsületesen használja fel. Tessék valakit, aki egy nagy bérházépítésbe kívánja tőkéjét befektetni, arra rávenni, hogy ehelyett pár száz falusi zsellérházat építsen. Úgy hisszük, hogy ilyen esetben az építtető telefonján sürgősen letárcsázná a 164—440-es számot! Végre is ő a magántulajdon, korlátlan jogán elsősorban tőkéje biztonságára és hozamára gondol, amikor építtet. Hogy ez így jól van-e, arról ítélkezni nem a mi feladatunk. Ismételten megírtuk, hogy meggyőződésünk szerint nincsen abban logika, mikor ma már természetes, hogy a vízellátás, a villamos áramszolgáltatás, a közforgalmi eszközök üzeme nem bízható egyesek kereskedői ösztönére, nyerészkedési vágyára — ugyanakkor a legalább ugyanannyira elsőrangú életszükségletet jelentő lakásügy terén még természetesnek tartjuk azt, hogy akinek nincsen pénze saját háza megépítésére, csak a tőkebefektetési célra épült házban találhat lakást, sok esetben csak menedéket! Természetesnek találjuk azt, hogy a bérházépíttető olyan lakásokat építhet, amelyeket emberi otthonoknak nevezni alig lehet, mert a kínálat törvénye erre módot ad! S legfeljebb az építési szabályrendelet fölötte enyhe rendszabályaival korlátozzuk e téren történő elhatározásait!

Ilyen körülmények között nem vagyunk képesek duzzogva elfordulni a városi lakásépítés olyan eredményei elől, amelyek kétségtelenül haladást jelentenek még akkor is, ha nagyobbára fényűző és a legtöbbek számára megfizethetetlen lakásokat is tartalmaznak. Még pedig azért nem, mivel úgy tartjuk, hogy a szabad verseny világában a jobb és értékesebb termény megöli a silányabbat. Nem tudunk hallgatva elmenni olyan építészi teljesítmények mellett, amelyek formai téren is újat s jobbat, nagyobbvonalút hoznak, amelyek ezáltal a városkép megjavítását eredményesen szolgálják. Mert azok a városi bérházak, amelyeket a „Tér és Forma" hasábjain közlünk, a jelzett téren igenis javulást jelentenek. Építészeti megjelenésük, például a mult századi habarcshomlokzatoknak okszerűen alkalmazott kőburkolattal való helyettesítése, felfogásunk szerint dícsérendő igyekezete a tervezőknek. De ha a kormányzat mindnyájunk azon felfogását magáévá teszi, hogy a magyar népnek elsősorban falusi házak építésére volna szüksége, tehát nagyszabású falusi lakásépítő tevékenységet indít meg, mi leszünk az elsők, akik e munkában részt fogunk venni és pedig nemcsak az eredmények feljegyzésében és közzétételében, hanem abban a nagyszabású, hosszú és kemény fáradozást igénylő munkában, amellyel e feladat megoldását elő kell készítenie a magyar építészi karnak, mert ne felejtsük el, hogy e munkának eddig csak a szép kérgét kezdettük lehántani. Szerkesztő

A Weiss Manfréd Vállalatok Elismert Nyugdíjpénztárának bérháza a Margit-körúton

Tervezte: **Hofstätter Béla** és **Domány Ferenc**
Kivitelezte: Rothauser Lajos és József

Beépítés.

Az épület a Margit-körút, Zárda-utca és Mecset-utca által határolt telken épült. A két Margit-körúti és Mecset-utcai 13 méteres beépítésű szárnyon kívül a Közmunkatanács előírta a szomszéd ház tűzfalának egy 7 méteres udvari szárnnyal való takarását. A tényleges beépítésnél ez a rendelkezés olyképpen módosult, hogy az udvari szárny a tűzfaltól távolabb, a két utcai beépítési tömbnek körülbelül a közepére került, miáltal az utcaképre nem kellemes angol udvar mélysége is csökkent, az udvarra néző szobák veszedelme elmult és lehetővé vált csak utcai szobák létesítése. A keresztszárnyba került az egyetlen hatalmas lépcsőház. A centrálisan elhelyezett lépcső előnye az,

Az épület képe a szemközti, Margit-körúti házról nézve — Arch.: **Hofstätter** und **Domány** — Miethaus am Margit-ring — Apartment house on Margaret boulevard — Casa d'affitto sul viale Margherita

Összes felvételek: Haar Ferenc

Rothauser Lajos

Tér- és Forma
1938. 6. 7. 180-194 l. képpel

Roth von Rothenfels, Christian Hermann Nr. 221
Er arbeitete etwa zwischen 1645 und 1690 in Kremnitz. Meist gravierte er die Stempel von Münzen, er hat aber auch den Typus der St.-Georgs-Taler ausgebildet.

Roth von Rothenfels, Hermann Nr. 230
Der Kremnitzer Münzpräger arbeitete zwischen 1690-1695 in der dortigen Prägestätte. Außer den Münzen gravierte er Freundschafts- und St.-Georgs-Medaillen.

Roth von Rothenfels, Jeremias Nr. 218, 219
Der Kremnitzer Meister war am Anfang des 17. Jhs. tätig. Er modellierte meist St.-Georgs-Medaillen und einige Stempel von Freundschaftsmünzen.

Schätze 1991

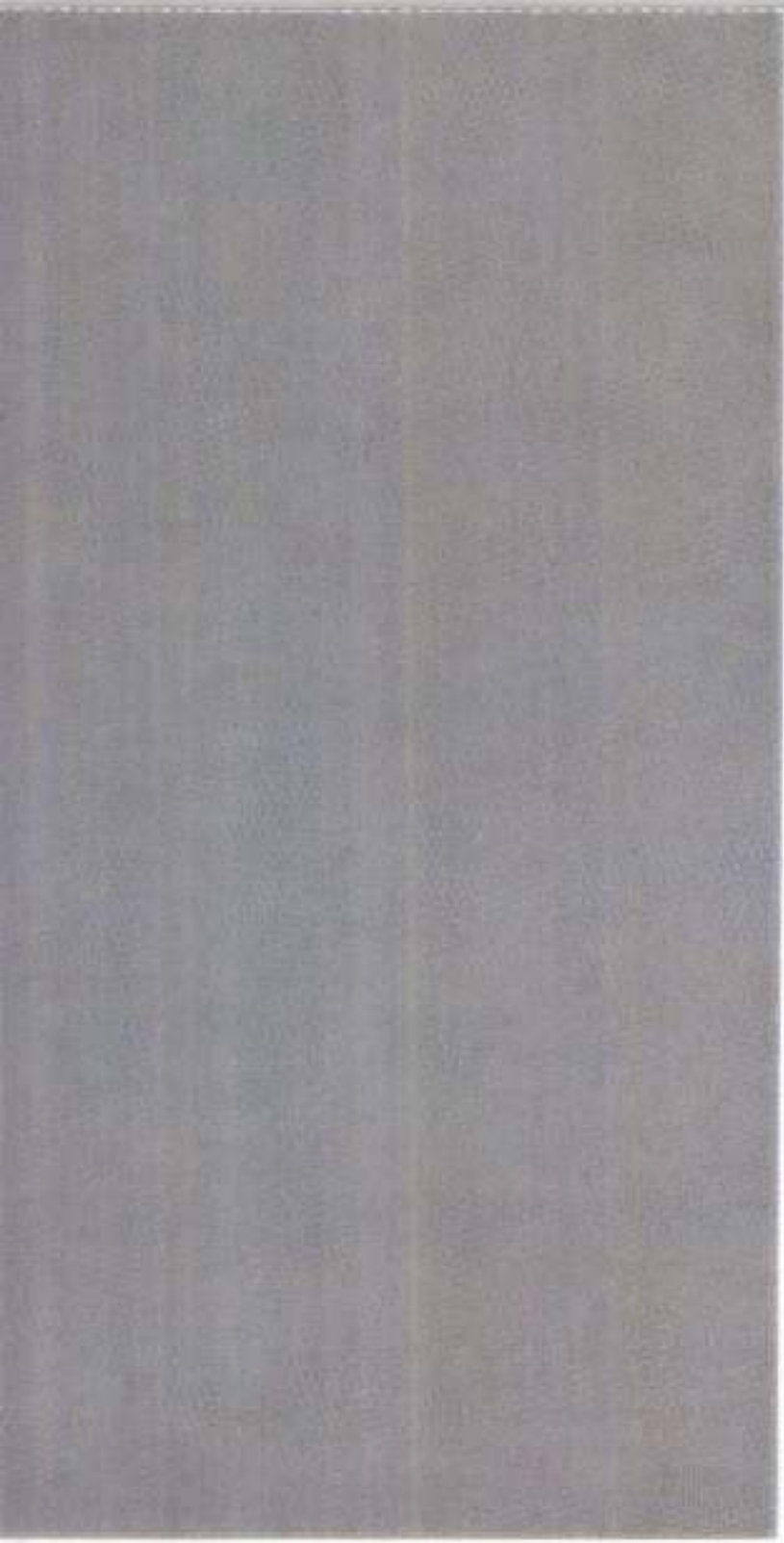

Rothensteiner Alajos

Rothensteiner Alajos, szobrász, Nagyváradról, 1817 aug. 21-én iratkozott be és megszakításokkal 1824-ig szerepel az akad. névkönyveiben.

Fleischer Deé 80. l.

1907.

és egy oldalú erem előlapján,

dultan, arczélben, menyezetes tró-
, jobb kezében liliomvégű jogart,
s országalmát tart, Szent István ko-
seli, Haja hosszú, bajusza és kör-
a a vonalkörön belül
LÓ 34-DIK KIRÁLY 1490-1516=26.g.

anja sima.

em véséssel, méretei 7.2:7.2 cm.--
s Emil ajándéka 1907. április 30-án

190

1599

Rothenbacher Károly

Rothenbacher Károly, Brassóból, 21 éves korában, 1860—61 a kisplasztikai szakosztály növendéke volt.

Fleischer Bécs 80.l.

Budapest VI. 223

ROTHMAN LENKE (festő)

ÉS XXXI. évf. 33.sz. 1987 12.p.

Virradat és sötétség határán

Lenke Rothman, azaz Rothman Lenke svéd festőművész, a Svéd Királyi Képzőművészeti Akadémia tagja Kiskunfélegyházán született, 1944-ben, Magyarország német megszállásakor, tizenöt éves korában Auschwitzba, majd Bergen-Belsenbe deportálták, súlyos betegen túlélte, 1945-ben Svédországban ápolták: ottmaradt mindmáig. 1951-ben megismerkedett *Nelly Sachs*-szal, aki verseket írt képeihez. Összekötötte őket a *chasszidizmus* iránti vonzalom — tudósít a katalógus-életrajz.

Ez a festő, csaknem gyermekkorától fogva külföldön él, mégis akcentus nélkül beszél magyarul, sőt árnyaltan fogalmaz. Nem a magyar művészettörténet hagyományain nőtt fel, nem hiszem, hogy ismeri Ferenczy Károly vagy Korniss Dezső festményeit. Az ő tradíciója az egész európai művészet. Formanyelvét talán összeköti a magyarral, hogy a svéd is kis nép, s a kis népek képzőművészetére — szerintem — mindig is jellemző volt a fokozottabb igényesség. Negyedszázados munkásságának gyűjteményét állította most ki az *Ernst Múzeumban*, keresztmetszetet, válogatást adva valamennyi korszakából. Egy intellektuális festő pályaívét jelzi a tárlat, olyanét, akinek valamennyi találata biztos.

Korábbi, *par excellence* festményeit absztrakt szürrealistának nevezném, dekoratívnak, sima a festékfelrakás, az intenzív színek zsúfoltan töltik a képmezőt. Mint az *Eső* című tempera széles ecsettel festett kék héber betűi, melyeket apró fekete vagy fehér, ecsetheggyel föltett héber szöveggel ellenpontozott; olyanféle dualizmus ez, mint *Pirandello* a *„Játék a játékban"* attitűdje vagy *Chagall* 1915-ös *Rabbija*, akinek a fején egy kisebb rabbi imádkozik. A festővászonról egy lépés már a *Virradat és sötétség határán* sorozat (melyet Nelly Sachs verseinek tiszteletére készített 1965—1972-ig), ekrü és fekete szövet applikáció, ahol a varrás, hímzés az ecsetnyomot képviseli. Ugyancsak fehéres-tojáshéjszínű a merített papír, ez a nemes anyag, melyet ő égetéssel formáz, kontúrt ad neki, vagy éppen szemet-szájat lyukaszt a lánggal. Már konceptuális síkművein is rangot kap az *objet trouvé*, a plebejus hajtű vagy a biztosítótű. A talált — felgyűjtött — tárgy igézete teljesen hatalmába keríti objektjeit. A korhadt, uszadék deszkadarabot ugyanúgy festi, mint nálunk Bálint Endre, csak Rothman több teret enged magának a fölszedett fának. Még a ritka humoros elemet is tartalmazza az *Értekezlet*, hatalmas macskaszállító ketrece, benne egy magányos, magára hagyott madárkoponyával. S feloldó ellentmondást hoz a méregdrága rózsaszínre festett rókaprém stóla, a közönséges, ABC-áruházi üdítőspalackok rekeszébe zárva. Rothman Lenkénél a főkönyv is műtárgy lett, a tartozik—követel rovataival, trouvaille a piros gyerekpulóver papírossal leragasztva, melyet szinte síkbelivé tett a művész. Térbelivé, háromdimenzióssá varázsolta viszont a szövetet, amikor a szövőszék láncfonalai közé játékbabát, gyerek esősapkát, rongyokat, csipkéket erőltetett vetüléknek. (Nézzük meg a fonákját is ennek a kis szövőszéknek, az is szuverén plasztika.)

Rothman Lenkének emberi és festői alapélménye a láger, családjának halála, ez magánmitológiájának kiindulópontja is. Áttételei azonban sokszorosak, asszociációs ugrásainak hosszú az útja, allegóriái pedig a legritkábban nyitottak. A kiállítás rendezése közben a festő készségesen elmondta nekem képeinek, tárgyainak részletes előéletét, nem kért hallgatást, mégis inkább megtartom magamnak ezeket az információkat. Mindenki mást és mást olvashat ki ezekből a művekből, és valamennyi ember számára értékesebb a saját megfejtése.

Frank János

Elhangzott az Ernst Múzeumban 1987. augusztus 7-én.

ÉLET ÉS IRODALOM

...dött?

Csukonyit, mint példát iróniával kell néznünk, éppúgy az ars poeticává emelt vidékiességet és posztmodernt is. Mert olvasás közben a *poszt* által elvetett modern olyan avas mesterére kell gondolnunk, mint Dos Passos; regényépítő módszerére, amely túlélte a regényeit, s Sartre véleményére róla: „miután elolvastam Don Passos regényét, akkor gondoltam rá először, hogy különböző szimultán emberi életekből szövök regényt; a szereplők majd ismeretlenül elhaladnak egymás mellett, és valamennyien hozzájárulnak a történelmi időszak atmoszférájának megteremtéséhez... Dos Passos, hogy még nyilvánvalóbb legyen a csoport gondolkodásának a szereplők legtitkosabb gondolataira való hatása, megteremtette a társadalom hangját, amely banális és szentenciózus, szünet nélkül fecseg körülöttünk; sohasem derül ki, vajon a konformista középszer kórusa, vagy a szereplők szívébe zárt monológ... leleplezte a cselekmény egységének hamisságát. Bebizonyította, hogy egy közösségi eseményt úgy is ábrázolhatunk, hogy egymás mellé helyezünk húsz önálló, nem összefüggő történetet. Ez a felfedezés lehetővé tette számunkra, hogy olyan regényeket gondoljunk ki és írjunk, amelyek úgy viszonylanak Flaubert és Zola klasszikus műveihez, mint a nem euklidészi geometria Euklidész ősi geometriájához".

Temesi, ha érez is vonzódást a tegnapelőtt nagyjaihoz, a tegnapitól el akar szakadni, a maitól pedig különbözni. Az érdeklődést ne túlozzuk el, hiszen míg Dos Passost ellenszenv tölti el figurái iránt, kivéve a magafajta értelmiségieket, Temesit szeretet a szeretetre méltók és szánandók, megértés a megérthetők iránt, s mindenki az, aki embertelenségben nem marasztalható el. Az első kötet anekdotái novellákká bővülnek, a minden felesleges kelléktől megfosztott, mégsem puritán elbeszélésekben az ember egyetlen kérdéssel szembesül, amelyre ha lehetséges is több válasz, a kimondottat csak teljes sorsával mondhatja ki. A montázsok a figura, a város, az ország múltját és jelenét állítják egymás mellé, vetítik egymásra, gyakran csak félig húzva meg a vonalakat, hadd egészítse ki a képet az olvasó. Az elbeszélt történetekből, leírt eseményekből hely és idő hatalmas tablója kerekedik: a részletek érdekessége megragadó, lenyűgözőbb mégis az egész igaza, az élmény, a tapasztalat, az évtizedes önvallatás megannyi konklúziója, noha a tárgy csábíthatná, elkerüli Dos Passos technikájának elkedvetlenítő s végül is primitív módszerességét, az objektív híradás és a szubjektív kommentár egy darabig lüktető, aztán mind unalmasabb váltakozását. Az amerikai író módszere fölébe nőtt anyagának, Temesi Ferenc egységet teremt köztük.

A regény nagy tárgy-csoportok leírására és elbeszélésére épül. Temesit egyén és társadalom viszonya izgatja, melynek alapkérdése: lehetek-e rész anélkül, hogy egész voltomat feladnám, összetalálkozik-e végre egyazon szinten az újkori történelme minden korszakában kettészakadt, egymás alatt-felett élő ország?

A sznobizmusnak, a fölényre törekvő buta önelégültségnek játékosan komoly kritikája — ugyancsak fő téma. A kérdés egy nemcsak irodalmi kultúrán nevelkedett generáció nevében hangzik el, amely új morális és művészeti értékrendet hozott: a történelem s a közösség iránti felelősséget vállalva ragaszkodást a mássághoz. A regény egyik kulcsszava az emberség, s itt nem Eszmét, Eszményt jelent, hanem jellemet, tulajdonságot mind közönségesen, a másik az emberi méltóság, amely, mint Malraux hőse, Kyo — akit minden távolság ellenére el lehet Andrásék körében képzelni — a rendőrfőnöknek megfogalmazta: egyszerűen a megaláztatás ellentéte. A Por üzenetét megfogalmazó kulcsszavak azonosak Esterházyével. Kivételes generáció, amely két ilyen nagyszerű, mégis összehasonlíthatatlanul különböző írói teljesítményt mondhat a magáénak; a magyar irodalomnak új fejezete kezdődik velük?

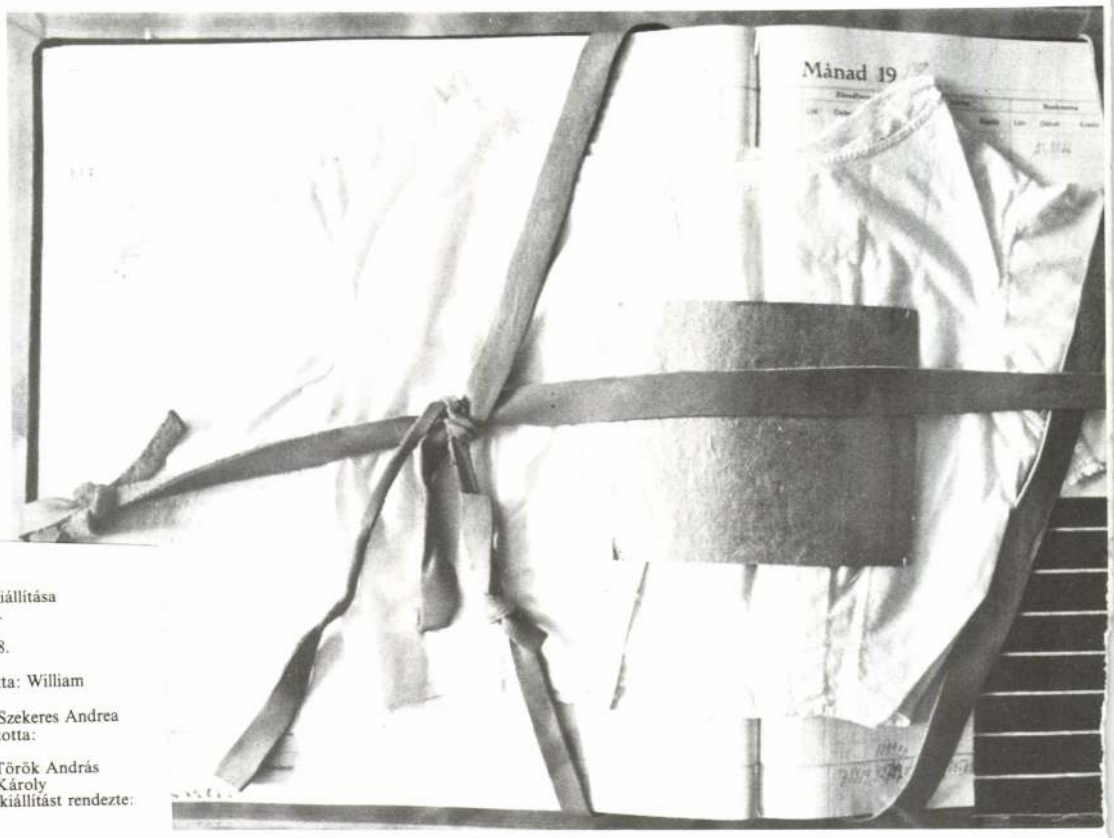

Lenke Rothman, svéd művész kiállítása
1987. augusztus 7–szeptember 6.
Ernst Múzeum
Budapest, VI., Nagymező utca 8.
Felelős kiadó: Néray Katalin
Svéd eredetiből angolra fordította: William Barrett, Stockholm
Angolból magyarra fordította: Szekeres Andrea
Svéd eredetiből magyarra fordította: Dr. Zipernovszky Hanna
Magyarról angolra fordította: Török András
A katalógust tervezte: Schmal Károly
A katalógust szerkesztette és a kiállítást rendezte: Ratkai Ida
ISBM 963 7402039
Ára: 30 Ft
OKISZ Labor Nyomda
Felelős vezető: Gede Károly

„Ha valaki olyan közelről ismeri az értelmetlenséget, mint én, minden szóban újra értelmet talál."

(Gunner Ekelöf: Strountes)

Ismeretlen ismerős

Lenke Rothman műveiből ugyanaz a friss szellem sugárzik, amely századunk modern művészetében oly meghatározó szerepet játszott. Az ebből következő magatartásformák a hatalom birtokosai elől mindig rejtve maradnak, ugyanis saját hatalmuk van. Míg más korok történelmét a nagyformátumú egyéniségek alakították, ez az új szellem aranytartalékait a jelentéktelen, közönséges, sőt megtagadott dolgok világában találta meg. Ahogy életünk finom szövete álmainkat és a legkézzelfoghatóbb valóságot egyszerre fonja át, a legjelentéktelenebbnek ítélt dolgokat is figyelembe kell vennünk, ha élményeinket és tapasztalatainkat a maguk egészében akarjuk átlátni.

Lenke Rothman érzékeny rajzai, öltései papíron és vásznon, valamint objektjei, amelyek kezei alatt a legrejtettebb titkok kulcsává válnak, mind arról tanúskodnak, milyen nagyszerűen érti a mindennapok természetrajzát.

A munkáiban megbújó sebezhetőségre talán elegendő magyarázat, hogy tíztagú családjából egyedül ő és egy testvére kerülte el a nagy világégést. Ez magyarázza azt is, miért olyan fontosak számára a leghétköznapibb dolgok. Sorsában mások is osztoznak, ilyen módon azonban nem öntötte formába senki.

Hogy milyen hatások nyomán tud művészetében megfogalmazódni az átélt jó és rossz egyaránt, arra egy egészen más jellegű élménye világíthat rá. Önéletrajzi jegyzetei között olvashatjuk: „Egészen fiatal koromban tanultam meg Isten héber jelét. Mintha két kis légy lett volna, mégis a Mindenható, a Mindentudó és a Mindenütt Jelenlévő szimbóluma. Ha Isten megengedheti magának, hogy itt a Földön két kis légyláb legyen a jelképe, akkor mi miért ne fejezhetnénk ki magunkat a legegyszerűbb tettekben és tárgyakban?"

Az egyszerű és lenézett dolgokon keresztül az életnek olyan oldala mutatkozik meg, amit túl könnyű elfelejtenünk, amikor a szűklátókörűség erényével büszkélkedünk. Lenke Rothman önéletrajzában szerepel egy másik megkapó gyermekkori emlék: Egy Lenkével egykorú, púpos hátú, nyomorék lábú kislány egy nagy halom cipőt mutat Lenkének. Olyan cipőket, amelyeket soha nem tud viselni. Ez a jelenet önmagában magyarázza, miért is volt törvényszerű, hogy Lenke Rothman felnőttként művésszé vált. Mit is mondhatna az ember, amikor a világ mintha elvárná, hogy egyazon cipő mindenki lábára jó legyen.

A stockholmi Modern Múzeum gyűjteményében található Lenke Rothmannak egy Henry Michaux üdvözlésére készített kollázsa. A kollázs és a portré már-már akaratlan gyengédsége példázza azt, amit a költő, Gunnar Ekelöf valfrändskap-nak (lelki közelségnek) nevez, amikor olyan művészekről ír, akik lelke legmélyéhez szóltak. Ahhoz a belső világhoz, amelyeket másokban is megtalált. Amikor felfedezzük ezt a lelki közelséget, hirtelen elbizonytalanodunk, mint mikor egy ismeretlen ember a legrejtettebb titkunkra érez rá.

Lenke Rothman ilyen ismeretlen: finoman, de annál határozottabban kényszerít minket arra, hogy meglássunk olyan dolgokat, amelyek mellett észrevétlenül mennénk el.

Olle Granath,
a stockholmi Modern Múzeum igazgatója

Lenke Rothman's mementos

Since the time I read the remarks of Lenke Rothman on one of her own works, I have felt constant shame, as I now can't help approaching her art but in one single way. That particular piece was a coarse piece of board (entitled no other but: *The Board,* 1962), covered with a couple of tempera strokes, that could well be an early work of pop art (though the early date would be no little surprise!), but the remarks are the following:

In Kiskunfélegyháza, where I was born, the clock at the station had the kind of face where the minutes jump. When I was a child my father held my hand pointing out to me. Every time I see a station clock my father is standing beside me and I feel the warmth of his hand. An annihilating war stands between then and now. My father was killed as were my five small brothers, one sister and my mother. The number eight is etched inside me like the symbol of pain and loss. I myself was sent hither and yon, left in train depots, in open freight cars covered with snow. But no desolation has been able to make me forget the warmth of my father's hand. Clearly it is possible to store warmth, not only knowledge.

I must think that this fundamental experience, double in character – infinite dread and a tiny bit of warmth within – has determined everythig that Lenke Rothman has created ever since: the small, banal souvenirs she has been gathering, the sheets of papers, sewn together with textile compositions, a la assemblage, those solitary, human objects and imprints she photographed in her book on New York City, the paintings created out of scraps of reminescences. Then can all be interpreted within the framework of artistic trends of the last two or three decades (from object art, arte povera and foto-art through new textile art even to new expressionism) but doing so the fundamental experience, and together with it the very "souvenir-archaeological" character of Lenke Rothman's art would be pushed out of sight. Some analogies nearer to Hungary – they belong to art history by now – can be more helpful: the battered *objets trouvés* of Endre Bálint who often used to resort to Jewish religious symbols, the letter-signs of history-evoking Lili Országh, some lines of the poet János Pilinszky, the very similar devastation experienced by Miklós Erdély, and most conspicuously the theory of warmth by Joseph Beuys that remarkably, almost literally resembles the above citation.

The central concept of Lenke Rothman's art is rememberance. When meeting her pictures, spectators can study the mechanism of remembering and forgetting. The art historian, who is eager to comprehend the whole, sophisticated system of relationships, can hardly conceal his embarrasment. He feels an uncertain shame, especially if he belongs to one of the generations *after* World War II. He can't have direct reminescences, thus he can't forget anything out of them. Nevertheless, his profession does engage him in reconstruction – that is to say, that of reminescences of the artist. He is well equipped for the job – there are the stylistic categories at his disposal – but as soon as he tries to put them to work, that feeling of shame emerges. Not in one, but in two ways. He would be ashamed to approach this art only in the expert way, as he feels that the power of rememberance could be able to crush aesthetic categories. But it would be equally shameful if – as a consequence of his clumsiness – he or the artist seemed to devise artistic achievments out of some reminiscences that are – perhaps – impossible to pass to anybody else.

Adorno's famous sentence should be supplemented with a question mark, I gather, but it shouldn't be answered. Instead of the answer, there should be done something, though. Is it possible to have art after Auschwitz? Lenke Rothman, beyond doubt, does something – and the power to do so comes from the warmth of a hand.

László Beke

7. Piros gyermeking, 1983

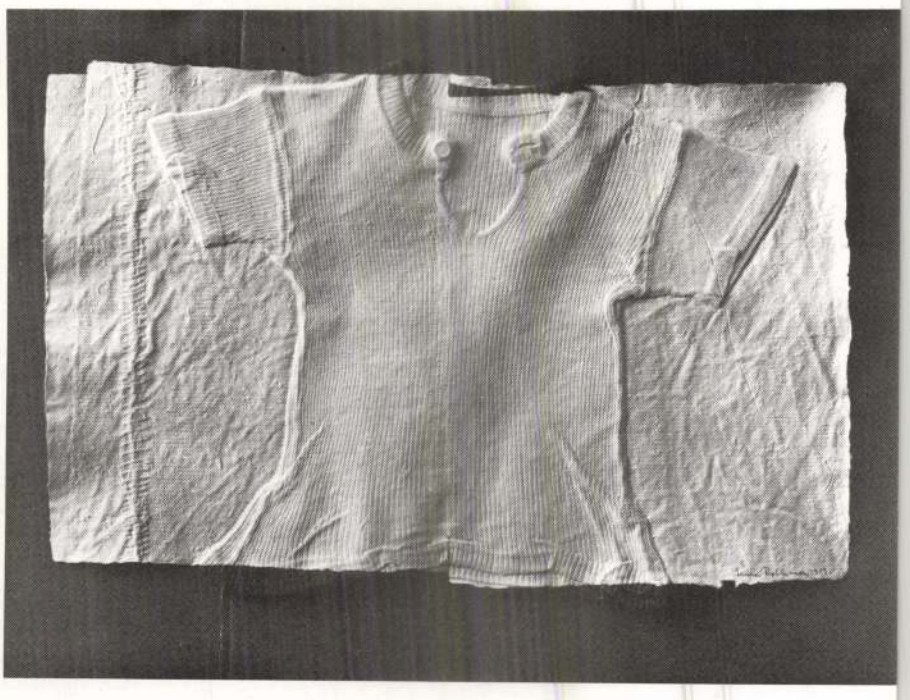

Rothman Lenke emlékei

Azt hiszem, szégyellem magam, hogy mióta elolvastam Rothman Lenke egyik művéhez fűzött kommentárját, egész művészetét már csak egyféle módon tudom megközelíteni. Maga a mű egy durva deszkalap (a címe is ez: *A deszka*, 1962), néhány temperavonással. Lehetne egy közönséges pop art-munka is (noha a korai dátum ugyancsak meglepő!), a kommentár azonban így szól:

Kiskunfélegyházán, ahol születtem, az állomás órájának olyan számlapja volt, amelyen a percmutatók ugrottak. Gyerekkoromban az apám fogta a kezemet, mikor ezt megmutatta nekem. Valahányszor órát látok egy állomáson, az apám áll mellettem, és érzem a kezének melegét. Egy megsemmisítő háború áll az akkor és a most között. Apámat megölték, éppúgy, mint öt öcsémet, egy hugomat és az anyámat. A nyolcas szám a szenvedés és a veszteség jelképeként vésődött belém. Engem ide-oda küldözgettek, pályaudvarokon felejtettek, vagy hóborította, nyitott tehervagonokon. De semmilyen elhagyatottság nem tudta elfeledtetni velem az apám kezének melegét. Nyilvánvalóan lehetséges tárolni a meleget is, nemcsak a tudást.

6. A deszka, 1962

Azt kell hinnem, hogy ez a kettős alapélmény – a határtalan borzalom, és benne a parányi melegség – határozott meg mindent, amit Rothman Lenke azóta alkotott: az összegyűjtögetett, apró és banális emléktárgyakat, az assemblage-ként összevarrt papírlapokat és textilkompozíciókat, a New York-könyvében lefényképezett, magárahagyott emberi tárgyakat és lenyomatokat és az emlékfoszlányokból megfestett festményeket. Lehet mindegyiküket ez elmúlt két-három évtized művészeti irányzatainak jegyében értelmezni (objektművészettől art poverán, foto-arton, új textilművészeten át akár az új expresszionizmusig), de az alapélmény – s vele együtt Rothman Lenke egész művészetének „emlék-archeológiai" jellege – háttérbe szorulna. A hozzánk közelebb álló, immár művészettörténeti analógiák még talán inkább segítenek: a gyakran zsidó vallási szimbolikához folyamodó Bálint Endre ütött-kopott talált tárgyai, a történelemidéző Országh Lili írásjelei, Pilinszky János néhány verssora, Erdély Miklós hasonló pusztulásélményei és számomra talán a legszembeötlőbben Joseph Beuys szinte szóról szóra a fenti idézettel összeolvasható melegség-elmélete. Rothman Lenke művészetének központi fogalma az emlékezés. Műveivel találkozva a néző akár önmagán vizsgálhatja az emlékezés–felejtés mechanizmusát. A művészettörténész pedig, aki szeretné ezt az egész bonyolult kapcsolatrendszert megérteni, nem tudja zavarát leplezni. Bizonytalan szégyenérzetet észlel magában – különösen, ha valamelyik második világháború *utáni* nemzedék tagja. Közvetlen emlékei már nem lehetnek, nincs tehát mit felejtenie belőlük. Foglalkozása viszont a rekonstrukcióra kötelezi – a művész emlékeinek rekonstrukciójára. Megvannak az eszközei erre – elsősorban a stíluskritikai kategóriák –, de amint alkalmazni próbálja őket, azonnal jelentkezik a már említett szégyenérzet-féle. Mégpedig kétféle értelemben. Szégyenletesnek tartaná, ha kizárólag szakszerűen közeledne, mert érzi, hogy itt az emlékek ereje szétroppanthatná az esztétikai kategóriákat. De szégyellné azt is, ha ügyetlenkedése következtében az a látszat keletkeznék, hogy vagy ő, vagy a művész művészeti erényeket próbálna kovácsolni olyan emlékekből, amelyek talán átadhatatlanok.

Azt hiszem, Adorno híres mondatát kérdőjellel kell ellátni, de nem szabad válaszolni rá. Válaszadás helyett csinálni kell valamit. Lehetséges-e Auschwitz után művészet? Rothman Lenke minden bizonnyal csinál valamit, melyhez a kéz melege ad neki erőt.

Beke László

Önálló kiállítások

Galerie Sture, Stockholm / **1960**
Kortárs művészet, Uppsala / **1960, 1963**
Galerie 54, Göteborg / **1962, 1964, 1973**
Zöld Paletta, Stockholm / **1963, 1965**
Oxelösund Városháza / **1964**
Galerie Burén, Stockholm / **1968, 1970, 1974**
Nyköping Múzeum, Nyköping / **1972**
A Textilművészek Szövetségének Baráti Köre, Stockholm / **1972**
Galériet, Lund / **1975, 1979**
Királyi Képzőművészeti Akadémia, Stockholm / **1976**
Galerie Aronowitsch, Stockholm / **1978, 1980, 1984**
Elise Meyer Gallery, New York / **1981**
„First Woman Bank", New York / **1981**
Art Fair, Stockholm, Galeria Krister Fahl / **1985**
Galerie Modern, Stockholm / **1986-87**
Galerie 1, Göteborg / **1979**
The Judah L. Magnes Museum, Berkeley California / **1986**
Jewish Museum, New York
Nordiskt Konstcentrum, Helsingfors / **1987**

Csoportos kiállítások

Jó művészet minden lakásban, Stockholm / **1951, 1953, 1954, 1956, 1957**
Fiatal grafikusok, Nemzeti Szépművészeti Múzeum, Stockholm / **1956**
A skandináv kritikusok válogatása, Sundsvall Múzeum és Göteborg Művészeti Galériája / **1970**
A Textilművészek Szövetsége Baráti Körének Centenáriuma, Liljevalch Művészeti Galéria, Stockholm / **1974**
Alkotó Svédország, Minneapolis, Minnesota, USA / **1976**
Rajzok a műteremből, Kulturközpont, Stockholm / **1976**
Vándorkiállítás Skandináviában „Eliással együtt" Riksutställminger, Országos Kiállítás / **1978-87**
Galerie Aronowitsch, Stockholm / **1978**
„5 × 1000 év" Párizs–Düsseldorf–Modern Művészeti Múzeum, NUNSKU, Stockholm / **1979–80**
„Skandináv nők", Kiállítóterem, Malmö / **1980–81**
„Svéd vendégek New Yorkban", A. I. R. Gallery, New York / **1981**
P. SI. New York egy éven ösztöndíj / **1981**
Az első svéd művész a Djerassi Alapítványnál, Woodside, California / **1984**
L'Exposition Fibres Art 85, Musée des Arts Decoratifs, Párizs / **1985**
A Svéd Televízió művészeti műsora bemutatott egy héten keresztül minden nap fél órában egy sorozatot / **1979**
Megismételték a sorozatot / **1980, 1986**
Díszlettervet készített a Stockholmi Nemzeti Színház számára August Strindberg Húsvét c. darabjához / **1980–81**
Megjelent Az élet értéke c. könyve, Kalejdoskop Kiadó, Ahus, Svédország / **1980**
Megjelent az OK OK NO NEW YORK c. könyve, Kalejdoskop Kiadó, Ahus, Svédország / **1984**
Art Fair, Stockholm / **1986**

Megbízások

„Egy piros házikó körül", falikárpit a Svéd Nemzeti Művészeti Tanács megbízásából. Svéd Kormány Háza, Stockholm
„A sötétség és a fény határán", falikárpit az Eslöv-i temetőkápolnában
„Mikor megpihensz otthon, és amikor az úton vándorolsz", falikárpit az Enskede-i Zsidó Egyházközösség temetőkápolnájában
A falikárpitokat a Handerbetets Vänner – Textilművészek Szövetségének Baráti Köre – készítette.

Művei gyűjteményekben

Modern Művészeti Múzeum, Stockholm
Nemzeti Szépművészeti Múzeum, Stockholm
Művészeti Múzeum, Göteborg
Svéd Királyi Könyvtár, Stockholm
Modern Művészeti Múzeum, Haifa
Művészeti Múzeum, Sundsvall
Magnes Museum, Berkeley, California

Művei számos magángyüjteményben Svédországban, Párizsban,Londonban, Helsingforsban, New Yorkban, Kaliforniában stb.

5. Értekezlet, 1979

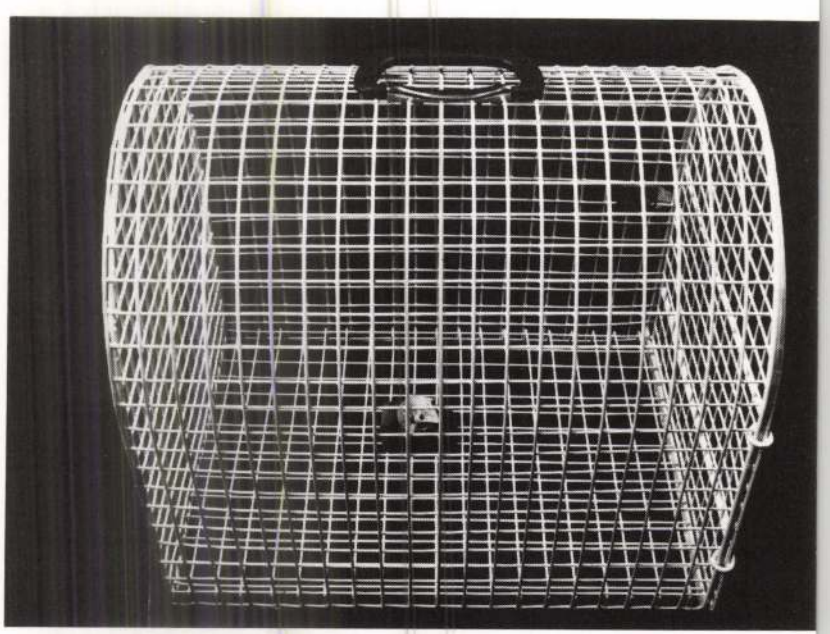

Lenke Rothman

Lenke Rothman 1929. március 28-án született Kiskunfélegyházán egy nyolcgyermekes család első gyermekeként. Apja hitoktató volt, aki emellett esernyőket készített. Anyja fodrászként dolgozott.

Amikor 1944-ben a németek megszállták városukat, Lenke Rothman édesanyja azonnal levette a függönyöket az ablakokról, mondván: „Ha meglátják a szép függönyeinket, még azt hihetnék, hogy gazdagok vagyunk." Pedig ezeket a kézimunkákat kuncsaftjaiktól kapták fizetség gyanánt a szép frizurákért.

Sorsát ő sem kerülhette el. 1944 nyarán családjával együtt ő is ott állt az auschwitzi hosszú sorban. Az akkor 15 éves Lenkét és 13 éves öccsét – mivel munkaképesek voltak – különválasztották a család többi tagjától, akikre a megsemmisítés várt. Apját behívták munkaszolgálatosnak, az ausztriai Welsben nyugszik egy tömegsírban.

Lenke Rothman végül egy munkástranszporttal Auschwitzból Gubenbe került, egy repülőgépek és tengeralattjárók számára rádiótechnikai eszközöket gyártó üzembe. Ügyes kezének köszönhette, hogy elkerült Auschwitzból.

Gubenből a Bergen-Belsen-i koncentrációs táborba vitték, ahol súlyos tuberkulózist kapott. A tábor 1945 áprilisában szabadult fel, és Lenke július 4-én Dél-Svédországba érkezett, ahol azonnal kórházi kezelést kapott. Öccsét is sikerült felkutatnia 1946-ban, aki később szintén Stockholmba került.

1945 és 1951 között rövid lábadozási időszakokkal megszakítva, betegségekkel és operációkkal teltek el az évek. Két teljes évet töltött el gipszben.

Mindezek ellenére Lenke Rothman 1947-ben egy levelező tanfolyamon rajzolást és pszichológiát kezdett el tanulni, és mindvégig rajzolt és tanult. 1950–51-ben egy évet töltött el egy stockholmi kórházban, ahol egy üres szobát biztosítottak számára, amiben festhetett. Karl Helbig, a szobrász, aki hallott Lenkéről, a kórházban megnézte képeit, és néhányat kiválasztott és kiállított a „Jó művészetet minden otthonba" c. kiállításon.

1951–55 között festészeti tanfolyamon vett részt Norvégiában, majd négy éven keresztül a Svéd Képző- és Iparművészeti Iskola magántanulója volt festő szakon.

1954-ben házasságot köt Herman Abrahamssonnal és svéd állampolgár lesz. 1951-ben ismerkedett meg Nelly Sachs-szal, a későbbi Nobel-díjas költővel, és rajta keresztül sok költővel, színésszel, íróval és zeneszerzővel került kapcsolatba. 1972-ben sorozatot készített Nelly Sachs költeményeire, aki verset írt képeihez. Összekötötte őket ezen kívül a chaszidizmus (zsidó misztika) iránti érdeklődés.

1957–58-ban Ravennában tanulmányozta a bizánci mozaik-technikát. Onnan Izraelbe utazott, ahol néhány izraeli és arab művésszel ismerkedett meg.

Stockholmba visszatérve festett és esténként mozaik-technikát tanított.

1959-ben házasodott össze Sivar Arnérral, az íróval.

Lenke Rothman első önálló kiállítására 1960-ban, a stockholmi Sture Galériában került sor, amelyet azután gyors egymásutánban több kiállítás követett. Hollandiában, Dániában, az olaszországi Sienában, New Yorkban tanulmányutak során kereste tudása mélyítésének lehetőségét. Kiállítás kiállítást követett, egyre többet dolgozott, majd újabb látogatást tett Olaszországban.

1966-ban megszületett a fia, Elias.

1970-ben kapta első nagy megbízását a Svéd Nemzeti Művészeti Tanácstól, egy falikárpit elkészítésére a Királyi Kancellária számára. A falikárpitot a híres Handarbetets Wännerben (A Textilművészek Szövetségének Baráti Köre) szőtték.

Lenke Rothman 1976-ban a Királyi Képzőművészeti Akadémia tagja lett. Akadémia-beli önálló kiállítása alkalmából katalógus jelent meg, amelyben az 1947–76 közötti időszakból összesen 252 munkát sorol fel, valamint vázlatait és más művészek – pl. Goya, Hieronymus Bosch, Daumier, Munch, Roult – után készült szabad tanulmányait. Legtöbb munkáját vászonra festi temperával. A 252 mű között 17 akvarell, 31 tus-, ceruza-, pasztell-- és szénrajz szerepel. Megemlít 10 falikárpitot is, amelyeket a Handarbetets Wänner 10 szövője készített Edna Martinnal együtt. Közöttük találhatjuk a Nelly Sachs verseihez készített sorozatot. Ezek a képek nem illusztrációk, hanem a versben kifejezett tartalmak vizuális képei. Összesen hat képből áll. Különböző fonalakból és szálakból készültek 1972-ben, szövéssel és varrással.

Másik jelentős műve az „Egyéniségek különböző szerepekben, alakzatokban és helyzetekben". Ez a munka 1976-ban készült vékony spinnaker-nylon vitorlavászonból, amelyet egy vastagabb anyagra varrt és megégetett. Hét különböző méretű részből áll – plusz a szobrász, Torsten Renquist által készített nyolcadik Egyéniség fából, Lenke Rothman festménye után –, az egész egy 8 m × 1,80 m nagyságú egységbe varrva. A művet a Svéd Nemzeti Művészeti Tanács megvásárolta az uppsalai egyetem Filozófiai Tanszéke számára.

4. Emlékeztess az életre minket, 1979

2. Rothman Lenke Irén húgával. Kiskunfélegyháza, 1944

3. A szálak között, 1984

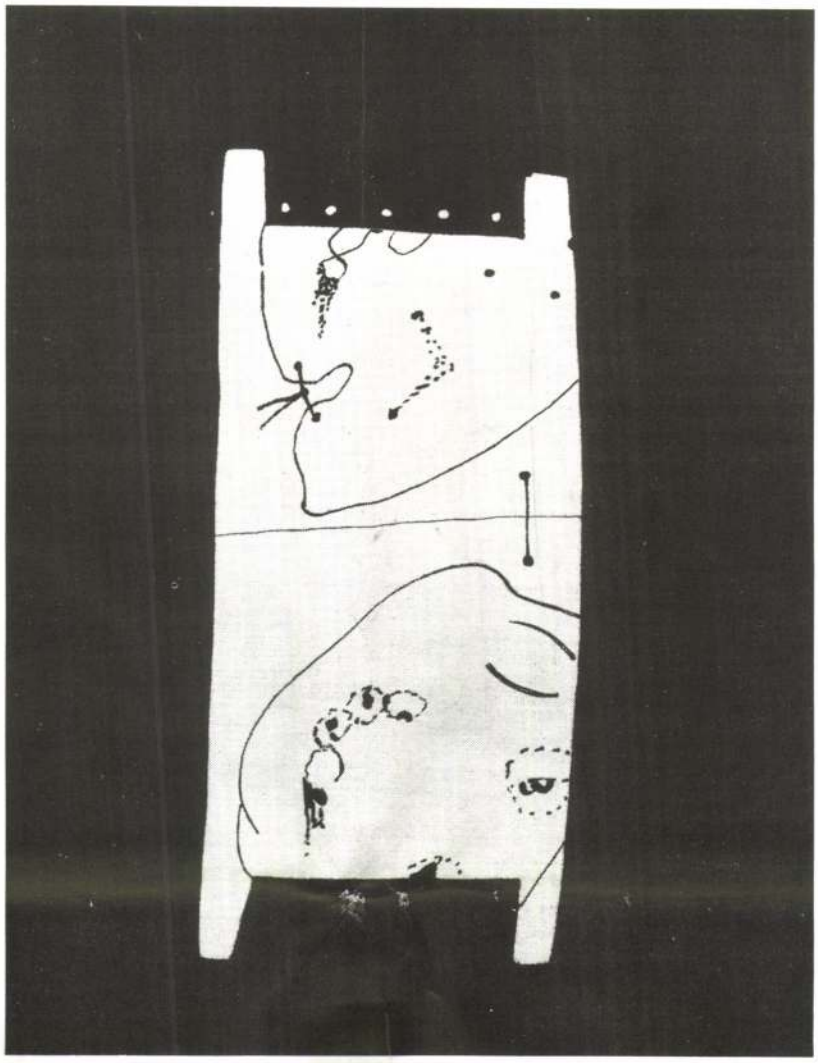

14. A virradat és sötétség határán, 1965–1972

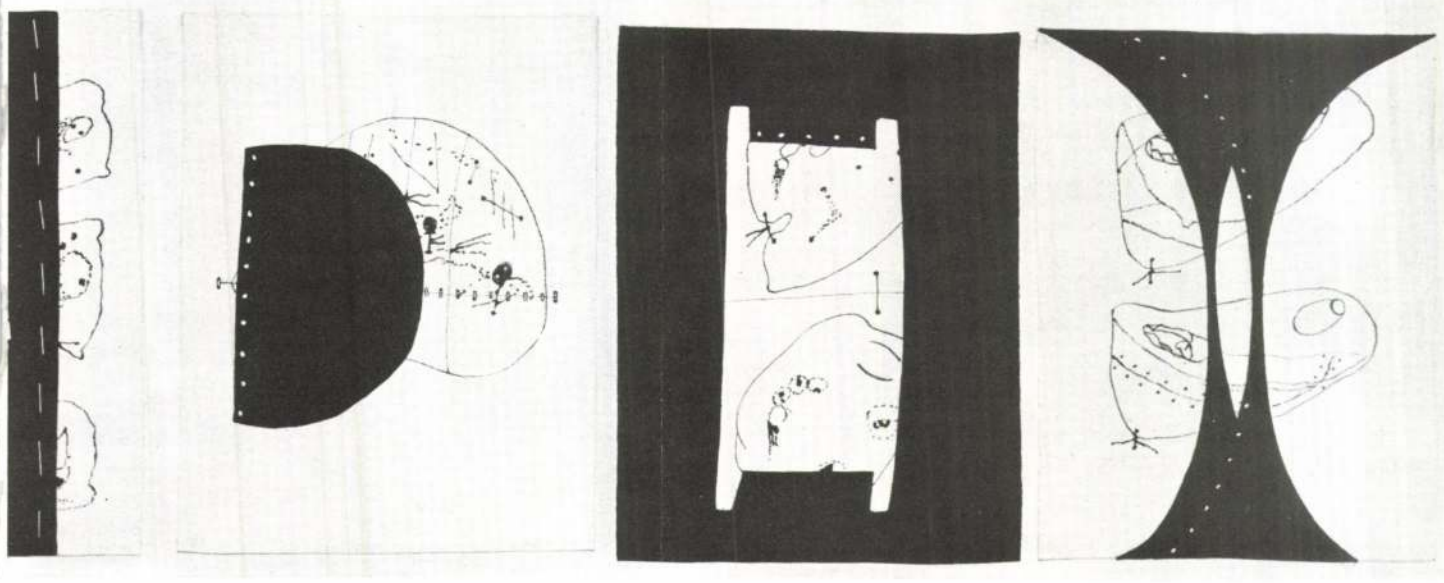

ROTHMAN Lenke

A legerősebb

Lenke Rothman Kiállítása, Galerie Aronowitsch, Stockholm

Lenke Rothman pár évvel ezelőtti, nagy retrospektív kiállítása a Királyi Képzőművészeti Akadémián pályájának új szakaszát is bemutatja: egy már-már konceptuális művészetet, ahol a legfinomabb, legtörékenyebb anyagokban az életbe vetett legerősebb hit szólalt meg. A kiállított munkák között láthattunk „papír-képeket": a szemek, szájak helyét égetéssel jelölő arcképeket, vagy fonallal összevarrt papírdarabokból álló kollázsokat. Az égetéssel készült képeken megkapóan sugárzott át a töredékek ereje, a varrott kollázsok pedig meggyőzően bizonyították, hogy amit mi a legfinomabbnak, leggyengébbnek látunk, olykor az bizonyulhat a legerősebbnek.

Az Aronowitsch Galériában megrendezett kiállítása 365 napról ad számot. Minden egyes kép annak a napnak a tanúja, amelyen készült, végső formájuk a művész mozdulatainak, gondolatainak és lelkiállapotának függvénye. A fizikai és pszichikai folyamatok kapcsolódásának soha meg nem ismétlődő képletét ragadja meg. Képei így a művész mozdulatainak és az idő mozgásának személyes dokumentumaivá válnak. Ez ugyan minden művészi önkifejezés természetes alkotóeleme, Lenke Rothman munkásságában azonban központi szerepe van.

Amikor a gesztus változásainak bemutatása a cél, olyan anyagokat választ ki, amelyek érzékelhetővé teszik a cselekvések „rétegződését". A kollázs az ő számára tehát aktív közeg, ahol az összehajtogatott és ragasztott papír, a szövet, a cédulák, bélyegzőlenyomatok és műanyag-darabok mind világosan mutatják a művész felületalakító mozdulatait.

(Egyik olajfestményén szinte már lehetetlen megkülönböztetni, melyik ecsetvonás követte a másikat. . .) Ezért úgy érzem, munkamódszere nagyon logikusan és szükségszerűen következik művészi céljaiból.

Anyagválasztásával arra is rá akar mutatni, hogy az élet éppen olyan, mint ezek a finom és törékeny anyagok. Anyagai tehát szimbolikus jelentést hordoznak, az idő egészének megfoghatatlanságát hangsúlyozzák. Rajtuk keresztül egyszerre mutat fel szimbólumokat és intuitive érzékelhető történéseket. A képeket felépítő papírdarabok formáját a kéz egy spontán mozdulata határozza meg, tudatos kiválasztás érvényesül viszont, amikor ezeket beilleszti a szimbolikus struktúrába.

Ezen a kiállításon tehát továbblépett egy olyan úton, amelyet főleg vázlatokkal kezdett meg korábban. Varrott képei, legkonceptuálisabb formájukban, amelyek pl. eddig az idő sajátos, egyéni jelölésére szolgáltak, most beépülnek a külső világhoz szóló munkáiba. A kiállítás egésze azt sugallja, hogy le tudta dönteni azokat a gátakat, amelyek kreativitását visszaszorították; mintha most bátrabban vállalná, hogy képei olyan „meztelenül" álljanak előttünk, mint ahogyan azokat elképzelte.

Nem szabad tehát elfelejtenünk, hogy mikor Lenke Rothman papírokat varr és hajtogat kötegekbe, ezeket – látszólagos finomságuk, gyengeségük ellenére – minden más anyagnál erősebbnek tekinti. Számára a hajlékony, formálható papír a rendületlen életigenlést jelenti, a fonál pedig a lehetőséget arra, hogy az emlékek és gondolatok egységbe rendeződjenek. Ha végignézzük Lenke Rothman összegyűjtött munkáit, feltűnik, hogy ezek a jelzések valamilyen formában fel-felbukkannak gyermekkorának és ifjúságának élményei nyomán. A szövet, a fonál, a női lét, az emberi élet és fennmaradás – együtt hatalmas erőt jelentenek a szerény és jól ismert közegben.

Ezen a kiállításon Lenke Rothman olyan formát választott, amely kihívásnak is tekinthető. Ha ez valóban így van, szükségszerű volt a kihívás.

Beate Sydhoff
Svenska Dagbladet, 1978. január 21.

16. Az én csendem, 1966

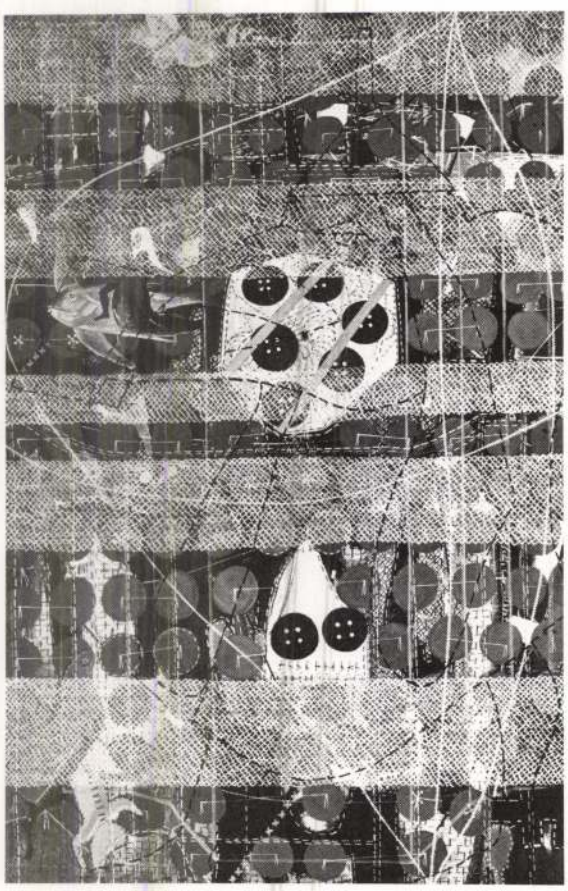

Kp. Bérmentesítve, Bp. 72.

ÚJ É

XLII. évfolyam, 17. szám, 1987. szeptember 1. ELUL 7.

Rothman Lenke kiállítása az Ernst Múzeumban

ROTHMAN LENKE

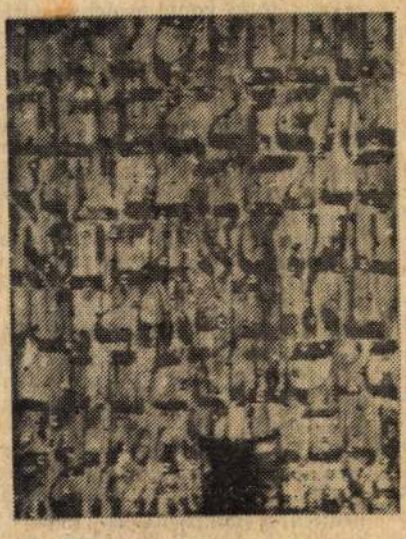

Lenke Rothman svéd művész, olvashattuk a katalógusban, de mi, akik körülálljuk, akikhez szól, a Gál György Sándor Kultúrközpont tagjai, nem érezzük idegennek. Közülünk való, hozzánk tartozik.

A művésznő megragadóan kedves, puritán jelenség. Az életéről mesél, amiből a képei fakadtak, a képeiről, amikben az élete van.

Sok a mondanivalója, érzi, élvezi a magyar nyelv zamatát, de küzd vele, hiszen elszokott tőle. Beszélni nehezebb, mint rajzolni, vallja. Képekben mindent el lehet mondani. „Egészen fiatal koromban tanultam meg Isten héber jelét..." Egyszerű betűk alkotják a Mindenható, a Mindentudó és mindenütt jelenlévő Örökkévaló szimbólumát — magyarázza a művésznő. Szerinte ebből következik, hogy mi is a legegyszerűbb tettekben és tárgyakban fejezhetjük ki magunkat.

Applikációk, ecsetnyomok, merített papírlapok. Utalások, emlékek képei. Az élete tükröződik bennük, amely jellegzetesen zsidó sors. 1929-ben született Kiskunfélegyházán. Nyolcan vannak testvérek, ő a legidősebb. Gettó, vagonírozás, deportálás. A legrémesebb álom sem olyan félelmetes, nem adja vissza azokat az érzéseket, azt a légkört. Erről nem lehet írni, nem lehet beszélni, de hallgatni sem szabad. Ezen a múlton kell megteremteni a jobb világot. Meg sem lehet érteni, hogy ezek után, ezzel a múlttal megterhelve, még lehet ellentét emberek között, még érezhetnek fontosnak valamit. A 15 éves kislányt betegen hajszolják lágertől lágerig, hóval takaródzik és éhségében, szomjúságában havat eszik. 13 éves öccsével, — csak ők maradtak meg a családból — Svédországba kerül. Műtétek sorát végzik rajta és ő saját maga előtt is szégyelli, hogy mégis élni akar.

Még betegen, a kórházban kezd festeni és írni. De a nyelvet nem érzi elég hajlékonynak, hogy ki tudjon fejezni vele mindent, ami kikívánkozik belőle. Tanulni kezd. Már a betegágyon foglalkozik a pszichológiával és rajzolással, majd négy éven keresztül a Svéd Képző és Iparművészeti Főiskola magántanulója. A kórház helyiséget bocsát rendelkezésére, és ő szenvedélyesen dolgozik. Érdekli minden. Ravennában a mozaikkészítést tanulmányozza, Izraelben művészekkel köt ismeretséget.

1960-ban nyílik meg első kiállítása Stockholmban. 1976 óta a Svéd Királyi Képzőművészeti Akadémia tagja. Nagy feladatokat kap. Szőttes terveit a Handarbete Waner 10 szövőnője készíti el. Illusztrálja *Nelly Sachs* Nobel-díjas írónő verseit és képei szerepelnek a világ nagy magán- és közgyűjteményeiben.

Minden munkájában él valami nagyon megfoghatatlan érzés, amit mély intenzitással képes továbbadni. Emléket idéz fel, minden más számára jelentéktelen apróság, mert mindenben van valami rejtett jel, egy számunkra ismeretlen kód jelei, ami elválasztja a mindennapitól. Sebei nem gyógyultak. Sebes és sebezhető. Benne él a kor, a múlt, amit nem a nagy szellemek, hanem a kisemberek tragédiája jellemez.

És mi állunk a képei előtt és sírunk. „Eső" — mondja az egyik kép címe. Héber imaszöveg. *Vöohávto...* mormolta az otthonról bennemaradt ima szavait Auschwitz poklában a rémült kislány, azokba kapaszkodik. Apró fehér kis héber betűk, mintha keresztülbukdácsolnának a képen. Ahogy hullott a fejükre az eső és mormolta: *Vöohávto...*

És sírtunk, amikor a kép virágos mezőjében elkerített szürke formákból füstölgő kémény nő ki: Auschwitz...

Mi, akikben él a múlt, félelmetesen rezonálunk ezekre a képekben megfogott hangokra. Egyik kritikusa írja, hogy szinte szégyelli magát, amiért nem lehetnek közvetlen emlékei erről a múltról. De megérteni semmiképpen nem lehet azokat, akikben nem szólal meg, nem dörömböl semmi, amikor ezek előtt elmegy.

A kiállítás Rothman Lenke minden korszakát képviseli és minden darabjának súlyos mondanivalója van. Megtanít minket arra, hogy meglássuk azokat a dolgokat, amik mellett hajlandók lennénk észrevétlenül elmenni, hogy megérezzük a jelenben a múltat, amit nem szabad, és nem lehet elfelejteni.

Kertai Klára

TIZENNYOLC HAJNAL

Peikert Mihályné Mariska néni gangos zuglói ház második emeletén lakott. Pici gombóctermete komikus volt langaléta, BESZKÁRT-egyenruhás férjéé mellett. Szerették egymást: gyereket nem adott sorsuk, helyette is egymást szerették. Meg a mások gyerekeit. Puritán életű-lelkű emberek voltak ők, különös ismertetőjel nélkül, 1944-ig. Akkor kezdték összeszedni e gangos házból is azokat a csillaggal megjelölt ruházatú embereket, kiknek fotóját nézegetve a minap irigyen kérdezte barátnőm óvodás fia: „Hát azelőtt Magyarországon gyerekek is lehettek serifek?" Szedték-vitték őket kínzatásba, megalázásba, krematóriumba, éhhalálba... Néhány gyerek — átmenetileg — a rövidke zuglói Bácskai utca egyik fehér házában, amelyet gyermekotthonnak csúfoltak, várta továbbszállítását. Néhány hónapostól 14 éves korig jó néhányan siratták itt régen látott, nagyon hiányolt szüleiket és saját magukat. Nos, ekkor kapta különös ismertetőjelét Peikert Mihályné Mariska néni. Egy hatalmas bojtos berliner kendő volt ez, de nem ám épp olyan, mint a többi vállas. E kendő forró buktától vált még melengetőbbé, s furcsamód, mint a mesében, bár csupán rajta volt általvetve, mégis legalább száz gyereket is óvott a haláltól, éhezéstől. Kit ideig-óráig, kit átvészelésig. Amit éjjel sütött, hajnalonta hordta át a Telepes utca első házától a szemközti utca második épületig. Tíz fegyveresen, tíz gyilkos indulatú őrön át ment a picike gombóc fekete kendőben.

Leste ablak mögül sok éhes gyerekszem. Azoknak a szeme, akik totyogó korukban megtanulták már: némán kell levonulni, lábujjhegyen átvenni a halomnyi csodát, s leküzdve ösztönüket, meg sem érintve-kóstolva azt, bevinni hiánytalanul közös fogyasztásra. Hogy holnap hajnalig erre gondolva tartsanak ki megint.

Peikert Mihályné Mariska némán nyújtotta be a kerítésen, s némán vette át tőle tizenhét hajnalon a Bácskai úti intézet egy-egy apró foglya. A tizennyolcadikon hiába ment a sötét hajnal sötétkendős jótevője: nem várta senki, a gyerekeket elvitték... Peikert néni visszafelé sírva tette meg a rövidke veszélyes utat. Áldassék a neve.

Gyárfás Klára

z Alef-könyvekről

által írt cikkei „elősegítik a magyar zsidó nevelést, amely mindig a jövő legfőbb biztosítéka volt." E könyv cikkeiből természetesen a legszélesebb nagyközönség is okulhat, ahogy az előszó megjegyzi: „megismerheti hazánk egyik felekezetének belső arculatát, kulturális és vallási tanításait". A címlapján egy fiú tóraolvasását mutató kiadvány szerzői, valamennyien a budapesti rabbikar tagjai — az egyes írások sorrendje alapján: *Raj Tamás, dr. Singer Ödön, Löwy Tamás, dr. Schöner Alfréd, Deutsch Róbert* és *Landeszman György* — ugyancsak szépen és méltán tagolt kötetet bocsátottak útra. A könyv, amelyet héber imaszövegek is ékesítenek, azt vizsgálja, hogy mi a zsidóság, mit jelent a zsidó otthon, milyenek a zsidó hétköznapok, és mit jelent a zsidó ünnepek világa.

Külön érdekesség a most napvilágot látott Alef-kiadványok sorában *dr. Jakob Allerhand* professzornak, a bécsi tudományegyetem judaisztikai intézete docensének *A zsidóság története* főcímét és *Az első Szentély pusztulásától a Talmud lezárásáig* alcímet viselő könyve, amelyet *dr. Lichtmann Tamás* fordított magyarra. Az ugyancsak héber idézetekkel gazdagított kötetet *dr. Schweitzer József* főrabbi lektorálta, bevezetőjét pedig *dr. Schöner Alfréd* főrabbi, az Országos Rabbitanács elnöke írta. A bevezető utal a kiadvány elődeire, többek mellett *Heinrich Graetz* 1906 és 1908 között megjelent, hatkötetes *A zsidók egyetemes történeté*-re, *Kecskeméti Ármin* egykori makói főrabbi zsidó történetére, *Simon Dubnov* 1935-ben *Szabolcsi Bence* szép magyar fordításában — napvilágot látott, egykötetes történetkönyvére, *dr. Szabó Ödön* 1942-ben megjelent *Az élő zsidó történelem* című munkájára és *Hahn István* professzornak egy évvel a felszabadulás után megjelent munkájára: A zsidó nép története a babiloniai fogságtól napjainkig.

Allerhand a bibliai korról való áttekintéssel kezdi könyvét, amelynek magyar kiadásában — mint a borítókötés tervezője — *Kemény György* működött közre, *Hegyi Gábor* pedig izgalmas izraeli fotókkal segítette a kötet fotóanyagát. A könyv második része az első Szentély pusztulásától a Talmud lezárásáig terjedő kort öleli át, érdekesen jellemezve a kor különböző — részben gyászos, részben felemelő eseményeit. A szerző felveti, hogy a múltról való ismereteink távolról sem csak könyvekből származnak. A régebbi korokból épületmaradványok, ruhafoszlányok, régi pénzérmék, eszközök, szerszámok és sok más tárgyi emlék is fennmaradt. Ezek a leletek régi nemzedékek életmódjáról nagyon tanulságosak és értékes tudnivalókat őriznek.

Ha megnézzük például azoknak az erődítményeknek a maradványait, amelyek Izrael egyes területein voltak, például Jeruzsálem, Micpa, Láhis, Caeserea, vagy Szamaria (Somron), akkor már elképzelhetjük, hogyan védekezhettek az ostromlottak az ilyen falak mögött.

A római fennhatóság alatt alakult ki Hillél és Sammáj — egymással több vonatkozásban vitázó — iskolája. De mint Allerhand is megállapítja; a két tanház között teljes nézetazonosság uralkodott arról, hogy a Tóra és a szóbeli hagyomány Izrael életének egyetlen forrása. S amikor a könyv egyik utolsó alfejezetében, amelynek *Javne és bölcsei* a címe, arról esik szó, hogy a Szentély második elpusztításával, s a zsidó nép szétszórásával a rómaiak azt hitték, a zsidók élete alapjaiban megváltozott, e nép létének feltámasztása a tóratudomány szerény központjából indult ki. S mint tudjuk, Javne távolról sem volt utolsó állomása a zsidóság történetének.

Az ókor után következő korszakokban, amelyekről még újabb, korszerű feldolgozásokat remélünk magyarul is, gyakran nagyon bonyolult és súlyos, nem egyszer tömeges pusztítással fenyegető helyzeteket élt át a világ különböző részeibe szóródott zsidóság. Mindenesetre a Babiloniai Talmud lejegyzése és megszerkesztése, — ahogy Jakob Allerhand megjegyzi érdekes műve végén —, a zsidó szellem magas színvonalú művelésének és a diaszpora türelmes formájának, illetve e kettő szerencsés találkozásának volt köszönhető. A Talmud ismerete — mutat rá a szerző — egyáltalán nem volt kötelező a zsidóság életében. Mindenesetre, a középkor kezdetére, a Tóra mellett létrejöhetett egy olyan alapműve a szétszórt zsidóságnak, amely életformáját a továbbiakban meghatározta és fennmaradását biztosította.

Bízzunk benne, hogy az Alef-könyvek sikeres indulását további értékes kiadványok követik majd.

Antal Gábor

FÓMO

INI FESZTIVÁL ARANY MEDVE-DÍJAS FILMJE:

Cleb Panfilov:
TÉMA

tól megcsömörlött író — miközben új regényéhez keres törk megtalálni az élet értelmét.
lás és újjászületés lehetőségét hordozza magában egy új isségbeesésében is mindvégig kitartó lány energiái egy disszi- irányulnak.
új haza — Izrael vagy Amerika — sem adhat lelki békét, ... „Saját hazája tette tönkre neki is az életét..." A női CSURIKOVA játssza.

Szeptember 3-tól a Toldi moziban!

FÓMO

GRÓF ESTERHÁZY MIKLÓS. — Pietro Rotori festménye.

A TAURI-PALOTA EGY NAGY TERME; BALRA MÁRIA FEODOROVNA NAGYHERCZEGNÉ, (I. PÁL CZÁR MÁSODIK NEJE) ARCZKÉPE.

mazik és Pietro Rotari gróf, egy veronai születésű, kalandos életü művész munkája. Rotari 1707-től 1763-ig élt és Erzsébet czárné uralkodása alatt dolgozott Pétervárott. A kérdéses kép igy minden valószinüség szerint Esterházy Miklós grófot, Mária Terézia követét ábrázolja, ki 1753—1761. tartózkodott Oroszországban.

Nem hagyhatom felemlités nélkül egy a külföldön is előnyösen ismert modern orosz festő, *Repin* nagy vásznát, mely aktuális érdekkel bir, a mennyiben az orosz birodalmi tanács ülését mutatja. Az elnöklő czártól jobbra öcscse, Miklós Alexandrovits nagyherczeg, balra az öreg Mihály nagyherczeg ül. A császár előtt a tavaly nyáron meggyilkolt Plehve belügyminiszter áll. E képen láthatók még Pobjedoneszczev, Witte, Lamsdorff külügyminiszter s több orosz államférfi.

KÉPEK A MANDZSUORSZÁGI HARCZTÉRRŐL.

Legutóbbi számunkban már közöltünk néhányat azok közül az érdekes fényképek közül, melyeket a mandzsuországi harcztérről hozott magával *Spaits* Sándor honvédhuszár százados, a ki — mint emlitettük — hosszabb időt töltött az orosz táborban, katonai tanulmányok czéljából. Spaits kapitány úr szivessége folytán most még néhány fényképfelvételét van alkalmunk közölni, melyek jellemzetesen mutatják be a harczban álló orosz csapatoknál folyó életet.

Egyik képen ott látható *Spaits kapitány* oroszos polgári öltözetben, mellette *Csicserics* vezérkari alezredes, szemközt pedig gróf *Szepticzky* kapitány, a kiről a mukdeni csata után hetekig hiresztelték, hogy eltünt, elesett, vagy fogságba került, holott folyvást minden baj nélkül a Rennenkampf tábornok hadtesténél tartózkodott. A háttérben egy fal fölött látszó alakok közt ott van Csicserics ezredes Sanyi

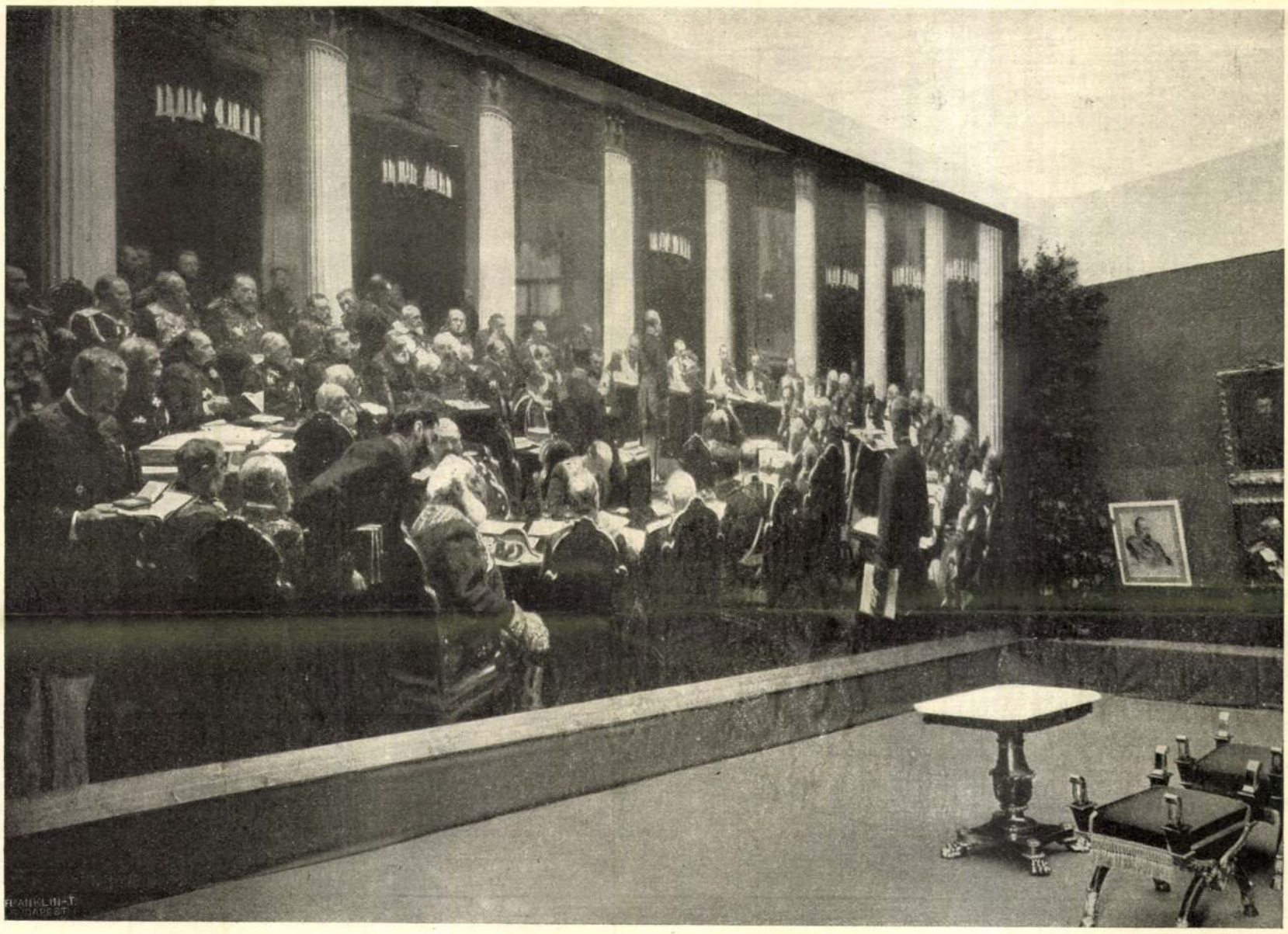

A BIRODALMI TANÁCS ÜLÉSE. — Repin festménye.

A SZENTPÉTERVÁRI TÖRTÉNETI KÉPKIÁLLÍTÁSBÓL.

széd nélkül — elbuktak. Elbuktak és megszegték a szent vasárnapot. Ők, a jámbor keresztény hivők. Mert ekkor volt egyedül tíz órai idejük egy folytában. Ez csak újabb lépés volt az erkölcsi romlás utján. De következnek majd még mások is. A roppant gazdagságnak vannak kisértései, melyek biztosan aláásták azoknak az embereknek az erkölcsi lényét, a kik nincsenek hozzá szokva.

Leeresztették a függönyeiket és megszegték a vasárnapot. Kemény és türelmes munkával számba vették a vagyonukat és följegyezték pontos jegyzékbe, a mely hosszu sorát mutatta a hatalmas neveknek. Kétezernégyszáz millió dollár és mind biztosan elhelyezve jó üzletekbe. Jövedelmük százhúsz millió egy évre. Aleck felkiáltott örömében s ezt mondta:

— Elég lesz ennyi?

— Elég bizony.

— Mit tegyünk hát?

— Vonuljunk vissza az üzlettől.

— Jól van hát. Beleegyezem. A nagy munka be van fejezve, most nagyot pihenünk és élvezzük a pénzünket.

— Jól van. Aleck!

— Nos édesem?

— Mennyit költhetünk el a jövedelmünkből?

— Az egészet.

A férj úgy érezte, mintha tonnányi sulyú láncok estek volna le lábáról. Nem szólt egy szót sem, néma lett az örömtől.

Ettől fogva egymásután szegték meg az ünnepnapokat. Csak az első ballépés számit. Minden vasárnap bezárkóztak egész napra a reggeli istentisztelet után és találgatták, hogy mire költsék el a pénzüket. Ezt a gyönyörködtető szórakozást üzték éjfélig és minden ily alkalommal Aleck milliókat költött jótékonysági és vallási dolgokra, Sally pedig hasonló összegeket pazarolt olyasmikre, miket csak eleinte tudott a nevükön nevezni. De csak eleinte. Később a megnevezések mind kevésbbé határozottak lettek, míg végre egészen elvesztek az általánosságokban.

A millióknak ez az elhelyezése komoly és kellemetlen következményekkel járt a háztartásukra: nagyon megszaporította a faggyugyertyára való költséget. Alecket eleinte bántotta ez a dolog. Aztán megszünt aggódni miatta, mert megszünt az ok is. Fájt neki, szomorkodott, szégyenkezett, de nem szólt egy szót sem s ezzel büntárssá vált. Sally hozott gyertyát, lopott az üzletből. Így van az mindig. A nagy gazdag-

SALLY GYERTYÁT LOPOTT AZ ÜZLETBŐL.

ság annak, a ki nincs szokva hozzá, átok, beleeszi magát erkölcsi valójának húsába és vérébe. Mikor Fosterék szegények voltak, rájuk lehetett volna bizni a gyertyát számlálatlanul. De most,— hagyjuk ezt a tárgyat. A gyertyától csak egy lépés választ el az almától, — Sally almát is csent, aztán szappant, aztán czukrot, aztán porczellán-holmit. Mily könnyü a roszról még roszabbra térni, ha az ember egyszer rátért a lefelé vezető útra!

Közben más hatások is szolgáltak mérföldmutatókul Fosterék pénzügyi haladásában. A képzeletbeli két emeletes téglaház helyet engedett egy képzeletbeli gránit-háznak, pompás mansard-födéllel; idővel ez is eltünt s még nagyszerübb palota lépett a helyébe és így to-

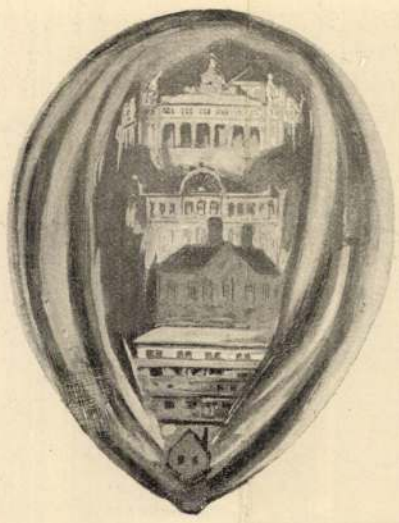

KASTÉLY KASTÉLY UTÁN EMELKEDETT, MIND MAGASABB, TÁGASABB.

vább. Kastély kastély után emelkedett, a levegőből épitve, mind magasabb, tágasabb, pompásabb s egymás után eltünt mindegyik, míg végre az utolsó időkben az ábrándozók egy tündérpalotában laktak, messze vidéken, óriási, ragyogó kastélyban, mely egy bokros hegyoldalról nézett alá az alatta elterülő, patakkal átszelt gyönyörü völgybe és a háttérben alkonyi piros felhőkben elvesző dombokra. És ez mind a boldog ábrándozóké, a saját tulajdonuk, egy libériás szolgáktól hemzsegő palota, benépesitve hirneves és hatalmas emberekkel. Ez a palota messze, messze van, napkelet felé, mérhetetlen messze, valahol Newport, vagy Rhode Island táján, az előkelő társaság szent földjén, az amerikai arisztokráczia birodalmában. Vasárnapjuk egy részét, a reggeli istentisztelet után, rendesen ebben a ragyogó kastélyban töltötték, a többi részét Európában, vagy valahol másutt kószálva saját yachtjukon. Hat napi piszkos és gondterhes valóság után, Lakeside város ronda külső részén, szük viszonyok között, a hetedik tündérországban, — ez volt most már programmjuk és megszokott időtöltésük.

Szükös valódi életükben a régiek maradtak: gondosak, szorgalmasak, praktikusak és takarékosak. Hiven ragaszkodtak a kis presbiteriánus templomhoz, dolgoztak az érdekében s megmaradtak magasztos és szigorú tanainál minden lelki és erkölcsi erejükkel. De áloméletükben engedelmeskedtek képzeletük csalogatásainak, bármilyenek voltak és bárhogy váltakoztak is. Aleck szeszélyei nem voltak sem nagyon válogatósak, sem gyakoriak, de Sallyéi már sokkal inkább. Aleck álom-életében áttért a püspöki egyházhoz, mert abban előkelő hivatali czimek vannak, aztán anglikán lett a nagy pompájú istentiszteletek miatt, s végül természetesen Rómához pártolt, a hol sok a bibornok és még pompásabbak a szertartások. Ezek a kirándulások azonban mind semmik voltak Sallyéihez képest. Az ő álom-élete folytonos hevülés és izgalom volt, minden részletét frissé és izgatóvá tette a gyakori változásokkal, vallás dolgában ép úgy, mint másban. Úgy változtatta vallását, mint az ingét.

(Folytatása következik.)

TÖRTÉNETI KÉPKIÁLLÍTÁS SZENT-PÉTERVÁROTT.

Eredeti levél Szent-Pétervárról.

Rendkivül érdekes, a maga nemében páratlan kiállítás volt közelebb látható Szent-Pétervárott. Miklós Mihailovits nagyherczeg kezdeményezésére, a kelet-ázsiai harcztéren elesettek özvegyei és árvái javára a Tauri palotában, Patiomkin (Potemkin) tauri herczeg, II. Katalin czárnő híres kegyenczének egykori székhelyén összegyüjtve szemlélhetők Nagy Péter czár óta napjainkig az orosz történelem számot tevő alakjainak arczképei.

A *Miklós* nagyherczeg szakavatott vezetése alatt álló rendezőségnek sikerült a történeti vonatkozású arczképek és csoportképek oly gazdag gyüjteményét az orosz birodalom minden tájáról összegyüjteni, hogy a szemlélő előtt szinte megelevenedett két századra terjedő orosz történelem. Nemcsak az orosz császári székhelyek, mint Czarszkoe-Szelo, Pavlovszk, Gacsina és az orosz főnemesség kastélyai szolgáltatták e kiállítás gazdag anyagát. Ferencz József király is hozzájárult a kiállítás sikeréhez, a mennyiben I. Miklós czár és Amália Auguszta leuchtenbergi herczegnőt ábrázoló két festményt, melyek királyunk belső termeiben, a bécsi Burgban vannak elhelyezve, készségesen a rendezőség rendelkezésére bocsátott.

A kinek alkalma volt e történeti nevezetességü termekben járni, nem fojthatja el csodálatát a modern orosz birodalom nagy alkotói, I. Péter és II. Katalin iránt.

A moszkovita Oroszországot — mint tudjuk — Nagy Péter rázta fel százados álmából. Azon ellentmondást nem tűrő erélylyel, mely a Névaparti város megalapitóját jellemezte, fáradhatlanúl munkálkodott Péter azon is, hogy új, modern alapokra fektetett birodalmában a művészetnek is illendő helyet biztositson. Külföldi útjain, melyeket a nyugat-európai viszonyok tanúlmányozásának szentelt, vetette meg alapjait ama gazdag mügyüjteményeknek, melyeket utódja, II. Katalin páratlan bőkezüséggel gyarapitott és melyek jelenleg az Eremitage nagy műbecscsel biró gyüjteményének magvát képezik. A XVIII. század eleje óta az orosz kincstár a műtárgyak legjobb vevője; mindenütt, a hol képek, műtárgyak szerezhetők, az orosz uralkodók képviselőik vagy ügynökeik útján minden értékesebb darabot megszerezni törekednek. Nagy Péter zsarnoki hajlamai a művásárlások terén is érvényesültek. Berlini látogatása alkalmával a múzeum római-kori gyüjteményében egy szobor nyerte meg a czár tetszését, melynek átengedését I. Frigyestől ép oly «sans façon» kérte, mint egy egész termet, melynek falai borostyánkővel voltak borítva s mely jelenleg is látható még a czarszkoje-szelói nagy palotában. Cserébe Nagy Péter 35 óriás termetü alattvalóját ajánlta fel a porosz királynak.

Ez időtől fogva az eddigelé a világtól elzárt Oroszországot a nyugat-európai művészek egész serege özönlötte el. Ez ismertetés keretét messze túlhaladná, ha le akarnók irni ama folyamatot, melyen az ujjászülető orosz birodalom művészi fejlődése átment. A Német-, Franczia- és Olaszországból a XVIII. század eleje óta Oroszországba özönlő művész-sereg rövid idő alatt művészi és szellemi központtá tette a birodalom új fővárosát. II. Katalin alatt érte el fénypontját ez a fejlődés. A világ minden tájáról érkeztek a művészek, hogy tehetségüket az «éjszaki Semiramis» szolgálatába állitsák. Az udvar és főnemesség által hathatósan pártolt idegen művészgárda mellett rövid idő alatt az orosz művészet is fellendült, melynek a XVIII. század végén már oly kiváló képviselője akadt, mint *Leviczki*, kinek a téli palota Romanov-galériájában levő arczképei finom szinezés és művészi felfogás tekintetében az egykorú franczia mesterek munkáival vetekedhetnek.

Nem tekintve azonban az élvezetet, melyet történeti és művészi szempontból a kiállítás nyújt, a magyar látogató érdeklődését fokozottabb mértékben foglalja le nem egy festmény. Természetesen első sorban a czári udvar évtizedek óta udvari festőjének, kitűnő honfitársunknak, *Zichy* Mihálynak a kiállításon levő arczképfestményei hivják fel magukra figyelmünket.

Zichy Mihályon kívül a magyar művészet dicsőségét hirdeti egy Savoyai Jenőt ábrázoló festmény, mely a XVIII. század elején élt *Kupeczky* Jánosnak, a pozsonymegyei születésü magyar művésznek munkája. A festmény jelenleg a Seremetjev grófi család tulajdona. Pár lépéssel odább a fentebb emlitett *Leviczki*nek egy bájos női arczképe foglalja le érdeklődésünket. E kép *Alexandra Pavlovna* nagyherczegnőt ábrázolja, kit *József nádor* a gacsinai palotában, I. Pál czár székhelyén, 1799 november havában vezetett oltárhoz. II. Katalin czárné unokáját, mint tudjuk, a halál két év mulva ragadta el férje a nádor oldaláról és teteme az ürömi orthodox kápolna kriptájában van eltemetve. Egy nagy csoportképen, mely a szerencsétlen véget ért Pál czárt ábrázolja lóháton fiaival, felismerjük egy délczeg lovasban a nagy nádor alakját.

Egy oldalt levő teremben végül egy Szent-András-rend szalagjával ékesített arczkép ötlik szemünkbe, mely a rajta levő felirat szerint *Esterházy* herczeget ábrázolja. A festmény a gacsinai császári palota gyüjteményéből szár-

Rott Daniel

ötvös Nagyszeben
Könnagyötvj. 243 l.

1365

R Daniel Rott, e. 1598—99.

Fedeles kupa, kettősfenekű, fülében szívócsővel. — *Deckelkanne, m.*
Doppelboden u. Schlürfrohr im Henkel.
Iparmův. Múzeum — *Kunstgewerbe-Museum, Bp.*

M—H 16

MAGYAR IRODALOMTÖR

ESZTÉTIKAI ÉS MÜVÉSZE

Felhivjuk a T. hallgatósá
évtől kezdve magyar irodalomtört
tikai és müvészettörténeti tanfo
umokra, tanárvizsgákra és doktor
lentkezőket. Az előkészités kis
vel külön-külön, személy szerint
A tanfolyam előadói nagy
zendő anyagot, a vizsgálati köve
Az 1933/34. tanév I.felét

A./ MAGYAR IRODALOMTÖRTÉ

I. tanfolyam: Kollokviumi
irodalomtöi
II. " : Előkészité
tóknak. /:
Heti 3 óra
III. " : Előkészité
gatóknak.
IV. " : Előkészité
irodalomtöi
V. " : Előkészité

aus „Beatrice di Tenda“; und Variazioni brillanti, über Motive aus der Oper: „La Sonnambula“, sämmtlich für die Violine mit Orchester u. Kompositionen des Konzertgebers. Leider war dieses erste Konzert nur schwach besucht; aber die Anwesenden erfreuten sich eines großen, seltenen Kunstgenusses. Bazzini ist Beherrscher seines Instrumentes im vollkommensten Sinne des Wortes; er hat es ganz in seiner Gewalt, und das, was er darauf hervorbringt, gränzt ans Fabelhafte. Er übertrifft Alles, was wir hier an Bravour und halsbrecherischen Schwierigkeiten auf der Violine gehört haben. Seine Staccatos, seine Doppelgriffe, seine Flageolets, seine Passagen, seine Sprünge zeichnen sich eben so durch Kühnheit, als Sicherheit und Vollendung aus. Es ist kaum noch etwas mehr denkbar, das die Technik der Violine noch entloken könnte. Auch die Kompositionen sind nicht ohne Werth, und besonders zeichnet sich die zweite durch einige gute Ideen aus. Der Beifall, den er erntete, war stürmisch und sicher wird ein zweites Konzert größere Massen in den Saal loken; denn der Ruf dieser ungewöhnlichen Erscheinung an dem musikalischen Firmamente dürfte sich bald in der Stadt verbreiten. D.

Literarisches. So eben erschien: „Der Jude in Ungarn, wie er war, wie er ist und wie er sein wird.“ Von Dr. Elias Oesterreicher, praktischem Arzte in Pesth. (Pesth, 1842. In Kommission bei Carl Geibel.) Der Verf. behandelt seinen Stoff mit vieler Sachkenntniß, Unpartheilichkeit und bei gedrängter Kürze mit erschöpfender Vollständigkeit. Er schont weder die Fehler und Schwächen seiner Nation, als er auch ihre Vorzüge und Tugenden in das günstigste Licht zu sezen weiß. Dabei läßt sich das Büchlein recht gut lesen, indem der Verfasser nicht nur mehrere zeitgemäße Betrachtungen anstellt, die für Jedermann, weß Glaubens er auch immer sei, beherzigungswerth sind, sondern auch eine schöne Dosis Humor einwebte, die gewiß auch dem Ganzen zur angenehmen Würze gereicht. Viele Daten sind eben so interessant als neu. An dem Styl und der Sprache ließe sich hin und wieder wohl etwas mäkeln, aber dies thut dem löblichen Zwek des Ganzen nur geringen Eintrag. Papier und Drut sind sehr gefällig. Der Preis, 1 fl. C. M., mäßig. B.

Malerei. Hr. Emerich Rott, ein ausgezeichneter Portraitmaler u. geborner Ungar, der seine Studien auf den vorzüglichsten Malerschulen im Auslande vollendete, hat nun zu seinem bleibenden Aufenthalte Pesth gewählt. Seine sämmtlichen Portraite zeichnen sich durch die sprechendste Aehnlichkeit und genaueste Kopirung der Gesichtszüge aus. Das Atelier dieses bescheidenen jungen Künstlers befindet sich: Königsgasse, „zum guten Hirten“, 2. Stok.

Für Modern. Hr. Michael Averino, der ausgezeichnete Akrobat, hat Hrn. A. Benkert, dem Verfasser des Buches: „Bunte Bilder aus dem Leben“, das er zu Gunsten der durch Feuer verunglükten Bewohner der kön. Freistadt Modern herausgibt, für zwei Exemplare dieses Werkes eine ganze Einnahme in seinem Cirkus (Königsgasse, „zur Stadt Pesth“) offerirt. Diese Einnahme findet Sonnabend, den 11. Juni, statt. Möge das Publikum durch einen hilfreichen Besuch der Großmuth des wakern Hrn. Averino entgegenkommen!

Das Konzert des Hrn. Kapellmeisters Schindemeisser, zu Gunsten der Hamburger, wobei ausgezeichnete Talente mitwirken werden, ist auf Sonntag, den 5. Juni, verschoben worden.

Ofen. Der Vorabend des Allerhöchsten Namensfestes wurde durch die hiesige Schüzengesellschaft auf eine treuer Unterthanen würdige Weise verbracht. Der Schüzenmeister, Baumeister Kimnach senior, gab zur Feier ein Lichtschießen, verbunden mit einem Souper, zu welchem, außer mehreren hochgestellten Personen und der ganzen Munizipalität, sämmtliche Schüzen und Schüzenfreunde geladen waren. Ein liebenswürdiger Damenkreis verherrlichte die Gesellschaft von beinahe 150 Personen. Nach den loyalen Toasten hielt der gastfreundliche Schüzenmeister eine Anrede über gemeinsinniges und zusammengreifendes Wirken bei Korporationen, die, in gewählten Ausdrüken vorgetragen, ihren Zwek vollkommen erreichte. Dekoration u. Arrangements des Ganzen waren ausgezeichnet elegant u. luxuriös, und möge bei ähnlichen Festivitäten dieser Stern, wenn auch kein morgenländischer, noch recht oft erscheinen! T.

Genrebild.

Die Löwengrube. „La fosse aux lions“, heißt es auf unserm französischen Originale, das eine Loge in einem der Pariser großen Theater vorstellt, und in welcher wir eine Versammlung von Stuzern, in der modernen Kunstsprache Löwen (lions) genannt, erblikten. Solche „Löwengruben“ findet man auch außerhalb Paris, und wie oft kommen solche Gruppen und solche Physiognomien auch in unsern Theatern vor! So lebendig ist der Ausdruk in den Gesichtszügen und der Ton in der Haltung dargestellt, daß man sich von den Gesinnungen dieser Leutchen oder Leuchen einen Begriff machen kann, und fast erräth man ihre Konversation. Man glaubt es wohl dem Pariser Zeichner, wenn er ihnen folgende Worte in den Mund legt: „Nul n'aura de talent, hors nous et nos amis. — Yes!“ (Niemand hat Talent, außer uns und unsern Freunden. — Yes!)

Halbjähriger Preis 4 fl. mit Postversendung 5 fl. — Auf Velinpapier mit ersten Kupferabdrüken 5 fl. und postfrei 6 fl. C.M. — Man pränumerirt im Redaktionsbüreau zu Ofen (Wasserst., Burghügel, Nr. 81, nächst der Schiffbrüke), in den Kunsthandl. der HH. Ehrenreich u. Neumann, C. Miller u. J. Wagner in Pesth u. bei allen k. k. Postämtern.

Ofen, gedrukt in der königl. ung. Universitätsbuchdrukerei.

Departements, gehört, ist komplet ausgeplündert worden. Unter andern Kostbarkeiten wurden auch viele Gemälde von hohem Werth gestohlen. Einer von den Dieben ist verhaftet worden.

⁂ In der Umgegend von Neapel erreichen, der Augsb. Allgem. Ztg. zufolge, viele Landleute ein auffallend hohes und kräftiges Alter. So starb in S. Fili kürzlich eine Weberin von 110 Jahren, die ihren Lebensunterhalt bis an ihr Ende mit ihrer Hände Arbeit erwarb; und in Bianchi starb ein Mann im 114. Jahre, der kurz vor seinem Tode noch mit Leichtigkeit eine hohe Eiche erkletterte.

⁂ Mit der deutschen Oper in Paris, welche vor einiger Zeit eröffnet wurde, ist es schon zu Ende, und die Erwartungen der Kunstfreunde, welche einmal wieder ihre heimathlichen Klänge zu hören sich freuten, sind nicht erfüllt worden.

Lokal-Zeitung.

Theater.

Nationaltheater. Mad. Bishop u. Hr. Bochsa gaben am 28. v. M. ihr zweites Konzert, das schon dadurch ungemein an Interesse gewann, da die vortreffliche Sängerin mehrere Szenen aus italienischen Opern im Kostüme gab. So hörten wir von ihr das große Recitativ u. die Cavatine aus Tankred: „O patria!“ etc., die Cavatine aus „la gazza ladra“, das Finale aus der „Sonnambula“ und eine große Arie mit Chor aus „Anna Bolena.“ In allen diesen Nummern zeigte die Künstlerin ihre Virtuosität im schönsten Glanze. Sie entwikelte stets eine Volubilität der Stimme, eine Reinheit der Intonation und einen auserlesenen Geschmak in den Fiorituren und dabei eine Grazie in Haltung und Bewegung, das Alles zur Bewunderung hingerissen wurde. Auch zeigte sie, so weit es in Bruchstüken möglich ist, eine dramatische Darstellungsgabe, die sie zu den ungewöhnlichsten Erscheinungen auf der Bühnenwelt machen würde, möchte sie sich entschließen, eine ganze Parthie durchzuführen. Das müßte ein wahrer Hochgenuß werden! Als Episode trug sie auch ein ungarisches Lied mit ungemeiner Kehlenfertigkeit u. richtiger Aussprache vor. Der enthusiastischste Beifall ward ihr von dem ganzen Publikum zu Theil; sie ward etwa fünfzehn Mal gerufen. — Hr. Bochsa zeigte sich abermals in seiner ganzen Meisterschaft auf der Harfe. Er trug zwei Piecen vor; die zweite eine freie Fantasie, nach einem aufgegebenen Thema aus „Don Juan“, endete mit dem Nagozy-Marsch, und man staunte, wie schnell sich der fremde Künstler mit den heimischen Klängen dergestalt vertraute, daß er die Melodie durch und durch erfaßte und sie in allen Verzierungen so genau traf. Es versteht sich, daß er mit Applaudissements überschüttet wurde. Mögen diese seltenen Künstler uns noch öfter mit ihren wahrhaft erquiklichen Genüssen erfreuen! D.

Deutsches Theater. Unser fleißiges und tüchtiges Chorpersonale hatte den 24. v. M. sein Benefiz. Nach dem 2. und 3. Akte der Oper „Romeo und Julie“, worin Mad. Hasselt, als Julie, ihre Gesangsvirtuosität wieder auf eine glänzende Weise entwikelte, hielt Hr. v. Holtei eine dramatische Vorlesung (den dritten Akt von Shakspeares „Julius Cäsar“) und unbeschreiblich war die Sensation, die seine unübertreffliche Deklamation u. sein effektvoller Vortrag erregte. Wir glaubten immer, es bedarf darstellender Personen, Kostumes u. Szenerien, um uns die Handlung eines Stükes zu vergegenwärtigen; aber wir sahen hier einen einzelnen Menschen, der durch die Macht der Rede und reine Dialektik das Publikum in einen Zauberkreis zu bannen, die verschiedenartigen Gefühle und Empfindungen, die die handelnden Personen ausdrüken sollen, meisterhaft zu betonen und das Auditorium auf die einzelnen klassischen Schönheiten jedesmal aufmerksam zu machen weiß. Cäsar wird von den Verschworenen ermordet, wir hören ihn die berühmten Worte ausrufen: „Auch du, mein Sohn Brutus!“ Das Volk ist im Aufruhr, Brutus hält eine Rede, u. beweist, daß der Mord nothwendig für die Freiheit Roms war; das Volk ist beschwichtigt. Marc Antonius, Cäsars Freund, kommt mit dessen Leiche, er haranguirt das Volk und spricht von den großen Tugenden seines Freundes; das Volk wird aufgeregt, und droht, den Brutus und die Verschworenen zu ermorden. — Dies der Inhalt dieses Aktes. Die kräftige, würdige Sprache des Brutus, die leidenschaftliche des Antonius, das unsichere, schwankende Benehmen des Volkes — dies Alles wurde meisterhaft und gediegen vorgetragen, und als ein vollendetes poetisches Gemälde vorgeführt. Hr. von Holtei wurde oft vom stürmischen Beifall unterbrochen, und am Schlusse vier Mal wiederholt hervorgerufen. — In dem darauf folgenden 4. Akte der Oper: „die Ghibellinen“, exzellirte sowohl Mad. Hasselt, als auch die Herrn Draxler, Nusch und Stieghelli. Sdr.

— Als Sylphide, in dem gleichnamigen Ballete, begann am 30. v. M. Dem. Danse, erste (?) Tänzerin des Kärnthnerthortheaters, den Cyklus ihrer Gastrollen. Eine überraschende Erscheinung für Pesth. Grazie, Gelenkigkeit und Rhytmus in den Bewegungen sind Eigenschaften, die ihr in erheblichem Grade eigen sind, u. hier in Pesth haben wir seit der Mattis fast nichts Schöneres in diesem Genre gesehen. Daher der große Beifall des zahlreich versammelten Publikums. Sie ward viele Male gerufen. — In dem vorangegangenen Lustspiel: „Das war ich“, debutirte wieder Mad. Schenk, und spielte diese abgedroschene Rolle dieses abgedroschenen Lustspiels, so wie wir sie schon hundert und hundert Mal gesehen haben. P.

Musik. Hr. A. Bazzini, Violinist aus Italien, Ehrenmitglied mehrerer philharmonischen Gesellschaften, gab lezten Sonntag sein erstes Konzert im Redoutensaale. Er ließ sich in drei Piecen hören, nämlich grandi Variazioni, über Motive aus der Oper: „il Pirata“; Souvenir

Gazdasági hirek

A *Budapesti Értesítő* jelenti:

Párizs: 1943 január 1-étől kezdődőleg a rádiókészülékek gyártását Franciaországban megszüntetik.

Stockholm: A *Prudential Insurance Co.* és további 25 nagyobb társaság vezetése alatt a brit biztosító társaságok a keddi nap folyamán nyilatkozatot hoztak nyilvánosságra, amelyben az angol magánbiztosítóintézetek állást foglalnak a Beveridge-tervvel szemben. A nyilatkozatban szóvá teszik, hogy ez a terv a jövőt illetőleg *csodálatos kilátásokkal* kecsegtet ugyan, de kivihetetlen vágyálom s emellett tel'esen felesleges is. A magánbiztosítás eddigi rendszere a brit munkásosztály biztosításában nemcsak kitűnő alapot szolgáltat Anglia társadalombiztosításának jövőbeli jobb kiépítése tekintetében, hanem a Beveridge-tervnél jobban felel meg a személyes szabadság brit principiumának is. A Beveridge-terv tulajdonképpen a biztosítás rendszerének teljes mértékű államosítását jelenti s ennek következtében a teljes függőséget is.

Stockholm: Gustav *Cassel,* az ismert svéd közgazdász, a „Svenska Dagbladet" hasábjain a svéd pénzügyek nehéz helyzetével foglalkozik. Cikke szerint a svéd államháztartás 1941/42. évi közigazgatási nettókiadással 3604 millió koronát emésztettek fel, amihez még 404 millió koronás tőke költségvetés járul. A megadóztatható jövedelem 3.65 milliárd koronára tehető. Ez azonban azt jelenti, hogy a svéd állam igényei többet tesznek ki, mint a lakosság megadóztatható jövedelme s ez a helyzet tarthatatlan Hibás volna azzal vigasztalódni, hogy a deficit a jövendő költségvetésekre hárítható át. A való helyzet az, hogy minden kiadást meg kell fizetni. Ha az államnak nincs elég adóbevétele, a hiányt kölcsönnel fedezi. Kölcsönt azonban csak az állam polgárai adhatnak a megadóztatható jövedelmükből. Ezt a jövedelmet azonban olyan súlyos adók terhelik, hogy az állam kölcsönigénye nem elégíthető ki. A jövedelemadó becsléséről most készült kimutatás kétségkívül mutatja, hogy Svédországban a kormány által most tervezett rendszabályok életbeléptetését megelőzően is lehet inflációról beszélni A nagykereskedelmi index (bázisa: 1935 egyenlő 100) 1939-ben 115, 1940-ben 146 és 1941 decemberéig 170-re emelkedett. A deficitet nem lehet a valóban megtakarított összegekből fedezni. Az állami kiadások apasztása elkerülhetetlen. Az új költségvetésnek a való helyzet felismeréséről kell tanubizonyságot tenni.

Isztanbul: Az arany ára gyors ütemben emelkedik. December 28-án az aranyfont már 29 papírfontba került és a finomarany 395 piasztrbe. Az újságok ezt a jelenséget külföldi aranyvásárlásokkal magyarázzák. Főként Szíria vásárolt nagyobb mennyiségű aranyat, ezt a hírt azonban fenntartással kell fogadni.

Stockholm: A Luossavara Kiirunavaara A. G. 1941/42. üzletévében ércbányáinak jövedelmét a tavalyi 57.51 millió svéd korona helyett 54.42 millió svéd koronában mutatta ki. A leírások után a tiszta nyereség 31.89 (34.05) millió korona volt. A közgyűlés a 18.21 (14.16) millió nyereségelővitellel együtt 50.10 (48.25) millió korona tiszta nyereség hovafordításáról rendelkezik. Ebből a svéd állam és az alakító társaság egyenként és változatlanul 15—15 millió koronát kapnak. Új számlára 20.1 (18.21) millió koronát vezetnek elő.

Budapest ingatlanforgalma

Margit-körút 73. társasház tulajdonrész, eladó: dr. Rákos János és tsai, vevő: Beck Miksa és neje, vételár: 108.000 P. — Labanc-u. 20. 301 n.-öles telek, eladó: Schlattner Jenő, vevő: Barna Béla és neje, vételár: 51.000 P. — Szemlőhegy-u. 27. ingatlanrész, eladó: dr. Szőcs Györgyné, vevő: dr. Vuk Alajos és tsai, vételár: 35.000 P. — Ildikó-u. 28. adómentes családiház, 211.20 n.-ölön, eladó: dr. Balla Pál Lajos, vevő: Csiszár Zoltán, vételár: 45.000 P. — Kőérberek 148/1. hrsz. 8441.50 n.-öles telek, eladó: Wendler Katalin, vevő: Kőbányai Polgári Serfőző, vételár: 46.040 P. — Horthy Miklós-út 89. öröklakás, eladó: özv. dr. Karner Lajosné, vevő: dr. Kraul Józsefné, Battonya, vételár: 45.200 P. — Somlói-út 25. ingatlan, eladó: Lexa Ferenc és neje, vevő: Sziklay Márton, vételár: 267.500 P. — Knezits-u. 6. egyemeletes bérház, 187.80 n.-ölön, adóköteles bérjövedelme kb. 8000 P, 75/84-ed rész, eladó: Böhm Sándor és tsai, vevő: Knezits-u. 6. sz. bérház kft., vételár: 145.000 P. — Munkácsy Mihály-u. 24. kétemeletes bérház, 216 n.-ölön, adóköteles bérjövedelme kb. 18.000 P., ⅔ rész, eladó: dr. Ferencz István, vevő Huszár Györgyné, vételár: 135.000 P. — Ciklámen-u. 6. adómentes lakóház, 101.10 n.-ölön, eladó: Szita Lajos, vevő: Renerd Béla, vételár: 90.000 P. — Erzsébet-körút 15. háromemeletes bérház, 350.70 n.-ölön, adóköteles bérjövedelme kb. 75.000 P. egytizenötöd rész, eladó: Waldner Róbert, vevő: Rózsa Mihály, vételár: 70.000 P. — Öv-u. 162. ingatlan, eladó: Földváry Sándor, vevő: Schulhof Miklós és tsai, vételár: 60.000 P. — Türr István-u. 5. négyemeletes bérház, 374.40 n.-ölön, adóköteles bérjövedelme kb. 40.000 P, egyklenced rész, eladó: Jármay Z. és tsai, vevő: Pál Andor, vételár: 54.000 P. — Nagytemplom-u. 31., egyemeletes bérház, 205.50 n.-ölön, adóköteles ingatlanrész, eladó: özv. Frisch Józsefné, vevő: Bogoly Béla és tsa, Pestszenterzsébet, vételár: 52.500 P. — Szikszó-u., Külső Andrássy-út 29.981/44. hrsz. 86.20 n.-öles telek, eladó. Beke Mózes, vevő: Réh József. Sepsiszentgyörgy, vételár: 47.000 P. — Alsórákosi rétek 29.981/10. hrsz. ingatlan egynegyed része, eladó: Horovitz Józsefné, vevő: Zubovits István, vételár: 38.000 P. — Istvánffy-u. 31. adómentes családiház, eladó: Bódis János, vevő: Magyar Ferenc, vételár: 34.000 P. — Pitvar-u. 5. adómentes családiház, 37.50 n.-ölön, eladó: özv. Grecsner Andrásné, vevő: Beck József, vételár 30.000 P. — Tátra-u. 19., Szigetutca 25. négy es félemeletes bérház, 237.80 n.-ölön, adóköteles bérjövedelme kb. 40.000 P, egyhuszad rész, eladó Gyarmati Márta, vevő: dr. Kertész Béla, vételár: 25.150 P. — Kerékgyártó-u 28/b. 74.10 n.-öles telek, eladó: Vesely Róza, vevő: Dobó Imre, vételár: 20.000 P.

Tőzsde- és bankszünet

A tőzsdetanács határozata értelmében szombaton szünetelt a tőzsde forgalma. Szombaton egyébként a bankok is szünetet tartottak.

Valuta- és devizaplac

A Magyar Nemzeti Bank hivatalos árfolyamai:

Valuták: Szlovák korona (csak 20 koronás és annál kisebb címlet) 11.45—11.75, líra (csak 10 lirás és annál kisebb címletek) 17.40—17.90, svájci frank 79.60—80.60, svéd korona (csak 50 koronás és annál kisebb címletek) 81.70—82.70.

Devizák: Amszterdam 180.07½—181.40, Athén 2.21—2.24, Belgrád 6.78½—6.83½, Berlin 135.70—136.70, Pozsony 11.64—11.78, Brüsszel 54.28—54.68, Bukarest 2.75—2.82, Isztanbul 268.68½—270.66½, Kopenhága 70.84—71.36, Madrid 32—32.24, Milánó 17.66—17.8864, Oslo 77.10—77.67, Párizs (Vichy) 6.78½—6.83½, Prága 13.57—13.67, Szófia 4.14—4.17, Stockholm 82—82.80, Zürich 79.80—80.60, Helsinki 6.87—6.93, Zágráb 6.79—6.83.

Amszterdam, Belgrád, Brüsszel, Oslo átutalások a magyar—német devizakompenzáció keretében történnek, kivéve azokat a régi tartozásokat és követeléseket, amelyeknek elszámolásáról külön rendelkezések intézkednek. Athéni átutalások a magyar—olasz fizetési forgalom keretében történnek.

Amszterdam, jan. 2. (Zárlat.) Berlin 35.36. New York 1.88³/₁₆—1.88⁹/₁₆. Brüsszel 30.11—30.17. Zürich 43.63—43.71. Stockholm 44.81—44.90.

London, jan. 2. (Zárlat.) New York 4.02½—4.03½. Montreál 4.43—4.47, Zürich 17.30—17.40, Stockholm 16.85—16.95. Lisszabon 99.80—100.20. Buenos Aires 16.95¾—17.13, Rio de Janeiro 83.65. — Nemc hivatalos árfolyam: Madrid 40.50. — Magándiszkont 1—1¹/₃₂, napipénz 0.75—1.25%.

Zenei hírek

Rózsavölgyi hangversenyei:

DURIGO ILONA — KASICS

Ilonka duett- és dalest 11-én.

BEETHOVEN V. — KOMOR

13-án. Mendelssohn hegedűvers. (Bánát G.) Geminiani, Gál-újdonság. Ferdinandy Mihály előadása 14. „Az antik kultúra összeomlása és a népvándorlás".

Összeadás
tökéletes hírszolgálat
vásárlóképes olvasótábor
eredményes hirdetés
Magyar Nemzet

Waldbauerék Beethoven-est 14. F-dur 59 mű 1. sz., a-moll 132. G-dur 18 mű 2 sz.

KÁLMÁN MÁRIA
hegedűmatinéja 17-én. Z. 11.

Toborzó rendezései:

Balázs—Dóczy—Szentirmay-est
6-án ½4-kor Zeneak.
Nagy Izabella, Karácsonyi, Baksa, Cselényi, Rózsahegyi, Pethes F., Orbán, Básthy, Szánthó, Mindszenthy
és a legkiválóbb magyar nótaénekeseink. Bevezeti: Kaas R.
„Szerelem" 9-én fél 7. Zeneak.
Világhírű ciklus III.
Bulla, Tasnády J., Fényes A., Lánczy, Lukács, Mészáros, Lehotay, Várkonyi, Apáthy,
Sándor Iza, Baló Elemér, Pataky Jenő, Major Tamás, Szabó Sándor, Gobbi Hilda. Bev.: Illés Endre. (Gobbi Hilda rendezése.)
Mindenből a legjavát 9-én
½7-kor a Magy. Műv. Házában.
Muráti, Pataky Kálmán, Somlay Artur, Fényes Alice, Nagykovácsi, Somogyi N., Bilicsi, Feleky, Cselényi, Párlos, Rátonyi, Hegyi, Magyari. Forray Kamarakórus
Szimf. zenekar.
„Mesék a bécsi erdőből" 10-én
d. e. 11-kor, Vigadó
Gyurkovics M., Szilvássy, Türk, Udvardy, Somogyi N., Feleky, Párlos, Kőváry, Misoga
és a fényes kísérő műsor.
Tessék választani 10-én 6-kor
a Magy. Műv. Házában.
Honthy Hanna, Nagykovácsi, Nagy Izabella, Sárdy János, Hámory, Koréh, Greguss, Latabár K., Kőváry-Rév-Óváry, Kazal, Mednyánszky, Rátonyi, Magyari
Vez.: Polgár Tibor. Jegyek 1 P-től Toborzónál, Kossuth Lajos-u. 12, félem. T.: 189—554. Magy. Műv. Házában. Zeneak., 111-111 Berlini-tér és 111-222 Teréz-körút.

*

Marnitz táncparádé
(„Csárdástól a kongáig")
6-án a Művelődés Házában. Murátl Lili, Bordy Bella, Rév Erzsi, Bilicsi, Csányi, Pethes F., Óváry Tibor, Pécsi Öregdiákok, stb., stb. közr.

*

Marnitz tangóharmonikaest
17-én a Művelődés Házában. Jegyek 1 P-től Marnitznál, József-körút 37 és a jegyirodákban.

*

Koncert rendezései:
Failoni—Beethoven-est 7-én
B. H. Z. bérlet. I. és VII. szimf., hegedűverseny (Lengyel Gabriella).
WANDA LUZZATO 10-én
hegedűmatiné Zeneak. 11. Műsor: Tartini: Ördögtrillák. Schumann: d-moll szonáta, Sibelius szonatina, Paganini, Hubay, stb.
JOHANN STRAUSS-est 10-én
B. H. Z. bérlet. Vez.: Friesay, közr.: Szabó Ilonka és Nagypál László.
VÉGH-quartett 15-én
Mozart, Haydn, Bartók V.
Sztárok vidám délutánja 17-én
d. u. 4. Vigadó. Ragyogó szereplőkkel, nagyszerű műsorral.
DÁNIEL ERNŐ zongoraest 19-én
Beethoven—Wagner-est 21-én
Vez.: Failoni, közr.: Losonczy György B. H. Z. bérlet.
Szegedi Ernő—Vásárhelyi Magda kétzongorás matiné 24-én, Z. 11.

*

Basilides: Schubert-estje
jan. 12. (Harmónia.)

222. szám. Keresztrejtvény

Bartos Gyula, Budapest

Rovatvezető: SALAMON JÓZSEF

Vízszintes sorok: 1. Szállóigévé vált jókívánság. 14. „S"-sel a végén cinikus görög bölcs, aki hordóban lakott. 15. Természeti szépségben gazdag vidék. 16. Nem rossz. 17. Föld- és vízalatti vezeték. 19. A vadász igéje. 20. Kelet németül. 23. „Nássa" eleje. 25. Küzd. 26. Sorsolásnál játszik nagy szerepet, névelővel. 31. Figura. 33. Mezei munkás teszi. 35. Kínai hosszmérték. 36. Újévkor szerencsét hoz. 41. Deciméter rövidítve. 42. Híres görög jóshely volt (Pythia). 43. Történelmi korszakból való. 44. Hamis. 45. Parányi. 49. Izmot és csontot köt össze. 50. A Tisza mellékfolyója. 52. Kézbesít. 54. A virágok királynője, jelzővel. 59. Az erős sokat el... 61. „Dumál" közepe. 62. ... Remo. 64. Kis patak. 66. „Vacakol" közepe. 69. „Rim" mássalhangzói. 70. Mátyás király könyvtárából származó könyv. 73. Népszerű, agyagból készült fúvóhangszer.

Függőleges sorok: 1. A vízszintes 1. folytatása. 2. Ehető patkó. 3. = a 16. vízszintessel. 4. Vissza; latinul „én". 5. Tilló szócska. 6. Tinta angolul. 7. Spiritiszta összejövetel idegenesen. 8. Herceg; „Pogányok" becenyő lantosa. 9. Nílus németül. 10. Tiltó szócska. 11. Vissza: magyar kártyafigura. 12. Latin költőszó. 13. Ez a ruha a leányok álma. 18. „Átom" ikertársa. 21. Kopasz. 22. Görög betű. 24. „Ka" párja. 25. Út. 27. Rostand híres drámája (Reichstadti herceg). 28. Vissza: római házisten. 29. Vissza: mondai király, fonetikusan. 30. Ilatyke. 32. Üstökös (a felfedező nevét viseli). 34. A Földközi-tenger beltengere. 37. Ú. I. G. 38. Tudomány. 39. ...: pasa (Eger várát ostromolta). 40. „A tó" betűi keverve. 46 Fül angolul. 47. Éghajlat. 48. Befejezetlen csók. 51. Vissza: egy méhkas népessége. 53. A honfoglaló vezérek egyike. 55. Háziállat. 56. Tizenkét darab. 57. Ollós állatok. 58. Vissza: Zamat. 60. Ilyen vaj is van. 63. A fényt követi. 65. Római köszöntés. 68. Szamár franciául. 67. A Volga jobboldali mellékfolyója. 68. Arc része. 71. „Rés" mássalhangzói 72 Távolsági rag. 74. Német előljáró szó. 75. Szamárhang, ékezet pótlandó.

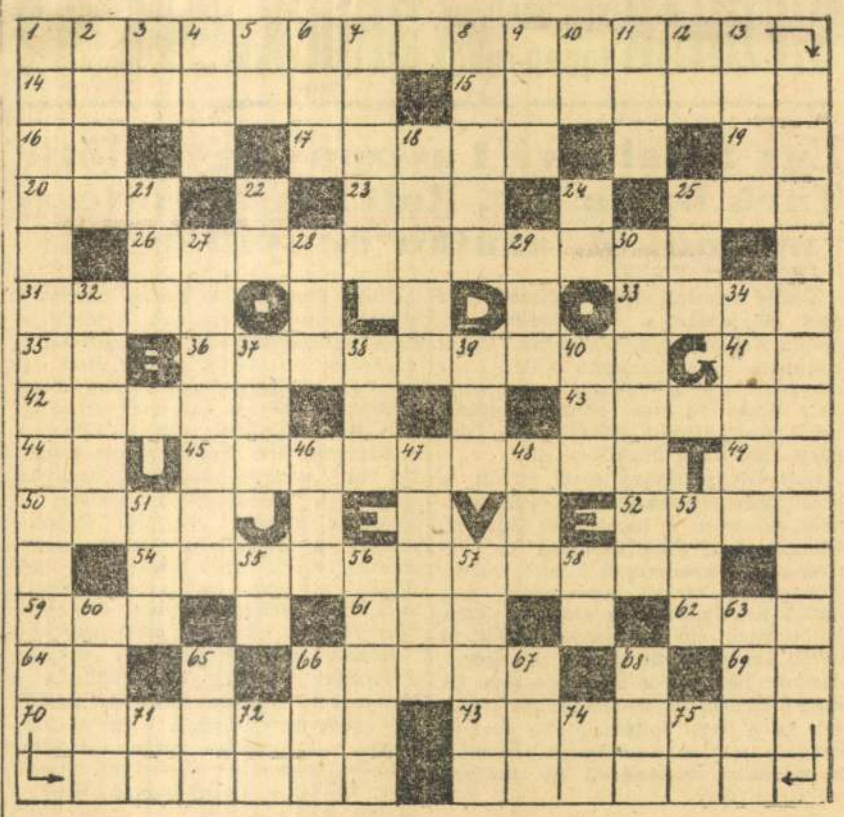

A 221. SZ. KERESZTREJTVÉNY MEGFEJTÉSE. Vízszintes sorok: 1. Romlásnak indult. 21. Édeni helyen. 32. Háborúság. 41. A szűr ujja. 52. Kefelevonat. 66. Kikeleti hóvirág. — Függőleges sorok: 1. Reminiszcenciák. 11. Tengeri betegség. 18. Kígyóbűvölő. 19. Kétpúpú teve. 24. Ismétlő. 26. Lemezek.

Jó gyerekek rejtvényei

Képrejtvény

Beküldte: Németh Magdus, Budapest

Fele-fele rejtvény

Beküldte: Németh Karcsi, Budapest

Egy szónak a fele pontosan: „EME". Keressétek meg a másik felét, de úgy, hogy akkor is magyar szó maradjon. Hányat tudtok ilyet kitalálni? (Pl.: Eme-let.)

A 221. SZ. REJTVÉNYEK MEGFEJTÉSE: 1. Halálos tavasz. 2. 1910 március 27.

Rádióműsor

BUDAPEST I. (Vasárnap.) 7.30: Fohász. — Szózat. — Reggeli zene. — 8.15: Hírek. — 8.30: Őszinte beszéd. — 9: Református istentisztelet betegek és sebesültek részére a Budapesti Bethesda Diakonissza-kórházból. Igét hirdet Péter János lelkész. — 10: Egyházi ének és szentbeszéd a Szent Istvánvárosi Bazilikából. A szentbeszédet mise közben Barkóczy Sándor prépost, esperesplébános mondja. — 11.15: Evangélikus istentisztelet a Bécsi-kapu-téri templomból. Igét hirdet Budaker Oszkár egyetemi nyilvános rendes tanár. — 12.15: Levente-műsor. — 12.55: „Csendes hősiesség. — 13.10: Szórakoztató zene. — 13.45: Időjelzés, hírek, vízállásjelentés. — 14: Művészlemezek. I. rész: Zenekari művek és dalok. II. rész: Japán hanglemezek. — 15: „A szarvasmarha takarmányozása. — 15.45: Melles Béla-zenekar. — 16.30: Hírek magyar, német, román, szlovák és ruszin nyelven. — 17: A Magyar Revü Táncezenekar játszik. — 17.30: Akiket mindig szívesen hallgatunk. Mészáros Ági csevegése. — 17.40: Magyar nóták hanglemezről. — 18: „Alkonyati párbeszéd." Hangjátók egy felvonásban. — 18.25: Egyetemi Énekkarok.— 18.50: Hírek. — 19.05: Rádiózenekar. — 20.10: Hangképek a vasárnap sportjáról. — 20.30: Rajkó Éva és Patca Anni kétzongorás műsora. — 20.55: „Szép magyar novella." — „Gyűlölet." — 21.15: Filmdalok. Hanglemezek. — 21.40: Hírek, sporteredmények. — 22.10: Cigányzene. — 23: Könnyű dal — könnyű tánc. — 23.45: Hírek

BUDAPEST II. 11.15: Mursi Elek cigányzenekara muzsikál. — 12.15: Komarazene. — 15: Séta operettországban. — 17: „A szürke város költője. — 17.40: Mozart: Szerenád tizenhárom fúvóshangszerre. — 18: Az Operaház előadásának ismertetése. — 18.05: Az Operaház előadásának közvetítése. 1. Bűvös szekrény.

BUDAPEST I. (Hétfő.) 5.40: „Üzen az otthon." — 6.40: Ébresztő. — Torna. — 7: Hírek. — Közlemények. — Reggeli zene. — 10: Hírek. — 10.15: Székesfővárosi Tűzoltózenekar. — 11.10: Nemzetközi vízjelzőszolgálat. — 11.15: Hajdu Mihály zongorázik. — 11.40: „Mi okozza a gyermek beszédhibáját?" — 12: Harangszó. — Fohász. — Himnusz. — 12.10: Beszkárt-zenekar. — 12.40: Hírek. — 13.20: Időjelzés, vízállási jelentés. — 13.30: „Honvédünk üzennek." — 14: Szalonötös. — 14.30: Hírek. — 14.45: Műsorismertetés. — 15: Árfolyamhírek, piaci árak, élelmiszerárak. — 15.20: Szórakoztató zene. — 15.50: Diákfélóra. — 16.20: Hírek német, román, szlovák és ruszin nyelven. — 16.45. Időjelzés, hírek. — 17: Tánczene. — 17.35: „Időszerű háborús élelmezési kérdések." — 17.50: Az Operaház zenekara. — 18.50: Hírek. — 19.05: Cigányzene. — 20: „Az Árpádház utolsó aranyágacskája." — 20.20: „Könnyű zene — könnyű percek." — 21.40: Hírek. — 22.10: Evangélikus egyházzenei hangverseny a Deák-téri templomból. — 23: „Operettrészletek." Hanglemezek. — 23.45: Hírek.

BUDAPEST II. 17: Azonos Kassa műsorával. — 18.40: Magyar Optikai Művek Énekkara. — 19.05: „Hangverseny Velencében." — 19.45: „Ellenség." Teresesényi György elbeszélése. — 20: „Zenekari művek." — 20.35: „Német nyelvoktatás." Tartja Szentgyörgyi Ede dr."

KASSA. 5.40: Azonos Budapest I. műsorával. — 9: Szórakoztató zene. — 10: Azonos Budapest I. műsorával. — 11.40: Hírek magyar és szlovák nyelven, műsorismertetés. — 12: Déli harangszó, Rákóczi fohásza és himnusz. — 12.10: Azonos Budapest I. műsorával. — 15.50: Művészlemezek. — 16.20: Hírek Budapest I.-ről. — 17: Kéthelyi Sándorné és Farkas László magyar nótákat énekel. — 17.55: „Newton halálának 300-ik évfordulója." — 18.15: A Szimfonietta szalonhatos műsora. — 18.50: Azonos Budapest I. műsorával.

Mi van a hivatalos lapban

A hivatalos lap pénteki számában a következőket találjuk. Rendeletek: a rotációs és íves nyomópapiron előállított sajtótermékek terjedelmének megállapítása és az ezzel kapcsolatos egyes kérdések szabályozása tárgyában kibocsátott korábbi rendelet módosításáról — a válkon alapuló kereseti és visszakereseti jog elévülésének a kárpátaljai és felvidéki területekre vonatkozó újabb szabályozásáról — az országgyűlési képviselőválasztók névjegyzékének 1943. évi kiegészítéséről — a kék kenyérgbonajegyek beváltásának újabb szabályozásáról — az 1942 évjáratú ülött len és lenpóc, valamint a kaszált és csépelt magtenszalmából — aztatás nélkül készült lenkóc és töretlen szalma legmagasabb áráról — a textilipar egyes ágainál folyamatban lévő felárszámolás lezárása miatt szükségessé vált leltározásról — ágainál olyamatban levő felárszámolás lezárásáról szóló korábbi rendelet módosításáról — a nem magyar tanítási nyelvű népiskolában való tanításra jogosító tanítói képesítés rendkívüli megszerzéséről. — Pályázatok: a belügyminisztérium gyógyszerügyi ügyeli jogosítvány elnyerésére — az igazságügyminisztérium bűnügyi intézeti gyakornoki — Sopron vármegye irodasegédtiszti — Szamosújvár város tűzoltótisztgyakornoki állásra hirdet pályázatot.

TELEFONSZÁMAINK:
Szerkesztőség 128-428
Kiadóhivatal 126-726
Nyilttéri hirdetésosztály 120-136

Országos gyüjtés a honvédcsaládokért

A kormányzó hitvese magas védnöksége alatt megindúló országos gyüjtés időtartama 1943 január 17-étől február 7-éig bezárólag a gyüjtést az ország egész területén a járási főszolgabirák (városokban a polgármesterek, Budapesten a kerületi előljárók) szervezik meg, akik a járási (Budapesten kerületi) városi leventeparancsnokokkal együttesen minden városban (községben) együttesen megalakítják a „Hadbavonultak hozzátartozóinak segitő bizottságát", melynek tagjai az összes helyi társadalmi, vallási, nemzetiségi, stb. egyesületek megbizottai. A „bizottság" vezetője a polgármester, illetve a vezető vagy körjegyző, helyettese — ahol van — a leventeegyesület elnöke.

A „bizottság" az önként jelentkezőkből jelöli ki azokat a személyeket, akik megbizhatóságuk folytán a gyüjtésre alkalmasak. Az igy kijelölt gyüjtők mellé leventéket — leventelányokat — is osztanak be.

Az országos gyüjtésre szánt nagyobb adományokat a vállalatok, pénzintézetek, egyesületek, esetleg egyes személyek közvetlenül is beküldhetik a honvédelmi minisztérium „Hadbavonultak hozzátartozóinak támogatása" letéti számla elnevezésü és 180.000. számú csekkszámlájára. Ilyen esetekben a befizetés megtörténtéről a területileg illetékes segitő bizottságot értesiteni kell.

Gyüjteni csak pénzt szabad!

Esetleges felvilágositásért a mozgalom lebonyolitásában közreműködő hatósági szervek a honvédelmi minisztérium 22. osztályához forduljanak (Budapest, postafiók 173.)

SÍRUHÁK sportmellény, löden-ruhák BRÜCK Gróf Teleki Pál (Bálvány) utca 2 Rigler mellett

Egy fiatal elvált asszony agyonlőtte Türk Berta fiát, Rott István épitészmérnököt, azután öngyilkos lett

Kettős szerelmi dráma játszódott le újév délutánján a Pannonia-utca 68. számú bérház egyik lakásában. *Bálint* Károlyné, egy igazgató különváltan élő harmincéves felesége agyonlőtte *Rott* István 30 éves épitészmérnököt, néhai *Rott* Sándor színész és *Türk* Berta fiát, majd öngyilkos lett.

Rott István néhány évvel ezelőtt a bécsi Müegyetemen szerzett épitészmérnöki oklevelet. A fiatalember legutóbb édesanyjának, Türk Bertának a Párizsi-utcai lakberendező üzletét vezette. Hónapokkal ezelőtt ismerkedett meg Bálint Károlynéval, az elegáns, szép, különváltan élő asszonnyal. Ettől az időtől kezdve együtt jártak szórakozni. Amikor Bálintné a Pannonia-utca 68. számú házban egyszobás, hallos lakást vett ki, a fiatal épitészmérnök gyakori vendége lett az asszonynak. Bálintné az elegánsan berendezett kis lakásban nővérével élt.

Rott István az utóbbi hetekben *elhidegült* a fiatal asszonytól. Megritkultak látogatásai, az épitészmérnök egy fiatal úrileánynak kezdett udvarolni. A Szilvesztert sem töltötte Bálint Károlynéval, akinél Szilveszter éjszaka kisebb társaság gyült össze. Jókedvűen mulattak a hajnali órákig.

Az épitészmérnök újév napján délben távozott el Aradi-utca 29. számú házban lévő lakásáról, ahol édesanyjával és testvérével lakott. Bálintnéhoz volt hivatalos ebédre. Hármasban ebédeltek, majd a fiatalasszony nővére kiment a lakáshoz tartozó kis szobába. Négy óra tájban *három revolverlövést* hallott. Beszaladt a hallba, amelynek ajtaja azonban zárva volt. A leány betörte az üvegablakot. A szobában *a kereveten élettelenül feküdt Rott István, az erkélyajtó tárva-nyitva állott.*

Bálintné nővére azonnal tisztában volt vele, hogy mi történt. Lerohant a házmesterhez. Éppen akkor hozták be az utcáról *összetört* tagokkal húgát. A szerencsétlen asszony *a negyedik emeleti erkélyről levetette magát.* A mentők a Fasor-szanatóriumba vitték, ahol este nyolc óra tájban *meghalt.* Halála előtt bevallotta, hogy *féltékenységből ölte meg Rott Istvánt, akit halálosan szeretett.*

Közben a Pannonia-utcai lakásban a rendőri bizottság megállapította a történteket. Nyilván szóváltás támadt az épitészmérnök és a fiatal asszony közötti, amelynek során Bálintné 6/35-ös Browning-pisztolyával háromszor rálőtt a fiatalemberre. Mind a három golyó talált. A revolverben több golyó nem is volt, ezért azután a merénylő nő leugrott az emeletről.

A tragikus eset hire a késő esti órákban terjedt el a fővárosban. Türk Berta, aki este nyolc óra tájban a *Komédia Orfeumból* a Szent István Parkban lévő Dunapark-kávéházba ment, ahol esténként fellép, ott hallotta meg, hogy fiát és annak nőismerősét valami baj érte. A kávéházban nem merték megmondani neki, hogy mi történt, hisz két héttel ezelőtt vesztette el férjét is. Végül is autón a főkapitányságra vitték, ott tudta meg a szerencsétlen anya a lesujtó hirt.

A légvédelmi elsötétités időpontja vasárnap és hétfőn este 8 óra

A kormányzó ajándéka egy sokgyermekes munkásnak

A *Magyar Távirati Iroda* jelenti: *Gyurmanczi* Pál 44 éves gyárimunkás feleségének a közelmultban született a tizennegyedik gyermeke. A kormányzó tudomást szerezvén arról, hogy Gyurmanczi nagyszámú gyermekeit gonddal, hazafias szellemben, szorgalmas magyar embereknek neveli, a tizennegyedik gyermek születése alkalmából 200 pengőt küldött a derék, hazafias gondolkozású munkásnak.

Vizállás

A *Duna* Strudennél árad, máshol apad, alacsony vizállású. *A szombati dunai vizállások:* Schärding 216, Passau 335, Aschach 134, Struden 149, Krems 175, Bécs 162, ma 161, Pozsony mínusz 8, Komárom 120, Esztergom 122, Budapest 154, ma 150, Paks 144, Baja 210, Mohács 234, Bezdán 80, Gombos 217, Palánka 105, Újvidék 280. — A *Rába* Szentgotthárdnál mínusz 53. — A *Dráva* Varasdnál 126, Barcsnál 71, Drávaszabolcsnál 57, Eszéknél 18. — A *Tisza* Máramarossziget nél és Záhonynál árad, máshol apad, igen alacsony vizállású. *A szombati tiszai vizállások:* Máramarossziget 30, Tekeháza 35, Tiszaújlak 78, Vásárosnamény 150, Tokaj 110, Tiszafüred 94, Szolnok 94 (csongrad 120, Szeged 222, Zenta 168, Titel 167. — A *Szamos* Désnél mínusz 62, Szatmárnémetinél mínusz 121. — A *Bodrog* Bodrogszerdahelynél 93. — A *Sajó* Bánrévénél 24. — A *Hernád* Hidasnémetinél 2. — A *Berettyó* Margittánál 5. — A *Körösök* Csucsánál 35, Nagyváradnál mínusz 137, Békésnél mínusz 73, Gyománál mínusz 64. — A *Maros* Marosvásárhelynél mínusz 64, Makónál mínusz 17. — A *Balaton* Siófoknál 50.

A Szilveszter rendőri eseményei

Szilveszter éjszakája rendőri szempontból meglehetősen csendesen telt el, amiben nagy része volt az éjszaka egyórai zárórának. A mentők az éjszaka folyamán néhány részeg embert vittek lakásukra, azonkívül több életuntnak nyujtottak első segélyt. Az ó-év utolsó öngyilkosa *Fuhrmann* Andorné 33 éves tisztviselőnő volt, aki az Álmos-utca 81. számú házban lévő lakásán nagy adag altatót vett be. A mentők a Rókus-kórházba vitték. Az új év első mentőesete éjfél után néhány perccel a Váci-út és Meder-utca sarkán volt, ahol a mentők eszméletlenül találták *Szűcs* Ferenc 30 éves kovácssegédet. Részeg volt. A Rókus-kórházba vitték. Az új esztendő első szülöttje *Farkas* Júlia 28 éves soroksárújtelepi cigánylány fiúgyermeke volt.

Az éjszaka folyamán a Gróf Haller-utca 30. számú házban *Kalmár* László foglalkozásnélküli fiatalembert édesapja veszekedés közben összeszurkálta. Pestújhelyen a gróf Andrássy-úton lévő vendéglőben *Fábry* József 24 éves vasöntő és *Fiedler* István 31 éves cipészsegéd megtámadták a rendőrt, akit a vendéglős hivott. Fábry ugyanis nem akarta kifizetni számláját. Mindketten a főkapitányságra kerültek.

— **Elhalaszlották a müegyetemi beiratkozásokat.** A József Nádor Müszaki és Gazdaságtudományi Egyetemen (Müegyetem) az idei tanév II. félévében az előadások *január 25-e helyett február 3-án kezdődnek.* Ennek megfelelően a mérnöki és épitészmérnöki, továbbá gépész- és vegyészmérnöki, valamint a mezőgazdasági és állatorvosi karon — amint ezt a kari hirdetőtáblákon közzétették — a II. félévi beiratkozások elsőízben megállapított időpontja *egy héttel eltolódik. (MOT.)*

Január 3 Vasárnap

Tévedések helyreigazitása, hibák és bűnök jóvátétele: az egyetlen mód a békesség biztositására.

Szemere Bertalan

A miniszterelnök a kormányzónál

A *Magyar Távirati Iroda* jelenti: *Kállay* Miklós miniszterelnök újév napján délelőtt kihallgatáson jelent meg Magyarország kormányzójánál. A miniszterelnök a nemzet jókivánságait fejezte ki az államfőnek az újesztendő alkalmából. *Kállay* Miklós miniszterelnök a kormányzói kihallgatás után a Főméltóságú Asszonynál tisztelgett.

Hójelentés

A Meteorológiai Intézet hivatalos hójelentése január 2-án:

A budai hegyekben a Svábhegyi nyergen 10, Hármashatárhegyen 8 cm; Mátrában a Kékesen 5, Galyatetőn 15 cm; a Bükkben Lillafüreden 4 cm; a salgótarjáni hegyekben a salgótarjáni túristaháznál 19 cm; a kassakörnyéki hegyekben Bankón 9, Ottilia-menedékháznál 15, a Lajos-menedékháznál 16, Felsőtökésen 12, a Kavecsányi-réten 10 cm; Kárpátalján a Kozmescseki-erdészháznál 15 cm; Erdélyben Csikszeredán 14, Sepsiszentgyörgyön 9, Gyergyószentmiklóson 2, Szovátán 4 cm. *(MTI.)*

Napirend

VASÁRNAP, 1943 JANUÁR 3.

Róm. kat.: Jézus sz. n. — Görögkat.: Benjámin. — Protestáns: Vizk. előtti. — Ó-görög 21.: Sz.-aty.

A nap kel 7 óra 48 perckor, nyugszik 16 óra 21 perckor, a hold kel 3 óra 47 perckor, nyugszik 13 óra 38 perckor.

HÉTFŐ, 1943 JANUÁR 4.

Róm. kat.: Titusz p. — Görögkat.: Leona. — Protestáns: 70 apostol. — Ó-görög 22.: Anaszt.

A nap kel 7 óra 48 perckor, nyugszik 16 óra 21 perckor, a hold kel 5 óra 1 perckor, nyugszik 14 óra 42 perckor.

— **Malatinszky Ferenc kitüntetése.** A *Magyar Távirati Iroda* jelenti, hogy a kormányzó a miniszterelnök előterjesztésére *Malatinszky* Ferenc gazdasági főtanácsos, felsőházi tagnak több mint öt évtizeden át kifejtett érdemes közéleti és társadalmi tevékenysége elismeréséül a *Magyar Érdemrend középkeresztjét a csillaggal* adományozta.

— **A hegedű** kiváló szakemberei és óriási választék *Sternberg* **hangszergyárban, Rákóczi-út 60.**

Családi Értesítő

Ebben a rovatban megjelenő közlemények díjszabása 3 soriz 10.80 pengő, minden további sor 3.60 pengő.

Lindner Lucy és *Jobbágy* Tivadar jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

Malomvizi *gróf Kendeffy* Gábor és felesége, született Losonczi *Bánffy* Zsuzsanna bárónő leánya, *Klára*, január 11-én déli 1/2 12 órakor tartja esküvőjét a Szilágyi Dezső-téri református templomban Pusztaszentgyörgyi és Tetétleni ifj. *Darányi* Ferenccel, *Darányi* Ferenc és felesége, nemes *Tőry* Aranka fiával.

Berger Ibolya (Győr) és *Boros* László (Győr) jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

Székely Éva (Nagyvárad) és *Párczer* Ferenc (Budapest) december 28-án házasságot kötöttek.

Paluggai Győző Viktor IV., Váci-utca 15., kölcsön is ad szőrmebelépőt, bolerót esküvőre és minden más alkalomra.

Leszármazása kutatásának ügyében forduljon Heraldika nemességi irodához. IV., Gróf Károlyi-utca 14. szám. Telefon: 381-136, 134-844.

Milliós nyereményt is kisorsoltak az „Erdélyi nyereménykölcsön" húzásán

Az „Erdélyi nyereménykölcsön" harmadik húzásán, szombaton, egy egymilliós és egy 300.000 pengős nyereményt is kisorsoltak.

1,000.000 pengőt nyert: 48—334
300.000 pengőt nyert: 166—883
50.000 pengőt nyert: 435—491 373—095
10.000 pengőt nyert: 340—110 395—148 106—970 81—018 64—695 304—759 450—251 111—135 80—893 129—563
5000 pengőt nyert: 469—113 32—518 408—231 343—693 77—375 266—283 11—847 21—727 472—003 371—952 326—200 30—526 480—152 77—520 26—963 259—044 495—955 336—980 166—197 115—897

*

Kisorsoltak még ezenkívül számos, összesen 809 kisebb nyereményt.

*

A számok helyességéért felelősséget nem vállalunk.

Vitéz Nagybányai Horthy Miklósné: „Az áldozat és a kötelesség jogán hivok minden igaz magyart újabb áldozatra!"

Január 17-étől február 7-ig országos gyüjtés a honvédcsaládokért!

Úri betörőtársaság Szabadkán

Szabadkáról jelenti a *Magyar Nemzet* tudósitója: Kínos szenzációja van Szabadkának. A rendőrség leleplezett egy fiatal egyetemistákból álló bandát, amelynek egyes tagjai rablást kíséreltek meg a napokban Szabadka belterületén. Kiderült, hogy nagyszabású betörésekre, palicsi villafosztogatásokra és zsarolásokra is készültek, hogy könnyelmű életükhöz előteremtsék az anyagi eszközöket.

Néhány nappal ezelőtt jelentették a rendőrségnek, hogy az esti órákban az István-utca 38. számú házban ismeretlen tettesek megtámadták *Gálffy*-Kalocsai Mihály 81 éves gazdálkodót. Revolverrel beverték a fejét és meg akarták fojtani, hogy megszerezzék a házban őrzött 700 pengőjét. Kiderült, hogy a rablótámadást, amelyet megzavart az öreg Gálffy segélykiáltása, mire a tettesek elmenekültek, *Havas* László 21 éves joghallgató, *Marusevics* Iván 21 éves orvostanhallgató követték el, míg az értelmiszerző *Hauser* Endréné volt, egy fiatal szép asszony, akinek férje jelenleg munkaszolgálatos. A nyomozás folyamán letartóztatták *Matkovics* Tibor palicsi fiatalembert is, aki szintén tagja volt a társaságnak, de még nem vett részt a „munkában". Mint Palics alapos ismerője, ő volt kirendelve, hogy útbaigazitásokat adjon lakatlan palicsi villák kifosztásához. Ezenkívül mintegy tiz tekintélyes és gazdag embert akartak különböző módon megzsarolni.

Hauzerné, Hauzer Endre ismert zongoraművész és a belgrádi zenede volt tanárának fiatal felesége. Ő eszelte ki a naiv módon végrehajtott rablótámadást, hogy pénzhez jussanak. Havas és a többiek szivesen vállalkoztak a könnyű pénzszerzésre, mert eladósodtak, viszont társadalmi kötelezettségeik és szeretőik voltak.

A rendőrség az ügyben befejezte a nyomozást és a szomorú tragédia hős szereplőit átadta az ügyészségnek. A szabadkai rendőrség szabadlábra helyezte *Matkovics* Tibor palicsi lakost, akit a napokban *Havas* László rablóbandája tagjaként őrizetbe vettek. Kiderült róla, hogy nem vett részt az *istvánutcai rablótámadásban* és a társaság más előkészületeiben sem. Az eljárást is megszüntették *Matkovics* Tibor ellen.

Figyelem! Egyszerre 130 kötőtű munkáját végzi el a „Rapid" SUPER kézi kötőkészülék! A XX. század szenzációja! Munkája kézimunka. Minden minta köthető. Néhány óra alatt köthet pulovert, blúzt v. ruhát. Kezelése egyszerű. Ára 62.10 P. „RAPID" (98 tűvel) ára 48.30 P. Kérje 14. ismertetőt. ÁRUFORGALMI KFT., Bpest, IV., Sütő-utca 2. félem. 3. Tel.: 168-365.

Ki alapitotta az aranygyapjas rendet

Nagyon kevesen tudják, hogy a legmagasabb kitüntetés, ami az Osztrák-Magyar Monarchiában valamikor volt, az aranygyapjas rend, tulajdonképpen nem is osztrák eredetű és Spanyolországban 1429-ben Fülöp herceg alapította és csak 1725 után lett joga az osztrák császárnak arra, hogy az aranygyapjas rendet adományozza. Az aranygyapjas rend jelvénye arany kosbőr, amely lángokat szóró aranyszegélyű tűz között függ, a tűzkő fölött acélfogó, rajta a sárkányölő Józon képe. A jelvényt vörös szalagon viselik alapitása óta. Érdekes, hogy Magyarországon egyre kevesebb a jelvény tulajdonosainak száma. Később már csak főhercegeknek adományozták az aranygyapjas rendet. Amilyen kevés ebben az országban az aranygyapjas rend tulajdonosa, olyan rengeteg azoknak a száma, akik nem is vágynak erre a kitüntetésre, hanem elég kitüntetésnek érzik, hogyha egy most, a télen elkészült remek pohár Dreher-féle Góliát-sört kortyolgathatnak és az aranygyapjú fényessége helyett elnézhetik ennek a pompás italnak nemes színét és hófehér habját.

— **Dr. vitéz Keresztes-Fischer Ferencné előadást tart a Gellért-szálló-ban.** A Magyar-Finn Társaság női szakosztálya 1943 január 4-én, hétfőn délután 4 órakor a Szent Gellért-szálló márványtermében előadó-estet rendez, melynek keretében dr. vitéz *Keresztes-Fischer* Ferencné, a Női Tábor elnöke, „Finnországi tapasztalataim" cimen számol be nagysikerű finnországi útjáról, Finnország nagyszámú magyar barátja előtt. Közreműködnek: *S. Zachár* Ilona, *Martzy* Johanna (hegedű) és *Katona* Mária (zongora). Bevezető szavakat *Nagy* Emilné dr. *Göllner* Mária mond. Széles társadalmi körökben nagy érdeklődés mutatkozik az előadó-est iránt, belépődij nincs.

— **Negyvenötezer pengős betörés.** Nagyszabású betörés történt az ó-év utolsó napjának délutánján a Kossuth Lajos-tér 13—15. számú házban. Dr. *Kátay* Jenő ügyvéd lakásán jártak a betörők. Negyvenötezer pengő értékű ékszert vittek el. A rendőrség erélyes nyomozást indított a tettesek kézrekerítésére.

— **„Fogda" lett a „200-as" cellából.** Újév napján a főkapitányság épület helyiségeit új számokkal látták el. A híres 200-as cella, ahol a bűnözők tízezrei fordultak meg, ezúttal nem kapott számot. Ajtaja fölé kis tábla került „Fogda" felirással.

A képviselőválasztók névjegyzékének kiigazitása

A belügyminiszter rendelete szerint az országgyülési képviselőválasztók névjegyzékét az 1943. évben is kiigazitás útján kell elkészitteni. Az eljárásnál ugyanazok a rendelkezések irányadók, amelyeket a névjegyzéknek 1942-ben történt kiigazitása során kellett alkalmazni. Ez a rendelkezés a visszacsatolt keleti és erdélyi, valamint a visszacsatolt délvidéki területekre a törvényhozás további intézkedéséig nem vonatkozik. *(MTI.)*

— **A közellátási szelvényiv első szelvényére 2 kilogramm burgonyát kell kiszolgáltatni.** A „Magyar Országos Tudósító" jelenti, hogy az 1943. évi közellátási szelvényivek 1-es szelvényére január 4-étől 10-éig 2 kiló burgonyát kell kiszolgáltatni. A vendéglátóiparok „A" szelvényükre változatlanul az eddigi burgonyamennyiséget kapják. *(MOT.)*

HALÁLOZÁS

Dr. *Gesztessy* Ferenc kincstári főtanácsos, ügyvéd, a Magyar Nemzeti Bank nyug. igazgatója és üzletvezetőségének volt tagja január 1-én hajnalban 68 éves korában elhúnyt. Temetése január 3-án, vasárnap délután 3 órakor lesz a farkasréti temető halottasházából a róm. kat. egyház szertartása szerint. Az engesztelő misét a városmajori róm. kat. plébániatemplomban, január 5-én, kedden déltőtt 1/2 10 órakor mutatják be.

Dulin Sári, dr. *Dulin* Hugó budapesti fogorvos leánya január 1-én 24 éves korában váratlanul meghalt. Az elhúnytban dr. *Dulin* Elek miniszterelnökségi miniszteri tanácsos unokahugát gyászolja. Temetése január 3-án, vasárnap délelőtt 1/2 12 órakor lesz a római katolikus egyház szertartása szerint a farkasréti temető halottasházából. Lelkiüdvéért az engesztelő szentmiseáldozatot január 4-én, hétfőn délelőtt 10 órakor mutatják be a krisztinavárosi plébániatemplomban.

Per Lajosné született *Michelisz* Teréz 65 éves korában Rákoshegyen meghalt.

Lóránt Marcell ny. MÁV főtanácsos elhúnyt. Temetése január 3-án fél 12 órakor lesz a kerepesiúti temető halottasházából, a róm. kat. egyház szertartása szerint. Halálát barátainak és tisztelőinek széles köre gyászolja.

Kállay Miklós miniszterelnök a Kormányzónál

A *Magyar Távirati Iroda* jelenti:

Kállay Miklós m. kir. miniszterelnök ujév napján délelőtt kihallgatáson jelent meg Magyarország főméltóságu Kormányzójánál. A miniszterelnök a nemzet jókivánságait fejezte ki az államfőnek az ujesztendő alkalmából. Kállay Miklós miniszterelnök a kormányzói kihallgatás után a Főméltóságu Asszonynál tisztelgett.

Megindult az országos gyüjtés a honvédcsaládokért

Jelentettük, hogy a Kormányzó Ur hitvesének védnöksége alatt országos gyüjtés indult a honvédcsaládokért. A mozgalomnak az a célja, hogy a szükséget szenvedő honvédcsaládokat felsegélyezzék és azokat a feleségeket, anyákat és gyermekeket, akiknek hozzátartozói katonai szolgálatot teljesitenek, pénzadományokkal támogassák. A magyar társadalom széles rétegei megértették a nemes szándéku kezdeményezést és a beérkezett jelentések szerint az egész ország társadalma megmozdult, hogy felkarolja a Kormányzó Ur hitvesének mozgalmát és a honvédcsaládok támogatására siessen.

Az országos gyüjtést Budapesten a kerületi elöljárók, városokban a polgármesterek, vidéken a járási főszolgabirók szervezik meg és minden helységben megalakitják a „Hadbavonultak Hozzátartozóinak Segitő Bizottságát", amelynek tagjai sorába meghivják a helyi társadalmi, vallási és nemzetiségi egyesületek megbizottait. A bizottság vezetője a polgármester, illetve a körjegyző, helyettese pedig a leventeegyesület elnöke. A bizottság munkáját azzal kezdi meg, hogy az önként jelentkezők közül kijelöli azokat, akik a gyüjtésre alkalmasak. A kijelölt gyüjtők mellé leventéket osztanak be. A gyüjtésre szánt nagyobb adományokat, egyesületek, pénzintézetek, nagyvállalatok juttatását a honvédelmi minisztérium 180.000 számu csekkszámlájára kell befizetni. Gyüjteni csak pénzt szabad. A gyüjtés eredményét és felhasználását a napilapok fogják majd közölni. Minden felvilágositásért a honvédelmi minisztérium 22. osztályához kell fordulni.

Türk Berta fiát, Rott István iparművészt agyonlőtte menyasszonya

Megdöbbentő tragédia játszódott le Ujév napján délután az Ujlipótvárosban. A Pannonia-utca 68. számu bérpalota egyik negyedikemeleti lakásában *Bálint* Károlyné, született *Rosenfeld* Erzsébet harmincegyéves elvált asszony agyonlőtte *Rott* István harminckétéves tervezőmérnök, iparművészt, a nemrég elhunyt *Rott* Sándor színésznek és *Türk* Bertának, az ismert dizőznek fiát. A gyilkos merénylet után a fiatalasszony negyedikemeleti lakásának balkonjáról az utcára vetette magát és összetört tagokkal terült el a kövezeten.

A tragédia Ujév napján délután félnégy óra tájban történt. Feldult arcu járókelő rohant be a pannoniautcai bérpalota házfelügyelőjéhez és elfuló hangon dadogta:

— Házfelügyelő ur! Jöjjön gyorsan a kapu elé, egy rózsaszin pongyolás nő a negyedik emeletről az utcára ugrott és itt fekszik a ház előtt!

A házfelügyelő kirohant az utcára és a kaputól nem messzire véresen, eszméletlen állapotban találta a ház egyik negyedikemeleti lakóját, *Bálint* Károlynét. A házmester karjára emelte a több sebből vérző nőt és bevitte lakására, ahol lefektette a diványra. Közben értesitette a mentőket, majd felrohant a negyedik emeletre, hogy közölje Bálintné hugával, *Rosenfeld* Klárival a történteket. Amikor a fiatal lány meghallotta a hirt, sikoltva kezdett dörömbölni a lakás egyik bezárt szobáján. Nem kapott feleletet, erre a házfelügyelő segitségével felfeszitették a lezárt ajtót, *a szoba sarkában álló diványon vérző sebektől boritva feküdt Rott István,* Bálint Károlyné udvarlója. Mikor a házfelügyelő és *Rosenfeld* Klári beléptek, *a fiatal iparművész már halott volt.*

Néhány perccel később már rendőri bizottság szállt ki a helyszinre, hogy megállapitsák a tragédia körülményeit. A Pannonia-utca 68. számu bérház negyedikemeleti egyszoba-hallos lakásában lakott évek óta *Bálint* Károlyné hugával, *Rosenfeld* Klárával. Bálintné, aki különváltan élt urától, hosszabb ideje tartott fenn barátságot *Rott* Istvánnal. Bálintné és a fiatal iparművész már hosszu idő óta mint jegyespár szerepelt mindenütt. A fiatalasszony, amióta férjétől különvált, *Acél* Attila dr. orvos Petőfi-téri rendelőjének volt aszisztensnője. Mint a rendőri vizsgálat megállapitotta, *Rott* István Ujév napján ebédre volt hivatalos Bálintnéhoz, hármasban ebédeltek, az uriasszony, huga és vendégük, a fiatal iparművész. Ebéd után *Rosenfeld* Klára kiment a konyhába, nővére és udvarlója pedig a lakás belső szobájában beszélgettek.

Mint a vizsgálat megállapitotta, *Bálintné és Rott István között ebéd után heves vita támadt,* ennek hevében ragadtatta el magát Bálintné végzetes tettére. *Házasságukról vitatkoztak,* eközben fajult odáig a vita, hogy *a fiatalasszony revolvert rántott elő és egymásután négyszer elsütötte.*

Három golyó érte Rott Istvánt, az egyik a mellébe furódott és szivét járta keresztül, a másik lövés jobbkezét érte, a harmadik pedig balkarját ütötte át. A fiatalasszony negyedszer is meghuzta a fegyver ravaszát, de ez a golyó már célt tévesztett és a toalettükörbe furódott, amely csörömpölve tört össze. Mint a helyszinre érkező mentők megállapitották, *a fiatal tervezőmérnököt már az első golyó halálra sebezte.*

Bálintné véres tette után a balkon ajtajához ugrott, kirohant az erkélyre és az utcára vetette magát. A mentők első segélyben részesitették a sulyosan sérült fiatalasszonyt, majd a Fasor-szanatóriumba vitték.

„Szégyeltem..."

A gyilkos fiatalasszony a szanatóriumban rövid időre visszanyerte eszméletét és alig hallható hangon tett vallomást az őt kihallgató rendőrtiszt előtt. Halk, szaggatott hangon mondta el, hogy két esztendeje udvarolt neki *Rott* István és utóbbi időben sokat vitatkoztak, mert a fiatal mérnök huzódozott a házasságtól.

— *Szégyeltem a dolgot ismerőseim előtt — suttogta alig hallhatóan az asszony —, elhatároztam, hogy örökre végzek ezzel a problémával.*

Többet nem tudott mondani, ujra elvesztette eszméletét és *este félnyolckor a szanatóriumi ágyon kiszenvedett.*

A rendőri vizsgálat megállapitotta, hogy az asszony már napok óta foglalkozott végzetes tervével. Hogy honnan szerezte a revolvert, az egyelőre titok. Bálintné huga elmondta, hogy Szilveszter estéjén nagyobb társaság volt náluk, minden jóbarátjuk ott volt, csak *Rott* István hiányzott. *Az asszony az éjszaka folyamán izgatottan telefonálta végig azokat a helyeket, ahol vőlegénye meg szokott fordulni,* de a telefonálások eredménytelenek voltak. Éjfélkor már olyan feldult lelkiállapotban volt Bálintné, hogy mikor vendégei boldog ujévet kivántak neki, sirvafakadt és görcsös zokogás közben egyre csak azt ismételgette, hogy neki nagyon szomoru ujesztendeje lesz.

Ujév napján ugy látszott, hogy szent a béke Bálintné és Rott István között. A fiatal iparművész a déli órákban mosolyogva, virágcsokorral kezében lépett be a pannoniautcai lakásba, boldog ujévet kivánt Bálintnénak, aki kitörő örömmel fogadta vőlegényét. A jó hangulatban elköltött ebéd után Bálintné és Rott István kettesben maradtak és az asszony ismét házasságukról kezdett beszélni; ezen azután összeveszték és igy következett be a tragédia. A tragikus sorsu fiatal iparművésznek a Harisközben volt pár hónap óta lakberendező vállalata. *Anyja, Türk Berta rendezte be az elegáns és finom üzletet,* amelynek vezetésében ő maga is résztvett. *Türk* Bertával az esti órákban közölték a szörnyü tragédiát, amikor a Komédia Orfeumban befejezte számát. A család egyik barátja közölte a szörnyü hirt a művésznővel, akinek, mint ismeretes, alig két hete halt meg férje, *Rott* Sándor, a hires komikus. *Türk Berta az ujabb csapás hallatára ájultan esett össze* a kis szinház öltözőjében. A főkapitányság bünügyi osztálya az uj esztendő első napjának kettős halálos tragédiája ügyében befejezte a nyomozást.

Ballon és viharkabát, meleg hálózsák és pehelymellény Márton és Szász gr. Teleki Pál (Bálvány)-u. 3

Felemelték a mezei tenyésznyulak árát

A földmivelésügyi miniszter, tekintettel a lőttvad időközben történt áremelésére, a mezei tenyésznyulak páronkénti árát *az eddigi 36 pengőről 45 pengőre emelte fel.* Akik a régi áron igényelték mezei tenyésznyulakat, az uj áron nem kötelesek azokat átvenni.

Özv. Berger Józsefné szül. Willner Rózsi megtört szivvel a borzasztó csapástól lesujtva jelenti, hogy felejthetetlen, odaadó szeretett férje

Berger József

33 évi boldog házasság után 68 éves korában rövid szenvedés után jobblétre szenderült.

Drága halottunkat folyó hó 3-án, délli 1 órakor fogjuk a rákoskereszturi temető halottasházából utolsó útjára kisérni.

Gyászolják: özv. Willner Ignácné anyósa, dr. Willner Ferenc sógora, özv. Goldstein Károlyné, özv. Friedenthal Vilmosné, Berger János, Berger Jakab testvérei, valamint sógornői és nagyszámu rokonsága

Legyen áldás és béke emlékén.

Mély szomorusággal jelentjük, hogy szeretett Anyám, Anyósom, illetve Nagyanyánk:

özv. Rothschild Lipótné

szül. Schulz Berta

74 éves korában 1942 december 31-én rövid szenvedés után elhunyt.

Gyászolják leánya: Vogel Árminné, veje: Vogel Ármin, unokái: Vogel Ervin, Vogel Oszkár és Rényi János, valamint testvérei és rokonai.

Temetése január 3-án, vasárnap délután 3 órakor a rákoskereszturi izr. temetőben.

A PESTI MAGYAR KERESKEDELMI BANK igazgatósága, felügyelőbizottsága és alkalmazottai mély megrendüléssel jelentik, hogy az intézet igazgatósági tagja, volt ügyvezető-igazgatója

Dr. MAGYARZSÁKODI

Hegedüs Lóránt

m. kir. titkos tanácsos, a Magyar Országgyülés Felsőházának élethossziglan kinevezett tagja, volt m. kir. pénzügyminiszter, a Takarékpénztárak és Bankok Egyesületének elnöke, stb.

hosszú szenvedés után elhunyt.

A Megboldogult intézetünknek három évtizeden át volt igazgatósági tagja és tiz éven át ügyvezető-igazgatója. Rendkivüli képességeivel, nagy tapasztalataival, előrelátással, bölcs tanácsaival és céltudatos munkájával mindenkor előbbre vitte intézetünk ügyét.

1943 január 4-én, hétfőn délután 3 órakor kisérjük a kerepesiúti temetőben utolsó útjára.

Kiváló egyéniségének nemes emlékét mindenkor igaz megbecsüléssel és hálás kegyelettel fogjuk megőrizni.

Budapesten, 1943 január hó 2-án.

A RIMAMURÁNY—SALGÓ-TARJÁNI VASMŰ RÉSZVÉNYTÁRSASÁG igazgatósága mély megilletődéssel jelenti, hogy alelnöke

dr. Hegedüs Lóránt

m. kir. titkos tanácsos, a felsőház tagja, stb.

elhunyt.

Közel három évtizeden keresztül volt tagja vállalatunk igazgatóságának és ez alatt az idő alatt a vállalat egész működése terén a legszeretetteljesebb közreműködését és mindenkor készséges és hathatós támogatását élveztük. Vállalatunk és ezzel a magyar vasipar számtalan nehéz problémájának sikeres megoldását az ő önfeláldozó munkakészségének, igaz magyarságának és páratlan sokoldalú tehetségének köszönhetjük.

Végtelenül szeretetreméltó egyénisége, irántunk való nagy barátsága és vállalatunk körében kifejtett kiválóan értékes munkássága örök hálára kötelez bennünket a magyar közéletnek e felejthetetlen nagy alakja iránt.

Ungár Sándor

meghalt, élt 71 évet.

Gyászolják: felesége: sz. **Koricsoner Karolin.** Fiai: **László, István és Imre** (New-Delhi). Unokája: **Ungár Erzsike** és a kiterjedt rokonság.

Apánk, pihenj nyugodtan! Imádkozunk a nyugalmadért!

Dr. Vida Lajos és felesége, mint szülői és Laci, mint testvérbátyja, a sulyos csapástól megtörten, fájó szivvel jelentjük, hogy felejthetetlen, kedves, jó

Janink

1942. év november hó 12-én, élete virágában, 22 éves korában meghalt.

Isten adjon neki békés nyugodalmat!

Reichard Sándor, Gizella, Ottó, Ernő a maguk és családjuk nevében megtörten, de Isten akaratában megnyugodva tudatják mindenkivel, hogy a legjobban szeretett testvérük, a legbölcsebb, legszerényebb és legjobb ember,

DR. REICHARD PIROSKA

január 1-én rövid szenvedés után itthagyott bennünket.

Vasárnap, január 3-án délután ¼4 órakor kisérjük el utolsó földi utjára a rákoskereszturi izr. temetőben.

Részvétlátogatások mellőzését kérjük!

Budapest, 1943 január 3, vasárnap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egy hónapra ..... 4,— pengő
Negyedévre ..... 11,60 pengő
Egész évre ..... 46,40 pengő

Egyes szám ára Budapesten, vidéken és a pályaudvarokon hétköznap ..... 16 fillér
Vasárnap ..... 30 fillér

Megjelenik vasárnap és ünnepnap utáni napok kivételével minden nap.

UJSÁG

SZABADELVŰ NAPILAP R FŐSZERKESZTŐ: MAKAY–PE

Mi történt

Az elsötétítés
az ország egész területén este 20 órától reggel 5-ig tart.

A Kormányzó
ujév napján kihallgatáson fogadta Kállay Miklós miniszterelnököt s meghallgatta a saját és a kormány nevében kifejezett jókivánságait.

A magyar csapatok
arcvonalán karácsony óta megélénkült a harci tevékenység.

Hegedüs Loránt
nyug. pénzügyminiszter meghalt.

Hitler
az évforduló alkalmából napiparancsot intézett a német véderőhöz és szózattal fordult a német néphez.

A Kaukázus
keleti részén erős szovjet gyalogos és páncélos kötelékek kisérletet tettek a német arcvonalak áttörésére, de minden támadásuk meghiusult.

A Don vidékén
megindított ujabb szovjet támadások sulyos harcok során kudarcba fulladtak.

Velikije Luki
változatlanul német kézben van, a támaszpont legénysége szivósan ellenáll a szakadatlan szovjet támadásoknak, de a támaszpont környékén harcászati okokból néhány helyen megröviditették a német vonalat.

Rimen-tótól
délkeletre összeomlottak az ellenség támadásai.

Tuniszban
helyi harcok folytak.

Bone
északafrikai kikötőt támadta a német légi erő és a Földközi tengeren angolszász hajók ellen tevékenykedtek.

Kelet-Anglia
tengerparti célpontjait támadták német harci repülők.

A Jeges-tengeren
— hivatalos német jelentés szerint — tengeri ütközet folyt német és angol hajóraj között.

Malta
több pontját támadták olasz repülőgéprajok.

Palermo
ellen intéztek légi támadást angolszász repülők.

Wavellt
és Gortot tábornaggyá léptették elő.

A chilei
szenatus ugy határozott, hogy nem foglal állást a kormány külpolitikáját illetően.

Egy század a vádlottak

Irta Mikszáth Kálmán

A XIX. század nyugodt tempóju haladása után a XX. század hajnalán az emberiség arra ébredt: *hogy valahol valami nincs rendben.*

A XIX. század átsegitette az emberiséget egy nagy lelki válságon; a régi feudális világ romjai felett felépitett egy uj kort, a szabadság történelmi ivei alatt: *a gazdasági haladásnak, a viszonylagos társadalmi békének, a politikai nyugalomnak jegyében.* Ennek a századnak a korszelleme megoldotta azokat a problémákat, amelyek a nagy átalakulással felvetődtek. A XX. század uj problémákat vetett fel. Azok megoldására nem kerülhetett már a sor, mert a népek és nemzetek közt soha meg nem szüntethető hatalmi ellentétek kirobbantották az első világháborut. A világháboru még sulyosabb és nehezebb problémákat vetett fel s az utána itt maradt világ, mely azok megoldására rendelkezésre állhatott volna, a háboru folytán legyengült, gazdasági jólétében megingott, társadalmi és politika életében meghasonlott volt. Ezekhez a problémákhoz csak erőtlen, tétova, reszketeg kézzel nyulhatott.

Ma a legolcsóbb jelszó — a politikai zsibvásáron a XIX. századot tetemrehivni. Különös előszeretettel ragadnak ki ennek a századnak ritka gazdag eszmevilágából egyet: a *liberalizmust* — hogy a század mellé a vádlottak padjára ültessék.

És mikor már egyszer odaültették — alkalmas médium, hogy rajta tanuljon *„filippikázni"* a mai „szépreményü politikai ifjuság". (Egyiknek másiknak ugyan a haja erősen őszbecsavarodott, ami mit sem változtat azon, hogy „fiatal — és bohó".)

Amikor a „Tömeg" — a biró, a „Korszak" — a fiskális, akkor ennek a fiskálisnak könnyü dolga van: *csak ő beszél.* Aki ellen beszél azt agyoncsapja, a „Korszellemmel", melyet szónoklás közben a kezében lobogtat. *Clio pedig néma!* Szavát az utókor hallja s akkorra a mi ambiciózus fiskálisaink már rég eltüntek a Történelem süllyesztőjében.

De ma még, amikor Clió hallgat, és a süllyesztő berozsdásodott — hasznothajtó foglalkozás az elmult világ ellen szónoki gyakorlatokat tartani.

Nem tudom, vajjon a régi mithológia sajátságos istállójában volt-é a politikai rethorika számára is valami olyan pegazusféle, mint a poétika számára? Pedig szeretnék egyetmást róla tudni. Füevő nem lehetett, mert akkor hasitottkörmü is lett volna: igy pedig elcsuszott volna a sikamlós talajon. Szárnya sem igen lehetett, mert akkor nem birta volna el a felelősséget — végre is a politikai lovasok a mások meggyőződésein gázolnak és a saját tévedéseikbe kapaszkodnak, nehogy leessenek. De ha nem is volt pegazusa, valami teherhordó állatja a politikusnak is kellett, hogy legyen: valamire csak felült — akár Sancho Panza — ha egyébért nem, azért, hogy *meglássák* a többiek!

De ne legyünk olyan „destruktivek", hogy kutassunk a politikai rektor paripája után valahol a Sancho Panza óljában. Mondjuk, hogy olyasvalami lehetett, mint a magyar népmesék „girhes csikaja", amely odavitte gázdáját, ahová szive-vágya vitte: a politikai arénába.

Ezek a politikai szónokok, akik a liberális érában nem győzték tullicitálni korukat a liberalizmusban, most mikor a liberalizmus öreg malmai — kedvező szél hijján megálltak — neki galoppoznak — a szélmalmoknak!

Szellemi rakétáik, amelyek a mostani „tulfeszitett" légkörben nemcsak sziporkáznak, hanem előbbre is viszik a szekeret, amelyre felkapaszkodtak, különösen ha az erkölcsi gátlások poggyászát ledobták róla. Ha ma is csinálnának kassai álmoskönyvet, abban bizonyára ez állana: *„A liberalizmust szidni — jó dolog!"*

De ez nem változtat azon, hogy ezek a rakéták elsziporkáznak anélkül, hogy különösebb történelmi nyomot hagynának maguk mögött.

Ocsárolhatják azt a szegény XIX. századot, ahogy jól esik, de még sem tagadhatják, hogy ennek a századnak a második felében — az 1848-as forradalmak leüllepedése után *könnyebbé vált az élet.* A nagy szellemi küzdelmek sora lezáródott. *A fejlődés minden irányban szolidan lefektetett vágányokon haladt előre. A technika bámulatos haladást tett. Gazdaságilag egy soha nem látott prosperitás kora bontakozott ki. A politika, amelynek lendületet a nagy francia forradalom és a 48-as évek szellemi mozgalmai adtak, kezdeti sebességének tehetetlenségi nyomatékánál fogva a sima uton egyenletesen mozgott tova — az individualizmus jegyében, de a nemzetek erőgyarapodása érdekében.*

Az Élet kettős projekciós sikján: közéletben és magánéletben — nagyobb problémák nélkül siklott tova. A legnagyobb probléma az volt, az erők szabad játékát minél kevesebbet zavarni (ezt hivták manchesterizmusnak). A másik nagy probléma volt e „könnyü kor" enfant de l'amourját: a *Szociális Igazságot* — a vallás, etika, filantropia szellemében felnevelni.

Szidhatjuk, fejére olvashatjuk — saját büneinket — (persze csak *a posteriori*) — de mégis boldog kor volt, nemcsak a maihoz viszonyitva, de ön-

A honvédvezérkar főnökének 36. számu hadijelentése

A *Magyar Távirati Iroda* jelenti:

A honvédvezérkar főnöke közli:

A magyar hadsereg arcvonalával szemben karácsony óta megélénkült az ellenség harctevékenysége. Az ellenség arcvonalunk különböző részei ellen kisebb-nagyobb erejü vállalkozásokat hajtott végre, azonban ezek a vállalkozások védőrendszerünk összefogott tüzében még a fő ellenálló vonal előtt összeroppantak. Saját részről eredményes felderitő tevékenységet fejtettünk ki és sikeres vállalkozásokat hajtottunk végre.

Megszálló csapataink sikeresen biztositják a hátsó területek közbiztonságát és gazdasági életét.

Kiegészitő magyar hadijelentés

A *Magyar Távirati Iroda* jelenti:

A honvédvezérkar főnöke szombaton kiadott 36. számu hadijelentéséhez magyar katonai körökben még a következő kiegészitéseket füzték:

Az elmult hét hadieseményeit összefoglaló szombati hadijelentés az ellenség harctevékenységének bizonyos foku megélénküléséről számol be. Mint ismeretes, a karácsony előtti héten, valamint az ünnepek alatt az előző heteknél is nyugalmasabb volt a honvéd csapatok által védelmezett donmenti védőszakasz. Az ünnepek óta azonban ismét folytatja régebbi felderitő kisérleteit az ellenség s némely helyen századnál nagyobb erejü osztagokkal is megkisérelte állásaink megközelitését, hogy — a légi felderités időjárásokozta nehézségei miatt — a földi felderités módjaival nyerjen betekintést saját erőviszonyainkba. E kisérletek — miként a hadijelentés is megállapitja — már elháritó tüzünkben összeomlottak.

Saját vállalkozó tevékenységünk éppen olyan sikerrel folyik, mint az elmult hetekben.

A hőmérséklet a karácsonyi ünnepek után —15 és —20 fok körüli hidegre süllyedt, a legutóbbi napokban azonban ismét enyhülés állott be s csak kevéssel marad a fagypont alatt.

Ára 30 fillér

Rott István

Rott István, a Wieni műegyetem
okl. építészmérnöke, VI. Aradi-u. 29
127-807

Bptáv 1940 szept.

BUDAPEST
9 1 OKT. 31 22
Sa 62 Sa

Paulus és Arnim német páncélos tábornokot vezérezredessé léptették elé

Berlin, január 2. *(Német Távirati Iroda.)* Paulus és von Arnim páncélos tábornokot vezérezredessé léptették elő. *(MTI)*

Közzétették Giraud becsületszóval fogadkozó május 4-iki levelét Pétainhez

Berlin, január 2. *(Német TI)* Közzétették azt a lyoni keltezésű *levelet*, amelyet *Giraud* tábornok 1942 május 4-én intézett *Pétain* tábornagyhoz. A levél így hangzik:

Tábornagy úr! Legutóbbi megbeszéléseink után, hogy magatartásom felől minden kétséget eloszlassak, kifejezésre juttatom önnek teljesen lojális érzelmeimet. Ön, valamint a miniszterelnök úr szívesek voltak velem közölni, milyen politikát szándékoznak folytatni *Németország* irányában. *Teljesen egyetértek önökkel, erre tiszti becsületszavamat adom.*

Semmit sem fogok kezdeményezni, bármi legyen is az, ami megzavarhatná kapcsolatainkat a német kormányhoz vagy akadályozhatná azt a művet, amelyet ön, továbbá *Darlan* tengernagy és *Laval* miniszterelnök akarnak megvalósítani. Multam kezeskedik őszinteségemért. Kérem, tábornagy úr, fogadja legteljesebb nagyrabecsülésemet.

Giraud *(MTI)*

Központi vezetést kívánnak De Gaulleék

London, január 2. A »küzdő Franciaország« főhadiszállásán egy magasrangú személyiség kijelentette, hogy *ideiglenes központi vezetés* alatt álló politikai és igazgatási egység nélkül elképzelhetetlen valamennyi francia haderő teljes katonai együttműködése. A nyilatkozó szerint a tengerentúli francia birodalom Indokína nélkül mintegy *50 millió embert* képvisel. *(Bul. Tud.)*

Thompson angol közíró a *Daily Express*-ben azt írja, hogy Washingtonban *De Gaulle*-tól a meghívása előtt nyilatkozatot várnak: *eli mer-i-e Giraud tábornokot főparancsnoknak?*

Ottawában hivatalosan közölték, hogy De Gaulle tábornok *Washington* után *Ottawába is elmegy;* hogy mikor, az még bizonytalan. *(MTI)*

Giraud hosszú harcokat jósol

Tanger, január 2. *(NTI) Giraud* tábornok újságírók előtt kijelentette, hogy nem borúlátó ugyan, de azt hiszi, hogy *még nagyobb erőfeszítésekre lesz szükség*, mert a Tuniszban harcoló franciák felszerelése szegényes, holott *modernül felszerelt ellenséggel állanak szemben.*

Wavell és Gort — tábornagy

Amsterdam, január 2. *(NTI) Wavell* és *Gort* tábornokokat, angol jelentés szerint, tábornagyokká léptették elő. Egyiptom angliai nagykövetét és *Keyes* tábornokot bárónak nevezték ki.

Amerika fájlalja, hogy Argentina semleges

Genf, január 2. *(NST)* Az amerikai Fehér Ház hivatalos jelentést adott ki, mely szerint Angliával egyetértésben *sajnálja, hogy Argentina továbbra is fenntartja a diplomáciai kapcsolatokat a tengelyhatalmakkal.*

Három revolverlövéssel megölte menyasszonyjelöltje Rott István mérnök-iparművészt

A merénylő asszony öngyilkos lett

Az újév első napján délután háromnegyednégy tájban, az Ipoly-utca néhány járókelőjének szemeláttára, a Pannonia-utca 68. számú sarokház *negyedik emeletéről az utcára vetette magát egy selyempongyolás, bronzbarna hajú asszony.* Összetört tagokkal eszméletlenül terült el. A házfelügyelői lakásba vitték, mert rögtön kiderült, hogy az öngyilkos *Bálint* Károlyné, született *Rosenberg* Erzsébet egy papírüzemi igazgatónak külön élő, a házban lakó felesége. Pillanatokkal az öngyilkosság után zokogva, feldultan jelent meg a házfelügyelői lakásban Bálintné húga, *Rosenfeld* Klára, aki együtt lakott a negyedikemeleti szoba-hallos lakásban a társaságbeli asszonnyal. Rosenfeld Klára borzadva, a szavakat szinte szótagonként ejtve sírta el, hogy *öngyilkossá lett nővére revolverlövésekkel megölte udvarlóját, Rott István 32 éves tervező mérnököt és iparművészt.*

Bálint Károlynét mentők vitték a Fasor szanatóriumba, a pannóniautcai házban pedig rendőri bizottság jelent meg. A modernül berendezett, luxusbérű újlipótvárosi lakásban már holtan találták Rott Istvánt, aki a nemrég elhunyt komikusnak, *Rott* Sándornak, bizonyos pesti körökben »kis Rott« néven emlegetett színésznek és *Türk* Bertának, a népszerű sanzonénekesnőnek fia. Rott Istvánt három revolverlövéssel ölte meg menyasszonyjelöltje, Bálint Károlyné. A rendőrorvos megállapítása szerint *az első lövés, amely a szívet találta, halálos volt.* Két másik golyó a tragikus halált halt fiatal mérnök *jobbkezefejébe és balfelsőkarjába* fúródott. A negyedik golyó célt tévesztett.

A halálosvégű szerelmi dráma előzményeiről és körülményeiről Rosenfeld Klára a rendőrségen tett vallomást. Rott István, mint mondta, *hosszabb ideje udvarolt a nővérének.* A társaságban is köztudomású volt, hogy feleségül veszi Bálintné Rosenfeld Erzsébetet. Nemrégiben közösen rendezték be a pannoniautcai lakást is, a fiatal mérnök *mindennapos vendég* volt nővérénél. Az utolsó időkben mintha *elhidegült* volna közöttük a viszony, *a szilvesztert nem is töltötték együtt.* Délben azonban Rott István náluk ebédelt. Ebéd után nővére és a fiatalember egyedül maradtak a szobában, ő pedig a konyhában foglalatoskodott. Félnégy tájban a szoba felől *gyors egymásutánban revolverdörrenéseket hallott.* Beszaladt, de a hallból a szobába vezető ajtót *zárva* találta. Kezével zúzta be az ajtó üvegét s így hatolt a szobába, ahol *Rott Istvánt a kereveten vértől borítva mozdulatlanul találta.* Látta, hogy a balkonra nyíló ajtó tárva-nyitva. Kilépve az erkélyre, az utcán pillantotta meg nővérét. A rendőri vizsgálat során a kerevettől néhány lépésnyire egy 6/35-ös pisztolyt találtak. Négy golyó hiányzott belőle.

Valószínűnek látszik, hogy Bálintné s Rott István között *heves szóváltás támadt.* Az asszony, aki egyébként gy Petőfi-téri orvosi rendelőben dolgozott, mint asszisztensnő és sokat szerepelt különböző társaságokban, *fövetelhette a mielőbbi házasságkötést* ekörül támadt végzetes összetűzése udvarlójával. Bálintnét nem lehetett kihallgatni. Egyetlen pillanatra tért csak magához. Két zavaros, értelmetlen ízű szót suttogott, majd félnyolc tájban este, *meghalt.* A rendőrség be is fejezte a nyomozást az év első drámai bűncselekménye ügyében.

Türk Bertát, a Komédia Orfeumban szâma lepergése után értesítették az őt ért családi gyászról. Este már nem is lépett fel a Dunapark-kávéházbar, másik szerephelyén.

Használt vagy törött gramofonlemezeket veszünk kilónkint 3.— pengőért
Mogyorossy hangszergyár
VIII., Rákóczi-út 71

SZILVESZTER

Egész sejtelmesen kezdődött. Sűrű szürke ködöl indult, mely lassanként az italok felvétele után, átváltozott rozsaszínűvé. Abban a rózsaszín ködben, mely belészkelte magát a kritikai centrumok legmélyebb sejtjeibe, imbolygóvá, bizonytalanná vált a közlekedés. Többen összekarolva igyekeztek megőrizni térbeli tájékozódásukat s afölötti örömükben, hogy ez némileg sikerült, víg danászással bátorítgatták az utca túloldalán csellengő közületeket. A sötétben vésztjóslóan felvisító malacsziréna hangjára mindenki sebtiben behúzódott a legközelebbi vendéglő, kávéház, vagy expresszo előre elkészített állásaiba. Fehérkabátos alkalmazottak oltókészülékeiket azonnal elhelyezték az asztalokra, mely művelet előkelőbb helyeken kisebb pukkanásoktól kísérve történt. Nyomban utána létrákkal felszerelt alakulatok jelentek meg, apró segélycsomagokat osztogatva, melyek hatékonyságát egy évben állapították meg, s lelkére kötötték a lassanként fegyelmezetlenné lett közönségnek, hogy ezt talizmánként őrizze meg. A polgári lakosság negyedeiben ebben a pillanatban rövid elsötétítés történt, mely időt felhasználva a kétnembeli fiatalság az értéktárgyak, főleg gyűrűk magukhozvételére, vagy legalább is ígéretadásra használták fel. Ezen tervszerűen keresztülvitt elsötétítés után, legtöbb helyen a romok eltakarításával foglalkoztak az önkéntes családtagok, míg mások kisebb, inkább csak a kifestésben esett jelentéktelen anyagi károkat állították helyre.

Sajnos, az erők kiméletlen harcbavetése miatt a polgári lakosság körében számos áldozatot szedett a váratlan támadás, ezek névsorát a lapok később *eljegyzési rovatokban* nyilvánosságra is hozzák. Semleges megfigyelők szerint jelentéktelen berendezkedési tárgyak megrongálása után némely helyen közellátási panaszok merültek fel, ezek régebbi jegyváltásukat valfőjegyességre cserélték fel és sürgősen átköltöztek kevésbé veszélyeztetett helyekre. A mentők csak egy-két esetben vonultak ki ezekhez, de mert megérkezésük előtt helybenhagyták már őket, tehát csupán sebeiket kötözték be.

Öltözködés szempontjából igen érdekes megfigyeléseket tehettünk. Előtérbe kerültek a *műanyagok*. Legtöbben kalapjaik helyett kreppapírból készült nyugtalanszínű pótanyagokat viseltek, sőt láttunk fehér tüllruhát vörösbor-rostokkal átszőve is. Kevés selyemmel találkoztunk, aminek talán az lehet az oka, hogy az eperfa leveiét a hernyók helyett mi fogyasztottuk el még Szilveszter előtt teának. A rádió igazán kitett magáért. Élvezetes estét szerzett azoknak, akik mindig azt hiszik, hogy okosabb otthon maradni. Akik tehát évenként egy éjszakán okosak, hallhatták ismét művészeinket felcserélt szerepekben. Sajnos, csak egy alkalommal az évben történik ez, a többiben a suszterek megmaradnak f.mírósnak, egy-két kivételtől eltekintve.

A színészek közül *Pethes* vezetett a pendliben. Olyan sok helyre kellett szaladgálnia, hogy dublőzt szerződtetett, beavatott helyről származó értesüléseink szerint. Repülőgéptáncző számát eredeti motorzúgás helyetesitette, sajnos, *tökéletlenül utánozva a nagy művészt.* Oroszlán-számából pedig az idő rövidsége miatt néhol csak a körmöket tudta bemutatni.

Az egyik nagymezőutcai mulatóban egy finom török úr szórakoztatta műsoron kívül a közönséget. Molett termetével Zulejkákat meghazudtoló hastáncot lejtett a parketten, frenetikus sikerrel. Ahol két hölgyet látott egy társaságban, »*Nix hárem*« felkiáltással táncra kérte valamelyiket. Néha 3—4 hölggyel táncolt egyszerre. »Nix hárem«!

A dunaparti kávéházakban nagy csend honolt, tánc alig volt, kivéve egy kávéházat, ahol az éjszakában ismert »*Méltóságos úr*« az egyik pincért táncoltatta meg a csapnivaló fekete miatt. Tegyük hozzá, joggal. A kis bárban fejedelmi hangulat volt, litván hercegnő a dizőz, akinek azonban ez éjszakára konkurrense támadt egy *hitbizomány termetű hölgy személyében*, aki negyvenöt-ötvenéves korát meghazudtolva, csengő-bongó hangon énekelt a mikrofon előtt.

Az egyórás zárórarendelet miatt a mulatozó városnak megváltozott a tempója. *Kilenctől egyig* kellett elfogyasztani mindazt az italt, amire régen reggel tízig is ráért volna. Dícséretükre legyen mondva, *kötelességüket maradék nélkül teljesítették is*, bár a *helytállásban* már mutatkoztak a szervezetlenségnek némi jelei. Sokan félhettek, hogy utólag mégis beszükítik a zárórát és már 11 órakor nem tudtak támaszpontjaikról nagyobb hatótávolságra operálni. Egy órakor azonban kérlelhetetlenül megjelentek a *rendőrök*. Csak most volt alkalmunk igazán megfigyelni, hogy milyen nagyot fordult a világ. Régen a »tulaj«, vagy szilveszteri nyelven »górét« könyörgött, hogy *jöjjenek be* a vendégek, most, ezen az éjszakán rimánkodó tulajdonosok könyörögve, fűt-fát ígérve *kifelé tuszkolták* e vendégeket. A szórakozóhelyekről kitessékelt vendégek most a privát helyeket özönlötték el. A legtöbb helyen piknik, illetve újabban »*közkiki*« alapon szórakozó társaságokba elvegyültek azok, akik eddig máshol hódoltak piknikus hangulatuknak. A már kétséges hangulatú társaságok boldogan fogadták az újonnan érkezőket, akik előzetesen a lépcsőházban lenyeltek gyorsan egy Aktedront, hogy ennek fickosító hatása alatt felvillanyozzák a házbelieket. Így azután reggelig folyt a muri gondosan elsötétített ablakok mögött.

Az u'ságírók, a szilveszteri hangulatok borszesz-hőmérői szerint idén szolid, de igen jókedvű volt a Szilveszter. Közepesen költöttek a vendégek, mert előzetesen elfelejtették kihirdetni a vendéglősök, hogy az árakat nem emelték fel. Ellentétben előző évekkel pedig, nem szerződtettek »számokat«, akik 3—4 perces fellépéseikért százkétszáz pengőket kaptak, evvel is növelve a »tulaj« rezsijét. Több helyről hallottuk, hogy éjfélkor, mintha előzetesen összebeszélt volna az egész város, felálltak asztalaiknál a vendégek. Csendben koccintottak poharaikkal, szerencsét kívánva, Karcsinak, Palinak, Ferinek és azoknak a kedves barátoknak, akik *messze idegenben*, jobb híján talán földeci rummal kívántak boldog újesztendőt az itthoniaknak.

(— pesthy —)

MAGYARORSZÁG KISKIRAKATA
Különböző nagyságú
öröklakások eladók. XI., Lenke-tér 8
1943-as RÁDIÓK GRAMOFONOK, ZENEGÉPEK és alkatrészei nagy választékban. Részletre is. MAULIS-tól IX., Ráday-utca 11. Telefon: 186-203
Használt férfi- és női ruhákért EGYENRUHÁKÉRT, szőnyegért, cipőkért legtöbbet fizetek. FREUND, Dobozi-utca 27. szám. Telefon: 349-860 Hívásra jövök
GYORSIRÁS- gépírástanítás. KŐSZEGI L. GYORSÍRÓISKOLA. V., Ferenc József-tér 5—6. Telefon: 188—085. (Gresham-palota) Eng. szám 1688/1941—42.
BRILLIÁNS, ARANY és ezüstért legtöbbet fizet. Zálogból kiváltom. Baross Ékszerház Grósz Baross-utca 83. Tel.: 140-909
Ki jár ma már ősz fejjel? — Egy nap alatt ősz hajának, bajuszának visszaadja eredeti, természetes színét, ha az IBIS keleti hajfijító regenerátort használja. Nem festék, nem ártalmas. Mindenki egyaránt kezelheti. Egy üveg 1.94, 3.14, 4.84, 6.05 P. Csak egyszer próbálja meg a világ csodálatos tyúkszemirtóját, az Operátort, a családnak 2—3 nap alatt megszünteti, később a tyúkszemét kiirtja. Ára 1.84 P. Főlerakat, utánvéttel szállít, csomagolás ingyen, postaköltséget a vevő fizeti. WELLNER, Herkules drogéria, Bpest, Kálvin-tér 5.
LÁDÁK készítését nagy mennyiségben vállalom, gyalult vagy sörös fenyőből. Ajánlatok: »Biztos 80853« jeligére a kiadóba.
VÁLJON MEG használt ruháitól, mindenért Schmergel fizet legtöbbet. Rottenbiller-u. 37. Telefonáljon 422-269. Hívásra jövök!!

Kormányzó Urunk hitvesének felhívása a magyar társadalomhoz

Az áldozat és a kötelesség jogán hívok minden igaz magyart újabb áldozatokra.

Negyedik esztendejében jár a világszerte tomboló háború s hazánk immár második éve fegyveres résztvevője, szenvedője, de minden megpróbáltatás ellenére is a nemzet örökkévalóságában hivő harcosa a népek sorsát eldöntő küzdelemnek. A háború, amelyet az Uristen akaratából egyideig polgári nyugalomban szemlélhettünk, immár a mi életünkben is viharzik, kérlelhetetlenül szedi áldozatait azok közül, akik nekünk a legdrágábbak. Sok anya velem együtt tudja, milyen súlyos az a kereszt, amelyet hordozunk: meglátogatott bennünket a Mindenható s mi mindnyájan egyek vagyunk a fájdalomban, mi érezzük legjobban, mi az, magyarnak lenni.

Éppen ezért most, amikor arról van szó, hogy meggyógyítsuk a háború sebei közül azokat, amelyeket emberi erővel meg lehet gyógyítani, jogunk van kérni, sőt kérnünk kell! Meg szeretnénk érinteni a szíveket, egyenként szembe szeretnénk nézni mindenkivel s hozzáintézni a kérdést: »Felelj! Megtetted-e te is kötelességedet a hazáért, enyhítetted-e azoknak a bánatát és gondját, akik hozzátartozójukat, atyjukat, fiaikat, testvéreiket, családjuk támaszát és reménységét vagy pedig egyetlen kenyérkeresőjüket veszítették el a becsület mezején? Levetted-e a gondot azoknak a válláról, akiknek családfői most odakünn harcolnak a mi biztonságunkért és életünkért?«

Válaszoljon erre a kérdésre mindenki becsülete és lelkiismerete szerint. Ne szavakkal, ne az együttérzés hangoztatásával, hanem némán: cselekedetekkel.

Amikor ez év augusztusában azzal a kéréssel fordultam a társadalomhoz, hogy adjon mindenki tehetsége szerint téli holmit messze orosz földön harcoló véreink részére, kérő szavam meghallgatásra talált. Most még többet, még bensőségesebben kérek: a hadbavonultak családjainak, az emberfeletti áldozattal harcolók itthonmaradottainak.

Január 17-étől február 7-éig országszerte minden eddiginél nagyobb arányú gyüjtést rendezünk a harctéren lévők itthonmaradottainak támogatására. Ezúttal pénzt kérünk: a tehetősektől ezreket és százakat, a szegényebbektől filléreket, de mindenkitől kérünk.

Sok könnyet akarunk letörölni, a gondok áradatát feltartóztatni, tehát anyagi erőink határáig kérjük a társadalom támogatását. Gondoljunk arra, hogy a magyar haza ezer és ezer családja némán és zokszó nélkül soványabb kenyérrel, aggodalommal és önmegtagadással áldoz naponkint a magyar igazságnak, mert hozzátartozója mindnyájunk fennmaradásáért harcol vagy szolgál. Gondoljunk katonáinkra, akiknek fegyvereit megacélozza, bátorságát és hősiességét fokozza az a tudat, hogy itthon mindenki részt vállal családjának gondjaiból.

A létünkért és népünk igazságáért folyó haretól függ minden. Az állam ezért minden fillért a háborúra áldoz és a lehetőség határain belül gondoskodik a harctéren lévők itthonmaradottairól. De ez még nem elég! Szükséges, hogy maga a társadalom vegyen részt az áldozatban, kell, hogy az áldozatot egyenlően osszuk meg s ennek az emberi harcnak egyetlen eredményes fegyvere van: a jó szívvel adott fillérek és pengők tömege.

Ez a gyüjtés több mint jótékonykodás, több mint emberi együttérzés megmutatása. Most látjuk majd, mennyire szereti népünk minden rétege, lakosságunk minden egyes része családját és azt a nagy közösséget, amelynek tagjai vagyunk s amellyel együtt élünk vagy pusztulunk ebben az országban.

Adjatok! Avassa a magyar társadalom ezt az alkalmat nemzeti áldozatkészségünk legszebb ünnepévé! Adjatok, hogy a legtöbbet áldozók hozzátartozóit, gyermekeit minél erősebben és melegebben ölelje át az örök Hungária istápoló karja! Adjatok, hogy az elkövetkező nemzedékek áldással emlékezzenek a ma élőkre, akik a szeretet és a jóság erőit is mozgósítani tudják!

Adjatok azért a Magyarországért, amelynek eljöveteléért imádkozunk!

Budapest, 1942 december hó 31. napján.

Horthy Miklósné

Kormányzónk és fia az újévi istentiszteleten

Nagybányai vitéz *Horthy* Miklós, Magyarország kormányzója és fia, ifj. nagybányai vitéz *Horthy* Miklós rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter *újév reggelén részt vett a Kálvin-téri református templom gyülekezeti istentiszteletén* és a főgondnoki padból hallgatták végig dr. *Ravasz* László püspök lelkipásztor igehirdetését. *(M. É.)*

A honvédség arcvonalán megélénkültek a harcok

Az ellenség támadásai még a fő ellenálló vonal előtt összeroppantak

A Magyar Távirati Iroda jelenti:

A honvéd vezérkar főnöke közli:

A magyar hadsereg arcvonalával szemben karácsony óta megélénkült az ellenség harctevékenysége. Az ellenség arcvonalunk különböző részei ellen kisebb-nagyobb erejű vállalkozásokat hajtott végre, azonban ezek a vállalkozások védőrendszerünk összefogott tüzében még a fő ellenálló vonal előtt összeroppantak. Saját részről eredményes felderítő tevékenységet fejtettünk ki és sikeres vállalkozásokat hajtottunk végre.

Megszálló csapataink sikeresen biztosítják a hátsó területek közbiztonságát és gazdasági életét.

15—20 fokos hideg után enyhülés a Don-vidéken

A magyar hadijelentés kiegészítése

A *Magyar Távirati Iroda* jelenti:

A honvéd vezérkar főnöke ma kiadott 36. számú hadijelentéséhez magyar katonai körökben még a következő kiegészítéseket fűzték:

Az elmult hét hadieseményeit összefoglaló mai hadijelentés az ellenség harctevékenységének bizonyos fokú megélénküléséről számol be. Mint ismeretes, a karácsony előtti héten, valamint az ünnepek alatt az előző heteknél is nyugalmasabb volt a honvéd csapatok által védelmezett donmenti védőszakasz. Az ünnepek óta azonban ismét folytatja régebbi felderítő kísérleteit az ellenség s némely helyen századnál nagyobb erejű osztagokkal is megkísérelte állásaink megközelítését, hogy — a légi felderítés időjárásokozta nehézségei miatt — a földi felderítés módjaival nyerjen betekintést saját erőviszonyainkba. E kísérletek — mint ezt a hadijelentés is megállapítja — már elhárító tüzünkben összeomlottak.

Saját vállalkozó tevékenységünk éppen olyan sikerrel folyik, mint az elmult hetekben.

A hőmérséklet a karácsonyi ünnepek után minusz 15 és minusz 20 fok körüli hidegre süllyedt, a legutóbbi napokban azonban ismét enyhülés állott be s csak kevéssel marad a fagypont alatt.

Roosevelt újévi kijelentései a szövetségesek egységéről és háborúutáni terveikről

Amterdam, január 2. *(NTI) Roosevelt* elnök, mint a brit hírszolgálat Washingtonból jelenti, pénteken nyilatkozatot tett, amelyben többi közt azt mondta, hogy *a szövetségesek most a védekezésről áttérnek a támadásra.* Kifejtette még, hogy a szövetségesek »komolyan« foglalkoznak azzal, hogy a harctéren megvalósult egységet egy másik arcvonal nem kevésbé bonyolult problémái tekintetében is létrehozzák.

Ezután a *háborúutáni tervekről* szólt és kijelentette, hogy minden tervezés a béke megvalósításától függ. Szükségesnek mondta, hogy a *szövetségesek közt a háború befejezése után is megmaradjon az egység.* Végül kijelentette, hogy az egy évvel ezelőtt aláírt »Atlanti Charta« a »hit okmánya«.

Jólértesült washingtoni körök szerint az amerikai politikai hangulat az évforduló alkalmával *még tartózkodóbb* volt, mint néhány héttel ezelőtt. *Már nem tartják valószínűnek, hogy a német hadierő az új esztendőben veresége szenvedne.*

Az USA üdvözlő távirata Giraudhoz

Roosevelt elnök, mint a *Bud. Tud.* jelenti, újév alkalmával üdvözlő táviratot küldött *Giraud* tábornoknak s minden lehető segítséget és támogatást megígért neki. *Giraud megköszönte* az eddigi segítséget.

Mint Algirból jelentik, *Giraud* az újév alkalmából *több politikai fogoly szabadonbocsátását rendelte el,* elsősorban hadiszolgálataik elismeréseként.

Anglia óvakodik rózsaszínben látni a jövőt

A *Daily Express óva inti az angolokat, hogy rózsaszínű szemüvegen át nézzék a jövőt,* mert vannak a háborúnak oldalai, amelyek mindeddig a legkevésbé sem változtak. A német hadsereg változatlanul őrt áll az európai szárazföldön, *óriási hadiüzemek látják el, fegyvereit Európa millió és millió legjobb szakmunkása kovácsolja.*

— Sem a Tuniszban álló angol katona, sem a Sztalingrád előtt harcoló orosz nem ismeri el, hogy a német hadsereg ellenállóereje a hosszú arcvonalnak akár egy kis részén is szenvedett a háborús erőfeszítések alatt. Ellenkezőleg, az angol és az orosz katona elmondhatja bárkinek, ha kérdezik tőle, hogy *a német katona »elszánt, okos és lelkes harcos«* — mondja a londoni lap.

Újév napján *Devonshire* hercegét nevezték ki helyettes gyarmatügyi államtitkárrá. India és Burma ügykörrel *Munster* grófját bízták meg helyettes államtitkári teendőkkel.

Az angol király üdvözlete Kalininhoz

Amsterdam, január 2. *(NTI)* A londoni rádió híre szerint *az angol király Kalininnak,* a Szovjetunió elnökének, újévi üdvözletet küldött és abban *a saját és az angol nép csodálatát fejezte ki* a szövetséges bolseviki nép teljesítményei felett. *(MTI)*

A török sajtó nem vár irányváltozást az újévben

A török sajtó hosszabb újévi cikkek keretében megállapítja, hogy *Törökország távol akar maradni* a háborús bonyodalmaktól. Ez a célkitűzés az új esztendőben is érvényre jut majd. A *Tasviri Efkjar* szerint *nem valószínű, hogy Törökország ebben a háborúban szerepet vállal, vagy áldozatot hoz.* A török semlegesség mindkét félnek csak előnyére válhat.

tásában, nincs mitől félnie. Akaratunk kemény, mint az acél, célunk világos, erőnk rendíthetetlen. *A győzelem Istene vezéreljen bennünket az újév küszöbén.*

Rangell finn miniszterelnök *rádióbeszédében* ismertette az újév alkalmából Finnország tavalyi teljesítményeit. Megállapította, hogy *örvendetesen csekély áldozatai vannak a háborúnak.* Az az út, — mondta — melyen haladunk, *nemcsak az egyedül lehetséges, hanem a helyes út is.* Az ellátás és az élelmiszerellátás helyzete megjavult és ma mindkettő jobb mint egy évvel ezelőtt volt. Végül a miniszterelnök a *legnagyobb takarékosságra és fáradhatatlan munkára* hívta fel a finn népet.

Az újév Bulgáriában

Boris király és felesége újév napján ünnepi istentiszteleten vett részt a *Newski katedrálisban.* Távozóban a nép megéljenezte és néhány gyermek régi népszokás szerint *szerencsehozó cseresznyegallyal megérintette a királyi párt.*

Filov dr. miniszterelnök az újév alkalmával mondott szózatában hangoztatta, hogy e sorsdöntő időben dől el sok nép, így a bolgár nép sorsa is. Nagy szövetségeseink végső győzelmébe vetett szilárd hittel, az igazság és *az új európai rend győzelmének megrendíthetetlen hitével lépjünk az új esztendőbe.*

Filov miniszterelnök felhívást intézett a néphez, kívánva, hogy az új esztendőben tanuja legyen a szövetségesek győzelmének *egy jobb és igazabb Európa felállítása érdekében.*

Kalkov, a képviselőház elnöke szózatot intézett az országhoz. Minden bolgárembernek, mondja, készen kell állnia arra, hogy szükség esetén vérével is bizonyítsa: *méltó bajtársa a tengelyhatalmak népeinek.*

Mikov tábornok, hadügyminiszter napiparancsban szögezte le, hogy a bolgár *fegyveres erő, mint a nagy tengely szövetségesek hű munkatársa, minden áldozatra kész a végső győzelemért.*

Vangcsingvej újévi tervei

A kínai nemzeti kormány elnöke, *Vangcsingvej* újévi üzenetében a következő újévi alapelveket állította fel *Kína jövő évi politikájáról:* 1. megerősíti az együttműködést Japánnal a végső győzelemért; 2. megakadályozza csungkingi elemek behatolását a békés övezetekbe és harcol e békés övezetek kiszélesítéséért és 3. mindenképpen fokozza a termelést.

Vichy, Amsterdam, Bern

Pétain marsall francia államelnök a *Hotel du Parc* nagy fogadótermeiben újév napján kihallgatáson fogadta a diplomatákat és köszönetét fejezte ki a tolmácsolt jókívánságokért.

Mussert a holland nemzetiszocialista mozgalom vezetője, rádiószózatban hangsúlyozta, hogy Hollandia egyetlen útja: az európai népek oldalán kivenni részét az új világért folyó küzdelemből.

A svájci köztársaság 1943-ra megválasztott elnöke rádióüzenetben hangsúlyozta újévkor Svájc egységét, elhatározott szádékát a semlegesség megvédésére és a Vöröskereszt munkájának előmozdítására. Az elnök együttérzését nyilvánította mindazokkal, akik szerte a világon a háború borzalmait sínylik.

A portugál államfő a világ portugáljaihoz

Carmona tábornok portugál államfő újév napján a lissszaboni rádión át üdvözölte a világ portugáljait. Ezután a kormány tagjai, majd a diplomaták tisztelegtek az elnök előtt.

Perzsabundák szépek, olcsón SZEMERE szücsnél, Erzsébet-körut 26. sz. **második emeleten**

NOTESZ

1.

Az uj esztendő első hónapja derült boz a gyászoló budai Várba: *Istvánka*, hősi halált halt felejthetetlen *Kormányzóhelyettesünk fiacskája január 17-én tölti be második életévét.* A gyönyörű kisfiu, akit máris szivébe zárt minden magyar, bizonyosan sok örömet fog szerezni a Főméltóságu Kormányzói Párnak és sokat szenvedett Édesanyjának.

2.

Elmult a karácsonyi bevásárlási láz és örömmel állapitjuk meg: mindenki megkapott mindent, amit kivánt. Az örömbe azonban üröm is vegyült: *a vevőket ma már nem minden üzletben fogadják a megszokott udvariassággal és előzékenységgel.* Pedig ismét eljön, reméljük hamarosan — a boldog béke korszaka, amikor megint keresni kell a vevő kedvét. Az alkalmazottak udvariatlansága helyrehozhatatlan anyagi és erkölcsi károkat okozhat, még oly kitünő üzleteknek is, mint amilyen pl. a Vörösmarty-téri patinás cukrászda, vagy a Váci-utca előkelő virágüzlete.

* **Az uj esztendőben uj választékkal várja kedves vevőit** Csobothné és társa, Régiposta-utca 5.

3.

A rádió jól sikerült szilveszteri kabaréjának rendezője és részben szerzője *Szatmáry* Antal volt. Csak kevesen tudják, hogy *e név mögött a fiatal orvosgeneráció egyik jó humoráról közismert tagja áll.* A tehetséges sebész-doktor féltve őrzi inkognitóját, titkolja szerelmét a muzsák iránt, amely pedig, — ugy tapasztaltuk, — nem reménytelen.

* Asszonyom! Ápolja nyakát az almából készült Silmascol-lal, hogy üde maradjon. „Silan" Kozmetika, Veres Pálné-utca 12.

4.

Hála Istennek, jól ment a filmproducereknek az 1942-es esztendőben. Az elmult év utolsó heteiben hárman is vásároltak villát a producer urak közül. *Daróczy* József a Pasaréti-uton 160.000 pengőért, *Güttler* Antal a Palatinus-film tulajdonosa 115.000 pengőért, mig *Madarász* Gábor, a Modern Film tulajdonosa „csak" 32.000 pengős villát vásárolt a Gellért-hegyen.

5.

A *Hétfő Reggel* két héttel ezelőtt részletesen beszámolt *Jentner* Lajos autókereskedő 163.000 pengős lóversenyfogadásáról. *Duma* Jenő letétbe helyezte az összeget és választott bíróságot kért, amely *Keblovszky* Lajos miniszteri tanácsos elnöklésével, *Jeszenszky* Elemér nyug. őrnagy és dr. *Bogsch* Aladár ügyvéd részvételével ülésezett is, most azonban arról értesülünk, hogy *a választott bíróság egyik tagja, Jeszenszky őrnagy lemondott és az ügyben igy döntést nem hozhattak.* A Notesznek a két vezető bukméker kijelentette, *nem lehet vitás az, hogy Duma Jenőnek a nyert összeget ki kell fizetnie.* Jellemző, hogy nyilván ennek az esetnek hatásaként az egyik ismert fogadó, amikor bukmékerénél 200 pengőt fogadási célra letett, a következőket mondotta: *„Én már betettem az összeget, tegye be ön is. Nem akarok választott bíróság elé menni."*

6.

Az uj év meghozta az első szinházi **válópert is, amelyet** *Simor* Erzsi adott be férje ellen. Szinházi körökben pontosan tudják, hogy a szőke filmprimadonna a válóper lefolytatása után *Kovács* Károllyal, a Nemzeti Szinház tagjával keresi fel ismét az anyakönyvvezetőt. Viszont ugyancsak ujévkor publikálta *Rápolthy* Anna, a Nemzeti Szinház jeles fiatal tagja házasságát, holott már három hónap előtt ment férjhez dr. *Hedry* Lajos közjegyzőhelyettesher.

* **Izléses és értékálló ajándékot** vásárolhat Ön is az „Ajándékboltban", Károly király-ut 21.

7.

Abból az alkalomból, hogy *Páger* Antal Imrédyék vigadói ülésén az irodalomról és szinházról tartott előadást, sokan figyelmeztették a **művészt arra, hogy a politikával** kacérkodni veszélyes és nem igazi művésznek való. Nekünk nincsenek ilyen aggályaink és osztjuk *Parragi* Györgynek, a jeles publicistának **azt a véleményét, hogy** *Páger sem az irodalomhoz, sem a politikához nem ért és igy vigadói kiruccanása sem zavarhat vizet.* De nem féltjük Págert azért sem, mert hiszen később ugyis módjában lesz még szélsőjobboldali álláspontját revidiálni. *Feddk* Sári is megtette ezt már, sőt *Szeleczky* Zita is revokálta egyik régebben tett nyilasokkal kacérkodó nyilatkozatát. Budapest könnyen megbocsát a jó szinésznek.

* Ajánljuk Palugyay szűcsöt, Váci-utca 15.

8.

Ujév napján érdekes táviratot kapott *Jávor* Pál *Radványi* Gézától, a Rómában hosszabb idő óta dolgozó magyar filmrendezőtől. Radványi **február hónapra** ismét Itáliába invitálja amorózónkat, mint a távirat jelzi, pompás filmszerepre *kettőszázötvenezer lira sztárgázsival!* Jávor még nem döntött ez ügyben, annál kevésbbé, mert az olasz vendégjátékhoz előzetesen a kultuszminiszter engedélye is szükséges.

9.

Itt az uj év legfrissebb, egyben legérdekesebb és legnagyobb ékszereladása: *Titkos Ilona 240.000 pengő ellenében megvált hires karkötőjétől.*

10.

Milyen volt az idei Szilveszter? — ezt a kérdést intézte a Notesz *Malosik* Ferenchez, a Vendéglős Ipartestület elnökéhez. Az elnök némi rezignációval állapitja meg, hogy a Szilveszter, bizonyosan a korai záróra következtében, lényegesen *gyengébb* volt a tavalyinál. Különösen a kisebb vendéglők panaszkodnak, ahol nem volt érdemes drága zenészt szerződtetni, vagy a publikumot kabarészámokkal mulattatni. Igy azután a kis és középvendéglők nem is emelték fel az áraikat és szilveszterük nem volt erősebb, mint egy rendes szombat este. Feltünő jelenség volt, hogy sokan italt vásároltak a vendéglőkben és otthon töltötték a Szilvesztert, ahol a záróra nem vethetett véget a békés poharazásnak. *Kövessy* Géza, a Kávések elnöke, ugy nyilatkozik, hogy a Szilveszter, nagyjában *megfelelt a várakozásnak*, bár a korai záróra ebben az iparágban is a kisebb teherbirással rendelkező kávésokat sujtotta. *Bizonyos, hogy a mulatóhelyek forgalma igen lényegesen alatta maradt a tavalyinak*, hiszen egy óra előtt nemigen duhajkodnak az emberek. A szinházakat felesleges volt külön-külön megkérdezni, minthogy köztudomásu az, hogy a szilveszteri két előadásra *minden szinházban elővételben keltek el az összes jegyek* és ez volt az eset a moziknál is, legkivált azoknál, amelyek a rendes müsoron kivül egy-egy főkedvenc személyes felléptével is megörvendeztették a közönséget. Nagy általánosságban tehát azt mondhatjuk, hogy *vidám Szilvesztere volt Budapestnek* és ezen még az sem rontott, hogy néhány megátalkodott pesszimista ezzel az ujszerű üdvözléssel lepte meg barátait: *Boldogabb uj évet kivánok, mint amilyen — lesz...*

* Csobothné és társa az ajándék fémjele.

11.

Az egyik napilap vasárnapi számában azt panaszolja, hogy az Állatkert zsiráfjai, elefántjai, zebrái és más lakói gyengén tápláltak és azt javasolja, hogy az Állatkert oszlassa fel a kizárólag szórakozást szolgáló lovasiskolát, hogy az igy megtakaritott takarmány az egzotikus állatok ábrakját növelhesse. Illetékes helyről azt a felvilágositást kaptuk, hogy az Állatkert minden rendü és rangu állatának el látása, dacára a beszerzés tagadhatatlan nehézségeinek, *teljesen kifogástalan.* Ami pedig a lovasiskolát illeti, a lovasok által befizetett dijak éppen arra valók, hogy az Állatkert büdgetje egyensulyban legyen.

* Végleges szőr- és szemölcsirtás, Loránt Kozmetika.

12.

Traeger Ernő ny. miniszterelnökségi osztályfőnök, a gyorsirás kormánybiztosa, értékes verseskönyvvel örvendeztette meg a tiszta és nemes lira barátait: Szent Margitnak, a boldogemlékezetü árpádházi királyleánynak fehér homlokára font uj babérkoszorut. Katolikus költészetünknek ez az ünnepi ajándéka több mint száz versben hódol Boldog Margit el nem muló dicsőségének.

* Csobothné és társa az ajándék fémjele.

13.

Karácsony és ujév után minden dámának az a kötelessége, hogy a kapott ajándékot a boltosnál — kicserélje. E percben értesülünk a legérdekesebb ilyen cerélési üzletről: Egy ismert pesti hölgy *mimózára* cserélte át *ciklámen*-csokrát...

Fegyverünk a könyv

Az orleánsi szüz csodálatos története a tárgya **Marius Sepet: CSODA FRANCIAORSZÁGBAN** cimü regényének. Megindító és felemelő példa Jeanne D'Arc élete minden időkre: igy kell a hazáért élni s ha kell, meghalni!

Kedves, szórakoztató, gondüző olvasmány **Priestley** regénye: **ÁDÁM A HOLDFÉNYBEN.** Fordulatos helyzetek, furcsa élmények, kalandok és szerelem tanitja meg a hőst arra, hogy többet ér a holdfény valószinütlensége, mint a nap realitása.

B. U. É. K.
OPTIFOT A KANCSAL
ságot javító szemelzárók szak. üzlete. VI., Teréz-körút 48. Kérjen ismertetőt!

Győnyörű **briliáns collier** középen körülbelül **négy karátos, csak privátnak** eladó. Tordai Borbély Zoltánné, **Anker-köz 1. III. 7. Telefon: 42-12-12.**

Gyermekek

önként kérik a hashajtót, ha egyszer Darmolt kaptak. A Darmol ize kitünő és fájdalom nélkül hat. Ezért szereti a gyermek. DARMOL

SZINHÁZI HÉT

Giraudoux — Zilahy-forditásban

Aki nem tudná, hogy miként rangsorozza Jean *Giraudoux*-t, a kitünő **francia iró és poéta magyar** fémjelzését, megtalálja a Nemzeti Szinház szinlapján: *Forditotta és átdolgozta Zilahy Lajos.* Ez pedig annyit jelent, hogy a *Sellő* nem darabgyáros munkája, nem azokványos tömegszindarab. Maga a mesejáték süritett tartalma nem sokatmondó. Egy sellőleánykáról van szó, aki az emberi társadalomba kerül, szépségével, bájával, keplezetlen őszinteségével megbódit egy előkelő lovagot, majd családját a lovagban és mindenben, halálba taszitja azt is, akit szeret és kiábrándultan tér vissza a maga birodalmába, hogy az örök feledésben találjon vigaszt. Azok azonban, akik Zilahy Lajos tökéletes interpretálásában figyelmesen hallgatták meg a francia iró-poéta szavát, nem annyira a mesét élvezték, mint azt a *poézist* és finom *szatirát*, amely a mü minden sorából árad a nézőhallgatók felé és később is, amikor már elhagyták a szinházat, gondolkodásra készteti. *Az emberek nem tudják elviselni az igazságot* — mondatja a szegény kis sellővel Giraudoux —, a szellemes francia iró azonban olyan finoman és mértéktartóan adagolja nekünk a legvéresebb és legkiméletlenebb igazságot is, hogy nem sértődünk meg tőle.

A Nemzeti Szinház előadása *Németh* Antal és famulusa, *Fábry* Zoltán rendezésében, ugyancsak Fábry érdekes diszletei között a *Nagyajtag* Teréz komponálta ruhákban igen jó. Az együttesből kiválik *Szörényi* Éva szép és meggyőző sellője, *Olthy* Magda sötétebb tónusu Berthája és *Ungváry* László lovagja. De jók a többiek is: *Makláry* Zoltán, *Vándory* Margit, *Láncz* Margit, *Pethes* Sándor, *Balázs* Samu és kedves látvány a szemnek a sok decensen, de alaposan levetkőztetett kis sellőpalánta is.

Delibes-felujitás az Operaházban

Minden zeneértő tudja, hogy Delibes *Sylvia* cimü balettje pompás muzsika, ha mégis felmerül az a kérdés, hogy érdemes volt-e a régi romantikus balettet uj betanulással és uj diszletek között felujitani, a leghatározottabb *igennel* kell válaszolnunk. Ez az *igen* elsősorban *Ottrubay* Melinda szépségének, kellemének, graciózus táncainak szól, másodsorban *Nádasy* Ferenc rendezésének, *Oláh* Gusztáv diszleteinek, *Márk* Tivadar jelmezeinek és *Kenessey* Jenő karmesteri pálcájának. A balett többi szereplői messze mögötte maradnak Ottrubay Melindának és a férfitáncosok helyenként zavarják a szép, klasszikus balett elringató hangulatát. Viszont a nagy primabalerina mellett is szeretettel irjuk le a fiatal táncosnők: *Pintér* Margit, *Külmán* Etelka, *Géczi* Éva, *Patócs* Kató és *Csinády* Dóra nevét. *(h. k. dr.)*

Szilveszteri bemutató a Kamarában

Intrikából, szerelemből, szerelemféltésből, félreértésből tréfából és ellentréfából mulatságos bureszket mixelt Michel *Duran* ur, amelyet *Bolero* cim alatt *Haraszti* Emil forditásában *Nagy* Adorján hozzáértő rendezésében, *Jaschik* Álmosné ügyes diszleteivel, *kissé készületlenül*, de annál jobb kedvvel mutatott be szilveszteri ajándékként a Nemzeti Kamaraszinház. A történet hőse ezuttal *Jávor* Pál, aki a karakterbonviván minden erényét csillogtatja és ezt annál is könnyebben teheti, mert mindenben segiti a három nagyszerű partnernő: az ellenállhatatlan *Tőkés* Anna, a tökéletes *Makay* Margit és a szeretetreméltóan szenvelgő *Rápolthy* Anna. *Lehotay* Árpád, *Kárthy* György, *Nagy* Adorján, az ezuttal igen rokonszenves *Pataky* Jenő és *Turányi* Alajos gondoskodnak még arról, hogy a „könnyü müfaj" hivei jól mulassanak.

A sors beleszól

Francia filmpremier a Szittya moziban

Héttőn érdekes francia filmet tüz müsorára a Vilmos császár-uti Szittya (City) mozi. A film cime: A sors beleszól. Egy évvel ezelőtt forgatták a filmet Marseilleben korlátlan tőkével. A szerző Yves Mirande. Arról nevezetes, hogy ő irta a „Párizsi ház" cimü filmet is. Ez már maga is sokat jelent. „A sors beleszól" olyan, mint egy érdekes novellaskötet. Öt érdekes novella, öt embersors. Öt ember elmondja, hogy néha nagy dolgok milyen kis jelentéktelenségeken mulnak, hogy a jelentéktelenségek néha menynyire befolyásolják az emberi életet és karriert. Öten mondják el életüknek azt az epizódját, amikor a sors beleszólt. Főszereplők: Raimu, Jules Berry, Fernandel, Cecile Sorell, Claude Dauphin. Fernandelnek van egy jelenete, amitől perecekig kacagni fog a nézőtér. Raimu pedig öreg agglegényt játszik, aki egy fiatal leányt vesz el feleségül, de a nászéjszakán visszaküldi a leányt mamájához.

A Harlemtől — Budapestig

Ez a távolság testvérek között is jó néhányezer kilométer. Elképzelhető tehát micsoda változáson ment át az elmult két év legnagyobb népszerüségre szert tett tánca, a La Konga, amig Harlemtől, a newyorki négernegyedtől Budapestig érkezett. A harlemi szektatemplomokban ugyanis a La Konga korántsem szórakoztató kommersz tánc volt, hanem az örjöngő szektariánusok vallásos „áhitattól tulfülött táncőrülete" amelyből csak a tánctanitók hosszu és fáradtságos munkájával vált Budapesten is ismert szalontánccá. A La Konga, de az elmult évtizedek valamennyi hires táncának hiteles története is felvonul a vizkereszti *Marnitz Tánc-parádén*, amely 6 órakor kezdődik a Müvelődés Házában. Az óriási szereplőgárdából *Bordy* Bella, *Kelly* Anna, *Muráti* Lili, *Rév* Erzsi, *Óváry* Tibor, *Borbiró* Andrea, *Hutter* Mária, *Kordos* Magda, *Bilicsi* Tivadar, *Csány* László, *Pethes* Ferenc, a *Pécsi Öregdiákok*, a *Hlaszny* tangóharmonikatrió, *Bodnár* Piri, a *Csurgay* tánctrió és a *Marnitz* szimfónikus jazz szereplését emeljük ki.

Sicc filmrevü uj artistaműsorral

„Utazás a Holdba" premierje január 8-án

A *Royal Revüszinház* csütörtök este játssza utoljára a *Sicc Rt.* cimü hallatlan mulatságos filmrevüt. Elseje óta *uj artistaszámok* tarkitják a revüt. A januári *Heinemann*-produkciónak 8-án, este fél 7-kor lesz az ünnepélyes premierje. Bemutatják: *„Utazás a Holdva"* cimü 14 képből álló látványos ruhákban és diszletekben káprázatos csodarevüt. A szerző: *Német* Antal. A nagy világvárosi metropolisokra emlékeztető reprodukciónak báró *Podmaniczky* Félix, a népszerü filmrendező az irányitója. Az uj revüben ugyanazok lépnek fel, mint akik a Sicc-revüben arattak sikert: *Déry* Sári, *Rév* Erzsi, *Fodor* Artur, *Tamás* Benő, *Báczy* Kató, *Nagy* Anci, *Temesváry* Sz. László, *Vay* Ilus, *Lugossy* György.

A Metropol Grill uj világvárosi müsora bármelyik revüszinház müsorával vetekedik, ami érthető is, mert br. Warmer Gusztáv, a Metropol népszerü igazgatója az egyik varieté-szinház több számát iktatta be müsorába.

Az uj lakásrendeletet kedden tárgyalja a 42-es bizottság

A 42-es országos bizottság kedde délelőtt tartandó ülésének napirendjén szerepel a kormány fontos rendelet-tervezete; amely ujból szabályozza *a lakásbérletekkel kapcsoaltos egyes kérdéseket.* A rendelet-tervezet foglalkozik a bérelt lakások igénybevételével és a bérlők kijelölésének feltételeivel.

A rendelet-tervezet értelmében egyes személyeknek lakáshoz juttatása, valamint közhivataloknak és közérdekü intézményeknek elhelyezése céljából közérdekből

igénybe lehet venni a jövőben annak bérelt lakását, akinek állása, vagy rendes keresetet biztositó foglalkozása nincs és nem tudja kimutatni, hogy magát és családját a közrend szempontjából kifogás alá nem eső keresetből vagy jövedelemből tartja fenn,

annak bérelt lakását, akit jogerősen elitéltek amiatt, mert az általa bérbe adott albérleti lakás bérének megállapitásával a bérrögzitő rendelkezéseket megszegte; annak bérelt lakását, aki

maga nem lakik a lakásban, hanem az egész lakást albérletbe adás utján hasznositja,

kivéve, ha a lakást csak ideiglenes távollétének idejére adta albérletbe; egyesületeknek azokat a bérelt helyiségeit, amelyekre a belügyminiszter megállapitása szerint az *egyesületek működése folytatása végett szüksége nincs;* iroda, müterem, mühely, vagy általában kereset-, vagy foglalkozás céljára bérelt helyiségek, ha a helyiség lakás céljára alkalmas és az, aki a helyiséget használja, *keresetét, illetőleg foglalkozását lakásában is akadálytalanul tovább folytathatja,* s végül annak lakását, akinek

akár ugyanabban, akár más községben más bérelt lakása is van.

kivéve, ha olyan hozzátartozója részére bérli, akinek tartására köteles, vagy ha mind a két bérelt lakás megtartása a bérlőnek közérdekből is méltánylást érdemlő viszonyai miatt indokolt.

A rendelet-tervezet értelmében *lakás igénybevételének gyógyhelyeken, vagy üdülőhelyeken lévő lakás tekintetében is helye van, ha a belügyminiszter az illető gyógyhelyen vagy üdülőhelyen azt megengedi.*

A kijelölés körében elsőbbséget kell adni annak, akinek, mint közszolgálati alkalmazottnak a községben (városban) kell laknia, a családosnak előnyt kell adni az előtt, akinek nincs családja; a családosok közül előnyben kell részesiteni azt, akinek nagyobb családja van; az egyébként egyenlően jogositottak között *elsőbbséget kell adni a hadigondozottaknak;* az egyébként egyenlően jogosított nem közszolgálati alkalmazottak között pedig *elsőbbséget kell adni a harctéri szolgálatot teljesitőnek.*

Meghiusult a britek libiai előretörése

Róma, január 3.

(Stefani.) Az olasz főhadiszállás 953 .közleménye:

A Syrte-vidéken eredményes tüzérségi tevékenységgel ismételten visszavertünk ellenséges páncélososztagokat. Fezzanban az ellenség előretörése meghiusult a szaharai légi kötelékektől támogatott helyőrségeink szivós ellenállásán.

A tuniszi szakaszon a tengely csapatai heves harcok során ujabb térnyereségre tettek szert, két harckocsit zsákmányoltak és mintegy tiz amerikai ejtőernyőst ejtettek foglyul. Egész nap kölcsönös heves légi tevékenység folyt. Légiharcokban 22 ellenséges repülőgépet löttünk le. Angol és amerikai repülőgépek tuniszi helységek ellen intézett légitámadásai csekély károkat okoztak. Gabesz egyik kórházában hét halott és husz sebesült áldozata volt a támadásnak.

Ujabb területet foglaltak el a tengelycsapatok Tuniszban

Berlin, január 3.

A véderőfőparancsnokság közli: Libiában tüzérségi tüzzel visszavertük az ellenség előretöréseit. Az angolok légi harcokban 6 repülőgépet vesztettek.

Tuniszban támadó vállalkozásaink során ujabb területnyereséget értünk el. Német zuhanóbombázó és harci repülőgépek éjjel és nappal folytatták Bone kikötői berendezéseinek szétrombolását. A kikötőben elsülyesztettünk egy 10.000 tonnás kereskedelmi hajót. Azonkivül Tunisz és Algéria határán hatásosan bombáztunk pályaudvari berendezéseket és egy légi támaszpontot. Az angolok légi harcokban 15 repülőgépet vesztettek. Saját veszteségünk nem volt.

Német huvárnaszádok egy Oránba befutó hajókaraván ból elsülyesztettek egy 8000 tonnás amerikai lőszerszállító gőzöst.

Német harci repülőgépek szombaton is eredményesen folytatták nappali támadásukat az angol partvidék ellen.

Berlin, január 3.

A Nemzetközi Tájékoztató Iroda a következő tudósitást közli a tuniszi helyzetről:

A tuniszi hadszintéren pénteken csak helyijelentőségü harcok voltak.

Tunisz északi részében az amerikai—brit inváziós csapatok továbbra is az algiri határ felé kitértek az ellenséggel való érintkezés elől.

Ezzel szemben *élénk harctevékenység folyt a levegőben.* Német vadászbombázó és JU-87 mintáju rombolók erős kötelékei Messerschmitt-vadászok védelme alatt

ismét támadást intéztek Bone kikötője ellen.

Bár a vadász- és légelháritás erős volt, a kikötőben *egy 8000—10.000 tonnás cirkálót telitalálattal sulyosan megrongáltak.* Két szintén a kikötőben tartózkodó és kirakodás előtt álló *8000—8000 tonnás kereskedelmi hajót a német bombázók ismételt támadásai folyamán oly sulyos találatok értek, hogy hosszabb időre számolni kell kiesésükkel.* A német bombák sulyos pusztitásokat okoztak a kikötői raktárakban és a rakodó-berendezésekben is. A Messerschmitt-vadászok a kikötő védelmére felszállt Spitfire-kötelékből *hét gépet lelőttek,* ők maguk csak egy gépet vesztettek. A bombázók és a rombolók mind visszatértek kiinduló repülőterükre. *Brit és amerikai repülőgépeknek a tuniszi kikötő ellen intézett támadása során német vadászrepülők és a légelháritók zárótüze a támadókat távol tartották céljaiktól.* A vadászrepülők egy Spitfire-gépet, a légelháritás egy Boston-mintáju gépet lelőtt.

Montgomery támadásra készül Libiában

Berlin, január 3.

A Nemzetközi Tájékoztató Iroda jelenti az északafrikai helyzetről: Az eddigi jelentések szerint *a harci helyzet Libiában nem változott.* Zuhanóbombázók és gyors harci repülőgépek pénteken megtámadták a 8. angol hadseregnek a parti uton felvonuló élcsapatait és merész mélyrepülésekben fedélzeti fegyverek tüzével *szétromboltak néhány páncélos felderitőkocsit,* valamint az angolok csapatokkal és hadianyagokkal megrakott több járművét. Az angol légi haderő fokozott légi tevékenysége, amelynek során az angolok légi harcban három Curtis-gépet vesztettek, valamint az a megállapitás, hogy

Montgomery most már felvonultatta az 1. angol páncéloshadosztályt is,

arra mutat, hogy a *legközelebbi napokra nyilvánvalóan nagyobb támadóvállalkozást tervez a német-olasz páncéloshadsereg állásai ellen.*

Járőrtevékenység Vadi el Kebirtől nyugatra

London, január 3.

(NST) A legujabb kairói angol sivatalos jelentés *csupán Vadi el Kabirtól nyugatra folyó járőrtevékenységről számol be.* Az összes többi frontszakaszon nyugalom uralkodik. Ujév éjszakáján *brit repülőgépek támadást intéztek tuniszi kikötő ellen.*

Nagyobb angol flotta futott ki Gibraltárból

La Linea, január 3.

(NST) **Szombat reggel két repülőgéphordozó, két csatahajó, valamint két cirkáló és nyolc romboló futott ki Gibraltárból repülőgépek kiséretében a Földközi-tengerre.**

—

Sikeres japán hadmüveletek Kinában

Tokió, január 3.

(Német Távirati Iroda.) Mint a Kinában tartózkodó japán csapatok főhadiszállása közölte, a japán hadsereg repülői ujév napján *meglepetésszerü támadást intéztek Kanchov csungkingi támaszpont ellen,* amely Kiangszi tartományban fekszik. Bombáztak és géppuskatüz alá vettek egy repülőteret és más katonai berendezéseket a Kan folyó partján. Valamennyi japán gép visszatért támaszpontjára.

A Domei-iroda jelentése szerint japán csapatok karácsony előtt megkezdett tisztogató hadjáratuk során *elfoglalták Macheng városát Hupeh tartomány keleti részében.* A város mintegy 80 kilométerre fekszik Hankautól északkeletre Hankauban van az ujonnan alakitott 51. csungkingi hadosztály főhadiszállása.

Egyiptom és a jövendő békekonferencia

Szófia, január 3.

(NST.) Éles összetüzésre került sor nemrég az egyiptomi parlamentben. Az ellenzék támadást intézett *Nahaz* pasa miniszterelnök ellen, mivel csupán *egyoldaluan Nagybritanniánál tett lépéseket abban az irányban, hogy Egyiptom is szerepelhessen a békekonferencián és nem tett hasonló lépést a tengelyhatalmaknál is.* Nahaz pasa a támadásra az ellenzék közbekiáltásai közben azt válaszolta, hogy azért fordult kizárólag Nagybritanniához és nem a tengelyhatalmakhoz is, mert

Egyiptom — mint ahogy már többször kijelentette — a demokráciákat támogatja.

Nahaz pasa azt kiáltotta az ellenzék felé, hogy *az az ötödik hadoszlop és az ellenség szolgálatában áll.* „Azt kértem, — mondotta szószerint a miniszterelnök, — hogy Egyiptom képviseltethesse magát a békekongresszuson, de nem azon az alapon, hogy a demokráciák győznek, hanem mivel *Egyiptom szabad és független ország.*" Az ellenzék egyik tagja rámutatott arra, hogy a brit válasz szerint

Egyiptomot a béketárgyalásokon Nagybritannia képviseli.

Ebből pedig csak azt a következtetést lehet levonni, hogy *Egyiptom Anglia protektorátusa.*

Royal Revűszinház

Január 3 ½7	SICC R. T. filmrevü
Január 4 ½7	SICC R. T. filmrevü
Január 5 ½7	SICC R. T. filmrevü
Január 6 ½7	SICC R. T. filmrevü
Január 7 ½4 és ½7	SICC R. T. filmrevü
Január 8 pénteken	Az uj Heineman produkció premierje **Utazás a holdba** látványos revücsoda Irta: Német Antal Rendező: báró Podmaniczky Félix

De Gaulle az afrikai zavarok fokozódásáról

Amszterdam, január 3.

(Német Távirati Iroda) A brit hirszolgálat szerint *de Gaulle* kijelentette, hogy

az északafrikai és francia nyugatafrikai zavar fokozódásának oka az a tény, hogy a gaulleistáknak e területen sehol sincs hivatalos képviseletük.

E helyzetből a kivezető ut kibővitett ideiglenes központi hatalom létesitése minden tengerentuli francia területen.

De Gaulle kijelentette még, hogy a helyzet nem enged meg halasztást.

Megjegyezte még, hogy december 25-én *azt javasolta Giraudnak, hogy találkozzék vele gyarmati francia területen.*

Stockholm, január 3.

(Stefani) A Nia Daglight Allehanda londoni jelentése szerint gaulleista körökben ugy tudják, hogy

de Gaulle jövő hónapban utazik az Egyesült Államokba.

Abban nem hisznek azonban, hogy de Gaulle és Giraud között találkozóra kerülne a sor, mielőtt de Gaulle *Roseveltel* nem tanácskozott.

Ugyanezekben a körökben nem titkolják, hogy *továbbra is ellentétek vannak az amerikai külügyminisztérium és de Gaulle között.*

Giraud alá rendelik a spanyol kommunista zászlóaljakat

Róma, január 3.

(NST.) A *Piccolo* tangeri jelentése szerint a Francia-Északafrikában amerikai rendeletre ismét

szabadonboesátott internált spanyol kommunistákat nem közvetlenül az amerikai főparancsnokság, hanem Girard tábornok alá rendelik.

A jelentés rámutat arra, hogy *ezeket a kötelékeket nem csupán az arcvonalon alkalmazzák, hanem hadimunkáknál is, állások épitésénél, szállitási munkáknál, hajók kirakodásánál, stb.*

Az egyes zászlóaljak olyan elnevezéseket kapnak, amelyek a spanyol polgárháboru harcaira emlékeztetnek,

mint például Belchite, Cita Universitaria, Gijon és hasonlók. Ezeket a megjelöléseket azért választották, mert *állitólag ezeken a helyeken a kommunisták győzelmeket arattak a spanyol nemzeti csapatok fölött.* Elképzelhető, — mondják Rómában — hogy *milyen hatással lesznek az ilyen elnevezések Spanyolországban.*

—

A chilei közvélemény a semlegesség kérdéséről

Santiago de Chile, január 3.

(Stefani) Az angol külügyminisztérium közleménye, amely kifogásolta Argentina semlegességi politikáját, élénk méltatlankodást váltott ki Chilében. A lapok fenntartás nélkül *helyeslik az argentinai kormány erélyes tiltakozását.* Csak a kommunista sajtó használja fel az alkalmat arra, hogy *elitélően nyilatkozzék Chile és Argentina elszigetelődési politikájáról.*

—

Indiai szabadságharcosok elitélése.

Stockholm, január 3.

(Német Távirati Iroda) Nagpurból jelenti az angol hirszolgálat, hogy az angol hatóságok *14 indust halálra, 27-et pedig életfoggtiglan tartó kényszermunkára itéltek* Az elitéltek a szabadságmozgalmakban vettek részt.

Özvegy **Rott Sándorné** és **Kató** leánya megtört szivvel jelenti, hogy egyetlen imádott fia, fivére

Rott István

épitészmérnök

tragikus hirtelenséggel elhunyt.

Temetése **e hó 4-én, hétfőn déli fél 1 órakor** lesz a rákoskereszturi temetőben a róm. kath. egyház szertartása szerint.

Mélységesen gyászolják fivérei, rokonsága és sok-sok barátja.

Emlékét szivünkbe zárjuk.

DOBOGÓKŐ 720 m.

legtökéletesebb magaslati üdülés! Utasszállitás autón háztól házig!

Felvilágositás, szobafoglalás: **RAPID** UTAZÁSI IRODA, V., Harmincad-u. 2. Tel. 330-321

ROTTBAUER Ferenc

Rottbauer (Rothbauer) Ferenc cseh földről, Winterbergből jött Pestre. Bemutatott mesterdarab alapján a lakatos céhbe 1829. júl. 12-én inkorporálták,[163] és 1835. júl. 10-én mint házas lakatosmester kapta meg a pesti polgárjogot.[164] 1850 táján halálozott el.

Porhány 1985

164. p.

hosszú lábainak és karjainak ide-
árulják, hogy a belső küzdelme-
zor döngette az élet súlyos nél-
ílhatott el sebek és sebhelyek
a sincs nyugvásuk. Cigarettával
ek, a tarkóján babrálnak, vagy -
- láthatatlan billentyűket ta-
ső melódia ütemére. Magafeledke-
letű s mégis vállránditó ideges-
íráskelése vidéki, horgászgató,
éma nélküli magyar urat sejtet.
vele az ember, eltűnik a képzet.
mozdulat: a szemeivel fog kezet.

Rotte Dávid

kannagyártó

1765. Kassa
polgárjog

l. Arch. Ért
1916. 235. l.

Ő vezette az ú. n. ellenzéket, mely
fokozottabb tevékenységet fejtett ki. Megálla
gyűlés programmját, melyet DEÁK FERENCZ
Ebbe a programmba felvették azokat a refo
különösen EÖTVÖS JÓZSEF BÁRÓ, költő és
LÁSZLÓ, a kitünő történetíró és társaik sürg
országgyűlés a nép választott képviselőiből
kormánya felelős miniszteriumra bizassék.

Az 1848-ban Párisban kiütött s a mo
pott forradalom, mint Európa más országo
országon is egyszerre megbuktatta a fennállott
az ellenzék diadalt aratott, s az országgyűlés
gyorsan alkotta meg a régóta sürgetett s a
átalakító törvényeket: a felelős miniszteriu
közteherviselésről s Erdélynek Magyarorszá
V. FERDINÁND király is szentesített.

De a bécsi irányadó körök csakhama
sedve KOSSUTH szónoklatain s a nagy költő: P
és új társadalmi rend védelmére. Az osztrá

Rottenberg Vilmos

Rottenberg Vilmos okl. építész-mérnök, VI. Lázár-u. 16. 125-630

Bptávb 1940 szept.

MEGHIVÓ

a MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

f. évi április 27-én,
szombaton délután 6 órakor
az Iparművészeti Múzeum (IX., Üllői-út 33—37.) dísztermében
és
f. évi április 29-én,
hétfőn délután 6 órakor
a TESz (V., Falk Miksa-utca 1.) dísztermében tartandó

NYILVÁNOS ÜLÉSEIRE,

amelyeken

P. FACCHINETTI VITTORINO
a milánói Szent Szív egyetem tanára

tart előadást

szombaton:

„DUE FULGIDE GLORIE DELLA SANTITÀ ITALIANA"

címmel (vetített képekkel),

hétfőn: **„LA RADIO IN VOLO"** címmel.

AZ ELNÖKSÉG

Vendégeket a Társaság szívesen lát.

Rottenberg Vilmos
építész
MMÉE Évk
1934. 240. l.

Szondy-u. 98a VIII. Herna

TÉGLAGYÁRTÓ GÉPEK

és teljes

keramiai berendezések

u. m. kör-, gáz- és csatornakemencék építése.

Bühler-féle szab. görgőjáratokat és mindennemü saitolókat

252/1909. sz.

Hirdetmény.

A m. kir. belügyminister ur mult évi 159.276/908. számu endeletével a **devecseri kórház épitése** alkalmával teljesitendő unkák költségeire az épités szinhelyén rendelkezésre álló 400,000 rb. téglán felül **41616 korona 17 fillért** engedélyezett.

A fent emlitett munka kivitelének biztositása céljából az **909. évi március hó 22-ik napjának d. e. 10 órájára** ivatalos helyiségemben tartandó zárt ajánlati versenytárgyalás irdettetik.

A versenyezni óhajtók felhivatnak, hogy a fentebbi munkálat égrehajtásának elvállalására vonatkozó pecséttel lezárt sértetlen oritékban ajánlataikat a következő felirattal „Ajánlat a devecseri órház épitéséhez" a kitüzött nap délelőtt 10 órájáig hozzám nnyival is inkább igyekezzenek közvetlenül vagy posta utján eadni, mivel a később érkezettek, valamint a hirdetményben egszabott módtól eltérően kiállitott ajánlatok figyelembe nem gnak vétetni.

Az ajánlat a veszprémi államépitészeti hivatalban átvehető ánlati minta szerint vagy egyes munka nemekre, vagy az összes itési munkára tehető.

Az ajánlathoz az általános feltételekben előirt, az ajánlott égösszeg **5%-ának** megfelelő bánatpénznek az állampénztárnál adóhivatalok, vámhivatalok, sóhivatalok stb.) történt letételét azoló pénztári nyugta csatolandó.

Táviratok és utóajánlatok semmi körülmények között el nem gadtatnak.

Készpénz vagy értékpapir az ajánlathoz nem melléklendő.

A szóbanforgó munkálatra vonatkozó összes tervek, ajánlati ltségvetés, és ajánlati ürlap 10 koronáért egyes munkanemekre natkozó ajánlati költségvetés és ajánlati ürlap 1 koronáért a eszprémi m. kir. államépitészeti hivatalnál megszerezhetők.

Az ajánlatok 1909. évi március hó 22 ik napján d. e. 10 órako ivatali helyiségemben fel fognak bontatni, mely eljáráson az ánlatok tevői, vagy igazolt képviselőik jelen lehetnek.

Ajánlattevők ajánlataikkal 1909. évi április hó 22-ik napjáig aradnak kötelezettségben és ezen idő alatt bánatpénzeiket visszá em követelhetik.

[illegible] államépitészeti hivatal előtt ismeretlenek

ROTTENBERGER *Tóbiás*, rajzoló, gyalogsági kapitány. 1602. rajzolta Kassa város látképét, melyet a városi tanácsnak ajánlott, amely egy Bonczíday Ötvös István által készített aranyozott ezüst serleggel jutalmazta a művészt.

E-G. II. 394 l

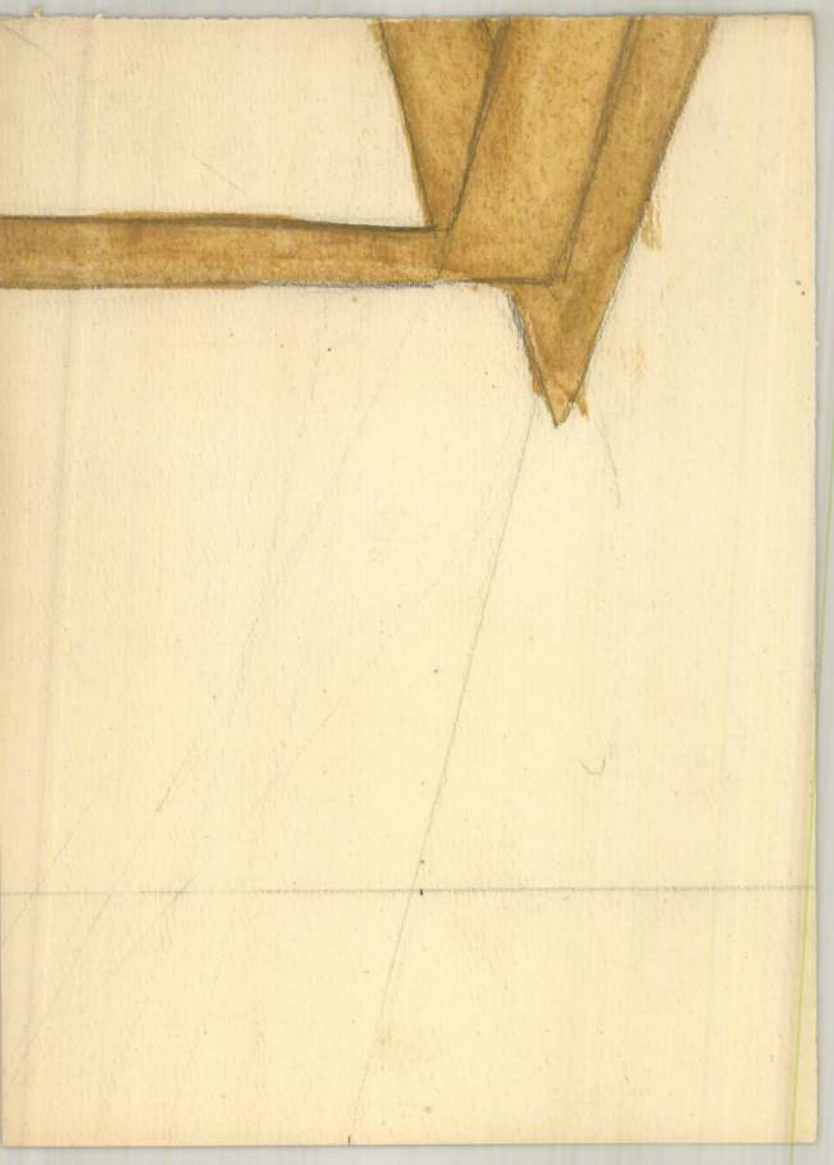

Rottenberger Tóbiás

ROTTENBERGER TÓBIÁS. Az 1602-ik évben Kassa városa látképét lerajzolta, amiért a város részére Bonczidai István ötvösmesterrel ajándékban egy megaranyozott ezüstpoharat készíttetett. Rottenberger a lanczkenetek kapitánya volt. —158.

Művészet 1905. 208 l.

ADÁSVÉTEL

CAC–os szülőktől foltos és fekete DOG kölykök eladók. Nagyné, Hasznos, Vár út 24.

Gázcső 1" 1000 Ft/szál, 3/4" 120 Ft/m. Nagybátony, Ózdi út 17.

Holland használt ruha nagykereskedés! Vállalkozókat keres válogatott használt ruha bizományos értékesítésére, Nógrád megyében fizetős jutalékos rendszerbe működő és új boltok áru ellátását oda szállítással biztosítja. Érd: levélben v. személyesen Pásztó, Kövicses út 2. (16–20–ig).

Háromfejes eke eladó. Érd: Terény, Arany J. út 1.

Skót juhász Collie kölykök eladók, trikolor színekben. Pásztó, Tar Lőrinc út 1. Tel: 32/360–084.

Üveg és porcelán tárgyakat, régi fényképezőgépet, hagyatékot vásárolunk. Hunyadvár BT. 1425, Budapest, Pf. 810. Tel. 1–425–503.

TÁRSAT KERES

Barna 34 éves gépszerelő nőtlen, gyermektelen, férfi megismerkedne komoly kedves megbízható nővel házasság céljából. Gyermek nem akadály. "Mátra" jeligére St. Erzsébet tér 6.

Keresem azt a csinos hölgyet, aki partnerre lelne egy 31/185/87 barna, kékszemű, sportos és érzékien romantikus, diplomás férfiban. "Kölcsönös bizalom" jeligére a kiadóba.

JÁRMŰ

7 éves Wartburg 1995.08.05–ig érv.műsz. megkímélt állapotban eladó. Érd: Bgy.Honti út 35.

82–es Toyota Starlet combi 1000 cm^3, új motorral frissen fényezve eladó. Pásztó,Petőfi út 52.

Autómentés 32/312–579 Váróczi

Jó állapotban lévő Simson B–51–es eladó. Salgótarján, Nyírfácska út 3. X/55.

Mini Riga versenykerékpárra cserélhető. Rákócztip. Tőkési út 1.

INGATLAN

3 szobás öröklakás és garázs eladó. St. Nyírfácska út 3. X/54. Vojtek.

Családi ház áron alul sürgősen eladó. Cím: Salgótarján, Bátki J. út 19. Érdeklődni: de. 316–466/11–16 mellék, du: 310–654, 317–892.

Eladó Balassagyarmaton, 36 m^2–es összkomfortos, kis rezsi költségű lakás. Ugyanitt Skoda 120 L 14 éves, olcsón eladó. Érd: Balassagyarmat, Móricz Zs. út 1. B. lépcsőház 4/3. Cseh Margit. Tel: 35/310–900.

Pásztón a Diófa út 23.sz. alatt lévő régi paraszthéz olcsón eladó. Érd: Pásztó, Esze T. út 2.

Salgótarjánban az Arany J. úton 1 szobás lakás eladó. Érdeklődni: 312–797, 18 órától.

VEGYES

Kereskedelmi vagy pénzügyi előadói munkakört keresek középfokú végzettséggel, többéves gyakorlattal. Ajánlatokat: "Ambíció" jeligére a kiadóba (tel.: 316–455) kérek.

Beszterce ltp–en garázst vennék, vagy bérelnék. Tel: 32/314–838. 17 óra után.

Bpesti albérleti lakásba szobatársnőt keresünk. Érd: Bgyarmat, Aradi út 21. Tel: 35/311–189.

Bérelnék vagy vásárolnék városközponti 40–50 m^2–es üzlethelyiséget. Tel: 32/314–114.

Magántulajdonban lévő üzlethelyiség 24 m^2 eladó. 316–474, 18–tól

Redőny,reluxa,h.ajtó garanciával.Ledeczki Bgy.Zrínyi 16.311–976

Salgótarjánban bevezetett virágüzlet eladó vagy kiadó. Érdeklődni: 32/311–135.

Tőkéstársat keresek Mohorán, központban 90 %–ban felépült italboltomhoz, 200.000 Ft–al. Érdeklődni a megjelenést követő nap 10 h–16 h–ig a 35/344–341–es telefonon.

ÁTKÉPZÉSI ÉS MUNKAVÁLLALÁSI LEHETŐSÉG! Az ARAMIS Vagyonvédelmi és Szolgáltató Kft Testőrképző iskolája Salgótarjánban tanfolyamot indít kutyás biztonsági őrök, továbbá személy– és vagyonvédelmi őrök képzésére. Várjuk a tanfolyamunkra olyan fiatalemberek jelentkezését, akik nagytestű kutyával rendelkeznek, mivel a tanfolyami idő alatt a kutya is kiképzésre kerül. Felvételi vizsga helye és ideje: Hétközi Diákotthon Salgótarján, Petőfi út 96. (Baglyasalja) 1993. szeptember 12. 8.00 órától. Érdeklődni és jelentkezni a következő címen és telefonszámon lehet: munkanapokon: 8.00 – 16.00 óráig. Cím: Salgótarján, Rákóczi út 202. (SZÜV épület). Tel.: 06–32–311–477/16 mellék.

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

Salgótarján Város Önkormányzata Képviselő-testülete pályázatot hirdet a

Gerelyes Endre Művelődési Ház igazgatói munkakörére.

A magasabb vezetői beosztásra történő megbízatás öt évre szól.
Bérezés: Az érvényes jogszabályok, ill. megegyezés szerint.
Egyéb juttatások: 16.000.- Ft vezetői pótlék

Pályázati feltételek:

- az intézmény alaptevékenységének megfelelő szakirányú felsőfokú végzettség
- legalább öt éves szakmai gyakorlat
- 3 hónapnál nem régebbi erkölcsi bizonyítvány (büntetlen előélet)

A pályázathoz csatolni kell:

- a legfontosabb személyi adatokat is tartalmazó szakmai önéletrajzot
- a szakképesítést, nyelvtudást igazoló oklevelek másolatát,
- a szakmai, tudományos publikációk jegyzékét
- a munkakör ellátásának tervezett szakmai-gazdasági programját

A pályázatot 3 példányban a Salgótarjáni Polgármesteri Hivatal (3100 Salgótarján, Múzeum tér 1.) címére, Dr. Zsély András polgármesternek kell benyújtani.
Beküldési határidő: 1993. szeptember 30.
Az állás betölthető: legkésőbb 1994. január 1-től
Az állás betöltésével kapcsolatban személyesen vagy telefonon felvilágosítás kérhető a Salgótarjáni Polgármesteri Hivatal Oktatási-Kulturális-Sport Osztályán (Tel: 32/312-570)

(21679)

A SUPER "18" Kft. a

pepsi ÜDÍTŐITAL

forgalmazásához, lerakati rendszerének kialakításához forgalmazási gyakorlattal-telephellyel-szállítóeszközzel rendelkező **vállalkozókat, cégeket keres.**

Érdeklődni lehet:
1117 Budapest, Hengermalom út 21. Tel: 20-91-020/400 m.
Kunszentmiklós, Baksay út 12. Tel: 06-76-351-181.

(21632)

Tájékoztatjuk Tisztelt Ügyfeleinket,

hogy bankunk - felújítás miatt - az épület hátsó emeleti homlokzatán kialakított új bejáraton közelíthető meg.
Az építési munkálatok ideje alatt szolgáltatásunk teljes körű.

OTP BANK

ORSZÁGOS TAKARÉKPÉNZTÁR ÉS KERESKEDELMI BANK RT. Nógrád Megyei Igazgatósága

(21788)

Autóbusz rendelhető,

45 személyes bel- és külföldre.
Ár megegyezés szerint.
Olcsó, megbízható!
Csáki József, Balassagyarmat, Dózsa u. 20/B. T: 311-722.

(21728)

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy a szeretett édesanya, anyós és nagymama

VALENTA ISTVÁNNÉ

szül. Kurinka Olga

hosszú szenvedés után elhunyt.
Búcsúztatása szeptember 8-án, 14.30 órakor lesz a salgótarjáni régi temetőben.

FIA, MENYE ÉS UNOKÁI

(21748)

SVÁJCI KILÓS RUHA BUTIK NYÍLIK

Salgótarjánban az acélgyári Salgó kapuval szemben 1993. szeptember 7-én.

Olcsó ruhák nagy választékban!

Nyitva: 8.00-18.00-ig

(21713)

Nehéz óráiban segít a

"REX HUMÁNUM"

Temetkezési ügynökség
Salgótarján, Füleki út 13.

☎ (32) 316-544

Hétköznap: 7.30 - 16.00
Szombat: 8.00 - 12.00
Vasárnap: 10.00 - 12.00

24 órás ügyelet

☎
(32) 310-873, 315-512, 314-285

Nyugat-európai világcég

50-60.000 Ft-os havi keresettel,

prémiummal, plusz egyéb juttatásokkal

munkatársakat keres

most nyíló balassagyarmati képviseletébe.
Tájékoztató:
1993. szeptember 7-én
17.30-kor Balassagyarmaton, a Balassi Bálint Gimnáziumban.

(21682)

"Elcsitul a szív, mely értünk dobogott,
Pihen a kéz, mely értünk dolgozott.
Aki szeretett az soha nem feled,
mert Te túléled az őszt és telet.
Számunkra Te sosem leszel halott,
örökké élni fogsz, mint a csillagok."

Fájdalomtól megtört szívvel tudatjuk, hogy szeretett édesanyánk

HORNYÁK ILONA

(Manci mama)

életének 65. évében hosszú szenvedés után elhunyt.
Örök nyugalomra szeptember 7-én 14.30 órakor helyezzük a salgótarjáni új temetőben.
Egyben köszönetet mondunk rokonoknak, ismerősöknek, szomszédoknak és mindazoknak, akik temetésén részt vesznek, sírjára koszorút, virágot helyeznek és mély fájdalmunkat enyhíteni igyekeznek.

A GYÁSZOLÓ GYERMEKEI ÉS CSALÁDJAI

(21802)

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

A Nógrád Megyei Gabonaforgalmi és Malomipari Vállalat átalakulásával általános jogutódként létrejövő NÓGRÁD GABONA Kereskedelmi és Malomipari Részvénytársaság (2660 Balassagyarmat, Thököly u. 23.) - a továbbiakban: kiíró - az Állami Vagyonügynökség egyetértésével nyilvános, egyfordulós pályázatot hirdet a tulajdonában lévő alábbi vagyontárgyak (eszközök) ingatlanok értékesítése céljából.

Sorszám és megnevezés:	Helyrajzi szám:	Terület m^2	Pályázati irányár E/Ft
1. Balassagyarmat Malomüzem, Kővári u. 7. Üzemet zálogjog, DV színt és faházat bérleti jog terheli	292	4637	23.500
2. Balassagyarmat raktártelep	0133/21, 28	21415	25.000
Homoki szőlők	3162/4	251	
3. Balassagyarmat központ, Thököly út 23. Irodaépületet bérleti jog terheli	1468	1370	30.000
4. Pásztó Malomüzem, Galamb út 6. Üzemet zálogjog, lakóépületet bérleti jog terheli	1524	4051	25.000
5. Pásztó raktártelep, vasútállomás. További 10735 m2 terület a MÁV-tól bérelt	0167/5	14863	56.000
6. Pásztó Takarmánybolt, Fő út 1.	786/A.	226	850
7. Érsekvadkert Malomüzem, Petőfi u. 44. Üzemet zálogjog, lakóépületet bérleti jog terheli.	333	5676	36.000
8. Érsekvadkert raktár és telek, Rákóczi út.	891, 893	3546	2.300
9. Érsekvadkert telek, Petőfi út 78.	1282/5	10366	1.200
10. Magyarnándor takarmánykeverő, Fő út 78. Zálogjog terheli.	385	15232	50.000
11. Magyarnándor raktártelep, külterület, zálogjog terheli.	0227/4	16328	20.000
12. Tar Takarmánykeverő üzem , Szondi u. 29. Üzemet zálogjog terheli.	489	7277	18.000
13. Rétság telek, Rákóczi út. Bérleti és elővásárlási jog terheli.	328/2	2035	500
14. Dejtár raktár, Vasút út	0101/45	2032	2.000
15. Diósjenő raktár, Szabadság út	1413	2514	3.500
16. Galgaguta rtaktár, Béke út	126	4742	4.000
17. Palotás-Pajtapuszta, raktár	0127/2	1727	2.200
18. Palotás-Páltelek, raktár	061/4	960	250
19. Bátonyterenye raktár, Rózsa út 1. Bérleti és elővásárlási jog terheli.	5169	718	1.200
20. Mátraverebély, raktár, Ságvári út	990	1565	2.300
21. Zagyvapálfalva, raktár, Salgótarján, Nagymező út 22.	5632	789	1.200
22. Nemti, raktár, Kossuth u. 78.	174	874	400

Az irányárak az ÁFA-t nem tartalmazzák.
A vagyontárgyak megvásárlására E - hitel és kárpótlási jegy nem vehető igénybe.

A pályázat benyújtásának határideje: 1993. október 12. de. 12 óra.
A pályázat beadásának helye: NÓGRÁD GABONA RT titkárság
2660. Balassagyarmat, Thököly u. 23.

A vételi szándék bizonyítására a pályázati irányár 5 %-át az ajánlattevőnek a pályázat benyújtásának határidejéig letétbe kell helyezni a kiíró BB 371-96077-7007 sz. számláján, vagy a kiíró pénztárába befizetni.

A pályázónak 60 napos ajánlati kötöttséget kell vállalnia.

A kiíró a pályázóktól ajánlatuk módosítását kérheti.
A kiíró a benyújtási határidő lejártától számított 30 napon belül értesíti a pályázókat a pályázat eredményéről.

A kiíró fenntartja a jogot, hogy a pályázatot eredménytelennek nyilvánítsa.
A kiíróval megkötendő adás-vételi szerződés érvényességének feltétele a szerződés ÁVÜ általi jóváhagyása.

A jelen pályázati felhívásban nem szabályozott kérdésekben az ÁVÜ versenyeztetési szabályzatának rendelkezései az irányadók.

A pályázaton való részvétel feltétele a részletes tenderfüzet titkossági nyilatkozat ellenében történő megvásárlása a kiíró műszaki osztályán, munkanapokon 8 és 15 óra között.

A tenderfüzet ára 10.000 Ft + 25 % ÁFA.

A tender meghirdetésével egyidejűleg az eszközök, ingatlanok főbb adatairól és jellemzőiről további információ beszerezhető:
Hajdúné Bodor Zsuzsa általános igazgató-helyettes. Tel. 35/310-243
2660. Balassagyarmat, Thököly u. 23.
Központi számok: tel. 35/312-033, fax: 35/311-636

(21718)

ROTTENHOFFER Attiláné

Nincs szükség idősek klubjára

Nyolcan mondtak igent

Ságújfalu. A mintaszerűen rendbehozott Kubinyi-Prónay kastélynak már kevés olyan helyisége van, amelynek ne találtak volna új funkciót a helybeliek. A posta, a polgármesteri hivatal, az orvosi rendelő itt lelt otthonra, s a falu vezetése által a sort egy leendő idősek klubja folytatta volna. A feltételes mód abból következik, hogy az önkormányzat az idős egyedülállók körében felmérte ugyan az igényeket, azonban a végeredmény azt igazolta: az idősek nem tartják szükségszerűnek a szociális gondoskodás e formájának a bevezetését. A számok nyelvére mindez így fordítható le: a négyszáz megkérdezettből nyolcan mondtak igent a klubra.

A tapasztalat a kezdeményezőket nem kell, hogy elkedvetlenítse. Hiszen a vélemények nem csupán az esetleges bizalmatlanságot, hanem azt is tükrözik: a település egyedül élő idősei, nincsenek magukra hagyva. Ha a hozzátartozóik távolabb élnek, s ritkábban látogatják is őket, akad egy jó szomszéd, ismerős, aki segít a bajban.

Ecsetvonások Hollókőről

Rottenhoffer Attiláné az ófalu szívében, a festőállvány előtt

A verőfényes nyárutói napon, az ófalu szívében, azon a megkapó, sokszög alakzatot formáló, macskaköves téren, valóságos forgatag közepén találja magát a tollforgató. Egy nagymama sokszoknyás, szőke kislányt kísér a falumúzeumba, fényképezésre. A hivatal kapuja tárva-nyitva, a lejtős úton sétáló turisták zavarban vannak: nem tudják, mit is nézzenek meg jobban, annyi itt a megunhatatlan látnivaló.

A templomtól tisztes távolságra felállított festőállvány szinte csalogatja a kíváncsiskodókat. Az ecsetet a salgótarjáni *Rottenhoffer Attiláné* kezeli. A fiatal óvónőnek régi vágya teljesült azzal, hogy szabadságát a múzeumfaluban tölti, s vászonra viszi annak nevezetességeit. Mindezt olyan szerényen mondja el, amilyenre csak a művészi alázatosság képes.

Elárulja, hogy kedvtelésből öt éve fest, s eddig tájképekkel, portrékkal próbálkozott. Hollókői látogatására, a település saját látásmódja, keze által való megmutatására a feladat nehézsége vonzotta. Az eredményre a helyszínen, ki-ki vethetett egy fürkésző pillantást. Közülük sokan távoztak azzal a gondolattal: a megragadó színekkel még találkozni fognak. **M.J.**

Sok „külső" segítséget kaptak a szülők, a gyerekek

Zsebükbe nyúltak az önkormányzatok

Szeptember elsején véget ért a nyári vakáció, elkezdődött a tanítás. A vonzáskörzet iskoláiban arról érdeklődtünk, hogy milyen új változások várták a nevelőket és diákokat.

A tanév kezdetén a szülőknek is alaposan a pénztárcájukba kellett nyúlniuk. Sok család házi költségvetését érzékenyen érintette a tanévkezdés. Különösen igaz ez a kis jövedelmű nagycsaládosoknál. A polgármesteri hivatalokban arra a kérdésre kerestük a választ, hogy milyen mértékben segítették a beiskolázást.

Szécsényben 748 általános iskolás diákot szólított a padba a csengőszó. Új vonás az iskolában, hogy a matematika, s a humán tagozatos osztályok mellett az ötödikes kisdiákok német nyelvtagozaton is tanulhatnak. Az önkormányzat a benyújtott kérelmek és a szociális helyzet alapján 161 család 248 gyermekét részesítette ezer–ezer forintos beiskolázási segélyben.

Nagylócon Balázs Győző, az iskola igazgatója nyugállományba vonult. Az önkormányzat *László Sándort* bízta meg az igazgatói teendők ellátásával. Az intézmény épületét korszerűsítették. Elkészült az új szertár. A vizesblokk munkálatait azonban pénz hiányában nem sikerült befejezni. A benyújtott erre szóló pályázat pozitív elbírálásában bíznak. Ebben az esetben még az idén megszüntethetik a pottyantós WC használatát. A diákok részére a tankönyvet ingyen biztosították.

Endrefalván is változás volt az iskola élén. *Lázai Bertalan* nyugállományba vonulása miatt az önkormányzat *Antalné Varga Katalinra* bízta az iskola irányítását. A füzetekért, tankönyvekért a szülőknek nem kellett fizetniük.

Pilinyben átadták a 3 tantermes iskolát az 1–4. osztályos kisdiákoknak. A tankönyvek, füzetek számláját itt is az önkormányzat egyenlíti ki.

Varsányban részben szintén az önkormányzat fizette a füzetek és a tankönyvek árát, ugyanis az iskola is pályázott erre a célra. A napközis térítési díj 20 százalékát a helyi vezetés „átvállalta".

Varga Tamás, Ludányhalászi jegyzője arról tájékoztatott, hogy 65.000 forintot biztosítanak beiskolázási segélyre.

Ságújfaluban 1,5 millió forintot fordítottak az iskolai vizesblokk megépítésére. Az önkormányzat itt is „állja" a szülők beiskolázási számláját.

Rimócon új tornateremnek örülhetnek a tanulók. A szülők pedig az önkormányzat gesztusának, hogy kifizették a tankönyveket és a füzeteket is.

Verbói Gábor, Nógrádmegyer polgármestere elmondta, hogy az általános iskolások egyenként 2000 forint beiskolázási segélyt kaptak. Ezen kívül a szociálisan rászorultak napközis térítésidíj–kedvezményben részesülnek. A középiskolások, egyetemisták szeptemberi kiadásait, tanulónként 3000 forinttal „enyhítik".

Szécsényfelfaluban sem kell a szülőknek a tankönyvek és füzetek vásárlásakor a pénztárcájukba nyúlni.

Nógrádsipeken komoly változások történtek. Az önkormányzat 3,5 millió forintot fordított az iskola felújítására, s *Vágvölgyi Gézánét* nevezte ki az iskola élére. A hagyományokhoz híven a tankönyvek és füzetek beszerzése nem terheli a családok költségvetését.

Karancsságon is pozitív volt az önkormányzat hozzáállása. Valamennyi tanuló számára gondoskodott az ingyenes könyvekről, és füzetekről. Ezen kívül 68.000 forint beiskolázási segélyt adtak.

Kovács József, Nógrádszakál polgármestere arról nyilatkozott: egy tanteremmel bővítették az iskolát. A tankönyvek árát minden nógrádszakáli diáknak fedezik. A helyben tanulóknak a füzetekét is. **Sz.F.**

Szécsény és környéke

Klubfelújítás

● **Rimóc.** Az intézmények sorában utolsóként az idősek klubját újítják fel. A munka folyamatban van, kivitelezője – a polgármesteri hivatal műszaki csoportja szakemberének irányításával – közmunkások brigádja. A klub működése a felújítás idején is zavartalan.

Kedvező mérleg

● **Endrefalva.** Mi valósult meg az első félévre tervezett önkormányzati feladatok közül a községben? A kérdést megválaszolta a képviselő-testület: megvalósult a közvilágítás korszerűsítése, a közmunka, s befejezték a karbantartásokat. A második félévre tervezett beruházás a fiókgyógyszertár kialakítása, s az orvosi rendelő tatarozása. Mindkettőnek a ludányhalászi gazdasági-, műszaki ellátó szervezet a kivitelezője.

Kevés a férőhely

● **Ságújfalu.** A helybeli, óvodai ellátást igénylő hatévesek többen vannak, mint amennyi az óvodai férőhelyek száma. A maximális létszám harminc lehet, s mintegy tizenöten vannak azok, akiknek felvételi kérelméről a képviselő-testületnek kell döntenie.

Szüreti borverseny

● **Szécsény.** Az idei szüreti rendezvényt előkészítő bizottmány szeptember 3-án, pénteken tartott összejövetelt, amelyen egyebek mellett arról is szó volt, hogy az esemény keretében kistermelői borverseny is lesz.

Holnapi számunkban
„Pásztó és környéke"
összeállítással találkozhat a kedves olvasó

A jövő útjai kifürkészhetetlenek

Nagylóc. Egy maroknyi, de összetartó gárda dolgozik az Industria Kft. helyi öntödéjében. Mint minden kisebb és nagyobb gazdasági egységet, ezt is fenyegeti annak a réme, vajon lesz-e holnap munka, nem pártolnak-e el a régi partnerek, megrendelők. Az sem utolsó szempont, vajon sikerül-e megnyerni újakat?

Lénárd László, az öntöde vezetője azonban nem borúlátó. Öntvényeikre többek között olyan nagy megrendelők tartanak igényt, mint az orosházi üveggyár. Termékeik azonban a megye kisebb üzemeiben, illetve a környék kft-inél is keresettek. Hogy a mennyiségi teljesítmény mellett a minőségi követelményeknek is megfeleljenek, az egyedi darabok elkészítésére is vállalkoznak, s szinte műgonddal dolgoznak.

Rigó Jánosné és Lászlók Ulrikné öntödei magkészítők

Az eredményességet pedig mi sem bizonyítja jobban, mint az éves szinten várható, egymillió forintot meghaladó nyereség elérése. Biztonságukat a folyamatos munka jelenti, s bízva abban, hogy marad a jelenlegi helyzet, tisztában vannak azzal is, hogy a jövő útjai kifürkészhetetlenek **(mihalik)**

Százéves Kőmíves

Nógrádszakál. A település legidősebb lakója *Kőmíves Istvánné*, százéves. A magas korához képest jó egészségnek örvendő asszonyt köszönti ebből az alkalomból a falu polgármestere és más helybeliek szeptember 6-án, hétfőn, 17 órakor. A nem mindennapi, ünnepi eseményre a napokban megnyílt új, idősek klubja épületében kerül sor.

Egy jó ellenpélda!

Több lett a vállalkozó

Varsány. Nincs olyan település szűkebb hazánkban, ahol sorban állnak a vállalkozói igazolványokért. Inkább az a gyakoribb, hogy a más–más okokból csalódottak visszaadják ezeket. És most, itt az ellenpélda. Ebben a faluban ugyanis az utóbbi néhány hónapban kialakult egy kisebb, de valós kistermelői vállalkozói szféra.

Nyilvánvaló jele ennek a falu határában kialakított baromfitelep, valamint a szarvasmarha állomány szaporodása. Többen az uborkatermesztésben látnak fantáziát. Az elmozdulásnak azonban nem túl csábosak a mozgatórúgói: ugyanis a helyi téeszből korábban kiváltak, s a munkanélküli segélyezést megéltek csapata mintegy kényszerből vágott bele a növénytermesztésbe, állattartásba.

Nem volt más választásuk, hiszen az új állást nagyítóval is hiába keresik. Másrészt, mert valamiből élni kell. **(mj.)**

Kertbarátok bemutatója

Immár hagyomány, hogy a szécsényi kertbarátok köre minden esztendőben kiállítást rendez a tagság által termesztett gyümölcsökből, zöldségfélékből. Az idei kiállítást szombaton nyitották a városi ifjúsági és művelődési centrumban. Fotó: KKJ

Történelmi tévéfelvételt keresnek a jubilálók

Mihálygerge. A művelődési ház fennállása 30. évfordulójának megünneplésére készül a falu. A tennivalók nagy részét már elvégezték. Zsély Gyula polgármester az előkészületekről elmondta: a helybeliek az ünnepség jelentőségét emelni szeretnék egy nem mindennapi dokumentum, a három évtizede rögzített tévéfelvétel bemutatásával. Felkutatásáért mindent megtesznek.

Közéleti vakondtúrás, avagy (és) visszatérő plakátszüret Szécsényben

Közismert tény: harcias ember a magyar. Szívesen bonyolódik fizikai közelharcokba, de a szócsata sem áll távol tőle. Ennek újra és újra megnyilvánuló jeleit nap mint nap tapasztalhatjuk, s esetleg védekezhetünk is, amennyiben betapasztjuk a fülünket, s becsukjuk a szemünket. Ezt a módit azonban a legtöbben feleslegesnek tartják, mivel közönyössé váltak az olyan hétköznapi jelenségek iránt, mint a plakátszaggatás. Példákat hosszasan sorolhatnánk arra, hol divat ma az ilyen magatartás, amit jóindulatúan sem nevezhetnénk szenvedélynek. Sokkal inkább vandalizmusnak, vagy közéleti vakondtúrásnak. Utóbbinak azért, mert az olyan szelídebb párt, mint amelybe a zöldek tömörültek Szécsényben, sem mentesül a plakátjaikat letépő, nevenincs ellenzékiek sajátos támadásaitól. Sőt, ugyanitt, így „tréfálták" meg nemrégiben a vigasságok rendezőgárdáját is, ami azért sem öröm, mert egy hagyományteremtő, s az egészséges lokálpatriotizmust erősítő kezdeményezésről van szó. S ki tudja, ki, mi lesz a sorban a következő? Egy biztos: falun kevésbé mennek neki a hirdetményeknek, de a nagyobb települések, jó búvóhelyei az anonim harciaskodóknak. **Mihalik**

Rehabilitációs bizottság alakult Nagylócon

A megváltozott munkaképességű dolgozókról való gondoskodásról szóló rendelet helyi végrehajtására a közelmúltban rehabilitációs bizottság alakult a faluban. Tagjai: a helyi háziorvos, a védőnő és a polgármesteri hivatal előadója. Feladataik között szerepel rehabilitációs munkakör felajánlása, és különböző helyi, szociális javaslatok kidolgozása.

Pest - Buda 1977

Rott (Rotter) József Buda

A budai ötvöscéh Aradon dolgozó mestere. Említik: 1811—1816. *Inasa:* 1811. VII. 21. Amtmann Albert 7 évre.

Művei:
Nem ismertek.

Irodalom:
Mihalik hagyaték: 132. p.; Dombi.

11

Pohár
1800 körül
Orsz. Zsidó M.

Ereklyetartó
Krisztinavárosi plébániatemplom.
Lappang

Rottenstein Artur

A MAGYAR ÉPÍTŐMŰVÉSZEK SZÖVETSÉGE. ♡ A Magyar Építőművészek Szövetsége május 30-án tartotta meg negyedik évi rendes közgyűlését Quittner Zsigmond elnöklésével. Az elnök megnyitója után kiosztotta a Mellisch-féle pályadijakat. A szövetség levelező-tagjainak pályadiját Rottenstein Artur építész, a műegyetemi hallgatók közül az első díjat Lechner Loránt; a második díjat Koós Károly és Kozma Lajos műegyetemi hallgatók kapták. A jelentések tudomásul vétele után megválasztották első mesternek Petz Samu műegyetemi tanárt, második mesternek Korb Flóris műépitőt, pénztárosnak Gál Bertalant, gazdának Hüttl Dezsőt. ♡

Művészi Ipar.

1906. II2. l.

HIRLAP BIZOMÁNYOS
MARGITTA

43 IV. 10 15

Európa Könyv
és Lapterjesztő R.T.

Budapest
V. Visegrádi u. 36.

Rottenkoller János
György
Győr 1739–1744

l.

Yankó Ötvös-apródok

9. l.

Rottenstein Vilmos

Rottenstein Vilmos, szobrász, Óbudáról, 1835—38 a Joh. Schaller vezetése alatt álló szobrászati szakosztály hallgatója volt.

Fleischer Pécs

80. l.

1907.

L és ~~reczett~~ reczezett peremű F van ábrázolva.

ém, ~~melynek~~ előlapján ~~a Királyné~~

~~bra~~ fordultan, arczélben, barette-
~~rázolt~~ és ~~királyné~~ fülkében F ~~van elhelyezve~~
V. betűkkel, oldalt pedig ~~Magyar~~
~~rajzsait~~ tartó alakokkal, ~~van ábrá-~~ vannak. L a Királyné;
b ütközet~~ben~~ szemléljük ~~balra~~ Lajos
~~Feliratai~~ ~~van ábrázolva~~. Feliratai

RIE. HVNGAR: BOHEM
VAE. REGINAE. IAM.
D. CESARAE. CAROL.
IN. FLANDRIS
FIGIES. L és
G: BOEM: ZC: REX
S. XX. IN. TVRCAS
AZ. CVM. PAR
M. MANV. PV
ESTE
XXVI
~~ozés, karimája és képlapjának belső~~

1, méretei 4.4:4.4 cm.-- Becsértéke 20 K.--
április 30-án (787-907-90).

1601

Rotter Antal

Rotter Antal 1732-ben a városi gyógyszertár szekrényeit és üvegedényeit ékesítette művészetével.

Kemény Lajos: Kassai képírók a XVI, XVII és XVIII. Században – Művészet 1903. 342. l.

A kanuagyártók igazságán (1612)
[illegible] szélen van csapán festett

Rotter Antal

Képíró.

1732-ben a városi gyógyszertár szekrényeit és üvegedényeit elesítette művészetével.

Kemény Lajos kassai képírók.
Művészet, 1903. 342.

ROTTER *Antal*, festő a XVIII. sz. első felében Kassán, hol 1729. a város foglalkoztatta. 1732. u. o. a városi gyógyszertár szekrényeit és üvegedényeit díszítette képekkel.

Eg. T. 394 c

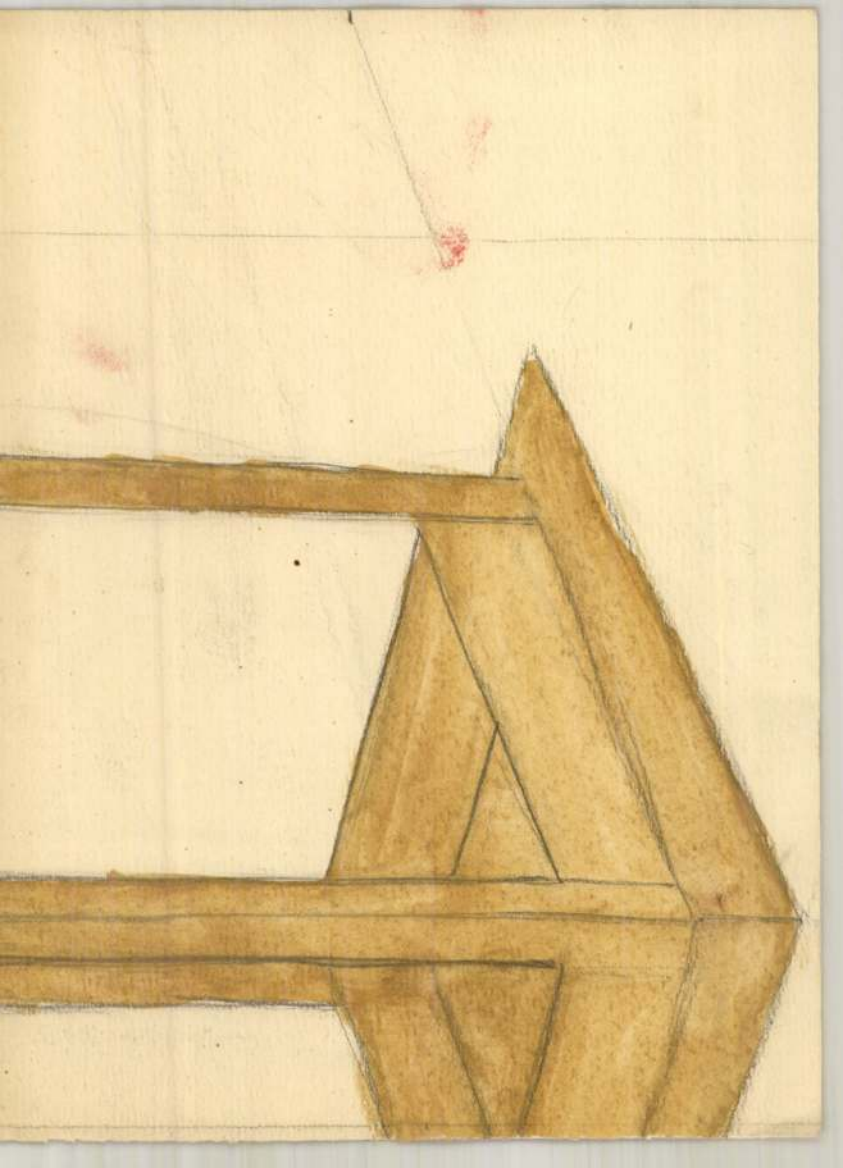

MAGYAR NEMZET
94.03.11.

16

Magyarország és a nagyhatalmak

Történészkonferencia Bloomingtonban

(Washingtoni tudósítónktól)

Hogyan látták a nagyhatalmak Magyarországot a huszadik században? Ezt vizsgálták történészek az elmúlt napokban Bloomingtonban, az Indianai Egyetemen, amely az MTA-val közösen létrehozott alapítvány kamataiból magyar programot is kínál diákjainak. Az idén *Romsics* Ignác történész oktat itt, s ő szervezte e konferenciát is, azzal a nem titkolt céllal, hogy magyarközpontú világképünket egészítsük ki a világ rólunk alkotott képével. Az előadók között volt hazánkból, az Egyesült Államokból, Kanadából és Európából *Hajdú* Tibor, *Pásztor* Péter, *Taraszovics* Sándor, *L. Nagy* Zsuzsa, *Pölöskei* Ferenc, Hans-Jürgen *Schröder*, *Diószegi* László, *Fenyő* Mario, *Szakály* Sándor, *Bán* András, *Dreisziger* Nándor, *Borsody* István, *Szegedy-Maszák* Mihály, Bennett *Kovrig*, Andrew *Felkay*, *Horváth* János és *Ludányi* András. *Jeszenszky* Géza és Graydon *Tunstall* írásban küldte el felszólalását, *Tar* Pál washingtoni nagykövet jelenlétével és hozzászólásával fejezte ki, hogy Magyarország fontosnak tartja ezt az egyetemi együttműködést. Az értekezlet tanulságairól Romsics Ignáccal beszélgettünk, legelőször is Trianon okairól.

Monarchia – feltételekkel

– A tények jól ismertek. Háromnégyszáz éves létezés után, attól függ, hogy Mohácstól vagy a karlovaci békétől számítjuk, összeomlott, szétesett egy olyan birodalom, amely több mint tíz nemzetiségnek, etnikai csoportnak biztosított valamiféle együttélési lehetőséget. Az alapkérdés, amelyen a történészek azóta is vitatkoznak, hogy mennyiben volt ez törvényszerű, elkerülhetetlen folyamat, s mennyiben befolyásolták másodlagos vagy harmadlagos tényezők. Arra törekedtem, a szakemberek nézzék meg francia, brit, olasz, orosz, német szempontból ezeket az összefüggéseket. A klasszikus tézis szerint a Monarchiának fel kellett bomlania, mert soknemzetiségű volt, *az etnikumok széthúzó, szétziláló irányzatokat képviseltek.* Az én feltevésem – másokéhoz hasonlóan – az volt, elismerve ezeket a tendenciákat, hogy *a Monarchia felbomlása nem volt törvényszerű, elképzelhető lett volna továbbélése közép-európai kiegyensúlyozó hatalomként, abban az esetben, ha ez megfelelt volna a győztesek elképzeléseinek, ha beilleszthető lett volna francia vagy brit stratégiai elgondolásokba.* Modernizált, föderalizált formában tovább élhetett volna, ez a konferencia egyik tanulsága is. De 1918 elejére kiderült, hogy a Monarchia nem használható fel Németországgal szemben mint a balkáni német expanzió elleni védőpajzs. Ezért egyértelművé vált, különösen a francia külpolitika számára, hogy a Monarchia helyett olyan konstrukciót kell létrehozni, amely Németország ellen védelmi övezetet hozhat létre. Azt gondolták Párizsban, majd Londonban és Washingtonban is, hogy olyan nemzetállami láncolatot kell létrehozni, amely nem lesz Németország eszköze, hanem a francia biztonsági törekvések szolgálatába állítható. Ez a biztonsági elképzelés gyorsan csődöt mondott. A legfőbb probléma az volt, hogy nem nemzetállamokat alakítottak ki, hanem egy soknemzetiségű középhatalom helyett soknemzetiségű kisállamokat hoztak létre. Ha a nemzetiségi arányokat megnézzük a térség új országaiban, akkor azt látjuk, hogy azok alig jobbak, mint a Monarchiában voltak. Az új konstrukció pillérét alkotó négy állam – Lengyelország, Csehszlovákia, Jugoszlávia, Románia – etnikailag annyira kevert volt, hogy megkérdőjeleződött biztonsági szerepe is. A kisantant hatékony volt Magyarországgal, de hatástalan Németországgal szemben, amely ellen létrehozták.

Szabó Béla grafikája

Oszd meg és uralkodj

– A konferencia második témaköre logikusan vetette fel a német orientáció kialakulásának a kérdését.

– A versailles-i rendszer működésképtelennek bizonyult, mert a francia politika csak addig rendelkezett befolyással, amíg a vesztes államok defenzívában voltak, s amíg a térségnek tőkére volt szüksége, amelyet Párizs biztosított. Ám amint Közép-Európának piac kellett, Franciaország értéke csökkent, s a Németországgal nagyjából azonos ipari övezet jelentősége felértékelődött. A régió ekként modern technikához is hozzájutott. Katonai eszközök nélkül, Németország már *Hitler* hatalomra jutása előtt gazdaságilag magához láncolta azokat az országokat, amelyekkel érdeke közös volt, de azokat is, amelyek a status quo fenntartásában voltak érdekeltek, mint Románia és Jugoszlávia. Ezt a befolyást a harmincas évek végére politikaivá érlelte, míg a nyugat-európai államok nem tudtak hatékony ellenstratégiát kidolgozni.

– Ehhez kapcsolódnak a második világháború utáni rendezési elképzelések.

– A konferencia harmadik témaköre foglalkozott ezzel. Szembesülve Versailles csődjével, Németország az oroszokkal együtt, majd ellenük kialakította a maga európai rendjét. A kérdés a győztesek számára az volt, hogy milyen az az új elrendeződés, amely nem helyezné e régiót orosz, illetve német befolyás alá. Londonban és Washingtonban arra gondoltak, hogy a Baltikumtól az Adriáig olyan övezetet kell kialakítani, amely gazdaságilag megteremti a demokrácia működtetéséhez szükséges jólétet, s garanciákat nyújthat a Nyugatról vagy Keletről jövő agresszió ellen.

VIGADÓ GALÉRIA L::&;OKT; _;
1994.október 8.

Megnyitja Fitz Péter

SZÍN - FOLT

INSPIRÁCIÓK

PATCHWORK

TECHNIKÁRA

1994. OKTÓBER 8 - 16.

ROTTER Antónia

Kiállító művészek:

Balázs Irén, 1026 Budapest, Rügy u. 5.
Bonin Katalin, 1022 Budapest, Lóczy u. 6.
Dolányi Anna, 4024 Debrecen, Battyhany u. 11/c
Kass Eszter, 1125 Budapest, Kútvölgyi út 24/b
Kelemen Kata, 1054 Budapest, Szemere u. 9.
Lévai Nóra, 1098 Budapest, Csengettyű u. 21.
Molnár Zsuzsa, 1035 Budapest, Benedek Elek u. 12.
Pauli Anna, 2000 Szentendre, Bükkös part 68.
Regős Anna, 2000 Szentendre, Bogdányi út 14.
Rotter Antónia, 1124 Budapest, Vas Gereben u. 25.
Sárváry Katalin, 1022 Budapest, Lepke u. 35.
Sóváradi Valéria, 1028 Budapest, Kossuth L. u. 14.
Szabó Éva, 1024 Budapest, Buday L. u. 5/c
Székely Kati, 1024 Budapest, Keleti Károly u. 33. I.3.
Széles Judit, 1111 Budapest, Budafoki út 13.
Szilasi Anna, 1037 Budapest, Királylaki lejtő 7.
Szilvitzky Margit, 1136 Budapest, Pannonia u. 18.
Tóth Lívia, 2112 Veresegyház, Csokonai u. 55.

Valenciai mester

1318. *Két consolpár.*

Az egyik pár, melynek párk
gazdag viráglevél, oroszlánlejbe
melynek mellső része szőlőfürtökb
oldalt a virágok között, szőlőt c

Mészkődombormű, méretei 7
sz. 1318. — Vétetett 1894 szepter
Companytól 700 lirán, vagyis 64
1895 június 18-án (148–895). —
a 34150–895 és az 1895 novemb
admányi ivet. — Az elszámolást j
28-iki 4561 (635–900) és az 1
sz. határozat (464–901).

Jegyzet. L. az 1896-iki lajstr.
— Preisliste Nº 127.

III 3

Pl.
Vét. 1894.

Rotth János

ötvös

1800 dec. 17 Győr

Lőcsei Nármazású.

Kapmagyarorszötvösök 44 l.

Rottiers

antwerpeni éremvérő
XVIII. sz

lásd

Berk Temérmai 1908

112. l. (16, 17, 18. sz)

MOB Kat. 4052.

Rottmanitz János György

folytatás Mihalik:

Háromszáz év a pozsonyi

M Kvt Egy 1911. 125 l.

zások miatt, a polgármester közbenjárására, kegyelemből csak 30 frt birsággal sújtják. És mert mesterművének ezüsttárgyát egy fusernél *esztergályoztatta* (bey einen Pfuscher Trähen lassen), a czéh egyakarattal elhatározta ennek összetörését és az illetőnek való kézbesítését. Erre *Rottmanitz* a birságra letesz 27 frtot, a 13 frttal adós marad s kéri a czéhet, hogy a hátralékot a következő évben fizethesse meg, a lakomát azonban és a kiirás taksáját ebbe beleértve. Adós marad még az utolsó mesterasztallal és a fél márka finom ezüsttel.

Zombor szabad királyi város tanácsától.

szám

1909

Zoml
zgy.
5.25
ı be
ıunk
bitett
.) d

Az aj
ır. v
nek
ikta
Csak
szerz
hatn
águk
Az a
vagy
, s
Az a
ız at

Az a
ó a
alá
lendő.

Rottmann Elemér
építész
l.

MMÉ Évk
1934.240.l.

ı minden tekintetben részletes felvilágositást nyujtó pályázati alati feltételeket, az ezekhez tartozó pótpontokat és térképeket ıi óhajtók a városi mérnöki hivatalnál 2 korona előzetes ése mellett megszerezhetik.

ombor, 1909. évi március 1-én tartott ülésből.

Dr. Alföldy Árpád s. k.,
h. polgármester.

LAN Budapest, VII., Király-utca 11. sz

vács Sándor és társ

endezett vasablak, szerkezet és műlakatos-áruk ipartelep
., Baross-utca 128. és VI., Szerecsen-utca
Tervek és rajzok dijmentesen.

ELVÁLLAL: villanyvilágitás, telefon, csengő, villámháritók, villamos zárak ber zését és javitását.

epék! **Legnagyobb munkaképesség! Legszorosabb keverés! Legcsekélyebb erőszükséglet!**

pitési felvonók

oczikkek Társasága
EN Prag
rgürtel 20. Weinberge Žizkastr 8.

Vállalkozók, bányatulajdonosok, gőzfürés téglagyárak és egyéb ipartelepek figyelmé

Több nagy vasutépitési leltár előnyös megvétele fol budapesti vagy vidéki készleteimből, **fölötte juta**

9. Talán a szüleiskor, 1973

10. Első, 1963

11. Arcok anyagba égetve (sorozat), 1975

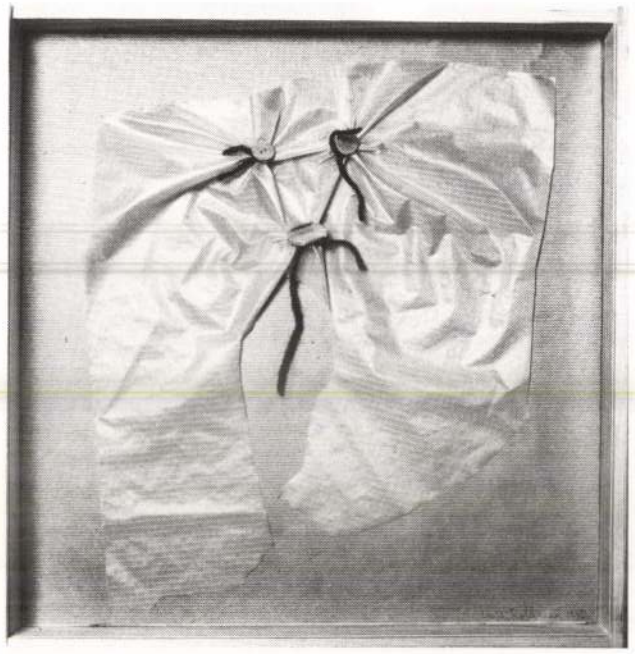

Egy legbenső mag, és sok-sok héjréteg
Héj héjon teremtetett héj, ami a következő magja.

Idézet a SOHAR című misztikus műből.

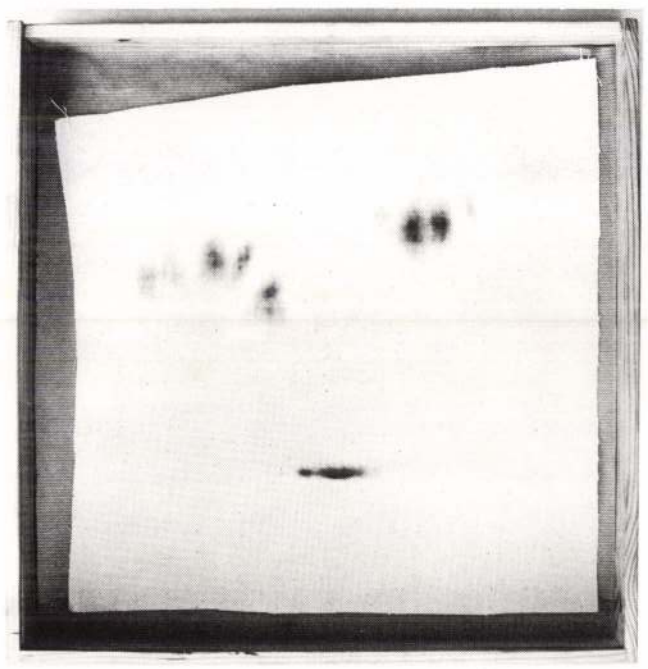

12. Arcok anyagba égetve (sorozat), 1976

13. Októberben, 1977

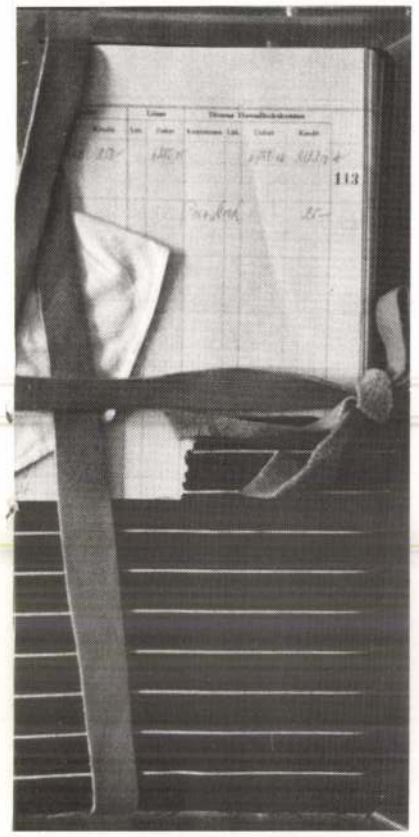

8. Könyvelés, 1981

Intimate Stranger

In her art pieces Lenke Rothman brushes against that fresh vein which has been of vital importance to Modernism in this century. It is this vein which has given life to attitudes always hidden from those in power-it bears its own power. Where the history of other eras was shaped by the magnitude of their heroes, this new vein has yielded grains of gold garnered from that which is small, ordinary and even rejected. It has shown us that, for one who strives to see the whole range of her own experiences, nothing is too insignificant to be woven into the fragile fabric of life which contains both dreams and the most substantial of realities.

The sensitivity with which Lenke Rothman draws, her stitches on paper and on cloth, the objects which she transforms into keys to unlock what is most hidden, continuously reveal her unique understanding of the ordinary.

That only she and one brother, from a family of ten, survived the holocaust may seem sufficient explanation for the vulnerability one encounters in her work; and insignificant of things. Though others may share that very experience, they do not formulate it in the same manner.

In her autobiographical writings Lenke Rothman tells of a totally different but very important experience which, much later, may have influenced the way she expressed both the good and the evil in her life: "I was very young when I learned the Hebrew sign for God. It looked to me like two small fly's feet, yet, it is the symbol of the Almighty, the All Knowing, the All Encompassing." If God can allow himself to be represented in our midst by a fly's two feet, what possibilities do we then not have to manifest ourselves through the simplest of actions and the most overlooked of objects?

Through the simple and the overlooked a side of life is revealed which is all too easily forgotten when we acknowledge virtue in narrow vision. In Lenke Rothman's autobiographical notes there is another childhood recollection which makes a tremendous impression: a hunchbacked little girl with stunted feet shows Lenke, her own age, her large collection of shoes which she would never be able to wear.

To me, that scene from Lenke Rothman's childhood is enough to explain why she, as an adult, had to become an artist. What can you say when the rest of the world seems to require that the same shoe fit everyone?

The Modern Museum in Stockholm owns a collage by Lenke Rothman which is an image of and an homage to Henri Michaux. The almost unconscious tenderness of this collage is an example of what the poet Gunner Ekelöf calls valfrändskap (an affinity of the soul), a term he used when writing about artists who had touched his innermost being, the same innermost being he also found in others. Such affinity, when discovered, gives rise to shyness and timidity, the feeling that a stranger is touching one's deepest secrets. Lenke Rothman is such a stranger; gently but firmly she forces us to look at that which we would otherwise overlook.

Olle Granath, Director, Moderne Museet, Stockholm

When one has come as far as I have in meaninglessness,
each word is again interesting.

(Gunnar Ekelöf, Strountes)

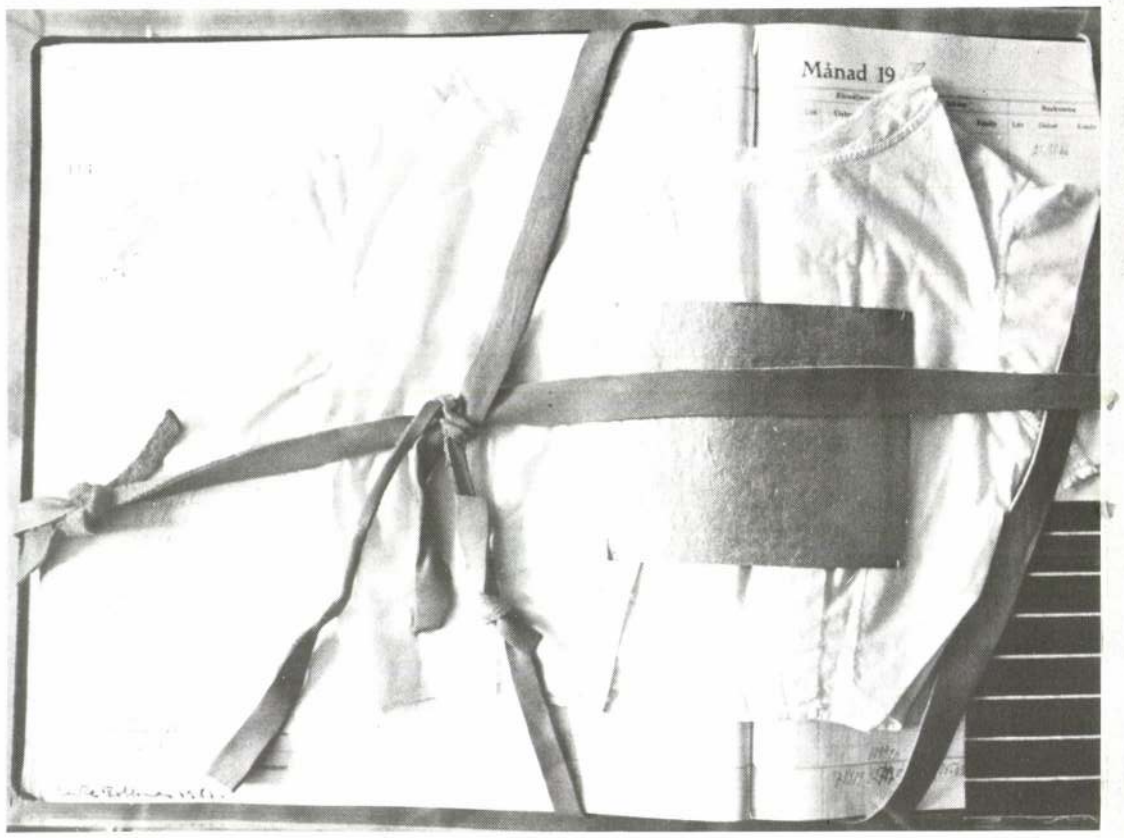

„Ha valaki olyan közelről ismeri az értelmetlenséget, mint én,
minden szóban újra értelmet talál."

(Gunner Ekelöf: Strountes)

Ismeretlen ismerős

Lenke Rothman műveiből ugyanaz a friss szellem sugárzik, amely századunk modern művészetében oly meghatározó szerepet játszott. Az ebből következő magatartásformák a hatalom birtokosai elől mindig rejtve maradnak, ugyanis saját hatalmuk van. Míg más korok történelmét a nagyformátumú egyéniségek alakították, ez az új szellem aranytartalékait a jelentéktelen, közönséges, sőt megtagadott dolgok világában találta meg. Ahogy életünk finom szövete álmainkat és a legkézzelfoghatóbb valóságot egyszerre fonja át, a legjelentéktelenebbnek ítélt dolgokat is figyelembe kell vennünk, ha élményeinket és tapasztalatainkat a maguk egészében akarjuk átlátni.

Lenke Rothman érzékeny rajzai, öltései papíron és vásznon, valamint objektjei, amelyek kezei alatt a legrejtettebb titkok kulcsává válnak, mind arról tanúskodnak, milyen nagyszerűen érti a mindennapok természetrajzát.

A munkáiban megbújó sebezhetőségre talán elegendő magyarázat, hogy tíztagú családjából egyedül ő és egy testvére kerülte el a nagy világégést. Ez magyarázza azt is, miért olyan fontosak számára a leghétköznapibb dolgok. Sorsában mások is osztoznak, ilyen módon azonban nem öntötte formába senki.

Hogy milyen hatások nyomán tud művészetében megfogalmazódni az átélt jó és rossz egyaránt, arra egy egészen más jellegű élménye világíthat rá. Önéletrajzi jegyzetei között olvashatjuk: „Egészen fiatal koromban tanultam meg Isten héber jelét. Mintha két kis légy lett volna, mégis a Mindenható, a Mindentudó és a Mindenütt Jelenlévő szimbóluma. Ha Isten megengedheti magának, hogy itt a Földön két kis légyláb legyen a jelképe, akkor mi miért ne fejezhetnénk ki magunkat a legegyszerűbb tettekben és tárgyakban?"

Az egyszerű és lenézett dolgokon keresztül az életnek olyan oldala mutatkozik meg, amit túl könnyű elfelejtenünk, amikor a szűklátókörűség erényével büszkélkedünk. Lenke Rothman önéletrajzában szerepel egy másik megkapó gyermekkori emlék: Egy Lenkével egykorú, púpos hátú, nyomorék lábú kislány egy nagy halom cipőt mutat Lenkének. Olyan cipőket, amelyeket soha nem tud viselni. Ez a jelenet önmagában magyarázza, miért is volt törvényszerű, hogy Lenke Rothman felnőttként művésszé vált. Mit is mondhatna az ember, amikor a világ mintha elvárná, hogy egyazon cipő mindenki lábára jó legyen.

A stockholmi Modern Múzeum gyűjteményében található Lenke Rothmannak egy Henry Michaux üdvözlésére készített kollázsa. A kollázs és a portré már-már akaratlan gyengédsége példázza azt, amit a költő, Gunnar Ekelöf valfrändskap-nak (lelki közelségnek) nevez, amikor olyan művészekről ír, akik lelke legmélyéhez szóltak. Ahhoz a belső világhoz, amelyeket másokban is megtalált. Amikor felfedezzük ezt a lelki közelséget, hirtelen elbizonytalanodunk, mint mikor egy ismeretlen ember a legrejtettebb titkunkra érez rá.

Lenke Rothman ilyen ismeretlen: finoman, de annál határozottabban kényszerít minket arra, hogy meglássunk olyan dolgokat, amelyek mellett észrevétlenül mennénk el.

Olle Granath,
a stockholmi Modern Múzeum igazgatója

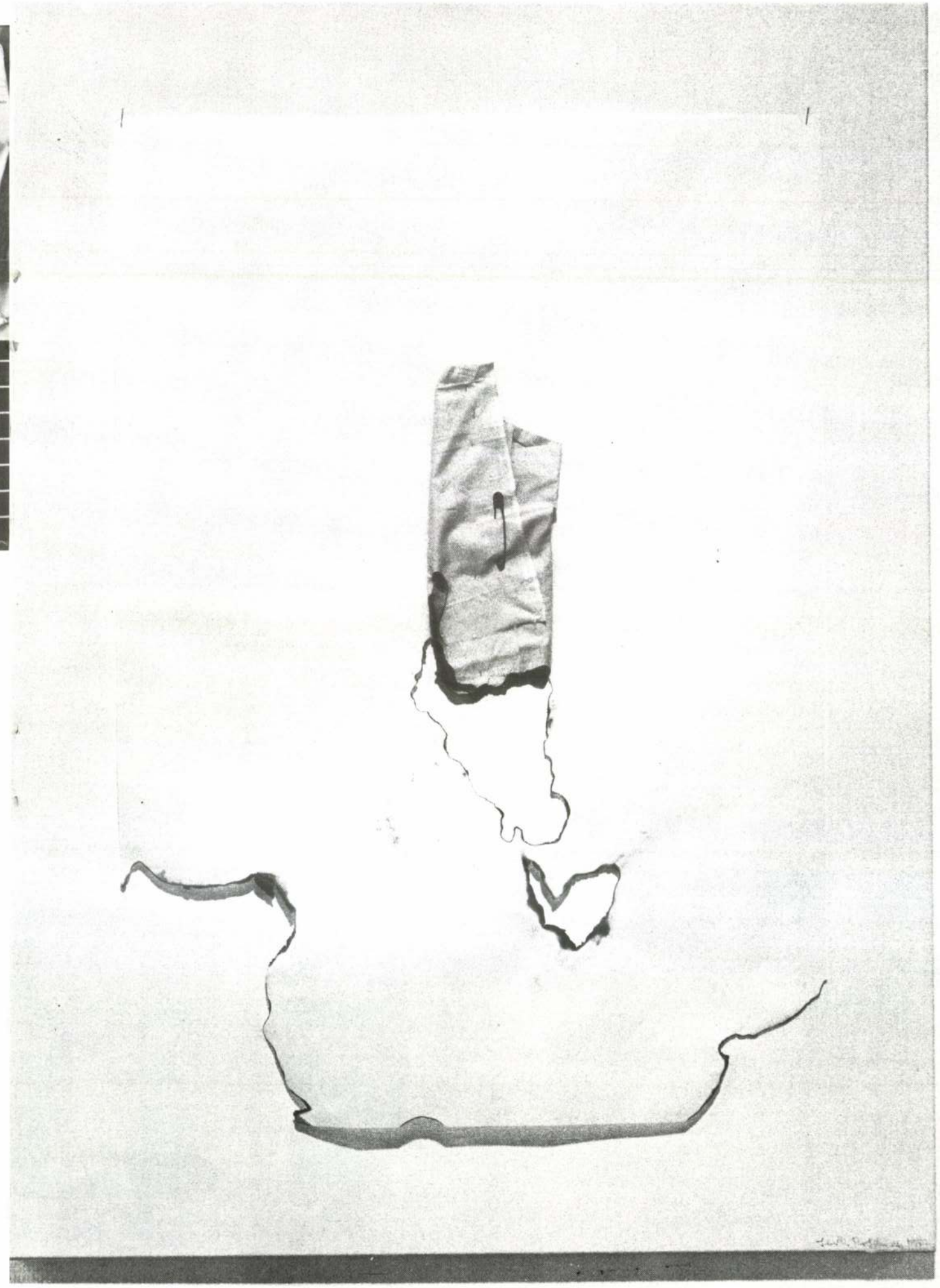

Képek Nelly Sachs költeményeihez, egyes válogatott sorokhoz

Látomás képben, párhuzamos folyamat azzal, ami az ő verseiben is található.
Tehát nem illusztráció.
Összefoglaló néven ezeket a képeket a Virradat és a sötétség
határán-nak nevezem.

Készült: 1972-ben szőtt és varrt technikával, Anyag: különböző fonal és cérna

Nelly Sachs: A megmenekültek kórusa

Mi leheletből kifogyottak,
Akiknek lelke az éjfélből Hozzád menekült
Jóval mielőtt a testünket átmenteni tudták
A pillanat bárkájába.

(Vas István fordítása – részlet)

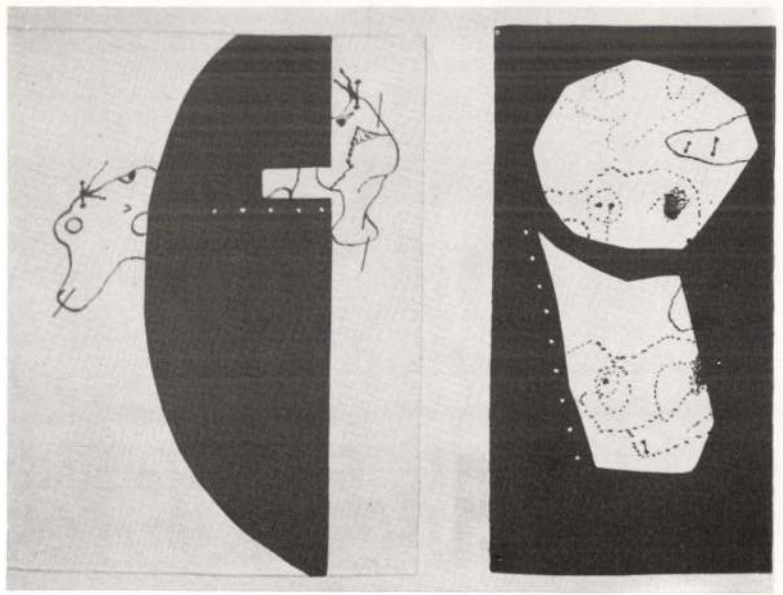

15. A virradat és sötétség határán (sorozat), 1965–1972

Lenke Rothman's mementos

Since the time I read the remarks of Lenke Rothman on one of her own works, I have felt constant shame, as I now can't help approaching her art but in one single way. That particular piece was a coarse piece of board (entitled no other but: *The Board,* 1962), covered with a couple of tempera strokes, that could well be an early work of pop art (though the early date would be no little surprise!), but the remarks are the following:

In Kiskunfélegyháza, where I was born, the clock at the station had the kind of face where the minutes jump. When I was a child my father held my hand pointing out to me. Every time I see a station clock my father is standing beside me and I feel the warmth of his hand. An annihilating war stands between then and now. My father was killed as were my five small brothers, one sister and my mother. The number eight is etched inside me like the symbol of pain and loss. I myself was sent hither and yon, left in train depots, in open freight cars covered with snow. But no desolation has been able to make me forget the warmth of my father's hand. Clearly it is possible to store warmth, not only knowledge.

I must think that this fundamental experience, double in character – infinite dread and a tiny bit of warmth within – has determined everythig that Lenke Rothman has created ever since: the small, banal souvenirs she has been gathering, the sheets of papers, sewn together with textile compositions, a la assemblage, those solitary, human objects and imprints she photographed in her book on New York City, the paintings created out of scraps of reminescences. Then can all be interpreted within the framework of artistic trends of the last two or three decades (from object art, arte povera and foto-art through new textile art even to new expressionism) but doing so the fundamental experience, and together with it the very "souvenir-archaeological" character of Lenke Rothman's art would be pushed out of sight. Some analogies nearer to Hungary – they belong to art history by now – can be more helpful: the battered *objets trouvés* of Endre Bálint who often used to resort to Jewish religious symbols, the letter-signs of history-evoking Lili Országh, some lines of the poet János Pilinszky, the very similar devastation experienced by Miklós Erdély, and most conspicuously the theory of warmth by Joseph Beuys that remarkably, almost literally resembles the above citation.

The central concept of Lenke Rothman's art is rememberance. When meeting her pictures, spectators can study the mechanism of remembering and forgetting. The art historian, who is eager to comprehend the whole, sophisticated system of relationships, can hardly conceal his embarrasment. He feels an uncertain shame, especially if he belongs to one of the generations *after* World War II. He can't have direct reminescences, thus he can't forget anything out of them. Nevertheless, his profession does engage him in reconstruction – that is to say, that of reminescences of the artist. He is well equipped for the job – there are the stylistic categories at his disposal – but as soon as he tries to put them to work, that feeling of shame emerges. Not in one, but in two ways. He would be ashamed to approach this art only in the expert way, as he feels that the power of rememberance could be able to crush aesthetic categories. But it would be equally shameful if – as a consequence of his clumsiness – he or the artist seemed to devise artistic achievments out of some reminiscences that are – perhaps – impossible to pass to anybody else.

Adorno's famous sentence should be supplemented with a question mark, I gather, but it shouldn't be answered. Instead of the answer, there should be done something, though. Is it possible to have art after Auschwitz? Lenke Rothman, beyond doubt, does something – and the power to do so comes from the warmth of a hand.

László Beke

7. Piros gyermeking, 1983

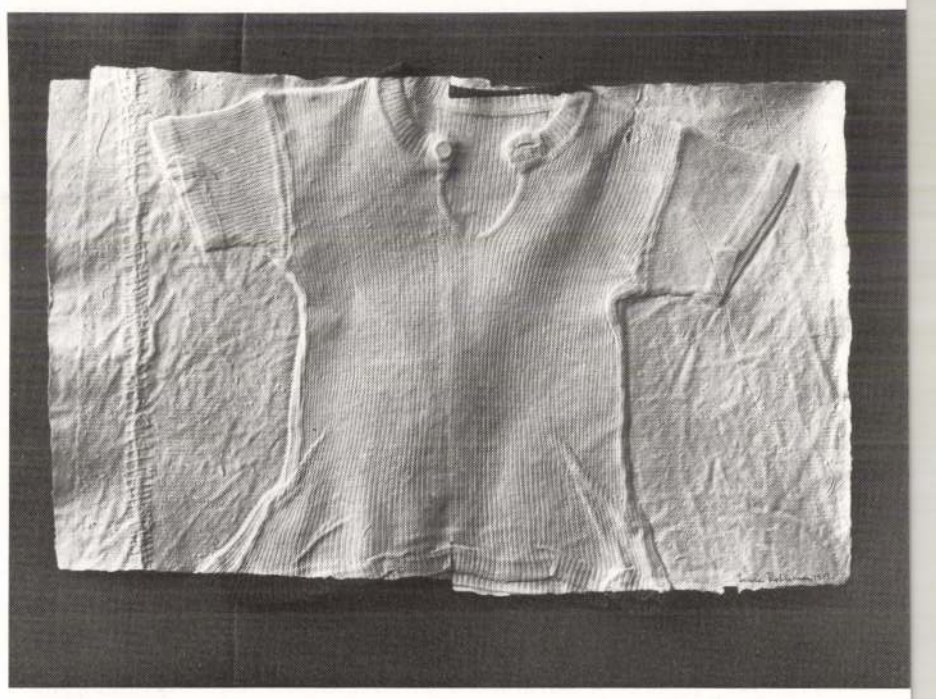

Rothman Lenke emlékei

Azt hiszem, szégyellem magam, hogy mióta elolvastam Rothman Lenke egyik művéhez fűzött kommentárját, egész művészetét már csak egyféle módon tudom megközelíteni. Maga a mű egy durva deszkalap (a címe is ez: *A deszka*, 1962), néhány temperavonással. Lehetne egy közönséges pop art-munka is (noha a korai dátum ugyancsak meglepő!), a kommentár azonban így szól:

Kiskunfélegyházán, ahol születtem, az állomás órájának olyan számlapja volt, amelyen a percmutatók ugrottak. Gyerekkoromban az apám fogta a kezemet, mikor ezt megmutatta nekem. Valahányszor órát látok egy állomáson, az apám áll mellettem, és érzem a kezének melegét. Egy megsemmisítő háború áll az akkor és a most között. Apámat megölték, éppúgy, mint öt öcsémet, egy hugomat és az anyámat. A nyolcas szám a szenvedés és a veszteség jelképeként vésődött belém. Engem ide-oda küldözgettek, pályaudvarokon felejtettek, vagy hóborította, nyitott tehervagonokon. De semmilyen elhagyatottság nem tudta elfeledtetni velem az apám kezének melegét. Nyilvánvalóan lehetséges tárolni a meleget is, nemcsak a tudást.

6. A deszka, 1962

Azt kell hinnem, hogy ez a kettős alapélmény – a határtalan borzalom, és benne a parányi melegség – határozott meg mindent, amit Rothman Lenke azóta alkotott: az összegyűjtögetett, apró és banális emléktárgyakat, az assemblage-ként összevarrt papírlapokat és textilkompozíciókat, a New York-könyvében lefényképezett, magárahagyott emberi tárgyakat és lenyomatokat és az emlékoszlányokból megfestett festményeket. Lehet mindegyiküket ez elmúlt két-három évtized művészeti irányzatainak jegyében értelmezni (objektművészettől art poverán, foto-arton, új textilművészeten át akár az új expresszionizmusig), de az alapélmény – s vele együtt Rothman Lenke egész művészetének „emlék-archeológiai" jellege – háttérbe szorulna. A hozzánk közelebb álló, immár művészettörténeti analógiák még talán inkább segítenek: a gyakran zsidó vallási szimbolikához folyamodó Bálint Endre ütöttkopott talált tárgyai, a történelemidéző Országh Lili írásjelei, Pilinszky János néhány verssora, Erdély Miklós hasonló pusztulásélményei és számomra talán a legszembetűnőbben Joseph Beuys szinte szóról szóra a fenti idézettel összeolvasható melegség-elmélete.

Rothman Lenke művészetének központi fogalma az emlékezés. Műveivel találkozva a néző akár önmagán vizsgálhatja az emlékezés–felejtés mechanizmusát. A művészettörténész pedig, aki szeretné ezt az egész bonyolult kapcsolatrendszert megérteni, nem tudja zavarát leplezni. Bizonytalan szégyenérzetet észlel magában – különösen, ha valamelyik második világháború *utáni* nemzedék tagja. Közvetlen emlékei már nem lehetnek, nincs tehát mit felejtenie belőlük. Foglalkozása viszont a rekonstrukcióra kötelezi – a művész emlékeinek rekonstrukciójára. Megvannak az eszközei erre – elsősorban a stíluskritikai kategóriák –, de amint alkalmazni próbálja őket, azonnal jelentkezik a már említett szégyenérzet-féle. Mégpedig kétféle értelemben. Szégyenletesnek tartaná, ha kizárólag szakszerűen közeledne, mert érzi, hogy itt az emlékek ereje szétroppanthatná az esztétikai kategóriákat. De szégyellné azt is, ha ügyetlenkedése következtében az a látszat keletkeznék, hogy vagy ő, vagy a művész művészeti erényeket próbálna kovácsolni olyan emlékekből, amelyek talán átadhatatlanok.

Azt hiszem, Adorno híres mondatát kérdőjellel kell ellátni, de nem szabad válaszolni rá. Válaszadás helyett csinálni kell valamit. Lehetséges-e Auschwitz után művészet? Rothman Lenke minden bizonnyal csinál valamit, melyhez a kéz melege ad neki erőt.

Beke László

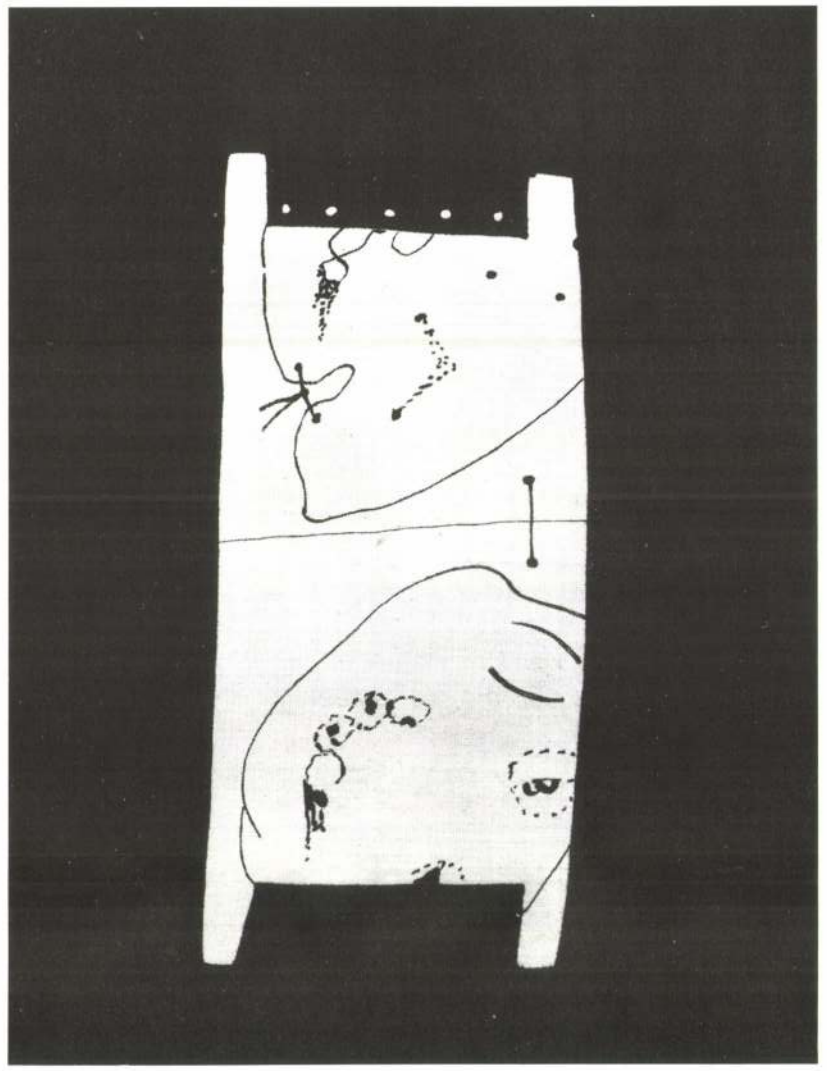

14. A virradat és sötétség határán, 1965–1972

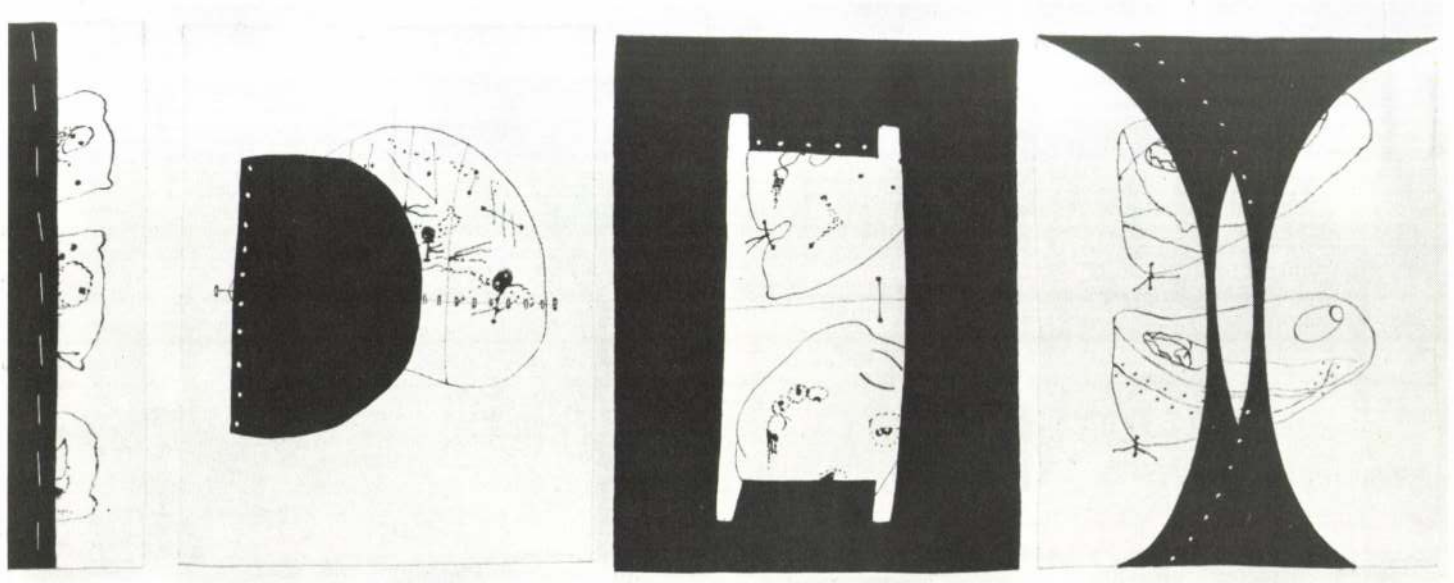

A legerősebb

Lenke Rothman Kiállítása, Galerie Aronowitsch, Stockholm

Lenke Rothman pár évvel ezelőtti, nagy retrospektív kiállítása a Királyi Képzőművészeti Akadémián pályájának új szakaszát is bemutatja: egy már-már konceptuális művészetet, ahol a legfinomabb, legtörékenyebb anyagokban az életbe vetett legerősebb hit szólalt meg. A kiállított munkák között láthattunk „papír-képeket": a szemek, szájak helyét égetéssel jelölő arcképeket, vagy fonallal összevarrt papírdarabokból álló kollázsokat. Az égetéssel készült képeken megkapóan sugárzott át a töredékek ereje, a varrott kollázsok pedig meggyőzően bizonyították, hogy amit mi a legfinomabbnak, leggyengébbnek látunk, olykor az bizonyulhat a legerősebbnek.

Az Aronowitsch Galériában megrendezett kiállítása 365 napról ad számot. Minden egyes kép annak a napnak a tanúja, amelyen készült, végső formájuk a művész mozdulatainak, gondolatainak és lelkiállapotának függvénye. A fizikai és pszichikai folyamatok kapcsolódásának soha meg nem ismétlődő képletét ragadja meg. Képei így a művész mozdulatainak és az idő mozgásának személyes dokumentumaivá válnak. Ez ugyan minden művészi önkifejezés természetes alkotóeleme, Lenke Rothman munkásságában azonban központi szerepe van.

Amikor a gesztus változásainak bemutatása a cél, olyan anyagokat választ ki, amelyek érzékelhetővé teszik a cselekvések „rétegződését". A kollázs az ő számára tehát aktív közeg, ahol az összehajtogatott és ragasztott papír, a szövet, a cédulák, bélyegzőlenyomatok és műanyag-darabok mind világosan mutatják a művész felületalakító mozdulatait.

(Egyik olajfestményén szinte már lehetetlen megkülönböztetni, melyik ecsetvonás követte a másikat. . .) Ezért úgy érzem, munkamódszere nagyon logikusan és szükségszerűen következik művészi céljaiból.

Anyagválasztásával arra is rá akar mutatni, hogy az élet éppen olyan, mint ezek a finom és törékeny anyagok. Anyagai tehát szimbolikus jelentést hordoznak, az idő egészének megfoghatatlanságát hangsúlyozzák. Rajtuk keresztül egyszerre mutat fel szimbólumokat és intuitive érzékelhető történéseket. A képeket felépítő papírdarabok formáját a kéz egy spontán mozdulata határozza meg, tudatos kiválasztás érvényesül viszont, amikor ezeket beilleszti a szimbolikus struktúrába.

Ezen a kiállításon tehát továbblépett egy olyan úton, amelyet főleg vázlatokkal kezdett meg korábban. Varrott képei, legkonceptuálisabb formájukban, amelyek pl. eddig az idő sajátos, egyéni jelölésére szolgáltak, most beépülnek a külső világhoz szóló munkáiba. A kiállítás egésze azt sugallja, hogy le tudta dönteni azokat a gátakat, amelyek kreativitását visszaszorították; mintha most bátrabban vállalná, hogy képei olyan „meztelenül" álljanak előttünk, mint ahogyan azokat elképzelte.

Nem szabad tehát elfelejtenünk, hogy mikor Lenke Rothman papírokat varr és hajtogat kötegekbe, ezeket – látszólagos finomságuk, gyengeségük ellenére – minden más anyagnál erősebbnek tekinti. Számára a hajlékony, formálható papír a rendületlen életigenlést jelenti, a fonál pedig a lehetőséget arra, hogy az emlékek és gondolatok egységbe rendeződjenek. Ha végignézzük Lenke Rothman összegyűjtött munkáit, feltűnik, hogy ezek a jelzések valamilyen formában fel-felbukkannak gyermekkorának és ifjúságának élményei nyomán. A szövet, a fonál, a női lét, az emberi élet és fennmaradás – együtt hatalmas erőt jelentenek a szerény és jól ismert közegben.

Ezen a kiállításon Lenke Rothman olyan formát választott, amely kihívásnak is tekinthető. Ha ez valóban így van, szükségszerű volt a kihívás.

Beate Sydhoff
Svenska Dagbladet, 1978. január 21.

16. Az én csendem, 1966

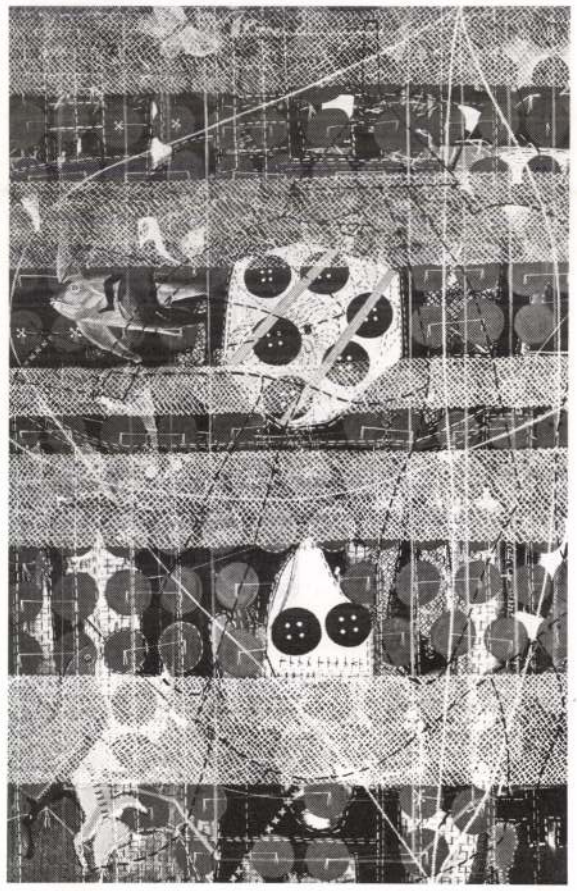

Önálló kiállítások

Galerie Sture, Stockholm / **1960**
Kortárs művészet, Uppsala / **1960, 1963**
Galerie 54, Göteborg / **1962, 1964, 1973**
Zöld Paletta, Stockholm / **1963, 1965**
Oxelösund Városháza / **1964**
Galerie Burén, Stockholm / **1968, 1970, 1974**
Nyköping Múzeum, Nyköping / **1972**
A Textilművészek Szövetségének Baráti Köre, Stockholm / **1972**
Galériet, Lund / **1975, 1979**
Királyi Képzőművészeti Akadémia, Stockholm / **1976**
Galerie Aronowitsch, Stockholm / **1978, 1980, 1984**
Elise Meyer Gallery, New York / **1981**
„First Woman Bank", New York / **1981**
Art Fair, Stockholm, Galeria Krister Fahl / **1985**
Galerie Modern, Stockholm / **1986-87**
Galerie 1, Göteborg / **1979**
The Judah L. Magnes Museum, Berkeley California / **1986**
Jewish Museum, New York
Nordiskt Konstcentrum, Helsingfors / **1987**

Csoportos kiállítások

Jó művészet minden lakásban, Stockholm / **1951, 1953, 1954, 1956, 1957**
Fiatal grafikusok, Nemzeti Szépművészeti Múzeum, Stockholm / **1956**
A skandináv kritikusok válogatása, Sundsvall Múzeum és Göteborg Művészeti Galériája / **1970**
A Textilművészek Szövetsége Baráti Körének Centenáriuma, Liljevalch Művészeti Galéria, Stockholm / **1974**
Alkotó Svédország, Minneapolis, Minnesota, USA / **1976**
Rajzok a műteremből, Kulturközpont, Stockholm / **1976**
Vándorkiállítás Skandináviában „Eliással együtt" Riksutställminger, Országos Kiállítás / **1978-87**
Galerie Aronowitsch, Stockholm / **1978**
„5 × 1000 év" Párizs–Düsseldorf–Modern Művészeti Múzeum, NUNSKU, Stockholm / **1979–80**
„Skandináv nők", Kiállítóterem, Malmö / **1980–81**
„Svéd vendégek New Yorkban", A. I. R. Gallery, New York / **1981**
P. SI. New York egy éven ösztöndíj / **1981**
Az első svéd művész a Djerassi Alapítványnál, Woodside, California / **1984**
L'Exposition Fibres Art 85, Musée des Arts Decoratifs, Párizs / **1985**
A Svéd Televízió művészeti műsora bemutatott egy héten keresztül minden nap fél órában egy sorozatot / **1979**
Megismételték a sorozatot / **1980, 1986**
Díszlettervet készített a Stockholmi Nemzeti Színház számára August Strindberg Húsvét c. darabjához / **1980–81**
Megjelent Az élet értéke c. könyve, Kalejdoskop Kiadó, Ahus, Svédország / **1980**
Megjelent az OK OK NO NEW YORK c. könyve, Kalejdoskop Kiadó, Ahus, Svédország / **1984**
Art Fair, Stockholm / **1986**

Megbízások

„Egy piros házikó körül", falikárpit
a Svéd Nemzeti Művészeti Tanács megbízásából. Svéd Kormány Háza, Stockholm
„A sötétség és a fény határán", falikárpit
az Eslöv-i temetőkápolnában
„Mikor megpihensz otthon, és amikor az úton vándorolsz", falikárpit az Enskede-i Zsidó Egyházközösség temetőkápolnájában
A falikárpitokat a Handerbetets Vänner – Textilművészek Szövetségének Baráti Köre – készítette.

Művei gyűjteményekben

Modern Művészeti Múzeum, Stockholm
Nemzeti Szépművészeti Múzeum, Stockholm
Művészeti Múzeum, Göteborg
Svéd Királyi Könyvtár, Stockholm
Modern Művészeti Múzeum, Haifa
Művészeti Múzeum, Sundsvall
Magnes Museum, Berkeley, California

Művei számos magángyűjteményben Svédországban, Párizsban,Londonban, Helsingforsban, New Yorkban, Kaliforniában stb.

5. Értekezlet, 1979

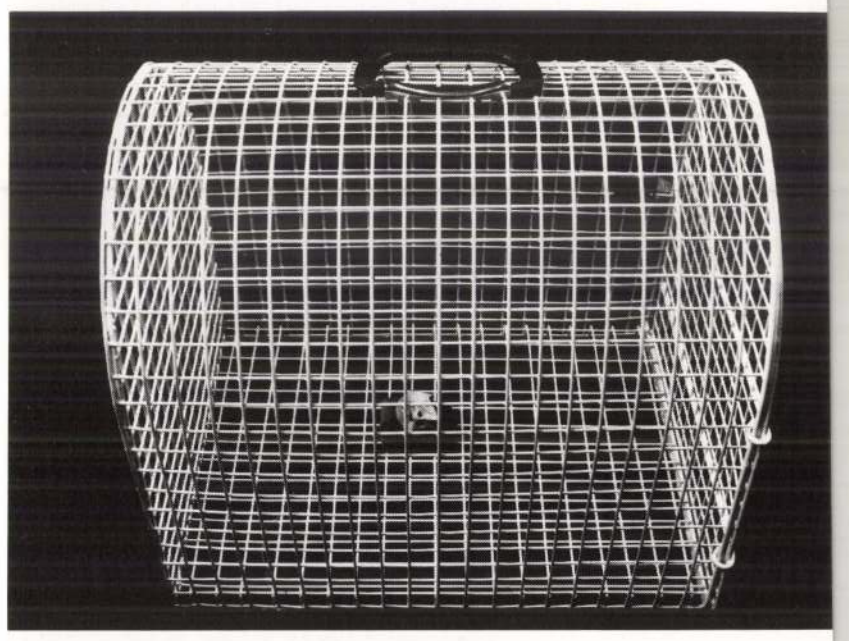

Lenke Rothman

Lenke Rothman 1929. március 28-án született Kiskunfélegyházán egy nyolcgyermekes család első gyermekeként. Apja hitoktató volt, aki emellett esernyőket készített. Anyja fodrászként dolgozott.

Amikor 1944-ben a németek megszállták városukat, Lenke Rothman édesanyja azonnal levette a függönyöket az ablakokról, mondván: „Ha meglátják a szép függönyeinket, még azt hihetnék, hogy gazdagok vagyunk." Pedig ezeket a kézimunkákat kuncsaftjaiktól kapták fizetség gyanánt a szép frizurákért.

Sorsát ő sem kerülhette el. 1944 nyarán családjával együtt ő is ott állt az auschwitzi hosszú sorban. Az akkor 15 éves Lenkét és 13 éves öccsét – mivel munkaképesek voltak – különválasztották a család többi tagjától, akikre a megsemmisítés várt. Apját behívták munkaszolgálatosnak, az ausztriai Welsben nyugszik egy tömegsírban.

Lenke Rothman végül egy munkástranszporttal Auschwitzból Gubenbe került, egy repülőgépek és tengeralattjárók számára rádiótechnikai eszközöket gyártó üzembe. Ügyes kezének köszönhette, hogy elkerült Auschwitzból.

Gubenből a Bergen-Belsen-i koncentrációs táborba vitték, ahol súlyos tuberkulózist kapott. A tábor 1945 áprilisában szabadult fel, és Lenke július 4-én Dél-Svédországba érkezett, ahol azonnal kórházi kezelést kapott. Öccsét is sikerült felkutatnia 1946-ban, aki később szintén Stockholmba került.

1945 és 1951 között rövid lábadozási időszakokkal megszakítva, betegségekkel és operációkkal teltek el az évek. Két teljes évet töltött el gipszben.

Mindezek ellenére Lenke Rothman 1947-ben egy levelező tanfolyamon rajzolást és pszichológiát kezdett el tanulni, és mindvégig rajzolt és tanult. 1950–51-ben egy évet töltött el egy stockholmi kórházban, ahol egy üres szobát biztosítottak számára, amiben festhetett. Karl Helbig, a szobrász, aki hallott Lenkéről, a kórházban megnézte képeit, és néhányat kiválasztott és kiállított a „Jó művészetet minden otthonba" c. kiállításon.

1951–55 között festészeti tanfolyamon vett részt Norvégiában, majd négy éven keresztül a Svéd Képző- és Iparművészeti Iskola magántanulója volt festő szakon.

1954-ben házasságot köt Herman Abrahamssonnal és svéd állampolgár lesz. 1951-ben ismerkedett meg Nelly Sachs-szal, a későbbi Nobel-díjas költővel, és rajta keresztül sok költővel, színésszel, íróval és zeneszerzővel került kapcsolatba. 1972-ben sorozatot készített Nelly Sachs költeményeire, aki verset írt képeihez. Összekötötte őket ezen kívül a chaszidizmus (zsidó misztika) iránti érdeklődés.

1957–58-ban Ravennában tanulmányozta a bizánci mozaik-technikát. Onnan Izraelbe utazott, ahol néhány izraeli és arab művésszel ismerkedett meg.

Stockholmba visszatérve festett és esténként mozaik-technikát tanított.

1959-ben házasodott össze Sivar Arnérral, az íróval.

Lenke Rothman első önálló kiállítására 1960-ban, a stockholmi Sture Galériában került sor, amelyet azután gyors egymásutánban több kiállítás követett. Hollandiában, Dániában, az olaszországi Sienában, New Yorkban tanulmányutak során kereste tudása mélyítésének lehetőségét. Kiállítás kiállítást követett, egyre többet dolgozott, majd újabb látogatást tett Olaszországban.

1966-ban megszületett a fia, Elias.

1970-ben kapta első nagy megbízását a Svéd Nemzeti Művészeti Tanácstól, egy falikárpit elkészítésére a Királyi Kancellária számára. A falikárpitot a híres Handarbetets Wännerben (A Textilművészek Szövetségének Baráti Köre) szőtték.

Lenke Rothman 1976-ban a Királyi Képzőművészeti Akadémia tagja lett. Akadémia-beli önálló kiállítása alkalmából katalógus jelent meg, amelyben az 1947–76 közötti időszakból összesen 252 munkát sorol fel, valamint vázlatait és más művészek – pl. Goya, Hieronymus Bosch, Daumier, Munch, Roult – után készült szabad tanulmányait. Legtöbb munkáját vászonra festi temperával. A 252 mű között 17 akvarell, 31 tus-, ceruza-, pasztell-- és szénrajz szerepel. Megemlít 10 falikárpitot is, amelyeket a Handarbetets Wänner 10 szövője készített Edna Martinnal együtt. Közöttük találhatjuk a Nelly Sachs verseihez készített sorozatot. Ezek a képek nem illusztrációk, hanem a versben kifejezett tartalmak vizuális képei. Összesen hat képből áll. Különböző fonalakból és szálakból készültek 1972-ben, szövéssel és varrással.

Másik jelentős műve az „Egyéniségek különböző szerepekben, alakzatokban és helyzetekben". Ez a munka 1976-ban készült vékony spinnaker-nylon vitorlavászonból, amelyet egy vastagabb anyagra varrt és megégetett. Hét különböző méretű részből áll – plusz a szobrász, Torsten Renquist által készített nyolcadik Egyéniség fából, Lenke Rothman festménye után –, az egész egy 8 m × 1,80 m nagyságú egységbe varrva. A művet a Svéd Nemzeti Művészeti Tanács megvásárolta az uppsalai egyetem Filozófiai Tanszéke számára.

4. Emlékeztess az életre minket, 1979

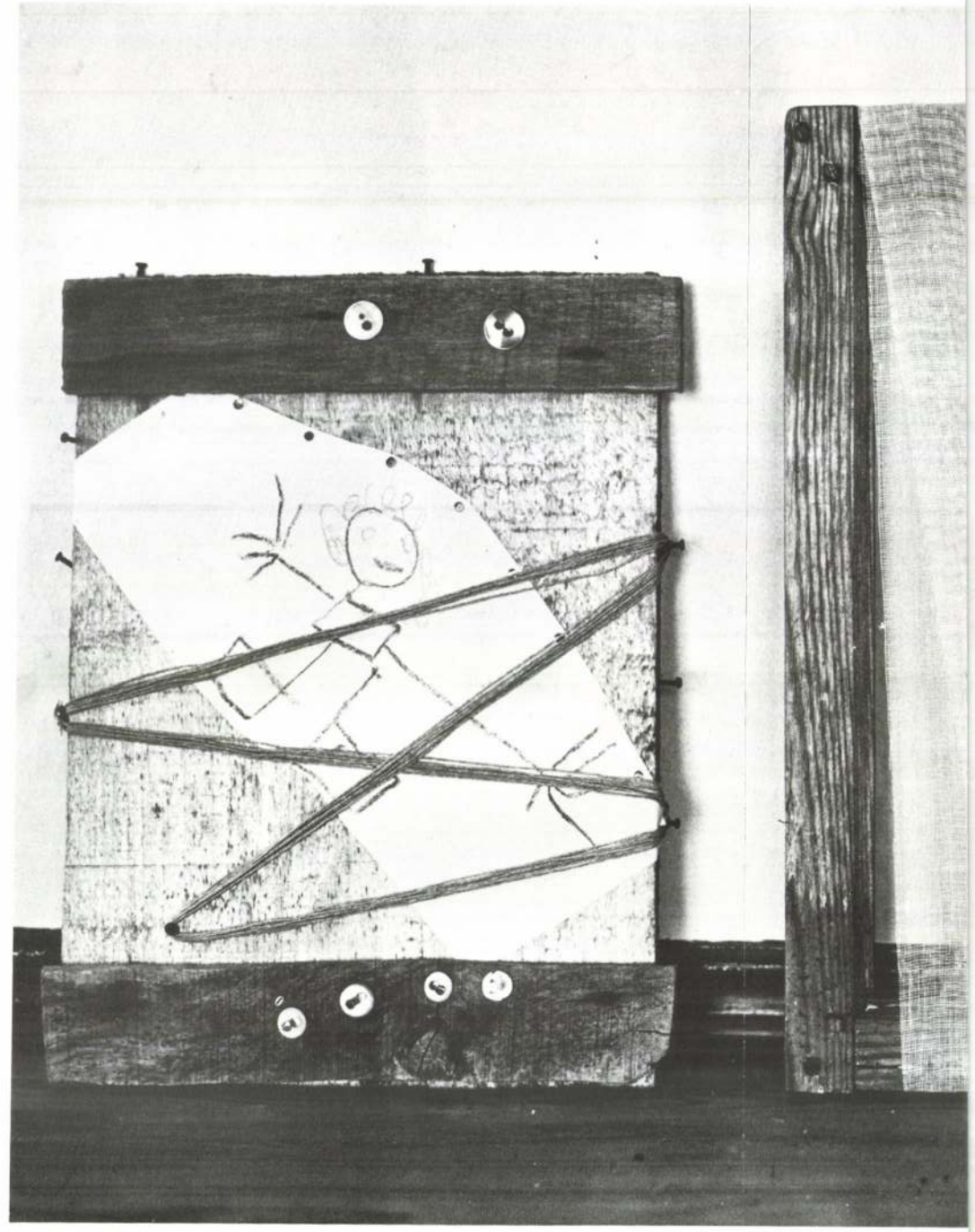

17. Régi ablak, 1986

18. Félelmet hozó állat egy gyermekruhában, 1969

2. Rothman Lenke Irén húgával. Kiskunfélegyháza, 1944

3. A szálak között, 1984

„Születésünk pillanatától velünk él egy ősrégi tudat, hogy emberek vagyunk.
Számot adni erről a tudásról csak alkotással lehet."

Lenke Rothman Az élet értéke c. könyvéből. 1980.

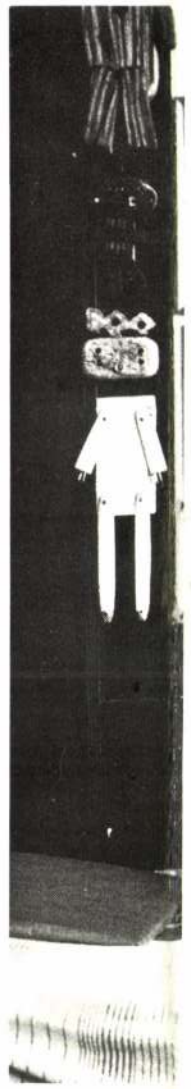

1. A Scheelegatan-i műteremben

Az ember a lelkében, legbelül él vagy hal.
Az élet belső tartalékait, a felszín alatt rejlő
mozzanatokat szeretném feltérképezni.
Hiszek abban, hogy ha – teremtő módon – tudunk
a külvilágon változtatni,
feltárhatjuk, megismerhetjük a belső történéseket,
sőt, a külső események belső lenyomatát is.
Erre pedig égető szükség lenne.
Az a fontos, hogy rátaláljunk a megfelelő nyelvre,
és merjünk nekikezdeni a kutatásnak.

Lenke Rothman,
A Burén Galéria katalógusából, Stockholm, 1974

Lenke Rothman, svéd művész kiállítása
1987. augusztus 7–szeptember 6.
Ernst Múzeum
Budapest, VI., Nagymező utca 8.
Felelős kiadó: Néray Katalin
Svéd eredetiből angolra fordította: William Barrett, Stockholm
Angolból magyarra fordította: Szekeres Andrea
Svéd eredetiből magyarra fordította:
Dr. Zipernovszky Hanna
Magyarról angolra fordította: Török András
A katalógust tervezte: Schmal Károly
A katalógust szerkesztette és a kiállítást rendezte:
Ratkai Ida

ISBM 963 7402039

Ára: 30 Ft

OKISZ Labor Nyomda
Felelős vezető: Gede Károly

HOMMAGE À GRASS, 1962, tempera, vászon, 36 × 27 cm
A DESZKA, 1962, tempera, fa, 44 × 17 cm
A FÖLD PEDIG KEGYETLEN ÉS PUSZTA VALA, 1962, tempera, vászon, 35 × 27 cm
CÍM NÉLKÜL, 1968, gomb, papír, fa, 44 × 8 cm
ANI MAAMIN (HISZEK), 1962, tempera, fa,
26 × 24 cm
VÁRATLAN VÁLTOZÁS EGY SZEM ALATT 1–3., 1963, tempera, fonál, lenvászon, 47 × 40 cm
ÉJJEL 1–2., 1963, tempera, vászon, 46 × 38 cm
ESŐ, 1963, tempera, vászon, 92 × 73 cm
EGY ASZTALSAROK, AHOL ÜLTEM, 1964, tempera, fonál, vászon, 42 × 33 cm
A VIRRADAT ÉS SÖTÉTSÉG HATÁRÁN (5 részes), 1965, falikárpit, 1982, 122 × 93 cm
AZ ÉN CSÖNDEM, 1966, tempera, vászon, 117 × 74 cm
A REJTETT DIAGRAMJA, 1966, tempera, vászon, 65 × 54 cm
FÉLELMET HOZÓ ÁLLAT EGY GYEREKRUHÁBAN, 1969, (Az „Állatok ruháinkban" c. sorozatból) tempera, vászon, 67 × 56 cm
RÉGI TAPÉTÁBAN, 1970,tempera, vászon, 46 × 42 cm
EGY FEJ ÉS VARRÁSOK, 1971,tempera, vászon, 46 × 42 cm
ÚGY VOLT, HOGY. . ., 1972,tempera, vászon, 46 × 42 cm
TALÁN A SZÜLETÉSKOR, 1973,tempera, vászon, 56 × 67 cm, Elias Arnér tulajdona
MINT RÉGEN A GYEREKKORBAN, EGYEDÜL A FÁSKAMRÁBAN, 1973,tempera, vászon, 67 × 56 cm
ARC MŰANYAGBAN, 1975, vegyes technika, 43 × 40 cm
ARC ANYAGBAN, 1975, vegyes technika, 36 × 36 cm
ARC ANYAGBA ÉGETVE, 1976,vászon, 35 × 28 cm
A MINDENNAPI TEST, 1977,vegyes technika, 65 × 54 cm
A NAPOK NYOMAI SOROZATBÓL, 1977,vegyes technika, 65 × 45,5 cm
OKTÓBERBEN, 1977, (2 db-os) vegyes technika, 82 × 60 cm
A RÓZSASZÍN RÓKA, 1978,objekt, 61,5 × 33 × 17,5 cm
A „POMMAC" SZOMJÚSÁG SVÉDORSZÁGBAN 1945-BEN, 1978,kollázs, 62 × 46 cm
MINT EGY KÖNYV, ÖNTVE BERLINBEN, 1979,objekt, 23 × 21 × 9 cm
ÉRTEKEZLET, 1979,objekt, 39 × 35 × 29 cm
EMLÉKEZTESS AZ ÉLETRE MINKET, 1979, üvegdoboz, gyerekcipők, 23 × 23 × 21 cm
KÖNYVELÉS, 1981, vegyes technika, 75,5 × 40 × 7 cm
LAP SABBATH KÖNYVÉBŐL, 1981, (A „Lapok Sabbath könyvéből" c. sorozatból) kollázs (sárga), 38 × 31 cm
LAP SABBATH KÖNYVÉBŐL, 1981, (A „Lapok Sabbath könyvéből" c. sorozatból) kollázs (piros), 38 × 31 cm
LAP SABBATH KÖNYVÉBŐL, 1981, (A „Lapok Sabbath könyvéből" c. sorozatból) kollázs (szövet), 38 × 31 cm
A SZABAD KEZEK SOROZATBÓL, 1982,vegyes technika, 72 × 44 cm
SZABAD KEZEK 1., 1983, (A „Szabad kezek" c. sorozatból) vegyes technika, 41 × 41 cm
CÍM NÉLKÜL 8., 1983, vászon és kézzel merített papír, 54,5 × 67 cm
PIROS GYERMEKING, 1983, gyermeking és kézzel merített papír, 47 × 61 cm
KÉZZEL MERÍTETT PAPÍRRAL, 1983, vegyes technika, 45 × 36 cm, 56 × 43,5 cm
WOODSIDE-BŐL, 1984, vegyes technika, 110 × 79,5 cm
A SZÁLAK KÖZÖTT, 1984, assemblage, 60 × 46 cm
A THERESIENSTADTI GYERMEKEK EMLÉKÉRE, 1984, vegyes technika, 135 × 400 cm
FÉSZEK ANYAGBÓL, 1984, objekt, 31 × 24 cm
FÉSZEK KÖTÖTT KESZTYŰBŐL, 1984, objekt, 22 × 19 cm
RÉGI ABLAK, 1986, vegyes technika, 36 × 29 cm
A VÍZ MELLETT, 1986, vegyes technika, 45 × 67 cm
A VÍZ MELLETT, 1986, vegyes technika, 65 × 51 cm
MINIATŰR, 1986, vegyes technika, 46 × 46 cm

Fotók:
Per Bergström: 3., 4., 5., 6., 7., 9., 10., 18. Hans Erixon: 1. Elias Arnér: 8. Sten Vilson: 11., 12., 14., 15. Åke Malmström: 13., 16.
A katalógus anyagát a művész bocsátotta rendelkezésünkre.

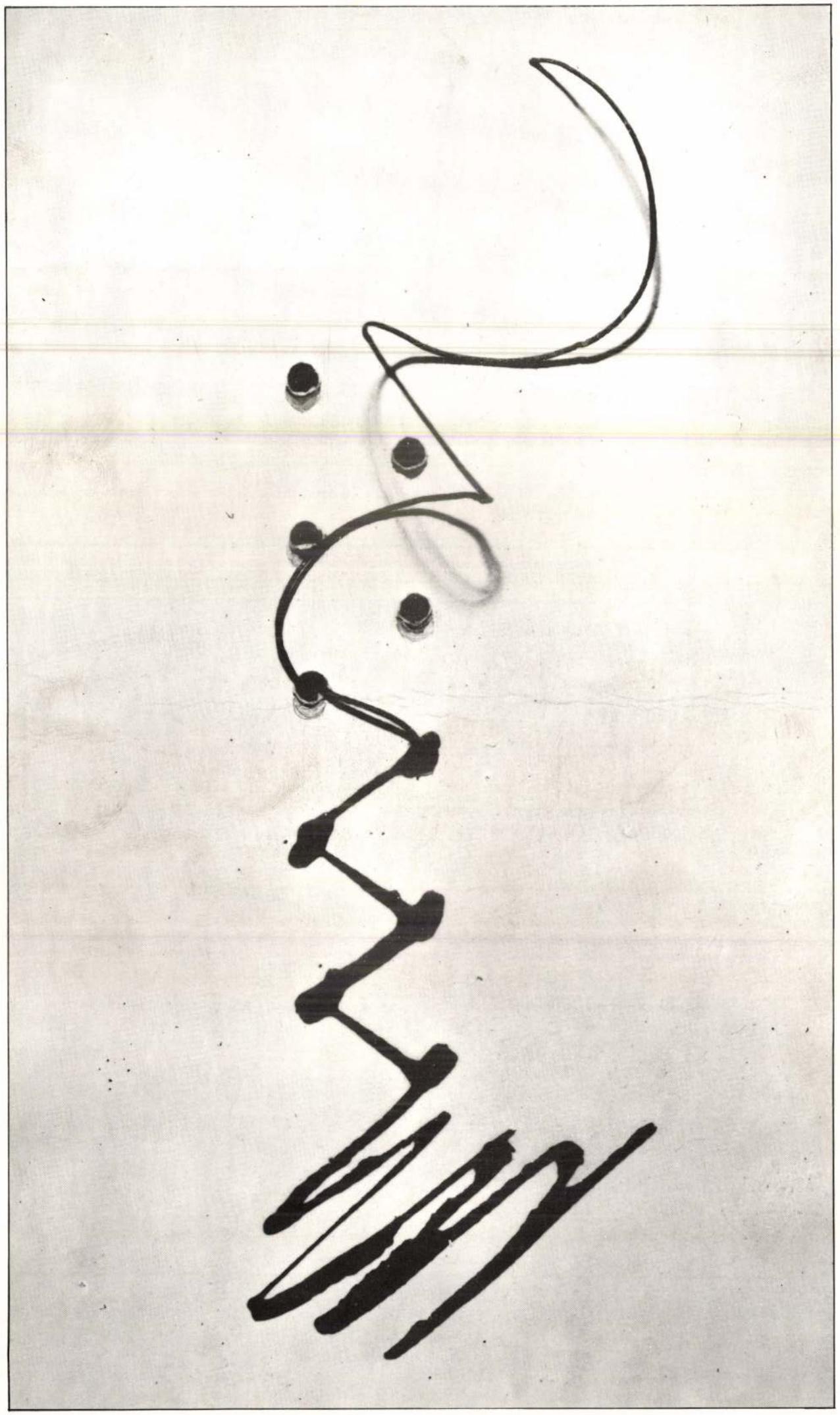

Lenke Rothman, svéd művész kiállítása, 1987

Budapest, Ernst Múzeum
augusztus 7–szeptember 6.

Roth Hermann

Az általa létrehozott típust fia, *Hermann Roth* folytatta és fejlesztette tovább. Szignált érme az előlapon H R, a hátlapon R monogrammot visel (10.). Beigazolhatólag csak 1690—1695 között dolgozott Körmöcbányán[7] s innen magyarázható, hogy műve csupán egy változatban ismeretes. Ez az érem viszont apja műveivel szemben már a mozdulatok erejével hat. Kifejezésre jut ez a ló magasra emelt mellső lábaiban, valamint azon mód által is, ahogy a lovag ledöfi a szörnyet. A hátlap is több elevenséget nyer részint az erős hullámzás érzetetésével, részint pedig az elsüllyedéstől félő alakok izgatott mozdulatai következtében.

szekrények szakítják meg. A 9 ik
p némi képzetet nyújt a burkolatról,
színek pompáját azonban nem adja
sza. Számos arab szoba dísztermét
nerem, de szépségre ezzel egyik sem
tekedik. Mondani sem kell, hogy a
ennyezet festett díszű volt, színeinek
zdagságából azonban csak az aranyos
szletek maradtak meg, a többi na-
on megrongálódott, vagy egészen el-
ısztult.

A még elég jól olvasható föliratok
yike így szól: «Ez áldott lakást
nelte a fönséges Isten, az úr előtt szü-
ölködő Gamâl el-Din». A mak'adnak
promtól megfeketedett mennyezete
att körülfutó öv fölirata részletesebb
lvilágosítást nyújt a ház építőjéről és
nak idejéről. Ez így hangzik: «Ez
dott mak'adot épité a fönséges Isten,

Roth Herman

körmöci vészidő

l.

Huszárprotest.

271. l.

Mistras, Menelaion, Tripolis, Tegea, Mantineia, Delphi, Thebai, Platea, Levadia, Orchomenes, Chaironeia, Volos, Halmyros, Anchialos, Demetrias, Pagasai. Ezenkívül az athéni német régészeti intézet könyvtárában könyvtári kutatásokat is folytatott a görögországi praehistorikus lelőhelyekre vonatkozólag. Második odautazása alkalmával Olaszországon keresztül ért Görögországba, ami alkalmat adott a pompeii és herculanumi régészeti anyag, továbbá Firenze, Róma, Nápoly és Brindisi megtekintésére is. Egyébként Szerbián keresztül utazott. Tanulmányútjának tudományos eredményeit hazatérése után nagyobb munkában dolgozza fel, de az egyetemen tartott előadásaiban már eddig is felhasználta.

Dr. Buday Árpád (1879, Marosgezse, Alsó-Fehér m., ref.), a szegedi tudományegyetem ny. r. tanára a Hariseion-alapból nyert 2500 P ösztöndíjjal dr. Banner János adjunktus c. ny. rk. tanárral együtt tette meg az előző bekezdésben vázolt tanulmányutat. Általános tudományos elmélyedés és a helyszínen szerzett tapasztalatoknak az egyetemi oktatásban való értékesítése volt tanulmányútjának egyik vezérlő szempontja. A praehistorikus lelőhelyekkel szemben inkább a klasszikus görög világ emlékei érdekelték. Emellett, mint sajátos célt, az úgynevezett thrák lovasisten emlékeire, majd ennek folytatása és a kutatási kör kibővítéseként az [illegible] halotti lakoma" ábrázolásaira vonat-

ROTT HERMAN KERESZTÉLY körmöczbányai bélyegmetsző, kinek neve C. H. R. betűk alatt rejtőzik, 1645—1693-ig működött a körmöczbányai pénzverdében és 1652 óta metszette mint főmetsző a kiválóbb pénzverdei bélyegeket. Tőle való a György tallérok egyik sora, ő készítette Károly főherczeg 1685-ik évi születésére vonatkozó emlékérmekhez és Buda 1686-ik évi bevétele alkalmából készült egyik emlékérem számára a bélyegmintát. Apja Rott von Rottenfels Herman 1649 julius 30-ika óta a körmöczi kamara alelnöke volt. (Belházy közleményéből a bécsi Num. Zeitg. XXI. 490. lapján.)

Arch. Ért. 1890 évf. 383 l.

Rott

R. *(Rott) von Rothenfels, 4. Hermann Keresztély*, bélyegmetsző, 1652-től főéremvésző Körmöcön, hol 1690. halt el. R. készítette az 1664-i koronázási érmet, Károly főherceg születésének emlékérmét, a Buda visszavételének emlékére kiadott érmet stb. Sok tallérnak a bélyegét metszette. Főleg Szent György tallérjai voltak híresek, melyeknek mintájára hosszú ideig készültek a magyarországi Szt. György-érmek. Jele C. H. R. — Ennek fia volt R. *Hermann*, éremvésző, * Körmöcbánya, † Breslau 1726 nov. 16, hol pecsétmetszéssel is foglalkozott. 1690—95. atyja helyén működött a körmöci pénzverdében, majd visszatért Breslauba. — 1690-től ugyancsak a körmöci pénzverdében dolgozott R. másik fia is: R. *Jeremiás*, aki 1751 jan. 9. halt meg Körmöcbányán.

Ko-G. II. 393 l

SZENTIV

Rottmann

ROTTMANN, I. *Karl*, német festő, Handschuchsheim 1798. † München 1850. Münchenben tanult, éveket töltött Rómában és Görögországban. Főművei a müncheni Hofgarten árkádjaiba festett 28 olasz freskótájkép (1833—35) és a Neue Pinakothek egyik termét díszítő 28 enkausztikus görögországi tájkép, annak idején ünnepelt példái a heroikussá fokozott ideális tájképfestésnek, kapcsolatban a monumentális művészet felélesztésére irányuló törekvésekkel.

R. 2. *Mozart*, festő, * Ungvár 1874 aug. 25. Bécsben, Münchenben, Budapesten tanult s a Benczúr-iskola értelmében festett vallásos tárgyú és életképeket. 1901 óta sűrűn szerepel a Műcsarnok és a Nemzeti Szalón tárlatain. Jelentékenyebb művei: Jób, Jézus a templomban, Krumplihámozás, Kávénál stb. Sári tréfál c. képe a debreceni városi múzumban van.

K. G. L. 3940

BP. 1934. I. 17.

ÉS 1998 július 31

A jó cselekedet emlékére

– Lenke Rothman magyar származású művésszel beszélget Garam Katalin –

1997 tavaszán a svéd iskolákban felmérés készült a diákok tudásáról, eszerint a VIII-IX. osztályosok közel egyharmada nem tudta, vagy nem hitte el a második világháborús német koncentrációs táborok létezését. A „történelmietlen" történelemoktatás javítása céljából, valamint, hogy az emberiség ne feledjen, Göran Persson, svéd miniszterelnök levelet írt az összes iskoláskorú gyerek szüleinek, ingyen felajánlva benne egy könyvet a nácizmus bűntetteiről. A címe: *„Erről meséljetek..."*. Ugyanebben a szellemben határozta el a svéd parlament, hogy megemlékezik nemcsak a II. világháború áldozatairól, hanem arról az emberről is, aki sokat tett, hogy számukat csökkentse.

Raoul Wallenberg, akinek több tízezer budapesti lakos köszönheti életét, a hivatalos svéd álláspont szerint nincs holttá nyilvánítva, ezért Svédországban nincs szobra sehol, utca sem viseli nevét. A parlament, a Riksdag, ugyanakkor meg kívánt emlékezni róla, és a feladatot Rothman Lenke, az 1945 óta Stockholmban élő, magyar származású művész kapta.

– Hogyan keletkezett az ötlet, és hogyan találtak el Önhöz?

– Tíz évvel ezelőtt egy parlamenti képviselőnő indítványozta, hogy meg kellene emlékezni a Budapesten, a II. világháború utolsó napjaiban eltűnt Raoul Wallenbergről. Hogy én kaptam a megbízást, annak köszönhető, hogy engem, mint művészt, már 1951 óta ismernek itt. Számos munkám vált közismertté, például a Karolinska Intézet melletti Nobel-Bizottság termét – ahol a fizikai, kémiai és orvosi díjak odaítéléséről döntenek – öt szövött munkám díszíti. Ezeket látta a parlament művészeti és berendolgoztam, úgyhogy ez az egyszerűség nem magától jött. A megnyitón ott volt a parlament elnöke, a svéd miniszterelnök, erre az alkalomra Stockholmba utazott Svédország magyarországi nagykövete is feleségével. Ott volt a királyi pár is, és sokáig álltak a mű előtt. A királynő szerint a kövek jelképezik az embereket, mások azt mondják, a gyertyatartók az emberek, akik önmagukba fordultak, és hátukat mutatják felénk. Azt hiszem, éppen a sokféleképpen értelmezhetősége teszi ezt a művet olyan erőteljessé. Talán furcsán hangzik, de magam is meglepődtem azon a hatáson, ami a kövek árnyékából ered. Világos volt előttem, hogy szükség van a felülről jövő megvilágításra, de hogy az árnyékoknak ekkora jelentőségük lesz, azt igazából előre én sem tudtam. Ez csak akkor és ott derült ki, amikor rájuk irányítottam a fényt és megjelentek az emberek vagy lelkek, vagy ha tetszik, erdei növények, a tengerfenék árnyai, bármi – végtelen sok az értelmezési lehetőség.

kot választottam, azt alakítottam ki erre a célra. Mára ez a sarok fontos hely lett, az átjáró központi helye, ahol megáll mindenki.

[A sarkot Lenke Rothman egy, a mű részét képező üvegfallal háromszög alakú hasábként választotta le. Alul nyolc gyertyatartó áll sorban – kopottak, öregek. Olyanok, mint amilyeneket a vallásos zsidók használnak szombat esti gyertyagyújtáskor. Mindet Budapestről hozta. Nagyon nehezen talált rájuk, pedig nagyon sokat keresgélt. Az utolsó háromra például akkor akadt, amikor már a Ferihegyi repülőtér felé tartott, hogy hazarepüljön. Az egyik gyertyatartó

– Több könyvet írt svédül, ezek közül a *Regn (Eső)* egy 52 napos norvégiai, bergeni tartózkodásának naplója. Bergen azonban emlékeztet Bergen Belsenre, az ablaka előtti kémény Auschwitz kéményeire, és az örökös

Kurdy Gyula: Magyar tükör 680 Ft 544 Ft – Mihail Bulgakov: Szívházi regény 750 Ft 600 Ft

rült. Az egyik mondata fantasztikus volt: „a gyermekek mosolya, mint a tűzre dobott játékok". De sajnos így folytatta: „de tudom, hogy ettől gyúlnak csillagok az égen". Ezt például csak olyan tudja leírni, aki sohasem volt ott. Az igaz, hogy tűzre dobták a gyermekeket, de ettől semmiféle csillag nem gyulladt ki az égen.

– Könyvéből azt is megtudni, hogy maga is félig gyermek volt még, mikor Auschwitzba került, ahol édesanyja és hat kistestvére életét vették el, és az egész családból egyetlen öccse maradt életben.

– 15 éves koromban kerültem Auschwitzba, 1944-ben, onnan a Berlin közelében lévő Guben helységben levő munkatáborba, végül pedig Bergen Belsenbe, és mindez egy év leforgása alatt történt. 16 éves voltam, amikor Svédországba érkeztem.

Auschwitzot túlélni – ezt mindenki tudja, aki élve jött ki onnan –: ehhez szerencse, véletlen, csodák és hibák kombinációja kellett. A végére már nem bírtak mindenkit megsemmisíteni, egyeseket kiválasztottak munkára. A gubeni gyár vezetője engem például a kezem miatt választott. Anyukám annak idején mindig azt mondta, hogy szép kezem van, és engem végül ezek a szép kezek mentettek ki Auschwitzból.

– Hogy lehetett túlélni a borzalmakat, és hogyan lehetett ezek után valamiféle normális életet élni?

csom". De az emberiség nem tanul, újabb szörnyűségeket követnek el. Mindezek tetejébe a túlélők számára a legrettenetesebb a tagadás. Nem elég a borzalom, amit átéltünk, akadnak olyanok, akik tagadják azt, amin mi keresztülmentünk. Ráadásul ezt a demokrácia nevében teszik, mondván, hogy mindenkinek demokratikus joga van saját nézeteihez; hogy filozófusoknak, gondolkodóknak titulálják magukat, és hogy tudatlan fiatalokat ragadnak magukkal. A legrosszabb a tagadásban az, hogy ezzel előkészítik a talajt az újabb üldözésekhez.

– A Raoul Wallenbergnek szentelt művének az a célja, hogy a jó cselekedetre emlékeztessen. De van-e valami más is, amit tehetünk?

– Fontos kérdés ez. Mit lehet tenni? Nemrégiben felhívott egy 17 éves lány, svéd gimnazista, aki elmesélte, hogy három éve utazik országszerte, és beszédeket tart az iskolákban. Mert tudja, hogy amikor mi, túlélők, már nem leszünk életben, akkor valaki másnak kell átvennie a mi tanúskodásunkat, és továbbmondani a történetet. Ő rengeteget olvasott, felkereste a koncentrációs táborokat, beszélgetett azokkal, akik kiszabadultak onnan, és tapasztalatait egy kiállításon mutatta be. Vannak tehát ilyen emberek is, akik – bár semmiféle közvetlen tapasztalatuk nincs – életben akarják tartani a múlt emlékeit.

Aztán itt van a miniszterelnök által ingyen megkapható könyv is...

Orosz István: A „magyar kérdés" 498 Ft 399 Ft

Umberto Eco: A tökéletes nyelv keresése 2.995 Ft 2.396 Ft

Földényi F. László: A testet öltött fesztmény 1.200 Ft 960 Ft

Akadémiai Kiadó · Atlantisz Könyvkiadó · Balassi Kiadó · Európa Könyvkiadó · Jelenkor Kiadó

LICHTHOF

A VESE

Szombaton föltűnt egy ember a televízióban, el akarta adni a veséjét. Volt már ilyen, tavaly is megjelent a képernyőn egy férfi, de az se tudta eladni, pedig hirdetést adott föl az Expresszben.

Minálunk az emberek képtelenek eladni a veséjüket.

Miért?

Hát mert semmi ötlet, csomagolás, píár. Ez a mostani elhatározta magát, aztán csak várta odahaza, jön-e valaki a veséért. El volt ugyan szánva, valahányszor kopogtak, félelemmel vegyes reménykedéssel az ajtóhoz rohant, de mindig a villanyszámlás volt, gázos, néha a végrehajtó, egyszer a szomszéd, és egyik se akart vesét. Végül rájött, hogy így nem fog menni, fölkerekedett, bement a Transzplantációs és Sebészeti Klinikára, de ott meg nem engedék föl a portán, pedig egyből azt mondta, itt a vesém.

A környezet sem éppen kedvező.

Valahányszor ezzel érkezik egy állampolgár a főportára, föl sem engedik, nehogy valamelyik emeleten berántsák egy kórterembe a vesére várakozók, viszont a klinkiaigazgató azonnal lerohan és még ott a portán elmagyarázza, mi van. Nem kell vese, ha a polgár mégis eladja, le fogják csukni, elveszik a pénzt, de egyébként se tudja a saját veséjét kivenni, ők meg nem fogják.

Teljesen más lenne, ha ilyenkor egy centivel rohanna le a klinikaigazgató, na mekkora az a vese, vérvétel, ultrahang, aj de dögös veséje van, hatos szoba, tessék a pénztárhoz fáradni.

Ez vállalkozásbarát környezet.

Mi van helyette: semmi.

A televízió megszólaltatja a folyosón a betegeket: az egyik azt mondja, szép dolog, hogy az illető fölajánlja a veséjét, de nem szép, hogy pénzért, így csak egy szűk kör jut veselehetőséghez.

A lakosság még itt tart.

Pedig olcsó a vese, négyszázezer forint, a feketepiacon legalább ötmillió, olyan, mintha a tébé kilencvenszázalékos támogatással adná, (az úr) vagy komoly szociális érzékenységgel bír vagy hülye. Bár karakán is, az utolsó forinthoz is ragaszkodik, négyszázezerrel tartozik.

Épp ez az: nincs rendesen végiggondolva. Ez nem árkalkuláció, hogy ennyi a tartozás meg még a gyerektartás: aki nem ismeri az árakat, annak drága, aki ismeri, az egyből azt gondolja, ez meg milyen vese lehet. És akkor arról még nem is beszéltünk, hogy áfával négyszázezer vagy anélkül, számlás vagy nem számlás, egyáltalán bruttó vagy nettó, senki nem mondta, hogy a vesejövedelem adómentes, jó ha a végén háromszázezer marad, a másik vesénket százezerért fogjuk árulni, az meg tényleg gyanús, lehet, hogy csurig van kővel.

Lássuk be, a vesét menedzselni kell, arculatterv, marketing, normális árkialakítás, és főképp kellő magabiztosság, bízzunk a saját vesénkben, semmire se megyünk ezzel a „nem jött senki a veséért"- képpel, már nem úgy van hogy majd a tévé elintézi, még így se, hogy kereskedelmi csatorna, Fókusz, ott vagyunk, ahol voltunk, a történetnek vége, a delikvens hazamegy, már azt se várja, hogy jöjjön valaki a veséért.

Jó, megmaradt a vese: konkrétan nem látjuk, de mindenki tudja, hogy ott van, a lehajtott fejű, összegörbedt vállal távolodó polgárban, és ez bizonyos értelemben végtelenül megnyugtató, valami kis békebeli érzés, képzeletünkben rémes képek jelennek meg, gyönyörű indiai nő, jobb csipőjétől balra fölfelé forradás halad, mögötte több tucat nő és férfi, sorban, mindegyikükön ugyanez a forradás, természetesen mind indiaiak, nálunk ilyen nincs, láthattuk, hogy dugába dől már a főportán. Igaz, húsz román plusz ugyanannyi ukrán és bolgár polgár is most adta el a veséjét, viszont utána mindannyiukat elfogták, megérdemelt büntetésüket le fogják ülni, fél vesével, és hát hol vannak mihozzánk bolgárok, románok, az mégiscsak a Balkán, mi meg szinte Európa vagyunk, ahová egyébként a veséket eladják. Minálunk legföljebb ilyenek esnek, igazi magyar hír, nekünk való, kicsit tragikus, kicsit komikus, ilyenek vagyunk mikor vesét akarunk eladni, itt semmire se menne Robin Cook, kétszáz évig kell még a füvet nyírni, míg normálisan el bírjuk adni a vesét, ami különben is egy hülyeség, vese nélkül élni kockázatos, néha csak egy kockázatosabb van, vesével

Molnár Erzsébet

Rothman Lívia

Rothmann Miksa

Rothmann Míksa, festő, szül. 1874 aug 23-án Ungvárott, 1891—92 az ált. festészeti szakosztályon mint vendég Griepenkerl tanítványa volt.

Fleischer Beck Sol

é.

zézett peremű érem előlapján
czélben, baretteval, kivágott
an ábrázolva. Fölül mélyített
czímereket tartó alakok van-
si ütközet szemlélhető, a hol
ató. Feliratai az előlapon alól:
QVAE. REGINAE. IAM. PRO. CE-
ORIS EFFIGIES.« és a hátlapon:
: REX ANV : AGENS. XX. IN.
PARVA. SVORVM. MANV. PV-
D. XXVI«.

- Lelt. sz. 1134. — Értéke 20 K.
éka 1907 április 30-án (787—907).
r 24-iki 5395 (1950—909), az 1910
a 3211—910 eln. sz. leiratok, ille-
5—909) és az 1910 márczius 23-iki
n. — Bejelentetett 1908 január

ROTTMANN MOZART
NÉGELY RUDOLF

FESTŐMŰVÉSZEK

GYÜJTEMÉNYES KIÁLLITÁSÁNAK KATALÓGUSA

„MŰTEREM"

KÉPZŐMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁSOK K. F. T.

1938. apr.

ROTTMANN MOZART:

		Pengő
1. Szép gyümölcsök	olajfestmény	1000.—
2. A nő krizantémmal	„	800.—
3. Hollandi menyecske	„	800.—
4. Japán nő	„	800.—
5. Bacháns nő	„	350.—
6. Elesett vezér	„	1600.—
7. Féltékeny modell	„	1200.—
8. Család kedvence	„	350.—
9. Könyvtárban	„	800.—
10. Kékruhás nő	„	1600.—
11. Paraszt menyecske	„	350.—
12. Szürke kalapos nő	„	m. t.
13. dr. Willensky	„	„
14. dr. Áronffy ezredes arcképe	„	„
15. Gerő Mihályné arcképe	„	„
16. Palotás Erzsi arcképe	„	„
17. Női arckép	„	„

Rottmann Mozart
Vas. Ujs. 1909. 325. l.

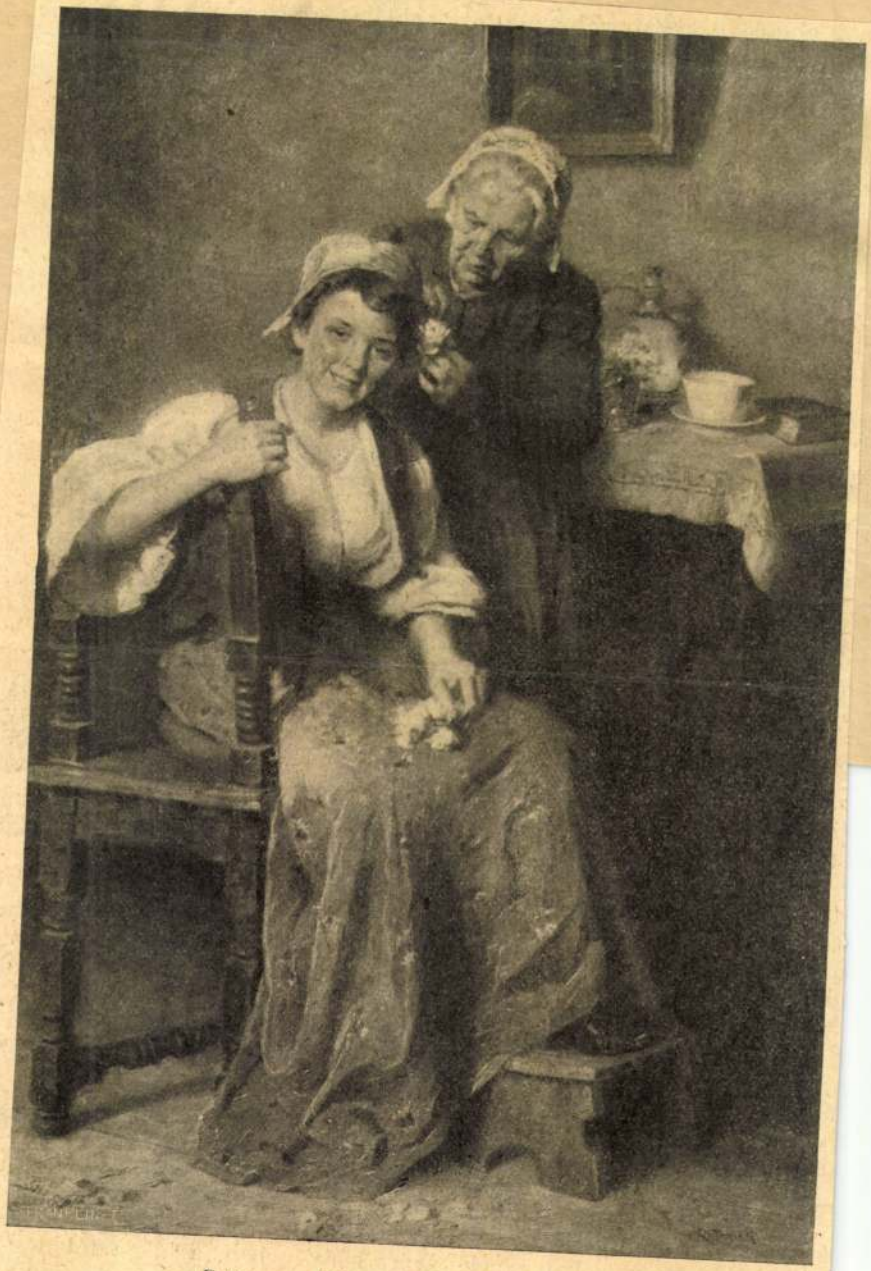

Rottmann Mozart : Tánczhoz készül.

ötték a vérszerződést: ezen nevezetes, világ-
énelmi fontossággal biró eseménynél ott
tak a mi kedves drótosainknak az ősei is.
Pannonia földjéről jöttek. Elbeszélték a fé-
s, szép öltözetű vitézeknek: hogyan bánik
ő véreikkel otthon, az Attila volt birodal-
ban, — a «gonosz isten», — a *Parom?!*
m elégedett meg azzal, hogy a frankok
al rabszíjra fűzette őket. Még a germáno-
is áthozta a Duna és Elba hídján. Ezek
be fojtják, a nyelvüket kivagdossák azoknak,
ik nem az ő nyelvükön beszélnek.
Elbeszélték azt is, hogy mikor Attilának a
ia: *Csaba* vezér visszament Ázsiába — az
őseik nem mehettek vele. Visszamaradtak
az Alduna vidékén, — Tótországban. Mi-
kevesen voltak, bizony ők nem őrizhették
g a nyelvüket. Mert kivagdosták volna azt
szájukból a más nyelvű népek. Azért kény-
enek voltak elszlávosodni.
De megálmodták azt, hogy még egyszer ma-

[illegible] ezt, mely
evangélikus egyháznak
kifogástalan hazafiságú t
giak, mint az egyháziak
hogy nevezett kulturális i
támogassák.

A tót népnek ez iga
nyokat tettek ezen intéz
ben, hogy azok csakis a
ápolását fogják a maguk c
azon kereteken belül, m
és a magyar nemzet
Szent-István birodalmába
kitűzött.

Nem tételezték fel azt,
turája valaha ellentétbe j
zérlete alatt egy nemzett
magyar nemzet érdekeive

Ebben nem is csalódtal
ban, a kik a tót nép ősi
térve, a tót nép fejlődésé

Miféle irány ez?

Rottmann Mozart

festő

Visontay Kálmán nikotin-
körl. Aradi Közlöny. 1907. 72. sz

Rottmann Mozart

1. Pataí József dr.
A biblia képekben.
II. kiad. Bp. ón.
7, 111, 211. l. képekkel
Mult és Jövő
1913. dec.

ő fátyolát. Lova,

yar király. A nő,

i. Katonás rend-
az úton. A lova-
lanak alá. Zeké-
adrágjuk meggy-
te bőr. Hátukon
íj. Parancsnokuk
királyi íjászok-

ik s legvégül két
míg elbeszéltem,
az erdők lomb-

armatot, mikor a
iterjedt tisztásán.
ek föl, tűnnek el
-forognak, sátrat
vernek, lovat pányváznak. A hátok széles karélban nyomulnak az erdő

Remegő őzek, megbújó nyúlak bukkannak ki az erdő sűrűjéből. Fácánok surrognak, vadgalambok ívelnek a fák fölött. Éles sípszó hasít a levegőbe. A sólymászok lekapják a sapkát sólymaik fejéről, mire azok nagy vijjogással emelkednek a magasba s egy-két kör után villámként csapnak a menekülő állatokra. Azok rémülten állnak meg egy pillanatra: visszahúzódjanak-e a sűrűbe, vagy átvágtassanak a tisztásokon? És ez az egy pillanat a vesztük. A halál a lecsapó sólymok képében ott lebeg fejük fölött. Egy éles, rövid, szinte fájdalmasan metsző vijjogás hallik a magasból és szemkáprázta tó gyorsasággal, mintha valamilyen nehéz tárgy zuhanna alá, szívverésnyi idő alatt, a lecsapó sólyom máris ott verdesi szárnyát a fácán, galamb, őz, nyúl testébe kapaszkodva.

Azok életösztönüktől űzve, életük utolsó erőfeszítésével futnak, repülnek tovább.

Ebben a pillanatban megbomlik a szemlélők tábora. Lajossal élén a királyi vadászsereg, a sólymászokkal, nyilasokkal együtt futni kezd a menekülő vad után. A tülkök búgnak. A sólymászok idegen, érthetetlen kiáltásokkal biztatják madaraikat. Az íjászok íjaikkal, az urak tőreikkel rohannak a fák között, hogy végezzenek a lerogyó vaddal.

Egyik csoport a lombok fölött repülőket, a másik a fák közt futókat tartja figyelemmel. Az izgalmas hajsza tetőfokát éri. Patakfolyásokon, szakadékokon, iszalagszövevényen, tüskés bozóton, kőgörgetegen, kidőlt törzseken át rohannak a menekülő vadak után.

A sólymok szárnyaikkal vagdossák áldozataikat. Egyik-másik nem bírja az iramot tovább. Kimart szemmel, föltépett testtel rogyik a földre, mire a

történelem felé és nagy gyönyörűséget találnak az ily tárgyú művekben. A londoni Royal-Academy bibliai tárgyú képeire kell utalnunk, melyből sok tanulságot merítenek a művészek és műbarátok. Így látszik az, hogy némely művész képéből hiányzik a *korhűség*. Alakjaik lehetnek keletiek, hasonlóképen a tájkép: Hiába merítik tárgyukat sokan a bibliából, a bibliai zamat hiányzik belőlük s nem tudnak megragadni bennünket, legföljebb sajátos egyéniségüket adják vissza, a mi a művészet általános értéke látószögéből érték ugyan, de kor- és stílszerűség, a zsidó történelmi értékelés dolgában hidegen hagy bennünket. Ribérának sem sikerült így az általunk keresett szellemet kifejteni bibliai képeiben, csak talán az egyetlen nagy Rembrandt elégít ki bennünket a mi sajátos nézőpontunkból tekintve. Viszont ez irányban hatalmas zsidótörténeti zamatot találunk Salomons I. Salomon „Samson és Delila" képében, hol megragadó erővel érezzük ki a race-művészt. A lefolyt sok ezer év meglepően elevenedik meg ez abszolút modern műben. Cromer: „Józsefet eladják testvérei" c. vászna egészen bibliai; mennyi szeretetteljes elmélkedés oly részleteknél, hol a képzelőerő párosulva a fajszeretettel s a korhűség komoly tanulmányozása jegyében jelenik meg előttünk; továbbá „Mózes és népe a pusztaságban", Brown képe, hol az elnyomott és felszabadult zsidóság himnuszát látjuk csodálatosan megfigyelt karakterekben, éppen úgy, mint Alma Tadema római és görög képeinél, hol korhű a mozgás, a ruhák, a fésű a nők hajában, az esztráda, melyen ülnek, elénk varázsolják az évezredek előtti multat.

Egy bibliai mű a hozzáfűzött igényeknek tehát akkor felelhet még, ha megtaláljuk benne: 1. a bibliai tényhűséget; 2. a művészi felfogást; 3. a jó tervezést; 4. a tárgy átérzését.

A németek számos bibliai festményén kirívóan kifejezve látunk egy-egy művészi irányzatot, de teljesen hiányzik náluk a bibliai szellem. S e nélkül a műveknek bibliai szempontból nincs meg a jelentősége.

A bibliai művészet megteremtése tisztán a műbarátok érdeklődésén múlik.

*

Az itt vázolt értelemben óhajtunk foglalkozni néhány művészünkkel s a méltatásuk révén bátorítani és buzdítani óhajtjuk őket a megkezdett irányzat folytatásában. Másutt mindenütt kellően értékelték ezen bennünket közvetlenül érintő művészi feladatokat s kívánatos volna, hogy mi e tekintetben sem maradjunk háttérben.

A sorozat elején kell foglalkoznunk *Rottmann* Mozart művészi egyéniségével. Évek óta állít ki a budapesti és külföldi műtárlatokon. A bibliai tárgyú képeken kívül Rottmann Mozart nagy szeretettel mélyed el a magyar népéletet visszaadó vásznakba. Érdekes, hogy mikor bibliai tárgyú képeket fest, maga a tragikus, filozófelmélyedés, hol a nagy vallási és emberi drámák komor felfogása erős összhangban van a megrázó hangulatokat visszaadó színfelfogásokkal és formákkal. Talán ki fog kerülni Rottmann Mozart ecsetje

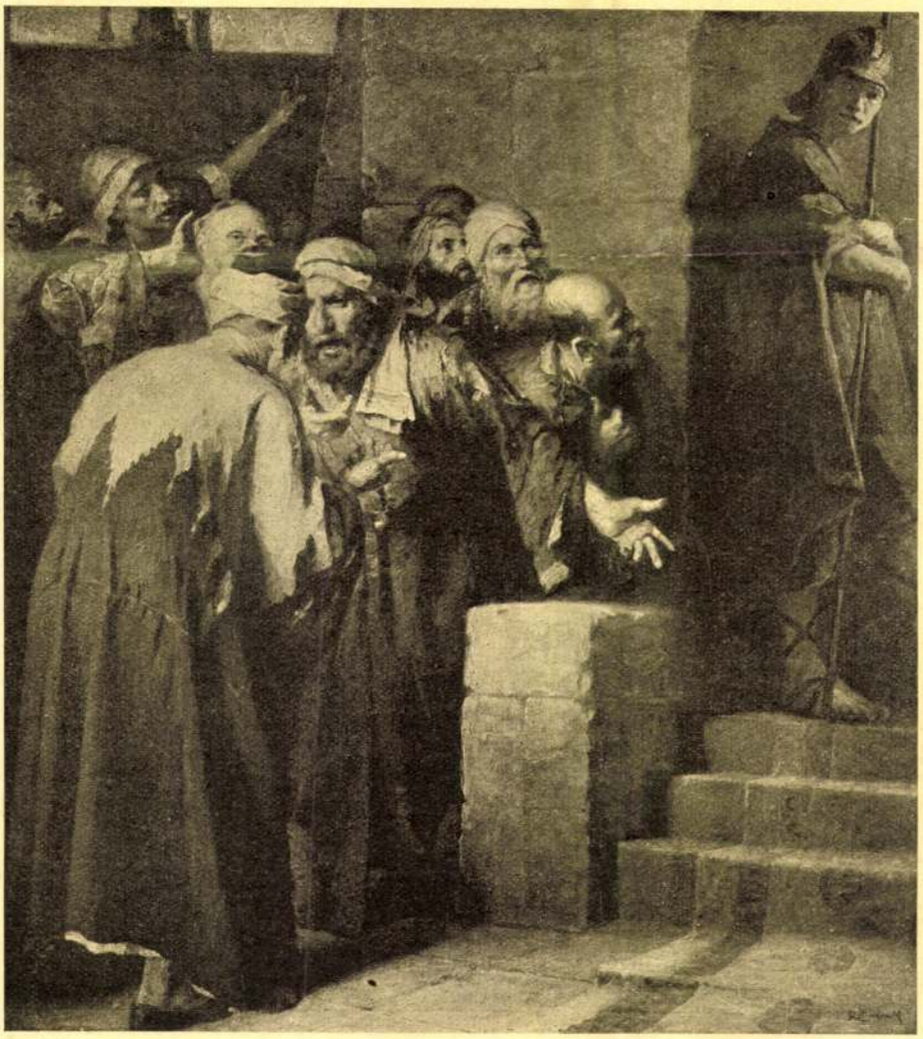

Rottmann Mozart: Várják az ítéletet.

Mozart Rottmann: Avant le jugement.

A BIBLIA ÉLETE

LENDVAY KÁROLY: BIBLIAI MŰVÉSZET. — ROTTMANN MOZART.

Mintegy évtizede, a kultuszminiszterium iskolai faliképek megfestését rendelte el a magyar nemzet korszakos jeleneteinek visszaadására. Így az iskolák falairól ma már képletes ábrázolásban megérzékítve olvashatjuk Mátyás király, Nagy Lajos s más illusztris történelmi alakok korát feltüntető jellemző eseményeket. Tekintve a gyermekeknek a képek által való impresszionizmusát, az eszme kiválóságát és kihatását nem hangsúlyozhatjuk eléggé.

Nem csupán az iskolában, de a serdülő ifjúságtól a férfikorig s azontúl minderősebben emel és nemesít a képzőművészet, azzá lesz, amit Castelar Emil „az élet északi csillagá"-nak nevezett.

Eszményi célja mellett a gyakorlati élet is mindinkább lefoglalja a képzőművészetet. Hatalmas segítőtársat találnak benne a lelkekben izzó eszmék. A szavak és tettek mellett a kultúra munkájában ma már alig nélkülözhetjük a képletes ábrázolást; maga Northcliff lord, a legnagyobb ujságíró hangsúlyozza: „Egy évtizeden belül a legkomolyabb napilapok sem mellőzhetik az illusztrációkat".

*

Ha a művészetet zsidó szempontból nézzük, akkor vissza kell térnünk annak hatására a gyermekkorban. Amint hazánk történelménél fontosak és megbecsülhetlenek a faliképek: a zsidó történelem sajátos korszakai hasonló megörökítést igényelnek, ha e tárgy szellemét minél mélyebbre akarjuk vésni a fogékony gyermeki lélekbe. A gyermek zsenge elméjében feldolgozza az ábrázolásokat, sokkal biztosabb következtetésekre jut: mindez viszont erős támasza, segítsége a hitoktatónak is.

Látjuk továbbá, hogy pl. Petőfi költeményeit csak Révész Imre és Hegedűs László, Madách ember tragédiáját egy Zichy Mihály tudta megérzékíteni stílszerűen. *Stílszerűség:* C'est le mot: különösen a bibliai festészetben. Ez a piktúra bizonyos *race-képességeket, hangulat-átéléseket, a korhűségben való komoly elmélyedést és tanulmányozást* igényli. Így bár a festészet legrégibb időpontjai óta foglalkoztak művészek a bibliai hangulatok, események, csoportok és karakterek visszaadásával: abban ritkán sikerül a bibliai izt fellelnünk, különösen zsidó szempontból. Itt semmi egyoldalú vélemény nem irányítja gondolatainkat, hisz tisztán kritikai elméletről van szó, de ismételjük, hogy a fönti elvek nélkül a zsidók történetét tárgyazó bibliai piktúrát zsidó nézőpontból nem értékelhetjük. Az olaszok visszaadták Itália azúrját, helyi hangulataikat a drapériákban, felfogásokban, a csoportok beállításában: Rafael, Michelangelo, Tiepolo, Bartolommeo stb. tisztán koruk reneszánsz-érzéseit adták vissza, s itt elég utalnunk a Gyula pápa sirját díszítő Mózesre, vagy a Flórencben lévő Dávid-szoborra, melyek egy művészóriás szellemét tükrözik ugyan vissza, de nem találjuk bennük a zsidó *biblikus* szellemet.

Tudjuk milyenek voltak a régi népek, de hogy az ősök cselekedetei miképen nyilvánultak, annak sokszor igen különböző sejtelmével birunk csupán. Ha azonban a művész ceruzája, ecsetje és vésője által megérzékítve látjuk az eseményeket: elénk tárul ama korok egész szelleme és világa, egyetlen impresszióval néha úgy hat, mint egy-egy súlyos könyv. A bibliai történetből vett témák mindenkor időszerűek és minden időben nagy fontossággal birnak.

Hogy azonban a bibliai művészet intenzívebb legyen, szükség volna a műbarátok ösztönzésére és így a művészek alkotó kedvére. Más nemzeteknél régóta szövődésben áll e két tényező, különösen az angoloknál, hol a bibliai témákat kedvelő gazdag műbarátok lelkesedéssel fordulnak a bibliai

Mozart Rottmann: Méditation profonde.

Rottmann Mozart: Fejtörés.

alól derusebb színezés is a bibliai tárgyú képeinél, de úgy látszik, egyelőre a zsidóság korszakos jelenségeinek eseményei tartják lekötve. Korábban Munkácsy hatása alatt 1909-ben festett, mint „Várják Pilátus ítéletét“ képében, hol azonban tisztán festői beállítások inspirálták. (Veisz Gyula nagykereskedő tulajdonában.) Gyorsan kikerült azonban az előbbi hatás elől és „Sámson kigúnyoltatása“ (1910) önálló drámai felfogásban tárgyalja a bibliikus hős tragédiáját a filiszteusok gúnyja

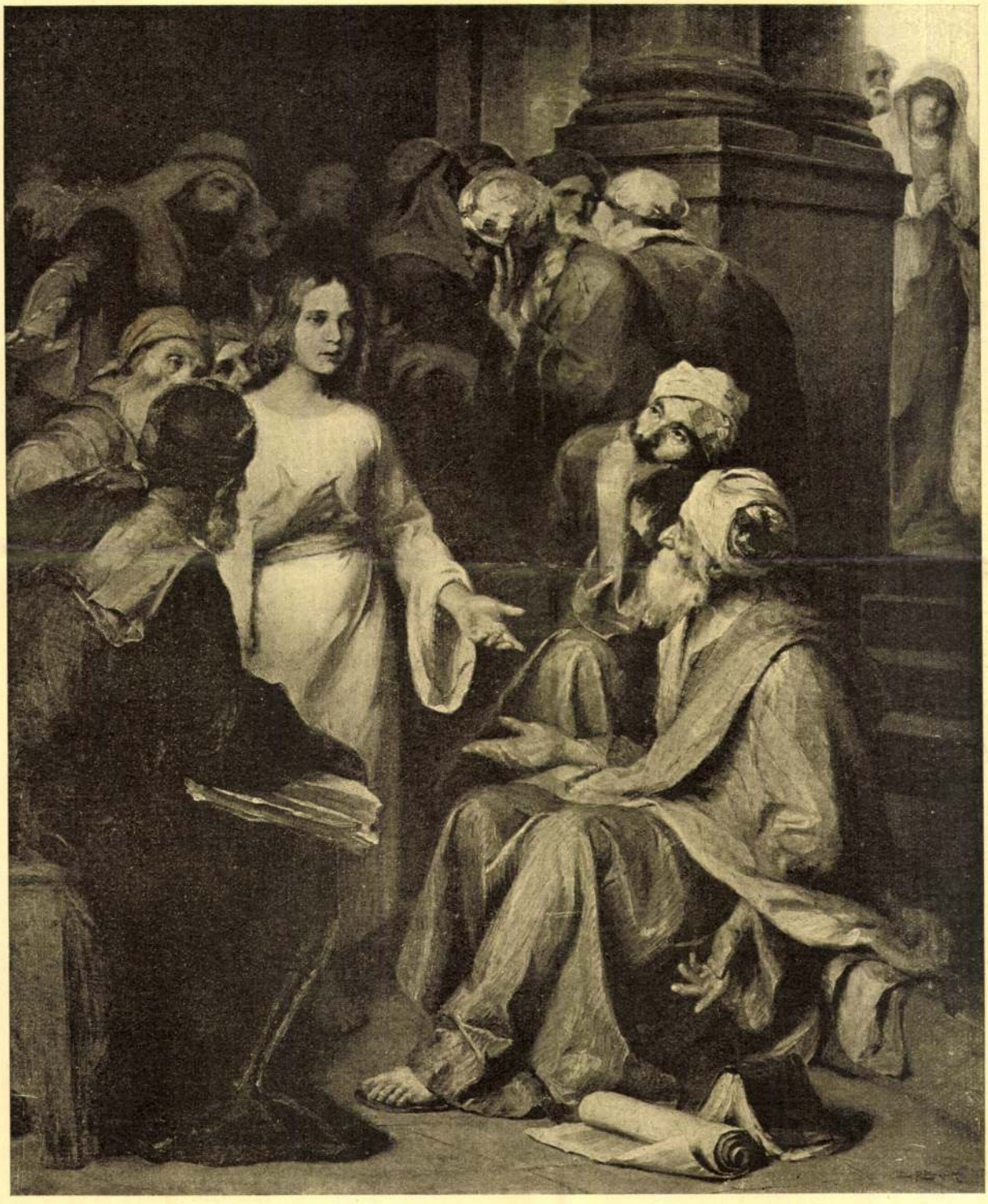

Mozart Rottmann Entre les savants.

Rottmann Mozart: Az irástudók között

Rottmann Mozart arcképe. Portrait du peintre Mozart Rottmann.

közepett, míg középen a hűtlen Delilát jellemezte. Ez a mű Aschner Lipót gyáros (Káposztásmegyer) tulajdonában van. Viszont sehol sem láttuk a régieken kívül — oly megfelelő és stílszerű elgondolásban Jóbot (Saxlehner András tulajdonában), kit barátai vígasztalnak, továbbá „Az írástudók között" kompozíciójában, hol az alakok és színek harmonikus elrendezése egy nyugodtabb bölcselkedés leszűrődését adja vissza.

Bibliai témáival ellentétben a magyar zsánerkép igazi éltető eleme Rottmann Mozartnak s Bihari Sándor, Roskovics Ignác stb. óta kevés hasonló derűs és életteljes képet láttunk. Ha elmélyedünk idevágó kedves, családias kompozícióiba, mint a „Haragszom rád", „Kártyavetőnő", „Jó hangulatban" (Bánd Gyula nagykereskedőnél), „Családi öröm" (gyoroki Andrényi Jenőnél, Arad), „Szerelmes levél" (báró Wodianer Hugónál), „Kedvező alkalom" (báró Schossberger Rezsőnél), „A titok" (Ungerleider Mórnál) stb. élénk dokumentumait látjuk művészünk szeretetreméltó fantáziájának és annak, hogy méltó folytatását adja a magyar műtörténet legjobb zsáner-festőinek.

Rottmann Mozart a maga egyéniségét így definiálta:

— Szeretem a színes hatású dolgokat, a szép formákat. Mindenkor a nagystílű kompozíciókra törekedtem, anélkül, hogy a plein-air túlzásaiba esnék.

Igen érdekes Rottmann Mozart pályafutása. Édesatyja a nagycsaládú, derék ungvári köszörűsmester, különös zenei hajlammal bírt s ennek tulajdonítható, hogy a nagy zeneszerző után nevezte el fiát. A zenei hajlamot Rottmann Mozart örökölte is és a hegedűben és gordonkában meglepő talentumot mutatott. Mint szegény fiú iratkozott be a bécsi konzervatóriumba, hol Helmesbergernek és Udelnek volt tanítványa. Később, tizennyolc éves korában a zeneleckékből megtakarított pénzzel Münchenbe ment s végleg búcsút mondott a zenének, mert a festészet iránt érzett most leküzdhetlen vonzalmat. Itt Azbé, Wagner Sándor és Hollósi alatt tanult, zeneleckékből tartotta fenn magát, közben aránylag rövid idő alatt a Glaspalastban állított ki, majd Budapestre jött s festményei alapján Benczúr mester fölvette tanítványai közé, hol most ötödéve dolgozik, de már közelebb innét kiválik és nagyrészt a bibliai piktúrának óhajt élni. Meggyőződésünk, hogy érdeklődésünket állandóan minderősebben lekötí e tekintetben és sok várakozással tekintünk Rottmann Mozart jövendő munkássága elé.

MARGITKA S. GYULA: EMLÉKEZÉS NAGYANYÁMRA.

Most ég a mécs . . .

A pisla fénye átjárja szobám.
Emlékszem én, egy ilyen néma éjjel
Hagyott bennünket itt a nagyanyám.

Mindenki sírt. Mindenki hallgatott.
Fedett tükrök közt kellett ó leélnem
A szomorú, a kedvtelen napot.
És megkérdeztem félve apukát,
Hogy mért oly bús és mért oly mord az arca
Könnyek között, nagy fájdalommal mondta:
„Fiam! te is sírj: nincs már nagyanyád".

Nem tudtam még, hogy mi az a „halál".
Azt hittem, hogyha egyszer messze szárnyal,
Soha, de soha vissza nem talál.
Nem tudtam még, hogy csendes életünk
Bánatkövekkel könnyel van kirakva
S mint katonák: vezényelt gyors attakba'
Egyszer mindnyájan, mink is elmegyünk.

Most már tudom. Ó, jaj, most már tudom.
E kicsi mécses megtanított rája,
Hogy céltalan az élet minden álma
És minden vég: egy pici sírorom.

— — — — — — — — — — — — — — —

Most ég a mécs és én csak félve nézem.
Érzem, hogy egykor értem is fog égni,
Hogy nékem is lesz egy ilyen pisla mécsem.

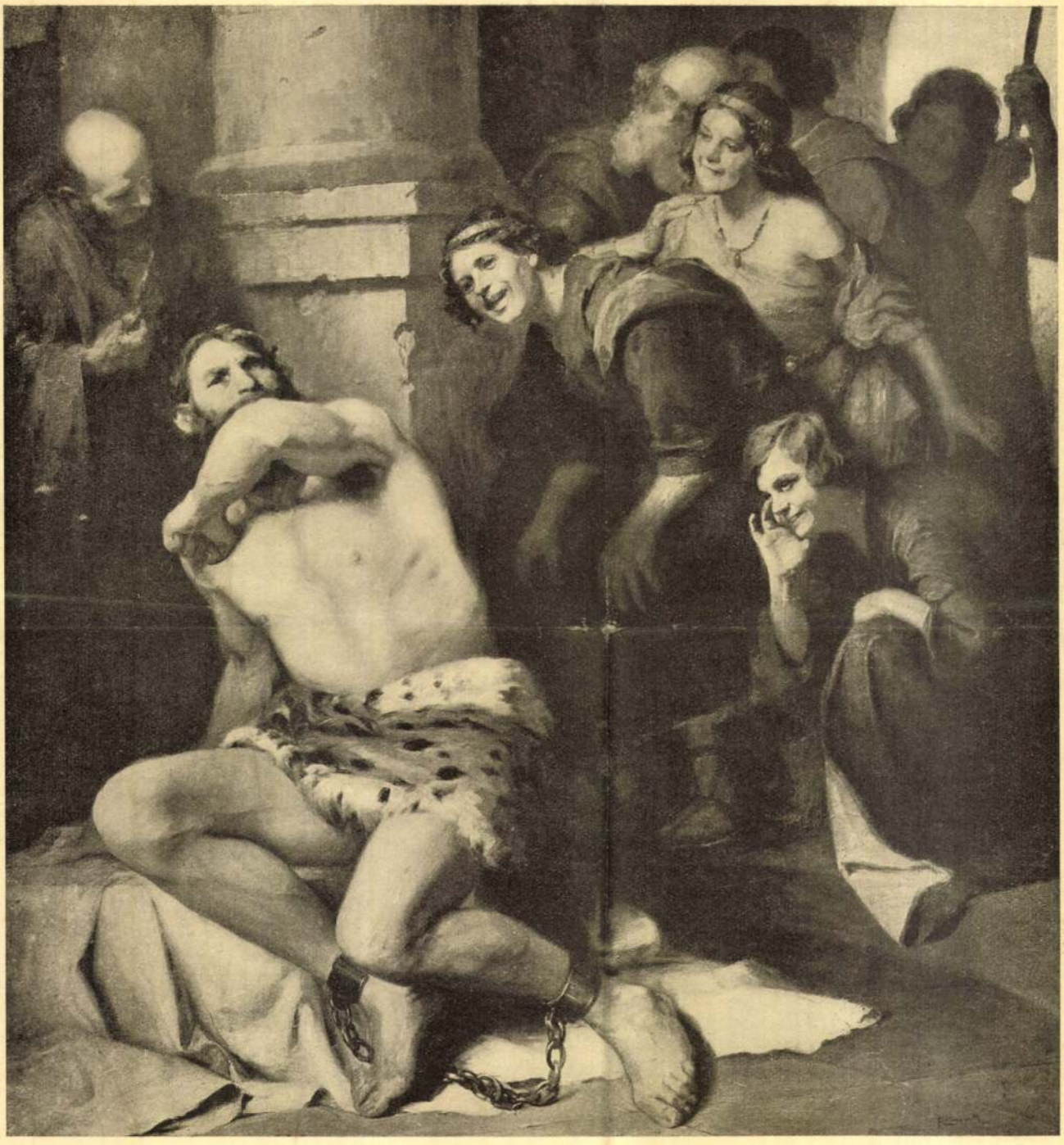

MOZART ROTTMANN:
RAILLERIE DE SAMSON.

ROTTMANN MOZART:
SÁMSON KIGÚNYOLÁSA.

1923. márc-
ápr

Rothmann Mozart

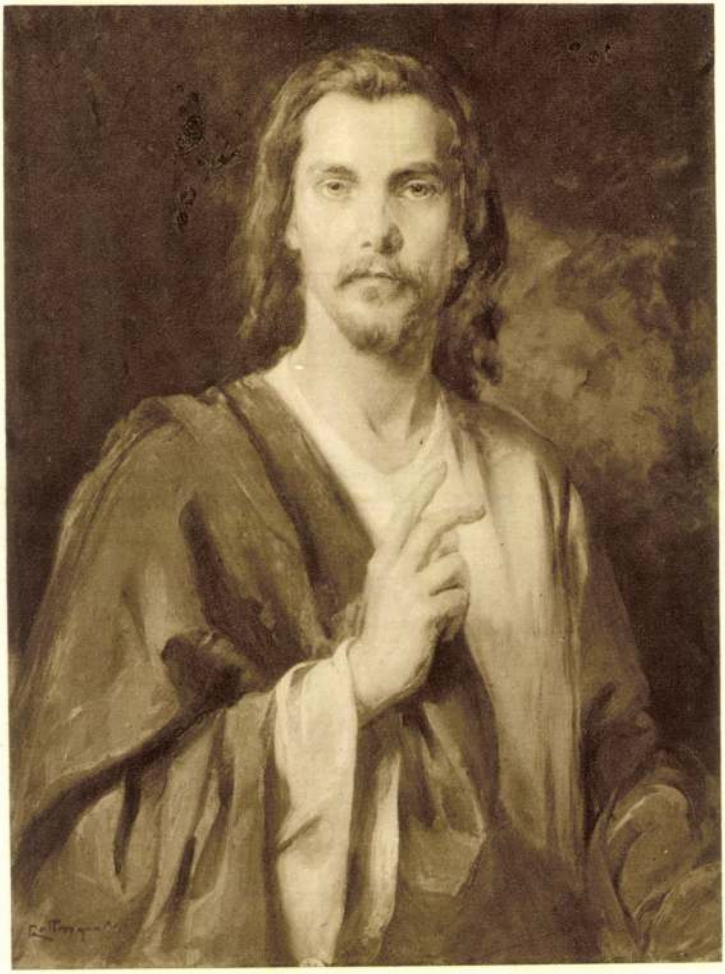

ROTTMANN MOZART: „EGO SUM VERITAS!"

Képzőművt Társ. 1929.
tav. Kiáll

Rottmann Mozart

kotott, s nincs egy második könyv, mely
vele párhuzamba lehetne állítani. De ne
ezek voltak a legelsők, mert már a xv
században, midőn a franczia asztalos-művész
virágozni kezdett, De Marolles apát megírta
berakott művű butorok történetét, mely mun
azonban elveszett. E gazdagság daczára iga
van szerzőnek, midőn az Előszóban azt mond

Rottmann Mózast

Rottmann Mózast

bibliai, mithológiai, népéleti, keleti témák és portrék. Ismert alkotásai: Jób, Várják az ítéletet, Jézus a templomban stb. Műveire több díjat és kitüntetést kapott.

allievo di Giulio Benczur. Fra le sue opere più notevoli citiamo: „Giobbe", „In attesa della sentenza", „Gesù nel tempio". Ha ottenuto numerose menzioni d'onore.

129

Csókássy

Rottmann Mozart festőművész

Magyarság, 1927. júl. 1.

— **Bonyodalmak egy Stettka-festmény körül.** Néhány nappal ezelőtt tárgyalta a büntetőtörvényszéken *Horváth* Géza dr. biró *Gébert* Károly aranyozó és képkeretező ügyét, aki ellen *Molnár* Tivadar részvénytársasági igazgató tett följelentést, elmondván, hogy ezelőtt három esztendővel egy Stettka által festett oltárképet adott át Gébertnek bekeretezés céljából, akitől azt hosszabb időn keresztül sem kapta meg, s végül Gébert azzal háritotta el a további kérdezősködést, hogy a képről egyáltalán nem is tud. Később kiderült mégis, hogy ő adta el a képet. Gébert védekezése során azt adta elő, hogy ő átlag kétévenként selejtezést szokott tartani és a Stettka-képet, amelyért senki sem jelentkezett, másfélmillióért eladta *Rottmann* Mozart festőművésznek. *Rottmann* Mozart festőművész vallomásában azt adta elő, hogy ő nem vette meg Géberttől a képet, hanem Gébert arra kérte, hogy vigye mütermébe, ahol sokan megfordulnak és ha jelentkezik valaki vevőként, ugy adja el. Egy mükereskedőnek el is adta kétmillió koronáért s *a pénzt, természetesen, átadta Gébertnek.* A mai folytatólagos tárgyaláson az eljáró biró végzett is a tanuk kihallgatásával, majd pedig a perbeszédek elhangzása után *háromhónapi fogházbüntetésre itélte el* Gébertet, aki az itélet ellen felebbezett.

Rottmann Mozart

A Műterem kiállítása

Két festő gyüjteményes kiállítását láttuk a Kossuth Lajos uccai műteremben. Egy generáció választja el a két festőt egymástól. *Rottmann* Mozart a békeévek sokat foglalkoztatott arcképfestője, Benczur tanítványa, nehéz, súlyos, gazdag keretekbe állított festményei, aprólékos részletező stílusa egy elmult korszak ízlését és művészi igényeit tárja elénk.

Magyarország

1938. ápr. 21.

Rottmann Mozart festőművész

** **Rottmann Mozart müteremkiállitása.** Rottmann Mozart, az ismertnevü jeles festőművész müteremkiállitáson mutatja be ujabb munkáit. A kiállitás a művész Vilma királynő-ut 29-ik számu házában egész nap dijtalanul megtekinthető.

Ujság
1930.XI.7.

A Mult és Jövőnek ezirányu munkája azonban valósággal kulminált a hazai héber poéták ismertetésében. Feuerstein Albert, Holder József és Baum Elemér költeményeit már kéziratból forditotta Patai és adta át a nyilvánosságnak, még mielőtt azok eredetiben megjelentek volna, ugy hogy ezeket ugyszólván a Mult és Jövő kapcsolta bele a zsidó világirodalomba. E sorok irójának nehány verse is valósággal országos hirre tett szert Patai forditása és felolvasásai révén.

És Patai hű maradt a héber költőkhöz akkor is, amikor választania kellett, hogy ihletett perceit saját muzsájának, vagy héber elődeinek szentelje-e. Patai eredeti magyar verseit már országszerte szavalták, sőt leforditották angol, német, lengyel, holland, héber, jidisch nyelvre is, költeményei ott szerepeltek minden ünnepély műsorán, vallásos verseit bevezették a magyar zsidó templomok istentiszteleti rendjébe és Patai még mindig rajongón csüngött a maga héber poétáin, akiknek szolgálatába szegődött.

Most pedig e szerény visszaemlékezés befejezése előtt, szives elnézését kell kérnem a Mult és Jövő szerkesztőjétől, — aki minden személyi kultusz kimondott ellensége — amiért a lap jubileumába az ő diszkrét személyét is belevontam. De hát itt hiába minden objektivitás, a testet a lélektől elválasztani végre még sem lehet, és a Mult és Jövő még sem egyéb, mint Patai József abszolut zsidó egyéniségének művészi inkarnációja.

Rottmann Mozart: Eszter tanulmány.
Mozart Rottmann: Studie zu Esther. Etude.

MA NISMA? . . . HÉBER NÉPDAL.

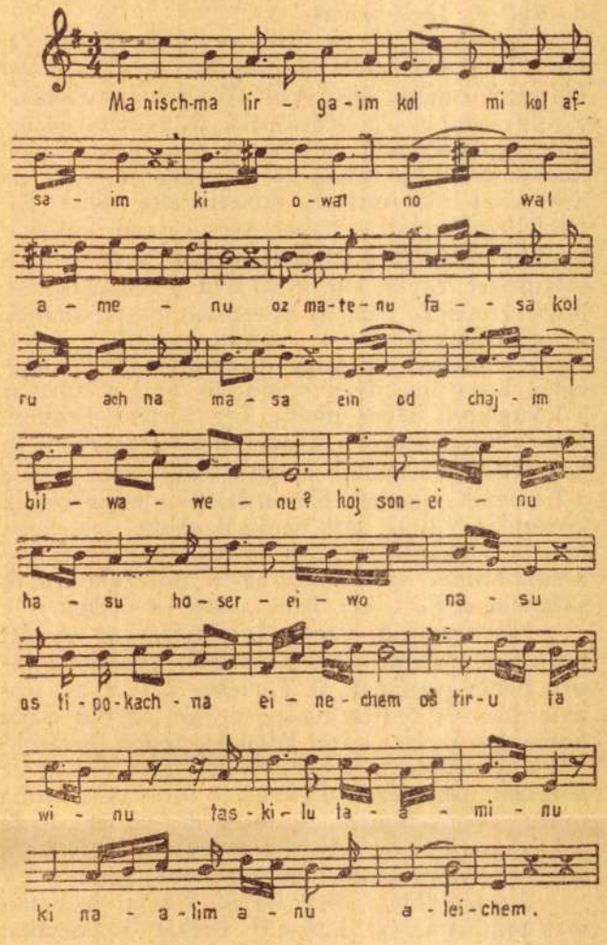

PETERDI ANDOR: ESZTER.

(Egy régi metszet után).

A legendában megfakult szépséged
Mint messzi álom, régi-régi kép,
Szemedben vajjon milyen tüzek égtek,
Zsidó királynő: Eszter, égi szép.

Elnézem hosszan arcod bús vonásit.
Fajom virágos kelet csillaga,
Varázsod most is a szívemmel játszik,
Pedig oly rég elnyelt az éjszaka.

És porrá lett selyemhajad, a drága,
És kiégett tündöklő nagy szemed.
S szent poraidat vajjon milyen tájra
Söpörték széjjel a vándorszelek.

Ha valahol majd ritka kincset ásnak
Ős aranyat, min semmi semmi folt:
Adjátok hírül a messzi világnak
Hogy ez az Eszter drága szíve volt.

Multas Jövő
1921. jan.-febr.

művészi fordításában *páratlanul áll a zsidó világirodalomban*. És ugyanez a gondolat öltött testet a *Mult és Jövő*-ben is.

Szó sincs róla, a Mult és Jövő előtt és Patai előtt is történtek nálunk kisérletek a héber költészet ismertetése körül. Minden tiszteletünk a jóhiszemü és lelkes úttörőké, de ezek munkája, önhibájukon kivül valóban kárba veszett, mert hiányzott az egyéniség és az orgánum, mely ezt a munkát irányitotta és koncentrálta volna. Patai fellépése előtt a héber vers valami különös exotikumként élt a köztudatban és ezt az idegenszerüséget egyes forditók arra használták fel, hogy a maguk eszméit és érzéseit transzponálják a forditásaikba; tették ezt főleg azzal a nevetséges tendenciával, hogy megmutassák »a világnak«, hogy ime ilyen «modern» volt ez meg az a középkori héber poéta. Igy történt például, hogy a Boccacioszerü Manuellóból valóságos pesti kabaréköltőt csináltak és az istenes Juda Halévi a limonádé-szerelem mesterdalnoka lett a kezeik között. Sőt voltak, akik nemcsak «héber verseket», hanem «héber költőket» is költöttek és forgalomba hoztak «középkori héber poétákat», akik sohasem éltek, kiket nem ismertek őseink.

Hát erre jött Patai *Antológiája* és rendet teremtett a mesterséges káoszban, kijelölte minden héber poétának az ő méltó helyét az irodalomban és beállitotta az egyéniségét a saját korának a keretei közé. Patai az eredeti forrásokból tanulmányozta a héber költészetet, *a magyar kormány ösztöndijával* (ó régi jó idők!) Oxfordba utazott és ott a Bodleana gyüjteményei közt kutatta a középkori héber költők kéziratait, melyekből sok ismeretlen kincset hozott napvilágra.

Azután jött a *Mult és Jövő* és az ő hatalmas publicitásával kiemelte ezeket a poétákat a holt könyvek rejtekhelyeiből és belevitte őket az élő magyar-zsidó társadalomba. Elvitte őket az irodalmi matinék pódiumaira és az Akadémia előkelő termeibe. Patai József, aki *eredeti héber verskötetével indult neki a literaturának*, állandó irodalmi és baráti nexust tartott fenn a világ héber poétáival. Ezek elküldik neki legujabb müveiket, melyekből elsőként a Mult és Jövő közöl szemelvényeket; elküldik dedikált fotográfiáikat, melyeket művészi beállitásban mutat be.

Ennek az intuitív költői és intenziv szerkesztői munkának nem maradhatott el a hatása a zsidó társadalom rétegeiben. Tiz évvel ezelőtt megmutattam egy hölgynek Perez, a hires héber novellistának arcképét, mire azt mondta nekem: ne tréfáljak, hiszen ez Mikszáth Kálmán. Nem birta elképzelni a héber irót európai öltözetben. Ma talán már lehámlott a héber poétákról a bizarr és hamis romantika, de itt állanak, mint élő emberek az emberek előtt.

E. M. Lilien és báró Münchhausen, a költő dedikációja.

Bialik dedikációja:

«Üdvözlet és áldás lelkem mélyéből barátomnak és népünk barátjának, dr. Patai Józsefnek,
egész szivvel tisztelőjétől
Ch. N. Bialik.»

Morris Rosenfeld dedikációja Patai Józsefnek.

Kellemetlen meglepetés. Festette: Rottmann Mozárt.

A Lakás. 1914. 4. sz.

más folyadékokban való hirtelen lehütése s ez eljárás többszöri ismétlése, számtalan, végtelenül finom repedést és törést eredményez az üveg felületén, miáltal a csillogás előidézését elértük.

Durvább módja a hamisitásnak, az üveg olyan lakkal való bevonása, amelybe már jóelőre csillogó anyagot, például porrá zuzott csillámot vagy más hasonló anyagot kevertek. Egyébként azonban a modern üvegtechnika a szerek egész sorával rendelkezik, amelyet már az üveg üledékébe, tehát abba a keverékbe vegyitünk, amelyből az üveg készül.

A festett céh-cimerekkel ellátott kupák és serlegek, továbbá régi csészék, első izben mintegy negyven évvel ezelőtt Csehországból kerültek forgalomba és ez utánzatok olyan sikerültek voltak, hogy még muzeumok is gyakran becsapódtak velük. Csak lassan-lassan, amikor már tulnagy tömegek voltak forgalomban, kezdtek figyelmessé lenni s ekkor vették észre, hogy igazi gyári holmival állnak szemben.

Sok régiség drágakövekkel van kirakva, sőt a természetük kivánja meg, hogy gazdagon legyenek ezekkel diszitve. Gondoljunk csak a régi püspöki gyürükre, vagy bíborosi keresztekre, ó-keleti kardokra és hasonlókra. Ha ezeket a dolgokat mind valódi ékkövekkel akarnók kirakni, tulmagasra rugna az előállitási költségük. Itt is a hamisitáshoz menekülnek hát és ezeket a dolgokat csakugyan igen gyakran rakják ki hamis ékkövekkel. Megkönnyebbiti ezt az eljárást az a körülmény, hogy régente egyáltalán nem csiszolták, nem tudták csiszolni a drágaköveket, miután tul kemények voltak. Csaknem a körülmények megkönnyitik a hamisitóknak azt, hogy utánzott ékkövekkel operáljanak, mert hisz legrosszabb esetben azt használhatják kifogásul, hogy a kövek eredetileg sem voltak valódiak, amit persze nem lehet ellenőrizni.

De hogy nyerik tulajdonképen a hamis köveket? Már Seneca tudósit róla, hogy a régi Rómában gyárak voltak, amelyek hamis kövek előállitásával foglalkoztak. E hamis kövek erős fénytörésü, festett üvegből állottak és nagy ólomtartalmuk miatt, plumbum vitreumnak nevezték őket. Az ólomtartalom adta meg ennek az üvegnek szépségét, magas fénytörési képességét.

Ez az ipar egészen a középkorig virágzott. Azután feledésbe merült ez a művészet, mig a tizennyolcadik században egy bécsi ékszerész, Srasser József ujra felfedezte. Strasser szintén ólomtartalmu, festett üvegeket készitett és ezeket ő róla még ma is „Strass"-nak nevezik. A tizenkettedik századtól egészen a tizennyolcadik század végéig nincsen „Strass". Ebből az időből származó régiségek tehát, amint ezt minden körülményből következtetni lehet, kizárólag valódi köveket tartalmaztak. A „Strass", a festett ólomüveg, az az eszköz még ma is, amellyel hamisitók nagyobbára operálnak. Alkalmaznak még ugynevezett „dublett"-eket, vagyis olyan köveket, amelyeknek alsó része közönséges üvegből vagy kvarcból áll, mig felül láthatatlan, áttetsző ragasztó anyaggal, kanada-balzsammal, egy kis darab valódi kő van felragasztva. Ha a „dublett" foglalatban van, ugy az összeragasztott részt, az ugynevezett „rundiste"-t eltakarja a foglalat s igy az nem látható. A kő

meg! — én — én meghalok!» Nagy, prémmel bélelt köpeny volt rajta, melyet teljes erőfeszítéssel iparkodott levetni.

E közben észrevettem, hogy epaulettjei egy magasabb rangú tisztet jeleztek, szemléről kezdett beszélni, parádéról, melyen jelen kell lenni. Azután arczczal előre bukott a homokba. Lelke elköltözött, ő meg volt váltva szenvedéseitől. Mellette valami vadásztáska féle hevert, felemeltem, azt hittem enni való lesz benne; nehány irást és apróságot tartalmazott csak, ennek daczára magammal vittem.

A vágy, ismét élő emberek közé kerülni, a menynyire lehetett, meggyorsította lépteimet. Az út egy oly helyéhez értem, mely annyira el volt torlaszolva eltört kocsik és lovak tetemei által, hogy egy pillanatra megálltam körülnézni, mint juthatnék át. Ebben a perczben akaratom ellenére ismét összeestem, egy ló nyakára ültem, melynek teste több helyen jelét viselte annak, hogy húst akartak belőle vágni. Teteme körül volt véve azok holttestével, kiknek ereje e közben mondta fel a szolgálatot. Mikor itt láttam magam, ily teljesen kimerülten, egyedül és elhagyottan ez óriási halotti mező irtóztató csendjének kellő közepén, a legkomorabb gondolatok vettek rajtam erőt, és sírni kezdtem, mint egy gyermek. A könnyek kis megkönyebbülést hoztak és visszaadták már veszendő reményemet.

További útra készen, a hóban néhány apró, véres szinű jégdarabot veszek észre. Felemeltem az egyiket és megismerem, megfagyott lóvér volt. Biztosan az állat, mint rendesen, leöletett, ereit felnyitották, hogy vérét ihassák. E lelet igen fontos volt reám nézve. Néhány darabot rögtön megettem és csakhamar jobban éreztem magam. Összegyüjtöttem gondosan vadásztáskámba tettem őket és Isten nevével ajkamon újból útnak indultam, folyton vigyázva, hogy a holttesteket kikerüljem.

Nemsokára olyas valamit láttam magam előtt, mit eleinte trainkocsinak tartottam, de mikor közelebb értem, ráismertem: egy markotányosné kocsija volt, melylyel Krasuvi óta többször találkoztam, két sebesültet szállítottak benne. A lovak ott hevertek döglötten, részben meg isették már őket, körülöttök hevert hét, majdnem teljesen mezitelen hulla.

Az egyik lóhoz fordultam. De most is hiába való volt a fáradságom, sőt mikor vad dühvel minden erőmből a ló szivét és máját ki akartam tépni, jobb kezem egyik ujját is elvesztettem. Irtó éhségben minden húsrongyot, melyet kitépni képes lettem volna, nyers állapotban ettem volna meg.

Hátborzongató kiáltás hallatszott akkor a kocsiból. Megdöbbenve fordulok meg, ujabb kiáltás hangzik: «Marie! inni! meghalok!» Még mindig mozdulatlanul állok, ugyanaz a hang nyögi most: «Istenem! Istenem!» Végre eszmélek, a két sebesült bizton még a kocsiban van és elhagyatottságukat talán nem is tudják.

Felmászok a kocsirúdra, és mialatt a kocsihoz támaszkodom és kérdezem: «Tehetek magáért valamit?» Elhaló hangon szól az illető: «Vizet, vizet!»

Eszembe jut a vadásztáska, le akarok szállni, hogy a fagyott vérből néhány darabot kivegyek, de akkor a hold eltünik egy fekete felhő mögött, félrelépek és ráesek három egymáson fekvő hullára. Az egyik holttest hideg keze arczomba ér. — Nos, egy hónap óta eléggé hozzá szoktam, holttestektől körülvéve aludni, de most, nem is tudom mivel, az egyedüllét vagy más valami, de oly iszonyat vett rajtam erőt, mely minden félelemnél borzasztóbb. Ott lihegtem egy ideig hangtalanul, azután meg eszeveszetten el kezdtem kiabálni.

E perczben a hold ismét kibujik és látni engedi környezetemet. Hideg borzongás fut rajtam végig, elengedem támaszomat és újból eldülök. Hangulatom most hirtelen megváltozik. Szégyenlem gyöngeségemet és a félelem helyébe egy faja az őrületnek lép. Szitkozódva ugrom fel és könyörtelenül taposok az alattam fekvők kezére, lábára, arczára. Irtoztató káromlásokkal nyujtom ökleimet az ég felé, mintha daczolni akarnék vele. Felkapom fegyveremet és fékevesztetten döngetem a kocsit, talán a lábaimnál fekvő holttesteket is...»

Rottmann Mozart: Terefere.

Mátyás király és a magyar paraszt.

Irta: Csahihen Károly.

A KOLOSTORI életnek bármilyen sötét is volt az alaptónusa, a czellák és a refektoriumok üvegein mégis áttört az élet sugárözöne. Eleinte szemérmesebben, később azonban egyre követelődzőbben éreztette hatalmát — a nő...

A középkori himnuszok ma úgy hatnak ránk, mint az ódon miserihák, vagy a choralék. A másvilágról éneklő aszkétákat végre is felváltották azok a külső szenzációkra berendezkedett szerzetesek, kik már nem vetették meg a megtapintható értékeket sem...

A régi fraterek beteges vágyódással vonzódtak mindahhoz, a miben csak a túlvilág fényét és pompáját látták megvillanni. Nekik még az volt a legóriásibb eseményük, a mikor a bibliát másolták és a legendákat gyüjtötték. Az új fraterek már nem éltek ilyen cellaéletet, az ő durva szőrcsuhájuk alatt már reneszánszlelkek szunnyadoztak...

A liturgia ősnyelvébe egy hang vegyült bele: a realitás. A lobogó gyertyák s a csillogó kelyhek misztikuma már nem volt olyan szerves része az akaratnak, mint az életörömök gyötrő keresése. Az istenség fakuló téma lett. Hozzátartozott ugyan a klastromi élethez, de már csak másodlagosan. A reneszánsz hajnalán a templomi pillérek hidegebbekké lettek s a himnuszok is fáradtabbakká. Nem a dogma volt már akkor a döntő, hanem a szavaknak és elveknek egy új összetétele: az arany, a bor, az asszony.

A középkor fraterei meg sem tudták közelíteni a szent doktorok verselő virtuozitását. Még az annyira emlegetett *Salve mundi salutare* s az *Ave regina coelorum* csiszolt fordításaiban is mennyi a dallamtalan sor s a szintelen kép! Ők igazi költeményt, igazi éneket még nem tudtak irni. Betüfestményeiknek azonban még ma is rendkivüli a varázsa.

A középkori szerzetes se a himnuszaiba, se a prédikáczióiba nem tudta úgy belelehelni a lelkét, mint abba a szinhalmozásba, melybe beleburkolta vallásos iratainak kezdő betüjét. A kolostori életnek is éppen az volt a legtetszetősebb mozzanata, a mikor a szerzetes is kiléphetett az ezerszer megálmodott kapun! Ezt a szenzácziót, ezt a megújhodást átvitte a szerzetes a maga preczizen kigömbölyített betűire is. Ezek az óriássá növesztett, súgárkévékbe kötött betük: inicziálék már a költészet legbűvösebb műhelyéből kerültek elő. A képzetkapcsolás más volt már akkor, de más volt már ekkor a motivumok főforrása is. A templomok ceremoniája: a tömjénfüst s az orgonaszó már nem tudta úgy izgatni a képzeletet, mint a való világ a maga brillians formáival és témáival. Győzött a természethez és a néphez való közeledés!

Az, hogy a reneszánsz mint vetette előre egyre jobban és jobban a maga fényét, a Példák könyveiben szinte szembeszökő. Ezek a könyvek a pap makulátlanságát épp úgy hangoztatták, mint a csetlő-botló ember ősbűneit. Megkezdődött a lelkek hánykolódása s azt többé elcsitítani nem lehetett. Ezzel a megváltozott idővel függnek össze azok a hangos, nagyot akaró mondatok, melyeket már nem is a bebörtönzött, hanem a mindenáron élni akaró lelkek életszeretete farigcsált meg... Győzött az ősérzés és az örökérzés: a tobzódó, soha meg nem szelidíthető, vad szerelem csodálatos poézise!

A magyar reneszánsz Mátyás király udvarában találta meg a maga legfényesebb keretét. A ragyogás, a szín ennek a világnak éppen olyan szerves része volt, mint a klastromi életnek a sötétség. A klastromokban még az aranyozott húrnak is pedáns és rideg volt a zengése. Az éneklő barátban egy taplóra való lelkesség se volt. Itt azonban már nemcsak a drágakő csillogott, hanem csillogott maga a szó is.

A vitáknak, fejtegetéseknek mindig akadt egy-egy vezetője. Janus Pannonius költői neve azonban mindenen felül állt... Az ő nimbusza még a tudósokat is elkápráztatta.

Az az erőteljes ária, mely a magyar rene-

,KULATÁR'
szobrász és épitőművészek- által tervezett
kész művészi síremlékek állandó kiállitása
Budapest, VIII., Köztemető-út 4.
Iroda Balla (Blum) Lajos sirkőraktárában. — Telefon 91—76.

A két férfi magára hagyta a nagyasszonyt . . .

Az utczán Winter vallatóra fogta az ügyvédet.

— Tulajdonképen miről folyt köztetek szó ? Tudod-e, hogy nagyfokú szívdobogást konstatáltam és azt is tudod, úgy-e, mit jelent ez annál az asszonynál ? Mint okos embernek, azt hiszem, nem kell sokáig magyaráznom . . .

— Semmit sem kell magyaráznod — pattant fel az ügyvéd az ő puskaporos modorában. Azzal a titulussal, hogy Domokosnét a szívbaja miatt minden felindulástól óvni kell, hagyjuk vaktába nekirohanni a veszedelemnek. Ez igazán olyan — elől víz, hátul tűz . . .

— Megálljunk csak ! Az a kérdés, mit tartasz te olyan nagy veszedelemnek ?

— Ma végrendelkezett a vagyona felett. Valami számba nem vehető csekélységen kívül mindent Garamy Bélára hagyott. És mikor én ez ellen kikeltem, tiltakoztam, a józan ész minden argumentumával igyekeztem meggyőzni, hogy milyen botorul cselekszik, rámnézett olyan tekintettel, a milyennel vérszomjas vadakat tudna ártalmatlanná tenni és a legédesebb hangján válaszolta, hogy az unokája határozott kívánságának tesz eleget, mert Margit csak úgy lesz boldog, ha mindenben az urától fog függni. Hallottál már ehhez fogható ostobaságot ? Igen, most már bátran ki merem mondani ezt a szót, melyet nem is találok elég erősnek ebben az esetben.

— És miért volna az olyan hallatlan ostobaság ?

Nagy Gábor megállott, mintha lábai gyökeret vertek volna. Annyira megütődött ezen a váratlan kérdésen, hogy az első pillanatban nem tudta, tréfál-e a doktor, vagy komolyan beszél ? Fürkészve tekintett az arczára, melynek e pillanatban valami szomorú kifejezés adott a rendesnél szelidebb jelleget.

— Nézd csak czimbora — mondta nagyon csendes hangon — a boldogság, merem állítani, annyiféle, a hány ember a világon van. Egy példázatot olvastam valaha róla, egyszerű, kissé népies zamatú, de találó példázatot. Ha nem untat, elmondom.

— Kérlek . . .

— A boldogság olyan, mint a lábbeli : kinek-kinek milyen talál a lábára, abban tud kényelmesen járni és hiába kinálják fel az illetőnek az világ legjobban szabott, legszebb czipőjét, ha az ő lábára túlnagy, vagy éppen kicsi, nem tudja hasznát venni. Ezért sohase disputáljuk senkire, hogy csak így, vagy úgy lehet boldog. Mit tudhatjuk mi azt, hogy melyik czipő talál a lábára ? Mikor azt ő érzi a legjobban.

— Eh, lári-fári ! Példázatokkal nem lehet az igazságot agyonbunkózni, az igazság pedig az.

Nem mondhatta el az igazságról való nézetét, mert szembejött velük a jól fésült kis joggyakornok, kinek leányos arczáról csakúgy sírt le az unalomszülte kétségbeesés.

— Az Istenért, főnök úr, hol tetszett olyan soká késni ?! — kérdezte, amint közelünkbe ért. — Én már azóta beutaztam az országot, a szálloda «nagy termé»-nek falára akasztott reklamképek segítségével persze. Voltam Pöstyénben, ahol elvetve mankóimat, átrándultam egy kis utókúrára Herkulesfürdőbe. Aztán megfürödtem a Balatonban, ittam a világ legjobb cognacjából és megrendeltem egy tuczat utólérhetetlen gazdasági gépet a . . .

— Rendelte volna meg inkább a kocsit — vágta el nyersen a fiatal gyerek szellemeskedéseit az ügyvéd. — Tudja, hogy sietnünk kell.

— A kocsi, szolgálatára, már régen készen áll.

— Akkor megyünk is — bucsúzott a doktortól. Az arcza még mindig felleges volt, akár az olympusi Jupiteré. Rossz napja volt ez a mai, meg is keserüli a környezete ! . . .

Kiss Rezső : Imádkoz a Hollandiában. — (A Képzőművészeti Társulat jubiláris tárlatáról.)

Winter doktor egy mellékutczába fordult, melynek túlsó végén egy négyablakos földszintes kis ház állott. A házikó kopottas volt már nagyon, ráfért volna a tatarozás, de a doktor ilyesmire nem költött. Neki jó volt így is. Gazdaasszonya, a harapos kedvű Trézsi néni már künn várta a kis kapu előtt.

— Hol a csudába késett a tekintetes úr ? — mordult rá a házi zsarnok tekintélyt nem ismerő impertinenciájával. — Ott benn már régóta várják — bökött a hüvelykujjával az ebédlő felé. — Már eddig mindent felírtak.

— Hát csak írjanak, ha nekik örömet szerez — vonta rezignáltan a vállát Winter.

— De nem addig van az ! — pattant fel a sárkány, nagyot rántva mérgében köténye korcán. — Ha elviszik a bútorokat, miből kapom én meg a keserves 200 koronámat, a mit apránként összespórolgattam, hogy tisztességesen eltemessenek ?

— Ne féljen, galambom — mondta kesernyés humorral a doktor — a 200 koronáját megkapja.

A küszöbről, mikor már a kilincs kezében volt, még visszaszólt :

— Minden eshetőségre az újévi honoráriumot, mit a nagyasszonytól kapok, a maga nevére a városi takarékba teszem.

Ez olyan hangon volt mondva, hogy ért annyit, mint akármilyen tanúkkal láttamozott, pecsétes irás. Trézsi asszony tudta azt jól. Meg is nyugodott ebben a részben, de azért tünődve nézett a gazdája után még akkor is, mikor az már régen a végrehajtóval vitatkozott.

Valamit csak nem tudott megérteni, akárhogyan törte is rajta korlátolt fejét.

Nyolcz év óta kezelte a doktor kis háztartásának meglehetősen zilált külügyeit, de a homályban, mely gazdája ténykedéseit állandóan körülvette, ma sem látott tovább, mint az első napokban

Arról meg volt győződve, hogy asszony van a dologban. Régebbi tapasztalataira támaszkodva, afféle «czifra dáma» lehet, a ki eszi a pénzt. De ez is olyan rejtélyes alak volt, hogy mindig «köd előttem, köd utánam» járt, mert ő legalább még a ruhája csücskét sem látta 8 év óta. (Folytatjuk.)

Az 1812. évi orosz hadjárat borzalmai.

FRANÇOIS BOURGOGNE feljegyzései nyomán.

Közismert, hogy Napoleon «grande armée»-ja és vele nem csupán franczia honfiak, Oroszországban a hideg és éhség és részben a kozákok lándzsáinak estek áldozatul. Sok különösen német család dédapja nem tért onnan többé vissza, mint igen sokan, kik ama tavaszon Oroszországba vonultak. Ezt *tudjuk*. De ki e moszkvai halotti menet összes borzalmait mintegy *átélni* óhajtja, mintha ő is jelen lett volna, annak oly könyvet kell kézbe vennie, mind Francois *Bourgogne* «*Kriegserlebnisse 1812*», mely Lutz Róbert stuttgarti könyvkiadó emlékirat kiadásában jelent meg. Központjába helyeződünk e téli masirozás borzalmasságainak és a kiadó Bourgogne amúgy is megkapó leírását, még fokozta azáltal, hogy Faber du Faur württembergi tiszt 15 legjobb képét csatolta hozzá, mely utóbbi ugyancsak részt vett ez iszonytató menetben. Mindaz, mit nyomor és szenvedésben, bátorság és halálnemfélésben, önzetlen odaadás és iszonytató jelenetekben csak el tudunk képzelni, egyesítve van e könyvben. Hideg borzongás fut végig az olvasó hátán, ha olvassuk, mint eszik elesett társaik holttetemét, farkasok gyanánt, az orosz foglyok, hol pedig szive csodálattal telik meg olvasva a testvéri szeretet és baráti hűség szinte heroikus eseteit. Ezek is borzalmasak ugyan, így mikor Bourgogne egy régi bajtársával a gárdából találkozik és azt segélynyujtásra kéri, hogy ő, a földre esett, odafagyott ruháival fel tudjon kelni. — Kabátomba kell kapaszkodnod, úgy talán felhúzhatlak — szólt a granátos, kinek jégcsapok csüngtek szakállán és bajuszán — kezemet nem nyujthatom, mert már nincs. Összes ujjaim lefagytak, leestek.

Azt hiszszük, legjobban oly módon ajánlhatjuk e könyvet, ha az alábbi részletét, mely tartalmát és Bourgogne irásmodorát kellően jellemzi, közöljük.

«Ezen halálos fáradt állapotban ért utól a sötétség. Az északi szél kettőzött erővel fújt. Egyesek emberfeletti fáradtsággal iparkodtak a csapattesteket újból elérni. Néhányan, kiket megszólítottam, nem feleltek, igen el voltak önmagukkal foglalva, hogy haladhassanak, mások haldokolva estek össze, midőn mellettük elhaladtam. Nemsokára egyedül voltam, halottak mutatták nékem az utat. Ott, hol voltam, az út annyira telve volt holt emberekkel és lovakkal, hogy csak nagy nehézséggel birtam rajtuk átvergődni. Alig birtam már lábaimat emelni és hirtelen megbotlottam. Mintha valaki, ki ott feküdt a hóban, engem visszatartani akart volna.

Körülbelül tíz percz mulva, mint valami részeg, támolyogtam tovább, a nélkül, hogy az útirányra figyeltem volna. Térdeim a rájuk nehezedő fáradt testem súlya alatt roskadoztak, azt hittem, elérkezett utolsó órám, mikor egy halott lovas kardja felett megbotolva, teljes hosszban elterültem a földön és szinte önkívületben fekve maradtam. Nagy fájdalom a jobb vállban térített magamhoz. Nehezen térdelő helyzetbe jutottam és fegyverem után nyúltam, hogy annak segélyével egészen felemelkedhessem. Egyszerre észre vettem, mint folyik számból a vér. Kétségbeesett kiáltást hallattam és félelemtől, hidegségtől és ijedtségtől reszketve felugrottam.

Kiáltásom visszhangra talált. Gyenge, panaszos hangot hallottam : «Jertek, jertek, segítsetek !» E pillanatban felkelt a hold és tíz lépésnyire tőlem felismertem két embert, kik közül az egyik ült, a másik a földön feküdt. Az ülőhöz fordultam. Nevetni kezdett, mint a tébolyodott és így szólt : «Ne hagyd feküdni, jó barát, mint te !» és újból nevetett. Ismertem már ezt a nevetést, a halál nevetése ez. A másik, kit holtnak hittem, felém fordította fejét és oly hangon, melyet sohasem fogok elfeledni, mondotta : «Segítsen fivéremnek, őt mentse

MULT·ÉS·JÖVŐ

ZSIDÓ·IRODALMI,·MŰVÉSZETI,·TÁRSADALMI·ÉS·KRITIKAI·FOLYÓIRAT·

Az O. M. I. K. E. kulturbizottságának közreműködésével szerkeszti

DR. PATAI·JÓZSEF

Megjelenik minden hó közepén. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VI. ker., Podmaniczky-utca 6. szám. Telefonszám 146-92. Előfizetési ára az O. M. I. K. E. pártfogó tagdíjjal együtt egész évre: 20 korona, díszkiadásban 30 korona. Egyes szám ára: 2 és 3 korona.

1923. márc.–ápr. szám

DR. FORRÓ PÁL: A VALLÁS SZOCIÁLIS JELENTŐSÉGE.

Amióta az emberek nem egyedül vagy legfeljebb egynéhányadmagukkal barlangokban, hanem nagyobb közületekké alakulva együttes összeműködésben próbálják az életet, azóta — pedig ennek van már egynéhány ezer esztendeje — állandó, de még maig sem megoldott problémája az emberiségnek az a kérdés, hogy miképen lehetne az együttműködési összhangot megteremteni. Mi legyen az az erő, mely a széthúzó emberi egyedeket egybekapcsolja és mik legyenek azok a szociális és etikai elvek, melyek a társadalommá tömörült emberek gazdasági és erkölcsi életét szabályozzák? Végtelen sokféle az idevágó bölcsészeti árnyalat, melyeket a legkülönbözőbb neveken ismerünk, mint, hogy az újabbakat említsem például: tolsztojizmus, ideális anarchizmus stb., de valamennyi bölcsészeti irány lényegileg két csoportba osztható: az egyik az, amelyik metafizikus alapon magyarázza az embert, mely tehát az anyagon kívül létező erőkben és ezeknek törvényeiben hisz és a másik, amelyik azt mondja, hogy csak abban hisz, amit lát és érzékelhet és nem hajlandó semmiféle engedményeket tenni a földi dimenziók határain kívül létező erőknek. Mindkét bölcsészeti irány szabályokat állít fel, melyeknek célja az emberek minél nagyobb többségét boldoggá tenni, amiben tehát nincs is közöttük differencia, az ellentétek voltaképen csak a megvalósítási módok különbözőségében rejlenek. De ezeket a módozati különbségeket is két főtípusra oszthatjuk: az egyikbe tartoznak azok, amelyek az individualizmus minél nagyobb mértékben való kiterjesztését tartják helyesnek, melyek tehát azt vallják, hogy az emberek képesek arra, hogy központi kényszerítő erők nélkül is etikai együttélést folytassanak, a másik ezzel szemben a köznek, mint ilyennek érdekét helyezi mindenek fölé és azt mondja, hogy az egyénnek áldozatot kell hoznia a közért, fel kell áldoznia egyéni érdekeinek bizonyos mennyiségét a közjólétért, amely bölcsészeti irány különösen a mindenkor uralmon lévő politikai köröknek kedves. Végül legújabban van egy társadalomtudományi irányzat, amelyik azt mondja, hogy az embereket először integrálni és azután differenciálni kell, ami annyit jelent, hogy először a társaságba szervezett embereknek adunk jogot és azután az ekképen társassá nevelt embert megint, mint egyedet vesszük tekintetbe és mint ilyennek is adunk neki jogokat. Ámde a nehézségek, melyek az együtt élő emberiség boldogítását célzó filozófiák megalkotásánál felbukkannak, még korántsem merülnek ki abban a kérdésben, hogy az individuális vagy kommunisztikus szellem jut-e diadalra, mert hiszen végeredményben az emberiségnek mindegy lehet, hogy boldogságát miféle államszervezetben érte el, mert a fő, hogy boldog legyen; az igazi baj abban rejlik, hogy minden filozófiai rendszer csak ideális értékű és sohasem valósítható meg. Oka ennek az élet rendkívüli komplikáltsága és az emberi szervezetek különbözősége. Az élet komplikáltsága kissé triviálisan kifejezve abban áll, hogy az ember nemcsak eszik, vagy iszik, hanem ezer meg ezer másféle élettani és társadalmi tevékenységet is kell végeznünk és az élet harmonikus boldogságához szükséges, hogy mindezeket a tevékenységeket a lehető legjobban végezhessük. Ám más egy lakatosnak és más egy földmívesnek, más egy ügyvédnek és más egy bányásznak az ideálja és míg például az őstermelőnek az az érdeke, hogy háború legyen, meg védvámok, mert ezek előidézik az ő termékeinek értékemelkedését, addig a fogyasztóközönség éppen az ellenkező dolgokért lelkesedik, szóval az egyes foglalkozási ágak különbözősége már egymagában olyan áthidalhatatlan érdek-akadályokat állít ember és ember közé, hogy

azokat semmiféle elmélettel el nem háríthatjuk. Vagyis a filozófiai rendszerek elméleti jellege abban van, hogy az emberrel mint a gyakorlati élettől elvont eszmei fogalommal dolgoznak és szubjektiv kritikájúak, mert az embert úgy és annyira értékelik, amennyire azt az egyes bölcselők optimisztikus vagy pesszimisztikus világnézete látja. Ezt érezte meg Tolsztoj is, aki belátta, hogy a mai társadalmi szervezettség mellett nem is lehet mindenkit boldogító filozófiáról szó, éppen azért egy merész fordulattal mindent félretéve, az anyaföldhöz való visszatérést kívánta, a földmivelés ideálját hirdeti, ahol mindenki ugyanazt végzi, egyforma jogokkal és szeretettel. Amde itt érünk a második legyőzhetetlen akadályhoz, az emberi fizikai szervezetek különbözőségéhez. Egyik ember érzékeny, a másik reális, vad, a harmadik beteg és ideges, a negyedik vasidegzetű, egyik fecsegő, másik hallgatag és igy tovább kimeríthetetlen, végtelen skálákon. Világos tehát, hogy még ha lehetséges volna is egy általános kultúra-leromlással elérni azt, hogy az emberek egyformán müveletlenek legyenek, mert az egyforma müveltség még elméletileg is lehetetlen valami, akkor is a szervezetek különbözősége akadályozná meg, hogy ugyanazon életfeltételek mellett egyforma boldogságban éljenek az emberek. De a boldogság állandóságáról már csak a boldogság lényegénél fogva sem beszélhetünk, mert hiszen a boldogság nem más, mint egy bizonyos fokú fizikai és pszichikai jólét, ami kizárólag élettani alapokra vezethető vissza, nevezetesen bizonyos idegeknek a jóérzésére. Amde az élő szervezet legsajátosabb tulajdonsága, a mozgás és anyagcsere megakadályozza azt, hogy kedélyállapotunk tartósan fixiroztassék valamelyik kellemes ideghangulatban és ezért a boldogság érzetét csakhamar megzavarják a legközönségesebb biológiai megnyilvánulások. Mindez végtelenül világos és mégis akadnak egyre és fognak mindenkor akadni igen sokszor lángelméjü rajongók, akik minden baj forrását egyedül a különféle társadalmi berendezésekben látják és ezek mellett nem észlelik a sokkal nagyobb, a gyógyithatatlan bajt: az emberi szervezet végességét és különbözőségét. Emlékszem, egyetemi hallgató koromban gyakran megfordultam én is az Akadémia-kávéházban, ahol akkoriban a legkiválóbb filozófusok egyike, az azóta Berlinbe költözött Schmidt hirdette az ő javitott Tolsztoj tanait az ideális anarchizmusról és körülötte ott ült a minden bölcsészeti tanok tipikus hallgatósága, a rosszruhájú, halványarcú, fantasztikus gallérú és frizurájú fiatalság és rajongva figyelt az apostolra, aki azt hirdette, hogy minden ember isten, az emberi lehetőségnek nincsen határa, minden, amit látunk csak csalódás; mert körülöttünk voltaképen nincsen semmi, hanem minden bennünk él, nekünk van alárendelve minden, a nehézkedés törvénye éppen úgy, mint a túlvilági élet . . . és a hallgatóság valósággal nyelte a bölcs minden szavát, megfeledkeztek saját nyomorúságukról és mindenik hitt a saját istenségében, csak legfeljebb a szomszédjáról kételkedett egy kicsit. Azután ezek az emberek társaságba tömörültek, és nem telt két hónap, a társaság recsegni, bomlani kezdett, viszályok feszitették, intrikák dúltak, egymást lenéző és becsmérlő kritikák hallatszottak és a közület, mely pedig csak néhány kiválasztott isten-emberből állott, felbomlott. Pedig újra mondom, ez a társaság csak kevesekből állott és tagjainak mindegyike kivételes intelligenciájú volt, azonkivül jelszavuk a szeretet volt, ez a szeretet állott a programm tetején vastag betüvel nyomtatva, ennek kellett pótolnia a fegyelmet és a törvényeket és ez a társaság mégis a viszály jelében szünt meg.

Rottmann Mozart:
Talmudi vita.

Mozart Rottmann:
Dispute sur le Talmud.

Az embereket nem lehet gépekké alakitani, hogy egyformán forduljanak, dolgozzanak, érezzenek, mulassanak, nem lehet tehát az egyéniség követelményének teljes neglizsálásával szabályozni az emberi társaságokat, de viszont kell olyan korlátoknak létezniök, melyek az individualizmust annyira fékezik és szabályozzák, hogy az összhangban működhessék más, esetleg ellentétes érdekekkel. Ez a szabályozó erő kétféle lehet: tisztán fizikai vagyis hatalmi és etikai. Az első az állami vagy politikai erő, a másik a vallás.

Kétségtelen azonban, hogy ez a vallásnak egy meglehetősen szokatlan meghatározása, mert hiszen a vallásnak a köztudatban élő fogalma és az a módszer, mellyel a vallást tanitják, a vallást afféle tisztára lelki ügynek tekinti, melynek feladata,

hogy szertartásos cselekedetek ismételt gyakorlása útján gondolatunkat és akaratunkat erkölcsös, istennek tetsző útra terelje. Ebből az egyoldalú és téves felfogásból ered, hogy igen sok ember feleslegesnek ítéli a vallást és pálcát tör felette, azzal a rövid indokolással, hogy ő tisztességes ember anélkül is, hogy vallásos szertartásokat végezne, vagy hogy egyáltalában akármilyen vallásos szervezetbe belekapcsolódna. Ámde ezek a magukat a műveltség csúcsán képzelő bölcsek voltaképen halvány sejtelemmel sem bírnak a vallás lényegéről, mert azt mindössze formáiban és szervezetében képesek látni. Nem tudják és nem ismerik fel azt a hatalmas, semmivel sem pótolható etikai erőt, mellyel a vallás az élő és holt emberiséget összekapcsolja, azáltal hogy a generációk között változatlan kapcsolatot létesít és így miatt az utódok a fejlődés törvényei szerint egyre tökéletesbülnek intellektuális szempontból, addig másrészt az ősökkel egyforma vallás megmarad annak a biztos talajnak, melybe a fejlődés gyökerei nyúlnak és amelyik meggátolja azt, hogy a mult, jelen és jövő között megszakadjon a kapcsolat. Amit tehát a vallásnak a leggyakrabban vetnek a szemére, hogy merev és változatlan, nem alkalmazkodik a megváltozott időkhöz és emberekhez, abban rejlik voltaképen legnagyobb etikai ereje. A fajok, melyek évezredeken, vagy mondjuk csak évszázadokon keresztül az egy és ugyanazon vallás-etikai szabályokon nőttek fel, azok gondolatban, világnézetben, szokásokban lassanként annyira összecsiszolódnak, hogy képesek egymással és egymás mellett élni. A vallásnak ez a társadalmat összeforrasztó ereje az, mely különös súllyal hangsúlyozandó akkor, mikor a vallás jelentőségét szociális szempontból vizsgáljuk. Csak emlékezzünk vissza fiatalságunkra, hogy az egyes nagyobb ünnepeken milyen lelki meghatottságot éreztünk és ha esetleg nem is vettünk ezeken az ünnepeken mással részt, minthogy éppen felvettük az ünnepi ruhánkat és tartózkodtunk a köznapi dolgoktól, mégis éreztük, hogy aznap ezer és ezer ember közös velünk érzelem és meghatottság dolgában. Ez a lelki megilletődés, az emberekkel való közösségnek ez a biztos érzése a legjelentősebb mindazon szociális erők között, melyek a széthúzó emberi társadalmak összetartását célozzák.

A vallás tehát lényegében és alapjában egy államalkotó erő és valójában az első államok vallási alapon vannak szervezve, úgynevezett teokráciák, melyekben az együttélés törvényeit, a tételes jogrendszert a vallás parancsai képezik. Ebben a korszakban vallástalannak lenni annyit jelent, mint ma a büntető törvény valamelyik szakaszát megsérteni. Szembeállítva a vallásállam jogrendszerét a világi állam jogrendjével, azt mondhatjuk, hogy míg a vallásállam egy belülről kifelé megnyilatkozó úgynevezett lelki szükségletként tünteti fel azt, hogy ember embertársával és az egész politikai községgel összhangban éljen és törvényeit egy az ember felett álló, befolyásolhatatlan és megváltozhatatlan őserőre, az istenségre vezeti vissza, addig a világi állam feleslegesnek tartja a metafizikus magyarázatokat, hanem egyszerűen felismerve azt, hogy fegyelem és az egyéni szabad mozgás fékezése nélkül együttélés nem lehetséges, tisztára hatalmi alapon törvényeket alkot és követeli azok megtartását. Hogy miért kellett a vallási államoknak szükségképen átadniok a fejlődés folyamán helyüket a világi államoknak és a kettő közötti további, tehát nemcsak jogrendszeri különbséget, mélyen fekvő, de nagyon világos okok magyarázzák.

Mindenekelőtt tisztában kell lennünk azzal, hogy a vallás nemcsak tételes jogrendszert alkot, mely tehát egyik embernek a másikhoz való viszonyát szabályozza, hanem egy teljesen kidolgozott és gyakorlatilag megvalósított életbölcsészeti rendszert is jelent, mely az élet minden mozzanatára szabályokat állít fel és amely lehetővé teszi, hogy bármely ember, anélkül hogy maga volna kénytelen az élet mivoltáról, céljáról és problémáiról konvencionálissá válható elméletet alkotni, leélhesse életét úgy, hogy az adott életrendszerekbe egyszerűen beilleszkedik. A vallás tehát az emberi élet legmélyebb gyökeréig nyúlik, az embert a maga egészében, testestől és lelkestől követeli, holott a világi szabályozás csak az ember külső megnyilvánulásaival törődik, sőt azokat is csak akként szabályozza, hogy egy bizonyos, elég tág körben álló korlát-határt túl

Mozart. Rottmann:
Étudiant de Talmud.

Rottmann Mozart:
Talmudista.

ne lépjenek. Már most, ha csakugyan való az, amit az előbb hangoztattam, hogy minden vallás egy teljesen kidolgozott és gyakorlatilag megvalósított *életbölcsészeti* rendszer, úgy első pillanatra beláthatjuk, hogy úgynevezett világvallás, melynek tehát az egész emberiség behódolhatna, még fogalmilag is alig lehetséges. Elég, ha arra utalok, hogy a különböző geográfiai viszonyok, melyek döntő hatással vannak az egyes emberi rasszok kialakulására, kizárják azt, hogy az egész emberiség felett egyforma világfelfogás legyen egyhamar úrrá. Ennélfogva csakis az egyforma fajú, vérmérsékletre, fejlődési tradicióra rokon embertömegeknek lehet közös vallásuk és abban a pillanatban, mikor a történeti fejlődés különböző emberfajokat terel egymás felé és kényszeríti együttélésre, megszünik az a lehetőség, hogy a vallás törvényei szabályozzák ezt a heterogén társadalmat és meg kell születnie a világi vagy másképen: állampolitikai szabályozásnak. Jól tudták ezt már a zsidó bölcsek is hiszen már akkor felismerték, hogy a faj-tisztaság megőrzése legjobb biztosítása a vallás épségben való fenntartásának.

Szociális szempontból fejtegetve a vallást, teljes nyíltsággal kell most már felvetnem azt a kérdést, hogy milyen vonatkozásban áll egymással a vallás és az osztályuralom, továbbá a kulturális fejlődés, mert ez az a két pont, amelyen a szociológusok ú. n. radikális csoportja leginkább támadja a vallást. Igaz-e, hogy a vallás kedvez az osztályuralomnak és merev dogmáinak súlyával akadályozza a fejlődést és ha, amint ki fogom mutatni, nem igaz, honnan ered akkor a félreértés?

A félreértések sarkpontja kétségtelenül az, hogy a vallás fogalma a köztudatban teljesen meghamisítva él. Ha vallásról beszélünk, száz ember közül kétszáz nyomban vallási szertartásokra, dogmákra, papokra, papi birtokokra és más effélékre gondol, holott mindezek a vallás úgynevezett politikai oldalát, külső szervezetét, de nem lényegét képezik. Ha tehát bizonyos esetekben jogos is a vallás politikáját támadni, ez nem érintheti semmi vonatkozásban a vallást magát, mint ahogyan egy rossz kormány végett még nem kívánjuk az egész állam feloszlatását és megszüntetését. Hogy azonban ezt teljes tisztaságában lássuk, még néhány körülményt kell tisztáznunk.

A vallás a maga őseredetiségében jelenti azon törvények felismerését és pedig úgy természettudományi, mint társadalomtudományi felismerését, melyeket az embereknek követniök kell, hogy az életet egyáltalában végigélhessék. Nagy bölcsek, hatalmas lángelmék felismerik ezeket a törvényeket és gondolkoznak azon a módon, mely lehetővé teszi, hogy ezen törvények követelése lelki szükségévé legyen az emberiségnek. Belátják ugyanis, hogy külső egyszerű parancsszó az embereket nem képes a törvények szükségességéről meggyőzni, és tisztában vannak azzal is, hogy egészen másként engedelmeskedünk az olyan törvénynek, melynek követelésére és betartására etikai énünk kényszerít, mint azoknak, melyeket egyszerű hatalmi szó ír elő. Ennélfogva szimbólumok és metaforák alakjában állítják fel a törvényeket, melyek mint valójában és igazában a természet törvényei, egy ös és mindenkor létező alkotóerőnek, az istenségnek megnyilatkozásai. Abban a pillanatban tehát, mikor eléggé érettek vagyunk arra, hogy műveltségünk segélyével ne csak gondolkozás nélkül elfogadjuk, hanem kritikailag boncolgassuk is a vallás parancsait és a bibliát egyáltalában, akkor egyszerre egy új világ nyílik meg előttünk és mindazok a bibliai elbeszélések, mint például Ádám és Éva története és kiűzetése a paradicsomból, egyszerre komoly és megváltozhatatlan igazságokként fognak előttünk feltünni. Így Ádám és Éva kiűzetése a paradicsomból, a tudás fája gyümölcsének megízlelése után, szimbólikus képe annak, hogy mennyi keserűséget, kiábrándulást, küzdést jelent a tudomány és hogy ezzel szemben mekkora nyugalmat képvisel a zavartalan tudatlanság. Ugyanaz a gondolat, mely a hegyi beszédben is kifejezésre jut: boldogak a lelki szegények, mert övék a mennyeknek országa. Vagy ha az isteni kinyilatkoztatást a sinai hegyen úgy értelmezzük, hogy a tízparancsolat nem más, mint egy legfelsőbb erkölcsi erő dogmatizálása, az a legkisebb, dióhéjba foglalt erkölcsi bázis, melyen a társas együttélés felépül és amelyik elvetésével megdől minden társasélet lehetősége, akkor természetesnek fogjuk találni, hogy a biblia előadása ezt az emberek felett álló törvényt egy érzékeinkkel nem észlelhető, csak sejthető energia-forrásra, az istenségre vezeti vissza. Egy másik példa: a kereszténység részéről igen gyakran felhangzó vád a zsidó vallás ellen, hogy míg a kereszténység istene a szeretet és megbocsájtás istene, addig a zsidók Jehovája kegyetlen szigorúságú, hetediziglen bosszúálló.

Nos, a biblia csak harmad- vagy negyediziglen ható megtorlásról beszél, de ez a hetediziglen ható megtorlás a legnagyszerűbb természettudományi, illetve élettani igazság felismerése; mely nem más, mint az átöröklés tanának képletes kifejezése, hogy t. i. a degenerált szülők bajai kiütköznek az utódokon. Még mélyebbre ható magyarázattal: akik nem tartják meg a tízparancsolatot, vagyis a társas együttélés természeti törvényeit, azok társadalmilag életképtelen lények, szükségszerűen lezüllenek, elsilányodnak, utódaik terheltek lesznek, fejlődés helyett hanyatlás lesz a sorsuk. Így áll bosszút az ellenszegülést nem tűrő természeti erő a vele szemben elkövetett visszaélésekért. Abban a pillanatban tehát, amikor a vallást nem dogmatikusan szemléljük, vagyis a betük értelme helyett a gondolati értelmet keressük, be kell látnunk, hogy a biblia jóval több naiv mesék gyüjteményénél és még a mai műveltségünk mellett alkalmazható kritikát is kiállja azért, mert a benne felhalmozott életbölcsészeti elvek, minthogy azok az ember alaptermészetének felismerésével állíttattak fel, ma sem

eshetnek lényegi változás alá. Csakhogy éppen abban rejlik a baj, hogy a legkevesebb ember tudja, hogy a vallást nemcsak dogmatikai, hanem filozófiai szempontból is lehet értelmezni és felfogni és még nagyobb baj, hogy egyház-politikai szempontok, különösen a katholikus egyházban, a vallás filozófiai magyarázhatását egészen a háttérbe szorították és a hívőknek csakis a dogmatikus megismerést teszik lehetővé. Ennek is megkísérlem okát adni és pedig teljesen újszerű elméletem alapján.

Mindenekelőtt kell, hogy megvilágítsam azt a viszonyt, melyben állam és vallás állnak egymással szemben. Ez három főtípusú lehet: Állam és vallás egy, az ú. n. teokrácia, ilyen volt a zsidó állam; az állami és egyházi szervezet szemben áll egymással és versenyez a hatalomért: ilyen a középkoron és még az újkorban is a katholikus egyház és a világi államok viszonya, végül a harmadik típus: a társadalmi szervezetet világi törvények szabályozzák és a vallás politikai hatalmi törekvései kénytelenek háttérbe vonulni és a vallásnak etikai jelentősége vonul előtérbe. Ha ezt a három típust vizsgáljuk, akkor megállapíthatjuk, hogy a zsidó vallásnál megvolt a teokrácia, de ez nagyrészt hiányzott a katholikus egyháznál, a második korszak, a vallás és állam harca hiányzik viszont teljesen a zsidó vallásnál és megvan a legnagyobb mértékben a katholicizmusnál. És itt van a dolgok lényege. Az a tény, hogy a katohlicizmus szembehelyezkedett a világi hatalommal, szükségképen vonta maga után azt a törekvését a katholikus egyháznak, hogy magát minél jobban megerősítse, minél nagyobb számú hívet kössön le magának és ezekre olyan kényszert gyakoroljon, mely nagyobb annál az erőnél, mellyel a világi állam akarja az embereket lekötni és szabályozni. Ennek elérésére legjobbnak és legcélszerűbbnek a vallás metafizikus felfogása és ezen metafizikus felfogásnak dogmatikus tanítással való keresztülvitele mutatkozott. A közönséges emberi törvényekkel szemben élesen és hatásosan lehetett szembeállítani az isteni törvényeket és véges földi jutalmak helyett végtelen túlvilági jutalmakkal kecsegtetni a hívőket. Ezzel egyidejűleg belátta a katholikus egyház, hogy mint minden háborúhoz, a vallási háborúhoz is pénz kell és ezért gondja volt rá, hogy az egyházi javak minél nagyobb mérvben gyarapodjanak. Ebben a küzdelemben láthatjuk élesen elválni az egyház és vallás érdekeit. Az egyháznak, mint ilyennek ugyanis életszükséglete, hogy a hívők ne ismerjék fel a vallás lényegét, mert míg a filozófiai vallásfelfogás mellett az ember lehet vallásos, anélkül hogy a vallás szervezetét, hogy úgymondjam *adminisztrációját is szentségnek* tekintené, addig a dogmatikus tanítás mellett a dogmák őrzői maguk is különös hódolatban, uralkodói tiszteletben részesülnek. Ez a különbség a vallás és vallásszervezet között a zsidóságnál sohasem létezett és ezért nem lehet beszélni a zsidó klerikalizmusról. A zsidó papság sohasem hordott össze milliós vagyonokat és nem akart soha állam lenni az államban. A zsidóság mindig összhangot tudott teremteni az állam és vallás érdeke között és mert vallásának a zsidó állam megszűnése óta csakis etikai oldalai nyomultak az előtérbe, ez az etikai erő lassankint az egész zsidóságot szétszakíthatatlan és évezredekkel dacoló egésszé forrasztotta össze, közös faji tulajdonságok és képességek megteremtésével . . . Ezekből tehát nyilvánvaló, hogy azok a társadalmi támadások, melyek különböző jelszavak alatt indulnak meg, tulajdonképen nem a vallás, hanem a vallás egyházi szervezete és a vallás tanítási módszere ellen irányulnak. A vallást, mint ilyent, nevetséges volna még a legradikálisabb szocialistának is támadnia, mert a vallásnál szocialisztikusabb senki sem lehet. A vallás is mindenkinek a boldogságát és boldogulását kívánja és embernek emberrel való egyenlőségét, a vagyonnak igazságos felosztását hirdeti.

A vallás és az emberi fejlődés úgy viszonylanak egymáshoz, mint a nedvekkel teli, duzzadó erejű fa és a talaj, melybe ez a fa gyökereit ereszti. A talaj a vallás alkotta szilárd bázis, az a kipróbált pozitív valami, amely lehetségessé teszi, hogy az emberi fizikum és pszichikum ősi élettani és bölcsészeti felismerések felhasználásával továbbfejlődjék. Ennek a talajnak a megváltoztatására csak akkor volna szükség, ha maga az emberi természet is megváltoznék, ami azonban éppen élettani okoknál fogva lehetetlen. A helyesen értelmezett vallás tehát nem áll és nem is állhat semmiféle fejlődésnek útjában, legfeljebb azt mondhatjuk, hogy bizonyos mértékben konzervatívvá teszi az emberiséget. De mi is az a konzervatívizmus? A konzervatívizmus nem más, mint bölcs felhasználása mindannak, amit elődeink tapasztalati úton helyesnek ismertek fel és felismerése annak, hogy a fejlődés ezeknek a már meglévő eredményeknek továbbfejlesztésében áll. Az embereket általában két csoportba szokták osztani: konzervatív és radikális csoportba. Konzervatíveknek tartják azokat, akik megelégedve a fennálló intézményekkel, ellenségei minden újításnak. Ezzel szemben radikálisok azok, akik azt, amit helytelennek ismertek fel, egyszerűen elsöprik és helyébe hozzák mindazt, amit ők tartanak helyesnek. A radikalizmus és konzervatívizmus ilyen szembehelyezése azonban téves. Mert az újítások ellenségei nem konzervatívek, hanem reakcionáriusok és a konzervatívizmus helyes értelmezése mellett nem lehet akadálya a fejlődésnek. A konzervatívizmus ugyanis jelenti megbecsülését és felhasználását mindannak, amit az elődök tapasztalati úton helyesnek ismertek fel. Ezek között természetesen lehet sok helytelen is, amit a fejlődő élet idővel teljesen ki fog küszöbölni, csakhogy a konzervatív ember azt mondja, hogy ezt a kiküszöbölést és javítást csak progresszíve lehet elérni, vagyis csak egyszerű számtani haladvány a fejlődés útja és nem geometriai ugrás-

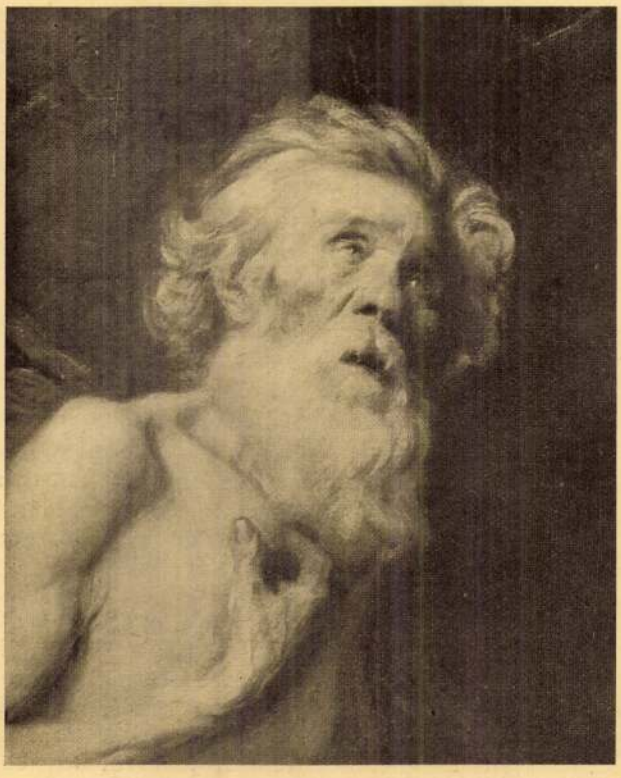

Rottmann Mozart: Jób (részlet).

Mozart Rottmann: Job (detail).

szerűség, amint a radikálisok képzelik. Ha a toronyba akarunk jutni, meg kell másznunk a közbeeső lépcsőket is. Radikalizmus olyan értelemben, hogy a meglevőt egyszerűen elvesszük és helyette újat állítunk be, nagyon kockázatos és végzetes lehet, mert ellentmond az emberi természetnek. Az emberi szervezetnek hozzá kell idomulnia, meg kell szoknia a változásokat, mert a gyökeresen új viszonyok készületlenül találják az embertömegeket, akik még nem idomultak természetes fejlődés útján hozzájuk. A fejlődés természetes útja nem a radikalizmus, hanem a progresszió. Csak Törökország példájára kell utalnom. Ott is jöttek a radikálisok, az ifjútörökök és bár szabadelvűen és felvilágosodottan gondolkodó ember minden rokonszenvével kell, hogy az ifjútörököknek új és tiszta szellemet lehelő politikáját helyeselje, mégis a mód, mellyel ezeknek a helyes reformoknak érvényt akartak szerezni, egy nemzet katasztrófáját vonták maguk után. Elvették ugyanis jóformán máról holnapra egy embertömeg évezredes tradícióit, megváltoztatták mindazokat a társadalmi berendezéseket, melyek hatásukban és erkölcsükben be voltak idegezve az emberekbe, melyeknek szelleme át és áthatotta az egymásra következő generációk sorát és ezzel szemben a nagyszerű új reformok csak most kezdették ember-átalakító munkájukat, most kezdték a gondolkozást, az életet átformálni, most kezdődött az atavisztikus úton determinált szervezetnek küzdelme az új fénnyel és levegővel.

De mint minden újszerű érintés az embernek nyugtalanságot és idegességet okoz, mert még nem tudjuk, hogy az új jelenségekhez miképen kell hangolódnunk, úgy renditették meg ezek a hirtelen teremtett reformok az embertömegek szilárd bázisát és tették őket hasonlóvá a kiforrásban lévő musthoz. A régi hit elveszett, az új még nem szilárdult meg és így elveszett az a nagy erkölcsi erő, mely egyedül képes a tömegek energiáját harmonikusan a maximumra fokozni.

Még a vallás és osztályuralom kérdésével kell foglalkoznom. Való az, hogy vannak vallások, melyek egyenesen osztályuralmi alapra vannak teremtve, például a hindu vallás, mely az embereket kasztokba osztja, aszerint hogy Bráhmának melyik testrészéből származtak: a fejéből, karjából, vagy lábából-e és eszerint ad nekik több vagy kevesebb jogot, de ez a kasztrendszer nemcsak hogy nincs meg a zsidó vallásban és a belőle származó vallásokban, hanem egyenesen ellenkezik azokkal. Az ellenkezőt állítók legfeljebb abban találhatnak bizonyos támpontot, hogy minden vallás engedelmességre tanít, ami úgyis értelmezhető, hogy ne lázadjunk az uralkodó osztály ellen és hogy különösen a keresztény vallás a földi szenvedésekért és igazságtalanságokért túlvilági kárpótlást ígér, ami alkalmas elfojtani az emberben a jobb társadalmi rendszerekért való küzdelmet, mert megelégszik azzal, hogy a földi igazságtalanságokért túlvilági elégtételben lesz része. Ezekre az ellenérvekre csak azt jegyezhetjük meg, hogy a vallás, mint a gyakorlati élettel számoló filozófiai rendszer, kellett hogy a tényleges társadalmi berendezéssel számoljon és hogy a vallásnak nem az a feladata, hogy izgasson, hanem hogy harmonikus együttélést biztosítson, kellett tehát, hogy megnyugtatást és életkedvet adjon azoknak, akik kedvezőtlen társadalmi viszonyok közé kerültek, de ezzel még nem mondja a vallás, hogy a fennálló életviszonyokat helyesli és szükségesnek tartja, hogy az ember minél többet sanyarogjon. Még csak egy kérdés van hátra: pótolhatja-e a vallást az erkölcsi igazságok felismerése és belátása? Két okból nem pótolhatja: mert a vallás nemcsak erkölcsi igazságokból áll, hanem, mint azt fejtegetéseim során ismételten hangoztattam, egy egész gyakorlatilag megvalósított, az életet a maga egészében átfogó jog- és bölcsészeti rendszer. De nem elég az erkölcsi igazságok felismerése és belátása azért sem, mert az emberi természetben rejlik, hogy azt, amit helyesnek ismer fel, nem képes önerejéből, magasabb erő nélkül követni és megvalósítani. Például hányszor és hányan fogadtuk meg, hogy naponta néhány percet testedzésre fogunk szánni és milyen csekély azoknak a száma, akik ezt képesek is voltak megvalósítani. Jóformán az egész szanatóriumi rendszer lényege abban van, hogy az ember egyéni energiátlanságát az orvos energiájával pótoljuk. Előírnak étrendi és másféle rendet és bár igazán bőrünkre megy a játék, képtelenek

vagyunk azt betartani. És ha azokban a dolgokban, melyek egészségünket érintik, ennyire rászorulunk a kényszerítő erőkre, mennyivel inkább szorulunk azokra olyan dolgokban, melyek nem közvetlenül a mi személyünket érintik. Ilyen kényszerítő erő rejlik a vallás tekintélyében, parancsaiban, a tradíciók által szentesített szertartásokban, az ugyanazon hitet követők együttes energiasugárzásában és a vallásos életfelfogásban.

Fejtegetésünk eredményét röviden összefoglalva, láttuk, hogy a vallás gyökerei az ember ösztermészetéig nyúlnak le. Egy pillantást vetettünk a különféle társadalmi bölcseletekre, melyek az emberek egyforma boldogságát hirdették és láttuk, hogy egyforma boldogság egyáltalában nem lehetséges, mert az emberek is különbözők. Minden forr és változik az eleven, nagy életben, csak az ösztermészeti örök törvények nem esnek változás alá. Ezt az anyag által kötött életet kell élnünk, okos és kritikai felhasználásával az elődök tapasztalatainak, velük lelki közösségben és a mi feladatunk csak az lehet, hogy a folytonos és fokozatos fejlődés nagyszerű emberi művét minél szilárdabb alapokra helyezve építsük tovább. De míg a Bábeltornyát építő emberek csak addig tudtak együtt dolgozni, míg egyforma nyelvet beszéltek, addig a mai emberiség különféle nyelvek mellett is együtt tud építeni, mert a nyelvközösségnél nagyobb erő a fejlődni akarás, a kultúra végtelen ereje és a vallások évezredes energiaforrásából eredő erkölcsi és világnézetbeli nivelláció.

Mozart Rottmann: Job et ses amis.

Rottmann Mozart: Jób és barátai.

TURÓCZI JÓZSEF: VERSEK.

ŐSZI ZSOLTÁR.

Sajnálom magam s az ifjúságom,
Álommezőkön tétlenül telőt,
A könyveim közül ki méla vágy von,
Sírván sóhajtok zárt ajtók előtt.

S most elmegyek meghalni távol őszbe,
Szomorú délre visz már a vonat,
Ne engedd, hogy az arcom ránc redőzze,
Tedd szép nyugodttá a halálomat.

Lelankadó, meleg fejem karold át!
Így küldöm elhalóban ezt a zsoltárt...
A versem oly szegény itt, meghal, árva.

Fogj át most, bánattengerek hajósát
S ne hagyd szívem, e bénakelyhű rózsát,
Borulni vágyak tört üvegfalára!

KELETI ÁLOM.

Halvány király vagyok, ki éjtszakánként
Nehéz selyem köpenyt borít magára
S tenger fölött dűl bársony pamlagára.
Körötte mécsesekben sárga láng ég.

Egy gálya partot ér s kibontja terhét:
Fehér rabszolganőt, ki térdre bágyad,
Mély perzsaszőnyeget nyáresti ágynak,
Ametiszt amforát s friss rózsa kelyhét.

Kék tengerek csigáit, rőt rubintot,
Zengő szigeti bort, mely rozsdaszínt fog.
S a görnyedő rab mind elébe járul.

De ő únottan ül setétes éjbe.
Fejét lehajtja lankadó kezébe
S úgy álmodik egy leány fehér nyakáról.

SZOMORÚ VÁROS.

Nem ismered a délután unalmát,
Órák döbbent ütését minden éjjel,
Szomorú álmot hosszú reggelével,
Melyet az első ébredés fuvall rád.

Párnád liheg megbújva és aléltan,
Mint faun, ki táncoló leányt utánoz,
S te visszaszállsz egy régi délutánhoz,
Hol kék az ég (nem tudva, mind miért van?)

Úgy láthatod még kedvesednek arcát,
Ó, álom — ébrenlét fakó szigetje,
Új álmok ízén édesül fanyar szád,
Míg távolabb vonul hajód sietve...

LAKATOS LÁSZLÓ: LASSALLE.

Fiatal férfi ott ült a szalonban. Széles selymes karosszékben ült, olyanban, aminőket a második császárság ragyogó és fénylő Párisából vittek a szegény Berlinbe. Ferdinánddal szemközt Hatzfeld Zsófia grófné ült, öregedésében is elragadó asszony, akiért a csillogó szemű, sugárzó homlokú férfiú, fiatal korában oly sokat tett.

Nagyon szereti őt? — kérdezte a grófné részvéttel.

— Nagyon szeretem Szonját — mondta Ferdinánd, nem büszkén, nem is restelkedve, inkább mint végzetszerű és elháríthatatlan ügyről beszélve a szerelemről, amelyet az orosz nemes kisasszony iránt érzett.

— Ferdinánd — mondta a német grófné — én magának sokkal tartozom, többel, mint az életemmel... Nagyon szeretnék valamit tenni, magáért és éppen azért a csodálatos eszéhez szólók, az eszéhez, amelyről maga érzi a legjobban, hogy most nincs annál különb az egész világon... Lássa Szoluczev Szonja barbár nő... még csak németül sem beszél... Maga Heraklitoszszal foglalkozott, egy birodalomnak ünnepelt szónoka, tudós és író...

— És mégis őt szeretem — szólt Ferdinánd. — Ennek nincs köze a kicsiny tudományomhoz és az ő nagy tudatlanságához. Szeretem, mert Aachenben akkor, amikor várakozó lelkem megérett a szerelemre, éppen őt találtam a „Grande Monarque" étkezőtermében... Ő szép és nagyszerű... de ez mellékes is... Maga tudja Zsófia, hogy nálam az érzés a fő, maga a szerelem, amint hogyha beszélek, akkor sem az igazság és a végcél izgat, de a hangom, a szavaim és maga az, hogy beszélhetek. Azután megfőlök attól, amit mondok és éppen így van a szerelemben is. Eleinte csak maga az érzés volt a fontos és most megveszek az orosz leányért...

— Ferdinánd — mondta a nő a lelkiatyának és a tanárnak az ünnepiségével. Maga az elnyomottakért harcol. Valamikor engem védett meg a férjem, a bíráim és a porosz király ellen, börtönben ült értem és az igazságért... (Lássa, nem igaz, amit az előbb mondott, mert magának mégis az igazság a legfontosabb.) Most Marx barátja és a munkások vezére... És maga szereti az orosz leányt, az ő ázsiai pompájával. Nem érzi a rettentőt, hogy a leány apja, ez a műveletlen és mocskos ázsiai bojár, lenézi önt. Nem adja a leányát az agitátorhoz, a munkások vezéréhez. És maga, aki csípkedi a trónt és az egyházat, maga nem érzi azt, hogy magára nézve lealázó, ha zsebrevágja ennek a szakállas orosznak a gorombaságait, istenem, ennek a szakállas orosznak, akiben benne van mindaz az alacsonyság, amit maga a nemesekben ostoroz. Nem érzi, hogy az egész úgy nem való magához.

Ferdinándnak éles, keleti arca kipirult. Az orrcimpái megremegtek és izgatottan forgatta az aranygombos pálcikát, amit mindig ideges jobbkezében tartott.

— Mondhatná, grófné egyszerűbben is azt, hogy zsidó vagyok.

A grófné egészen bátran felelt:

— Igenis erről van szó. És én bátran mondhatom, nálam ezt nem lehet félreérteni. Senki nálam jobban nem szeretheti a zsidókat, hiszen maguk hárman, Oppenheim, Mendelssohn és maga mentettek meg akkor.

Ferdinánd arca kínnal dolgozott. Látszott, hogy az, amit a grófné most mondott, sokáig és gyakran szólalt meg benne, magában Ferdinándban is és nem közönséges viharokat támasztott lelkében. De arca hirtelen kemény lett és gögös. Szeme diadalmasan csillogott. Tudta, hogy most nagy dolgokat fog mondani a grófnénak és előre is mint győztes beszélt hozzá.

— Zsófia, ön elfelejti, hogy én is arisztokrata vagyok. Nagyobb arisztokrata, mint Szolucevék, akik a Trubeckoj hercegekkel és a Dolgorickiakkal rokonok és nagyobb arisztokrata, mint ön, Hatzfeld grófné. Apám egyszerű kereskedő Boroszlóban és a legfőbb kincse a libamáj. Én is a boroszlói zsidó temetőben óhajtok pihenni egykor a selyemkereskedők, az öreg Lassalok mellett... De lássa, én már Lassalle vagyok franciásan, két l betűvel és egy néma e-vel és fejedelem vagyok. Bismarck velem tárgyal, a rajnai paraszt engem imád és Vilmos király tőlem retteg, a selyemkereskedő fiától és a világ első nagyurától. Én előkelőbb vagyok Viktoria királynőnél és a minden oroszok cárjánál. Én zsidó vagyok.

— Ferdinánd — kiáltott a grófné ijedten — hiszen maga demokrata, forradalmár!

— Az vagyok és mégis a világ első arisztokratája. Én olyan arisztokrata vagyok, hogy a világ első demokratájának is szabad lennem. Az én őseim már három évezred előtt uralkodtak... ösmerték az aranyat és a bíbort... Maga az Isten is az ő magántulajdonuk volt és megvetettek minden idegen népet. Királyi sarj vagyok... Minden ősöm az volt... Az, aki öt évszázaddal ezelőtt a ghetto szegényes templomában prédikált, ha kezet foghatott volna a német-római császárral, e kézfogás után imádság közben mosakszik és a ghetto piszkos udvarán gyöngy-tiarát tesz az érintetlen lánya fejére... Az apám, aki kalmár, nem tud más portékával kereskedni, csak India selymével... És én, aki az aranyat az eszemben és a selymet a hangomban hordom, bársonnyal szegélyezem a frakkomat, a szabadság vörös színében égő rubintot tűzök a kravattámba és aranyos pálcikával a kezemben kopogtatok a szegényeknek és a rongyosoknak a keblére. A szabadság hercege vagyok és az aranyos pálcikám, amivel Kölnben, a népgyűlésen beszélek, sok ezer esztendős, valamikor maga Mózes vert vele vizet a sziklából.

— Lassalle — ijedezett a grófné.

— Nekem a fény kell, a pompa és a luxus. Meg akarok alázni mindenkit. Vagy hiszi grófné, hogy minden igazságon és részvéten felül nem az a mulatság hajtott a maga ügyében, hogy én a boroszlói zsidógyerek, a kereskedelmi iskola hanyag tanulója táncoltatom meg Hatzfeld grófját és Poroszország királyát. Ezzel tartoztam nekik, mert kétezer éven át elütöttek a jogartól, ami engem méltán megillet... A Szoluczevek... óh... hát mi az nekem, értse meg, én nekem az a nemes érc, meg az a régiség, amivel ez a barbár orosz nemesi marsall felém jöhet... Én különb főúr vagyok, de ő is főúr és ezért kell a lánya. És kell, mert nem akarja nekem adni. De megszerzem. Kiharcolom. Előbb, mint zsidó forradalmár megalázom az orosz főnemest, azután mint zsidó arisztokrata, mésalliance-ot kötök az orosz bojár-kisasszonnyal. Leszállok hozzá és elveszem. Vagy ellököm magamtól... Még nem tudom. Pedig nem nagyon szeretem Szonját.

És most, hogy Szonjára, a szerelmére gondolt, hirtelen meglágyultak Ferdinánd vonásai.

A grófné hallgatott. Zavarodottan és értelmetlenül bámult maga elé, mint ahogyan a kis gyerek a sötétbe néz. Azután lassan, szinte szédülten kérdezte meg.

— Hanem mégis Lassalle... ha maga ilyen... hát akkor miért demokrata?

Most megint ragyogás ült ki a férfi arcára, de másminő, mint az előbb.

— Grófné, amikor én megszülettem, már hatezer éves voltam. Kétezer éven át minden ősöm tudott írni, olvasni. Egy anyai ágról való rokonom megtébolyult a sok szellemi kincstől, amit magában hordott. Nem gyermekként, de mint csodálkozó és mindent látott agg jöttem a világra. Nemcsak királyi őseim élnek bennem, de azok is, akik a zsidó negyedben szenvedtek. Én láttam már más világot is mint ez, sok világot. Engem nem köt ennek a mai világnak sem a törvénykönyve, sem a nemesi kasztrendszere. Trónfosztott vagyok és bár korona abrincsa szorítja a homlokomat, de azért szabad is vagyok. Én tudok kételkedni és vizsgálni is. Őseim között nemcsak uralkodók voltak, de szenvedők is, fölényes észszel, de a magukénál ezerszerte érzékenyebb szívvel szenvedők. Trónkövetelőnek születtem, de kifosztott őseim tragikus örökségként rám hagyták a gúnyt is. Ez az én jogarom és kormánypálcám, amit a munkások zászlóaljai a szabadság vörös színében égő bársonypárnán hordanak, míg én királyi palástomban követem őket... Asszonyom, grófné, ne felejtse el, hogy őseim között próféták is voltak, akik a szegény népért küzdöttek. És nem ísteni mulatság-e számomra, ha a magam gondolataitól és szavaitól és az igazságtól, amit magam állapítottam meg, megittasulva, óh nemcsak a szívemmel, hanem az idegeimmel és a pompás fejemmel, szeretve a munkásnépet, vezetem őket

Rottmann Mozart: Fiatal rabbi.

Mozart Rottmann: Jeune rabbin.

a királyi palota ellen, amelyben tulajdonképen nekem volna helyem.

— És ha beveszi egykor a király palotáját, Lassalle?

— Akkor nem ülök belé! Ezt nem tehetem! Mert nemcsak despota vagyok és generális, hanem filozófus és republikánus is. Számkivetett herceg vagyok, aki őseim demokratikus szellemi kincseivel kergetem le a trónról azt, aki helyettem ül ottan. Hanem ha győztem, igen, akkor a saját fegyvereim tiltanak el a saját trónomtól, amelyet kénytelen leszek elégetni. Sírni fogok, amíg az aranyszék a tűzben pernyévé lesz, a szívem a lángokban szeretne lobogni, a véremmel szeretném a tüzet oltani, hogy megmentsek valamit a trónból, de az eszem, amely megtanított kételkedni mindenben, még magamban is, az majd visszatart. És végül is az egész színjáték alatt gúnyosan fogok hahotázni. És ez jó lesz. Mert az istení gúny, a fajtám átkos és bűvös adománya, megvált a bennem dúló belső küzdelemtől. Ha néha nem volnék gúnyos és szívtelen, elégnék a belső tűztől.

Hatzfeld grófné, mély, belső megindulással tekintett Ferdinándra.

— Szegény romantikus — mondotta.

— Az vagyok és néha gyermekesen az. Sárga rózsát hordok a gombiyukamban, mert az őseimnek a szégyen sárga foltját kellett kaftánjukon hordani. Ki érti ezt a szimbolumot? Senki, csak én. De engem boldoggá tesz és az örök izgalom, amiben élek, mindig új lendületet kap, valahányszor reggel én, a forradalmár, sárga rózsát tűzök a selymes kabátom gombiyukába. Romantikus vagyok, az volt ifjúságom atyai barátja: Heine is. Nekem shakespeari játék a népgyülés és az a jelenet is, amikor Bismarck gróf a lakásomon keres fel.

— Az orosz leány is az?

— Ő is. Az ázsiai arisztokrácia felé — barbár, de alattam álló! — is a romantika vonz. A szerelem felé is az. Állandóan gondolkozom és állandóan szerelmes vagyok, mindig szenvedek és mindig ujjongok, magányomban mindig tépelődöm, de a szereplés, a szónoklatok és a szerelem mámora megváltanak tébolyító gondolataimtól. Cselekvésbe hozzák az idegeimet, amelyeknek mindig kell valami izgalom. Maga ezt romantikának tartja és talán igaza van.

— Lassalle! — szólt a grófné aggódóan. Ennek rossz vége lesz, Ferdinánd, én féltem magát.

— Lehet. De ez a rossz vég is szép lesz, nagyszerű, tehát jó. A barrikádokon fogok elesni vagy grófi szalonban, pisztollyal öl meg a féltékeny férj. És akkor majd a grófi szalonban elesett forradalmárért fellázad a nép. A selyembe öltözött szeladont pedig belehelyezik ősei gyalulatlan fakoporsójába és kiviszik a boroszlói zsidó temetőbe. Ez lesz a vég. És a vég szintén romantikus lesz, Zsófia.

Ferdinánd ezután felállt. Kezet csókolt a grófnénak és távozott a szalonból, amelyben Hatzfeld Zsófia még sokáig egy helyen ült. Szédülten ült és arcának zavarodott kifejezésével elárulta, hogy mindaz, amit most hallott, idegen muzsika volt a számára.

FEJES-BOLDIZSÁR FERENC: AKI GYÓNTAT.

Néha szólnék, néha gyónnék,
De talán nincs miért, kinek . . .
Szeretném levezekelni
A vétkeimet.

Szeretném, ha lelkembe látna
Valami szent, jó fenomén.
Ó, szeretnék valakinek
Nagyon sírni én.

De hiába! nincs egy szent se.
Ez az egész világ halott! . . .
S aki elém jön jóakarón,
Az újra csak én vagyok.

ÁGAI ADOLF: KORFUI ZSIDÓK.

Valahányszor idegenben járok, megesik, hogy valamely gyűjteményt mellőzök, főképen, ha ősi maradványokat foglal magában. Nem mintha teljes becsüket meg nem érezném. De szabadulni kívánok attól a nyomasztó gondolattól, hogy mind az, amit látok: nincs. Azaz volt. És ennek a visszahozhatatlanságnak tudata rászakad a lelkemre. Elszoruló szívvel rovogattam Pompéinek csöndes utcáit és tereit. Milyen derűs élet folyhatott itt hajdanában! Miért nem születtem én kétezer évvel ezelőtt, hogy barátkozhattam volna a forumon annyi jeles polgárral, hogy Korinthusban be-benézhettem volna valamely kedves szobrászom műhelyébe s akár segítettem volna magam is húzni fel a hegyre a faragott kőkockákat a Parthenon építéséhez. De bár a voltnak fájdalma sehol élesebben nem nyilal belém, mint a temetőben. Mindenütt vágyódom a sírok közé, különösen pedig a hitfeleseim sírjai közé. Mert hogy ez az a „volt", amire a zsidó is ád.

Korfuban jártam nemrég, az eszrog híres termőföldjén. Ezt a mi szent gyümölcsünket tudvalevőképen még azon zöldjében szedik, kenderkócba göngyölgetik, dobozba rejtik s féltve szállítják, nehogy megsérülvén, mint afféle pószel alkalmatlan legyen a kegyeletes szertartásra. De már bizony ez a kertészeti iparág hanyatlásnak indult a szép szigeten s ez idő szerint már Szicíliából hozzák, de onnan is évről évre kisebb mennyiségben, mivel hogy megfogyott a fogyasztása. Régente, a sátoros ünnepek multával, a zsidó asszonyok befőttes üvegeinek dísze vala. De ritkaságszámba megy ma már a kóser háztartásnak ez a parádés darabja.

Még látom kicsi falumban a jó Ajren samesz bácsit, a zsidó egyházfit, amint korán reggel mezuzától mezuzáig rohanva — mert a szegényebbjének nem futotta a saját külön eszrogra és lulávra — sebtében megbrochéltatott bennünket s aztán, szájában az áldásnak utolsó morzsáival, ügetett a szomszéd zsidó portáig. Innen is maradt fenn a kelletlenül tett rövid látogatást találóan jellemző „luláv rázás" példája.

Ha kevés is már Korfuban az eszrog, luláv annál bővebben terem. S ha igazán békét jelentene minden pálmaág, sohasem pusztítaná több háború és gyűlölség a világot.

Ott andalogtam barátommal a Kasztradesz külvárosban. Az egyik utcája szinte néptelen, pedig Korfuban forr az élet. A házak ablakai üresen tátonganak le ránk. Az udvarban elburjánzik az opuntia, az ablakot kiveri a moszat, a küszöbön — bevált rajta a szörnyű átkozódás — nől a fű. Ezt az átkot a hitetlenek fejére, a szabbat szentségének megszegőire dörögte rá a próféta. Pedig épp amiért e puszta házak volt lakói tántoríthatatlan hűségben és igazhívésben ragaszkodtak apáik hitéhez: épp ezért merednek ránk most üres szemekkel a zsidó korfióták egykor boldog hajlékai. A jobbmódúak városrésze volt ez, kiket, tán tizenöt éve mult, a Zante szigetéről idáig elharapózott lángok pörköltek ki innen s futó lábuk nyomadékát pirosra festette a vér.

Mozart Rottmann: Portrait de M. le directeur M. Halász.

Rottmann Mozart: Halász Manó igazgató arcképe.

A módosabbja elmenekült s itt szorult a szegénye. Védekeztek, harcoltak a felbujtott ádáz tömeg ellen, mint nemrégiben a kisenevi zsidók is. Egyrészt a menekülés, másrészt a vérengzés megtizedelte őket. Nyolcezerről leapadtak a felényire. De közben a szaporodás és visszaköltözés ismét megnövelte számukat.

Ma már békében él itt Izrael népe. Csak husvét körül lobban ki a hétköznapokon elcsöndesülő gyűlölet. Az ünnepi malaszt váltja ki a keresztényekből az üldözés szenvedelmét. De már — így világosított fel egy ottani zsidó ember — meg van tiltva „nekik" a nagy kövekkel való hajigálódzás. Teszi a kavics is. Meg a köpködés is csak valami.

Eltünődve ballagtunk mind kijebb. A hosszú szeren jobbra és balra a kisipar s a kiskereskedés tárja ki árúcikkeit. Ám ez az út kegyeletes út is: balra egy újabb nemzeti hős és államférfiú emlékét őrzi a görög-katholikus templom. De Kasztrisz hamvait foglalja itt magába egy művészi faragású márványszarkofág. Szembe vele a zsidó temető. Roppant területén aránylag kevés a sír. A magas fű közül alig nyulnak ki a macévák. Jobbára kőlapok, melyek fejről nem *állanak* a kéveren, hanem csak úgy *borulnak* rá. Sötét

ciprusok nem meredeznek fölibük, s virágos díszük nem a kertész műve, hanem a tavaszé, mely ibolyák ezreit hinti el a porladó zsidók fölött. A rengeteg területhez képest kevés is ebben a temetőben a sír. Csodálni való a municípiumnak ez a bőkezűsége a zsidóság irányában. De, magyarázza az én emberem: e részt határtalan a városi hatóság nagylelkűsége: a legnagyobb területet sem sajnálják erre a célra. Csak temetkezzenek a zsidók mentől sűrűbben.

A XII. században, a bizanci császárság összeomlása után elkövetkezett diaspora óta Korfu történetének adatait e zsidó község levéltárából szedik a történetírók. Lapjainak egyike tündököl a dicsőségtől: a zsidók hősileg harcoltak a török ellen, aki hasztalan vívta az egyik erődöt, melynek most is „Fort Avram" a neve. A zsidóság története belejátszik még az Odisszeába is, persze a zsidóságnak csekélyebb díszére. A közeli Iskáriu, a homéri Seheria faluból származott ugyanis Judás Iskáriótes, urának és mesterének árulója. De meg is lakolt érette. Magyar drámát írtak róla. Persze, hogy csak 2000 évvel később. De ez a büntetés kegyetlenségét nem csökkenti.

A Pantokrator hegyének ormát s gerincét búcsúfényével hinti el a tengerbe hanyatló nap. Leszáll az est: péntek estéje. Lechodaudi líkrász káló! Jövel, óh szépséges menyasszony! Vagy inkább: hadd járuljunk mi a te boldogságos színed elé, aki népünk legbúsabb napjait is meleg sugárzásba vonod. Csaták s üldözések sebeitől vérző fejedet édes békében hajtod az ő nyugasztaló vállára, óh Izrael!

*

Szűk sikátorokba, keskeny közökbe érünk, melyeken mi termetes urak, barátom s én, jóformán csak éllel feszülhetünk át. A zsidó városrész. Idegen voltunkra legott ráismernek. Nyilván amolyan kíváncsi turistát láttak bennünk, akik utána akarnak nézni a mindig és mindenben érdekes zsidóságnak. Hogy mi is közös hitet vallunk övelük, nem sejtették; valamint bennük mi sem ismertünk rá a mi fajunkra, ha egyebütt esik velük találkozásunk. Sok közöttük a kékszemű, szőke s nyulánk, mint az orosz és lengyel zsidóban is, kinek faji jellegét ugyancsak megváltoztatta az égalj — ha ugyan sémi egyáltalán s nem inkább sarmata, vagy a zsidó hitet váltott kazár ivadék, amire kaftános, hernyósipkás, kucsmás viselete is rávall. Az erősen kiszögelő arcélt inkább a görögségen tapasztaltuk. Ezt bizony valamely keleti német tartományban zsidónak is ütnék le. Erre felé az izraelitát inkább tán az ő árja külsejéről ismerik fel és dobálják is meg miatta.

Midőn megértették, hogy izraeliták vagyunk magunk is, tiszteletük nyilvánításához járult a melegség. A melegség, de nem a közösségből váltott komázás, amelyet itthon tapasztalunk. „Te zsidó, én zsidó — szervusz!" A rokonérzet és csodálat vegyületével tekintettek fel hozzánk, akik abból a meseországból jöttünk, ahol az antiszemitizmus csak platonikus; ahol a népen, e türelmes, parasztjában is úri — talán jobban talál, ha úgy mondom: gentleman-gondolkodású magyar népen nem fogott az eleinte pad alatt, majd szemérmetlen nyíltsággal izgató Bujtár Frasi-bundusok bőséges mételyhintése; akiknek műve az is, hogy benne lohadóban van a magyar érzés, amely eddig büszkén dobogtatá meg az ő szívét; akik Róma felé terelik Árpád fiait s az egyetemességre, a katholicizmusra törekedő pápai világhatalom jármába görbítenének minden népeket. Még elég szabad ország Magyarország, hogy ezt bátran ki merjem mondani, amit hiszen úgyis tudunk s érezünk mindannyian.

Rottmann Mozart: Családi kör.

Mozart Rottmann: Cercle de famille.

A zsidó hitközségnek három a zsinagógája. Valamennyiben a szefárd szertartás szerint folyt az istentisztelet. Az almemor nem a középen emelkedik, hanem szemben a frigyszekrénnyel. A község tagjai nem külön pulpitusok (magyarul: ständer) előtt buzgólkodnak. Mint a keresztyén templomban s az újabb keletű zsinagógában tapasztaljuk: padokban sorakoznak, de a frigyláda s a kántori emelvény között hosszában. Fele innen ül, a másik fele háttal az innensőhöz. Az imaház díszes, világos és szellős emeletes terem, ami ezekben az összezsugorodott utcákban csodaszámba megyen. A nagyméretű frigyszekrény körültüzdelve a tóra kettős göngyölege fölé szánt pompás művű arany és ezüst koronákkal. Pedig jócs-

kán hordtak el belőlük a tizedévi üldözések idején.

Régtől ismerem a szefárd rítust. Úgyszólván benne nőttem fel. Boldogult anyai nagyapám még a harmincas évek elején alapította itt Budapesten a „fränk" zsinagógát. Tagjai a Spanyolországból elűzött s részint Törökországban, részint Magyarországon megtelepült atyánkfiaiból teltek, akiknek maradékai ma is élnek Temesvárt, Budapesten, Bécsben s Amsterdamban. Mélyen megható jele a hűségnek: ezek a Spanyolországból világgá szóródott szefárdok szeretettel őrizték meg anyanyelvüket, a spanyolt, melylyel az öregebbje még ma is él a családja körében. Az ifjabb nemzedék persze már nem érti a don Jehuda ben Halévy és Gabirol édesen zengő spanyol-héber dalait, de annál jobban a Petőfi, Arany s Vörösmarty költeményeit, mivelhogy csöppentett magyarrá lett maga is. Egy külön dolgozatom részére tartom fenn emlékeimnek ezt a fejezetét; itt röviden csak annak följegyzésére szorítkozom, hogy nagyatyám halálával tudtommal megszünt a kicsided szefárd község is. A laposan *á*-nak ejtett héber *o*, az *au* és *u* hangzókra váltott *oí* és *ü* még ma is a fülembe hangzik, különösen pedig az a dísztelen, sivár egyhangúságban szertefolyó éneklés, mely kétségbeesése volt az én érzékeny zenei hallásomnak. Hosszú évek multán itt értem folytatását s csakis teljes meleg voltában fölmerülő gyermekkori emlékezésem engesztelő hatása alatt szinte kedvesnek találtam a cházán és fiatal kórusának gyatra előadását. Mennyire elmarad ez a lengyelzsidó kántornak a gyönyörű mazur népdalokból táplálkozó s művészi arabeszkával telehintett művészete mögött! A *lechodaudí* estéjét itt a *sír ha sírím* eléneklésével teszik kedvesebbé. Az erős istenhivés még az erotikumot is a fohász magasaiba emeli.

Mozart Rottmann: Bonheur domestique. Rottmann Mozart: Családi öröm.

A három zsinagóga közül kettőben, az imanyelven kívül, a spanyol használatos, másikban a görög. Szombat reggelén a görög zsinagógába mentünk . . .

A két „distinguished foreigner" természetesen részesült a kitüntető felhívásban is, melynek becsülettel igyekeztünk megfelelni. Társam, Schächter tanár, a jó héber és forró zsidó, könnyen esett át rajta. Bezzeg én, kissé elpogányosodott „jordán" — á goj, így viccelték meg magyar nevemet chéderbeli tanulótársaim — valamelyest kilódultam már az isteni szolgálat apróbb részleteiből. Az első áldást simán pörgettem le, de már a befejező *brochét* csak morzsánkint kaparhattam össze amúgy is megvásott emlékezetemből. Egyetlen elégtételemre az szolgált, hogy az én hatalmas Miska barátom a jigdálban megakadt. Meg ő! Egy percre csak, a percnek egy kicsi töredékére csupán, de megakadt. Amit fel is róttam a megyfabotom nyelére, mihelyt oszláskor a templomszolga visszaszolgáltatta. (Mert bejövet, mint tílalmast, elszedte tőlem.)

A szombati istenszolgálatban feltünt előttünk, hogy a muszáfból kirekesztik a *jekum purkont*. Midőn *lájenolás* előtt és után a tóra körülhordozásakor elsők lépünk a vezető kántor mögött és a *ros ha kohol* előtt, szintén szokatlant tapasztaltunk. A zsidóságnak csak a görögje illette közvetlen ajkaival a szent tekercs hímes takaróját vagy hozzáértetve a táliszját, *ezt* csókolá meg. A török (spanyol) zsidó azonban müzülmánosan érintve előbb fezes homlokát, majd a mellét, csak „tisztelgett" a tóra előtt. Lehet, hogy erre hygienikus okok birják, mert szerfölött sok áldozatot szed a görög-katholikusok áhítata, mellyel egymásután végig csókolgatják p. o. a sz. Spiridionról nevezett templomnak számlálhatatlan apró szent képeit.

Az almemorra menet: *chabot* (kovaud) szóval üdvözöltek az utunkban kétfelől sort álló hívek.

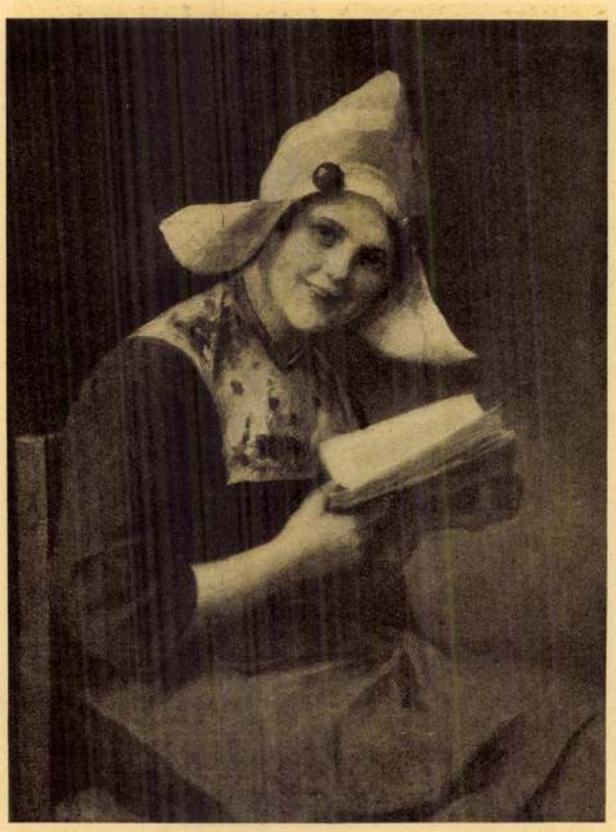

Rottmann Mozart: Holländi nő. Mozart Rottmann: Hollandaise.

Lejövet a *chazak baruch* (erösödj meg, óh te áldott!) hangzott felénk. Nem hagyhatom említetlen, hogy az egész istentiszlelet alatt nem hallottunk egy profán szót. Nem adomáznak, nem politizálnak s üzleteket sem bonyolítanak itt, miglen áll a szent cselekedet. Őszintén, igazán és szive szerint imádkozik mindenki. Csak egy-egy kiváncsi pillantás röppent felénk, jövevények felé; ez is csak gyermeki szemből. Röppent talán az emelet női osztályából is, de a rácsozat sürüségétől nem láthattuk. A magábaszállás érzete, Istennek közelsége avatja való és tiszta buzgósággá a szefárd imádságát.

Széledéskor a csarnokban csak annál sürübben ostromoltak kérdéseikkel: hogy arra mifelénk hogyan és mint folynak a hitközségi dolgok. Meg egyebek. S azután, hogy nagyjából megfeleltünk, mi meg az ő ügyeiket tudakoltuk. A körülményeinkhez képest elég bőséges *snóderolás* után megeredt közöttünk is egy parázs kis *kólecolás*. Mi idegenek, mindegyik a maga polgári foglalkozása szerint tudakoltuk a község ügyeit, az intézmények állapotát stb.

— Hányan vannak itt zsidó lakók? — kérdi az egyik. Megfelelnek a kérdésre.

Orvos utitársunk a kórházakról beszéltet magának.

Én a sajtó iránt érdeklődtem s megtudtam, hogy még humorisztikus képes hetilapjuk is van. Csakhogy ez a karikaturás lap rajzok nélkül jelen meg.

Volt köztünk, magyar utazók között, egy többszörös milliomos bácsi is. Ő meg a maga mesterségét tevén szóvá, azt kérdi a község elöljárójától:

— És, sennor, mondja meg kérem, ki itt önöknél, ebben a községben a leggazdagabb zsidó?

Erre a válasz az volt, hogy leggazdagabb zsidó nincs is a korfui kilében.

Ez idő szerint békességben élnek itt a lakósok. S ha a népet a zsidóság foganatos meghajszolására nem oktatnák ki a Szeretet vallásának papjai itt is: a leölt bárányok vérétől megrészegedett lakósság még husvét vasárnapján sem bicskázná meg. A nép mindenütt jó, gonoszak csak a vezetői. Korfuban, valamint az egész jóniai szigetségben, annyira enyhültek a viszonyok, hogy pl. egyik fiatal hitsorsosunk a város főiskoláján a görög nyelvet és irodalmat tanitja.

Hogy közeledett peszah és more patrio már javában sodorgatták lángossá a magyar lisztből gyúrott ünnepi tésztát: meghittak, nézzünk el a sütőházba. De a kikötőben már oldogatta horgonyait a mi hajónk, hogy vinne vissza bennünket a mi drága hazánkba, ahol antiszemitizmus nincs.

Nincs a paraszt öklökben, de van a müveltek szivében.

Mozart Rottmann: En bonne humeur. Rottmann Mozart: Jó hangulatban.

DR. SINGER LEÓ: SZEMELVÉNYEK A LEGENDÁK KÖNYVÉBŐL.

A FÖLDI MEG AZ ÉGI KINCS.

Munbaz király, Heléna királyné fia és utóda, arra fordította minden jövedelmét és örökségét, hogy a szegényeket támogassa és segítse. Mikor testvérei és családjának tagjai már sokallották nagy jótékonyságát, kérdőre vonták a királyt.

Apáid — mondták — halomra gyűjtötték a kincseket és jóval megszerezték, amit örököltek, te meg elpazarlod és semmivé teszed.

Apáim — felelte a jó király — a földnek gyűjtöttek kincseket, én az égnek gyűjtöm drágaságaimat. Apáim olyan helyre gyűjtötték a kincseket, ahova emberkéz érhet, én olyan helyre teszem, hova halandónak keze sohasem juthat. Apáim oly kincseket gyűjtöttek, melyek nem hoztak kamatot, én oly kincseket gyűjtök, melyek megtermik gyümölcsüket nekem és az emberiségnek.

Apáim pénzt gyűjtöttek, földi kincseket, én lelkeket mentek meg és erényeket gyűjtök. Apáim másoknak gyűjtöttek, én magamnak szerzek. Apáim a jelennek gyűjtötték kincseiket, én a jövendőnek, mint az írás mondja: Előtted megy a te jótetted, Isten dicsősége gyűjti egybe őket.

Rottmann Mozart:
Haragszom rád.

Mozart Rottmann:
Dépit amoureux.

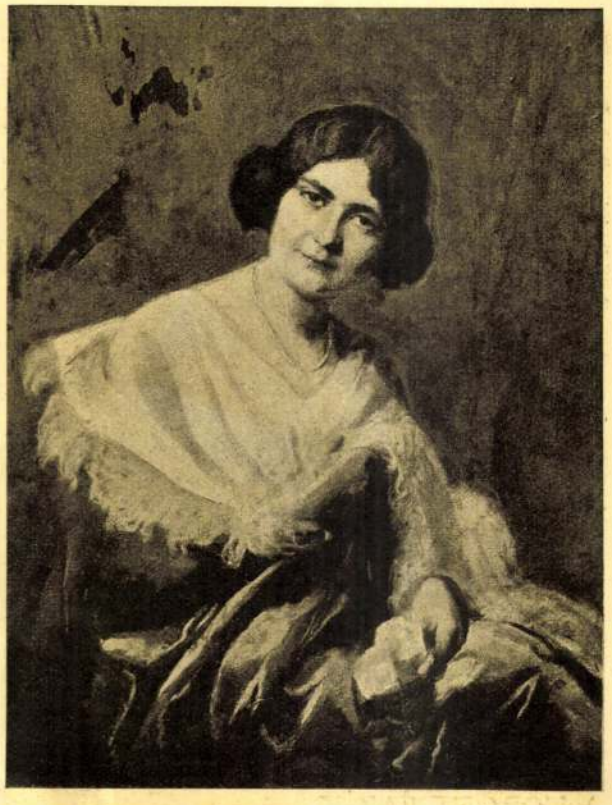

Mozart Rottmann:
Portrait de Mlle Lica Band.

Rottmann Mozart:
Band Lica arcképe.

A JÓTETT JUTALMA.

Binjamin, a jámbor és igazságos — így hívták kortársai — községének jótékonysági előljárója volt. Nagy éhség idején egy szegény özvegy asszony járult elébe és könyörögve kérte: Uram ments meg az éhhaláltól engem és kis gyermekeimet.

— Asszonyom — mondá a jó ember, — esküszöm neked, hogy nincs a pénztárban egyetlen fillér sem, már mind kiosztottam.

— Uram — zokogá az asszony, — ha te el nem tartasz, odaveszünk én és hét gyermekem.

Binjamin erre magánál tartotta az özvegyet és hét gyermekét. Adott nekik emberséges szállást és élelmet. Nem sokkal ezután beteg lett Binjamin a jámbor és már-már halálán volt.

— Mindenható Isten — szólottak az Úrhoz szolgálattevő angyalai, — te azt mondottad, aki egy lelket ment meg Izraelből, olyat tett, mintha az egész világot fenntartotta volna és íme Binjamin, a jámbor az éhhaláltól mentett meg és tartott el egy özvegy asszonyt hét kis gyermekével és most ilyen fiatalon, javaerejében kelljen meghalnia.

Binjámin menten meggyógyult és Isten kegyelméből még huszonhárom évig élt a földön.

A LÉNYEG ÉS A FORMA.

A lényeg és a forma összekülönbözött, mindkettő tagadta a másiknak létjogát.

A lényeg azt mondta: Én vagyok az igazság,

én vagyok az élet. Ha a formát lekoptatja az Idő, én megmaradok, én itt vagyok.

A forma meg felelte: Én vagyok az igazság, én vagyok az élet. Mert bennem látják meg az eszmét, mert csak bennem és általam nyilatkozhatik meg a hang, a szín, a betű, a kő.

Béküljetek meg — felelte a bíró, az igazságos Isten —, hiszen egyek vagytok. Csak lényegnek lehet formája, de ha botor kézzel vág a halandó az igazság testébe, nemcsak a formát veszi el, elveszíti az igazságot is, halott lesz a lényeg is.

A FEHÉR RUHA.

Lakomára hívta a király szolgáit, de nem mondta meg nekik a lakoma idejét.

Az okosabbak felvették a tiszta fehér ruhájukat és a palota pitvarában várták a hívó szózatot, hisz a király asztala mindenkor terítve vagyon.

A balgábbak munkájukra mentek, mert azt tartották, hogy a királynak is készülni kell az ebédre.

Mikor aztán a király hívta a szolgáit, csak az okosabbak voltak ott, a többieket be nem engedték a királyi asztalhoz.

— Ruháitok mindig fehérek legyenek, olaj sohasem hiányozzzék fejedről — szólott a király Salamon szavával —, készüljetek mindig a királyok királyának hívó szózatára.

A TÖRÖTT FAZÉK.

Egy athéni ember jött a szent városba és talált ott egy törött fazekat, elvitte a szabóhoz és mondá néki: varrd meg nékem ezt a fazekat. A szabó azt felelte: menj ki a tenger partjára, készíts fonalat a tenger fövényéből, hozd ide nekem és én megvarrom a te fazekadat.

— Mit jelent ez elbeszélés — kérdi a tanítvány. — Hogy mehetett az athéni a szabóhoz a törött fazékkal és hogy kérhet a szabó fövényből fonalat?

— Helyesen kérdezted — felelte a mester. — Lásd fiam, azt mondják a bölcsek:

„Nincs oly edény, mely nagyobb és több áldást foglalna magában Izrael számára, mint a béke. És ezt az edényt találta összetörve az athéni a mi szent városunkban. Ezért felelte a szabó, csak akkor varrhatom össze, ha tudsz összetartó, erős fonalat csinálni a szertehulló és tapadni nem tudó tenger fövényéből."

AZ EMBER.

Megvolt már a világ, a természet pompázott a maga fenségében. És Isten szólt: készítsünk embert a hasonmásunkra. Midőn Mózes a tóra leírásakor a vershez ért, letette a tollat. — Uram, Istenem, — mondá —, hogy írhatom én le a szót: készítsünk? Nem vezeti-e ez a szó tévútra az embert? Azt hiszi majd a földi halandó, hogy másnak a segítségére volt szükséged, kétségbevonja majd a te egységedet. Mi szükséged van neked, Istennek arra, hogy többesben beszélj, aki úgy nyilatkoztál meg: Én vagyok.

— Írjad, amint mondám — felelte Isten —, csak az téved, ki tévedni akar, akiben nincs meggyőződés, hűség és bizalom!

Rottmann Mozart: Kártyavetőnő. Mozart Rottmann: Tireuse de cartes.

Mozart Rottmann: Causerie. Rottmann Mozart: Csevegés.

DR. FÜRST ALADÁR: EGY RÉGI ISKOLA ÚJ NAPJAIBÓL. (A SEESENI JACOBSONSCHULE.)

Mult és Jövő legutóbbi számában megírt „Lipcsei emlékeim“ — az ellentétek asszociáló erejénél fogva — egy más zsidó középiskola képét idézték fel lelkemben: korra nézve régit, szellemre újat. Amott a német kultúrorthodox szenvedélyes rajongása küzd az orosz rayonokból kikerültek közönyével, cinizmusával, az idealizmus a realizmussal. Emberekből zsidókat akar nevelni, az Élet, az üzlet érdekkörébe szeretné bekapcsolni a Tórát, egész traditionális épségében, szépségében. Modern, világvárosias feladat!

A Pleisse sekélyes partjaitól, véráztatta mezeitől alig félnapi járásnyira fekszik a másik iskola, a természet kies ölén, vadregényes hegyek alján. Éppen 100 évvel a lipcsei Talmud-Tóra megindulása előtt erős reformirányban született meg a ma is alapítójáról elnevezett Jacobsonschule Seesenben. Más a kor, más a milieu, más a feladat!

Akkor a német zsidóság kezdett kiszállingózni a gettó ketreceiből, a Tan megszentelt sátraiból a Társadalom hiú vásárjába lépett egy félszegen botorkáló tömeg, melynek megvolt az ősi, erős hite, éppen az életrevalósága hiányzott. A zsidóból embert kellett faragni, a páriából polgárt, a hazátlan álmodozóból a hon tevékeny munkatársát! A seesení iskola 12 tanítványával tán elsőnek szegődött e cél szolgálatába, ezt szolgálta a mai napig növendékeinek ezreivel.

Alapítója, Jacobson Izraél az ideálokkal túlfűtött XVIII. századnak egyik jellegzetes alakja: mint ember és mint zsidó egyaránt érdekes egyéniség.

Magába szívja a kor nagysúlyú paedagógiai jelszavait: felvilágosodás, vissza a természethez, az alsó nép művelése, gyakorlatiasság és kézügyesség, a felekezetektől független reformiskola és mindennek ideálja: az „általános emberi“, mely előtt le kell omolniok a rend és rang, a nemzetiség és felekezetiség vénhedt bálványainak. Mint Mendelsohn napjának bolygója azután a zsidóságnak mutatta ez irányban az utat.

Nagyon vallásos, gazdag és amellett bőkezű családból származott. Apja *„Jákob,* kortársaival egyetemben még az ősatya módján álmodozott, hogy az Úr csodás létrákon elküldi az ő angyalait, hogy kedves népét a barátságtalan idegenben vezesse; azért Bét-Élért áldozott és minden vagyonát megtizedelte. A fia már *Izráellé* vedlett, Isten katonájává, ki megvalósítani igyekezett az álmokat, ki küzdött, harcolt is érettük . . .“ Úttörője, zászlóvivője lett annak a mozgalomnak, mely Franciaországból ekkor indult európai körútjára: a zsidóemancipációnak. Mint udvari bankár és a

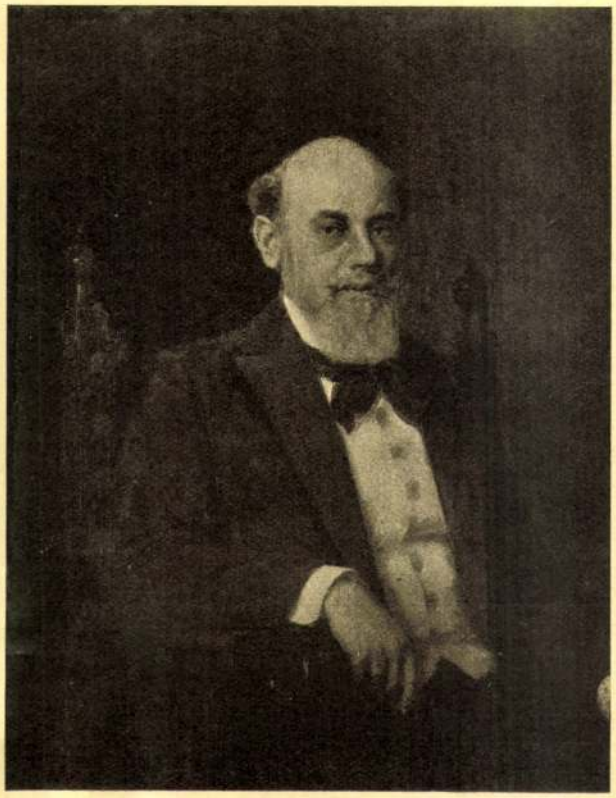

Mozart Rottmann: Portrait de M. le directeur Charles Schneider.

Rottmann Mozart: Schneider Károly igazgató arcképe.

braunschweigi hercegek ágense egyrészt ama külső bilincsektől akarta népét felszabadítani, melyeket az idegen hatalom rakott rájuk és pl. hazájában elsőnek szüntettette meg a megszégyenítő „Leibzollt“, másrészt mint pap és egyházi vezérférfiú a belső emancipációt hirdette, a gettó szellemi békóinak lerázását. Szerinte az ajándékba kapott emberi jogok fejében a zsidóknak emberi kötelességeket is kell vállalniok.

Meleg szíve átérezte az akkori zsidónyomort, látta az alsó nép némely esztétikai és etikai hibáit és azokon intézményesen kívánt segíteni. Ő maga írja, hogy 30,000 tallérnyi évi jövedelméből csak 4000-et költött el egyéni szükségleteire, a többi ilyen közcélokra ment el. Az iskola volt a kor panaceája és első kísérletére, az 1801-ben jóváhagyott seeseni „Religions- und Industrieschule“-ra összesen több mint 100,000 tallért fordított és hagyományozott. Midőn a kezdetben akadékoskodó városi polgárság Jacobson legnagyobb elégtételéül csakhamar maga is bekéredzkedett a „zsidó“ iskolába, az alapító elhatározta, hogy intézetébe és a vele kapcsolatos alumneumba ezentúl keresztény gyermekek is találjanak ingyenes felvételt. 1810-ben pedig, mikor országos ünnepélyek közt felavatta az apjáról „Jákob házának“ nevezett intézeti templomot, ilyformán szónokol a szószékről: „Csak a testvériesülés, a keresztény és zsidó fiúk belső, szoros közössége

A Jacobson-iskola és zsinagógája Seesenben.

L'École-Jacobson avec sa synagogue à Seesen.

a tanórák alatt, ebédnél, az öröm tiszta élvezetének perceiben, együttlakás, különböző felekezeti tanítók együttműködése, — ez az egyetlen út, mely a két párt közti régi, hitbeli feszültséget enyhítendi, mely belső érzület és külső megjelenés dolgában is közelebb hozza majd egymáshoz az egykori ellenfeleket." E kis iskola padjaiban ültek tán először egymás mellett zsidó és keresztény gyerekek, hogy közös mestertől közös igéket hallgassanak, hogy testvéreknek érezzék magukat most és mindenkor. Nem a felekezetek egybeolvadását akarta Jacobson és a közös istentiszteletet pl. holmi rajongó agyrémének mondta, csak a kölcsönös előítéletek megszünését óhajtotta, hogy megvalósítva láthassák Lessing eszményét, ki a zsidó Náthánnal felnevelteti az idegentörzsökü Rechát, anélkül, hogy hitéhez hozzányúlna. — A nemében páratlan iskolának, mely büszke címerként ma is az egymásba font két kézfejet használja jelvényül, óriási lett a híre. Koronás fők és államférfiak, tudósok és költők zengték dicséretét, növendékei meg a világ négy tája felől áldják emlékét!

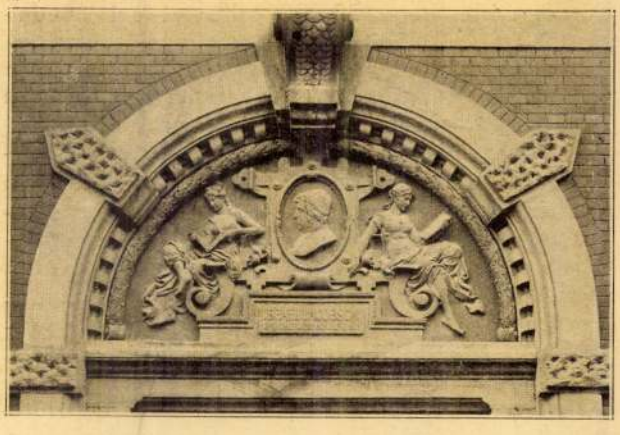

Jacobson Reliefje a főbejáraton.

Relief de Jacobson au dessus de l'entrée principale.

Az iskola multjáról, jelentőségéről, tanulmányi rendjéről azonban ne essék itt több szó, vessünk egy pillantást mai életére!

Reggeli köd emelkedik a Harzhegység mondaövezte ormairól. Béke és nyugalom száll a levegőben, csend és rend a csinos városka utcájában. Csak az egyik, emeletes épület ablakaiból hangzik keményen ropogó diákhangok zaja, melybe elevencsengésü harang ütése vegyül, mintha Isten házába szólítana. A Jacobsonschule kertövezte, tekintélyes iskolatelkén vagyunk. A reáliskolát és reálprogimnáziumot magában foglaló épület faburkolatú frontja mellett az igazgató villája, befelé az internátus hatalmas palotája, mely éppen 25 éve készült el 170 diák befogadására alkalmas tág helyiségekkel, odébb tornaterem, gazdasági és személyzeti épületek, sőt izolált betegpavillon is. A telep közepén, minden oldalról szabadon emelkedik a templom, az empire-építészetnek változatlanul megőrzött gyöngye. Nemes egyszerüségü façade fölött könnyedén ívelt tetőzet emelkedik, melyből fehér márványgalléria mögül órával és ütőharanggal biró tornyocska nyúlik magasba: merész újítás a zsinagóga terén, újító merészség Braunschweig területén, hol a nemprotestáns keresztény templomoknak sem lehetett egyházi külsejük. A templom belsejének fehér alapszíne, a klasszicizáló oszlopok aranyozott fejornamentikája épúgy mint a szentély előtti kupolás baldachin égszínkékje derűt, békességet tükröztet, a tetőzetig érő ablakok is széles fénynyalábokat bocsátanak régi, fafaragta csillárairа. Ülőhelye kevés van, alig száz, hisz közönsége úgyszólván csak az iskola népéből telik ki. Mégis történelmi nevezetességü ez a templom. Szerény falai közül az istentiszteletnek új rendje, nyelve, szelleme áradt ki és mint új megnyilatkozás harsogva, háborgó riadóként járta be Európa zsidó gyülekezeteit. Pártok, ellenfelek harci ütközőjévé lett a zsargonmentes német szó, a nem-héber ima és az orgona, melyek ebben a templomban szólaltak meg először a zsidó Isten dicsőségére! Érdekes az iskolai „aktusok" színhelye, az előkelő ízléssel kárpitozott aula is; köröskörül a falon fejedelmek és alapítók, igazgatók és tanárok

Rottmann Mózart

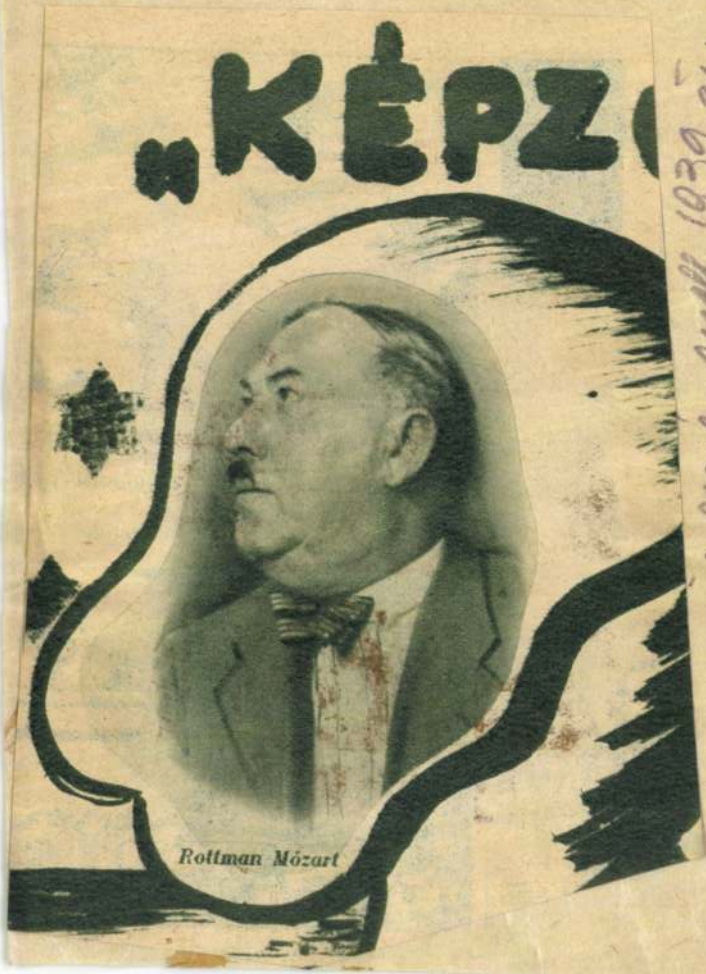

Rottman Mózart

Magyarság vegyes mell. 1939. ápr. 9

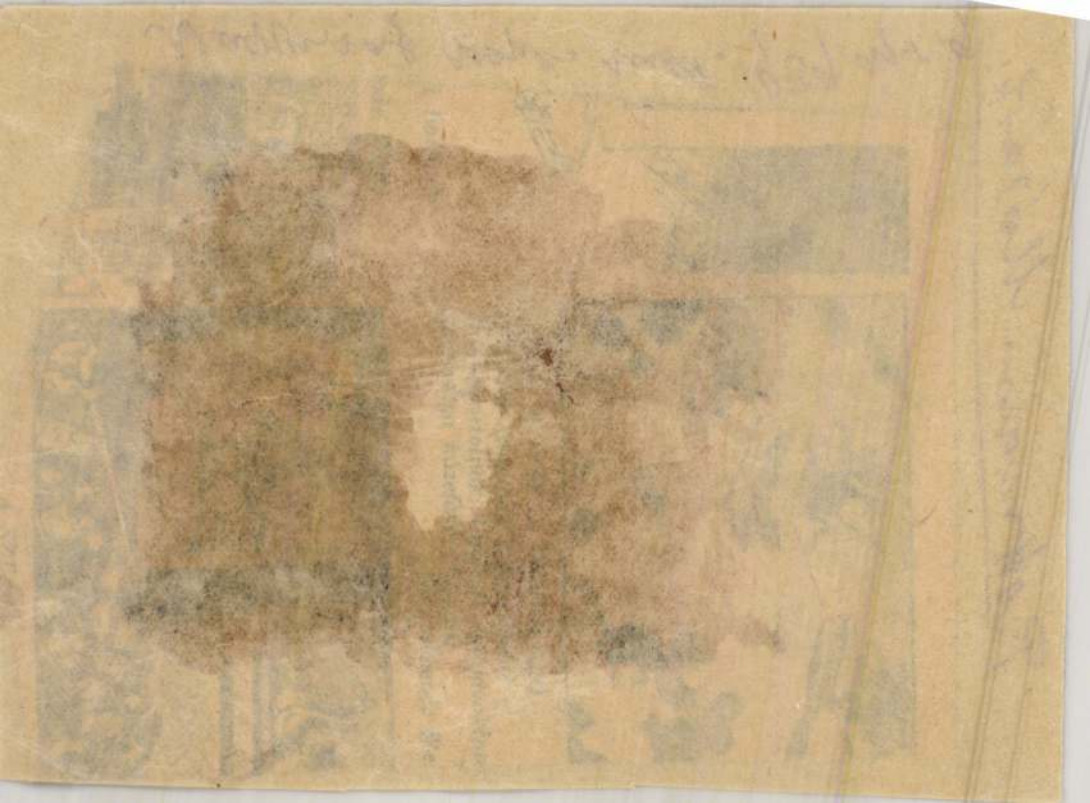

1918. Ortóberetben feleségé
Bül. Karinthy Ada festő-
nő a M. Képzőművészek
Szabadszervezetével Erzőren
(m) egyszerűkiállítást rendezett
a Fővárosi Képtár Fenyi
Adolf termében.
Leányarckép és Ömarc-
kép c. olajfestményei
a Szépművészeti Muzeum-
ban, Ömarckép és
Munkácsi udvar c. olaj
és Apolónő c. rajza a
Fővárosi Képtárban
vannak.

1926. a Nemzeti Kalonban volt
retrospectív kiállítása

Mészített 6 kőrajz i Illustrá-
ciót. 1919 Bécsbe emigrált
s fagja volt annak a bécsi
M. ~~festő~~ művészfarja-
ságnak, amely itthon nem
tudott érvényesülni. Évekig
Bécsben élt. 1924. Nagyszöl-
lősre került. Azután kö-
zel tőz évig Ungvár
és Munkács környékén s
tanulmányozta az
~~[illegible]~~ az ős i életformák
közt ott élő zsidóság életét.
Itt készült rajzai ~~[illegible]~~ 1934.
~~[illegible]~~ az Ernst Muzeumban rendez-
te kollektív kiállítás it.
A 1930-as évek közepén
visszatért Bpestre, hol
csendes elvonultságban
dolgozott.

Erdei Viktor festő, szobrász
grafikus sz. 1879. okt. 16. Bp-
ten, mh. 1945. a fővárosi
ostromna alatt a pesti jett-
ban a fasiszta terror ál.
s kereskedl. akad. elvégzése után
Zatakent. 1899. nyáran
Hollósy Simonnál Nagyler-
nyán, 1899–1900. a bpesti
mintarajziskolában Rékely
talamál 1903, 1906, 1911. T
renczy Károlynál 1908–9.
Münchenben, 1912
Párizsban tanult. 1910. Erz
immaterialis címen kő-
rajz gyűjtemény adott ki
1907 Bpesten, 1911. Nagy-
radon, 1912. Szegeden volt
gyűjt. kiáll. tisa. 1918.
Révész Béla Beethoven
Miniature c. Kompeher

Nagybányán 1900–1. Münchenben

riőr. A lámpa, az ablak, a függöny, a bútorok, a kor vezető művészeinek alkotásai *(Thoroczkai Wigand Ede* tervezte szék, *Sovánka István* vázája található itt többek között), melynek *saját helyén* való megóvása rendkívül fontos lenne. A falakon, a többi szobában is Róth Miksa üvegablakai, kartonjai, mozaikjai és művészbarátainak *(Nagy Sándor, Körösfői-Kriesch Aladár, Feszty Árpád ...)* a művei láthatók. A művész leánya, Róth Amália megőrizte Róth életművének a főbb állomásait jelentő munkákat, terveket, a felhasznált mintakönyveket és számos dokumentumot, fotókat, kitüntetéseket, leveleket.

Az épület földszintjén rendezte be 1910-ben Róth Miksa műtermét, irodáját, könyvtárát és a mintatermet. A fennmaradt fotók tanúsága szerint a műterem is gondosan megtervezett szecessziós enteriőr volt. A falakat faburkolat borította, a középső szobából nyíló két kisebb helyiséget elválasztó széles nyílásokat *Maróti Géza* feliratos domborművei díszítették. Ma két lakás van ezen a szinten, de az eredeti állapot rekonstruálható, a Maróti-féle íveket csupán rabicfal takarja. Az épület minden részlete magán hordja az egykori tulajdonos kézjegyét. A kapualj és a lépcsőház üvegablakai, a földszint mozaik kandallója Róth Miksa művei. A kertben is látható még néhány darab az egykori díszekből (mozaik asztal, váza, pad). Az épségben fennmaradt, Közép-Európában páratlan enteriőr és a helyreállításra, restaurálásra szoruló részletek is az *egész* megőrzésének szükségességét sugallják, melyet az üvegablakok ás kartonok megőrzésére hivatott gyűjtemények, az Iparművészeti Múzeum vagy az OMF Építészeti Múzeuma nem biztosíthat. Ezt támasztja alá *ifj. Bibó István* tanulmánya is, mely az épület védetté nyilvánításának céljából készült.

Bibó felveti, hogy a kertben álló háromemeletes egykori műhelyt restaurátorműhelynek, sőt kiállítóteremnek is fel lehetne használni. Itt helyezhetnék el az építkezések vagy felújítások során kiemelt, saját helyükön többé nem őrizhető üvegablakokat, ezzel gyarapítva a gyűjtemény törzsanyagát. De tovább is szélesíthetjük a kört: a *Nefelejcs utca 26.* épületei méltó helyet adhatnának az üveg történetét és mai képviselőinek műveit egyaránt bemutató kiállításoknak. A nemzetközileg ismert Róth Miksa-gyűjtemény kiindulópontja, meglévő magja lehetne a magyar üvegművészet egyelőre képzeletbeli múzeumának.

Gellér Katalin

Építészet és üvegművészet – napjainkban

Az építészet és üvegművészet kapcsolatában sajátos változásnak vagyunk tanúi napjainkban. Az az évezredes kapcsolat, amely a Sainte-Chapelle-től máig ívelve az ipari forradalom talaján még intenzívebbé vált, s amely – sajátos belső viszonyként – önfejlődésével maga is formálta az építészet arcát, úgy tűnik, kifutotta technika formálta lehetőségeit, és ma megújulásra vár. Az elmúlt két évszázad egyre gyorsuló technikai haladása – amelyet az acél és üveg vagy alumínium és üveg alkalmazásának fejlődése nemcsak tükrözött, hanem ösztönzött is – olyan új kérdések elé állította az építészetet, amelyeket már nem lehet az utóbbi fél évszázad eszközeivel megválaszolni. Az üveg egyre fejlődő technikai alkalmazása – a XIX. század pálmaházaitól vagy az angliai öntöttvas házaktól *Horta* brüsszeli Népházán át korunk függönyfalaiig, a hőszigetelő és hővédő üvegekig vagy edzettüvegig – jó ideig félreszorította az építészet idejét múltnak tűnő lehetőségeit: *Le Corbusier* „teljes szélességű nyílása" vagy *Mies van der Rohe* a gyártás szépségét hirdető acél-üveg függönyfalai elfeledtették a nyílás metafora jellegét, a tér megnyitásának szimbolikus értelmét. Amíg Le Corbusier sokoldalúan végiggondolta az „ablakok" sajátos építészeti szerepét, a kívül és belül világának összefonódását, a modern mozgalom technicista követői már csak az utóbbiról tudtak, és az üveg egyre továbbnyíló lehetőségeit követve a végletekig fokozták az üveg használatát, üveggel határolt nagyvárosi hasadékká változtatva az utcát, üvegtornyokká a városközpontot.

Az üveg képes volt arra, hogy hatalmas tükörüveg felületekként felhőkarcolók homlokzatainak burkolására használják; egyre jobb minőségben a hőszigetelés, hő- és fényvédelem követelményeire is alkalmassá válva ipari üzemtől a könyvtárakig vagy színházig végül is sajátos egyenruhába öltöztette városainkat, s épp ezzel vált maga is ellentmondások kiváltó okává, egy szemléletváltás érlelőjévé.

Az építészet világában ez a szemléletváltás ma már nyilvánvaló tény; a korlátlan üveghasználat, az üvegépítészet az elmúlt évtizedben a világlapok hirdetésoldalaira szorult, hiszen az üvegipar érdeke – világszerte –, hogy kifejlesztett új vívmányainak, termékeinek termelését fenntartsa, bővítse. Az építészet színeváltozása, a sauli fordulat azonban már a hetvenes években bekövetkezett. Alátámasztotta ezt természetesen az olaj-

1

2

a munkaerőhiánnyal és az elvándorlás lehetséges okaival is foglalkoznak. Ez annál is inkább fontos, mert sokszor épp megfelelő képzettségű szakember híján maradtak gazdátlanul és évekre kihasználatlanul az erdélyi üvegcsűrök. Bunta azonban nemcsak a nagyobbakat (a porumbáki mellett például a száldobágyi volt jelentős a XVIII. század első felében), hanem a kisebb, a szerényebb üvegcsűröket is bemutatja. A fönnmaradt készítményeket próbálják meghatározni és hol biztos kézzel, hol pedig bizonytalanabbul beilleszteni az erdélyi üvegművesség fejlődésvonalába, melynek összefoglaló nagy alakja *Sovánka István* volt. Róla a magyar szecessziós üvegművészet képviselőjéről a sepsibükszádi gyár vezető mesteréről monografikus igényű portrét rajzolnak a könyv zárófejezeteként.

A zárszóban ez eddig főként habánkutatóként ismert szerzők „hézagpótló szerepet" szánnak közös munkájuknak. Valóban az, hézagpótló, az üvegművesség-történeti magyar nyelvű irodalomban immár megkerülhetetlen, ahogy Bunta Magda erdélyi habán kerámiatörténete is az. A két munka* mellé várjuk, várhatjuk a többi művesség-ágak (pl. az ötvösség) erdélyi összefoglalóit.

A szöveg után tárgyleírások, 60 fekete-fehér és 64 színes tárgyfotó az irodalomjegyzékkel együtt válik az erdélyi üvegművesség első és úttörő jelentőségű összefoglaló monográfiájává. Dicséret illeti a kiadót az ügy, az erdélyi üvegművesség kiadói fölkarolásáért, a könyv megjelentetéséért. Kár, hogy nem került be a magyarországi könyvforgalomba, ami nyilvánvaló következménye lehet annak, hogy nem szerepelt a román–magyar közös könyvkiadás terveiben, s valószínűleg az utóbbi fél miatt. Pedig a magyarországi könyvpiac legalább annyi példányt „elvitt" volna, mint a romániai. Igaz, hogy a pár ezer példány ott napok alatt elkelt, nálunk pedig teljes mértékben hiánycikk e könyv. Hiányolni belőle csupán egy névmutatót, néhány az analógiás összevetésekre-összehasonlításokra is lehetőséget adó motívumrajzot és egy térképet hiányolok, mely földrazilag-topográfiailag is láthatóvá tenné az erdélyi üvegművesség térben és időben egyaránt változó helyszíneit.

Bunta Magda–Katona Imre: Az erdélyi üvegművesség a századfordulóig. Kriterion Könyvkiadó, Bukarest, 1983

Sümegi György

5

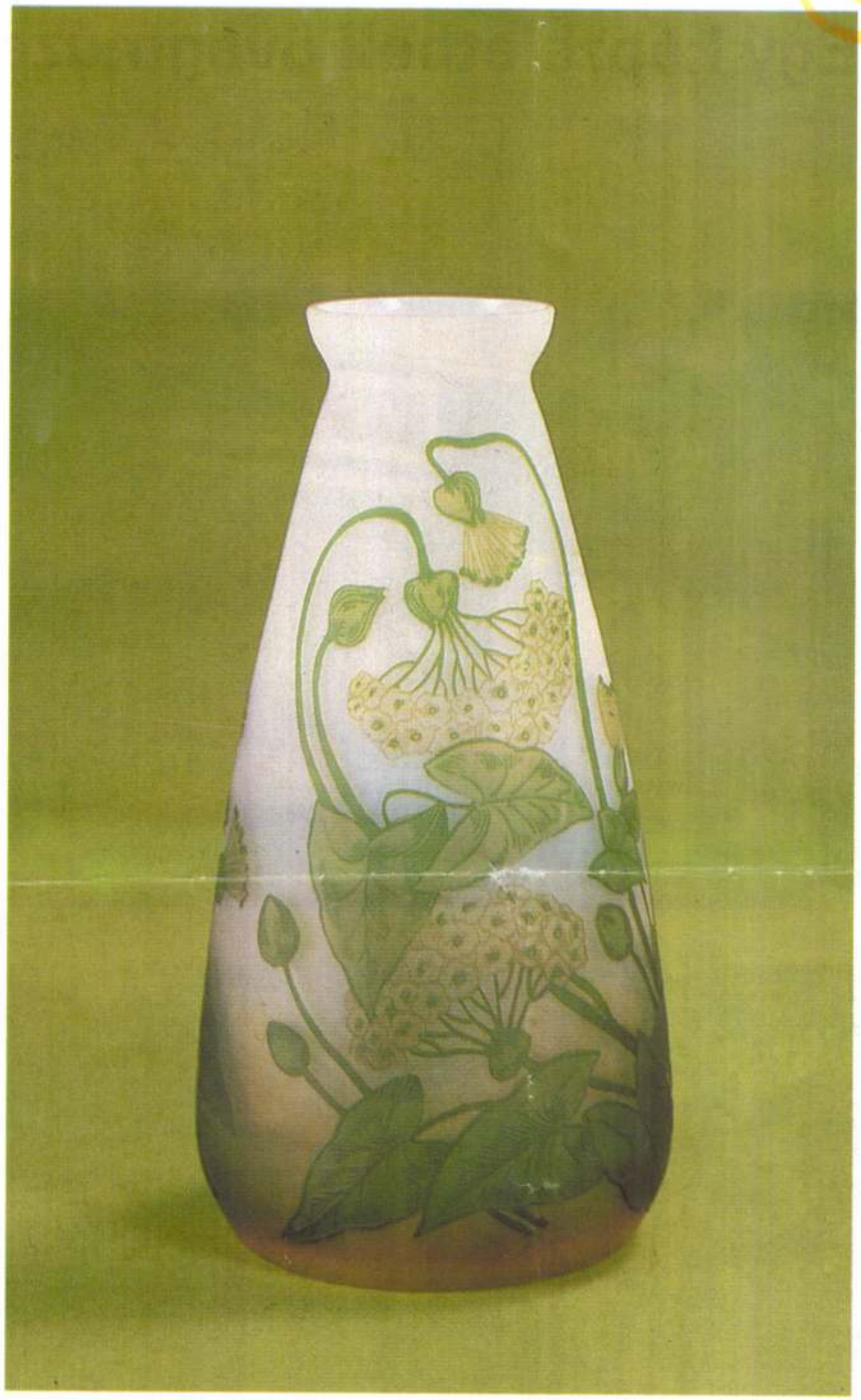

* Bunta Magda: Az erdélyi habán kerámia, Kriterion, Bukarest, 1973; Katona Imre: A habán kerámia Magyarországon. Képzőművészeti alap Kiadó, Bp. 1978. – Paládi – Kovács Attila Bunta könyvéről, P. Brestyánszky Ilona pedig Katonáéról írt recenziót: Művészet, 1976/5. 42–43 old.

5 Sovánka István: Váza, maratott, réteges üveg, 1 900 k.
a közölt tárgyak az Iparművészeti Múzeum tulajdonában vannak (fotók Somfai I.)

Geller Katalin cikke: 1

Egy képzeletbeli üvegmúzeumról

Róth Miksa üvegművészi (műhelyéről
Művészet 1985/3/16-7 l. Nefelejcs u. 26.

1

2

Egyetlen magyar üvegfestő sem tudott olyan, a legváltozatosabb igényekhez alkalmazkodó, egyenletesen magas színvonalon álló műhelyt teremteni, mint *Róth Miksa* (1865–1944). A mesterséget külföldön, Németországban, Franciaországban tanulta, s a legkedvezőbb időszakban, a nagy építkezések, a városiasodás hullámában alapította meg műhelyét, 1883-ban. Az egész ország területén fellelhetők alkotásai, középületek, bankok, iskolák, fürdők, kultúrpaloták, templomok készültek a Róth-műhely üvegablak és mozaik díszével. Csak néhány példa a legismertebbek közül, a Parlament, a Zeneakadémia, a pesti Hazai Takarékpénztár, a marosvásárhelyi és szabadkai Közművelődési Ház, a mexikói Teatro Nacional, melyekben mint tervező vagy jeles festők műveinek kivitelezője szerepelt.

A historizáló és szecessziós épületek összképéhez illeszkedő Róth-művekből kibontakoztatható a korszak mitológiai eszköztára, kedvelt motívumkészlete. A bankok, iskolák vagy polgári lakásbelső dekoratív díszei, allegorikus jelenetei, a magyaros szecesszió rövid periódusától eltekintve, nem különböznek a kortárs német, angol, bécsi vagy francia üvegművészek kedvelt virág-, gyümölcs- vagy geometrizáló díszeitől. Ha csak a középkori üvegablaktechnika és a Tiffany-üveg magas színvonalú alkalmazását tekintjük – amelyet először Róth Miksa alkalmazott az Osztrák–Magyar Monarchia területén –, egy, a kortárs üvegművészeti fejlődés minden lépését követő mester képe bontakozik ki előttünk. Új utakat, lehetőségeket keresett, melynek bizonysága egy teljesen elfeledett, de talán folytatható kísérlet, melyet *Zsolnay Vilmos*sal közösen kezdtek meg, az eozin üvegablakon való alkalmazhatóságát vizsgálva.

Róth Miksa lakása, műterme és az üvegfestő műhely különálló épülete (1939-ig dolgoztak benne) ma is áll, jóllehet más célokat szolgál. A késő eklektikus lakóház első emeletén lévő egykori lakószobák fennmaradtak, közülük az ebédlő teljes egészében megőrzött *szecessziós ente-*

1–2 Róth Miksa lakásának enteriőrje
3 Róth Miksa: Pax,
vegyes technika, 85,5x135 cm, 1900, Budapest,
Róth Amália tulajdona
(fotók Makky Gy).

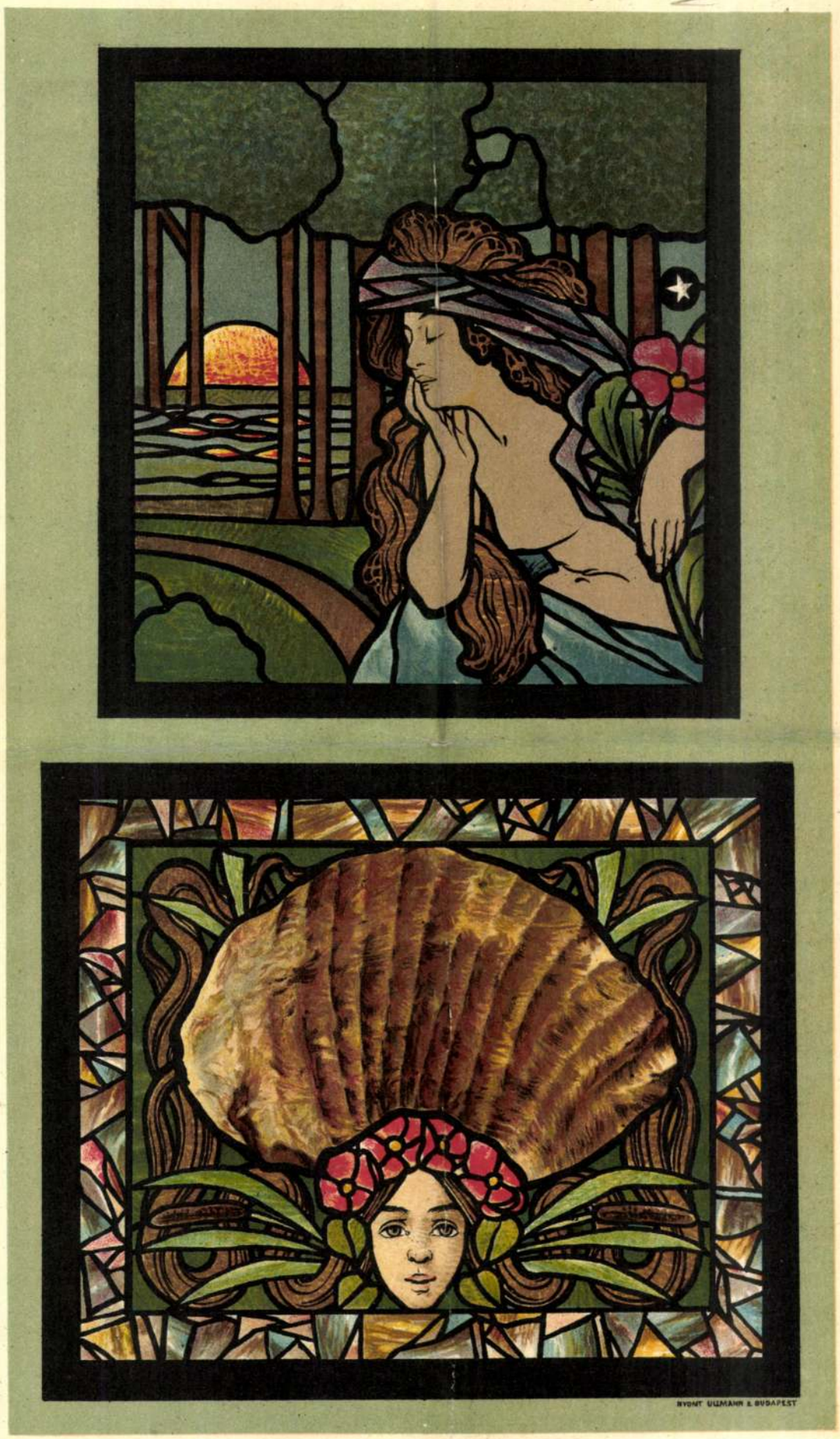

OPALESCENS ÜVEGMOZAIKOK.

Készítette Roth Miksa.

Roth Luksa

6

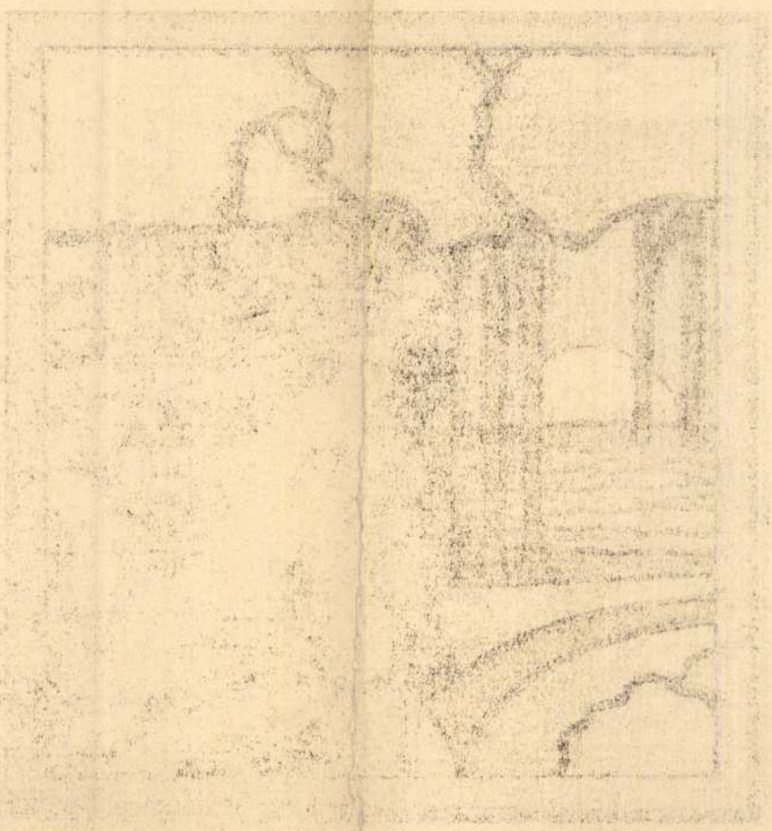

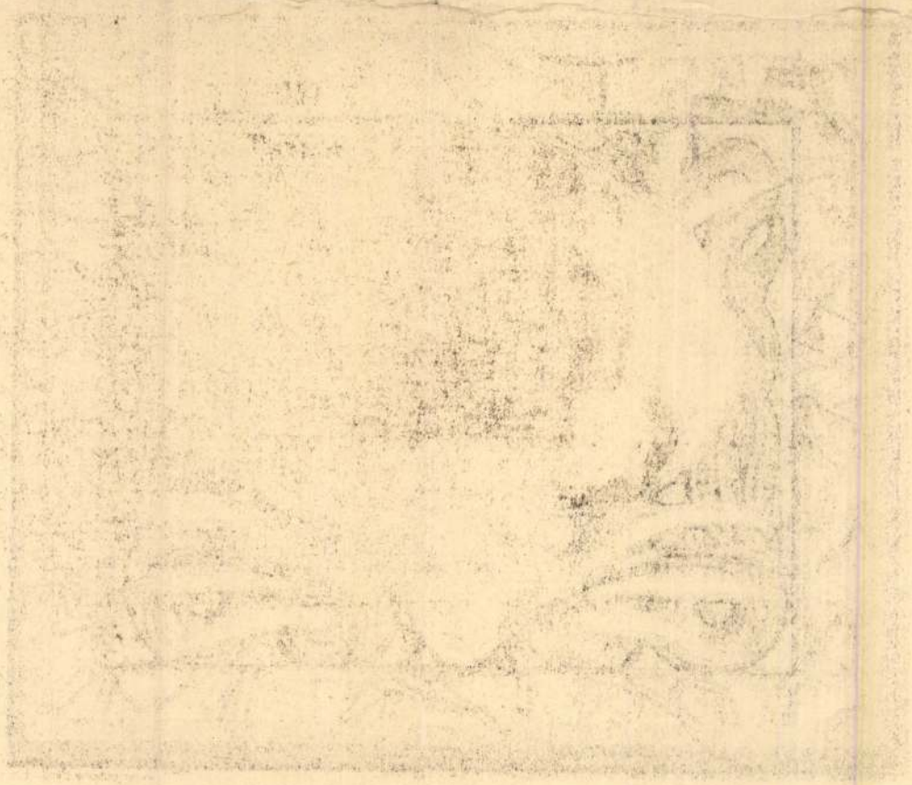

KRÓNIKA

KORMÁNYFŐTANÁCSOSSÁG — IPARMŰVÉSZETI ÉRDEMEKÉRT. Két érdemes férfira sugárzott rá kormányzónk kegye; mindkettő régi és ernyedetlenül dolgozó pionérje iparművészeti kultúránknak. *Roth Miksa* a hazai üvegfestészet és mozaikművesség meghonosítása és fejlesztése körül szerzett magának elévülhetetlen érdemeket. Alighogy elvégezte iskoláit, átvette atyja épületüveges-műhelyét, melyet csakhamar művészi irányba terelt. Akkoriban csak a Kratzmann- és a Forgó és Társa (Waltherr Gida)-féle hasonló műhelyek voltak Magyarországon, de már néhány év mulva a fiatal Roth Miksa alkotásai messze túlszárnyalták versenytársainak munkáit. E sikerekhez szívós szorgalmán és szakmája technikai feladataiban való elmélyedő tanulmányain kívül nemes ízlése és helyes művészi érzéke segítették Roth-ot, kinek művei csakhamar legnevezetesb középületeink és templomaink nagyrabecsült díszeivé váltak. Sok fáradságos kisérletezések után az üvegmozaikművességet is megtudta itthon honosítani, úgy, hogy e művei már az 1902. torinói kiállításon, a mozaikművesség klasszikus hazájában nagy kitüntetésekben részesültek. Újabban, a tulajdonképpeni szakmáján, az üvegművességen kívül a díszítőfestészet egyes problémáival is foglalkozik s e téren is, már számottevő sikereket tud felmutatni. Így a debreceni orvosegyetem és az Országos Levéltár termeinek ornamentális faldíszeit mind ő tervezte. — A másik új kormányfőtanácsos *Ágotai Lajos*, a székesfővárosi iparrajziskola főigazgatója. Noha ő maga mérnöki tanulmányai révén került a most vezetése alatt álló intézethez tanárnak, mindig vonzódott az iparművészet iránt. E vonzalmát — amidőn mintegy negyedszázad előtt intézete élére került — szívvel-lélekkel érvényesítette is, mert a fővárosi iparrajziskolát az ifjú iparművésznemzedék nagyjelentőségű oktatóintézetévé fejlesztette. Szerencsés kézzel választotta meg munkatársait és nagy körültekintéssel szervezte meg intézetének iparművészeti műhelyeit, s ezzel sok tekintetben megelőzte az Orsz. Iparművészeti Iskolát. Az ipari oktatás sok értékes kezdést és számos sikert köszön Ágotai Lajos működésének, aki megnyugvással tekinthet vissza négy évtizedet meghaladó áldásos és eredményes munkásságára.

MIT LEHET AMERIKÁNAK ELADNI. A clevelandi m. kir. konzulnak a m. kir. külügyminisztériumhoz intézett következő érdekes és tanulságos jelentését közöljük az Amerikába exportáló vagy erre törekvő magyar háziiparosok és kereskedők okulására:

Az itteni nagy áruházakban minden országnak megvan a saját különlegessége, mit nagyon olcsó áron tervezésben, előállításban, kivitelben kifogástalanul állit elő és szállít. Például több nagy áruházban találhatók Velencéből hozott apró, színes gyöngyökből készített virágok, melyeket művésziesen természetes színezésben állítanak elő. Egy rendes nagyságú iriszt levelekkel és két bimbóval 1 dollár 25 centért árulnak és ebben benne van az üzletnek 100 vagy 150 százalékos haszna, szállítási költségek, vám. Szóval nagyon nehéz volna ilyen árúnál — mondjuk — Magyarországból előnyösebbet hozni, akár előállításban, akár árban. Úgyszintén Olaszországból jönnek a régi bőrmetszetű könyvtáblák, jegyzetkönyvek, melyek művészies utánzatai a XIV—XV-ik századokban megjelent munkáknak. Franciaországból jönnek kagylóból készített virágok, melyek teljesen újak a piacon. Kínából származnak a valódi kézicsipkék hihetetlenül olcsó áron, pl. egy 7 cm szélességű valódi ir csipkének yardja 69 centért megvehető, amiben szintén benne van a haszon és a többi költségek. Valódi rececsipkének 5 cm szélességben yardja 40 centért vehető. Recének, irhorgolásnak piacot nem szerezhetünk Amerikában.

A felsorolt adatok megvilágítják, hogy Magyarországnak is meg kell lenni a saját maga különlegességének, mit úgy tervezésben, mint előállításban és kivitelben a legolcsóbban tudna szállítani az amerikai piac számára. Ha egy állandó piacot akarunk szerezni ezen árúknak, nekünk kell alkalmazkodni az amerikai közönség ízléséhez és berendezkedéséhez.

Ilyen árúknak úgy az újdonság, mint a nem kirívó, de mégis bizonyos fokig határozott magyaros jelleggel kell bírniok.

Ágyterítők valódi lenanyagból, mezőkövesdi, sárközi vagy kalotaszegi hímzésekkel újdonságszámba mennének a piacon. Három darabból álló öltözőasztalkészlet, továbbá uzsonnakészlet, buffet stb. (ebédlőszekrényre való készlet) kevés magyaros hímzéssel szintén újdonságként hatna. Mindezeknek a holmiknak, melyeknek tervezése hazai kézimunkaiparunk feladata volna, főkelléke az, hogy kevés munka legyen rajta, jó anyagból és mosható színekkel készüljön. Amerikában más párnahajakat használnak, mint odahaza. Ezek duplaszélessége 21-től 22 és fél inch (egy inch 2·54 cm.) és hosszúsága kb. 1 yard (1 yard 91·44 cm), kevés kézimunkával és horgolással a szélén. A párnahajak kézimunkatervezésével összhangban rendesen egy öltözőasztalfutót is használnak, melynek a hosszúsága 39 inch, 45 inch és ritkán 54 inch, a szélessége 18 inch. Az ágyterítők hossza 100, szélessége 80 inch. Az ezzel összhangzó függönyöknek hossza 72, szélessége körülbelül 22 inch. Keresetnek örvend a 3 darabból álló öltözőasztalterítő. A párnahajakon rendesen gépazsúrozás van, melybe horgolni szoktak.

Újdonság volna az amerikai piacon sálok hosszú rojttal. A minta alapjául szolgáló tervben magyar motívumok szerepeljenek élénk színekben, sötét alapon. Anyagul rendesen nehéz selymet kell használni.

Az anyag minősége nagyon fontos minden darabnál. Nagy tévedés, hogy zsebkendőket készítenek üvegbatisztból len helyett. Megrendeléseket egy nagyobb áruház nem ad, ha anyagul nem használják a legfinomabb zsebkendővásznat. A széles csipkével készített zsebkendőknek is lejárt az ideje és ezeknek vásárlói eddig is csak a magyarok vagy más bevándoroltak osztályából kerültek ki. Midőn egy magyar kézimunkaszövetkezet képviselője zsebkendő árúmintakészletéből el akart adni az egyik nagy áruháznak, az áruház bevásárlója azt mondta, hogy a magyarországi zsebkendők, tekintve, hogy az anyaguk nem megfelelő, egyáltalán nem érdeklik.

Új volna a piacon fehérnemű magyaros hímzéssel. A szabásra nagy gondot kell fordítani, mert az importált fehérneműek raktáron való tartását, tekintve, hogy szabásuk nem olyan jó, mint az amerikai gyárak által szállítottaké, teljesen el akarják ejteni. A kifogásolt árúkba bele lehet érteni a francia

Magyar Iparművészet
1926.

A fényképek természetes naturalizmusát — a modern mozgókép irányának továbbfejlesztésével — tudatosan elhagyva, igazi művészi és emellett rendkívül célirányos képeket állít a propaganda szolgálatába. A modern mozgóképfilmeknél nagyon gyakran találkozunk a lényegesnek oly módon való kiemelésével, hogy az illető arcot, arcjátékot, lábat stb. nagyítva és a keretből kihasítva hoznak a közönség elé. Innen csak egy lépés a Pinschewer követte módszer, amely a film képében a fotografiát oly rajzzal helyettesíti, amely csak a lényegest érzékelteti bőven felhasználva a legújabb művészeti irányok vívmányait. Az Excelsior Pneumatik, a Stollwerck csokoládé, a berlini munkaközvetítő és a Reichsgesundheitswoche részére készült filmek mulattatók, ötletesek, művésziek és rendkívül nagy propagatórikus értékűek.

A magyar iparművészet, sajnos, nagyon kevéssé volt képviselve a vásáron, igaz, hogy a két kiállító nem hozott szégyent hírnevére. Az egyik *Hoffmann Mária* fiatal grafikus, aki finomízlésű levélpapirjaival, ötletes naptárával és Lipcse város részére készült plakátjával érdemelt elismerést, a másik *Makk Józsefné*, akinek a népies motívumokból nagy körültekintéssel és nemes ízléssel készült gyapjú- és pamuthímzései a sok selejtes, rikító matyóárúk között a magyar népművészetből táplálkozó iparművészetnek széles e világon megbecsülést szereznek.

Kívánatos volna, hogy jövőben iparművészeink mennél nagyobb számmal vegyenek részt a lipcsei vásárokon, hogy a tehetségesek a külföldi árúkkal való versenyben megizmosodjanak, a dilettantizmus pedig e küzdelemben mennél inkább pusztuljon sorai közül.

Utráta Pál tányérterve

Angyalföldi HÍD a gyermekekért

Jól működik Angyalföldön a gyermekvédelmi rendszer – állapította meg a képviselő-testület. A legfontosabb a veszélyeztetettség megelőzése, a hiányzó szülői gondoskodás pótlása, az állami gondoskodásból kikerülők beilleszkedésének segítése.

MUNKATÁRSUNKTÓL

A gyermekvédelmi rendszer több lábon áll a XIII. kerületben, tíznél több intézmény egymással együttműködve foglalkozik a kérdéssel. A HÍD Családsegítő Központ és Gyermekjóléti Szolgálat, valamint a Gyámhivatal és a gyámhatósági ügyintéző mellett részt vesz a munkában többek között az iskolapszichológusi hálózat, a nevelési tanácsadó, az Ifjúsági Információs és Tanácsadó Iroda, a bölcsődék és a védőnői szolgálat. Az alapellátást a gyermekjóléti szolgálat végzi.

Elsődleges cél, hogy a gyerek a családban maradhasson, ennek érdekében kell elhárítani a veszélyeztető tényezőket. Ha más megoldás nincs, megkeresik elhelyezésére a legjobb megoldást. Szintén fontos a család alkalmassá tétele a gyerek visszafogadására. Jelzőrendszert építettek ki, amelynek alapját a védőnői hálózat adja. Szükség esetén közbelépnek.

A gyámhatóság határozhat a gyerek védelembe vételéről, ha a családon belül csak kötelezettségek előírásával biztosítható a [illegible]

Vacsora az Újlaki Caritasnál

Dobozból eszik az egykori tanár, pilóta és minisztériumi alkalmazott

Sorra bukkannak elő a sötétedő Bécsi úton az alakok. Egyesek hatalmas műanyag zsákokat cipelnek, mások szakadt táskában edénykét is hoznak, és akad, aki zsebre dugott, üres kézzel áll a sorba.

– Hétfő van, ma az Újlaki Caritasnál vacsorázunk – vezet be a romos udvarra *Bakos Gyula*, aki sógorával, *Rajk Ferenccel* érkezett. – Ez egy biztos hely. Laci bácsi arany ember – ad tömör jellemzést az óbudai hajléktalanok támaszpontjáról és annak vezetőjéről, *Udvardy Lászlóról* az egykori autófényező, aki dolgozott a hajógyárban is, mielőtt megszűnt volna a munkahelye.

Végszóra meg is érkezik az emlegetett arany ember, vagyis a kuratórium elnöke, aki az ablakon keresztül segít beadni a két, hatalmas lábas makarónit és fazéknyi lencselevest. Belül *B. Ágnes* textilműves, a mai vacsora szakácsa, és *T. Eszter* doktornő, a segítő családok mindenese teszi tovább az ételt a pultként szolgáló rozoga asztalra.

Ruhák halmaza között kígyózik a sor Marika néni, *Preininger Pálné* felé. Útközben mindenki magához vesz egy-egy levágott tetejű, valamikor gyümölcslevet tartalmazó dobozt. Marika néni ezekbe meríti a vacsorát. Aki nem hozott magával evőeszközt, kap kanalat, villát, amit [illegible] művésznő és a doktornő mosogat jöttem. Akkor lettem hazaáruló. Hat évre ítéltek. Később harmadolták. Elvették a rangomat. Ennyi.

– Egyél egy szelet vajas kenyeret, Csaba – tolja a tányért az egykori pilóta elé *Etus néni*, aki a közeli pékségből hozta a kenyeret az embereknek.

– Túlélési gyakorlaton vagyok – hárítja el a férfi, és inkább kér egy cigarettát.

Gyógyszereket hoz a Caritas egyik alapító tagja, *Rácz Gábor*. Udvardy László táskájából is előkerülnek a megrendelt medicinák, majd begyűjti a legfrissebb vényeket. Antagel, Quamatel kerül az asztalra. A gyomorbeteg *Horváth Ádám* hálás.

– Ezek nélkül elpusztulnék – mondja a koránál húsz évvel idősebbnek látszó férfi, miközben turkál a ruhák között. – Kellene még egy pulóver. Fagyosak az éjszakák.

A Rubophent egy másik férfi veszi magához.

– Állandóan lázas vagyok – magyarázkodik, és siet. Egy közeli, elhagyott épület lépcsőházában várja a felesége és másfél éves kislánya. – Van néhány pokrócunk, akad még egy matrac is. Körbekerítettük magunkat mindenféle holmival, hogy ne érjen a szél. De itt legalább fedél van a fejünk fölött.

Máshol talán borzasztóan hangzanának az ilyen mondatok. Itt minden hasonló történet természetes

PALETTA

A SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM (XIV. kerület, Dózsa György út 41.) a Magyar Kultúra Napja alkalmából vasárnap ingyenesen látogatható.

HEGEDŰS D. GÉZA színművész Himnusz címmel tart előadói estet a Budafok-Tétény Művelődési Házban (XXII. kerület, Nagytétényi út 35.) holnap este hét órától.

SZÍNHÁZMŰSOR

Kamaraszínház a Tivoliban: Amerikai Elektra (7). **Budapesti Kamara Ericsson Stúdió:** Király (7). **Budapesti Kamara Shure Stúdió:** Nyugállomány előtt (fél 8). **Bárka Stúdió:** Mulatság (7). **Budapest Bábszínház:** Ali Baba és a negyven rabló (10). **Fővárosi Nagycirkusz:** Cirkusz Odüsszeia (3). **Holdvilág Kamara:** Segítség, ember! (fél 3). **Katona József:** „Művészet" (7). **Kolibri:** Bakkfy és a csúnya királykisasszony (3). **Kolibri Fészek:** Rózsa és Ibolya (fél 11). **Komédium:** Azt meséld el, Pista! (7). **Korona Pódium:** Párizs az én Bakonyom - Dunai Tamás estje (7 - Ruttkai Éva-bérl.). **Madách Kamara:** Élelem bére (este fél 11). **Magyar Színház:** A nők iskolája (7 - Patrona - Piarista bérl., 2. ea.). **Várszínház:** Veszedelmes viszonyok (7). **Refektórium:** Gyászkiralylynő (fél 8). **Erkel:** A bahcsiszeráji szökőkút (7 - Fodor/4. bérl.). **Merlin:** Szabad ötletek jegyzéke (7). **Mikroszkóp:** KeLet ez nekünk (fél 8). **Mu Színház:** Vírus (8). **Radnóti:** Rokonok (7). **R. S. 9.:** Egy nevetséges ember álma (7). **Stúdió K:** A Szűz, a Hulla... (fél 8). **Új Színház:** Übü király (7). **Vidám Színpad:** Nejcserés támadás (7). **Vígszínház:** A padlás (7). **Pesti Színház:** Cselédek (7 - bem. ea.).

Üvegmúzeum támogatás nélkül

Budapesten az Országházat, Hágában a Királyi Palotát, Mexikóvárosban az opera mennyezetét díszítik üvegablakai. Az üvegfestő és mozaikművész Róth Miksa egykori lakóháza és műhelye a hetedik kerületi Nefelejcs utca 26. szám alatt működött. A Róth Miksa Üvegmúzeum emlékszobáit 1989-ben rekonstruálták a művész lánya, Róth Amália segítségével.

Róth Miksa nappali szobája

FOTÓ: SZABÓ BERNADETT

Az üvegművészet családi örökségét folytatta Róth Miksa, amikor 1884-ben önállóan dolgozni kezdett édesapja, Róth Zsigmond műhelyében. Tanulóéveiben bejárta Európát; nagy hatással voltak rá a gótikus katedrálisok üvegablakai. A máriafalvi római katolikus templom üvegfestményeit már gótikus formában készítette. Pályája során több stílusirányzatot követett, de legjelentősebb munkái a szecesszió és az art deco jegyében születtek. Az Osztrák–Magyar Monarchiában Róth Miksa honosította meg a Tiffany opalizáló üveget, amellyel nagy sikert aratott az Iparművészeti Múzeum 1898-as karácsonyi kiállításán. Ezt a munkáját iparművészeti aranyéremmel, az 1900-as párizsi világkiállításon Pax és Felkelő nap című mozaikkompozícióját ezüstéremmel díjazták. Az ő alkotásai az Országház és a Szent István-bazilika üvegképei.

A Róth Miksa Üvegmúzeum két épületből, az egykori lakóházból és a közelében lévő műhelyből áll. Az első emeleten majdnem eredeti állapotban sikerült rekonstruálni a hajdani nappali és hálószobákat. A művész lánya, Róth Amália őrizte meg a bútorokat, amelyeket 1989-ben a VII. kerületi tanácsra hagyott. Az emlékszobák mellett a Róth Miksa munkáit bemutató üvegmúzeum kapott helyet. Ablakok előtt állnak a Szent János Evangélista és a Mária a gyermek Jézussal című alkotásai; itt van Rippl-Rónai József közös munkája is, a lebombázott Andrássy-palota üvegdíszítésének egyik töredéke.

Az emlékszobákban nincsenek kordonok, ezért úgy sétálhatnak a látogatók a bútorok között, mintha vendégségbe érkeztek volna. A nappali szoba falait régi családi képek és a művész rajzba álmodott tervei díszítik. Az ablak előtt használt karosszéke, a vitrinben kitüntetései láthatók. A művész háló- és dolgozószobájában ázsiai gyűjteményének néhány darabja ékeskedik.

Az intézmény másik épülete, az egykori műhely, egyelőre üres.

– A műhely nyolcszáz négyzetméternyi területére kiállítótermeket, alkotóműhelyeket és vendéglakást terveztünk ösztöndíjas művészeknek – mondta el a múzeum igazgatója, *Fényi Tibor*. – A lakóház földszintjének tatarozása decemberben kezdődött, kiállítótermet és egy szálodelőt idéző szalont alakítunk ki, Róth Miksa-műtárgyakkal berendezve. Az átalakításokat a főváros és a Műemlékvédelmi Hivatal nem támogatja, ezért minden terhet a VII. kerület visel. Az emlékházat formai okokra hivatkozva kizárták a főváros települési és értékvédelmi pályázatáról. Az indoklás szerint a dokumentumok nyílt borítékban érkeztek, holott mi azokat kapcsokkal lezártuk.

A főváros települési, értékvédelmi ügyosztályának vezetőhelyettese, *Hathózy Aba* kijelentette, a kiírás szerint a tulajdoni lapokat zárt borítékban kellett volna elküldeni, a Róth Miksa-ház esetében ez nem így történt. Ami súlyosabb érv volt: a támogatást a fővárosi védettség alatt álló épületek segítésére hozták létre, a Róth Miksa-emlékház pedig műemléki védettségű. Az emlékház igazgatójának nem hozzájuk, hanem a műemléki alaphoz kellett volna pályáznia.

Rumpler György

RÓTH MIKSA SZÜLETÉSÉNEK 140. ÉVÉBEN
TISZTELETTEL MEGHÍVJUK

2005. NOVEMBER 9-ÉN, SZERDÁN 17.00 ÓRÁRA

A RÓTH MIKSA EMLÉKHÁZBA.
(VII. KER. NEFELEJCS U. 26.)

HUNVALD GYÖRGY
POLGÁRMESTER

ÜNNEPÉLYESEN ÁTADJA
AZ EMLÉKHÁZ ÚJ KIÁLLÍTÓ- VALAMINT
ELŐADÓTERMÉT
ÉS A RÓTH SZALONT,
MAJD

RÁDAY MIHÁLY
MEGNYITJA
A
RÓTH MIKSA ÜVEGFESTMÉNYEI
A HISTORIZMUSTÓL A SZECESSZIÓIG
CÍMŰ KIÁLLÍTÁST.

RÓTH MIKSA EMLÉKHÁZ

A megnyitót követő fogadáson örömmel látnánk vendégül Önt.

RÓTH MIKSA ÜVEGFESTMÉNYEI

A HISTORIZMUSTÓL A SZECESSZIÓIG

RÓTH MIKSA EMLÉKHÁZ

A RÓTH MIKSA EMLÉKHÁZ
IDŐSZAKI KIÁLLÍTÁSA
2005. NOVEMBER 9 - 2006. MÁJUS 9.

1077 BUDAPEST, NEFELEJCS UTCA 26.
NYITVA: HÉTFŐ KIVÉTELÉVEL
MINDEN NAP 14 -18 ÓRÁIG

www.rothmuzeum.hu
rothmiksa@euroweb.hu

Róth Miksa

KECSKEMÉTI
GALÉRIA
H-6000 KECSKEMÉT, RÁKÓCZI U. 1.

A KECSKEMÉTI GALÉRIA
TISZTELETTEL MEGHÍVJA
1985. MÁJUS 24-ÉN 16 ÓRÁRA

RÓTH MIKSA
(1865–1944) ÜVEGFESTŐ-IPARMŰVÉSZ

EMLÉKKIÁLLÍTÁSÁNAK
MEGNYITÓJÁRA A GALÉRIA
I. EMELETI DÍSZTERMÉBE
MEGNYITJA: R. GELLÉR KATALIN
MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ
A KIÁLLÍTÁS 1985. SZEPTEMBER 15-IG
TEKINTHETŐ MEG

F. k.: dr. Bánszky Pál — Petőfi Ny.

MEGHÍVÓ

RÓTH MIKSA

üvegfestő művész kiállítására

Az Országos Műemléki Felügyelőség
Magyar Építészeti Múzeuma
meghívja Önt a kiállítás megnyitójára
1980 október 10-én 11 órára
Megnyitja: SZÜCS ENDRE építész
Székesfehérvár, Arany J. u. 10.

Roth Miksa, üvegfestő ipanművész (1865-1944)

(5)

Művészet, 1984, fenntartó bevitt belső oldalon

Róth Miksa

(S)

Mk. 1930. XI. 9.

Kiváló művészettel oldották meg a szegedi Fogadalmi Templom üvegfestményeit

A szegedi Fogadalmi-templom valóságos tárháza a szebbnél-szebb művészi alkotásoknak. A szentély a főoltárral, a Szent Gellért-, és Szent Imre-oltár, a Szent Kereszt-oltár és a többi mellékoltárok, a templom fő- és kereszthajója nemcsak mély áhitatra, hanem a művészi megoldás iránti csodálatra gerjesztik a szemlélőt.

Elmondhatjuk, hogy itt a tervező épitészen kivül a kivitelező művészek is bebizonyitották azt az általánosan elismert tényt, hogy a magyar művészek nemcsak elérik, de sokban felül is mulják a külföldi művészek agyondicsért munkáit. Fényes bizonyitéka ennek az a kiváló, eredményes munka is, amely *Róth* Miksa, hazánk egyik legelső üvegfestészeti és üvegmozaik müintézetéből került a szegedi Fogadalmi-templomba. A szentélyben lévő négy üvegfestmény: Szent József, Keresztelő Szent János, Szent Péter és Szent Pál, továbbá a nagy rózsaablak üvegfestmény Jézus szentséges szivével, a Szent-Antal-kápolnában lévő Szent Antal-üvegfestmény, valamint ezenkivül számos ornamentális dekorativ festmény valóban remekei a magyar üvegfestészetnek és elmondhatjuk, hogy *Róth* Miksa, akinek számos munkájában gyönyörködhettünk. már cégének hosszu fennállása alatt, ezekkel is üregbitette a magyar üvegfestészet eddig is elismert nagyrahivatottságát.

A Fogadalmi-templom egyéb üvegfestészeti és mozaikmunkái, mely utóbbiak *Márton* Ferenc kartonjai alapján készültek, szintén kiváló magyar művészkezek elsőrangu alkotásai. A magyar művészek, akik a Fogadalmi-templom munkáinál közremüködtek, az érchez hasonló, maradandó dicsőséget szereztek a magyar művészetnek.

omba, ahonnan csak a jövő vasárnap érke-
ik ismét Budapestre, Zichy Nándor gróf
zobrának felavatására.

A pápai Oltáregyesület uj zászlóját most
zentelte fel *Wéber* Pál kanonok, püspöki
rodaigazgató, aki szentbeszédet is mondott.
Az ünnepélyes litániát *Németh* József apát-
lébános végezte.

Babócsán az egész vidék bevonulásával és
észvételével katolikus napot tartottak. A
negyésfőpásztor képviseletében *Wéber* Pál
lr. kanonok, irodaigazgató jelent meg, aki az
nnepi szentbeszédet mondotta, szivgárdisták
elvételét végezte és az asszonyok Mária Con-
regációjának zászlaját ünnepi keretek között
egáldotta. Az ünnepi szentmisét *Igaz* Béla
r. pécsi prelátus-kanonok tartotta, délután
edig a szentséges körmenetet vezette. Az ün-
epi gyülésen *Buday* Flórián plebános, *Ráb*
Károly dr. budapesti főorvos, kat. népszövet-
égi titkár, *Kurics* Adalberta főnöknő, *Me-*
ész Gyula festőművész és *Badn* Ignác ker.

Uj Idők

Szépirodalmi, művészeti és társadalmi képes hetilap

Szerkeszti Herczeg Ferenc

V. évfolyam | 1899. február 5 | 19. szám

GIROFLÉ és GIROFLA

Regény

Irta Ambrus Zoltán (Folytatás)

Vidovics úgy nézett rá, ahogy vádlotthoz illik, mikor bírája beszél. S mialatt ezt a világos, derüs, szép szempárt nézte, úgy tettszett neki, mintha egy virágházba látna be rajta, ahol csupa vörös és rózsaszínü, halványkék és topáz-sárga, ismeretlen déli virág tarkállik . . .

— Kisasszony, ön igen szigoru . . .

— Azt hiszem, jobb, ha tisztában vagyunk egymással. De most maradjon csendben. A Frank jelenete következik s ez engem jobban mulattat, mint amit ön mondhatna.

— Még csak egy szót. Szeretném jóvá tenni, amit akaratlanul vétettem. De, igaza van, egy kicsit rusztikus vagyok hozzá, hogy eltaláljam a módját. Azt hiszem, az én helyzetembem kétféleképpen kérhet engedelmet az ember. Vagy virágot küld . . . tudja, afféle szegény, berényi virágot . . . vagy nem alkalmatlankodik többet, hanem eltünik s tovább is mély tisztelettel köszön, de nem mer közeledni . . .

— Tudja mit, küldjön virágot. Ezt senki se fogja olyan különösnek találni, mintha holnaptól fogva megint nem ismerjük egymást. Úgy veszem észre, hogy ma esti, nem remélt találkozásunk illő föltünést keltett. Azért szépen megvárja ezt a jelenetet, aztán lekisér bennünket a foyerba s ott ünnepiesen elbucsuzik tőlünk. Addig is, ha már meg kell lennie, hadd mutassam be a testvéremnek.

S oda fordulva a másik leány felé, aki csak ebben a pillanatban vette el messzelátóját a szeme elől, így folytatta:

— Ez az úr azt hiszi, hogy az ő társalgása érdekesebb, mint a Strauss zenéje. Kérlek, győződjél meg róla, igaza van-e. Én még meg akarom nézni ezt a jelenetet.

Vidovics fölkelt a helyéről, nagy reverenciával üdvözölte a másik kisasszonyt s megérintette a feléje nyujtott puha kezecskét. A lecke alatt csak Lolát látta; a homályosságban bujkáló arcot csak most pillanthatta meg közvetetlen közelből.

A másik kisasszony barátságosan mosolygott s helyet mutatott neki maga mellett, a vörös bársony padon. Tekintetök találkozott s Vidovics meglepetésében, egy pillanatig nem tudta, álmodik-e vagy hallucinál.

Úgy tetszett neki, mintha, valaha régen, már látta volna ezt az arcot, s igen drámai körülmények között. Egy sötét éjjel, valami nagy vizen, talán a tengeren . . . a részletekre nem emlékezett. De úgy rémlett neki, mintha akkor mozdulatlanul feküdt volna előtte ugyanez a kedves kis teremtés . . . s az arca csupa víz volt . . . a könyektől-e, vagy a köröskörül csapkodó hullámoktól? . . .

Aztán eszébe jutott, hogy ez ostobaság; talán álmodta valamikor az egészet.

Hogy láthatta volna valaha régen?! Hiszen tegnap még gyermek lehetett! . . . S mintha most, előtte virágzott volna ki, ebben az édes mosolygásban, mely bimbó-hasadásra emlékeztetett! . . .

— Talán neheztelni fog ránk — szólt, s Vidovicsnak ismét úgy tetszett, mintha öröktől fogva ismerte volna ezt a hangot — de Lola nem gondolta azt úgy, ahogy mondta. Lola csak pöröl. Ha egy kicsit megismeri, majd látni fogja, milyen jó leány. Majdnem egykoruak vagyunk, de azért ő az én kis anyám. Én lusta vagyok s szeretem, ha kényeztetnek; ő babuskál. Mondja, mért néz úgy rám?

A kérdésében nem lehetett egyéb, csak: gyermekes kiváncsiság.

— Arra gondolok, hogy a legjobb gukker is megcsalja az embert. A második fölvonás alatt a földszinten ültem s azt hittem, hogy ha egy-egy pillanatra is, de jól látom az arcát. S csakugyan láttam a vonásait, a haját, a szemét, a száját. És most mégis más.

Modern üvegfestmény

— Így tetszem önnek jobban? Vagy messziről szebbnek látszom?

Ezeket a szinte meztelenül kacér szavakat úgy mondta, mint egy gyermek, aki csupa kíváncsiság s aki még nem törődik vele, hogy mit gondolnak róla.

Vidovics komolyan felelt:

— Így tetszik jobban . . .

— Örülök rajta. Szeretnék szép, nagyon szép lenni; olyan szép, mint Lola. Lássa, azt mondják, hogy nagyon hasonlítunk, sokan össze is tévesztenek, s én úgy találom, hogy Lola százszor szebb, mint én. Van, aki csak a szalagjainkról ismer ránk s engem elkeserít, hogy miért nem lettem igazán éppen olyan, mint ő. Olyan szép, olyan okos, olyan jó, olyan ügyes, olyan tanulékony. Eljön majd, ha Lola föllép?

S tovább fecsegett Loláról, Lola szerepeiről, Lola nagy sikeréről a konzervatóriumban . . .

— Úgy beszél, mint egy kis gyerek — szólt magában Vidovics — mint egy szófogadó, jó kis baba és mégis . . .

Alig hallgatott oda, csak nézte a sötét zafir csillogását. S ahogy tekintete belefelejtkezett a mosolygó szép szembe, egyszerre azt a megdöbbenést érezte, mely akkor fogja el az ideges embert, ha a hajó lámpájának világánál sokáig néz bele a sötéten csillogó, mély, szédítően mély vízbe.

— Menjünk — szólt Lola.

A másik kisasszony engedelmesen ugrott föl s mialatt Vidovics bepólyálta a kabátkájába, odafordult a testvéréhez:

— Lenn várjuk meg a nénit?

— Ők is készülődnek már; mire leérünk, már a foyerben találjuk őket.

— Ahogy akarod.

Azt jelentette ez, hogy ő még maradt volna?

Vidovics álmélkodva vette észre, hogy még akkor is ez a kérdés foglalkoztatta, mikor már az első emeleten jártak.

Mialatt lementek, Lola megkérdezte tőle:

— Mit gondol, lesz közönsége az operai előadásoknak? Ha az operette-estéken is csak ilyen kevesen vannak a szinházban, mi alighanem üres ház előtt fogunk énekelni

Vidovics bizonygatta, hogy ez lehetetlen s elmagyarázta, miért nem volt nagyobb közönsége a már is Berényben elcsépelt *Böreger*-nek. Kissé szórakozottan fejtegette a helyi viszonyokat s a másik kisasszonyra nézegetve, így tünődött magában:

— Mily kár, hogy az ének és a mimika ezeket az ajkakat is ki fogja vetkőztetni a formájukból! Ezt a szájat nem azért teremtette az Isten, hogy énekelgessen, hanem egyes-egyedül azért, hogy csókoljon.

A másik kisasszony mindannyiszor visszanézett rá, nyájasan, szívesen, mintha már régi ismerősök volnának.

Odalenn Lola megszólított egy szolgát, hogy hívják ki a nénjét s mialatt egy szempillantásra magukra maradtak, Vidovics hirtelen közelebb hajolt a szemébe mosolygó archoz s halkan, vakmerő bizalmassággal, megkérdezte tőle:

— Hogy hívják magát? Maga édes-kedves!

A leány nem haragudott meg; meleg tekintettel felelt a meleg tekintetre s így szólt:

— Az én nevem Mira.

Akárcsak azt mondta volna:

— Tetszik neked ez a név? Ha igen, tedd el a szivedbe. Neked adom.

Lola visszatért.

— Mindjárt itt lesznek s mi ezennel elbúcsuzunk öntől, Vidovics úr.

— Remélhetem, hogy megbocsátotta a tolakodásomat?

(A másikat nem kérdezte.)

— Számítok rá, hogy jóvá teszi a hibáját. S ezentúl gyöngédebb lesz. Jó éjt.

— Jó éjt, kisasszony.

Kezet fogott velök, egy tekintetet váltott Mirával s nagy tisztelettel köszöntötte őket. Aztán látva, hogy a nézőtér ajtaja kinyilik, elmenekült Sugár Mariska feddő szavai elől.

— Lám, lám — szólt magában, mialatt átsétált a *Metropole*-szállóba — nem is olyan vadak, mint a galéria képzeli! . . .

De egész este nem ment ki a fejéből ez a jelentéktelen kaland s bár korán tért haza, csak hajnaltájban tudott elaludni.

— Mintha sohase lett volna olyan idő, amikor nem ismertem! . . . — szólt magában.

Reggel felköltötte a legénye.

— Mit akarsz?

— A nagyságos úr azt parancsolta, hogy költsem föl s fogassak be, mivel Szent-Jánosra megy.

— Igazad van, majdnem megfeledkeztem róla. Menjünk hát Szent-Jánosra.

III.

Haller Lola — T. c. Haller Xavér Ferenc úrnak

Budapesten,
Gyár-utca 117. szám.
III. em., 98. ajtó.

Kedves Atyám!

Már háromszor is figyelmeztettem Mirát, hogy teljesítse, amit Kedves Atyám a lelkére kötött s legalább pár sort irjon, annyit, hogy: szerencsésen megérkeztünk, kezét csókoljuk, de ez a leány, mióta megérkeztünk, folyton alszik; az igaz, hogy a vasúton is aludt, ki se pillantott az ablakon; soha se láttam ilyen leányt, aki minden iránt közönbös.

Persze, erőtetni nem akartam, mert első nap én is fáradt voltam; a vonat nagyon összerázott bennünket. Másnap azt találta ki, hogy a füst rettenetesen csípi a szemét, ami különben igaz lehetett, mert a fogadóban kellett vacsorálnunk s az alacsony teremben olyan sok volt a commis voyageur, hogy akár csak gőzben ültünk volna. Mira rosszul is lett a hőségtől s Fröhlich nénit, aki egy kicsit messzebb ült, valóságos köd takarta el előlem, mint a tündéreket a *Szentiványéji álom*-ban. Őszintén szólva, megbántam, hogy nem a *Metropole*-ba mentünk, de a

Ami az üvegből kivirágzik

Van egy művészet, amelylyel körülbelül ezer esztendővel ezelőtt kezdték ékesíteni az emberek a templomaikat, nagyszerü színhatásokat varázsolván a méltóságos gót dómok hajóiba. Az ezeréves művészet a rokokó és a directoir korszakában szépen elhalálozott: az emberek elfelejtették és senki sem érezte többé hiányát.

Végre aztán jött egy kor, a mi századunknak legeleje, amikor megindult a régi műkincsekkel való tudományos foglalkozás és ezzel együtt az a vágy, hogy ami a hajdankorból még fönmaradt, azt lehetőleg meg kell óvni a pusztulástól. Minden fajtáju művészek nekiestek a romladozó, régi műveknek és restaurálni iparkodtak azokat. Ezzel együtt járt az is, hogy mind az elfelejtett tehnikát, a régi mesterségek fogásait tanulmányozni kezdték, részben a megmaradt műveken, részben pedig a könyvtárakban föltalálható ócska kézírásokból. Így nyomára jutottak sok elfelejtett művészi tehnikának, köztük annak is, amelyről ez a néhány sor szól: az üvegfestésnek. Megtalálták a kulcsát ennek is, új életre ébresztették s aztán, úgy a 30-as, 40-es évek táján, valóságos lelkesedéssel karolták föl az elveszettnek hitt s ime újonnan, föltalált művészi mesterséget. Csinálták újra a nagy festett üvegablakokat, a kis zománcfestékes kabinet-képeket, régi minták után, régi stilekben, a régi fogások recipéje szerint. A gyermek tehát megszületett, de igen öreges volt az arca: az e századbeli üvegfestményekről nem a század új szelleme, hanem régi idők hagyományai beszélnek hozzánk.

Végre most alapjából kiforgatja ezt a mesterséget egy újfajta üvegnek föltalálása és egypár esztendő óta a képes ablaküvegnek egészen új, eddig nem ösmert fajtái teremnek a nagy külföldi mesterek műhelyeiben. Örömmel adjuk hírül, hogy ez az újítás otthon van immár nálunk is, sőt az osztrák-magyar monarkiában éppen egy magyar ember volt az első, aki ennek az új művészetnek gyakorlásában fáradozik. Róth Miksa a neve, ma már ösmert név a nagyközönség előtt is, mert csak nemrégiben, talán egy-két hete, kapta meg az állami nagy aranyérmet az ő újmódi ablakaira, amelyeket az Iparművészeti Társulat karácsonyi tárlatán állított ki.

A különbség e munkák s a régi üvegfestmények közt igen jelentékeny. Az üvegfestés virágkorában, a XIII. században s ennek alapján később is az üveg megfestésével érték el a hatást. Ez a régi módja a festésnek napjainkig él, tanu rá minden műhely, amelyben szines ablakok készülnek.

Nem érdektelen végignézni egy ilyen műhelyben, miképpen támad az üvegkép. Alapja a kartón: nagy papirosra rajzolt kép, amelyet többnyire valamely festőművész tervel. A kartónt lemásolják s aztán darabokra vágják a szinek szerint. Igy például egy átlagos szentképnél külön kivágják a szent aranyos glóriáját, a fejet, az ősz hajat, a kék palástot, a háttér fáinak zöld lombját. Mindezeket a darabokat megszámozzák. Aztán kiválasztják a megfelelő színü üvegtáblákat. Ezek úgy hevernek sorban a műhelyben, mint egy könyvtárban a könyvek. Az üvegfestő kikeresi a kék lapok közül azt, amely megfelel a kartonra rajzolt palást szinének, a zöldet, amely azonos a karton lombjának zöldjével. A kiválasztott színes üveglapra ráfekteti a pontosan kinyirt rajzot s a körvonalak mentén gyémántkéssel kivágja az üveget. Az így nyert üveglap külső keretében megfelel ugyan a kartonnak, de egyszinü, nincs rajta se fény, sem árnyék, nincsenek rajta részletek. Ezeket most rá kell festenie az üvegfestőnek. E célból állványra teszi a kivágott üveglapot s a mintát maga elé tartva egy barnafekete festékkel (vasoxid) ráfesti az üvegre az összes részleteket, a palást redőinek vonalait, az árnyékokat. Ahol mély az árnyék, ott vastagon hagyja rajta a festéket, ahol világosabb, ott gyengén, szinte leheletszerüen rakja föl a vasoxidot. A palástdarab most már megkapta külső formáját és megkapta részleteinek rajzát és az árnyékolást is. Ezt az üveglapot beteszik a kemencébe s a ráfestett festéket beégetik a lapba.

Róth Miksa üvegfestménye

De nem minden részszel lehet ily egyszerüen végezni. Például az arcnál már nem elegendő, hogy egy átlagos testszinü üvegdarabra ráfessük a szemet, orrot, az ajkakat, a redőket fekete festékkel. Ott számos szinváltozatot kell kifejezésre juttatni, az ajkak pirját, a szem szineit, az egész arc szinváltozatait. E célra egész sor festéke van az üvegfestő művésznek, nagyobbára zománc-szinek, amelyeket finom ecsettel rak föl az üvegre. Ezeket is be kell égetni a lapba, csakhogy valamennyit nem kezelheti egyszerre a kemencében, mert némely festék gyengébb, más festék erősebb tűznél olvad bele az üvegbe. Hogy az olvadás lehető legyen, az üvegfestő egy erre való olvasztó anyaggal (Fluss) keveri az erősebb tüzet igénylő festékeket.

Ha most már a képnek minden egyes darabja készen van, akkor azokat a kartón számai szerint egymás mellé illesztik egy asztalon. Most következik az egyes darabok összefoglalása. Vastag ólomhuzalt fektetnek az egyes részek közé s azokat tüzes vassal rá olvasztják a darabok szélére. Így az üveglapok szilárd foglalatot kapnak s erősen összetartanak. Ezzel aztán kész az üvegfestmény.

Ilyen módon készítették mind ez ideig az üvegfestményeket. Művészi szempontból sok kifogás emelhelő ez ellen az eljárás ellen. A főkifogás az, hogy nem az üvegfestő terveli a képet, hanem valamely művész, aki nyilván nem ösmeri teljesen az üveg természetét, a hatásokat, amiket vele el lehet érni. Az a megjegyzés is találó, hogy a kartón földarabolása, megszámozása, az üveglapok sematikus kikeresése, több munkásnak egymástól való független munkálkodása egyazon képnél sehogy sem válhat a kép javára, amelynek okvetetlenül gyöngül az összhatása és hangulata, s amely sohasem fog egy teremtő egyéniséget elárulni. A zománcos festékek használatát is joggal kifogásoljuk, mert azok sohasem teljesen átlátszók, már pedig az

üvegnek, amelyet ablaknak akarunk használni, első föladata az, hogy tökéletesen átlátszó legyen. Sőt ez az üvegnek egyik fontos jellemvonása is, amelyet az üvegmunkásnak nem szabad szem elől tévesztenie. A zománcfestékek azonfölül nem is oly briliánsak, mint amilyen az egész tömegében festett üveg.

Ezeket a hátrányokat ösmerték azok az üvegfestők, akik művészi ambicióval foglalkoztak e tárgygyal. De segíteni nem tudtak a bajon. Várniok kellett, míg az üveganyag tökéletesbítése és új fogások megengedik ennek a hiánynak kiküszöbölését.

Várniok kellett mostanáig, míg Tiffany az ő newyorki nagyszerü gyárában kitalálta az opalizáló üveget.

Tiffany olyan üveglapokat állít elő, amelyek tömegét a szinek egész sora futja által, úgy hogy azok hatásban emlékeztetnek a színváltoztató opálra. Vannak például halványkék üveglapjai, amelyeken gyönge zöldes, szederjes szinek irizálnak, sárga lapjai, amelyeken szabálytalan összevisszaságban látni enyhe változatu barnás, vereses, fehéres csikokat, foltokat. A folyó szines üvegmasszák keveréséből a színek és véletlen formák millió változatai állanak elő, az alapszint más szinü vonalak, hajló, kanyargó, foltos, csillagos, sugárszerűen szétterpeszkedő, majd gombolyagokba összefutó szinek járják át. Miután ez a színjáték az üvegöntés közben áll elő, tehát jórészt a véletlen dolga: a sok színnel átfuttatott üveglapoknak se szeri, se száma.

Ezeket a lapokat választották ki maguknak az újító üvegfestők. Eljárásuk körülbelül ilyenforma:

A tömérdek változatu üveglapokból kiválasztják azokat a részeket, amelyekben az irizáló szinek játéka megfelel az ő rajzuknak. Például egy sárga ruhához vesznek egy sárga lapot vagy annak egy részét, amelyen a sötét csikok megadják a ruha redőinek rajzát is. Ilyen módon az üvegfestő a gyárias produkció helyett kénytelen a maga művészi ízlése szerint összeválogatni, nagy leleményességgel fölhasználni az opalizáló üveglapok véletlenségeit, más szóval kénytelen tanulmányozni a maga üveganyagát, annak jellemét, minden apróságait. Így visszakerül az igazi iparművészeti elvhez, amely azt kivánja, hogy a művész az anyag tulajdonságai szerint és az anyag jellemének megfelelő módon teremtse meg alkotásait. Az opalizáló üveganyag ismét önálló, találékony művészt formál a gyárossá sülyedt üvegfestőből.

Ki kell emelnünk még egy szempontot, amelyet igen fontosnak tartunk. A Tiffany-üveglapok nagy sora, az ő tömérdek véletlen formáival szinte ösztökéli, inspirálja a művészt arra, hogy ebből vagy abból az érdekes lapból valamely kompoziciót készítsen. Tehát mintegy rákényszeríti arra, hogy önálló tervelővé is legyen s ne maradjon, mint eddig, egyszerü másolója azoknak a kartónrajzoknak, amelyeket festők szállítanak neki.

Mi nagy jövőt jósolunk ennek az érdekes tehnikának, mert egy szolíd magot látunk benne: a művész közvetlen foglalkozását az anyagával. Vannak ugyan, akik bizalmatlanul tekintenek az opalizáló üvegnek ily célra való értékesítésére s azt mondják, hogy a véletlenül formált opalizáló üveg nem eléggé szolíd alap arra, hogy rá lehessen fektetni az egész üvegfestészet reformját.

Hát igaz, hogy a Tiffany-üveg a véletlennel dolgozik, de hisz ez az új anyag alig néhány éves és ki kételkedhetik alaposan abban, hogy okos és gondos kezek egyszer ezt a tömérdek véletlent is megregulázzák?

Róth Miksa üvegfestménye

Az opalizáló üveget képes ablakok céljára először Róth Miksa használta föl nálunk. Egész sor kompoziciót keszített belőle, ablaküvegezéseket, amelyek üde, transzparens színhatás dolgában szinte vetekednek az egyszerü XIII. századbeli remek ablakokkal. Van köztük egyszerü, csak szín- és vonalhatással dekorált ablak, de vannak alakos kompoziciói is, például a kiállításon a nagy kék faun-alak, amelynek egész anatómiáját pompásan megadta a Tiffany-üveg és a mester keze. Kiállított ezután érdekes kisérleteket is, amelyek arra valók, hogy bemutassa a Tiffany-üveg nagyszerü transzparens-tulajdonságait és a legbriliánsabb hatásokkal való használhatóságát. Ilyen például egy üvegből utánzott tüzijáték, mely mint kisérlet nagy figyelmet érdemel.

Érdekes, hogy a dekorarativ üvegeknél Róth a magyar stilü diszítő motivumokat is fölhasználta, jó izléssel és nagyon ügyesen. Látnivaló, hogy az üveganyag nagyon jól fölveszi magára a magyar ornamentát és hogy a diszítésnek ez a módja teljesen életképes és szépen fejleszthető.

Róthnak efajta műveivel remélhetőleg még gyakran találkozunk kiállításainkon. Úgy véljük, hogy ennek az új tehnikának ő a leghivatottabb művelője.

Az ő révén ment át ez a reményteljes új tehnika a magyar iparművészetbe s azért méltán megérdemelte azt a nagy kitüntetést, amelyben az imént az állam részesítette.

Alkotásainak egynehányát bemutatjuk az *Uj Idők* olvasóinak ebben a számunkban. A fekete nyomás természetesen csak vázát mutatja ezeknek az érdekes ablakoknak, amelyek képéről éppen az hiányzik, ami életüket kiteszi: a szín, a ragyogóan világító, transzparens, tiszta, kristályos szín.

LYKA KÁROLY

tt, a mi lelket tartósan elfoglalja,
sználati tárgyaira. És ebből fejlődhetett ki az
ely csak diszítő és nem vezethető vissza a
aira.

a pásztorornamentika terén élesen kidombo-
lnyomóan rajzolva és fonva diszít, a plasztiká-
ásig emelkedik, addig a tót a fém-lemez alkal-
yos naiv, részben prehisztorikus zamat mellett,
pásztor diszítése pedig a szerszám — kés —
úlnyomóan a késhegygyel metszhető △-re

k keletkezésére nagy súlylyal bírtak a környezet
elyben és a melyek között a pásztorélet folyt.
fa és fém nélkül szűkölködő területeken élt,
zerepet játszott; a tót ellenben hegyes, erdős,

királyok donationális tárgya. Legrövidebb
sokszor szövevényes ú. n. fejbe vagy kürtő
tani eredménye szerint ez a szerszám nemcs
tanusága szerint az emberi test idomairól
kiválóan alkalmas halászó népek származásá
tására. A kutatás mai állása szerint a magya
Fertőn végzett legújabb kutatások tanúsága
Karjalában és Pantiajärvi körül dívó vejszév

A hálók súlyozására használt ú. n.
melyeket az ősrégészet letűnt korszakok föl
deznek, helyökbe az ólomsúly nyomul. Nem
kéz és lábközép (metacarpus és metatarsus)
kuszakeczén s egyfelől a nemzet lovas volta
keletkeztek.

Ilyen módon a magyar népies halászat

A magyar halászat történelmi elemei
a kereszténységnek elfogadásával, tehát viss
is, a melyek a magyarságról, mint lovas és
szerint a halászat különösen az egyházilag ren
nemzetségek által is történt; sőt vannak bizo

Úgy látszik, hogy az ősi szervezetek
fejlődtek, míg a mohácsi vészen inneni kor n

A nagy gyászunkban a jóleső részvétet és együttérzést hálásan köszönöm.

ivv

Róth Miksáné

Egyházi ruhák és fehérnemüek.

Egyházi és egyleti zászlók. Műhimzés.

Templom- és kápolna-berendezések.

Kitüntetve: Szeged 1876. Székesfehérvár 1879. Deés 1879. Budapest 1885, 1896.

Magyarország legrégibb egyházi szerek és zászlók gyára

OBERBAUER ALAJOS UTÓDA

József fhg és Klotild fhgasszony ő cs. és kir. fenségeinek udv. szállitója

BUDAPEST, IV. kerület, Váczi-utcza 15. szám alatt.

Alapittatott 1863-ik évben.

Elismert megbizhatóság, pontos és szolid kiszolgálás.

Ajánlom dúsan fölszerelt egyházak és kápolnák berendezéséhez szükséges tárgyaimat a legjutányosabb áron, a lehető legszebb kivitelben, nevezetesen: miseruhákat, pluviale, dalmatika és ornátusokat. Egyházi és társulati lobogók.

Tüzoltók, iskolásgyermek, Mária-társulati, ipartársulati, dal-egyleti és temetkezési egyleti zászlókat.

Szentszobrokat, csillárokat, ciborium és kelyheket. Fali és oltárgyertyatartók és oltárlámpákat. Monstrancziák, stáczió-képek, oltárok, Urkoporsókat stb. Nagy választék arany, ezüst és selyemhimzésekben, valamint himzett egyházi ruhákban.

Régi ruhák javitását, valamint kelyhek, ciborium, monstrancia, oltárlámpák, oltárgyertyatartók megezüstözését vagy megaranyozását elvállalom és olcsón készitem el. Képes árjegyzéket és költségvetést kivánatra bérmentve küldök.

Stephaneum nyomda r. t. Budapesten, VIII., Szentkirályi-utcza 28a.

RÓTH Miksa

Ő csász. és apostoli királyi felsége legmagasabb elismerése. Sokszorosan kitüntetve

RÓTH MIKSA

cs. és kir. udvari üvegfestő

Budapest, VIII., Kender-u. 22. és 24. sz.

Mindennemü **üvegfestmények** a legegyszerübbtől a **leggazdagabb kivitelig.** Diszes **üvegmozaik-munkák** velenczei modorban.

Sokszorosan kitüntetve ■

REMÉNYSÉGÜNK

AZ OLTÁRISZENTSÉG-IMÁDÁS ÉS MÁRIA-TISZTELET KÉPES HAVI FOLYÓIRATA.

Szerkesztő-kiadó

Varga Mihály kiskunmajsai plébános.

Előfizetési ára :

Egész évre csak 3 korona. Félévre csak 1 kor 50 fill.

Megrendelhető a szerzőnél Kiskunmajsán.

A ki kér, kap mutatványszámot ingyen.

A kiállított tárgyak a
RÓTH MIKSA ALAPÍTVÁNY
RÓTH MIKSA ÜVEGMÚZEUM
tulajdonát képezik.

91/503 Sylvester-Print Kft.

„Róth Miksa a régi stílű üvegfestő,
aki innét-onnét négyszáz év óta,
talán elsőnek érdemli meg ismét az
üvegfestő-mester nevet, ami nem a
mi lapos felfogásunk szerint való
iparost jelenti, hanem a régi maestrót,
a kézműipar grand arttá való finomítóját."
(Fieber Henrik: Üvegfestészet)

RÓTH Miksa

A CELLDÖMÖLKI
KEMENESALJAI MŰVELŐDÉSI KÖZPONT
TISZTELETTEL MEGHÍVJA ÖNT
1991. FEBRUÁR 1-JÉN,
PÉNTEKEN DÉLUTÁN 5 ÓRÁRA

ÜVEGFESTMÉNY- ÉS MOZAIKKIÁLLÍTÁSÁNAK

MEGNYITÓJÁRA

* * *

A KIÁLLÍTÁST MEGNYITJA:

FARAGÓ JÁNOS

BUDAPEST VII. KERÜLETÉNEK POLGÁRMESTERE

A KIÁLLÍTÁS MEGTEKINTHETŐ: 1991. FEBRUÁR 26-IG

MEGHÍVÓ

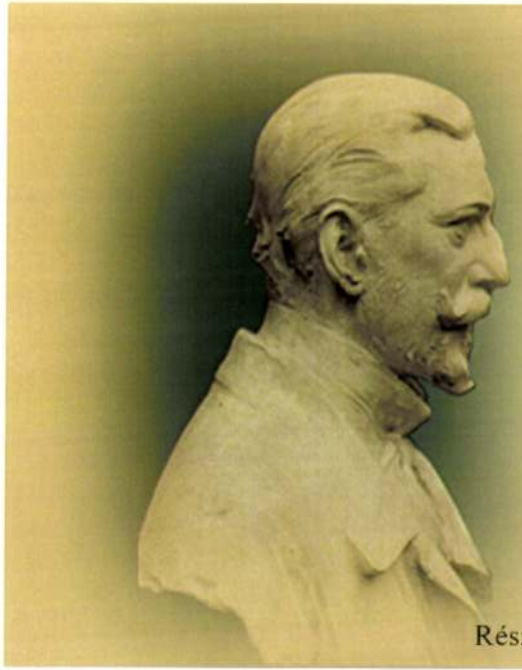

Róth Miksa
1944. június 14-én hunyt el.

Halálának 60. évfordulóján,
2004. június 14-én, hétfőn, 17.00 órakor
egykori lakásában,
a mai Róth Miksa Emlékházban
(VII. kerület Nefelejcs utca 26)
megemlékezést tartunk,
melyre szeretettel meghívjuk.

RÓTH MIKSA EMLÉKHÁZ

Fényi Tibor
a Róth Miksa Emlékház igazgatója

Részvételi szándékát kérjük jelezze a 341-6789-es telefonszámon.

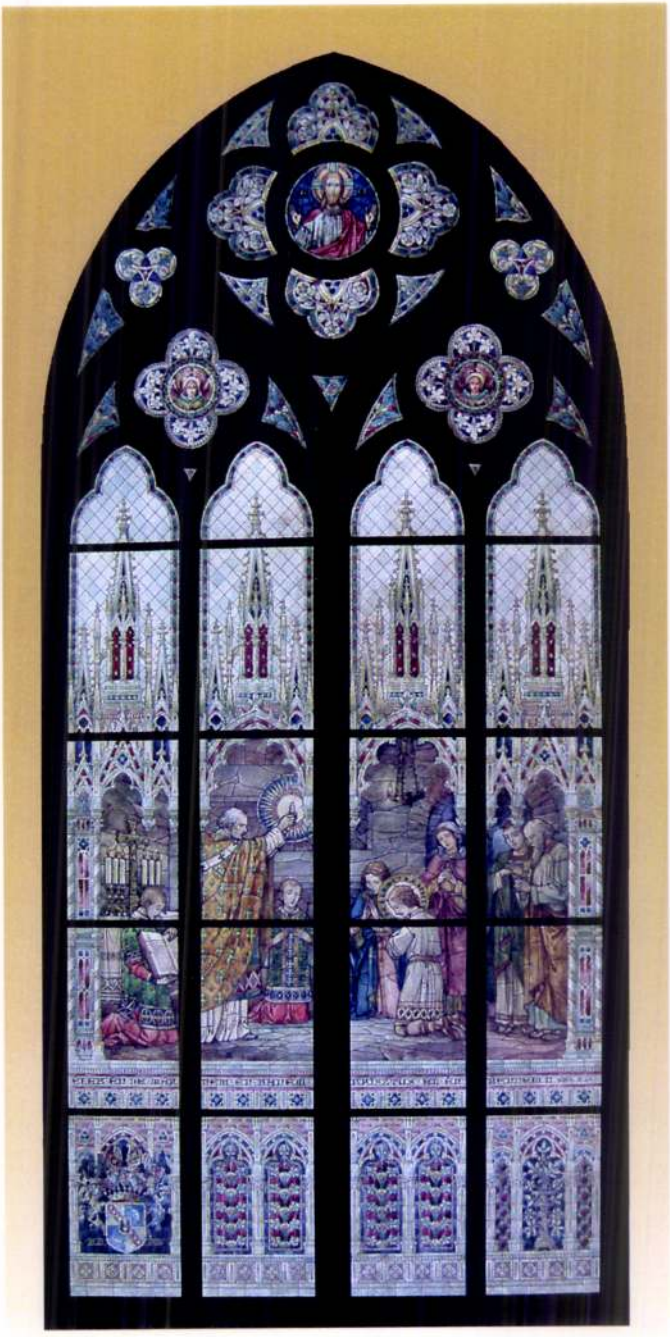

"Hálás lehet az ember az Úristennek,
ha őt azzal áldotta meg,
hogy meglássa és átérezze a szépet,
de még inkább tartozik hálával az,
akinek megadatott,
hogy a szép kultuszában töltheti életét,
és az alkotás örömérzetében részesülve,
ízelítőt kap az Isteniből,
embertársainak pedig lelki gyönyörűséget
szerez művészetével"

Róth Miksa

Meghívó

Erzsébetváros Önkormányzata
és az
Almássy Téri Szabadidőközpont
tisztelettel meghívja Önt a

RÓTH MIKSA EMLÉKHÁZ

állandó kiállításának ünnepélyes **megnyitására,**
a Budapest VII. Nefelejcs u.26.sz alatti emlékházba

1999. november 26-án 11.00 órára

A kiállítást megnyitja: **dr Szabó Zoltán**, Erzsébetváros polgármestere
Róth Miksa életművének méltatására felkért vendég: **Ráday Mihály**
Díszvendég: **dr Schiffer János**
Közreműködnek a Molnár Antal Zeneiskola növendékei

Az emlékház hétfő kivételével minden nap
14-18 óráig tart nyitva

Üdvözlettel: dr Szabó Zoltán
polgármester

RÓTH MIKSA

CS. ÉS KIR. UDVARI ÜVEGFESTŐ.

MN 99 XI. 2. RÓTH MIKSA

A gödöllői művésztelep arany ragyogása

A marosvásárhelyi Kultúrpalotához készült vázlatok a budapesti Gaál Imre Galériában

Nagy Sándor: Júlia szép leány. Üvegablakkarton a Kultúrpalota tükörtermébe

Az egy-egy kor monumentális épületeihez készített freskókat, üvegfestményeket, mozaikokat, domborműveket kiállításon csak vázlatok, tervek, fotók segítségével lehet bemutatni igazán hatásosan – feltéve, ha vannak. Muzeológusok, művészettörténészek, városvédők gyakran együtt dolgoznak azon, hogy felkutassák és azonosítsák azokat a dokumentumokat, amelyek segítségével felidézhetnek elpusztult műveket, vagy kiállítótermekben is jól érzékeltethetnek távol lévő eredetiket.

A magyarországi szecesszió egyik legjelentősebb műhelye, a *Körösfői-Kriesch* Aladár és *Nagy* Sándor által vezetett gödöllői művésztelep 2001-ben lesz százéves. A centenáriumi kiállítást a budapesti Iparművészeti Múzeumban rendezi meg *Gellér* Katalin művészettörténész az Iparművészeti, a Gödöllői Városi Múzeum és a Nemzeti Galéria munkatársainak közreműködésével. E munka előtanulmányának is tekinthetjük a Freskó-, mozaik- és üvegfestményvázlatok a marosvásárhelyi Kultúrpalotához című kiállítást, amely nemrégiben nyílt meg, és október 17-ig látogatható a Pesterzsébeti Múzeum Gaál Imre Galériájában.

A marosvásárhelyi Fő téren, a városháza mellett álló szecessziós Kultúrpalota számos más jelentős épülettel együtt *Bernády* György polgármesternek köszönheti létét. A megszállott gyógyszerészjogász-képviselőből lett polgármester tudatosan látott neki a városépítésnek. „Ahhoz, hogy annak az államnak, amelyhez a viszonyok végleges rendezése után tartozni fogunk, utógondolat nélküli, hűséges polgára lehessek, elsősorban az szükséges, hogy mi, az itteni magyarság egyedei is embereknek tekinttessünk…, emberi jogaink mellett az anyanyelvünkhöz, hagyományainkhoz való ragaszkodás elismertessék" – fogalmazta meg egyik alapelvét emlékirataiban. A városi tanácsban 1908-ban fogadtatta el – hangversenyteremként „elővezetve" – a Kultúrpalota felépítésének szükségességét. Később bővült a funkció, és nagyobbodott az épület. A terveket a kor két neves műépítésze: a Lechner Ödön-tanítvány *Komor* Marcell és *Jakab* Dezső készítette. Az 1913-ban megnyitott kétemeletes elegáns palota belső díszeinek, külső domborműveinek elkészítésére a gödöllői művésztelep alapítóit, illetve köréhez tartozó művészeket kérte fel a polgármester. A homlokzatok és az előcsarnok dekorációja Körösfői-Kriesch Aladár és Nagy Sándor keze munkáját dicséri. Világhírű tükörtermének üvegképeit Nagy Sándor és a bútorterveiről is nevezetes építész-iparművész *Thoroczkai-Wigand* Ede tervezte, ~~*Róth* Miksa~~ kivitelezte. A palota domborműveit és architektonikus plasztikáit *Sidló* Ferenc szobrászművész készítette A főhomlokzat szobrait, köztük a két *Bolyai* domborművét *Kallos* Ede szobrász formázta meg. A két lépcsőházban Róth Miksa üvegablakairól magyar írók, zeneszerzők, államférfiak néznek a látogatóra, köztük *Erkel* Ferenc, *Liszt* Ferenc, *Jókai* Mór, *Kossuth* Lajos, *Munkácsy* Mihály, *Petőfi* Sándor. A budapesti bemutatón *Ráday* Mihály fotói adnak képet erről a sorozatról.

A pesterzsébeti kiállításhoz a rendezők azt a dokumentumanyagot: terveket, tanulmányokat, vázlatokat dolgozták fel, amelyek a felújításra váró gödöllői Nagy Sándor-házból kerültek a Városi Múzeumba. Egy részüket már ismerték, más részüket viszont csak most azonosították. A marosvásárhelyi Kultúrpalota főbejárata fölötti Tiffany-üvegablakokról például eddig azt hitték, meséli a művészettörténész, hogy Róth Miksa tervezte őket. A kiállításrendezés során egy vázlatlapról derült ki, hogy Körösfői-Kriesch művei. Számos vázlat került elő a földszinti előcsarnok zöld-arany színharmóniában tartott, rózsaszín íriszekkel díszített mennyezetfestéséről. Körösfői több tervet készített a ma ismert szőlőlevelekből és -fürtökből felépített dekoratív frízhez is. Az arany alapra festett színes mozaikkartonok, akvarellek és temperák hitelesen idézik fel az épületben látható eredeti díszítőelemek ragyogását, szépségét. Dekoratív hatásúak a kiállításon látható nagyméretű Nagy Sándor- és Thorockai-Wigand Ede-festménykartonok. Érdekesek az előcsarnokból nyíló hangversenyterem bejáratától jobbra és balra megfestett Körösfői-Kriesch-freskókhoz – Székely mesemondás, Táltosok – készült szín- és kompozíciós vázlatok, amelyek az alkotás folyamatába engednek bepillantást. A kiállított együttes jól példázza, hogy ezekkel a vázlatokkal hitelesebben idézhető meg az eredeti mű, mint csak fotókkal.

A gödöllői művésztelep teljességének bemutatására törekvő centenáriumi kiállításon szeretnék majd érzékeltetni, menynyire jellemző volt lakóira az idealizmus és pragmatizmus sajátos elegye. Az elméleti érdeklődés, a morális életfilozófia, amely nagyon is gyakorlati műhelymunkával párosult. A *Lechner* Ödön tervezte Iparművészeti Múzeum stílusos teret kínál mindehhez. A katalógus kiadását a Corvina Kiadó vállalta. Már „csak" az anyagi források előteremtése a feladat. Szponzorok kerestetnek, mint oly sok más kiállításhoz, kulturális eseményhez is.

Ferch Magda

melynek előd öntője délután három, döntője délután hat órakor lesz.

CATHERINE HOREL francia történész tart előadást Képek Budapest történetéből című könyvének megjelenése alkalmából október 6-án délután hat órakor a budapesti Francia Intézetben (I. ker., Fő u. 17.).

SZURCSIK JÓZSEF elmúlt tíz évben készült műveiből nyílt meg kiállítás a Studio Godot Galériában (Budapest, VII. ker., Madách út 8.). A tárlat október 29-ig látogatható.

CSABAI ISTVÁN fotóművész India, a lélek birodalma című kiállítása október 8-ig látható a szolnoki Művelődési és Zenei Központban (Hild tér 1.).

DOBRA JÁNOS Felületek című tárlata október 10-ig látható a budapesti Műcsarnokban (XIV. ker., Hősök tere).

A DRAMAFEST '99 elnevezésű kortárs nemzetközi drámafesztiválra kapott meghívást a Szkéné Színház Piroska családi hisztériák című darabja. A fesztivált október 1. és 7. között rendezik Marosvásárhelyen.

KABDEBÓ TAMÁS írói estje október 7-én délután hat órakor lesz a Magyar Tudományos Akadémia székházának (Budapest, V. ker., Roosevelt tér 9.) első emeleti felolvasótermében. Közreműködik: Mécs Károly színművész, Pomogáts Béla, a Magyar Írószövetség elnöke, Tótfalusi István költő, műfordító és Zerkovitz Judit előadóművész.

TÁJEGYSÉGBEN GONDOLKODVA...

MŰEMLÉKEINK HASZNOSÍTÁSA AZ IDEGENFORGALOMBAN

A tavaly átvett tíz épülettel együtt a MÁG portfóliójába jelenleg 28, korukat, stílusukat és földrajzi elhelyezkedésüket tekintve történelmi korokat átölelő műemlék tartozik. Olyan kastélyok ezek, melyek vonzerejét nemcsak műemlék-jellegük adja, hanem önmagukat eladni képes önálló turisztikai- és kulturális termékként is megállják helyüket. A MÁG célja az épületek felújításán, ahol szükséges: helyreállításán túl biztosítani műemlékei bekapcsolását hazánk idegenforgalmába. A célok megvalósításáról, a lehetőségekről, a megtett lépésekről és a megoldásra váró feladatokról kérdeztük *Csány Évát*, a MÁG igazgatóját.

■ HERBÁK SZILVIA

– Ingatlanállományuk besorolásánál az elejétől kezdve figyelembe vettek bizonyos idegenforgalmi szempontokat, vagy elsősorban műemléki jelentőségük szerint osztályozták az épületeket?

– A hazai kastélyállomány besorolását – szakértők bevonásával – szakmai vizsgálat javasolta. A MÁG a kulturális közfunkció szempontjából jelentős épületeket vette és veszi még át a KVI-től. A portfólió összeállításakor elsődleges szempont volt, hogy minden építészeti stílus és minden jelentős építész alkotása bemutatható legyen szerte az országban. Szakmai célunk, hogy ezt az állományt folyamatosan látogathatóvá tegyük, helyreállításuk után pedig méltón reprezentálják Magyarország történelmét – a hazai látogatók mellett a külföldi érdeklődők számára is. Az észak-keleti határszélen fekvő *Tuzsér* távol esik ugyan az idegenforgalmilag sűrűn látogatott területektől, de figyelembe véve művészeti értékeit, mégis bekerült az állományunkba, *Zsira* pedig, bár jelenleg szociális otthon üzemel benne, a legszebb romantikus kastélyunk.

– Hogyan próbálják népszerűsíteni, megismertetni kastélyaikat a látogatókkal?

– Tisztában vagyunk vele, hogy a fertődi *Eszterházy*-kastélyon kívül egyik házunk sem tud önmagában nagymértékű idegenforgalmat generálni, de más környékbeli látványosságokkal összekapcsolva, "csomagként" kitűnő vonzerőt jelentenek a térségeknek. Ebből a megfontolásból négy kastélyunk – *Edelény, Fáj, Füzérradvány és Tuzsér* – bevonásával alakítottuk ki észak-magyarországi kastély-utunkat. Mivel ez az országrész gazdaságilag is hátrányos helyzetű, különösen fontos az összefogás a térségben. Bízom benne, hogy a kezdeményezést felkarolja a régió is, és sikerül együttes programkínálatot kialakítva közös marketing arculattal fellépni, s a már említett négy kastély mellett az utat más kastélyok, műemlékek irányába is folytatnunk.

– A programcsomag kidolgozásakor milyen információk álltak rendelkezésükre?

– Sajnos nem tudtunk meglévő adatbázisra támaszkodni, szinte a nulláról kellett kezdeni az információgyűjtést. A helyi turizmus-irodák információ-ellátottsága, felkészültsége és hajlandósága helyszínfüggő. Némelyek közömbösek, mások viszont segítőkészek, de sokszor hiába minden jóindulat, ha nem tudnak a környéken elfogadható minőségű szálláshelyet, éttermet ajánlani. Fontosnak tartom a kölcsönös információáramlást – a helyi szolgáltatókkal együttműködve reklámozhatnánk egymást. Már csak azért is, mert a kastélyaink keltette idegenforgalom hasznát a környék települései is megtapasztalhatják.

– A látogatók odavonzására rendezvényeket is szerveznek. Kapnak-e ehhez anyagi támogatást, milyen pénzforrások állnak rendelkezésükre?

– Költségvetésünket egyre erősebb megszorító intézkedések érik, ezért idén kizárólag a saját magunk által megtermelt bevételekből tudunk rendezvényszervezésre fordítani. A térség egyéb, már honosított kulturális rendezvényeihez kapcsolódva, befogadó épületként kínálunk helyszínt az eseményeknek. Füzérradvány számára a Zempléni Művészeti napok, Edelényben a Miskolci Operafesztivál, míg Fájon az Abaúj Fesztivál adnak lehetőséget a látogatószám növelésére, a kastélyok népszerűsítésére. Egy-egy ilyen programnak a helyszín egyedisége miatt is többletértéke van, sokan azért jönnek el egy koncertre, mert kíváncsiak a kastélyra. Eszterházán a kastély hosszú távú koncepciója egy elit hangulat megteremtése, de törekszünk rá, hogy legyenek nagyobb rétegeket vonzó rendezvényeink is.

– Ön szerint hogyan lehetne fejleszteni a térségek idegenforgalmát?

– A kastély önmagában is turisztikai vonzerő, de nem magának kell megteremtenie az egész turisztikai ellátást. Egyéb környékbeli műemlékek üzemeltetőihez kapcsolódva, a helyi szolgáltatókkal együttesen fellépve nagyobb esélyeink lennének a turizmus élénkítésére. A színvonalas szolgáltatások mindannyiunk számára előnyösek. Ezért kellene tájegységekben, a környék egészében, egymást segítve gondolkodnunk. ■

Fotó: Civertan Bt.

Jobb napokra várva: az edelényi Coburg-L'Huillier-kastély

VARÁZSHÁZ A CSIKÁGÓBAN

AZ ÉV VÉGÉN - TÖBB ÉVEN ÁT TARTÓ FELÚJÍTÁS UTÁN - ÚJRA MEGNYÍLT A MAGYAR ÜVEGFESTÉSZET ÉS MOZAIKFESTÉSZET KIEMELKEDŐ MŰVÉSZÉNEK MÚZEUMA, A RÓTH MIKSA EMLÉKHÁZ.

■ BALÁZS JÁNOS

A Nefelejcs utcai emlékház két épületből áll: Az utcai épület Róth család lakóépülete volt. Jelenleg állandó és időszaki kiállításnak, és irodai funkcióknak ad teret. Az udvar mögött, a telek hátsókertjében a korábbi műtermek, üvegműhelyek és raktárak épülete áll, jelenleg üresen, felújításra váró állapotban.
A rekonstrukció kizárólag az utcai épületre terjedt ki. Az első ütemben az emeleti kiállításoknak teret adó szint, a lakásmúzeum, és a Róth Miksa állandó kiállítás készült el. Ezzel egyidőben a tetőtérbeépítés is megvalósult, itt irodák, tárgyaló és restaurátor szoba kaptak helyet. Az emlékházat részlegesen, ám hivatalosan 1999 novemberében nyitották meg.
A rekonstrukció második üteme 2001-ben kezdődött. A cél az épület teljes építészeti és belsőépítészeti befejezése volt, a tervezési és kivitelezési feladatokkal együtt, a műemlékvédelmi követelmények betartásával. Az építkezés azonban pénzhiány miatt leállt, s a befejezésre csak 2005-ben került sor.

Homlokzat: az utcai és kerti homlokzat tégla architectura, kő tagozatokkal. A feladat hiánypótlás, kiegészítés, nyílászárók helyreállítása, díszítő üvegezés és az udvar rekonstrukciója volt. A tervezett kovácsoltvas, illetve öntöttvas munkák sajnos nem készültek el. A kapualjban a látogatók, az épület, a műhely, és az emlékház történetét ismertető s egyéb plakátok részére biztosítottunk kulturált elhelyezési lehetőséget.

Fotó: Fényi Tibor
Bejáratot díszítő "cégtábla"

Pince: e szinten telepítettük a közönségforgalmi mosdókat, és egy, később kialakítható kiállítási helység számára biztosítottunk lehetőséget.
Földszint: A legnagyobb mértékű beavatkozás itt történt. Az új koncepció értelmében időszaki kiállítási terem, ruhatár, foglalkoztató, őrszemélyzeti munkahely, büfé, emléktárgy árusító-szalon helységeket kellett kialakítani. Belsőépítészeti szempontból Róth korabeli hangulatot szándékoztunk visszaállítani.

Kiállítóterem: klasszikus kép és egyéb műtárgy kiállíthatósága mellett bizosítani kellett az üvegtáblák optimális bemutatási lehetőségét. Ezt egy külön erre a célra tervezett, háttérvilágítással ellátott installáció segítségével oldottuk meg.

Szalon: A legnagyobb odafigyelést igénylő tervezési feladat volt a fa betétes helyiség, és bútorainak tervezése és kivitelezése. Az eredeti Róth lakásban fellelhető belsőépítészeti elemek felhasználásával terveztük a váz-táblázatos falburkolatotokat. A burkolat fából készült, pácolt-lakkozott felületekkel, a büfé és emléktárgy elárúsító pult kő kiegészítésekkel.
A szalon dísze lett Róth Miksa 1900-ban készült s ismét helyére állított kandallója. A szalonba illő mobíliák, melyeket a látogatók használnak, már nem Róth örökség részét képezik, azokat egyenként válogatták össze.

Közlekedő, ruhatár: falburkolatai a szalonhoz hasonló modorban, de kevésbé hangsúlyosan, a váz dukkózott felületkezeléssel, textil, tükör, és mintás betétekkel készültek. A bejárat mellett a betétekben az időszaki kiállításra vonatkozó információkat helyeztünk el.
Az öntvények legyártásával az utcai épület rekonstrukciója befejeződik.
Reményeink szerint a közeljövőben sorra kerül a műterem-műhely épület rekonstrukciója is. ■

Fotó: Balázs János
A szalon dísze lett Róth Miksa 1900-ban készült s ismét helyére állított kandallója.

Fenntartó:
Bp.VII.ker. Erzsébetváros Önkormányzata
Igazgató:
dr. Fényi Tibor
Építészet, belsőépítészet:
Balázs János, építész, műemlékvédelmi szakmérnök
Generálkivitelező:
Hydropon Hungária Kft, Monzorich Kft.
Időszaki kiállítás:
Fényi Tibor, Lévay Jenő grafikusművész
Installáció:
Lajos a faiparos Bt.

A RÓTH-HÁZ TÖRTÉNETE

■ FÉNYI TIBOR

A VII. kerület Nefelejcs utca 26. utca vonalán álló lakó- és az udvarban lévő műhelyépület 1911-ben került a Róth család birtokába. Ekkor vásárolta meg Róth Miksa az ingatlant s építtette át mindkét házat *Petz Samu* tervei alapján. Az utcai épületet Róthék lakásnak használták: az emeletre kerültek a lakószobák, a konyha és a cselédszoba, a földszinten pedig a fogadószoba, a könyvtár, Róth Miksa stúdiója valamint a Róth cég irodája kapott helyet. Jelentősebb változásra a műhelyépület átépítésével került sor: Petz egy plusz szinttel megnövelte az emeletek számát (így háromemeletes lett a műhely), a homlokzatot pedig kedvenc anyagával, égetett klinker téglával fedte. A korábbinál sokkal nagyobb szabású fa lépcsőt is épített, ami máig szinte sértetlen állapotban fennmaradt.

A műhelyépület legfelső, legvilágosabb szintjén kapott helyet az *üvegfestő* műterem. Alatta a *mozaik* műhely, az alatt az *ólmozó* terem, a földszinten pedig az *ólomolvasztó és ólomsín húzó gépek*, valamint az *üvegraktár*ak voltak. (Róth Miksa mai fejjel szinte elképzelhetetlen mennyiségű, átlagosan 2-300-féle üveget tartott raktáron. Német, osztrák, angol üveghutáktól vásárolt folyamatosan antikilletve katedrál üvegeket, New Yorkból ládaszám hozatott Tiffany-üveget.) A műhely azonban csak néhány évig működött Róth Miksa eredeti tervei szerint 15-20 munkatárssal: 1914-ben a világháború, a forradalmak, Trianon, majd a világgazdasági válság nehezítették meg az üzem természetes fejlődését, végül pedig a zsidótörvények és az újabb világháború. Az utcai épületben ugyan végig benn maradt a Róth család, de a műhelyépületből előbb német-majd orosz katonai üzem, majd politikai tisztképző akadémia lett. Róth Miksa özvegye és gyermekei ekkor már csak két szobát lakhattak az emeleten, a lakóház többi részét leválasztották, és rendőröknek utalták ki. (Az udvari ablakokat mésszel mázolták be, nehogy bárki illetéktelen belelásson a politikai tisztképzés embert próbáló feladataiba.)

Később a tisztképző kinőtte a házat, s az üzemből szükséglakások lettek, majd a nyolcvanas években (főleg Ráday Mihály kitartó küzdelmei nyomán) mind többen fogadták el az ötletet, hogy múzeumot kell létrehozni a Róth házból – ahol ugyan csak néhány százaléka maradt meg az egykori műtárgyaknak, terveknek, eszközöknek, de még ez is elegendő volt egy kisebb múzeum megalapításához.

Részlet az ideiglenes kiállításból

Fotó: Fényi Tibor

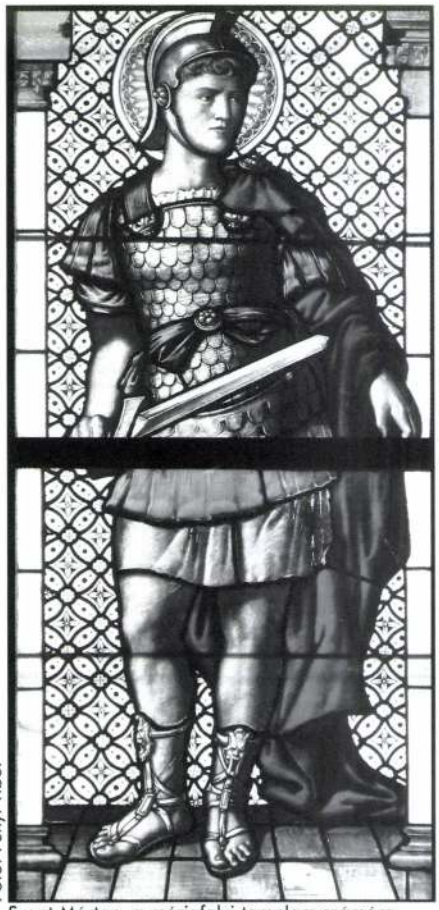

Fotó: Fényi Tibor

Szent Márton, a máriafalvi templom számára készült üvegfestmény részlete, 1887-88.

ELKEZDŐDÖTT A MÚZEUMÉPÍTÉS

Miután Róth Miksa két lánya minden birtokukban lévő műtárgyról lemondott a Magyar Állam javára, megkezdődött a múzeumépítés. Először csak az egykori lakóház, a majdani lakásmúzeum helyreállításáról döntöttek. Bár a tervek elkészültek, később mégis csak az emeleti három szoba eredeti állapotában történő visszaállítását határozták el. Közben szétverték a lakás többi részét, a konyhát, a fürdő- valamint a cselédszobát, s ezek helyén apró kiállítótereket hoztak létre. A tetőtérbe irodákat, tárgyalót, raktárakat építettek – az akkor szokásos "kutyaól" ablakokkal. Hosszú vitákat követően ezeket lebontották, de csak az utca felé... 1999-ben, 12 évvel a múzeumalapító döntés után megnyílt a lakásmúzeumi rész és az állandó kiállítás.

A munkát elsősorban pénzhiány nehezítette. Mivel az Emlékházat Erzsébetváros önkormányzata tartja fenn, így a kivitelezés a kerület anyagi helyzetétől függött. Az építkezés végül 2005 novemberére fejeződött be. A földszinten kialakított időszaki kiállítóterem mellé került a foglalkoztató szoba és a korabeli hangulatú bútorokkal berendezett "Róth Szalon". (A látogatói szaniter helyiségek a pincében kaptak helyet.) Az egykori Róth lakóház múzeummá alakítása így közel két és fél évtizedes küzdelem után befejeződött. A lakásmúzeumból fájdalmasan hiányzó eredeti konyhának és a többi mellékhelyiségnek a visszaállítására belátható időn belül nem látszik esély – már csak azért sem, mert nem maradtak meg az egykori bútorok, berendezési tárgyak. Viszont egyre többet hallani az egykori műhelyépület rendbehozataláról Az Emlékház és a kerület mind több helyen pályázik annak érdekében, hogy előteremtse ennek az anyagi forrásait. A tervek szerint fiatal művészek, valamint restaurátorok kapnának helyet a műhelyépületben, ami az építkezés kezdetéig jelen állapotában is használható lenne kisebb kiállítások, programok, előadások számára. A rövid idő alatt Budapest egyik kedvelt kiállítóhelyévé váló egykori lakóházban (napi 50-60 látogató!), koncerteket, különleges hangulatú koncerteket, felolvasásokat rendezünk a színes üvegek között. A ház él. Budapest-Csikágó közepén művészek és művészet barátok számára sok lehetőséget kínáló Hely keletkezett. ■

NÉPI MŰHELY ÁTADOTT ÉPÜLETEI 2005-BEN, IV.

Kávás, Temető u.11. Zala megye →
Az épület a Zala Megyei Múzeumok Igazgatósága tulajdonában van a mellette álló 13. sz. lakóházzal együtt. A két zsúpfedeles ház a 19. század végi szegényparaszti élet szintereit idézi. A 13. sz. alatti épület még eredeti füstösház volt, a 11. sz. épületet már oroszkéménnyel korszerűsítették.
A mindkét rossz állagú lakóépületet a KÖH állította helyre. Az utóbbi években történt meg a 11. sz. lakóház és a mögötte álló istálló helyreállítása. (Állagmegerősítés, új tetőszerkezet, zsúpfedés, nyílászárók restaurálása, külső-belső tapasztás javítása, szemes-kályha elhelyezése).
A két szépen helyreállított lakóház most újra teljes pompájában hirdeti egy elmúlt korszak csodálatraméltó népi építészetét.
A helyreállítás éve: 2003., értéke 10 millió forint volt.

Fotók: KÖH

Emőd, Szilfa u. 8. Borsod-Abauj-Zemplén megye →
A Borsod megyei Emőd község kívánsága volt a tájház létesítése, de anyagi fedezetük az épület befejezésére nem volt. A KÖH az elnöki keret terhére elkészíttette a szobákban és a konyhában rekonstrukcióként a tüzelőberendezéseket, helyreállította az oldal- és főhomlokzat előtti tornácot, és a különálló gazdasági épületet.
A felújított és berendezett lakóház jól példázza egy emődi gazdálkodó család lakóházának belső képét is. Az épülethez hatalmas telek tartozik, amely kiválóan alkalmas rendezvények megtartására.
A helyreállítás éve 2003., a beruházás összege: 602 ezer forint volt.

Jászfelsőszentgyörgy-Bánhegy, gunyhó-kápolna Jász-Nagykun-Szolnok megye →
A bánhegyi szőlőskertet 1852-ben már szőlővel telepítették.
Különleges jelentősége van a kereszt és a harangláb közvetlen szomszédságában lévő előtornácos présháznak, szüretkor ugyanis előtte állva misézett a pap. Az épület belsejében még a szentségtartó is megtalálható.
A présházakat használják, magántulajdonban vannak, a régi szokásokat kezdik felújítani. A régi pusztai hálaadó miséket is újra megtartják.
A KÖH a gunyhó kápolna felújítását több éven át támogatta. A kőkereszt restaurálása is megtörtént. A helyreállítás éve 2005., a beruházás összege: 2 millió forint volt.

Szigliget, Kisfaludy u. 10. Veszprém megye →
A telken két lakóház és egy pince áll, melyek meghatározó elemei a szigligeti Ófalu védett faluképének. Az utca felőli épület magántulajdonban van, az udvari épület és pince pedig az önkormányzaté. A KÖH az udvari nagyon rossz állapotú lakóházat és pincét állította helyre, (új tető, falszerkezet megerősítés, homlokzat helyreállítás, drénszigetelés, vakolás, festés, mázolás, burkolás) továbbá elvégezte az udvar burkolásának egy részét és a kert rendezését is.
Szigliget volt az egyetlen település a népi műemléki jelentőségű területek közül, melynek nem volt tájháza. Ezt a hiányt pótolta a felújítás. A helyreállítás befejezésének éve 2004. október, a beruházás értéke 13 millió forint volt.

RÓTH MIKSA ALAPÍTVÁNY
RÓTH MIKSA ÜVEGMŰZEUM

„Róth Miksa a régi stílű üvegfestő,
aki immel-ommel négyszáz év óta,
talán elsőnek érdemli meg ismét az
üvegfestő-mester nevet, ami nem a
mi lapos felfogásunk szerint való
iparost jelenti, hanem a régi maestrót,
a kézműipar grand arttá való finomítóját."

„Ami öntudatosan, sőt többnyire még
öntudatlanul forrong a szellemi vi-
lágban, Róthnak mutörtenelmileg és
technikailag élesen képzett szemét
el nem kerüli, és lázas tüzzel za-
vartja őt az experimentálás útján a
legszebb eredményekhez."

(Fieber Henrik: Üvegfestészet)

RÓTH MIKSA ÜVEGFESTŐ ÉS MOZAIKMŰVES (1865–1944) MUNKÁSSÁGÁRÓL

1884 – Megkezdi önálló munkáját, apja, Róth Zsigmond műhelyében, aki „egyike volt az utolsó céhmestereknek", s az egyetlen, aki az időtájt ólomba foglalt színes üvegek készítéséhez értett.

1887 – Steindl Imre döntő hatású megbízása az általa rekonstruált máriafalvi (mariasdorfi) római katolikus templom üvegfestményeinek kivitelezésére, gótizáló stílusban.

1893 – A chicagoi világkiállításon Louis Comfort Tiffany bemutatja opalizáló üvegből készült Négy évszak sorozatát, mely döntő hatással volt Róth Miksa munkásságára. A Róth-életműre a Tiffany üveg döntő technikai befolyása mellett igen jelentős a két angol preraffaelita művész, Edward Burne-Jones és William Morris üvegfestményeinek és terveinek stíláris hatása.

1897 – Karl Engelbrecht hamburgi üvegfestőtől Róth egy kollekció opalizáló üveget vásárol, majd folyamatosan szállíttat magának.

„Az élet fája" – „Gránátalmás mozaik", 1900.
Muránói (Salviati & Co.) mozaik, lüszterezett üvegbetétekkel.
Kiállítva az 1900-as párizsi világkiállításon.

„The tree of life" – „Pomegranate mosaic", 1900.
Murano mosaic (Salviati & Co.) with lustre painted glass inlays. Exhibited on the Paris World Exhibition in 1900.

1898 – Az Iparművészeti Múzeum karácsonyi kiállításán a művész – az Osztrák–Magyar Monarchiában elsőként – Tiffany-féle opalizáló üvegből készült munkákat mutat be.

1899 – E munkái elismeréséül az iparművészeti aranyéremmel jutalmazzák.

1900 – A párizsi világkiállításon Pax és Felkelő nap című opalizáló üveg mozaikkompozicióival ezüstérmet nyer.
Az 1900-as években az adott épületekhez mindenben alkalmazkodó, historizáló stílusú munkák mellett nagy számban készültek – főleg opalizáló üvegből – szecessziós üvegfestmények, mozaikok, s ún. kabinet-üvegfestmények is.

1907 – A Nemzeti Szalon magyaros-szecessziós ablakai, Körösfői Kriesch Aladárral és Nagy Sándorral együtt.

1910 – A mexico-city-beli Teatro Nacional üvegkupolája Maróti Gézával. (Az Apolló alak és a kilenc múzsa Tiffany üvegből kivitelezve.)

1910 körül – Az Ernst Múzeum és a Japán kávéház telefonfülkéjének ablakai Rippl-Rónai József tervei alapján.
Kabinet-üvegfestmény sorozatok, részben Nagy Sándorral. A tervező és az üvegfestő együttműködéséről álljanak itt a legilletékesebb, Róth Miksa sorai: „Az üvegfestő, akkor midőn más művész által tervezett kartont a maga anyagában újra elgondolja és kiformálja, nemcsak a tervező művészt interpretálja a saját maga gazdag lelkével, hanem általa az üvegfestmény, egy új és erős egyéniségen keresztül, mint nagyszerű csoda lendül előttünk életre. Az üvegfestmény kartonja, ha mégoly művészi is, mindig csak egy igéret, melyet az üvegfestő művészete képes csak a maga teljességében beváltani."

(Róth Miksa: Egy üvegfestőművész az üvegfestészetről, Bp., 1942.)

1920 – A Drucker-villa üvegfestményei, Nagy Sándorral.

1930–31 – A Ferdinánd téri Boldog Margit templom üvegfestményei.

KIEMELKEDŐ JELENTŐSÉGŰ ÉPÜLET- ÜVEGEZÉSEK, ÜVEGFESTMÉNYEK, ÜVEGABLAKOK

1885 – Városligeti Iparcsarnok, Székely Bertalannal.
1891–1905 – Királyi Várpalota.
1896 – Országház.
1896–99 – Andrássy-ebédlő.
1900 körül – Magyar Általános Hitelbank.
1903 – Zeneakadémia.
1903–1906 – Gresham-palota.
1904–1907 – Mezőgazdasági Múzeum.
1908–1916 – Pesti Hazai Első Takarékpénztár.
1913–1926 – Országos Levéltár.
1918 – Pesti Magyar Kereskedelmi Bank.
1913 – Marosvásárhelyi Kultúrpalota, részben Nagy Sándorral és Torroczkay Wiegand Edével.
Temesvári Papnevelő Intézet kápolnája, Nagy Sándorral.
Temesvári Papnevelő Intézet diszterme, Körösfői Kriesch Aladárral.

FONTOSABB KÜLFÖLDI MEGBÍZÁSOKRA KÉSZÜLT MUNKÁK

Hága – Királyi Palota, Vilma királynő emlék-üvegfestménye, Nagy Sándorral.
Mexico-city – Teatro Nacional, Maróti Gézával.
Oslo – Fagerborg templom.
Sandefjord (Norvégia) – sandefjordi templom.

Üvegablak, 1900 körül.
Ólmozott, schwarzlot festésű és ezüstpácos (sílberezett), színes antik- és Tiffany féle opalizáló üveg.

Stained-glass window, c. 1900.
Leaded Tiffany type opalescent- and antique glass with silver-staining and painted with schwarzlot.

Torino – Museo del Risorgimento, Kossuth Lajos emlék-üvegfestmény, Nagy Sándorral.
Venezia – Állandó magyar kiállítási csarnok, Nagy Sándorral.
Wien – Nemzetközi Vadászati Kiállítás Nagy Sándorral.

A RÓTH GYŰJTEMÉNYRŐL
A RÓTH MIKSA ÜVEGMŰZEUM

Róth Miksának (1865–1944), a magyar és nemzetközi historizmus és szecesszió e kiemelkedő művészegyéniségének hagyatéka, háza és annak belső terei – e részben szinte érintetlenül megőrzött historizáló-szecessziós enteriőr – s az itt összegyűjtött üvegfestmény- és mozaikmunkái, tervei ma már egy üvegmúzeum magvát alkotják.

E kollekció – melynek fontos részét jelentik még a művész munkatársainak, s egyben barátainak üvegfestmény- és mozaiktervei, kartonjai, illetve a Róth család számára készült ajándékok, emlékek – igen magas művészi értéke mellett a kor vezető művészeiről, a Róth család baráti köréről (Körösfői Kriesch Aladár, Marótí Géza, Nagy Sándor) való, pótolhatatlan értékű dokumentumok tárháza.

E tárgyegyüttesek – amellett, hogy a magyar historizmus, szecesszió és art deco hiteles és kiemelkedő jelentőségű dokumentumai – nemzetközi kapcsolatokat is reprezentálnak. Természetes ez a milleneumi években osztrák–magyar viszonylatban, kevésbé közismert, mégis nyilvánvaló az 1870-es évektől egyre intenzívebben fejlődő amerikai–magyar kapcsolatok esetében. Róth Miksa a Tiffany-féle opalizáló üveget használta, Tiffanyéival részben azonos üvegfestészeti elvek megvalósításának szolgálatában.

A művész különleges technikájú mozaikjain lüsztert is alkalmazott, ismeretesek Zsolnay Vilmossal közösen készített, a Loetz-féle Papillon dekor különböző típusaira emlékeztető lüsztersírléreti üveglapjai is. Üvegmozaikjainak alapanyaga murániói (Salviati & Co.) mozaik, illetve Tiffany-féle opalizáló üveg, s üvegfestményein is gyakran alkalmaz préselt, murányi üvegbetéteket.

E gyűjtemény néhány darabja többször szerepelt rangos hazai és külföldi bemutatókon is, az anyag azonban a nagyközönség előtt nagyrészt ismeretlen, eleddig publikálatlan.
Az épület és a belső terek jelzik a kort, megteremtik az egykori atmoszférát, bemutatják a művész családjának, baráti körének életformáját, közvetítik a historizmus, a szecesszió és az art deco hatását.

Mindezek alapján – úgy hisszük – magától értetődő, hogy a Róth-ház lakrészei és a Róth-gyűjtemény üvegfestmény-, mozaik- és terv-, mintalap dokumentációja nem egyszerűen egy üvegmúzeum, hanem egy üvegcentrum, üvegközpont létesítésének lehetőségét rejti magában. Mint erre részben már utaltunk, az üvegmúzeum feladata, funkciója maga is több síkú: egységként bemutatni a Róth-életművet, s időszaki

„Növények", 1910 körül.
Kabinet-üvegfestmény, Nagy Sándor terve.
Ólmozott, schwarzlot festésű és ezüstpácos (sílberezett), színes antiküveg.

„Sisters", c. 1910.
Cabinet glass painting, designed by Sándor Nagy.
Leaded antique glass with silver-staining and painted with schwarzlot.

kiállítások keretében magyar és nemzetközi anyag kiállításával áttekintést adni a historizmus, a szecesszió és az art deco üvegfestészetéről, üvegművészetéről.
Az üvegecentrum-üvegmúzeum egységes üveggyűjtési koncepció kidolgozását is magára vállalja, és biztosítaná az üvegfestészeti anyag folyamatos, s a lehetőségekhez képest teljes körű gyűjtését. Egyúttal állandó bemutatási fórumot teremt nemcsak a történeti, hanem a kortárs üvegművészetnek is. Emellett fontos feladat hárulna a feltétlenül kialakítandó szakkönyvtárra és videohálózatra is, mellyel bővülve e műzeumegyüttes színvonalas üvegcentrumként funkcionálhatna. Az üvegecentrum további fontos részét jelentené a Róth Stúdió, mely a Róth-műhely „felújított változata" lenne. E stúdióban az előírt követelményeknek megfelelő, pályázat útján kiválasztott művészek dolgoznak majd, s ily módon e művészi munka ismét nagyobb teret nyerhetne Magyarországon.
A műhely feladata a Róth-gyűjteményben lévő, illetve a magán- és középületi Róth-munkák restaurálása, esetenként az eredeti tervek, kartonok alapján való újrakivitelezése és a művészek önálló terveinek megvalósítása lenne.

VARGA VERA

Üvegablak a Japán Kávéház telefonfülkéjéhez, 1910 körül.
Rippl-Rónai József terve.
Ólmozott, schwarzlot festésű és ezüstpácos (sílberezett), színes antiüveg.

Stained-glass window for the telephone box of Japanese Café, c. 1910.
Designed by József Rippl-Rónai.
Leaded antique glass with silver-staining and painted with schwarzlot.

RÓTH MIKSA GLASS PAINTER AND MOSAIC-MAKER (1865-1944)

1884 – He took over the workshop of his father beginning his own work.

1893 – On the Chicago World Fair Tiffany displayed his series of the Four Seasons made of opalescent glass, that had a determinative effect on the activity of Miksa Róth. Besides the decisive influence of opalescent glass, the glass paintings and designs of the two English pre-Raphaelite artists, Edward Burne-Jones and William Morris had significant stylistic effect on his works.

1897 – Róth bought a collection of opalescent glass from Karl Engelbrecht, a glass painter in Hamburg, and afterwards regularly ordered a supply of it.

1898 – On the Christmas Exhibition of the Museum of Applied Arts the artist displayed works made of Tiffany glass for the first time in the Austro–Hungarian Monarchy.

1900 – On the Paris World Exhibition his opalescent glass mosaic compositions Pax and Rising Sun won silver medal. In the 1900s besides the works in historical style always adjusted to the buildings, he made a great opalescent glass – in Art Nouveau style.

1910 – The glass cupola of the Teatro Nacional in Mexico City according to the designs of Géza Maróti.

„A műveltség allegóriája", 1910 körül.
Kabinet-üvegfestmény.
Ólmozott, schwarzlot festésű és ezüstpácos (sílberezett), színes antiüveg.

„The Allegory of Education", c. 1910.
Cabinet glass painting.
Leaded antique glass with silver-staining and painted with schwarzlot.

THE RÓTH COLLECTION
THE RÓTH MIKSA GLASS MUSEUM

The bequest of this outstanding personality of Hungarian and international historicism and Art Nouveau, Miksa Roth, his house and the interior has been preserved practically unchanged – his glass paintings, mosaics and designs collected here today form the nucleus of a glass museum.
That collection–an important part of which are the designs of stained glass, mosaics, cartoons by the artist's friends as well as the presents and souvenirs made its high artistic value is also a treasury of irreplaceable documents on the friends of the Róth family.
On the basis of all these, I think, it is obvious that the residential parts of the Róth house and the documentation of the glass paintings, mosaics, designs and patternsheets of the Róth collection offer the possibility of founding not only a glass museum but also a glass centre. As I have hinted at it the task and the function of the glass museum itself is also multiproposed: to show the Róth oeuvre in its entirety and to make exhibitions giving the survey not only on the Hungarian but also on the international historical, Art Nouveau and Art Deco stained glass, glass art.

VERA VARGA

A címlapon:
„Felkelő nap", 1900.
Tiffany féle opalizáló üveg mozaik.
Az 1900-as párizsi világkiállításon a „Pax" mozaikkal együtt ezüstérmet nyert.

On the title-page:
„Rising sun", 1900.
Tiffany type opalescent mosaic.
On the Paris World Exhibition in 1900 that mosaic composition with the one entitled „Pax" won Silver Medal.

EC-Nyomda

RÓTH Miksa

RÓTH MIKSA ALAPÍTVÁNY
RÓTH MIKSA ÜVEGMÚZEUM

THE RÓTH COLLECTION
THE RÓTH MIKSA GLASS MUSEUM

Római sarcophag VI. 262.

Rottmann Mozart

Párizs 1940. A gyermek

Gyermekáldás

~~Arany~~ ~~csüngödisz IV. 228, 229.~~

Rottmann Mozart

Árverési Csarnok aukció kat.

31. sz. 1926. febr.
32. sz. 1926. ápr.
34. sz. 1926. okt.
37. sz. 1927 márc.
38 sz. 1927 máj.

Munkay József, ifj. lakatos

VIII '71.

Rottmann Mozart

festő Vilma Királynő út 29

Műcsarnok

1930. tav. kiáll 6.

1930. szt. Imre kiáll. 241.

1930/31 jub. kiáll 298, 379, 402, 602

1934. téli kiáll. 228, 239

Rottmann Mozart, festöm. MDK

kitünően van képviselve müve által a tavaszi tárlaton.

K-n Ö-n: Tavaszi tárlat a Mücsarnokban.
Vas.Ujs.1909. 56.évf.15.sz. ápr.11. 286.l.

Rottmann Mozart

MDK

Alku, olf.

Műcsarnok 1927 tavaszi kiállítás

Rottmann Mozart MDK

Vásár Kairóban, olf.

Műcsarnok 1913. tavaszi kiállitás

Rottmann Mozart

MDK

Kihallgatás, olf.

Műcsarnok 1913-14 téli kiállitás

Rottmann Mozart

MDK

Szerelmi vallomás, olf.

Vallatás, olf.

Lica arcképe, olf.

Műcsarnok 1913-14 téli kiállítás

MDK

Rottmann Mozart

v. Szabados B.: A gyűjtőképzőm. kiáll. Képzőművészeti Közlöny 1939. jul. 7.l.

MDK

Rottmann Mozart

Kis özvegy, of.

Képzőm. Társ. 1908. tav. kiáll. kat. 31.1.

Rottmann Mozart MDK

Karczag Jenőné arcképe, olf.

Mücsarnok 1922 őszi tárlat

Rottmann Mozárt MDK

Chrysanthemumok, olf.

Mücsarnok 1922 őszi tárlat

Rottmann Mozart

MDK

Hódolat, olf.

Műcsarnok 1927 tavaszi kiállitás

MDK

Rottmann Mozart

Udvarlás. Olajfm.
A titok. "
Csábitás. "

KMT 1910/11. téli kiáll. 48.1.

Rottmann Mozart, festőm.

909.	Art a szabadban.	Olf.	J .1.j.
91c.	Leányvásár.	Olf.	J. 1.b.
911.	Rokokó.	Olf.	J. 1.j.

Árverési Közlöny.1929.ápr.3.rk.sz. 36.1.

Rottmann Mozart MDK

Tánchoz készül, repr.

Mücsarnok 1909. tav.szi kiáll.

Rottmann Mozárt MDK

Család gyöngye, olf.

Mücsarnok 1915. tavaszi tárlat

MDK

Rottmann Mozart

Galambetetés

Három téli kiáll. Csalóközi Farkas L.: Műcsarnok.
Művész-Élet 1933.II.2.sz. 3.l.

Rottmann Mozart

MDK

Jó hangulatban, olf.

Kártyavetőnő, olf.

Haragszom rád, olf.

Műcsarnok 1912. tavaszi kiállitás

Rottmann Mozart MDK

Várják az itéletet, olf.

Mücsarnok 1909. tavaszi kiáll.

M.D.K.

Rottmann Mozart

Altay Margitot festi, a "Tündérvésár" szerkesztőjét.
Fényképfelv. munkaközben a festménnyel.

Szinházi Élet. Bp. 1929 május 26-juni 1. XIX. évf. 22. sz. 18. lap.

Rottmann Mozart MDK

Fohász, olf.

Műcsarnok 1912. tavaszi kiállitás

Rottmann Mozart MDK

Arckép, olf.

Műcsarnok 1912. tavaszi kiállitás

Rottmann Mozart

MDK

Kelle/tmetlen meglepetés, olf.

Műcsarnok 1914. tavaszi kiállitás

Rottmann Mozart MDK

Szerenád, olf.

Műcsarnok 1914. tavaszi kiállitás

Rottmann Mozart

MDK

Arckép, olf.

Műcsarnok 1914.tavaszi kiállitás

Rottmann Mozart MDK

Gésa, olf.

Mücsarnok 1914. tavaszi kiállitás

Rottmann Mozart

MDK

Kellemetlen meglepetés, repr.

Mücsarnok 1914. tavaszi kiállitás

Rottmann Mozart

MDK

Idyll, olf.

Műcsarnok 1926 téli kiállitás

Rottmann M$_o$zart MDK

Chrysantemumok, olf.

Műcsarnok 1926 téli kiállitás

Rottman Mozart

MDK

Meddig tart a háboru?. olf.

Mücsarnok 1916. tavaszi tárlat

Rottmann Mozart MDK

"Meddig tart a háboru", rəpr.

Mücsarnok 1916. tavaszi tárlat

M.D.K.

Rottman Mozart

"Tavasz" c. képének repr.-ját közli a lap mütermi kiállitásáról.

Szinházi Elet. Bp. 1930. nov. 2-8. XX. évf. 45. sz. 114. lap

Rottmann Mozart

MDK

Leányvásár, olf.

Mücsarnok 1916-17 téli tárlat

Rottmann Mozart MDK

Korcsmában, olf.

Mücsarnok 1916-17 téli tárlat

MDK

Rottmann Mozart

Kis özvegy. Olajfm.

Műcsarnok, 1908.tav.kiáll. 31.l.

Rottmann Mozart MDK

Ájtatosság, olf.

Műcsarnok 1926 évi téli kiállitás

MDK

Rottmann Mozart

Ihlet, of.

Echo, of.

Az 1921.évi őszi kiáll.tárgyj. Műcsarnok.1921. nov. 16.1.

Rottmann Mozart MDK

Zsuzsika arcképe, olf.

Műcsarnok 1922 jubileumi kiállitás

ROTTMANN MOZART

Palotás Erzsi.
Műteremben.

MDK

Rottmann Mozart

Kellemetlen meglepetés

A tavaszi tárlat eredménye. Művészet 1914. 282.l.

ROTTMANN Morat

OMIKE 1909 - 1944

138
139
140

Rottmann Stella festő.

Népszava, XXXVIII.évf.1910.szept.11.
216.sz.5.1.

B-t. /Bálint Aladár/:
A Művészház kiállitása.

Rotmann Mikes, festőm. MDK

473. Barát. Olf.

Képzőm.Társ. 1901-2. téli kiáll. kat.48.l.

Rottmann Mikro

1896/97 - 1898/99

Ferképzomfoiskèvk

127 l.

Fibula ~~erüstböl~~ VI. 129

— ~~bronzböl~~ VI. 129

Rottmann Miksa

Münsarnok festő München

1901-2. téli kiáll. 473

1902. tav. kiáll. 151

Rottmann Mozart

1906. tav. kiáll. 530, 532

1906-7. téli kiáll. 433, 443, 444

M. ci K. O. Tanaćsa V. 310, 311, 312

Rottmann Miksa

szül. Ungvár 1875

1896/97. gak. fest. ont.

szül. 1874 aug. 25.

1897/98. I. vendégl.

1897/98 II " "

Thirring Gusztáv dr. V. 310.

Rottmannsleitia

Bul. Ungvaron 1874

1898/99. I–II. vendéglátz

Ösztelep, tiszafüredi ásotthalmi V. 191.

Rottmann Miksa

1904. téli

ki 11. Nemzeti szalonban

Archeje, olaszt.

arthiszem ez azonos.

Mozart - irrat.

Rottmann Karl

1798 – 1850

Thieme IV. 152

Rottmann Gyula

fazekas

68 éves

végelgyengülés

† 1945. I. 25

Rákoskeresztúri izr. temető

Halotti főkönyv

Rottmann Frieger

l.

Ernstkülfmesterch

Rottmann Frigyes

festő

Magyar huszárok a hétéves háborúban, fenti vízf. az Ernst Muzeumban.

Szines – Repr.

Fest Aladár

Báró Dévay Pál altábornagy (1735–1800) Magy. Tört. Élet. – Bp. 1915. 65. l.

Uytewael (Wtewael) Joachim:

80 (1004),

ris itélete 168 (984), 4281 (898).

Rottmann Frigyes

1768 – 1817

Magyar huszárok II. József

korábbi, vizf.

az Ernst Müzeumban.

Ernst-külföldi 25. l.

Rothmann Friedrich

1780 – 1817

l.

Ernst-Múzeumaukciója I.

41l.

indulok uj alkotmányos küzdelembe, ezekl
gitimizmus lánglelkü apostola: Griger Mik
királyság megváltó eszméjének. És fegyv
nyugalmat, békét, becsületes demokráciát
Ezért fordulok barátaimhoz, hiveimh
lakozzanak hatalmas, lelkes táborunkhoz.
igaz ügyet, harcoltam a főváros autonomiáj
sok ezer embertársamon, joggal kérheten
harcolni az elnyomatás veszedelme ellen.
És kérek mindenkit, akit közös eszme
nek semmit, amig igazolt embereim
Griger Miklós és az én nevem szer
Budapest, 1935 március havában, a

Márkus-nyomda, Budapest, V., Bank-utca 5. (Felelős vezető: Márkus Géza
Felelős kiadó: Berecz Vilmos.

Rottmann, Friedrich

l.

Va Flö Ernstgojt

VI/I-8.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása

Engedély

.....

a műhelyfőnök vag
aláírá

8. sorsz. Műhelyi minta. —

Rottmann Frigjes

Last

Ellik 26.1.

Rottmann Frigyes
Festő

l.

Szilágyi: Magy. nemzet
tört. VIII. 256 l.

M.D.K.

Rottmann [később Csánk] Elemér, építész.

Servei szerint épülő Máv-
kórháznál nagy ünnepségek
körött megtartottak a falegen-
(bokréta)-ünnepélyt.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1940. LXI. évf.

nov. 7. sz. 4 old.

M.D.K.

Rottmann Elemér, építés

[később Csánk-ra magyarosított]

Tervei szerint épülő Kutvölgyi úti kórházra kiírtára versenytárgalást

Vállalkozók Lapja, Bp. 1940. LXI. évf.

jan. 25. sz. 4. old.

MDK

Rottmann Elemér, Kiss Jenő és Sávoly Pál

a Boráros téri /Petőfi/ híd épitesére kiírt pályázaton /1929-30/ a benyujtott 17 palyatervből pályamunkájuk III. dijat nyert

Dr. Mihailich Győző: A XIX. és XX. századbeli magyar hídépités története. Bp. 1960.

Roth von Rothenfels

Hermann

1690 – 1695

lásd

Hu Pr magyarem

41. l. 49. l. 68. l.

Életrajz, egy mure.

Décsey Géza

Jestő

Vecsés

Műcsarnok

1924. Tav

Roth v. Rothenfels, Chr. Hermann

Körmöcbánya 1645 + 1690

vod

Hu Primagyérem. 68. l.

Művei: Koronázási érem 1664, Emlékérem Buda bevételére 1686, VI. Károly születésének emlékérme 1687

Pok tallérnak a bélyegét metszette, főleg Szent György-tallérjai voltak híresek és a mesnek mutájára hosszu ideig Erzsébetek a magyarosszigi Szt. György érmek.

Ben

fes

A Keresdi Kastély.

(Cásd. repr. az Osztrák Magyar
monarchia irásban és képben

Roth Herman

Christian Herman fia

l.

Ráth I. 294.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedél

.....

a műhelyfőnök v
aláír

8. sorsz. Műhelyi minta. –

Roth Hermann

ἐσαμ.

λάσ

Numismat. Zeitschr.

1905. 681.

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191 .....év

tésénél .....

jelenhetek, keresményemnek átvételére ...

nevü munkástársamat szóbelileg megbizta

Kelt ....., 191.....

.....

tanu.

.....

tanu.

Roth Herman

Grod

2

Cr Sr II. 428

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Enged

.....

a műhelyfőnö

8. sorsz. Műhelyi mint

Roth Hermann

ejemv.

lisd

2

Dr. T. Gy 1886. 103. l.

..... nevü munkás igazolta

a müvezető aláirása.

yezem:

.....
ay helyettesének
ása.

– Endrényi Imre, Szeged.

Herman Roth

ejemplar

Casa

=

Glbe IX.K. 1741

..... nevü munkás igazolta

a müvezető aláírása.

lyezem:

vagy helyettesének
írása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Hermann Roth

Land

Elbe IX. 1758

290.

Dupas

Tengerkép vitorlás hajókkal. Rk.

63 m, 147 sz.

K. 1. —

Roth Keresztély Herman

rézmetsző

Körmöcbánya 1664-

Matrai G. jegyz. Sz. M.

315. l.

.....nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

lyezem:

.....

agy helyettesének
rása.

– Endrényi Imre, Szeged.

Roth éremvéső

Körmöcbánya. 1659.

érad

Gohl Ödön, Adatok pénz-
verdéink technikai föl-
szerelésének történetéhez.
Numizmatikai Közl. 1903.

8. 1.

Ferg F. de Paula: Tajkép 15

(611), 1354 (94), 153 (611), 1355 (94

Roth ejemvező

Minvárat 1903. 435

Magyar királyi államvasutak.

T. Mühely

Miután keresményemnek 191..... é

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére ..

nevü munkástársamat szóbelileg megbizt

Kelt ....., 191.....

.....

tanu.

.....

Roth Herman Reinvesto

1687

část

Numizmatikai Evlöj

1903. 101. l. 102.

104. 105. l.

Bronzkarperec töredéke, római

IX. 179.

Roth Hermann

Eremhall Lat.
1924. 63 l.

RAKTÁRON TARTUNK MÁS MINŐSÉGŰ ÁTÜTŐ PAPIROKAT IS. KÉRJEN AJÁNLATOT MINTÁKKAL.

PRÓBÁLJA MEG EGYÉB PAPIRÁRUK, NYOMTATVÁNYOK ÉS IRODASZEREK BESZERZÉSÉT CÉGÜNKNÉL

Roth Hermann ifj

MAGYAR MÜVESZET
1932. 22

504-ES

REKLÁM MINŐSÉGÜ

ÁTÜTŐPAPIR

1000 DRB. KVART 23X30 MÉRETÜ P **2·—**

1000 DRB. FOLIO 21X34 MÉRETÜ P **2·20**

Megrendelhető telefonon is 39-1-44.

„BRIT"

PAPIRKERESKEDELMI VÁLLALAT

BUDAPEST, VII., KIRÁLY UCCA 69.

Roth Hermann Kerenitz

MAGYAR MŰVÉSZET

1932. 21.

..... nevü munkás igazolta

.....
a müvezető aláírása.

élyezem:

.....
vagy helyettesének
áírása.

— Endrényi Imre, Szeged.

rottenfelsi Roth

gemvező

lásd

VI. k.

Glbé 63. l.

..... *műhely.*

lyfőnökség!

év ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

ztam.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Christian Hermann Rott
von Rottenfels.

---

laid

Glbé VI K. 571.

..... nevü munkás igazolta

.....
a müvezető aláírása.

lyezem:

.....
agy helyettesének
rása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Christian Hermann Roth

v. Rothenfels

laid

Glbé IX. K - 174

Rott Krisztián

ékszerész

Laid

=

Ráth. I. 207.

Dr Szentiványi Nelson

hivatalfőnök h.

8/2011/54

Roth Keresztély Herman

fövésnök

1645–90.

leird

Husz Szlyg

21. l. 22. l.

Roth Keresztely

Herman

Čremviš

l

Huszsz Gy

38. l

39. l

Bezerédj István:

Derékig, hétnyolczad job
me s szemöldöke sötétbarna, b
Karjait öszefonva tartja s ba
nyakkendője fekete s végig g
Balra fákat veszünk észre s

Olajfestés, fára, méretei
Bezerédj Pál úr ajánd
Ltsza 446.

Roth Kerentéj
rezin –

l.

Divipamtoit
249. l.

Ő, ezüst, neorokokódiszü, hajlott lábu triposzalaku állványon nyugszik a zömök teás-ngyeles elefántcsontfogantyuval, oldalán csap. Bécs, 1839. — Teesieder, Silber, auf nigem Gestell, mit Elfenbeingriff. Wien, 1839. 2453 gr.

Ő, ezüst, triposzalaku állványon, körteidomu teásedény, oldalán csap. Bécs, 1830. — Silber. Wien, 1830. 971 gr.

ZÜLET, hegyi kristály, kék-zöld zománcos ezüstfoglalatban. Bécs, XIX. sz. — Kruzifix, Bergkristall, in Silberfassung mit Emaildekor. Wien, XIX. Jh.

ÁVÉSKANNA FEDŐVEL, ezüst, fekete fafüllel. Bécs, 1846. — Grosse Kaffeekanne el, Silber, Wien, 1846. 883 gr.

ÁLIS DISZTÁL, ezüst, trébelt diszitéssel, közepén a hónapokat jelképező jelenettel. — Sechs ovale Prunkschüsseln, Silber, mit getriebenem Dekor. Deutsch. 3000 gr.

ÁLIS DISZTÁL, ezüst, hasonló az előbbihez. — Sechs ovale Prunkschüsseln, Silber, u Nr. 1287. 3000 gr.

1301. KANÁL, ezüst, tagozott hatszögü nyelén maszkos és
Löffel, Silber, profiliert mit Maske und Voluten. Ungarisch

1302. APOSTOLOS KANÁL, ezüst, hatszögü nyelén János ap
Ádám és Éva alakjával, merőjén H LORENTZ TELEM
Apostellöffel, Silber, mit Figur des Apostel Johannes, a
risch, XVII. Jh.

1303. KANÁL, aranyozott ezüst; szárán női herma, maszk
Silber vergoldet, mit Herme. Deutsch.

1304. KANÁL, aranyozott ezüst, merőjén vésett diszités, rövid
Német. — Löffel, Silber vergoldet, mit Gravierung, der
Kruzifix. Deutsch.

1305. TEAFŐZŐ, ezüst, neobarok-diszitéssel, triposzalaku talapz
Bécs, 1856. — Teesieder, Silber, Wien, 1856. 1740 gr.

Roth Hermann
Keresztély
vésnök

Lásd
Huszár Emlékerem
5. l. 8. l.

700. KÉT TALPASTÁL, ezüst, áttört peremmel. Bécs, 1900 körül. 1200 gr. 120.—

701. KÉT GYERTYATARTÓ, ezüst. Neobarok. Bécs, XIX. sz. 40.—

702. ÉTKEZŐKÉSZLET, ezüst, 6 villa, 6 kés, 6 kanál, 6 kis villa, 6 kis kanál, 6 kis kés, 5 kávéskanál, 6 moccáskanál, 4 sókanál, 5 nagyobb villakanál, 4 drb sajtkészlet. 59 drb. Kb. 2900 gr. 450.—

703. PSZUMINTARTÓ, filigránezüst, tetején zászló. Osztrák, 1814. 16.—

704. TOILETTE ASZTALKÉSZLET, ezüst és üveg, rokokó stílusban. 11 darab. Bécs, XIX. század. 360.—

705. EMLÉKSERLEG (Ábrányi Kornélnak, 1897), ezüst trébelt áldozati jelenettel. Bécs, 1844. 180.—

706. BILLIKOM, ezüst, részben aranyozva, trébelt díszítés közt három medaillon Traianus, Ferdinandus I. és Claudius mellképével. Lipcse, XVII. század. 380.—

707. TALPAS ÁLLVÁNY, ezüst, üvegtányérral. Bécs, XIX. század. 260 gr. 40.—

708. PUDEROS SZELENCE, ezüst, angol emailfedővel. 10.—

709. KÉT TALPASTÁL, gerezdes ezüsttalppal, levehető üvegtállal (egyik kissé repedt). Bécs, 1847. 150.—

679. II. LAJOS EMLÉKTALLÉR, vert ezüst, a király mellképével. A Gr. Berchtold gyűjteményből. (Egger aukció. 1906. 342. sz.). Körmöcbánya, 1525. 240.—

680. SZENT GYÖRGY-TALLÉR, vert ezüst. Rothenfelsi Roth Hermann (1690—95) műve. Körmöcbánya, XVII. század vége. 120.—

681. HAT KANÁL, ezüst. Pest, 1834. 400 gr. 42.—

682. ASZTALI CSENGŐ, ezüst, fogantyúja emberalak. XIX. század. 15.—

683. CUKORTARTÓ, ezüst, bordás ládika-alak. Német, XIX. sz. 80.—

684. GOMBOLYAGTARTÓ, ezüst. Biedermeyer. 15.—

685. HAT KANÁL, ezüst. Kassa, 1841. 370 gr. 45.—

686. HAT KÁVÉSKANÁL, ezüst. Kassa, 1853 és Pozsony, 1846. 150 gr. 16.—

687. HAT KÁVÉSKANÁL, ezüst. Magyar, Biedermeyer. 110 gr. 13.—

688. KÁVÉSKÉSZLET, ezüst, két kanna, cukortartó és kerek tálca. Bécs, XIX. század. 1520 gr. 300.—

689. TEÁSKÉSZLET, ezüst. Teáskanna, tejszínes kanna, cukortartó, rumospalack és ovális tálca. Bécs, 1900 körül. 2700 gr. 550.—

690. BILLIKOM, részben aranyozott ezüst, trébelt dísz közt Zrinyi Miklós mellképe. XVII. század stílusában 200.—

Roth Hermann
Keresztély
éreinvers

l.
Num. Kötl
1942. 57. l.
61. l.

nem azonos
Roth Hermannal,
aki fentiszfia

Roth Hermann

körmöci éremvérő

l.

Num. Közl.

1942. 61. l.

D Kentiwanyi Mula

hivatalfönök h.

Roth Herman

erenvérő

1690-95

lajd

Husztalyg

21. l. 22. l.

1. I/1 Áthozat az 1944 évről

2. II/20. Az ostrom alatt a Bizottsó hivatalos helyiségében őrzött képpénz megsemmisít

3. V/28. Kamat

4. IX/5. Ellátmány

9.028'06
3.720'71
5.307'35

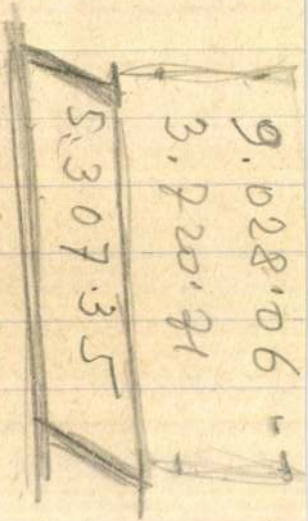

Roth Herman

ciemność

l.

Huszt by

39. l.

Dr Kentivanyi Emma

hivatalfőnök h.

SZAGOS SZLOTTSÁGA

Roth Herman
éremvéső
+ 1797.

Laid

Husz Sz Gy
21-l

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191 .... é

tésénél .....

jelenhetek, keresményemnek átvételére ...

nevü munkástársamat szóbelileg megbizta

Kelt ....., 191....

.....

tanu.

.....

tanu.

Roth Christian Herm

Ecuv.

Cisd

Cr Lz II. 428 l.

Roth Christian Herman

L.

Rath. I 490.

czur Béla

to.

).

Rott v. Roth Christian

Herman

1.

Roth I. 293. – 294.

Bene Géza

Magyar Művészet
1928. 660

Roth, Christian Hermann

éremvérs

irod

Belházy: C. H. R. nicht C. H. Richter, sondern Christian Hermann Roth.
Num. Zeitschr. 1889. 490. l.

Deák Ebner Lajos, Pestő

Kvál. 1850 VII. 18. Pesten

24

Roth v. Rothenfels, Hermann

Körmöcbánya 1690-1695
irod

Hu Prmagyérem. 68.1.

Christian Hermann Roth fia
1695-ben Breslaubá költ-
zött † 1726 nov. 16.
Körmöcbánya ai idejéből
~~[illegible]~~ szente György érme
ismeretes.

Katona: Szánta bán VI. 142

Eolith-Kérdés IV. 215.

Roth von Rothenfels, Hermann

Münzeisenschneider in Kremnitz, später Siegel- und Wappenschneider in Breslau, geboren 1654, gestorben 1726. Hermann Christian Roth (1645–1690) fia. R. wurde nach dem Tode seines Vaters (1690) nach Kremnitz berufen, und wurde Obereisenschneider 1695-ben viszatert Breslauba daselbst. s itt halt meg 1726 novemberben.

Eg nuve a Stempelsammlung-ban.

Katmünzen IV. 1323. l.

Eolith-industriák IV. 215.

Roth von Rothenfels, Hermann Christian

Obereisenschneider zu Kremnitz 1645–1690.

Eisenschneider zu Kremnitz seit 1645, Obereisenschneider daselbst seit 1652, gestorben 1690.

Számos nincs a Stempelsammlungban.

Katmünzen. IV. 1323. l.

Holiczi fajánszok: Veronika-szenteltvíztartó — Sárga kínai modorú tányér — Szenteltvíztartó, ~~[illegible]~~ — Mártásos tál — Két csésze, XVIII—XIX. sz.

Roth Hermann Kerentz

körmöci éremvető

Szent György érmek fen-

titől

Sör Vereto' 285. l.

Komó, Pajánsz, AM 1797 feliratkal.

Roth Hermann

körmöci éremvéső

szent György ermek fen-
titól a déri múzeumban

Sörbezető 285. l.

Roth Herman Christian

körmöci éremvéső

Sörberető 282. l.

társulat szeptember havi ülésén nyilvánosan szóba került e mű első kötete, mely 1886-ban a rég. társulat kiadásában megjelent. Egyúttal felmerült az a kérdés, hogy miért nem jelenik meg annak második és harmadik kötete, melyeknek megirására a mű szerzője kötelezettséget vállalt. Néhány helytelenül okoskodó és nem épen kedvező indulatú budapesti napilap ez alkalommal jónak látta a késedelemmel a mű szerzőjét vádolni. E vád teljesen indokolatlan.

Az említett mű közzététele csupán azért akadt meg eddig, mert sem a régészeti társulatnak, sem esetleg más intézetnek, társulatnak vagy magánkiadónak nem volt eddig a munka többi részének kiadására költsége.

Rott Herman Keresztély

ROTT HERMAN KERESZTÉLY körmöczbányai bélyegmetsző, kinek neve C. H. R. betűk alatt rejtőzik, 1645—1693-ig működött a körmöczbányai pénzverdében és 1652 óta metszette mint főmetsző a kiválóbb pénzverdei bélyegeket. Tőle való a György tallérok egyik sora, ő készítette Károly főherczeg 1685-ik évi születésére vonatkozó emlékérmekhez és Buda 1686-ik évi bevétele alkalmából készült egyik emlékérem számára a bélyegmintát. Apja Rott von Rottenfels Herman 1649 julius 30-ika óta a körmöczi kamara alelnöke volt. (Belházy közleményéből a bécsi Num. Zeitg. XXI. 490. lapján.)

* Monatsblatt der numismatischen Gesellschaft in Wien 1890. 85. szám 405. l.

Arch. Ért. 1890. 383. l.

Roth, Christian

Hermann

Körmöci vézm -

l.

Drescher vézm

53. l -

54. l.

COLUM

C. SZÍNJÁT

VAN SZERENCSÉNK NAGYMÉLTÓSÁ
MÉLTÓSÁGODA

TISZTELETTEL

KÉRJÜK, HOGY A SZINH
KÉPESSÉGÉRE VALÓ TE
MINÉL ELŐBB BIZTOSÍTA

JEGYEK A SZÁMOZOTT MEGHÍVÓ BESZ
VÁROSI SZINHÁZ PÉNZTÁ

LÖBL DÁVID ÉS

Roth, von Christian Hermann

1645–1690. Körmöcbánya

l –

MAGYAR IPARMUVÉSZET

1934. 125. l –

leszármazottjai

Hermann és Jeremiás von Roth

u. o.

3.

4.

Roth Hermann Keresztély

1645–1652 éremvésnök,
1652–1690 főéremvésnök
Körmöcön

l.

Az Érem 1940. 4, 6. l.

VI
ár-út 3
–86

Roth, L. H.

Urod

Flu Pomagyáni

VII. tábla

Roth, Christian Hermann

ereuvérő

wód

Belházy: C. H. R. nicht C. H. Richter sondern Christian Hermann Roth. Num. Zeitschrift. 1889. 490. l.

Vasárnap **9** Bl Szentcsalád	☽ JANUÁR 31 NAP Prot. Bl Marcel
Hétfő **10** Vilmos pk.	Prot. Melánia
Kedd **11** Higin p vt.	Prot. Ágota
Szerda **12** Ernő ap.	Prot. Ernő
Csütörtök **13** Veronika	Prot. Vidor
Péntek **14** Hilár pk. ea.	Prot. Bódog
Szombat **15** Remete Pál	Izr. S. Besalakk 3. hét Prot. Loránt

Róth Hermann Keresztély

Körmöcbány ai érem véső -

14 1645 – 1690. +

ivód

Huszár Lajos -

A szent György érmek -

Magyar Művészet.

1932. 21. l. – 22. l.

Roth von Rothenfels

Christian Hermann

1645-1690

lásd okv.

HuPrmagyerem

41. l. 49. l. 68. l

Életrajz, számos

műve.

Rottmann

Magyar katonák 1780. ~~raje~~ raje
(Kuruczok tamadása. raje
Kurucok és labanczok. raje
még több is van.
megkérdezendő Ernsttől,
hogy a többi is
Rottmann-é?

(~~valamegi raje~~)

Ernst

M.D.K.

Rottmann [később Csénk] Elemér

építész

Tervei szerint épülő MÁV. Betegségi Biztosító Intézet Szerebetkórházára kiírtár a versenytárgalást

Vállalkozók Lapja. Bp. 1942. LXIII. évf.

jan. 8. sz. 6. old.

Rottmann Elemér, építész M.D.K.

Jakabffy Zoltánnal közös terve az egyik 500 p-ős díjat nyerte el a budai Árpád gimnázium pályázatán.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1937. LVIII. évf.

dec. 9. sz. 8. old.

M.D.K.

[később Csánk]

M.D.K.

Rottmann Elemér, építész

a négy egyenként 2650 p-ös díjak egyikét nyerte el a MÁV Podmaniczky [ma Rudas László] utcai kórháza terv-pályázatán

Vállalkozók Lapja. Bp. 1938. LIX. évf.

szept. 7. sz. 8. old.

M.D.K.

Rottmann Elemér, építész

és Wälder Gyula nyerter megbírást egy szürebskörű pályázat eredményeképpen a Bozárostéri lúd építészeti terveréséner irányítására: Wälder 8000 p.- Rottmann 4000 p. díjazás ellenében.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1935. LVI. évf.

nov. 6. sz. 3. old.

A m.kir. vallás- és közo

ügyszám alatt kelt s a k

rendeletének másolata:

Felhivom, hogy
kir. postatakarékpénztárnál veze
zottság 1939. évi március havi j
ket utaljon ki:

I./ a 127.688.

Beszerzési költségekre.....
Elhelyezési " " .....

azaz: Egyszáznyolcvan pengőt.

II./ a 127.678

Kiküldetési költségekre 20 pengő

Budapest, 1939.március h

dr.Mariay Ödön s.k.minis

Rottmann Elemér
építész U .3557.

Az alábbi tervpályázaton Kiss Jenővel Sávoly Pál mérnökökkel együtt III. díjat nyert.

Pesti Napló. 1930. jun. 30
(A Borárosi-téri híd tervpályázata)

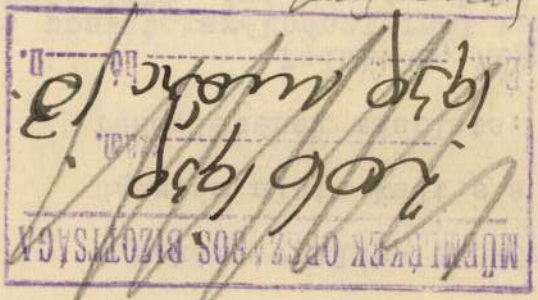

Rottmann Elemér, építész M.D.K.

ez öt, egyenként 3000 p-ös díjak egyikét nyerte el a Kutvölgyi-uti gyógyintézet terv pályázatán.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1936. LVII. évf.

okt. 15. sz. 4. old.

MDK

Rottmann Elemér, 1923

A m. kir. József Müegyetemen oklevelet nyert épitészek névjegyzéke 1873-1928-ig. Épitő Ipar - Épitő Müvészet 1931. jun. 1. 89.l.

MDK

Rottmann Elemérdr.,

az egészségtant tanitotta.

Az Iparművészeti Iskola Értesitője. 1911-12.
Jelentés az 1911-12-iki iskolai évről. 13-16.l.

Rottmann Elemér MDK

A Boráros téri /Petőfi-/ hid épitésére kiirt pályázatra /1929-30/ benyujtott 17 pályatervből.
I. dijat Kossalka és Wälder
II. dijat Mihailich és Kotsis
III. dijat Kiss Jenő, Sávoly Pál és Rottmann Elemér terve nyerte.

70.o.

Dr. Mihailich Győző: A XIX. és XX. századbeli magyar hidépités története. Bp. 1960.

MDK

Rottmann Elemér ép.mérnök

Tantó Pál: A mérnök és épitész együttmük. a bp.i Dunahidak épitésében. Épitészet, 1942, 2.f.

50.1.

MDK

Rottmann Elemér műépítész

terve dicséretben részesült

Döntés az OTI Attila utcai bérházépítkezésének terv-pályázatáról. Pesti Napló 1938. okt. 8.

A hivatalos ma

Bergen

igazga

Rottmann Elemér

épitett

lásd

Csaink Elemér

alatt is.

Műemlékek Országos B i z o t

Rothmann Elemér

építész

lakik

Csánk. Elemér

RASSEGNA ITALO-UNGHERESE
Diretta da TIBERIO GEREVICH e LUIGI ZAMBRA
Direzione e amministrazione:
BUDAPEST, IV., EGYETEM-UTCA 4
Telefono : 185-618

Rottmann A.

acélmetsző

Roh Humf. III.

Kolozsvár új reformatus temploma –

A prásmári templom Erdélyben

A botfalvai templom Erdélyben

Rottmann A.

Rohbock rajzai után
készült acélmetszeteiar
alábbi minben:

Roh Hunf. II

Vaspálya-alagút Po-
zsony mellett.

Hajdani mecset mi-
narettel Pécs városá-
ban

ADK

Rottmann , festöm.

modoros képeit a XV.teremben látjuk.

Kende Béla:

A Műcsarnok tavaszi tárlata. 1940.
Művészet. 1940.33.sz. 45.l.

Rottmann

Műcsarnok téli tárlatán Mozart képmásával szerepelt.

PH.929.XII.22.

Rottmann

Műcsarnok téli kiállításán képé-
vel szerepelt.

8 ó 4. 929. XII. 22.

XVIII. dr.

Rottmann

zágrábi templomi
művész

XVIII. sz.

L. MOB irattár

1935.

Rottmann festő

Századok 1891. 605 o.

A Dankó gyüjtemény Pozsonyban

Jakabffy és Rottmann, ép.-k MDK

Közös tervök ötszáz pengös dijat nyert.

Döntés az óbudai Árpád-gimnázium tervpályázatáról.
Pesti Napló. 1937. dec.10.

Muz. és Kvt. Ert.

Rottmanitz György, pozsonyi ötvös V. 89.

Muz. és Kvt. Ert.

Rottmanitz Janos, pozsonyi ötvös V. 98.

Rottmanitz János György

Rottmanitz János György, pozsonyi

Muz. és Kvt. Ert.

ötvös V. 124, 125.

Rottmanitz János

ötvös

László

Mih. Pozs. 98.

Rottmanitz János György
ötvös 1723-24

Lásd

Mih. Pozs. 174

Rottmanitr György

ötvös 1724

lásd

Mih. Pozs. 89

tés, a neoklasszicista
szinvilág jellemzi.

Macskássy Gyula /Bp.
demes müvész, § János
Bortnyik Sándor volta
Két bors ökröcske c. f
festiválon I. dijat ny
filmje 1960-ban kézsül
diplomát nyert és külf

Macskássy János /Bp.
Gyula testvére. Meste
Gyula volt. Grafikus p
tal kezdte /Diadal cig
kiállitáson vett részt
tiz év óta.

MDK

Rottmanitz János György

Mihalik, Háromszék év... M.Kvt.Írt. 1911.
123-124 l.

Rottinger Paula Maria

„Hagyományok" c. képe (repr.)

Balogh József: Jegyzetek a Grafikai Szalonról.
Előre, 1980. dec. 17.

..... nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláirása.

:délyezem:

.....

nök vagy helyettesének
aláirása.

ıinta. — Endrényi Imre, Szeged.

Rottiers

Card

B T Emléké. 112 l.

Rotth Tóbiás
morvaországi származásu MDK

/könüves/ építőmester

neve a XVIII század közepén szerepel az uj polgárok közt az Album Dominorum Civium-ban.

Jenei ferenc: Régi győri házak.
Bp. 1959 . 9-10.o.

Rotth Kristóf
morvaországi származásu

MDK

/könüves/ építőmester

neve a XVIII század közepén szerepel az uj polgárok közt az Album Dominorum Civium-ban.

Jonei ferenc: Régi győri házak.
Bp. 1959. 9-10.o.

44. sz.

A Müemlékek orsz.

Bizottsa

F. hó 27. kén 499. sz.
folytán van sze
megküldeni a
és harangláb jú
ujonnan való b
mely a rozsnyo ey
mint a mellékel

Rottgisser Mattes
harangonto
1576

l.

Genthon - Szentvanji

Abauj-Torna vármegye
és Kassa Műemlékei
Bp. c. m. 8. l.

Szendrei János dr.: Magyarország

középkori városai II. 192—197.

Rottgisser Matles

1512-1535-ben minhiddott Kassán. Valószínűg ő öntette a kassai dóm óraszerkezetének az órakt ütő harangjat 1576-ban.

Irja Wick, ami viccesen hangzik

Wickkassaikatmüeml.

89, 90. l.

Rotter Károly mulakatos

Iparmüvészet 1896-ban 197.

Rotter József

akadémiai szobrász MDK

A pesti Vigadó csillárjai és a falikarok elkészitésére tesznak ajánlatott Dietmann Kelemen és Rotter J-zsef, De Pollack masokat biz meg.

317.o. 65. jegyz.

Zádor Anna: Pollack Mihály. Bp. 1960.

Az áru kiküldőjének (exportőrnek) neve:

lakóhelye:

Hivatalos láttamozások és megjegyzések:

4.50
külf
köte

Vámtarifa szám:	A kiszállítandó áru pontos kereskedelmi megnevezése (többféle áru esetében külön-külön)	Üresen hagyandó

A szállítmány brutto eladási ára (értéke) a számlázott külföldi pénznemben

A szállítmány vételárának

Rotter K

műlakatos

l.

Rákospalota 1896

199. l.

Rotter Antal

Jegyző

Kassa 1729

Arch. Ért 1899. 114 l.

Rotter Antal

festő.

1729ben a város foglal.
Kosztatja Kassán.

Kemény Lajos: A renaissance
és rococo Kassán Arch
Ert. 1899. 114. l.

Ferenczy Károly: Archaeolog
(vázlat) 152(611), 1564(132). — Ad
50(974), 4400(968). — Ozigányok
(611), 1998(251). — Esti hangulat
(611), 1737(190). — Festő és model
(611), 2579(320). — Festőnő 152
2472(354). — Férfiarckép 152(6
2473(354). — Karakterfejek
(611), 1756(196). — Izsák feláld
50(974), 4401(968). — Lovak 15
1969(245). — Madárdal 152(6
(163). — Nyári nap 152(611), 34
— Patak 152(611), 3685(496). —
152(611), 1649(155), 2089(275).

Rotter Antal

Művészet 1903. 342

Rotter Ádám

ékszerész Pest.

1827

Horváth Lexikon

256. l.

összes beszerzéseinek darabszámaira kb. 26.000.

A beszerzések közül külön említést érdemel a keresztény theologiai irodalom alapvető munkáinak nagyobb gyűjteménye, amelyet HANUY Ferenc egyetemi tanár könyvtárából a LANTOS A. cég közvetítésével vásároltak.

Az év végéig összesen 8345 kötet bekötése készült el, amiből a szerződött könyvkötő mindössze 2470 drb-ot szállított. Az újjárendezés idejére házikönyvkötészetet is rendeztek be és itt a szerződött könyvkötő díjszabása szerint számított 1505·39 K ára javítómunka készült, azonkívül nem kevesebb mint 35.200 kötetre nyomták rá a helyszámot és a könyvtár cimerét és ragasztottak belül könyvlap tasakot és határidő lapot.

Ez évben befejezték a tizedes szakrendszer átdolgozását, amit BRAUN könyvtáros végzett el. Az átdolgozás eredményét ki is adták (az 5 és 6 kivételével), még pedig a katalogusok rendezése közben felmerülhető kisebb javításokra és pótlásokra való tekintettel, egyelőre kőnyomatban, 15 füzetben. A társadalomtudományi segédkönyvek jegyzéke ez évben sem került ki a nyomdából, mert a berlini Internationales Institut für Sozialbibliographie, amellyel ez közös kiadványnak készült a kiadás költségeinek a fővárosi könyvtárra eső részét túlmagasan szabta meg. Sikerült azonban megegyezést létesíteniök a brüsszeli Institut Solvay-val úgy, hogy a kiadvány első, bibliografiai része, amelyet DIENES könyvtáros készített, már nyomás alatt is van. Ez év elejétől

Rotter

pesti szobrai

l.

Tanulmányok Bp

multjából. III.

97. l.

Rottensteiner Boltazár, késes MBK

Lungauban született 1723-ban telepedett le Sopronban. Schleifer, Körösnis volt inkább.
142 old. 15. jegyz.

Csatkai Endre: A soproni késcsártók. 141.o.

Soproni Szemle, Helytört. Folyóirat. 1955. Kiadja Sopron Város Tanácsa.

MDK

Rotter Adolf antalos

Brück Simon, nyári mulatókin

Pesévo; Hermina tér 13. h. előtt.

1864. —

MDK-A-II-1/1363.

„HANGYA“ fiokfizlet
FÁGOSZENTGYÖRGY

Rottenkoller Gjörg

l.

Jankó Otvös-apródok

15. l.

Rottenhauser Jakab

cinöntö

1650. szerett polgárjo-
got Sopronban. Meghalt
n.o. 1682 elő 4.

Csatkörl

Zsidók, temesvári sefard VII. 162

Rottenhauser Jakab

1650

l.

Csatsoprónőnt

29. l.

Nagykikinda IX. 114.

Rottenhauser Jakab II.

ónōntō

Sopron

1682. febr. 25. polg. eskü

Hází

Nero-fele aureus IX. 113.

Rottenhauser Jakab

ónöntö I

Sopron

1650. aug. 22.

polg. eskü

Házi

Rottenhammer, Johann

követőjének munkája

MDK

"Mária angyalokkal"

9.o.

/Czobor-Bodnár/: Az egri képtár. Bp. 1960.

vár felügyeletért járó tiszt
kezdve évi egyszáz /: 100. :
dékes utólagos évi részlete
végül a várfelügyelői teendő
végéig terjedő időben való i
tiszteletdijat özv. Salamon
ki és tárcám föntmegjelölt a

Budapest, 1918. au

A hivatalos másolat

Rottenhammer, Johann

festi

Gentmüeml

239.1.

Rottenhammer Johann
/Sz. München 1564, megh. Augsburg 1625/

követőjétől:

"Mária gyermekével és angyalokkal"

o. réz.
27.o.

/Czobor-Bodnár/: Az egri képtár. Bp. 1960.

Rottenbücher József

butosterrazi

1933. végbvi, jó

Iparm. Isk. Évk.

1930-34. 47. l.

sötös. Közepén fehér alapon nyolcszögű medaillonok sorakoznak; bennük fogasos rozetták. Külső

216. kép. *Kétoszlopos Jordesz, 1700 körül.*

Rottenbücher József

butorasztalos

1929 – 33.

Iparm. Isk. Évk.

1930 – 34. 46. l.

autón végignézheti az idegen Berlint, de akik sajátjuk az [illegible]
a 2-as autobusszal végigmehetnek az Unter den Lindenen, a Potsdamer platzon, a Kurfürstendammon, a Brandenburger Tor alatt és a császári palota mellett. Még a Wertheim áruházat, a Tietz áruházat, a Karstadtot, a Kádéwét és ar Israel áruházat érdemes felkeresni

Délután be lehet menni az Unter den Lindenen lévö utazási irodába, ahol gondoskodnak fenntartott helyekröl. Aki vásárolni akar valamit, az az Unter den Linden és Wilhelmstrasse sarkán lévö „Jockey Club" nevü elökelö ruhaszalonban a legjobb kelmék között duskálodhatik. Estefelé a Scálába, Wintergartenbe, vagy a Feminába lehet menni. Elözöleg ajánlatos a Henry Bendernél, a Mutzbauernél, a Rubinsteinnal, vagy a Weisz csárdában megvacsorázni. Szinház után a Rio Ritába, Kanáriba és a Wunderlandba érdemes elmenni.

Este tizenegy órakor indul vissza a vonat Budapestre.

Rottenbücher József

Kaesz Gyula temitvány.

Portál-terv.

Repr.

Kende Ferenc:

A kereskedelem és ipar
építészetéről. II.

Tér és Forma.

1933. 149. l.

T. 4950.

lgálati jelvénynyel ábrázolt gya-
támaszkodik. Felirata:

ke Charless Regt of Infantry
iform.

y T. Goddard, 1. Pall Mall & I. Booth

a rl. 22.2 : 14.5 cm.

Rottenbücher József

butortervező

1929

Éimisk 1930. 87. l.

MDK

Rottenbücher József

Portál-terv.Repr.

Tér és Forma, 1933. 4-5.sz. 149.lap

Rottenbücher József

könyvüzlet terv

Tér és Forma, 1933 VI.137

ıybemenetelét
orgona háza
.es. Újabban
nt feszület a

művű ezüst
el 1840-ből.
karéjos talpa
ózsákkal, hat
és fehér
n m.

ROTTENBURGER, Asmus csaráni építőmester
(Rosenburger, Asmerum)

Pozsony, 1597

Ars 1997/1-3. 234

Rottenbiller Ödön, festő

nevét mint kritikust említi:

Kortársak szemével, 1896-1945. Szerk. Németh Lajos,
Bev. és összeáll. Pernyeczky Géza,
Bp. 1967. Corvina 10. old.

junius hó 20 n.

MINIST. SZÁMVEVŐSÉGE

Vagy

számv. igazgató.

Rottenberger Tobiás

rajzoló

lásd

Mihalik József

Kassa város évt

tört. 209. l.

MDK

Rottenberg Vilmos, 1912

A m. kir. József Müegyetemen oklevelet nyert építészek névjegyzéke 1873-1928-ig. Építő Ipar - Építő Művészet 1931. jun. 1. 89.l.

Rottenberg Vilmos épitén

Tér és Forma, 1931

IV. évf. 121-124.

Komor János: Az Eonerült Snó kulturhára hipertan.

Építészet - világi

Kulturház (Újpest)

Rottenberg Vilmos

Tér és Forma, 1931

IV. évf. 121-127.o.

Komor János: Az Egyesült Szró kulturháza Újpesten.

Rottenberger Lóbiás, rajzoló

Müvészet, IV., 19o5. 2o8.

Adatok müvészetünk történetéhez

Rottenberger Tóbiás, rajzoló

17. sz.

IV. 208.

Zanchi (Zrebernar)

ötvös.

XVII. st.

Rottenberger Tóbiás

festő rajzoló
talán rézmetző.

1602-ben a tanács Thobias Rottenberger egalopsági kapitányunk, mert ez a várost saját kezűleg lerajzolta, s a képet a tanácsnak dedicálta, egy kés márkányi aranyozott ezüst serleget készíttet ajándékképen Böncziday ötvös István által.

1601. ben Radácsi Mátyás ötvös vegrendeletében mint hitelező szerepel 50 ft erejéig. 1)

Mihalik József. Kassaváros ötvösségének tört. Bpest 1900. 209. l.

1) mott. 227. l.

Badisz Ottó: Apostol 24 (598
1732 (188). — Arcsép 24 (598), 3704 (
— Dülőút 24 (598), 1710 (179). — Gye
mek álma 24 (598), 1515 (115). — N
fej 24 (598), 1765 (198).

Rottenberger Tóbiás

Művének 1905. 208

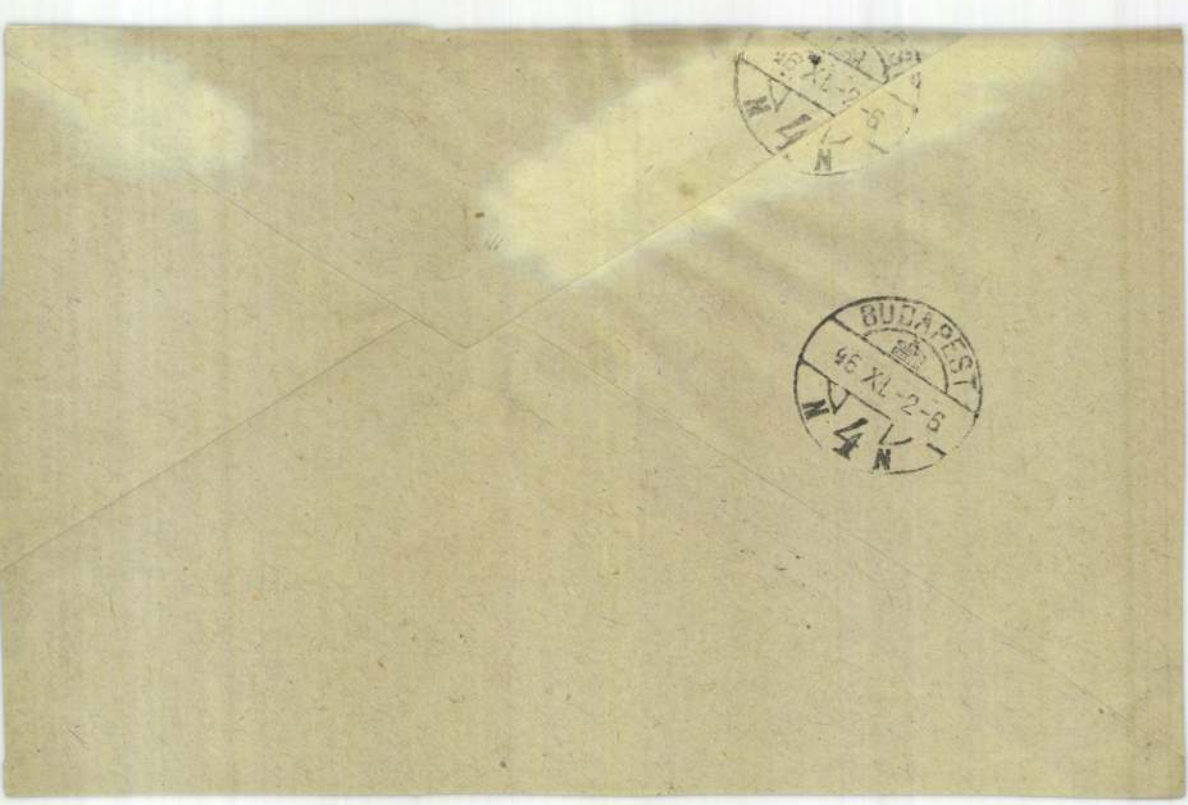
BUDAPEST
46 XI. 2-6
N 4 N

Rottenberger

építőmester

Esztergom XVI. sz.

lásd Németh Lajos

Emléklapok Esztergom multjából. Esztergom 1900.

169 l.

Hadjárat.

A középtérben honvédhuszárok
zó hidon, a háttérben Szered ég
balra tiszt osztogatja parancsá
nézi a viaskodást. Felirata:

Zerstörung der Brücke bei Sz
theils in die Wag fiele
von den Uhlanen niedergemach
May 1849.

Szines rm., mér. a vk. 16:

Szn. 225
434-99-

Rottenberg Vilmos

ép. ítész

Szül: Budapest 1890

Oklevelet nyert 1912

Nérjegyzmüegyetem ~~1912~~ 17.e

ILLUSZTRÁCIÓK

Rottenberg Vilmos

építészmérnök

Komor János: Az

Egyesült Izzó (Tungsram)

kulturháza Ujpesten.

Tér és Forma 1931. 121–

124. l Képekkel –

tervezte fenti –

G.-né Rottenberg Ilona

zobrazit

Bpest.

Mücsarnok

1913 tavasz.

Ammon Iuppiter reliefje IV. 122.

Rottenberg Ilona, G-né

Munsarnok szobrász. Szpert

1913. Tav. Kiáll. 249

Rottenberg Ilona, dr Gülcknéné

Kassa.

1913-14. téli Kiáll. 286.

G-né Rottenberg Ilona MDK

Tanulmányfej, szobor

Műcsarnok 1913. tavaszi kiállitás

M.D.K.,

Rottenberg Henny Enna, iparművésznő

Virágvázája (magyar történeti alakokkal) szerepelt a „Herend 100 éves" kiállitáson

"Herend 100 éves" kiállitás katalógusa.

Bp. 1939. 37.old.

Rottefeld /Radó/ Sámuelné Hirsch Nelly M.D.K.

Bp.1893 körül.

Kántorné. Szövegközti illusztráció Paulay Ede: A magyar szinészet c. cikkéhez.id.mü 339-378.p.

Szign. Rottefeldné Hirsch Nelly - KH - Morelli G.F.i.

- - rajza után KH /?/ egyszinü fametszete.Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir.Állny.

O.m.9.k.Magyarország.III.1893.353.p.

AZ·ORSZ·M·KIR KÉPZŐMŰVÉSZETI FŐISKOLA

ÉVKÖNYVE

1937/38 – 1938/39

Rotte Lajos

kannagyártó

1762. Kassa

polgárjog

l. Arch. Ért

1916. 235. l.

A GYŰ

MŰVÉSZETI FO

SZERKESZ

SIKLÓSSY LÁ

191

Rotte Lajos

kamnagyító

Kassa XVIII. u.

l. Arch. Ert. 1915

149. l.

Rotte David

Kannagjärtö
Kassa 1765

l.

Arch. Ert. 1915
148. l.

VAC.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Rotte Dániel

Kormagyártó

1773 Kassa polgárjog

l. Arch. Ét

1916. 235. l.

Rotte Lajos tannagyártómester

Kassán. 1762.

Archaeologiai Értesítő

1916., 235.

Kemény Lajos: Mű- és művelődéstört.
adatok Kassa életéből.

Rotte Lajos Kannagyártómester

Kassán. 1764.

Archaeologiai Értesítő

1915., 148–149.

Kemény Lajos: Műtörténeti adatok.

Rotte Dávid kannagyártómester

Kassán. 1765.

Archaeologiai Értesítő

1915., 148–149.

Kemény ~~[illegible]~~ Lajos: Műtörténeti adatok.

Rotta Dávid kőmüvesmester.

Kassán. 1765.

Archaeologiai Értesítő

1916., 235.

Kemény Lajos: Mű- és művelődéstört. adatok Kassa életéből

Rotte Dániel kamargyártómester

Kassán. 1773.

Archaeologiai Értesítő

1916., 235.

Kemény Lajos: Mű- és művelődéstört.
adatok Kassa életéből

Rottauscher Karl

Kassai muz. Ert.
326 l

MDK

Rotta G.Silvio, festön.

A régész. Vizf.
Az állam tulajdona.

OMKT ált. rend.Kolozsvári Képkiáll. 1890.ápr. Kat.
21.1.

Rott sándorné festő

hozzájel a nagymarosi művéntelep kiállításán

Budapesti Hirlap 1927 VIII. 18.

Rott Sándorné festő

Szerepel a Kép. Főiskola Vasary osztályának aug. 20-án nyíló nagymarosi kiállításán

Nemzeti Ujság 1927 VIII. 18.

SOTI ÚJSÁGIRODA
SZABADKA
VI. ker. Kálmán utca 11

Tekintetes

EURÓPA könyvterjesztő r.t.

BUDAPEST

V. Rothermere utca 12.

Rott, Michael

Ötvöslegény 1575

Nagyszeben

l.

Korrespondenzblatt

1913. 33. l.

Rott,? Matthias,asztaloslegény

Győrben 1674-1699 között megfordúlt asztalosleg é-
nyek jegyzéke:"Rott,? Matthias,Mühlhausen,Würtemberg
169?.A.25." 119.old. 13.jegyz

Batári Ferenc: Asztalosleg é nyek Győrött a XVII.szá-
zadban - Adatok Győr város Asztalosmüvességének
történetéhez 93xkd Old

Arrabona,9. - Xantus János Múz.Győr,1967.
A Győri Múz.Évkönyve

Mattnias Rott, asztalosiegény

A győri asztalos és puskaagykészito cén legénykönyvéből, October 1692 Jahr utan: "Anno 1693 den 25 October ist Fremod Gesessen Mathias Rott von Minlnausen an der Rentz /!/ aus den "Witten Berger land". 109.old

Batári Ferenc: Asztalosiegények Győrött a XVII.században - Adatok Győr város asztalosmivességének történetéhez k 93.old

Arrabona, 9.- Kantus János Múz. Győr, 1967.- A Győri Múz. Evkönyve

MDK

Rott Mária

Magyar Iparművészet 1927. 138.l.

csabai Rott Margit

Mosónők

Uj magyar aquarellek, Tamás Gal. CXI. kiáll.

MDK

csabai Rott Margit

Firenzei emlék, olaj

Magyar művészek olasztárgyu képei a M. Szalonban.
Uj Magyarság 1943. ápr. 22. 8 l.

MDK

Csabai Rott Margit festő

Kollektiv kiállitás. 1947. nov. Magyar Művészet. 1948. 43 l.

MDK

Cs.Rott Margit festő

j.j: Őszi tárlat a N.Szal.ban. Pesti Hirlap, 1942. okt. 1o. 6 l.

Cs. Rott Margit

Falusi tájképe szerepel a Kingai Társaság „Tavaszi Szalon" c. kiállításán az Ernst Muzeumban

Magyar Hirlap 1938 IV. 10

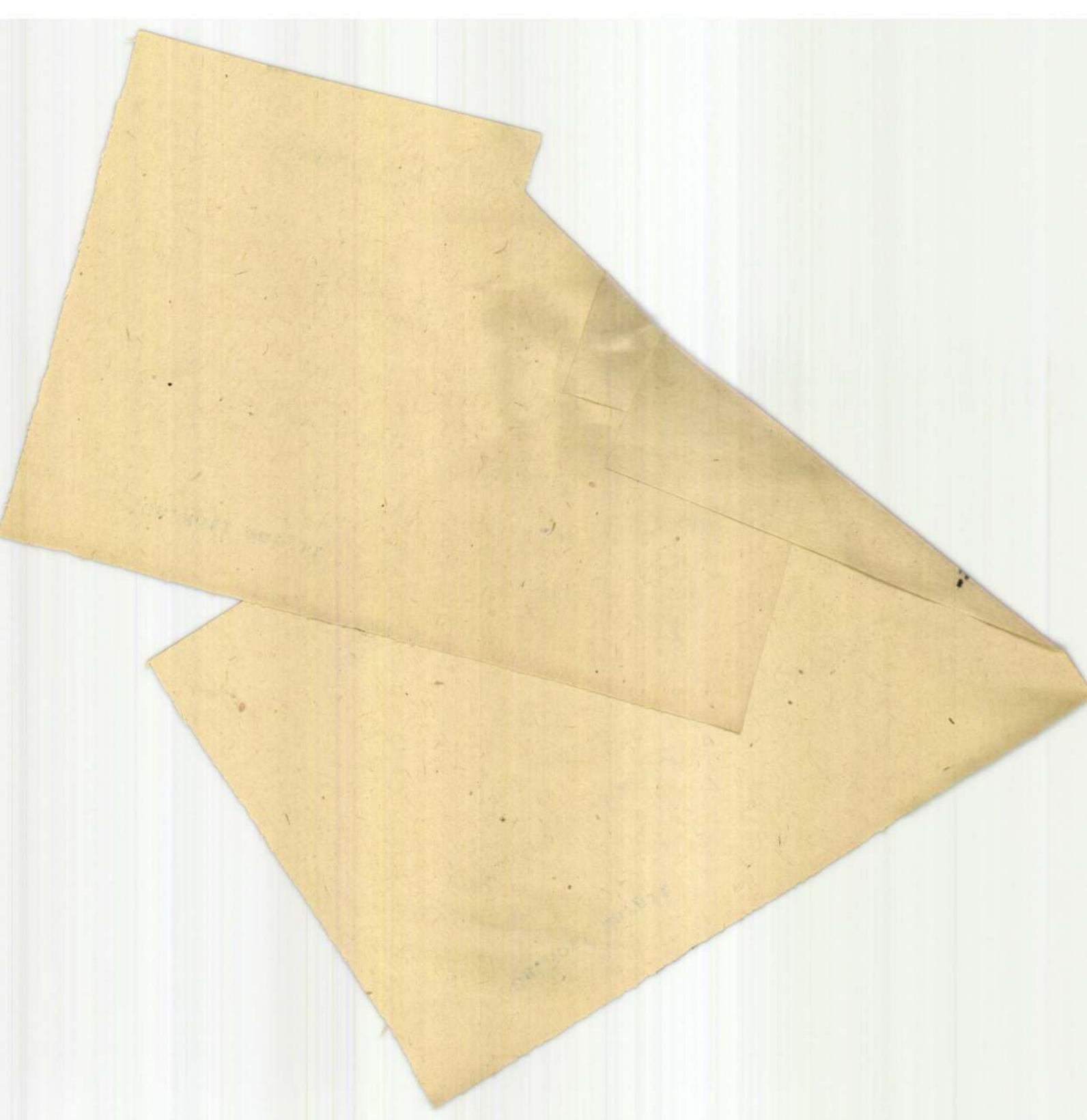

Cs. Rott Margit

Festménnyel szerepel a Nemzeti Szalon tav. tár
latán.

Ujság. 934. VI. 10.

Cs. Rott Margi

Alkotásával szerepel
tárlatán.

P. H. 934. VI. 10.

Cs.Rott Margit

P.H.934.X.2.
M.O.934.X.2.

— **Balatoni Kiállitás az Uj Szalonban.** A Balatoni Társaság védősége alatt szép és gazdag kiállitás nyilt meg az *Uj Szalonban*. A vezérmotivum, természetesen a Balaton, a magyar égnek ez a csodálatos tükre, amelynek szineit, fényeit és levegőjét tanulmányozni minden festőnek nagyszerü feladatot jelent és egyuttal szinte nemzeti hivatás teljesitését is. Közel kétszáz balatoni tájat látunk itt, de a kiállitás mégsem egyhangu, hiszen minden festő másképen látja a természetet és itt igazán meggyőződhetünk róla, hogy nem mindig az látja a legjobban, aki a legalaposabban munkába veszi . . . A nagyszámu művész és munka közül a következők emelkednek ki különösen: *Bánd Viktória* igen frissen megérzett levegőjü tájakkal, *Cs. Rott Margit* két képe közül a forró déli napsütésü fürdőrészlet, *Elekes Mária* érdekes fényhatásu és felfogásban egészen uj tájai közül elsősorban a tihanyi látkép, *F. Márton P., Förstner Dénes, Guzsik Ödön, H. Horváth István* levegő- és fénytanulmányai, nagyenyedi *Jeney Zoltán* egy-egy drámai erejü vizfestménye, *Klimó István, Köves Boldizsár, Mészáros Jenő, N. Nagy Zoltán, Raabe Ottó* szines, eleven munkái, *Rökk Károly* hat szép hangulatköltemenye, *Tobisch Ilonka* erőslevegőjü tanulmányai, *Radnay Miklós, Juhász Jenő* és *Kosztolányi Gusztáv* tetszetős, kellemes képei. És itt van természetesen az a művész is, aki a Balatonnak valósággal szerelmese, tudósa, apostola: *Wagner Géza*, ismét egész sorával a finom pasztelleknek, amelyek közül különösen a szép gyöngyszürke tónusu Naplemente lehelli a Balaton élő levegőjét, illatát, varázsát. Mint egyetlen szobrász, *Varga Ferenc* jelentkezik egy öreg halász jellegzetes, erős képmásával. *(—y.)*

Budapest
Attila-utca, Verbőczi reálgimn.

Kosztolányi Gusztáv és Győrffy Károly festőművészek kiállítása

1934. I.

csabai Rott Margit

Szinyei M. Társaság Tavaszi Szalonján szerepelt.

NM. 934.IV.4.

Szombathely.

Művészettörténeti és kulturtörténeti kiállitás

1934. IX. 1–10.

katalogus: 60 fillér.

G. Rott Margit.

Művével szerepel az Ernst-
múzeumban, a Munkácsy
Céh Kiállításán.

Ujság, 934. V. 13.

Cs. Rott Margit

"Új Szalon" kiállításain a Kossuth Lajos utcában szerepelt.

PH.934.IV.17.

H3

Wien – Secession

Ostasiatische Ausstellung

1920. III. 16 –

Rott Margit

Szinyei Társaság fiataljainak kiállításán a Nemzeti Szalonban szerepelt.

PN 934.IV.1.

C -46
D- 49
E 32
127
F 53
179
93
272
190
462

Roth Margit
festő

Lásd
Csabai Roth M.

MKSz 1947

Die

Nach dem Gen

Rott János (Johann)

nagyszebeni születésű

„Orgonakészítő".

1782-ben szerzett polgarjógot Sopronban.

1761-ben készitette a lorettoi, 1770-az oslii templom orgonáját

Csatkörl.

lt.

DUGONICS András

[LUKIANOS] LUCIANI[US]

Sämtliche Werke. 5. th

← Wien – [Praha] Prag, 1793

394 p. 15 cm

LUCIANUS

v

LUKIANOS

iane .... 3. Tom.

ROTT, Joseph ātrā

MĒrt 1995 303

ROTT JÁNOS, gombkötőinas

20.-Polák G spar gombkötőmester műhelyében tanult: Saingprikler Ferenc 1731.május 24-től 1735.május 11-ig. Török Károly 1733.nov.1-1736.febr.15.-Rott János 1735.jún.12-1739.jan.4.-Radt Ádám 1740.jan 12-1743.jan.24.-Keil Mátyás 1746.marc.19-1749.szept.16 399.old.

SZŐVÉNYI ISTVÁN: Kőszegi gombkötőmesterek és műhelyek keletkezésüktől megszűnésükig 395.old

SAVARIA, A Vas Megyei Múzeumok Értesítője, 5-6. 1971-72, Szombathely, 1975

Rott I. Klára

1905/6 II. – 1906/7 I.

Ferképzőmúzeum

127.

30 Thorvás 14/1

BUDAPEST
936 NOV 30 -8
0 741 0

Rott Imre

festő

Kassáról vinnik terve,

Pesten a király-utcá-

ban nyitotta meg mu-

ternek.

Der Ungar 1842.

I. félév 604. l.

	Méretek és mennyiség	Egységár		ÖSSZESEN	
		kor.	fill.	korona	fill.
thozat					

Tétel-szám	TÁRGY MEGNEVEZ

Gunylap

Balra látjuk a ki
kezével felemelve a bojtos
vel az előtte álló osztrák
messelátóval nézi, nemz
ban:

Das Volk wi
Darum scheis
Die Freiheit
Doch den Zep

Rézkara, méretei a ~~xxxx~~ rézla

Ltfra 8518

Bott Fülöp jud
ötvös
1828 Buda, Ujlak
Magyarországon 44 l.

Rott Daniel

ötv.

Kőmagyötvj. 1365. sz

ROTT BENEDIKT

budai aranymüves 1712. után

Budapest régiségei XIX. évf. 1959. 222.1

TOB.ROTSINSKY, textilfestőmester

Az eperjesi céhhez 46 helység 88 mestere tartozott. Többen Galiciából is,1701-1848 közt.Mesterlevél nem maradt.Levelezés és"Protokol farbiaskeco cechu 1801-1846-1864"alapján ismerjük őket.
E mesterek egyike volt:
29.- Tob.Rotsinsky, 1810. Gálszécs. 153.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Rotschingk Sebastian

Thieme Becker

XXIX. 96. l.

(Lyka)

T. 4949.

)s tiszt jobb kezével szolgálati jel-
edig kardjának markolatát fogja. Fel-

of Dragoons
isky.

)y T. Goddard I. Pall Mall and I.
land Place.

a ri. 22.4 : 14.9 cm.

Rotsching Sebestyén

Kisplasztikus

1918–19

Éinnisk 1930. 87. l.

MDK

Rotschild Zsigmondné

textilmunkával résztvett az alábbi kiállításon

Karácsonyi vásár akadályokkal. Magyar Iparművészet 1937. 247.l.

MDK

Rotschild Zsigmondné

Textiliákat készitett a Berlini Nemzt. Kézmű-
vesipari Kiáll.-ra.

Cikk: Magyar kézművesipar a berlini kiáll.-on.

Magyar Iparművészet, 1938. 158.lap

MDK

Rotschild Zsigmondné

A háziipari részben résztvett a Szép Otthon kiállitasan.

Cikk: A mi kiallitóink.

Magyar Iparművészet, 1936. 25.1.

IDK

Rotschild Zs.-né

Textiliával vett részt a tallini kiáll.-o

Cikk: Népművészeti, háziipari és ...

Magy.Iparművészet, 1936. 29-30.lap

MDK

Rotschild Zs.-né

Háziipari készitmányekkel vett részt az Iparmű
Társ. 1936.évi jan.19.-én megnyilt kiáll.-án
Rigában.

Cikk: Népmüvészeti, ...

Magyar Iparmüvészet, 1936. 3-4.lap

MDK

Rotschild Zs-né ipm.

Népműv. háziip. és ipm. kiáll. Rigában. M. Iparművészet, 1936. 1.sz. 4.l.

Rotschild Klára
divattervező

Ruhatervek

—: Esti fények, esti csillogás.
Nők Lapja, 1968. nov. – 48 száma.

MDK

Rothschild Klára divatkerverő

A különlegességi Ruhaszalon divatkerverője. (Az idei (1961) nyári divatról nyilatkozik.)

Küszöbön a nyár.

Ország-Világ, Bp. 1961. 18. sz. (19. l.)

MOK

Rotschild Klára (divattervező)

Az általa tervezett ruhákról fényképes repr.

Milyen lesz az őszi-téli divat?

Ország-Világ, Bp. 1960. 42. sz. (18. l.)

MDK

Rotschild Klárra

(Az általa tervezett ruhákról fényképek repr.)

Váci utcám, Váci utcám...

Nők Lapja, Bp. 1958. május 1. [14-15.l.]

MDK

Rotschild Klára ~~[illegible]~~ divattervező

az általa tervezett ruhákról fény-
kép repr.

Tavasz is - nyár is.

Nők Lapja, Bp. 1957. április 18. [12-13. l.]

MDCA

Rotschild Aldra, divattervező

Az általa tervezett két ruhából fényképes repr.

A héten láttuk. (Képaláírat.)

Nők Lapja, Bp. 1957. október 17. [19.l.]

MDG

Rotschild Klára, divattervező

Az általa tervezett ruhákról fényképek repr.

Borongós ősszel.

Nők Lapja, Bp. 1957. november 7. [19.l.]

ROTSCHILD Béla

K.-.K.

1929-ben Nagybányán a Szépművészeti

Iskola tagja

éti: Nagybánya... Bp. 1954 340.1.

ROTSCHAK, Mathias, pozsonyi könyvkötőmester

M.K., bürgerl. Buchbinder, †29 éves korában, Pozsony, 1789 augusztus 18. (1789, 619.l)

Preßburger Zeitung
(Genthon)

MDK

Rotl János kőmives

résztvett Buda ujjáépitésében 1686 után

Schoen Arnold:Buda épitőmestereiről töredékekk vázlatok I.Kik épitették ujjá Budát az 1686.évi romokból? Müvért 1957.VI.évf.4.sz.299.l.

Rotky Károly

kiáll.

Nemzeti Salon

1931. szept.

Föv. képt

Rotky Károly dr.
festő

László

Nemzeti Szalon
72. csop. kiáll.
1931. szept.

Rotky Hanna bárónő

MDK

Olasz nő, olf.

Műcsarnok 1887. őszi kiáll.
I. sorozat

Rotky Hanna MDK

Tanulmányfő, olf.

Műcsarnok 1887. őszi kiáll.
I. sorozat

Rotky Hanna NDK

Olasz nő, olf.

Műcsarnok 1887. őszi kiáll.
II. sorozat.

Rotky Hanna MDK

Tanulmányfej, olf.

Mücsarnok 1885. jun.lo.

Rotky Hanna bárónő

Csendélet, olf.

Miccsarnok 1885. jun. 10.

Retki Károly.

Osztrák festőművész műveit kiállitotta a Nemzeti Szalon 1931-ben.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

Rotivinsky Ferenc

festőművész

Esterházy Móric gróf a Balatont legjellegzetesebben ábrázoló akvarell-festményre 500 pengős pályadijat tüzött ki s a pályázat lebonyolitására a Balatoni Társaságot kérte fel. A kitüzött dijért pályamüvét beküldötte.-

Ujság
1935.XI.16.

Rativensky Ferenc.

gróf Esterházy Móric pályázatot tűzött ki a Balatont hegyjellegzetesebben ábrázoló akvarell-festményre, melyre pályaművét beküldte.

Nemzeti Ujság, 1935. Nov. 16.

Rotkivinsky Ferenc

festőművész

Balatoni akvarellpályázaton képével szerepel.

Magyarság
1935.VI.17.

Kmetty János és Róti István festőm.-k MDK

Szinyei Merse Pál halálának 23. évfordulóját emlékünnepként tisztelik.

R.I.- t a társaság tiszteletbeli tagjává választották.

Emlékünnepet tartott a Szinyei Merse Pál Társaság.
Reggeli Magyarország. 1943. febr. 4.

MDK

Rothstock Alajos épitész

Magnép. eng. Rp.n. Vállalk. Közl. 1907. jan.9.

5.1.

MDK

Rothstock Alajos építész

Magánépitési eng.Bp. Epitő Ipar 1907. jan.13.

19. l.

MDK

P Rothschmingk, szobrászm.
Temesvár.

Dr. Joachim Miloja, muzeumigazgató. Repr. X
110.1. /

Erdélyi Müvészek. II. sorozat. Tibor Ernő és temes
vári müvészek.
Képzömüvészet. 1932. 109-112.1.

Pozsonyvidéki agyagipar VIII. 164.

Rothmüller Jens

Aus. 1884. Esti tänf
Ötvörög
Henger Antal vésnökné.

Kritimisk 1900/1901.
42. l

Rothmüller Antal kipirá.

Ind. gyűjt.
1817. VII. köt., 141.
2. Intérétek.

Rothmüller Anton

Körajzoli.
az Esterhazy-Ezeptan
öre Fischer József
után

l. ásd okv.
Mel Estkept

L. XVI. l.
L. XVIII l

l. a nevmu-
tatót.

Rothmüller

Ltáb I. 20.

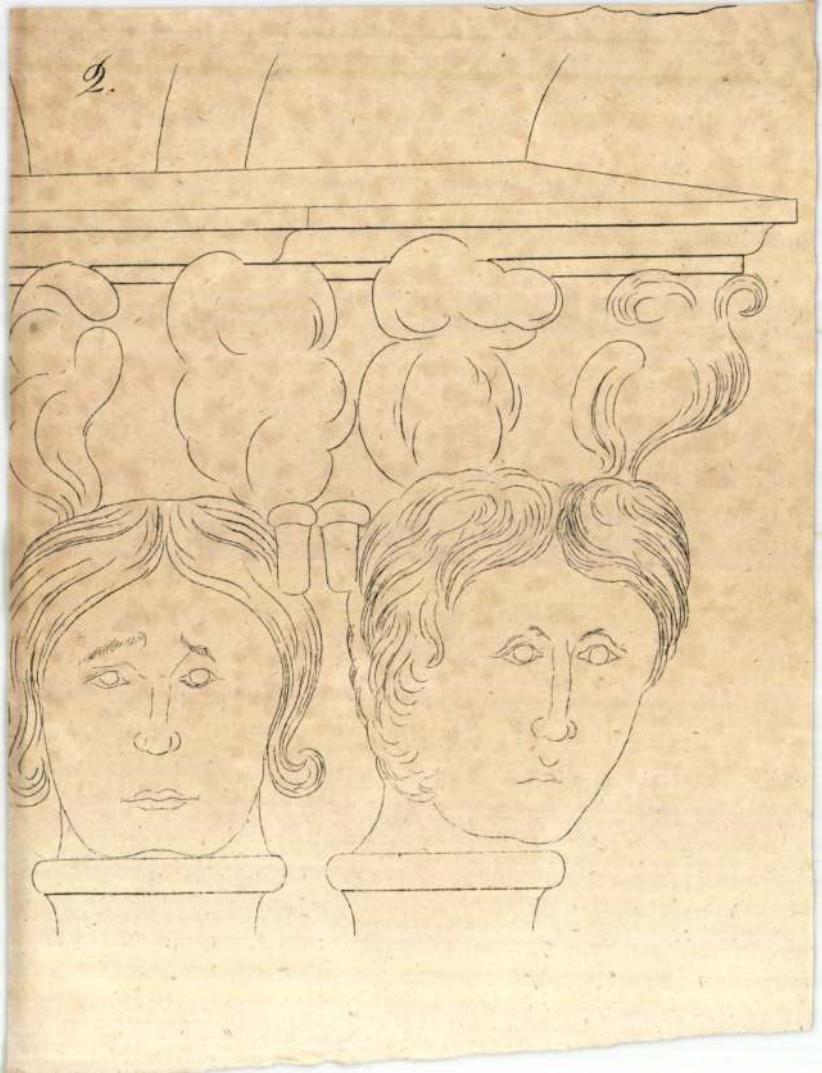
2.

Rothmüller

l.

LykaMagyműI800-50

15. l.

Rothmeister József

budai könyvkötő

1719-ben lett budai polgár

vőd

z

Neinuyomdászok

59. l.

103.

Rothmeister Josef

Budai könyvkötő

1719.

l.

Romhányi

85. l.

Rotman Elemér

Bakterologiai intézet

Repr.

Hongrie - Magyarország

Préface. Páris - Budapest, Bp. é. n.

G. l.

ANT. ROTHGRŐFEL, textilfestőmester

HAUPT LADEN BUCH.-Eines Ehrsamen Handwerks Deren Kais:
Königl: PRIVILEGIRT Bürgerlichen Schön und Schwartzfärbern in der Königlichen Freyen Stadt Pressburg.
Név:.- 230.- Herr Ant. Rothgrőfel
Felvétel ideje: 1805. 11 Agst.
Hová vették fel: Kabolna, /Kápolna ?/. 158.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974

Spányik Károly:

Mellig, szem köztne
sarán nyugtatja. Haja, ba
szürke. Zsinóros szürke katá
vállvető zsinór pedig hátra v

Olajfestés, vászonra,
Az 1848-diki er

Rothgasser

bécsi üvegfestő

lásd

Ormós Zsigmond

Utazási emlékek. I –
köt. Pest 1860. 212. l.

Róthfeldné Hirsch Nelly

A müvész arcképét cimlapján hozza a lap. Repr.
Gyulai Pál költeményeinek kötetét illusztrálta és megfestette az iró arcképét, valamint Kossuth Lajos képét is a lap részére.

A 792. lapon "Róthfeldné Hirsch Nelly" cimmel ir a lap a müvészről, s kiemeli rajzkészségét, méltatja müvészetét.

A HÉT, Bp. 1894. dec. 16.
V. évf. 5o. sz. cimlap és 792. lap.

Rothfeldné Hirsch Nelly MDK

Illusztrációk Gyula Pál költeményeihez, tus

Műcsarnok 1896. ezredéves kiáll.

Rothfeld-Hirsch Nelly MDK

Öt illusztráció Gyulai Pál költeményeihez,

tus

Műcsarnok 1894/95. téli kiáll.

Sara

Rothfeld Samuel

adat nincs

1895/96, nincs ostalj

Mauretania Caesariensis V. 263

formái csak a XVI. század elején tűnnek fel. Ezeknek a kialakulására a német V. volt döntő befolyással. A német művészet a renaissance formakincsét a vasmunkákban igen szerencsésen tudta értékesíteni. A hengeres rudak nemes hajlású, egymást számtalanszor átfűző íveket alkotnak, melyek tekercsben, vagy — laposra kalapálva — groteszkekben végződnek, olykor pedig virágokká és levelekké alakulnak át.

A barokkstílus nehézkes formáit jól tudta értékesíteni a V., amig azok túlságosan el nem vadultak. Az építészeti alkotásokon fellépő gazdagság a vasműveken is érvényesül és ezek az e korabeli mesterek kiváló technikai készültségéről tanuskodnak. A gazdagságra való törekvés eredménye a nagy méret is. A renaissance vasmunkákon alkalmazott hengeres rúdvas helyett a négyzetest használják és az átfűzést az egymásra lapolások és tagozott vasból készült gyűrűs kapcsolások helyettesítik. A díszítőelemek közt a csigavonal és akanthuszlevél a legfontosabbak. A barokk mesterei továbbá előszeretettel használják fel a természetnek megfelelően alakított virágdíszeket, még pedig vasbádogból készült és felrakott csokrok és füzérek alakjában.

A rokokó-ízlés korában a V. technikai fejlettségének legmagasabb fokára jutott. A formák bájos és a szimmetriát teljesen mellőző hullámzását a kovácsmesterek rendkivül ügyessége a vasra is rákényszerítette. A könnyedén odavetett levelek, indák, füzérek, lobogó szalagok és finom rozetták a vasmunkákon is megfelelően kifejezésre juttatják a rokokó kor sajátságos ízlését.

A finom részletekben bővelkedő, de az összhatás szempontjából meglehetősen száraz XVI. Lajos-stílus nem volt alkalmas arra, hogy a V.-t jelentékeny

Róthfeld Sammé

1895/96 és 1895/96 I.

Deák Ébner isk.

Ferkèpzomfoisk`vk

127 l.

Adorazione dei Magi Tiziano tól

TV. 41.

Rothfeld Hirsch Nelli

Mucsarnok Bpest.

1894/95. téli kiáll.

1896. mill. kiáll.

Rothfeldné Hirsch
Nelli

(Radóné)

A minisztérelnök
és nége a kiattilás
kovrzóján, fenti
rajza

repr.

Vas. Ujs. 1896. 697 l.

FRANZ ROTHER, textilfestőmester

HAUPT LADEN BUCH.-Eines Ehrsamen Handwerks Deren Kais: Königl: PRIVILEGIRT Bürgerlichen Schön und Schwartzfärbern in der Königlichen Stadt Pressburg.
Név.-68.- Herr Franz Rother
Felvétel ideje: 1781. 26. Febr.
Hová vették fel: Raab Siget,/Győrsziget/. 155.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974

Rothenbacher

l.

Lykanemzromantika
126 l.

Rothel Jmor Terencz

sú megi udvari festo

Mitralého, Fizetése

2 Zi. fl.

Rothel János Ignác

1710. Kiechenzi cz. tk. 336. I.

Kiechenzi Pál nagyoté-
ka ellen bejelen-
tett igénych:

ROTHBERGER, Georg, pozsonyi patikárius

G. R., Mauerapotheker, † 46 éves korában, Pozsony, 1774 február 4. (1774, 14. szám, 61)

Pressburger Zeitung
(Genthon)

osztott. Ezek mindegyikében sarkára állított kékkeretelésű négyszögű medaillon, virágos és apró rozettás díszekkel. Feketealapú belső és külső szegélyében virágrozetták sorakoznak. Sárgaalapú keretében kampós medaillonok.
Mérete 90×160 cm.
Kaukázus, XVIII. század vége.

SIRVÁN SZŐNYEG
Piros tükrében nagy stilizált virágtő, valamint leveles rozetták és állatalakos díszek. Törtindás pirosvirágos, kékalapú belső és külső szegély között fehéralapú leveles indás, ú. n. madaras dísszel.
Mérete 131×108 cm.
Kaukázus (Moghan vidéke), XVIII. század.

KORASZÁN SZŐNYEG
Kékalapú nagy tükrében tizenhárom sorban ciprusok sorakoznak egymás mellé. Piros keretés-

EGYÉB TE

TEXTIL-MINTAGYŰJTEMÉNY,
480 darab, 44 táblán. A textilművesség fejlődését mutatja be az alexandriai és frigiai korai emlékektől kölni szöveteken, olasz brokátokon és bársonyokon keresztül a rokokó emlékeiig. A kölni Schnütgen-gyűjteményből Simor prímás vásárolta, 1884.

Keresztény Múzeum Esztergomban. Egyházművészeti Lap, V., 1884., 364. l. — Radisich: A Simor-Múzeum. Művészi Ipar,

Rothausky István, klz.
Koponya, grafika
Koponya, grafika

IV. Képzőművészeti, fotóművészeti, kézügyességi és bélyegkiállítás. Bp. 1936, december, 12 l.

MDK

Rothauser Miksa

Magyar Iparművészet, 19o1. 267. l. Régi festmények
és ötvösmunkák kiáll.

MDK

Rothauser Lajos és József

Lakóház a Jókai-utcában, repr.

Építészet és Iparmüvészet 1912. 1.sz.

Rothauser Lajos építőmester

Bp. I.magy.Bizt.üdülő

Tér és Forma, 1935 VIII. 323

MDK

Rothauser Lajos és József

kivitelezte

a Weiss Manfred Váll. Elismert Nyugdijpénztárának bérháza a Margit ¢ körúton.

Tér és Forma. 1938. 6. sz. 180-194. 1. Képekkel.

MDK

Rothauser József és Lajos

Lakóház a Jókai-utcában, repr.

Építészet és Iparmüvészet 1912. 1.sz.

MDK

Ernst Mus. XVII. auko. 80.1.

MDK

Rothauser József és Lajos

kivitelezte

a Weiss Manfréd Váll. Élismert Nyugdijpénztárának bérháza a Margit ~~g~~ körúton.

Tér és Forma. 1938. 6. sz. 180-194. l. Képekkel.

Rothberger M.

Hobrán

l.

Medvey 37 l.

Rothberger

lásd

Cs-érin 57 l.

M.D.K.

Rothbauer Ferentz, lakatosm.

Pesten dolgozott. Szül. Winterberg, Csehország. Róm. k. házas. Pesten polgárjogot nyert. 1835. VII. 10. 248. o.

Temesváry Ferenc: Lakatosipari érdekességek a Magyar Nemzeti Múzeum gyűjteményében. 237. o.

Folia Archaeologica. XVII. 1965. Budapest. Múzeumi Ismeretterjesztő Központ. Bp.

Illyefalvi: Pesti és budai polgárok 1686-1848 II. 263 l.

Név: Rothaub Stephan

Foglalkozás: puszamüves (Bixenmacher)

Szárm. hely: Neustadt

Hitfelekezet: _____ Csal. állapot: _____

A polgárjog megszerzésének időpontja: 1699 IX 6.

A polgárjogért fizetett összeg forintban: 10

STEPHAN ROTHAUB
puskamüves

MDK

Neustadt
1699.szept.6. polgárjogot nyer Pesten
1715-ben is itt él.

A. Belv.Lib.Def.1715.dec.13.

Rotharidesz Zsuzsanna

Farkasfalvi Imre

tud róla
o meg igérte, hogy
értesít.

Lakik Farkasfalvi
VIII. Kisstáció
utca 9.

No persze, hogy értesi-
sett!
Már ő maga is vég meg-
halt, szegény.

Vas domborma, az utolsó vacsorát
Lionardo nyomán ábrázoló

V. 42.

Rotharidesz Endre

kiall. Nemzeti Szalonban

1920 jan. febr.

Mákvirág, olajf. 450.—

1920. szept. u. o.

Parkrészlet, olajf. 1800.—

Csendélet, olajf. 2000.—

MDK

Rotharidesz Endre

Parkrészlet, of.

Csendélet, of.

N.Szal. őszi tárl. 1920. szept. 23. 1.

Rothal, Joannes a , épitész

1575. jan. 4. "pro certis aedificiis per ipsum in arce nostra Saros extructis" 599 frt 77 dénárt kapjon.

319.o. 345. adat.
320. o.384. adat.

Kapossy János: Művészettörténeti regeszták a királyi határozatokból és rendeletekből. III.
(Küszétessi Bánrévi György.)
Műv. Ért. 1956. V.évf. 4. sz. 318-330.o.

Roth Johann Gottfried
von Rothenfels

---

miniatur festo

magor!!

Lasd

Wurzbach, Biogr.
Lex. Wien 1874.
103. l.

Ev. fell

Roth de Rothenfels
Johanne Gottlieb

festő (magyar)

Lásd

Beck T. G.

rézm.

~~Keresztes Zsófia, homok-szentiváni V. 9.~~

Roth von Rottenfels

Johann Gottlieb

8395.

1742 sept. 7. Johann Gottlieb Roth von Rottenfels, Hofakademiemaler, von Kremnitz in Ungarn geb., des Jeremias Roth von Rothenfels Sohn, wohnt in Weberischen Haus auf dem Graben, Eva Ludovica von Platzer, eines Rittmeisters Tochter, wohnt in Ödenburg. Die Brautleute waren Akatholiken.

Nösult Becsben 1742.

Starzer A. Quellen zur Geschichte der Stadt Wien. Wien 1908. VI. B. No 8395.

1748-ban Becsben hazassagi tanu.

U. o. No 7624.

Gra Felesége meghalt 1743 nov. 30. Starzer VI. B No 13943.

Róth Zsigmond, [ ]

L: Maróti Géza

Gerle János: Maróti Géza építészet és... 50-51

Magyar Építőművészet Bp. 1983 83/6

MDK

Róth Zsigmond és Tauszig Béla építészmérnökök

Hüvösvölgyi nyaraló
Családiház Pasaréten
Vas és Fémmunkások Közp.Szöv. Székháza, Bp.

Modern épitőművészet. Pesti Hirlap nagy naptára, 1930. 99 l. és képek.

M.D.K.

Roth Zsigmond müépitész

"Tavasszal lerakják az uj templom első köveit..." cimmel beszámol a lap az Izr. Egyház pályázat-hirdetményéről és közli a dijnyertes müépitészek neveit. Ezek között szerepel kétezer-pengős dijjal Roth Zsigmond müépitész.

Szinházi Élet. Bp. 1929. január 13-19. XIX. évf. 3. sz. 86-87. lap.

MDK

Roth Zsigmond és Taussig Béla

A Dohány-utcai templom épitésére kiirt pályázaton looo pengős jutalommal tüntették ki

Zsidó épitőművészet. Mult és Jövő. 1928. dec. 419.l.

MDK

Tausig Kálmán és Roth Zsigmond.
bp.-i müépitészek

Breznóbánya szab.kir. város városházának épitésére összese 32 pályaterv érkezett be.

A II. - 1000 koronás dijat T.K. és R.Zs. nyerték e "Gyömbér" jeligéjü tervükkel.

Városház tervezése Breznóbányán.
Magyar Epitömüvészet. 1913. 2.sz. 14.oldal.

M.D.K.

Roth Zsigmond, építész

és Tausig Kálmán körös
terve 1000 K-ás második
díjat nyert a breznóbá-
nyai városháza pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1913. XXXIV. évf.

febr. 26. sz. 14. old.

MDK

Róth Zsigmond, IV.éves ép.

Családi lakóház terve. Vázlat. Kép.

Málnai Béla: .... kiállitás.
Magyar Epitömüvészet. 1908. 3. sz. 22.1. 25.1.

Hadjárat.

A háttérben jobbra Tokaj e
pedig Schlick csapataival a hor
kardját adja át. Felirata:

Schlacht bei Tokei unter

alól balra: Wien b. Johann Krat

Rm., mér. a rl.

Szn. 224
434-99-1

Roth Zsigmond

ép itész

Szül: Csacza 1885

Oklevelet nyert 1907

Műegyetem 17. é.

ADORJÁN ÁRMIN

IRESS. MOSE. (Tolna m.)

Róth Zsigmond

IV. éves építész hallgató

Családi lakóház

terve, rajz.

Magyar Építőművészet

1908. 2. f. 21. l.

Róth Zsigmond, MDK
építész hallgató
terve tökéletesebb Lossáryiénál, de internac.modern.

A Roth-féle fürdoszoba pályázaton egyenlö
részben honoráltatott az összeditett dijak
egy-egy felével.

A Magyar Épitömüvészek Szövetségének közgyülése.
Vállalkozók Közlönye. Bp.1907 máj. 29. 4.old.

MDK

Róth Zsigmond, 1907

A m. kir. József Müegyetemen oklevelet nyert építészek névjegyzéke 1873-1928-ig. Építő Ipar - Építő Művészet 1931. jun. 1. 89.l.

MDK

Róth Zsigmond, III. éves

gyógyterem

Építészhallg. kiáll. Magyar Pályázatok, 1907.
V.évf. 1.sz.

MDK

Roth Zsigmond, éoitész

a III. dijat nyerte el.

Wellisch-pályázat: egy falusi vidéken épülö müteremház.

A Magyar Epitömüvészek Szövetségének közgyülése. Vállalkozók Közlönye. Bp.1907 máj.29. 4.old.

MDK

Roth Zsigmond IV.éves épitész.

Fürdőszoba kiképzés, repr. I.dij.

Épitésztanhallgatók tervpályázata.
Magyar Épitőművészet 1908. 2.sz.

Legléd, 947. dec. 23-

Kedves Terminni és Gula bátyám,

Jóskának faj a kese s ig hegette
ujból én közönöm meg kedes anyja
elhunyta alkalmából kifejezett rész-
véteteket,

Kellemes ünnepeket és megelége-

Róth Zsigmond

Gritenhallgató

cikkei és rajzai

Megfagyott Mu-
zsikus

Bp. 1907.

Roth Zsigmond

MDK

Épitészhallgatók kiállitása.
Vállalkozók Közlönye, 1907. dec. 25. 4.o.

RÓTH ZSIGMOND építész (Csacza, 1885.IX.8. -Bp., 1970.VIII.25.)

GERLE János - KOVÁCS Attila - MAKOVECZ Imre: A századforduló magyar építészete. Bp. : Szépirodalmi, 1990 **190.p. és ill.**

natkozólag ily közvetlen me
választ ne közvetlenül adjo
nak, hanem a válasz az eddi
en hozzám terjesztendő fel,
sam.

Budapest, 1935. évi m

A kiadvány hi

min. iroa

A Müemlékek Orsz. Bizotts

Roth Zsigmond

épitéz

l. 1949

A 90

29. l.

Gyalogosok.

Egész alakban, e
korlat közben, teljes fel
tizenkét képben vannak áb
fölül balra: K.k.öst
jobbra: Cs.kir
jelzése pedig: 16.

Kőnyomat, méretei

Sz.n.14
189-91
Át.lelt

Róth Zsigmond

épitész

lásd

2

Ambrus és Hajnal

alatt

Kérem Méltóságodat,
szíveskedjék odahatni,
hogy ezt az összeget a vár-
megyei inségalapban eset-
leg a Méltóságod vezetése
alatt álló Régéneti és Tör-
ténelmi Társulatnál fe-
dezze. Amennyiben az ása-
tást megvalósul, úgy
annak irányítására és
a Műemlékek Országos Bi-

Róth Zsigmond

épitész

Élete -

Váljubal

249. l.

T. 4654.

ájú földmives kalapot és galléros
jobbsarokban: A.K. f. 1815.

.9 cm.

l.

Róth Zsigmond

építész

Elektr. arch.

Hefeltlex 963. l.

M. D. K.

ROTH Zsigmond építész

Bp. új izr. kaúgárvakás Temploma (1949)

Herman Lipót Falképeivel

Grünvald Fülöp - Naményi Ernő:

Budapesti Zsinagógák Bp. 1949.

29. l.

látlan energiának, a lelki dinamikának az anyagban való megkötését, rabulejtését fejezik ki emberfeletti alakjai.

Építészeti műveiben is az anyag megelevenítésére törekedett. Nemcsak az oszlopok és gerendák, hanem nála már a fal is tele van erőtartalommal. A Laurenziana-könyvtár előcsarnokában a fal kiszögellik, hogy az oszlopokat rabszolgák gyanánt fülkékbe szorítsa, a Szt. Péter-templomban pedig az oszlopok helyére pilaszterek kerülnek és a fal teljesen átveszi a tömegformálás, a hordás és a tehernyomás együttes funkcióját. M., hogy az építészeti elemeket energiatartalommal töltse meg, mindent kiforgat eredeti rendeltetéséből, természetéből.

M. 13 éves korában Domenico Ghirlandaio festőnél, majd később Bertoldo szobrász felügyelete alatt a firenzei San Marco-kertben, a Mediciek antik szoborgyűjteményében tanult. Medici Lorenzo annyira kedvelte a fiatal M.-t, hogy ez Lorenzo haláláig (1492) palotájában lakott. Bertoldo bronzszobrocskái kétségtelenül hatással voltak a fiatal M.-ra, sőt egyik első munkája, a firenzei Casa Buonarrotiban lévő márványdombormű — Herakles harca Dejaniráért a kentaurokkal — Bertoldo egy bronzreliefjének befolyása alatt készült. Ezenkívül Masaccio, Donatello és Quercia művészete is mély benyomást gyakorolt az ébredő zsenire. Úgy a Herkules-dombormű, mint a Casa Buonarrotiban lévő másik ifjúkori munkája, egy Madonna-relief, quattrocento elemei dacára is, már M. jövendő nagy stílusát viselik magukon. 1494. M. balsejtelmektől üzve, Velencébe, majd Bolognába menekül. Itt a Szt. Domonkos-szárkofág (S. Domenico) jobboldali kandelábert tartó angyalát faragja, melynek robusztus [illegible] ellentétben állanak a szemben

Róth Zsigmond

Róth Zsigmond okl. építészmérnök (Tauszig B.) V. Váci-út 32.
○290-776

Bptávb 1940 szept.

MÁJUS

31

Roth Viktor

Művészeti lexikon 694. l.

művészettört. író, szül. 1875.
~~Evang.~~ Ev. lelkész Szászsebesen.
Erdély művészeti emlékeiről szá-
mos cikket és (több ön álló mun-
kát ír. neviet nyelven)

18

Roth, Victor Die deutsche Kunst in Siebenbürgen. F Berlin, 1934. Deutscher Kunstverlag 8-r 177 l. 226 kép

---

F Bearbeitet von C. Theodor Müller, Alexander Freiherr v. Reitzenstein Heinz R. Rosemann.

Kerthely II. 174

Roth Teophil

Geb. in Kemnitz

1726-28

Bècsi akadèmia
Ujhàzy

Roth, Thomas, asztaloslegény

Győrben 1674-1699 között megfordúlt asztaloslegé-
nyek jegyzéke: "Roth, Thomas, schwabisch, 1693 VII.5."
119.old. 13.jegyz

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII.szá-
zadban - Adatok Győr város Asztalosművességének
történetéhez 93xxd Old

Arrabona, 9. - Xantus János Múz. Győr, 1967.
A Győri Múz. Évkönyve

Thomas Roth, asztaloslegény

A győri asztalos és puskaagykészitők legénykönyvéből, October 1692 Janr utan: "Anno 1693 den 5 Jullius ist frembt gesessen Thomas Roth Von schwabbischen gemient /!/ Ein Thischler gessel". 108.old

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII.században - Adatok Győr város asztalosmüvességének történetéhez 93.old

Arrabona, 9.- Xantus János Múz. Győr, 1967.- A Győri Múz. Evkönyve

Rott M./Matthias/,asztaloslegény
óó---

Győrben 1674-1699 között megfordúlt asztalosleg é-
nyek jegyzéke származási hely szerint:"Mühlhausen:
Rott M." 122.old

Batári Ferenc: Asztalosleg ények Győrött a XVII.
században - Adatok Győr város asztalosmüvesség ének
történetéhez 93.old

Arrabona,9.- Xantus János Múz.Győr,1967. - A Győri
Múz.Evkönyve

Roth/Radt/Th./Thomas/,asztaloslegény
---- ----

Győrben 1674-1699 között megfordult asztaloslegények jegyzéke származási hely szerint:"Schwäbischgemündt:Roth /Radt/ Th." 123.old

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII. században - Adatok Győr város asztalosmüvességének történetéhez 9[illegible].old

Arrabona,9.- Kantus János Múz.Győr,1967.- A Győri Múz.Évkönyve

Róth Tamás

l.

Radvánszky II.

39. l.

Rókh Tamás

1905/6

Ferkèpzomfoisk vk

127. C.

Roth Tamás

kisplasztikus

1901/2.

Élmisk 1930. 88. l.

MDK

Róth Tamás, ipmüv.isk.növ.

Kisplaszt kai szakosztály.
Iparmüv. isk. Pályaterv.

/Ugy látom mintha tintatartó lenne. Növi akttal. /
?.

Repr.

Magyar Iparmüvészet. 1903. 141-142.l.

MDK

Róth Tamás, ip.müv.növ.

Tintatartó. Pályaterv. Kép.

Kisplasztikai szakosztály.
Magyar Iparmüvészet. 1903. 142.l.

Roth Simon

antalos

1721-22.

Erzsébetváros

Schuller Ivei

440, 441 l.

Hadjárat.

Az előtérben a Duna innen
nak balra, középütt három táb
pedig jobbra a házak közelébe
irata:

Der Vorposten bei Pre

Szines rm., mér. a r

Szn. 221
434-99-1

Roth Sámuel

építész

Szül: Budapest 1887

Oklevelet nyert 1910

Műegyetem II. e

ja.

n diszkard s jobbrá az a kalap van áb-
a kitimö hadvezérnek XI. Kelemen pápa kül-
ölött e 13 sort olvassuk:
Eigentliche
Abbildung
n Ihro Päbstlichen Heiligkeit
EMENTE XI.
ürstl. Durchl. dem Hrn. General-
utenant, Printzen
GENIO
n Savoyen
rschickten
CO, oder grossen
s und Huts
e ausführliche Beschreibung in dieser
rtsetzung zufinden.

néretei a keretnek 17.8: 14.6 cm.

9212

140/95 № 116.

Roth Sámuel

ötvös

1715, 1720 Selmecbánya

Magyarországi ötvösök 27 l.

MDK

Roth Sámuel, 1910

A m. kir. József Müegyetemen oklevelet nyert építészek névjegyzéke 1873-1928-ig. Építő Ipar - Építő Művészet 1931. jun. 1. 89.l.

Roth Samuel

brassai ötvös

lásd

Arch. Ért

1909. 15.

Roth Samuel senior

ötvös 1617

Lásd

Gárfai Brassó 102

Roth Samuel junior

ötvös 1637

laid

Gyárfás Brassó 108

Roth Samuel

ötvös

1637. született Lőcsén

1686. meghalt.

BRASSO
RE. 21 l

Roth Samuel

Brassó

1660. pestisben meghalt

BRASSO
RE. 21. l

Róth Rersö
festö
1897.

Éimisk 1930. 88. l.

Róth Rezső

1906/7 II., 1907/8

Ferkèpzomfoisk`vk

127. l.

A vizsgálat időhatárai a 15. század végével és [illegible] magyar összecsapásoktól a 18. század elejéig, Magyarország töröktől való felszabadulásáig terjedtek. Addig tehát, amíg e műalkotások eleven aktualitást hordoztak, azaz a török elleni harcra buzdítottak. Az összegyűjtött anyag legjelentősebb része magyarországi, ausztriai és csehszlovákiai muzeumokból, könyvtárakból és levéltárakból származik, tehát olyan területről, amely egykor közvetlenül Habsburg fennhatóság alatt állt, de a mai Itália, Lengyelország, NDK, NSZK, Svédország, Szovjetunió s az Egyesült Államok gyűjteményei is őriztek meg a magyarországi török háborukhoz kapcsolódó s a vizsgálatba bevont képzőművészeti alkotásokat.

RŐTH Renáta

Az 1988. évi Somogyi Őszi Tárlaton
díjazott művész.
Somogy 1988. 6.sz. borító

Ferenczy Valér: Hármas
Regyek 51 (974), 4382 (965). — Nő
arckép 51 (974), 4125 (831).

Roth Paula

Münchner 1903. 62

MDK

Roth Paula

pályamunkáját megvásárolták

Művészi fejléc és záródisz pályázat. Művészet 1903. 62.l.

R o t h Paula grafikus

M Ű V É S Z E T
II.évf. 1903.
62.
"Könyvdisz-pályázat"

Roth Pál

ötv.

Kőmagyötvj. 1407. sz.

Roth Pál

ötv.

Kőmagyőtöj. 216. 7.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Róth Pál

Thieme Becker

XXIX. 90.l.

(Lipska)

Roth Pál

Ötvös Magyarban

1657. városi szenátor
és eleomosynarius.

Albrich Flem

268. l.
284. l.

Róth Pál

nagyszebeni ötvös

Sasalaku edény XVII-sz.

m. 25.5

dr. Friedmann Ignác

Szulajd – Bpest.

Ismt

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása

Enged

.....

a műhelyfőnök
al

Roth Pál

ötvös

Nagyszeben, a XVII század-
közepén -

a Varosi tanácsnak is tagja
volt -

Ivód

Allszeb. 268. l.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása

Engedé

.....

a műhelyfőnök
alá

8. sorsz. Műhelyi minta.

Roth Pál

ohr.

1657. Nagyszeben

ind

Allszeb 284 l.

ÉRDEKES! OLCSÓ! TANULSÁGOS!

MEGJELENT!

a M. Kir. Központi Statisztikai Hivatal által szerkesztett

STATISZTIKAI ZSEBKÖNYV 1938-ra

amely minden foglalkozási ágra nézve igen hasznos és érdekes adatokat tartalmaz.

ÁRA P 1.—

Megrendelhető a vételár és 20 fillér költségnek postabélyegben vagy utalványon való beküldése, vagy a 26217 számu postatakarékpénztári csekkszámlánkra való befizetés ellenében a M. Kir. Közp. Statisztikai Hivatal Kiadványai Irodájánál, Budapest, IV. Főposta 412. fiókszám.

Roth Pál

nagyszebeni ötvös
1637-ből Eelterett
kannája-

Genthon István

Magyar művészeti
emlékek külföldön.
A Műgyűjtő
1930. 139. l.

Roth Paul

otvös 1637

lásd

Gyárfás Nagyneben

Arch. Ért. 1910 415

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhelyf

Miután keresményemnek 191..... év

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbiztam

Kelt ....., 191..... év

.....

tanu.

.....

tanu.

Roth Pál

Hebeni Otvirs 1637

Grod

Arch. Ert.

1912. 443. l

Roth

R. 9. *Pál*, ötvös, élt Brassóban, hol 1646. lett mesterré, † 1689. R. műve a Fronius-kanna (1640, Bécs, Figdor-gyüjtemény). 1661. R. restaurálta a brassói ev. főtemplom bronz keresztelő medencéjét.

L. G. II 394 l

Roth Pál

brassai ötvös

Kupa fedővel ca 1650
m. 17·5

br. Herzog M. Lipót
tulajd

Mil

~~Sasalaku edény~~

JUNIUS

1

Roth Pál, ötvös

Művészeti lexikon 694. l.
Revai lex. 16 k. 378. l.

~~ötvös~~ Brassóban a XVII. sz.-ban. 1646. lett mesterré; 1689 halt meg. R. műve az u. n. Fronius-kanna sö restaurálta 1661. a brassai-fekete-templom keresztelő medencéjét.

(17.

Roth Paul

ötöös

1646 mesterré lett
1689. meghalt.

BRASSO
RE.
2 il

Rokk Pál

kassai ötvös

Lásd

Arch. Ért

1909. 305

magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191..... é

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére ...

nevü munkástársamat szóbelileg megbizt

Kelt ....., 191.....

.....

tanu.

.....

tanu.

Roth Paul

ötvös 1646–89

laisd

Gyárfás Brassó 374

..... *mühely.*

főnökség!

.....hó.....n történő kifize-

.....indokából személyesen meg nem

.....számu.....

n.

vi ..... hó.....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Roth Pál

Obr. Brassó. 1649-89

cród

gegy 130. l

(mesterjegye kőjolve)

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191... (

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbiz

Kelt ....., 191...

.....

tanu.

.....

tanu.

Roth Pál

ötvös 1661.

lásá

Gyárfás Brassé 271.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása

Engedély

.....

a műhelyfőnök vag
aláírá

8. sorsz. Műhelyi minta. —

Roth Pál

ötvös

laid

Gyárfás Brassó V78.

Roth Paul

Brassai ötvös

lásd

Arch. Ért

1909. 15.

Roth Pál

ötvös 1637

lásd

Gyárfás Brassó 110

Róth Pál

nagyszebeni ötvös perlegét (1637) Kopenhágában őrzik.

Genthon I.: Monumenti Artistici Ungheresi All' Estero. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 1-2 sz.

3 ol.

ROTHEL *János Ferenc*, festő. A XVIII. sz. elején Széchenyi Pál püspök udvari festője volt Sümegen. 1710. hátralékos fizetéséért bejelentette igényét, a püspök hagyatéka ellen.

E. G. II. 394 l

DOLGOZAT MLAP

Rothmeister József

budai könyvkötő

1719-ben lett budai polgár

wód

z

Neinnyomdászok

59. l.

Rothmund Gröraj

városi kerlés

1796-tól Pesten

Schmall

I. 228. l.

Cs. Rott Margit

Falusi tájképe szerepel a Szinyei Társaság „Tavaszi Szalon" c. kiállításán az Ernst Múzeumban

Magyar Hirlap 1938 IV-10

Rothel János Ferenc

1710. Hécheny cz. tk. 336. I.

Hécheny Pál naggyoté-
ka ellen bejelen-
tett igények:
Rothel János Ferencz
sz. megi udvari fesztő
nátrolékog fizetése
271. fl.

Rott Margit

Kiállít

8° U 932 IX. 4.

Cs. Rott Margit

Nemzeti Szalon Téli Tárlatán
neve szerepelt.

NU. 1932. T. 1.

Cs.Rott Margit

Alkotásával szerepel a Munkácsy-céh kiáll.-án.

Ujság, 935.III.30.

Cs.Rott Margit

Festménnyel szerepel a Nemzeti Szalon tav.tárlatán.

Ujság.934.VI.10.

Cs.Rott Margit

Alkotásával szerepel a Nemzeti Szalon tav. tárlatán.

P.H.934.VI.10.

Cs.Rott Margit

P.H.934.X.2.
M.O.934.X.2.

— **Balatoni Kiállitás az Uj Szalonban.** A Balatoni Társaság védősége alatt szép és gazdag kiállitás nyilt meg az *Uj Szalonban*. A vezérmotivum, természetesen a Balaton, a magyar égnek ez a csodálatos tükre, amelynek szineit, fényeit és levegőjét tanulmányozni minden festőnek nagyszerü feladatot jelent és egyuttal szinte nemzeti hivatás teljesitését is. Közel kétszáz balatoni tájat látunk itt, de a kiállitás mégsem egyhangu, hiszen minden festő másképen látja a természetet és itt igazán meggyőződhetünk róla, hogy nem mindig az látja a legjobban, aki a legalaposabban munkába veszi . . . A nagyszámu művész és munka közül a következők emelkednek ki különösen: *Bánd Viktória* igen frissen megérzett levegőjü tájakkal, *Cs. Rott Margit* két képe közül a forró déli napsütésü fürdőrészlet, *Elekes Mária* érdekes fényhatásu és felfogásban egészen uj tájai közül elsősorban a tihanyi látkép, *F. Márton P., Förstner Dénes, Guzsik Ödön, H. Horváth István* levegő- és fénytanulmányai, nagyenyedi *Jeney Zoltán* egy-egy drámai erejü vizfestménye, *Klimó István, Köves Boldizsár, Mészáros Jenő, N. Nagy Zoltán, Raabe Ottó* szines, eleven munkái, *Rökk Károly* hat szép hangulatköltemenye, *Tobisch Ilonka* erőslevegőjü tanulmányai, *Radnay Miklós, Juhász Jenő* és *Kosztolányi Gusztáv* tetszetős, kellemes képei. És itt van természetesen az a művész is, aki a Balatonnak valósággal szerelmese, tudósa, apostola: *Wagner Géza*, ismét egész sorával a finom pasztelleknek, amelyek közül különösen a szép gyöngyszürke tónusu Naplemente lehelli a Balaton élő levegőjét, illatát, varázsát. Mint egyetlen szobrász, *Varga Ferenc* jelentkezik egy öreg halász jellegzetes, erős képmásával. *(—y.)*

*

A kiállitást hétfőn délben ünnepélyes keretek között dr. *Fabinyi Tihamér* kereskedelemügyi miniszter nyitotta meg. *Izeri Izsák Gyula* ügyvezető alelnök köszöntötte fel a minisztert és a rendezés körüli fáradozásért köszönetet mondott *Remsey Györgynek*, az Uj Szalon elnökigazgatójának, valamint *Kató Kálmánnak*, az Uj Szalon ügyvezető igazgatójának. Fabinyi Tihamér kereskedelemügyi miniszter megköszönte az üdvözlő szavakat, majd a kultuszminiszter nevében a társaságot *Timkó* miniszteri tanácsos üdvözölte.

holttestre, aki azt állítja, hogy az özvegyasszonyra rádőlt a fal és az nyomta agyon, az orvos azonban fojtogatás nyomait fedezte fel a holttest nyakán. Az a gyanu, hogy bűncselekmény történt. A csendőrség jelentést tett a kir. ügyésszégnek és ez ügyben nyomozást is indított.

— **Életuntak.** *Párkány Zoltán* nyugalmazott államvasuti főmüvezető a Podmaniczky-utca 23. számu házban levő lakásán hétfőn délben *felakasztotta magát és meghalt.* Feleségének irt bucsulevele igy hangzik: *„Anyukám, a szivem nem birja az életet. Apu.“* Holttestét a törvényszéki orvostani intézetbe szállitották. — *Szilágyi*

Rottmann Mozart

Meddig tart a háborn?
c. kéje vepr.

Vas. Ujs. 1916. 233. l

La S. V. è invitata a partecipare

all'ASSEMBLEA GENERALE

della

SOCIETÀ ITALO-UNGHERESE

MATTIA CORVINO

che avrà luogo il 24 giugno p. v. alle ore 18
nella sala d'onore del Museo di Arte Decorativa
(IX., Üllői-út 33—35)

Il presidente
Tiberio Gerevich

Rothmann Mózes

A vén Javithatatlan
c. képe repr.

Ország-Világ
1911. 34 l.

Rottmann Mozart

wód

Ujság 1938

ápr. 23

Rottmann Mozart

Váraslan látogatás
c. olajf. repr.
A Gyűjtő
1913. II. 1-2 r.
47. l.

Rottmann Mózárt

Terefere e ikepé
repr.
Uj Idők 1912
XVIII. 14. sz.

Rottmann Morast

wód

Ernst Neureum
aukciói. 38 sz.
Bpest 1928.

Rottmann Mozart

1909/10 - 1912/13

Benczur ish

Ferkèpzomfoiskèvk

127 l.

Rottmann Mozart

rozv. mil. 1875. Ungvár

1910/11 – 1912/13

a Benczúr mesterisk[illegible]

tagja

Szentesi múzeum V. 311.

Rottmann Mozárt

1911/12. I. harmadosztály beli
Benczur Gyulánál
~~1912~~ 1911/12. II. harmadéves
u. o.
1912/13. I. negyedéves u. o.
1912/13. II. " " "

Landzsa vasból, római VI. 162

Rottmann Mozart
Ő az, olaj.

A Nemzeti Szalon nyitrai kiállitása. XXX.vidéki
kiáll. 19o7. 7 1.

A középszinten kettős dusan faragott
ezetü oszlopokkal hét szakaszra tago-
félkörös lunettában olajfestmény /je-
t/. A vászonma festett és restaurá-
lyok imádását ábrázolja és Kracker
Baloldalról /evangéliumi oldal/ ki-
t Szt. András és Szt. Péter alakjai,
ében Szt.István király magyar öltö-
két-két oszlop között Szt. Pál és Szt.
t pedig a vizet fakasztó Szt..László
a magyar cimerrel, szintén magyar öl-
zott párkánnyal záródó középszint fe-
Szt. Márton lovasalakja a koldussal,
nu pálmaággal, majd magyarországi Szt.
nre alakjai. Utóbbi kettő magyar vi-
en záródó aranyozott keretben vászon-
romságot ábrázolja. Ettől ismét bal-

Rottmann Mozart
Gerő Alajosné

Tavaszi Tárlat. Műcsarnok, 1932. április
23-i.

ÓRA,
teknősbéka alakú, románcos, XVIII. század.
Az Ipolyi-gyüjteményből.
Ipolyi Biharvármegye 400/35. szám.

ÓRADOBOZ,
réz, XVIII. század.

ZSEBÓRA,
nagyméretű, ezüst, XVIII. század.

IRÁNYTŰ, XVIII. század.

T E X T

GOBE

KRISZTUS A KERESZTFÁN, (201. kép)
Tournai, XV. század utolsó negyede. Tervezője valószínűleg nürnbergi mester Pleydenwurff vagy Wolgemuth köréből.
Restaurálta 1928-ban Kiss Jenő és Béla.
Gyapjú, 240×170 cm.
Az Ipolyi-gyüjteményből.
Radisics Jenő: Az Ipolyi-gyüjtemény falkárpitjai és keleti szőnyegei. Művészi Ipar,

MDK

Rottmann Mozart,

299. Ábránd, of.
304. Készülődés a templomba. "

A Szegedi Képrőmův. Egy. műkiáll. Szeged. 1907. III.

Kat. 16, 17. l.

MBK

Rottmann Mozart, sz. 1874.

Nő virágokkal
Látogatás

Ernst Muz. aukc. 53.sz. 1936. máj. 31 1.

MDK

Rothman Mozart.

Kis kacér. Of.-

Várják az ibéletet. "

OMKT. Vándorkiáll. 1910 sept. 8-dec. 27-ig

Tm.- Horvyánszky V. kny. 82. l.

Rottmann Mozart MDK

Özv. Lindenbaumné sz. óbudai Freudiger Sára arcképe, olf.

Műcsarnok 1920-21. Téli kiállitás

MD K

Rottmann Mozart, festö.
szül. 1874.

Szent Erzsébet. Jelezve. Vászon.

gr. Almásy-Teleki Éva műv. int. /v. Ernst-Múz./
IX. Művészeti aukció. 1942. máj. 10.-től kiáll. 18.-án
Kat. 36. l. aukció.

Rottmann Mozart, festő

Udvarlás, of.

Alk.- Műv. Ház.- XVI. Kiáll. - 1943 aug.- Magyar
Mesterek. Jegyz.

Rottmann Mozart
Gyöngysor, olaj
Családi boldogság, olaj
Ünnep, olaj
Hárem, olaj

Drégelypalánk /Héjj/ 5

a villámcsapás által felr
tánya nincs abban a helyz
hasson, vagy hogy a körny
ges a szakértők kiküldése
tartásának kérdésében dön
főnyi őrséget 1552 julius
roma. Négynapi hősies véd
rig elpusztult s a romhal
falak javitásával nem is
1560-as években palánkvár
vár többé fontos katonai
jén falait részben szétho

Ábrázolások:

1. Drégelypalánk látképe.
gariae civitas." Jelezve
Houfnaglius acceptum aliu
cm. Megjelent: Braun, G.-

Rottman Mozart festőművész
Érdekes levél. Olajf.
Képkiállitás Nyitrán, 1916

A kiadvány hiteléül:
Irodavezető.

. évi május hó 31.-én.

éül: A miniszter rendeletéből:

dr. Pogány Károly s.k

miniszteri tanácsos.

Rottmann Mozart festőmüvész
Cleopatra
Tárkányi Jenő gyüjt. pótkatalógusa, 1919

ó aukciójának

MINISTERELNÖKSÉG

Bu

Méltóságo

Méltóságod szives vol

ságos Bizottságának tagjáv

ről szóló kultuszminiszteri

Amidőn ezért Méltósá

egyuttal megragadom az alka

Rottmann Mozart
Tavasz, olaj

O.M.K.T. 1918-19. évi kiáll. Műcs. 8 1.

Rottmann Mozart
Készülődés a templomba, olaj

Szegedi Képzőmüv. Egyesület kiáll. 1907. márc.
17 l.

Rottmann Mozart
Ábránd, olaj

Szegedi Képzőműv. Egyesület kiáll. 1907. márc.
16 l.

Rottmann Mózárt
Karczag Jenőné arcképe, olaj

Őszi Tárlat kiállitása. Műcs. 1922. nov. 17 l.

Rottmann Mozárt
Chrysanthemumok, olaj

Őszi Tárlat. Műcs. kiállitása. 1922. nov.
18 l.

Rottmann Mozart

Muzsa, olaj

Árverési Közlöny, 1936. márc. 2.rendk.sz.

49 1.

Rottmann Mozart

Udvarlás, olaj

Alkotás Művészház XVI. kiállitása. 1943. aug. 4 l.

Szegedi Képzőművészeti Egyesület kiállitása.
1904. márc. 1.

Rottmann Mozart

Eltörött a váza, olaj

O.M.K.T. 1925. május. 22 l.

Rottmann Mozart

Harc a zsákmányért, olaj

O.M.K.T. 1925. május. 22 1.

Rottmann Mozart

Szalbert Lajosné arcképe, olaj

O.M.K.T. 1925. május. 22 l.

Rottmann Mozart
Tanulmányfej

Tavaszi Tárlat. Műcsarnok, 1932, április
23 l.

fajánsz, sárga, madarak díszével.
XVIII. század.

KORSÓ,
3 drb., fajánsz, szentképes,
XVIII. század.

LAP,
fajánsz, Károly infáns képével.
XVIII. század eleje.
Az Ipolyi-gyüjteményből.
Szendrei János: Néhai Ipolyi Arnold gyüjteménye. AÉ, VII. 1887., 344. l.

KÜLÖNFÉLE TÁRGYAK,
13 drb., állatok, edények, tányérok, fajánsz,
XVIII—XIX. század.

TÁNYÉR,
23 drb., fajánsz, német munkák,
XVIII—XIX. század.

TÁNYÉR,
3 drb., fajánsz, áttört széllel,
német munkák, XVIII. század.

TÁNYÉR,
2 drb., fajánsz, kékmázas. Hanaui munka,
XVIII. század.
A San Marco-gyüjteményből.
Gerevich PA, 262. l.

MDK

Rottmann Mozart

Nő virágokkal, of.

Árverési Közl. 1937. 2.rk.sz. 81.sz.

36 l.

Rottmann Mozart

A hárem

Angol-magyar kiáll. Műcs. 1926. máj.

33. l.

MDK

Rottmann Mozart, festö.
1874-...

Fökötös lány, virággal. Jel. Olf. Vászon.

V. Ernst Muzeum VI. müvészeti aukció. Kiáll. 1947. okt. 12-19.
Kat. 26.1.

MDK

Rottmann Mozárt

Őszi napsugár, olaj

KMT. 1907-8. téli kiáll. 39 l.

M. D. K.

ROTTMANN Mozart festő

„Várják az ítéletet"
(Munkácsy-hatás vö. Kvisztus Pilátus előtt

Végvári 1958. 262.

MDK

Rottmann Mozart, sz. 1874.

Az álarc

Almássy-Teleki VIII. 1942.

36 l.

MDK

Rottmann Mozart

Pásztorjelenet, olaj
Családi öröm, olaj

Árverési Közlöny, 1939. 3.rk.
32 1.

Rottmann Mozart

vod
Benczúr Kiáll. 27 l.

1921. Benczúr kiáll tás:
Jób, olaff. Saxlehner Ödön
tulajd.
Jézus a templomban,
olaff. Szamek Hugó
tulajd.

Szalay Imre V-308.

Rottmann Mozart

Mennyből az angyal
lejött kozzátok
rennes repr.

A Pesti Hirlap Vasárnapja

1930. 52. 7.

492/1934.

Nagyméltóságu

Kegyelmes Ura

A Müemlékek O

35. évi költségvetési hitelrő

tét ./. alatt csatolva van s

Bátorkodom me

Rottmann Morast

ivod

Benczúr Kiáll.

27. l.

UJ IDŐK

Szépirodalmi, művészeti és társadalmi • képes hetilap

Szerkeszti HERCZEG FERENC

Előfizetési ára negyedévre 4 k.

Kiadóhivatal • Budapest • VI. Andrássy-út 10.

Korvin Testv. Bpest.

MŰVÉSZET

TAGBELÉPÉSI NYILATKOZAT

Alulirott az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat rendes tagjai sorába lépek s a társulati alapszabályok értelmében kötelezem magam az 1905. évtől számitott legalább három évenát, évenkint 20 koronát, Budapesten a Társulat pénztárába befizetni. Kikötöm magamnak viszont mindazokat az előnyöket és jogokat, a melyek ugyanazon alapszabályok szerint a Társulat rendes tagjait megilletik.

.....

Névaláirás.

.....

Foglalkozás.

.....

Hely és kelet.

.....

Lak.

Ezt a lapot kérjük kiszakitani s a rovatokat kitöltve az Orsz. Magyar Képzőművészeti Társulathoz Budapesten Műcsarnok (Városliget) beküldeni vagy a Műcsarnok pénztáránál erre a célra felállitott szekrénybe dobni.

Rottmann Mozart

U. 3724

Mennyből az angyal
lejött hozzátok c.
kepe [illegible]
repr.

Pesti Hirlap Vasárnapja

1930. dec. 25.

Lengyelország IV. 213

Rottmann Mozart

A csch muzsikus
alosik, of.

Sucged 1917

Mosy. 2/1934 szkez.

Kimutat

A Műemlékek Országos Bi

„Visegrádi varkalauz" cz

1933. évi julius / tól

Tétel	Kinek adatott el
1	Pfeifer Ferdinánd könyvkereskedő (ellenjegyta mellékel
2	Visegrádi várban eladatott Schulek János műépítési utja Levonandó: Utalvány portó 60 } 74 kézbesítési díj 14
	Eladatott

Rottmann Mozart

1905. Karácsonyi

ki 11. Nemzeti Szalonban

Az öreg, olajf. 300 k

Frakmóí Vilmos III. 52., 55, 60, 168, 169, 170.

Rottmann Mozárt: Kellemetlen meglepetés.

Rottmann Mozárt

Műcsarnok 1914. tav. K.

Nádler Róbert: Abdul Baha

Rottmann Mozart

ROTTMAN MOZART: Terefere.

Képzm. Tár. jub. kiáll.
1911–12

Margó Ede: Dankó Pista szegedi szobra.

282. Rottmann Mozart: „Meddig tart a háború?“

225. Spányik Kornél: Levél a lövészárokból.

470 Rottmann Mozart: Vásár Kairóban.

239 Laszgallner Oszkár: Ozsonna után.

Rottmann Mozart

K

276. Rottmann Mozart: Tánchoz készül.

Képzőm. Társ. 1909.
Sav. Kiáll. Eat.

290. Baditz Ottó: Hazafelé.

Rottmann Mozart K

ROTTMANN MOZART: NŐI ARCKÉP

KMTársz. 1927. őszi kiáll

UDVARY PÁL: KIRÁNDULÁS A FONTAINEBLEAU-I ERDŐBE

Rottmann Mozart

ROTTMANN MOZART: NÓI ARCKÉP

Műcsarnok 1930/31 pub. Iráll.

KNOPPNÉ CURTIS GERTRUD: VÁRAKOZÁS A KIKÖTŐBEN

Rottmann Mozart

XIII. TEREM.

K

LITKEI ANTAL.
464 A himzőnő. Pastell. Eladó.

PODVINECZ ERZSÉBET.
465 Chrisanthemek. Olajf. Eladó.

KAZACSAY GERŐNÉ.
466 Móry Károlyné úrnő arcképe. Olajf. Magánt.

CSABA IMRE.
467 Phlox. Olajf. Eladó.

RAUSCHER JULISKA.
468 Rózsi. Olajf. Eladó.

KRUTSAY FERENC.
469 Tanulmány. Olajf. Eladó.

ROTTMANN MOZART.
*470 Vásár Kairóban. Olajf. Eladó.

LITKEI ANTAL.
471 Feleségem arcképe. Pastell. Eladó.

KIRÁLYFALVY KÁROLY.
472 Könnyes sorok. Olajf. Eladó.

VADLER JENŐ.
473 Hollandi női tanulmányfej. Olajf. Magánt.

BÜKKERTI MARISKA.
474 Tél a mezőn. Olajf. Eladó.

ROTTMANN MOZART.
475 Talmudista. Olajf. Eladó.

FERENCZY VALÉR.
476 Önarckép. Olajf. Magánt.

Képrőm, Tass.
1913. tav. Eiall

KAZACSAY GERŐNÉ.

477 Adoration. Olajf. Eladó.

HÓDI GÉZA.

478 Téli reggel. Olajf. Eladó.

SCHNEIDER KÁROLY.

479 Ima. Olajf. Eladó.

ERDŐSSY BÉLA.

480 Pataknál. Olajf. Eladó.

BADITZ OTTÓ.

481 Az édes teher. Olajf. Eladó.

TAMÁSSY MIKLÓS.

482 Knickebein. Olajf. Eladó.

KEMÉNY NÁNDOR.

483 Boriska. Olajf. Magánt.

BADITZ OTTÓ.

484 Esti hangulat. Olajf. Eladó.

BUDAI SÁNDOR.

485 Két kis fiú. Olajf. Eladó.

FÁY SÁNDOR.

486 Petrozsényi táj. Olajf. Eladó.

ENDREY SÁNDOR.

487 Arckép. J. B. úr tulajdona. Olajf. Magánt.

DOBAI SZÉKELY ANDOR.

488 Orgonavirágok. Olajf. Eladó.

FESZTY ÁRPÁD.

489 Holdas éj. Olajf. Eladó.

SZÖLLŐSY ALADÁR.

*490 Vizes kancsó és poharak. Olajf. Eladó.

MÜLLER-MERÉSZ GYULA.

491 Leány feketében. Olajf. Magánt.

WOLFF KÁROLY.

327 A mesemondó. Olajf. Eladó.

PENTELEI MOLNÁR JÁNOS.

328 Muskátlik. Olajf. Eladó.

KUNWALD CÉZÁR.

329 Domburgi tengeri fürdő. Olajf. Eladó.

ROTTMANN MOZART.

330 Jó hangulatban. Olajf. Eladó.

331 Kártyavetőnő. Olajf. Eladó.

332 Haragszom rád. Olajf. Eladó.

KÉZDI-KOVÁCS LÁSZLÓ.

333 Napnyugta a Balatonnál. Olajf. Eladó.

NAGY VILMOS.

334 Pirongatás. Olajf. Eladó.

KÉZDI-KOVÁCS LÁSZLÓ.

335 Hajnalpir az Alföldön. Olajf. Eladó.

ZSOMBOLYA-BURGHARDT JÓZSEF.

336 Hegyek alján. (Mindszenty K. festőműv. arc.). Olajf. Eladó.

K. SPÁNYI BÉLA.

337 A Balaton partján. Olajf. Eladó.

WOLFF KÁROLY.

338 Nehéz feladat. Olajf. Eladó.

ZSOMBOLYA-BURGHARDT REZSŐ.

339 Miss Grahame arcképe. Olajf. Magánt.

NAGY VILMOS.

340 Hollandi leány. Olajf. Eladó.

K. SPÁNYI BÉLA.

*341 A csóka-kőhíd. Olajf.

MARKÓ ERNŐ.

312 Szt. István szobra ködben. Olajf. Eladó.

JOACHIM FERENC.

313 Feleségem arcképe. Olajf. Eladó.

MARKÓ ERNŐ.

314 Ilona-utca. Olajf. Eladó.

KÖRMENDI FRIM ERVIN.

315 Csendélet. Olajf. Eladó.

MARKÓ ERNŐ.

316 Budai korcsolyapálya. Olajf. Eladó.

MEISSL ÁGOST.

317 Öreg kovácsműhely. Olajf. Eladó.

SAUTNER LIPÓT.

318 Téli táj. Olajf. Eladó.

PENTELEI MOLNÁR JANOS.

*319 Saláta. Olajf. Eladó.

320 Babák. Olajf. Eladó.

ZEMPLÉNYI TIVADAR.

321 Víg menyecske. Olajf. Eladó.

KOROKNYAI OTTÓNÉ, KOTSY-HORVÁTH JOLÁN.

322 Csendélet. Olajf. Eladó.

JUSZKÓ BÉLA.

323 Mosakodó tatárok. Olajf. Eladó.

CZENCZ JÁNOS.

324 Elhagyott lak. Olajf. Eladó.

KÜMMERLE PÁL.

325 A talált fészek. Olajf. Eladó.

GERMÁNY ELEMÉR.

326 Egyedül. Olajf. Eladó.

Rottmann Mozart

WOLFF KÁROLY.

327 A mesemondó. Olajf. Eladó.

PENTELEI MOLNÁR JÁNOS.

328 Muskátlik. Olajf. Eladó.

KUNWALD CÉZÁR.

329 Domburgi tengeri fürdő. Olajf. Eladó.

ROTTMANN MOZART.

330 Jó hangulatban. Olajf. Eladó.

331 Kártyavetőnő. Olajf. Eladó.

332 Haragszom rád. Olajf. Eladó.

KÉZDI-KOVÁCS LÁSZLÓ.

333 Napnyugta a Balatonnál. Olajf. Eladó.

NAGY VILMOS.

334 Pirongatás. Olajf. Eladó.

KÉZDI-KOVÁCS LÁSZLÓ.

335 Hajnalpir az Alföldön. Olajf. Eladó.

ZSOMBOLYA-BURGHARDT JÓZSEF.

336 Hegyek alján. (Mindszenty K. festőműv. arc.). Olajf. Eladó.

K. SPÁNYI BÉLA.

337 A Balaton partján. Olajf. Eladó.

WOLFF KÁROLY.

338 Nehéz feladat. Olajf. Eladó.

ZSOMBOLYA-BURGHARDT REZSŐ.

339 Miss Grahame arcképe. Olajf. Magánt.

NAGY VILMOS.

340 Hollandi leány. Olajf. Eladó.

K. SPÁNYI BÉLA.

*341 A csóka-kőhíd. Olajf.

KMT 1912. tav. kiáll

MARKÓ ERNŐ.

312 Szt. István szobra ködben. Olajf. Eladó.

JOACHIM FERENC.

313 Feleségem arcképe. Olajf. Eladó.

MARKÓ ERNŐ.

314 Ilona-utca. Olajf. Eladó.

KÖRMENDI FRIM ERVIN.

315 Csendélet. Olajf. Eladó.

MARKÓ ERNŐ.

316 Budai korcsolyapálya. Olajf. Eladó.

MEISSL ÁGOST.

317 Öreg kovácsműhely. Olajf. Eladó.

SAUTNER LIPÓT.

318 Téli táj. Olajf. Eladó.

PENTELEI MOLNÁR JANOS.

*319 Saláta. Olajf. Eladó.

320 Babák. Olajf. Eladó.

ZEMPLÉNYI TIVADAR.

321 Víg menyecske. Olajf. Eladó.

KOROKNYAI OTTÓNÉ, KOTSY-HORVÁTH JOLÁN.

322 Csendélet. Olajf. Eladó.

JUSZKÓ BÉLA.

323 Mosakodó tatárok. Olajf. Eladó.

CZENCZ JÁNOS.

324 Elhagyott lak. Olajf. Eladó.

KÜMMERLE PÁL.

325 A talált fészek. Olajf. Eladó.

GERMÁNY ELEMÉR.

326 Egyedül. Olajf. Eladó.

Rottmann Mozart

UDVARY GÉZA.
299 Kiüzetés után. Olajf. Eladó.

DOMBI LAJOS.
300 Lakásrészlet. Olajf. Eladó.

PAP EMIL.
301 Biedermeier. Olajf. Eladó.

KALICZA E.
302 Deák Adrien úrhölgy arcképe. Olajf. Magánt.

SPÁNYIK CORNÉL.
303 Édes anyám otthon. Olajf. Eladó.

ZSOMBOLYA-BURGHARDT REZSŐ.
304 Kilátás a Szajna-partra. Párisi külváros. Olajf. Eladó.

SPÁNYIK CORNÉL.
305 Edes anyám otthon. II. Olajf. Eladó.

X. TEREM.

MIKLÓSI MUTSCHENBACHER ÖDÖN.
306 Meszelő asszonyok. (Impressió.) Pastell. Eladó.

ROTTMANN MOZART.
307 Fohász. Olajf. Eladó.

VÁRADY GYULA.
308 Téli táj a Lágymányoson. Olajf. Eladó.

PÁLLYA KÁROLY.
309 Hegyek közt. Olajf. Eladó.

KÉZDI-KOVÁCS LÁSZLÓ.
310 Havazás. Olajf. Eladó.

TATZ LÁSZLÓ.
311 Tanulmányfej. Olajf. Magánt.

KMT 1912. Sav. Erall

MOLDVAI KRAJNA JÁNOS.

284 Őszi álom. Olajf. Eladó.

PAP EMIL.

285 Álarcos nő. Olajf. Eladó.

MIKOLA ANDRÁS.

286 Vízpart tavaszkor. Olajf.

TAMÁSSI MIKLÓS.

287 Tihanyi Doktorné udvara.

KADA ALAJOS.

288 Alkony a fenyőerdőben. Olajf. Eladó.

VESZTRÓCZY MANÓ.

289 Domboldal. Olajf. Eladó.

KÖRMENDI FRIM ERVIN.

290 Csendélet (porcellánok tükör előtt). Olajf. Eladó.

VESZTRÓCZY MANÓ.

291 Meztelen nő. Olajf. Eladó.

KANDÓ LÁSZLÓ.

292 Női arckép. Olajf. Magánt.

BASCH ANDOR.

293 Feketehajú leány. Olajf. Eladó.

BUDAI SÁNDOR.

294 Szobafogság. Olajf. Magánt.

JOACHIM FERENC.

295 Mentoni kikötő, este. Olajf. Eladó.

KÁRPÁTY REZSŐ.

296 Hegyi legelő. Olajf. Eladó.

PAP EMIL.

297 Hollandi asszonyok. Olajf. Eladó.

ZSOMBOLYA BURGHARDT REZSŐ.

298 Árvíz a Notre-Dame körül (Hangulat). Olajf. Eladó.

502 Rottmann Mozart: Alku.

158 Dudits Andor: Napkeleti bölcsek.

ROTTMANN MOZART:

521. A család kedvence.
522. Fohász.
523. A pásztorleány.

KMTársy. A nő a művészetben 1936.

JDA KLARA: Mme. Martigue.

473. HENTZNÉ DEÁK ADRIENNE: Leila. M
474. GAÁL FERENC: Pihenő modell.
475. N. FODOR OLGA: Kompozíció.
476. SOMOGYI ISTVÁN: Ivette.
477. HENTZNÉ DEÁK ADRIENNE: Alkyone
478. GULYÁS FERENC: Ülő leány.
479. gyertyányi NÉMETH GYULA: Álom.
480. SZLÁVIK DEZSŐ: Hazafelé.
481. SZAPUDI LAENDLER ISTVÁN: Fekvő
482. PAP DOMOKOS: Bayer Krucsay Maud
483. KLAMMER MARISKA: Ünnep előtt.
484. GERLEY DEZSŐ: Ülő akt.
485. PAP DOMOKOS: K. S. arcképe. Mgt.
486. KÖLBER DEZSŐ: Pihenő modell.
487. KUN ISTVÁN: Anyaság.
488. PROHÁSZKA JÓZSEF: Női akt.
489. KÓBOR HENRIK: Horgoló leány.
490. PELLÉRDY POSPESCH NELLI: Mado
491. MÁNYAI JÓZSEF: Fecht Jánosné. Mgt
492. SZAPUDI LAENDLER ISTVÁN: Leány
493. BECK SCHWARZ ELZA: Nagynéni.
494. KEMÉNY NÁNDOR: Alvó néni.
495. KEMÉNY NÁNDOR: Anya.

Rottmann Mozart

HALÁSZ-HRADIL ELEMÉR.
426 Kis leány gyerekkel a napon. Olajf. Eladó.

PAPP BERTALAN.
427 Tájkép. Olajf. Eladó. 6000

KLAMMER MARISKA.
428 A levél. Olajf. Eladó.

GYÜGYEI NAGY ZSIGA.
429 Péter és Pál apostolok. Olajf. Eladó. 4000

ROTTMANN MOZÁRT.
430 Ebéd készül. Olajf. Eladó.
431 Jób. Olajf. Eladó. 18000
432 Olvasás közben. Olajf. Eladó.

GYÜGYEI NAGY ZSIGA.
433 Judás. Olajf. Eladó.

BOEMM RITTA.
434 A lőcsei Szt. Jakab-templom főoltára. Olajf. Eladó.

KÉZDI-KOVÁCS LÁSZLÓ.
*435 Nyíres mélyén. Olajf. Eladó.

SÁNDOR ANTAL.
436 Gelléri Mór kir. tanácsos arcképe. Olajf. Magánt.

K. SPÁNYI BÉLA.
437 Őszi vetés. Olajf.

KÉZDI-KOVÁCS LÁSZLÓ.
438 Őszi bánat. Olajf. Eladó.

K. SPÁNYI BÉLA.
439 Hegy lábánál. Olajf. Eladó.

GLATTER ÁRMIN.
440 Arckép. Olajf. Magánt.

KÉZDI KOVÁCS LÁSZLÓ.
441 Őszi délután. Olajf. Eladó.

VIDA ÁRPÁD.
442 Zitta. Olajf.

fordít

Műcsarnok 1911/12. téli kiáll

ROTTMANN MOZÁRT.
*443 Tere-fere. Olajf. Eladó.

MOLDVAI KRAJNA JÁNOS.
444 Az erdők aranykora. Olajf. Eladó.

NAGY VILMOS.
445 Öltözőben. Olajf. Eladó.

K. SPÁNYI BÉLA.
446 Naplemente a Balatonon. Olajf. Eladó.

PAP EMIL.
447 Ablaknál. Olajf. Eladó.

FERENCZY VALÉR.
448 Ligeti fenyők. Olajf. Eladó.

KLÉH JÁNOS.
449 Őszi délután. Olajf. Eladó.

TIBOR ERNŐ.
450 Csepűrágók. Olajf. Eladó.

PACZKA KORNÉLIA.
451 Önarckép. Olajf. Eladó.

KLÉH JÁNOS
452 Vártemplom Szolnokon. Olajf. Eladó.

X. TEREM.

BRUCK HERMINA.
453 A küszöbön. Olajf. Eladó.

LENGYEL-REINFUSS E.
454 Pünkösdi rózsák. Olajf. Eladó.

GERGELY IMRE.
*455 Anno 1840. Olajf. Eladó.

Rottmann Mozart

MDK

"Ha Isten velónk, ki ellenünk?!"

Műcsarnok 1938 Szent István kiállítás

MDK

Rettmann Mezart,festőm.

324.	Műteremfelt.	Olf.	
325.	Arckép.	Olf.	Mgt.
326.	Családi öröm.	Olf.	

Képzőm.Társ.1910. tav.kiáll. Kat. 42.1.

Rottmann Mozart

MDK

Semler Sándorné arcképe

Műcsarnok 1930/31 jubileumi kiállítás

Rottmann Mozart MDK

Tanulmányfej

Műcsarnok 1930/31 jubileumi kiállitás

Rottmann Mozart MDK

Jézus a templomban, olf.

Műcsarnok 1913. Tavaszi kiállitás

Rottmann Mozart

Idens a tamplombon, olt.

Rottmann Mozart MDK

Krammer Józsefné arcképe

Mücsarnok 1930/31 jubileumi kiállitás

Rottmann Mozart MDK

Szent Erzsébet, olf.

Mücsarnok 1930 Szent Imre emlékkiállitás

MDK

Rottmann Mozart

Az uj leány, of.

Árverési Csarnok aukció kat. 1933. okt. 3. sz.
33.l.

Rottmann Mozart

Hódolat, olf.

Műcsarnok 1930/31 jubileumi kiállítás

Rottmann Mozart MDK

Női arckép, repr.

Műcsarnok 1930/31 jubileumi kiállitás

Rottmann Mozart MDK

Keleti nő, olf.

Mücsarnok 1931 tavaszi kiállitás

Rottmann Mozart

Hódolat, olf.

Műcsarnok 1931 tavaszi kiállitás

Rottmann Mozart

MDK

Ki a házból!, olf.

Mücsarnok 1931 tavaszi kiállitás

Rottmann Mozart [redacted]

Tavasz, olf.

[redacted]

Rottmann Mozart MDK

Deák Mórné arcképe, olf.

Mücsarnok 1931 Müvészcsoportok kiállitása

Rottmann Mozart MDK

Palotás Erzsi

Mücsarnok 1937 Téli Kiállitás

Rottmann Mozart MDK

Müteremben

Mücsarnok 1937 Téli Kiállitás

Rottmann Mozart MDK

Arckép

Mücsarnok 1936 Nő a müvészetben c. kiáll.

Rottmann Mozart MDK

ifj. Nádor Sándor

Műcsarnok 1937 IV. Nemzeti Képzőm. Kiáll.

Rottmann Mozart MDK

A tavasz, olf.

Galambetetés, olf.

Műcsarnok 1932/33 téli kiállítás

Rotmann Mozart

MDK

Ábránd, olf.

Műcsarnok 1932/33 téli kiállitás

Rottmann Mozart MDK

Japán leány, olf.

Mücsarnok 1932/33 téli kiállitás

Rottmann Mozart

MDK

Ebéd után, olf.

Mücsarnok 1934 Téli kiállitás

MDK

Rottmann Mozart MDK

V.M. arcképe, olf.

Műcsarnok 1934 téli kiállitás

Hoffmann Morsaf

V.M. Stojkebe, Ulo.

Rottmann Mozart MDK

Női arckép

Műcsarnok 1933 Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.

Not stocked

Postman Normal

Rottmann Mozart MDK

Bacchansnő, olf.

Műcsarnok 1935 téli és Székely Bertalan mlékkiáll.

Rottmann Mozart MDK

Murányi Adorján Zoltánné, olf.

Műcsarnok 1935 téli és Székely Bertalan emlékkiáll.

Rottmann Mozart MDK

Dr. Áronfy Áron, olf.

Mücsarnok 1935 téli és Székely Bertalan emlékkiáll.

Rottmann Mozart

MDK

A kedvenc

Mücsarnok 1936 Jubileumi kiállitás

Rottmann Mozart

MDK

Könyvtárban

Műcsarnok 1936 Jubileumi kiállitás

Rottmann Mozart MDK

Gerő Alajosné, olf.

Műcsarnok 1932 tavaszi kiállítás

Rottmann Mozart MDK

Tanulmányfej, olf.

Mücsarnok 1932 tavaszi kiállitás

Rottmann Mozart

MDK

Női arckép, olf.

Műcsarnok 1931/32 téli kiállítás

MDK

Rottmann Mozart, festöm.

érdekes beállitásu női arcképét látjuk az V. teremben.

A Műcsarnok Téli Tárlatáról. ~~Festmények.~~ Festmények.
Képzőművészet. 1929. 16. sz. 25.1.

MDK

Rottman Mozart

A kis Mama. Olajf.

Képzőm. Társ. 1909/10. téli kiáll. kat. 48. l.

Rottmann Mozárt MDK

Áhitat, olf.

Műcsarnok 1917 tavaszi tárlat

Rottmann Mozárt MDK

A reggeli, olf.

Műcsarnok 1917 tavaszi tárlat

Rottmann Mozart MDK

D.M. arcképe, olf.

Mücsarnok 1923 tavaszi tárlat

Rottmann Mozart MDK

Siesta, olf.

Mücsarnok 1919-2o téli kiállitás

Rottmann Mozart MDK

B.Gy nő arcképe, olf.

Mücsarnok 1917 tavaszi tárlat

MDK

Rottmann Mozart, festő.

Hódolat c. képe Rubensnek gyakran l'art pour l'art testiségét juttatja eszünkbe.

X.-XIII. terem.-Műcsarnok.
Képzőművészet. 1931. 37.sz. 44.l.

Rottmann Mozart MDK

Rokoko nő, olf.

Műcsarnok 1917 téli tárlat

Rottmann Mozart, MDK

A kis tudós, olf.

Műcsarnok 1917 téli tárlat

MDK

Rottmann Mozart

Jób, of.

Benczur Gyula és tanitványai kiáll. tárgym.
Mücsarnok 1921. 6.l.

MDK

Rottmann Mozart

Jézus a templomban, of.

Benczur Gyula és tanitványai kiáll. tárgyu.
Műcsarnok 1921. 7.1.

MDK

Rottmann Mozart

Képzőművészet 1931. 41. sz. 142.l.

Rottmann Mozart

Édes a nyugalom, olajfm.
Jó hirek, "

Képzőm.Társ. 1913/14. téli kiáll.kat.
52.lap

MDK

Rottmann Mozart

V.M. arcképe. Mgt.
Ebéd után.

Képzőm.Társ.1934.évi téli kiáll.tárgym.
Jan.14.-Febr.11.

MDK

Rottmann Mozart

Alku. Olajf.

Képzőm.Társ.1912/13. téli kiáll.kat. 71.l.

Rottmann Mozart MDK

Krumplihámozás, olf.

Mücsarnok 1908. tavas kiáll.

MDK

Rottmann Mozart

Szent Erzsébet

Szent Imre emlékkiáll. kat. Műcsarnok. 1930. 16.l.

Rottmann Mozart MDK

Eltörött váza

Műcsarnok 1925 tavaszi tárlat

MD K

Rottmann Mozart, festőm.

364. A vén javithatatlan. Olf.

Képzőm. Társ. 1910/11 téli kiáll. Kat.

MDK

Rottmann Mozart, festőm.

2631 Pentelei Molnár J. Olf. Mgt.

Képzőm. Társ. 1909. Tavaszi Kiáll. Kat. 38. l.

mDK

Rottmann Mozart ,festöm.

297. Sári tréfál. Olf.
298. Varrásnál. Olf.

KMT 1907.Tav.kiáll. Kt . 37.1.

Rottmann Mozárt MDK

A meglepett faun, olf.

Merengő, olf.

Mücsarnok 1923 tavaszi tárlat

Rottmann Mozart MDK

Arckép, olf.

Családi öröm, olf.

Műcsarnok 1910. tavaszi kiállitás

Rottmann Mozart

MDK

Udvarlás, olf.

A titok, olf.

Mücsarnok 1910/11. téli kiállitás

Rottmann Mozart MDK

Csábitás, olf.

Mücsarnok 1910/11. téli kiállitás

MDK

Rottmann Mozart, festöm.

bár a terem világitása rossz/X. terem/ sikerült müve jobb impresszióra hangolja a belépöt.

Sikerült nöi portré ez. és egy akt kompozició.

Chroniqueur:
Mücsarnok. -Téli tárlat.
Képzömüvészet. IV.évf. 26.sz. 28.1.

MDK

Rottmann Mozart, festőm.

nivós női arcképe a legjobb képek közé sorolható.

Chroniquear:
Műcsarnok.-Téli tárlat.
Képzőművészet.IV.évf. 26.sz. 28.1.

MDK

Rottmann Mozart, festöm.

a III. terem arcképei és tanulmányföi között szorosértelemben vett test -tanulmány csak egy van s ez R.M. müve:
Félakt.

? kiállitás III. terem müfei.
Müvészet.1918. 3.1.

MDK

Rottmann Mozart, festőm.

4oo. Merengő. Olf.

Műcsarnok. - 1925-26. Ált.-Kiállítás. Kat. 29.1.

Rottmann Mozart MDK

A vén javithatatlan, olf.

Mücsarnok 1910/11. téli kiállitás

Rottmann Mozart

MDK

Enyelgés, olf.

Műcsarnok 1919-2o téli kiállitás

Rottmann Mozart MDK

Ábránd, olf.

Mücsarnok 1917-18 téli tárlat

Rottmann Mozart MDK

Tavasz, olf.

Mücsarnok 1919-2o téli kiállitás

MDK

Rottmann Mozart

Jézus a templomban, of.

Képzőm. Társ. 1913. tav. kiáll. kat. 39.l.

Rottmann Mozart MDK

Arckép, olf.

Mücsarnok 1926 őszi kiállitás

MDK

Rottmann Mozart, festöm.

396. Arcképp. Olf. Mgt.

407. Női arcképp. Olf. Mgt. 18.1

KMTára. 1927. őszi kiáll. Kat. 17.1. és 18.1.

MDK

Rottmann Mozart

Vasárnap délután, of.

Képzőm. Társ. 1907/8. téli kiáll. kat. 42.l.

Rottmann Mozart

MDK

Arckép

Műcsarnok 1924 őszi tárlat

Rottmann Mozart

MDK

A zsákmány

Műcsarnok 1924 őszi tárlat

Rotmann Mozart MDK

Merengő, olf.

Műcsarnok 1925-26 Akt-kiállitás

Rotmann Mozart

MDK

Anya és gyermeke

Műcsarnok 1926 Angol-magyar kiállitás

Rottmann Mozart

MDK

A hárem

Műcsarnok 1926 Angol-magyar kiállitás

Rottmann Mozart

MDK

Szalbert Lajosné arcképe

Műcsarnok 1925 tavaszi tárlat

Rottmann Mozart

MDK

Harc a ssákmányért

Műcsarnok 1925 tavaszi tárlat

MDK

Rottmann Mozart, festöm.

Női tanulmányfej. Olf. J.l.j.

Árv. Közl. 1931. 3.rk.sz. 66.l.

Rottmann Mozart MDK

Tavasz, olf.

Műcsarnok 1918-19 téli kiállitás

MDK

Rottmann Mozart

Műtermében egy "Sámson és Delila" kompozición dolgozik.

Dr. Szabó Géza: Körséta művészeink műtermében.

Mult és Jövő, 1921. Jan.-Febr. 43. lap

Rottmann Mozart

MDK

Kis kacér, olf.

Várják az itél tet, olf.

Műcsarnok 1910. Vándorkiállitás

MDK

Rottmann Mozart, festöm.

188. H.I.kisasszony arcképe. Olf.

Műcsarnok.1908/9. téli nemzetk.kiáll. Kat. 42.1.

MDK

Rottmann Mozart

H. I. kisasszony arc képe, of.

Képzőm. Társ. 1908/9. téli kiáll. kat. 42.l.

MDK

Rottmann Mozart

Az ozsonna, of.

A pihenő öreg, of.

KMTárs. 1906. tav. kiáll. kat. 47.l.

MDK

Rottmann Mozart, festöm.

Kis kacér. Olf.
Várják az itéletet. " R4pr.

OMKT-Vándorkiállitások 1910. szept.8 -dec.27. Eger, Miskolc, Kassa, Eperjes, S.a.Ujhely, Debrecen, Gyöngyös.
Kat.82.

MDK

Rottmann Mozárt

"Áhitat" c. műve.

Művészet, 1917. 6.1.

Rottmann Mozart MDK

Özv. Lindenbaumné.sz.Freudiger Sára ardképe, olf.

Mücsarnok 192o-21 téli kiállitás

Rottmann Mozart

MDK

Tavasz, olf.

Műcsarnok 1919-2o téli kiállitás

MDK

Rottmann Mozart

Fiatal rabbi. Olajf.
Arckép. " Mgt.

KMT 1910/11. téli kiall. 58.1.

MDK

Rottmann Mozart

Tárlatok. Képzőművészet 1931. márc. 67.l.

M.D.K.

Rottmann Mozart

"Női arckép" c. festményét hozza a lap a Műcsarnok tárlatáról.
REPR.

A "béke-kiállitás" c.
Szinházi Élet. Bp. 1933. ápr. 30. - május 6.
XXIII. évf. 19. sz. 42-43. lap

MDK

Rottmann Mozart

Krumplihámozas. Olajf.

Képzőm.Társ. 1908. tav.kiall.kat. 4o.1.

Rottmann Mozart

MDK

Fohász, olf.

Műcsarnok 192o. tavaszi kiállitás

Rottmann Mozart MDK

Szamek Hugóné arcképe, olf.

Mücsarnok 192o. tavaszi kiállitás

Rottmann Mozart

MDK

Pick Kató arcképe, olf.

Műcsarnok 1920. tavaszi kiállitás

Rottmann Mozart MDK

Kelet rózsái, olf.

Műcsarnok 192o. tavaszi kiállitás

MDK

Rottmannn Mozart

A Mücsarnok tav. tárlata. Képzőművészet 1928. 8-9. sz. 8o.l.

Rottmann Mozart

MDK

Siesta, olf.

Mücsarnok 1919-2o téli kiállitás

Rottmann Mozárt MDK

Sári tréfál, olf.

Varrásnál, olf.

Műcsarnok 1907. tavaszi kiáll.

Rottmann Mozárt

MDK

Őszi napsugár, olf.

Mücsarnok 1907/8. téli kiáll.

Rottmann Mozart MDK

Vasárnap délután, olf.

Műcsarnok 1907/8. téli kiáll.

MDK

Rottmann Mozart

Csendélet.

Képzőm. Társ. 1927/28. téli kiáll.kat. 5.lap

Rottmann Mozart MDK

Dr. G. Piroska arcképe, olf.

Mücsarnok 192o-21 téli kiállitás

Rottmann Mozart MDK

Bąchansnő, olf.

Mücsarnok 192o-21 téli kiállitás

MDK

Rottmann Mozart

Képzőművészet 1934. 37.l.

MDK

Rottmann Mozart

A család kedvence

Fohász

A pásztorleány

KMTárs. A nő a művészetben. 1936. 36.l.

MDK

Rottmann Mozart

A kis Mama. Of.

Mücsarnok 1909/10. téli kiáll. kat. 48.l.

Rottmann Mozart

MDK

A kis hamis, olf.

Műcsarnok 1921 tavaszi kiállítás

Rottmann Mozárt MDK

Enterpe, olf.

Mücsarnok 1921 tavaszi kiállitás

MDK

Rottmann Mozart, festöm.

Tánchoz készül. Olf.

KMT.1909.Tav.kiáll. kat. 39.l.

Rottmann Mozart. festöm. MDK

portréja nivós munka.

A Műcs. téli tárlata.

Képzőművészet.1932. VI.évf. 46.sz. 17.l.

Rottmann Mozart MDK

Sámson kigunyolása, olf.

Műcsarnok 1922 jubileumi kiállitás

Rottmann Mozárt MDK

"Egy pohár bor a hazáért meg nem árt!", olf.

Mücsarnok 1921 tavaszi kiállitás

MDK

Rottmann Mozart

Az inyenc, of.

Ernst Muzeum aukciói 43. sz. /1929/.
37.1.

MDK

Rottmann Mozart

"Tanulmányfej", olajfestm.

Magyar Művészhetek Reprezentativ Képzóm.
Kiáll.1947.Jan.Ernst Múzeum.Kat. 9.l.

MDK

Rottmann Mozart

Reggelinél, of.

Templomba készül, of.

Képzőm. Társ. 1908/9. téli kiáll. kat. 58.l.

Rottmann Mozart MDK

Tánchoz készül, olf.

Mücsarnok 1909. tavaszi kiáll.

Rottmann Mozart MDK

Reggelinél, olf.

Műcsarnok 1908/9. téli nemzetközi kiáll.

Rottmann Mozart- MDK

Templomba készül, olf.

Műcsarnok 1908/9. téli nemzetközi kiáll.

Rottmann Mozart

MDK

Terefere, repr.

Műcsarnok 1911/12. Jubiláris kiállitás

Rottmann Mozart MDK

H.I. kisasszony arcképe, olf.

Mücsarnok 1908/9. téli nemzetközi kiáll.

Rottmann Mozart

MDK

A kedvenc, olf.

Műcsarnok 1909. tavaszi kiáll.

Rottmann Mozárt MDK

Ebéd készül, olf.

Jób, olf.

Olvasás közben, olf.

Mücsarnok 1911/12. Jubiláris kiállitás

Rottmann Mozart MDK

Kis özvegy, olf.

Műcsarnok 1908. tavaszi kiáll.

MDK

Rottmann Mozart

Tanulmany, olajfestm.

"A Magyar Művészetért" Képzőm.Kiáll.kat.
Műcsarnok, 1940 Dec.15 - 1941 Jan.12. 23.1.

Rottmann Mozárt MDK

Terefere, olf.

Mücsarnok 1911/12. Jubiláris kiállitás

Rottmann Mozart MDK

Édes a nyugalom, olf.

Jó hirek, olf.

Mücsarnok 1913-14 téli kiállitás

Rottmann Mozart

MDK

Vásár Kairóban, repr.

Műcsarnok 1913. tavaszi kiállítás

MDK

Rottmann Mozart

Szerenád

A tavaszi tárlat eredménye. Művészet 1914. 282.l.

Rottmann Mozart

"A kis kacér" c . festményét hozza a lap.
Nevető fiatalasszonyt ábrázol.
Repr.

ÉLET, Bp. 1910. juni. 5. II. évf. 23.sz.
755. lap.

Rottmann Mozart

"Krisztus beteget gyógyit" c. festményét hozza a lap.
Repr.

ÉLET, Bp. 1910. juni. 19. II. évf. 25. sz. 819. lap.

Rottmann Mozart

"A kedvenc" c. festménye családot ábrázol két kis gyerekkel. A kedvenc láthatólag a karonülő.
Repr.

ÉLET, Bp. 1909. május 23. I. évf. 21. sz. 667. lap.

Rottman Mozart

A lap m. sign.-val a Mücsarnok tavaszi tárlatáról számol be, felsorolva és értékelve az ott résztvevő művészek munkáját: Pentelei Molnár János, Benczur Gyula, Rottman Mozart, Herrer Cézár, Nyilassy Sándor, Mednyánszky László, Katona Nándor, Kacziány Ödön. Zombory Lajos.

Rottman Mozart: bibliai témája: itélet kihirdetésére váró tömeget ábrázol.

ÉLET, Bp. 1909. ápr. 11. I. évf. 15. sz. 493-494. lap.

Rottman Mozart

"Tánchoz készül" c. képe fiatal leányt öltöztető öregasszonyt ábrázol.
A Mücsarnok Tavaszi tárlatán szerepel a kép.

ÉLET, Bp. 1909. ápr. 18. I.évf. 16. sz.
505. lap.

Rottmann Mozart

"Meddig tart a háboru" c. festményén cigány asszony jósol kártyából a szabadságos katonának és családjának.
Repr.

Élet, Bp. 1916. ápr. 23. VIII. évf. 17. sz. 393. lap.

Rottmann Mozart MDK

Tavasz, olf.

Mücsarnok 1919-2o. téli tárlat

R o t t m a n n Mozart festő
1874 -

Édes a nyugalom
Szerelmi vallomás
/Vásárlás a téli kiállitáson,
1913-14/

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
85.

Rohmann Mozártfestő

Népszava 1922. május 25. 6.o.

Képek és szobrok a jubileális kiállításon

Festészet,1900-1919 - Önálló táblakép - Életkép

R o t t m a n n M o z a r t :
Édes a nyugalom
/nyeremény a téli kiállitáson/

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
85.

Festészet,1900-1919 - Önálló táblakép - Kompozició

R o t t m a n n Mozart:
Szerelmi vallomás.
/Megvásárolva a téli kiállitáson,1914./

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
85.

MDK

Rottmann Mozart, festö

Eltörött a váza. Of.
Szalbert Lajosné arcképe. Of.
Harc a zsákmányért. "

OMKT-Mücs. Tavaszi kiáll.-és Gyüjt.kiáll. 1925 máj.-jun.

Kat. 22.1.

MDa

Rottmann Mozart

Szerecsenfej, of.

N.Szal. 1913. tav. kiáll. 21. l.

MTA

Rottmann Mozart

dr.Kálmán Sándorné

Kézirat kiáll. 1941. dec, Müco. 12. 1.

MDK

Rottmann Mozart, festö

Müteremrészlet. Jelzett. Olf.
Muzsa. " "

Árverési Közlöny. Festm., rajzok. 1936 okt. 4. nr. sz. 41. l.

MDK

Rottmann Mozart

Boldogság.

Tavaszi Tárlat. 1940. ápr.-máj. 20.l.
Mücs.

M.D.K.

Rottmann Mozart

563. Gyermekáldás.

"A gyermek a müvészetben" kiállitás tárgymutatója
Bp. 1940. Orsz. M. Képzőmüv. Társulat. 31.l.

MDK

Rottmann Mozart

Murányi Adorján Zoltánné, of.

Dr. Árenfy Áron, of.

Téli Kiállitás. 1935. nov.-dec. Mücs.

12.1.

Rottmann Mozart MDK

Pick Kató arcképe, olf.

Mücsarnok 192o. tavaszi kiállitás

Rottmann Mozart MDK

Kelet rózsái, olf.

Műcsarnok 192o. tavaszi kiállitás

Rottmann Mozart

MDK

Szamek Hugóné urnő arcképe, olf.

Műcsarnok 192o. tavaszi kiállitás

Rottmann Mozart MDK

H.J. arcképe

Műcsarnok 1924. tavaszi kiállitás

Rottmann Mozart MDK

F.H.-né arcképe

Műcsarnok 1924. tavaszi kiállitás

Rottmann Mozart MDK

Fohász, olf.

Mücsarnok 192o. tavaszi kiállitás

Rottman Mozart MDK

Arckép, olf.

Műcsarnok 1926. Őszi kiállitás

Rottmann Mozart MDK

A tudós

Mücsarnok 1939. téli tárlat

Rottmann Mozart MDK

Női arckép

Műcsarnok 1939. téli tárlat

Rottmann Mozart

MDK

Enyelgés, olf.

Műcsarnok 1919-20. téli tárlat

Rottmann Mozart, MDK

Siesta, olf.

Mücsarnok 1919-2o. téli tárlat

M.D.K.

Rottmann Mocart /Mozart/: Női arckép. /Magántulajdon./

Szign. Rottmann M.

Szinnyomás, -- festménye után.

Panoráma. Bécs. 1927.máj.29. 22.sz. Boritékkép.

MDK

Rottmann Mozart, festőm.

A kis hamis, olf.

Euterpe. "

Műcs.-OMKT.1921.Tavaszi kiáll. Kat. 13.1.

MDK

Rottmann Mozart, festöm.

" Egy pohár bor a hazáért meg nem árt!"

Olf.

Mücs.-OMKT. 1921. Tavaszi kiáll. Kat. 15.1.

MDK

Rottmann Mozart, festöm.

756.	Női tanulmányfej.	Old.	40x30	J.l.j.
757.	Pirosruhás hölgy.	"	68x55	J.l.j.

Árv. Csarn. 1932. I.rk.sz. 35.l..
61. n. mére,

MDK

Rottmann Mozárt

Múzsa.Olajf. 130x100./Jelzett./

Árverési Közlöny,1936.2.sz. 49.l.

MDK

Rottmann Mozart

Gyöngysor.Olajf.100x120./Jelzett./

Árverési Közlöny.94.aukció. 38.1.

MDK

Rottmann Mozart

Családi öröm.Olajf. 135x100./Jelz./
Ünnep.Olajf. 91x115./Jelz./
Cigányasszony gyermekével.Olajf.80x60.
/Jelz./
Családi boldogság.Olajf. 100x110./Jelz./
Nő rózsákkal.Olajf.80x60./Jelz./

Árverési Közlöny.1939. 4.rk.sz.28.l.

MDK

Rottmann Mozart

Alku, repr.

Képzőm. Társ. 1912/13 téli kiáll.

MDK

Rottman Mozart

Női képmás.Olajf. 85x65./Jelzett./
Nő virágokkal.Olajf. 110x80 /Jelzett./

Árverési Közlöny,1937.okt.rk.sz. 35.l.

MDK

Rottmann Mozart

Tánchoz készül, repr.

Képzőm. Társ. 1909 tav. kiáll. kat.

MDK

Rottmann Mozart, festőm.

Női képmás. Olf. Jelz.

Nő virágokkal. " "

Árv. Csarn.1937.okt.83.sz./Árv.Közl.rk.sz./ 35.1.

MDK

Rottmann Mozart, festöm.

Nö virágokkal. Olf. Jelz.

Árv. Közl. 1937. 4.füz.sz. 33.l.

MDK

Rottmann Mozart

A Műcsarnok háborus kiállitásán szerepelt.

Cikk: Háborus kiállitás.

Művészet, 1914. 541-542.l.

MDK

Rottmann Mozart, testöm.

Benczur-tanitvány, kinek "grand art" hatása ma is látszik.

/f.j./ : Kiállitás a Müteremben. - Pesti Hirlap. 1938. ápr. 24.

MDK

Rottmann Mozart, festöm.

Csupa nagyobb vászon. Még a Benczur-világ böségét érezteti. Meg a modellje is a regebbi telt női tifura. Hollandi menyecske.
Család kedvence.
Elesett vezér.
Féltékeny modell. Arcképei Balló korának meleg realizmusával bájolnak el.
Szürke kalapos nö. Aronffy ezredes. Női arckép.

/B.A./: Rottmann Mozart es Négely Rudolf, festöm.-k. Müterem kiáll.

Magyarság. 1938 ápr. 2o.

Rottmann Mozart

Ferenczy Valér, Aggházy Gyula, Kiss Rezső, Gergely Imre, Juszkó Béla, Kacziány Ödön, Halmi Artur, Wellmann Róbert, Tölgyessy Artur, Kovács József, Poll Hugó, Knopp Imre, Pentelei Molnár János, Basch Gyula, Kézdi Kovács László, Gyügyei Nagy Zsiga, Glatter Ármin, Rottmann Mozart, K.Spányi Béla, Pap Emil, Kövér Gyula, Matkovics Béla, Wittlich Eperjesi Károly, Teleki Antal, Zoltai Zeihrer, Madarász Viktor művészek a Műcsarnok jubiláris téli tárlatán mutatták be alkotásaikat.

Rottmann Mozart: Orbán Dezső kritikájában unalmasan tökéletesnek tartja bibliai tárgyu vásznait.

ÉLET, Bp. 1912. jan.7. IV.évf. 1. sz. 25-27. lap.

MDK

Rottmann Mozart

Képzőművészet 1931. 41. sz. 142.l.

Rottmann Mozart

MDK

Pentelei Molnár J., olf.

Micsarnok 1909. tavaszi kiáll.

Rottmann Mozart

A Műcsarnok Tavaszi tárlatáról a lap bemutatja a következő művészek alkotásait:

Marton Ferenc: "Takarodó" c.

Stetka Gyula: „gr. Csáky Károly váci püspök arcképe" c.

Rottmann Mozart: öltözködő fiatal nőt ábrázoló kép.

ifj. Kampis János: "alistali Laky Margitka arcképe" c. művek. A kritika igen nagyra értékeli ifj. Kampis portréit, melyek szinben, felfogásban kitünőek.

Fenti tárlaton szereplő többi művésznevet lásd: Mednyánszky László nevénél, ugyenezen jelzettel és dátummal jelölt céduláN.

ÉLET, Bp. 1914. ápr. 12. VI.évf. 15.sz. 469, 474,475. lap.

Rottmann Mozart

Mednyánszky László, Marton Ferenc, Ligeti Miklós, Leidenfrost Sándor, Lechner Ödön, Körmendi-Frim Jenő, Kozma Lajos, Kléh János, Klammer Mariska, Kimm Frigyes, Katona Nándor, Karlovszky Bertalan, Kandó László, ifj, Kampis János, Jakab Zoltán, Hende Vince, Gulyás János, Gulácsy Lajos, Glatter Gyula, Germány Elemér, Ferenczy Károly, Dobrovic Péter, Burghardt Rezső, Bosznay István, Beszédes J. László, Berkes Antal, Benczur Gyula, Barta Ernő, Baróthy Major Jenő, Barkász Lajos, Bánsághy Vince, Zombory Lajos, Zádor István, Vastagh Géza, Vidovszky Béla, Vesztróczy Manó, Várady Gyula, Szmrecsányi Pajtás Ödön, Szlányi Lajos, Stetka Gyula, Rottmann Mozart, Reményi József, Pentelei Molnár János, Páldy István, Nádler Róbert. Moldován Béla művészek a Műcsarnokban rendezett "Tavaszi tárlaton mutatták be alkotásaikat.

ÉLET, Bp. 1914, ápr. 12. VI. évf. 15.sz. 469, 474-475. lap.

Rottmann Mózart

szül. Ungvárt 1875

aug. 25. ~~ugr~~ Bécsi és münche-
ni akadémiákon tanult.

1909/10. I. első osztály

beli az I. fest. mester-
iskolán. Tanár Benczúr
Gyula

1909/10. II. félév. első osztály
Benczúr Gyulánát -

1910/11. I. másodosztály beli
Benczúr Gyulánát

1910/11. II. másodéves
Benczúr Gyulánát

Rottmann Mozart

koll. kiáll.
Mütterem

cród
z
Ujság 1938. ápr. 23.
(e.a.: R. M. és
Négely Rudolf.)

Rottmann Mozart

életrajz

röd.

Gókány 128. l.

Hadjárat.

A hegyes vidék előteré
csikon szállitják a hadi foglyo
lovas honvéd válik ki, a háttér

FOGLYOKKAL VIS

a sarokban balra: RUSZ K. FAM.
jobbra: Munkácsi.
alól balra: Minden ~~ubánzat joga~~
jobbra: A Honvéd Album mel

Fm. szinezve, alányomássa

Rottmann Mozart

Univerzeti lexikon 694 l.

MÁJUS

30

Rottmann Mozart

festö

inod

Krück II. 446 l.

Csáki László gróf arcrk. III. 35.

Rothmann Mozart

festő

Műcs. kiáll. 1901 tól

Pipics 119. l.

Yár

3

Rottmann Mozart

Thieme Becker

XXIX. 103. l.

(Lyka)

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Rottmann Mozart

Můsarnok

1907. tav. kiáll. 297, 298

1907-8. těli kiáll. 194, 260

1908. tav. kiáll. 63, 249

1908-9. těli kiáll. 188, 523, 528

1909. tav. kiáll. 26, 212, 263, 276

1909-10. těli kiáll. 325, 383, 385, 386

1910. tav. kiáll. 324-326

1910-11. těli kiáll. 356, 358, 360, 364, 584, 585

1911. tav. kiáll. 100, 118, 329, 331, 333

1911-12. pub. kiáll. 430-432, 443

1912. tav. kiáll. 223, 307, 330-332

1912-13. těli kiáll. 227, 502

1913. tav. kiáll. 3', 470, 475

1913-14. těli kiáll. 379, 380, 403-405, 435

tása (Máté 27. r. 26.).

bbást, Jézust pedig megosto-
ztott és az oszlophoz kötött
alrafordult, kissé előrehajolt,
kereszttel és lágyékát fehér
eit a poroszlók tartják, kik
sz arczú fiatal ember kor-
érfi pedig vesszőköteggel üti
s az utóbbi piros ruhába öltö-
nhak. Közülök az első kezeit
irga turbánt és meggyszínű
vőnek csak turbánja és bal
k fövege és ruhája piros; a
alapja karimás. Az oszlopos
sett vesszőszál és piros köntös

— Lelt. sz. 1818. — Deák-
nius 30-án (422–900). — Az
0 július 20-iki 51396 sz. leirat.
adatok:
901, 1904: III. 1818. *Nürn-*
Jézus ostoroztatása.
eumban. 1906: Cab. M. 701.
oztatása. — 1906, 1910: Cab.
remberg: Le Christ flagelle.

III

212 (1818)
641 (~~66~~ 385).

Ra 1200

212

Ajándék

Rottmann Mozart

Münarnok

1914. tav. kiáll. 3, 7. 33, 476
1915. tav. kiáll. 208
1916. tav. kiáll. 282
1916-17. téli kiáll. 124, 128
1917. tav. kiáll. 146, 218, 415
1917-18. téli kiáll. 229, 248, 347
1918. tav. kiáll. 26, 122
1918-19. téli kiáll.
1919-20. téli kiáll. 61, 340, 377
1920-21. téli kiáll. 239, 349, 359
1921. tav. kiáll. 244, 246, 294
1921. őszi kiáll. 298, 300
1922. jub. kiáll. 94, 319
1922. őszi kiáll. 208, 232
1923. tav. kiáll. 459, 461, 463
1924. tav. kiáll. 537, 541
1924. őszi kiáll. 50, 69
1925. tav. kiáll. 331, 335, 337
1925-26. akt kiáll. 400

Szekrény, ~~XVII. sz. – beli olasz fiókos~~

~~VI. 153.~~

Rottmann Mozart

Mücsarnok

1926. angol-mag. kiáll. 453, 465

1926. téli kiáll. 49, 108, 113.

1927. tav. kiáll. 557, 561

1927. ōri kiáll. 396, 407

1927/28. téli kiáll. 6.

1928. tav. kiáll. 10, 390.

1928/29. téli kiáll. 229, 540, 557

1929. tav. kiáll. 45

651),
485
(982),
ipe
485

Rottmann Mozart

Szefeslex 220. l.

Elektr. ank.
u. o. 964. l

39.

Bielz kiadványaira és további
működésére vonatkozó adataink
meglehetősen hiányosak. Bizonyos
azonban, hogy a Barra Gábor által
irányított könyvünda mellett ~~a~~
~~Bielz Mihály halála~~ továbbra
is a legjelentősebb erdélyi kö-
nyomó intézet volt, ~~s Bielz ha-~~
~~láláig~~ s a negyvenes évek vé-
géig virágzott.

Rottmann Mózart

wód

Szabó Géza dr.

Körséta művészeink

mintermében.

Mult és Jövő

1921, jan.–febr.

43 l.

1911 v. 1912-ben

ugyanezen folyóirat

Rottmann szama!

Rottmann Mózart

M. Képzőm. Egyes. tagja

KMTÁRS müvcsoptok

1931. feb márc kiáll.

III. 49., XII. 7.

1931. tav. tárl. 267, 277, 312

1931/32. téli kiáll. 126.

1932 febr. – márc. kiáll. 302

1932. tav. tárl. 375, 378

1932/33. téli tárl. 310, 311, 715, 759

1933. nemz. képzőm. kiáll. 520.

Rottmann Morast

l.

Müvesi-Élet

1934. 3-8 sz.

10-l.

óváros polgármestere

BUDAPEST 936 NOV. 23. 15. LFa

...rszágos Bizottsága

BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS POLGÁRMESTERI XIII. ÜGYOSZTÁLY

Bp

IX. Rákos u 10

Rottmann Mozart

festö

VI. Vilma kiralyne

ut 29.

MKSz 1947

MAY 28 1975

Rottmann Mozart

l.

Művészet-Élet

1932. nov. 15

7 l.

9. l.

F. k.: Dr. Katona Lajos — F. v.: Dr. Mihalik Gusztáv
Budapest székesfőváros házinyomdája — 79112

A Történeti Múzeum hétfői, a Középkori Múzeum keddi, a Régészeti és Ásatási Intézet szerdai, végül az Aquincumi Múzeum csütörtöki napokon délután 4 és 5 óra között a kiállítás helyiségeiben ismertető előadásokat tartanak. Az előadások a nyári szünet alatt szünetelnek

Az iskolák, intézmények és más látogató csoportok részére előzetes bejelentésre más időpontban is tartanak a múzeumok ismertető előadásokat és vezetéseket

*

Csoportok részére úgy a kiállítás megtekintése, mint az előadások meghallgatása díjtalan

*

A kiállítás nyitva van naponta 10 és 17 óra között

Rottmann Mozart

festo

irod

Ujo MZsL.

755. l.

MDK

Rottmann Mozárt

Művészet 1918. 3.1.

ORSZÁGOS MAGYAR RÉGÉSZETI ÉS
MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULAT

NYOMTATVÁNY

Rothmann Mór

Budapest

MEGHÍVÓ

AZ ORSZÁGOS MAGYAR RÉGÉSZETI ÉS MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULATNAK a Műemlékek Országos Bizottsága (IX. ker., Hőgyes Endre-u. 10.) tanácstermében június hó 10-én délután 6 órakor tartandó

RENDES ÉVI KÖZGYŰLÉSÉRE.

TÁRGYSOROZAT:

1. Elnöki megnyitó.
2. Titkári jelentés.
3. Pénztárosi jelentés és a költségvetés előterjesztése.
4. A számvizsgáló-bizottság jelentése.
5. A tisztikar és a választmány megválasztása.
6. Esetleges indítványok.

Budapest, 1937. május hó 26-án.

Gerevich Tibor
elnök

MDK

Rottmann Mozart

Fohász, of.

KMT 1912. tav. kiáll. 54.1.

MDK

Rottmann Mozart

Anyaság, of.,repr.

Ősz a müvészetben. /Bpest 1941./

MDK

Rottmann Mozart

Női arckép, repr.

Mücsarnok 1930/31 jub. kiáll.

MDK

Rottmann Mozart

Női arckép, repr.

KMTárs. 1927. őszi kiáll.

MDK

Rottmann Mozart

Vásár Kairóban, repr.

Képzőm. Társ. 1913. tav. kiáll. kat.

MDK

Rottmann Mozart

"Meddig tart a háboru?", repr.

KMT. 1916. tav. kiáll.

MDK

Rottmann Mozart

Terefere, repr.

Képzőm. Társ. jub. kiáll. 1911/12.

MDK

Rottmann Mozart

Jó hangulatban, of.

Kártyavetőnő, of.

Haragszom rád, of.

KMTárs. 1912. tav. kiáll. 55.l.

MDK

Rottmann Mozart, festöm.

Gyöngyösi. Olf. Jelz.

Árv. Közl. 1940.1.rk.sz. 35.l.

MDK

Rottmann Mozart

Ebéd készül, of.

Jób, of.

Olvasás közben, of.

Mücsarnok 1911/12 téli kiáll. 59.l.

MDK

Rottmann Mozart

Tere-fere, of.

Mücsarnok 1911/12 téli kiáll. 6o.l.

MDK

Rottmann Mozart

Jó hangulatban, of.

Kártyavetőnő, of.

Haragszom rád, of.

Műcsarnok 1912. tav. kiáll. 56.l.

MDK

Rottmann Mozart

Kellemetlen meglepetés, repr.

Mücsarnok 1914. tav. kiáll.

MDK

Rottmann Mozart, festőm.

Női arckép. Olf.

Műcs.-OMKT 1931-32.évi téli kiáll. dec.2o.-jan.17.Kat. lo.l.

MDK

Rottmann Mozart

Vásár Kairóban, of.

Talmudista, of.

Képzőm. Társ. 1913. tav. kiáll. 69.1.

MDK

Rottmann Mozart, festöm.

Muzsa. Olf. Jelz.

Árv. Közl. 1936.márc. 76.sz.2.rk.sz. 49.l.

MDK

Rottmann Mozart

Alku, of.

KMT. 1912/13. téli kiáll. kat. 71.l.

Rottmann Mozart MDK

Női arckép, olf.

Mücsarnok 1927 őszi kiállitás

MDK

Rottmann Mozart

Képzőművészet 1931. 142.1.

Rottmann Mozart

MDK

Női arckép, repr.

Műcsarnok 1927 őszi kiállitás

Rottmann Mozart MDK

Arckép, olf.

Műcsarnok 1927 őszi kiállitás

Rottmann Mozart MDK

Csendélet, olf.

Műcsarnok 1927 -28 téli kiállitás

Rottmann Mozart MDK

Baumann Frigyesné arcképe, olf.

Műcsarnok 1928 tavaszi kiállitás

Rottmann Mozart MDK

dr. Kemény Imréné arcképe, olf.

Mücsarnok 1928 tavaszi kiállitás

MDK

Rottmann Mozart

Terefere, repr.

Uj Idők 1912. XVIII. 14. sz. 353.l.

Rottmann Mozart

MDK

"Ego sum veritas!", repr.

Műcsarnok 1929 tavaszi kiállítás

Rottmann Mozart MDK

"Ego sum Veritas"., olf.

Műcsarnok 1929 tavaszi kiállitás

Rottmann Mozart MDK

Keleti nő, olf.

Műcsarnok 1930 tavaszi kiállitás

Rottmann Mozart MDK

Női arckép, olf.

Műcsarnok 1929/30 téli kiállitás

Rottmann Mozart

MDK

Enyelgés, olf.

Műcsarnok 1919-20 téli kiállitás

Rottmann Mozart

MDK

Női arckép, olf.

Mücsarnok 1929/30 téli kiállitás

Rottmann Mozart MDK

Modell a müteremben, olf.

Műcsarnok 1929/30 téli kiállitás

M.D.K.

Rottmann Mozart

Hoffmann mükereskedő hirdétésének keretében hozza a lap a müvész olajfestményének repr.-ját.

Szinházi Magazin, Bp. 194o. május 5. III. évf. 19. sz. 6. lap

Rottmann Mozart MDK

Szöke Kató arcképe, olf.

Műcsarnok 1928/29 téli kiállitás

Rottmann Mozart MDK

Kairói vásár, olf.

Mücsarnok 1928/29 téli kiállitás

Rottmann Mozart

MDK

Keleti nők olf.

Műcsarnok 1928/29 téli kiállitás

MDK

/?/
PRottmann Stella,

1907-ben az iskolában dolgozott.
1908-ban " " "
1910-ben " " "

A szabadiskola ideje. /1902-1912./ 83.B4, 87,

Rottmann Mozart

Jób és barátai
c. képe
Repr.
Rát Str. 217. l.

Rottmann Stella festő

Népszava XXXVIII.évf.1910.
szept.11. 216 sz. 5 lap.

A Művészház kiállitása.

hiányos, rongált. Textura írással 8 szövegsor, 8 ötvonalas hangjegysor alatt. Vörös feliratok. Vörös, kék és fekete kezdőbetűk. *3 lapszéldíszítés, 1 iniciáléba illesztett miniatura, 2 iniciálé. Kötés:* XVI. századi, barna bőr, préselt díszítéssel, fatáblákon. A felső táblán négy gótikus réz sarokveret (az egyik szárnyas oroszlánt ábrázol), az alsó táblán három későbbi különböző sarokveret. A kódex lapjai és díszítései a kötés által megsérültek, levágódtak. Az előzékpapírra írott tartalomjegyzék alatt: „Scripsi A° 1804 die 15. Aug." (Palkovich György könyvtáros írása.) Az ANTIPHONARIUM különálló első része dísztelen. 500×350 mm, 78 levél. Csonka, hiányos. Vörös feliratok. Vörös és kék kezdőbetűk. *Kötés:* egykorú, barna bőr, préselt díszítéssel, fatáblákon, különböző rézveretekkel. 54a lapon bejegyzés „Anno 1629. Die 24. Januari scripsit S. P. H. — A kódex végéhez kötött papírlapon: „Radoseny S. J. renovavit, Anno 1632, 18. febr."

Magyar, esztergomi(?) munka a XV. század első feléből. Mindenbizonnyal az esztergomi Szent Adalbert székesegyház számára készült, valószínűleg Pálóczy György esztergomi érsek idejében (1423—1439).

A kódex 1804-ben, a Nagyszombatban lévő esztergomi káptalani könyvtárban volt, mivel az előzéklapon Palkovich György kézírása látható.

Az Antiphonarium díszítései a legszorosabb kapcsolatban állnak Pálóczy György Missalejával (Orsz. Széchényi Könyvtár, Cod. Lat. 359.). A két kódex díszítéseiben nemcsak sok megegyező, de eltérő vonásokat is találunk. Ez arra mutat, hogy nem egy mester készítette őket, de feltétlenül azonos művészi körből származnak. Az esztergomi Antiphonarium, bár csonka volta miatt jóval kevesebb díszítést tartalmaz, már nagyobb méreténél fogva is díszesebb kiállítású, mint a budapesti Missale, amelynek mérete 328×238 mm. A két kódexben a lapszéli ornamentika felépí-

Rottmann Mozart festőművész
Arcképkiállitás a Műcsarnokban
Pesti Hirlap, 1941.okt.31. 6.c

Rottmann Mozart

MDK

Női arckép

Nemz. Képzőműv. kiáll. 1933. ápr.

Mücs.

41 1.

Rottmann Mozart
Tavasz, olaj

Téli tárlat. Műcsarnok, 1919-20. 7 l.

19x ra emlékeztet. Berkovits I. szeri
detei. Az Árpád-kor. Magyarságtud
az u.n. Csatári bibliával áll kap
xxxxxxxxxxxx iniciálé disz nem fo
cionális ez időben. Az indadisz,
velekkel a korábbi magyar kodex a
magunkévá Berkovits I.-nak azt a
ványképei, ,különösen a fejek szor
lia miniaturáival. /id.m. 505.1.
mint amennyi e korban két klasszi
áll.

19. Mathes: id.m. 76.1. XI.tab. C.

2o. Mathes: id.m. 79.1.XI. tab.E.

21. Horváth H.: Zum Weiterleben der
schen Bauplastik Ungarns. Ungari

22x Horváth H.: xxxxx Árpádházi Szen
Bp. 1944. 79-81.1. 31.kép.

22. Sotiriou? Guide du Musée Byzanti

23. Egy indadiszes párkánytöredék, (321m.) k
199.2o1. számok. Sotiriou: Id.m.

24. G.Mendel: Catalogue des scubptur

MDK

Rottmann Mozart

Bacchansnő, of.

Téli Kiállitás. 1935. nov.-dec. Mücs.

17.1.

ROTTMANN MOZART

Kedvező alkalom. Olajf.

Képzőm.Társ.1911.tav.kiáll.kat. 4o.oldal

ROTTMANN MOZART

227. Sámson kigunyolása. Olajf.

Képzőm.Társ.1912/13.téli kiáll.kat. 52.oldal

MDK

Rottmann Mozart, festö

A menyecske varr. Olajf.

Műcsarnok. IV. Képzőművk. kiáll. "A Magyar Művészetért". 1943. máj. 16-30. Kat. 6.l.

MDK

Rottmann Mozart, festö

D.M. arcképe.	Olf.
A meglepett faun.	"
Merengö.	"

Tavaszi tárlat. 1923 ápr.-máj. OMKT-Mücs. Kat. 34.1.

MDK

Rottmann Mozart

Gyöngysor, of.

Árv.Csarnok, 1940. jun. 94.sz. 38 l.

MDK

Rottmann Mozart, festö

Fiatal lány. Olf.

MK.Seg.Biz. Müv.Kiáll. 1914.nov.-dec. Kat. 4.1.
Szépm.Muz.

MDK

Rottmann Mozart,

Női arckép.

Bp.Műcs.-OMKT Nemz.Képzőmüv.kiáll. /Rend.M.Kir.Vall.- és Közokt.Min./ 1933 ápr.19.-máj.25. Kép.tm. 41.l.

Rottmann Mozart

Női arckép, of.

Horthy jub. kiáll. Műcs. 1939. dec.

23.1.

MDK

Rottmann Mozart

Tanulmányfej, of.

Megy. Művészetért kiáll. r. Mücs. 1940. febr.
17. l.

MDK

Rottmann Mozart, festö

Marika.

Az Ernst-Muz. kiállitásai. CXLVII. -Munkácsy-Véh VI. sors. egybekötött repr. kiáll. Bp.1934 május. Kat. 9.l.

MD K

Rottmann Mozart, festö

ifj. Nádor Sándor, festö

OMKT.-Mücsarnok. IV Nemzeti Képzömüv. Kiáll.
BP. 1937. ápr. 29.-jun. 2o. Kat. ~~XXX~~ 2o. 1.

MDK

Rottmann Mozart

Kártyavetőnő, of.

M. Studio 2. aukc. 1921. 25 l.

Rottmann Mozart, festö

Gyümölcsök.
Gerö Miksáné. 19.1.
Dr. Willenszky J. 19.1.

MTáre. Téli tárl. 1930. febr.-márc. Gyüjt. kiáll.
Bp. Mücsarnok. Kat. 18,19.1.

MDK

Rottmann Mozart

Hollandi leány, of.

Nagy. Művészetért kiáll. r.Műcs. 1940. febr.

18. 1.

MDK

Rottmann Mozart

Családi boldogság, of.

Nő rózsákkal, of.

Árv. Közl. 1939. szept. 4.rk.sz. 91.sz.

28 l.

MDK

Rottmann Mozart

Családi öröm, of.

Ünnep, of.

Cigányasszony gyermekével, of.

Árv. Közl. 1939. szept. 4.rk.sz. 91.sz.

28 l.

MOK

Rothmann, Mozart, feldö; k. 1874.

A rabbinövendék. Fa

Jelzése.

Ernst Aukc. 54. sz. – Kiáll. 1936 nov. 22-29.

Jegyz. 21. l.

Rottmann Mozart
Enyelgés, olaj

Téli tárlat. Műcsarnok, 1919-20. 19 1.

A szentely valamint pillérfőr hospitalyai ~~[illegible]~~ az Adóm a
[illegible] alakos az [illegible] (Hellenismus Pécs) ?. 16

~~Sámson gelenkek 136-137-140, 234-238, 245.~~
~~Pántosok 223-224, 363-67~~
~~3 hiszp. [illegible] 232-233, 250, 252, 363-67~~
~~3 hiszp. [illegible] 233, 358-62~~
~~3 n. [illegible] 225, 231-232, 250, 252, 363-67~~
~~3 n. Herodes [illegible]~~
Betl. szerencsegyik, 138, 233, 358-62, Katon
~~Menelaos Egip. 234, 358-62~~
A pécsi dombornak és a vézelay szokom is ho
tag nagyon élénkek és célszerűek mint a kont
elvileg, de nem művészileg magasabb folyam á
Viselet-szabó fegyelbe ~~[illegible]~~ eléggé [illegible]
hőgrendi forgi viselet (Herrad: Hortulus

~~83. ábra~~
Sámson nincs a villidan kollerénsemi (Hel
Puhák disszolgja (~~Her~~ Sámson) tonlonst
tg. 216. bizánci ~~[illegible]~~ [illegible], de [illegible]
tonlonsei az lálzatra elvileg, mintis [illegible]
Herodes és Mária ~~[illegible]~~ trónszékének diszjelen [illegible]
antik hosszik pávoszem. 252

tg. 178-nek Hellenik szoszt szerint [illegible]
[illegible]

Rottmann Mozart
Siesta, olaj

Téli tárlat. Műcsarnok, 1919-20. 18 1.

mesterséges barlangja
enci templom kapuja

" " ——

aštély
ci templom szt. kereszt

k. templom
hinyei cimere
ő Horváth cimer új)

lós templom szószéke

ház
kastély kandallója
y ház lépcsője

ár
perjesi Kálvárian
meleti

Rottmann Mozárt
Kávénál, olaj
Ő az, olaj

A Nemzeti Szalon első bajai kiállítása, 1906. 8 1

OLASZ FESTŐ 1570 körülről
Szent Jeromos
Vászon, olaj, 70×94 cm.

OLASZ FESTŐ 1570 körülről
Női arckép
Vászon, olaj, 118×90 cm.
Gerevich PA, 262. l.

OLASZ FESTŐ, XVII. század
Szent István vértanúsága
Vászon, olaj, 62×49 cm.
Restaurálta Nikássy Lajos, 1934.

OLASZ FESTŐ, XVII. század
Szent Romuald
Vászon, olaj, 45×48 cm.

OLASZ FESTŐ, XVIII. század
Szent Bernát
Ovális, fárahúzott vászon, 20×13 cm.

OLASZ FESTŐ, XVIII. század
Allegorikus kép
Chiaroscuro. Vászon, olaj, 28×35 cm.

OLASZ FESTŐ, XVIII. század
Zurlo kardinális arcképe
Vászon, olaj, 100×75·5 cm.
A Capese Zurlo- és San-Marco gyüjtemén

Rottmann Mozart
Fiatal lány, olaj

Magyar Képzőművészek Segítő Bizottsága. Művészeti kiállitás, 1914. 4 l.

021
259
15

várának és uradalmának története.
X-1929, 144 l.

észében az északi magyarsághoz - a
rádi, karancsaljai, mátravidéki, gö-
nez tartozik. A palócság északi ha-
jelzi. A palócság hagyományos népi
hető müveltségformák egyes jelenségei
z /a huntyi-akhoz/, dél és kelet felé
solódnak.
jellemző utmenti település, közvetle-
entős Hollókő vára alatt. Jellegzetes
zak a községet kelet-nyugat irányban
zalagtelkein fésüs beépitésben az
falu középső részén, a középkori ere-
el ellentétben, szabálytalan, csopor-
epülés nyomai figyelhetők meg. Az egy

MDK

Rottmann Mozart

Anya és gyermeke

Angol-magyar kiáll. Mücs. 1926. máj. 33. l.

Rottmann Mozart

Kis özvegy, olaj
Ábránd, olaj

A Nemzeti Szalon első máramarosszigeti kiállitása.
XXXIII. vidéki kiáll. 1908. 7 1.

tagolt, fent az arkádok között magas
részt a hajótértől. Feljárata a hajó
id félkörivü, az oldalaik nem emelke-
az orgonakarzatot kibővitették a hajó
. A diadaliv szegmentivü, a szentély
századi csehboltozattal.
to. A szarkofágszerü stipesen csak a
erdelő angyalon és a gyertyatartót hor-
és jobbra egy-egy jóminőségü faszobor:
.1. A tabernákulumon a Hétpecsétes köny-
tette nagy kereszt függönyös rokoko ke-
tájképen a kigyó a kereszten és Kereszt
III. század. Az oltáron különböző magas-
szép fafaragványu rokoko gyertyatartó.
ent vértanuságát ábrázoló oltárkép, egy-
er és Szt.Pál lendületes faszobra. Fent
íres rokoko-keretes fülke, faragott, ki-
lom szószéke. Feljárat a sekrestyéből.
a dombormü, Krisztus keresztelése szi-
lt rokoko vázákkal. Szemben klasszi-

MDK

Rottmann Mozart

Váratlan látogatás, olaj

Szent György Céh 14. aук. 1913.

5 1.

MDK

Rottmann Mozart

Jób, olaj

Velvinczi Takács Z: Benczur és iskolája. OMKT. B.Gy. és tanitványai, kiáll. Képes katal. 1921. 62 l.

Bestätigung Kontakt

Lab. dbl

MDK

MDK

Rottmann Mozart

Jézus a templomban, olaj

Felvinczi Takács Z: Benczur és iskolája. OMKT. B.Gy. és tanitványai kiáll. Képes katal. 1921.

63 l.

Rottmann Mozart MDK

Boldogság

Műcsarnok 1940 Tavaszi tárlat

Portugal

MDK

Rottmann Mozart

Merengő, of.

Akt-kiáll. 1925. dec. Mücs.

Rottmann Mozart MDK

Emlékek

Műcsarnok 1941 Jubileumi kiállitás

Rottmann Mozart

MDK

dr. Kálmán Sándorné

Műcsarnok 1941 Téli kiállitás

Rottmann Mozart

MDK

dr. Ádám Tiborné

Műcsarnok 1941 Arcképkiállítás

Röttmann Mozart

MDK

dr. Farkas Imre

Műcsarnok 1941 Arc ópkiállitás

Rottmann Mozart MDK

Maria G.Di Giusti

Műcsarnok 1941 Arcképkiállitás

Rottmann Mozart MDK

Gyermekáldás

Mücsarnok 1940 Gyermek a művészetben c.kiáll.

Rottmann Mozart

Kiállít a Műcsarnok tavaki tárlatán.

P. N. 1926. V. 16. (Pesti Napló)

Magyar királyi államvasutak. Ügyirat-sz

Utalványszám ...../BI.....ügyosztály.

Fizetési u

.....

a magyar királyi államvasutak főpénztára ál

.....

Pengő

azaz

A .....Pengő .....fillérről kiállítandó .....

.....

.....

Budapesten, 19 .....

Utalványozza «.....» főosztály:

.....

Rottmann Mozart

szerepelt a műsornak téli táslatán.

PH 1932. XII. 20.

Rottmann Mozart

Szerepelt a Műcsarnok Tavaszi tárlatán.

PH 1930. III. 19.

Rottmann Mozart

Szerepelt a Műcsarnok Tavaszi tárlatán.

EK 1930. III. 15.

Rottmann

festőművész

Képzőművészeti Társulat kiállítása - Műcsarnokban - képével szerepel.

Nemzeti Ujság 1931.XII.22.

Rottmann Mozart

festőművész

Téli Tárlat - a Műcsarnokban - képével szerepel.-
Női arckép

Pesti Hirlap 1931.XII.19.

Rottmann Mozart

Alkotása, a Műcsarnok tav. tárlatán.

M.H.932.IV.24.

ДОСЛІДНА ЛОВЕРТ

Rottmann Mozart

festőművész

Téli Tárlat - Műcsarnokban - képével szerepel.

Magyarság
1935.XI.16.

Rothmann Mozart

Művével szerepel a Műcsarnok

Téli Tárlatán.

P. H. 929. XII. 22.

Rottmann Mozart

kezepel a „nő a művészetben"
c. kiállításban a műcsarnokban

Magyarság 1936 X. 24

Rottmann

Szerepel a Műcsarnok téli

Tárlatán képekkel

Magyarság 1938 II. 6

Rottmann Mozart MDK

Női arckép

Műcsarnok 1939 dec-1940 január

Rottmann

Kiállít

P. H. 932. XII. 20.

K é r d ő i

Név: . . . . . .

Volt-e önálló kiállitása 1954-óta: . . .

. . . . . .

Milyen pályázatokon vett részt 1954 utá

. . . . . .

. . . . . .

Milyen megbizásokat kapott: . . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

1954 után készült fontosabb müvei: . .

Rottmann Mozart MDK

A kis mama

Mücsarnok 1939 Derü a müvészetben

Rottmann Mozart MDK

Tanulmány, olf.

Mücsarnok 1940 A magyar müvészetért c.kiáll.

Rottmann Mozart

Kerepel a hűvarnok téli
tárlatán

Magyarság 1937 I. 23

Rottmann Mozárt.

A Műcsarnak téli tárlatán Szőke Kató-
ról készített képe szerepelt. (említve)

Pesti Hirlap, 1928. dec. 19.

Rottmann Mozart MDK

Gyümölcsök

Mücsarnok 1938 Téli tárlat

Rottmann Mozart MDK

Gerő Miksáné

Dr. Willenszky J.

Műcsarnok 1938 Téli tárlat

Rottmann Mozart

MDK

Női arckép

Műcsarnok 1939 Téli tárlat

Rottmann Mozart MDK

A tudós

Micsarnok 1939 Téli tárlat

MDK

Rottmann Mozart

Rokokó, of.

Arv. Közl. 1929. jun. 4.sz rk.sz. 29 l.

Rottmann Mozart festőművész

,

A pásztorleány

"Nő a művészetben"kiállitás katalógusa 1936.Műcsarnok

Rottmann Mozart festőművész

A család kedvence

Fohász

"Nő a művészetben"kiállitás katalógusa 1936.Műcsarnok

Rottmann Mozart festőművész

Arckép

"Nő a művészetben"kiállitás katalógusa.1936.Műcsarnok.

MDK

Rottmann Mozart

Harc a zsákmányért, of.

Tav. kiáll. Mücs. 1925. máj. v 22. 1.

MAGYAR NEMZETI MÚZEUM — NÉPRAJZI MÚZEUM
ETHNOLÓGIAI ADATTÁR
Budapest, VIII., Könyves Kálmán körút 40
Telefon: 331-142

Rottmann Mozart

MDK

Szalbert Lajosné arcképe, of.

Tav. kiáll. Műcs. 1925. máj.

22 l.

MDK

Rottmann Mozart festőm.

Krónika és naptár. A Gyüjtő, 1913. II. 1-2.sz.
46. l.

MOK

Rottmann Mozart

Eltörött a váza, of.

Tav. kiáll. Műcs. 1925. máj. 22.1. 22.4.

Rottmann Mozart

Elektr-

Gell Mad

446-1.

Rothmann Stella

Nagybányai kiállkat.
1912.

83

Rákóczi Ferencz nagy ezüstérme az ónodi országgyűlés emlékére IX. 75.

MDK

Rottmann Mozárt festő

Müvészet 1917. 3.l.

Rottmann Mozart festő

Négely Rudolffal közös kiállítása nyílik a „Műterem" kiállítási termeiben / Bp. IV/ Kossuth Lajos u (2)

Meghívó, 1938 ápr. 17

MDK

Rottmann Mozart festő

Képzőművészet, 1927. 4.sz. 7.l.

Rottmann mozart

Női az képekkel nagyon a
hűgyarnok ősi tárlo-tán

Pesti Hirlap 1927 okt 29

Rottmann

Bécsben a Kurhaus kiállításán neve szerepelt.

M. 930. VIII. 12.

Rotlmann Mozart festő · MDK

Müvész Kurir 1938. 1-2.az. 8. l.

Rottmann Mozart festőművész

— **Rottmann Mozart festőművész** kollektiv kiállitását a meghivott vendégek jelenlétében november 2-án délelőtt 10 órakor nyitja meg a Vilma királyné-ut 29. számu házban lévő műtermében.

Pesti Hirlap
1930.XI.1.

ROTTMANN MOZART
/Ungvár 1874 - /

Aukción:

Mozart Rottmann: Der Blick in die Karten. - Öl auf Leinw., 80x60 cm. Sign.

WIEN, Dorotheum, Kunstabteilung
458. Kunstversteigerung, Jan. 1982.
Kat. Nr. 143. S. 28. Abb.Taf. 25.

ROTTMANN MOZART

Aukción:

Mozart Rottmann: Orientalische Schönheit.
Öl auf Leinw., 55x70 cm. Sign.

WIEN, Dorotheum
463. Kunstversteigerung, Dez. 1982.
Kat. Nr. 509. S.64.

ROTTMANN MOZART

Gésák. Olajf.
Teánál. Olajf.

Képzőm.Társ.1911.tav.kiáll.kat. 4o.oldal

ROTTMANN MOZART

Gyöngysor. Olajf. looxl2o.

Árverési Közlöny 194o.okt.4.rendk.sz. 35.oldal. 95.aukcio

MDK

Rottmann Mozart

"Tanulmányfej", olajfestm.

Magyar művészhetek reprezentativ képzőművészeti kiállitása v.Ernst Múzeum.

Katalógus 1947 jan.4-26-ig.9.o.

ROTTMANN MOZART

584. Fiatal rabbi. Olajf.
585. Arckép. Olajf.

Képzőm.Társ. 1910/11.téli kiáll.kat. 58.oldal

ROTTMANN MOZART

212. A kedvenc. Olajf.

Képzőm.Társ.1909.tav.kiáll.kat. 36.oldal

MDK

Rottmann Mozart, festő.

L.M. urhölgy arcképe.

A Műcsarnok Téli Tárlatáról.
Képzőművészet. 1930. márc.4. 69-70.l. Reprodukciók.

Rottmann Mozart MDK

Tavasz, olf.

Műcsarnok 1918-19.évi Téli kiállitás

Rottmann Mózárt, festőművész

MDK.

Képzőművészeti Társulatnak Tavaszi Kiállitásán vett részt a Szépművészeti Muzeumban.

Művészet, 1918. 1.1.

ROTTMANN MOZART

Aukción:

Rottmann, Mozart: Sonntagsmorgen.
Öl auf Leinw.,80x60 cm. Sign.

WIEN, Dorotheum, Kunstabteilung
635. Kunstauktion, März 1982.
Kat. Nr. 445. S.71. Abb.Taf. 58.

Rottmann Mozart festőművész

Zsuzsika

Jubileumi kiállitás tárgymutatója.Műcsarnok.1934.

Rottmann Mozart festőművész

Krizantémok

Jubileumi kiállitás tárgymutatója.Mücsarnok.1934.

ROTTMANN MOZART

Zulej. Olajf.
Talmudista. Olajf.

KMT 1911.tav.kiáll.kat. 31.oldal és 32.

MDK

Rottmann Mozart

Gésák.Olajf.
Kedvező alkalom.Olajf.
Teánál. "

KMT 1911.tav.kiáll.

MDK

Rottmann Mozart
műve:

A kedvenc.Magántulajdon.

Az Orsz.Magy.Képzőm.Társ.jubileumi kiáll.
képes tárgymutatója.1936.máj-jun. 40.l.

MDK

Rottmann Mozart
műve:

Könyvtárban.

Az Orsz.Magy.Képzőm.Társ.jubileumi kiáll.
képes tárgymutatója. 1936.máj-jun. 40.l.

Rottmann Mózart

MDK

Szalbert Lajosné arcképe
Harc a zsákmányért. olf.

Műcsarnok 1925. Tavaszi kiállitás

Rottmann Mozart MDK

Eltörött a váza, olf.

Mücs rnok 1925. Tavaszi kiállitás

MDK

Rottmann Mozart, f.

A Mücsarnok Tav.Tárl. /M.Képzőm.Egy./ Képzőművészet
1927, I.évf. 8. l.

Rottmann Mozart MDK

Krizantémok

Műcsarnok 1934. dec. 1935. jan.
Jubileumi kiállitás

Rottmann Mozart MDK

Dr. Kemény Imréné

Műcsarnok 1934. dec. 1935. jan.
Jubileumi kiállitás

Rottmann Mozart MDK

Zsuzsika

Miesarnok 1934. dec. 1935. jan.
Jubileumi kiállitás

Rottmann Mozart MDK

Bachansnő, olf.

Mücsarnok 192o-21. Téli kiállitás

Rottmann Mozart

MDK

G. Piroska arckép, olf.

Műcsarnok 1920-21. Téli kiállitás

MDK

Rottmann Mozart

Képzőművészet 1931. 37.sz. 42.l. kép

M.D.K.

Rottmann Mozart

A Mücsarnokban rendezett nagy tavaszi tárlaton, a 443 kép és szobor között szerepel müve.

A 17. oldalon 14.-es számmal a müvész fényképe.

Képek, szobrok--festők, szobrászok c.
Szinházi Élet. Bp. 1921. juni 26. juli 2.
X. évf. 26. sz. 22. l.

MDK

Rottmann Mozart f.

Tyv. kiáll. Műcs. 1925. máj. 37.1.

Rottmann Mozart MDK

Női arckép

Mücsarnok 1944. márc-ápr.
Tavaszi Tárlat

Rottmann Mozart

A család kedvence
Fohász
A pásztorlány

Miccarnok 1936. okt-nov.
A nő a művészetben kiáll.

Rottmann Mozart MDK

Arckép

Műcsarnok 1936. okt-nov.
A nő a művészetben kiáll.

Rottmann Mozart MDK

A kis mama

Mücsarnok 1939
Derü a müvészetben kiáll.

Rottmann Mozart

festőművész

Képzőművészeti Társulat jubileumi kiállitása - a Műcsarnokban -képével szerepel.

Egy szinfelfogásával kiemelkedői női portréval.

Magyarság
1930.XII.21.

Rottmann Mozart

MDK

Virágcsendélet

Micsarnok 1943.nov-dec.
Téli kiállitás

Rottmann Mozart

könyvtárban

MDK

Milcsynok 1936. májjun. Jub. kiáll.

Rottmann Mozart

MDK

A kedvenc

Mjcsarnok 1936. máj. jun. Jub. kiáll.

MDK

Rottmann Mozart, festö

Szüret. 100x80 Olf.

Áll. Árv. Csarnok.-M.Képzöm.Egy.kiáll. 1922.dec.15.-17.
Kat. 13.1.

MDK

Rottmann Mozart, festö

Gyermekáldás.

Műcs.-OMKT."A gyermek a művészetben" kiáll. 1940.II.-III
Kat. 31.1.

MDK

Rottmann Mozart

Képzőművészet. 1935. 11. o. kép

MDK

Rottmann Mozart

Merengő, of.

Akt kiáll. OMKT. Mücs. 1925. dec. 29 l.

Rottmann.

Műre szerepel a Műcsarnok téli tárlatán.

Pesti Napló, 1927. dec. 18.

Rottmann.

Ulisse Mezzogiorno a Lucrezia
Tili Tarlatán.

Pesti, Napoló, 1927. dec. 18

Rottmann Mozart

Alkotásával szerepel a Magy.Képzőm.Egy.jub. kiáll.-án.

P.H.934.XII.12.

Rottmann Mozart

Szerepelt a műcsarnok Őszi tárlatán.

PH 1926. X. 24.

Rottmann Mozart

festőművész

Képzőművészeti Társulat jubileumi kiállitása - a Mücsarnokban - képével szerepel.
Krammerné portraitja.

Pesti Hirlap
1930.XII.21.

Rottmann Mozart

festőművész

Képzőművészeti Társulat jubileumi kiállítása - a Műcsarnokban - képével szerepel.
Hodolat c.kompoziciója.

Pesti Hirlap
1930.XII.21.

Rottmann Mozart

MDK

Virágcsendélet

Műcsarnok 1943 Téli kiállitás

Rottmann Mozart MDK

Női arckép

Mücsarnok 1944 Tavaszi tárlat

Rottmann Mozart MDK

A menyecske varr, olf.

Mücsarnok 1943 A magyar művészetért c.kiáll.

ROTTMAN Morant

Hivatlan tanú c. lépe

9. 7. p.

Új Mür. 1993

Baroque painting, reflecting lov
devotion, executed in an elegant

Of the many wondrous events,
vision is represented here. Thou
the saint's graphic depictions,
frequently in works of the monu
splendid opportunity to represe
spheres together. St. Joseph Ca
which he left to his beloved as
mysterious indeed, even mystica
to their great joy, not boastfu
and strengthen his sons, that t

MDK

Rottmann Stella

Házaspár

M. Művészek kiáll. Váci u. 1919. dec.

Csak azt tudják, kik nem robbanthattak

Már csak hetente ülésezik az ad hoc bizottság

MH-információ

Ritkította összejöveteleit a pokolgépes robbantássorozat kivizsgálására szerveződött operatív bizottság, amely eddig naponta ülésezett. Ugyanakkor nincs hír arról, hogy a rendőrség — a polgárőrséggel és az érintett önkormányzatokkal karöltve — lemondott volna a lehetséges célpontoknak tartott középületek, műemlékek és objektumok fokozott védelméről.

Mint ismeretes, a Szegeden, az Országháznál és a Mátyás-templomnál történt robbantásokat követően a rendőri, a titkosszolgálati, a határőrizeti és más szervek vezetői bizottságot hoztak létre a beérkező információk minél gyorsabb feldolgozása érdekében. A testület feladata a szerteágazó nyomozás összehangolása, a főbb irányvonalak meghatározása. Az eddig naponta ülésező bizottság álláspontja szerint mára elegendő a heti egy ülés a legfrissebb adatok értékelésére.

Információink szerint az eddigi nyomozás során a titkosszolgálati eszközök szinte teljes tárházát igénybe vették az ügy felderítésére. Gyanúsítottja azonban továbbra nincs a bűncselekmény-sorozatnak. Úgy tudni, biztató vonalnak indult a Magyarországon nyilvántartott tűzszerészek ellenőrzése. A titkosszolgálatok közreműködésével néztek utána a honvédségi alkamazottaktól kezdve a trágyarobbantókon keresztül egészen a bányákban dolgozó aktív és nyugdíjas szakemberek százainak. Mndeddig azonban csak arra derült fény, hogy kik nem lehettek az elkövetők.

• G. Z.

Kreatív munkanélküliek által készített termékekből nyílt kiállítás tegnap az Álláskereső című lap szerkesztőségében Budapesten, a Váci út 8. szám alatt. A helyszínen megvásárolható háztartási eszközök, csipkék, hímzések, gyermekruhák és lakásdíszek bemutatójával azt szeretnék elérni a rendezők, hogy az álláskeresőkből árukészítők legyenek. Szeretnének segíteni a munkanélkülieknek, hogy piacképes termékeik és a keresedők egymásra találjanak FOTÓ: HABIK CSABA

Solt Pál nem jelöli ki a kért bírákat

MTI

Solt Pál, a Legfelsőbb Bíróság elnöke október 3-án kelt levelében megerősítette, hogy nem jelöli ki előre azokat a bírákat, akik részt vennének az ügynöktörvény végrehajtásával kapcsolatos esetleges bírósági jogorvoslati eljárásokban.

Mint ismeretes, az egyes fontos tisztségeket betöltő személyek ellenőrzését (átvilágítását) végző bizottság soros elnöke szeptember végén másodszor is a Legfelsőbb Bíróság elnökéhez fordult a bírák kijelölését kérve. Solt Pál már első válaszlevelében kifejtette, hogy az átvilágító bizottság nem igazságügyi szerv, így a bíróságokról szóló többször módosított törvény rendelkezése szerint a bizottság nem kaphat tájékoztatást a bírák személyi nyilvántartásban szereplő adatairól. Solt Pál második levelében leszögezi: nem kíván a bizottsággal jogi vitát folytatni. Egyben arról is tájékoztatta a testületet, hogy igazgatási jogkörében a Legfelsőbb Bíróság jövő évi ügybeosztását 1995 elején készíti el. Ez azonban nem jelenti azt, hogy meghatározott ügyekre bírákat jelölnek ki. Amennyiben a bizottság döntéseivel kapcsolatban perorvoslatokra kerülne sor, akkor a Legfelsőbb Bíróságon a közigazgatási kollégium bírái fogják azokat elbírálni.

Végül utal arra, hogy a bizottság nem jelölt meg olyan törvényi rendelkezést, amely az egyes bírák soron kívüli ellenőrzésére jogosítaná fel a testületet. Ilyen rendelkezés Solt Pál szerint nincs is.

A médiumelnököknek nem kell pályázniuk újraválasztásukhoz

A hét elejére elkészült a rádiózásról és televíziózásról szóló törvénytervezet sokadik, immár véglegesnek tekintett, de továbbra is néhány alternatívát tartalmazó és több ponton még a két koalíciós párt egyetértését sem élvező változata. A még vitás kérdések tisztázására az MSZP és az SZDSZ e hét végén vagy a jövő hét elején egyeztetést tart, majd a többi parlamenti párt bevonásával újra áttekintik a szöveget, mielőtt az a kormány, illetve az Országgyűlés elé kerülne.

Az MR- és az MTV-csatornák számának meghatározására továbbra is négy változatot tartalmaz a tervezet. A kodifikációs bizottság ajánlása szerint ha az MTV egyik csatornáját privatizálnák, de feladatainak ellátása csak egynél több országos műsorral lenne teljesíthető, akkor a földi sugárzás mellett számításba kellene venni a műholdas terjesztési lehetőségeket is. Ha a törvény hatálybalépése után kilenc hónapig nem írnának ki pályázatot a privatizációra, akkor meghatározott ideig továbbra is két csatornával működhetne a televízió. Ám ha a parlament a jelenlegi helyzet meghagyása mellett dönt, akkor a két programot szervezetileg el kellene különíteni, csökkentve az állami monopólium súlyát. Az indoklás ugyanakkor leszögezi: ez utóbbi állapot szinte behozhatatlan versenyelőnyt biztosítana az MR és az MTV számára, kifejezetten akadályozná a magán-műsorszolgáltatók piacra lépését, az állami véleménymonopólium megtörését.

A két intézményt a tervezet egyszemélyes rt.-ként, tehát nem a legutóbb újra felvetett közalapítványi formában képzeli el, melyben a foglalkoztatottak eddigi közalkalmazotti jogviszonya egyszerű munkaviszonnyá alakul át. Így létszámleépítésnél nem kellene számukra végkielégítést fizetni.

A javaslat szerint a nemzeti közműsorszolgáltatók óránként legfeljebb négy- vagy hatpercnyi reklámot sugározhatnának. Az első esetben az MR évi 400 millió, az MTV pedig 3-4 milliárd forint reklámbevételtől esne el, de a rádió így is 70, a televízió 50 százalékos reklámpiaci részesedést tudhatna magáénak. (Kereskedelmi adásainak elvesztésével a rádió részesedése viszont egyharmadra csökkenne.) Kérdéses, hogy a két intézmény bevételkiesése pótolható-e az államkasszából. A Pénzügyminisztérium által támogatott változat a bizottság javaslatához képest 5-7 milliárd forinttal kevesebb költségvetési juttatást tenne lehetővé. E változat elfogadása esetén a bizottság szerint egynél több tévécsatorna fenntartása nem biztosítható.

Újdonság, hogy a médiumelnök-jelöltséghez nem kötelező pályázatot benyújtania annak, aki már ellátta vagy ellátja ezt a tisztséget. (Horváth Ádám jelenlegi tévéelnök korábban egy nyilatkozatában egyébként kijelentette, hogy nem lenne hajlandó pályázni...) A tervezet kétféle változata szerint a jelenlegi elnökök megbízatása vagy megszűnne a törvény hatálybalépésekor, vagy automatikusan meghosszabbodna négy évre. Mindenesetre az általuk eddig kijelölt vezetők megbízásának esetleges visszavonását alaposan indokolni kellene. A dokumentum változatlanul nem említi a Duna Tv-t a nemzeti közműsor-szolgáltatók között, noha funkcióját és működését tekintve megfelelne e meghatározásnak. A műholdas csatorna saját kérelmére nyerhetne erre jogosultságot az Országos Rádió-Televízió Testülettől. A frekvenciapályázaton eddig kiadott helyi stúdióengedélyek a tervezet szerint az országos rádió-tv testület létrejöttét követő kilenc hónapig maradnának érvényben. Ezt követően automatikusan megköthető műsorsugárzási szerződés alapján csak azok a stúdiók működhetnének tovább, amelyek már megkezdték műsorszolgáltatásukat. A határozatlan időre kapott engedélyek (pl. a Juventus Rádióé) még öt éven át lennének érvényesek.

• Szü. L.

Molnár: a MÚOSZ-t is bevonjuk a rádió-tv törvény előkészületeibe

Teljes mértékben egyetértek Kereszty Andrással abban, hogy a médiatörvényt a szakmai szempontok és a közönség érdekeinek szem előtt tartásával kell előkészíteni — mondta tegnap a Magyar Hírlapnak Molnár Péter, az SZDSZ médiaszakértője. A MÚOSZ múlt vasárnap megválasztott elnöke nyilatkozatában kifogásolta, hogy a médiatörvény előkészítésébe nem a megfelelő módon vonták be a szakmai szervezeteket. Molnár Péter hangsúlyozta: a rádió-tv törvényről folyó tárgyalásokon a pártok képviselői mellett a rádiós és televíziós intézmények és szervezetek képviselői is részt vettek. Előzetesen írásban kértek véleményt más szervezetektől — köztük a MÚOSZ-tól — is. Molnár Péter elmondta: őket azért nem vonták be a tárgyalásokba, mert a túl sok meghívott részvétele a hatékonyságot veszélyeztette. Az SZDSZ médiumszakértője nagyon sajnálja, ha Kereszty András úgy érzi, nem volt megfelelő a MÚOSZ részvétele a rádió-tv törvény előkészítésében. „Egyetértve Kereszty Andrással, arra törekszünk, hogy a MÚOSZ-t teljes mértékben vonjuk be a törvénytervezettel kapcsolatos további munkálatokba" — jelentette ki.

• Sz. Sz.

Peschnig Mária Zita is lemondott

MTI

Az MTI értesülése szerint Peschnig Mária Zita hétfőn levelében lemondott tanácsadó-testületi tagságáról. A közgazdásznő döntését személyes okokkal indokolta: véleménye szerint a testület már nem azonos a megalakuláskor létrejött grémiummal, s miközben a miniszterelnök bejelentéseit és a kormány döntéseit a közvélemény a testület javaslatainak tulajdonítja, Peschnig Mária Zita nem látja biztosítva az érdemi tanácsadói munka lehetőségét. Az ebből adódó felelősséget nem tudja vállalni, ám magánemberként továbbra is kész segíteni a miniszterelnök, illetve a kormány munkáját.

Kezdődik a Horn-baleset bírósági tárgyalása

A Miskolci Városi Bíróság ma kezdi tárgyalni Horn Gyula miniszterelnök május 5-én este, Mezőkövesd közelében történt közúti balesetét. A két súlyos sérüléssel járó karambol két vádlottja a pártelnököt szállító Saab 900-as vezetője, Mosolygó István és az úttest szélén feltehetően kivilágítatlanul várakozó IFA sofőrje, Majoros Imre. Mindkét férfi ellen közúti baleset gondatlan okozása miatt emelt vádat a városi ügyészség.

Mint ismeretes, a baleset május 5-én este, a 3-as főúton történt. A szocialista párt elnökét szállító személygépkocsi Miskolc felől Budapest irányába tartott, amikor egy személygépkocsi előzése közben nekiütközött a bal oldali sáv szélén defekt miatt veszteglő IFA teherautónak. A parkoló jármű a szemtanúk szerint nem volt kivilágítva. Igazságügyi szakértők az állítottak, hogy a Saab az ütközés pillantában körülbelül 100 kilométeres sebességgel haladt. A baleset során súlyos csigolyasérülést szenvedett a hátsó ülésen utazó Horn Gyula, egyik kísérőjét is súlyos fejsérülésekkel szállították kórházba. Az első tárgyalási napra a két vádlotton kívül több tanút is beidéztek. A miniszterelnök bírósági meghallgatásáról egyelőre nem döntött a bírói tanács.

• G. Z.

Lezárta a vizsgálatot a „Wachsler-bizottság"

A parlament honvédelmi bizottságának zárt ülésén ma teszi közzé jelentését a Katonai Biztonsági Hivatal (KBH) 1992 után végeztetett biztonsági ellenőrzéseinek jogszerűségét vizsgáló parlamenti albizottság. A jelentést még lapzártakor is fogalmazták a testület tagjai.

Mint ismeretes, az albizottság meghallgatta Keleti György honvédelmi minisztert, Für Lajost, a tárca előző vezetőjét, Stefán Gézát, a KBH jelenlegi, valamint Gyaraki Károlyt, a hivatal felmentett parancsnokát.

Wachsler Tamás (Fidesz), az albizottság elnöke elmondta: a legkomolyabb vita a biztonsági ellenőrzések törvényszerűségének megítélésében van. A mintegy húszoldalas jelentésben a vitatott pontokban megjelenítik a többségi és a kisebbségi véleményt is.

A képviselő megerősítette korábbi álláspontját: ha az albizottság is egyetért javaslatával, a közvélemény is megismerheti a jelentés mindazon részeit, amelyek nem sértenek katonai titkokat, valamint nem csorbítják a szereplők személyiségi jogait.

• G. Z.

Négy orvost várnak Balassagyarmatra

„Csak" a fekvőbeteg-ellátás szünetel

— Németh Géza, a balassagyarmati városi kórház orvosigazgatója és helyettesei sem nyilatkoznak a gyermekosztály bezárásáról — közölte telefonon az anonimitását megőrző titkárnő. Annyit azonban elárult, hogy az intézkedést egyeztették az önkormányzattal, a megyei tisztifőorvossal és a Népjóléti Minisztériumban Fehér Miklós helyettes államtitkárral. Értesítették a lakosságot is, így mindenki tudja, hogy a gyermekszakorvosi ellátást ezután is biztosítják.

Németh György balassagyarmati polgármester az előző nap megjelent közleményeket cáfolva elmondta, hogy nem zárják be a gyermekosztályt. Arról van szó, hogy átmenetileg szünetel a harmincvalahány ágyas fekvőbeteg-ellátó részleg. Május végén a krónikus orvoshiány miatt már kísértett ez a helyzet, de akkor segítségükre sietett a salgótarjáni megyei kórház. Az ott dolgozó gyermekorvosok jártak át helyettesíteni Balassagyarmatra. Az átmeneti állapot szeptember közepéig tartott, és akkor abban reménykedtek, hogy az egyetemről kikerülő friss diplomások megpályázzák az álláshirdetéseiket. Sajnos senki nem jelentkezett.

Az osztályon, amelynek vezetője a polgármester felesége, hat orvosi státus van, ebből kettő van betöltve. Egy doktornő gyeden van, jövőre jön vissza, egy másik pedig Kazincbarcikáról szegődik ide nyár elején. Addig napközben az ambuláns ellátás folyamatos, s az ügyeletet is sikerült megszervezni a háziorvosok és egy gyermekgyógyászi szakképesítéssel rendelkező radiológus közreműködésével. Működik az újszülöttrészleg, s néhány súlyosabb kis beteg megfigyelését is megoldják, amíg a közeli váci vagy salgótarjáni kórházba átszállítják őket. A polgármester bízik abban, hogy majd csak lesz valami megoldás, folyamatosan hirdetnek. Ígéretük van arra, hogy a minisztérium szakmai kollégiuma foglalkozik a kérdéssel. Fehér Miklós, a Népjóléti Minisztérium helyettes államtitkára elmondta: megérti a város és környéke lakóinak aggodalmát, hiszen hosszú időn keresztül volt fekvőbeteg-ellátás a kórház gyermekosztályán, most meg nincs. Az igazsághoz azonban hozzátartozik, hogy az osztály korábban is csak 50 százalékos ágykihasználással működött, és ezért „gondolkodni kellene az ágyszám csökkentésén, s ez automatikusan kevesebb orvosi státust igényelne". Annál is inkább, mert a gyermekorvosok a legtöbb beteget ambulánsan látják el.

• K. P.

MIKSA

MAGYAR HÍRADÓ

Flandria segít a kisvállalkozók képzésében

(MH) A turizmustól a helyi közigazgatásig, a minőségbiztosítástól a tudományszervezésig számos területen határozott el együttműködést a flamand és a magyar kormány. Mindezekről Luc van den Brande flamand miniszterelnök állapodott meg magyar partnereivel tegnap befejeződött kétnapos budapesti tárgyalásain. A [illegible] találkozott az érintett szakminiszterekkel, fogadta őt [illegible] Árpád köztársasági elnök és Horn Gyula miniszterelnök. Flandria segítséget kíván nyújtani a kisvállalkozók képzésében, részt kíván venni a privatizáció folyamatában. Zenészek [illegible]ok cseréje mellett kutatásszervezők képzéséről ismegállapodás született.

Előléptették a honvédelmi szóvivőt

A [illegible]szredessé léptették elő a Honvédelmi Minisztérium [illegible]ét. Keleti György honvédelmi miniszter október 1-jei [illegible] léptette elő Erdélyi Lajos alezredest. A szóvivő két és [illegible]l ezelőtt vette át a stafétabotot elődjétől, Keleti [illegible]ól.

Petícióátadás a Parlamentben

Az ö[illegible]oltán, az Országgyűlés elnöke kedden hivatalában Pest [illegible]yar Hadigondozottak Országos Nemzeti Szövetségének tend[illegible]kó Ferencet. A szervezet elnöke a hadigondozásról vehető[illegible] évi XLV. törvény módosítására vonatkozó petícím: Bu[illegible]z Országgyűlés elnökének.

REORG

Gazdasági és Pénzügyi Részvénytárs
1116 Budapest, Hengermalom u. 1.

mint a PERGAMON Kereskedelmi és Szolgáltató
(1076 Budapest, Garay tér 16.)
Fővárosi Bíróság által kijelölt felszámolója, értékesíteni kívánja a

1. Budapest VII. kerület, Garay tér 16. alatti, összesen 302 m² alapterületű ingatlan bérleti jogát.

Az ingatlan felosztása:
földszint + galéria, amely tartalmaz 3 db külön utcai bejáratú üzlethelyiséget, szociális és raktárhelyiségeket és a galérián
2 irodahelyiséget 194 m²,
pince 108 m².
Irányár (üzleti berendezéssel) 9 millió Ft + áfa.

2. Személygépkocsik és áruszállító mikrobusz

Típus:	Üzemeltetés:	Évjárat:	Irányár:
Fiat Ducato MF	dízel	1991.	900 E Ft
Opel Kadett LS 1.4i	benzin	1991.	630 E Ft
Ford Sierra 2.0i	benzin	1990.	830 E Ft
Daihatsu Applause 1.6	benzin	1992.	910 E Ft

Az ingatlant 1994. október 6—7-én 9—13 óráig lehet megtekinteni.
A gépkocsikat a Budapest III. kerület, Szőlőkert utca 1. alatt az F1 Vagyonkezelő Kft. telephelyén lehet megtekinteni a fenti időpontokban.

Az ajánlatokat az [illegible] tekintését követően nyújthatják be a fe[illegible] 1116 Budapest XI. [illegible] Ferenc felszámolóh[illegible]
Az adásvételre k[illegible] lyú bankgarancia el[illegible]
A felszámoló a [illegible] 20-ig döntéséről ír[illegible] tén az eladó külö[illegible] hívhat össze, ahol [illegible] is lehetőség van.
A felszámoló ez[illegible] álló gazdálkodó sz[illegible] szerinti elővételi j[illegible] október 14-én 15 [illegible] latkozatuk révén é[illegible] lezőket tájékoztatj[illegible]
A felszámoló úgy [illegible] a jelzett határidőig [illegible] natkozó szándékul[illegible] el, elővételi joguk[illegible]
A elővételi jogg[illegible] kat csak készpénz[illegible] követelés beszámí[illegible]
A felszámoló f[illegible] a jelen értékesítés[illegible] tok esetében ind[illegible] nyilváníthassa.

aság
Kft. f. a.
z alábbi vagyontárgyakat:
ingatlan vagy a gépkocsik meg[illegible] 1994. október 14-én 15 óráig [illegible]lszámoló címére (REORG Rt., [illegible] Hengermalom utca 1., Csontos [illegible]iztos nevére).
[illegible]észpénzfizetés vagy első osztá[illegible]lenében kerülhet sor.
z ajánlattevőket 1994. október [illegible]ásban értesíti. Több ajánlat ese[illegible]n értesítés alapján ártárgyalást [illegible]z írásos ajánlatok módosítására
[illegible]úton értesíti a felszámolás alatt [illegible]ervezet hitelezőit, hogy a törvény [illegible]ogukkal a felszámolóhoz 1994. [illegible]óráig beérkező jogfenntartó nyi[illegible]lhetnek. A felszámoló ezen hite[illegible]a az általa elfogadott ajánlatról. [illegible]tekinti, hogy azon hitelezők, akik [illegible] elővételi jog érvényesítésére vo[illegible]tat a felszámolóhoz nem juttatták [illegible]kal nem kívánnak élni.
[illegible]gal élni kívánó hitelezők is jogai[illegible]fizetés ellenében érvényesíthetik, [illegible]tására nincs lehetőség.
[illegible]enntartja magának a jogot, hogy [illegible]i felhívást kedvezőtlen árajánla[illegible]oklás nélkül eredménytelennek

14 024 MH

A KESZAU-SOLDER SEREC-L KFT.
1126 Budapest, Királyhágó u. 5/A
nyilvános pályázat útján értékesíti a felszámolás alatt lévő
REKORD Szupermarket Rt.
építményeit, különféle eszközeit, árukészletét

1. Építmény, raktár, illetve eladóépületek 798,5 m²
1044 Budapest, Megyeri út 116.
(Az építmények bérelt ingatlanon vannak)

2. Áruházi kereskedelemben használatos berendezések
(mozgatóeszközök, számítógépek, hardver, szoftver, iroda-bútorok, építménybe beépített egyéb berendezések és eszközök)

3. Különféle kereskedelmi árukészletek
Elsősorban élelmiszer, kismértékben vegyes iparcikk.

Benyújtás határideje:
1994. október 17-én 12 óra.

Benyújtás helye:
REKORD Rt.,
1044 Budapest, Megyeri út 116.

Az elbírálás 1994. október 20-ig megtörténik.

A pályázaton való részvétel feltételei:
— Az ajánlati ár 10%-ának bánatpénzként való letétele készpénzben a pályázat leadásának időpontjáig a jelzett címen. (A követelményeknek nem megfelelő pályázó a bánatpénzt a kiértékelést követően azonnal visszakapja.)
— A pályázati kötöttség időtartama nem lehet kevesebb, mint a benyújtásra nyitva tartott határidő lejártától számított 60 nap.

A pályázatnak tartalmaznia kell:
— az ajánlattevő nevét, címét, székhelyét,
— a megajánlott vételárat számmal és betűvel kiírva,
— a fizetés módját és határidejét,
— a fizetési garanciákat,
— a bánatpénz letétbe helyezéséről szóló igazolást.

Az eladásnál előnyt élveznek azok az ajánlatok, melyek az 1—3. pontban felsoroltakat egy tételben kívánják megvásárolni, valamint a jelenleg alkalmazott létszámot minél nagyobb arányban jogfolytonosan továbbfoglalkoztatják. (Az utóbbi tényt szerződésben is rögzítik.)

Előnyben részesül továbbá az a pályázó, aki a legrövidebb fizetési határidőt és a legmagasabb vételárat ajánlja meg megfelelő garanciák mellett.

A pályázat kiírója a pályázót a pályázat eredményéről 30 napon belül értesíti.

A kiíró a pályázóktól ajánlatuk módosítását kérheti.

A kiíró fenntartja a jogot, hogy nem megfelelő pályázat esetén a pályázatot eredménytelennek nyilvánítsa.

A kiíró felhívja a vállalat hitelezőinek figyelmét arra, hogy élhetnek az 1991. évi IL. törvény 48. § (2) bekezdése szerinti elővásárlási jogukkal. Az elővásárlási szándék 1994. október 17-ig a benyújtás határidejéig jelenthető be a részvénytársaságnál, a kiírási feltételek szerint.

13919 MH

A pályázatban szereplő építmények, eszközök, árukészlet tekintetében a főbb adatokról, jellemzőkről információk beszerezhetők: Karcza György (tel.: 160-3339, 122-7083).

Parlamenti interpelláció a kelenvölgyi gázvezetékről

A miniszter állítja: biztonságos

A Százhalombattától a kelenföldi hőerőműig húzódó gázvezeték ügye a sok lakossági tiltakozás és tüntetés után már a parlamentbe is eljutott. A lakosság érdekében tegnap interpelláló Lányi Zsolt kisgazda-képviselő nem az építkezés, hanem annak módja ellen szólalt fel.

A képviselő leginkább a vezeték nyomvonalának kijelölését, valamint azt sérelmezi, hogy az építők vagy megszegik az érvényes szabvány előírásait, vagy hatalmas kedvezményeket csikarnak ki. Így lehetséges csak, hogy a 40 bar nyomású gázt szállító vezeték — ez a háztartásokban szükséges nyomás 1600-szorosa — iskolák, nagy forgalmú közutak és sűrűn lakott területek alatt halad. Lehet, hogy így olcsóbb, mondta Lányi Zsolt, de hozzátette: a lakosságot nem lehet veszélyeknek kitenni. A képviselő követelte: állítsák le az építkezést, és jelöljenek ki új nyomvonalat. Szavainak nyomatékosítására hosszan sorolta azokat az országokat — Romániától az Egyesült Államokig —, ahol hasonló gázvezetékek már okoztak katasztrófát.

Pál László ipari és kereskedelmi miniszter válaszában kifejtette, hogy a főváros gázellátási koncepciója szükségessé teszi az új vezetéket — Budapesten egyébként már két, hasonló vezeték szállítja a gázt —, ráadásul ez olcsó és környezetbarát energiahordozó. Amennyiben a biztonsági előírásokat betartják, nem történhet szerencsétlenség. Az építkezés alatt folyamatosan ellenőrzik a csöveket, hegesztéseket — állítja a miniszter —, és az átadás előtt a már kész rendszert is gondosan meg fogják vizsgálni. A nyomvonalról Pál László elmondta: bár nem lett volna a beruházó kötelessége, mégis készíttetek környezetvédelmi hatástanulmányt, és a nyomvonalat ez alapján jelölték ki. A miniszter válaszát — Lányi Zsolttal ellentétben — a képviselők elfogadták.

Lakos Imre, a XI. kerület alpolgármestere — akit az interpelláció kapcsán kérdeztünk — nem csodálkozik, hogy parlamenti felszólalás lett az ügyből, hiszen tudja, már régen túlnőtt a kerületi önkormányzat hatáskörén. Ennek ellenére foglalkoztak vele, hiszen a lakosságot erősen nyugtalanítja a kérdés. Szakemberek állásfoglalása alapján úgy vélik, hogy nem a jelenlegi az egyetlen lehetséges nyomvonal. Az alpolgármester hiányolja a gazdaságossági számításokat is, hiszen ahhoz, hogy a vezetéket a jelenlegi nyomvonalon vezessék, rengeteg pénzt költöttek kisajátításra, kártérítésre. Lakos Imre a megfelelő tájékoztatást is hiányolja. Véleménye szerint a beruházó gázművek a sajtón keresztül nem tudja megnyugtatni a lakosságot, személyes — például lakossági fórumokon — meggyőzésre és részletes, de érthető műszaki magyarázatokra lenne szükség.

• A. G.

Nem akar költözni az FMK

Szellemi műhelye megtartásáért küzd a '60-as évek Budapestjének híres-hírhedt avantgárd művészeti központja, a Fiatal Művészek Klubja (FMK).

A költözésről szóló elvi határozat június 30-án született, mely szerint a Kortárs Művészeti Központként továbbműködő intézmény a Liliom utca 41. szám alatt kap új helyet. Az előterjesztés a testület legutóbbi ülésének napirendjén szerepelt, döntést azonban nem hoztak a városatyák e tárgyban, s elképzelhető, hogy ebben a ciklusban már nem is fogják tárgyalni.

A költözéshez a főváros júniusi határozata szerint az FMK Andrássy út 112. szám alatti épületét értékesíteni kell, ugyanis az ebből befolyó összeg fedezi majd az új épület korszerűsítését.

Mint Klötz Ildikó, az FMK igazgatónője elmondta, az épület 35 éve ad otthont a fiatal művészeknek, s az ifjú alkotóik sajátkezűleg vettek részt lakhatóvá tételében. A komoly tradíciókkal rendelkező szellemi műhely világszerte jól ismert művészei korábban már kifejezték tiltakozásukat megszokott és megszeretett épületük elvesztése ellen. Legfőbb aggodalmuk, hogy az épülettel együtt a mára már fogalommá vált Fiatal Művészek Klubja is megszűnik. Ezzel a rémképpel fenyeget az a számításuk is, mely szerint az Andrássy úti épület eladásából befolyó összeg messze nem fedezné a Liliom utcai beruházást. Ily módon a főváros határozata az FMK megszüntetésével lenne egyenlő.

Az Andrássy úti épület kikiáltási árát 87 millió 650 ezer forintban határozta meg a főváros, ezzel szemben a Liliom utcai felújítási munkálatok mintegy 100 millió forintba kerülnek. Minthogy azonban komoly érdeklődés tapasztalható az FMK épülete iránt, így — mint Baán László, a fővárosi önkormányzat kulturális bizottságának elnöke elmondta — a véglegesen kialakuló ár várhatóan elegendő lesz a felújítási munkálatokra. Egyben hozzáfűzte: az FMK tevékenységi körének bővítése elkerülhetetlenné teszi a költözködést. Az Andrássy úti épület ugyanis nem felel meg a tervezett új funkcióknak. Az eredetileg trafóházként működő Liliom utcai épületben egyébként egy több mint háromszáz négyzetméteres központi terem, három műhely és egy galéria várja majd az alkotókat és a látogatókat. A megújult intézmény vezetésére, új működési koncepció kidolgozására a főváros pályázatot fog kiírni.

• N. I. E.

A Fiatal Művészek Klubjának vezetősége az Országos Sajtószolgálat útján nyilatkozatot tett közzé. Ebben tiltakozik a Fiatal Művészek Klubja megszüntetése és épületének eladása ellen.

Egy hónapr leáll a fogas

Alig néhány hete, hogy a fo gaskerekű vasút egyik felső ve zetéke leszakadt. Bár a foga ennek ellenére sem veszélye üzem, a tény jelzi, hogy a fővá rosnak ez a hangulatos neveze tessége a legutóbbi, 1972-es fe lújítás óta már jócskán meg érett egy újabb rekonstrukció ra.

Október 18-ától felújítá miatt egy hónapig — novembe 15-éig — nem közlekedik a fo gaskerekű vasút. Az utasokat 21-es busz viszi majd a Svábhe gyig, onnan pedig különjára közlekedik a Szabadság-heg felé. A BKV saját forrásaibó megvalósuló rekonstrukció ke retében — még a téli csúcsfor galom előtt — 1700 méter sín 140-150 talpfa és 80 tonna zú zott kő cseréjét végzik el. A há rom éve kezdődött, de pénz hiá nyában csak igen vontatottan ha ladó rekonstrukció ez évi szaka szában sor kerül még két megá ló felújítására is. Először okté ber 4. és 18. között a Művész út, majd a lezárás alatt a János kó házi megállót építik át. A pálya hoz hasonlóan elhasználódo felső vezetékek cseréjére és a már nem közlekedő múzeum kocsik felújítására viszont mo egyáltalán nincs pénze a BKV nak.

1972 óta a 100 éves Budape tet ünnepelve újították fel leg utóbb a kisvasutat. Azóta v szont — bár 10 évente lenn szükség rá — nem volt pénz eg mindent átfogó rekonstrukcior

Három évvel ezelőtt kezd dött a már jócskán esedékes vált munka, elsőként a fogas bi tonsági berendezését cserélte ki. A beszerelt új rendszer már metróhoz hasonlóan dolgozik, járművezető addig nem is meh keresztül egy-egy váltókapcsol ton, míg a készülék nem jelez.

• P. K. D.

120 éves közlekedési matuzsálem

A több mint száz esztendeje működő fogaskerekű vasút Svábhegyen történő megépítésének ötlete Cathry Szaléz Ferenc svájci mérnöktől ered. A vasúti nyomvonal összhossza akkoriban még csak 2,8 kilométer volt. A külföldi minta alapján Európában harmadikként épült fogaskerekű vasutat 1874. június 24-én nyitották meg. A járműpark ekkor három mozdonyból, tíz személy- és három teherszállításra alkalmas kocsiból állt.

Eleinte tavasztól őszig közlekedtek a nyitott, egy pótkocsis szerelvények, melyekre ablakok helyett ponyvák kerültek. Az egykori kéttengelyes járműveket hatszemélyes fülkékre tagolták, és ezeket gőzmozdony irányította. Tizenhat évvel később a vasútvonalat meghosszabbították. Az új pályaszakasz végállomásául pedig a Széchenyi-hegyet jelölték meg. A környezeti okok miatt kifogásolt gőzüzemet — melyet korábban átvett a BSZKRT — a '30-as évek végén villamosüzem váltotta fel. A gőzösök helyébe két új mozdonyt hozattak be Svájcból, melynek alapján a GANZ gyár még ötöt készített el. Emellett ők gyártották a korszerűbb egytengelyes személyszállító kocsikat is.

• P. K. D.

Főpolgárm esteri „razzia"

Tegnap este 10 órakor indu és ma reggel 6 órakor ért vég az a közbiztonsági szemle, am lyen Demszky Gábor főpolgá mester és Bodrácska János fők pitány is részt vett.

A körjáraton több belső ker leti rendőrkapitányság ügyele munkájának megismerésén túl főváros frekventáltabb pontja is útba ejtették. Így a razzia során két mulatóhelyre, a Rákóczi térre és a szomszédos kocsisorra, a Blaha Lujza, a Moszkva és a Boráros térre, valamint a nagybani piacra is elkísérték a rendőröket.

Megtekintették továbbá a Külföldieket Ellenőrző Osztály Izabella utcai ügyeletét.

Pusztulóban a legszebbek

Feltérképezik a budapesti üvegablakokat

Romos házakban gyakran észrevétlenül elbújnak a szemet gyönyörködtető színes üvegablakok. Sajnos napjainkban nagyon kevés figyelmet és még kevesebb gondot fordítunk ezekre a felbecsülhetetlen értékű műemlékekre, s egyre több kerül szorgos „magángyűjtők" kezébe.

A 19—20. század fordulóján óriási divat volt a színes ablaküveg, mind a házfalak utcára néző ablakain, mind a lakásokban. A fővárosban ebben az időszakban 10-15 üvegfestő műhely dolgozott, s köztük a leghíresebb Róth Miksáé volt. A művész — felújításra váró — Nefelejcs utcai műtermében őrzik számtalan üvegablakának tervrajzát. Hogy addig se vesszenek a feledés homályába a még épségben levő ablakok, a budapesti Mérmő Stúdió hozzákezdett az üvegablakok feltérképezéséhez. A fővárosi önkormányzat megrendelésére — a nagyközönség számára — üvegablak-kalauzt készítenek. Az album az utcák ABC sorrendjében színes fotókkal, rajzokkal illusztrálja a szebbnél szebb alkotásokat. A munkálatokat az V. kerületben kezdték. A kutatás során minden épületnek, illetve ablaknak saját adatlapot készítenek. Ezeken feltüntetik a tervezőt, a készítőt, a technikai paramétereket és a jelenlegi állapotot.

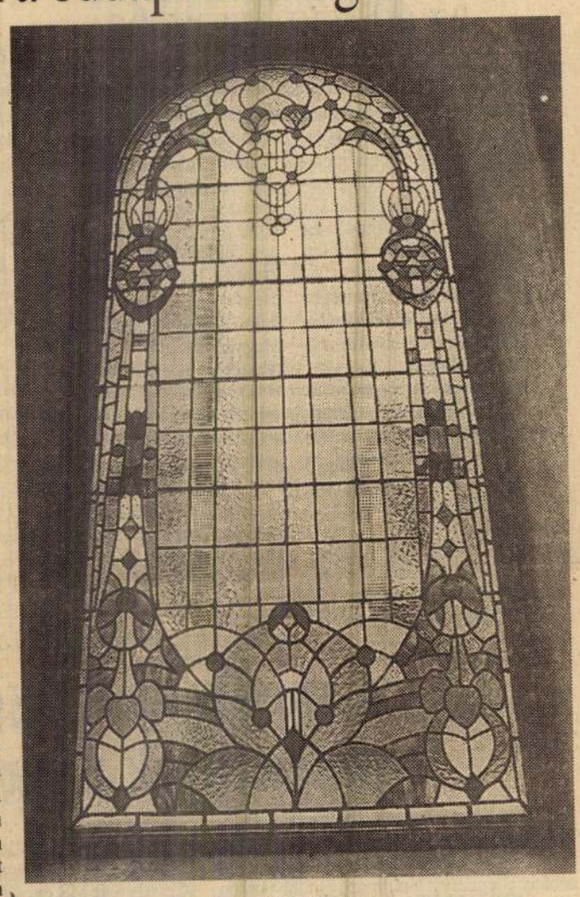

Róth Miksa műhelye is újjáéledhet FOTÓ: PÉLYI NÓRA

A hosszú kutatási szünet után az V. kerület 500 ezer forint, a Városképvédelmi Bizottság pedig 100 ezer forint támogatást szavazott meg.

A munkák befejezését az a tény is sietteti, hogy egyre több színes üvegablakot lopnak el vagy semmisítenek meg. A szakemberek a legkirívóbb példaként emlegetik azt az esetet, amikor egy lift felújításakor a 4 emeleten keresztül álló színes üveget az IKV alkalmazottai verték ki.

• T. R.

Kerületi hírek

Kérelem a pénzügyminiszterhez

(MH) Az áfa-törvény módosítását szeretné elérni a II. kerületi önkormányzat. A pénzügyminiszterhez, a belügyminiszterhez és a kerület országgyűlési képviselőjéhez intézett levelükben a budai képviselők.elmondják: Pesthidegkút 87 ezer folyóméter hosszúságúra tervezett csatornahálózatának végleges kiépítése — az áfa-visszaigénylés megszűnése és az állami céltámogatás elmaradása miatt — veszélybe került.

Japán nap a Józsefvárosban

(MH) A japán kultúra, hagyomány, játékok, sportágak bemutatásának szenteli október 30-ai vasárnap délelőttjét a Józsefvárosi Művelődési Ház a Japán Alapítvány támogatásával. A József körút 70. alatt — ahol egyébként évek óta folyik japán nyelvoktatás is — nemcsak Japán ősi, hanem egészen új arcát is megismerhetik az érdeklődők a legújabb rajzfilmeken keresztül.

INVITATION FOR BIDS (IFB)

1. The Republic of Hungary has received a loan from the IBRD for financing the Development of Human Resources Program and it is intended that part of the proceeds of this loan will be applied to eligible payments under the Contract for equipping the Hungarian Academy of Drama, Film & TV (Budapest) that is to be concluded as a result of this invitation for Bids.

2. The Academy now invites sealed Bids from eligible Bidders for the supply and installation of Goods and Services detailed in the Technical Specifications.

3. Interested eligible Bidders may obtain a complete set of Bidding Documents and further information related to the procurement process at the office of:

IDEX INTER-ED Co. Ltd.
The Company who is the representative of the Academy for this tendering process.
Address: H-1011 Budapest, Fő u. 14—18.
1st. Floor Room No. 125.
Facsimile: (36-1) 201-6456

4. A complete set of Bidding Documents may be purchased by any interested eligible bidder directly or on a written application to the above and upon payment of a non-refundable fee of Fifty USA dollars (USD 50), or equivalent in convertible currency. From domestic Bidders in Hungary, a payment of equivalent HU Forints (HUF) will be required, appr. HUF 6500 (25% VAT included).

Remittances are to be made to the Hungarian Foreign Trade Bank Ltd.:
Address: Hungarian Foreign Trade Bank Ltd.
H-1821 Budapest, Szent István tér 15.
swift MKKB HU HB telex: 22-6941 Extr h
Account No.: 203-37715
bearing the name of Project and IBRD Loan No: 3313-HU 1093

The Documents will be available from 7th October, 1994. at the above address. On request Documents will be sent by courier. (The Bidders are requested to order the transport of Documents in advance at DHL, or TNT Courier Service in their own country)

5. All Bids must be delivered to the

IDEX INTER-ED Co. Ltd.
Address: H-1011 Budapest, Fő u. 14—18.
1st. Floor, Room No. 125.
not later than 9.00 a. m. local time,
on 22nd November, 1994
and will be opened at 10.00 a. m. local time on the above day in the office of the
IDEX INTER-ED Co. Ltd. at a Public Bid Opening meeting.

6. A Bidder, if selected for award of the Contract shall be responsible both for complying with any applicable export regulations and for obtaining the necessary export licence.

7. The Bidder may submit offer(s) for selected Group(s) but offer(s) will be accepted in that case if every items of the chosen Group(s) are quoted.

14 028 MI

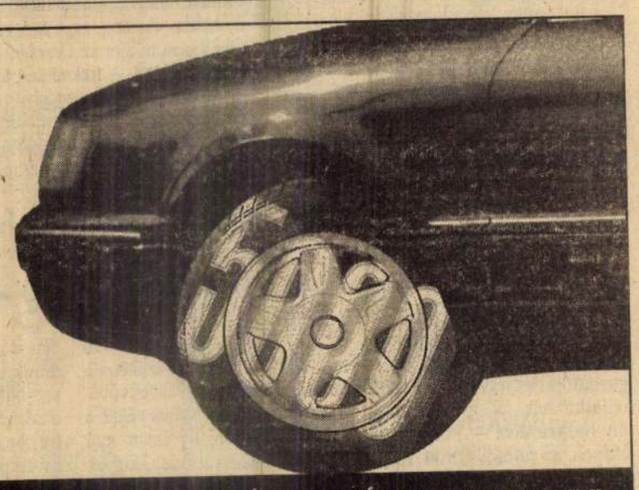

HA ÖN AZ EGÉSZET AKARJA, MI EGY RÉSZLETÉRT ODAADJUK

Már egy indulórészlet kifizetésével birtokba veheti autóját. Ám az SK LÍZING ezen túlmenően is megbízható, gördülékeny, sokszínű megoldásokat nyújt. Egyszeres könyvvitelt vezetők (pl. betéti társaságok) számára előnyös év végi konstrukciót ajánlunk. Részszolgáltatás helyett teljeskörű ügyintézést biztosítunk. Induljon hát előnyös helyzetből, és keressen fel bennünket!

Cím: 1054 Budapest, Nagysándor József u. 8. Telefon: 269-3926, Fax: 269-3930

SK LÍZING. A HASZNA VEHETŐ.

SK LÍZING KFT

Versenyfelhívás orvosi gépek és műszerek beszerzésére

Pest Megye Önkormányzatának Népjóléti Bizottsága, valamint hivatalának Népjóléti Osztálya egyfordulós versenytárgyalást hirdet

a következő műszerek 1994. évi beszerzése céljából:
- **klinikai kémiai laboratóriumi automaták**
- **haematologiai automata**
- **gőzsterilizáló készülék.**

Az önkormányzat a gépeket és a műszereket
Pest megye egészségügyi intézményei számára kívánja beszereztetni.
A tenderfüzetek 10 000 Ft + áfa áron, 1994. október 7-én 9 és 14 óra között vehetők át Pest Megye Önkormányzatának Hivatalánál,
cím: Budapest V., Városház u. 7. I. emelet 150.

A Fővárosi és Pest Megyei Egészségbiztosítási Pénztár fővárosi lakhelyű munkatársakat keres ellenőri feladatok ellátására

A munkakör betöltésének feltétele:
— érettségi,
— alap- vagy középfokú társadalombiztosítás-tanfolyami végzettség,
— 3—5 éves gyakorlat.

Az ellenőri területre elsősorban férfi munkatársak jelentkezését várjuk.

Érdeklődni önéletrajz benyújtásával az alábbi címen lehet:
Budapest VIII., Fiumei út 19/A I. emelet 133. (személyzeti csoport).
Telefon: 210-1630/108-as mellék

13754 MH

Államigazgatási szerv humánpolitikai főosztálya munkaügyi gyakorlattal rendelkező

MUNKAJOGÁSZT

keres

munkaügyi osztályvezet

feladatok ellátására.

A munkakör betöltésének feltéte
a jogtudományi egyetemi végzettsé

A kiválasztásnál előnyt jelent a munkajogi szakvégzettség.

Illetmény a köztisztviselői törvény s

Jelentkezni szakmai önéletrajz benyújtásá ól, „Szakmai megbízhatóság" jeligére a lehet.